HADÂ'İKU'L-HAKÂ'İK
FÎ TEKMİLETİ'Ş-ŞAKÂ'İK

Nev'îzâde Atâyî'nin Şakâ'ik Zeyli

NEV'ÎZÂDE ATÂYÎ

2. CİLT

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 85

Tarih ve Toplum Bilimleri Serisi: 10

Kitabın Adı	: HADÂ'İKU'L-HAKÂ'İK FÎ TEKMİLETİ'Ş-ŞAKÂ'İK Nev'îzâde Atâyî'nin Şakâ'ik Zeyli
Müellifi	: Nev'îzâde Atâyî, (ö. 1046 / 1636-37 [?])
Özgün Dili	: Osmanlı Türkçesi
Hazırlayan	: Dr. Suat Donuk Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Öğretim Üyesi
Editör	: Prof. Dr. Derya Örs
Yayın Hazırlık	: Yazma Eser Uzm. Yrd. Ahmet Kaylı
Arşiv Kayıt	: Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Revan, No. 1438 Süleymaniye Yazma Eser Ktp. Esad Efendi, No. 2309 Edirne Selimiye Kütüphanesi, No. 4702
Kitap Tasarım	: Yüksel Yücel
Baskı	: Elma Basım Yayın ve İletişim Hiz. San. Tic. Ltd. Şti. Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No:162/7 Küçükçekmece / İstanbul Tel.: 0212 697 30 30 Sertifika No: 12058
Baskı Yeri ve Yılı	: İstanbul 2017
Baskı Miktarı	: 1. Baskı, 2000 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Library of Congress A CIP Catalog Record
Nev'îzâde Atâyî
Hadâ'iku'l-Hakâ'ik fî Tekmileti'ş-Şakâ'ik, Nev'îzâde Atâyî'nin Şakâ'ik Zeyli

1. Atâyî, 2. Şakâ'ik, 3. Edebiyat, 4. Biyografi, 5. Şiir, 6. Tarih, 7. Taşköprîzâde
ISBN: 978-975-17-3901-8 (Takım) 978-975-17-3903-2 (2. Cilt)

T.C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
Süleymaniye Mh. Kanuni Medresesi Sk. No: 5 34116 Fatih / İstanbul
Tel.: +90 (212) 511 36 37
Faks: +90 (212) 511 37 00
info@yek.gov.tr
www.yek.gov.tr

HADÂ'İKU'L-HAKÂ'İK FÎ TEKMİLETİ'Ş-ŞAKÂ'İK

NEV'ÎZÂDE ATÂYÎ'NİN ŞAKÂ'İK ZEYLİ

(İNCELEME - TENKİTLİ METİN)

2. CİLT

NEV'ÎZÂDE ATÂYÎ
(ö. 1636-37 [?])

Hazırlayan
Suat Donuk

Editör
Derya Örs

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

Bismillāhirraḥmānirraḥīm

ṬABAḲA-İ SĪZDEHÜM EZ-ṬABAḲĀT-I DEVLET-İ ʿOS̱MĀNİYYE DEVLET-İ SULṬĀN-I[1] ĠĀZĪ ḪĀḲĀN-I EBÜ'L-MAĠĀZĪ SULṬĀN MEḤEMMED ḪĀN[2] BİN[3] SULṬĀN MURĀD ḪĀN[4]

el-Mevlā Naṣūḥ (Nevālī Efendi) {Nevālī}

Ḫᵛān-ı niʿmet-i Devlet-i ʿOs̱māniyye'den nevāle-bend-i maʿālī olan faḫ-ru'l-mevālī Nevālī Efendi ḫidmetleridür. Belde-i Aḳḥiṣār'dan pedīdār[5] olup vāṣıl-ı temyīz-i siyāh u sefīd ve nā'il-i rütbe-i dāniş ü dīd olduḳda ṭarīḳ-ı ʿilme güẕer ve ol rāh-ı bī-pāyāna sefer ḳılup ʿulemā-yı ʿaṣr ḫidmetlerinde iştiġāl, baʿdehu Anaṭolı Ṣadrı Caʿfer Efendi āstānesine ittiṣāl itmiş idi. Nice zemān teẕkirecilik ḫidmetinde ḳā'im ve ṭoḳuz yüz altmış bir senesinde Naḫcivān seferinden ḳufūl olınduḳda[6] mülāzım olup baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede ferş-i seccāde-i ifāde ve neşr-i cevāhir-i taḥḳīḳ u icāde iderek ḳırḳ aḳçe ile İbrāhīm Paşa Medresesi'nden maʿzūl iken yetmiş sekiz Şaʿbān'ında ʿAcem Yaḥyā yirine İznīḳ Orḫāniyyesi virilmiş idi. Ḳabūlde germ-i istiġnā olmaġın Küçük Lüṭfī Beg-zāde'ye virilüp yetmiş ṭoḳuz Rebīʿu'l-evvel'inde Bāḳī Efendi yirine Maḥmūd Paşa Medresesi tevcīh olındı. Seksan iki Ẕi'l-ḥicce'sinde Baba-zāde yirine Eyyūb pāyesine pā-yı himmet ḳoyup seksan dört Rebīʿu'l-āḫir'inde Mollā Aḥmed Efendi[7] yirine Ṣaḥn'a gelüp seksan yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde Seyfī Efendi yirine Şeh-zāde Medresesi'ne nā'il, seksan sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde Şems Efendi yirine Süleymāniyye'lerüñ birine vāṣıl olmış idi. Ṭoḳsan Şaʿbān'ında şeh-zāde-i ʿālī-şān Sulṭān Meḥemmed Ḫān[8] bin Murād Ḫān ḥażretlerinüñ muʿallimi

---

1 SULṬĀN MURĀD-I R1
2 - E
3 İBN R1, SE
4 İBN//ḪĀN:İBN MURĀD ḪĀN İBN SELĪM ḪĀN SE
5 Bedīd SE
6 ḳufūl olınduḳda:- SE
7 - SE
8 - R1, E

ʿAzmī Efendi ʿāzim-i cinān olup ḫidmet-i taʿlīmleri ile maẓhar-ı iḥsān olmışlar idi. Ṭoḳsan bir[1] Ẕi'l-ḥicce'sinde livā-yı Maġnisa'ya ʿalem-efrāz-ı iclāl olduḳlarında sāye-mis̱āl hem-rāh-ı şeh-zāde-i deryā-nevāl olmışlar idi. Mutaraṣṣıd-ı devlet ü iḳbāl ve ġonce-i ḳalb-i meyyāli pür-berg-i ümmīd ü āmāl iken biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sınuñ sekizinci güni intiḳāl idüp iki günden ṣoñra müjde-i salṭanat vāṣıl ve debdebe-i kūs-i devlet ṭanīn-endāz-ı mesāmiʿ-i eʿālī vü esāfil olmış idi. [Rıḥlet-i Sulṭān Murād, fi'l-yevmi'l-ḫāmis fī Cemādiye'l-ūlā[2]]

Mervīdür ki pādişāh-ı kerīm mezār-ı pür-envārını ziyāret ve ḥasret-i devlet ile riḥlet itdüklerine iẓhār-ı ḥüzn ü riḳḳat eyleyüp evlād-ı kirāmını teşrīfāt-ı ʿaliyye ile tesliyet itmişler idi.

Mevlānā-yı mezbūr ʿaṣrında ʿilm ü maʿrifet ile meşhūr, şiʿr ü inşāda vasaṭu'l-ḥāl, fünūn-ı mütedāvilede müşārik-i ems̱āl idi. Hevāmiş-i kütübde taʿlīḳātı ve ḳābil-i ḳabūl kelimātı vardur. Kitāb-ı *Kīmyā-yı Saʿādet* tercemesine iʿmāl-i ḳarʿ u enbīḳ-ı devāt u ḳalem ve semt-i inşāda taḥrīk-i ḫāme-i zībende-raḳam ḳılmışlar idi.

[Muʿallim-i şeh-zāde iken Arisṭū'ya mensūb olan *Kitābü'r-riyāset*'i Türkī inşā ile terceme idüp "*Ferruḫ-nāme*" dimişdür. Cā-be-cā bir muḳaddime[3] ve on altı bāb üzere laṭīf kitāb olmışdur[4].]

el-Mevlā İbrāhīm bin ʿAlī (Balıḳ-zāde İbrāhīm Çelebi[5])

"Balıḳ-zāde" dimekle maʿrūf defterdāruñ fez̲lek-i defter-i āmāli ve ḥāṣıl-ı ʿömr-i ʿazīzü'l-menālidür. Ġavṭa-i deryā-yı ʿulūm ve iltifāt-ı cevāhir-i manṭūḳ u mefhūm idüp Ebu's-suʿūd Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı ḳażāya ʿāzim olmış idi. Vilāyet-i Rūm'da[6] Gümülcine ve Silisre ve Tırḥala[7] emsāli bilād-ı celīleye vālī ve reşk-endāz-ı eʿālī-i mevālī olup edā-yı ḥacc-ı Bey-

1 Yedi SE
2 Rıḥlet//Cemādiye'l-ūlā, der-kenār R1, E, SE
3 Maḳāle R1, E
4 Muʿallim//olmışdur:- E; der-kenār R1, SE
5 İbrāhīm Çelebi:- SE
6 - R1
7 240a E

tü'l-ḥarām[1] içün ḳalemrev-i Mıṣr'a ʿaṭf-ı zimām itmekle Feyyūm ve Manṣūre ḳażāları ile maḳżiyyu'l-merām olmış idi. **[242a]** Diyār-ı Mıṣriyye'nüñ hevāsı dil-i meyyālini iḳāmete[2] tehyīc ve kerīme-i mükerremesini Ṭaḳıyyü'd-dīn-zāde Ḥasan Çelebi'ye tezvīc idüp sübḥa-şümār-ı eyyām ü leyāl iken biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sı evāḫirinde irtiḥāl ve ʿavm-ı deryā-yı raḥmet-i Ẕü'l-celāl itmiş idi.

[للشيخ عبد الواحد المغربى لما بلغه موت بالق زاده الذى كان قاضى الديوان بمصر في زمن ولاية أحمد باشا

مات ابن بالوق فوا حسرتا
إن لم يكن قد مات من جمعه

مصيبة لا غفر الله لي
إن كنت أجريت لها دمعه[3]][4]

Mevlānā-yı merḳūm āşinā-yı deryā-yı ʿulūm, saḫī vü ṣāḥib-i fażīlet, maḫdūm-ı ʿālī-himmet idi. Bu ḥaḳīr, Silisre ve Tırḥala'ya ḳāżī oldugumda s̱enā-yı cemīli bāḳī ve evṣāf-ı ẕāt-ı celīli vird-i zebān-ı şehrī vü āfāḳī idi.

el-Mevlā Ḫayre'd-dīn (Ḳoca[5] Ḫayre'd-dīn Efendi)

Vilāyet-i Anaṭolı'dan ẓuhūr ve ʿarā'is-i ʿilm ü ʿirfāna ṣarf-ı nefā'is-i mühūr idüp baʿż-ı ʿulemādan nā'il-i şeref-i mülāzemet ve medāris-i ʿilmiyyede mutaṣaddī-i ḫidmet-i dirāset olmaġla seksan sekiz tārīḫinde ḳırḳ aḳçe ile Ḫayre'd-dīn Paşa Medresesi'nden maʿzūl olmış iken ṭoḳsan ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Çalıḳ-zāde yirine Silivri Medresesi teklīf olınduḳda ḳabūl itmeyüp elf-i kāmil Şevvāl'inde Şāh Çelebi yirine Muṣṭafā Paşa-yı ʿAtīḳ Medresesi'nde ferş-i seccāde-i ders ü taḥḳīḳ itmiş idi. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde fevt olup yirine Vaḥyī-zāde mesned-efrūz-ı ifāde olmış idi.

---

1 139a SE

2 - SE

3 "Ahmet Paşa'nın valiliği zamanında Mısır'da divan kadısı olan Balık-zāde'nin ölüm haberi ulaştığında Şeyh Abdulvahid el-Mağribî'nin (söylediği şiirdir): Ah ne yazık ki Balık-zāde vefat etti. Şüphesiz ki o varlığınden kopan biri olmadı (?). Onun ölümü o kadar büyük bir musibettir ki karşılığında göz yaşlarımızı dökmezsek Allah bizi bağışlamaz."

4 Bu ibare ve şiir her üç nüshada der-kenār olarak bulunmaktadır.

5 - SE

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥla meşhūr, ḫayyir u deyyin, ḥüsn-i ḥālle müteʿayyin idi.

el-Mevlā ʿAbdu'llāh (ʿAbdu'l-kerīm-zāde[1])

Ṣudūr-ı devlet-i Süleymāniyye'den raḳam-zede-i kilk-i Mānī[2]-nihād olan ʿAbdu'l-kerīm-zāde Efendi'nüñ maḫdūm-ı ferḫunde-nijādıdur. Beyt-i ḳadīm-i ʿilm ü ʿirfāndan nümāyān olup nüsḫa-i maḫdūme gibi muʿazzez ü mükerrem, keṡret-i ḥavāşī vü ḫidem birle ser-efrāz-ı ʿālem olmış idi. İʿmāl-i cevher-i istiʿdād ve işʿāl-i pūte-i ictihād itmekle zer-i kāmil-ʿayār gibi ḳābil-i sikke-i iʿtibār olduḳda Ebu's-suʿūd Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle kām-revā ve ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilmde menāzil-peymā olup ṭoḳuz yüz yetmiş yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde fevt olan ʿAbdu'l-fettāḥ Çelebi yirine ibtidā ḳırḳ aḳçe ile Pīrī Paşa Medresesi'ne müderris olmış idi. Seksan bir Ṣafer'inde Martolos-zāde yirine Edrinekapusı Medresesi'ne naḳl olınup seksan iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde selefi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Seksan dört Muḥarrem'inde Mihrümāh Sulṭān pāyesi ile bālā-rev[3] ve selef-i sālifine pey-rev olmış idi. Seksan yedi Muḥarrem'inde Küçük Luṭfī Beg-zāde yirine Ṣaḥn-ı Ṡemān'a[4] ḫırām, seksan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Hışım ʿAlī Efendi yirine Şeh-zāde Medresesi'yle taḥṣīl-i merām idüp ṭoḳsan üç Ṣafer'inde Üsküdār'da vāḳiʿ Vālide Sulṭān Medresesi'nde selefini taʿḳīb ve menşūr-ı iclālini ol cāh-ı bī-miṡāl ile teşbīb itmiş idi. Ol medresede kāʿide-i eslāf üzere ʿaḳd-ı meclis-i ders-i ʿāmm ve ol ṭāḳ-ı refīʿi günbed-i Bercīs gibi pür-feyż-i idāre-i cām-ı kelām ḳılup ṭoḳsan altı Receb'inde Mollā-zāde Efendi yirine Ġalaṭa ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām olmış idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınup manṣıb-ı mezbūr ile Dāmād Efendi ber-murād oldı. Biñ üç Receb'inüñ on yedinci güni ṣaḥīfe-i şühūddan maḥv-ı vücūd ve ʿazm-i dārü'l-ḫulūd-ı Maḳām-ı Maḥmūd eyledi. Ḳayınatası olan Nişāncı Meḥemmed Paşa Cāmiʿi ḥareminde medfūndur.

Mevlānā-yı merḳūm maḫdūm-ı maʿālī-rüsūm, ḥalīm ü selīm, ḫoş-ṭabʿ u fehīm, ṭavr-ı edībānesi müsellem, melek-ḫiṣāl ādem idi.

---

1 ʿAbdu'l-Kerīm-zāde:Maḫdūm-ı ʿAbdu'l-Kerīm-zāde SE
2 Bedāʾiʿ SE
3 Bālā-rev:bālā SE
4 Ṡemāniye'ye SE

el-Mevlā Meḥemmed (Badralı[1] Meḥemmed Efendi)

Cezīre-i Mora bilādından "Balyabadra" nām ḳaṣabada ḳaṣab-pūş-ı vücūd ve cilve-sāz-ı minaṣṣa-i şühūd olmış idi. Vilāyeti ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm-ı ʿāliye[2] ve bādire-i nādire-i ʿilmiyye kesbinde esbāb-ı saʿy ü ictihādı bāliye ḳılup Aḫī-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olmış idi. Vezīr-i Aʿẓam Sinān Paşa āstānesine ittiṣāl ve bedre-i luṭf u iḥsānı ile ceyb-i himmetini māl-ā-māl **[242b]** ḳılup zemān-ı yesīrde ḳırḳ aḳçe ile Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'ne vāṣıl ve on aḳçe teraḳḳī ile ḫāric rütbesine nā'il olduḳdan ṣoñra ṭoḳuz yüz ṭoḳsan yedi Receb'inde Manav Tāce'd-dīn yirine Meḥemmed Paşa Medresesi'ne naḳl olınmış idi. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde selefi yirine meşrūṭası İsmiḫān Sulṭān[3] pāyesine terfīʿ olındı. Biñ bir Receb'inde İmām Dāmādı Şeyḫī Çelebi yirine Ṣaḥn'a gelüp sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde veliyy-niʿmeti diyār-ı Engürüs üzere serdār olmaġla hem-rāh-ı muḫayyem-i gerdūn-nümūn ve ḳāżī-i ordu-yı hümāyūn olmış idi. Yanıḳ seferinden ḳufūl ve Belġırad meştāsına nüzūl olınduḳda zücāc-ı mizācı şikeste ve sefer-i āḫirete bār-beste olup biñ üç Receb'inde riḥlet ve medrese-i maḥlūle ile Ḥaydar Efendi kesb-i rifʿat[4] bulmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ḥayā ile meşhūr, ṣāfī-fu'ād, pāk-iʿtiḳād idi.

el-Mevlā Ḥüsāme'd-dīn (Ḥüsām Efendi[5])

Ḥüsām-ı vücūd-ı cevherdārı miyān-ı vilāyet-i Germiyān'da "Şeyḫlü" nām ḳaṣabadan āşikār ve mıṣḳale-i ictihād ile mū-şikāf-ı daḳā'iḳ-ı esrār olup tertīb-i muḳaddimāt-ı ʿulūm, netīce-baḫş-ı merātib-i rüsūm olmaḳ iḳtiżā itmegin maḥaṭṭ-ı riḥāl-i ricāl olan dārü's-salṭana-i seniyyeye ḳudūm itdükde ʿulemā-yı Rūm mecālis-i ʿilmiyyelerine müdāvim ve muʿallim-i sulṭānī ʿAṭā'u'llāh Efendi ḫidmetlerinden mülāzım olmış idi. Ṭarīḳ-ı tedrīsde ḳaṭʿ-ı menāzil ve ṭayy-ı merāḥil iderek ḳırḳ aḳçe ile Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'nden maʿzūl iken

1 Balyabadralı SE
2 240b E
3 - SE
4 maʿrifet E
5 Ḥüsām Efendi:Ḥüsāme'd-dīn-i Germiyānī SE

ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Şevvāl'inde Üskübī Muṣṭafā Çelebi yirine Edrine'de Ṭaşlıḳ müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan altı Şevvāl'inde Tāce'd-dīn Efendi yirine Seyyidī Ġāzī Medresesi'nde müderris ü müftī ve müşkil-güşā-yı müstefīd ü müsteftī olup ṭoḳsan sekiz Rebī'u'l-āḫir'inde ḳabūl itmeyen 'Ubūdī yirine Mar'aş ḳażāsı ile nihāl-i āmāli bālā-keş olmış idi. Elf-i kāmil senesi Şevvāl'inde 'azl olınup yirine Fenārī-zāde Maḥmūd Çelebi[1] naṣb olındı. Biñ iki Receb'inde ḫalefi yirine manṣıb-ı kadīmine i'āde olındı. Biñ üç Ramażān'ında sicill-i 'ömri ṭayy-kerde-i ḫitām ve defter-i ḳażāyā-yı āmāli temām oldı. Yirine Pervīz Efendi teẕkirecisi Meḥemmed Efendi[2] mutaṣaddī-i tenfīẕ-i aḥkām olmış idi.

Mevlānā-yı merḳūm ġavvāṣ-ı baḥr-ı 'ulūm, 'ālim ü 'āmil, fāżıl u kāmil, fetvā vü taḳvāda müsellem, istiḳāmet ü nezāhetde 'alem, faṣl-ı ḳażāda seyf-i ṣārim, ḳāṭı'-ı 'ırḳ-ı meẓālim idi. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhi.*

el-Mevlā Meḥemmed (Mu'arrif-zāde Efendi[3])

Ḳayd-ı ta'rīfden āzāde Mu'arrif-zāde Efendi'dür. Belde-i Anḳara'dan ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ezelīden istifāża-i nūr-ı şu'ūr idüp 'ulemā-yı 'aṣrdan istifāde ve ḥasbe'l-'āde devr-i mecālis-i ifāde iderek ḥareketi Ma'lūl Emīr Efendi ḫidmetlerine müntehī ve şeref-i mülāzemetleriyle mütefaḫḫir ü mübāhī olmış idi. Ḫaṭṭ u tirḥāl-i ṭarīḳ ve seyr-i menāzil-i ders ü taḥḳīḳ idüp ḳırḳ akçe medreseden ma'zūl[4] iken ṭoḳuz yüz seksan üç Receb'inde Sipāhī-zāde yirine Medrese-i Muṣṭafā Paşa'da seccāde-nişīn-i ifāde olmış idi. Seksan yedi Şa'bān'ında 'Abdu'l-ḥalīm-i 'Acemī maḫlūlinden Kefe fetvāsına naḳl olındukda ḳabūl itmeyüp 'azl iḫtiyār eyledi. Ṭoḳsan Şa'bān'ında 'İmād-zāde yirine Çorlı Medresesi virilüp[5] sene-i mezbūre[6] Ẕi'l-ḥicce'sinde Ayāşī[7] Muṣṭafā Efendi yirine Yıldırım Ḫān pāyesi virilüp teveccüh itmedi. Ṭoḳsan iki[8] Şa'bān'ında yine anlar yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesi ile vāṣıl-ı 'izz ü iḳbāl ve def'-i ḥarāret-i 'azl-i penç-sāle içün

1 139b SE
2 Çelebi SE
3 - R1, E
4 Munfaṣıl E
5 - R1, E
6 ṭoḳsan bir R1, E
7 - R1, E
8 241a E

nā'il-i zülāl-i āmāl oldılar. Ṭoḳsan altı Ṣafer'inde Yūnus-zāde yirine Ṣaḥn'a gelüp metā'ib-i taḥammül-fersā-yı ṭarīḳdan bī-zār ve rātibe-i teḳā'üde ṭalebkār olmaġın sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Ömer Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı tevcīh olınup birḳaç günden **[243a]** ṣoñra manṣıb-ı mezbūr Ḥācī Efendi'ye virilüp bunlar vażīfe-i ems̱āl ile müteḳā'id ve ṭaleb-i manṣıb u cāhdan mütebā'id olmışlar idi. Biñ üç Ramażān'ınuñ yigirmi yedinci güni dārü'l-üns-i ḳudse riḥlet ve cem'iyyetgāh-ı ervāḥa 'azīmet itdüler. Ḳoġacı Dede Mescidi sāḥasında medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü kemāl ile meşhūr, şūḫ u şehlevend, eks̱er-i ma'ārifden behremend, Zekeriyyā Efendi ḥażretlerinüñ şerīk ü hem-civārı ve cüz'-i meclis-i feyż-medārı idi.

el-Mevlā Ḥamza (Germiyānī[1] Ḥamza Efendi) {Vuṣūlī}

Vilāyet-i Germiyān'da "Şühūd" dimekle ma'lūm u[2] ma'hūd olan ḳaṣabadan pertev-endāz-ı 'ālem-i şühūd olup ser-çeşme-i feżā'il-i efāżıla vürūd ve şühūd-ı 'udūl ile is̱bāt-ı vücūd eyledükde ṣadr-ı 'ālī-ḳadr 'Ivaż Efendi āstānesine intisāb ve şeref-i mülāzemetlerinden iḥrāz-ı niṣāb itmiş idi. Ṭarīḳ-ı 'ilmde menāzil-peymā ve pey-i[3] perde-i merāḥil-i pest ü bālā olaraḳ ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş ḥudūdında elli aḳçe ile "Ḥammāmiyye" dimekle ma'rūf Ḳāżī Ḥüsām müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan yedi Şa'bān'ında 'azl olınup medresesi Ḳoca 'Acem'e virildi. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Zeyne'l-'ābidīn Efendi yirine Burūsa Sulṭāniyyesi 'ināyet olındı. Biñ iki Şevvāl'inde Şücā' Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Birḳaç günden ṣoñra Mollā Maḳṣūd yirine Āmid ḳażāsına nā'il ve emed-i aḳṣā ve menzil-i maḳṣūda vāṣıl olmış idi. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Kāmī-zāde[4] yirine Arżırūm ḳażāsına naḳl olınmış iken sene-i mezbūre Şevvāl'inde ḥamza-i ṣandalī-nişīn-i bedeni seyr-i Ḳāf-ı 'ademe revān ve ṣaḥīfe-i 'ālemde elif-i ḳāmeti ġamze-i ser-pençe-i ecelden hemze gibi pīçān oldı. Manṣıb-ı maḥlūl Ma'rifet Efendi'nüñ 'ıḳd-ı gerden-i iclāli ḳılındı.

1 - R1, E
2 ma'lūm u:- R1
3 - SE
4 Kāmī-zāde:Kāmī Efendi-zāde SE

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü maʿrifetle meşhūr, ṣāḥib-ḳırān-ı fażl ü hüner, tīġ-ı Ḍaḥḥāk-ṭabʿ-ı mū-şikāfı pür-cevher ve "Vuṣūlī" maḫlaṣı ile eşʿārı vāṣıl-ı rütbe-i ḳabūl, bedīʿ-i semāvāt-ı gird-i müfekkiresi müsellem-i ʿulemā-yı fuḥūl-dür. Şiʿri teẕkirelerde mesṭūr ve efvāh-ı nāsda meẕkūrdur.

el-Mevlā Ayās (Ayās Efendi)

ʿİlm-i şerīfe ḫidmet ve baʿż-ı ʿulemādan iḥrāz-ı şeref-i[1] mülāzemet idüp devr-i medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz yetmiş üç Cemādiye'l-ūlā'sında ʿAlī Paşa-yı ʿAtīḳ Medresesi münḥall olup ṣadreyn-i fāżıleyn Ḥāmid Efendi ve Pervīz Efendi ḥużūrında ḫārice ṭālib-ler içün imtiḥān fermān olınup Vefā Cāmiʿi'nde Zekeriyyā Efendi ḥażretleri ve ʿArab-zāde ʿAbdu'r-raʾūf Efendi ve Deli Kerīm Efendi ve Manav Seyfī Efendi ve Beñli Maḥmūd Çelebi ve ṣāḥibü't-terceme *Kitābü'l-cināyāt* evvelinden yegān yegān ḳırā'at itdüklerinde rehīne-i imtiyāz olan medrese ile Zekeriyyā Efendi riʿāyet olınup[2] baʿdehu her biri istiḥḳāḳlarına göre tesliyet olınmış idi. Yetmiş dört Muḥarrem'inde bunlara daḫı Yeñişehr'de vāḳiʿ Süleymān Paşa Medresesi tevcīh olındı. Baʿdehu ḳarār iḫtiyār itmemekle ʿazl olınup medresesi[3] Ḥüsām Efendi'ye tefvīż ḳılındı. Yetmiş ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Zeytūnī-zāde ʿAlī Çelebi yirine Ṭırabozın fetvāsına gönderildi. Seksan beş Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınup Seyyid Murtażā mesned-nişīn-i ders ü iftā oldı. Seksan altı Ṣafer'inde Ḥüsām Efendi yirine Burūsa'da[4] Sulṭān Murād Medresesi ʿināyet olınup seksan yedi Şevvāl'inde Manav İḫtiyār maḥlūlinden Ḳıbrıs fetvāsına naḳl olındı. Ḳa-būl itmemekle seksan sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde Murādiyye Müderrisi Nūru'llāh Çelebi'ye virilüp bunlar tekrār Murādiyye müderrisi oldı. Sene-i mezbūre Şev-vāl'inde Bitlice ʿAlī Çelebi yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne terfīʿ olındı. Seksan ṭoḳuz Şaʿbān'ında **[243b]** Küçük Maḥmūd Efendi[5] yirine Amāsıyye fetvāsına tebdīl, anlar bunlaruñ medresesine naḳl ü taḥvīl olındı. Birḳaç sene iftā vü ifāde mesnedinde ḳarār-dāde olmış iken ṭoḳsan altı Muḥarrem'inde ʿazl olınup

1 - E
2 - SE
3 - E
4 241b E
5 - SE

Tāce'd-dīn Efendi cā-nişīn[1] oldı. Vaẓīfe-i teḳā'üd iḥsān olınup sübḥa-şümār-ı 'ömr-i güẕerān iken biñ üç Ẕi'l-ḥicce'sinde teslīm-i naḳdīne-i cān ve 'azm-i dārü'l-ḳarār-ı cinān itmiş idi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣāliḥ ü vaḳūr, ṣāfī-fu'ād ve Müslim-i pāk-i'tiḳād idi.

el-Mevlā İslām (İslām[2] Efendi)

Vilāyet-i Ḥamīd dāḫilinde ba'ż-ı bilād-ı İslāmiyye'den bedīd olup birāderi Aġzıḳara Muḥyi'd-dīn ile mānend-i Cevzā, kemer-bend-i ṭarīḳ-ı 'ilm ü hüdā olmışlar idi. Ba'żı 'ulemādan mülāzemetle kām-revā olduḳdan ṣoñra[3] bi-ḥasbi'l-istiḥḳāḳ ṣınf-ı müderrisīne iltiḥāḳ idüp ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz seksan altı Ramażān'ında Sekbān 'Alī Medresesi ḫāric i'tibār olınup ibtidā bunlara i'ṭā olındı. Ṭoḳsan bir Rebī'u'l-evvel'inde[4] Munuḳ 'Alī Efendi yirine Maġnisa fetvāsı tevcīh ḳılındı. Ṭoḳsan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Küçük Maḥmūd yirine Maġnisa ḳażāsı virildi. Ḳabūl itmemekle Seyrek-zā-de'ye virilüp bunlara Ṣaçlı Kerīm Efendi yirine Şām fetvāsı 'ināyet olındı. Anı daḫı ḳabūl itmeyüp yirine Ma'rifetu'llāh Efendi mevṣūl oldı. Sene-i mezbū-re Ẕi'l-ḥicce'sinde İmām-zāde yirine altmış aḳçe ile Murādiyye virildi. Andan daḫı isti'fā idüp bi'l-āḫire vaẓīfe-i teḳā'üd ile manṣıb u cāhdan istiġnā itmiş idi. Biñ üç Ẕi'l-ḥicce'sinde āheng-i hicretü'l-İslām-ı dārü's-selām[5] ve istilām-ı maḥācir-i ḥavrā içün ṣaḥn-ı cinānda maḳām eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr, ṣāliḥ ü 'ābid, mecma'-ı maḥā-mid idi.

el-Mevlā Maḳṣūd (Kürd[6] Maḳṣūd Efendi)

Diyār-ı Kürdistān'dan ḳudūm ve devr-i mecālis-i 'ulemā-yı Rūm idüp Ḫᵛā-ce Sa'de'd-dīn Efendi ḫidmeti ile mes'ūd ve şeref-i mülāzemetleri ile vāṣıl-ı

1 140a SE
2 Ḥamīdī İslām SE
3 Olduḳdan ṣoñra:olup SE
4 SE'de buraya tashih işareti konulup "Ḳocavī Muṣliḥi'd-dīn yirine Çorlı pāyesi virilüp Rebī'u'l-āḫir'de" biçiminde ek yapılmıştır. Daha eski olan diğer iki nüshada böyle bir der-kenar olmadığı için bu şekilde bir açıklama ile iktifâ olundu.
5 Dārü's-selām:- SE
6 - R1, E

menzil-i[1] maḳṣūd olmış idi. Baʿżı medārisde müdārese ve taḥḳīḳ u ifādeye mümārese iderek ḳırḳdan maʿzūl iken ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Badralı Meḥemmed Efendi yirine Fetḥiyye-i Meḥemmed Paşa Medresesi'ne vāṣıl, biñ bir Receb'inde ḳabūl itmeyen Mesʿūd Çelebi yirine İsmiḫān Sulṭān pāyesine nā'il olup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Tāce'd-dīn Efendi yirine Āmid ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām oldı. Biñ iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Arżırūm ḳażāsı mevleviyyet olup bunlar naḳl olındı. Ḳabūl itmedükde Kāmī-zāde'ye tevcīh olınmış idi. Biñ üç evāḫirinde ʿālem-i feżā-yı[2] ʿuḳbāya sefer ve maḳṣad-ı aṣlīye güẕer eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm ḥarīṣ-i iḳtinā-yı s̱imār-ı ʿulūm, ʿilm ü ṣalāḥla meşhūr ve ḫayr ile mezkūr idi.

el-Mevlā ʿAlī (Muḥaşşī[3] Sinān Efendi-zāde ʿAlī Efendi)

Ṣudūr-ı devlet-i Süleymāniyye'den olup şemme-i menāḳıb-ı celīlesi zīver-i şükūfezār-ı erḳām olan ṣadru'l-ʿulemā'i'l-aʿlām Muḥaşşī Sinān Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı maʿālī-rüsūmıdur. Ṭoḳuz yüz ḳırḳ üç tārīḫinde meclis-efrūz-ı şühūd ve ṭırāzende-i encümen-i vücūd olmış idi. Vālid-i mācidlerinden iḳtibās-ı envār-ı fażl ü ʿirfān ve ol deryā-yı fesīḥu'l-ercā-yı feżā'ilüñ kenārında iltiḳāṭ-ı cevāhir-i bī-kerān idüp ṣafā-yı cevher-i ẕātla sinān-ı nīze gibi ser-efrāz-ı ʿālem ve ḥalbe-i muḥāverede ḥilye-i kemālātla muʿallem[4] olduḳda hem-rāhī-i[5] duʿā-yı peder ile ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳa güẕer ve ol rāh-ı bī-pāyāna sefer ḳılmış idi. Ṭoḳuz yüz altmış ḥudūdında müderrisīn-i Ṣaḥn-ı S̱emān'dan Ḳāżī-zāde Efendi dārü'l-ifādesinde iştiġāl, baʿdehu Anaṭolı ṣadāretinden müteḳāʿid Maʿlūl Emīr Efendi āstānesine ittiṣāl idüp altmış üç Receb'inde vāḳiʿ ʿAbdu'r-raḥmān Efendi nevbetinde mülāzemetle ber-murād ve cenāb-ı mevlevīye dāmād **[244a]** olmış idi. Altmış altı Şevvāl'inde mütevveffā Kösec Ḥasan maḥlūlinden ibtidā ḳırḳ akçe ile Pīrī Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşā olup yetmiş bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Fevrī Efendi yirine ʿAlī Paşa-yı ʿAtīḳ Medresesi'nde ferş-i seccāde-i ders ü taḥḳīḳ ḳılup yetmiş üç Cemādiye'l-ūlā'sında Ḍārib Muḥyi'd-dīn

1 - E
2 - SE
3 - R1, E
4 Müsellem E
5 242a E

maḫlūlinden Süleymāniyye-i İznīḳ pāyesine vāṣıl, sene temāmında munfaṣıl olup Ya'ḳūb Çelebi ta'ḳīb eyledi. Yetmiş altı Ṣafer'inde 'İvaż Efendi yirine Ṣaḥn'a gelüp yetmiş ṭoḳuz Şa'bān'ında Sinān-ı Aḳḥiṣārī maḫlūlinden Şeh-zāde müderrisi olup seksan iki Ẕi'l-ḳa'de'sinde Zekeriyyā Efendi yirine Ḥaleb ḳażā-sında fermān-revā-yı ḥükm ü imżā oldılar. Seksan altı Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi yirine Dımaşḳu'ş-Şām ḥükūmeti ile bekām olup seksan sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında ḳabūl itmeyen Ṣarı Gürz-zāde yirine Medī-ne-i Münevvere ḳażāsına naḳl olınup māh-ı Şa'bān'da bunlar İstanbul'a gelüp ḳażā-yı Medīne ṣāḥib-i ḳadīmi Maẓlūm Melek'de ibḳā olındı. Seksan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳara Çelebi-zāde yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsı ile kevkeb-i iḳbāli zāhire olup ṭoḳsan bir Rebī'u'l-evvel'inde Mollā Aḥmed Efendi yirine mükerreren ḥākim-i Şām oldılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Şems Efendi yirine Burūsa ḳażāsına naḳl olınup ṭoḳsan üç Ṣafer'inde ma'zūl ve yirlerine Çivi-zāde[1] ḫışmı 'Alī Efendi mevṣūl oldı. Ṭoḳsan dört Ẕi'l-ḳa'de'sinde Bāḳī Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Ṭoḳsan beş Cemādiye'l-ūlā'sında 'azl olınup Anaṭolı'dan müteḳā'id Ḥubbī Mollāsı rābi'an ḳāżī-i İstanbul oldı. Ṭoḳsan yedi Rebī'u'l-āḫir'inde ḫalefi yirine i'āde, ṭoḳsan sekiz Şa'bān'ında Ḳara Çelebi-zāde yirine Anaṭolı ṣadrında ḳarār-dāde ḳılındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde ref' olınup yirine Bāḳī Efendi mükerreren ṣadr-ı 'ālī-ḳadr oldı. Biñ bir Şevvāl'inde Ṣun'u'llāh Efendi yirine mükerreren[2] Anaṭolı ṣadrı müyesser ve ḳand-ı mu'ād-ı iltifāt-ı sulṭānī mükerrer olup biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sın-da vāḳi' cülūs-ı Meḥemmed Ḫānī es̱nāsında[3] 'azl olınup Ebu's-su'ūd-zāde Muṣṭafā Efendi münevvir-i eyvān-ı ṣadāret oldı. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sın-da Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi yirine ṣadr-ı Rūm ve nā'il-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merūm olup Egri seferine 'āzim ve müheyyā-sāz-ı levāzım olmış iken biñ dört Şevvāl'inde ref' olınup yirine Dāmād Efendi terfī' olındı. Ḫamse ve elf Cemā-diye'l-ūlā'sınuñ ġurresinde[4] necm-i ḥayātı āfil ve ecel-i ṭabī'īsi 'ācil olup cām-ı fenādan mübtelā-yı sekerāt ve şikeste-sebū-yı ser-çeşme-i ḥayāt oldılar. Dāḫil-i sūrda cedd-i emcedi Ṣarı Gürz Mescidi ḥaẓīresinde medfūndur.

1 Çivi-zāde Efendi SE
2 "Mükerreren" kelimesi SE'de "Şevvālin'de" kelimesinden sonra gelmektedir.
3 Ḫānī es̱nāsında:Ḫānī'de SE
4 140b SE

Mollā-yı mūmā ileyh [1] أسبغ الله نعمه عليه, kemālāt-ı[2] ʿaliyye ile mevṣūf, feżā'il-i ʿilmiyye ile maʿrūf, ṣalābetde esed-i ḍārim, ḥükūmetde seyf-i ṣārim, rükn-i rekīn-i temekkün ü s̱ebāt, şīr-i ġarīn-i pelengī-ves̱ebāt, istiḳāmetde ʿalem, nezā-hetde müsellem-i ʿālem idi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Burūsavī Cinānī Efendi[3]) {Cinānī}

Maḥrūse-i Burūsa'dan pedīdār ve "Cinānī" maẖlaṣı ile şöhret-şiʿār olmış idi[4]. Cins-i fāẖir-i ʿilm ü maʿārife ṣarf-ı naḳdīne-i evḳāt ve netīce-baẖş-ı istiʿdād olmaġ-içün tertīb-i muḳaddimāt idüp;

Şiʿr Nevʿīyā lāzım degül olmaḳ fülan ibn fülan
Maʿrifet kesb eyle tek bir ādem ol ādem gibi

mażmūnı üzere dāẖil-i cinān-ı ḥaḳā'iḳ u ʿirfān ve iḳtinā-yı s̱emerāt-ı taḥḳīḳa şāyān olduḳda Muʿallim-zāde Efendi'nüñ taʿlīm-ẖāne-i ifādelerine dāẖil ve iḥrāz-ı şeref-i mülāzemetle tīr-i me'mūli hedef-i ḥuṣūle vāṣıl olup cāme-i cāhı ṭırāz-ı gün-ā-gün-i merātib-i tedrīsle muʿlem ve ḥalbe-i müdāresede gülgūn-ı ṭurfa-zebānı mānend-i raẖş-ı muʿallem olmış idi. Ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ üç Muḥarrem'inde **[244b]** Mevlānā Muḥyi'd-dīn yirine Burūsa'da ʿİvaż Paşa müderrisi olmış idi. Biñ dört Muḥarrem'inde nā-kām ü nā-ümmīd ʿazm-i cinān-ı cāvid idüp medrese-i maḥlūle İpekci ʿAcem'e virildi.

Merḥūm-ı[5] mezbūr feżā'il-i kes̱īre ile meşhūr, elsine-i s̱elās̱ede naẓm u nes̱re ḳādir, bī-naẓīr münşī vü ẖūb şāʿir, ʿulūm-ı ʿArabiyye'den ḥiṣṣemend, maʿārif-i cüz'iyye ile şöhre-bend, ẖoş-ṭabʿ u ṣāfī-fu'ād, şūẖ-meşreb ü dervīş-nihād idi.

Manẓūm ve mens̱ūr birḳaç kitābı ve ʿArabī ve Fārisī ve Türkī eşʿār-ı revā-niṣā-bı vardur. Cümleden *Maẖzen* baḥrinde *Riyāżü'l-cinān* nāmına mes̱nevīsi ẖaylī ẖoş-āyende vü güşāde[6] naẓmdur. Āẕerī Çelebi merḥūm *Naḳş-ı Ḫayāl*'e taḥrīk-i

1 "Allah ona (verdiği) nimetlerini arttırsın."
2 Kerāmāt-ı SE
3 Burūsavī Cinānī Efendi:Muṣṭafā Cinānī R1, E
4 242b E
5 Mevlānā-yı SE
6 Güşāyende SE

sūzen-i kilk-i bī-miṡāl itdükde bunlar daḫı *Riyāżü'l-cinān*'a ṭarḥ-ı bedīʿu'l-min-vāl ṣalmışlar idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş tārīḫinde itmām eyleyüp imżā içün vā-lid-i merḥūma gönderdükde varaḳa-i niyāza bu ḳıṭʿa ile ʿunvān-ṭırāz olmış idi:

Ebyāt

ای که در جنس بشر ذات تو مفرد نوعیست
متفق کشته بفضلت همه ارباب هنر

رتبهٔ فضل تو فصلیست تمیز لیکن
نه بحدی که تصور کند افراد بشر[1]

Merḥūm daḫı ṣaḥīfe-i cevāb-nāmede bu gūne taḥrīk-i kümeyt-i ḫāme itmişler idi.

Meṡnevī

چون آن کلدستهٔ باغ جنانی
نهال سبزه زار زندکانی

کل نوباوهٔ باغ فصاحت
مروق بادهٔ از بزم جنت

رسید از صوب آن دانا و عارف
بدست این خریدار معارف

چو داد از نظم فردوسی نشانم
ز لطفش باغ جنت شد جنانم

کهی بر دیدهٔ کریان نهادم
کهی بر سینه که بر جان نهادم

مشام جان شد از بویش معطر
بصر از نقش دلجویش منور

چنین نقش بدیع و طرز نادر
ز نقاشان چین ننمود ظاهر

1 "Ey ki senin zâtın insan cinsinde tek bir türdür. Bütün hüner erbâbı senin faziletinde müttefiktirler. Senin faziletin öyle bir temiz bölümdür ki onu tasavvur etmek beşerden kimsenin haddi değildir."

زهى لطف و زهى لذت زهى آب
زهى سور زهى حالت زهى تاب

ببخشد مثنوى را لذت نو
بپوشد معنوى را كسوت نو

چو معنى يش بصورت جلوه كر شد
كلام ناظر ان لله در شد [1]

Pādişāh-ı emānī-güster, Sulṭān Murād-ı hüner-perver ḥużūr-ı ʿālīlerine bedāʾiʿ-i ās̱ār ʿarż eyledükde maẓhar-i cevāʾiz-i bī-şümār olup ol bābda ġarīb ü ʿacīb vādīlerden söz ḳoparmışdur. Gāhī ḫāne-i vīrānından şikāyet idüp iḥsāna bahāne, gāhī ẕaḫīre fıḳdānına ḥikāyet ḳılup recā-yı bahā-yı terḫāne iderdi. Gāhī evlād ü ʿıyāl içün temennā-yı libās u cihāz, gāhī bir aḥmaḳ ḫidmetkārı ile ser-güẕeştini beyānda taḥrīk-i ḫāme-i leṭāʾif-perdāz idüp envāʿ-ı muḍḥikāt ve ṭurfe ṭurfe ḥikāyāt inşā eylerdi.

Mervīdür ki merḥūm Sulṭān Murād Ḫān tevārīḫ ü ās̱ār ve nevādir-i aḫbār istimāʿına māʾil olmaġın emr iderler ki "Nā-şünīde ḥikāyāt ile bir mecmūʿa-i ḫāṭır-firīb cemʿ ü tertīb eyle ki leyāl-i şitāda eglenmege ḳābil ʿiber ü ʿacāʾibi müştemil ola." Cinānī Çelebi daḫı mecmūʿa-i[2] ḫizāne-i ḥāfıẓası olan nevādiri derc ve deryūze-i ḫırmen-i yārān itdüginden māʿadā, sīmyā-ḫāne-i ḫayālden ḫarc idüp kitābı itmām itdükde *Bedāʾiʿu'l-ās̱ār* diyü nām vażʿ idüp bir kātib-i ḫoş-nüvīse yazdurur[3] ve cedvel içün müẕehhibe virür. Ḳıṣṣa-ḫʷān-ı şāh-ı cihān olan Dervīş Eglence bu ḳıṣṣadan āgāh olup müẕehhib ile āşinā olur ve her cüzʾ ki cedvel içün gelür, bi-temāmihā ḥikāyātını ḥıfẓ idüp ḥużūr-ı pādişāhīde naḳl ider. Bu vetīre üzere naḳl-i ḥikāyāt temām olduḳda kitāb daḫı ḥilye-i ḫitām

1 "O cennet bahçesinin gül destesi, hayat bağının fidanı, güzel konuşma çimenliğinin turfanda gülü, cennet meclisinin süzülmüş içkisi, o bilgili ârif tarafından bu bilgi alıcısının eline ulaştı. Firdevsî'nin şiirlerinden belirti verince ben, onun lütfundan yüreğim cennet bahçesi oldu. Bazen ağlayan gözüme, bazen göğsüme, bazen de canıma koydum. Onun güzel kokusu can kokusu oldu. Göz onun gönül çeken, güzel ve az bulunan tarzdaki desenlerinden dolayı aydınlıktır. Çin nakkaşlarından o desenler ortaya çıkmadı. Ne güzel lütuf, ne güzel lezzet ve su; ne güzel yanış, ne güzel hâl ve ışık. Mesneviye yeni bir lezzet bahşeder. Anlama yeni bir elbise giydirir. Onun anlamı sûrette göründüğü için Allah'a bakanların sözleri inci oldu."

2 Maḥfūẓ E

3 243a E

bulup ḥużūr-ı pādişāhīye ʿarż olınur. Cinānī derdmen cevā'iz-i bī-kerān ümmīdi ile bāb-ı ʿālīde nigerān iken pādişāh-ı ʿālī-cenāb nigāh-efgen-i ṣafaḥāt-ı kitāb olduḳda "Biz nā-şünīde **[245a]** ḥikāyāt istedük. Bu ḫod bizüm Eglence'nüñ meṡelleri ancaḳ." diyü iltifāt buyurmazlar. Ḳapu Aġası Ġażanfer Aġa cüz'ī iḥsān ile ḫāṭırını taṭyīb idüp "Eglence'nüñ tekerlemelerine ḫilʿat-i inşā ile revnaḳ virmişsüz ve ol cevāhir-i ġalṭānı silk-i ʿibārete çeküp ḫaylī zaḥmete girmişsüz." didükde Cinānī münfaʿil olup "Ol gül-i ḫod-rū şükūfe-i bāġ-ı ibdāʿum ve nev-bāve-i naḫl-i iḫtirāʿumdur." diyü yemīnler ider. Bi'l-āḫire müẕehhibüñ ġadrı ʿıyān ve bu naḳş-ı ġarīb dillerde dāstān olmış idi.

Merḥūm ḫafīfü'r-rūḥ u semīn, baṣarı maʿlūl ü çeşm-i baṣīreti dūr-bīn olup ḫilḳatine müteʿalliḳ laṭīfeleri vardur. Cümleden Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı kerīmi ʿAbdu'llāh Çelebi ki vālid-i mācidleri ile ḫilḳatde hem-reng ve fażl ü kemālde İbn Semīn ile deng-ā-deng idi. Cinānī Çelebi ʿādet-i me'lūfesi üzere cāme recāsına icāle-i kümeyt-i ḫāme idüp[1];

Şiʿr Bir ʿaceb baḥs eyledi dün gice erbāb-ı hüner
Böyle baḥsi görmedi cins-i melek nevʿ-i beşer

maṭlaʿı ile manẓūme-i gevher-niẓāma bu mażmūnla iltiyām virür[2] ki "Ḥażret-i maḫdūm ile semende mā-beynümüzi yārān farḳdan ʿāciz olup bi'l-āḫire nizāʿa fayṣal virmek içün bu vech üzere ḳarār virüldi ki aḥadü-hümā āḫaruñ libāsını giyüp bu ṭarīḳla tefāvüt ve ḳanḳı ṭarafda ise ẓāhir ola. Bu faḳīrde cāme mükerrer degüldür ki birini irsāl idevüz. Cānib-i maḫdūmdan irsāli müteʿayyin olmaġın recā olınur ki luṭf idüp yārānı bu daġdaġadan taḫlīṣ buyuralar.". Bu laṭīfe iḥsāne bahāne olup maḫdūm-ı mekrümet-me'āb bir fāḫir ṣūf ile manẓūm cevāb göndermişler idi. Cinānī Çelebi ol ḫilʿat ile ḳanāʿat itmeyüp mükerrer iḥsān recāsına bu ḳıṭʿayı vesīle-i temennā itmiş idi:

Ḳıṭʿa Olmadı gönderülen ṣūf benüm sulṭānum
Bize sizden semen artuḳlıġına geldi vuḳūf

1 141a SE
2 İder R1

Şübhemiz vālid-i mācidde ḳalupdur şimdi
Anlaruñ ṣūfi daḫı olmaz ise ṭāli'a yuf

Merḥūmuñ bu güne leṭā'ifine nihāyet ve şūḫlıḳlarına ḥadd ü ġāyet yoḳdur. Bir gün Kefeli Ḥüseyn Çelebi ki meclis-i 'irfānuñ zeyni ve żaʿf-ı başarda mevlānānuñ 'aynı idi, ṣoḥbet üzere iken ḫār u ḫāṣāk-i rūzgārdan çeşmine ġubār iṣābet idüp Cinānī Çelebi'den iḫrāc temennā[1] eyledükde faḥṣ-ı 'aẓīm ve taḳayyüd-i bī-şümārdan ṣoñra cevāb virür ki "Benüm sulṭānum, tefaḥḥuṣ ü tecessüsde daḳīḳa fevt itmeyüp çok sa'y eyledüm. Lākin ne göz var, ne çūb." Bu ebyāt nuḫbe-i eş'ārı ve nümūne-i güftār-ı dürer-bārıdur:

Ebyāt Ni'met-i vaṣlına aġyārı ṭoyurmış dil-ber
Göñlüñ iy ḫaste-i hicrān neñüñ aşın ister

[Ve lehu] Ne 'azm-i terk-i diyār itmege mecālüm var
Ne ḳādirüm ki ṭuram bir ġarīb ḥālüm var

[Ve lehu] Ḫaṭuñ geldükçe ruḫsāruñda artar tāzelik terlik
Berāt-ile virilmiş gibi şāhum saña dil-berlik

[Ve lehu] Var mı bir ruḫsāre kim ḫaṭṭ-ı siyeh-fām olmaya
Devr içünde ḳangı gün gördüñ ki aḫşām olmaya

[Ve lehu] Ḳadīmīdür ḥuḳūḳı bülbülüñ güllerle ġāyetde
Aġac[2] ata bile binmişler eyyām-ı ṣabāvetde[3]

[Ve lehu] Hevā-yı ġonce-i bāġ-ıla eyler fiġānı[4]
Alur yürekden ise 'andelīb-i nālānı[5]

1 Recā E
2 Çubuḳ E
3 243b E
4 Ġonce-i//fiġānı:ġonce ile bülbül eyler efġānı SE
5 Bu beyit E'de birinci sıradadır.

el-Mevlā el-Fāżıl ʿAlī bin Ġānim el-Maḳdisī (ʿAlī Maḳdisī)[1]

Ṭoḳuz yüz yigirmi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Mıṣr-ı Ḳāhire'de meclis-i şühūdı teş-rīf ve āẕān-ı ḳabūl ü istiʿdādın eẕān-ı "Ḥayy ʿale's-ṣalāḥ" ile teşnīf itmiş idi. Evā'il-i ḥālinde şeyḫu'l-ḳurrā Şihābü'd-dīn Aḥmed-i Ḥanbelī'den ḳırā'at-ı sebʿa ile ḥıfẓ-ı *Ḳur'ān-ı ʿAẓīm* ve Şemse'd-dīn-i İskenderī'den iḥkām-ı mebānī-i te-cvīd-i naẓm-ı kerīm eyleyüp ḳāżi'l-ḳużāt Faḫre'd-dīn Semādīsī'den cemāl-i istiʿdādı ḍāḥikü'l-beşere ve Mollā Maġveş-i (?) Tūnusī'den **[245b]** ʿaşr-ḫᵛān-ı rivāyāt-ı ʿaşere olup ḳuvvet-i ṭabʿ-ı māder-zādı taḥṣīl-i kemālle mübeşşere ol-duḳdan ṣoñra İbn Neccār ve ems̱ālinden ḥadīs̱-i müselseli istimāʿ ve *Ṣaḥīḥayn-ı Buḫārī ve Müslim* eḥādīs̱-i şerīfesin neyyir-i ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ʿālem-i taḥḳīḳda bāhirü'l-iltimāʿ ḳılup Maʿlūl Emīr Efendi ṭoḳuz yüz ḳırḳ dört tārīḫinde Mıṣr ḳāżīsi olduḳda ṭalebesi silkine dāḫil ve ser-ḥalḳa-i emās̱il olup *Küçük Ḥāşiye* ve *Iṣfahānī* ve *Ḥāşiye-i Tecrīd-i Celāl-i Devānī* oḳumışlar idi. Nice yıllar tilmīẕ-i ḫāṣları Zekeriyyā Efendi ḥażretleri ile meclis-i ifādelerine ḥāżır olmaġla nesīm-i enfās-ı şimāl-şümūlinden ġonce-i ümmīdin ḫandān ve raḥīḳ-ı taḥḳīḳ-ı maʿlū-linden taḥṣīl-i neşve-i fażl ü ʿirfān eyleyüp mebānī-i fünūn-ı āliyyeyi esātiẕe-i ʿālī-mesnedden iḥkām ü teşyīd ve s̱evānī-i ʿulūm-ı ʿāliyeyi cehābiẕe-i ḳavī-müs-tenidden taḥṣīl ü temhīd itdükden ṣoñra murabbaʿ-nişīn-i mesned-i ifāde ve miḥrāb-güzīn-i taḥḳīḳ u icāde olup şuḳḳa-i iʿtibārı vālā ve ṣīt ü ṣadā-yı nevbet-i iştihārı aʿlādan aʿlā olmış idi. Ḳāhire-i maʿazziyyede eşref-i medāris-i ʿilmiyye olan Ṣarġıtmışiyye'de müderris ve buḳʿa-i celīle-i Süleymāniyye'de ṣadr-ı meclis olup ʿaṣrında aʿlem-i ʿulemā-yı Ḥanefiyye ve müftī-i müşkil-güşā-yı ḥaḳā'iḳ-ı celiyye vü ḫafiyye olmış idi. Mükerreren ḥacc u ziyāret ve ḫāk-i muḳaddes-i Beytü'l-maḳdis'e ṣarf-ı ʿinān-ı ʿazīmet eyleyüp burc-ı şeref-i Ezheriyye'de ġur-re-i zāhire ve bereket-i şehr-i Ḳāhire iken biñ dört Cemādiye'l-āḫire'sinüñ on sekizinci gicesi leyle-i aḥadda neyyir-i vücūdı üfūl ve mevṭın-ı aṣlīsi olan ʿālem-i ḳudse ḳufūl itmiş idi.

Şeyḫ-i mezbūr deryā-yı fażl-ı mevfūr, ʿulūm-ı ʿArabiyye'nüñ baḥr-i muḥīṭ-i ġarā'ibi, fünūn-ı edebiyyenüñ ṣaff-ārā-yı ketā'ibi, deryā-yı envār-ı eḥādīs̱-i ne-beviyyenüñ nāẓım-ı silkü'l-le'āl-i müselseli ve ebkār-ı efkār-ı tefāsīr-i Ḳur'āniy-

1 SE'de nisbe yazılmamıştır.

ye'nüñ mū-şikāf-ı mücmel ü mufaṣṣalı, uṣūl-i dīn ü uṣūl-i şer'üñ müşeyyid-i erkānı ve fürū'-ı mesā'il-i dīniyyenüñ ḳavī-sāz-ı bünyānı, 'ilm-i ḥarf ü 'ilm-i ḥall-i mütercemüñ zebān-dān-ı esrārı ve fenn-i reml ü sīmyā gibi 'ulūm-ı ġarībenüñ kāşifü'l-ḳınā'-ı ebkārı, baḥr-ı kāmil, ḥibr-i şāmil idi. Diyār-ı Mıṣriyye'de riyāset-i 'ilmiyye anlara müntehī olmış idi.

Ās̱ār-ı 'ilmiyyelerinüñ eşheri *en-Nehrü'l-fā'iḳ fī Şerḥi Kenzi'd-daḳā'iḳ*'dür ki *Baḥr-ı Rā'iḳ* ṣāḥibinden ṣoñra yazup İbn Nüceym'e mu'āḫeẕāt-ı kes̱īresi vardur. İtmāmına müsā'ade-i eyyām olmamaġla encāma irmemişdür. Fünūn-ı şettāda te'līfatı ve cevāhir ile vezn olınmaġa lā'iḳ ta'līḳātı vardur. Fetvāları metīn ü muḥkem, resā'ili müsellem-i 'ālemdür.

'Ulūm-ı ġarībede mahāreti ve ef'āl-i 'acībede ḳudreti olmaġın 'aḳl-i teng-ḥavṣala iḥāṭasından 'āciz olacaḳ ba'ż-ı aḫbār, zebān-zed-i nāḳilān-ı āṡār-dur. Cümleden biri biñ ḥudūdında Mıṣr beglerbegisi olan Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa bir şaḫṣ-ı cānīye 'itāb idüp gemiye göndürdükde peder ü māderi şeyḫden şefā'at recā iderler. Şeyḫ-i kerīm ḫilāf-ı ma'hūd dārü'l-imāreyi teşrīf ve cevāhir-i zevāhir-i pend ü naṣīḥat ile gūş-ı naḫvet-i vezīri teşnīf idüp ḳadırġada kürek teklīfi verā-yı ṭavḳ-ı beşerī olduġını beyān ve şaḫṣ-ı mezbūr ḥaḳḳında recā-yı 'afv ü iḥsān eyledükde kār-ger olmayup ḫā'iben[1] rücū' muḳarrer olıcaḳ[2] 'ilm-i sīmyāya mürāca'at ve 'amele meşġūl olup der-ḥāl iẓhār-ı kemāl-i ḳudret ider. Ol sā'atde paşaya bir ḥālet ve 'ālem-i ḥisden[3] ġıybet vāḳi' olup görür ki āstāneden ḳapucılar gelüp kendüyi 'acele ile da'vet-i dergāh-ı sulṭānī ve kemāl-i te'kīd ü teşdīdi mutażammın ibrāz-ı fermān-ı ḫāḳānī **[246a]** iderler. İmtis̱ālen li'l-emri'l-'ālī mu'accelen İskenderiyye'ye gelür ve ḳudūmüne muntaẓır bir ḳadırġa bulup fi'l-ḥāl süvār olur[4].

Mıṣrā' Bu ḫayrsuz aṭada ṭurma dilā ıṣa serin

1 244a E
2 141b SE
3 Cesedden SE
4 Olup el-ḥāletü hāẕihi SE

mażmūnı üzere dümen ṭoġrıdup[1] miyān-ı ʿummānda giderken kāfir gemilerine rāst gelüp ḳadırġayı alurlar ve paşayı rüfeḳāsı ile bend idüp küreke ḳorlar. Bir miḳdār kürek çeküp kemāl-i ıżṭırāb u ıżṭırār üzere iken görür ki Şeyḫ ʿAlī Maḳdisī sefīnenüñ iskelesinden āşikār ve sefīne ḫalḳı fermān-berdār olup murād eyledügi esīri āzād ider. Ol ḥālde paşaya ḫiṭāb idüp "Nice kürek çekmek āsān mı imiş? Ḫalāṣdan ḥaẓẓıñuz var mı?" didükde şeyḫe cān ü dilden niyāz ve dest-i temennāyı dırāz ider. Şeyḫ-i kerīm paşanuñ eline yapışup taḥrīk itdükde ḫᵛāb-ı ġafletden intibāh ve eṭrāfa nigāh idüp kendüyi evvelki maḳāmında bulur. Diḳḳat idüp meclisde ḳaṭʿā taġayyür müşāhede itmedüginden ġayrı erbāb-ı meclise nisbet, ān-ı ġayr-ı münḳasım geçmedügi ẓāhir olur. Bī-iḫtiyār şeyḫuñ elin öpüp iʿtiḳādını müstezād ve ol dermendi bend-i belādan āzād ider.

Bu ḥikāye daḫı keşīde-i silk-i taḥḳīḳdür ki Ḥāfıẓ Paşa ile sebkiyyede ṣoḥbet ve ʿaḳd-ı meclis-i üns ü ülfet idüp paşa-yı mezbūr şeyḫ ḥażretlerinden recā iderler ki iʿmāl-i ġarībe-i sīmyādan nümūne-nümā olalar. Şeyḫ daḫı müsāʿade idüp paşanun ḫātemini ṭaleb ider. Teslīm itdükde baḥr-ı Nīl'e pertāb idüp ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı murāḳabe olur. Baʿde zemān iḥżār olınan ḫarbüzelerüñ birini ṭaleb idüp paşaya işāret ider ki "Ḥarāret-i hevādan yübūset ġalebe eyledi. Kendü eliñüz ile ḳaṭʿ idüp bir miḳdārını iḥsān ve duʿā-yı ḥuṣūl-i merāmda raṭbu'l-lisān eyle[2].". Paşa daḫı fermān-ı şeyḫe müsāraʿat eyleyüp ḫarbüzeyi mānend-i ṣadef tanṣīf eyledükde dürr-i şāhvār-ı ḫātem miyānında meşhūd ve ol dürc-i zümürrüdīn ile dest-sūd-ı gevher-i maḳṣūd olur.

Mervīdür ki bir ferzend-i dil-bendine ġāyet müteʿalliḳ olup feżā'il-i celīle ile tekrīm ve ol fünūn-ı ġarībeyi taʿlīm itmiş idi. Baʿdehu ehl-i hevā olup fısḳ u fücūra temaḥḥuż ve baʿż-ı Müslimīnüñ ḥaremine taʿarruż ider. Şeyḫ-i ġayyūr bu ḳıṣṣadan āgāh olduḳda dārü'l-imāreye gelüp ḳatline iftā ve izāle-i vücūd-ı fesād-ālūdını daʿvā idüp ḳatl itdürür.

Taḳıyyü'd-dīn-i Mıṣrī'nüñ[3] te'līf itdügi *Ṭabaḳāt-ı Ḥanefiyye*'ye taḳrīẓinden bir beyt-i bī-miṡāl, bedīʿu'l-minvāldür:

1 ṭoġruldup SE
2 Eyleye SE
3 Temīmī'nüñ SE

Şi‘r

جعلت تقريظي له عوذة
تقيه من شر ذي العين [1]

Raḥmetu’llāhi ‘aleyhi.

el-Mevlā Ḳāsım (Ḳāsım Çelebi İbn Ḥācī Efendi[2])

Samsūnī-zāde Ḥācī Efendi’nüñ ferzend-i dil-bendidür. Taḥṣīl-i ‘ilm ü ‘irfān ve teşyīd-i mebānī-i taḥḳīḳ ü īḳān idüp Ḫᵛāce Sa‘de’d-dīn Efendi’den mülāzım ve evḳāt-ı şerīfesini iḥyā-yı merāsim-i tedrīse ḳāsım olmağla ḳırḳ aḳçe medreseden ma‘zūl iken biñ dört Cemādiye’l-āḫire’sinde Ġanī-zāde Efendi yirine Maḥmūd Paşa müderrisi olmış idi. Sene-i mezbūre Şa‘bān’ında ṭā‘ūndan fevt olup medresesi Yavuz Çelebi’ye virildi.

Maḫdūm-ı merḳūm naḫl-i girān-bār-ı ‘ulūm, ḥasenü’l-aḫlāḳ, ṭayyibü’l-a‘rāḳ idi. Ol ḫānedān-ı ḳadīmüñ[3] ḫātime-i ricālidür.

el-Mevlā Muṣṭafā (Küçük Muṣṭafā) {Ṭūsī}

“Küçük Muṣṭafā” dimekle ma‘lūm-ı ṣaġīr ü kebīr olan mollā-yı feżā’il-semīrdür. Ḥālet-i ṣıġarında masḳaṭ-ı re’si ve medār-ı ke’si olan Ṭosya ‘ulemāsından taḥṣīl-i ‘ilm ü edeb ve cem‘-i nefā’is-i müddaḫar ü mükteseb ḳılup ṭarīḳ-ı ‘ilme sülūk ve ḳurṣ-ı i‘tibārın[4] sikke-i ma‘hūde ile meskūk eyledükde efāżıl-ı ‘aṣr ḫidmetlerinde i‘māl-i ẕihn-i derrāk ve is̱bāt-ı ḳarīḥa-i pāk ḳılup her mertebeye lā’iḳ, dānişmend-i fā’iḳ olmağın Ġarīḳ ‘Arab-zāde ta‘yīn-i ḫidmet-i i‘āde ile ḳadrini berter **[246b]** ve teşrīf-i mülāzemetle bālā-yı isti‘dādını pür-zīver ḳılmış idi. Birḳaç pāyeye pīrāye-baḫş olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden ma‘zūl iken ṭoḳuz yüz seksan iki Ẕi’l-ḳa‘de’sinde Bosnevī Aḥmed Çelebi yirine Burūsa’da Yıldırım Ḫān Medresesi iḥsān olınmış idi. Seksan sekiz Şa‘bān’ında Ṣun‘u’llāh Efendi yirine Şāh Sulṭān pāyesine vāṣıl, ṭoḳsan Şa‘bān’ında yine anlar yirine Ḫānḳāh rütbesine nā’il olup ṭoḳsan bir Ṣafer’inde Ma‘rūf Efendi

---

1 “Onun için yazdığım bu takrizi hasetçilerin bakışından korunmak için bir sığınak kıldım.”
2 Ḳāsım//Efendi:Maḫdūm-ı Samsūnī-zāde SE
3 - R1
4 244b E

yirine Medrese-i[1] Ḫāṣekiyye'de mesned-efrūz-ı feżā'il oldılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Baḥrī Ḥasan Çelebi yirine Ṣaḥn'a gelüp ṭoḳsan beş Şevvāl'inde 'Oṣmān Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olınup ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde yine anlaruñ yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine terfī' olındı. Elf-i kāmil Muḥarrem'inde Ḳāf-zāde Efendi yirine ḳażā-yı Şām-ı şerīf ile teşrīf ḳılındı. Biñ bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḫᵛāce-zāde Efendi yirine Mekke-i Mükerreme'ye naḳl olındı. Biñ üç Rebī'u'l-evvel'inde 'azl olınup Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi ta'ḳīb eyledi. Biñ dört Şevvāl'inüñ on üçünci güni intiḳāl eyleyüp Ḳurşunlı Türbe'de defn olındı.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü 'irfān ile meşhūr, 'ālim ü 'āmil, kāmil[2] ü şāmil idi. "*Aḫlāḳu's-salṭana*" ismi ile müsemmā kitābı ve *Risāle-i Ṣelciyye*'si vardur. Ṭosya taḳrībi ile Ṭūsī taḫallüṣ idüp ba'ż-ı eş'ārı ve *Teẕkiretü'ş-şu'arā*'da nümūne-i güftārı vardur.

el-Mevlā Meḥemmed (Ḳınalı-zāde[3] Fehmī Çelebi) {Fehmī}

Şem'-i efrūḫte-i dūdmān-ı fażīlet ve naḫl-i efrāḫte-i būstān-ı 'ilm ü ma'rifet, reşk-endāz-ı sa'd-ı fehmī Ḳınalı-zāde[4] Fehmī Çelebi'dür.

فهم ابن فهم لا يحيط به فهمي [5]

Devlet-i Selīm Ḫān-ı Ṣānī'de Anaṭolı ṣadrı iken dest-şūy-ı çirk-i dünyā-yı fānī olan Ḳınalı-zāde[6] 'Alī Efendi'nüñ maḫdūm-ı kihteridür. Ṭoḳuz yüz yetmiş iki tārīḫinde pederi Şām ḳāżīsi iken fürūzān-ı meclis-i şühūd ve nişānde-i ḥażīre-i vücūd olup istifāża-i 'ilm ü ma'ārife beẕl-i mechūd ve istifāde-i ẓarā'if ü ṭarā'ife sa'y-i nā-maḥdūd itmiş idi.

["Meḥemmed Faḫr"[7] (972) tārīḫ-i vilādetleridür[8].]

---

1 - E
2 'āmil, kāmil:kāmil, 'āmil SE
3 Ḳınalı-zāde:- R1, E
4 142a SE
5 "Fehm (anlayış) oğlu fehmdir, onu benim fehmimi idrak edemez."
6 Ḳınalı-zāde:- E
7 محمد فخر
8 Meḥemmed//vilādetleridür:- SE; der-kenār R1, E

Dest-yārī-i sa'y ü ṭaleb birle ḥayṡiyyāt-ı mevrūṡeyi żamīme-i fażl-ı mükteseb ḳılup fā'iḳ-ı dānişmend ve her kemālde behremend olduḳda birāder-i mihterleri[1] Ḥasan Çelebi Burūsa'da Sulṭān müderrisi olup ḫidmetlerinde iştiġāl, ba'dehu Çivi-zāde Efendi āstānelerine ittiṣāl idüp seksan ṭoḳuz Ẕi'l-ḥicce'sinde şeyḫü'l-islām olduḳlarında medrese-i ifādelerinde mu'īd ve ṭoḳsan Cemādiye'l-ūlā'sında fermān olınan sūr-ı hümāyūn nevbetinde mülāzemetle ḳadri mezīd[2] olmış idi.

[Ḳāżī'asker 'Abdu'r-raḥmān Efendi'den mülāzım olup ṭoḳuz yüz seksan altı senesinde ibtidā Kesriyye'de ferş-i seccāde-i ḥükūmet, ba'dehu Ustrumca'ya ḳāżī olup ṭarḥ-ı binā-yı iḳāmet itmişler idi[3].]

{Feyżī}: [Birāderleri **Ḥüseyn Çelebi**, Ḥasan Efendi'den kihter ve bunlardan mihterdür. "Feyżī" maḫlaṣı ile meşhūr ve *Tezkiretü'ş-şu'arā*'da mesṭūrdur. Rūmili'nüñ bilād-ı celīlesinden Tırḥala ve Ḳıraṭova emṡāli ḳaṣabāt-ı mu'aẓẓamaya vālī olup biñ on iki ḥudūdında intiḳāl itmişdür[4].]

İmtiḥān

Ṭoḳsan bir Ramażān'ınuñ selḫinde ibtidā ḳırḳ aḳçe ile Merdümiyye müderrisi olup ṭoḳsan üç Cemādiye'l-ūlā'sında munfaṣıl oldılar. Ṭoḳsan altı senesinde Yeñi 'Alī Paşa müderrisi olan Şeyḫī Efendi Maḫdūmı pāyeye terfī' olınup medrese-i mezbūre ḥaḳḳında imtiḥān fermān olınmaġla ḫāmis-i Rebī'u'l-āḫir olan yevm-i ḫamīsde tertīb-i ḫamīs-i baḥs ü cedel ve temyīz-i ciyād-ı 'ilm ü 'irfān içün ta'yīn-i maḥall ḳılınup ḫārice ṭāliblerüñ emāṡilinden Ṣireli Ca'fer Efendi ve Aydınī 'Ömer Efendi ile Zeyrek Cāmi'i'nde ḥabs olınduḳdan ṣoñra ṣadreyn-i fāżıleyn Bostān-zāde Meḥemmed Efendi ve Dökmeci-zāde Efendi ḥużūrlarında *Hidāye*'nüñ *Kitābü'l-icāre*'sinden oḳuyup rehīne-i imtiyāz bunlara naṣīb, anlar daḫı rütbe-i[5] istiḥḳāḳ üzere maẓhar-ı taṭyīb oldı.

Biñ bir Rebī'u'l-āḫir'inde Naḳīb[6] Şāhı yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesine pīrā-

1 Birāder-i mihterleri:birāderleri SE
2 'azīz SE
3 Ḳāżī'asker//idi:- SE; der-kenār R1, E
4 Birāderleri//itmişdür:- SE; der-kenār R1, E
5 Tertīb E
6 245a E

ye ṣalmış idi. Biñ iki Receb'inde birāderleri Ḥüseyn **[247a]** Çelebi Ḳıraṭova ḳażāsından bī-vech Ferhād Paşa ġadrıyla[1] ʿazl olınmaġın vezīr-i aʿẓam meclisinde mütehevvirāne kelimāt eyledükde ʿazl ile mücāzāt olınup medresesi Ḳazancıḳulı Sinān Efendi'ye iḥsān olındı. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Kefeli Ḥüseyn Efendi yirine Ṣaḥn'a geldiler. Biñ dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḳara ʿAbdu'r-raḥmān Efendi yirine Şeh-zāde Medresesi'nde ḳarār-dāde ḳılındı. Ol buḳʿa-i celīlede ifāde-i ʿulūm-ı cezīleye müdāvim iken iṣābet-i ʿaynu'l-kemāl ile biñ dört Şevvāl'inüñ yigirmi sekizinci güni maraż-ı ṭāʿūndan intiḳāl idüp;

Şiʿr Ne ḫaṭā eyledük iy tīr-i kec-endāz-ı felek
Merdüm-i dīde-i aʿyāna ṭoḳındı peykān

mażmūn-ı ḥayret-nümūnı zebān-zed-i nevḥa-engīzān-ı perīşān-ḥāl olmış idi. Yevm-i ʿarefede cenāzesi Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmedī'ye iḥżār ve duʿā vü s̱enā ile mütevārī-i mezār-ı pür-envār ḳılındı. Ḳayınataları Nişāncı Meḥemmed Paşa Cāmiʿi ḥaẓīresinde medfūndur.

Şiʿr Biñ sūz u derd ile didi tārīḫ Ḥāletī
Gitdi ʿadem diyārına Fehmī gibi vücūd[2] (1004)

Medrese-i maḥlūle Ḥaydar Efendi'nüñ ʿıḳd-ı gerden-i iʿtibārı olmış idi.

Maḫdūm-ı merḳūm nihāl-i nev-ber-i ʿulūm, ṭabʿ-ı güher-rīzi mecmaʿu'l-baḥreyn-i manẓūm u mens̱ūr, ḥiddet-i fehm ü cevdet-i ẕekā ile meşhūr, mihr-i fāʾiżu'n-nūr gibi ṣāḥib-i ẓuhūr idi. Ḥayf u ṣad-ḥayf ki kemāl-i muntaẓar, minaṣṣa-i ẓuhūrda cilveger olmadın sipihr-i ġaddār, ġaddāre-i zebān-ı cevherdārın mütevārī-i ḫayf ḳılmış idi.

İmtiḥān-ı meclise[3] risālesi ve maḳbūl-i erbāb-ı ḳabūl olmış maḳālesi vardur. Bu eşʿār nuḫbe-i ās̱ār-ı ṭabʿ-ı[4] güher-bārıdur:

---

1 "Ferhād Paşa ġadrıyla" ifadesi SE'de metinde bulunmayıp der-kenarda "Vezāret-i ʿuẓmādan müteḳāʿid, Āṣaf-ı S̱ānī Ferhād Paşa ġadri ile ʿazl olınmışdur." açıklaması yazılmıştır.

2 كتدى عدم ديارنه فهمى كبى وجود

3 İmtiḥān-ı meclise:İmtiḥān maḥalline E

4 - R1

Eş'ār Gelmezse göñlüñe n'ola 'uşşāḳ-ı ḫāksār
Tek ẕerre deñlü ḫāṭıruña gelmesün ġubār

[Ve lehu] Uyurken nāz-ıla bīdār olup nālemden ol dil-ber
Uyandurdum ṣafā bezmünde bir şem'-i żiyā-güster

[Ve lehu] 'Ahd itse ṭurup ṣormaġa aḥvālüñi ṣormaz
Hercā'īdür ol serv-i revān 'ahdine ṭurmaz

[Ve lehu] [Cevrüñle ṣınar āyīne-i ḫāṭır-ı 'uşşāḳ
Bī-çāre olur bezmüñe geldükçe ufanuḳ[1]]

[Ve lehu] Gice dildār bīdār olmadı bir şem' yanunca
Keff-i pāyına yüz sürdüm murād üzre uyanunca

[Ve lehu] Yār 'īd irdi diyü eyledi nūş-ı bāde
Sāġar-ı mey el öpüp geldi mübārek-bāde

[Ve lehu] Ḳıldum nis̱ār cānı miyānuñ hevāsına
Virdüm metā'-ı ṣabrı yine yoḳ bahāsına

el-Mevlā 'Abdu'l-ḳādir (Ḳadrī Çelebi[2] [Su'ūdī-zāde]) {Ḳadrī}[3]

Tercemesi sebḳ iden sādāt-ı kirām ve 'ulemā-yı a'lām zümresinden Su'ūdī Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı mes'ūdu'l-vürūdıdur. Ṭoḳuz yüz seksan ḥudūdında ġurre-i ġarrā-yı vücūdı pertev-endāz-ı maṭla'-ı[4] şühūd olup istifāża-i envār-ı fażl ü kemāl ile hilāl-i isti'dādı bedr ve muḳanṭarāt-ı 'izz-i ḳabūle ṣu'ūd ile bülend-ḳadr olmış idi. Mu'allim-i cenāb-ı Murād Ḫānī Sa'de'd-dīn-i s̱ānī ḫidmetlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīs içün tehyi'e-sāz-ı levāzım olup ibtidā otuz aḳçe ile Kestel Medresesi'ne müderris, ba'dehu ḥālā şeyḫü'l-islām, feyż-baḫş-ı 'avālim ü eyyām olan Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi ḥażretleri[5] yirine ḳırḳ

1 Cevrüñle//ufanuḳ, der-kenār R1
2 Ḳadrī Çelebi:Su'ūdī-zāde 'Abdu'l-Ḳādir Efendi SE
3 E sıralama değişmektedir. 245b E
4 Meclis-i SE
5 - SE

aḳçe ile Papasoğlı Medresesi'nde ṣadr-ı meclis olmış idi. Biñ tārīḫinde 'azl olınup medresesi Ġanī-zāde Efendi'ye virildi. Biñ üç Receb'inde Sirāc Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi ile ḳadri vālā oldı. Biñ dört Receb'inde Bostān-zāde Yaḥyā Efendi ḥażretleri[1] yirine Mihrümāh Sulṭān pāyesi iḥsān olındı.

Naḳl olınur ki pāyeye ṭālib iken Ḫᵛāce Efendi'ye 'arż itdügi ḳaṣīdesinde bu beyt-i taṭayyur-güneyi dimiş ve bi'l-āḫire didügine gelmiş idi:

Şi'r Hezār derd ile bir pāye ḳaṭ' idem dir iken
Feżā-yı her dü-cihān ḳorḳarın ola yek kām

Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinüñ ṭoḳuzuncı güni riḥlet ve dārü'l-üns-i ḳudse 'azīmet itmiş idi. Ḳaraman ḳurbında ḳayınatası Beg-zāde **[247b]** Efendi civārında vāḳi' Mi'mār Sinān Mescidi ṣāḥasında medfūndur. Medrese-i maḥlūle Ḥasan Paşa ḫᵛācesi Bekir Ḫalīfe'ye virildi[2].

Tārīḫ-i Ṭabībī
İtdi Ḳadrī Çelebi 'azm-i beḳā[3] (1004)

Tārīḫ-i Dīger:
Gitdi ḥayfā bilinmedi ḳadri[4] (1004)

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı ma'ālī-rüsūm, 'ilm ü ma'rifetde yegāne, 'ulüvv-i himmetde müfred-i zemāne, "Ḳadrī" maḫlaṣı ile ṭanīn-endāz, şā'ir-i māhir-i ḳaṣīde-perdāz idi.

Tefsīr-i şerīfden ba'ż-ı sūre-i kerīmeye ḥāşiyesi vardur. 'Arabī ve Fārisī eş'ār ile iẓhār-ı iḳtidār eylemiş idi. Silāḥşūrluḳda eli ve ḫilāf-ı ma'hūd ol vādīde medḫali olmağla Edrineḳapusı'nda vāḳi' ḫandeḳ kenārında bir cirīd pertāb itmiş idi. İki ḳat[5] ḳapunuñ üstinden geçüp çārsū miyānına vāṣıl ve toz ḳoparan nişānı gibi 'aẓīm menzil olmış idi. Ol vādīnüñ māhirleri ḫaylī pesend iderler.

---

1 - SE
2 142b SE
3 ایتدی قدری چلبی عزم بقا
4 کتدی حیفا بلنمدی قدری
5 - SE

Ḥaḳḳā ki merḥūm ʿAbdu'l-kerīm-zāde Efendi'nüñ üç dāne kerīmesinden üç gevher-i şāhvār-ı hümāyūn-ṣadef, elmās-ı müs̱elles̱-nümā gibi nigīndān-ı devlet ü iḳbāle şeref virmişler idi. Biri Ġanī-zāde Efendi, biri Kerīm Çelebi, biri bunlardur. Bu eşʿār-ı ābdār zāde-i ṭabʿ-ı güher-bārıdur ki dīvānından intiḫāb olındı:

[Cihānı naʿra-i Allāhu ekber eyleye pür
Urursa laf-ı taʿaẓẓüm eger mülūk-i kibār

Görüp ḫaṭṭ-ı ḳalemin seyr ḳıldı kürsīsin
Olan felekde ser-i zümre-i ülī'l-ebṣār[1]]

Eşʿār[2]

Bürehne eyleyüp eşcār-ı bāġı faṣl-ı ḫazān
Sürūd-ı bülbül olur *kullu men ʿaleyhā fān*[3]

Çemende pertev-i mihr-ile sebz iken ṣararup
Varaḳlaruñ yeşil altuna döndi rengi hemān

Olınca berg-i ḫazān üstine żiyā-güster
Çemende naḳş-ı zer-ender-zer itdi mihr ʿıyān

Nihāl şemʿ-i fürūzān-ı bezm-i gülşen olur
Ucında bād ile kim berg-i bīd[4] olup lerzān

Cenāb-ı ibn ẕebīḥeyn ü[5] ṣāḥibü'l-ḳavseyn
Hemīşe olsun aña cān-ı ʿuşşāḳ ḳurbān

Dü-ʿālem içre odur enbiyāya ser-çeşme
ʿAceb mi olsa benānından āb-ı nāb revān

Elinde ol gice şemşīr-i ābdār oldı
Felekde zer-siper-i māhı şaḳḳ içün o benān

---

1 Cihānı//ebṣār, der-kenār R1, SE
2 - E
3 Kur'ân-ı Kerîm, Rahmân Sûresi, 55/ 26, "Yeryüzünde bulunan her şey fânîdir." 246a E
4 Zerd E
5 - R1, E

Dem-i edā vü tekellümde ḥarfden ḥarfe
Tamām-ı rütbe-i sürʿatle naḳl idince zebān

Ki ʿazīmet ü cünbişde Ḳāfdan Ḳāfa
Burāḳ-ı berḳ-revi naḳl ile ider cevelān

Vücūd-ı pāki ile dehri ḳıldı çün teşrīf
Cihānda ol gice nice ʿalāmet oldı ʿıyān

O ḥālet idi ki ḳaşı segirdi dünyānuñ
ʿAcemde ṣanma ki oldı tezelzül-i eyvān

Ġazeliyāt O raḫş-ı tünd-ḫūya mā'il olmış ol gül-i raʿnā
Yavuz yilden anı ḫod ṣaḳınurdı bu dil-i şeydā

[Ve lehu] Didüm ki umar mīve-i vaṣluñ dil-i şeydā
Hep bitdi o ḳaldı didi ol naḫl-i dil-ārā

[Ve lehu] Kūh-ı miḥnetde olur mıydı bu deñlü üstād
Başdan ṣavsa eger tīşe-i ʿışḳı Ferhād

[Ve lehu] Cefāya ṣabr idemezsün diyü ʿaduya söger
Hele bizi de duʿādan unutmasun dil-ber

[Ve lehu] O kāküle yüzüni gözüni süren bir kez
Dilā bir özge ṣafāya irür ki ʿömre sürer

[Ve lehu] Rūzedār-ı ġam-ı hicrānuñ olan ṣaġ olmaz
Biz de gitdük ʿademe görmege ṭuymaġ olmaz

[Ve lehu] Cüvānın aldurup ʿuşşāḳdan ṣaḳlar ʿadüvv Ḳadrī
Bu gün gördüm sürūr iẓhār ider ammā ki aldırmış

[Ve lehu][1] Göñül virür göricek yāri ʿāşıḳ-ı nā-kām
Ya vuṣlata ne yürekle ider yine iḳdām

1 Bu beyit R1'de bulunmamaktadır. SE'de ise sonraki rubâînin iki beyti arasında yer almaktadır.

[Rubāʿī] [Virmek ne idi ġamze-i mekkārına cānı
Alur göz-ile baḳsa ger ol Yūsuf-ı s̱ānī[1]]

Geh rişte-i cāna ṭolaşur geh dil-i zāra
Yarüñ ne ʿaceb nāzik olur mūy-miyānı

el-Mevlā Meḥemmed bin Meḥemmed (İmām-zāde Efendi[2])[3]

Tercemesi sebḳ iden ʿulemā-yı devlet-i Süleymāniyye silkinde manẓūm İmām-zāde Efendi merḥūmuñ maḫdūmıdur. Vālid-i mācidlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse āzim olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan Ṣafer'inde Duḳadin-zāde ʿOs̱mān Efendi yirine Dāvud Paşa müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan iki Şevvāl'inde Keçmirī-zāde Yaḥyā Efendi yirine Burūsa'da Murādiyye pāyesine nā'il, ṭoḳsan ṭoḳuz Ẕi'l-ḥicce'sinde Esʿad Efendi yirine Ṣaḥn'a vāṣıl olmış idi. Biñ bir Receb'inde ḳabūl itmeyen Kepenekci-zāde **[248a]** yirine Üsküdār ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ iki Muḥarrem'inde Baġdād Ḳāżīsi Rıḍvān Efendi ile[4] mübādele-i manṣıb itdiler. Biñ dört Muḥarrem'inde ʿazl olınup manṣıbı Ḥaleb Ḳāżīsi Ṭursun-zāde ʿAbdü'l-bāḳī Efendi'ye virilmiş idi. Anlar gitmeyüp Ḳazancıḳulı Sinān Efendi'ye virildi. Ol daḫı ḳabūl itmeyüp sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında Nişāncı-zāde'ye virilmiş idi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde gelürken medīne-i Ḥaleb'de füc'eten intiḳāl eyledi. Veliyyü'n-niʿam-ı eyyām, şeyḫü'l-islām ibn[5] şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi ḥażretleri Ḥaleb ḳāżīsi iken ṣalāt-ı cenāzesini edā ve ḳubūr-ı ṣāliḥīnde mütevārī-i ḫāk-i ʿanber-sā ḳılmışlar idi[6].

Mevlānā-yı mezbūr ʿiffet ü ṣalāḥ ile meşhūr, fünūn-ı mütedāvilede müşārik-i ems̱āl, maşrıḳ-ı ʿināyetden muḳtebes-i envār-ı kemāl idi. Semīn ü ten-āver olmaġla "Otlaḳ ʿArabası" dirler idi.

1 Virmek//s̱ānī, der-kenār R1
2 İmām-zāde Efendi:Maḫdūm-ı İmām-zāde SE
3 E'de sıralama değişmektedir. 245a E
4 Yirine SE
5 Şeyḫul//İbn:- R1, SE
6 245b E

el-Mevlā Meḥemmed (Baġdādī-zāde[1])[2]

Tercemesi sebḳ iden Baġdādī-zāde Aḥmed Efendi'nüñ ferzend-i dil-bendidür. Tuḫm-ı isti'dād-ı māder-zādı bīḫ-āver-i zemīn-i 'ilm ü kemāl ve nev-bāve-i fażl ü 'irfānı tuḥfe-i Baġdād'a miṡāl olup ba'ż-ı 'ulemādan mülāzım ve medāris-i 'ilmiyyede mürā'ī-i merāsim olmış idi. Ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳsan yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde ḫidmetkārları elinde maḳtūl olan Vezīr[3] Yūsuf Paşa binā eyledügi medrese ibtidā bunlara i'ṭā olındı. Biñ üç Receb'inde 'Ömer Efendi yirine Rodos fetvāsına terfī' olınmış idi. Biñ dört Ẕi'l-ḳa'de'sinde fevt olup medresesi Tāce'd-dīn Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr isti'dād-ı 'ilmī[4] ile meşhūr, ṭālib-i 'ilm ü edeb, seyyid-i ṣaḥīḥu'n-neseb idi.

el-Mevlā Bostān (Baḳḳāl-zāde Ḥilmī Çelebi[5])[6] {Ḥilmī}

Burūsavīdür. "Baḳḳāl-zāde" dimekle meşhūr ve "Ḥilmī" maḫlaṣı ile *Teẕkiretüş-şu'arā*'da mesṭūrdur. Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi'nüñ ḫidmet-i i'ādesinden mülāzım ve 'azm-i ṭarīḳ-ı tedrīse cāzim olup ḳaṭ'-ı merātib ve aḫẕ-ı menāṣıb iderek ḳırḳ aḳçe ile Üsküdār'da Meḥemmed Paşa Medresesi'nden[7] ma'zūl iken birḳaç aḳçe rātibe-i teḳā'üd ile ḳanā'at ve Şām-ı şerīfde ferş-i kilīm-i iḳāmet itmiş idi. Ol ḥāl üzere sübḥa-senc-i eyyām ü leyāl iken biñ dört tārīḫinde intiḳāl eyledi.

Merḥūm-ı mezbūr mi'yār-ı kāmil ile ma'rūf u meşhūr, cevāhir-i āṡārı sencīde-i mīzān-ı i'tibārdur. Bu eş'ār-ı ābdār müntaḫab-ı ṡimār-ı bāġ-ı güftārı ve zāde-i nihāl-i kilk-i girān-bārıdur[8]:

Ḳıṭ'a Benüm derd-i derūnum 'āşıḳ-ı zār olmayan bilmez
Maḥabbet bir belādur kim giriftār olmayan bilmez

1 Baġdādī-zāde:İbn Baġdādī-zāde SE
2 E ve SE'de sıralaması değişik. 245b E; 142b SE
3 - R1
4 isti'dād-ı 'ilmī:isti'dād u 'ilmi E
5 Efendi SE
6 E ve SE'de sıralama değişiyor. 246a E; 142b SE
7 143a SE
8 Girān-bārıdur:Güher-bārıdur SE

[Ve lehu] Rāz-ı derūnum iy dil fāş itdiler cihāna
Bir daḫı ağız açmam feryād ile fiġāna

Ḳıṭʿa ʿAllāme-i zemāne olup bir kişi eger
Eylerse ḳāżīʿaskere biñ yıl mülāzemet

Manṣıb virilmez aña çözülmeyicek kese[1]
Ḥāṣıl budur ki biñ-ise müşkil mülāzemet

Ḳıṭʿa[2] Bir belādur mülāzemet Ḥilmī
Mübtelā olmayan kişi bilmez

İgneden iplige kimi ṣorılur
Kimi görür meṣāliḥin eylemez[3]

Baḳḳāl-zāde-i Diger: Bir baḳḳāl-zāde daḫı mülāzım ve müderris olup elli aḳçe ile Burūsa'da Mollā Yegān müderrisi olmış idi[4]. Ol medrese ibtidā bunlara ḫāric olmışdur. Biñ üç Ẕi'l-ḥicce'sinde fevt olup medresesi Papas Aḥmed Efendi'ye virildi.

Şiʿr-i Cāmiʿu'l-ḥurūf[5]
ʿĀleminde bu daḫı böylece bir ādem idi
Kimisinden kem ise kimi de bundan kem idi

Baḳḳāl-zāde-i Diger: Bir Baḳḳāl-zāde daḫı ʿulūm-ı felekiyyeye müntesib, hem müneccim ve hem muteṭabbib olmağın re'īsü'l-eṭıbbā ve ser-defter-i müneccimīn olmış idi. Nāmı Meḥemmed'dür[6]. Nice yıllar ġonce-i verd-i ter gibi iḫrāc-ı taḳvīm-i cedīd ve ʿilāc-ı merżāda tedbīrāt-ı marżiyyesin bedīd itmiş idi. Bin dört Rebīʿu'l-āḫir'inde nāme-i āmāli köhne taḳvīm gibi ʿamel-mānde ve ṭabīb-i ṭabīʿati tedbīr-i bedenden ʿāciz ü dermānde olup;

1 Kīse SE
2 Ve lehu E
3 İrmez SE
4 246b E
5 Şiʿr//ḥurūf:- SE; li-Muḥarririhi'l-faḳīr E
6 Nāmı Meḥemmed'dür:- SE

Mıṣrā' 'Ālem-i ḳudse eyledi riḫlet.

Riyāset-i Eṭıbbā-yı Süleymāniyye Dārü'ş-şifāsı'nda ṭabīb olan Şems Efendi'ye ve müneccimbaşılıḳ manṣıbı şāgirdine tefvīż olındı.

Merḥūm-ı merḳūm 'ulūm-ı riyāżiyyede nādire-i devrān ve fenninde bī-naẓīr-i zemān idi. **[248b]**

Ḥilmī-i Diger {Ḥilmī}: Ma'lūm ola ki "Ḥilmī" maḫlaṣı ile defter-i şu'arāya muḫtaṣṣ olan birḳaç ādemdür. Meşāhīrinden biri tercemesi sebḳ iden Ḳāżī-zāde Efendi maḫdūmı Muṣṭafā Çelebi'dür. Biri bālāda mesṭūr olan Baḳḳāl-zāde'dür. Biri daḫı cezīre-i Mora dāḫilinde Anabolı'dan 'Alī Çelebi'dür. Ḳāżī-zāde Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı semt-i[1] ḳażāya 'āzim olmış idi. Balyabadra ve Mizistre[2] emṡāli ḳaṣabāt-ı celīleye vālī ve muḳāṭa'ātuñ müfettiş-i emvāli olduḳdan ṣoñra bin dört senesi evāḫirinde[3] müddet-i ḥayātı āḫir oldı.

'Ulemānuñ şu'arāsından ve ḳużātuñ ẓurefāsından, şūḫ u şehlevend, vādīsinde bī-mānend idi. "Ḳallāş" laḳabı ile mülaḳḳab bir ketḫudāsı var idi. Anuñla ba'ż-ı leṭā'ifi vardur. Cümleden İstanbul'a gönderüp geldükde muḥāsebesin görürken żarūriyāt-ı umūrdan ġāyet mühimm olan ḫuṣūṣda beş aḳçe içün diḳḳat ü ḫisset idüp "Cüvānān-ı mey-zühūrdan Şīrīn-kelām nām dil-ber-i şekker-ḫand-i 'ar'ar-ḫırāmı ḳara mey-ḫānesinde yārān ile żiyāfet eyleyüp elli ġurūş ḫarc itdükden ṣoñra sulṭānum ṭarafından elin öpüp yüz filori şekker bahā virdüm." didükde taṣdīḳa mübāderet ḳılup "Ḫarc-ı ma'ḳūle ne diyelüm, maḳbūlümüz." didügi naḳl-i meclis-i yārān ve 'unvān-ı ṣaḥīfe-i heẕeyāndur ve bu beyt anuñdur:

Şi'r Yāri ḳapduḳ seyre çıḳduḳ ṭuymadı aġyār-ı dūn
Ḫoş ṣafā sürdük[4] efendi 'ömr uġurladuḳ bu gün

---

1 - SE
2 Ve Mizistre:- SE
3 Evā'ilinde SE
4 Ḫoş//sürdük:Bir ṣafā itdük SE

el-Mevlā Mes'ūd (Ḫᵛāce-zāde Mes'ūd Çelebi[1])

Ḫᵛāce-i Sulṭān Murād-ı dīn-perver Sa'de'd-dīn Efendi'nüñ maḫdūm-ı s̱ā-lis̱-i sa'd-aḫteridür. Ṭoḳuz yüz yetmiş ṭoḳuz senesinde sine-i 'ademden bīdār ve ufuḳ-ı vücūddan nümāyende-i dīdār olup Mollā Tevfīḳ merḥūmdan muḳad-dimāt-ı 'ulūmı īḳān u taḥḳīḳ ve refīḳ-ı tevfīḳ ile 'azm-i ṭarīḳ eyledükde vālid-i mācidlerinden intisāb-ı 'ulūm-ı 'āliyeye himmet ve iktisāb-ı şeref-i mülāzemet itmiş idi. Biñ bir Receb'inde Badralı Meḥemmed Efendi yirine İsmiḫān Sulṭān pāyesi virildükde ḳabūl itmeyüp Mollā Maḳṣūd'a virildi. Biñ iki Cemādi-ye'l-āḫire'sinde Seyfī-zāde merḥūmuñ yirine tāsi'-i medāris-i S̱emān olan Med-rese-i Ḫāṣekiyye iḥsān olındı. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sında 'Abdu'l-cebbār-zā-de Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Biñ beş Muḥarrem'inde maraż-ı ṭā'ūndan intiḳāl idüp medrese-i maḥlūle 'Azmī-zāde[2] Efendi'nüñ 'ıḳd-ı gerden-i cāhı ḳılındı. Ḳaṣaba-i Eyyūb'de vālid-i mācidleri binā eyledügi mekteb sāḥasında[3] medfūndur. Ol es̱nāda Ḫᵛāce Efendi ḥażretleri Egri seferinde bulunup peyām-ı 'azā eyyām-ı ġazāya müṣādif olmaġın maṭla'-ı ḳaṣīde-i nażīdelerinde bu güne işāret itmişler idi:

Şi'r Ġazāya terk-i māl ü ehl ü evlād eyledük geldük

Mollā-yı mezbūr kemāl-i ḳābiliyyet ile meşhūr, vaḳūr u edīb, ḫalūḳ u erīb, necīb u nebīh, maḫdūm-ı vecīh idi.

el-Mevlā 'Abdu'r-raḥīm (Ṭayyib-zāde)

"Ṭayyib Efendi" dirler bir ḳāżīnüñ maḫdūm-ı kerīmü'l-aḫlāḳı ve şāḫ-ı şe-cere-i ṭayyibü'l-a'rāḳıdur. Ehlī Çelebi ve Şeyḫī Çelebi'nüñ birāder-i[4] kihteri[5] ve Ṭayyib-zādelik pīrāye-i elmāṣ-ı müs̱elles̱-nümā-yı cevheridür. Ṣayyib-i medār-ı feyż-i nā-mütenāhīden iḥrāz-ı ḥaẓẓ-ı vāfir ve edīm-i isti'dādın ṭayyib ü ṭāhir idüp ṭarīḳ-ı 'ilme sevḳ-ı rāḥile-i 'azīmet ve Ḫᵛāce 'Aṭā'u'llāh Efendi ḫidmet-

1 Mes'ūd Çelebi:- SE
2 'Azmī-zāde:'Abdu'l-Cebbār SE
3 ḫaṭīresinde E
4 247a E
5 Mihteri SE

lerinden[1] iktisāb-ı şeref-i mülāzemet eylemiş idi. Medāris-i ʿilmiyyeden aḫẕ-ı vāye ve māh-ı serīʿu's-seyr gibi ḳaṭʿ-ı pāye iderek seksan dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Beḳāyī Çelebi yirine ḳırḳ aḳçe ile Merdümiyye müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan iki Şevvāl'inde İmām-zāde yirine Dāvud Paşa ḫāricine ʿāric olup ṭoḳsan sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Nevālī birāderi Maḥmūd Çelebi yirine Şāh Sulṭān pāyesine pīrāye ṣalup[2] **[249a]** biñ bir Receb'inde İmām-zāde Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḥamza Efendi yirine Āmid ḳażāsıyla nā'il-i emed-i aḳṣā olmış idi. Biñ beş Ṣafer'inde ḫaber-i vefātı gelüp manṣıb-ı maḥlūl Şeyḫī Çelebi'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ḥayṡiyyet-i ʿilmiyye ile meşhūr, ehl-i ʿilm ü ʿirfān, gül-i raʿnā gibi dā'imā ḫurrem ü ḫandān, dervīş-nihād, pāk-iʿtiḳād idi.

Şeyḫī Çelebi {Şeyḫī}: Birāder-i kihteri Şeyḫī Çelebi āheng-i ṭarīḳ-ı saʿā-det-refīḳ ve ḫidmet-i meşā'iḫ-ı itḳān u taḥḳīḳ idüp Ḳınalı-zāde Ḥasan Çelebi dārü'l-ifādesinde iştiġāl, baʿdehu Muʿallim-zāde ḫidmetlerine ittiṣāl eyledükde nā'il-i şeref-i mülāzemet ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede seccāde-nişīn-i dirāset olmış idi. Ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ senesi ḥudūdında kevkeb-i vücūdı mütevārī-i ġamām-ı ḥimām ve naḳd-i müneccim-i ʿömri temām oldı. Bu eşʿār-ı belāġat-şiʿār nuḫbe-i güftār-ı ābdārıdur:

Ebyāt Yine sāḳī mey-i gül-gūna yasaḳ var gibi
Bādenüñ ḳaṭresi yoḳ laʿl-i leb-i yār gibi

[Ġazel] Ḫam olmış yā ḳaşuñ rā gibi zerrīn efser altında
Ṣan ol rādur[3] ki yazmış kātib-i ḳudret zer altında

Gelürdi raḳṣa ḫāküm gird-bād-ı şevḳ-ıla dā'im
Ġubār olsa tenüm pā-yı semend-i dil-ber altında

Nesīm-i ṣubḥ gül-rīz olmasun gülşende dildāra
Olur nāzik teni āzürde gül-berg-i ter altında

1 Efendi ḫidmetlerinden:Efendi'den SE
2 143b SE
3 Yādur SE

Ṣaḳın aldanma lu'bet-bāz-ı dehrüñ mekrine Şeyḫī
Neler peydā ider ol bu kebūdī çāder altında

el-Mevlā Meḥemmed (Bebr Efendi[1])

Tuḫm-ı şecere-i münbitü'l-berre-i vücūdı zemīn-i Amāsıyye'de ḳarīn-i nüşv ü nemā ve āb-yārī-i feyż-i Ḫudā-dād ile cilve-nümā olup pertev-endāz-ı[2] āftāb-ı terbiyetle ḳadr ü i'tibār ve "Bebr Efendi" dimekle berg ü şāḫ-ı iştihār bulmış idi.

Mıṣrā' آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست[3]

mażmūnına sezāvār olup 'ulemā-yı 'aṣruñ nemekdān-ı ifādelerinden şehd-kām ve çāşnī-çeş-i mezāyā-yı ke'l-melḥ fi't-ṭa'ām olduḳdan ṣoñra Ebu's-su'ūd-zāde Aḥmed Çelebi'nüñ ḫidmet-i 'aliyyelerinde rüşte-i erbāb-ı ṭaleb ve cenāb-ı maḫdūmīden bu laḳab ile mülaḳḳab olmış idi. Zekeriyyā Efendi ḥażretleri Üçşerefeli müderrisi olduḳda alup mu'īd ve mülāzemetle ḳadrin mezīd eyledi. [Mollā-yı mekārim-nihād[4] 'aḳd-ı muṣāheret ile manẓūme-i i'tibārın müstezād itmiş idi[5].] Ṭarīḳ-ı 'ilmde seyr-i menāzil ve ḳaṭ'-ı merāḥil iderek ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Ḫanceriyye'den munfaṣıl iken ṭoḳsan yedi Receb'inde Aḥmed Efendi yirine Zāl Paşa ḫāricine 'āric olup biñ üç Şa'bān'ında Ḳazancıḳulı Sinān Efendi[6] yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesi iḥsān olındı. Biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Manav Tāce'd-dīn yirine Ḳonya ḳażāsı virildi. Manṣıba 'azīmet eyleyüp[7] esnā-yı rāh-da reh-zen-i ecel 'ācil olmaġın biñ beş Rebī'u'l-evvel'inde fersūde-i daḳḳāḳa-i a'mār olup;

Şi'r Dögüldi hāven-i miḥnetde ser-be-ser eczā
Zemāne n'eyler ola ileyüp ġubārını

1 Bebr Efendi: Amāsıyyelı Bebr Meḥemmed Efendi SE
2 - SE
3 "O kara yağız ki dünyanın tatlılığı onunladır."
4 ḳadrin//nihād:ber-murād itdükden ṣoñra SE
5 Mollā//itmiş idi, der-kenār R1, E
6 - E, SE
7 Manṣıba//eyleyüp:- E

beytini tekrār iderek āsūde-i dārü'l-ķarār oldı. Manṣıb-ı maḥlūl Ḥubbī Mollāsı oğlı Şems Çelebi'ye virildi.

Merḥūm-ı merķūm ḥarīṣ-i deryā-keşān-ı ʿulūm, selīmü'l-ķalb ü pāk-iʿtiķād idi. Ķaṣaba-i İznīķ'da medfūndur[1].

el-Mevlā Ḥāmid (Maḫdūm-ı Ṭaşköprī-zāde[2])

Şaķā'iķ ṣāḥibi Ṭaşköprī-zāde Efendi'nüñ maḫdūm-ı saʿd-aḫteri ve Kemāl Efendi ḫidmetlerinüñ birāder-i kihteridür. Ṭoķuz yüz altmış bir senesinde zīver-i ṣaḥīfe-i şühūd ve şāhidīn-i ʿilm ü maʿrifetle beyne'l-iḫvān işbāt-ı vücūd idüp Ebu's-suʿūd Efendi ḥażretlerinden mülāzım ve ṭarīķ-ı ķażāya ʿāzim olup ķuṭr-ı Rūm'da Ruscuķ ve Tırḥala emsāli bilād-ı celīleye vālī olup Anaṭolı cānibinde Ṣafed ķāżīsi olduķdan ṣoñra Sermīn ḥükūmeti ile pes-mānde-i mā'ide-i rızķ-ı maķsūmdan aḫz-ı vāye ve ol arāżī-i muķaddeseye ʿaṭf-ı ʿinān-ı ʿināye[3] idüp biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde ḥimā-yı Ḥamā'da ḥummā-yı vebā'iyyeden intiķāl **[249b]** ve rūy-māl-i ḫāk-i rıżā-yı Żü'l-celāl eyledi. Ẓāhir-i Ḥamā'da rehgüẕār üzere defn ve Āẕerī Çelebi ile ķarīndür.

Maḫdūm-ı mezbūr kemāl-i istīhālle meşhūr[4], ḥulle-bāf-ı şerā'if-i aʿmāl, naḫl-bend-i maḥāmid ü efḍāl, maʿārif-i cüz'iyyede müsellem, ḥüsn-i kitābetde ķalem gibi ʿalem idi.

el-Mevlā Muṣliḥi'd-dīn (Geredeli Muṣliḥi'd-dīn Efendi[5])

Gerede ḫākinden nümāyān ve sūḫte kürdesi gibi mücellā-yı ṣayķal-ı ʿirfān olup baʿż-ı ʿulemādan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve medāris-i ʿilmiyyede ʿilm-i şerīfe ḫidmet itdükden ṣoñra ķırķ aķçe medreseden maʿzūl iken biñ ḥudūdında fevt olan İzmirli Ḥüsām yirine Edrine'de Ṭaşlıķ Medresesi'yle bekām olmış idi. Biñ beş Şaʿbān'ında fevt olup yirine Nehcī Efendi naṣb olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥla meşhūr, ṣāfī-fu'ād, Müslim-i pāk-iʿtiķād idi.

---

1 247b E
2 Maḫdūm-ı Ṭaşköprī-zāde:Ḥāmid Çelebi R1, E
3 - SE
4 "Kemāl-i istīhālle meşhūr" ifadesi SE'de "efḍāl" kelimesinden sonra gelmektedir.
5 - SE

el-Mevlā Muṣṭafā (Kefeli Muṣṭafā Çelebi[1])

Kefevīdür. Nüḳūd-ı ʿilm ü ʿirfān ile kesb-i vecāhet ü şān ve küfv-i muḫadderāt-ı taḥḳīḳ ü īḳān olmaġ-içün iḥrāz-ı cevāhir-i fażl-ı bī-kerān eyleyüp Mollā Aḥmed Efendi'den mülāzım ve semt-i tedrīse ʿāzim olmış idi. ʿAlā ḥasbi'l-ʿāde medāris-i ʿilmiyyede ferş-i seccāde-i ifāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken elf-i kāmil ḥudūdında Ḫāṣköy'de vāḳiʿ Maḥmūd Paşa Medresesi ḫāric iʿtibār olup bunlara tevcīh olındı. Biñ beş Şaʿbān'ında fevt olup medrese-i maḥlūle Aynagöz Muṣṭafā'ya ʿināyet olındı.

Mıṣrāʿ Görelüm āyine-i devrān ne ṣūret gösterür

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr olup Mevlā el-Mevālī-zāde nāmına bir maḫdūmı ẓuhūr itmişdür ki ṭurfe-i ʿālem ve ḫande-fermā-yı nevḥa-engīzān-ı mātemdür[2].

el-Mevlā Muṣṭafā (Bāḳī Efendi Muṣlīsi)

Sulṭānu'ş-şuʿarā Bāḳī Efendi ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve "Bāḳī Efendi Muṣlīsi" dimekle iktisāb-ı şöhret itmiş idi. Ṭayy-ı menāzil-i ifāde ve basṭ-ı seccāde-i taḥḳīḳ u icāde iderek ḳırḳ aḳçe ile İstanbul'da Sittī Ḫātūn Medresesi'ne vāṣıl ve ṭoḳsan altı Ramażān'ında on aḳçe teraḳḳī ile ḫāric rütbesine nā'il olmış idi. Biñ üç Şaʿbān'ında Bebr Efendi yirine Zāl Paşa ḫāricine taḥrīk olındı. Biñ beş Ramażān'ında intiḳāl eyleyüp medresesi Mubaṣṣır-zāde'ye virildi.

Mevlānā-yı merḳūm naḫl-bend-i envāʿ-ı ʿulūm, cevāhir-i ḥaḳā'iḳ-ı ʿilmiyyeyi ḥā'iz ve ḳabūl-i cenāb-ı mevlevīye fā'iz idi.

el-Mevlā Süleymān (ʿİvaż Efendi Süleymānı[3])

ʿAlā'iyye diyārından gelüp ṭā'ife-i ʿaliyye-i ʿulemāya iltiḥāḳ ḳaṣdına dāḫil-i zümre-i erbāb-ı istiḥḳāḳ olduḳda rūz-ı bāzār-ı devlet-i Murād Ḫānī'de ṣadr-ı

---

1 - SE
2 144a SE
3 ʿİvaż//Süleymānı:ʿAlā'iyyeli Süleymān SE

kārgāh-ı fażīlet olan ʿİvaż Efendi āstānesine intimā ve nisbet-i türābiyye cihetinden nihāl-i āmālini ḳarīn-i neşv ü nemā idüp nice zemān ol fāżıl-ı nāmdāruñ ʿaṭṭār-ı ṭabla-gerdān-ı meclis-i ifādesi ve nev-bāve-i ḥīn-i ḥadāʾiḳ-ı taḥḳīḳ u icādesi olmaġla şeref-i mülāzemeti ile ḳadr u iʿtibār ve " ʿİvaż Süleymānı" dimekle iştihār bulmış idi. Baʿżı medāris-i ʿilmiyyede müdāreseye müştaġil ve mīzān-ı ṭabʿ-ı naḳḳād ve sermāye-i istiʿdād ile ḫod-fürūş-ı kūçe-i feżāʾil olup ḳırḳ aḳçe ile Ṭūṭī Laṭīf Medresesi'nde[1] şekker-ḫā-yı ḥaḳāʾiḳ-ı ʿilm-i şerīf olmış idi. Ṭoḳsan iki Ramażān'ında Ḥüsām Efendi yirine Mollā Gūrānī Medresesi erzānī görüldi. Ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-ūlā'sında dest-i sīne-kūb-i ʿazl ile memnūʿ-ı maʿāric-i ʿizz ü ʿalā ve ʿazl-i bī-hengāma mübtelā olup medresesi Ṭūṭī Laṭīf'de selefi olan Ḫıżr Efendi'ye virildi. Elf-i kāmil Şevvāl'inde Ṭoḳuz[2] Meḥemmed Efendi yirine Ḳaplıca pāyesine vāṣıl olup biñ üç Muḥarrem'inde Celeb Meḥemmed Efendi yirine Üçşerefeli'ye naḳl olındı. Biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Ṣaḥn taḥillesi ile **[250a]** Şücāʿ Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsıyla teşrīf olındı. Biñ beş Ramażān'ınuñ evāsıṭında maḳarr-ı ḥükūmetine vāṣıl olmadın irtiḥāl ve ʿālem-i ḳudse intiḳāl eyleyüp yirine Medīne-i Münevvere Ḳāżīsi ʿAbdu'l-ḥalīm Efendi naḳl olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥla meşhūr, ṭūṭī zebānı mānend-i Hüdhüd-i Süleymānī, zemzeme-senc-i maʿānī idi.

el-Mevlā Ḥasan (Pirlepeli Ḥasan Çelebi[3])

"Pirlepeli" dimekle meşhūr ve ol şehr-i dil-pesende intisābla şöhre-bend ü mezkūr idi. Ebu's-suʿūd Efendi ḫidmetlerinden nāʾil-i şeref-i mülāzemet ve medāris-i ʿilmiyyede dāmen-ber-zede-i ḫidmet olup otuz aḳçe ile Edrine'de Emīniyye müderrisi ve ḳırḳ aḳçe ile İbrāhīm Paşa Medresesi'nüñ ṣadr-ı meclisi olmış idi. Birḳaç sene maʿzūl ve riʿāyet-i merāsim-i ṭarīḳa meşġūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Kākülperīşān Şeyḫī Çelebi yirine Yeñi İbrāhīm Paşa müderrisi olmış idi. Biñ üç Muḥarrem'inde Ḳavalalı-zāde ʿAbdu'l-vehhāb Efendi yirine Üçşerefeli pāyesine terfīʿ olındı. Biñ dört Şaʿbān'ında Maḥmūd

1 248a E
2 - R1; Ṭoḳuz-zāde SE
3 Efendi SE

Efendi yirine Gelibolı ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ beş Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup Bī-kesī[1] Efendi naṣb olındı. Gemi ile İstanbul'a gelürken deryā-yı 'ademe revān ve keştī ile bādbān tābūt ü kefenden nişān olup;

Şi'r Yudı çirk-i dünyādan el ol zemān
Ecel teknesi oldı[2] zevraḳ hemān.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i 'ilmiyye ile meşhūr, mālā-ya'nīden mütecānib, leyyinü'l-cānib ādem idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Ṭoḳuz Meḥemmed Efendi[3])

Maḥrūse-i Burūsa'dan ẓuhūr idüp "Ṭoḳuz Meḥemmed Efendi" dimekle meşhūr olmış idi. Felek-i tāsī' gibi ṣafḥa-i cemāli[4] naḳş-ı ḫaṭṭ u ḫālden aṭlas u ḫālī iken heyākilü'n-nūr-ı efkār-ı 'ilmiyye ile burc-ı ḳalb-i meyyāli çarḫ-ı s̱evābit gibi mütelālī[5] olup mā'u'l-ḥayāt-ı 'ilm ü 'irfāna ḳanmış ve 'arṣa-i Ṣaḥn-ı S̱emān'ı ṭoḳuz ṭolanmış idi. Ba'żı 'ulemādan mülāzım ve medāris-i 'ilmiyyede iḥyā-yı merāsime müdāvim olup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan sekiz Ramażān'ında Ṣubaşı-zāde yirine Gegivize'de Muṣṭafā Paşa müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan iki Ramażān'ında Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn yirine Ḳapluca pāyesine pīrāye-bend olup biñ Şevvāl'inde 'Abdu'l-ḥalīm Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Ol es̱nāda Fenārī-zāde Maḥmūd Çelebi yirine altmış aḳçe ile Murādiyye'ye naḳl olınup biñ dört Receb'inde meflūc olmaġla 'azl olınup medresesi Mu'īd-zāde'ye virildi. Sene-i mezbūre evāḫirinde bir miḳdār ifāḳat gelmegin ḳabūl itmeyen[6] Ma'rifetu'llāh Efendi yirine Arżırūm ḳażāsı tevcīh olındı. Bunlar daḫı imtinā' itmekle Ṭarsūsī'ye teklīf olınmış idi. Biñ beş senesi evāḫirinde nā-kām ü nā-ümmīd 'azm-i dārü'l-üns-i cāvīd eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr idi.

1 Bī-kesī:Beg R1
2 Ecel//oldı:Oldı ecel teknesi R1
3 Ṭoḳuz//Efendi:Burūsalı Ṭoḳuz-zāde SE
4 'iẕārı SE
5 Çarḫ//mütelālī:- SE
6 ḳabūl itmeyen:- SE

el-Mevlā Maḥmūd (Nevālī Birāderi[1])

Ḫāk-i pāk-i Maġnisa'nuñ naḫl-i sāye-güsteri ve Nevālī Efendi'nüñ birāder-i kihteridür. Ẕāt-ı maḥmūdu'l-ḫiṣāli i'dād-ı[2] nefā'is-i fażl ü kemāl ile taḥṣīl-i istiḥḳāḳ u istīhāl idüp Ḥāmid Efendi'den mülāzemetle maḳżi'l-āmāl[3] ve medāris-i 'ilmiyye ile maẓhar-ı i'zāz ü iclāl[4] olmış idi. Ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ḥudūdında Dārü's-sa'āde Aġası Meḥemmed Aġa medrese-i cedīde inşā eyledükde ibtidā bunlara i'ṭā olındı. Ṭoḳsan dört Şa'bān'ında Aġzıḳara yirine Şāh Sulṭān pāyesine terfī' olındı. Ṭoḳsan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde İslām Efendi yirine Maġnisa fetvāsına naḳl olındı. Biñ üç Şevvāl'inde Ma'rifetu'llāh Efendi yirine Şām fetvāsına taḥrīk olınup isti'fā itdüklerinde medresesi Celeb Meḥemmed Efendi'ye[5] virilüp bunlar 'azl iḫtiyār eylediler. Biñ beş ḫilālinde;

Şi'r Rāh-ı ġamuñda ġuṣṣa vü ġam baña zād olup **[250b]**
Gitdüm 'adem memālikine nā-murād olup

mażmūnını vird-i zebān-ı ḥāl iderek maḥmil-i tābūtla 'ālem-i 'uḳbāya irtiḥāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr[6] 'ilm ü ṣalāḥla meşhūr ve elsine-i ḫalḳda ḫayr ile mezkūr, ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı sencīde, Müslim-i ṣāfī-'aḳīde idi[7].

el-Mevlā 'Alī (Edrineli 'Alī Çelebi)

Edrinelidür. "Kemāl-zāde" dimekle benām ve ekṡer-i eyyām ḫidmet-güẕār-ı[8] niyābet-i ḥükkām idi. Ba'żı 'ulemādan mülāzemetle bekām ve medāris-i Tecrīdiyye vü Miftāḥiyye ile maẓhar-ı ikrām olup ḳırḳ aḳçe ile İbrāhīm Paşa Medresesi'nden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ḥudūdında Edrine'de Çuḳa-

1 Nevālī Birāderi:Maġnisalı Maḥmūd Efendi SE
2 248b E
3 merām R1
4 İkrām R1
5 - E
6 Mevlānā-yı mezbūr:- E, SE
7 144b SE
8 ḫidmet-güẕār-ı:ḫidmetkār-ı SE

cı Ḥācī Medresesi ḫāric iʿtibār olınup bunlara tevcīh olındı. Ṭoḳsan yedi Rebīʿu'l-evvel'inde Ḳoca Muḥyi'd-dīn maḥlūlinden Ḥalebiyye'ye taḥrīk olındı. Biñ üç Ẕi'l-ḳaʿde'sinde mütekāʿid Zeyrek-zāde yirine Dārü'l-ḥadīs̱ Medresesi'ne naḳl olındı. Biñ beş Şevvāl'inde intiḳāl eyleyüp medrese-i maḥlūle ʿÖmer Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr maḥāsin-i[1] aḫlāḳla meşhūr, lā'iḳ-ı menāṣıb-ı seniyye vü merātib-i ʿaliyye idi.

el-Mevlā Taḳıyyü'd-dīn bin ʿAbdu'l-ḳādir (Taḳıyyü'd-dīn-i Mıṣrī)

Ṣaḥābe-i kirāmdan olup ḫaṣā'iṣ-i meşhūre ile benām olan Temīm-i Dārī neslinden olmaġla "Temīmī-zāde" ʿunvānı ile müẕekkir-i iʿtibār ve temīme-bend-i engüşt-i iştihārdur. Ṭoḳuz yüz elli ḥudūdında medīne-i Ġazze'de tevellüd idüp Ḳāhire-i maʿazziyyeye ḳufūl ve ol menzil-i dil-nişīne nüzūl idüp tercemeleri sebḳ iden İbn Nüceym ve İbn Ġānim ems̱āli meşā'iḫ-ı kibārdan aḫẕ-ı ʿulūm-ı dīniyye ve itḳān-ı fünūn-ı yaḳīniyye eyleyüp Şāfiʿī iken taḥannüf ve terk-i taʿaṣṣub u taʿassüf itmiş idi. Baʿdehu medāris-i Ḳāhire'den ibtidā Yeşbekiyye'ye, baʿdehu Eşrefiyye'ye müderris olup baʿdehu ecell-i medāris olan Şeyḫūniyye'de ser-ḥalḳa-i meclis olmış idi. Ṭoḳuz yüz seksan iki ḥudūdında cülūs-ı Murād Ḫānī ʿaḳabinde dārü'l-mülk-i Rūm'a ḳudūm idüp muʿallim-i sulṭānī Saʿde'd-dīn-i s̱ānī ḥażretlerine baʿż-ı ās̱ār-ı ʿilmiyye ʿarż eyledükde maẓhar-ı luṭf-ı bī-kerānı olup diyār-ı Mıṣriyye'de manṣıb-ı ḳażā iḥsān olınmış idi. Yüz elli aḳçe ile baʿż-ı bilāda vālī ve le'ālī-i āmāli silk-i ḥuṣūlde mütelālī olmış idi. Ṭoḳsan yedi Receb'inde baʿż-ı kibār-ı ʿulemāya iṭāle-i lisān ve icāle-i zebāne-i sīne-sūz-ı zebān itmekle İbrīm nāḥiyesine nefy olınmış idi. Elf-i kāmil Muḥarrem'inde İstanbul'a gelürken Saḳız cezīresinde gemisi pārelenüp māmeleki telef olmaġla ḥāline merḥamet olınup manṣıb iḥsān olındı. Biñ beş senesi evāḫirinde müddet-i ḥayātı āḫir ve rū-gerdān-ı maʿālī vü mefāḫir oldı.

Mevlānā-yı merḳūm neheng-i Nīl-i ʿulūm, şükūfe-çīn-i fażl ü ʿirfān, ẕüfünūn-ı devrān, fużalā-yı ḳużātdan maʿdūd, taḳī vü naḳī, kāmil-vücūd idi.

Ās̱ārından ḥurūf-ı muʿcem üzere mütercem *Ṭabaḳāt-ı ʿUlemā-yı Ḥanefiyye*'si vardur. ʿUlemā-yı Rūm'ı daḫı ilḥāḳ eyleyüp kāmil ve şāmil tārīḫ eylemiş-

1 ḥüsn-i SE

dür. Ṭoḳsan üç tārīḫinde itmām itmiş idi. *Elfiyye Şerḥi İbn Muṣannif*'e ḥāşiyesi vardur. Ekṣer-i kelimāt-ı şerrāḥı cem' idüp muḥākeme itmişdür. Ve emṣāl-i 'Arab'da[1] bir mecmū'a-i cāmi'a tertīb eylemişdür ve Ṣe'ālibī'nüñ *Yetīme*'sini iḫtiṣār itmişdür. Bu ḥaḳīr, *Ṭabaḳāt-ı Ḥanefiyye*'sini gördüm. Tetebbu'-ı tevārīḫ-i selefde taḳṣīr itmemişdür.

[Taḳıyyü'd-dīn-zāde Ḥasan Efendi]: Ṣāḥibü't-tercemenüñ "Ḥasan Efendi" nām bir maḫdūmı ẓuhūr eyleyüp a'yān-ı ḳużāt-ı Mıṣriyye'den olmış idi. Mükerreren Reşīd ve Dimyāṭ ḳażālarına mutaṣarrıf olup seḫā vü keremde 'alem idi. Ḥālā müteḳā'id olup a'yān-ı 'ulemā-yı Mıṣr'dan bir pīr-i nūrānīdür. Bu ḥaḳīrüñ zevc-i ḫālesi olup tercemesi mürūr iden Balıḳ-zāde Efendi'ye dāmād olmaḳ taḳrībi i[2]le ṣoḥbet-i ḳadīmemüz olup ḥasenü'l-aḫlāḳ, ṭayyibü'l-a'rāḳ, ḥulvu'l-mu'āşere, **[251a]** laṭīfü'l-muḥāvere, melek-ḫiṣāl ādemdür.

[Tāzeliginde maġlūb-ı hevā vü heves ve menhiyyāt-ı şer'iyye ṭab'-ı şūḫına mültemis olup pederine 'uḳūḳ üzere idi. Vālidi merḥūm ol münāsebetle veled-i 'āḳḳ evṣāfına müte'allik bir risāle tertīb eylemişdür. *es-Seyfü'l-berrāḳ fī 'Unuḳi'l-veledi'l-'āḳḳ* tesmiye itmişdür. 'Ulemā-yı Mıṣr taḳrīẓ eylemişdür[3]. Bu beyt ol risāledendür:

Beyt

حسن نونه مقدمه
لعن الله من يؤخرها[4]

Veysī Efendi'nüñ daḫı mezbūr ḥaḳḳında bir maḳālesi vardur.[5]]

el-Mevlā Muṣliḥi'd-dīn (Muṣliḥi'd-dīn Efendi)

Ḳaramanīdür.[6] İstanbul ḳażāsından müteḳā'id iken merāḳī-i dārü'l-ḫulūda müteṣā'id[7] olan Şāh Efendi ḫidmetlerinden fā'iz-i şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı medāris-i 'ilmiyyede mutaṣaddī-i ḫidmet olup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ beş Muḥarrem'inde Ṣūfī Meḥemmed Efendi yirine Pervīz Efendi mü-

1 249a E
2 Olmaḳ//ile:olmaġla E
3 es-Seyf//eylemişdür:- E
4 "İlk başlarda ay gibi ne güzeldi. Onu geciktirip kötüleştirenlere Allah lanet etsin."
5 Tāzeliginde//vardur, der-kenār R1, E, SE
6 - E, SE
7 İken//müteṣā'id:- E

derrisi olmış idi. Biñ altı Ṣafer'inde intiḳāl idüp medrese-i maḫlūle Aḫī-zāde Efendi merḥūmuñ[1] maḫdūm-ı mükerremi ve üstādum 'Abdu'l-ḥalīm Efendi ḥażretlerinüñ ṣınv-ı 'azīz-i muḥteremi İbrāhīm Efendi'nüñ 'ıḳdu'l-le'āl-i gerden-i iclāli ḳılındı.

Mevlānā-yı mezbūr Muṣliḥi'd-dīn'lerüñ eṣlaḥı olmaḳ üzere meşhūrdur.

el-Mevlā Şāh Meḥemmed (Kepenekci-zāde[2] Şāh Çelebi)

Tercemesi mürūr iden Süleymān Efendi'nüñ maḫdūm-ı kerīmidür. Cem'-i esbāb-ı feżā'il ü ma'ārif ile yegāne ve naṭ'-ı i'tibārda ferzāne-i zemāne olup Ebu's-su'ūd Efendi āstānesine intisāb ve şeref-i mülāzemetleriyle iḥrāz-ı şeref-i bī-ḥisāb itmişler idi. Devr-i medāris ve 'aḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ akçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksān ṭoḳuz Ramażān'ında Ma'rūf Efendi yirine Eski İbrāhīm Paşa müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan üç Şevvāl'inde Ḫusrev-zāde yirine Burūsa'da Manastır pāyesine terfī' olındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Rebī'u'l-evvel'inde Manav Tāce'd-dīn yirine Ṣaḥn'a geldi. Biñ bir Receb'inde Kemāl Efendi yirine Üsküdār ḳażāsı tevcīh olındı. Ḳabūl itmemekle İmām-zāde'ye virilüp bunlar 'azl iḫtiyār eyledi. Biñ altı Ṣafer'inde ṭarḥ-endāz-ı esbāb-ı ḥayāt ve mansūbe-i çarḫ-ı daġal-bāz ile māt olmış idi.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı feżā'il-rüsūm, ehl-i 'ilm ü şā'ir, mecmū'a-i ma'ālī vü mefāḫir idi.

el-Mevlā Muḥarrem (Muḥarrem[3] Efendi)

Toḳatīdür. 'Ulemā-yı 'aṣrdan tekmīl-i merātib-i isti'dād ve levāzım-ı ṭarīḳı i'dād eyledükde Şeyḫü'l-İslām Şeyḫī Efendi ḥażretlerinden mülāzemetle bermurād olup bi-ḥasbi'l-'āde ḳaṭ'-ı menāzil-i ifāde iderek ḳırḳ akçe medreseden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan üç Şevvāl'inde maḫdūmı 'Abdu'r-raḥīm Çelebi yirine Efḍal-zāde müderrisi olmış idi. Biñ iki Ẕi'l-ḥicce'sinde ḳabūl itmeyen Aḥmed Çelebi yirine Ṭırabozın fetvāsına naḳl olındı. Biñ üç Muḥarrem'inde 'İvaż Süleymānı yirine Ḳapluca pāyesine taḥrīk olındı. Biñ beş Ẕi'l-ḥicce'sinde

1 - E
2 Kepenekci-zāde:- SE
3 Tokatī Muḥarrem SE

Ḥabīb Efendi yirine Anḳara fetvāsı ʿināyet[1] olındı. Biñ altı Ṣafer'inde manṣıbına gitmedin ʿālem-i āḫirete riḥlet ve seyr-i riyāż-ı cennet eyledi. Medrese-i maḥlūle Ḳızılca Ḫayre'd-dīnoğlı ʿAbdu'llāh Efendi'ye ʿināyet olındı.

Ṣāḥibü't-terceme mecmūʿa-i feżā'il-i cümme, şühūr içinde māh-ı Muḥarrem gibi ems̱ālinden muḳaddem idi

el-Mevlā ʿAlī (Emīn-zāde Manṭıḳī ʿAlī Çelebi[2])

"Emīn-zāde" dimekle maʿlūm-ı bende vü āzādedür. Ḫazāne-i ʿilm ü ʿirfāna emīn ve gūşe-i saʿy ü ṭalebde der-kemīn olup baʿż-ı ʿulemādan mülāzım ve merātib-i ʿilmiyyede iḥyā-künende-i merāsim olmış idi. Ḳırḳ aḳçe ile Silivri Medresesi'nden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Receb'inde Aʿrec[3] Cāru'llāh yirine Edrine'de[4] Şeyḫī Çelebi Medresesi virildi. Ṭoḳsan sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup medresesi Muṣliḥi'd-dīn Ḫalīfe'ye ʿināyet olındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde Ayāṣī Aḥmed Efendi yirine Sekbān ʿAlī Medresesi virildi. Biñ üç Şaʿbān'ında Sirāc Efendi ʿaḳabince Çorlı pāyesi ile ʿarż-ı ibtihāc eyledi. Biñ dört Şevvāl'inde Celeb Meḥemmed Efendi[5] yirine Şām-ı şeref-encām fetvāsı ile bekām olmış idi. Biñ altı Rebīʿu'l-āḫir'inde rebīʿ-i ḥayātı āḫir olup manṣıb-ı maḥlūl Şānī Efendi'nüñ māye-i ʿunvānı oldı.

Mevlānā-yı mezbūr "Manṭıḳī" dimekle meşhūr;

Şiʿr Netā'ic-baḫş-ı eşkāl-i ʿaḳīme
Şifā-sāz-ı işārāt-ı saḳīme

idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Mubaṣṣır-zāde Efendi[6])

"Mubaṣṣır-zāde" dimekle maʿlūm-ı ülü'l-ebṣār idi. Cins-i fāḫir-i ʿilm ü irfāna dīde-i **[251b]** baṣīreti bāz ve cevāhir-i zevāhir-i fażl ü kemāli iḥrāz idüp

1 145a SE
2 Munṭafī//Çelebi:- E, SE
3 Ağsaḳ E
4 249b E
5 - SE
6 - R1, E

ṣayrefī-i ṣāḥibu'l-'ayār-ı bendergāh-ı ma'ārif ve ṣarrāf-ı kūçe-i ẓarā'if ü leṭā'if olduḳda ba'ż-ı 'ulemā-yı 'aṣrdan[1] mülāzemetle kām-revā ve 'āric-i ma'āric-i 'izz ü 'alā olmaġla ḳırḳ aḳçe ile Ḫurremiyye Medresesi'nden[2] munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Ümmī Sinān yirine Şāhḳulı Medresesi iḥsān olındı. Biñ beş Ramażān'ında Bāḳī Muṣlīsi maḥlūlinden Zāl Paşa ḫāricine taḥrīk olındı. Biñ altı Receb'inde ḥareket-i nabż-ı ḥayātı sāḳıṭ ve gevher-i şehvār-ı vücūdına dest-i nehhāb-ı ecel lāḳıṭ olup medrese-i maḥlūle Ḫunkār İmāmı Cellād-zāde'ye żamīme-i revātib ḳılındı.

Mevlānā-yı merḳūm cevherī-i destgāh-ı 'ulūm, güher-bend-i feżā'il ü maḥāmid, mi'yār-ı ṣaḥīḥ ile naḳd-i rā'ic-i 'irfāna baṣīr ü nāḳıd idi.

el-Mevlā Beyānī (Beyānī Efendi[3])

Ḳaramanīdür. Sūḫtalıġı ḥālinden bu laḳab ile meşhūr olup bundan ġayrı ismi[4] zebān-zed-i cumhūr degüldür. Ebu's-su'ūd Efendi ḥażretlerinden mülāzemetle fā'iz-i emānī ve burc-ı[5] medāris-i 'ilmiyyede mānend-i Şi'rā-yı Yemānī olup ḳırḳdan munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan altı Şa'bān'ında Ṣalıncaḳ Rıḍvān yirine Ca'fer Aġa müderrisi olmış idi. On sene ḳarār eyleyüp biñ altı Receb'inde 'ālem-i āḫirete irtiḥāl eyledi. Medrese-i maḥlūle 'Abdī Ḫalīfe'ye virildi.

Mollā-yı sālifü'l-beyān teşne-leb-i deryā-yı 'ilm ü 'irfān, pey-rev-i ṣāliḥ ü 'ābid, ḥamāme-i mesācid ü ma'ābid idi. Ḫalḳla ülfetden mütevaḥḥiş olmaġın sitem-ẓarīfler "Yabānī Efendi" dirler idi.

el-Mevlā Muṣliḥi'd-dīn[6] (Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn) {Kāmilī}

İbrīz-i ḫāliṣu'l-'ayār-ı vücūdı Amāsıyye ḥavālīsinde ma'den-i 'ulemā-yı a'lām olan "Gümiş" nām ḫāk-i pākden pedīdār ve "Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn" nāmı ile mevsūm-ı 'alem-i iştihār olup;

---

1 - R1
2 - E
3 - SE
4 İsimle SE
5 Burūc-ı E
6 Muṣliḥi'd-dīn:Muṣṭafā E

Şi'r Zer-i sürḫ oldı ol sīmīn tenüñ her dāġ-ı gül-gūnı
Meger ifrāz olındı nārla ol sīmüñ altunı

mażmūnından nümūdār olmış idi. Evā'il-i ḥālinde cevher-i[1] isti'dādın āteş-i sa'y ü mücāhede ile pūte-i iştiġālde ḳāl ve levḥ-i żamīrin ḳābil-i sikke-i ḳabūl idince iş'āl-i nā'ire-i ḳīl ü ḳāl idüp Ebu's-su'ūd Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı mükerremleri Meḥemmed Çelebi'nüñ dārü'd-ḍarb-ı ifādelerine dāḫil ve lisān-ı dehr beyt-i meşhūr feḥvāsını ḳā'il olmış idi:

Şi'r Meclisüñde ḳalbini altun gibi ṣāf itmeyen
Ḳāl ocaġından ḫalāṣ olmaz iderseñ imtiḥān

Bi'l-āḫire şehādet-i miḥekk-i ḳabūl ile mülāzemet rütbesine vuṣūl bulup bāzār-ı i'tibārda ḳarīn-i revāc ve sikke-i tedrīsle maẓhar-ı iftiḫār u ibtihāc olmış idi. Ḳırk aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde Yılancıḳ yirine Pīrī Paşa ḫāricine vāṣıl[2] olmış iken seksan dört Rebī'u'l-evvel'inde munfaṣıl olup medresesi ḳırḳla[3] Kātib-zāde'ye virildi. Seksan beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Remzī-zāde yirine "Ḳapluca" didükleri Ḫudāvendigār pāyesine terfī' olındı. Ṭoḳsan iki Ramażān'ında[4] Ma'rūf Efendi yirine Murādiyye'ye naḳl olınup ḳabūl itmemekle altmış aḳçe ile Ḳıçmīrī-zāde'ye virilüp bunlar 'azl iḫtiyār eyledi. Ṭoḳsan üç Muḥarrem'inde Su'ūdī Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Ṭoḳsan dört Rebī'u'l-āḫir'inde Çeñe Efendi yirine Āmid[5] ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldı. Ṭoḳsan beş Şevvāl'inde 'azl olınup manṣıbı Ma'rūf Efendi'ye virildi. Ṭoḳsan sekiz Şa'bān'ında ḫalefi yirine taḫlīf teklīf[6] olınup ḳabūl itmemekle Su'ūdī Efendi'ye tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Beg-zāde Efendi yirine Eyyūb ḳażāṣına manṣūb olmış idi. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde 'azl olınup yirine Kāmī-zāde Efendi naḳl olındı. Biñ beş Ẕi'l-ḳa'de'sinde İmām Dāmādı Şeyḫī Çelebi yirine Ġalaṭa ḳażāsı virildi. Biñ altı **[252a]** Muḥarrem'inde Rıḍvān Efendi yirine Burūsa'ya naḳl olındı. Sene-i mezbūre Cemādi-

1 Cevāhir E
2 'āric SE
3 - SE
4 250a E
5 Diyārbekr SE
6 - E

ye'l-āḫire'sinde 'azl olınup manṣıbı İmām Dāmādı'na[1] virildi. Sene-i mezbūre Receb'inüñ on ṭoḳuzuncı güni maḥmil-bend-i 'ālem-i beḳā ve rū-nihāde-i dergāh-ı Ḫudā olmış idi. Ḥażret-i Eyyūb Maḳābiri'nde mānend-i genc-i maḫzūn mütevārī vü medfūndur.

Mollā-yı mūmā ileyh [2] أسبغ الله نعمه عليه, ehl-i 'ilm ü 'irfān, Fārisī[3]-dānlıġla meşhūr-ı cihān olup yārān-ı 'Acem ile ṣoḥbeti ve tekellüm-i Fārisī-i derīye kemā-yenbaġī ḳudreti var idi. Ḥüsn-i ḫaṭṭ ile ḫāme-mis̱āl müşārün-ileyh bi'l-benān ve şīve-i kitābet ü leṭāfetde her ṣaḥīfesi mānend-i 'iẕār-ı ḫūbān, maṭbū'-ı daḳīḳa-şināsān olmaġla mollāsı Meḥemmed Çelebi maḫdūmlarına[4] mu'allim ta'yīn itmiş idi. "Kāmilī" maḫlaṣı ile şi'ārı ve *Teẕkiretü'ş-şu'arā*'da ba'ż-ı eş'ārı vardur.

Ās̱ār-ı ḫayrından bir 'aşr-ḫ̬ān içün idrārāt-ı mu'ayyene vaḳf eylemişdür. Her cum'a güni ba'de edā'i's-ṣalāt türbe-i şerīfeye müteveccihen ṭurup laṭīf elḥānla ḳırā'at ve naġme-i şekkerīn ile ervāḥ-ı muḳaddeseyi żiyāfet[5] iderdi.

el-Mevlā el-A'ẓam Meḥemmed bin Muṣṭafā (Bostān-zāde Efendi)

Ġars-ı ni'met-i sulṭānī ve ṣadr-ı devlet-i Süleymānī Bostān Efendi ḥażretlerinüñ şāḫ-ı şecere-i vücūdı ve maġz-ı s̱emere-i ẕāt-ı mes'ūdıdur.

Şi'r Ḥabbeẕā bāġbān-ı bī-hemtā
Tuḫmdan böyle naḫl ide peydā

Toḳuz yüz ḳırḳ iki senesinde s̱emārīḫ-i kerīme-i ṣulb u meşīmeden hüveydā ve sürādıḳāt-ı ẓulemāt-ı s̱elās̱eden çār bāliş-i maḳām-ı 'unṣurīye revnaḳ-efzā olup mānend-i şem'-i şeb-ārā nişānde-i dest-i taḳdīr ve mis̱āl-i naḫl-i çemen-pīrā āb-yārī-i feyż-i Ḳadīr ile kemāl-peẕīr olduḳda nesīm-i tevfīḳ-ı Rabbānī ile ḥareket ve cevher-i isti'dādın 'arż-ı ḫ̬ācegān-ı 'ilm ü fażīlet ḳılup nice zemān medāris-i S̱emān'dan birinde dürer-i s̱imān-ı feżā'ile ġavvāṣ olan Ġarīḳ

1 İmām Dāmādı'na:Dāmād Efendi'ye SE
2 "Allah ona (verdiği) nimetlerini arttırsın."
3 145b SE
4 Mollāsı//maḫdūmlarına:mollā-yı merḥūm maḫdūmları Meḥemmed Çelebi'ye SE
5 Ziyāret SE

'Arab-zāde Efendi'nüñ ḫavāṣṣ-ı tilāmiẕesi silkinde intiẓām, ba'dehu Ḳāżī-zāde Efendi ḫidmetlerinde gevher-i kān-ı 'ilm ü 'irfānı ḥüsn-i niẓām bulup ḫidmet-i 'aliyyesi ṭulibetü't-ṭalebe ve intisāb-ı südde-i seniyyesi ġāyet-i merātib-i mürettebe olan üstād-ı küll Ḫʷāce Çelebi Efendi ḫidmetlerine[1] meşşā'ūn-ı ṭarīḳ-ı taḥṣīl yolından irtibāṭ ve revāḳiyyūn-i dārü'l-ifādeleri ile ictimā' u iḫtilāṭ eyledükden ṣoñra cenāb-ı şeyḫü'l-islāmīden tekmīl-i ṭalebe-i girāmīye mücāz ve ṭoḳuz yüz altmış üç senesinde kisvet-i teşrīf-i mülāzemetle maẓhar-ı i'zāz olup altmış altı tārīḫinde Ḥubbī Mollāsı yirine ḳırḳ aḳçe ile Eski İbrāhīm Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşā olmışlar idi. Yetmiş Rebī'u'l-evvel'inde Nāẓır-zāde yirine Yeñi 'Alī Paşa'da ṭarḥ-ı tāze-resm-i ifāde itdiler. Yetmiş dört Rebī'u'l-āḫir'inde Vānḳulı yirine Medrese-i Ḫānḳāh ol mürşid-i erbāb-ı kemāle tekyegāh olup yetmiş beş Muḥarrem'inde Fevrī Efendi yirine Ḫāṣekī pāyesine pā-yı himmet ḳoyup yetmiş altı Cemādiye'l-ūlā'sında Medrese-i Cedīde-i İsmiḫān Sulṭān ferş-i seccāde-i ifādeleriyle[2] 'unvān buldı. Sene-i mezbūre Receb'inde Ṣaruḫānī Sinān Çelebi yirine Ṣaḥn-ı Semāniye'ye[3] ḫırām idüp yetmiş yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Bozan-zāde yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm'e gelüp yetmiş sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṣāliḥ Mollā Efendi yirine medāris-i Süleymāniye'den birine raḫş-ı himmet sürüp seksan[4] Ṣafer'inde anlar yirine Edrine Selīmiyyesi'ne sāye-i iclāl ṣalmışlar idi. Seksan bir Ṣafer'inde idāre-i kü'ūs-i ders ü[5] taḥḳīḳları miskiyyü'l-ḫitām olup selef-i ṣāliḫleri yirine ḥākim-i Dımaşḳu'ş-Şām oldılar. Seksan üç Receb'inüñ dördünci güni Nāẓır-zāde yirine maḥrūse-i Burūsa ḥükūmeti ile 'ālī-maḳām, yigirmi günden ṣoñra medīne-i Edrine'de mutaṣaddī-i aḥkām olup ḳable'l-vuṣūl nā'il-i me'mūl olmışlar idi. Seksan dört Şa'bān'ında ḥükūmet-i dārü's-salṭana ile menāşīr-i iclāllerin teşbīb **[252b]** ve mevlānā-yı mezbūrı pey-ender-pey ta'ḳīb idüp bu def'a anlar emānī-i dünyeviyyeden ḳażā-yı vaṭar, bunlar nām-ı nāmīlerin ḳażāyā-yı ḳażāya ser-defter itdiler. Seksan beş Şa'bān'ında Çivi-zāde Efendi yirine Anaṭolı ṣadāretine nā'il, seksan sekiz Rebī'u'l-āḫir'inde Naḳīb Efendi yirine ḳuṭr-ı Rūm'da ṣadru'l-efāżıl olup neyyir-i ṭāli'-i vālāları bī-'uḳde-i vebāl ü dağdağa-i küsūf ü zevāl, miṡāl-i[6]

1 Cenāblarına SE
2 İfāde ile SE
3 250b E
4 seksan bir R1
5 ders ü:- R1, SE
6 Emṡālde SE

burūc-ı is̱nā ʿaşer, on iki pāyeye zīb ü fer virince ihtimām ve ol maḳām-ı ʿālīde devresin itmām idüp seksan ṭoḳuz Ṣafer'inde müteḳāʿid ve rātibe-i ems̱āl ile teʿāṭī-i umūr-ı ṣadāretden mütebāʿid olup Çivi-zāde Efendi s̱āniyen ṣadru'l-ʿulemā olmışlar idi. Ṭoḳsan bir Rebīʿu'l-evvel'inde ʿAlī Efendi yirine Ḳāhire-i maʿazziyyeye sāye-i iʿzāz ṣaldılar. Ṭoḳsan dört Ramażān'ında dağdağa-i ḳażādan istiʿfā idüp ʿAbdu'l-ġanī Efendi müteʿahhid-i emr-i ḳażā oldı. Ṭoḳsan beş Rebīʿu'l-evvel'inde Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi yirine s̱āniyen münevvir-i eyvān-ı ṣadāret olup ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Şeyḫī Efendi yirine şeyḫü'l-islām ve müftī-i müşkil-güşā-yı enām oldılar. Elf-i kāmil Receb'inde altı yüz aḳçe vaẓīfe-i teḳāʿüd ile gūşe-güzīn-i miḥrāb-ı ʿibādet ü inzivā ve Zekeriyyā Efendi ḥażretleri mesned-efrūz-ı ifāde vü iftā oldılar. Biñ bir Ṣafer'inde Mollā Aḥmed Efendi yirine s̱ālis̱en ḳāżi'l-ḳużāt-ı ʿasker-i Rūm ve ṣadr-ı maʿālī-rüsūm olup sene-i mezbūre Şevvāl'inde Zekeriyyā Efendi merḥūmuñ neyyir-i māhiyyeti ḳandīl-i miḥrāb-ı beḳā olduḳda mükerreren seccāde-nişīn-i ders ü fetvā oldılar. Ebu's-suʿūd Efendi merḥūma maḫṣūṣ olan altı yüz elli aḳçe vaẓīfe ile tebcīl ve ʿazl ü naṣbda merāsim-i iclālleri tekmīl olındı. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde pādişāh-ı kerīmü'ş-şān Sulṭān Meḥemmed bin Murād Ḫān yüz aḳçe teraḳḳī iḥsān idüp dest-būs-ı teşekkür ile maẓhar-ı nüvāziş-i sulṭānī olmışlar idi. Biñ altı Şaʿbān'ınuñ yigirmi dördünci güni berāt-ı zindegānīsi ḳarīn-i ḫitām ve kilk ü devāt-ı fetvāsı gibi dehān u zebān-ı ʿuḳde-güşāsı dem-beste-i ceffe'l-ḳalem ü temmü'l-kelām[1] oldı. Yirlerine Ḫᵛāce Efendi ḥażretleri mutaṣaddī-i emr-i fetvā ve mütekeffil-i emānet-i kübrā olmışlar idi. Şeh-zāde Cāmiʿi ḥareminüñ şāh-rāha nāẓır manẓarası[2] dāḫilinde medfūn ve meyl-i mezārı teşnegāh-ı tīr-i duʿā-yı ehl-i derūndur.

Mollā-yı müşārün-ileyh,[3] مدّ الله ظلال رحمته عليه būstānü'l-ʿārifīn-i ʿilm ü kemāl, ravżatu's-ṣāliḥīn-i fażl ü efżāl, ḥadīḳa-i maʿārif ü ʿavārifüñ nihāl-i nevber-i sāye-güsteri, ḥaẓīre-i ṭarā'if ü ẓarā'ifüñ zülāl-i ʿamīmü'l-feyż-i sebze[4]-perveri, ḫāme-i taḥrīr-i[5] dil-peẕīrleri Mānī-i çihre-güşā-yı maʿānī, cāme-i taʿbīr-i ilhām-semīrleri ḳavālib-i ervāḥ-ı ḥaḳā'iḳ-ı mes̱ānī, ḫıyām-ı ʿaẓamet ü celāli

1 146a SE
2 pencere E
3 "Allah onun üzerindeki rahmet gölgelerini uzatsın."
4 Zerre SE
5 - E

refīʿu'l-ʿimād, sürādıḳāt-ı devlet ü iḳbāli baʿīdü'l-evtād, ṣadru'l-efāżıl, deryā-yı feżā'il idi. Zebān-ı şekkerīni ʿukde-i lüknetle ʿaḳīdevār ve manẓūme-i kelām-ı rengīni sektedār olduğın baʿż-ı şuʿarā bu gūne edā eylemiş idi:

Şiʿr Lükneti var dime ṣaḳın bī-vuḳūf
Ayrılamaz ṭatlu dilinden ḥurūf

ʿArabī vü Türkī eşʿār-ı belāġat-şiʿārı ve resā'il-i efāżıla taḳrīżāt-ı faṣāḥat-medārları vardur. Sulṭān Süleymān Ḫān merḥūmuñ mers̱iyesindendür[1]:

Mers̱iye-i Sulṭān Süleymān

نسيم الصبا رقّت بأشجان فرقة
حمامة ذات السدر حنّت من الذعر

أ حامي حمى الإسلام أودى وهل له
نعَيْتَ ببين أنت مالك من عذر

أ زالت من الدنيا مراسم بهجة
وآلت مسرّات الزمان إلى الصر

دموعي جودى في رزية عادل
عديل ابن خطاب مثيل أبي بكر

لقد ذاق من كأس الحمام أمامنا
إمام الهدى بحر الندى طيّب النشر

أنامَ أنامَ العهد في مهد عدله
فراح إلى روح على سندس خضر

تفضّلت الأيامُ بالجمع بيننا
ففرّق من أجل القصور من الشكر

كذلك دهرُ الدهرِ بؤسٌ ونعمة
وناهِيك تلك الحالُ في الوعظ والذكر

1 251a E

فوا حسرتا إذ أنزل الدهرُ مثلَه
من القصر في قعر الجنادل والصخر

فما اخضرّ بالمروين بعدك عوده
وما غرّدت **[253a]** ورقاء في الروض ذي النور

وما قلّبت أيدي الفوارس بعده
رماحاً لدى الهيجاء ذى الكرّ والفرّ

سقى الله قبراً من سحائب نعمة
تضمّن بحراً في الندى ضامن البرّ

ألا أيّها الملك الشهيد المجاهد
حليماً كريماً قد مضى طيب الذكر

عليك من الرحمن فضلٌ ورحمة
وروح وريحان مدى الدهر والعصر

كما أنت في الأولى بعز ونعمة
كذلك في الأخرى وفى الحشر والنشر[1]

Ve lehu bi't-Türkī[2]

İdersem vech-i yāri māha teşbīh
İder erbāb-ı 'irfān anı tevcīh

---

1 "Ayrılık acısından sabah rüzgarı rikkate geldi. Sedir ağacındaki güvercin korkudan inledi. İslam hudutlarının koruyucularından olan o sultan öldü. Onun ölüm ilanını sana açıklamak için ne mazeretim var? Sevinç tabloları dünyadan zâil oldu gitti. Zamanın mutlulukları zarara dönüştü gitti. Âdil birinin kaybından dolayı gözyaşlarım sel olup aktı. O, Ebûbekir ve Ömer gibidir. İmamımız ölüm şarabından tattı. O, hidayet rehberi, söz denizi, güzellik saçan biridir. Onun adalet beşiğinde zaman, huzur içerisinde geçti. Kendisi de yeşilden döşeklere kurulup rahata erdi. Aramızda günler bütün diğer zamanlara üstün geldi. Ve o sultan, bu eksik âlemden şükür âlemine göçüp gitti. Zaman içerisinde sıkıntılı anlarda nimet dolu anlar da vardır. Nitekim vaaz ve öğüt de bu hâllerden seni nehyeder. Zaman böyle bir sıkıntı getirip kayalıklardan ve taşlardan başımıza saraylar yağdırdığı için bize ne yazık! Senden sonra buraların eski yeşilliğine dönmesi ne kadar da zor. Bahçelerdeki yaprakların nur gibi yeşillenmesi ve kuşların ötmesi ne kadar zor. Ondan sonra kahramanların elleri savaş anında geriye kaçarak mızraklara uzanmaz. Ey mücahit, şehit komutan; ey yumuşak, saygın komutan; övgüye değer bir hayat geçti. Allah kabrini nimet bulutlarıyla sulasın. Sanki kabri toprağın altında, damlalar içinde bir ummana dönsün. Rahmân'dan senin üzerine kıyamete dek lütûf, rahmet, rahatlık ve güzel kokular saçılsın. Bu dünyada şeref ve nimet içerisinde olduğun gibi öbür âlemde, haşir ve neşir anında da aynı güzellikler içerisinde olasın."

2 Ve Türkī:- SE

Naẓar ḳılsa dehān-ı yāra bülbül
Diyeydi ġonce içün Fīhi Mā Fīh

Ba'żı ahbābları tevḳī'īlik manṣıbına terfī' olınduḳda buyurmışlardur:

Berīd-i baḫt u devletden nüvīd-i dil-sitāndur bu
'Arūs-ı devlet ü iḳbāl içün gūyā nişāndur bu

Nişānla dā'ī-i devlet olan erbāb-ı iḫlāṣı
Ki ḫāṭırdan gide şāyed benüm 'ömrüm zemāndur bu

'Ulemā-yı Mıṣr'dan Şeyḫ 'Alī Maḳdisī'nüñ taṣḥīḥ-i ḥarf-i ḍādda[1] te'līf itdügi risāle-i bedī'aya buyurduḳları ṭaḳrīẓdür:

Eş'ār

كتاب كامل الإرشاد هادٍ
إلى حرز الأماني والرشاد

روى حقاً وروّى كل صادٍ
بعين العلم في تصحيح ضاد

أزاح الغين عن عين العباد
من الناعين في تحصيل زاد

فهذا كافل كاف وفاء
لتيسير المقاصد والمراد

فطوبى للذي قد صاغه من
إمام عالم بالفضل باد

عليّ الذات قدسيّ الصفات
على أقصى العلى في كل ناد

له في الفضل آيات عليّة
له الغايات في كل المبادِ

إليه ينتمي فن المعالي
به حال الورى وارى الزناد

1 ṣādda SE

محيط للفتاوى كنز فقه
ومختار لنهج الحق هاد

بحرف مفرد أبدى دليلا
على أن صار جمعا بانفراد

كتبنا ذلك التقريظ ذكرا
لوصف كان ميسور العداد

لزايٍ قد خلت من ياءِ حجٍّ
لعامِ الجيم بعد الظا بصاد[1]

Ve lehu

بحمد الله ذي الفضل المؤيّد
وتسليم الرسول الحقّ أحمد

مع الأصحاب والآل الكرام
بلا حدّ ولا عدّ مجدّد

نسيم المدح من عبدٍ نسيبٍ
إلى بستانِ عرفانِ محمّد

مقيماً قائماً في إحكم مصر
بأمر الشرع والدين المؤيّد

مقرّاً بالذنوب وبالخطايا
رجاءَ العفو من ربٍّ ممجّد[2]

---

1 1 «يعني اليوم السابع من العشر الأول من شهر ذي الحجة سنة 993.» كذا في هامش R ،E ،SE.
"*Hırz-ı Emânî*'yi en doğru şekilde anlamaya yardımcı olacak tam bir kitaptır o. O kitapta, hakikati nakletmiştir. Dad harfini açıklamak için, tam bir ilimle, bütün hususlarını ele almıştır o. Meselenin özünü elde etmede konuşup duran insanlar arasında 'ayn' ve 'gayn' harflerini de izah edip açıklamıştır. Bu kitap maksada ve hedeflere kolayca ulaşmada yeterli, kefil olan bir kitaptır. Lütfedip, bu hususları açıklayıp ortaya koyan, âlim bir imam olan o kimseye ne mutlu! Üstün vasıfları olan bir zattır o. Her mecliste de en üst mertebelerde olan biridir o. Üzerinde onun sahip olduğu lütfa işaret edecek çok emareler vardır. Her temelin içinde onun üstün hedefleri vardır. Yüce ilimlerin çoğu onda gelişip nema bulur. Ötelere ait ve çok parlak hâli vardır onun. Pek çok fetvayı bilen tam bir fıkıh hazinesidir o. Hakka yöneltmede seçkin bir rehberdir o. Tek bir harfle delili ortaya koyar. Sonunda tek tek, pek çok meseleyi cem' eder. Bu takrizi eserin daha önce geçen 'zay', 'cim', 'va' ve 'sad' gibi harflere dair, anlatımı kolay olan özelliklerini belirtmek için yazdım." Derkenardaki nota göre son beyitteki muammalı tarihin karşılığı 7 Zilhice 993'tür.

2 "Lütfu sağlam olan Allah'a hamd; hak peygamber olan Ahmed (as.)'a, ashâbı ve saygın ailesiyle birlikte sayısız ve sonsuz selâm olsun. Dinin emrine uyarak Mısır'da yerleşik olan soylu birinden,

Vālid-i merḥūmuñ "*Muḥaṣṣılu'l-kelām*" ismiyle mevsūm risālesine ʿunvān-ı iʿtibār olan taḳrīẓ-i dürer-bārlarıdur:

Şiʿr

بأنوار هاتيك الرسالة أشرقت
عقايد قد تعزى لأشرف مذهب

صحائفها أضحت مواقفَ مقصد
مزيل لإشكال المذاهب مذهب

تليق بإقبال الكرام كريمة
تلوح بثوب كامل الحسن مذهب[1]

فللّه دَرّ من جمع المجموع وألّفه، وبِدرّه النّضيد شنّف سمعَ أرباب القبول وشرّفه، فالله سبحانه وتعالى يحفّه بعنايته في مواقفه ومقاصده، ويتولّاه برعايته في مطالبه ومراصده.[2]

el-Mevlā ʿAbdu'llāh (Martolos-zāde)

Ḥāmid Efendi merḥūmuñ ṣınv-ı celīlü'l-maḥāmidi, tercemesi sebḳ iden Martolos Efendi'nüñ maḫdūm-ı baʿīdü'l-maḳāṣıdıdur. Verḳā-yı rūḥı burc-ı bedende āşiyāne-sāz olalı şeh-bāl-i himmetle evc-i feżā'ile pervāz idüp ḫırmengāh-ı efāżıl-ı ʿaṣrdan dāne-çīn olmaġla ḥavṣala-i istiʿdādı miḳdārı tehyi'e-i zād-ı ṭarīḳ-ı feżā'il-rehīn itdükde ʿamm-i kerīmlerinden mülāzemetle kām-revā olduḳdan ṣoñra seyr-i maʿāric-i ʿizz ü ʿalā iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz yetmiş sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde Manav Bālī yirine Edrineḳapusı[3] ḫāricine vāṣıl, seksan bir Ṣafer'inde yine anlar yirine Medrese-i Rüstem Paşa'ya nā'il olup[4], seksan iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Mihrümāh Sulṭān Med-

Muhammedî irfanın bahçesine övgü yelleri essin. Bu aciz, günahını ve hatalarını itiraf ederek Rabb'inin affını umut etmektedir."

1 "Bu elindeki risale, insanların üzerinde buluştuğu inanç esaslarını, mezhebin şereflenmesi için nurlarla aydınlatmıştır. Onun sayfaları belli başlı hususları gaye hâline getirmiş; mezhebin anlaşılmayan bir takım noktalarını gidererek mezhebi sağlam hâle dönüştürmüştür. Saygın birini karşılamaya yine saygın biri layıktır. Tam bir güzellik elbisesi içerisinde mezheb, aydınlık saçmaktadır."

2 "(Kelimeleri) bir araya getirip bu eseri telif edene maşallah! Dizilmiş inciler gibi olan bu eseriyle ilim ehlinin kulaklarında hoş bir iz bıraktı ve değer kazandı. Allah Teala inayetiyle onu başarı ve doğru hedef üzerinde tutsun. Gözetimiyle, onu istenilen ve gözlenilen konumda dost kılsın."

3 251b E

4 - SE

resesi'nde selef-i sālifini ta'ḳīb, seksan dört Muḥarrem'inde merḳūmdan ṣoñra 'unvān-ı Ṣaḥn-ı Ṣemān ile menşūr-ı i'tibārını teşbīb itmiş idi. Sene-i mezbūre Rebī'u'l-evvel'inde Paşaḳulı Maḥmūd Beg[1] yirine Baġdād-ı dārü's-selām ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām oldılar. Seksan yedi Receb'inde **[253b]** bunlar Āmid'e, Āmid Ḳāżīsi Mīrzā Maḫdūm Baġdād'a naḳl olınmış idi. Ṭoḳsan Cemādiye'l-ūlā'sında Muṣṭafā Efendi yirine tekrār Baġdād ḳażāsıyla nā'il-i murād olup ṭoḳsan iki Şa'bān'ında Filibe ḳażāsı mevleviyyet olmaḳ üzere naḳl olınmışlar idi. İstanbul'a geldüklerinde ḳabūl itmedükleri cihetden sene-i mezbūre Şevvāl'inde Selānikī Seyfī Çelebi yirine Yeñişehr ḳażāsı Fenār ilḥāḳı ile mevleviyyet ve eski şehre yeñi 'ādet olup bunlara 'ināyet olındı. Ṭoḳsan dört Receb'inde 'azl olınup Ma'rūf Efendi cā-nişīn-i ḥükūmeti oldı. Ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde Ya'ḳūb Beg yirine Bosna Serāyı virilüp ḳabūl itmedükleri ecilden[2] Ṭaş-zāde'ye virildi. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde fāriġ 'Ömer Beg yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsıyla teşrīf olındı. Biñ iki Şevvāl'inde Şaçlı-zāde maḥlūlinden Medīne-i Münevvere ḳażāsına naḳl olındı. Biñ dört Şa'bān'ında 'azl olınup yirine Şām'dan Ketḫudā Muṣṭafā Efendi[3] naḳl olındı. Biñ altı Ramażān'ınuñ on altıncı güni ḥamāme-i rūḥı dest-i ḥimām ile remān ve 'Anḳā ile hem-āşiyān olup Ḥażret-i Eyyūb Türbesi ḳurbında Ḥāmid Efendi cenbinde[4] defn olındı.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i 'ilmiyye ile meşhūr, beyt-i 'ilm ü dūdmān-ı ṣalāḥdan ẓāhir, müstecmi'-i ma'ālī vü mefāḫir idi.

el-Mevlā Sināne'd-dīn Yūsuf (Ümmī Sinān bin Ca'fer[5])

Ḳaṣaba-i Simav'dan bir şeyḫüñ gevher-i silkü'l-le'āl-i nesl-i kerīmidür. Ḥāmid Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve *Ḥāşiye-i Tecrīd* müderrisi olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-ı ḳażāya 'āzim olup ṭoḳuz yüz yetmiş dört tārīḫinde ḥacc eyleyüp menāsike müte'alliḳ Türkī risāle yazmışdur. Sermin ve Şeyḫlü ḳażālarında fermān-revā-yı ḥükm ü imżā olup seksan sekiz senesi evā'ilinde Sinān Paşa diyār-ı şarḳa serdār olduḳda yüz elli aḳçe ile Üsküdār ḳāżīsi idi. 'İvaż Efendi ṣadāre-

1 146b SE
2 itmedükleri ecilden:itmedüklerinde E, SE
3 - R1
4 yanında E
5 Ümmī//Ca'fer:Şeyḫ-zāde Sinān Efendi SE; bin Ca'fer:- E

tinde otuz aḳçe ile Şāhḳulı müderrisi olup ṭoḳsan tārīḫinde teraḳḳī ile vāṣıl-ı erba'īn, ṭoḳsan üç senesi ḫilālinde nā'il-i rütbe-i ḫamsīn olmış idi. Ol medrese evvel bunlarda ḫāric olmış idi. Ṭoḳsan altı Ṣafer'inde Yaylaḳıyye-i İznīḳ pāye i'tibār olınup pīrāye-i girībān-ı iştihārı oldı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Ramażān'ında eşrāf-ı ḳużātdan Ḳaya Çelebi yirine Bosna Serāyı tekrār mevleviyyet olup bunlara 'ināyet olındı. Biñ üç Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup 'Abdu'l-kerīm Efendi'ye virilmiş idi. Anlar ḳabūl itmemekle biñ dört tārīḫinde Yeñişehr Ḳāżīsi Kāmī-zāde Efendi naḳl olınup anlar daḫı ḳabūl itmeyüp māh-ı Receb'de Küçük İsḥaḳ Efendi'ye virildi. Anlar daḫı redd eyleyüp māh-ı Şevvāl'de Celeb Meḥemmed Efendi'ye tevcīh olındı. Biñ altı Rebī'u'l-āḫir'inde Kākülperīşān Şeyḫī Çelebi yirine Kütāhiyye ḳażāsı ṣadaḳa buyurıldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde ḳāżī iken dā'in-i ecel müteḳāżī olup yirine Şahıncaḳ Rıḍvān Efendi ṣalındı.

Mevlānā-yı mezbūr "Ümmī Sinān" laḳabı ile meşhūr, 'ilm ü ṣalāḥdan vāyedār, ḥükūmeti mütehevvirāne vü ṣalābet-şi'ār idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Remzī-zāde) {'İlmī}

Zümre-i ḳużāt-ı sütūde-ṣıfātdan Mevlānā Remzī'nüñ ferzend-i dil-bendi Remzī-zāde 'İlmī Efendi'dür. Taḥṣīl-i isti'dād-ı 'ilmī itdükden ṣoñra Ebu's-su'ūd Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle kām-revā ve ba'ż-ı medāris-i 'ilmiyyede menāzil-peymā olup ḳırḳ aḳçe[1] medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz yetmiş sekiz Şa'bān'ında Beñli Maḥmūd yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşā olmış idi. Seksan üç Receb'inde Ḫᵛāce Birāderi yirine Ḳapluca pāyesine terfī' olındı. Seksan beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Bitlice 'Alī Çelebi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Seksan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Beg-zāde Efendi yirine Ayaṣofıyya Medresesi 'ināyet olındı. **[254a]** Ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde Seyfu'llāh Efendi yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine ferş-i seccāde-i ifāde eyledi. Ṭoḳsan iki Şevvāl'inde[2] Ebu's-su'ūd-zāde Efendi yirine Edrine Selīmiyyesi'nde miḥrāb-nişīn-i taḥḳīḳ ü icāde oldılar[3]. Ṭoḳsan dört Ramażān'ında Ḥasan Beg-zāde yirine Ḥaleb-i Şehbā ḳażāsı ile maḳżi'l-āmāl olmışlar idi. Ṭoḳsan beş Şevvāl'in-

1 252a E
2 Şa'bān'ında SE
3 Ṭoḳsan//oldılar:- E

de ʿÖmer Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsına naḳl olınup ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār itmişler idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Maʿrūf Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa ḥükūmeti ile ḳadri vālā olmış idi. Elf-i kāmil Şaʿbān'ında ʿazl olınup yirlerine Aḫī-zāde ʿAbdu'l-Ḥalīm Efendi ferş-i seccāde-i ḥükūmet itmiş idi. Biñ altı senesi ḫilālinde vāṣıl-ı raḥmet-i Bārī ve suḫan-ı mermūz u ẕeheb-i meknūz gibi verā-yı perde-i ʿademde mütevārī oldı. Ḳoğacı Dede Mescidi ḥaẓī-resinde medfūndur.

Mevlānā-yı merḳūm naḳş-endāz-ı perend-i ʿulūm, vādī-i ẓarāfetde ʿalem, ʿilm ü maʿārifi müsellem-i ʿālem, leṭā'ifi maṭbūʿ u meşhūr, şekker-pāre gibi zebān-zed-i cumhūrdur. Meşā'iḫ-ı ʿiẓāmdan Mü'eyyed-zāde Ḥācī Efendi'nüñ duḫter-zādesi olmağla meşreb-i fenādan hiṣṣedār, dervīş-nihād ü pāk-nijād ü fütüvvet-şiʿār idi.

Mesā'il-i ferā'iżi selīs ü hemvār naẓm itmiş idi. Manẓūme-i meşhūredür. Bu eşʿār nuḫbe-i güftārıdur:

Ebyāt Seng-i cefāya her kişi ṭutmaḳ olurdı baş
Bir demde biñ cefā olıcaḳ ḳande baş ṭutar

[Ve lehu] Müşkilin ḥall idemez kimse kitāb-ı ʿışḳuñ
Vāʿiẓ-i şehr dem urırsa ḳolayın söyler

[Ve lehu] Seni bir ḳoçmaḳ içün biñ yaşamaḳdur dir imiş
Dil-i dīvāne cihānda göreyin biñ yaşasun[1]

[Ve lehu] Bir ḳadeḥ bādeye vir ʿārif iseñ cān naḳdın
Ger ziyān eyler iseñ anı dilā ben çekeyin

[Ve lehu] Gerçi alduñ bu cān-ı nālānı
Göñlümüz ḳaldı iy kerem-kānı

Ağladur derd-i ʿışḳ añlasa[2] beni
Añma iy dil belā-yı hicrānı

1 147a SE
2 Añla SE

el-Mevlā Maḥmūd (Gelibolılı Maḥmūd Efendi) {Medḥī}

Kilīd-i baḥr-ı Rūm ve ʿaḳīletü'l-mülk-i cennet-rüsūm olan Gelibolı maʿḳılından güsiste-ʿiḳāl-i ʿalāḳa-i ʿālem-i ervāḥ ve eşbāh-ı şikeste-tār gibi ġalṭān-ı ṣaḥīfe-i eşbāḥ olmış idi. "Ḳara Maḥmūd" dimekle meşhūr ve *Teẕkiretü'ş-şuʿarā*'da "Medḥī" maḫlaṣı ile meẕkūrdur. Naḫl-i vücūd-ı maḥmūdu's-simātı cevāhir-i zevāhir-i ʿilm ü ʿirfānla muḥallā ve āyine-i ṭabʿ-ı ṣafā-āyīni mıṣḳale-i saʿy ü ictihād ile mücellā olup Şeyḫü'l-İslām Ebu's-suʿūd Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle bekām olduḳdan ṣoñra seyr-i menāzil-i ṭarīḳ ve idāre-i kü'ūs-i ders ü taḥḳīḳ iderek ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz seksan dört Rebīʿu'l-āḫir'inde Ṣāliḥ Seyfī Efendi yirine Şāh-ı Ḫūbān Medresesi'ne müderris ve ifāde vü ifāżaya mümāris olmış idi. Seksan yedi Ramażān'ında ḳabūl itmeyen Maʿrūf Efendi[1] yirine Kefe fetvāsına naḳl olındı. Ṭoḳsan iki Şaʿbān'ında Munuḳ ʿAlī Efendi maḥlūlinden Marʿaş ḳażāsı ʿināyet olındı. Ṭoḳsan dört hilālinde Yılancıḳ yirine Kütāhiyye ḳażāsına naḳl olındı. Ṭoḳsan beş Receb'inde ʿazl olınup yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsından ʿÖmer Efendi tebdīl olındı. Ṭoḳsan altı Receb'inde ḳabūl itmeyen Müderris-zāde yirine tekrār Marʿaş ḳażāsı tevcīh olındı. Ṭoḳsan sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup manṣıbı ʿUbūdī'ye virildi. Anlar ḳabūl itmedükde Ḥüsām Efendi'ye inʿām olındı. Elf-i kāmil Ramażān'ında Gelibolı ḳażāsı mevleviyyet olup bunlara ʿināyet olındı[2]. Biñ iki Receb'inde ʿazl olınup Pervīz Efendi teẕkirecisi Meḥemmed Efendi mesned-nişīn-i ḥükūmetleri oldı. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde ḫalefi yirine iʿāde olındı. Biñ dört Şaʿbān'ında maʿzūl ve yirlerine Pirlepeli Ḥasan Efendi mevṣūl olmış idi. **[254b]** Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Şāh Meḥemmed Efendi yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı ile bekām olup biñ altı Rebīʿu'l-āḫir'inde munfaṣıl ve yirlerine Tāce'd-dīn el-Manavī vāṣıl oldı. Sene-i mezbūre hilālinde irtiḥāl[3] ve ʿālem-i ḳudse intiḳāl[4] eyledi.

1 Maʿrūf Efendi:Muʿarrif-zāde E
2 252b E
3 İntiḳāl SE
4 İrtiḥāl SE

Tārīḫ ilāhī ʿāḳıbet-i Maḥmūd gerdān[1] (1006)

Tārīḫ-i Niʿmetī Çelebi

Fātiḥa Maḥmūd Efendi rūḥına[2] (1006)

Merḥūm-ı merḳūm mecmaʿu'l-baḥreyn-i maʿārif ü ʿulūm, efrād-ı ʿulemādan maʿdūd ve sīret ü serīreti[3] memdūḥ u maḥmūd, ferd-i kāmil, baḥr-ı şāmil idi.

Ās̱ār-ı ʿilmiyyesinden *Ḳalemiyye*'si vardur:

min-*Ḳalemiyye*

ظلّه ممدود على الصفحات، كأنّه لواء الحمد في العرصات، تحرّك طبعه في معنى قول الملك الحكيم، ﴿أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ﴾، نبىّ قد تفجر من إصبعه الماء، خضرٌ أيّةَ أرضٍ لقِيَ تكون خضراء، شمّر عن ساق الاجتهاد، ومرّ على الماء كالزهّاد، له يد طولى فى المآخذ، بنواصي العلوم العليّة آخذ، يسمع أهل الإذعان منه الهمس، عقلٌ يخدمه الحواسّ الخمس، يدٌ فيها إصبعان وقلوب البلغاء، يقلّب الرحمن بينهما كيف يشاء، محبوب القلوب محلّه بالسويدا، [...]، يحل عقدة كل حبر بأسنانه، بانت لذة كلامه من انشقاق لسانه، يتمشّى في مزالق الأقدام، وقدمه ثابت وفيه كلام، ثلاثيّ ملحق بالخماسي، صرفيّ متصرف في كلمات الأناسي، عظمٌ بلا لحم من سخافته، شيخ فانٍ ورجلاه في حفرته، كل جزئه يجري مجرى دمه، يمشى بحيث لايموت النملة تحت قدمه،

Şiʿr

من لسانيه فشا ما في الطباع
كل سر جاوز الإثنين شاع

ساحرٌ إذا ركب الدّن، يري العجايب فنّاً بعد فنّ، على سلّم السحر راق كامل، دخل وخرج مراراً فى بئر بابل، يخضرّ في الحال ما يزرع، في المشرق يصوت وفى المغرب يُسمع، قصب[4] فى نهر اللطائف نما، يهتزّ عند جري الماء.[5]

---

1 الهى عاقبت محمود كردان

2 فاتحه محمود افندى روحنه

3 Sīret ü serīreti:sīreti R1

4 E -: الماء//قصب

5 "Onun gölgesi, sayfalar üzerinde uzayıp gider. Sanki o, hâkim olan her şeyin sahibi Allah'ın, 'O gün yüzü yere kapanmış sürünen mi, yoksa düzgün bir şekilde dosdoğru yolda yürüyen mi daha kazançlıdır (Mülk 67/22)' sözünde de anlatıldığı, mahşer meydanının o hengameli ortamında Livâ-yı Hamd gibidir o. Sanki o, parmaklarından su fışkıran nebî gibidir. Kendisine uğrayanı yeşillendiren, yeşilliklerle dolu bir kara parçasıdır o. Bütün birikimiyle ictihâda kalkışmıştır o. Yusuf (as.)'ı buldukları su kuyusuna uğrayan yolculardan biri gibidir o. Temel ilim dallarında birikimi olan biridir o. Pek çok ulvî ilmin ucundan tutmuştur o. anlayış sahibi olanlar onun bir fısıltısını bile işitirler.

Beyt Mihr-i ruḫsārını vaṣf it o mehüñ maṭla'da
Ser-i a'dāyı nihāyet egesün maḳṭa'da

el-Mevlā[1] Ḥüsāme'd-dīn Ḥüseyn bin Meḥemmed bin Ḥüsāme'd-dīn[2] (Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām[3] Efendi)

Ḥadā'iḳ-ı *Şaḳā'iḳ-ı Nu'māniyye*'de zīver-i benefşezār-ı erḳām ve Ḳara Çelebi[4] 'unvānı ile raḥīḳ-ı taḥḳīḳı 'anberīn-ḫitām olan Hecrī Efendi merḥūmuñ maḫdūmı ve Ebū Firās eş'ārında bu beytlerüñ mā-ṣadaḳ-ı mefhūmıdur:

Şi'r
حَوَيتَ حسامَ الدين كلَّ فضيلة
سواك لها طيٌّ وأنت لها نشر
فما ينتهي إلّا إلى كفّك الندى
ولا يعتري إلّا إلى بيتك الفخر [5]

Cedd-i emcedleri Mevlānā Ḥüsāme'd-dīn Üsküdār'da cāmi'-i şerīfi ve medresesi olan vüzerā-yı devlet-i Fātiḥiyye'den Ṣadr-ı A'ẓam Rūm Meḥemmed Paşa'nuñ birāderi ve Kemāl Paşa-zāde Efendi'nüñ şerīk-i feżā'il-güsteridür. 'Ulemā-yı *Şaḳā'iḳ*'dan Ḳonevī Ḳara Ya'ḳūb Beg dāmādı ve 'umūmen vilāyet-i Ḳaraman'uñ ḥākim-i pākīze-nihādı olmış idi. Ṭoḳuz yüz yigirmi tārīḫinde vāḳi' Çaldıran seferinden ḳufūl esnāsında Lārende'de fevt oldı. Ṣāḥibü't-terce-

Beş duyu organının da kendisine hizmet ettiği akıldır o. İki parmaklı bir el gibidir sanki o. Ve Allah kullarının kalbini o iki parmak arasında dilediği yöne çevirir. Sevginin kaynağı olan kalpler gibidir o. Mürekkeb düğümlerini dişleriyle çözen biridir o. Ağzını açtığında konuşmanın lezzeti ortaya çıkar. Pek çok kişinin kaydığı, yanıldığı noktalarda rahatlıkla hareket eder. Ayakları sabittir onun. Onun sözlerinin kökü üç harflidir. Ancak beş harflilere dâhil kabul edilir. Bütün insanların konuşmalarında çekilebilen bir kelimedir o. Eti olmayan bir kemiktir o. Bunamadan dolayı yaşlanmış gitmiş bir şeyh-i fânîdir o. Sanki iki ayağı çukurda gibidir. Her bir parçası kan damarlarında akar. Öyle bir yürür ki bir karınca bile ayaklarının altında ölmez. Şiir: İki dilinden özünde ne varsa o döküldü, ikinci kişiye anlatılan her sır, sır olmaktan çıkar. Nesir: Bir sihirbazdır o. Küpe bindiğinde nice ilim dallarına ait ilginç şeyler görür. Sihir merdiveninde yükseklere tırmanır gider. Böylece Babil kuyusuna defalarca girer çıkar. Diktiği, anında yeşillenir. Doğuda seslenir, batıda duyulur. Lütûf nehirlerinde kamıştır o. Su aktığı zaman gelişir."

1 El-Mevlā el-fāżıl SE
2 Ḥüsāme'd-dīn:Ḥüsām SE
3 - R1, E
4 Çelebi-zāde SE
5 "Bütün erdemler Hüsâmeddin'e sevdirilmiştir. Ondaki bütün eğrilikler, dağınık olan hususlar düzeltilip dosdoğru hâle getirildi. Söz senin avuçlarında zirveye ulaşır. Ve ancak senin övgüye değer evinde teselli bulur."

me ṭoḳuz yüz ḳırḳ ḥudūdında vālid-i mācidleri Kütāhiyye'de Vāḥidiyye müderrisi iken ser-nihāde-i pīşgāh-ı ʿālem-penāh-ı şühūd ve secde-güẕār-ı şükr-i niʿmet-i bī-minnet-i vücūd olmışlar idi. Naḳd-i vaḳt-i ʿömr-i girān-māyelerin ṣarf-ı bıżāʿa-i ʿilm ü edeb ve feżā'il-i vehbī vü müktesebīyi ser-bār-ı ḫaṣā'il-i ḥaseb ü neseb ḳılduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilme sevḳ-ı rāḥile-i ʿazīmet ve peder-i vālā-güherleri ṭarafından şemşīr-i himmetlerin cevher-ṭırāz-ı mülāzemet ḳılmışlar idi. El-ḥāletü hāẕihi āftāb-ı ʿālem-tāb gibi mutaṣaddī-i ḳaṭʿ-ı menāzil ve mevḳif-i istifādeden mesned-i ifādeye müteḥavvil olup ibtidā yigirmi beş aḳçe ile Edrine'de Ḥalebiyye'ye, baʿdehu otuzla Cāmiʿ-i ʿAtīḳ Medresesi'ne, baʿdehu ḳırḳ aḳçe ile Ṭaşlıḳ **[255a]** dimekle[1] maʿrūf ʿAlī Beg Medresesi'ne[2] müderris ve ṣīt ü ṣadā-yı iştihārları ṭanīn-endāz-ı[3] naḳl-i maḥāfil ü mecālis olup ṭoḳuz yüz yetmiş üç Şaʿbān'ında on aḳçe teraḳḳī ile ḫāric rütbesine ʿāric oldılar. Yetmiş ṭoḳuz Ramażān'ında Ḫᵛāce Efendi yirine Burūsa Sulṭānī pāyesi pāy-endāz-ı baḫt-ı Hümā-sāyesi olup ḳāʿide-i eslāf üzere ʿaḳd-ı meclis-i ders-i ʿāmm ve ḥall-i şübühāt-ı ʿulemā-yı aʿlām itmişler idi. Seksan bir Şevvāl'inde ʿArab-zāde yirine Ṣaḥn-ı Ṣemāniye'ye ḫırām idüp seksan iki Ẕi'l-ḥicce'sinde Bahā'e'd-dīn-zāde yirine Süleymāniyye ile bekām olup seksan dört Cemādiye'l-ūlā'sında Āġa-zāde yirine Edrine Selīmiyyesi'ne terfīʿ olınup ol maḳām-ı ʿālī, ferş-i seccāde-i ifādeleri ile zībende vü ḥālī olmadın sene-i mezbūre Şaʿbān'ında ʿAbdu'l-ġanī Efendi yirine ḥākim-i Şām-ı cennet-meşām oldılar. Seksan altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde selef-i sālifleri yirine ḳażā-yı Mıṣr-ı ẕātü'l-ehrām ile iḥtirām olındılar. Seksan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında istiʿfā idüp yirlerine Sinān Efendi-zāde ʿAlī Efendi mütekeffil-i aḥkām-ı ḳażā olmış idi. Ṭoḳsan üç Ṣafer'inde fevt olan Rāʿī Ḥasan[4] Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa'da[5] aḥkām-ı şerʿ-i muṭahharı mürāʿī oldılar. Sene-i mezbūre Receb'inde Dökmeci-zāde yirine İstanbul ḳażāsına naḳl olınup ṭoḳsan dört Muḥarrem'inde maʿzūl ve maḳām-ı ḥükūmete Mīrzā Maḫdūm Efendi mevṣūl oldı. Ṭoḳsan yedi Rebīʿu'l-āḫir'inüñ evāḫirinde Dökmeci-zāde yirine Anaṭolı ṣadrına pīrāye-baḫş olup ṭoḳsan sekiz

---

1 147b SE
2 253a E
3 ṭanīn-endāz-ı:- SE
4 Rāʿī Ḥasan:Ḥasan Rāʿī E
5 Edirne'de E

Şa'bān'ında Zekeriyyā Efendi yirine mesned-ārā-yı ṣadr-ı Rūm oldılar. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde vaẓīfe-i ems̱āl ile müteḳā'id olup selef-i bāhirü'ş-şerefleri i'āde olındı. Ba'dehu bir def'a otuz aḳçe ve bir def'a yigirmi aḳçe teraḳḳī ile rātibeleri iki yüz aḳçe temām olup meşġale-i 'ilm ü 'ibādetle sübḥa-gerdān-ı şühūr u a'vām iken sitte ve elf Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Abdu'l-mü'min Efendi yirine Burūsa Sulṭāniyyesi żamīme-i revātib ḳılındı. Ḳarīne-i ḥāl merāsim-i ṭarīḳdan bi'l-külliye dāmen-keş-i himmet ve maḥrūse-i me'nūse-i Burūsa'da dā'ire-nişīn-i 'uzlet olmaḳ niyyetine 'azīme-ḫ'an-ı 'azīmet olup ol niyyet-i ḫayra ḳarār ve tār-ı keşmekeş-i tereddüde fayṣal-ı kār virmişken biñ yedi Muḥarrem'inde dārü'l-üns-i ḳudse isti'cāl ve Burūsa ḥavālīsinde vāḳi' çiftliklerinde füc'eten irtiḥāl itdiler. Ḥażret-i Emīr Cāmi'-i Şerīfi'nüñ öñinde mütevārī-i ḫāk-i fenā ve ḫūşe-çīn-i ḫırmen-i du'ā olup medrese-i maḥlūle 'Arab[1] Sinān Efendi'ye iḥsān olındı.

Merḥūm-ı merḳūm ḥarīṣ-i deryā-keşān-ı 'ulūm, mecma'u'l-baḥreyn-i 'ilm ü 'amel, maṭla'u's-sa'deyn-i dīn ü düvel, istiḳāmetde 'alem, nezāhetde müsellem-i 'ālem, eyyām-ı tedrīsde münāvele-i raḥīḳ-ı 'ilm ü 'irfāna müdāvim, hengām-ı ḳażāda ḥüsām-ı mü-şikāf-ı şerī'atle ḥākim-i ḥāsim, zemān-ı ṣadāretinde iḥḳāḳ-ı ḥaḳ ile benām, devr-i devleti tevārīḫ-i eyyām idi.

Şürūḥ-ı *Hidāye* ve *Miftāḥ*'a ta'līḳātı ve ḥevāmiş-i kütüb-i mütedāvilede ās̱ār-ı ḳalem-i ṭurfe-nikātı vardur. Mesā'il-i fıḳhiyyeden bir mecmū'a-i girāmī cem' itmişlerdür ki reşkīn-sāz-ı *Vāḳı'āt-ı Ḥüsāmī*dür. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhi.*

el-Mevlā Aḥmed (Ġalaṭalı Aḥmed Çelebi[2])

Sebū-yı vücūd-ı nezāhet-ālūdı Ġalaṭa'dan bedīd ve neşvedār-ı dāniş ü dīd olup 'ulemā-yı 'aṣr ḫidmetlerinde ser-germ-i raḥīḳ-ı taḥḳīḳ ve mürā'ī-i merāsim-i ṭarīḳ olup ba'ż-ı kibārdan mülāzemetle ber-murād ve medāris-i 'ilmiyyede ifāde-i erbāb-ı isti'dāda mu'tād olmış idi. Ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuz Ẕi'l-ḳa'de'sinde ḳabūl itmeyen Ḫayre'd-dīn Efendi yirine Silivri'de Pīrī Paşa müderrisi oldı. Biñ yedi Muḥarrem'inde 'Arab Sinān Efendi yirine Çorlı pāyesine pīrāye-bend olmış idi. **[255b]** Sene-i mezbūre

1 'Arab-zāde SE
2 Efendi SE

Rebīʿu'l-evvel'inde fevt olup medresesi[1] Ẕü'n-nūn Ḫalīfe'ye virildi.

Şiʿr Ġarīb oldı dime Nevʿī ḳapuñda
Seg-i kūyuñ efendi çıḳdı vāriṡ

Merḥūm-ı mezbūr istiʿdād-ı ʿilmī ile meşhūr, ṭāhirü'l-lisān, ḫāliṣu'l-cenān, ṣāfī-fu'ād[2], Müslim-i pāk-iʿtiḳād idi.

el-Mevlā Manṣūr (Manṣūr Efendi)

Baʿżı kirām mülāzemeti ile[3] maẓhar-ı ikrām ve medāris-i celīle ile maḳżiyyu'l-merām olup biñ üç Şaʿbān'ında Ḥüsām Efendi yirine Aġa müderrisi olmış idi. Biñ beş Rebīʿu'l-evvel'inde Mollā-zāde Şems[4] Çelebi yirine Yaylaḳıyye-i İznīḳ pāyesine naḳl olındılar. Biñ yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde fevt olup yirine Emru'llāh Efendi naṣb olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ḥalbe-i mübāḥaṡede muẓaffer ü manṣūr, ʿilm ü ṣalāḥda ʿalem, nezāhetde müsellem-i ʿālem idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Beg-zāde Efendi)

"Kemāl Beg-zāde" dimekle meşhūr ve kemāl-i mekārim-i ḫiṣālle zebān-zed-i cumhūrdur. Ṭarīḳ-ı ʿilme güẕer ve ol rāh-ı bī-pāyāna sefer ḳılup ḳırḳdan maʿzūl iken Medīne-i Münevvere pāyesiyle müteḳāʿid olan Burūsavī Emīr Ḥasan Çelebi birāderi Aḥmed Çelebi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olduḳdan ṣoñra mollā-yı melek-nihādına dāmād olmış idi. Devr-i medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe ile Yeñi İbrāhīm Paşa müderrisi olmış iken ṭoḳuz yüz yetmiş altı Ṣafer'inde munfaṣıl ve yirine Rus Muṣṭafā Efendi vāṣıl oldı. Seksan bir Muḥarrem'inde Hemşīre-zāde yirine Yeñi ʿAlī Paşa'da miḥrāb-nişīn-i ifāde[5] oldılar. Seksan dört Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿAzmī Efendi yirine Edrine Dārü'l-ḥadīṡi'ne vāṣıl, sene-i mezbūre Receb'inde Ṣaçlı Emīr-zāde'lerüñ büyügi yirine Ṣaḥn'a nā'il olup seksan yedi Şaʿbān'ında Mollā Aḥmed Efendi yirine Ayaṣo-

1 253b E
2 ṣāfī-fu'ād:- R1, E
3 - E
4 Mollā-zāde Şems:Şems-zāde SE
5 - SE

fıyya Medresesi ʿināyet olınup seksan sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿAbdu'l-vāsiʿ Çelebi yirine Süleymāniyye'ye terfīʿ olınup ṭoḳsan üç Muḥarrem'inde Seyfu'llāh Efendi yirine Ḥaleb-i Şehbā ḳażāsı cilvegāh-ı eşheb-i iḳbālleri olmış idi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Ḥācī Efendi[1] yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsına naḳl olınup ḳabūlde mütereddid olmağın ṭoḳsan dört Receb'inde Eyyūb ḳażāsı Silivri ve Çatalca ilḥāḳıyla mevleviyyet olup bunlara ʿināyet olındı. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Mollā Aḥmed Efendi[2] yirine Mıṣr-ı Ḳāhire'ye naḳl ü tebdīl ile tebcīl olındılar. Elf-i kāmil Muḥarrem'inde ʿazl olınup Ḳāf-zāde Feyżu'llāh Efendi naṣb olındı. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Aḫī-zāde Efendi yirine Edrine ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldılar[3]. Biñ dört Cemādiye'l-āḫire'sinde munfaṣıl ve maḳarr-ı ḥükūmetlerine Esʿad Efendi vāṣıl oldı. Biñ beş Receb'inde ʿAbdu'r-raḥīm Efendi yirine Eyyūb ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ yedi Şevvāl'inüñ on sekizinci güni infiṣāl-i ṣūrī ve ʿazl-i żarūrī görinüp ḳażā-yı Eyyūb ḥükūmetine ʿArab-zāde ʿAbdu'r-ra'ūf Efendi manṣūb oldı. Ḥażret-i Eyyūb Maḳābiri'nde medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr feżā'il-i keṡīre ile meşhūr, efrād-ı ʿulemādan maʿdūd, müteʿayyinān-ı ʿaṣrdan kāmil-vücūd idi.

Mervīdür ki dānişmendligi hengāmında Muʿarrif-zāde Efendi ile ḥarīf-i germ-ābe vü gülistān olmağla "Dü-bāreler" diyü tesmiye olınmışlar idi. Ol zemānda Ḳāżī Riyāżī dimişdür:

Şiʿr Cām-ı şarāb zār olalı nerd-i meclise
Bir pul çüritmek olmadı hergiz dü-bāreler

el-Mevlā Maḥmūd bin Pīrī (Fenārī-zāde)

Diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūmda maṭlaʿ-ı devlet-i Āl-i ʿOsmān *ebedehumu'l-lāhu teʿālā ilā yevmi'l-mīzān* zīb-i dīvān-ı ḫusrevī olaldan berü ḫānedān-ı ʿilm ü ʿirfān ve eben ʿan-ceddin vülāt-ı bilād ve ṣudūr-ı dīvān-ı ʿālī-şān olan dūdmān-ı Fenārī'dendür. Şemʿ-i nūr-efşān-ı vücūdı nişānde-i meclis-i şühūd olalı **[256a]**

1 148a SE
2 - SE
3 Edirne//oldılar:maḥrūse-i Edirne'de fermān-fermā-yı şerīʿat olduḳdan ṣoñra SE

iḳtibās-ı envār-ı fażl ü kemāl ve Ṭaşköprī-zāde Aḥmed Efendi'den[1] mülāzemetle tenvīr-i müdde'ā-yı āmāl idüp ibtidā yigirmi beş aḳçe ile'da 'Īsā Beg Medresesi'ne, ba'dehu otuzla Kütāhiyye'de Ḳaragöz Paşa Medresesi'ne, ba'dehu ḳırḳla Gelibolı'da Ṣarıca Paşa Medresesi'ne, ba'dehu elli aḳçe ile Burūsa'da Mollā Yegān Medresesi'ne müderris olup ba'ż-ı muḳteżayāt ḥasebiyle 'azl olınmış idi. Ṭoḳuz yüz seksan ṭoḳuz Şa'bān'ında Esved Sinān yirine Orḫāniyye-i İznīḳ ḫāricine ferş-i seccāde-i ders ü taḥḳīḳ idüp ṭoḳsan iki Ṣafer'inde Mu'arrif-zāde yirine Yıldırım Ḫān pāyesi iḥsān olındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Ẕi'l-ḥicce'sinde ḳabūl itmeyen İslām Efendi yirine Murādiyye pāyesi ile ber-murād oldı. Elf-i kāmil Şevvāl'inde Ḥüsām Efendi yirine Mar'aş ḳażāsı 'ināyet[2] olındı. Biñ iki Receb'inde 'azl olınup selefi i'āde olındı. Biñ altı Ṣafer'inde Ḥubbī Mollāsı oğlı Şems Çelebi yirine Ḳonya ḳażāsı tevcīh olındı. Sene-i mezbūre evāḫirinde Ḫıżr Efendi yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı in'ām olındı. Biñ yedi Şevvāl'inde ḳāżī iken dā'in-i ecel müteḳāżī ve şu'ūn-ı ḥāli münḥaṣır-ı māżī oldı. Manṣıb-ı maḥlūl Şānī Efendi'nüñ ḳılāde-i gerden-i cāhı ḳılındı.

Mevlānā-yı mezbūr maḥāsin-i aḫlāḳ ile meşhūrdur. *Şaḳā'iḳ* kenārında ba'ż-ı ilḥāḳātı ve tevārīḫe müte'alliḳ kelimātı vardur. Bu ḥaḳīr, görüp terceme itmiş idüm.

el-Mevlā Yaḥyā bin Pīr 'Alī bin Naṣūḥ (Nev'ī Efendi) {Nev'ī}

Silkü'l-le'āl-i 'ırḳ-ı 'arīḳı bu ḥaḳīrüñ rişte-i nesebine beste ve rüste-i mühre-i ẓahrī gibi mehere-i ṭarīḳat-ı 'aliyyeye peyveste olup rāḳımu'l-ḥurūf olan 'abd-i ża'īfüñ naḳş-ı ṣaḥīfe-i vücūd olmasına bādī ve muḳaddeme-i netīce-i īcādı, vālidi ve senedi ve üstādı, ferd-i kāmil ü cins-i şāmil-i ma'ārif ü 'ulūm Nev'ī Efendi merḥūmdur. Ṭabaḳa-i Süleymāniyye meşā'iḫinden ẕikri sebḳ iden Pīr 'Alī Efendi'nüñ gevher-i kān-ı vücūdı ve s̱emere-i şecere-i nesl-i mes'ūdıdur. Ṭoḳuz yüz ḳırḳ senesinde sine-i 'ademden bīdār ve kevkeb-i sa'd-iḳtirān-ı vücūdı evc-i burc-ı ḳaṣaba-i Malġara'dan nümāyende-i dīdār olmış idi. Faṣl-ı mümeyyiz-i 'ilm ü 'irfānla benī nev'i miyānında mümtāz ve ka'b-ı şāmiḫ-ı fażl ü beyānla cins-i müsta'iddān-ı 'aṣr içinde ser-efrāz olup elli yedi tārīḫinde ṭarīḳ-ı sa'ā-

1 254a E
2 in'ām SE

det-refīḳ-ı ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı ḫāliṣu'l-ʿayār-ı iʿtibārın tamġa-i ḳabūl-i ʿulemā ile meskūk itmekle erbāb-ı redd ü ḳabūl miyānında ḳarīn-i revāc ve şehādet-i miḥekk-i imtiḥānla üstādān-ı ṣāḥibü'l-ʿayāra māye-i iftiḫār u ibtihāc olmış idi. Nice zemān Aḫaveyn ʿunvānı ile meşhūr Ḳaramanī Aḥmed Efendi'nüñ dārü'l-ifādesinde iştiġāl, baʿdehu Ṣaḥn müderrisi olan birāderleri Meḥemmed Efendi āstānesine ittiṣāl itmişler idi. İttifāḳ-ı ārā bunuñ üzerinedür ki ol tārīḫ-de mevlānā-yı mezbūruñ şemʿine cemʿ olan emās̱il ve yeñi cemʿiyyetine raġbet iden ḳavābil bir zemānda cemʿ olmamış ola. Ḥücerāt-ı medresesinde on dört şāʿir cemʿ olup;

Mıṣrāʿ Kim görüpdür ki ola baḥr ḥabāb içre nihān

mażmūnı ʿıyān olmış idi. Meşāhīr-i erbāb-ı kemālüñ ʿālü'l-ʿāl olanları ḫᵛāce-i Sulṭān Murād Ḫān[1] olan Saʿde'd-dīn Efendi ḥażretleri ve Bāḳī Efendi ḫidmetleri ve vālid-i merḥūm ve Remzī-zāde ve Ḫusrev-zāde ve ḳużātdan Üskübī Vālihī Efendi[2] ve Muḥyī-i Ḳaramānī, Mecdī, Cevrī ve Cāmcı-zāde Cāmī'dür. Bāḳī Efendi *Sünbül Ḳaṣīdesi*'n bunlaruñ nāmına diyüp Ḳāżī-zāde Efendi'nüñ Süleymāniyye'de yeñi cemʿiyyetine varmış idi. Vālid-i merḥūm ile Vālihī Efendi ḫidmetlerinde ḳarār iḫtiyār eyleyüp altmış iki tārīḫinde Edrine Bāyezīdiyye-si'ne terfīʿ olındukda bile gidüp yetmiş bir **[256b]** Ṣafer'inde Süleymāniyye'ye geldükde bunlar teşrīfden, Vālihī Efendi iʿādeden mülāzım olmışlar idi. Yetmiş üç Ramażān'ında mülāzemetlerin ḳayd iden[3] Ḥāmid Efendi'nüñ ṣadāreti evānında yigirmi aḳçe ile[4] Gelibolı'da Balaban Paşa müderrisi oldılar. Yetmiş beş Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Muʿallim-zāde Efendi[5] ʿaṣrında yigirmi beş aḳçe ile medīne-i mezbūrede Mesīḥ Paşa Medresesi'n aldılar. Yetmiş ṭoḳuz Ramażān'ında Şeyḫī Efendi himmetiyle otuz aḳçe ile İstanbul'da Şāhḳulı Medresesi'nde seccāde-nişīn olup seksan iki ḫilālinde ʿAbdu'r-raḥmān Efendi ʿināyeti ile Medrese-i Murād[6] Paşa'da vāṣıl-ı rütbe-i erbaʿīn olmış idi. Seksan sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında Meḥemmed Beg yirine[7] Caʿfer Aġa ḫāricine ʿāric olup ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿOs̱mān Efendi yirine

1 - SE
2 Üskübī//Efendi:Vālihī-i Üskübī E
3 148b SE
4 254b E
5 - SE
6 Maḥmūd SE
7 Meḥemmed//yirine:- SE

Edrineḳapusı'nda vāḳi' Mihrümāh Sulṭān pāyesine sāye ṣalup Defterdār Seyfī Çelebi bu gūne tārīḫ-perdāz olmış idi:

Ḳıṭ'a Gelicek 'izzet ile dāḫile sen
Biri birine itdi ḫalḳ inhā

Didi aḥbāb cem' olup tārīḫ
Geldi Nev'ī Efendi dāḫile hā[1] (991)

Ṭoḳsan üç ḫilālinde te'ehhül idüp dimiş idi:

Mıṣrā' Er gibi çoḳ sevdügüm Nev'ī Efendi er gibi[2] (993)

Ṭoḳsan beş Ẕi'l-ḳa'de'sinde Seyrek-zāde Efendi[3] yirine medāris-i S̱emān'dan Çenārlı Medrese'ye çenārāsā ḫırām idüp "Velī Ḳāżī" didükleri şā'ir-i dürr-nis̱ār[4], bu gevher-i girān-ḳadri īs̱ār itmiş idi.

Tārīḫ Nev'ī Efendi alduñ ehliyyetüñle Ṣaḥnı[5] (995)

Vālī Çelebi daḫı bu yüzden ta'yīn-i sāl-i iḳbāl eylemiş idi.

Mıṣrā' Ḳudūmüñle ziyāde oldı Ṣaḥnuñ şān ü 'unvānı[6] (995)

Ṭoḳsan sekiz Rebī'u'l-evvel'inüñ yigirmi ikinci güni Seyrek-zāde yirine dārü's-selām-ı Baġdād ḳażāsı ile nā'il-i murād olmış iken Rebī'u'l-āḫir'üñ sekizinci güni ḳuṭb-ı ṣāḥib-zemān Sulṭān Murād Ḫān ḥażretlerinüñ şeh-zāde-i ercümendi Sulṭān Muṣṭafā'nuñ şeref-i ta'līmi ile tekrīm olındılar. Tilmīẕ-i ḫāṣṣı Zaġralı 'Aşḳī Çelebi s̱enāyā-yı ḫāme-i s̱enā ile bu gūne 'uḳde-güşā olmış idi.

---

1 کلدی نوعی افندی داخله ها
2 ار کبی چوق سودیکم نوعی افندی ار کبی
3 - E, SE
4 "şā'ir-i dürr-nis̱ār" ifadesi R1 ve E'de "nis̱ārı", SE'de "şā'ir-i nis̱ārī" biçiminde yazılmıştır. Fakat seci ve anlam gereği tarafımızca tadil edilmiştir.
5 نوعی افندی الدك اهلیتكله صحنی
6 قدومكله زیاده اولدی صحنك شان و عنوانی

Tārīḫ ʿAşḳīyā tārīḫini idüp ḫiṭāb
Ḫᵛāce-i şeh-zāde olduñ didiler[1] (998)

Ṣadru'l-ifāde, üstādum Aḫī-zāde ʿAbdu'l-Ḥalīm Efendi bu ḳıṭʿa-i gevher-bahāyı ʿunvān-ı varaḳa-i tehniyet-i edā ḳılmışlar[2] idi:

Ḳıṭʿa Ẕāt-ı ʿālī-şānuñı Baġdāda lā'iḳ görmedi
Gūş idenler bu peyāmı bende vü āzāddan

Reh-ber olup ʿavn-ı Ḥaḳḳ tebdīl olındı manṣıbuñ
Ḫoş dimişlerdür bunı yañlış döner Baġdāddan

Baʿdehu rütbe-i istiʿdāda gelen şeh-zādelerden Sulṭān Bāyezīd ve Sulṭān ʿOs̱mān ve Sulṭān ʿAbdu'llāh daḫı ol edīb-i kāmile teslīm ve her birine envāʿ-ı maʿārif ü ʿulūm taʿlīm olınmış idi. Beş sene miḳdārı ol ḫidmet-i ʿaliyyede ber-ḳarār ve ḥakkāk-i cevāhir-i şāhvār olup ol taḳrīb ile şeref-i ṣoḥbet-i şehr-yārīye fā'iz ve hilāl-i istīhāli pertev-i envār-ı[3] iltifātlarını[4] ḥā'iz olmış idi. İbtidā ḫᵛāce olduḳlarında ber-dāşte-i südde-i sidre-tims̱āl ḳılup ġarḳ-ı inʿām-ı şāh-ı deryā-nevāl olduḳları naẓm-ı bī-mis̱āldendür:

Ḳıṭʿa İdüp bir noḳṭanuñ remzinde ʿāciz biñ suḫan-dānı
Elifden başladur mīm-i femüñ erbāb-ı ʿirfānı

Muʿallim iy göñül saña ne siḥr[5] ögretdi kim olduñ
Sezā-yı iltifāt-ı pādişāh-ı mülk-i ʿOs̱mānī

Eyyām-ı ʿīdde ḳānūn-ı ʿOs̱mānī üzere dāmen-būs-ı ḫāḳānī es̱nāsında ol kūh-ı pür-şükūh-ı ʿaẓamet ü vaḳār, şeh-zāde ḫᵛācelerine ḳıyām muḫālif-i ḳānūn-ı hümāyūn[6] olmaġın ol teşrīf ile maẓhar-ı iʿzāz ve ems̱āl miyānında ser-efrāz olmaḳ recāsına ʿarż itmişlerdür:

Şiʿr İdüp āhum yili taḥrīk ol serv-i ḫırāmānı
Ḳıyām itdürse ṣıdḳ-ıla sücūdum ḳadd-i sulṭānī

---

1 خواجهٔ شهزاده اولدك ديديلر
2 İtmişler SE
3 Pertev-i envārı:pertev-endāz-ı SE
4 Fā'iz//iltifātları:- E
5 Ne siḥr:ʿaceb ne SE
6 - E

Elif gibi n'ola bir laḥẓa ʿarż-ı ḳāmet eylerse
ʿUbūdiyyetde ḳadem gösterüpdür dāl-i dīvānī

Ḥaḳīḳat bir dil-i āgāhla dem-sāzlıḳ yegdür
Riʿāyet eylemekden her nefes ḳānūn-ı ʿOs̱mānī

Bu ḳıṭʿa ile żamīme-i teraḳḳīye telmīḥ itmişler idi:

Ḳıṭʿa Ḳaddini şekl-i lām idüp Nevʿī
Ḫāk-i dergāhuña selām itsün

Noḳṭa-i ẕātına idüp taʿẓīm
Elif-i ḳāmetüñ ḳıyām itsün[1]

Elife ṣıfr noḳṭa żamm olınup **[257a]**
ʿAdd-ı maḳṣūdını temām itsün

[Bu ḫuṣūṣ içün Muṣāḥib Cevher Aġa'nuñ ḫaṭṭ-ı sulṭānī ile gönderdügi tez-kerenüñ ṣūretidür: Saʿādetlü efendi ḥażretlerinüñ ḫidmet-i şerīflerine tevḳīr ü iḥtirāmla ʿarż-ı taḥiyyat ü[2] selāmdan ṣoñra inhā vü iʿlām olınan budur ki saʿādetlü ve ʿizzetlü[3] pādişāh bu varaḳa-i saʿādet-baḫşā irsāl buyurdılar, göresüz ve bu gün dest-būs maḥallinde geldügüñüzde ser ve ḳadleri temām ḳıyāma gelmedi ise hele ḥareket ü ihtizāza gelüp remz ü īmā ile selāmıñuzı alup redd buyurdılar ve istiḳbāl ü müşāyaʿa eylediler. [4]و للعارف يكفى الاشارة. Eger ṭaʿn ü teşnīʿ-i ḫalḳ-ı ʿālem olmasa v'allāhi'l-ʿaẓīm hīç tereddüd buyurmazlardı. Bāḳī vālidihā, oġlıñuz, maḫlaṣıñuz, Cevher Aġa[5].]

Pādişāh-ı kerīm müsāʿade-i murād ile teşrīf ü tekrīm itdükden ṣoñra ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı nüvāziş-mażmūn irsāl buyurduḳlarında ber-dāşte-i pāye-i serīr-i iclāl ḳılınmış idi:

1 255a E
2 ʿarż-ı ṭaḥiyyat ü:- R1
3 Ve ʿizzetlü:- R1
4 "Ârife tarif gerekmez."
5 Bu//Aġa:- E; der-kenār R1, SE

Ḳıṭʿa Dem-i cān-baḫşımuñ teʾs̱īr idüp āfāḳa efsūnı
Sözüme māʾil itdüm pādişāh-ı rubʿ-ı meskūnı

ʿAceb mi bāʿis̱-i ḫaṭṭ-ı hümāyūn olsa güftārum
Olur hep şāhid-i zībālaruñ ḫaṭṭ-ı hümāyūnı

Fenn-i taṣavvufa müteʿalliḳ mükātebāt ḫilālinde merḥūma ehl-i ẓāhir ve rübūde-i maʿālīm ü maẓāhir olup esrār-ı ʿirfāndan bī-naṣīb olmaḳ üzere ṭaʿn ü ṭanz yolından irsāl itdükleri beytdür:

Şiʿr Murādī saña hem-ṣoḥbet gerek bir meşreb-i ʿālī
Gerekmez bize ol nevʿī ki ola elvān meyyāli

Merḥūmuñ muḳābelede cevābı ve ol ʿaṣrda daʿvā-yı kerāmetle dāḫil-i ṣoḥbet-i sulṭān-ı velāyet olan muḳallidān-ı mülḥid-meşrebe taʿrīżi müştemil ḳıṭʿa ile ḳaṭʿ-ı[1] rāh-ı ṣavābıdur:

Ḳıṭʿa Kimi defīne buldı kimi kīmyā bilür
Kimi uṣūl-i naġme vü naḳş-ı hevā bilür

Maḳbūl-i ḥażret olmaġa yoḳ çāre Nevʿīye
Ne şeyḫ-i şehr olur ne mücerreb duʿā bilür

Bu bābda bir defʿa daḫı nāz ü niyāz vādīsinde bu gūne laṭīfe-perdāz olmışlar idi:

Eşʿār Bir özge yār ile yine hem-dem olam gibi
Dem-sāz olup anuñ ile maḥrem olam gibi

Būy-ı vefā çü gelmedi yār-i ḳadīmden
Seyyāḥ olup ḳalender-i ʿālem olam gibi

Bir ġam-güsār bulmaġ-içün ḫarc[2] idüp emek
Bu rāhda murād ile ḫurrem olam gibi

---

1 - SE
2 ṣarf R1, SE

Cevāb-ı Merḥūm

Ḫarc itsek elde varı ol özge yāri görsek
Mümkin degülse vuṣlat rūyını bārī görsek

ʿAyn-ı gül oldı bülbül būy-ı fenāyı almaz
Yār-ı ḳadīmi bulduḳ seyr-i kenārı görsek

Dāmān-ı gül-ʿiẕārum bir ḫāra eylemiş cā[1]
Ḫār olmaġa yarar mı ol nā-bekārı görsek

Yār ile maḥrem olan aġyāra hem-dem olmaz
Dem-sāz-ı kārı bulduḳ nā-sāzgārı görsek

Āyīne-i cihānda çoḳ ṣūret uġruşı var[2]
Nevʿī gibi bulınsa bir ġam-güsārı görsek

Biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sında vāḳiʿ cülūs-ı Meḥemmed Ḫānī esnāsında ḫidmet-i taʿlīmi ile müşerref olduḳları şeh-zādeler ḳānūn-ı ʿOsmānī üzere ʿālem-i şehādetden rū-be-rāh ve nev-bāve-i āsīb-resīde gibi tebāh[3] olup;

Şiʿr

کر تیغ بارد در کوی آن ماه
کردن نهادیم الحکم لله [4]

mażmūnı ʿunvān-ı ṣaḥīfe-i ḥālleri olduḳda ḫᵛāceligi ḥālinde olan idrārāt-ı müşāhere vü müsānehe bi'l-külliye muḳarrer ve muʿayyenāt-ı yevmiyyesine ḳāżīʿaskerlik teḳāʿüdi ser-ber ḳılınup nevbetde on mülāzım virmek fermān olınmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde ḳayınataları olup bu ḥaḳīrüñ cedd-i māderīsi olan Nişāncı Meḥemmed Beg'üñ medresesi elli aḳçe ile żamīme-i revātib ḳılındı. Biñ yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinüñ selḫinde çehārşenbe güni vaḳt-i eẕān-ı ʿaṣrda āẕān-ı ḫāli istimāʿ-ı daʿvet-i ʿālem-i ervāḥ ve şeb-be-ḫayr-ı meclis-i eşbāḥ itmiş idi. Ṣabāḥ-ı yevm-i ḫamīs ki ġurre-i Ẕi'l-ḥicce'dür, menār-ı Cā-

1 Ammā E
2 149a SE
3 Penāh SE
4 "O ay (yüzlünün) mahallesinde (gökten) kılıç yağsa boynumu (önüne) koyarım. Hüküm Allah'ındır."

mi'-i Sulṭān Meḥemmedī'den gül-bang-ı ṣalā ḳar'-ı mesāmi'-i zīr ü bālā ḳılup 'ulemā vü ṣuleḥā lebbeyk-zenān-ı icābet olmağla ṣalāt-ı cenāzelerine ḳıyām ve 'Arab-zāde 'Abdu'r-ra'ūf Efendi imāmetiyle īfā-yı[1] ḫidmet-i taḥiyyat ü selām eylemişler idi. Şeyḫ Vefā Cāmi'i ḥaẓīresinde ḳuṭb-ı cihān Şeyḫ Şa'bān Efendi cenbinde defn olındılar. Medrese-i maḥlūle Şāfiyeci Muṣliḥi'd-dīn Efendi'ye[2] virilüp yüz elli aḳçe vaẓīfe-i teḳā'üdleri müteḳā'idīne tevcīh olındı.

Tārīḫ-i Keşfī-i Manastırī

Yirüñ cennāt ola Nev'ī Efendi[3] (1007)

Tārīḫ-i Vaḥdetī-i Bağdādī

'Adem gülzārını cāy itdi Nev'ī[4] (1007)

Iṣlāḥ-ı Faḳīr

Cinān gülzārını cāy itdi Nev'ī[5] (1007)

Mevlānā-yı merḳūm cins-i şāmil-i envā'-ı 'ulūm, mecma'u'l-baḥreyn-i 'ilm ü 'irfān, ma'ḳadu's-sımṭayn-ı **[257b]** cevāhir-i fażl ü beyān, mihr-i fā'iżü'l-envār-ı ās̱ār-ı[6] meşhūre, deryā-yı güher-zā-yı cevāhir-i manẓūme vü mens̱ūre, şemşīr-i āteş-tāb-ı naẓmı zülāl-i çeşme-i ḥālden sīr-āb ve her saṭrı āteşdān-ı maḥabbet-i İlāhiyye'den keşīde-sāṭūr-ı pür-tāb;

Beyt Her biri bir pāre āteşdür sevād-ı şi'rüñüñ
Yoḫsa ḳalbüñde senüñ bir muḥteriḳ sevdā mı var

mażmūnı üzere 'ışḳ-ı ḥaḳīḳī vü maḥabbet-i mecāzīye āb u āteş gibi imtizāc virüp her ḳıṭ'ası ḳıṭ'a-i yāḳūt gibi gevherīn-revāc ve her müfred-i yegānesi gevher-i şāhvār gibi dürretü't-tāc-ı ibtihāc, Bāḳī Efendi merḥūmuñ eş'ārı muṣanna' u pür-kār ve elfāẓ-ı ābdār ile silk-i gevher-i şehvār olduğı gibi bunlaruñ

1 - SE
2 - E
3 يرك جنات اوله نوعى افندى; E b٥٥٢
4 عدم كلزارنى جاى ايتدى نوعى
5 جنان كلزارين جاى ايتدى نوعى
6 Mesā'il-i SE

güftārı āteş-pāre-i mażmūnla ḥarrāḳa-i ḳalb-i ʿuşşāḳa şerer-bār ve kemāl-i sūz u tāb ile tesliyet-baḫş-ı ʿāşıḳ-ı bī-tāb u dil-figārdur. Nitekim buyurmışlardur:

Şiʿr Bu sāde naẓmı ehl-i ṣanāʾiʿ begenmese
Nevʿī ne ġam bizüm sözimüz ʿāşıḳānedür.

El-ḥaḳḳ Bāḳī Efendi'nüñ ḳaṣāʾidi reşk-endāz-ı muʿallaḳāt ve ebyāt-ı ṭurfe-nikātı iʿcāz-ı āyāt olup tīġ-ı ḫūrşīd-iştihār-ı belāġati mīḫ-i zer-endūd-i nücūma aṣduġı gibi merḥūm-ı merḳūmuñ ġazeliyyātı şāh-beyt-i faṣāḥat ü berāʿat ve taʿbīr-i dil-peẕīri füsūn-sāz-ı mihr ü maḥabbet olup pā-yı pergār-ı ḥüsn ü leṭāfeti dāʾire-i siḥr-i ḥelāle ḳadem basmışdur.

Mıṣrāʿ یك بیت عشقانه به از صد قصیده است[1]

Āsār-ı ʿilmiyyelerinden ʿilm-i kelāmda "*Muḥaṣṣılu'l-kelām*" nām metn-i metīn[2] ve *Şerḥ-i Risāle-i Ḳudsiyye li'l-Mevlā Şemse'd-dīn el-Fenārī* ve *Tefsīr-i Sūretü'l-Mülk* ve *Ḥāşiye-i Tehāfüt-i Ḫ'āce-zāde* ve *Ḥāşiye-i Heyākilü'n-nūr* ve *Ḥāşiye-i Evāʾilü'l-Mevāḳıf* ve *Telvīḥ* ve *Hidāye* ve *Miftāḥ*'a taʿlīḳāt ve imrār-ı naẓar itdükleri mebāḥiṡe müteʿalliḳ kelimāt ve taḥḳīḳ-ı meʿārik-i irāde, otuz miḳdārı resāʾil-i zībā, cümleden sūr-ı sulṭānīde yazduḳları risāle ve Mollā Aḥmed Efendi imtiḥānına risāle ve *Risāle-i Kelām-ı Nefsī* ve *Risāle-i Caʿl-i Māhiyye* ve *Risāle-i ʿİlmiyye*, Türkī āsār-ı celīlelerinden *Terceme-i Füṣūṣu'l-ḥikem* ki Sulṭān Murād Ḫān[3] emriyle yazmışlardur.

Tārīḫ Temām olduḳda ol şerḥuñ Fedāyī-i ṡenā-güster
Didi tārīḫini *Şerḥ-i Füṣūṣ-ı Nevʿī* kāmil[4]

Netāʾicü'l-fünūn ki on iki fenden mürekkeb[5] bir kitāb-ı mevzūndur, *Terceme-i ʿAḳāʾid*, *Risāle-i Manṭıḳ*, *Nevā-yı ʿUşşāḳ*, *Şerḥ-i Dü beyt-i Mesnevī*, *Terceme-i*

---

1 "Âşıkâne bir beyit yüz kasideden daha iyidir."
2 Nām//metīn:- R1, E
3 - SE
4 دیدی تاریخنی شرح فصوص نوعی كامل
5 Müretteb E

Ḳıṣṣa-i Ḫıżr u Mūsā[1], *Terceme-i Münşe'āt-ı Ḫ᷾āce-i Cihān*, *Dīvān-ı Münşe'āt*, *Taḥḳīḳ-ı Mes'ele-i Īcāb u İḫtiyār*[2] ve *Dīvān*-ı kāmil-i eş'ār ve "*Ḥasb-ı Ḥāl*" nām manẓūme-i bedī'u'l-minvāl ve *Münāẓara-i Ṭūṭī vü Zāġ*, *Leylī vü Mecnūn* baḥrinde bir[3] muḫtaṣar mes̱nevīdür. Bunlardan mā'adā Sulṭān Murād Ḫān ḥażretlerinüñ[4] emri ile yazduḳları resā'il ḫāric-i dā'ire-i taḥdīd ü iḥṣā ve ol cevāhir-i zevāhir-i girān-bahā, 'aded-i reml ü ḥaṣṣādur. Zemān-ı intiḳāllerinde pīş-taḫtalarında biñ ḳıṭ'a miḳdārı ḫaṭṭ-ı şerīf-i sulṭānī ve nüvāziş-nāme-i ḫāḳānī bulunup beş sene miḳdārı zemān-ı ḫidmetlerinde vāḳi' olan ḥall ü 'aḳd-ı menāṣıb ve żabṭ u rabṭ-ı memālike mülā'im ü münāsib umūrda meşvereti mutażammın ve mebāḥis̱-i ġāmıża-i her fenden istikşāf-ı esrārda żāmin idi.

İttifāḳ-ı ehl-i vuḳūf bunuñ üzerinedür ki selāṭīn-i 'aliyye-i Āl-i 'Os̱mān *ebbeda'llāhu te'ālā devletuhum ilā yevmi'l-mīzān* ḥażerātınuñ ibtidā-yı ẓuhūrlarından ilā hāẕe'l-ān, duḫūl-i mevḳif-i hümāyūn-ı selāṭīn ile ser-efrāz ve naẓar-ı iksīr-es̱er-i iltifāt-ı ḫavāḳīn birle mümtāz olan muḳarribān-ı ḥażretden bir ferd bunlar fā'iz olduġı rütbe-i ḳabūle nā'il ve ruḫṣat bulduġı maḳām-ı ḳurba[5] vāṣıl olmamış ola. Cümleden biri ṭoḳsan ṭoḳuz tārīḫinde vezīr-i kişver-gīr-i memālik-güşā, ṣadr-ı Āṣaf **[258a]** -naẓīr Ferhād Paşa ṣadāret-i 'uẓmā maḳāmına īṣāl olınmaḳ ḫuṣūṣı istişāre buyurduḳlarında vezīr-i merḳūmuñ maḥāsin-i bī-kerānı ve Sinān Paşa'dan[6] ṭuruḳ-ı rüchānını müştemil teẕkere göndermişler idi. Ṭaraf-ı salṭanat-ı 'aliyyeden her bir muḳaddimesine cevāb ve Sinān Paşa'nuñ ibḳāsını istiṣvāb ma'nāsını mutażammın ḫitāb-ı müsteṭāb vārid olup bir iki def'a bu mażmūnda muḫāṭaba ve ṭabaḳāt-ı celāl mertebesinde mükātebe olınduḳdan ṣoñra[7] vālid-i merḥūm 'arż-ı pīşgāh-ı ma'ālī-rüsūm ider ki "Bu bābda ḫayr ṣandıġumuz umūr 'arż olındı ve ḫāṭıra gelen ma'ānī beyān ḳılındı. Cā'iz ise istiḫāre buyurulsun. Ümmīddür ki cām-ı cihān-nümā-yı ḳalb-i sulṭānīde vücūh-ı ṣıdḳ u ṣavāb āşikār ve ḫaṭṭ-ı kenār-ı cām gibi melḥūẓ-ı 'ayn-ı i'tibār ola." Bu muḳābelede "İki def'a istiḫāre eyledük, her çend es-Sinān efḍal, es-

---

1 Bu eser adı E'de bir sonraki eser adından sonra gelmektedir.
2 Bu eser adı E'de "Şerḥ-i Dü Beyt-i Mesnevi" ibaresinden sonra gelmektedir.
3 - E
4 - SE
5 256a E
6 149b SE
7 olınduḳdan ṣoñra:olınduḳda SE

Sinān efḍal geldi." diyü cevāb irsāl buyururlar. Bu def'a merḥūma ġayret ġalebe eyleyüp yazarlar ki "Benüm sa'ādetlü pādişāhum, levāzım-ı istiḫāre kemā hüve ḥaḳḳihi ri'āyet olınmamış gibi. Beyān buyurulan ḫavāṭır-ı nefsāniyye ile vesāvis-i şeyṭāniyyedür. Sinān efḍal olmaḳ 'inde'l-'aḳl ve'ş-şer' mümkin degüldür. المستشار مؤتمن[1] mażmūnı üzere ḫayr ü ṣavāb fehm olınan aḥvāl tümen tümen i'lām olındı. Bāḳī pādişāhum a'lemdür." Bu mertebeden ṣoñra Sinān Paşa ma'zūl ve Ferhād Paşa maḳām-ı ṣadārete mevṣūl olup müjdesini merḥūma 'ināyet buyurmışlar idi. Ol gice ḥasbe'l-emri'l-'ālī vezīr-i cedīd ṭarafından yigirmi biñ filori vāṣıl olup ḳabūlden ibā ve ġaraż-ı istiġnā[2] ve cevābını bu veche üzere binā itmişler idi ki "Bu 'abd-ı ḥaḳīr, güncişk-i ża'īf gibi teng-ḥavṣala vü naḥīfdür. Eger şikār-ı 'uḳāb ve ġıdā-yı havāṣıl olan loḳma-i 'aẓīmeye ṭama' iderse derd-i bī-keran ḥāṣıl ider. Luṭf idüp taġayyür-i ḥāl-i[3] bālimizi revā görmesünler ve ḥużūrımuzı uçurmasunlar."

Bundan mā'adā Ḳapudan-ı A'ẓam Caġala-zāde Sinān Paşa'nuñ ve Şām Beglerbegisi Meḥemmed Paşa oġlı[4] Ḥasan Paşa'nuñ naṣbı ḫidmetinde ve Bostān-zāde Efendi merḥūmun[5] fetvādan ṣoñra ṣadāretinde ve Ṣun'u'llāh Efendi merḥūmun[6] 'urūc-ı ma'āric-i devlet ü iḳbālinde ve Remzī-zāde Efendi'nüñ Burūsa ḳażāsına īṣālinde 'illet-i müstaḳille olduḳları tevātür-i ricāl-i 'aṣr-ı Murād Ḫānī ile[7] ma'lūm-ı bendegīdür[8]. Bu maḳūlelerden ḳabūl-i hediyye vü 'aṭıyye, ḥavālī-gerd-i nefs-i ebiyyeleri olmayup cevā'iz-i seniyye-i sulṭāniyyeden ġayra cevāz-ı nigāh-ı iltifāt ruḫṣat-yāfte-i pīşgāh-ı 'iṣmet-penāh-ı himmet-i 'aliyyeleri[9] olmamışdur. De'b-i kerīmleri pādişāhla olan mu'āmelelerini iḫfā ve esrār-ı salṭanat-ı 'aliyyeleri mütevārī-i perde-i ḫafā eyleyüp terbiyet itdükleri erbāb-ı manṣıba taḥmīl-i minnet olmasın diyü mācerāyı pinhān ve mu'āmele-i nāsda;

---

1 "Kendisine danışılan kişi güvenilir (olmalıdır)."
2 ġaraż-ı istiġnā:'arż-ı isti'fā E
3 - R1, SE
4 Paşa'nın oġlı SE
5 - E
6 - E
7 Tevātür//ile:- R1, E
8 Bendegī olmışdur SE
9 Himmet-i 'aliyyeleri:himmetleri SE

Şi'r İçerden[1] āşinā ol ṭaşradan bīgāne semtin ṭut[2]
'Aceb zībā revişdür 'āḳil ol dīvāne semtin ṭut

mażmūnı rūz-nāme-i aḥvāl-i şerīfelerine 'unvān itmek idi.

Bir gün efāżıl-ı 'aṣr ile ṣoḥbet ve idāre-i kü'ūs-i üns ü ülfet eṡnāsında bu ḥaḳīr, dūrdan nigerān ve kāse-i gūşla deryūzeger-i nüḳūd-ı fażl ü 'irfān idüm. Münāvebe-i elvān-ı kelām ile iltifāt-ı selāṭīn-i 'iẓām ve maẓhar olan devletmendān-ı kirām ẕikr olınup ol tārīḫde Ṣaḥn müderrisi olan Ṭayyib-zāde 'Abdu'r-raḥīm Efendi ki tercemesi sebḳ eylemişdür, eşrāf-ı eslāfdan birini yād eyleyüp[3] taṣḥīḥ-i 'an'ane-i naḳl eyledi ki "Ol şaḫṣ-ı devletmend ta'dād-ı minen-i ilāhī eṡnāsında[4] ve ta'yīn-i[5] envā'-ı iltifāt-ı pādişāhī ḫilālinde ḥamd u şükr idüp müddet-i 'ömrümde üç def'a ber-vech-i maḫṣūṣ ile iltifāt **[258b]** 'unvān-ı menşūr-i[6] mübāhāt olmışdur ki ilā-yevminā mukarribān-ı ḥażret-i salṭanatdan bir kimseye müyesser olmamışdur ve bir ferd-i ṣurādiḳāt bārgāh-ı[7] ḳurba bu mertebe ruḫṣat bulmamışdur." didükde vālid-i merḥūm bī-iḫtiyār olup bu güne gevher-niṡār oldılar ki "Ẓıll-ı zā'il-i dünyānuñ fenāsın ve sīmyā-ḫāne-i kevnüñ māverāsın fikr iden 'āḳil-i dūr-bīn müzaḫrefāt-ı eṭfāl-firīb ile mesrūr ve seḥḥāre-i dehrüñ serāb-ı āb-nümāsına memkūr olur mı? Bu 'abd-ı ża'īfe bu güne iltifāt yevm-i vāḥidde üç def'a vāḳi' olmaḳ nice kerre olmışdur. Bi-ḥamdi'llāhi te'ālā deryā-yı derūna taġayyür-i ġurūr ve hevā-yı kibr ü baṭardan emvāc-ı şerr ü şūr yol bulmamışdur." diyü ḫatm-i[8] 'iḳdu'l-le'āl-i maḳāl eylediler. Ḥaḳḳā ki evā'il-i ṭulū'larından ḫūrşīd gibi rū-sefīd ü güşāde-cebīn ve ṣafā-yı cevher-i isti'dād-ıla Nāhīd gibi 'ālī-naẓar ü dūr-bīn[9], mānend-i firişte, envār-ı[10] ṣalāḥ u 'iffet ile sirişte olmaġın[11] ser-rişte-i şu'ā'-ı 'ālem-i ḳudse dil-beste ve evtār-ı dil ü cānı envār-ı şems-i ḥaḳīḳate peyveste olmış idi.

Kendülerden mesmū'dur ki rişte-keş-i cevāhir-i şühūr u a'vām, 'aḳd-ı evveli

1 Derūnı R1, E
2 semtin ṭut:ṣansunlar R1, SE
3 Birini//eyleyüp:- SE
4 - SE
5 256b E
6 - R1
7 - SE
8 - SE
9 dūr-bīn:dūr-bīn olup E
10 envā'-ı SE
11 sirişte olmaġın:- E

henūz temām itdügi eyyāmda vālidleri telḳīn-i ẕikr eyleyüp ʿilm-i celīl-i taṣavvufuñ mesāʾil-i ġāmıżasın ve ṭāʾife-i ṣūfiyyenüñ esrār-ı muḥayyeresin taʿbīr-i dil-peẕīr ile taʿlīm ü tefhīm idüp ol tuḫm-i hidāyeti zemīn-i istiʿdādlarına ilḳā ve ol necm-i hüdāyı noḳṭa-i sırr-ı süveydā itmişler idi. Baʿdehu meşāʾiḫ-ı kirāmdan Ser-ḫoş Bālī Efendi ḫidmetlerinüñ[1] curʿa-i cām-ı feyżi ol tuḫm-i[2] hidāyete ḳuvvet-i nemā virüp "*Ḥasb-ı Ḥāl*" nām manẓūmelerini ki mevżūʿı eṭvār-ı sülūkdur, Bālī Efendi işāretiyle keşīde-i silkü'l-cevāhir-i rāz ve ol murġ-ı ẕī-bāli kebūter-ḫāne-i ḫānḳāh-ı ʿazīzden ruḫṣat-yāfte-i pervāz itmişler idi. Baʿdehu "Ḳurd Efendi" nām şeyḫ-i benāmuñ künām-ı ʿināyetlerine ilticā ve ṭarīḳ-ı pür-mehālīk-i ḥaḳīḳatde taḳviyet-i ḳalb-i iḫlāṣ-şiʿārını recā idüp Sūre-i kerīme-i Mülk'e taʿlīḳ eyledükleri ḥāşiyede olan aʿlāḳ-ı cevāhir-i girān-bahā anlaruñ kenār-ı deryā-yı kerāmetlerinden dürülmiş ve emr-i ʿālīleri ile ḥüsn-i iltiyām virülmişdür. Baʿdehu[3] Şaʿbān Efendi ḥażretleri ile ṣoḥbet ve naẓar-ı ʿināyetlerinden iktisāb-ı sırr-ı ḥikmet ḳılup vāṣıl-ı ser-menzil-i erbāb-ı ṭarīḳat ve nāʾil-i gencīne-i esrār-ı ḥaḳīḳat olmışlar idi. *Terceme-i Fuṣūṣu'l-ḥikem* anlaruñ imżā-yı ḳabūli ile muʿlem ve her faṣṣ-ı şerīfi dest-yārī-i ʿināyetleri ile nigīndān-ı taʿbīrde muḥkem olup el-ḥaḳḳ bir eser-i laṭīfdür ki zülāl-i ṣāf-meşreb-i ehl-i tevḥīde maḫṣūṣ ve āyāt-ı beyyināt-ı naḳş-ı füṣūṣı müʾellif-i kitāb olan ḫātem-i velāyetüñ mühürdār-ı gencīne-i ʿirfānları olduḳlarına ecell-i nuṣūṣdur. Meşreb-i ehl-i fenādan ḥiṣṣedār ve pā-yı pergār-ı himmetlerine noḳṭa-i ḥaḳīḳat medār olmaġın aʿrāż-ı dünyeviyyeden bi'l-külliye muʿriż ve işrāḳāt ü irādāt-ı İlāhiyye'ye mütemaḥḥıż olup ḥīn-i intiḳāllerinde derd-i faḳr ile Ebū Derdā'ya hem-ḥāl ve emr-i techīz ü tekfīni ḥavāle-i ṣadaḳa-i pādişāh-ı deryā-nevāl olmış idi. Baġdād ḳāżīsi olduḳlarında nāʾib irsāli içün mekātīb taḥrīr olınurken merḥūma bī-iḫtiyār girye ġalebe idüp ṣafḥa-i nāmeyi ḳaṭarāt-ı eşkden muḥāfaẓa ve kümeyt-i ḫāmeyi keşīde-zimām ḳılup[4] mülāḥaẓa esnāsında şeh-zāde ḫᵛācelıġınuñ emri vāṣıl ve merḥūma kemāl-i sürūr u ḥubūr ḥāṣıl olup secde-i şükre müsāraʿat ve idrār-ı ṣadāḳat ve icrā-yı ḫūn-ı ḳurbāna mübāderet itmişler idi. Baʿdehu şekker-rīz-i ṭabaḳçe-i taḳrīr olup "Ḳırḳ seneden ziyādedür ki dā-

1 ḥażretlerinüñ SE
2 Necm-i SE
3 150a SE
4 İdüp SE

men-i ʿiṣmetüm levs̱-i[1] maḥṣūl-i ḳażā ile ālūde ve zebān-ı münṭaliḳu'l-beyān-ı ḥikmet-perdāzum taḥtu'l-ḥükm-i ḥakemetde fersūde olmamaḳ içün dergāh-ı Ḫudā-yı bī-enbāza niyāz ve ḳarʿ-ı bāb-ı münācāt-ı çāre-sāz iderdüm. Maḳbūl-i ḥażret olmaduğına **[259a]** inkisārum var idi. El-ḥamdü li'llāhi teʿālā emārāt-ı ḳabūl nümāyān ve es̱er-i duʿā-yı icābet-ḳarīn müşāhede vü ʿıyān oldı." didüklerinde merḥūmuñ ḥüzn ü melāli āmāl-i intifāʿ-ı manṣıb ile derūnı māl-ā-māl olan müteʿalliḳāta intiḳāl idüp;

Mıṣrāʿ Bir evde ʿīş ü şādī bir evde ye's ü mātem

mażmūnı cānibeynüñ ṣıfat-ı kāşife-i ḥāli oldı. Es̱nā-yı ʿazllerinde Vezīr-i Aʿẓam Sinān Paşa'ya varup ol vezīr-i vizr-endūz-ı ʿarīżü'l-ḳafā, zuʿmınca taʿrīż ü eẕā ḳaṣd itmekle "Şāʿir ehl-i ʿilm olmaz." didükde irsāl eyledükleri mektūb-ı bedīʿu'l-üslūbdur:

Ṣūret-i Mektūb[2]

Serverā devletüñ mezīd olsun
Kevkeb-i ṭāliʿuñ saʿīd olsun

Her ümmīdüñ Ḫudā müyesser idüp
Düşmenüñ zār ü nā-ümmīd olsun

Ḥaḳḳ sübḥānühü ve[3] teʿālā nihāl-i vücūduñ libās-ı ḫulḳ u ʿaṭā ile mülebbes ü mükerrem ve cemāl-i behcet-şiʿāruñ ḥilye-i beşāşet ü bahā ile muḥallā vü muḥterem ḳılsun ki żuʿafā-yı ʿulemā dest-i recāların dāmen-i iḥsānuña dırāz ve aʿnāḳ-ı ümmīdlerin ṣavb-ı cenāb-ı āsmān-nişānuña firāz ḳılmışlardur. Ol zümreden bu ḥaḳīr-i pür-taḳṣīr ki iktisāb-ı fażl[4] u edebde nev-bahār-ı ʿömrüm ser-ḥadd-i ḫamsīnden mütecāviz ve şebāb-ı[5] şecere-i vücūdum ezhār-ı maʿārif-s̱imār ile [6]﴿وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا﴾ mertebesine fā'iz olmışdur. Çemenzār-ı devletüñe istişmām-ı būy-ı gül-i iḥsān içün gelmiş iken sinān-ı

1 257a E
2 Ṣūret-i Mektūb:- SE
3 sübḥānühü ve:- SE
4 - E
5 Esbāb-ı SE
6 Kur'ân-ı Kerîm, Meryem Sûresi, 19/ 4, "… baş bembeyaz alev aldı (saçlarım ağardı) …"

ḫār-ı zebān ile mecrūḥ idüp nihāl-i āmālimüz pejmürde ḳılmaḳ *ebred min-erba'īn* degül midür? Ḫuṣūṣā yevm-i 'īd olup yevm-i terk-i cezā vü va'īd, belki rūz-ı taṭyīb-i ḳulūb-i şaḳī vü sa'īd ola ve ḫuṣūṣā أكرموا الضيف ولو كان كافراً[1] manṭūḳınca żayf-ı ḫāne-i dīvān ve muntaẓır-ı iḥsān olavüz. Şā'ir ehl-i 'ilm olmaz, muḳaddimesi ġālibā sa'ādetli paşanun[2] şem'-i şerīfine 'ulemā ṭā'ifesinüñ 'āmmīlerinden, belki ümmīlerinden المرء عدوّ لما جهل[3] ḥükmince vāṣıl olmış gibi. Yoḫsa ḥāşā ki ḫavāṣṣ-ı 'ulemā, ḫuṣūṣā büleġā vü fuṣaḥā bu maḳūle kelām-ı laġv-ı bī-ma'nā söyleyeler ki şi'r[4] ile 'adem-i 'ilmüñ miyānında mülāzemet yoġ-iken ve şi'r bi-ḥasbi'l-luġa 'ilm iken żıddına ki 'adem-i 'ilmdür, nice 'illet olur ve aḥadü-hümā āḫarı nice müstelzem olur. Bu ma'nā ehl-i 'ilm olanlara ma'lūmdur. Cenābıñuza daḫı ma'lūm olsun ki ifāde-i 'ilmde 'ulemānuñ küstāḫlıġı şer'an ma'ẕūrdur. Silk-i cevāhir-i tanẓīm-i *Ḳur'ān-ı 'Aẓīm*'de ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾[5] istis̱nāsıyla müstes̱nā olan ḫavātīm-i ma'ārife dürr-i rengīn, şu'arā-yı mü'minīn *rıḍvāna'llāhu te'ālā 'aleyhim ecma'īn* ḥaḳḳında ve anlara mülḥaḳ olan fırḳa-i ehl-i ḥaḳ şānında kelām-ı nā-sezā söylenmez. «قال رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم ان روح القدس لايزال يؤيدك ما نافحت عن الله و رسوله»[6] Ḥadīs̱-i mezbūr aṣḥābdan Ḥassān bin S̱ābit'üñ[7] Resūlu'llāh[8] *ṣalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem* vaṣfında vāḳi' olan eş'ārını terġīb içündür. Pes ṣaḥābe ve tābi'īn *rıḍvāna'llāhu te'ālā 'aleyhim ecma'īn* ve 'ulemā-yı müteḳaddimīn ve fużalā-yı müte'aḫḫirīn süyūf-ı elsinelerin «ان من الشعر لحكمة»[9] cevāhiri ile muraṣṣa' ve kelām-ı cevāhir-intiẓāmların «و ان من البيان لسحرا»[10] ṣanā'i'i ile muṣanna' idegelmişlerdür. Līkin şi'r-i zemānede lisān-ı aḫsāya düşmegin eşrāf-ı 'ulemā dāmen-i 'iṣmetlerin ġubār-ı şi'rden müberrā ṭutarlar.

---

1 "Kafir bile olsa misafire ikramda bulun."
2 pādişāhuñ R1
3 "Kişi bilmediğinin düşmanıdır."
4 şu'arā SE
5 Kur'ân-ı Kerîm, Asr Sûresi, 103/ 3, "İman edenler ... hariç."
6 Hadîs-i Şerîf, "Allah ve Resûl'ünü savunduğun sürece Cebrail seni destekleyecektir." Sahîh-i Müslim, C. 4, s. 1935.
7 S̱ābit'üñ ḥaḳḳında SE
8 Allāh ve Resūlu'llāh SE
9 Hadîs-i Şerîf, "Şiirin bazısı hikmet içerir." Buhârî, Edeb, 90; Ebû Dâvud, Edeb, 95 (5010).
10 Hadîs-i Şerîf "Bazı sözler sihir gibi etkilidir." Tahkîkü't-tecrîd fî Şerhi Kitâbü't-tevhîd, C. 2, s. 286.

Beyt

شعر در نفس خويشتن بد نيست
نالهٔ من ز خست شركاست [1]

İmām Ṣaġānī r*aḥimehu'llāh Meşārıḳ*'da Şerīd bin Süveyd Ṣaḳafī'den rivāyet ider *raḍiya'llāhu te'ālā 'anhu*: "Bir gün ol ḫūrşīd-i semā-yı faṣāḥat ü beyān, ṭūṭī-i şekkeristān-ı ﴿الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ﴾[2], Resūl-i Ḥażret-i Sübḥān maḳām-ı **[259b]** beşeriyyete[3] tenezzül idüp taṭyīb-i ḳulūb-i aṣḥāb içün Şerīd'e ḫitāb buyururlar ki "هل معك من شعر امية بن ابى الصلت شئ فقال فانشدته بيتا فقال هيه ثم انشدته بيتا فقال هيه حتى انشدت مائة بيت الحديث"[4] Hiye lafẓı kesr-i yā[5] ile kelime-i istizādedür. Ya'nī ziyāde ṭaleb itmek[6] içündür. Pes Ümeyye efṣaḥ-ı fuṣaḥā-yı 'Arab olmaġın Ḥażret-i Peyġamber anuñ şi'ri istimā'ın ṭaleb idüp her beyt oḳunduḳca şekker gibi mükerrer olmasın emr itdi. Şerīd'e[7] yüz beyt oḳudup her beytüñ ḳāfiyesinde yüz[8] behcet ve redīfinde[9] biñ sürūr iẓhār ḳıldı. Pes inṣāf olınsun. Eger muṭallaḳā şi'r-i hevā olaydı, ol ḫaṭīb-i minber-i i ﴿وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَى﴾[10], enīs-i meclis-i ﴿قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى﴾, bülbül-i naġme-serā-yı[11] ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى﴾, istimā'-ı nevā-yı şi'rden böyle ihtizāz ü inbisāṭ mı inşā iderdi. Ḥattā rivāyet[12] olınur ki bir def'a[13] istimā'-ı hevā-yı şi'rden serv-i ḳāmetleri ḥareket ve semā' idüp ridā-yı mübāreklerini sāye-ṣıfat ḫāke ṣaldılar. Üftādeler ol ridāyı taḳsīm idüp aldılar. Her ḥiṣṣenüñ nice rūzgār bereketi mevrūs̱e oldı, ḳaldı. قال صاحب الكشاف و القول فيه ان الشعر باب من الكلام فحسنه كحسن الكلام و قبيحه كقبيح الكلام[14] Mutlaḳ şi'rüñ nehyinde naṣṣ yoḳdur. Meger şu'arā-yı ma'hūdenüñ şi'rleri

---

1 "Şiir bizatihi kötü değildir. Benim feryadım, ortaklarımın cimriliği yüzündendir."
2 Kur'ân-ı Kerîm, Rahmân Sûresi, 55/ 1-2, "Rahmân olan (Allah) Kur'ân'ı öğretti."
3 257b E
4 " 'Ümeyye b. Ebî Salt'ın siirlerinden ezberinde var mı?' diye sordu. Şerid (ra.) 'Peygamberimize bir beyit okudum.' dedi. Peygamber'imiz 'Biraz daha oku.' diye bir kaç kez ısrar edince Şerid (ra.) yüz beyt kadar okuduğunu ifade etmiştir."
5 Hā'in R1, E
6 - R1, E
7 Ḥattā Şerīd'e SE
8 - R1, E
9 150b SE
10 Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, 53/ 3, "O, kendiliğinden konuşmamaktadır."
11 Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, 53/ 4, "Bu, sadece vahyedilen bir vahiydir."
12 istimā' SE
13 Bir def'a SE
14 "Keşşaf adlı tefsirin yazarı (Zemahşerî) bu konuda şöyle demiştir: 'Şiir bir söz çeşididir. Dolayısıyla güzel olanı güzel söz; kötü olanı da kötü söz gibi değerlendirilmelidir.' "

ola ve şi'r mübāḥ olduġından şübhe yoḳdur, mādām ki ḳalbi ẕikru'llāhdan ve mülāḥaẓa-i aḥkām-ı şer'iyyeden meşġūl ḳılmaya. Muḥaṣṣal-ı kelām, şi'rüñ kemiyyet-i medḥ u ẕemmi ve tiryāḳ u semmi beyānında[1] kümeyt-i ḳaleme meydān-ı ṣaḥīfe teng ve ṭūṭī-i nāṭıḳa ḳafeṣ-i tende lāl ü dengdür. Zīrā fevā'id-i celīlesi çoḳdur. Şi'r ḫizāne-i mekārim ve zīnet-i melāḥim ü velā'imdür. Ekṡeri ilhām-ı Rabbānī ve telḳīn-i sübḥānīdür, mādām ki fuḥşiyyātı müştemil olmaya. Ve eḥādīṡ-i nebeviyyede bu daḫı vārid olmışdur ki "علموا اولادكم الشعر فانه يفتق الذهن ويورث الشجاعة" , ya'nī evlādıñuza şi'r ögredüñ ki ẕihni güşāde ider ve şecā'at ifāde ḳılur ve bi'l-cümle şi'r mecāmi'-i ḥikem ü 'irfān ve şevāhid-i müşkilāt-ı *Ḳur'ān*'dur.

إذا التنزيل أشكل منه حرف
فشاهد ذلك الشعر المقول[2]

Ve naẓm içün ḳaydu'l-evābid dimişlerdür. Zīrā naẓm müteġayyir olmaz. Neṡr olur ve ṭıbā'-ı merdüm, neṡrden naẓma artuḳ mā'ildür, meger selīm olmaya. Görülmez mi ki Fārisīde *Meṡnevī-i Mevlānā* ve Türkīde *Muḥammediyye* ve *Dīvān-ı 'Āşıḳ Paşa* ve sā'ir eş'ār-ı ekābir-i 'ulemā nüfūs-i ḫavāṣṣ u 'avāmda terġīb ü terhībe müte'alliḳ aḥkāmda te'ṡīr-i belīġ itmişdür. Şi'r-i daḳīḳuñ maḥāsini fevḳu'l-ḥadd ve sevād-ı vaṣfı dā'ire-i taḥrīr ü ta'rīfden evsa' u eb'addur, meger naẓarda şi'r, şi'rden mütefāvit olmaya. Zīrā naẓm mütenāṣibü'l-elfāẓdur, neṡr gibi degüldür. Münāsib, ġayr-ı münāsibden evlādur. Ḫuṣūṣā tenāsüb-i ṣavt daḫı munżamm ola. Ḫoş elḥānlardan ṣudūr idicek, mü'eṡṡir-i ṣudūr olduġın ḥayvān daḫı idrāk ider. Bu cümleden ġaraż-ı 'ilmī budur ki şi'rüñ ḳā'ili maḥżā şi'r söylemek ile 'aḳlen ve şer'an melāmet ü taḥḳīr[3] olınmaġa müstaḥiḳḳ olmaz. Belki hüneri ḥasebi ile tevḳīr ve ri'āyet olınmaḳ gerek, ve's-selām.

Eş'ār-ı şerīfelerinden nümūnedür:

Ḳadem da'vāsın itmek ṭab'-ı cevherdāra lā'iḳdur
Ki cevher eskimez eksilmek olmaz ḫāke düşse zer[4]

---

1 Meyānında SE
2 "Kur'ân'da anlamı çıkarılamayan bir kelime ile karşılaşıldığında bir şiir o kelimenin anlamını tespit etmede yardımcı olur."
3 Ü taḥḳīr:- SE
4 Ḳadem//zer:- E

Ṣıfat-ı Bahār[1] Yemm-i aḫḍar gibi mevc urdı çemen geldi bahār
Zevraḳ-ı cām ile demdür idelüm ʿazm-i kenār

Hep bu faṣl içre imiş mes'ele-i ʿışḳ u cünūn
Gūş ḳıl nüsḫa-i gülden oḳusun anı hezār

Būyı dil-keş semenün ferşi münaḳḳaş çemenüñ
Mey-i bī-ġış çekelüm ḫoş geçelüm leyl ü nehār

Dökülür bād-ı ṣabā ile şükūfe çemene
Tāzeler sebzede destārını ṣan kim eşcār

Sīnedür ṣaḥn-ı çemen çākleri āb-ı revān
Yaʿnī ḥālāt-ı bahār eyler imiş toprağa kār

Dāstān-ı mihr oḳur hep nüsḫa-i gülden hezār
N'eylesün ammā ki yok güllerde gūş-ı iʿtibār

Gülşenüñ her ḳıṭʿası mühr-i Süleymān naḳşıdur
Yaraşur şāh-ı gülün taḫtın götürse rūzgār

Yārsüz dil murġı ṭarḥ-ı gülşene māʾil degül
Ṭutalum tesḫīr içün ḳonmış hezār-ender-hezār[2]

ʿīdgāh oldı çemenler ġonceler eṭfāl-ı ʿīd[3]
Ṣalınur bād-ile gül dūlāba bindi cūybār

Ṣıfat-ı Sūr[4] Bir ṣubḥ-dem ki sūr-ı güle ebr-i nev-bahār
Gönderdi jāleden **[260a]** ṣaçılıḳ dürr-i bī-şümār

Reftāra geldi serv eline şemʿ-i sebz alup
Ezhān sū-be-sū oḳudı gülşene hezār

1 Ṣıfat-ı Bahār:- R1, SE; 258a E
2 Yemm//hezār:- R1
3 Bu beyit SE'de 6. sıradadır.
4 Ṣıfat-ı Sūr:- R1

Encüm degüldi zāhir olan gökde ol gice
Yaḳdı sürūr-ı sūr ile gerdūn ṭoḳuz ḥiṣār

Hep sünnet-i Muḥammede cem' oldı ümmeti
A'dā-yı ehl-i sünnete la'net hezār bār[1]

ez-Cülūsiyye[2] Meger ki çekdi ḳulagın mübeşşir-i iḳbāl
Şafaḳda ḫaylī ḳızarmış göründi gice[3] hilāl

Şafaḳ degül ḥareketden ḳızardı rūy-ı felek
Zemān-ı salṭanat-ı şāha itdi isti'cāl[4]

ez-Ġazeliyyāt[5] 'Arż-ı ḥāle yok meded kūyına ḫod varmaḳ muḥāl
Mest-i 'ışḳum şöyle kim reftār güç güftār güç

Bir oñulmaz yaradur 'ışḳ u maḥabbet yarası
Ḥāṣılı ṣarılmayıca çāre yoḳ tīmār güç[6]

[Ve lehu] Görüp āyīne-i ruḫsāruñı ben ṭūṭī-i gūyā
Bu günden 'āşıḳuñ olmaḳ göründi īy gül-i ra'nā[7]

[Ve lehu] Bizi eyler ġam-ı 'ışḳuñda bir künc-i ferāġat yoḳ
Bu meydān-ı belānuñ gūy-ı ser-gerdānıyuz cānā[8]

Feraḥdan aġlaruz ġamdan güler bir özge abdāluz
Lebüñle ḫaṭṭıñuñ geh mest ü geh ḥayrānıyuz cānā[9]

[Ve lehu] Ol ṣanem reftār ile bir serv-i bāladur gider
Yanına üftādeler düşmiş temāşādur gider

Nāz ider gelmez kenār-ı 'āşıḳa ol dil-rübā
Söylenür dillerde ammā bir dil-ārādur gider[10]

---

1 Reftāra//bār:- R1
2 ez-Cülūsiyye:- R1, SE
3 Gūş-i SE
4 Şafaḳ//isti'cāl:- R1
5 ez-Ġazeliyyāt:- R1
6 Bir//güç:- R1
7 Bu beyit E'de birinci sırada yer almaktadır.
8 bu beyit E'de ikinci sırada yer almakta.
9 Feraḥdan//cānā:- R1
10 Ol//gider:- R1

[Ve lehu] Belā dildendür ol cānān elinden dādımuz yoḳdur
Göñüldendür şikāyet kimseden feryādımuz yoḳdur[1]

[Ve lehu] Şarāb-ı laʿl-gūn kim ayaġından içdüñ iy sāḳī
Ṣorarsañ başını mey-ḫāne küncinde ser-i ḫumdur[2]

[Ve lehu] Ucuz bahālı gerekdür metāʿ-ı dehr-i denī
Bahāmuz aġır anuñçün revācımuz yoḳdur

[Ve lehu] Ḳande bir ġam yārsuz ḳalsa benümle yār olur
Bir belā kim ṣāḥibin bulmaz baña ġam-ḫᵛār olur[3]

[Ve lehu] Yaş dökündi dīdeden dil pür-ġam-ı cānānedür
Ḥāṣılı ḫarcına yitmez bir ʿaceb vīrānedür[4]

[Ve lehu] Çün sırr-ı Ḥaḳ vücūh-ı meẓāhirde müstetir
Bir veche nāẓıruz görelüm Ḥaḳ ne gösterir

Aʿyān-ı mümkināta naẓar eyledüm dilā
Ḳayd-ı ṣuverde her biri bir kāra muntaẓır

Gülşende güne güne nedür bu şükūfeler
Āb u hevāsı bir ḳamunuñ bāġbānı bir

Ser-çeşme bunca ḳatreye baḥr-ı vücūd imiş
Ser virmeyince olımadum āşinā-yı sır

Māhiyyet-i vücūb ile imkānı farḳ idüp
Oldum ḳuṣūr-ı ḳudretüme Nevʿīyā muḳır[5]

[Ve lehu] Baḳma cemāl-i ḫūba ḫaṭ-ı müşg-bārsuz
Çıḳmaz kitāb-ı mihr ü maḥabbet kenārsuz

1 Belā//yoḳdur:- R1
2 Şarāb//ḫumdur:- R1
3 Ḳande//olur:- R1
4 Yaş//vīrānedür:- R1
5 Çün//muḳır:- R1; 258b E

Yoḳ pīrümüz ṭarīḳ-ı maḥabbetde gerçi kim
Zībā cüvānları severüz iḫtiyārsuz

ʿIşḳuñ uṣūli nāle vü āh-ı şebānedür
Nerd-i maḥabbet oynayımaz kimse zārsuz

Āsān olur mı göñline girmek güzellerün
Elbette kāfir illeri olmaz ḥiṣārsuz

Nevʿī ḳanı zemānede bir ehl-i iʿtibār
Olsa ʿaceb mi sözlerimüz iʿtibārsuz[1]

[Ve lehu] Cānā cemālüñ seyrine cān ü göñülden māʾilüz
Cān ise laʿlüñe bahā ol seyre biz de ḳāʾilüz[2]

[Ve lehu] Tenümden çekdi tīġin yār zaḫm-ı ḫūn-feşān gitmez
Çekilse ṣuyı vādīnüñ nişānı bir zemān gitmez[3]

[Ve lehu] Ne ḳara ḳulluġuñ olsa efendi baş üzere
Ḳālem miṣāl dilersen beni kitābete kes[4]

[Ve lehu] Zaḫm-ı seng ü eṡer-i nāḫunla hecrüñde
Şöyledür çihre-i ʿāşıḳ ki ne göz belli ne ḳaş[5]

[Ve lehu] Başı irişdi göge rifʿat-ile her dūnuñ
Ḥaḳ budur kim ḳatı alçaḳlıġı var gerdūnuñ

[Ve lehu] Göreli rūyuñı ṣūretleri büt-ḫānelerüñ
Oldılar cümle senüñ yazılu dīvānelerüñ

Şöyle mest itdi senüñ cām-ı lebün anları kim
Yürüdükçe ṭolaşur ayaġı peymānelerüñ[6]

---

1 Baḳma//iʿtibārsuz:- R1
2 Cānā//ḳāʾilüz:- R1
3 Tenümden//gitmez:- R1
4 Ne//kes:- R1
5 Zaḫm//ḳaş:- R1
6 Göreli//peymānelerüñ:- R1

[Ve lehu] Geçürmezler boġazdan ẕerrece āb-ı Mesīḥāyı
Yasaġı ādem öldürmez mi hey ṣūfī Ḳalaṭanuñ[1]

[Ve lehu] Öldürürsün ʿāşıḳı nāz ile reftār eyleme
Dūstum sen ḫod ser-ā-pā ṭurduġuñca nāzsun[2]

[Ve lehu] Göñül hercā'ī dil-ber bī-ḥaḳīḳat n'eylesün Nevʿī
Şikāyet bī-vefālardan şikāyet bī-vefālardan

[Ve lehu] Pā-mālüñ oldum itme ḥaẕer ben ġubārdan
Bir gün gelür yoluña ṣaḳın rūzgārdan[3]

[Ve lehu] Her ṭarafdan şuʿle-sāz oldı nihāl-i erġavān
Bāġa āteş düşdi ṣandı eyledi bülbül fiġān[4]

[Ve lehu] Erbāb-ı ʿışḳa irişe çoḳ ġuṣṣa Nevʿiyā
Taḳsīm olınsa bu ġazel-i ābdārdan[5]

[Ve lehu] ʿArż idüp yāreni hīç isteme tīmār göñül
Hele bir yoḳlana defterde göre var mısun[6]

[Ve lehu] Luṭf-ı ṭabʿumla şeref buldum Mesīḥā gibi
Ādeme lāzım degül olmaḳ fülān ibn fülān[7]

[Ve lehu] Yārdan kesme tażarruʿ semtini Manṣūrı gör
Bir ten-i bī-cān iken boynın egerdi dārdan[8]

[Ve lehu] Ḳopardı ḥālet-i Mecnūna seng ü ḫākden şefkāt
O maḥzūnuñ degüldi sözleri bīhūde dīvāra

1 Geçürmezler//Ḳalatanuñ:- R1
2 Öldürürsün//nāzsun:- R1
3 Pā//rūzgārdan:- R1
4 Her//fiġān:- R1
5 Erbāb//ābdārdan:- R1
6 ʿArż//var mısun:- R1
7 Luṭf//fülān:- R1
8 Yārdan//dārdan:- R1

Ne būy-ı mihr ü ne reng-i vefā var berg ü bārında
Düşüpdür bāġ-ı dehr adlu göñül bir özge gülzāra[1]

[Ve lehu] Māye-i naḳd-i ḥayāt olsa eger dīdārı
Ölümümdür benüm aġyār ile görmek yāri[2]

[Ve lehu] Ġarīḳum baḥr-ı 'ışḳuñda ḥarīḳum nār-ı şevḳuñda
Meded bu āşinālıḳ rūşenālıḳ yād olınmaz mı[3]

[Ve lehu] Gelenler bizden evvel meclis-i 'ışḳı temām itmiş
Bize ol bezm-i 'ālīden bu cām-ı ser-nigūn ḳaldı[4]

[Ve lehu] Şevḳ ehlini el üzre tutar şimdi gülistān
Seyr eyle çemende döşenen berg-i çenārı[5]

[Ve lehu] Viṣāle va'de itmişdün ferāmūş eyledüñ gitdi
Meded rūḥ-ı revānum ölmedin gel va'demüz yetdi

Eger güldür eger ḫār-ı cefā redd eylemez 'āşıḳ
Hemān luṭf eyle iy ġonca göñülden her ne kim bitdi[6]

[Ve lehu][7] Erbāb-ı 'īşe ya'nī ṭarab ḥāṣıl itmege
Bir tāze naḳş baġladı üstād-ı sāz-kār

Şehbāzla ḫuṣūmete ḳādir midür ḫoros
Terk eylesün 'inādı ḳızılbaş-ı nā-bekār

[Ve lehu] Dāstān-ı mihr oḳur hep nüsḫa-i gülden hezār
N'eylesün ammā ki yoḳ güllerde gūş-ı i'tibār

---

1 Ḳopardı//gülzāra:- R1
2 Bu beyit SE'de en sonda yer almaktadır.
3 Ġarīḳum//olınmaz mı:- R1
4 Gelenler//ḳaldı:- R1
5 Şevḳ//çenārı:- R1
6 Viṣāle//bitdi:- R1; 259a E; Bundan sonra gelen şiirler sadece R1'de bulunmaktadır.
7 Bu manzume SE'de 3. ve 4. beyittir.

Bezm-i gülşende fürūzān oldı şem'i lālenüñ
Bāl ü per yaḳsa benefşe yaraşur pervānevār

[Ve lehu] Bıraḳ ṭarīḳ-ı maḥabbetde cübbe-i teni kim
Hevāsı ıssı o vādīlerüñ menāzili dūr

Ḳabā-yı cismini çāk itmek ile görme misin
Külāh-ı kelle-i şāh-ı cihān olur semmūr

Bisāṭuña ṭutalum geldi şem'-i kāfūrī
Kişi yaḳılduġın añmaz mı ḫāne-i zünbūr

Çıḳardı dürr ṣadefi çünki ḳa'r-ı deryādan
Ḳomaz kemāl-i suḫan ṣāḥibinde naḳṣ u fütūr

Geçürdi Yūsuf-ı Ken'ānı ḥüsn-i ta'bīri
Serīr-i Mıṣra 'alā raġmi ḥāsidān Ġayūr

[Ve lehu] İrişdi menzile tīr-i murādı her kişinüñ
Baña gelince velī itdi rūzgār ihmāl

Çenār destine beñzerdi yufḳalıḳda elüm
Ve līk bād-ı hevā ḳılmış anı māl-ā-māl

[Ve lehu] Çenārāsā cenāb-ı Ḥaḳḳa el ḳaldurduġum bu kim
Çıḳar bālāya çün kef-i terāzū olsa bī-dirhem

[Ve lehu] Bilürler cevherinden ḫanceri ābından elmāsı
Sözünden sen de fehm it ṭab'-ı Nev'ī-i suḫan-dānı

[Ve lehu] Üstine gerçi dönersün bir iki gün 'āḳıbet
Āsiyā gibi idersün dāneñi zīr ü zeber

[Ve lehu] Dād elüñden iy 'adāletsiz felek feryād ü dād
Sen murād alduñ velī dünyāyı ḳılduñ nā-murād

[Ve lehu] Ṭaġlarda helāk eyledi Ferhād vücūdın
Göstermez imiş ṣan'atını kimseye üstād

[Ve lehu] Bu sāde naẓmı ehl-i ṣanā'i' begenmese
Nev'ī ne ġam bizüm sözimüz 'āşıḳānedür

[Ve lehu] Kim umardı rāz-ı 'ışḳuñ sırrını Manṣūrdan[1]
Līk cellād-ı ḳażā eyler teḳāżā söyledür

[Ve lehu] 'Ārifüñ göñlin Ḫudā ġamgīn ider şād eylemez
Bende-i maḳbūlini mevlāsı āzād eylemez

[Ve lehu] Ṭolı ṭolı içilür gerçi ṣāġar-ı 'īşi
Ṣoñında dest-i ecel merḥabāsına degmez

[Ve lehu] Zāhide miḥrāb-ı mescid 'ārife ebrū-yı yār
Cilvegerdür pertev-i nūr-ı Ḫudā her gūşeden

el-Mevlā Muḥyi'd-dīn (Aġzıḳara)

Vilāyet-i Ḥamīd a'mālinden "Keçiborlı" dimekle meşhūr ḳaṣabada "Şeyḫ Yaḥyā" nām merd-i ṣāliḥuñ[2] ferzend-i hünerveri, "Aġzıḳara" dimekle ma'rūf Meḥemmed Efendi ḫidmetleridür. Güncişk-i dil-i zārı evc-i ma'ārife pervāz ve ḫırmen-i fażl ü 'irfāna vuṣūl içün şehper-i himmeti bāz idüp İstanbul ḳāżī-si olan Ḳarasili Ḥasan Efendi'nüñ küngüre-i ṭāḳ-ı 'ināyetlerinde āşiyāne-sāz ve ṭavḳ-ı mülāzemetleri ile ḳumrī gibi mümtāz olmış idi. Merātib-i 'aliyye-i 'ilmiyyeyi cilvegāh ve ḳıbāb-ı medāris-i celīleyi penāh iderek ḳırḳ aḳçe medre-seden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Baḥrī Ḥasan Çelebi yirine Ḫayre'd-dīn Paşa ḫāricine 'āric olmış idi. **[260b]** Ṭoḳsan bir Ṣafer'inde Aḫī-zāde 'Abdu'l-Ḥalīm Efendi yirine Şāh Sulṭān pāyesine nā'il, ṭoḳsan dört Şa'bān'ında 'Ömer Beg yirine Ṣaḥn'a vāṣıl olup ṭoḳsan altı Rebī'u'l-evvel'inde yine anlar yirine Kütāhiyye ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām olmış idi. Ṭoḳsan yedi

1 151a SE
2 Merd-i ṣāliḥüñ: 'azīzüñ SE

Cemādiye'l-āḫire'sinde azl olınup yirine Müderris-zāde naṣb olındı. Ṭoḳsan sekiz Ramażān'ında 'Abdu'r-raḥīm Efendi yirine Selānik ḳażāsı müyesser olup ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde ma'zūl ve yirine Kemāl Efendi mevṣūl oldı. Elf-i kāmil Şa'bān'ında[1] Medīne-i Münevvere pāyesini iḥrāz itdükden ṣoñra Rıḍvān Efendi yirine Baġdād ḳażāsıyla ber-murād[2] olup biñ bir Şevvāl'inde selefi i'āde olındı. Biñ beş Rebī'u'l-evvel'inde Ṣalıncaḳ Rıḍvān Efendi yirine İzmir ḳażāsına ṣalındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde selefi ḫalef ve kiştzār-ı nā-resīde-i āmāli telef oldı. Biñ yedi senesinde ṣa've-i cānı şikār-ı mār-ı ecel ve berhem-zen-i dāmgāh-ı ümmīd ü emel olmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ṣalāḥ ile meşhūr, ḥavṣala-i isti'dādı deñlü dāne-çīn-i ḫırmen-i feżā'il olmaġa heves ve nāy-ı siyeh-fem gibi ḳabūl-i nefes idenlerden idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Pervīz Efendi Tezkirecisi)

Taḥṣīl-i 'ulūm-ı dīniyye ve tekmīl-i ḥaḳā'iḳ-ı yaḳīniyye idüp ṣudūr-ı devlet-i Süleymāniyye'den Pervīz Efendi merḥūmuñ ḫidmet-i 'aliyyelerinde ḳā'im ve tezkirecilik ḫidmetinde mülāzım olmış idi. Ṭarīḳ-ı tedrīsde ḳaṭ'-ı merātib ve ṭayy-ı merāḥil-i menāṣıb iderek kırk aḳçe ile meşrūṭası olan Pervīz Efendi Medresesi'ne müderris olduḳdan ṣoñra on aḳçe teraḳḳī ile ḫāric rütbesine nā'il olup ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Şevvāl'inde Aḥmed Çelebi maḥlūlinden Edrine'de Cāmi'-i 'Atīḳ pāyesine vāṣıl olmış idi. Biñ iki Receb'inde Maḥmūd Efendi yirine Gelibolı ḳażāsı 'ināyet olındı. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde 'azl olınup selefi i'āde olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Ḥüsām Efendi maḥlūlinden Mar'aş ḳażāsıyla nihāl-i āmāli bālā-keş olmış idi. Biñ beş Rebī'u'l-evvel'inde 'azl olınup manṣıbı Çil Ḥaydar Efendi'ye virilmiş idi. Ḳabūl itmemekle Muṣlī Çelebi'ye tevcīh olındı. Biñ yedi evāḫirinde müddet-i ḥayātı āḫir oldı.

Mevlānā-yı mezbūr " 'Arab Tezkireci" dimekle meşhūr, ẕikrün bi'l-ḫayra ṣāliḥ, sa'ādetmend-i müfliḥ idi.

---

1 Şevvālinde SE
2 Ber-murād:ser-efrāz SE

el-Mevlā Sinānе'd-dīn Yūsuf (Ḳazancıḳulı)

"Ḳazancıḳulı" dimekle meşhūr ve beyne'l-mevālī meziyyet-i rüşd ü sedād ile ma'rūf u meẕkūr idi. Ḳayd-ı esr-i cehāletden fekk-i raḳabe-i beşeriyyete himmet ve Yūsuf-miṡāl mālik-i Mıṣr-ı[1] fażīlet olmaġa 'azīmet eyleyüp ṣafā-yı cevher-i ẕātla mümtāz ve istiḳāmet-i ṭab'-ı secencel-simātla ser-efrāz olmaġın ba'ż-ı 'ulemādan mülāzemet rütbesin iḥrāz itmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi ḳaṭ'-ı nişīb ü firāz ve ṭayy-ı merāḥil-i dūr ü dırāz iderek ḳırḳ aḳçe ile Unḳapanı'nda vāḳi' Ḫᵛāce Ḫayre'd-dīn Medresesi'nden ma'zūl iken[2] ṭoḳuz yüz ṭoḳsan sekiz Receb'inde 'Ömer Efendi yirine "Ṣoġuḳḳuyı" dimekle ma'rūf Pīrī Paşa müderrisi olmış idi. Biñ bir Muḥarrem'inde Ferhād Paşa ḫᵛācesi 'Abdu'l-kerīm Efendi yirine Rüstem Paşa ḫāricine taḥrīk olındı. Biñ iki Receb'inde Fehmī Çelebi yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesine terfī' olındı. Biñ üç Şa'bān'ında Ḳara 'Abdu'r-raḥmān Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sında ḳabūl itmeyen Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi yirine Baġdād ḳażāsı virilmiş idi. Bunlar daḫı redd eyleyüp 'azl iḫtiyār itmekle Nişāncı-zāde'ye virildi. Üç seneye ḳarīb ma'zūl ü ser-gerdān ve beyt-i meşhūr-ı Necātī nāme-i a'māline 'unvān olmış idi:

Şi'r Ma'zūllıḳ egerçi bir ḳara ṣancıdur.
Kendi ḳazandı kime ne kendi ḳazancıdur

Biñ altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Potur Ṣāliḥ yirine Edrine'de **[261a]** Sulṭān Bāyezīd Medresesi 'ināyet olındı. Biñ yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḳuds-i Şerīf pāyesiyle vaẓīfe-i teḳā'üd ta'yīn olınup güşe-nişīn-i ḫumūl ve[3] 'ilm ü 'ibādete meşġūl iken biñ sekiz Muḥarrem'inüñ ṭoḳuzuncı güni 'ālem-i āḫirete riḥlet eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm 'iffet ü nezāhetle mevsūm, tekellüfāt-ı resmiyyeden mu'riż, ḥaḳā'iḳ-ı dīniyyeye mütemaḥḥıż idi.

1 Meleke-i SE
2 259b E
3 Küşe//ve:- SE

el-Mevlā el-Fāżıl[1] Muṣṭafā bin el-Mevlā Ebu's-su'ūd (Ebu's-su'ūd-zāde[2])

Şeyḫü'l-İslām, rüknü'l-'ulemā'i'l-a'lām Ebu's-su'ūd Efendi ḥażretlerinüñ maḫdūm-ı güzīni ve sa'du's-su'ūd-i āsmān-ı ẕāt-ı rezīnidür. Ṭoḳuz yüz altmış beş senesinde ser-ber-āverde-i girībān-ı vücūd ve nūr-feşānende-i maṭla'-ı şühūd olmış idi. Vālid-i 'ālī-şānlarından iktisāb-ı 'ilm ü edeb ve cem'-i feżā'il-i mevrūs̱ u mükteseb ḳılup nice zemān medrese-i ifādelerinde mutaṣarrıf-ı ḫidmet-i i'āde olduḳdan ṣoñra ḳayd-ı mülāzemet ile ḫidmet-i ḫᵛāce-i kāmilden āzāde olup ṭoḳuz yüz seksan iki Rebī'u'l-āḫir'inde ikrāmen li-vālidihi'l-kerīm, 'azl olınan Ḳara Ḳāsım yirine ibtidā Ṣaḥn Medresesi ile tekrīm olındı. Seksan dört Rebī'u'l-āḫir'inde ba'ż-ı aṣḥāb-ı ta'aṣṣub ġadrı ile ma'zūl olup medreseleri 'Azmī Efendi'ye virildi. Seksan altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Dökmeci-zāde yirine altmış akçe ile tekrār Ṣaḥn Medresesi tevcīh olındı. Ṭoḳsan Rebī'u'l-evvel'inde birāder-zādeleri 'Abdu'l-vāsi' Çelebi maḥlūlinden Edrine Selīmiyyesi'ne terfī' olındı. Ṭoḳsan iki Şevvāl'inde[3] 'Abdu'r-raḥīm Efendi yirine Selānik ḳażāsında fermān-revā-yı ḥükm ü imżā oldılar. Ṭoḳsan dört Cemādiye'l-ūlā'sında 'azl olınup Duḳadin-zāde 'Os̱mān Efendi seccāde-nişīn-i ḳażā olmış idi. Ṭoḳsan beş Rebī'u'l-evvel'inde ḫalefleri yirine i'āde olındılar. Sene-i mezbūre Receb'inde Pīrī Efendi yirine Ġalaṭa ḳażāsına naḳl olındılar. Ṭoḳsan altı Şa'bān'ında Pīrī Efendi maḥlūlinden Burusa ḳażāsına tebdīl olındılar. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde ref' olınup yirlerine Ṣun'u'llāh Efendi terfī' olındı. Elf-i kāmil Receb'inde Ṣun'u'llāh Efendi yirine Edrine ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ bir Receb'inde Şems Efendi yirine İstanbul ḳażāsına taḥrīk olındılar. Biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sında vāḳi' cülūs-ı Meḥemmed Ḫānī es̱nāsında 'Alī Efendi yirine Anaṭolı ṣadrına vāṣıl olmışlar idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde müteḳā'id ve yirlerine Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi müteṣā'id oldı. Biñ beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Aḫī-zāde 'Abdu'l-ḥalīm[4] Efendi yirine mükerreren ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Biñ yedi Muḥarrem'inde Bāḳī Efendi yirine ṣadru'l-'ulemā-yı Rūm ve nā'il-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merūm oldılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde pister-i

---

1 El-Mevlā el-fāżıl:el-Mevlā SE
2 Ebu's-su'ūd-zāde:Ebu's-su'ūd-zāde Efendi SE
3 Şa'bān'ında SE
4 'Abdu'l-Ḥalīm:- R1, E

maraż destgāh-ı ṣadāretden[1] bedel ve bālīn-i tekyegāh-ı ʿacz sened-i müddeʿā-yı ecel olup manṣıb-ı celīl-i ṣadāret Ḫʷāce-zāde Meḥemmed Efendi'ye maḥall görüldi. Ol marażdan ifāḳat müyesser olmayup biñ sekiz Ṣafer'inüñ on beşinci güni intiḳāl ve civār-ı ḳudse irtiḥāl itmişler idi. Sinn-i şerīfleri ḳırḳ üç senesine[2] dāḫildür. Ḥażret-i Eyyūb'de vālid-i mācidleri cenbinde medfūn ve nişāngāh-ı tīr-i duʿā-yı ehl-i derūndur. Medfen-i maʿhūd ḳurbında vāḳiʿ olan mekteb erbābından baʿż-ı ṣuleḥā ṣāḥibü't-tercemenüñ vefātı güni mollā-yı merḥūmuñ mezār-ı fā'iżü'l- envārından [3]﴿إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعونَ﴾ āyet-i kerīmesini ıṣġā itdüklerini Ḫusrev-zāde merḥūm imlā itmişdür.

Mollā-yı merḳūm maḫdūm-ı maʿālī-rüsūm, her ʿilme muḫtaṣṣ, künūz-ı rümūz-ı ḥaḳā'iḳa muraḫḫaṣ, be-taḫṣīṣ fıḳha ve uṣūle kāmilü'l-vuṣūl, mecmaʿu'l-baḥreyn-i maʿḳūl ü menḳūl, ḥükūmetinde ṣalābet ü ṣarāmetle meşhūr, ṣadāretinde nezāhet **[261b]** ü istiḳāmetle müsellem-i cumhūr, kerīmü'ş-şān-ı ʿālī-himmet, celīlü'l-ḳadr-i ṣāḥib-i ʿazīmet, cebīn-i ḫāli maṭraḥ-ı şuʿāʿ-ı[4] saʿādet ü iḳbāl, ṣafḥa-i bāli ḳalem-gīr-i nuḳūş-ı fażl ü kemāl, vāris̱-i vāḥid-i ʿilm-i nebevī[5], pertev-i envār-ı Muṣṭafāvī[6], maḫādīm-i mollā ki mevālid-i s̱elās̱e gibi revnaḳ-ı dünyā ve mefḫar-ı çār ümmehāt ü nüh ābādur. Bunlar müte'aḫḫir iken ol cemʿiyyet-i erbāb-ı[7] ʿilm ü kemāle zīb ü zeyn ve s̱ālis̱-i neyyireyn olup rehnümūnī-i kevkeb-i baḫt-ı hümāyūn ile evc-i saʿādet-i imtiyāza celīlü's-ṣuʿūd ve maẓhar-ı sırr-ı Ebu's-suʿūd idi.

Şiʿr Saʿd ibn saʿdsun şeref-i şems-i ẕāt-ıla
Sende ẓuhūr eyledi sırr-ı Ebu's-suʿūd

Ḥüsn-i kitābetleri olmaġın[8] *Dürer [ü] Ġurer* ems̱āli muṭavvelātı taḥrīr ve taḥşiye ile es̱er-i dil-peẕīr eylemişdür.

1 260a E
2 ʿadedine SE
3 Kur'ân-ı Kerîm, Bakara Sûresi, 02/ 156, "Şüphesiz ki biz Allah için varız ve şüphesiz ki ona döneceğiz."
4 - SE
5 ʿilm-i nebevī:Muṣṭafāvī SE
6 Muṣṭafāvī:ʿilm-i nebevī SE
7 - SE
8 Ḥüsn//olmaġla:- SE

el-Mevlā el-Fāżıl Sa'de'd-dīn bin Ḥasan Cān[1] (Ḫᵛāce Efendi)

Kevkeb-i baḫt-ı 'ālem-efrūzı dāġ-ı nih-i nāṣıye-i ḫurşīd ve hilāl-i ṭāli'-i āftāb-bürūzı ḥalḳa-dih-i misma'a-i Nāhīd olup şu'ā'-ı neyyir-i sa'ādet, ḫuṭūṭ-ı vefḳ-ı murādı ve leme'āt-ı envār-ı cāh u devlet çerāġdār-ı devlet-ḫāne-i İrem-nihādı olan ḫᵛāce-i cihān, seyyid-i eyyid-i 'aṣr u evān, şeyḫü'l-islām, üstād-ı pādişāh-ı gerdūn-ġulām, maṭla'u's-sa'deyn-i dünyā vü dīn, ṣadru's-sudūr Sa'de'd-dīn Efendi ḥażretleridür ki efrād-ı ferā'id-i feżā'ili meşmūl-i ḥadd-i ta'rīf olmaḳ muḥāl ve iḥāṭa-i şu'ūn-ı ḳamer-mümāsilinde hāle-i tavṣīf ü beyān mānend-i ḥalḳa-i hilāl ve āġūş-ı 'āşıḳ-ı bī-mecāl ḳāṣır olmamaḳ münselibü'l-iḥtimāldür. Peder-i vālā-güherleri tāc-rübā-yı pādişāhān-ı heft iḳlīm Sulṭān Selīm-i Ḳadīm ḥażretlerinüñ sa'ādet-i münādemeti ile mümtāz-ı aḳrān olan Ḥasan Cān Efendi merḥūmdur ki selāmet-i[2] edā-yı cān-baḫş ile müsellem ve ḫamīr-i māye-i vücūd-ı 'arīḳı ḫāk-i pāk-i 'Irāḳ-ı 'Acem'dür. Ṭoḳuz yüz ḳırḳ üç tārīḫinde sa'du's-su'ūd-ı ẕāt-ı mes'ūdları āftāb-ı diraḫş ve maṭla'-ı ehille-i ehālī olan belde-i ṭayyibe-i[3] Ḳosṭanṭıniyye'ye şeref-baḫş olmış idi. Eyyām-ı 'aṭālet-i żarūriyye mürūrından ṣoñra ki pā-bend-i mehd ü ḳımāṭ hengām-ı ṭufūliyyetden 'ibāretdür[4], kesb-i feżā'il-i nefsāniyyeye bezl-i ictihād ve a'dād-ı fünūn-ı ma'ārifi mertebe-i lā'iḳasında i'dād idüp ṭarīḳ-ı 'ilme sülūk itdükde ol 'aṣrda mecma'-ı emāsil ve mürebbī-i ḳavābil olan Ṣaḥn Müderrisi Ḳaramanī Meḥemmed Efendi ve anlar emsāli mevālī ḫidmetlerinde iştiġāl[5] itdükden ṣoñra şeyḫü'l-islām, üstādu'l-'ulemā'i'l-a'lām Ebu's-su'ūd Efendi āstānesine ittiṣāl eyleyüp nice zemān ḳand-ı mu'ād-ı ifādelerinden şehd-i kām ve ṭoḳuz yüz altmış üç senesinde şeref-i mülāzemetle bekām oldılar. Ba'dehu müddet-i yesīrede otuz aḳçe ile İstanbul'da Murād Paşa Medresesi'ne şeref-baḫşā olup yetmiş bir Şevvāl'inde pāye-i erba'īn ile Burūsa'da Yıldırım Ḫān Medresesi'ne 'unvān virüp bir seneden ṣoñra yirlerinde teraḳḳī ile ḫāric rütbesine 'āric olup yetmiş yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde Maḥmūd Beg yirine Burūsa Sulṭānī pāyesine pā-yı himmet ḳodılar. Ol medreselerde rütbe-i iştiġāl ü taḥṣīlleri muḥayyir-i efhām

1 Ḥasan Cān:Ḥasan R1, E
2 selāset-i E
3 - SE
4 152a SE
5 itdükde//iştiġāl:- E

ve ḫāric-i dā'ire-i ẓünūn ü evhāmdur. Rażī'-i kenār-ı i'tibārları olan maḥber-i müşkīn[1]-erḳām, dehen[2]-güşā olalı s̱edy-i müşg-fām-ı aḳlāmdan fıṭām vāḳi' olmaduġı vāṣıl-ı rütbe-i taḥḳīḳ[3] ve muḳaddime-i netīcetü't-taṣdīḳ-ı münkir ü ṣıddīḳdür. Yetmiş ṭoḳuz Ramażān'ında selef-i sālifleri Maḥmūd Beg yirine S̱emāniye'den birine müderris ve her meclis-i ders ü taḥḳīḳları naḳl-i maḥāfil ü mecālis olmış idi. Seksan bir Muḥarrem'inde livā-yı Maġnisa'da şuḳḳa-firāz-ı imāret olan nihāl-i şecere-i 'adl ü dād, Şeh-zāde[4] Sulṭān Murād ḥażretlerinüñ mu'allimi İbrāhīm Efendi'nüñ naḫl-i emeli suḳūṭ-ı **[262a]** nabż-ı şu'ā'-ı baḫt ve ża'f-ı ṭāli'i sebebi ile mübtelā-yı zübūl-i fenā olduḳda ḫ˅āce-i nevīn ü nev-āyīn olmışlar idi. Seksan iki Ramażān'ında mālik-i evreng ü dīhīm Sulṭān Selīm-i ḥalīm, āheng-i dārü'n-na'īm eyleyüp maḫdūmları[5] olan vāris̱-i taḫt-ı İlḫānī, ṣāḥib-i serīr-i cihānbānī olduḳda ol mu'allim-i s̱ānī, Farābī-i Arisṭū-müdānī, ḳānūn-ı selāṭīn-i Āl-i 'Os̱mān ve ṭarīḳa-i meslūke-i ḫ˅ācegān üzere muḳaddem-i 'ulemā vü müsteşār-ı umūr-ı dīn ü dünyā olup zimām-ı meṣāliḥ-i cumhūr, keff-i kifāyetlerine vābeste ve maḳālīd-i umūr-ı hezdīk ü dūr rişte-i rāy-ı cihān-güşālarına peyveste olup żabṭ u rabṭ-ı aḥvāl-i dīn ü devletde i'māl-i rāy-ı 'ālem-ārā ve 'aḳd ü ḥall-i menāṣıb-ı münāsibde iẓhār-ı yed-i beyżā eyleyüp lisān-ı dehrden [6]﴿وَأَحْسِن كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ﴾ mażmūnını güş-ı cānla ıṣġā ve terbiyet-i ḳavābil ve terfī'-i şān-ı efāżılda icrā-yı ḥükm-i hümāyūn-ı ﴿إِنَّ اللّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤدُّواْ الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا﴾[7] itmişler idi. Her merd-i kāmil ḥadīḳa-i feżā'ilden gül-deste-bend-i ḫavāṭır-ı 'ilmiyye olsa hediyye-i meclis-i 'ālīleri itmekle maẓhar-ı 'ināyetleri[8] olmaḳ muḳarrer ve her 'ārif-i ehl-i dil ġavṭa-i deryā-yı ma'ārifden bir dürr-i girān-māye ele getürse 'arż-ı pīşgāh-ı ṭab'-ı naḳḳādları ḳılmaġla manẓūr-ı naẓar-ı iksīr-es̱erleri olmamaḳ ġayr-ı mutaṣavver idi. Ol cihetden nām-ı nāmīleri ḫāl-i cebhe-i ḫūbān-ı zībā-şemā'il gibi zīver-i dībāce-i kütüb

1 Miskīn SE
2 ẕihin E
3 260b E
4 Şeh-zāde:- SE
5 vāris̱leri SE
6 Kur'ân-ı Kerîm, Kasas Sûresi, 28/ 77, "… Allah'ın sana ihsân ettiği gibi sen de ihsan et …"
7 Kur'ân-ı Kerîm, Nisâ Sûresi, 04/ 58, "Şüphesiz ki Allah emanetleri ehline teslim etmenizi emretmektedir …"
8 maẓhar-ı 'ināyetleri:envā'-ı iḥsāna SE

ü resā'il[1] ve ism-i şerīfleri[2] dürr-i şāhvār-ı ḳalā'id gibi vāsıṭatu'l-ʿıḳd-ı manẓū-me-i gevher-niẓām-ı ḳaṣā'id olmış idi. Vālid-i merḥūmuñ kaʿbe-i erbāb-ı ʿulūm olan südde-i seniyyelerine ber-dāşte ḳılduġı s̱āmin-i muʿallaḳāt olan ḳaṣīdeden baʿż-ı ebyātdur:

Ebyāt Seḥāb-ı cūd u fażluñ bāġ-ı dehri ideli pür-nem
Nesīm-i būy-ı ḫulḳuñla bahār-ı memleket ḫurrem

Şuʿāʿ-ı cevher-i rāyuñ fürūġ-ı efser-i şāhī
Le'āl-i ḥüsn-i tedbīrüñ niẓām-ı ʿālem ü ādem

Ḳaşuñ ḳānūn-ı ḥikmet gösterür itse işārātı
Suḫanda ḥall olur lü'lü' dişüñde ʿuḳde-i mübhem

Żamīrüñ vāḳıf-ı sırr-ı verā-yı ʿālem-i ṣūret
Lisānuñ ḥāmil-i dürr-i edā-yı maʿnī-yı mülhem

Ne ẕātuñ gibi gösterdi felek mir'ātı bir ṣūret
Ne ṭabʿuñ gibi bir āyīne gördi ṣūret-i ʿālem

Suḫan-dān ü hüner-bīn ü hünermend ü suḫan-perver
Re'īs-i ehl-i fażl üstād-ı sulṭān ḫᵛāce-i ekrem

Saʿādet-vaṣf u Saʿdī-nām ü devlet-kām u ʿālī-baḫt
Muḥammed-ḫulḳ u Yūsuf-rūy ü Āṣaf-rāy ü ʿĪsī-dem

Bu ḥāl üzere kemāl-i şevket-i bāhire ve devlet-i ḳāhire ile kevkeb-i baḫt u iḳbāli bī-küsūf ü dü bāl, revnaḳ-efzā-yı felekü'l-eflāk-i cāh u celāl ve ʿālem-ārā-yı evc-i burc-ı istiḳlāl olup biñ üç tārīḫinde pādişāh-ı heft-iḳlīm Sulṭān Murād bin Sulṭān Selīm ḫayr-bād-ı cihān-ı fānī ve şeb-be-ḫayr-ı ṣubḥ-ı zinde-gānī eyleyüp ṭanṭana-i nevbet-i Meḥemmed Ḫānī, ġulġul-endāz-ı dīvān-ı Süleymānī olduḳda ḫᵛāceleri Mevlānā Nevālī, naṣīb-i nevāle-i devletden bī-berg ve es̱nā-yı cülūsda mübtelā-yı şād-merg olup zebūn-ı kişt-gīr-i ecel olmaġla ḳuvvet-i baḫt-ı ṣadr-ı ecell ẓāhir olmaġın kemā fi'l-evvel kār-fermā-yı ʿaḳd u

---

1 Merāsim SE
2 Ve//şerīfleri:- SE

ḥall olmışlar idi. Biñ dört senesinde ol pādişāh-ı ġazā-mu'tād küffār-ı Engürüs üzere 'alem-efrāz-ı cihād olduḳda hem-rikāb-ı şāh-ı kām-yāb olup Ḳal'a-i Egri tesḫīrinde eger[1] küffār tabur tedmīrinde tedbīrleri muvāfıḳ-ı taḳdīr[2] **[262b]** olmaġla ol ġazā-yı ekberde yüz biñden ziyāde gebr-i nā-pāk āġaşte-i ḫāk-i[3] helāk olmaḳ netā'ic-i rāy-ı 'ālem-ārālarından ta'dād olındugı çār-cihet-i 'āleme ve lūle-i iştihār ṣalan ḳaṣīde-i ṭannāne vü ġazā-nāme-i üstādānelerinden müstefāddur. Biñ altı Şa'bān'ında Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Meḥemmed Efendi 'āzim-i būstān-serāy-ı cinān olduḳda yirlerine[4] ḥallāl-i müşkilāt-ı enām oldılar. İ'māl-i ḫāme-i gevher-nigārda iẓhār-ı ḳuvvet-i[5] bāzū-yı fikret[6] ve iṡbāt-ı yed-i ṭūlā-yı fażīlet eyleyüp[7] terceme-i kātib olmaḳ üzere elsine-i ṡelāṡe ile taḥrīr-i cevāb ve her cum'a Cāmi'-i Ayaṣofıyya'da vārid olan esvileye manẓūm u menṡūr, bilā-tela'ṡüm ü fütūr, li-vechi'llāhi te'ālā tevcīh-i ḫitāb ile iḥrāz-ı ṡevāb iderler idi. Biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inüñ on ikinci güni yevmü'l-ḫamīsde de'b-i kerīmleri üzere ziyārete gelen eşrāf-ı 'ulemānuñ ḳulūbını taṭyīb ve muṣāḥabet-i 'ilmiyye ile 'arż-ı hüner iden ḳavābili taḥṣīl-i 'ilme terġīb maṣlaḥatın itmām itdükden ṣoñra Ayaṣofıyya'da ḳırā'at-ı mevlīd-i şerīf cem'iyyeti olmaġın 'azīmet içün tecdīd-i vużū'a niyyet eyledüklerinde ol ḥālde nādī-i ecel "el-'acel" diyüp füc'eten intiḳāl ve maḥfil-i ḳudse isti'cāl eylediler:

li-Münşihi[8] Ḳıldı ḳurb-ı nevāfile niyet
Dem-i āḫirde kim vużū' itdi

El yuyup bu cihān-ı fānīde
'Ālem-i ḳudse ṭāhiren gitdi

Devlet-i se rūze-i dünyā ki naḳd-i vaḳt-i 'ömr-i girān-māyeden 'ibāretdür, altmış beş 'adedine vāṣıl ve [9] « اكثر اعمار امتى بين ستين و سبعين » ḳā'idesine dāḫil idi. Yevm-i defnleri yevm-i meşhūd ve tārīḫ-i ḥaṣād-ı taḥiyyāt ü dürūd, belki

1 Ḳal'a//eger:eger Egri Ḳal'ası tesḫīrinde eger SE
2 muvāfıḳ-ı tedbīr:taḳdīre muvāfıḳ SE; 261a E
3 - SE
4 - SE
5 - SE
6 152b SE
7 Üzere SE
8 li-Münşihi:li-Muḥarririhi'l-ḥaḳīr E; - SE
9 Hadîs-i Şerîf, "Ümmetimin ömrü altmış, yetmiş yıl arasındadır." Tirmizî, Deavât, 101.

tescīl-i maḥkeme-i ḳabūl içün hengām-ı taḳrīr-i şühūd olmış idi. Cenāzeleri Cāmi'-i Sulṭān Meḥemmedī'ye iḥżār ve mesned-i şeyḫü'l-islāmīde cā-nişīnleri olan Ṣun'u'llāh Efendi imām-ı ṣaff-ı aḫyār olup evlād-ı kirām-ı girāmīleri dört nefer 'ulemā ki 'imād-ı dīn ü dünyā idiler, tābūt-ı pür-sekīnelerin ber-dūş ve ṣanduḳa-i tīr-i du'ā-yı sürūş ḳılup;

علو في الحيات وفي الممات [1]

mażmūnın iṡbāt ḳılduḳdan ṣoñra ḳaṣaba-i Ebī Eyyūb'de i'dād itdükleri dārü'l-ḳurrā ḥażīresinde mütevārī-i ḫāk-i pāk-i 'ıṭr-sā ve medfen-i mu'aṭṭarları tūde-i ḫırmen-i du'ā oldı.

Merḥūm-ı merḳūm 'aynu'l-a'yān-ı efāżıl-ı Rūm, 'ulūm-ı 'aḳliyyenüñ çābük-süvārı ve yek-rān-ı ẕü'l-'ıḳāl-i meydānı, fünūn-ı naḳliyyenüñ rā'iż-i çevgānı, ḫurde-naḳl-i ṣabā-cevelānı, her meclis-i feyż-ḳarīni "fīhi baḥs̱" zemzemesiyle reşk-endāz-ı medāris ve ġıdā-yı rūḥ olan kelimāt-ı dil-peẕīrle hem-reng-i ṣafaḥāt-ı mecālisü'n-nefā'is, kārgāh-ı ṣınā'ateyn-i şi'r ü inşā ve mekteb-i 'irfān-ı şu'arā vü büleġā olup kilk ü devātı ḳār' ü inbīḳ, iksīr-i ıṣlāḥu'l-manṭıḳ ve ṣafaḥāt-ı pür-nikātı ḫarīṭa-i a'lāḳ-ı cevāhir ve rişte-keş-i daḳā'iḳu'l-ḥaḳā'iḳ idi. Elsine-i s̱elās̱ede eş'ār-ı dil-āvīz-i neşve-engīzi;

Şi'r Müs̱elles̱ gösterür dā'im temāşā eyleseñ elde
Meger kim pāre-i elmāsdur cām-ı dıraḫşānı

mażmūnından nümūdār ve şāhid-i mażmūn-ı ḫāṭır-firībi;

Mıṣrā' Āşūb-ı Türk ü şūr-ı 'Acem ü fitne-i 'Arab

mefhūmı[2] üzere şūr-efgen-i her diyārdur. Üstād-ı 'ulemā-yı a'lām olup 'aṣruñ ekṡer-i eşrāfı bunlardan mülāzım olduġına Cāmī Çelebi böyle telmīḥ itmişdür:

Ḳıṭ'a Bu yaḳīnlerde cihāna iki müftī geldi
Ṭutdı her birisinüñ 'ālemi fażl ü edebi

1 "Yaşamda ve ölümde yüce…"
2 Mażmūnı SE

Kimdürür diyü su'āl eyler iseñ anları sen
Birisi Ḫ͏ᵛāce Efendi biri Ḫ͏ᵛāce Çelebi

Ebu's-su'ūd Efendi merḥūm evā'il-i ḥāllerinde "Ḫ͏ᵛāce Çelebi" dimekle meşhūr imiş[1].

Ās̱ār-ı celīlelerinden *Tevārīḫ-i Āl-i 'Os̱mān* yazmışlardur. Es̱er-i maḳbūldur. Ve Mollā Lārī'nüñ bed'-i 'ālemden **[263a]** 'aṣr-ı Süleymānī'ye gelince Fārisī tārīḫin terceme itmişlerdür. Ta'vīẕ-i bāzū-yı erbāb-ı ḳabūldur. Hevāmiş-i kütübde[2] es̱er-i ḫāme-i 'anber-bārları mānend-i ḫuṭūṭ-ı ḫaṭṭ-ı[3] nev-ḫīz-i ḫūbān, maṭbū' u dil-pesend-i yārāndur.

Merḥūmuñ leṭā'ifindendür ki ba'ż-ı aḥbābı şeref-i civārlarıyla müşerref oldukda yevm-i duḫūlde saḳf-ı ḫāne būs-ı leb-i āstāne idüp dil-i 'āşıḳ-ı ḫāne, ḫarābdan nişāne olduḳda bu beyti diyüp göndermişler idi:

Beyt Maḳdeminden eyleyüp ḥaẓẓ ḫāne ol ferzānenüñ
Secde-i şükr itdi 'arşı ferşi üzre ḫānenüñ

el-Mevlā Yaḥyā (Naḳīb Yaḥyā Efendi) {Mīrī}

"Kiçi Mīrzā" dimekle meşhūr-ı enām olan seyyid-i[4] sādāt-ı kirāmdur. Ḫalḳ-ı 'ālem ġalaṭ idüp "Keşmīrī-zāde" dirler idi. Taḥṣīl-i sermāye-i 'ulūm ve tekmīl-i pīrāye-i manṭūḳ u mefhūm idüp Ḥasan Beg Efendi merḥūmdan mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olup devr-i medāris ve 'aḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ akçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Aḫī-zāde Efendi yirine Yeñi İbrāhīm Paşa'da güşe-nişīn-i seccāde olmış idi. Ṭoḳsan Ẕi'l-ḳa'de'sinde Emru'llāh Efendi yirine Edrine Dārü'l-ḥadīs̱ pāyesine pīrāye ṣalup ṭoḳsan iki Ramażān'ında Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn yirine Ṣaḥn ḥükmi ile Burūsa Murādiyyesi teklīf olınmış idi. Ḳabūl itmemekle İmām-zāde'ye

1 Bu cümle R1'de der-kenarda yer almaktadır. E'de ise bulunmamaktadır.
2 261b E
3 - SE
4 sened-i R1

virilüp bunlar ʿazl ile tevḳīf olındı. Ṭoḳsan dört Ramażān'ında Ḳınalı-zāde Ḥasan Efendi yirine Ṣaḥn'a geldiler. Ṭoḳsan beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Mīrzā Maḫdūm'uñ Mekke'den vefātı ḫaberi gelüp naḳīb-i sādāt-ı kirām oldılar. Ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde Küçük Muṣṭafā Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olındılar. Ṭoḳsan sekiz Şevvāl'inde Selāmī-zāde Efendi yirine Süleymāniyye pāyesine terfīʿ olındılar. Biñ iki Cemādiye'l-āḫire'sinde İmām Dāmādı yirine Ġalaṭa ḳāżīsi oldılar[1]. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Üsküdār Ḳāżīsi Rıḍvān Efendi ile mübādele-i manṣıb eylediler. Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿazl olınup Ṭursun-zāde ʿAbdu'l-bāḳī Efendi taʿḳīb eyledi. Biñ sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde rebīʿ-i ḥayātı āḫir olup ol naḫl-i ser-sebz-i ḥadīḳa-i siyādet mübtelā-yı ṣarṣar-ı fenā ve berg-rīz-i ḫazān-ı mergle bī-berg ü nevā oldı. Ṭop-ḫāne'de[2] ʿArab Aḥmed Türbesi'nde defn olınup manṣıb-ı neḳābet ʿAbdu'l-ḳādir[3] Efendi'ye ʿināyet olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü maʿārifle meşhūr, kerīmü'l-aḫlāḳ, ṭayyibü'l-aʿrāḳ, naẓīf ü laṭīf, ẕāt-ı şerīf idi. "Mīrī" maḫlaṣı ile şiʿārı ve *Teẕkiretü'ş-şuʿarā*'da baʿż-ı eşʿārı vardur. ʿAṣṣār'uñ *Mihr ü Müşterī*'sini terceme itmişdür, dirler.

el-Mevlā Pīr ʿAlī (Pīr ʿAlī Efendi[4])

Ṭarīḳ-ı ʿilme sālik ve himmet-i pīrān-ı ṭarīḳ ile sermāye-i kemāle mālik olup Niksārī-zāde Meḥemmed Çelebi'nüñ Ṣaḥn'da iʿādesinden mülāzım ve ʿazm-i rāh-ı tedrīse cāzim olup baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede iḥyā-yı merāsim iderek ḳırḳ aḳçe ile Kürkcibaşı Medresesi'nden munfaṣıl iken elf-i kāmil Ṣafer'inde ʿAbdu'l-cebbār-zāde Efendi yirine Beşikṭaş'da Sinān Paşa müderrisi olmış idi. Biñ dört Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ṭırabozınlı Meḥemmed Efendi[5] yirine Ḫānḳāh pāyesin penāh itmiş idi. Biñ sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde intiḳāl eyleyüp medresesi Aḫī-zāde Yaḥyā Çelebi'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı mezbūr **[263b]** emẟāli miyānında ḫayr ile meẕkūr idi.

---

1 ḳāżīsi oldılar:ḳażāṣı ʿināyet olındı E, SE
2 153a SE
3 ʿAbdu'l-bāḳī SE
4 - SE
5 - SE

el-Mevlā Meḥemmed (Ḳurd-zāde)

Şām ḳāżīsi iken fevt olan Ḫᵛāce-zāde Ḳurd Çelebi merḥūmuñ maḫdūmıdur. Muḳaddimāt-ı ʿulūmı kemā-yenbaġī iḥkām itdükden ṣoñra ʿAṭā'u'llāh Efendi'den mülāzemetle bekām olup ṭoḳuz yüz seksan üç Rebīʿu'l-evvel'inde ʿÖmer Efendi yirine ḳırḳ aḳçe ile Eski İbrāhīm Paşa müderrisi olmış idi. Seksan dört Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿazl olınup[1] medrese-i mezbūre Ḥasan Ketḫudā-zāde'ye virildi. On iki sene miḳdārı maʿzūl ve gūşe-nişīn-i ḫumūl olup ṭoḳsan altı Şevvāl'inde Maʿrifetu'llāh Efendi yirine Küçükçekmece'de ʿAbdu's-selām Medresesi ʿināyet olındı. Biñ altı Ṣafer'inde Velī Beg-zāde yirine Orḫāniyye-i İznīḳ pāyesine terfīʿ olındı. Biñ yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup ʿAlī Beg-zāde Şāh Çelebi taḫlīf olındı. Biñ sekiz Ṣafer'inde ḫalefi yirine iʿāde ve manṣıb-ı ḳadīminde ḳarār-dāde ḳılındı. Sene-i mezbūre Receb'inde intiḳāl eyleyüp medresesi yine Şāh Çelebi'ye ʿināyet olındı.

Maḫdūm-ı mezbūr ġarā'ib-i eṭvār ile meşhūr, ʿulūm-ı mütedāvilede müşārik-i ems̱āl, fünūn-ı ʿatehi vāṣıl-ı derece-i ʿālü'l-ʿāl;

Mütelāşī vü perīşān ü müşevveş-aḥvāl,

maḫdūm-ı ṭurfe-kār ü perīşān-rūzgār idi.

Cümle-i leṭā'ifindendür ki bir gün sākin olduġı vīrān-ḫānede olan ocaġuñ üsküfesini yaḳup içine bir seccāde basṭ[2] eyleyüp ṣadr-ı meclis ider. Sebebinden su'āl olınduḳda "Ben bu ḫānede gāhī ders vireyin. Anuñ-içün ders-ḫāne miḥrābına teşbīh idüp müderris olmaġa tefe''ül iderin." diyü cevāb virürmiş.

el-Mevlā Emru'llāh Meḥemmed bin Seyrek Muḥyi'd-dīn el-Ḥüseynī (Seyrek-zāde)

Şaḳā'iḳ'da mesṭūr olan Sulṭān Selīm Ḫān-ı S̱ānī ḥażretlerinüñ muʿallim-i evveli, Seyrek Muḥyi'd-dīn Efendi'nüñ maḫdūm-ı mübeccelidür. Ṭoḳuz yüz ḳırḳ beş Ẕi'l-ḳaʿde'sinüñ beşinci gicesi leyle-i ḫamīsde ḳālıb-ı ḫākīsi rūḥ-ı ḥayvānī ile enīs ve nefs-i nāṭıḳası ḫamīs-i ḥavāss-ı ẓāhire vü bāṭıneye re'īs olmış

1 262a E
2 vażʿ SE

idi. Evā'il-i ḥālinden müştaġil-i ʿilm ü ṣalāḥ ve maẓhar-ı ās̱ār-ı fevz ü felāḥ olup miyān-ı erbāb-ı istiʿdādda mezīd-i fażl ü[1] kemāl ile mümtāz ve kaʿb-ı şāmiḫ-i istīhāl ile ser-efrāz oldukdan ṣoñra altmış altı Muḥarrem'inde İstanbul ḳażāsından müteḳāʿid Ṭaşköprī-zāde Efendi ḫidmetlerine ittiṣāl, baʿdehu ṣadr-ı ʿālī-ḳadr ʿAbdu'l-kerīm-zāde Efendi'nüñ naẓar-ı ʿināyetleri ile taḥṣīl-i āmāl eyleyüp ḫidmet-i ʿaliyyelerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olmış idi. Ṭoḳuz yüz yetmiş bir Şaʿbān'ında Ḫayrabolı'da Rüstem Paşa Medresesi'ne, yetmiş üç Şaʿbān'ında ḳırḳla Rodoscuḳ'da olan Rüstem Paşa'ya müderris ve mıṣṭaba-i ifādeye ṣadr-ı meclis olup seksan üç Muḥarrem'inde Küçük Tāce'd-dīn yirine Orḫāniyye-i İznīḳ Medresesi'ne ferş-i seccāde-i taḥḳīḳ idüp seksan beş Cemādiye'l-āḫire'sinde maʿzūl ve yirine Esved Sinān Efendi mevṣūl oldı. Seksan yedi Rebīʿu'l-āḫir'inde Sipāhī-zāde yirine Üçşerefeli pāyelerinüñ birine vāṣıl, ṭoḳsan üç Ṣafer'inde Selāmī-zāde yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye nā'il olup ṭoḳsan beş Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Subaşı-zāde yirine Baġdād ḳażāsı ile nā'il-i murād olmış idi. Ṭoḳsan sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿAbdu'l-ḥamīd maḥlūlinden Ṭrablus-ı Şām'a naḳl olındı. Ḳabūlde mütereddid olmaġın māh-ı Cemādiye'l-ūlā'da İslām Efendi yirine Maġnisa ḳażāsına tebdīl[2] **[264a]** olındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde ʿazl olınup yirine Yūnus-zāde Efendi naṣb olındı. Elf-i kāmil Ṣafer'inde Ḫusrev-zāde yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsıyla ikrām olındılar. Biñ bir Muḥarrem'inde ʿazl olınup Kākülperīşān Şeyḫī Çelebi ḫalefleri oldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Şücāʿ Efendi yirine Edrine'de Dārü'l-ḥadīs̱ Medresesi tevcīh olındı[3]. Biñ üç Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Paşa Ḫᵛācesi Kerīm Efendi yirine yüz aḳçe vaẓīfe ile Ṣaḥn Medresesi'ne naḳl olındı. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sında Selānik ḳażāsı Bostān-zāde[4] Meḥemmed Efendi'den ṣoñra Ṭursun-zāde ʿAbdu'l-bāḳī Efendi'ye virilmiş-iken rikāb-ı sulṭānīye refʿ-i ruḳʿa idüp ḥāline merḥamet olınmaġın üç günden ṣoñra bunlara ʿināyet olındı. Selefleri ġāfil iken el öpmege varup Dīvān-ı Hümāyūn'da cemʿ oldukları ġarā'ib-i ṭurfe-kār-ı eyyāmdandur.

1 Fażl ü:- SE
2 naḳl SE
3 Medresesi//olındı:müderrisi oldı SE
4 262b E

Biñ beş Ṣafer'inde 'azl olınup Ḥasan Ketḫudā-zāde Efendi ta'ḳīb eyledi. Biñ sekiz Ṣafer'inde Gelibolı ḳażāsı virilüp ḳabūl itmedükden ṣoñra[1] sene-i mezbūre Şa'bān'ında Kākülperīşān yirine İzmir ḳażāsı virilmiş-iken leyle-i berātda menşūr-ı zindegānīsi ṭayy-kerde-i dest-i memāt olup manṣıb-ı ḥayātdan[2] ma'zūl ve yirlerine selefleri mevṣūl oldı[3].

Mevlānā-yı merḳūm ḥarīṣ-i ictinā-yı s̱emerāt-ı 'ulūm, pey-rev-i eslāf-ı 'ulemā ve baḳıyyetü's-selef-i fużalā vü ṣuleḥā, tekellüfāt-ı erbāb-ı ṭarīḳdan mu'riż, mülāḥaẓa-i ṣafaḥāt-ı aḥvāline mütemaḥḥıż, pīr-i ṣāliḥ, sa'ādetmend-i müfliḥ idi.

Erbāb-ı ṭarīḳdan kemāl-i teneffüri olmağın naḳl olınur ki ḥīn-i iḥtiżārında evlādına vaṣıyyet ider ki cenāzesini Cāmi'-i Sulṭān Meḥemmedī'ye götürmeyüp erbāb-ı nifāḳ du'āsına muḥtāc eylemeyeler ve tābūtına müzevvece ḳomayup fuḳarā hey'eti ile celb-i du'ā eyleyeler.

Şaḳā'iḳ-ı Nu'māniyye'ye ẕeyli ve kenārında ilḥāḳātı vardur. Ekseri şütūm olmağın şöhret bulmamışdur. *Eşbāh u Neẓā'ir*'e ta'līḳātı ve Ebu's-su'ūd Efendi tefsīrine[4] kelimātı vardur.

el-Mevlā 'Abdu'r-raḥmān ('Abdu'r-raḥmān-ı Mar'aşī)

Mar'aşīdür. Taḥṣīl-i 'ilm ü kemāle küllü ġıdā ve 'aşī sa'y ü ictihād ve nefs-i cehālet-pesend ile mükābere vü cihād eyleyüp tekmīl-i sermāye-i isti'dād itdükden ṣoñra ba'ż-ı 'ulemādan mülāzemetle ber-murād olup ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳda ṭayy-ı merāḥil ve ḳaṭ'-ı menāzil iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken Çekmece'de 'Abdu's-selām Medresesi ḫāric elli ile ibtidā bunlara i'ṭā olındı. Ṭoḳsan iki Ṣafer'inde Fenārī-zāde Maḥmūd Efendi yirine Orḫāniyye-i İznīḳ pāyesi iḥsān olındı. Biñ bir Ramażān'ında seksan aḳçe ile Mar'aş fetvāsına naḳl olındı. Biñ sekiz Şa'bān'ında[5] intiḳāl eyleyüp medresesi Tāce'd-dīn Efendi'nüñ otāḳa-i tāc-ı ibtihācı ḳılındı.

1 İtmedükden ṣoñra:itmedükde SE
2 Cāndan SE
3 153b SE
4 Tefsīri kenārında SE
5 Ramāżında SE

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥālle meşhūr, taḳī vü naḳī ve sāliḥ ü muttaḳī, ṣadūḳ u ṣıddīḳ[1], peyrev-i pīrān-ı ṭarīḳ idi.

el-Mevlā Ḥüsāme'd-dīn (Oḫrili Ḥüsām)

"Oḫri" nām ḳaṣabadan İstanbul'a ṭoġrı 'aṭf-ı zimām ve taḥṣīl-i 'ilm-i şerīfe bezl-i sa'y ü ihtimām idüp sālik-i ṭarīḳ-ı sevī ve mālik-i zād-ı uḫrevī olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi ba'ż-ı 'ulemādan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve i'tilā-yı ma'āric-i 'izz ü 'alāya himmet eyleyüp ḳırḳ aḳçe ile Sittī Ḫātūn Medresesi'nden ma'zūl[2] iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuz Şevvāl'inde 'Abdu'l-mu'ṭī yirine Ṭopḳapusı'nda Aḥmed Paşa Medresesi tevcīh olındı. Biñ dört Şa'bān'ında Pirlepeli Ḥasan Efendi yirine Üçşerefeli pāyesine terfī' olındı. Biñ sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Ömer Efendi yirine dārü'l-ḥadīs̱e naḳl olındı. Sene-i mezbūre Receb'inde 'Abdu'l-ġanī-zāde Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Ramażān'ınuñ on sekizinci güni 'ālem-i āḫirete riḥlet **[264b]** ve medresesi Müte'accim Efendi'ye 'ināyet olındı.

Mevlānā-yı mezbūr emsāli miyānında ḫayr ile mezkūr, nīk-nihād ü ḫoş-ḫaṣlet, pāk-nijād ü ṣāfī-ṭaviyyet idi.

el-Mevlā 'Abdu'l-bāḳī (Sulṭānu'ş-şu'arā Bāḳī Efendi Ḥażretleri[3]) {Bāḳī}

Şāhid-i cāme-zīb-i ma'ānīsi, ṣanā'i'-i bedī' ü beyāna şevāhid ve ḥüccet-i naẓm-ı ḳaviyyü'l-mebānīsi melik-nāme-i büyūt-i ḳaṣā'id olmaġla ḥüsn-i ta'bīri mażmūnına şāhid olan şi'r ü şā'irīye māye-i şeref ve me'ābü'l-iftiḫār-ı selef ü ḫalef, mu'addil-i mīzān-ı zebān-ı Rūm, sulṭānu'ş-şu'arā Bāḳī Efendi merḥūmdur ki 'unvān-ı defter-i menāḳıbı bu ḳıṭ'a-i maḥmidet-rüsūmdur:

Ḳıṭ'a

Şu'arā ḫaylini defter idicek kilk-i ḳażā
Maḥv ü is̱bātla pür ḳıldı nice evrāḳı

Ḳazıdı niceyi yañlış diyü bu defterden
Bāḳīye idüp işāret didi ṣaḥḥu'l-bāḳī[4]

1 ṣadūḳ u ṣıddīḳ:- R1, E
2 munfaṣıl SE
3 Sulṭān//Ḥażretleri:Bāḳī Efendi R1, E
4 263a E

Ṭoḳuz yüz otuz üç sāli ḫilālinde sefer-i nüh māheden ḳufūl ve menzil-i şeş cihet ü çār erkāna nüzūl itmişler idi. İsm-i şerīfleri Maḥmūd olmaḳ mesmū'dur. Lākin imżālarında 'Abdu'l-bāḳī yazup naḳş-ı nigīn-i ḫātemleri bu beytdür:

Şi'r فانيست جهان در او وفا نيست
باقي همه اوست جمله فانيست [1]

Peder-i 'ālī-güherleri Cāmi'-i Ebü'l-fetḥ'de mü'eẕẕin iken yetmiş üç Ẕi'l-ḥicce'sinde ṭarīḳ-ı ḥacda vāṣıl-ı ser-menzil-i fenā ve muṣallā-yı 'īdgāh-ı 'ālem-i ervāḥa şitāb idüp çār tekbīr-i terk ü tecrīd ile taḥrīme-bend-i beḳā olmış idi. Rübā'ī-i vücūd-ı 'unṣurīleri mażmūn-ı ṭab'-ı 'Unṣurī-pesend ile ḥüsn-i imtizāc bulup mānend-i vāsıṭatu'l-'ıḳd-ı cevāhir, mecmū'a-i ma'ālī vü mefāḫir olan belde-i fāḫire-i Ḳosṭanṭıniyye'ye dürretü't-tāc olmaġın;

Mıṣrā' Ferzend-i Sitanbūlum ferzend-i Sitanbūl

mıṣrā'ını kitābe-i bāb-ı ibtihāc iden şehrīlerüñ müdde'ā-yı mübāhātına revāc virmişler idi. Hengām-ı şebābda kārgeh-ārā-yı ṣan'at-ı serrācī iken semend-i 'azīmeti isrāc ve ḳadeḥ-i zinād-ı himmet ile ḫalvet-ḫāne-i taḥṣīlde īḳād-ı sirāc idüp sermāye-i ẕihn-i vekḳād ile tekmīl-i ādāb-ı nefse beẕl-i ictihād ve i'dād-ı levāzım-ı ṭarīḳ ile duḫūl-i ziyy-i erbāb-ı isti'dād itmiş idi. Nice zemān Ḳaramanī-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinde iştiġāl ve ḳavābil-i 'aṣr ile idāre-i kü'ūs-i ḳīl ü ḳāl idüp *Sünbül Ḳaṣīdesi*'n miẟāl-i sünbül-i dānedār pīrāye-i destār-ı i'tibārları ḳılmış idi. Ba'dehu Ḳāżī-zāde Efendi'nüñ Süleymāniyye'de yeñi cem'iyyetlerine dāḫil ve ser-ḥalḳa-i emāẟil olup altmış iki tārīḫinde Naḫcivān seferinden ḳufūl esnāsında rikāb-ı pādişāhīye ref' itdükleri;

Mıṣrā' İtdi şehri şeref-i maḳdem-i sulṭān-ı cihān

maṭla'ı ile muṣaddar olan ḳaṣīde-i ḳudūmiyyede 'arż-ı ḥāl idüp maẓhar-ı elṭāf-ı şāh-ı[2] deryā-nevāl olduḳları ebyātdur:

---

1 "Dünya fânîdir, onda vefâ yoktur. Bâkî olan O'dur, (diğer) her şey fânîdir."
2 - SE

Ebyāt Ol zemān kim birini medrese-i ʿāliyeñüñ
Eyledüñ luṭf idüp Aḥmed Çelebiye iḥsān

ʿArṣa-i baḥs̱e girüp cevherimüz ʿarż itdük
Tīġveş her birimüz şimdi ḳalupdur ʿuryān

Ne revādur fużalā ḳala ḳıbāb altında
Kim görüpdür ki ola baḥr ḥabāb içre nihān

Altmış üç senesinde[1] Ḥaleb ḳāżīsi olduḳlarında devlet gibi[2] hem-rikāb ve baʿż-ı maḥākimede nāʾib-i menāb oldılar. Ol tārīḫde Ḥaleb Beglerbegisi Ḳubād Paşa'ya *Lāmiyye-i Hilāliyye*'lerin ve cenāb-ı mevlevīye[3] *Ḳaṣīde-i Rāʾiyye*'lerin ihdā itmişler idi. Baʿde ḳażāʾi'l-vaṭar vaṭan-ı me'lūfe ʿazm-i sefer ḳılduḳlarında Şām ḳāżīsi olan Ebu's-suʿūd-zāde Meḥemmed Çelebi'ye Ḳonya'da mülāḳī olup;

Mıṣrāʿ Bāġa reşk itse revā ravża-i firdevs-i[4] berīn

mıṣraʿı ile fetḥ-i bāb-ı menḳabet eyleyüp **[265a]** maẓhar-ı elṭāf-ı maḫdūm-ı ʿālī-himmet olmışlar idi. Altmış ṭoḳuz Ṣafer'inde maḫdūm-ı merḳūmuñ şefāʿat-nāmeleri ile mollā-yı merḥūma dānişmend ve yaġmā-yı naʿmā-yı ifādelerinden nevāle-bend oldılar. Yetmiş bir Ramażān'ında ṭaraf-ı salṭanat-ı ʿaliyyeden mülāzemetleri ḳayd olınup defʿaten yigirmi beş aḳçe medrese virilmek fermān olındı. Ol ʿaṣrda Rūmili ṣadrı olan Ḥāmid Efendi "Muvāfıḳ-ı ḳānūn-ı hümāyūn degüldür." diyü medrese tevcīhinde tereddüd itmegin mükerreren ḫaṭṭ-ı ḳaṭʿiyyü'l-müfād ile manẓūme-i iltifātı[5] müstezād ḳılınup vaẓīfe-i tedrīsi teraḳḳī ile taḫmīs eyledüklerinde evāḫir-i şehr-i Şevvāl'de ibtidā otuz aḳçe ile Silivri'de Pīrī Paşa Medresesi ʿināyet olındı. Yetmiş iki Rebīʿu'l-āḫir'inde mis̱li ile İstanbul'da Murād Paşa Medresesi'ne naḳl olındı. Yetmiş üç Cemādiye'l-ūlā'sında on aḳçe teraḳḳī ile pāye-i erbaʿīne vāṣıl ve teşrīfāt-ı ʿaliyye ile ser-efrāz-ı emās̱il olmışlar idi. Yetmiş dört Cemādiye'l-ūlā'sında munfaṣıl olup

1 tārīḫinde SE
2 - SE
3 154a SE
4 Revā//Firdevs-i:revādur ravża-i ḫuld-i SE
5 elṭāfı SE

Mu'allim-zāde maḫdūmı Maḥmūd Çelebi ta'ḳīb eyledi. Yetmiş yedi[1] Ṣafer'in-de 'Abdu'l-vāsi' Çelebi yirine Medrese-i Maḥmūd Paşa'da ferş-i seccāde-i ifāde eylediler. Yetmiş ṭoḳuz Rebī'u'l-evvel'inde Maḥmūd Beg yirine Ḥażret-i Eyyūb pāyesine sāye-i iclāl ṣaldılar. Seksan bir Muḥarrem'inde 'Abdu'l-ġanī Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām itdiler. Seksan üç Receb'inde Aġa-zāde yiri-ne Süleymāniyye Medresesi'ne terfī' olındılar. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında ki evā'il-i cülūs-ı Murād Ḫānī'dür, "Nāmī" nām şā'irüñ ġazel-i meşhūrı taġyīr-i yesīr ile Bāḳī nāmına işā'at olınup dest-i ḥussād-ı bed-nihād ile ber-dāşte-i[2] pāye-i serīr-i sulṭānī ḳılındukda Sulṭān Selīm-i ḥalīm ḥażretlerine isnād olınan bāde-nūşluḳ töhmetine münāsib ba'ż-ı evṣāf mülāyemeti ve anlaruñ vefātı ile fevt olan luṭf-ı 'ināyet-i ḥarāreti ile vālid-i mācidlerini kendülerden tercīḥ ve is-tiḫdām-ı lafẓ-ı ḳabīḥ, belki hicv ü tenḳīṣa taṣrīḥ eyledi, diyü ṭab'-ı āyīne-mis̱āl-leri pür-ġubār ve zülāl-i feyż-i nevālleri küdūret-ās̱ār olup ṣarṣar-ı ḳahr-ı ḫāḳānī is̱āre-i ġubār-ı idbār ve deryā-yı ġayret-i sulṭānī 'azl ve nefy olınmaları bābında emvāc-ı suṭūr-ı ḫaṭṭ-ı fermān ıṣdār itmiş idi. Bā'is̱-i 'azl olan ġazel budur ki[3];

Mıṣrā' Bu ḳadar fitne vü āşūba ol oldı bādī

Ġazel Cihānuñ ni'metinden kendü āb u dānemüz yegdür
İlüñ kāşānesinden gūşe-i vīrānemüz yegdür

Ġınā ṣadrındaki maġrūr u nā-āsūde sürūrdan
Fenā bezmünde ḫ^v āb-ālūd olan mestānemüz yegdür

Hümā-yı evc-i 'izzet gibi ġayretsüzden iy Bāḳī
Maḥabbet şem'ine şeh-per yaḳan pervānemüz yegdür

El-ḥāletü hāẕihi medreseleri Sinān Efendi-zāde Meḥemmed Çelebi'ye vi-rilüp şarṭ-ı ġayret-i ḳāhire-i sulṭānī üzere tertīb-i cezā ve ṣaḥīfe-i ḥāline ḥarf-i nefy imlā olınmadın ġazel-i mezbūr ba'ż-ı ḳadīm mecmū'alarda Nāmī nāmına mesṭūr bulunmaġın menşūr-ı āmāline ḳalem-i 'afv ü 'āṭıfet çekilmiş idi. Ol es̱nāda Sulṭān Süleymān-ı merḥūmuñ iltifātından dūr ve dīv-menişān-ı nifāḳ-engīz mekri ile mübtelā-yı şerr ü şūr olduḳlarına telmīḥ idüp dimişlerdür:

1 263b E
2 - SE
3 bā'is̱//ki:- SE

Şi'r Şol dil ki cām gibi el üzre ṭutardı Cem
Dest-i zemāne yirlere çaldı ḫazef gibi

Seksan dört Şa'bān'ında Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi yirine yetmiş aḳçe ile Edrine Selīmiyyesi ta'yīn olınmış iken bir günden ṣoñra taġyīr olınup Hemşīre-zāde yirine Sulṭān Selīm-i **[265b]** Ḳadīm Medresesi'ne tebdīl ve selefi Edrine Selīmiyyesi'ne naḳl ü taḥvīl olındı. Seksan yedi Muḥarrem'inde Pervīz Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ḳılāde-i gerden-i rıżāsı ḳılındı. Seksan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde ref' olınup yirlerine Medīne'den Maẓlūm Melek terfī' olınmış idi. Bir aydan ṣoñra her biri manṣıbında ibḳā olınup māh-ı Şa'bān evāsıṭında Maẓlūm Melek yirine biñ altun teraḳḳī ile Medīne-i Münevvere ḳażāsına tebdīl olındılar. Seksan ṭoḳuz Şevvāl'inde 'azl olınup Mīrzā Maḫdūm seccāde-nişīn-i ḥükūmetleri oldı. Ṭoḳsan Cemādiye'l-āḫire'sinde[1] dārü'l-mülk-i İstanbul'a dāḫil ve miyāne-bend-i silkü'l-le'āl-i efāżıl olmışlar idi. Ṭoḳsan iki Ramażān'ınuñ leyle-i ḳadrinde Mollā Aḥmed Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Ṭoḳsan üç Muḥarrem'inde munfaṣıl ve maḳarr-ı ḥükūmetlerine[2] Dökmeci-zāde Efendi vāṣıl oldı. Ṭoḳsan dört Receb'inde Mīrzā Maḫdūm yirine mükerreren ḥükūmet-i dārü's-salṭana ile mesned-i iḳbālleri pür-ṭumṭurāḳ u ṭanṭana olmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi yirine Anaṭolı ṣadrı ile bülend-ḳadr oldılar. Ṭoḳsan altı Cemādiye'l-ūlā'sında dağdağa-i ṣadāretden gūşe-i ḥużūra mā'il ve manṣıb-ı refī'lerine Dökmeci-zāde Efendi nā'il oldı[3]. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde Sinān Efendi-zāde 'Alī Efendi yirine mükerreren münevvir-i eyvān-ı ṣadāret ve Anaṭolı mesnedine pertev-endāz-ı 'izz ü rif'at oldılar. Elf-i kāmil Receb'inde Zekeriyyā Efendi yirine ṣadru'l-'ulemā-yı Rūm ve fā'iz-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merūm olmışlar idi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde vaẓīfe-i ems̱āl ile müteḳā'id ve maḳām-ı vālālarına Mollā Aḥmed Efendi müteṣā'id olmış idi. Biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sında Ṣun'u'l-lāh Efendi yirine ṣadr-ı Rūm'a i'āde olındılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde vaẓīfe-i mu'tāde ile ḫalvet-güzīn ve Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi cā-nişīn oldı. Biñ altı Receb'inde Ḳuş Yaḥyā Efendi yirine s̱ālis̱en ṣadru'l-'ulemā ve cām-ı elmās-reng-i iḳbālleri müs̱elles̱-nümā oldı. Biñ yedi Muḥarrem'inde te'āṭī-i

1 Cemādiye'l-āḫire'sinde:Cemādiye'l-ūlā'sında SE
2 maḳarr-ı ḥükūmetlerine:yirlerine R1, SE
3 264a E

umūr-ı ṣadāretden istiʿfā itdüklerinde cāme-i cāh u rifʿatleri Ebu's-suʿūd-zāde Muṣṭafā Efendi'ye iʿṭā olındı. Biñ sekiz Ramażān'ınuñ yigirmi üçünci güni[1] yevmü'l-cumʿada ṣarṣar-ı berg-rīz-i memāt ile gül-berg-i cemʿiyyetleri perīşān ve menşūr-ı ḥayātları bī-nām ü nişān oldı. Edrineḳapusı ḫāricinde Ḥażret-i Eyyūb reh-güẕārında mānend-i genc-i maḫzūn mütevārī vü medfūndur. Hādī-i Baġdādī tārīḫ-i intiḳāllerin bu güne edā itmişdür:

Tārīḫ Bāḳī Efendi gitdi ʿuḳbāya biñ sekizde[2] (1008)

Ferdā-yı rūz-ı intiḳālleri ki yevmü's-sebtdür, cenāzeleri Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmedī'ye iḥżār olınup ḥarem-i muḥterem-i cāmiʿ-i şerīf mānend-i rüste-i mevzūn-eşcār ser-ā-pā ṣufūf-ı aḫyār olup Şeyḫü'l-İslām Ṣunʿu'llāh Efendi imām olmaġla envār-ı duʿāyı nişār ve bu beyt-i meşhūrı tekrār itmişler idi:

Beyt Ḳadrüñi seng-i muṣallāda bilüp iy Bāḳī
Ṭurup el baġlayalar ḳarşuña yārān ṣaf ṣaf

Mollā-yı merḳūm naḫl-bend-i elvān-ı maʿārif ü ʿulūm, ser-ġazel-i dīvān-ı faṣāḥat, tāc-beyt-i manẓūme-i berāʿat, ʿunvān-ı neşīd-i taḥḳīḳ u īḳān, beytü'l-ḳaṣīd-i belāġat ü beyān, müfred-i mecmūʿa-i muʿciz-niẓām, ḫātime-i siḥr-āferīnān-ı vaḥy u ilhām, neşve-i ṭıynet-i pāki curʿa-i cām-ı maḥabbetden baḳıyye ve terbiyet-i vücūd-ı mesʿūdı çarḫ-ı sālūs u daġal-kāra maḥż-ı naḳıyye idi. Ḥaḳḳā ki ol üstād-ı fenn-i belāġatüñ her maṭlaʿ-ı ġarrāsı saṭr-ı ser-meşḳ-ı debistān-ı faṣāḥat ü beyān olup;

Mıṣrāʿ Ögrendi ġazel ṭarzını Rūmuñ şuʿarāsı

feḥvā-yı **[266a]** nükte-āmīzi muḳaddime-i vaṣf u ıṭrāsı ve her beyt-i gevherīn-esāsı kār-nāme-i tāze-ṭarḥ-ı pesendīde-bīnān ḳılınup;

Beyt Bu devr içinde benüm pādişāh-ı mülk-i suḫan
Baña ṣunuldı ḳaṣīde baña virildi ġazel

mażmūn-ı dil-āvīzi ḫātime-i medḥ u s̱enāsıdur.

---

1 154b SE

2 باقی افندی کتدی عقبایه بیك سکزده

Mıṣrāʿ İrdi söz ġāyete Bāḳī ne dimek lāzımdur

Ās̱ār-ı celīlelerinden "*Meʿālimü'l-yaḳīn*" ismi ile müsemmā terceme-i *Mevāhib-i Ledüniyye* ve *Terceme-i Feżā'ilü'l-cihād* ve Ḳuṭb-ı Mekkī'nüñ "*el-Aʿlām fī Aḥvāli Beledi'llāhi'l-ḥarām*" nāmı ile muʿallem kitābını zebān-ı Türkī ile mütercem ḳılmışlardur. Mekke'den geldüklerinde pāye-i serīr-i Murād Ḫānī'ye ʿarż itmişler idi. Ve Ḥażret-i Eyyūb müderrisi olmaḳ taḳrībi ile ol güzīn-i aṣḥāb-ı kirāmuñ naḳl eyledügi eḥādīs̱-i şerīfe-i gevherīn-niẓāmı cemʿ idüp terceme itmişler idi. Ḥālā türbe-i muṭahharalarında raḥl-i taʿẓīm üzere nihāde ve taḳrīr-i ʿayn-ı züvvār içün mir'āt-ı cilā-dāde gibi güşādedür. Cümlesi maḳbūl ü müsellem ve pesendīde-i müşkil-pesendān-ı ʿālemdür. *Dīvān*-ı belāġat-ʿunvānları ḫod mānend-i naẓm-ı S̱üreyyā ʿalem-efrāz-ı iştihār ve muʿallaḳāt-ı sebʿa gibi envār-ı iʿtibārı pertev-endāz-ı her diyārdur. Nitekim dimişlerdür:

Şiʿr Bāḳī bu şiʿri ṣafḥa-i çarḫ-ı berīne yaz
Görsün felekde söz nic'olur ḫaṣm-ı nābekār

Merḥūm-ı mezbūruñ evā'il-i ẓuhūrı Sulṭān Süleymān Ḫān ḥażretlerinüñ ʿaṣr-ı ʿadālet-ʿunvānlarına müṣādif olmaġın terbiyet-i luṭf u ʿināyetleri, ezhār-ı rengīn-i eşʿārını[1] şīşe-i ḳadr ü iʿtibārda būyā ve şevḳ-ı bahār-ı iltifāt ü ʿāṭıfetleri hezār naġme-senc-i ṭabʿ-ı nükte-güzārını mis̱āl-i murġ-ı Süleymānī şāḫsār-ı iştihārda[2] gūyā ḳılmış idi. Her çend bārgāh-ı Süleymānī'ye nev-bāve-i naẓm-ı ābdār ʿarż eyleseler devḥa-i ʿināyet-i şehr-yārī ezhār-ı gūn-ā-gūn-ı dirhem ü dīnārı nis̱ār itmekden ḫālī degül idi. Nitekim işʿār[3] buyurmışlardur:

Şiʿr Luṭfuñdan irdi Bāḳīye rengīn filoriler
Gūyā ṣaçıldı meclise[4] bir destmāl-i gül

Yetmiş üç tārīḫinde ʿavāṭıf-ı ḫusrevānīden bir ḳıṭʿa keşf-i *Keşşāf* ve bir *Hidāye* ve bir *Ekmel* nüsḫaları iḥsān olındukda bu ḳıṭʿa-i yāḳūt-bahā ile[5] edā-yı şükr-i naʿmā ve esāmī-i kütübe īmā itmişler idi:

1 264b E
2 şāḫsār-ı iştihārda:- SE
3 - SE
4 - SE
5 Bu//ile:- SE

Şiʿr Eyledi keşf ile iẓhār-ı kerāmet keremüñ
İtdi müşkillerimüz ḫᵛāce-i iḥsānuñ ḥall

Kime kim reh-ber ola bedreḳa-i iḥsānuñ
Yolına ḳarşu ṭutar şemʿ-i hidāyet meşʿal

Gerçi kāmillere ʿālemde nihāyet yoḳdur
Minnet Allāha seni cümleden itmiş ekmel

Bu ḳıṭʿa daḫı iltifāt-ı ḫāṣlarına iḫtiṣāṣ bulduḳların ifāde ider:

Ḳıṭʿa Luṭf idüp ol şeh-i firişte-ḫiṣāl
Ḳuzılar eylemiş ḳulına ʿaṭa

Bāḳīyā gel duʿāya başlayalum
Ḳuzıların bağışlasun Mevlā

Seksan bir tārīḫinde Sulṭān Selīm-i kerīm Şırabuḫarı seyrine gidüp Ṣaḥn müderrisi iken bunları daʿvet ve dāḫil-i cennet-serāy-ı ḥarem-i ḥürmet itmişler idi. ʿAṣr-ı Murād Ḫānī'de ġonce-i iḳbāli dil-ḫᵛāh üzere güşād ve mesned-i ṣadāret ile ber-murād olup elṭāf-ı selāṭīni bu güne taʿdād itmişler idi:

Şiʿr Bāḳīye eżʿāfın iḥsān eyledi şāh-ı cihān
Ol kerem kim Şeh Selīm ü Ḫān Süleymān eyledi

Anlar itdi ḫākden eflāke gerçi ser-firāz
Menzilin şāh-ı cihān eyvān-ı Keyvān eyledi[1]

Ḫidmet-i ḫāk-i cenābından gelen ḳadr ü şeref
Ser-efrāz-ı ehl-i dil mümtāz-ı aḳrān eyledi

Cülūs-ı Meḥemmed Ḫānī'de Rūmili ṣadāretinden maʿzūl[2] bulınup ʿarż-ı ḥāli mutażammın eşʿār-ı ṭurfe-mażmūn ile iki defʿa maẓhar-ı elṭāf-ı hümāyūn olmışlar idi. Ṣadāret recāsına naẓm itdükleri leʾālī-i ābdārdandur:

1 Bu beyit SE'de bulunmamaktadır.
2 müteḳāʿid SE

Ḳıṭ'a Ṭāli'uñla nice bir ceng ü cidāl iy Bāḳī
'Āḳıbet **[266b]** kevkeb-i baḫtuñ seni dīvāne çeker

Devlet-i şāh-ı cihān-bāna[1] du'ā ḳıl ki seni
Kimse çekmez ileri himmet-i şāhāne çeker

Ve lehu[2] Derd ü miḥnet çekme dergāhında iy Bāḳī yüri
'Arż ḳıl bilmezse ḥālüñ ḥażret-i sulṭān eger

Bir gedā mihmānıyuz lā'iḳ görürse ḥükm anuñ
İşiginde nāna muḥtāc olduğın mihmān eger

Ḥabbeẕā 'aṣr-ı ehālī-perver ve devr-i ma'ālī-güster ki vesā'iṭ-i żınneti ve zīr ü bālādan vezīr ü ṣāḥib-i minneti taḫallül itmedin[3] 'arż-ı ḥāl iden vāṣıl-ı merām ve mażmūn-ı beyt-i mevzūn düstūru'l-'amel-i ṭab'-ı ḫod-gām ola.

Beyt Nā-dān elinden alma eger irse destüñe
Şehbāz-ı āşiyāne-i devlet yeden bi-yed

Merḥūmuñ ḫilāl-i müfākehede vāḳi' olan nevādir-i muṭāyebātı ve cevāhir-i leṭā'if-i ṭurfe-nikātı eş'ār-ı dil-āvīzi gibi rengīn ve ma'nā-yı şekker-rīzi gibi şīrīn-dür. Beste-i dil-güşā-yı eş'ārı tāze[4]-ṭarz ü nağz[5] ve ṣanā'i'-i bedī'iyyeden tevriye vü īhām ile pür-mağz olduğı gibi kelimāt-ı dürer-bārı nevābiğu'l-kilem[6] gibi nevādir ü ḥikem ve cevāhir-i muṭāherātı faṣṣ-ı nigīn ü yāḳūt-ı rengīn gibi be-cāy ü müstaḥkem olup duḫūl-i meclis-i feyż-ḳarīnleri ile müşerref olanlar güş-ı hūşını ḳurṭu'l-cevāhir-i nevādir ile müşennef ḳılmaḳdan ḫālī degül idi.

Şi'r Ṣadef gūşın müzeyyen ḳılmaḳ içün dürr-i lafẓından
Kelāmın istimā' eyler pes-i dīvārdan deryā

---

1 Baḫta E
2 Ve lehu:- E; Naẓm SE
3 - SE
4 - SE
5 155a SE
6 Kelīm R1

Duḫūl-ı meclis-i ḫāṣṣına ruḫṣat mümkin olmazsa
Buḫārīdan gelür[1] diñler ḥadīs̱in ṭālib-i ma'nā

Bir def'a vālid-i merḥūmla[2] nādī-i kes̱īrü'l-eyādīlerine duḫūl müyesser ve kāse-i gūşla bu 'abd-i ḥaḳīr, deryüzeger-i cevāhir-i fażl ü hüner olup ḫilāl-i ṣoḥbetde ekābir-i 'aṣrdan birinüñ riḥleti ve meclis-i vücūddan def'-i s̱ıḳleti müẕākere olınup "Keştī-i girān-bār-ı 'ālem pārtālin atup sebük-bār ve bir endāze miḳdārı irtifā'ı āşikār oldı." buyurdılar. Bu maḳūle leṭā'ifi meşhūr ve ḳand-ı nebāt gibi zebān-zed-i cumhūr olmağın tafṣīlden icmāle 'udūl olındı.

Mervīdür ki vālid-i merḥūmla dānişmendlikleri eyyāmında şerīk ü hem-'inān iken anlar birḳaç ay miḳdārı[3] muḳaddem mülāzım olup ol es̱nāda didükleri ġazelüñ maḳṭa'ında;

Şi'r Meclis-i naẓmı temām itdüñ selām olsun saña
Nev'īyā yā hū bugün 'uşşāḳa bāḳīler geri

dimekle ta'rīż-i fehm eyleyüp bundan mā'adā ser-i rāhda rāst geldüklerinde bunlaruñ inkisārıyla naẓarı, anlarda maġrūrāne ḥareket iḥsās itmegin te'eḫḫürlerine şemātet añlayup ba'dehu maẓhar-ı himmet-i şehenşāhī ve def'aten mülāzemet ve otuz aḳçe medrese iḥsānı ile mübāhī olduḳda dimişler idi:

Şi'r Semend-i ṭab'a süvār oldı 'azm ider Bāḳī
Belāġat ehline yā hū göñüller alçaḳda

Merḥūmuñ cevābı ve ḫātime-bend-i ḫiṭābıdur:

Şi'r Ferāz-ı serve çıḳup zāġlar ṣalınmaḳda
Nevā-yı nāleleri 'andelībüñ alçaḳda

Şu'arā-yı 'aṣrdan esrār ile müttehim olan Ḫayālī ve Emrī ḥaḳḳında kümeyt-i ḫāmeleri varaḳu'l-ḫayāl-i ṣafaḥāt-ı nāmede bu güne ġubār-engīz olmış idi:

---

1 Gelüp SE
2 265a E
3 - SE

Ḳıṭ'a Ṭab'uñ ki kān-ı gevher-i naẓm oldı Bāḳīyā
İrmez senüñ ḫayālüñe bir iki bengīler

Başdan bu faḫr saña yiter kim şeh-i cihān
Ḫil'at giyürdi naẓmuña ġarrā Firengīler

Ve lehu Ṭab'-ı sāḥir-pīşeñe Bāḳī göñüller meyl ider
Şekker-i şi'r-i dil-āvīzüñ meger efsūnlıdur

Dirme çatma giydürür iller libāsı şi'rine
Ḫil'at-ı naẓm-ı cihān-gīrüñ senüñ altunlıdur

Naḳl olınur ki zemān-ı ṭaleblerinde maḥrūse-i Edrine'ye güẕār ve ol diyār-ı cennet-āsārı zemīn-i eş'ārı gibi maṭraḥ-ı şu'ā'-ı enẓār itdüklerinde **[267a]** Edrine yārānı merḥūmı bir nüzhetgāh-ı bī-mānende da'vet ve ḥarīfāne 'aḳd-ı ṣoḥbet idüp ḫilāl-i muḥāverede;

Mıṣrā' Her kişiye kendü şehri yeg gelür Baġdāddan

mażmūnı üzere maḥāsin-i şehr-i mezbūrı ta'dād iderek Bāḳī Efendi merḥūmdan[1] keşmekeş-i mübāḥaseye fayṣal virmek recā eyledüklerinde "Ḥaḳḳā ki şehriñüzüñ maḥāsini çok, hemān 'aybı budur ki içinde ādem yok." dimişler. Bu kelām-ı bün-tīz mānend-i tīr-i tīz derūn-ı yārāna te'sīr ve dil-i ṣāf-ı zülāl-misāllerin tekdīr idüp bi'l-āḫire muḥācceleri muhācāta bā'is ve müheyyic-i emvāc-ı ḥavādis olmış idi. Edrine şu'arāsından Emrī Çelebi ve Mecdī Çelebi ve Dimetoḳalı olmaġla[2] Deli Kerīm Çelebi ta'aṣṣub eyleyüp ıṭāle-i zebāne-i şemşīr-i zebān ve icāle-i kümeyt-i ḫāme-i muṭlaḳu'l-'inān ḳılmışlar idi. Bāḳī Efendi daḫı siper-be-rūy-ı cevāb ve ġaddāre-i ẕü'l-vecheyn-i lisān ile rū-bā-rūy-ı ḫaṣm-ı girān-rikāb olup mukaṭṭa'āt ile ḳaṭ'-ı 'ırḳ-ı a'dā ve ṣaḥā'if-i a'rāżı ḳırṭās-ı rumāt gibi aġrāż-ı ḫadeng-i eẕā ḳılmışlar idi. Ol ḳıṭ'alaruñ ẕikri ḳabīḥ ve emvāt-ı Müslimīne mūcibü't-tafżīḥ olmaġın īrādı revā görülmeyüp bu ḳıṭ'a-i meşhūre ile iktifā olındı:

1 Efendi merḥūmdan:Efendi'den SE
2 - SE

Ḳıṭʿa Şīr-dilsün Bāḳīyā āzürde-ḫāṭır olma sen
Ṭaʿn u teşnīʿ itseler bir nice ʿāḳḳ-ı[1] bī-hüner

Görme misin itlerüñ ġavġāsını bāzārda
İltifat itmez güẕār eyler ḫırāmān şīr-i ner

Bu eşʿār-ı ābdār cevāhir-i deryā-yı ṭabʿ-ı güher-zālarından nümūdārdur:

min-Ḳaṣā'idihi Ḫaṭ-ı müşg-fāmuñla iy ġonca-i ter
Şekerdür o lebler mümessek mükerrer[2]

Ne zībā yaraşmış o leblerle dendān
Ne ḫūb imtizāc eylemiş şīr ü şeker[3]

Ṭolar būy-ı müşkīn-i zülfüñle ʿālem
Döner nāfe-i miske[4] çarḫ-ı müdevver

Ṣıfāt-ı Bahār Tāze cān buldı cihān irdi nebātāta ḥayāt
Ellerinde ḥarekāt eyleseler serv ü çenār

Yine ferrāş-ı ṣabā ṣaḥn-ı ribāṭ-ı çemene
Geldi bir ḳāfile ḳondurdı yüki cümle bahār

Dür ü yāḳūt ile bir naḫl-i muraṣṣaʿ ṣandum
Erġavān üzre dökilmiş ḳaṭarāt-ı emṭār

Şīşe-i çarḫda gör[5] bunca muraṣṣaʿ naḫli
Nice ārāste ḳılmış yine ṣunʿ-ı Cebbār
Zanbaḳuñ ġoncesidür bāġa gümiş bāzū-bend
Zaʿferān ile yazılmış aña ḫaṭṭ-ı ṭūmār

Cām-ı mey ḳaṭreleri sübḥa-i mercān olsun[6]
Gelüñüz zerḳ u riyādan idelüm istiġfār

---

1 Celf-i SE
2 265b E
3 Ne//şeker:- E
4 Çīne SE
5 Çarḫda gör:çarḫın görür SE
6 155b SE

Ṣıfāt-ı Hilāl Ḳara yaḳlaşdı şeb irdi diyü keştī-i hilāl
Bādbān açmış ider sür'at ile 'azm-i kenār

Ḳodı bir pāre yaḫı ṭās-ı zer-endūda felek
Ṣıvara tā Ramażān teşnelerin saḳḳāvār

Es̱eridür görinen urdı miḥekk-i şāma
Ṣatıcaḳ ṣayrafī-i dehre felek bir dīnār

Ve lehu[1] Çerāġ-ı māha yine bir filori dikdi güneş
Gören kimesne kenārın meh-i nev itdi ḫayāl

Şu sīb[2] şekline girdi şafaḳda cirm-i[3] ḳamer
Güzellenüp ola bir yanı ṣarı bir yanı al

Ne ḥoḳḳadur bu ki altında çarḫ-ı şu'bede-bāz
Ḳoyunca mühre-i mihri güm eyledi fi'l-ḥāl

Ya cām-ı 'işret-i Dārā ya tāc-ı Kisrādur
Ṭolaşdurur bu cihānı sipihr olup dellāl

Ḳanadı güşesidür āşiyāneden görinür
Ferāġa vardı meger şāhbāz-ı zerrīn-bāl

Ṣıfat-ı Şitā Zemīne bād-ı hevādan çok aḳçe düşdi yine
Pür itdi dāmen-i ṣaḥrāyı ṭoldı ceyb-i cibāl

Meger ki ḥoḳḳa-i çarḫuñ zemāne ḫarrāṭı
Döker terāşesini kūh u deşte berf-mis̱āl

Cihānı berf ile yaḫ ṭutdı ḳış ḳıyāmetdür
'Aceb mi yir yüzine çıḳsa hep defā'in-i māl

Pür oldı şāḫları üzre yaḫdan āyineler
Ġarīb ṣūrete girdi bu faṣl içinde **[267b]** ġazāl

---

1 Ve lehu:- E, SE
2 Şu sīb:Şevābit SE
3 Şekl-i SE

Meger ki ʿālem-i ʿulvīde nev-bahār oldı
Döker şükūfe-i bādāmı ṣaḥn-ı bāġa şimāl

Döşendi berf ser-ā-pāy ṣaḥn-ı ṣaḥrāya
Aġardı rūy-ı zemīn ṣanki taḫte-i remmāl

Nişān-ı pā-yı vuḥūş u ṭuyūr ṣaḥrāda
Çizildi rīk-i sefīd üzre gūyiyā eşkāl

Beyāż düşdi hele şekl-i ṭāliʿ-i eyyām
Mis̱āl-i çihre-i baḫt-ı edīb-i ferruḫ-fāl

Ṣıfat-ı Ḫazān Gülşene altun varaḳlar zeyn idüp bād-ı ḫazān
Gūyiyā zer-kūplar dükkānı oldı gülsitān

Rişte-i bārān gümiş tel sīm-keş ebr-i ḫarīf
İki çarḫa döndiler gūyā zemīn ü āsmān

Berg-i bīdi bāġda āb-ı revān üzre görüp
Didiler aḳmış ġılāfından bu tīġ-ı zer-nişān

Reh-güẕār-ı bāġa ser-tā-pā dökülmiş berg-i zer
Ṣandum altun tebsiler ḳonmış simāṭ-ı ḫusrevān

Gerçi merdāne ṣoyındı girdi meydāne dıraḫt
Geldi ḳış baṣdı velīkin virmedi aṣlā emān

Dest-i berd-i ṣarṣarı āḫir görüp şāh-ı çenār
Didi el arḳası yirde āferīnler pehlevān[1]

ez-Ġazeliyyāt İrdi nesīm-i maʿdelet-i kisrī-i[2] bahār
Zencīr-i ʿadl çekdi çemenzāra cūybār[3]

Güller siperler ile üleşdi fîloriyi
Mülk-i şitāyı ġāret idüp leşker-i bahār

---

1 Dest//pehlevān:- E
2 maʿdelet-i kisrī-i:maʿdelet-güsterī-i SE
3 266a E

Meydāna girdi şevḳ-ıla şemşīr-bāz-ı berḳ
Çok aḳçe ṣaçdı üstine ebr-i güher-nis̱ār

Bir kīse içre lāle bu gün bezm-i bāġda
Ġayb itdi jāle beyżāların ḥoḳḳa-bāzvār[1]

[Ve lehu] Çarḫ oḳlarını atdı yine gülşene seḥāb
Altun göbeklü bir siper-i laʿl ṭutdı ḫār

Dolāb ḳurdı ḳavs-i ḳuzaḥ bāġ-ı ʿāleme
Mīz-āb gibi her yañadan aḳdı cūybār[2]

Bāḳī bu şiʿri ṣafḥa-i çarḫ-ı berīne yaz
Görsün felekde söz nic'olur ḫaṣm-ı nābekār[3]

[Ve lehu] Faṣl-ı şitāda beyża-i sīmīn idi gūy-ı zemīn
Aldı ḳanadı altına sīmurġ-ı zerrīn-bāl ü per

Ḫ˅āb-ı ʿademden dīde-i ezhārı bīdār eyledi
Tahrīk-i bād-ı ṣubḥ-dem āvāze-i murġ-ı seḥer

[Ve lehu] Ḥadden efzūn mihrüm ol nā-mihr-bān bilmezlenür
Hep bilür çok sevdügüm ammā hemān bilmezlenür

[Ve lehu] Müje ḫaylin dizer ol ġamze-i fettān ṣaf ṣaf
Gūyiyā cenge girer nīze-güẕārān ṣaf ṣaf

Seni seyr itmek içün reh-güẕer-i gülşende
İki cānibde ṭurur serv-i ḫırāmān ṣaf ṣaf

Leşker-i eşk-i firāvān ile ceng itmek içün
Gönderür mevclerin lücce-i ʿummān ṣaf ṣaf

1 "ez-Ġazeliyyāt" başlığı altında yazılan bu şiir bir kasideden alınmıştır.
2 "ez-Ġazeliyyāt" başlığı altında yazılan bu şiir bir kasideden alınmıştır.
3 Bāḳī//nābekār:- R1, SE

Gökde efġān iderek ṣanma geçer ḫayl-i küleng
Çekilür kūyuña murġān-ı dil ü cān ṣaf ṣaf

Cāmiʿ içre göre tā kimlere hem-zānūsun
Şekl-i saḳḳāda gezer dīde-i giryān ṣaf ṣaf

Ehl-i dil derd ü ġamuñ ni'metine müstaġraḳ
Dizilürler keremüñ ḫᵛānına mihmān ṣaf ṣaf

Vaṣf-ı ḳaddüñle ḫırām itse ʿalem gibi ḳalem
Leşker-i saṭrı çeker defter ü dīvān ṣaf ṣaf

Ḳadrüñi seng-i muṣallāda bilüp iy Bāḳī
Ṭurup el baġlayalar ḳarşuña yārān ṣaf ṣaf[1]

[Ve lehu] Kimse ḥall eyleyemez müşkil-i rāz-ı felegi
Var ise ʿıḳd-ı S̱üreyyādur aña noḳṭa-i şek

Telḫ-kām itme beni düştüm acı söz ile
Lebüñ emdürmez iseñ ṭatlu dilüñ bārī gerek

[Ve lehu] Kimi ayaġuñ öpmege ṣarḳar kimi elüñ[2]
Bāḳīye besdür iy gül-i ḫandān güler yüzüñ

[Ve lehu] Ġonceler içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ
Yaʿnī seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ

[Ve lehu] Dil-rübālarla ʿaceb kes̱reti var her yoluñ
Geçemez ḫūblarından göñül İstanbuluñ

[Ve lehu] Çok[3] tehī devr ide bu sāġar-ı mīnā bizden
Var iken şīşede bāḳī hele sāḳī berü gel

[Ve lehu] Hergiz ne ḳadr u cāh u ne sīm ü zer isterin
Bir serv boylu dil-ber-i sīmīn-ber isterin

---

1 müje//ṣaf:- R1
2 lebüñ E
3 Çün E

Bāġ-ı behişt-i kūyına yāruñ irem diyü
Ḥaḳdan hemīşe uçmaġa bāl ü per isterin

Sīm-i sirişki ḫarc iderin ḫāk-i pāyüñe
İksīr-i ʿışḳ ṭālibiyüm cevher isterin[1]

[Ve lehu] Muraṣṣaʿ sāyebānından döküldi ebr-i nīsānuñ
Dür ü yāḳūt-ı rummānī nihāl-i erġavān üzre

[Ve lehu] Maḥbūb u mey mülāzemetinden ḳaçardı dil
Geldi yitişdi bir yañadan nev-bahār ise

[Ve lehu] Ḳorḳum oldur göz dege ḫāk-i der-i cānānuma
Yoḳsa kuḥlāsā çekerdüm çeşm-i ḫūn-efşānuma[2]

Yār defterden yine Bāḳī ḳazınmaḳ var dimiş
Yañlış añlatmış ʿadūvler ben ḳulın sulṭānuma

[Ve lehu] Bize esrārını açmaz meye taʿn itmedin geçmez
Gel iy sāḳī geçür bundan bu ʿaḳl-ı dāniş-endūzı[3]

[Ve lehu] Şarāb-ı bezm-i ġam zevḳın ne mīr ü ne vezīr itdi
Anuñ keyfiyyetin benden su'āl eyleñ faḳīr itdi[4]

el-Mevlā ʿUbūdī (ʿUbūdī)

İsmi ʿAbdu'llāh olmaġla bu laḳab ile şöhret-şiʿār ve şiʿri yoġ-iken maḫlaṣ ile ṣāḥib-i iştihār olmış idi. ʿAlā'iyye diyārından ḳudūm ve ḫidmet-i medāris-i ʿulemā-yı Rūm idüp Ḫᵛāce Saʿde'd-dīn Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olduḳdan ṣoñra aḫẕ-ı menāṣıb ve iʿtilā-yı merātib iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan bir[5] Rebīʿu'l-āḫir'inde[6] Ḥasan Beg yirine

1 hergiz//isterin:- R1, SE
2 Çeşm//efşānuma:dīde-i giryānuma SE
3 266b E
4 Şarāb//itdi:- E
5 Yedi SE
6 Evvelinde SE

Murād Paşa ḫāricine ʿāric olmış idi. Ṭoḳsan altı **[268a]** Cemādiye'l-āḫire'sinde Paşa-zāde yirine[1] Zāl Paşa Sulṭānī pāyesine[2] pā-yı himmet ḳomış idi. Ṭoḳsan sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Gelibolılı Maḥmūd Efendi yirine Marʿaş ḳażāsı virilüp ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳazancıḳulı Sinān Efendi yirine Ṣaḥn müderrisi olmış idi. Biñ yedi Cemādiye'l-ūlā'sında ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olındı. Biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Ḥaydar Efendi yirine Süleymāniyye pāyesine terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde fevt olup medresesi ʿAzmī-zāde Efendi'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı merḳūm āşinā-yı muḳaddimāt-ı ʿulūm, lāzıme-i Etrāk olan zerḳ u riyādan hiṣṣedār, ṣūret-i ṣalāḥı ẓuhūrına medār olup Eskiserāy'da imām olmağla dāḫil-i ṣaff-ı ʿulemā-yı aʿlām olmış idi.

el-Mevlā ʿAlī el-ʿArabī (ʿArab Efendi)

Merkez-i dā'ire-i ḫıṭṭa-i Şām olan "Anṭaḳıyya" nām şehr-i meşhūrdan hüveydā ve noḳṭa-i vücūdı beydā-yı[3] bādiye-i ʿArab'dan peydā olup ḫāl-i çihre-i ḫūbān gibi zīver-i ṣaḥīfe-i dü reng-i leyl ü nehār ve süveydā-yı dil-i ehl-i[4] ʿirfān gibi envār-ı istiʿdād ile ḳarīn-i iştihār olmış idi. Ṭoḳuz yüz altmış ḥudūdında dārü'l-mülk-i İstanbul'a ḳudūm ve ḥasbe'l-ʿāde īfā-yı ḥaḳḳ-ı riʿāyet-i rüsūm idüp Bostān Efendi'nüñ debistān-ı ifādesine müdāvim ve ḫidmet-i ʿaliyyelerinden mülāzım olmağın baʿż-ı medārisde müdārese-i fünūn ve taʿlīm-i ʿulūm-ı mefrūż u mesnūn iderek Bosna Serāyı'nda müftīlere maḫṣūṣ olan Ḫusreviyye'ye müderris ve iftā vü ifāde ile mümāris olup baʿdehu Hezārğırad'da vāḳiʿ İbrāhīm Paşa Medresesi'ne vāṣıl ve ifāde vü iftā ile ʿuḳde-güşā-yı her müşkil olmış idi. Baʿde'l-infiṣāl maḫdūmı Bostān-zāde Efendi ṭoḳsan yedi tārīḫinde şeyḫü'l-islām olduḳlarında fetvā muḳābelesi ḫidmetinde istiḫdām buyurulmışlar idi. Ol ḫidmet-i celīle muḳābelesinde iʿzāz ü ikrām idüp ḳaṣaba-i Baba'da vāḳiʿ Sulṭān Bāyezīd Ḫān Medresesi ḳayd-ı ḥayātla inʿām olındı. El-ḥāletü hāẕihi bilād-ı s̱elās̱eden ḫāric, cemīʿ-i memālik-i ʿOs̱māniyye'de iftāya iẕn-i

1 - R1
2 156a SE
3 Bīdār SE
4 - SE

hümāyūn ile ser-efrāz buyurılup iftā ve ifāde ile müddet-i ḥayātı itmām ve biñ sekiz senesinde ʿazm-i dārü's-selām eyledi. Ḳaṣaba-i Baba'da mütevārī-i ḫāk-i fenā ve mezār-ı fā'iżü'l-envārları maẓanne-i icābet-i duʿādur.

Mevlānā-yı merḳūm deryā-yı fesīḥu'l-ercā-yı ʿulūm, mecmaʿu'l-baḥreyn-i maʿḳūl ü menḳūl, mevridü'n-nehreyn-i fürūʿ u uṣūl, silāḥ-ı ʿulūm-ı āliyye-i fażl ü edeb ile memālik-i fünūn-ı dīniyyenüñ ḥārisi, raḫş-ı ṭabʿ-ı Tāzī-neseb ile meydān-ı feresüñ fārisi, her fende kāmil, ḥabr-ı fāżıl u baḥr-ı şāmil idi.

Ās̱ār-ı ʿilmiyyelerinden *Mülteḳa'l-ebḥur*'a şerḥi ve edeb-i ḳażāda müdevven kitābı ve muḫadderāt-ı resā'il-i müşkīn-niḳābı vardur. Bu ḥaḳīr, ḫaṭṭı ile bir mecmaʿu'l-fetāvā nüsḫasına mālik oldum. Hevāmişinde müfīd kelimātı ve tetebbuʿ u iḥāṭadan nāşī taḥḳīḳātı vardur. Bosna'da müftī iken virdügi fetvā ifādeden ḫālī olmamaġla bi-ʿaynihā naḳl olındı:

Ṣūret-i Fetvā[1]

كما كنتُ في بلدة سراي استفتيتُ عن وادٍ مباحٍ من أرضٍ في حكم المباح في جنبه أملاك متعددة بعضها وراء بعض،[2] فانهدم الجُرف الأول وانهار ترابه بأسره إلى حوف الوادي، ثم انتقل تراب ماوراه إلى حيز الأول، ثم الثالث إلى الثاني، ثم الرابع إلى الثالث، وهلمّ جرّاً، هل لكلٍّ من الملاك **[268b]** التصرف في ترابه حيثما وجده، أو فيما بين حدوده أيّ ترابٍ كان؟ **(فأجبت)** بعد استخارة الله تعالى، بأنّ لكلٍّ منهم أن يتصرف في ترابه؛ فالأول يتصرف فيما وقع في جوف الوادي، والثاني فيما بين حدود الأول، والثالث فيما بين حدود الثاني، و هلم جرّاً إلى الآخر، لكن إن أراد الأخير أن يسترجع ترابه إلى حيزه ثم وثم لا يمنعون عن ذلك كما لايخفى، فليتأمل، حرره الفقير على العربى المفتى عفى عنه[3]

---

1 Mektūb SE

2 267a E

3 "Saray Bosna şehrindeydim. Umuma ait, yanında da parsel parsel sahipli bahçeler ile ilgili fetva istendi. Bu bahçenin birinci köşesi çökmüş ve toprakları vadinin ortasına sürüklenmiş. Sonra üstteki parça bu ilk kayan kısma kaymış. Üçüncü parça ise ikincinin yerine kaymış. Dördüncü parça ise üçüncünün yerine kaymış. Bu şekilde bahçenin düzeni bozulmuş. Her bir toprak sahibinin nerede bulursa bulsun bizzat toprağında mı tasarruf hakkı vardır, yoksa toprağı nerede olursa olsun gerçek sınırları içerisinde mi tasarruf hakkı vardır? İstihâre duası yaptıktan sonra (dedim ki) onların her biri için toprağında tasarruf hakkı vardır. Bu yüzden birinci şahıs toprağını bulduğu vadinin ortasında tasarruf eder. İkinci şahıs birincinin sınırları içerisinde tasarrufta bulunur. Üçüncü şahıs ikinci kişinin sınırları içerisinde tasarrufta bulunur. Bu şekilde müselselen devam eder. Fakat son kişi toprağını daha sonra asıl yerine taşımak isterse açıkça anlaşılacağı üzere buna engel olamazlar. Bunu düşün. Müftü Ali el-Arabî bu fetvayı kaleme aldı. Allah onu affetsin."

Faḳīr eydürin; merḥūm Bezzāziyye mes'elesin ve Ebu's-su'ūd fetvāsın görmeyüp iftā itmiş. Ve'l-mes'eletu hāzihi:

وعلى هذا لو اندكّ الجبلُ بما عليه من الحديقة على حديقةِ رجلٍ في أسفل الجبل، يردّ أقلَّ قيمتِها صاحبُ الأكثر على صاحب الأقلّ ويتملّكها، في آخر كتاب الغصب.[1]

[هذه المسئلة غير موجودة فى عامة النسخ وإنما رأيناها فى هذه النسخة وفي نسخة أخرى مستنسخة عن الأصل مقروءة على المصنف سنة ثمان عشرة وثمانمائة، نقل من خط المولى أبو السعود، وأفتى بهذه المسئلة، والفتوى مشهورة.][2][3]

el-Mevlā Muṣṭafā (Ayāşī Muṣṭafā Efendi)

"Ayāş" nām ḳaṣabada inti'āş bulup sermāye-i isti'dāda mālik ve ṭarīḳ-ı 'ilme sālik olduḳda ba'ż-ı 'ulemādan mülāzemetle kām-revā ve merātib-i 'izz ü 'alāda menāzil-peymā olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan sekiz Şa'bān'ında Küçük Muṣṭafā Efendi yirine elli aḳçe ile Burūsa'da[4] Yıldırım Ḫān müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde Çeñe Efendi yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesine terfī' olındı. Ṭoḳsan iki Şa'bān'ında selefi yirine Ṣaḥn'a geldi. Bir aydan ṣoñra Zeyne'l-'ābidīn Efendi yirine altmış aḳçe ile Anḳara fetvāsı tevcīh olındı. Elf-i kāmil Şevvāl'inde vaẓīfe-i teḳā'üd iḥsān olınup medresesi Ḳızılca Ḫayre'd-dīnoġlı 'Abdu'llāh Efendi'ye virildi. Biñ ṭoḳuz Ṣafer'inüñ dördünci güni İstanbul'da intiḳāl ve 'ālem-i ḳudse isti'cāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ṣalāḥla meşhūr, rāy-ı rezīn ṣāḥibi, ẕāt-ı güzīn idi.

el-Mevlā el-Fāżıl Şemse'd-dīn Aḥmed el-Enṣārī (Mollā Aḥmed Efendi[5])

Gencīne-i ẕāt-ı şerīfi Ḳarabāġ-ı Gence'den pedīdār ve ibrīz-i ḫāliṣu'l-'ayār-ı isti'dādı maẓhar-ı ḳabūl-i erbāb-ı i'tibār olmış idi. Vālid-i mācidleri zümre-i ṣu-

---

1 "Nüshaların genelinde bu mesele bulunmamaktadır. Bu meseleyi aslından çoğaltılmış başka bir nüshada gördüm. Eserle ilgili (H.) 818 senesi tarih olarak verilmiştir. Mevla Ebussuud'un yazısıyla nakledildi. Bu meselede bu şekilde fetva verilmiştir. Meşhur olan da budur."

2 هذه// مشهورة : der-kenar R1, E, SE

3 "Eğer bir dağ üzerindeki bahçe ile birlikte, başka bir adamın dağın alt tarafındaki bahçesine devrilse değeri az olan bahçe sahibi, değeri çok olana bedelini öder. Böylece değeri fazla olan bahçe sahibi, o bahçeyi de sahiplenir. (*Hidâye*'nin) *Gasb* bölümünün sonunda."

4 156b SE

5 - R1, E

leḥā-yı nezāhet-iḥtivādan Rūḥu'llāh-ı Enṣārī *revvaḥa rūḥahu'l-bārī* h̲idmetleridür ki ol diyār-ı celīlü'l-āṣ̱ārda müte'ayyinān-ı rūzgārdan idi. Taḥṣīl-i sermāye-i 'ulūm ve āheng-i dārü'l-mülk-i Rūm idüp 'ulemā-yı 'aṣrdan istifāde vü istifāża ve Süleymāniyye müderrisi iken Şāh Efendi dārü'l-ifādesinde edā-yı h̲idmet-i i'āde itdükden ṣoñra yetmiş tārīh̲inde mülāzım ve ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ-ı tedrīse 'āzim olmışlar idi.

Naḳl olınur ki ol tārīh̲de ṣadr-ı Rūm olan Ḥāmid Efendi merḥūm Şāh Efendi Süleymāniyye'den Mıṣr'a ḳāżī olup vedā'a varduḳda buyururlar ki "Mülāzım olan mu'īdüñ Mollā Aḥmed, fażīlet ile ser-āmed olduġın işidürin. Eger intiẓām-ı emr-i ṭarīḳı Mıṣr niyābetinden intifā'a taḳdīm iderse[1] mülāzemet itsün. İç ilde medrese vireyin." Şāh Efendi ṣadr-ı 'ālī-ḳadrüñ iltifāt-ı bī-kerāne muḳārin va'd-ı iḥsānın mevlānāya naḳl eyledükde mülāzemete ḳarār virüp üç sene miḳdārı mülāzemet itmiş iken Ḥāmid Efendi'nüñ 'ulüvv-i cenābı bir kerre pürsiş-i ḥāle müsā'id[2] olmayup yetmiş dört tārīh̲inde ṣadāretden munfaṣıl ve Şāh Efendi Edrine ḳażāsına müntaḳil olduḳda ṣadr-ı cedīd Ḳāżī-zāde Efendi iḥsān idüp Şāh Efendi bu mu'āmeleden münfa'il olmaġın mülāḳāt esnāsında "Ṭa'n u ṭanz yüzinden benüm sulṭānum Mollā Aḥmed dā'īleri iltifātlarına maġrūr olup Mıṣr niyābetinden memnū' olduġı **[269a]** gibi bu ḥaḳīr daḫı ṣadāḳat ü nezāhetle h̲idmetinden maḥrūm oldum." didükde h̲itāb-ı 'itāb-āmīz idüp[3] "Benüm efendüm biz aña medrese virelüm dimek, medreseye istiḥḳāḳını beyān itmekdür. Ṣudūr-ı 'ulemānuñ ḳabūl ü imżāsı ve iltifāt ü irtiżāsı maḥż-ı 'aṭā degül midür!" diyü cevāb virmişler. Ṣadr-ı evvelde olan ṣudūr-ı kirāmuñ emr-i ṭarīḳa ihtimāmı bu muḳaddimeden ma'lūm-i enām olur. [4] شكر الله سعيهم وبدل الله بالبشرى نعيهم

El-ḥāletü hāẕihi *Ḥāşiye-i Tecrīd* ve *Miftāḥ* payelerine müderris ve ḥalḳa-i ifādeye ṣadr-ı meclis olup ṭoḳuz yüz yetmiş yedi tārīh̲inde Vezīr-i A'ẓam Meḥemmed Paşa'nuñ Berġos'da binā itdügi medrese temām olup ibtidā ḳırḳ aḳçe ile bunlara in'ām olındı. Yetmiş ṭoḳuz Rebī'u'l-āh̲ir'inde 'azl olınup Dökmeci-zāde Efendi'ye tevcīh olındı. Seksan Ṣafer'inde Ḥasan Beg-zāde yirine İs-

1 İdüp SE
2 muṣādif SE
3 267b E
4 "Allah çabalarının karşılığını versin ve ölümünü müjdeye/mutluluğa dönüştürsün."

tanbul'da olan medreselerini ʿināyet eylediler. Seksan bir Ramażān'ında selefleri yirine İsmiḫān Sulṭān pāyesine terfīʿ olındılar. Seksan üç Receb'inde Baba-zāde yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḳadem basdılar. Seksan dört Rebīʿu'l-āḫir'inde yine anlar yirine Ayaṣofıyya Medresesi'nde idmān-ı kepāde-i efkār ve şaṣt-ı ḳażā-te's̱īr-i ḫadeng-i enẓār ile ṭāḳ-ı sipihre kemān aṣdılar. Seksan yedi Şaʿbān'ında Dökmeci-zāde yirine Üsküdār'da vāḳiʿ Sulṭān Medresesi ile bülend-maḳām ve bālā-nişīn-i müderrisīn-i kirām olup ġurre-i Ramażān'da evā'il-i Sūre-i Enʿām'dan [1]﴿لَوْلا أُنزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ﴾ āyet-i kerīmesinüñ tefsīrinden ders görülmek tenbīh olınup evā'il-i Ẕi'l-ḥicce'de ʿaḳd-ı meclis-i ders-i ʿāmm ve cevher-i ẕāt-ı melek-simātların vāsıṭatu'l-ʿıḳd-ı ʿulemā-yı aʿlām itmişler idi. Ol meclis-i ḫāṣṣ-ı ʿāmmu'l-ifādenüñ[2] ser-ḥalḳa-i efāżıl-ı sādesi Maḥmūd Paşa Müderrisi Ṣunʿu'llāh Efendi ve ḳarīnleri olan Yeñi ʿAlī Paşa Müderrisi Ḳınalı-zāde Ḥasan Çelebi olup yigirmi aḳçe medreseye varınca her pāyeden ikişer ādem mānend-i ḳarā'in-i inşā ve fāṣıla-i lü'lü'-i lālā-munaẓẓam olmış idi. Risāleleri maḳbūl-i ṣudūr ve kelimātı müsellem-i cumhūr oldukdan ṣoñra iki muʿīdi mülāzım olup mecmūʿ-ı ʿulemāya ikişer dānişmend tevzīʿ itmişler idi. İkrāmen li-şānihi ve iclālen li-manṣıbihi ve ṣāḥibeti bünyānihi Ḫᵛāce Efendi ile şeyḫü'l-islāma virilen dānişmendlerüñ ikisi daḫı müneccez[3] mülāzım olup sā'ir ṣudūr-ı ʿulemāya varanlaruñ biri ol ḥāletde, biri nevbetde mülāzım olmaḳ üzere fermān olındı. Seksan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi yirine ḳażā-yı Şām-ı şeref-encām ile maḳżiyyu'l-merām oldılar. Ṭoḳsan bir Rebīʿu'l-āḫir'inde Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi yirine Edrine ḳażāsına tebdīl, ġurre-i Ẕi'l-ḥicce'de anlar yirine İstanbul'a naḳl ü taḥvīl ile tebcīl olındılar. Ṭoḳsan iki leyletü'l-ḳadrinde berāt-ı cāh u şevketi ʿunvān-ı ṣadāretle bülend-ḳadr ve selef-i bāhirü'ş-şerefi yirine Anaṭolı ḳuṭrında ṣadr olmışlar idi. Ol pāyede daḫı bu ḫuṣūṣ ile[4] baʿż-ı ʿulemāya iḳtidā eyleyüp imtiḥān-ı ʿulemā-yı aʿlām ve ʿaḳd-ı meclis-i ders-i ʿāmm itmişler idi. Ṭoḳsan dört Şaʿbān'ında vaẓīfe-i ems̱ālle müteḳāʿid olup Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi iʿāde olındı. Ṭoḳsan altı Muḥarrem'inde Mekke'ye naḳl olınan Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi yirine ḳażā-yı Mıṣr-ı Ḳāhire ile nücūm-ı zāhire-i iḳbālleri ẓāhire oldı. **[269b]** Ṭoḳsan sekiz tārīḫinde ḳażāsı ḥālinde edā-

1 Kur'ân-ı Kerîm, En'âm Sûresi, 06/ 08, "… ona bir melek indirilmeli değil miydi …"
2 157a SE
3 Müneccezen SE
4 bu//ile:- E, SE

yı menāsik-i ḥacc ü ṭavāf ve zāmile-i ʿazīmetin Ḥarem-i muḥteremde īḳāf idüp sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde munfaṣıl ve mesned-i ḥükūmetlerine Beg-zāde Efendi vāṣıl oldı. Elf-i kāmil Receb'inde Rūm'a naḳl olınan Bāḳī Efendi yirine mükerreren Anaṭolı ḳāżīʿaskeri oldılar. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Rūmili ṣadrında mekīn ve selef-i sāliflerine cā-nişīn olmışlar idi[1]. Biñ bir Ṣafer'inüñ selḫinde ʿazl olınup fetvādan müteḳāʿid Bostān-zāde Meḥemmed[2] Efendi ŝāliŝen ṣadru'l-ʿulemā oldı. Ol eŝnāda Vezīr-i Aʿẓam Sinān Paşa binā eyledügi dārü'l-ḥadīŝ temām olup;

Mıṣrāʿ Medrese-i ders-i rüsūmü'l-kemāl[3] (1001)

mıṣrāʿı tārīḫ-i ḫitām olduḳda yüz otuz aḳçe ile bunlara inʿām olındı. Biñ dört Ramażān'ında Anaṭolı ṣadrından naḳl olınup gitmedin mesned-ı Rūm'a terfīʿ olınan Dāmād Efendi yirine ŝāniyen Ḳāhire-i maʿazziyye ḥükūmeti ile iʿzāz olındılar. Biñ altı Muḥarrem'inde vaẓīfe-i teḳāʿüdleri ʿavd eyleyüp ʿArab-zāde ʿAbdu'r-raʾūf Efendi ol manṣıb-ı refīʿ ile ser-efrāz ḳılındı. ʿİlm ü ʿibādete şedīdü'l-iştiġāl ve müṭālaʿa vü teʾlīf ile varaḳ-gerdān-ı eyyām ü leyāl iken biñ ṭoḳuz Ṣafer'inüñ on üçünci güni sefer-i āḫirete istiʿcāl ve ʿālem-i ḳudse intiḳāl eyleyüp Şeyḫ Vefā Cāmiʿi ḥaẓīresinde medfūn ve reh-güẕāra nāẓır manẓara dāḫilinde mütevārī vü maḫzūndur.

Mollā-yı merḳūm deryā-yı bī-kerān-ı ʿulūm, fünūn-ı naḳliyyenüñ süvār-ı yek-rān-ı[4] ṭurfe-naḳl-i meydānı, ʿulūm-ı ʿaḳliyyenüñ ʿinān-rīz-i ẕü'l-ʿıḳāl-i ṣabā-cevelānı, nāy-ı ḫāmesi nevā-yı taṣnīf-i tāze ile bülend-āvāze, suṭūr-ı nāmesi evtār-ı ḳānūn-ı sāz-nüvāz gibi şīrīn-āġāze, midād-ı sürḫ u siyāh ile[5] ḫuṭūṭı nāfe-i müşg-i nīm-ḫām, yāḫūd benefşezār içinde gül-berg-i laʿl-fām, heyʾet-i ḫaṭṭ-ı sürḫı şekl-i ḥumret gibi kāşif-i rümūz-ı nihānī ve ḫuṭūṭ-ı siyāhla ʿanber[6] ü aḫker gibi sevād-ı levḥ-i sīmīn ü aḥmer-i ḳānī, baḥr-ı kāmil ve ḥabr-ı şāmil idi.

1 268a E
2 - SE
3 مدرسة درس رسوم الكمال
4 Yek-rān-ı:- SE
5 - SE
6 157b SE

Ās̱ār-ı celīlelerinden *Tefsīr-i Beyżāvī*'ye[1] ḥāşiyeleri ve kümeyt-i ḫāmeye ıṭ-bāḳ-ı evrāḳdan mülevven ġāşiyeleri ve *Telvīḥ* ve *Mevāḳıf* ve *Miftāḥ*'a ta'līḳātı ve şürūḥ-ı *Hidāye*'ye kelimātı vardur. Bostān-zāde Efendi müftī iken ḳıṣāṣa[2] müte'alliḳ bir fetvāların taḫṭı'e eyleyüp ṭarafeynden risāleler ve maḳāleler yazılmışdur. Meşhūrdur.

el-Mevlā Tāce'd-dīn (Tāce'd-dīn)[3]

Vilāyet-i Anaṭolı'dan hüveydā ve beydā-yı sa'y ü ṭalebde dīde-dūz-i pertev-i necm-i hüdā olup Māverā'ü'n-nehrīler gibi ṣalāḥ u 'iffeti sermāye ve dürretü't-tāc-ı fażl ü edebi pīrāye ḳılduḳdan ṣoñra āheng-i dārü'l-mülk-i Rūm ve ḫidmet-i fużalā-yı ḳurūm idüp ba'ż-ı 'ulemādan mülāzemetle kām-revā ve ṭarīḳ-ı 'ilmde menāzil-peymā olmaġın ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan beş Şa'bān'ında bālāda mesṭūr olan Köse Tāce'd-dīn maḥlūlinden Seyyidī Ġāzī Medresesi'ne vāṣıl[4] ve me'ẕūnun bi'l-iftā olmaġla güher-nis̱ār-ı mesā'il olmış idi. Ṭoḳsan iki Ramażān'ında ḥacca müteveccih olup medrese ve fetvā Ḥüsām Efendi'ye in'ām olındı. Ṭoḳsan altı Muḥarrem'inde Ayās Efendi yirine Amāsıyye fetvāsı 'ināyet olındı. Biñ dört Ramażān'ında 'azl olınup ol manṣıb-ı refī' Seyyidī Ġāzī fetvāsından munfaṣıl Aḥmed Çelebi'ye virildi. Vaẓīfe-i teḳā'üd ile sübḥa-şümār-ı eyyām u leyāl iken biñ ṭoḳuz Ṣafer'inde intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm tāc-beyt-i manẓūme-i 'ulemā-yı Rūm, pīr-i ṣāliḥ-i[5] mübārek-dem, pāk-nihād ü melek-nijād ādem idi.

el-Mevlā Luṭfu'llāh (Lüṭfī Çelebi)[6]

Ḫamīr-i māye-i vücūdı ḫāk-i pāk-i İznīḳ'den **[270a]** pedīdār olmışdur. Ṣafaḥāt-ı ḥāli maṭraḥ-ı şu'ā'-ı luṭf-ı ilāhī ve ṣaḥīfe-i bāli ḳābil-i nuḳūş-i fażl-ı nā-mütenāhī olup Zekeriyyā Efendi ḫidmetlerinden[7] mülāzemetle mübāhī ol-

1 Ḳāżī'ye SE
2 müżāḥata SE
3 E'de sıralama değişiyor. 269b E; SE'de ise mükerrer yazılmıştır. Aynı biyografi 159a'da da mevcuttur.
4 159b SE
5 270a E
6 E'de sıralama değişiyor. 268a E
7 ḥażretlerinden SE

mış idi. ʿAzm-i ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ ve devr-i menāzil-i ders ü taḥḳīḳ iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ senesi ḥudūdında Şūr Bālī yirine Balıkesri Medresesi'ne vāṣıl ve iẕnün bi'l-iftā ile ser-bülend-i emāṯil olmış idi. Biñ ṭoḳuz Rebīʿu'l-evvel'inde fevt olup medresesi Ḳaramanī-zāde'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥ ile meşhūr, nezīh ü laṭīf, ẕāt-ı şerīf idi.

el-Mevlā ʿAbdu'r-ra'ūf (ʿArab-zāde Efendi)[1]

Ẕāt-ı ʿarīḳ u aṣīli Vāʿiẓ Mollā ʿArab'uñ ferzend-i feżā'il-güsteri ve Ġarīḳ ʿArab-zāde Efendi'nüñ birāder-i kihteridür. Ṭoḳuz yüz otuz iki senesinde maṭlaʿ-ı vücūddan pedīdār ve serā-perde-i ʿademden pīşgāh-ı şühūdda nümāyende-i dīdār olup iktisāb-ı re'sü'l-māl-i fażl ü kemāl ve ṭarīḳ-ı pür-tevfīḳ-i ʿilme sevḳ-i cemāl itdükde ʿulemā-yı ʿaṣrdan birāderleri ḫidmetinde iştiġāl, baʿdehu Burūsa'da Aḥmed Paşa Müderrisi Ḳāżī-zāde Efendi'ye ittiṣāl eyleyüp baʿdehu Niksārī Ḳayını ve Küçük Şems ve Küçük Bostān ve İmām-zāde dārü'l-ifādelerini menzil ve Ṣaḥn müderrislerinden ʿArab-zāde ʿAbdu'l-bāḳī Efendi[2] ve ʿAbdu'r-raḥmān Efendi ve Edrine Bāyezīdiyyesi'nde Baldır-zāde Efendi[3] ḥużūrlarında idāre-i kü'ūs-i feżā'il idüp ṭoḳuz yüz elli bir tārīḫinde fetvādan ṣoñra Ṣaḥn müderrisi olan Çivi-zāde Efendi[4] āstānesine intisāb ve şeref-i mülāzemetlerin iktisāb itmiş idi. Elli beş senesinde Kınalı-zāde ʿAlī Efendi yirine yigirmi[5] aḳçe ile Burūsa'da Ḥamza Beg müderrisi olup ol eṡnāda Sulṭān müderrisi olan Küçük Tāce'd-dīn Efendi muʿtād-ı eslāf üzere ʿaḳd-ı meclis-i ders-i ʿāmm eyledükde vāsıṭatu'l-ʿıḳd-ı ʿulemā-yı aʿlām olup iṡbāt-ı feżā'il itmekle beş aḳçe teraḳḳī ile ser-efrāz-ı efāżıl olmış idi. Altmış tārīḫinde vāḳiʿ Naḫcivān seferine revān olup otuz aḳçe ile Edrine'de Çuḳacı Ḥācī Medresesi ʿināyet olındı. Altmış yedi tārīḫinde Anaṭolı Ṣadrı ʿAbdu'l-kerīm-zāde Efendi ḥużūrında fünūn-ı ṡelāṡeden imtiḥān olup taḥḳīḳ-ı mesā'il ve taḥrīr-i resā'il idüp ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Ḫanceriyye'ye nā'il oldı. Yetmiş üç Cemādiye'l-ūlā'sında ṣadreyn-i fāżıleyn olan Ḥāmid Efendi ve Pervīz Efendi ḥużūrlarında ḫārice ṭālibler imtiḥān olınmaḳ fermān olınup Zekeriyyā Efendi ḥażretleri ve Deli Kerīm Çelebi

1 SE'de sıralama araya giren "el-Mevlā Şerefü'd-dīn" biyografisinden sonra 158a'da bu biyografi ile devam etmektedir.

2 - SE

3 Ve//Efendi:- SE

4 - SE; 268b E

5 Yigirmi beş SE

ve Manav Seyfī Efendi ve Beñli Maḥmūd ve Ayās Efendi ile Şeyḫ Vefā Cāmi'-i Şerīfi'nde *Hidāye*'nüñ *Kitābü'l-cināyāt*'ından oḳuyup risāleler taḥrīr itdüklerinde rehīne-i imtiyāz olan Eski 'Alī Paşa Medresesi ile Zekeriyyā Efendi ḫidmetleri ser-efrāz olup Ṭopḳapusı'nda vāḳi' Aḥmed Paşa rūḥı içün binā olınan medrese henüz temām olmağın bunlara in'ām olınup sā'irleri daḫı 'ale't-tertīb taṭyīb olındı. Yetmiş yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Zekeriyyā Efendi yirine Üçşerefeli pāyesine terfī' olındılar. Seksan bir Muḥarrem'inde Ḥācī Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde 'Abdu'l-vāsi' Çelebi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olındı. Seksan üç Receb'inde belde-i fāḫire-i Selānik ḳażā-yı[1] Sidreḳapusı ilḥāḳı ile mevleviyyet olup ibtidā bunlara 'ināyet olındı. Seksan beş Rebī'u'l-āḫir'inde **[270b]** 'azl olınup Rā'ī Ḥasan Efendi mesned[2]-ārā-yı ḥükūmetleri oldı. Seksan yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde Ġalaṭa ḳażāsından Eyyūb ḳażāsı ifrāz olınup ḳaṣaba ḳużātından Şāh Efendi'ye i'ṭā olınduḳda ḳāżīsi Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi ḳabūlden ibā ve tercemelerinde ẕikr olınan laṭīfe ile isti'fā vü istiġnā itmegin Ġalaṭa ḳażāsıyla maḳżiyyü'l-merām oldılar. Seksan sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde ref' olınup yirlerine Şems Efendi terfī' olındı. Ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde[3] Üsküdār ḳāżīsi olan Burūsalı Ehlīce-zāde 'azl olınup Şile ve Ḳandıra ḳażāları ile mevleviyyet olup mesned-i ḥükūmetleri ḳılındı. Ṭoḳsan iki Receb'inde vezīr-i a'ẓam, serdār-ı ekrem 'Oṡmān Paşa diyār-ı 'Acem üzere şehbāz-ı şikārī gibi bāl-güşā olduḳda mu'asker-i hümāyūn ḥükūmeti ile me'mūr olup hem-rāh-ı rekā'ib-i ẓafer-maḳrūn olmış idi. Ṭoḳsan dört Muḥarrem'inde munfaṣıl ve maḳām-ı ḥükūmetlerine Beḳāyī Efendi vāṣıl oldı. Ṭoḳsan beş Receb'inde Mollā-zāde Efendi yirine mükerreren Selānik ḳażāsı müyesser oldı. Ṭoḳsan altı Receb'inde Yeñişehr Ḳāżīsi 'Oṡmān Efendi ile mübādele-i manṣıb itdiler. Ṭoḳsan yedi Muḥarrem'inde Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi[4] maḥlūlinden Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ile maẓhar-ı ikrām oldılar. Ṭoḳsan ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde 'inān-ı 'azīmeti ṭaraf-ı Rūm'a taḥvīl ve yirlerine Ḥaleb'den Ḳāf-zāde Efendi tebdīl olındı. Biñ üç Ẕi'l-ḥicce'sinde İbrāhīm Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa'ya ḥākim oldılar. Biñ dört Şevvāl'inde infiṣāl vāḳi' olup[5] gevher-i şāhvār-ı manṣıb Rıḍvān Efendi'nün fāṣıla-i 'ıḳdu'l-le'āl-i cāhı ḳı-

1 - SE
2 158b SE
3 ḥiccesinde SE
4 - E
5 - SE

lındı[1]. Biñ altı Muḥarrem'inde Mollā Aḥmed Efendi yirine ḳażā-yı Mıṣr'a vālī ve reşk-endāz-ı mevālī olmış iken sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde silk-i manẓūme-i şevketi munfaṣım ve Ḳınalı-zāde Ḥasan Efendi yirlerine ḥākim-i ḥāsim oldı. Biñ yedi Şevvāl'inde Eyyūb ḳāżīsi iken fevt olan Beg-zāde Efendi'yi ta'ḳīb ve ḫavāṣṣ-ı Ḳosṭanṭıniyye ḥükūmetini gerden-i cāhına ḥuliyy ü viṣāh-ı zīnet ü zīb ḳılmış iken biñ ṭoḳuz Rebī'u'l-āḫir'inde mübtelā-yı 'azl-i żarūrī ve tārik-i tekellüfat-ı ṣūrī olup cenāzesi Cāmi'-i Sulṭān Meḥemmedī'ye iḥżār ve cevāhir-i du'ā vü s̱enā nis̱ār olınup Şeyḫü'l-İslām Ṣun'u'llāh Efendi ḥażretleri[2] imām ve ḫidmet-i taḥiyyat ü du'ā ḳarīn-i itmām[3] olduḳdan ṣoñra dāḫil-i sūrda Ḳoġacı Dede Mescidi ḥaẓīresinde defn olındı.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i 'ilmiyye ile meşhūr, mecmū'a-i fażl-ı nā-maḥdūd, a'yān-ı 'ulemādan ma'dūd, ferīde-i silkü'l-le'āl-i fuḥūl, cerīde-i rü'ūsü'l-mesā'il-i ma'ḳūl ü menḳūl, naḫl-bend-i elvān-ı fünūn, cins-i şāmil-i envā'-ı mefrūż u mesnūn, sinn-i şerīfleri seksana mütenāhiz ve yetmiş yediden mütecāviz, ṣıddīḳ u ṣadūḳ, mürā'ī-i ḥuḳūḳ, pīr-i ṣāliḥ-i müteverri' ve dervīş-nihād ü mütevāżı' idi.

Ās̱ār-ı 'ilmiyyelerinden *'Uyūnu'l-meẕāhib*'e şerḥi ve resā'il-i kes̱īresi vardur.

el-Mevlā Tāce'd-dīn (Manav Tāce'd-dīn)

'Alā'iyye kūhistānında vāṣıl-ı rütbe-i şühūd ve ġalṭān-ı dāmen-i vücūd olup rabbu'n-nev'-i Manaviyye olan ṣadr-ı 'ālī-ḳadr 'İvaż Efendi āstānesinde ḳarār ve ġayret-i[4] türābiyye cihetinden ḫer-seng-i pīşgāh-ı mevlānāyı dürretü't-tāc-ı i'tibār ḳılmış idi. Ṣadāretleri ḥālinde teẕkirecilikden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olup **[271a]** ḳaṭ'-ı merāḥil ve ṭayy-ı menāzil iderek Vezīr-i A'ẓam Meḥemmed Paşa'nuñ ḫazīnedārı Ḥasan Aġa'ya mu'allim olmaġın medreselerine meşrūṭiyyet ḳayd itdürüp seksan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında İbrāhīm Çelebi yirine ḳırḳ akçe ile Berġos'da Meḥemmed Paşa müderrisi olmış idi. Ba'de'l-'azl ṭoḳsan dört Rebī'u'l-āḫir'inde selefi yirine Fetḥiyye'ye vāṣıl, ṭoḳsan yedi Receb'inde Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi yirine İsmiḫān Sulṭān pāye-

1 269a E
2 - R1, E
3 159a SE
4 Nisbet-i SE

sine nā'il, ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Paşa-zāde yirine Şemāniye'de mesned-ārā-yı feżā'il olmış idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Rebī'u'l-āḫir'inde Müderris-zāde maḥlūlinden Kütāhiyye ḳażāsı tevcīh olındı. Elf-i kāmil Şevvāl'inde Āmid Ḳāżīsi Zeyne'l-'ābidīn Efendi ile mübādele-i manṣıb eylediler. Biñ bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup manṣıbı Maḳṣūd Efendi'ye virildi. Biñ iki Receb'inde Ḳonya ḳażāsı mükerreren[1] mevleviyyet olup[2] bunlara 'ināyet olındı. Biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde 'azl olınup Bebr Efendi cā-nişīn oldı. Biñ beş Şevvāl'inde Çalıḳ-zāde yirine Ḳayṣeriyye ḳażāsı virildi. Biñ altı Rebī'u'l-āḫir'inde Ṭrablus-ı Şām ḳāżīsi olan selefi 'Abdī Çelebi ile mübādele-i manṣıb eylediler. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde ḳabūl itmeyen Sirāc Efendi yirine mükerreren Ḳonya ḳażāsında mutaṣaddī-i ḥükm ü imżā oldı. Biñ sekiz Ramażān'ında mevḳif-i ḥükūmetden dūr olup manṣıb-ı mezbūr ile selef-i sālifi Çalıḳ-zāde mübāhī vü mesrūr olmış idi. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında tāc-ı ibtihācı zīver-i tābūt-ı fenā ve ḳabā-yı bī-beḳā-yı iḳbāli sütre-i taḫt-ı çūbīn-i pā-der-hevā olup zebān-ı ehl-i i'tibār beyt-i meşhūr ile gūyā olmış idi:

Beyt Āh kim ölse gerek pūşiş-i tābūt-ı fenā
Ḫil'at-i pādişeh ü cāme-i[3] peşmīn-i gedā

Dāḫil-i sūrda Muḥaşşī[4] Şeyḫ-zāde Merḳadi civārında āsūdedür.

Mevlānā-yı mezbūr[5] ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr, 'ilm ü ṣalāḥ ile me'lūf, evḳātı müṭāla'a vü 'ibādete maṣrūf, pīr-i 'ābid ü ṣāliḥ, merd-i sa'ādetmend-i müfliḥ idi. Ḫazīnedārbaşı Ḥasan Aġa recāsıyla menāsik-i ḥacc yazmışdur. Terġīb ü terhībe müte'alliḳ risāleleri daḫı vardur.

el-Mevlā Aḥmed (Dökmeci-zāde Dāmādı)

"İmām-zāde" dimekle ḳarīn-i iştihār ve Dökmeci-zāde muṣāhereti ile pīrāye-bend-i i'tibār olup 'Aṭā'u'llāh Efendi ḫidmetlerinden nā'il-i şeref-i mülāze-

---

1 - SE
2 Olup tekrār SE
3 ḫırḳa-i SE
4 - SE
5 269b E

met ve ba'ż-ı bıḳā'-ı 'ilmiyyede mutaṣaddī-i ḫidmet olmış idi. Ḳırḳ aḳçe ile Mollā Yegān Medresesi'nden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan iki Şevvāl'inde elli aḳçe ile Kepenekci Medresesi tevcīh olındı. Ṭoḳsan üç Ṣafer'inde 'azl olınup medresesi Güzelce Muḥyi'd-dīn Efendi'ye[1] virilmiş idi. Ṭoḳsan beş Şevvāl'inde Dāmād Efendi yirine Ümmüveled Medresesi'nde seccāde-nişīn olup ṭoḳsan sekiz Rebī'u'l-āḫir'inde Ḥüsām Efendi yirine Seyyidī Ġāzī fetvāsına terfī' olındı. Biñ iki Cemādiye'l-āḫire'sinde altmış aḳçe ile Medīne-i Münevvere *dāmet bi'l-envāri müsevvere* dāḫilinde Sulṭān Murād Ḫān Medresesi iḥsān olınup bin beş Ramażān'ında ol buḳ'a-i celīlede vāḳi'[2] Sulṭān Meḥemmed Ḫān binā itdükleri medrese-i refī'u'l-bünyān yüz elli aḳçe ile ibtidā bunlara tevcīh olındı. Biñ altı Şa'bān'ında Aḥmed Efendi yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı iḥsān olınup medresesi Ma'rifetu'llāh Efendi'ye i'ṭā[3] olınmış iken bir hefteden ṣoñra her biri yirlerinde ibḳā olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Şücā' Efendi **[271b]** yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsıyla teşrīf olındı. Biñ yedi Receb'inde 'azl olınup yirine Kefevī Ḥüseyn Efendi naṣb olındı. Biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde serdār-ı diyār-ı Engürüs olan Vezīr-i A'ẓam İbrāhīm Paşa ṭarafından Nişāncı-zāde yirine Yeñişehr ḳażāsında fermān-revā-yı ḥükm ü imżā olmış idi. Āstāneden daḫı temkīn olınup mutaṣarrıf[4] iken manṣıbı Niksārī-zāde'ye virilmiş idi. Anlar ḳabūl itmeyüp henüz seccāde-nişīn-i ḥükūmet iken keşmekeş-i dehrden āzāde ve dergāh-ı ḳāżīyyü'l-ḥācāta rū-nihāde olup şarāb-ı saḫt-gīr-i ecel telḫāb-ı şūr-engīz-i 'azle bedel olmaġın;

Beyt 'Işḳuñ ṣafāsı degme cefāyı ṭoyurmadı
Keyfiyyet-i şarāb şitāyı ṭoyurmadı

mażmūnı üzere māh-ı Cemādiye'l-ūlā evā'ilinde maḥmil-bend-i 'ālem-i āḫiret olup Yeñişehr ḳażāsı 'Arab Sinān Efendi'ye iḥsān olındı. Yeñişehr'de medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr maẓanne-i ḫayr-ı mevfūr, merd-i ṣāfī-fu'ād, mü'min-i pāk-i'tiḳād idi.

1 Muḥyi'd-dīn Efendi'ye:Muḥyi'd-dīn'e SE
2 vāḳi' olan SE
3 iḥsān SE
4 żabṭ üzere SE

el-Mevlā Şerefe'd-dīn (Mollā Şeref[1])[2]

Vilāyet-i ʿAcem'den ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ʿirfāndan istifāża-i nūr idüp vilāyeti ʿulemāsından aḫẕ-ı vāye-i ʿulūm ve ʿazm-i diyār-ı Rūm itmiş idi. ʿAlā ḥasbi'l-ʿāde devr-i menāzil-i ifāde iderek Mollā Aḥmed Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve şerefü'ş-şems-i mülāzemetleri ile murāda nā'il olup aḫẕ-ı medāris ve ʿaḳd-ı mecālis itdükden ṣoñra ḳırḳ aḳçe ile ʿAbdu'r-raḥmān Paşa Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ iki Şevvāl'inde Mollā Çelebi-zāde İbrāhīm Çelebi yirine elli aḳçe ile Ḫusrev Ketḫudā Medresesi bunlara virildi. Medrese-i mezbūre müyesser olmamaġın biñ üç Muḥarrem'inde Ḳara Fāṭıma maḥlūlinden Kütāhiyye fetvāsı tevcīh olındı. Biñ beş Şevvāl'inde ʿazl olınup manṣıbı Mūsā Efendi'ye virildi. Biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Mollā Şerīf-i Şirvānī yirine Defterdār Yaḥyā Medresesi virildi. Biñ sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında Bebr Efendi birāderi Ḥasan Efendi ḥażretleri yirine Yeñi İbrāhīm Paşa Medresesi'ne ferş-i seccāde-i ifāde itmiş idi[3]. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında kevkeb-i burc-ı şeref-i vücūdı mütevārī-i perde-i fenā ve naḳd-i ʿömr-i girān-māyesi mübtelā-yı seref-i dehr-i bī-beḳā olup medrese-i[4] maḥlūle Ṭālib Ḥışmı Sinān Efendi'ye iḥsān olındı.

Mevlānā-yı mezbūr feżā'il-i celīle ile meşhūr, şerefe-i menār-ı iʿtibārı ʿālī ve ġulġule-i iştihārı ṭanīn-endāz-ı mesāmiʿ-i ehālī, şerīfü'n-nefs-i ʿālī-himmet, kerīmü't-ṭabʿ-ı ṣāfī-ṭaviyyet idi.

el-Mevlā ʿAbdu'l-ḥalīm (Marʿaşī[5] ʿAbdu'l-ḥalīm Efendi)[6]

Taḫtgāh-ı Ẕü'l-ḳadriyye olan "Marʿaş" nām şehr-i meşhūrdan bedīd ve kesb-i feżā'il-i nefsāniyye ile ḳadri mezīd olup devr-i mecālis-i ʿulemā-yı aʿlām ve kemāl-i istiʿdād ü istīhālini fużalā-yı ʿaṣra iʿlām itdükde muʿallim-i sulṭānī ʿAṭā'u'llāh Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle nā'il-i emānī ve medāris-i ʿaliyye-i ʿilmiyyede güher-nis̱ār-ı maʿānī olup ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ḥudūdında Beşikṭaş'da Sinān Paşa Medresesi ḫaric iʿtibār

---

1 SE'de nisbe bulunmamaktadır.
2 E'de sıralamada araya bir biyografi giriyor. 270a E; SE'de sıralaması değişmektedir. 158a SE
3 Biñ//idi:- R1, SE
4 158a SE
5 - R1, E
6 SE'de bu biyografide sıralama değişmekte, sonraki biyografi ile diğer nüshalarla uyumlu hâle gelmektedir. 159b SE

olınup 'unvān-ı menşūr-ı iştihārı ḳılındı. Ṭoḳsan dört Rebī'u'l-evvel'inde 'Abdu'l-ḥamīd yirine Edrine'de Üçşerefeli pāyesine terfī' olındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Şevvāl'inde Zāl Paşa Sulṭānī Müderrisi Ḳara 'Abdu'r-raḥmān Efendi ile mübādele-i manṣıb[1] eylediler. Elf-i kāmil Muḥarrem'inde Bıyıḳlı Süleymān Efendi yirine Ṣaḥn'a geldiler. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Yūnus-zāde yirine Menemen ilḥāḳı ile **[272a]** Mağnisa ḳażāsında fermān-revā olmış idi. Biñ iki ḫilālinde 'azl olınup manṣıb-ı mezbūr ḳaṣaba ḳużātına virildi. Biñ dört Şevvāl'inde isti'fā iden Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı ile tebcīl olındı. Biñ beş Ramażān'ında 'İvaż Süleymānı maḥlūlinden Ḳuds-i Şerīf ḳażāsına tebdīl ḳılındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup yirine s̱āniyen Şücā' Efendi naṣb olındı. Biñ sekiz Receb'inde İskender-zāde yirine mükerreren Medīne-i Münevvere ile çeşm-i emeli tenvīr olındı. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde ḫaber-i intiḳāli vāṣıl olup manṣıb-ı maḥlūl ile Ḳavalalı-zāde 'Abdu'l-vehhāb Efendi kām-yāb oldı.

Mevlānā-yı mütercem ḥalbe-i 'ilm ü feżā'ilde 'alem, ḥalīm ü selīm, ḫalūḳ u kerīm, ṣāliḥ-i müteverri', ḥākim-i müteşerri' idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Ehlī Çelebi) {Ehlī}

Bālāda mesṭūr olan Ṭayyib-zāde 'Abdu'r-raḥīm Efendi'nüñ birāder-i kihteri Ehlī Çelebi ḫidmetleridür. Ḫ'āce-zāde Şems Efendi'nüñ ẕerre-i 'ināyetlerine maẓhar ve ḫidmet-i i'ādelerinden[2] mülāzemet ile tābende-aḫter olup iç ilde yigirmi beş aḳçe ile müderris ve ifāde-i envā'-ı 'ulūma mümāris iken sālik-i ṭarīḳa-i ḳażā ve mālik-i ezimme-i ḥükm ü imżā olmış idi. Yeñice-i Vardar ve Siroz ems̱āli ḳaṣabāt-ı celīleye vālī olup biñ ṭoḳuz senesinde cezīre-i Rodos ḳāżīsi iken dā'in-i ecel müteḳāżī ve şu'ūn-i ḥāli münḥaṣır-ı māżī oldı.

Mevlānā-yı sālifü'l-beyān ehl-i 'ilm ü 'irfān, ṣanā'i'-i şi'riyyede Selmān ve Ehlī'ye bedel, bedā'i'-i 'ilmiyyede kemāl-i diḳḳat ü cemāl-i faṣāḥat ile ḍarbu'l-mes̱el, bevādī-i feżā'ilüñ ṣāḥib-i mişvār-ı ṣı'āb u sehli, 'arā'is-i efkār-ı ṣa'bu'l-menālüñ sezāvārı ve ḫuṭbe-i kifā'etüñ ehli idi. Bostān-zāde Meḥemmed Efendi merḥūm ṣadr-ı Rūm iken Gelibolı ḳażāsı āḫara sevḳ olınduḳda dimişdür:

---

1 Medrese SE
2 270b E

Şi'r Bi-ḥamdi'llāh zemān-ı devletüñde
Temeyyüz ehl ü nā-ehl olınurken

Bu kār-ı müşkili kime ṣoralum
Serīr-i fażlda sen otururken

Gelibolıda nā-ehlüñ ḳażāsı
'Aceb cā'iz midür Ehlī ṭururken

Cevāb-ı Ṣadru'l-'ulemā

Tecāhül[1] eyledüñ iy merd-i 'ārif
Su'āl itdüñ cevābını bilürken

Gel inṣāf eyle n'itsün ḳāżī'asker
Efendi ḫaṭṭ-ı sulṭānī ṭururken

Merḥūmuñ nuḫbe-i eş'ārı ve nümūne-i cevāhir-i güftār-ı ābdārıdur:

Şi'r Cānı bir düşnāmuña virdük senüñ iy dil-rübā
Gel ziyān görmezsen andan anı al da suñ baña

[Ve lehu] Yolda eyler beni görmezlenüp eflāke naẓar
Gitdi ol rūḥ-ı revān eylemedi ḫāke naẓar

[Ve lehu] Düzd alur manṣıbuñ a'lāsını ṭoġrı almaz
Biz daḫı alur-ıduḳ olsa bir uġrı almaz

[Ve lehu] El ucıyla görüşmeñ 'āşıḳ-ı zāra vefā olmaz
Begüm kendü elüñ öpmeñ bizümle merḥabā olmaz

[Ve lehu] Yāre añmışlar beni ol bī-vefā çıḳmış biliş
Saña 'āşıḳdur dimişler bilmezin anı dimiş

[Ve lehu] Gel elüm öp diyicek luṭf-ıla baña o melek
Didüm iy şāh-ı cihān ḳanḳı elüñdür öpicek

1 Teġāfül SE

[Ve lehu] Ser-i kūyuñdan ayrulmam felek bir yaña ṣalmazsa
Yoluñda ölmedür ḳaṣdum eger Ḥaḳḳ cānum almazsa

[Ve lehu] Ḳopar fitne ḳadem baṣṣa o ḳaddi serv bāġ üzre
Ḳıyāmet ḳāmetin görse cihān ḳalḳar ayaġ üzre

[Ḳıṭʿa] Seri ḳodum yolına almadı cānān eline
Gideyin başum alup ben daḫı hicrān iline

Gözedür sāʿid-i sīmīnüñi cümle ʿuşşāḳ
Fuḳarā cümle baḳar sen şeh-i ḫūbān eline **[272b]**

[Ve lehu] Manṣıb alınmaz oldı dilā imtiḥān-ıla
Ehlī alurdı ẕāt-ıla anı zemān-ıla

Ehlīce-zāde: Bedā'iʿ-i münāsebātdandur ki merḥūmuñ ḫaber-i intiḳāli geldügi eṡnāda Burūsalı Ehlīce-zāde Efendi'nüñ daḫı vefātı istimāʿ olındı. Mevlānā-yı mezbūr *Şaḳā'iḳ*'da mesṭūr olup ṭoḳuz yüz elli iki tārīḫinde Sulṭān müderrisi iken fevt olan Ehlīce Muḥyi'd-dīn Efendi'nüñ oġlıdur. Anaṭolı ḳuṭrınuñ eşrāf-ı ḳużātından olup ṭoḳsan tārīḫinde ḳażā-yı maḥrūse-i Üsküdār bunlardan ṣoñra mevleviyyet iʿtibār olınup ʿArab-zāde Efendi'ye virilmiş idi. Vālidleri dāḫil-i dā'ire-i mevleviyyet olup manṣıbları mevālīye ʿināyet olınmaġın ġāşiyesine ḫafīfce rīşe vażʿ idüp daḫīl-i ṣınf-ı ʿulemā ve maẓhar-ı manṭūḳ-ı kerīm-i ﴿لاَ إِلَى هَـؤُلاء وَلاَ إِلَى هَـؤُلاء﴾[1] olmış idi. Gūyā ki ol ġāşiye-i rīşedār pederleri māteminde rīşini bulmış ve köhne ʿabā'īsi ṣaçaḳlanmış, ʿabā dāmeni gibi sāḳıṭ-ı rütbe-i iʿtibār olmış idi. Evāḫir-i ʿömrinde nice şühūr ü aʿvām Kete ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olup ol ḥāl üzere iken müddet-i ḥayātı temām oldı[2].

el-Mevlā Meḥemmed (Ḳaraçı Saʿdī-zāde)

Tercemesi sebḳ iden Ḳaraçı Saʿdī Efendi'nüñ[3] maḫdūm-ı mesʿūd-aḫteri ve nūr-ı sevād-ı dīde ve süveydā-yı dil-i iḫlāṣ-verzīdesi olan evlād-ı kirāmınuñ

1 Kur'ân-ı Kerîm, Nisâ Sûresi, 04/ 143, "… ne onlara ne de bunlara …"
2 160a SE
3 271a E

mihteridür. Vālid-i mācidlerinden iktisāb-ı ʿilm ü edeb ve cemʿ-i sermāye-i mevrūs̱ u mükteseb ḳılup baʿż-ı ʿulemādan mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olduḳda ḳaṭʿ-ı merātib ve aḫẕ-ı revātib iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ bir tārīḫinde Mesīḥ Paşa merḥūma mesned olan Yaʿḳūb Ketḫudā Medresesi ḫāric iʿtibār olınup bunlara tevcīh olındı. Biñ altı Muḥarrem'inde ʿAṭūfī yirine Seyyidī Ġāzī fetvāsı ʿināyet olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında Mūsā Efendi yirine Kütāhiyye'de Germiyānoğlı Medresesi'ne naḳl olınup ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. Biñ yedi Rebīʿu'l-āḫir'inde Tebrīz ḳażāsı bir sene muḳaddem Emīr ʿAlī Efendi'den ṣoñra ḳaṣaba ḳużātına virilmiş iken tekrār mevleviyyet olup bunlara ʿināyet olındı.

[Saʿādetlü pādişāh sefer-i hümāyūnda iken Belġırad'da Yaʿḳūb Ketḫudā Medresesi ki "Mesīḥ Paşa" dimekle maʿrūfdur, Ḳaraçı Saʿdī-zāde müderris olup altı yıl mürūrından sonra müderris-i evveli Aḳḳaftan Kemāl Efendi'ye ibḳā olınup bunlara Seyyidī Ġāzī fetvāsı virilmiş idi. Ol dahı Germiyānī Ḫıżr Efendi'ye virilüp bunlar ṣıfru'l-yed ḳalmış iken Tebrīz ḳażāsı virildi, fī Rebīʿu'l-āḫir sene 1007. ez-Defter-i Ḫusrev-zāde[1].]

Sene-i mezbūre Ramażān'ında Naḫcivān Ḳāżīsi Adanalı Emīr ile mübādele-i manṣıb eylediler. Biñ ṭoḳuz Receb'inde Sirāc Efendi yirine ḳāʿidetü'l-mülk-i Şirvān olan Gence ḳażāsına ḳadem-i rence buyurdılar. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde ḥarāmīler elinde şehīd ve ʿarṣa-i vücūddan nā-bedīd olmışlar idi. Manṣıb-ı mezbūr yine seleflerinde[2] ibḳā olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr, tekellüfāt-ı ʿādiyyeyi tārik, fünūn-ı mütedāvilede ems̱ālle müşārik idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Kāmī-zāde Efendi)

Edrine ḳażāsından maʿzūl iken gül-berg-i āmāli mübtelā-yı ẕübūl olan ʿulemā-yı devlet-i Murādiyye'den mollā-yı girāmī, Aḥmed Kāmī ḫidmetlerinüñ maḫdūm-ı kerīmidür. Peder-i vālā-güherlerinden iktisāb-ı sermāye-i[3]

1 Saʿādetlü//zāde, der-kenār R1, E, SE; Ez-defter//zāde:- R1
2 ḫaleflerinde SE
3 - SE

fünūn ve intisāb-ı ʿulūm-ı mefrūż u mesnūn idüp Şeyḫü'l-İslām Ebu's-suʿūd Efendi ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve baʿż-ı medārisde ders ü taḥḳīḳa müdāvemet eyledükde ḳırḳ aḳçe ile Sittī Ḫātūn Medresesi'nden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan iki Ramażān'ında Ṭoḳuz Meḥemmed Efendi yirine Gegivize'de Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşā olmışlar idi. Ṭoḳsan altı Rebīʿu'l-evvel'inde **[273a]** Ḥasan Beg yirine Çorlı pāyesine terfīʿ olındı. Biñ bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṭursun-zāde ʿAbdu'l-bāḳī Efendi yirine Ṣaḥn-ı Ṣemāniye'ye vażʿ-ı ḳadem ḳıldı. Sene-i mezbūrede ḳabūl itmeyen Kākülperīşān Şeyḫī Efendi yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı ile bekām oldı. Biñ iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup manṣıbı Caʿfer Efendi'ye virildi. Ol esnāda fevt olan Maḳṣūd Efendi yirine Arżırūm ḳażāsı ʿināyet olındı. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn yirine Eyyūb ḳażāsına naḳl olındı. Biñ üç Şaʿbān'ında Zeyne'l-ʿābidīn Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsına tebdīl olınup biñ dört Muḥarrem'inde ḳabūl eylemeyen ʿAbdu'l-kerīm Efendi yirine Bosna Serāyı'na naḳl ü taḥvīl olındı. Bunlar daḫı ḳabūl itmeyüp Yeñişehr'de ḫalefleri olan Küçük İsḥaḳ taḥrīk olınup bunlar ʿazl iḫtiyār eylediler. Medār-ı aḥkām olan mesned-i ḥükkām ḫānehā-yı şaṭranc gibi bāzīçegāh-ı eyyām oldı. Biñ altı Şevvāl'inde Nişāncı-zāde yirine Bağdād-ı dārü's-selām ḳażāsı ile ikrām olındılar. Biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup ʿAbdu'l-mü'min Efendi ḥükūmet-i Bağdād[1] ile ber-murād oldı. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Müftī-zāde Şeyḫī Çelebi yirine Āmid ḳażāsında neşr-i maḥāmid eyleyüp tenfīẕ-i aḥkām-ı ḳażā üzere iken sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde fermān-ı ecele rıżā virüp[2] rūzgār-ı ġaddār ile mācerāları fayṣal-resīde-i meżā mā-mezā oldı. Yirlerine Şām'dan ʿAbdu'r-raḥmān Efendi naḳl olındı.

Mevlānā-yı merḳūm ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı ʿulūm, fünūn-ı nāfiʿadan mālik-i niṣāb, şürūḥ-ı *Miftāḥ*'a şedīdü'l-intisāb, ḥulvü'l-muḥāvere, laṭīfü'l-mücāvere, eṭvārı müsellem, melek-ḫiṣāl ādem idi. Ṣoḥbet-i yārāne bahāne olmaġ-içün ṭabḫ-ı elvān-ı aṭʿimede çerb-destlik iẓhār idüp bi'z-ẕāt mübāşir olurlardı. Ve bu maʿnā-yı ḳaṭʿā tekellüf ʿadd itmeyüp teşrīf-i iḫvānı niʿmet ve ḫidmeti cāna minnet bilürlerdi.

1 ḥükūmet-i Bağdād:Bağdād ḥükūmeti SE
2 271b E

'Abdu'r-raḥmān Efendi[1]**:** Birāder-i kihteri 'Abdu'r-raḥmān Çelebi eşrāf-ı ḳużātdan olup belde-i Siroz'da tavaṭṭun itmiş idi. Mükerreren Siroz ve Silisre ve Hezārġırad ḳażāları ile ber-murād olup Veysī Çelebi yirine Üsküb ḳāżīsi olduḳdan ṣoñra biñ otuz beş senesinde fevt oldı. Şerīfü'n-neseb, kāmilü'l-edeb ādem idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Memik-zāde Efendi)

Amāsıyye semtinden bedīd ve nā'il-i rütbe-i dāniş ü dīd olup Memik-zāde-lik nemek-i iştihār ve cevher-i ḫāliṣü'l-'ayārı resīde-i miḥekk-i i'tibār olmış idi. Ba'żı 'ulemādan mülāzemetle kām-revā ve 'aḳabāt-ı ṭarīḳ-ı tedrīsde bād-peymā olup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Şa'bān'ında Nevālī Birāderi yirine Meḥemmed Aġa ḫāricine 'āric olup ṭoḳsan sekiz Re-bī'u'l-āḫir'inde 'Abdu'l-vehhāb Efendi yirine Ḫānḳāh pāyesin tekyegāh idüp biñ bir Receb'inde Kepenekci-zāde Şāh Çelebi yirine Ṣaḥn'a gelüp biñ üç Re-bī'u'l-evvel'inde Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olınup sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında 'Abdu'l-veh-hāb Efendi yirine Süleymāniyye pāyesiyle hem-ser-i Şi'rā-yı Yemāniyye olup biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Muṣṭafā[2] Efendi yirine Dārü'l-ḥadīs̱'e terf'ī olı-nup biñ altı Receb'inde yine anlar yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā'da mesned-efrūz-ı ders **[273b]** ü ifāde olup biñ sekiz Receb'inde Vālide-i Cedīde Medresesi'nde selef-i sāliflerini ta'ḳīb ve gerden-i cāhını ol gevher-i girān-bahā ile pür-zīnet ü zīb ḳılmış idi. El-ḥāletü hāẕihi ṣandūḳ-ı sīnesi maḫzen-i elvān-ı āmāl ve şu'be-de-bāz-ı ḫayāl-nümāyende-i hezārān-tims̱āl iken biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳa'de'sinde ṣarṣar-ı hevlnāk-i hāẕimü'l-leẕẕāt, ṭayy-ı bisāṭ-ı meclis-i ḥayāt eyledi. Yirleri Vıḥvıḥek Efendi'ye müyesser olup mencenīḳ-ı medreseden Edrine ḳażāsına pertāb olınmaḳ anlara naṣīb, bunlar hezār ārzū ile[3] muṣāb ve anlar muṣīb oldı. Ḳayınatası Nişāncı Meḥemmed Paşa Cāmi'i ḥaẓīresinde medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr mekārim-i aḫlāḳla meşhūr, nīk-nefs ü ṣadūḳ, mürā'ī-i ḥuḳūḳ, nāmı ẕātına ġālib, vecāhet ü vaḳārı fā'iz-i ġāyetü'l-ġāyāt-i merātib idi.

1 - E
2 Süleymān SE
3 160b SE

Aġayān-ı dārü's-sa'ādeye intisāb ile s̱ervet-i vāfire iktisāb eyleyüp müfettiş-i evḳāf olmaġla sāḥa-i cāh u şevketi ba'īdü'l-eṭrāf olmış idi. Bunlardan ṣoñra ḫidmet-i teftīş Mollā 'Alī Efendi'nüñ sebeb-i devleti ve bā'is̱-i rif'ati olmış idi.

el-Mevlā Seyfu'llāh (Ḥamīdī[1] Seyfu'llāh Efendi)

Vilāyet-i Ḥamīd'den demīde ve mālik-i re'sü'l-māl-i aḫlāḳ-ı ḥamīde olup "Yorġun Ṭoy" laḳabı ile meşhūr ve nesr-i vāḳi' gibi gūşe-nişīn-i ḫumūl u ḥużūr idi. Şehbāz-ı seyfī gibi şehper-i himmetle seyr-i şevāhiḳ-ı 'ilm ü hüner ve seyf-i ser-endāz gibi 'arṣa-i baḥs̱ u cedelde 'arż-ı cevher idüp Ḥaleb ḳażāsından müteḳā'id İmām-zāde Efendi'nüñ mıṣḳale-i 'ināyeti ile jeng-zidā-yı ṣafḥa-i bāl ve şeref-i mülāzemeti ile ḥuliyy-bend-i şemşīr-i[2] cāh u iḳbāl olup ḳaṭ'-ı menāzil ve ṭayy-ı merāḥil iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz yetmiş beş sāli hilālinde Şāh-ı Ḫūbān Medresesi temām olup ibtidā elli aḳçe ile bunlara in'ām olındı.

[Ba'żı kimseden ibtidā ḳırḳla müderris olup ba'dehu teraḳḳī ile ḫāric olduġı istimā' olındı[3].]

Seksan dört Rebī'u'l-āḫir'inde Ḫ˅āce Pīrīsi yirine Şāh Sulṭān pāyesine vāṣıl, seksan sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde yine anlar yirine rütbe-i Ṣaḥn'a nā'il olup sene-i mezbūre Şa'bān'ında Vānḳulī yirine Maġnisa fetvāsına naḳl olınduḳda ḳabūl itmeyüp 'azl iḫtiyār eyledi. Ṭoḳsan iki Şa'bān'ında Sipāhī-zāde yirine Ayaṣofıyya Medresesi tevcīh olınup te's̱īr-i laḳab-ı meşhūr ile ol medresede teḳā'üd iḫtiyār ve nice yıllar ḳarār eyleyüp şāhid-i ġarrā-yı manṣıb-ı mezbūruñ meydān-ı maḥabbetinde temekkün ve beyt-i meşhūr ile iẓhār-ı taḥannün itmişler idi:

Beyt Cānlar virüp senüñ gibi cānāna yitmüşem
Raḥm eyle kim yitünce saña cāna yitmüşem

Ol buḳ'a-i mübārekede 'ilm ü 'ibādete meşġūl ve gūşe-gīr-i peyġūle-i ḫumūl olup kefāf-ı mūcibü'l-'ifāf ile murġ-ı cānı dāne-çīn-i dāmgāh-ı dünyā iken biñ

1 - R1, E
2 272a E
3 Ba'żı//olındı, der-kenār R1, E

on Ṣafer'inüñ evāḫirinde āşiyān-ı ḳadīmine bāl-güşā ve bir nefesde vāṣıl-ı evc-i beḳā oldı. Ḳaraman ḳurbında müstaḳill türbede medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr feżā'il-i celīle ile ma'rūf u[1] meşhūr, mütemaḥḥıż-ı vaẓā'if-i ders ü taḥḳīḳ, rū-gerdān-ı tekellüfāt-ı ebnā-yı ṭarīḳ, pīr-i ṣāliḥ ü 'ābid ve ḥamāme-i mesācid ü ma'ābid idi.

Maḫdūmı Vıḥvıḥek Efendi kerāmāt-ı keŝīresin[2] naḳl idüp ol pīr-i ṣāliḥe iftirā ve ḫilāf-ı rıżāsı olan umūr ile cefāya ictirā iderdi. Şu'arā-yı 'aṣra ibrām ile merŝiyeler naẓm itdürüp cümleyi bir mücelled **[274a]** kitāb ve 'arż-ı pīşgāh-ı pādişāh-ı Ŝüreyyā-cenāb ḳılmış idi. Ol cümleden 'Azmī-zāde Efendi'nüñ tāc-beyt-i meşhūrıdur:

Şi'r Ġam degüldür intiḳāl itse o pīr-i nāmdār
Ḳaldı andan 'ālem-i fānīde bir ḫoş yād-gār

el-Mevlā Muṣṭafā (Bostān-zāde Muṣṭafā Çelebi[3])

Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Meḥemmed Efendi ḥażretlerinüñ[4] mānend-i ŝevānī-i ma'ānī[5], ma'nā-yı seb'u'l-meŝānī olan maḫdūm-ı ŝānīsidür[6]. Ṭoḳuz yüz seksan ḥudūdında nihāl-i ẕāt-ı 'arīḳ u aṣīli, ḥadīḳa-ṭırāz-ı 'ālem-i şühūd ve nişānde-i būstān-serāy-ı vücūd olmış idi. İstifāża-i ḫūrşīd-i fażl ü kemāl ile devḥa-i āmāli müŝmir ve āb-yārī-i feyż-i 'irfānla āŝār-ı necābet ẓāhir olup vālid-i 'ālī-şānları ba'de'l-iftā mesned-efrūz-ı ṣadāret olduḳlarında teşrīf-i mülāzemetle iḫlā' ve şu'ā'-ı şefḳat-ı pederī ṣafḥa-i ḥālinde ilmā' ḳılmış idi. Biñ bir Receb'inde maḫādīm-i kirām-ı meşā'iḫ-ı İslām ikrām olınduġı üzere ibtidā Aḥmed Efendi yirine Gevher Ḫān Sulṭān pāyesine pīrāye ṣalmışlar idi. Biñ üç Şa'bān'ında Ḳavalalı-zāde yirine semend-i 'izz ü cāhları Ṣaḥn-ı Ŝemāniye'yi cilvegāh ḳılmış idi. Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Muẓaffer Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'ne revnaḳ-ı tāze virüp biñ altı Şa'bān'ında vālidleri intiḳālinden on

1 ma'rūf u:- SE
2 Celīlesin SE
3 Efendi SE
4 Efendi ḥażretlerinüñ:Efendi'nüñ SE
5 - SE
6 Bānīsidür E

gün muḳaddem Ṭursun-zāde ʿAbdu'l-bāḳī Efendi yirine maḥrūse-i Üsküdār ḥükūmeti ile nevā-yı ʿizz ü şevketleri bülend-āvāze oldı. Biñ sekiz Receb'inde munfaṣıl ve mesned-i ḳażāya İskender-zāde Efendi vāṣıl oldı. Biñ on Ṣafer'inüñ yigirminci güni yevm-i aḥadda sebzezār-ı āmāli muṣaffir ve rūy-ı dil-cūy-ı zindegānīsi muġabbir olup[1] ṭaʿn-ı ṭāʿūn ile cāndan bīzār ve me'men-i mü'min olan gülzār-ı ʿademe güẕār itmekle restgār oldı. Şeh-zāde Cāmiʿi ḥareminde pederleri cenbinde medfūndur.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı maʿālī-rüsūm, ḥalīm ü selīm, ẕāt-ı şerīf ü kerīm idi. Maraż-ı maʿhūda ibtilāsından beş gün muḳaddem cemīʿ-i menāhīye tā'ib ve semt-i ṣalāḥa rāciʿ ü ā'ib olup ol ḥāl üzere intiḳāl eyledi.

el-Mevlā ʿAbdu'r-raḥīm (İskender-zāde)

Devlet-i Murādiyye'de ṣadr-ı ʿālī-ḳadr olan Ḳızıl Mollā Efendi'nüñ ḫāne-zādı ve pederlerinüñ ketḫudāsı[2] İskender Beg'üñ erşed-i evlādı, reşk-endāz-ı āyīne-i İskenderī İskender-zāde Efendi ḫidmetleridür. Maḫdūmları Mollā Efendi ḥażretlerinden telemmüẕ ve ictinā-yı s̱emerāt-ı ifādelerinden teleẕẕüẕ eyleyüp şeref-i mülāzemetleriyle taʿayyün ve zemān-ı ṣadāretlerinde teẕkirecilik maḳāmında[3] temekkün bulmışlar idi. ʿAlā cerīyyi'l-ʿāde icrā-yı zülāl-i ifāde iderek ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş ḥudūdında ḳırḳ aḳçe ile Merdümiyye Medresesi'ne vāṣıl, baʿdehu teraḳḳī ile pāye-i ḫamsīne nā'il olmış idi. Elf-i kāmil Şevvāl'inde Muẓaffer Efendi yirine Maḥmūd Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Biñ iki Ramażān'ında Kefeli Ḥüseyn Efendi yirine Edrineḳapusı'nda Mihrümāh Sulṭān pāyesin cāygāh eyleyüp biñ dört Şevvāl'inde Ṭarsūsī yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām idüp üç sene ḳarārdan ṣoñra yirinde on aḳçe teraḳḳī ile ikrām olınmış idi. Biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Sinān Efendi ḥafīdi Aḥmed Efendi yirine[4] Medīne-i Münevvere ḳażāsına terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Receb'inde Bostān-zāde Muṣṭafā Çelebi yirine Üsküdār ḳażāsına naḳl olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḥaleb **[274b]** Ḳāżīsi Ḥaydar Efendi ile mübādele-i

1 272b E
2 Ketḫudāsı olan SE
3 ḫidmetinde SE
4 161a SE

manṣıb eylediler. Biñ ṭoḳuz zi'l-ḳaʿdesinde Ḳara ʿAbdu'r-raḥmān yirine Şām-ı şerīf ḳażāsına naḳl olındı. Biñ on Ṣafer'inde ʿazl olınup selefi ibḳā olındı[1]. Āstāneye gelürken Ḳaraman Ereglisi'nde İskender-i cānı mübtelā-yı ẓulemāt-ı ʿālem-i cismānī ve leb-teşne-i mā'u'l-ḥayāt-ı cāvidānī iken sebū-yı mizācı şikeste ve gelū-yı ṣurāḥī-i nefesi beste olup ḥıyāż-ı riyāż-ı cinān içün ḳaṭre-zenān-ı revān oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ʿulüvv-i himmet ve şeref-i nefs ile meşhūr, şuʿāʿ-ı baḫt u saʿādet levḥ-i cebīninden nümāyān ve merātib-i ʿāliyeye iʿtilāsı maṭlaʿ-ı ḥālinden ʿıyān, müteʿayyinān-ı ʿulemādan idi.

el-Mevlā Ḥüsāme'd-dīn (Menteşeli Ḥüsām)

Diyār-ı Menteşe'den neş'et ve ḫıyār-ı ʿulemā ile ṣoḥbet idüp mülāzım ü müderris ve erbāb-ı istiʿdād ile münādim ü mücālis olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe ile Ḥācī Ḥasan Medresesi'nden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Şevvāl'inde Üskübī Muṣṭafā Çelebi maḥlūlinden Edrine'de Ṭaşlıḳ Medresesi ʿināyet olındı. Biñ beş ḥudūdında Muṣliḥi'd-dīn Ḫalīfe yirine Cāmiʿ-i ʿAtīḳ pāyesinde mesned-nişīn-i ders ü taḥḳīḳ olmış idi. Biñ on Rebīʿu'l-āḫir'inde intiḳāl eyleyüp medresesi Ẕü'n-nūn Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, mū-şikāf-ı ḥaḳā'iḳ, ḥulle-bāf-ı daḳā'iḳ idi.

Fażīlet-i ʿilmiyye ṣāḥibi olup *Ṣadru'ş-şerīʿa*'ya ḥāşiyesi vardur. Egri seferine giderken[2] Ḫᵛāce Efendi merḥūma ʿarż eyleyüp maẓhar-ı luṭf-ı bī-kerānı olmış idi.

el-Mevlā Maʿṣūm (Maʿṣūm Efendi[3]) {Maʿṣūm}

Diyār-ı Ḫorasan'dan Mervşāhcān'dan ẓuhūr ve āftāb-ı luṭf-ı ilāhīden istifāża-i nūr-ı şuʿūr idüp mānend-i maʿṣūm-ı pāk, gevher-i meknūn-ı istiʿdādı terbiyet-i üstād ile şuʿledār ü tābnāk olduḳdan ṣoñra ʿazm-i dārü'l-mülk-i Rūm ve belde-i Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳudūm eyleyüp ḫᵛāce-i ʿālī-naẓar, ḥakkāk-i cevāhir-i fażl ü hüner Saʿde'd-dīn Efendi āstānesine intisāb ve şeref-i mülā-

1 Biñ//olındı:- E
2 Ṣadru'ş-şerīʿa'ya//giderken:Egri seferine giderken Ṣadru'ş-şerīʿa'ya ḥāşiye taḥrīr idüp SE
3 Maʿṣūm Efendi:el-Mevlā Maʿṣūm SE

zemetlerin iktisāb itmiş idi. Ba'dehu semt-i[1] ḳażāya sālik ve sımṭ-ı ḥükkām-ı bilād-ı Rūmiyye'de münselik olup Aġrıboz ve Çatalca ve Tırḥala ḳażāları ile müreffehü'l-ḥāl ve defe'ātle müfettiş-i emvāl olup ḳaṣaba-i Çatalca'da tavaṭṭun idüp ba'dehu Alaṣonya ilḥāḳıyla tekrār Tırḥala ḳāżīsi olup biñ yedi senesi evāḫirinde vezīr-i a'ẓam, āṣaf-ı mükerrem İbrāhīm Paşa serdār-ı 'asker-i manṣūr olup diyār-ı Engürüs üzere şehbāz-ı şikārī gibi bāl-güşā olduḳda maḫdūm-ı kerīmi olan ṣadr-ı 'ālī-ḳadr-i Rūm Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi merḥūm[2] ṭarafından ordu-yı hümāyūn ḳażāsı ile teẕkirecilik ḫidmeti tevcīh olınmış idi. Biñ ṭoḳuz Receb'inde serdār ṭarafından 'Arab Sinān Efendi yirine mevleviyyet ile Yeñişehr ḳażāsı 'ināyet olındı. Biñ on Ṣafer'inde 'azl olınup manṣıbı Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi'ye virildi. Ba'dehu yevmī yüz yigirmi aḳçe vaẓīfe-i teḳā'üd ta'yīn olındı. Vaṭan-ı naḳlīsi olan Çatalca'da vaẓā'if-i 'ilm ü 'ibādete meşġūl iken sene-i mezbūre dāḫilinde kevkeb-i ḥayātı üfūl ve mevṭın-ı ḳadīm-i ervāḥa ḳufūl itmiş idi.

Mıṣrā' Rūḥı Ma'ṣūmı ide ḳaṣr-ı cinānda ebedī[3] (1010)

tārīḫ-i intiḳālidür.

Mevlānā-yı merḳūm naḫl-bend-i envā'-ı[4] ma'ārif ü 'ulūm, teşne-leb-i deryā-yı fażl ü ḥikmet, ḥükūmeti ḳarīn-i 'iffet **[275a]** ü 'iṣmet, diyār-ı Rūm'a gelen yārān-ı 'Acem'üñ ser-efrāzı ve cemāl-i faṣāḥat ü beyān ile mümtāzı, Fārisī ve Türkī şi'r ü inşāda ser-bülend-i aḳrān, lisān-ı Tāzīde gülgūn-ı zebānı muṭlaḳu'l-'inān, fenn-i mu'ammāda nāmdār ü meşhūr ve eş'ār-ı dil-güşāsı *Teẕkiretü'ş-şu'arā*'da mesṭūrdur. Bu maṭla'-ı Fārisī anuñdur:

Maṭla'
نه دیده قطرۀ خون از جکر بر آورده
بدیدن تو دل از دیده سر بر آورده[5]

---

1 273a E
2 - SE
3 روح معصومی ایده قصر جنانده ابدی
4 Elvān-ı SE
5 "Sadece gözüm ciğerimden bir damla kan çıkarmadı, seni görünce gönlüm de gözümden başını dışarı çıkardı."

el-Mevlā Tevfīḳ bin Meḥemmed[1] (Mollā Tevfīḳ)

Vilāyet-i Gīlān'da neşv ü nemā ve meş'al-i *Allāhu veliyyü't-tevfīḳ*dan rehnümā bulup taḥṣīl-i kemālāt-ı nefsāniyye ve tekmīl-i şu'ūnāt-ı 'irfāniyye itdükden ṣoñra fużalā-yı 'Acem'den mücāz ve cemī'-i fünūnda ser-efrāz olup belde-i Āmid'e güẕār ve āstān-ı feyż-resānını efāżıl-medār itmiş idi. Nice zemān ol diyārda 'aḳd-ı meclis-i ders-i 'āmm ü eyyām-ı ifāża encāmını şüẕūrü'z-ẕeheb-i 'ıḳdu'l-le'āl-i şühūr u a'vām itmiş idi. Ol 'aṣrda Mollā 'İmād ile bunlaruñ şöhret-i 'ālem-gīr ve ṣīt-i fażīletleri ṣabā-mesīr olmağın devlet-i Murād Ḫānī'de eyālet-i Bağdād ve ḥükūmet-i Şām-ı şerīf ile teşrīf olınan vezīr-i cihān-gīr, 'aṭā-baḫşā Meḥemmed Paşa oğlı Ḥasan Paşa ṣoḥbet-i dil-güşālarına rağbet eyleyüp üns ü ülfet eylemişler idi. Ba'dehū İstanbul'a gelüp Ḫ^v^āce Efendi ḥażretlerine intisāb ve şeref-i iḫtiṣāṣ-ı ḫidmet-i 'aliyyelerini iḳtisāb eyleyüp maḫādīm-i kirāma mürebbī vü mu'allim ve cenāb-ı mevleviyye muṣāḥib ü münādim olmış idi. Biñ iki Ẕi'l-ḳa'de'sinde Mollā 'Alī yirine ber-vech-i teḳā'üd Eyyūb'de Cezerī Ḳāsım Paşa Medresesi tevcīh olınmış idi. Vażā'if-i 'ilm ü 'ibādetle sübḥa-gerdān-ı eyyām ü leyāl iken biñ on senesi ḫilālinde intiḳāl eyledi.

Mollā-yı merḳūm ḥakkāk-i cevāhir-i manṭūḳ u mefhūm, 'ilm ü fażlı müsellem, luṭf-ı ṭab'ı meşhūr-ı 'ālem, ḫoş-fehm ü ḫoş-ṣoḥbet, güher-nisār-ı nevādir-i fażl ü ma'rifet, Türkī ve Fārisī şi'r ü inşāya ḳādir, leṭā'ifde mażmūnları hem-seng-i cevāhir[2], ferīde-i dehr ü nādire-i 'aṣr idi.

Ḥüsn-i kitābeti olmağın muṭavvelāt ü muḫtaṣarātdan kütüb-i keẟīre taḥrīr itmişlerdür. Her biri bir eẟer-i mu'teberdür[3].

[Dil-berān-ı Rūm ḥaḳḳında bu beyt anlara isnād olınur:

Beyt Bunuñ kimi 'Alī Bālī kimi Ḥasan Bālī
Nedür bu ḫızlerüñ g.tlerinde balı mı var[4]]

1 Bin Meḥemmed:- R1, E
2 Cevāhir SE
3 eẟer-i mu'teberdür:eẟerdür R1, E
4 Dil//var, der-kenār R1, E, SE

el-Mevlā Şeyḫī (Kākülperīşān Şeyḫī Efendi)

Ḳaṣaba-i Ebī Eyyūb dāḫilinde ḳaṣab-pūş-ı vücūd ve ḫırāmān-ı ʿarṣa-i şühūd olmış idi. "Kākülperīşān" dimekle meşhūr ve ʿulemā-yı ʿaṣruñ[1] ʿayn-ı ʿināyetlerine manẓūr olup cemʿ-i eştāt-ı maḥāsin ile kākül-i dil-berān gibi fā'iḳ ve kesb-i envāʿ-ı feżā'il ile[2] ḥallāl-i ʿuḳde-i daḳā'iḳ ve mū-şikāf-ı nükte-i bārīk-i ḥaḳā'iḳ[3] olup ṭarīḳ-ı ʿilmde ḥareketi Ebu's-suʿūd Efendi āstānesine müntehī olduḳda naẓar-ı iksīr-es̱erleri ile müfteḫir ü mübāhī olup ḫoş-nüvīs olmaġla kātib-i mekātīb ü mürāselātı ve cāmiʿ-i fetāvā vü münşe'ātı olmış idi. Ṭoḳuz yüz yetmiş beş[4] senesinde mülāzemetle kām-revā ve pāye-ber-pāye müteṣāʿid-i ʿizz ü ʿalā olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Kecmīr-zāde yirine Yeñi İbrāhīm Paşa müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Şeyḫī Efendi maḫdūmı yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesine terfīʿ olındı. Elf-i kāmil Şevvāl'inde Ṭoḳuz Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Biñ bir Muḥarrem'inde Seyrek-zāde yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı inʿām olındı. Ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār itmekle Kāmī-zāde'ye virildi. Biñ iki Receb'inde Yaʿḳūb Beg yirine Kütāhiyye ḥükūmeti tefvīż olındı. Biñ altı Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿazl olınup Ümmī Sinān Efendi seccāde-nişīn-i ḥükūmetleri oldı. Biñ yedi **[275b]** Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ṣalıncaḳ Rıḍvān Efendi yirine mükerreren Kütāhiyye ḳāżīsi oldılar. Biñ sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde İzmir Ḳāżīsi Küçük İsḥaḳ ile mübādele-i manṣıb eylediler. Biñ ṭoḳuz Şaʿbān'ında nice zemān mevleviyyet olmış iken ḳaṣaba ḳużātına virilen Maġnisa ḳażāsı tekrār mevleviyyet olup[5] bunlara virilüp ḳażā-yı İzmir Seyrek-zāde'ye tevcīh olınmış idi. Leyle-i berātda anlar intiḳāl itmegin bunlar İzmir'de ibḳā olınup Maġnisa Edhem-zāde Şeyḫī Efendi'ye iʿṭā olındı. Biñ ṭoḳuz Ṣafer'inde refʿ olınup yirine Saʿdī-zāde Efendi terfīʿ olındı. Biñ on senesi ḫilālinde ḫāk-i fenāya üftān ve şemle-i şemli kākülı gibi perīşān oldı.

جمع الله له في الأخرى ماهو الخير له والأحرى [6]

Mevlānā-yı mezbūr selāmet-i ẓāhir ü bāṭın ile meşhūr, şerīf-i ṣaḥīḥu'n-neseb, ḥarīf-i kāmilü'l-ḥaseb, nīk-ẕāt, ferḫunde-ṣıfāt idi.

1 273b E
2 161b SE
3 Ve//ḥaḳā'iḳ:- E
4 - E
5 İle SE
6 "Allah onun için en hayırlı ve doğru olanı, âhirette ona topluca lütfeylesin."

el-Mevlā İsḥaḳ (Küçük İsḥaḳ Efendi)

Bilād-ı Ḳaraman dāḫilinde "Gaferiyat" nām ḳaṣabadandur. Noḳṭa-i vücūdı zīver-i ṣaḥīfe-i şühūd olalı raḥīḳ-ı saḥīḳ-ı ʿilm ü ʿirfāndan çeşīde ve sehī-serv-i istiʿdādı terbiyet-i ʿulemā ile ḳāmet-keşīde olup Ebu's-suʿūd Efendi ḫidmetlerinde iştiġāl ve şeref-i mülāzemetleri ile kesb-i ʿizzet[1] ü iḳbāl eyledükden ṣoñra bālā-yı istīhāline münāsib ḥulle-pūş-ı menāṣıb olmaġla ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz seksan üç Receb'inde Remzī-zāde yirine Ḥaydar Paşa müderrisi olmış idi. Seksan sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde rikāb-ı sulṭānīye ʿarż-ı ḥāl eyledi, diyü ʿazl olınup medresesi ʿOs̱mān Efendi'ye virildi. Seksan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Küçük Maḥmūd yirine Üçşerefeli pāyesine terfīʿ olındı. Ṭoḳsan iki Ramażān'ında Kecmīr-zāde yirine Ṣaḥn ḥükmi ile Edrine Dārü'l-ḥadīs̱i'ne naḳl olındı. Ṭoḳsan dört Receb'inde Maʿrūf Efendi yirine İzmir ḳażāsı tevcīh olındı. Ṭoḳsan beş Şevvāl'inde ʿazl olınup Çeñe Meḥemmed Efendi naṣb olındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ṭaş-zāde yirine s̱āniyen İzmir ḳażāsı virilüp sene-i mezbūre Receb'inde maʿzūl ve yirine Yaʿḳūb Beg Efendi mevṣūl olındı. Elf-i kāmil Rebīʿu'l-āḫir'inde Yılancıḳ Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı virilmiş iken ḳırḳ günden ṣoñra munfaṣıl ve yirine Ṭaş-zāde Efendi vāṣıl oldı. Biñ bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṭaş-zāde yirine s̱ālis̱en İzmir ḳażāsı müyesser olmış idi. Biñ üç Şaʿbān'ında maʿzūl olup yirine Ṣalıncaḳ Rıḍvān[2] Efendi ṣalındı. Biñ dört Muḥarrem'inde Kāmī-zāde yirine s̱āniyen Yeñişehr ḳażāsı virildi. Māh-ı Receb'de ḳabūl itmeyen selefi yirine Bosna Serāyı'na naḳl olındı. Bunlar da ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār eyledi. Biñ yedi Şevvāl'inde Seyyidī-zāde yirine rābiʿan İzmir ḳażāsı ʿināyet olındı. Biñ sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde Kütāhiyye Ḳāżīsi Kākülperīşān ile mübādele-i manṣıb eylediler. Kütāhiyye'yi ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār itmişler idi. Biñ on senesi dāḫilinde maḥrūm u nā-murād dil-i zārı murġ-ı isḥaḳ gibi ġarībāne feryād iderek dāmgāh-ı dünyādan remān ve ʿāzim-i nüzhetgāh-ı cinān oldı.

Merḥūm-ı mezbūr ḳadr-i müşterek-i ʿilm ile meşhūr, ḳażāsında teng-ḥavṣala vü bī-müdārā, ḫamīr-i māye-i şūr u ġavġā, dırāzī-i dest ü zebānda bī-iʿtidāl,

1 ʿizz R1, E
2 274a E

cemʿiyyet-i aḫlāḳ-ı ẕemīme ile perīşān-ḥāl, muḳteżā-yı denā'et ile ḳaddi gibi ḳadri pest, şe'āmet-i ḥırṣla **[276a]** ʿırżı gibi ḳalbi şikest olup birḳaç defʿa şikāyet ile maʿzūl ve refʿ-i bī-hengām ile hengāme-i ʿavāmdan meksūr u melūl olmış idi.

سامحه الله تعالى بلطفه وكرمه ومنحه من جليل عفوه وجزيل نعمه [1]

el-Mevlā Ḳāsım (Bülbül-zāde)

Medīne-i Kütāhiyye ḫıyābānından pedīdār ve "Bülbül-zāde" dimekle ḳarīn-i iştihār olup şeh-bāl-i himmetle gülzār-ı ʿilm ü maʿārife pervāz ve ḥavṣala-i istiʿdādı miḳdārı māye-i feżā'il ü maʿārifi iḥrāz itmiş idi. Nice zemān Ḳaramanī-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinde zemzeme-senc-i ḳīl ü ḳāl ve berg ü nevā-yı dārü'l-ifādelerinden hiṣṣedār-ı feyż-i nevāl olup Şeyḫü'l-İslām Şeyḫī Efendi ḥażretlerinüñ şevḳ-ı bahār-ı iltifātları ile ḫurrem ve şeref-i mülāzemetleri ile ḫoş-ḥāl ü ferruḫ-dem olduḳdan ṣoñra devr-i medāris-i ʿaliyye ve riʿāyet-i merāsim-i ʿilmiyye iderek ḳırḳ aḳçe ile Çendik Medresesi'nden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Muḥarrem'inde İnegöl'de İsḥaḳ Paşa Medresesi ḫāric iʿtibār olınup ʿunvān-ı menşūr-ı iştihārı olmış idi. Ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde İmām Dāmādı Şeyḫī Çelebi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne uġrayup māh-ı Receb'de pāye-i ṣaḥn olmaḳ üzere fetvā ile Kütāhiyye'de Germiyānoġlı Medresesi'ne naḳl olındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde ʿazl olınup yiri "Ḳara Fāṭıma" dimekle maʿrūf efendiye virildi. Baʿdehu Ḳuds-i Şerīf pāyesi ile vaẓīfe-i teḳāʿüd taʿyīn olınup ḳayd-ı ḥayātla [2] Medrese-i Vācidiyye ve fetvā ẓamīme-i revātib ḳılınmış idi. Ol ḥāl üzere dāne-çīn-i dāmgāh-ı dünyā ve nevā-sāz-ı şükr-i niʿmet-i Mevlā iken biñ on senesi dāḫilinde murġ-ı cānı āşiyāne-sāz-ı ḳandīl-i nūr ve şāḫsār-ı raḥmet-i Bārī'de şer-gīrī-i mār-ı nefs-i emmāreden dūr olup zemzeme-i duʿā vü s̱enāsı vird-i zebān-ı cumhūr olmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr aḫlāḳ-ı kerīme ile meşhūr, vaẓā'if-i ʿilm ü ʿibādete şedīdü'l-iʿtinā, mütemaḥḥıż-ı umūr-ı fetvā vü taḳvā, evżāʿ u eṭvārı müsellem, melek-ḫiṣāl ādem idi.

el-Mevlā Ḥaydar (Çil Ḥaydar Efendi)

"Çil Ḥaydar" dimekle şöhret-şiʿār ve kümeyt-i Tāzī ve kebk-i pervāzī gibi bālā-dev-i ḥalbe-i iʿtibārdur. Kesb-i elvān-ı fażl ü ʿirfān içün çil sāle saʿy ü ih-

1 "Lütfu ve ikrâmı ile Allah ona hoş muamelede bulunsun ve onu bol nimet ile engin affına nâil eylesin."
2 162a SE

timām ve ba'ż-ı kirām ḫidmetinden mülāzemetle taḥṣīl-i kām idüp aḫẕ-ı medāris ve 'aḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe ile Ṭūṭī Laṭīf Medresesi'nden ma'zūl ve çille-keş-i sükūn ü ḫumūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Kefeli Ḥüseyn Efendi yirine Şāh-ı Ḫūbān müderrisi olmış idi. Biñ üç Muḥarrem'inde 'azl olınan Nihālī Efendi yirine 'Os̱mān Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Bebr Efendi yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesi 'ināyet olındı. Biñ beş Rebī'u'l-evvel'inde[1] Pervīz Efendi teẕkirecisi Meḥemmed Efendi yirine Mar'aş ḳażāsı virilmiş idi. Ḳabūl itmeyüp 'azl iḫtiyār eyledi. Ba'dehu vaẓīfe-i teḳā'üd iḥsān olınup ol ḥāl üzere iken biñ on tārīḫinde civār-ı ḳudse intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm ḳābil-i naḳş-ı rüsūm-ı 'ulūm, pīr-i ṣāliḥ, sa'ādetmend-i müfliḥ idi.

el-Mevlā 'Abdu'l-bāḳī bin Meḥemmed bin 'Alā'e'd-dīn el-Cemālī (Cemālī-zāde)

Tercemesi sebḳ iden vücūh-ı ḳużāt-ı Mıṣriyye'den Cemāle'd-dīn Meḥemmed Cemālī'nüñ maḫdūm-ı vācibü'l-iclālidür. Levāzım-ı 'ilm ü kemāli taḥṣīl ve جمال الرجل فصاحة لسانه[2] icmālini tafṣīl **[276b]** idüp 'amm-i fāżılı Fużayl Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle kām-revā olduḳdan ṣoñra sālik-i ṭarīḳ-ı ḳażā olmış idi. Ḳuṭr-ı Rūm'da ba'ż-ı bilād-ı Rūmiyye'de ḥākim ve revnaḳ-efrūz-ı destgāh-ı maḥākim olup ḳalem-rev-i Mıṣr'a intiḳāl itmiş idi. Nice zemān evc-i burc-ı ġarbiyyede kevkeb-i ṭāli'i hem-pāye-i Züḥal ve maḥalle-i kübrā maḥkemesi ẕāt-ı ḫūrşīd-iltimā'ına maḥall olup envār-ı seḫā vü keremi bedriyyü'l-eşrāḳ ve şevket-i cāh u celālle meşhūr-ı āfāḳ olmış idi. Biñ on tārīḫinde neyyir-i vücūdı mütevārī-i ġamām-ı ḥimām ve māh-ı serī'u's-seyr-i 'ömri encām-resīde-i maġrib-i şām olup s̱enā-yı cemīli bāḳī ve du'ā-yı ḫayrı vird-i zebān-ı şehrī vü āfāḳī olmış idi.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı ma'ālī-rüsūm, beẕl ü seḫāda yegāne, luṭf u 'aṭāda müfred-i zemāne, īṣāl-i ma'rūf ile ma'rūf, i'tā-yı ulūf ile me'lūf, nādire-i 'aṣr ve Ḥātem-i Mıṣr idi.

1 274b E
2 "Erkeklerin güzelliği dillerinin güzelliğindedir."

Āsār-ı ʿilmiyyesinden tevārīḫ-i Mıṣr'a maḫṣūṣ olan *Ḫıṭaṭ-ı Maḳrīzī*'yi terceme idüp el-ḥaḳḳ ibrīz-i nevādirini ḳavālib-i elfāẓ-ı Türkiyye'de mesbūk ve edhem-i ḳalem-i ḫalīʿu'l-ʿiẕārı vādī-i maṭbūʿ u semt-i maḳbūle meslūk eylemişdür. Lofça ḳāżīsi olduḳda Cāmiʿ-i ʿAtīḳ evḳāfını iḥyā ve baʿż-ı āsār-ı ḫayr inşā eylemiş imiş. Bu ḥaḳīr, biñ yigirmi beş tārīḫinde ol diyāra ḳāżī olup evḳāfınuñ muḥāsebesin görmiş idüm ve ḥasbe'l-istiṭāʿa ıṣlāḥ idüp defter-i ḥisābına ḫatm-i temmü'd-dest urmış idüm. El-ān sebzezār-ı ḫayrātı reşk-endāz-ı ḥaẓā'ir-i cennet-neẓā'ir ve dūlāb-ı niẓāmı zülāl-i idrārāt ile dā'irdür. *Teḳabbela'llāhu teʿālā.*

Merḥūm evāḫir-i ʿömrinde maġlūb-i keyf olmaġla ḫıṭṭa-i vücūdına zelzele-i raʿşe-i telāşī yol bulmış ve ṭılısm-ı gencīne-i fażl ü[1] ʿirfān olan heykel-i[2] ẕāt-ı müşekkeli müteḥarrik-i endām olmış idi. Ol cihetden baʿż-ı sitem-ẓarīfler dimişlerdür:

Şiʿr İki omuzlarını bir vechle ṣalar kim
Görenler anı dirler hey hey Cemālī-zāde

el-Mevlā ʿAbdu'l-vehhāb (Ḳavalalı-zāde)

Sebzezār-ı fażl ü kemālüñ lāle-i sāye-güsteri Ḳavalalı-zāde Efendi ḫidmetleridür. İʿdād-ı levāzım-ı ṭarīḳ ve devr-i maḥāfil-i ders ü taḥḳīḳ idüp Ḫᵛāce ʿAṭā'u'llāh Efendi cenāblarından iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede ifāde-i ʿulūma müdāvemet ḳılup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Receb'inde Kilisli ʿAlī Çelebi maḥlūlinden Ṭopḳapusı'nda vāḳiʿ Aḥmed Paşa Medresesi'nde kevkeb-i iḳbāli sāṭıʿ olmış idi. Ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde ḳabūl itmeyen Rıḍvān Efendi yirine Üçşerefeli pāyesine terfīʿ olındı. Biñ üç Rebīʿu'l-evvel'inde Memik-zāde yirine Ṣaḥn'a ḳudūm, sene-i mezbūre Şaʿbān'ında Ṣalıncaḳ Rıḍvān Efendi yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'nde neşr-i ʿulūm idüp biñ beş Ramażān'ında Sinān Efendi ḥafīdi Aḥmed Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Cedīd Medresesi'nde mürāʿāt-ı rüsūm itmişler idi. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde[3] ʿAbdu'l-ḥalīm Efendi maḥlū-

1 Fażl ü:- SE
2 Hey'et-i SE
3 275a E

linden Medīne-i Münevvere *dāmet bi'l-envāri müsevvere* ḳażāsı ile dīde-i baḫtı tenvīr olınmış idi. Biñ on Ṣafer'inde Kefevī Ḥüseyn Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsına tebdīl ve ḥükūmet-i Ḥarem-i Şerīf ile tebcīl olındı. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında ḫaber-i intiḳāli vāṣıl-ı dārü'l-mülk-i Rūm ve ṣarṣar-ı āh-ı aḥbāb muḥarrik-i ġamām-ı ġumūm olup **[277a]** ḳażā-yı Mekke-i müşerrefe Rūmili ṣadāretinden müteḳā'id Ḳuş Yaḥyā Efendi'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı merḳūm deryā-yı fesīḥu'l-ercā-yı 'ulūm, her fende fā'iḳu'l-aḳrān, ḫayyāl-i ḥalbe-i taḥḳīḳ u īḳān[1], be-taḫṣīṣ 'ulūm-ı riyāżiyye ve uṣūline şedīdü'l-intisāb ve şeyḫu'l-fenn-i hey'et ü hendese vü ḥisāb, merd-i fāżıl, ferd-i kāmil idi[2].

el-Mevlā Ḥüseyn (Kefevī Ḥüseyn Efendi) {Ḥüseyn Çelebi}

Ḫāk-i müşkīn-i Tatar'da ṭırāzende-i bıḳā' u diyār olan "Kefe" nām şehr-i pür-iştihārda mānend-i nāfe-i āhū ṣaḥrā-yı vücūda üftāde ve misāl-i berg-i lāle-i ḫod-rū zemīn-i şühūda rū-nihāde olmış idi. Ṭıynet-i pāki menba'-ı zülāl-i isti'dād ve ṭīn-i maḫtūm gibi ḳābil-i naḳş-ı murād olmaġın kesb-i 'ilm ü kemāle kemā-yenbaġī verziş ve ṭarīḳ-ı taḥṣīlde yolından ḳūşiş idüp;

Şi'r İçe gör lāle-ṣıfat cām-ı şarābın Kefenüñ
Andan öñdin ki çemenler bitüre ḫāk-i tenüñ

Ṣatuban pīreheni sāġara ṣarf eyle yüri
Ölicek il daḫı mı ṣarmayavirsin kefenüñ

mażmūnı üzere idāre-i kü'ūs-i fażl ü beyān ve icāle-i kümeyt-i taḥḳīḳ u īḳān itmekle cevher-i ẕātı bāzār-ı i'tibārda dā'ir ve keffe-i iştihārda hem-seng-i cevāhir, belki nümūne-nümā-yı mes̱el-i sā'ir olduḳda Medīne-i Münevvere Ḳāżīsi Dāvud-zāde Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olup ol rāh-ı dūr u dırāzda mānend-i āb seyr-i sühūl ü ṣı'āb iderek ṭoḳuz yüz ṭoḳsan tārīḫinde Ca'fer Efendi maḥlūlinden İstanbul'da Fāṭıma Sulṭān Medresesi ḳırḳa tenzīl olınup bunlara iḥsān olındı. Ṭoḳsan üç Ṣafer'inde 'Abdu'l-ḥamīd Efendi yirine Şāh-ı

1 İtḳān SE
2 162b SE

Ḥūbān Medresesi'ne vāṣıl, ṭoḳsan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ṭursun-zāde ʿAbdu'l-bāḳī Efendi yirine Edrineḳapusı pāyesine nā'il, biñ iki Ramażān'ında Ḳuş Yaḥyā Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'de güher-nis̱ār-ı feżā'il olmış idi. Biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sında Memik-zāde yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'yle tekrīm olınup [Edrineli Rifʿatī;

Mıṣrāʿ Kefevī Ḥüseyn Efendi ola medrese mübārek[1] (1003)

mıṣrāʿını tārīḫ düşürmiş idi[2].] Biñ dört Muḥarrem'inde Bıyıḳlı Süleymān Efendi yirine Süleymāniyye'den birine taḳdīm olındı. Biñ yedi Şaʿbān'ında Dökmeci-zāde Dāmādı yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile teşrīf olınup biñ sekiz Şevvāl'inde ṣadāretden müteḳāʿid Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi yirine Mekke-i Mükerreme[3] ḳażāsına naḳl olındılar. Biñ on Ṣafer'inde ʿazl olınup ol manṣıb-ı celīl ile Ḳavalalı-zāde Efendi tebcīl olındı. Ol esnāda ifnā-yı vücūd-ı fānī ve itmām-ı eyyām-ı zindegānī idüp sene-i mezbūre Şaʿbān'ında ḫalefleri ile maʿan ḫaber-i riḥletleri vürūd ve dil-i pür-derd-i aḥbābda taḥrīk-i silsile-i taḥiyyat vürūd itmiş idi.

Mevlānā-yı merḥūm naḳş-endāz-ı nesīc-i manṭūḳ u mefhūm, güher-bend-i naḫl-i feżā'il ü maʿārif, lü'lü'-nis̱ār-ı leṭā'if ü ẓarā'if, vāsıṭatu'l-ʿıḳd-ı erbāb-ı fażl ü maʿrifet, beẕle-gūy u ḫandān-rūy u ḫoş-ṣoḥbet, ḫilāl-i muḥāverede leṭā'ifi zebān-zed-i ẓurefā, mens̱ūr u manẓūm mażmūnları ḫāṭır-nişān-ı şuʿarā vü ʿurefā, evżāʿ u eṭvārı müsellem, nīk-nefs ü melek-ḫiṣāl ādem idi.

Ās̱ār-ı celīlesinden *Şürūḥ-ı Buḫārī ve Müslim*'e taʿlīḳātı ve āvīze-i semʿ-i ḳabūl olmış kelimātı, *Gülistān*'a Türkī şerḥi ve Sürūrī ve Şemʿī'ye ḫoş-ṭabʿāne daḫl ü cerḥi vardur. *Ḳur'ān-ı Kerīm*'den[4] ve lisānü'l-ġayb olan *Dīvān-ı Ḥāfıẓ*'dan ve ġayrıdan tefe''ül idenlerüñ ġarā'ib-i vāḳıʿātın **[277b]** ve ʿacā'ib-i ḥikāyātın cemʿ eyleyüp "*Fāl-nāme*" tesmiye itmişdür. Silk-i gevher gibi muʿteber ve ẓarīf ü dil-nişīn es̱erdür. Bunlardan māʿadā ās̱ār-ı dil-firībine nihāyet ve leṭā'ifine ḥadd ü ġāyet yoḳdur. Niksārī-zāde merḥūm ile maḳāleleri ve ṭaʿn ü ṭanzı müştemil

---

1 كفوى حسين افندى اوله مدرسه مبارك
2 Edirneli//idi, der-kenār R1, SE
3 Müşerrefe R1, E
4 275b E

risāleleri meşhūr ve rūz-nāme-bendān-ı ḥavādiṡ ü vāḳıʿāt ve nāfile-nüvīsān-ı hicviyyāt u ḫurāfāt olan bī-kārlaruñ mecmūʿalarında mesṭūrdur. ʿİlm-i mūsiḳīde taṣnīfe ḳādir, üstād-ı māhir olup murabbaʿları ṭanīn-endāz-ı çār-cihet-i rubʿ-ı meskūn ve müseddesleri mānend-i naġme-i erġanūn, ḳānūn-nüvāz-ı nevā-yı şeş-ḫāne-i gerdūn, āġāzeleri bülend-āvāze vü müsellem, nev-besteleri gül-deste gibi tuḥfe-i mecālis-i ʿālemdür.

Mıṣrāʿ Bāḳī ḳalan bu ḳubbede bir ḫoş ṣadā imiş

Mervīdür ki zemān-ı tedrīsinde ser-ḥalḳa-i ʿulemā vü fuḥūl ve menāṣıb-ı ʿāliyeye müstaḥiḳḳu'l-ḳudūm ve bi-ḥasbi'z-ẓāhir müteḥaḳḳıḳu'l-vuṣūl olup ol ʿaṣrda Ḳuds-i Şerīf ḳażāsına Ṣaḥn müderrisleri raġbet itmez iken ṭalebleri ḫamīr-i māye-i istiġrāb olup su'āl-i muḳadder ile baḥs̱-i ḳażā vü ḳader iden daḳīḳa-şināsān-ı erbāb-ı ṭarīḳa cevāb virüp "Bu ḳālıb-ı çirk-ālūd günāhı ol ḫāk-i pāk ile taṭhīr ve ṣafḥa-i ḳalb-i müdennesi türāb-ı vādī-i muḳaddes ile taṣfiye vü tenvīr niyyetine giderin. Ümmīddür ki ḫāk-i vücūdı ol türāb-ı kīmyā-ʿayāra ilḥāḳ ve bereket-i türāb-ı iksīr-te's̱īr ile ʿuḳāb-ı rūḥı dām-ı ʿiḳābdan taḫlīṣ idüp ḥamām-ı muṭavvaḳ gibi ṭurra-i ṭāḳ-ı ʿilliyyīne ilṣāḳ müyesser ola." diyerek gitmişler ve yārāna istiḥlāl-künān vedāʿ itmişler idi. Fi'l-vāḳiʿ;

Beyt ʿĀşıḳ aña dirüm ki görem diyü yārini
Cānı çıḳınca bekleye kūy-ı nigārini

mażmūnı üzere niyyet-i ḫāliṣeleri te's̱īr ve tedbīrlerini muvāfıḳ-ı taḳdīr idüp müşāhede-i şāhid-i murād ve envār-ı ḳuds ile ittiḥād itmişler idi. Ammā muḥaḳḳıḳīn-i ẓurefā ki ṣafḥa-i nā-nüvişteden naḳş-ḫᵛān ve mektūbı ardından oḳumaḳda pehlevāndur, şöyle taḥḳīḳ iderler ki merḥūmuñ arāżī-i muḳaddeseye vuṣūli Ḥarameyn-i Şerīfeyn ḳażāsı ile mümkin iken ol manṣıbı ṭalebden ġaraż-ı ṣaḥīḥi şīve-i maḥbūb-ı bed-nümā gibi bu maḳūle menāṣıbdan ibā iden nāz-perverān-ı ṭarīḳı bu ṭarīḳla tażyīḳ idüp Süleymāniyye'den vuṣūlleri min-baʿd düstūrü'l-ʿamel olmaġ-içün ḫarc-ı leṭā'ifü'l-ḥiyel ḳılmaḳ ola. Bu maʿnāyı muṣaddıḳ bir ḥikāye-i ġarībe naḳl olınur. İcmāli budur ki Ḳuds-i Şerīf ḳāżīsi olup āyīn-i ʿulemā ve çuḳadār ü ḫuddām-ı vecāhet-nümā ile ekābire vedāʿ içün

devr iderken Sulṭān Bāyezīd ḥaremine uġrayup "Meymūncı Deli Meḥemmed" didükleri şaḫṣuñ ḥalḳa-i hengāmesi kenārından güẕār iderken atdan inüp şaḫṣ-ı mezbūruñ[1] elin öper ve kemāl-i tevḳīr ile du'āsın recā idüp tevdī' ider. Bu vaż'-ı ġarībden şaḫṣ-ı lu'bet-bāz-ı ṭurfe-kār ve ḥużżār-ı cem'iyyet olan nuẓẓār, ġarḳ-ı ḥayret ve ser-efgende-i dehşet olup pürsiş-i ḥāl ve istikşāf-ı 'uḳde-i eşkāl idenlere "Meḥemmed Dede evliyā-yı kibārdandur. Maḥżā tesettür ü iḥtiyāl içün bu ṣan'atı iḫtiyār itmişdür." diyü cevāb virürler. Ammā pā-beste-i dām-ı tezvīr olmayan nükte-şināsān-ı ṣāḥib-i żamīre dirler ki "Bu vaż'-ı ġarībden murādum **[278a]** dil-beste-i cāh olan dünyā-perestān-ı ġaflet-penāh, 'ulemā vü ṣuleḥānuñ günde beş def'a āb-ı vużū' şüst ü şū eyledügi dest-i kerāmet-peyvestlerin öpmekden istinkāf vü istikrāh iderken ḥarīfüñ mede'l-'ömr meymūn bevli ile ālūde olan ellerini öpdirüp vesīle-i merām olmaḳ recāsı ile yüzlerine ve gözlerine sürdürmekdür.". Fi'l-ḥaḳīḳa şaḫṣ-ı mezbūr kerāmetle meşhūr-ı enām ve mu'teḳad-ı 'avām olup[2] ma'z[3]-ı bī-maġz gibi çehār pā-yı 'izz ü 'alāya i'tilā recāsın iden bī-nevāları meymūn gibi bāzīçe-i eyyām ve uḍhūke-i ḫāṣṣ u 'āmm itmiş idi.

Mıṣrā' جان جاهل بسختى ارزانى[4]

Bu eş'ār-ı ābdār nuḫbe-i güftār-ı dürer-bārıdur[5]:

Eş'ār Şerḥalarla ideyin cismi ser-ā-pā mecrūḥ
'Arż-ı ḥāl eyleyelüm yāre mufaṣṣal meşrūḥ

[Ve lehu] Meẕāḳ ehli lebüñ yād itse ṭūṭī ḳandı vaṣf eyler
'Acebdür ḥāl-i 'ālem bilmeyen söyler bilen söyler

[Ve lehu] Dimiş dil-ber baña cān viren olur vaṣluma maḥrem
İşiden gerçek añlar anı nice ölmesün ādem

---

1 163a SE

2 276a E

3 "Her üç nüshada bu kelimedeki 'ayn' harfinin üzerinde nokta bulunmamaktadır. Bu durumda 'ma'r' gibi bir kelime ortaya çıkmaktadır. Fakat lugatlerde böyle bir kelime yoktur. Anlam ve ses olarak 'ma'z (keçi)' kelimesi daha uygun görünmektedir. Bu kelimedeki 'gayn' harfi noktasının sehven konulmadığı düşünülmektedir."

4 "Câhilin cânı sertliğe müstahaktır."

5 nuḫbe//bārıdur:anuñdur SE

el-Mevlā Süleymān (Bıyıḳlı Süleymān Efendi[1])

Maḥrūse-i Selānik ḳurbında "Ustrumca" nām ḳaṣaba'dan pedīdār ve "Bıyıḳlı Süleymān" dimekle şöhre-i şehr ü diyār olmış idi. Şārib-i meşārib-i ehl-i fażl ü kemāl ve ṭālib-i meṭālib-i erbāb-ı isti'dād ü istīhāl olup 'ulemā-yı 'aṣr mecālis-i 'ilmiyyelerine müdāvemet ve menhel-i 'amīmü'l-feyż-i ifādelerinden istifāża-i zülāl-i 'ilm ü ḥikmet ḳıldıḳdan ṣoñra Ebu's-su'ūd Efendi ḫidmetlerinden iktisāb-ı şeref-i mülāzemet ḳılmış idi. Medaris-i 'ilmiyyede 'alā ḥasbi'l-'āde iḥyā-yı resm-i ifāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Os̱mān Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'nde resm-i ifādeyi ifşā itmişler idi. Ṭoḳsan iki Ramażān'ında Küçük İsḥaḳ yirine Üçşerefeli pāyesine pīrāye-baḫş olup ṭoḳsan beş Receb'inde Küçük Muṣṭafā Efendi yirine evc-i burc-ı Süleymāniye'de kevkeb-i iḳbālleri āftāb-ı diraḫş olmış idi. Ṭoḳsan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Maġnisalı İbrāhīm Efendi yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne terfī' olınup ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eylediler. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine altmış aḳçe ile tekrār Ṣaḥn müderrisi oldılar. Elf-i kāmil Muḥarrem'inde Es'ad Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'yle tekrīm olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Ḫ᷾āce-zāde Meḥemmed Efendi yirine Süleymāniyye Medresesi'ne taḳdīm olındı. Biñ dört Muḥarrem'inde Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi yirine Ḥaleb-i Şehbā ḳażāsında fermān-revā-yı ḥükm ü imżā olmışlar idi. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine yeden bi-yedin Şām-ı şerīf ḥükūmeti ile teşrīf olındılar. İki ay mürūrından ṣoñra mānend-i Yūsuf-ı ṣıddīḳ iḫvān-ı zemāne mevtini taḥḳīḳ idüp bunlar belā-yı 'azl-i bī-hengām ile pür-ġam, anlar kiẕb-i fażāḥat-encām ile rüsvā-yı 'ālem oldılar. Yirlerine Kemāl Efendi ḥākim-i Şām ve bunlar vaẓīfe-i teḳā'üd ile maẓhar-ı 'ināyet ü ikrām olup kenār-gīr-i selāmet ve meşġūl-i meşġale-i 'ilm ü 'ibādet olmışlar idi. Biñ on Rebī'u'l-evvel'inde;

Beyt Āḫir didügin idüp zemāne
Ḳaṣd itdi o tāc-ı ārifāne.

---

1 - SE

El-ḥāletü hāẕihi murġ-ı fermān-ber-i rūḥ-ı revānı evc-i ʿilliyyīne pervāz ve zebān-ı ḥāli [1]﴿مَا لِيَ لَا أَرَى الْهُدْهُدَ﴾ mefhūmını[2] ḫatm-i kelām-ı meclis-i rāz eyledi. Edrinekapusı ḫāricinde medfūndur.

Merḥūm-ı **[278b]** merḳūm Süleymān-ı bārgāh-ı ʿulūm, ṣarīr-i siyeh-minḳār-ı ḳalemi hem-zebān-ı murġān-ı maʿānī ve şehbāz-ı Hümā-pervāz-ı ṭabʿı vāṣıl-ı evc-i ḥaḳā'iḳ-ı s̱evānī, raḥīḳ-ı taḥḳīḳ-ı meşreb-i fenādan çeşīde ve şārib-i zāhid gibi çerb ü şīrīn-i ʿālemden dāmen-keşīde, kü'ūs-i mihr ü maḥabbeti müreşşife, ḳalīlü'l-murād ü ḫafīfü'ş-şefe, pīr-i ṣāliḥ ü ḳāniʿ, edīb ü erīb ü mütevāżıʿ idi.

el-Mevlā Ṣāliḥ (Potur Ṣāliḥ) {Şānī}

Bosna Serāyı'ndan ẓuhūr idüp "Potur Ṣāliḥ" dimekle meşhūr olan Şānī Efendi ḫidmetleridür. Taḥṣīl-i ʿilme beẕl-i mechūd ve şühūd-i ʿudūl ile is̱bāt-ı vücūd idüp muʿallim-i maḳām-ı Selīm Ḫānī ʿAtā'u'llāh Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle nā'il-i emānī olduḳdan ṣoñra ḥāşiye-i *Tecrīd* ve *Miftāḥ* medreselerinden iftitāḥ idüp ḳırḳ aḳçe ile[3] Küçükçekmece'de ʿAbdu's-selām Medresesi'nden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Receb'inde Şücāʿ Efendi yirine Ḳāsımpaşa müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan altı Rebīʿu'l-āḫir'inde Güzelce Sinānoġlı yirine İznīḳ Süleymāniyyesi'ne naḳl olındı. İki aydan ṣoñra bunlar ḳabūl itmemekle medresesinde ibḳā olınup Ḳāsımpaşa'da ḫalefleri olan Caʿfer Efendi'ye İznīḳ pāyesi revā görüldi. Biñ bir Receb'inde Ṭayyib-zāde Efendi yirine Şāh Sulṭān pāyesi iḥsān olındı. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sında[4] Mesʿūd Çelebi yirine Ḫāṣekī Sulṭān pāyesine taḥrīk olındı. Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Bostān-zāde Muṣṭafā Çelebi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Ḳavalalı-zāde ʿAbdu'l-vehhāb Efendi yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne terfīʿ olındı. Biñ altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Tāce'd-dīn-zāde ʿAbdu'l-vehhāb Efendi yirine Maġnisa'da Sulṭān Murād Medresesi ile ber-murād olmışlar idi. Biñ on Ṣafer'inde Ḳavalalı-zāde ʿAbdu'l-vehhāb Efendi yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı ile dīde-i baḫtı tenvīr olındı. Biñ on bir Rebīʿu'l-evvel'inde ḫaber-i in-

1 Kur'ân-ı Kerîm, Neml Sûresi, 27/ 20, "… Hüdhüd'ü niçin göremiyorum …"
2 Mażmūnını SE
3 276b E
4 āḫiresinde SE

tiḳāli vāṣıl olup manṣıb-ı maḥlūl[1] Ḳara 'Abdu'r-raḥmān Efendi'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ṣalāḥla meşhūr, fünūn-ı mütedāvilede müşārik-i ems̱āl, şi'r ü inşāda vasaṭu'l-ḥāl, şu'ā'-ı ẕekāsı lā'iḥ, medḥ u s̱enāya ṣāliḥ, ṣāfī-fu'ād, pāk-i'tiḳād idi[2].

el-Mevlā Zeyne'l-'ābidīn (Kātib-zāde Zeynī Efendi) {Zeynī}

Vālid-i mācidleri Vezīr-i A'ẓam Meḥemmed Paşa'nuñ kātibü's-sırrı olmağla "Kātib-zāde" dimekle kesb-i iştihār ve "Zeynī" maḫlaşını tamġa-i perend-i eş'ār itmiş idi. Ṭarīḳ-ı 'ilme 'āzim ve 'Abdu'l-ġanī Efendi'den mülāzım olup seyr-i nişīb ü firāz ve ḳaṭ'-ı rāh-ı dūr u dırāz iderek ṭoḳuz yüz seksan dört Rebī'u'l-evvel'inde Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn yirine ḳırḳ aḳçe ile Pīrī Paşa müderrisi olmış idi. Seksan beş Şevvāl'inde munfaṣıl ve yirine Şeyḫ 'Alī Efendi vāṣıl olup seksan sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde ḳā'im-maḳām-ı vekālet-i kübrā olan vezīr-i kişver-güşā Ḳara Muṣṭafā Paşa himmeti ile Ṣun'u'llāh Efendi yirine Maḥmūd Paşa Medresesi müyesser, ṭoḳsan iki Ramażān'ında ṣadr-ı a'ẓam ve serdār-ı ekrem 'Os̱mān Paşa işāreti ile Duḳadin-zāde 'Os̱mān Efendi yirine Ḳalender-ḫāne pāyesi ile ḳadri berter olup ṭoḳsan altı Şa'bān'ında Aḫī-zāde 'Abdu'l-Ḥalīm Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmişler idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde Kemāl Efendi yirine Şeh-zāde Medresesi'nde tekye-zen-i mesned-i ifāde olup elf-i kāmil Ramażān'ında Aḫī-zāde Efendi yirine Üsküdār'da vāḳi' Vālide Sulṭān Medresesi iḥsān olındı. Biñ üç Muḥarrem'inde ba'ż-ı aḥvāl iḳtiżāsı ile 'azl olınup **[279a]** ol medrese-i refī'u'l-bünyān, ḥālā şeyḫü'l-islām, veliyyü'n-ni'am-ı enām olan Yaḥyā Efendi ḥażretlerine intisābla kesb-i nām ü nişān eyledi. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında Sulṭān Meḥemmed Ḫān, Cāmi'-i Vefā ḳurbında bināsını fermān itdükleri Ḫāḳāniyye bunlara iḥsān olınup Cāmi'-i Vefā'da ḥalḳa-beste-i ifāde oldılar. Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḳuş Yaḥyā Efendi yirine Mekke-i müşerrefe ḳażāsı ile teşrīf olındılar. Biñ altı Şa'bān'ında 'azl olınup yirine ṣadr-ı Rūm'dan müteḳā'id Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi ḫidmet-i Ḥarem-i Şerīf'e lā'iḳ görüldi. Biñ on Ṣafer'inde Muṣlī Efendi, Medīne ḳażāsına ref' olınmağla Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymān Ḫān bunlaruñ menşūr-ı cāhına

1 Mezbūr SE
2 163b SE

ʿunvān olup yevmī üç yüz aḳçe vaẓīfe-i teḳāʿüd iḥsān ü[1] inʿām ve ṣudūr-ı kirām gibi nevbetde on mülāzım virmek fermānıyla ikrām olındı. Ol ḥāl üzere sübḥa-gerdān-ı eyyām ü leyāl iken biñ on bir Ramażān'ında intiḳāl eyledi[2]. Şeyḫ Vefā Cāmiʿi ḥaẓīresinde medfūndur. Medrese-i maḥlūle Ṣarı Ḫᵛāce'ye müyesser ve mekteb-i eṭfāle hem-ser oldı.

Mevlānā-yı mezbūr evżāʿ-ı ġarībe ile meşhūr, dīvāne-naḳş ü lā'ubālī, gerden-i ḫāli ḳılāde-i tekellüfden ḫālī, ṣafḥa-i şu'ūnı maṭraḥ-ı resm-i gūn-ā-gūn ve mānend-i naḳş-ı[3] būḳalemūn, ṣūret-nümā-yı ṣalāḥ u fesād ve kerāmet ü cünūn, żaʿīfü'l-ʿilm ü ḳaviyyü'l-ḳalb, şehbāz-ı tīz-çengāl-i aḫẕ u celb, nāzende-i mülk ü māl-i ekābir, sāzende-i meṣāliḥ-i aṣāġır, ʿacībü'r-resm, ġarībü'l-eṭvār, nādire-i rūzgār idi.

el-Mevlā Şemse'd-dīn (Ḫᵛāce-zāde[4] Şems Efendi)

Sulṭān Selīm-i ḥalīm ḥażretlerinüñ ḫidmet-i taʿlīmi ile tekrīm olınan ʿAṭā'u'llāh Efendi merḥūmuñ maṭlaʿ-ı vücūdından pedīdār olan maḫdūm-ı ḫūrşīd-iştihārdur[5]. Ṭoḳuz yüz elli ḥudūdında şemse-i dībāce-i vücūd ve pertev-endāz-ı ṣaḥīfe-i şühūd olmışlar idi. Ġurre-i ṣabāḥu'l-ḫayr-ı ẓuhūrlarından iktisāb-ı envār-ı ʿilm ü ʿirfāna iştiġāl ve sirāc-ı vehhāc-ı saʿy ü ictihādı işʿāl idüp tekmīl-i dā'ire-i istiʿdād ve teşrīf-i derece-i ʿaḳl-i müstefād eyledükden ṣoñra vālid-i ʿālī-şānlarından şeref-i mülāzemetle iʿzāz olınup ṭoḳuz yüz yetmiş beş Muḥarrem'inde Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine defʿaten Ḫānḳāh pāyesiyle ser-efrāz olmışlar idi. Yetmiş altı Cemādiye'l-āḫire'sinde yine anlar yirine Medrese-i Ḫāṣekiyye'ye terfīʿ olınup yetmiş sekiz Ṣafer'inde Lüṭfī Beg-zāde Muṣṭafā Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmişler idi. Seksan bir Muḥarrem'inde ʿAbdu'l-ġanī Efendi yirine Ayaṣofıyya Medresesi'yle bekām, seksan üç Receb'inde selefi ʿaḳabince Süleymāniyye'lerden biriyle maẓhar-ı ikrām olup seksan sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿArab-zāde Efendi yirine Ġalaṭa ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldılar. Ṭoḳsan Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Lüṭfī Beg-zāde yirine Burūsa ḳażāsına

1 iḥsān ü:- R1, E
2 277a E
3 - SE
4 Ḫᵛāce-zāde:- R1, E
5 āṣārdur SE

naḳl olınup ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde ma'zūl ve yirlerine Sinān Efendi-zāde 'Alī Efendi ḥākim-i şer'-i Resūl oldı. Ṭoḳsan dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḫışım 'Alī Efendi yirine mükerreren Burūsa'ya vālī olup ṭoḳsan beş Receb'inde Lüṭfī Beg-zāde yirine maḥmiyye-i Edrine'de saḥb-i ez̠yāl-i mefāḫir ü ma'ālī ḳılup ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḥicce'sinde munfaṣıl ve maḳām-ı ḥükūmetlerine Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi vāṣıl oldı. Elf-i kāmil Şevvāl'inde Ṣun'u'llāh Efendi yirine dārü'l-mülk-i İstanbul'a ḥākim ve zīver-i maḥāfil ü maḥākim oldılar. Biñ bir Receb'inde **[279b]** ma'zūl ve Ebu's-su'ūd-zāde Muṣṭafā Efendi ḥākim-i İstanbul oldı. Biñ üç Ẕi'l-ḥicce'sinde Dāmād Efendi yirine s̱āniyen İstanbul'a ḳāżī oldılar. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sında ṣīġa-i[1] aḥkām-ı meclis-i ḳażāları fi'l-i māżī ve Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed[2] Efendi'nüñ kevkeb-i baḫt u iḳbāli müteḳāżī olup mesned-ārā-yı ḥükūmet ve bunlar vaẓīfe-i teḳā'üd ile maẓhar-ı 'āṭıfet oldılar. Biñ ṭoḳuz Ramażān'ında Aḫī-zāde 'Abdu'l-Ḥalīm Efendi yirine Anaṭolı ṣadrı ile bülend-ḳadr olmış iken biñ on Ṣafer'inde müteḳā'id ve mevḳıf-ı refī'lerine Ḫᵛāce-zāde Es'ad Efendi müteṣā'id oldı. Biñ on bir Şevvāl'inde necm-i ḥayātı üfūl ve menzil-i bāḳīye ḳufūl idüp kevr-i 'imāme-i şemsi cāmesi gibi melfūf-ı kefen-i bayramī ve burc-ı tūde-i mezār āḫirīn-i menzil-i ārāmı olup[3], ﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ﴾[4] mā-ṣadaḳ-ı ḥāli, ﴿وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ﴾[5] vaṣf-ı sirişk-i aḥbāb-ı perīşān-ḫāṭır-ı şikeste-bāli olmış idi. Şeyḫ Vefā Türbesi ḳurbında pederleri cenbinde medfūndur.

Mıṣrā' Ölmeyince gelmedi miskīn vefā meydānına

Mevlānā-yı merḳūm maḫdūm-ı fütüvvet-rüsūm, kerīmü'l-aḫlāḳ, ṭayyibü'l-a'rāḳ, ḥalīm ü selīm, maḫdūm-ı kerīm idi. Evā'il-i ḥālinde mihr-i[6] fā'iżü'n-nūr gibi celī-ẓuhūr iken ḥareket-i serī'asına fütūr gelüp derece-i irtifā'dan zā'il ve bir iki def'a kevkeb-i iḳbāli rāci' olup ḥaylūlet-i mevāni' sebebi ile ẓalām-ı 'azli, mānend-i leyl-i lā'il ṭavīlü'z-ẓıll olmış idi.

---

1 ṣaḥīfe-i SE
2 - R1, E
3 164a SE
4 Kur'ân-ı Kerîm, Tekvîr Sûresi, 81/ 1, "O güneş dürüldüğünde …"
5 Kur'ân-ı Kerîm, İnfitar Sûresi, 82/ 2, "Ve yıldızlar döküldüğünde …"
6 277b E

el-Mevlā Muṣṭafā (Nefes-zāde Efendi)

Menbet-i kerīm-i kirām ve maʿden-i cevāhir-i ʿulemā-yı ʿiẓām olan belde-i Amāsıyye'den hüveydā ve teneffüs-i ṣubḥ-ı ṣafā gibi ol şehr-i meşhūrdan peydā olup ol sevāda mānend-i nūr-ı süveydā ve beydaḳ-ı ferzāne-i naṭʿ-ı beydā[1] olan "Ḥācī Nefes" nām merd-i ṣāliḥuñ netīce-i muḳaddimāt-ı aʿmārı olmaġla Nefes-zāde ʿunvānı ile iştihārı var idi. ʿUlemā-yı ʿaṣrdan istifāde-i sermāye-i ʿulūm ve istifāża-i pīrāye-i manṭūḳ u mefhūm ḳılup ḫuṭbe-i ʿarā'is-i efkār ile ebü'l-feżā'il ve pīrān-ı ṭarīḳatüñ nefs oġlı maḳāmında olan veled-i ḳalbi maʿārif ile ser-efrāz-ı emās̱il olduḳda Ebu's-suʿūd Efendi ḥażretleri'nüñ şeref-i mülāzemetlerini iḥrāz ve ḥırzu'l-emānī olan menşūr-ı medāris-i ʿilmiyyeyi taʿvīẕ-i küleh-gūşe-i iclāl ü iʿzāz idüp ḳırḳ aḳçe ile Ḳazzāz-ḫāne Medresesi'nden munfaṣıl iken elf-i kāmil Şevvāl'inde Ḥaydar Efendi yirine Ḳapudan ʿAlī Paşa müderrisi olmış idi. Biñ dört Şevvāl'inde Ḥüseyn Efendi ḥażretleri yirine Yeñi ʿAlī Paşa'da ṭarḥ-ı cedīd-i resm-i ifāde ḳıldılar. Biñ beş Muḥarrem'inde ʿAzmī-zāde Efendi ḥażretleri[2] yirine Ḥażret-i Eyyūb pāyesine pīrāye ṣalup biñ sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında Müteʿaccim yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḳadem[3] ḳodılar. Biñ on Muḥarrem'inde Nihālī Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'yle tekrīm olınup ser-ḥalḳa-i müderrisīn-i kirām iken poyraz vaḳʿasında Ṣunʿu'llāh Efendi cānibinde bulunmaġın on bir Muḥarrem'inde Emīr ʿAlī yirine Amāsıyye fetvāsına naḳl olınup ḳabūl itmemekle selefi ibḳā ve bunlar ʿazl ü iḫtifāya mübtelā ḳılınmışlar idi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde[4] Ṣunʿu'llāh Efendi ikinci defʿada şeyḫü'l-islām olup

Beyt

إن الكرام إذا ما أسهلوا ذكروا
من كان يألفهم في المنزل الخشن [5]

mażmūnı üzere bilā-imhāl ü ihmāl **[280a]** ʿAzmī-zāde Efendi yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā'da mesned-ārā-yı ifāde ḳılmışlar idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinüñ

---

1 beydaḳ//beydā:mānend-i sürūr-ı sīne-i peydā SE
2 - SE
3 ḳudūm SE
4 Mezbūre Şevvālin'de:mezbūrede R1, E
5 "Saygın kişiler rahata erdiklerinde sert ve sıkıntılı ortamlarda kendilerine sıcaklık gösterenleri unutmazlar."

on birinci güni maraż-ı silden intiḳāl[1] ve civār-ı ḳudse intiḳāl eylediler. Ol seyf-i meslūl-i ḥalbe-i baḥs̱ u cedel, ġılāf-i maḥall ḳılup mānend-i seyf-i ḫaṭīb Cāmi'-i Ebü'l-fetḥ'e iḥżār ve du'ā vü s̱enā ile Emīr Buḫārī Tekyesi ḳurbında medfūn-ı daḫme-i mezār ḳılındı.

Mevlānā-yı merḳūm baḥr-ı güher-nis̱ār-ı 'ulūm, deryā-yı fesīḥu'l-ercā-yı ma'ḳūl ü menḳūl, ḫıyābān-ı bī-pāyān-ı fürū' u uṣūl, nikāt-ı 'ulūm-ı 'Arabī-nüñ ṣarrāf-ı cevheri, ciyād-ı fünūn-ı edebiyyenüñ rā'iż-i hünerveri, 'ummā-nü'l-ḥaḳā'iḳ, ḫūrşīd-i şu'ā'-efgen-i daḳā'iḳ, fāżıl-ı kāmil, nev'-i müfred ü cins-i şāmil idi.

Biñ altı senesinde Ṣarı Gürz-zāde ḳayını Muṣṭafā Efendi vālide-i Sulṭān Meḥemmed[2] Ḫān ḥażretleri inşā buyurdukları medrese-i cedīdeye ibtidā müderris olup ders-i āmm fermān olınduḳda Sūre-i En'ām evvelinden ders görilüp pāye müderrislerinden bunlar ve Ḳızılmuṣluḳ Müderrisi Yavuz Çelebi cenāḥeyn olmışlar idi. El-ḥaḳḳ ol meclisde iẓhār itdükleri fażl-i bāhir ve nes̱r itdükleri cevāhir, reşk-endāz-ı evā'il ü evāḫirdür. Ol maḥalle risāle-i celīle taḥrīr itmişlerdür. Müṭāla'a iden mertebelerin fehm ider.

el-Mevlā Meḥemmed (Ṭırabozınlı Meḥemmed Efendi)

Ẕāt-ı güzīni belde-i Ṭırabozın'dan bedīd ve nā'il-i rütbe-i dāniş ü dīd olup hem-şehrīlik taḳrībi ile Beşikṭaşī Yaḥyā Efendi'nüñ rebīb-i iḥsānı ve on sene miḳdārı mülāzım-ı āstān-ı feyż-resānı[3] olmış idi. Ba'dehu ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳı veche-i merām ve Şeyḫü'l-İslām Şeyḫī Efendi'den mülāzemetle taḥṣīl-i kām ḳılup ḳaṭ'-ı menāzil ve ṭayy-ı merāḥil iderek ḳırḳ akçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde Ḳara 'Abdu'r-raḥmān Efendi yirine Sinān Paşa müderrisi olmış idi. Biñ bir Şevvāl'inde selef-i sālifi yirine Ḳahriyye pāyesine terfī' olındı. Biñ dört Ẕi'l-ḳa'de'sinde ḳabūl itmeyen Ṭarsūsī yirine Arżırūm ḳażāsı ile nā'il-i merūm oldı. Biñ altı Ẕi'l-ḥicce'sinde 'azl olınup manṣıbı La'lī Çelebi'ye virildi. Biñ on Rebī'u'l-āḫir'inde Bağdād'dan naḳl olınup gitmeyen 'Abdu'l-mü'min Efendi yirine Naḫcivān ḳażāsı iḥsān

1 irtiḥāl SE
2 Murād SE
3 278a E

olındı. Biñ on bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde fevt olup manṣıb-ı maḥlūl Cerrāḥ-zāde Efendi'nüñ 'ıḳd-ı gerden-i i'tibārı ḳılındı.

Merḥūm-ı merḳūm ṭālib-i iḳtinā-yı s̱emerāt-ı 'ulūm, Vezīr-i A'ẓam Sinān Paşa'nuñ maẓhar-ı iltifāt-ı bī-kerānı ve mensūbāt-ı vezīr-i Müşterī-żamīrüñ ehl-i 'ilm ü irfānı, ṣāfī-fu'ād, Müslim-i pāk-i'tiḳād idi.

el-Mevlā 'Abdu'llāh (Zeynī-zāde)

Burūsavīdür. "Zeynī-zāde" dimekle şöhret-şi'ār ve zeynü'l-'ulemā-yı ūlü'l-ebṣārdur. Cevāhir-i zevāhir-i 'ilm ü 'irfānla gerden-i dil ü cānı zeyn ve mıṣḳale-i sa'y ü ictihād ile ṣafḥa-i şü'ūnından izāle-i reng-i jeng ü ṣadā-yı şeyn eyleyüp ba'ż-ı 'ulemādan şeref-yāfte-i mülāzemet olduḳdan ṣoñra medāris-i 'ilmiyyede müdāreseye müdāvemet ve īfā-yı ḥaḳḳ-ı merāsimden bi-ḥasbi'l-mevāsim tefrīġ-i ẕimmet-i himmet iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ üç Receb'inde Ḥubbī Mollāsı oġlı İbrāhīm Çelebi[1] yirine Ḫusrev Ketḫudā müderrisi olmış idi. Biñ on Muḥarrem'inde ḳabūl itmeyen Ẕü'n-nūn Efendi[2] yirine Burūsa'da Ḫanceriyye pāyesine **[280b]** naḳl olındı. Biñ on iki tārīḫinde[3] terk-i meşġale-i dünyā ve 'azm-i mıṣṭaba-i 'uḳbā eyleyüp medresesi Kürd Ḥasan Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūre ḥüsn-i ḥāl ile meẕkūr, ḥulvü'l-lisān, ḫāliṣu'l-cenān, mürā'ī-i ḥuḳūḳ, ṣıddīḳ u ṣadūḳ idi.

el-Mevlā 'Os̱mān Beg bin Meḥemmed Paşa bin Aḥmed Paşa bin Duḳadin (Duḳadin-zāde Efendi[4])

Cedd-i emcedi 'aṣr-ı Sulṭān Selīm-i Ḳadīm'de rütbe-i vezārete nā'il ve peder-i vālā-güheri Mıṣr ve Ḥaleb eyāletleri ile ser-bülend-i emās̱il olan nihāl-i ferḫunde-ẓılāl-i ḥadīḳa-i devletmendī Duḳadin-zāde Efendi'dür. Pederleri Sulṭān Süleymān Ḫān ḥażretlerinüñ 'amme-i kerīmelerinüñ duḫter-i sa'd-aḫteri Gevher Melek Şāh Sulṭān'uñ dürr-i şāhvār-ı ṣadefi ve necm-i tābdār-ı burc-ı şerefi olup Mıṣr eyāletinden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz altmış dört tārīḫinde

1 164b SE
2 - SE
3 İki tārīḫinde:ikide R1
4 - R1, E

fevt olmışdur. Ṣāḥibü't-terceme dergāh-ı ʿālī müteferriḳalarından olup ʿOs̱mān Beg ʿunvānı ile maʿrūf ve kesb-i ʿilm ü maʿārifle me'lūf olmış idi. Sinn-i temyīze vāṣıl olduḳda ṭarīḳ-ı ʿilm ü ʿirfāna mā'il olup Ebu's-suʿūd Efendi ḥażretlerinüñ dārü'l-ifādelerine dāḫil ve şeref-i mülāzemetleri ile ser-bülend-i emās̱il olmışlar idi. Ṭoḳuz yüz seksan dört Receb'inde ḳānūn-ı ḳadīm-i ʿOs̱māniyān üzere pey-rev-i maḫādīm-i ʿālī-şān olup Aḥmed-i Ḳaraḥiṣārī maḥlūlinden ibtidā elli aḳçe ile Dāvud Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşā oldılar. Ṭoḳsan Ṣafer'inde Miʿmār-zāde Maḫdūmı merḥūmdan ṣoñra Medrese-i Ḳalender-ḫāne pāye-i Ṣaḥn iʿtibār olınup ʿunvān-ı menşūr-ı iştihārları oldı. Ṭoḳsan iki Ramażān'ında Ayāşī Muṣṭafā Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām idüp ṭoḳsan dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ebu's-suʿūd-zāde Efendi yirine Selānik ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām oldılar. Ṭoḳsan beş Rebīʿu'l-evvel'inde[1] ʿazl olınup selefleri iʿāde olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Lüṭfī Beg-zāde Meḥemmed Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı tevcīh olındı. Ṭoḳsan altı Receb'inde Selānik Ḳāżīsi ʿArab-zāde Efendi ile mübādele-i manṣıb eylediler. Ṭoḳsan yedi Receb'inde ʿAbdu'r-raḥīm Efendi yirine Üsküdār ḳażāsına tebdīl, anlar bunlaruñ manṣıbına naḳl ü taḥvīl olındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde ḳabūl itmeyen Ḳāf-zāde Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsına terfīʿ olındılar. Elf-i kāmil Ramażān'ında ʿazl olınup yirlerine ʿAbdu'r-raḥīm Efendi naḳl olındı. Biñ iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Maʿrūf Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḥükūmeti ile rāyet-i iḳbāli ẓāhire ve kevkeb-i iclāli zāhire oldı. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde munfaṣıl ve maḳām-ı kerīmlerine Ḳınalı-zāde Efendi vāṣıl oldı. Biñ dört Muḥarrem'inde ḫalefleri yirine iʿāde ve mesned-i ḳadīmlerinde ḳarār-dāde ḳılındı. Sene-i mezbūre Receb'inde ʿazl ü izʿāc olınup yirlerine[2] Anaṭolı Ḳāżīʿaskeri Dāmād Efendi naḳl olınmış idi. Anlar ḳabūl itmeyüp şehr-i Ramażān'da ṣadr-ı Rūm olduḳda ḳażā-yı Mıṣr ṣadr-ı Rūm'dan müteḳāʿid Mollā Aḥmed Efendi'ye virildi. Biñ sekiz Şevvāl'inde Esʿad Efendi yirine İstanbul ḳażāsı ʿināyet olındı. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında maʿzūl ve Ketḫudā Muṣṭafā Efendi ḥākim-i İstanbul oldı. Biñ on Muḥarrem'inde ʿAbdu'l-vehhāb Efendi yirine Ḳāhire-i maʿazziyye ḳażāsı ile s̱ālis̱en iʿzāz olındılar. Biñ on bir Receb'inde ʿuzlet-güzīn ve Bostān-zāde Meḥemmed Efendi seccāde-nişīn-i ʿizz ü temkīn oldı. Biñ on iki Ṣafer'inde **[281a]** ʿālem-i āḫirete ʿazm-i sefer ḳılup luʿbet-bāz-ı ecel ol zārı ṭutmış ve nerrād-i ḫāk toḳadın

1 278b E
2 - SE

oynar gibi naḳd-i vücūdın yutmış idi. ʿĀşıḳ Paşa Cāmiʿi ḥaẓīresinde medfūn ve meyl-i mezārı nişāngāh-ı tīr-i duʿā-yı ehl-i derūndur.

Mevlānā-yı merḳūm maḫdūm-ı maʿālī-rüsūm, saḫī vü kerīm, ḥalīm ü selīm, ʿilm ü maʿārifden ḥiṣṣemend, envāʿ-ı leṭā'ifden gül-deste-bend, ʿālī-himmet ü ẕī-şān, kām-baḫş ü kām-rān idi.

el-Mevlā Maḥmūd (Ḫaṭīb Maḥmūd Çelebi)

Ḥā'iz-i kemālāt-ı vehbī vü müktesebī, ḫoş-elḥān Maḥmūd Çelebi'dür. ʿİlm-i tecvīd ü ḳırā'atda māhir ve fenn-i mūsiḳī vü edvārda mānend-i misl-i sā'ir olup ṣīt ü ṣadā-yı iştihārı ʿālem-gīr olduḳda baʿż-ı cevāmiʿ-i selāṭīne ḫaṭīb ve Dārü'l-ḳurrā-yı Süleymāniyye'de muʿallim ü edīb olmış idi. Baʿdehu Cāmiʿ-i Kebīr-i Ayaṣofıyya ḫitābetine nā'il ve ṭayyib-i elḥānla revnaḳ-şiken-i ʿanādil olmış idi. Biñ on iki Rebīʿu'l-evvel'inde rāh-ı nefesi beste ve revnaḳ-ı mizmār-ı vücūdı şikeste olmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr bülbül-i naġme-serā gibi ḥüsn-i ṣavt ile meşhūr, ferīd-i rūzgār, nādire-i edvār, cüz'-i meclis-i erbāb-ı maʿrifet, ḫoş-ṭabʿ u ḫoş-ṣoḥbet idi.

el-Mevlā Ramażān (Ramażān Efendi)

Hilāl-i ḳadri seyr-i muḳanṭarāt-ı kemāl ve iḫtiyār-ı ṣaffu'n-niʿāl-i saʿy ü ṭaleble tekmīl-i dā'ire-i ʿizz ü iḳbāl idüp baʿż-ı ʿulemādan şeref-yāfte-i mülāzemet ve ḫilʿat-i ġarrā-yı menāṣıb muvāfıḳ-ı bālā-yı himmet olmış idi. Ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ḥudūdında Sekbān ʿAlī müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan üç Ramażān'ında Kefe ḳażāsı mevleviyyet olmaḳ üzere fetvāsı ile cemʿ iden Lüṭfī Beg-zāde Efendi ferāġ idüp fetvāsı bunlara, ḳażāsı ḳużāt-ı ḳaṣabāta tevcīh olındı. Biñ sekiz esnāsında ʿazl olınup Azāḳī Meḥemmed Efendi'ye virilmiş idi. Biñ on Receb'inde manṣıb-ı ḳadīmine iʿāde olındı[1]. Biñ on iki Cemādiye'l-āḫire'sinde[2] ḫaber-i vefātı gelüp selefi Azāḳī Efendi mükerreren ḫalefi oldı.

1 - SE
2 Ūlāsında SE

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥālle meşhūr, ṣāliḥ ü mütevekkil[1], umūr-ı dīniyyeye mütevaġġıl idi.

el-Mevlā Ḥüseyn (Ẓuhūrī Efendi)

Belde-i Ḳosṭanṭıniyye'den ẓuhūr ve tesḫīr-i şāhid-i[2] 'ilm ü kemāl içün sübḥa-gerdānī-i sinīn ü şühūr iden Ẓuhūrī Efendi'dür. 'Abdu'l-ġanī Efendi'den mülāzım ve zemān-ı ṣadāretlerinde tez̲kirecilik ḫidmetinde[3] ḳā'im olup aḫẕ-ı medāris ve 'aḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ akçe ile Burūsa'da Mollā Yegān Medresesi'nden ma'zūl iken biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Çil Ḥaydar Efendi yirine 'Os̲mān Paşa Medresesi 'ināyet olındı. Biñ altı Cemādiye'l-āḫire'sinde maḥżā ḳaṭ'-ı pāye içün medrese-i mezbūre ḥaḳḳ-ı meşrūṭı olmaḳ üzere dergāh-ı 'ālī müteferriḳalarından Ḳaramanī Vücūdī Efendi'ye virilüp ba'dehu anlar Lārende fetvāsına gitmekle bunlar yine yirinde ḳaldı. Biñ on iki Cemādiye'l-āḫire'sinde şem'-i ḥayātı püf-zede-i ṣarṣar-ı fenā ve şu'le-i ẓuhūrı cevher-i cān gibi nā-peydā olup medrese-i maḥlūle Ṭoḳuz-zāde Şeyḫī Çelebi'ye i'ṭā olındı.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ma'ārifle meşhūr, dervīş-nihād ü pāk-i'tiḳād, merd-i ḳāni', edīb ü mütevāżı' idi. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhi.*

İlyās Beg (Medḥī Çelebi)

Ser-defter-i küttāb-ı dīvānī ve 'unvān-ı menşūr-ı nüvīsān-ı tefvīżāt-ı sulṭānī, vāsıṭatu'l-'ıḳd-ı meclis-i hünerverī, Re'īsü'l-küttāb Medḥī Çelebi ḫidmetleridür. Sipāh-ı ẓafer-penāh zümresinden iken cem'-i miyān-ı tīġ ü ḳalem ve ḫāme-mis̲āl ṣaḥrā-yı pehnā-yı sa'y ü ictihāda vaż'-ı ḳadem **[281b]** ḳılup sevḳ-ı isti'dād ü istiḥḳāḳ ile küttāb-ı dīvān-ı sulṭānī fırḳasına iltiḥāḳ itmiş idi. Vezīr-i A'ẓam İbrāhīm Paşa nāṣıye-i ḥālinde şu'ā'-ı ḥads ü z̲ekā ve nūr-ı edeb ü reng-i ḥayā iḥsās itmekle tez̲kirecilik ḫidmetinde istiḫdām, ba'dehu re'īsü'l-küttāb-ı 'Uṭārid-iḥtirām ḳılmışlar idi. Ol āṣaf-ı Süleymān-iḥtişām, serdār-ı 'asker-i İslām olup biñ ṭoḳuz tārīḫinde vāḳi' Ḳanije Ḳal'ası tesḫīrinde ve küffār tabur tedmīrinde fetḥ-nāmeler inşā eyleyüp ba'dehu vezīr ve serdār olan Yemişci Ḥa-

1 279a E
2 tesḫīr-i şāhid-i:teşmīr-i sā'id-i SE
3 165a SE

san Paşa'ya dahı ḫidmet ve żabṭ-ı ḳavānīn-i salṭanat ḳılup s̱aġr-ı Belġırad meştāsında iken biñ on bir Şaʿbān'ında ḥummā-yı muḥriḳadan intiḳāl ve zebāne-i zebānı fermān-ı ceffü'l-ḳalem üzere ḳaṭʿ-ı ʿalāḳa-i ḳīl u ḳāl itdi.

Maḫdūm-ı mūmā ileyh صبت سجال المغفرة عليه[1] ferīde-i ṣadef-i zemān, cerīde-i nevādir-i ʿilm ü ʿirfān, ṣafḥa-i ḳalem-gīr-i żamīri ḳābil-i naḳş-ı envāʿ-ı ʿulūm, ṣaḥrā-yı sīne-i ṣafā-āyīni ḳalemrev-i ḥaḳā'iḳ-ı zībende-rüsūm-ı manṭūḳ u mefhūm[2], edīb ü erīb, sīmā-yı maṭbūʿı dil-firīb, kitābe-i ebrūsı saṭr-ı sermeşḳ-ı cemāl, āftāb-ı rūy-ı dil-cūsı berḳ-efrūz-ı luṭf-ı ḫiṣāl, luṭf-ı ṭabʿı nūr-ı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi vāżıḥ, zülāl-i feyż ü ʿaṭāsı ebr-i bahārī gibi mütereşşiḥ, rūḥ-ı mücessem, ẕāt-ı mükerrem idi.

Ḫaber-i intiḳāli erbāb-ı ʿirfānı maḥzūn ve ṭarab-ḫāne-i dārü's-salṭanayı nevḥagāh-ı ehl-i derūn idüp mānend-i fıḳdān-ı Yūsuf, mādde-i te'essüf olmış idi. Cümleden ʿAzmī-zāde Efendi merḥūmuñ didügi mers̱iyedendür:

Şiʿr Re'īs-i ehl-i dil bindi bugün keştī-i tābūta
ʿAdem deryāsına ṣaldı esüp bād-ı fenā muḥkem

Beḳā yoḳ gerçi kim biñ yılda olsa zindegānīde
ʿAceb[3] müşkildür ammā merg hengām-ı cüvānīde

Ās̱ār-ı dil-peẕīrinden ʿArabī inşā ile risāleleri ve mürāselāt-ı aḥbābda nāzik maḳāleleri vardur. Cümlesi[4] maḳbūl-i üdebā ve müsellem-i ʿArab-ı ʿurebādur. Naḳl olınur ki ḥālet-i iḥtiżārında bu beyti yazmış ve aḥbābdan birine göndermiş:

Beyt چو در میان مراد آورید دست امید
زنامرادی ما در میانه یاد آرید [5]

Raḥmetu'llāhi ʿaleyhi.

---

1 "Bağışlanma kovaları onun üzerine dökülsün."
2 Manṭūḳ u mefhūm:- R1, SE
3 Ḳatı SE
4 - SE
5 "Bir murad için ümit elini araya uzattığınızda, o arada bizim murada eremeyişimizi de hatıra getirin."

el-Mevlā Meḥemmed Beg (Meḥemmed Beg)[1]

Erbāb-ı seyfden iken mānend-i seyf-i ser-endāz ü seyfī-i evc-pervāz, ẕātında cevher ve himmet ü ʿazīmetinde bāl ü per müşāhede itmekle[2] ṭarīḳ-ı ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārın sikke-i sulṭānu'l-ʿulemā ile meskūk idüp baʿż-ı kibārdan maẓhar-ı teşrīf-i mülāzemet ve raḫş-i ʿazīmeti maḳhūr-ı tāziyāne-i himmet olmaġla maḳṭaʿ-ı menāzil-i tedrīs ve manẓūme-i iʿtibārın taḫmīs iderek ṭoḳuz yüz seksan üç Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḫıżr Beg yirine Caʿfer Aġa müderrisi olmış iken seksan sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında Seyyid Murtażā yirine Ṭırabozın fetvāsına naḳl olındı. Ṭoḳsan dört Receb'inde selefi yirine Ḳıbrıs fetvāsına gönderildi. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde refʿ olınup "Müderris-zāde" dirler bir şaḫṣ-ı güm-nām ḳā'im-maḳām oldı.

Tafṣīl-i aḥvāline ıṭṭılāʿ u şuʿūr bu mertebeye maḳṣūr olmaġın bundan ziyāde edhem-i ḫāme-i bedīʿu'l-beyān muṭlaḳu'l-ʿinān ḳılınmadı. Baʿżı mütercimīn "Ḳoḳu Meḥemmed" laḳabı ile şöhretin yazmışlardur.

el-Mevlā Ḥasan (Manav Ḥasan)[3]

ʿAlā'iyye diyārından ẓuhūr ve maḥrūse-i Burūsa'yı maḥaṭṭ-ı raḥl-i iḳāmet ü ḥużūr idüp "Manav Ḥasan" dimekle meşhūr olmış idi. **[282a]** ʿAlā süneni'l-ʿāde devr-i mecālis-i ifāde itdükden ṣoñra ṣadr-ı ʿālī-ḳadr ʿAbdu'l-kerīm-zāde Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ʿazm-i ṭarīḳ-ı tedrīse cāzim olup menāzil-i ḫademe-i ʿilmi ḳademe-ber-ḳademe ṭayy iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz seksan beş tārīḫinde Yeñişehr'de Süleymān Paşa müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan ḥudūdında maʿzūl ve mülāzemet-i ʿatebe-i ṣudūra meşġūl olup ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde baʿż-ı ḳaryeler ilḥāḳı ile İznīḳ'de Sulṭan Orḫān Medresesi iḥsān olındı. Ġālibā Yaylaḳıyye bunlar içün ifrāz olınup müstaḳill medrese olmışdur. Ṭoḳsan beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Ümmī Sinān ḫalefi olup bunlaruñ ḫātime-i ḥāli maʿlūm olmadı. İnşā'allāhü teʿālā ẓafer bulındukda yazıla.

1 Bu biyogafi SE'de 165a'da sayfa kenarında bulunmaktadır. Nisbe de yazılmamıştır.
2 279b E
3 Bu biyogafi SE'de 165a'da sayfa kenarında bulunmaktadır. Manav Hasan hakkında oğlunun biyografisinin sonunda da bilgi verilmiştir, bk. s. 1594.

el-Mevlā Aḥmed (Mütevellī-zāde)[1]

"Mütevellī-zāde" dimekle meşhūrdur. ʿUdde-i istiʿdāda mālik ve ṭarīḳ-ı ʿilme sālik olup baʿż-ı ʿulemādan mülāzım ve semt-i tedrīse ʿāzim olmış idi. Ol rāh-ı dırāzda seyr-i nişīb ü firāz iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken elli aḳçe ile Birgi Medresesi virilmiş idi. Biñ ḥudūdında yirinde pāye iʿtibār olındı. Biñ dört Ṣafer'inde Ṣire ḳażāsı Bayındır ilḥāḳı ile mevleviyyet olup ibtidā bunlara ʿināyet olındı. Baʿdehu ḳużāta virilmiş idi. Āḫar ḥāli nā-maʿlūmdur.

el-Mevlā ʿAlī (Velī Beg-zāde)

Burūsavīdür ve sālik-i rāh-ı eslem ü ṭarīḳ-ı sevīdür. "Velī Beg-zāde" dimekle şöhret-şiʿār ve naṣb-ı ʿaynı mażmūn-ı ḳıṭʿa-i gevher-iʿtibār idi.

Ḳıṭʿa Maʿrifet gerçi ki beg-zādelere lāzımdur
Oḳuyup yazmaz-ısa yine beg oġlı begdür

Ehl-i ʿilm oġlı olup ḫānḳāh-ı ʿālemde
Cāhil olmaḳdan ise ṭoġmadın ölmek yegdür

Ṭarīḳ-ı ʿilme sevḳ-ı zāmile-i ʿazīmet ve baʿż-ı ʿulemādan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet idüp menāzil-i menāṣıbda gāh pūyān u gāh āsūde ve uzunca ova merḥalesinde pā-yı ṭalebi fersūde iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş ḥudūdında Burūsa'da Ḫancerli Sulṭān Medresesi ḫāric iʿtibār olınup ibtidā bunlara iḥsān olındı. Biñ bir Şaʿbān'ında ʿAbdu'r-raḥmān-ı Marʿaşī yirine İznīḳ Orḫāniyyesi virildi. Biñ altı Ṣafer'inde ḳabūl itmeyen Rāzī Çelebi yirine Burūsa'da Ḳapluca pāyesine taḥrīk olındı. Biñ on Muḥarrem'inde ṭoḳsan aḳçe vaẓīfe-i teḳāʿüd ile Ḳuds-i Şerīf pāyesi tevcīh olınup medreseleri ile Ṣaruḫānī Muṣlī Çelebi terfīh olındı. Evāḫir-i devlet-i Meḥemmed Ḫāniyye'de ʿazm-i dārü'n-naʿīm-i cinān itmiş idi.

Aḥvāli ancaḳ bu mertebe maʿlūm olmaġın gülgūn-ı zebān ve edhem-i ḳalem-i muṭlaḳu'l-ʿinān, mübālaġadan keşīde-zimām ve kelime-i temmü'l-kelām, ser-rişte-bend-i ḫitām ve küre-endāz-ı temām ḳılındı, ve's-selām. **[282b]**

---

1 Bu biyografi E ve SE'de sayfa kenarında yer almaktadır. Nisbe de yazılmamıştır.

Ṣınfu'l-meşā'iḫ Elleẕīne Mātū fī Hāẕihi'd-devleti'l-'aliyye

eş-Şeyḫ 'Osmān (Ḳāsımpaşalı Emīr Efendi)

Ḳıdve-i sādāt-ı sa'ādet-semīr "Ḳāsımpaşalı Emīr Efendi" dimekle şehīr olan 'azīz-i rūşen-żamīrdür. Ḫaṭṭ-ı vücūdı ḫıṭṭa-i Sivas'dan keşīde ve maḳām-ı tefrīḳ-ı siyāh u sefīde resīde olup belde-i Amāsıyye 'ulemāsından taḥṣīl-i 'ilm ü kemāl ve mu'tād-ı erbāb-ı isti'dād üzere iştiġāl itdükden ṣoñra dārü'l-mülk-i Rūm'a ḳudūm ve ḫidmet-i fużalā-yı zībende-rüsūm eyleyüp[1] Ṣaḥn Medresesi'nde mużāf iken terk-i 'örf ü iżāfet ve meşā'iḫ-ı ṭarīḳ-ı Bayramiyye'den Vizeli 'Alā'e'd-dīn Efendi ile ṣoḥbet, ba'dehu ḫalīfe-i seccāde-nişīn Ġażanfer Efendi āstānesinde tekmīl-i ṭarīḳat itmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi 'ādāt-ı sādāt-ı A'cām üzere gīsūlar irsāl idüp "Ṣaçlı Emīr" dimekle iştihār ve necm-i gīsūdār gibi aḳṭār-ı 'ālemde şa'şa'a-i envār-ı i'tibār bulmış idi. Verā-yı Ḫalīc-i Ḳosṭanṭıniyye'de vāḳi' Ḳāsımpaşa Maḥallesi'nde zāviye-i ma'rūfesini iḥyā ve āstān-ı[2] irşād-penāhını mültecā-yı fuḳarā vü ṣuleḥā idüp nice zemān ol buḳ'ada işā'a-i eşi''a-i irşād ve ikmāl-i zümre-i erbāb-ı rüşd ü sedād eyleyüp ṣīt ü ṣadā-yı şöhreti 'ālem-gīr ve ceẕbe-i maḥabbeti zencīr-i gerden-i ṣaġīr ü kebīr olmaġla;

Beyt Ben kemend-endāz-ı meydān-ı maḥabbet olalı
Ḥalḳa-i teslīme geçmişdür nice[3] gerden-keşān

mażmūnı[4] kitābe-i kitāb-ı menḳabeti ve dām-ı irādeti murġān-ı Hümā-pervāza pā-bend ve ḥalḳa-i ṣoḥbeti dīv-i nefs ü hevāya kemend olmaġın;

Beyt Ser-keşlik itdi emrüñe beñzer peleng-i çarḫ
Zencīr ile getürdi anı kehkeşān keşān

mefhūmı 'unvān-ı menşūr-ı maḥmideti olduḳda silsile-i ṭarīḳı maḳtūl-i şemşīr-i şerī'at olan Ḥamza'ya ve Oğlan Şeyḫ'e peyveste ve 'urve-i vuṡḳa 'add itdügi ser-rişte-i sırr-ı tevḥīd ḫulefā-yı Bayramiyye'den 'Ömer Sikkīnī ve Bünyāmin-i

1 280a E
2 165b SE
3 Ser SE
4 Mefhūmı SE

Ayāşī ḳolına beste olmaġın medḫūl olmaġla ʿulemā-yı müteverriʿīn ve ṣuleḥā-yı müteşerriʿīn ṭarafından naẓar-ı inkār, belki ḥabs ü teftīşi emrinde ittifāḳ u ıṣrār müşāhede idüp ol ʿaṣrda ser-çeşme-i ṭarīḳat ü ḥaḳīḳat ve mecmaʿu'l-baḥreyn-i fażīlet ü maʿrifet olan Nūre'd-dīn-zāde Efendi cenāblarına mürācaʿat ve ḫidmet-i ʿazīzde tevbe vü inābet eyleyüp bereket-i ṣoḥbetleri ile defʿ-i töhmet ve taḫlīṣ-i girībān-ı ʿiṣmet itmişler idi. Ol ḥāl üzere sübḥa-gerdān-ı eyyām ü leyāl iken biñ üç Ẕi'l-ḳaʿde'sinüñ on birinci güni irtiḥāl eyledi. Zāviyesi sāḥasında genc-i şāygānī gibi defīn ve maḫdūm-ı kerīmleri seccāde-nişīndür.

ʿAzīz-i mezbūr cez̠be-i ʿaẓīme ile meşhūr, āteş-efrūz-ı ʿışḳ u maḥabbet ve mālik-i iksīr-i ḥaḳīḳat, muʿteḳad-i ʿālem, şeyḫ-i mükerrem idi.

eş-Şeyḫ ʿAbdu'l-mü'min (ʿAbdu'l-mü'min Efendi)[1]

Bosnevīdür. ʿUlemā ve ṣuleḥāya maḳarr ve ʿabdü'l-mü'min iḳlīmine hemser olan belde-i ṭayyibe-i Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳudūm ve taḥṣīl-i maʿārif ü ʿulūm idüp Nūre'd-dīn-zāde Efendi merḥūma ḫidmet ve tekmīl-i ṭarīḳat eyledükde Tercemān Yūnus Zāviyesi'nde seccāde-nişīn-i meşīḫat **[283a]** olmış idi. İrşād-ı ʿubbād-ı ʿibād ve iḥyā-yı resm-i muʿtād-ı erbāb-ı reşād üzere iken biñ dört Rebīʿu'l-evvel'i selḫinde civār-ı ḳudse riḥlet eyledi.

[Muʿīd Dede yirine Tercemān şeyḫi olup bunlaruñ yirine ʿÖmer Efendi olmışdur, sene 1002[2].]

ʿAzīz-i merḳūm ḳıdve-i meşā'iḫ-ı Rūm, mürşid-i kāmil ü edīb, levḥa-i ser-i Sūre-i Mü'min gibi münevverü'l-meşīb, ġāyetde ehl-i fenā ve zāhid-i bī-berg ü nevā, pīr-i ṣāliḥ-i ṣāfī-fu'ād, mü'min-i pāk-iʿtiḳād idi.

eş-Şeyḫ Ḫıżr bin İlyās bin ʿAbdu't-Tevvāb (Yayabaşı-zāde[3] Ḫıżr Efendi)

"Yayabaşı-zāde" dimekle meşhūr ve yeñiçeri ocaġından ẓuhūr itmiş şuʿle-i fā'iżü'n-nūrdur. Ḥażret-i Ebī Eyyūb ḳaṣabasında ḳaṣab-pūş-ı vücūd ve cil-

---

1 Bu biyografi SE'de 165b sayfasının kenarında yer almaktadır.
2 Muʿīd//1002, der-kenār R1, E, SE
3 Yayabaşı-zāde:- R1

ve-sāz-ı ḥaẓīre-i şühūd olup şuʿāʿ-ı saʿādet levḥ-i cebīninden ṭābān ve lemeʿāt-ı rüşd ü necābet ʿiẕār-ı rengīninden müştaʿil-ı dıraḫşān olup;

Mıṣrāʿ Ocaḳdan böyle yaluñ yüzli çoḳdan olmadı peydā

mażmūnı vird-i zebān-ı erbāb-ı firāset ve beşere-i nūrānīsi mübeşşir-i nükte-şināsān-ı ḳıyāfet olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi me'mūl ü muntaẓar olan kemālāt-ı insāniyye mir'āt-ı ḥuṣūlde cilveger olup feyż-i naẓar-ı üstād ile ber-murād ve dāḫil-i ʿidād-ı erbāb-ı istiʿdād olduḳda Maʿlūl-zāde Naḳīb Efendi ḫidmetlerine vāṣıl[1] ve teşrīf-i mülāzemetle maẓhar-ı luṭf-ı şāmil olmış idi. Ol es̱nāda eʿizze-i Ḫalvetiyye'den Vişne Efendi'den bīʿat ve aḫẕ-ı tevbe vü inābet idüp himmet-i pīr-i dest-gīr ile maġz-ı s̱emere-i murāda vāṣıl ve tuḫm-i şecere-i āmālī ḥāṣıl olduḳda yeñiçeri oṭalarında olan Orta Mescid'de kürsī-nişīn-i vaʿẓ ü teẕkīr olup ṭoḳuz yüz seksan ḥudūdında Üsküdār'da Şems Paşa'nuñ cāmiʿ-i şerīfi ve dārü'l-ḥadīs̱ ve ḫānḳāhı temām olduḳda ibtidā bunlar muḥaddis̱ ü müfessir ve zāviyedār ü müẕekkir olmış idi. Ṭoḳsan üç Ramażān'ında Meḥem-med Aġa inşā eyledügi cāmiʿ-i şerīf ve zāviye ve dārü'l-ḥadīs̱ ḥüsn-i ḫātime-i ḫitām bulduḳda ibtidā bunlar ferş-i seccāde-i irşād itmişler idi. Ol ḥālet-i se-niyye ve meşġale-i marżiyye üzere iken Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı kişver-sitān Egri seferine ṭoġrı revān olduḳda hem-rikāb-ı şāh-ı kām-yāb olmış idi. Erbāb-ı ġazāyı iġrā içün ẕikr-i feżā'il-i cihād ve dā'imā vaʿẓ ü naṣīḥat ile taḳviyet ḳulūb-i şecāʿat-nihād iderek biñ beş Rebīʿu'l-evvel'inüñ yigirmi sekizinci güninde vāḳiʿ tabur muḥārebesinde ṣufūf-ı düşmeni ḫarḳ ve şuʿle-i şemşīri miyān-ı ehl-i maġ-ribde şarḳ idüp āḫir ol baḥr-ı siyāh içinde nā-bedīd ve gird-āb-ı belāda ḳalup döne döne şehīd oldı. Fuḳarāsı cesed-i şerīflerini İstanbul niyyetine götürür-ken Tatarbāzārı'na geldüklerinde vāḳıʿalarında işāret olınup belde-i mezbūrede vāḳiʿ Dülbend-zāde Cāmiʿi ḥaẓīresinde defn eylediler.

ʿAzīz-i merḳūm Yūsuf-ı Mıṣr-ı ʿulūm, ser-ḥalḳa-i ehl-i kemāl, imāme-i sübḥa-i efrād-ı ricāl, mecmaʿu'l-baḥreyn-i ʿilm ü maʿrifet, Ḫıżr-ı mā'u'l-ḥayāt-ı meşreb-i erbāb-ı ḥaḳīḳat, vāʿiẓ-i Cāḥıẓiyyü'l-edā, şemʿ-i miḥrāb-ı feyż ü hüdā, intiẓām-ı kelāmı mānend-i ḫaṭṭ-ı ber-kürsī, rişte-i taʿbīr-i dil-peẕīre çekilmiş gevher-i ḳu-dsī, ḫoş-elḥān ẕākir ve bī-bedel müẕekkir, enfāsı mü'es̱s̱ir, eyi müfessir idi.

1 280b E

Naḳl olınur ki merḥūmuñ cesed-i şerīfini lāle gibi çāk çāk ve ālūde-i ḫūn u ḫāk bulduḳlarında ḳabża-i keffinde maḳtūl bir kāfirüñ[1] perçemini bulurlar. Bir vechle ṣıḳmış ki ḫaylī zaḥmetle taḫlīṣ iderler.

[Ḫalīfeleri Bosnevī Ḥüseyn Efendi]: Ḫalīfeleri "Bosnevī Ḥüseyn Efendi" dirler bir vā'iẓ idi. Ḥarem-i ḫāṣṣ-ı sulṭānīden sipāhīlik ile **[283b]** çıḳup kesb-i 'ilm ü fażīlet ve 'azīzüñ ḫidmetinde tekmīl-i ṭarīḳat eyledükden ṣoñra cezīre-i Mora kasabāṭından "Gördüs" nām ḳaṣabada tavaṭṭun itmiş idi. Ehl-i fażl ü muntaẓamu'l-kelām, fāżıl-ı benām idi. Biñ otuz sāli ḫilālinde intiḳāl eyledi. Merḥūmuñ kerāmāt-ı 'aliyye ve ḥālāt-ı seniyyelerini naḳl iderdi.

Cümleden biri müṭāla'aları sebḳ iden *Tefsīr-i Ḳāżī* nüsḫasını cenge çıḳmazdan muḳaddem fuḳarāsına teslīm idüp "Ḥüseyn Dede'ye īṣāl idesüz. Müṭāla'a itdükçe bizi du'ādan unutmasun." diyü tavṣiye iderler. Lākin vaẓīfeleri olan maḥalden bir cüz' va'ẓ cüz'dānı ile ḳoyınlarında ḳalup şehīd olduḳları maḥalde żāyi' olur. Ba'de eyyām Ḥüseyn Efendi'ye kitāb vāṣıl olup hergāh ki müṭāla'a ideler ol nāḳıṣ olan[2] maḥalle nigāh idüp te'essüfle āh idermiş. Birgün aṣlā iḥtimāl virilmeyen ṭarafdan bir ādem getürüp ol cüz'i teslīm ve işāretle me'mūr olduğın tefhīm ider. Ol cüz'-i şerīf muṣḥaf-ı 'Oṣmānī gibi[3] ḳaṭre-i ḫūn ile noḳṭadār ve mānend-i berg-i gül ü ṣafḥa-i gülzār olup el-ān ol diyārda nüzhetgāh-ı naẓar-ı aḫyārdur.

eş-Şeyḫ 'Alī (Ṣafvetī Efendi) {Ṣafvetī}

Nebīre-i Şeyḫ İbrāhīm Gülşenī ve Seyyid Ḫayālī'nüñ nūr-ı çeşm-i rūşeni, zülāl-i ser-çeşme-i ṣafā-perveri Ṣafvetī Efendi ḫidmetleridür. Gerden ü gūş-ı isti'dādın cevāhir-i zevāhir-i 'ilmiyye ile girān-bār-ı pīrāye-i fażl ü edeb ve feżā'il-i mevrūṣe vü ḫaṣā'il-i māder-zādın sermāye-i[4] ḥuliyy ü vişāḥ-ı müddaḫar ü mükteseb ḳılup gencīne-i ma'ārif-i bī-kerān ile naḳd-i peder-i vālā-güher ü cedd-i emced ve āteş-i cān-sūz-ı vecd ü ḥāl ile tibr-i ṣāfī-tebārı ḳāl idüp eslāfınuñ 'aynı ẕāt-ı mükerrem ü mümecced olmağla maṭla'-ı sa'ādetden tebāşīr-i iḳbāli ẓuhūrına encüm miṣāl dīde-dūz-i intiẓār ve mübeşşirāt-ı ġaybiyyeden "el-hilā-

1 maḳtūl//kāfirüñ:bir maḳtūl kāfirüñ SE
2 - SE
3 166a SE
4 281a E

lü va'llāh" istimāʿına mübāşir olup māh-ı nev gibi gūş-zen-i iʿtibār olan erbāb-ı ḥāl bu beyt-i bī-misāl ile gevherīn-maḳāl olmış idi:

Beyt

إن الهلال إذا رأيت نموه
أيقنت أن سيصير بدرا كاملا [1]

Ṭoḳuz yüz yetmiş yedi tārīḫinde pederleri Seyyid Ḫayālī ḫayālāsā dīdeden nihān ve cān gibi ḫākdān-ı fānīden keşīde-dāmān olduḳda vaṣıyyetleri üzere seccāde-i irşāda sāye-i iclāl ṣalmışlar idi. Beş sene miḳdārı murabbaʿ-nişīn-i mesned-i peder ve ʿarā'is-i ḫalvet-ḫāne-i esrāra perde-der olup biñ beş Ramażān'ınuñ beşinci güni zülāl-i ṣāf-ı ḥayātı muġberr ve āyīne-i ṭabʿ-ı ṣafā-āyīni ṣarṣar-ı ġubār-engīz-i fenādan mükedder olmış idi. Cedd-i kerīmleri türbesinde medfūn olup yirlerine birāderleri Seyyid Ḥasan Efendi feyż-baḫş-ı ehl-i derūn olmış idi.

ʿAzīz-i merḳūm maḫdūm-ı sütūde-rüsūm, ḳalb-i ṣafvet-āyīni āyīne-i ʿālem-nümā-yı ʿilm-i ḥaḳīḳat ve zülāl-i kühsār-ı ʿizz ü temkīni ṭarāvet-baḫş-ı gülşen-i[2] ṭarīḳat, cāmiʿ-i feżā'il-i ırsī vü müktesebī, kerīm bin kerīm ve çelebi oġlı çelebi idi.

Naḳl olınur ki bir sene Nīl-i mübārek şāhīre-i Mıṣr-ı Ḳāhire'yi irvā itmeyüp ʿalā'im-i ḳaḥṭ u ġalā peydā olmaġın ol tārīḫde vālī-i Mıṣr olan Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa şeyḫuñ duʿā-yı istisḳāya ḥāżır olmasını istidʿā eyleyüp paşa-yı Mıṣr bu recāda muṣırr olıcaḳ murādına müsāʿade idüp taʿyīn olınan maḥalde refʿ-i dest-i duʿā **[284a]** ve ol iki ebr-i maṭarı[3] ber-hevā idüp pertāb-ı tīr-i duʿā-yı müstecāb ve ellerin yüzine saḥb eyleyüp ol seḥāb-ı midrārı āftāb-ı ruḫsārına niḳāb itdükden ṣoñra paşaya duʿālar diyüp tevdīʿ iderler ve ata binerken fuḳarāya ḫitāb idüp "Dedeler ʿacelecek idelüm, ıṣlanmayalum." dirler. Fi'l-vāḳiʿ zāviyeye evā'il-i bārānda yitişüp seḥāb-ı hātil bir mertebe idrār-ı vābil ider ki lemḥatü'l-baṣarda vādīler pür-āb ve deşt ü ṣaḥrā sīr-āb olup ol senenüñ berekātı nice yıllar sārī olur. Merḥūmuñ muḥaḳḳıḳāne eşʿārı[4] ve fuḳarā elinde dīvān-ı ḥaḳā'iḳ-disārı vardur.

1 "Baktığın zaman hilâlin büyüdüğünü görürsün. Anlarsın ki o tam bir dolunay hâline gelecek."
2 - E
3 Maṭīri R1, SE
4 Esrārı SE

Mervīdür ki ḥālet-i iḥtiżārında bu beyti oḳuyup ḫatm-i ʿıḳdu'l-le'āl-i maḳāl iderler:

Beyt

هر كه را اسرار كار آموختند
مهر كردندو دهانش دوختند [1]

eş-Şeyḫ Aḥmed (Şeyḫ Aḥmed-i Muʿallim-i Dāru'l-ḳurrā[2])[3]

Mıṣr-ı Ḳāhire aʿmālinden "Mesīr" nām ḳarye-i maʿmūreden ẓuhūr ve ʿarā'is-i efkār-ı ʿilmiyyeye ṣarf-ı nefā'is-i mühūr idüp Şeyḫ Ṭablāvī'den tekmīl-i ʿulūm-ı *Ḳur'ān-ı Mecīd* ve taḥṣīl-i fenn-i ḳırā'at ü tecvīd eyledükden ṣoñra dārü'l-mülk-i Rūm'a ḳudūm itmiş idi. Mevāżıʿ-ı ʿadīdede şeyḫu'l-ḳurrā olup Ḥażret-i Eyyūb Cāmiʿ-i Şerīfi'nde imām-ı ṣaff-ı aṣfiyā olmış idi. Biñ beş tārīḫinde intiḳāl eyleyüp Meḥemmed Paşa Türbesi'nüñ ḥaẓīresinde defn olındı.

Şeyḫ-i merḳūm üstādān-ı mücevvidān-ı Rūm, fenn-i ḳırā'atda ferīd, ḥāfıẓ-ı kelām-ı Mecīd, pīr-i nāfiʿ, edīb-i mütevāżıʿ idi.

eş-Şeyḫ ʿAlī (Türbe Şeyḫi)

Ŝuġūr-ı memālik-i İslāmiyye'den ẓuhūr ve çerāġ-ı ʿaḳl-ı faʿʿāldan istifāża-i nūr-ı şuʿūr idüp leṭā'if-i ʿilm ü maʿārif ile ṣaġr-ı istiʿdādı bāsim ve ġonce-i dil-i meyyāline hevā-yı seyāḥat mütenessim olmaġın dārü'l-mülk-i Ḳosṭanṭıniyye'ye sefer ve ʿulemā-yı ʿaṣr dārü'l-ifādelerinde idāre-i kü'ūs-i fażl ü hüner ḳılmış idi. Baʿdehu ṭarīḳ-ı zühd ü ṣalāḥa sālik ve naḳd-i vaḳt-i ʿazīzine mālik olup Nūre'd-dīn-zāde Efendi ḫidmetlerinde taṣfiye-i cevher-i ʿirfān ve iksīr-i ʿışḳ-ı ilāhī ile kesb-i sermāye-i taḥḳīḳ u īḳān itdükden ṣoñra merreten baʿde uḫrā edā-yı ḥiccetü'l-İslām ve ziyāret-i Ravża-i Seyyidü'l-enām *ʿaleyhi efḍalu's-selām* eyleyüp Ḳalʿa-i Sigetvar'da Sulṭān Süleymān Ḫān[4] ḥażretleri içün binā olınan türbe ve ḫānḳāhda zāviyedār ve "Türbe Şeyḫi" ʿunvānı ile ḳarīn-i iştihār olmış idi. Nice zemān ol buḳʿada seccāde-nişīn-i irşād ve murād-baḫş-ı erbāb-ı istiʿdād

---

1 "Kime işin sırrını öğrettilerse onun ağzını dikip (üzerine) mühür vurdular."

2 Muʿallim//ḳurrā:- SE

3 Bu biyografi E'de sayfa kenarında yer almaktadır. İsmin yan tarafında bulunması gereken nisbe de bulunmamaktadır.

4 - E

olup neşr-i ʿulūm-ı ẓāhire[1] vü bāṭıne ve iḥyā-yı rüsūm-ı bārize vü kāmine üzere iken biñ altı tārīḫinde vāḳiʿ olan Varad seferinde serdār olan Ṣaturcı Meḥemmed Paşa daʿveti ile edā-yı farīża-i cihād ve mevʿiẓe vü[2] teẕkīr ile teşcīʿ-i ġuzāt-ı celādet-nihād idüp bir gün ṣalāt-ı ʿaṣrı edā iderken rekʿat-ı rābiʿada ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı ʿadem ve bir demde rū-nihāde-i dergāh-ı sulṭān-ı ḳıdem oldı.

ʿAzīz-i merḳūm rişte-keş-i cevāhir-i ʿulūm, deryā-yı ferā'id-i mefrūż u mesnūn, şeyḫu'l-fenn-i efrād-ı fünūn, mürşid-i kāmil, ʿārif-i deryā-dil idi.

Ās̱ār-ı ʿilmiyyesinden *Evā'il ü Evāḫir* cemʿ eylemişdür ve "*Esviletü'l-ḥükm*" nām te'līfi vardur. Nāfiʿ ve cāmiʿ es̱erdür. Bunlardan māʿadā resā'il ü taʿlīḳātı ve ḳurṭ-ı mismaʿa-i ḳabūl olmış kelimātı vardur. Ser-ā-ser maḳbūl ü muʿteber ve lā'iḳ-ı iltifāt-ı ehl-i naẓardur.

eş-Şeyḫ Muṣṭafā (Beyānī Efendi) {Beyānī}

Ṭuna sevāḥilinde vāḳiʿ "Ruscuḳ" nām ḳaṣabada pertev-endāz-ı ḫāne-i vücūd ve cilve-sāz-ı meclis-i şühūd olup "Cāru'llāh [284b] -zāde" dimekle maʿlūm u maʿhūd olmış idi[3]. Dīvān kātiblerinden şāʿir-i meşhūr Emānī ile hem-şehrī ve biri birinüñ sevāniḥ-i aḥvāline dehrī idi. Ebu's-suʿūd-zāde Meḥemmed Çelebi'nüñ muʿīd-i medrese-i ifādesi ve tilmīẕ-i ruḫṣat-dādesi olup mollā-yı merḥūmuñ tefsīr-i şerīfi temām olduḳda ḥüsn-i ḫaṭṭı olmaġın bir nüsḫasını taḥrīr ve şāyān-ı naẓar-ı efāżıl-ı niḥrīr itmegin yigirmi aḳçe ile Kestel Medresesi'n alıvirmişler idi. Baʿdehu sālik-i meslek-i ḳażā ve mālik-i ezimme-i ḥükm ü imżā olup ḫıṭṭa-i Şām'da vāḳiʿ manṣıb-ı Ḥavrān ḥūrānī-i bālā-yı iʿtibārı olmış idi. Baʿdehu dīde-i himmeti nigāh-efgen-i ḥūrān-ı behişt-i cinān, yaʿnī esrār-ı ḥaḳā'iḳ u ʿirfān olmaġın ḳıdve-i meşā'iḫ-ı kümmel, mürşid-i kāmil Ekmel Efendi āstānesinde mücāhede vü riyāżete müştaġil ve envār-ı ʿışḳ-ı ilāhī kānūn-i dil ü cānında müştaʿil olup vāṣıl-ı murād-ı fu'ād ve nā'il-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merātib-i istiʿdād olmış idi. Ṭoḳuz yüz seksan beş Muḥarrem'inde şeyḫ-i mezbūr mīve-i resīde gibi üftāde-i ḫāk-i fenā olduḳda bunlar vaṣıyyeti üzere ḳā'im-maḳām ve nice yıllar seccāde-nişīn-i iḥtirām olup biñ altı

1 281b E
2 Ve mevʿiẓe:- E
3 166b SE

tārīḫinde zebān-ı beyānı jeng-beste-i ecel ve keştī-nişīn-i cānı zevraḳ-ı şikeste-i deryā-yı emel olmış idi. Dāḫil-i sūrda zāviye-i meşhūresi sāḥasında medfūndur.

'Azīz-i merḳūm ṭūṭī-i şīrīn-beyān-ı şekkeristān-ı 'ulūm, şi'r ü inşāda māhir, be-taḫṣīṣ naẓm-ı 'Arabī'de naẓīri nādir, ḫānḳāhı mecma'-ı 'ārifān, ser-ḥalḳa-i ehl-i 'irfān idi. Ebu's-su'ūd Efendi merḥūmuñ *Ḳaṣīde-i Nūniyye*'sin tetebbu' idüp bu maṭla'ı maḳbūl-i cenāb-ı mevlevī olmış idi:

Beyt

سجع الحمام على الأفنان أفناني
وفيض دمعي على الأجفان أجفاني [1]

Ḥasan Çelebi'nüñ *Teẕkiretü'ş-şu'arā*'sını iḫtiṣār eylemişdür. Bu ḥaḳīr, ḫaṭṭı ile gördügüm nüsḫada kendüyi bi'z-zāt Ebu's-su'ūd Efendi ḫidmetlerinden mülāzım yazup[2];

Mıṣrā' Yazıcı kendüsine kem yazmaz

mażmūnın iṡbāt itmişdür. Bu eş'ār-ı ābdār nuḫbe-i güftār-ı dürer-bārıdur:

Ebyāt Ruḫı vaṣfın işitdüñ olduñ iy dil böyle rüsvāyī
Eger 'arż-ı cemāl eylerse cānān gör temāşāyı

Zihī Mecnūn ki mesken eylemişken kūy-ı Leylāsın
Ne gelmiş aḳlına bilmem ki ṭutmış semt-i ṣaḥrāyı

[Ḳıṭ'a] Aldılar 'aḳlım perī-rūlar perīşān itdiler
Bir yire gelmez meger cem'iyyet-i ḫūbān ola

İy Beyānī tünd-bād-ı miḥnet-i hicrān-ıla
'Işḳ odı ḫākister-i tende nice pinhān ola

1 "Dalların üzerinde güvercin feryadı beni heder etti. Göz kapaklarının üzerine yaşlarımın akması da helâk etti."
2 İdüp SE

eş-Şeyḫ Naṣūḥ (Naṣūḥ Efendi[1])

Bilād-ı Ḳaramaniyye'den "Aḳşehr" nām belde-i meşhūreden ḳarīn-i ẓuhūr ve ṣaff-ārā-yı sinīn ü şühūr olup baʿż-ı eʿizze-i Ḫalvetiyye ḫidmetlerinde tenvīr-i ḫalvet-ḫāne-i derūn ve taḥṣīl-i maʿārif-i[2] gün-ā-gün itmekle vāṣıl-ı ser-menzil-i ṭarīḳat ve nā'il-i sırr-ı erbāb-ı ḥaḳīḳat[3] olmış idi. Ṣılasında şeyḫ-i zāviye-nişīn ve şemʿ-i miḥrāb-ı ehl-i yaḳīn olup nice yıllar maḳām-ı ifāża vü irşādda ḳuṭb-ı s̱ābit-ḳadem ve ābiş-ḫor-ı ʿināyeti merciʿ-i teşne-lebān-ı ʿālem olmış iken biñ yedi senesi evāḫirinde pençe-i gülū-gīr-i mergle beste-dem ve ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı ʿadem olmış idi.

ʿAzīz-i mezbūr kerāmāt-ı ʿaliyye ile meşhūr, enfās-ı ṭayyibesi cilā-yı rūḥ ve naẓar-ı himmeti bāʿis̱-i tevbe-i naṣūḥ, şeyḫ-i kāmil ü mükemmil ve mürşid-i mübārek-dem-i ṣāḥib-dil idi.

eş-Şeyḫ Meḥemmed (Dizdār-zāde Efendi[4])

Kes̱ret-i ḥıyāż ü riyāż ile maḥsūd-ı ġavṭagāh-ı ġavṭa-i Şām ve her[5] nüzhet-gāh-ı bī-mānendi rükn-i ābād-ı Şirāz gibi benām olan medīne-i Tırḥala'dan pe-dīdār ve pedīdārende-i bedīʿ-i[6] ās̱ār olup "Dizdār-zāde" dimekle iştihār **[285a]** ve miyān-ı erbāb-ı istiʿdādda meziyyet-i fażl ü däniş ile mezīd-i iʿtibār bulmış idi. Edrine Ḳāżīsi Aġa-zāde'den mülāzım ve Dimetoḳa ve ġayrıda vāḳiʿ medā-ris-i ʿilmiyyede ifādeye müdāvim olup ḳırḳ aḳçe ile Ḫāṣköy'de Maḥmūd Paşa Medresesi'nden munfaṣıl iken meşreb-i fenādan ḥiṣṣedār ve baʿż-ı meşā'iḫ-ı Naḳş-bendiyye'den naḳş-ḫᵛān-ı ṣafḥa-i esrār olmaġın ṭarīḳdan ferāġ ve ḳālıb-ı ḳalbine ibrīz-i maḥabbet-i İlāhiyyeyi ifrāġ idüp ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört sene-sinde Edrineli Vālihī Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Cedīd Cāmiʿ-i Şerīfi'nde vāʿiẓ ü müfessir ve dārü'l-ḥadīs̱inde muḥaddis̱ ü müẕekkir olmış idi. Baʿdehu bir vāʿiẓ ile muʿārażaları olup[7] ol tārīḫde Edrine ḳāżīsi olan baʿż-ı kibār ʿarżı ile ʿazl ü teftīşe mübtelā olmış idi. Ḳarīne-i ḥāl ṣılasına gidüp nice yıllar ol diyārda

1 Naṣūḥ Efendi:eş-Şeyḫ Naṣūḥ-ı Ḳaramanī SE
2 282a E
3 SE'de aynı cümledeki "ṭarīḳat" ve "ḥaḳīḳat" kelimeleri yer değiştirmiştir.
4 - R1, E
5 - E
6 Bedā'iʿ-i SE
7 - SE

ḳarār itmiş iken biñ yedi senesinde vezīr-i aʿẓam, serdār-ı ekrem İbrāhīm Paşa diyār-ı Engürüs üzere refʿ-i livā-yı fetḥ-iltivā idüp Edrine'ye sāye-i iclāl ṣaldukda şehr-i mezbūr ehālīsi merḥūmuñ ḳadīmī maḥalline gelmesini tevaḳḳuʿ ve bu recā ile vezīr-i Āṣaf-naẓīre tażarruʿ itmişler idi. Serdār-ı mekārim-kirdār recālarını ḳabūl ve ıṣdār-ı fermān-ı celīlü'l-medlūl eyleyüp mükerreren Edrine'de vāʿiẓ-i kürsī-nişīn ve mesned-efrūz-ı ʿizz ü temkīn olmışlar idi. Biñ sekiz Muḥarrem'inde dizdār-ı ḳalʿa-i bedeni hücūm-ı emrāżla maḳām-ı me'lūfinden ḫurūc ve menār-ı envār-ı ʿilliyyīne ʿurūc itmiş idi.

ʿAzīz-i merḳūm ṣabbāġ-ı elvān-ı ʿulūm, muṭlaḳu'l-lisān, munṭaliḳu'l-beyān, rivāyet-i ās̱ārı mü'es̱s̱ir, kes̱ret-i cevāhir-i nevādir ile mānend-i baḥr-ı[1] ẓāhir, kavāʿid-i ʿArabiyye'de hem-ser-i Cāḥıẓ, müdeḳḳiḳ dānişmend ve ber-kāʿide vāʿiẓ idi.

Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Efendi maẓhar-ı iʿzāz ü ikrām ve evlād-ı kirāmına muʿallim taʿyīn eyleyüp istiḥḳāḳ-ı ʿilmiyyesine göre tevḳīr ü iḥtirām itmişler idi. Bu ḥaḳīr, biñ otuz[2] beş tārīḫinde Tırḥala ḳāżīsı olup āṣār-ı ḳalemi ile muvaşşaḥ ve muḥaşşā vü muṣaḥḥaḥ baʿż-ı kütüb-i celīle gördüm. Vüsʿat-i iḥāṭasına delālet ve kes̱ret-i ıṭṭılāʿına şehādet itmekle fażīlet-i ʿilmiyyesi s̱ābit ü ẓāhir ve her ṣafḥası mir'āt-ı ṣūret-nümā-yı fażl-ı bāhir idi.

eş-Şeyḫ Meḥemmed (Memī Cān Efendi)

"Memī Cān Efendi" dimekle meşhūr-ı cihān ve maʿlūm-ı kihān u mihāndur. Feżā'il-i beşeriyyeden aḫẕ-ı vāye ve cevāhir-i ʿilm ü ʿirfānı gerden-i ḥāline pīrāye idüp baʿż-ı meşā'iḫden tevbe vü inābet ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat eyledükden ṣoñra miḥrāb-nişīn-i irşād ve ser-çeşme-i zülāl-i murād olmış idi. Nice yıllar ḥalḳa-bend-i tevḥīd ü tes̱kīr ve dā'ire-i ṣoḥbeti ḥavż-ı kevs̱er gibi mevrid-i ġanī vü faḳīr olup teşne-lebān-ı mā'u'l-ḥayāt-ı ḥaḳīḳati irvā ve āb-ı[3] āyine-mis̱āl āyīn-i ṭarīḳati icrā iderek biñ sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde beyān-ı sırr-ı serīrinden beste-dem ve ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı ʿadem olmış idi. Dāḫil-i sūrda vāḳiʿ Emīr Buḫārī Türbesi muḥāẕīsinde olan ḫānesi dāḫilinde defn olınmışdur.

ʿAzīz-i mezbūr kemāl-i ʿirfānla meşhūr, cān gibi maḥrem-i esrār-ı nihān, bāġbān-ı riyāżü'l-cinān-ı cenān idi.

---

1 siḥr-i SE
2 167a SE
3 282b E

eş-Şeyḫ ʿAbdu'l-laṭīf (ʿAbdu'l-laṭīf Efendi)

Leṭā'if-i ʿilm ü irfānı ḥā'iz ve şerā'if-i merātib-i ʿaliyyeye fā'iz olup ḫidmet-i meşā'iḫ-ı kirām ile taḥṣīl-i kām ve dest-yārī-i riyāżet ü mücāhede ile iḥrāz-ı merām itdükden ṣoñra Şeyḫ Vefā Zāviyesi'nde seccāde-nişīn **[285b]** ve mişkāt-ı fā'iżu'l-envār gibi gūşe-gīr-i ʿizz ü temkīn olmış idi. Ol ḥālet-i seniyye ve meşġale-i marżiyye üzere iken biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında şuʿle-i şemʿ-i ḥayātı ḫāmid ve rūd-ı dā'imü'l-vürūd-ı zindegānīsi cāmid olmış idi. Zāviyesi sāḥasında medfūndur.

ʿAzīz-i merḳūm nezāhet ü nebāhat ile mevsūm, ʿiffet ü ṣalāḥla muḫammer, pīr-i nūrānī-i muʿammer, mürşid-i kāmil, merd-i[1] ʿārif-i deryā-dil idi.

Keyfiyyet-i intiḳāli bu gūne vāḳiʿ olmışdur ki zāviyelerinde olan ḥücrede bir gice tek ü tenhā ḫᵛāb-ı rāḥat üzere iken ḳandīlden s̱iyāb ü liḥāfa bir şerāre iṣābet idüp şuʿle-keş ü pür-āteş oldukda żaʿf-ı pīrīden defʿa mecāl olmayup ol pervāne-i şemʿ-i ḥaḳīḳat pür-sūḫte ve āteş-i cān-sūz ile efrūḫte olup ol ḥālet ile ʿālem-i ervāḥa müstaʿcel ve ḳanādīl-i nūr ile vāṣıl-ı ser-i menzel oldı.

Maḳāmına oğlı ḳā'im-maḳām olup anlar daḫı ser-ḥalḳa-i kirām, pīr-i ʿazīz-i vācibü'l-ikrām iken biñ ḳırḳ iki Muḥarrem'inde ʿazm-i dārü's-selām eyledi. Biñ yedi tārīḫinde vālid-i merḥūm[2] intiḳāl eyledükde ṣāḥibü't-terceme telḳīn eyleyüp ās̱ār-ı mağfiret müşāhede itdüklerini tebşīr ve ol gevher-i merāmı āvīze-i semʿ-i faḳīr ḳılmış idi.

Beyt

عليهم من الرحمن روح ورحمة
ومن سحب الغفران طلّ ووابل [3]

eş-Şeyḫ Meḥemmed (Yoluḳ Meḥemmed Efendi)

Vilāyet-i Ḥamīd'den bedīd olup "Yoluḳ Meḥemmed Çelebi" laḳabı ile şöhret bulmış idi. Sermāye-i ʿulūm-ı şerʿiyyeyi iʿdād ve tekmīl-i levāzım-ı istiʿdād

1 - SE
2 Merḳūm E
3 "Rahmândan bir ruh ve rahmet onların üzerine olsun. Af bulutlarının damlası ve yağmuru üzerinden eksik olmasın."

idüp şehper-i himmetle evc-i maʿālīye[1] pervāz ve āşiyāne-sāz-ı merātib-i ʿaliyye olmaḳ niyyetine ʿazm-i firāz itmiş iken şāhīn-i pür-şükūh-i[2] ʿışḳ-ı ilāhīye şikār ve ṣayd-ı ser-pençe-i ümmīd ü ḫᵛāhiş-i kār olup meşā'iḫ-ı ṭarīḳat-ı ʿaliyye āstānına[3] iltica ve şifā-yı[4] derd-i derūnını recā itmekle himmet-i erbāb-ı irşād ile vāṣıl-ı murād-ı fu'ād ve ḥabbetü's-sevdā-yı süveydāsı micmer-i sūzān-ı maḥabbete mānend-i reşād olmış idi. Baʿżı cevāmiʿ-i sulṭāniyyede kürsī-nişīn-i vaʿẓ ü teẕkīr ve ḫidmet-güẕār-ı naḳl-i ḥadīs̱ ü tefsīr olup Cāmiʿ-i Kebīr-i Ayaṣofıyya'da vāʿiẓ ü nāṣıḥ ve delīl-i rāh-ı rūşen ü ṭarīḳ-ı vāżıḥ olmış idi. Her cumʿa baʿde's-ṣalāt edā-yı vaẓīfe ve naḳl-i āyet-i kerīme vü eḥādīs̱-i şerīfe üzere iken biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde ifnā-yı vücūd ve murġ-ı rūḥ-ı şikeste-bāli ʿarş ü kürsīye ṭoġrı ṣuʿūd eyleyüp ʿandelīb-i nāṭıḳasını ḫazān-ı fenā lāl ve kürsī-i vaʿẓdan serīr-i ten-şūya intiḳāl itmiş idi. ʿAlī Paşa-yı ʿAtīḳ Cāmiʿi ḥareminde defn olındı[5].

ʿAzīz-i merḳūm ḳıdve-i meşā'iḫ-ı Rūm, vāʿiẓ-i rūşen-beyān, ṣāḥib-i taḥḳīḳ u īḳān, ḫoş-āyende-taḳrīr, pīr-i ehl-i ẓamīr idi.

ʿAcā'ib-i vāḳıʿātdandur ki merḥūmuñ ḫānesi Süleymāniyye Bīmār-ḫānesi'ne muttaṣıl lāne-mis̱āl bir vīrāne olup bir gün maḥbūs olan dīvānelerden biri ḫalāṣ olur. Cāy-ı gürīz ararken müsterāḥ kārīzine yol bulur. Ol[6] dehlīz-i teng ü tār içinde güẕār iderken bir sūrāḫdan żiyā görinür ve şāḳūl-i sāʿat gibi dehān-ı sūrāḫdan bir āvīze gözine ṭoḳınur. Dīvāne ol maẓīḳ-ı müteʿaffin ü mevżiʿ-i ḫabīs̱den ṣıḳılup hem-dem ü hem-nefes ve dest-gīr ü feryād-res gözinde uçarken ol āvīzeyi ḥabl-i metīn-i recā ve ḫalāṣ içün ʿurve-i vus̱ḳā bilüp cān atar ve kendüyi **[286a]** bālāya pertāb idüp iki eliyle muḥkem ṭutar. Meger Yoluḳ derdmend memşāya varup fāriġ ü āsūde ve ol ṣalınan mühre-i mār-ı efsürde ve beyża-i murġ-ı[7] mürde olan şelġam-ı pūsīde[8] imiş. Vāʿiẓ-i derdmen ol ḳażā-yı

1 maʿānīye SE
2 Şiken-i E, SE
3 Āşiyānına SE
4 Devā-yı SE
5 Defn olındı:medfūndur SE
6 283a E
7 - E
8 Pūşīde R1, SE

mu'allāḳ iṣābetinden bī-'aḳl ü nīm-cān, ne kendü inmege[1], ne dīvāne çıḳmaġa imkān olur. Bi'l-āḫire cāriyeler āgāh olup kebāb şīşi ile dīvānenüñ a'żāsını pür-rīş ve ḫaberdār-ı çāşnī-i nīş iderler. Hezār zūr u zār ile ḫalāṣ olup bu belā-yı nāgeh-gīr intiḳāline sebeb-i aḫīr vāḳi' olur.

eş-Şeyḫ Meḥemmed (Ṭoyrānī Meḥemmed Efendi)

Ṭoyrān ḳażāsına tābi' "Gölbaşı" nām ḳaryeden ẓuhūr idüp evā'il-i ḥālinde mānend-i firişte, nūr-ı ṣıdḳ u ṣalāḥla sirişte[2] olmaġın ser-rişte-i ḥaḳīḳate dest-yāz ve gencūr-ı ḫazā'in-i 'ışḳ-ı ilāhī olan meşā'iḫ-ı kirām āstānelerinde nev-niyāz olup Ṣofyalı Bālī Efendi ḥażretlerinüñ matraḥ-ı eşi''a-i envārı ve nice yıllar ḫidmet-i şeyḫ-i 'aẓīmü'ş-şānuñ kefş-gerdān ü 'aṣādārı olmış idi. Ba'de taḥṣīli'l-merām ṣılasına ric'at ve bir ḳarye-i ma'mūrede iḳāmet idüp ṣīt ü ṣadā-yı iştihārı 'ālem-gīr ve ġulġule-i i'tibārı ṣabā-mesīr olmış idi. Vezīr-i A'ẓam İbrāhīm Paşa bir cāmi'-i şerīf ve ḫānḳāh inşā idüp ol ḳaryeyi iḥyā itmiş idi. Biñ on tārīḫinde ser-fürū-bürde-i fenā ve rū-gerdān-ı dārü'l-ġınā[3] olmış idi. Zāviyesi sāḥasında medfūn ve ziyāretgāh-ı ehl-i derūndur.

'Azīz-i mezbūr kerāmāt-ı 'ıyāniyye ile meşhūr, ümmī iken naḳş-ḫ^vān-ı levḥ-i żamīr, müşerref-ḫāṭır-ı pīr-i ilhām-semīr idi.

Sirozī Mollā Çelebi merḥūm ki ḳużāt-ı Rūm içinde zīver-i ma'ārif ü 'ulūm ile mevsūm bir maḫdūm idi, ol diyār ṣuleḥāsından 'ārif ü 'āşıḳ bir merd-i ṣādıḳ lisānından bu ḥaḳīre naḳl eyledi ki ol merd-i ṣāliḥ şeyḫüñ eḥibbāsından olup her sene bir vaḳt-i mu'ayyende ziyāreti muḳannen imiş. Şeyḫ ümmī olmaġla ol merd-i müsāfire ḥāżır olan kitāblardan oḳudup istimā' ider ve münāsebetle ba'ż-ı taḥḳīḳāt ider ki işidenlerüñ 'aḳlı giderdi. Bir gün ol merd-i ṣāliḥ ba'ż-ı aḥbābında Şeyḫ Bedre'd-dīn'üñ *Vāridāt* nām kitābını görüp ma'lūm u meşhūr oldugı üzere evvelinde 'ālem-i āḫiretde ḥūr u ḳuṣūrı inkār āşikār itmekle Şeyḫ Bedre'd-dīn'üñ 'ulüvv-i mertebesin bilüp daġdaġaya düşer ve zemān-ı me'lūf-den muḳaddem bu müşkili ḥall itmek içün Meḥemmed Efendi'ye 'azīmet ider. Varduḳda şeyḫ iḳbāl idüp mu'tādı üzere oḳutduġı kitāblardan çıḳarup oḳumaḳ

1 167b SE
2 Ser-rişte SE
3 'anā E

emr eyler. Ol kitābuñ içinde bir varaḳ bulup şübhesini izāle ve ḳıble-nümā-yı dil-i meyyālin cānib-i taḥḳīḳa imāle ider. Rāvī ol merd-i ṣāliḥden eymān-ı[1] ġulāẓ u şidād ile maḳrūn-ı rivāyet ider ki ol kitābı min-evvelihi ilā-āḫirihi nice def'a oḳumış iken ol varaḳı görmemiş ve müddet-i ṣoḥbetlerinde aña müte'al-liḳ mebḥaṡ müẕākeresi olmamış imiş.

eş-Şeyḫ Ḥasan (Gülşenī-zāde Seyyid Ḥasan Efendi[2])

Gülşenī-zāde Seyyid Ḫayālī ḫidmetlerinüñ maḫdūm-ı kerīm-i ḥase-nü'l-aḫlāḳı ve şāḫ-ı şecere-i ṭayyibü'l-a'rāḳıdur. Ṣafḥa-i āyine-miṡāl-i bāli ifāża-i vālid-i mācid ile ḳābil-i nuḳūş-i ma'ārif ve mānend-i kitāb-ı *Naḳş-ı Ḫayāl* mec-mū'a-i cevāhir-i leṭā'if olup **[286b]** biñ beş tārīḫinde birāderleri Ṣafvetī Efen-di[3] yirine seccāde-nişīn-i peder ve gevher-i ẕāt-ı rezīni[4] nigīndān-ı maḳām-ı meşīḫate zīver olmış idi. Biñ on senesi dāḫilinde 'āzim-i 'ālem-i bāḳī ve eslāf ü eşrāfına mülāḳī oldı. Türbe-i ma'rūfe dāḫilinde medfūn ve cedd-i emced ü vālid-i mācidine maḳrūndur.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı ma'ālī-rüsūm, maṭla'-ı envār-ı siyādet, maẓ-har-ı āṡār-ı sa'ādet idi.

eş-Şeyḫ Ḥasan (Ḥasan Ḳabā-dūz)

Burūsavīdür. Ṣan'at-ı ḳabā-dūzī ile kefāf-endūzī ḳılup "Ḥasan Ḳabā-dūz" dinmekle meşhūr ve cāmevārī-i iştihārı bu mertebeye maḳṣurdur. Meşā'iḫ-ı Bayramiyye'den Aḥmed-i Sārbān ḫalīfesi Ḥüsām-ı Anḳaravī ḫidmetine vāṣıl ve murād-ı fu'ādına nā'il olmış idi. Anlaruñ ṭarīḳında taġayyür-i[5] ziyy ü ṣūret lāzım olmamaġla hem kār-fermā-yı kārgāh-ı ṣan'at hem mutaṣaddī-i irşād-ı erbāb-ı ṭarīḳat olup biñ on sāli ḫilālinde intiḳāl eyledi.

'Azīz-i merḳūm mührdār-ı sırr-ı mektūm, mürşid-i sāmī, mu'teḳad-ı er-bāb-ı ṭarīḳ-ı Bayramī idi.

1 - SE
2 - R1, E
3 283b E
4 Zerīni R1, E
5 Taġyīr-i SE

eş-Şeyḫ İbrāhīm (İbrāhīm Medenī)

Sevād-ı Ḳasṭamonı'dan mānend-i nūr-ı süveydā hüveydā ve ṣafḥa-i cebīn-i pür-nūrından mażmūn-ı *en-nūru fi's-sevād* rūşen ü peydā olup Muṣṭafā Paşa Zāviyesi şeyḫi olan Ḥasan Efendi'den aḫẕ-ı bīʿat ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat idüp Medīne-i Münevvere'de iḳāmet eylemiş idi. Biñ on bir tārīḫinde ʿālem-i ḳudse intiḳāl eyledi. Baḳīʿ'da Ḳubbe-i ʿAbbās ḳurbında medfūndur.

ʿAzīz-i mezbūr maḳāmāt-ı ʿaliyye ile meşhūr, ʿābid ü zāhid, mirtāż u mücāhid idi.

Naḳl olınur ki Medīne-i Münevvere'de[1] iḳāmetleri ḥālinde bir mertebe faḳr u fenā ve çille-i terk ü tecrīd ü ʿanā iḫtiyār itmişler idi ki şeyḫleri her üç senede bir pīrāhen gönderürlerdi. Libāsları aña münḥaṣır ve cihet-i maʿīşetleri ceyb-i ġayb ve feyż-i Vehhāb-ı ḳādir idi. Kimseden ṣadaḳa vü hediyye ḳabūli muḥāl-ender-muḥāl ve şehbāz-ı Hümā-pervāz-ı vaḥşī gibi kimse keffine baḳmaḳ münselibü'l-iḥtimāl idi.

Naḳl olınur ki intiḳālleri güni erāmil ü eytām etrāf-ı naʿşında cāme-derān ü feryād-künān "Yā ebā'l-fuḳarā, yā melce'ü'z-żuʿafā" diyü fiġān iderlerdi. Aṣlından su'āl olınduḳda "Her sene kifāyet miḳdārı vech-i maʿāşımuz bunlardan vāṣıl[2] ve kefāf-ı nefs ü nafaḳa-i ʿıyālimüze mütekeffil idi." dirler.

سبحان القادر على ما يشاء ورازق الفقراء من بديع الانشاء [3]

eş-Şeyḫ ʿAlī (ʿAlī Efendi[4]) {Kāmilī}

Medīne-i Tırḥala'den ẓuhūr ve ḫuṭbe-i ʿarā'is-i ʿirfāna ṣarf-ı nefā'is-i mühūr idüp[5] birāderi Caʿfer Efendi ile taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ve mānend-i ʿAliyyü'l-murtażā ve Caʿfer-i Ṭayyār iḥrāz-ı mertebe-i ʿalü'l-ʿāl eyledükden ṣoñra kibār-ı meşā'iḫ-ı Ḫalvetiyye'den Nūre'd-dīn-zāde Efendi ḫidmetlerine ittiṣāl

1 Medīne-i Münevvere'de:Medīne'de R1, E
2 168a SE
3 "Dilediğine gücü yeten Allah'ı tenzih ederim. O, muhtaç olana eşsiz yaratma gücüyle rızıklarda bulunur."
4 ʿAlī Efendi:Şeyḫ ʿAlī SE
5 İdüp yine SE

itmişler idi. Tekmīl-i ṭarīḳat ve aḫẕ-ı icāzet eyleyüp Mollā Gūrānī Zāviye-si'nde seccāde-nişīn-i irşād ve mürebbī-i erbāb-ı rüşd ü sedād oldılar. Biñ on tārīḫinde intiḳāl iden Yoluḳ Meḥemmed Çelebi yirine Cāmi'-i Kebīr-i Ayaṣo-fıyya'da vā'iz ü müẕekkir ve muḥaddis̱ ü müfessir olmış idi. Ol ḥālet-i seniyye ve meşġale-i 'aliyye[1] üzere iken biñ on iki senesi evā'ilinde 'ālem-i āḫirete riḥlet ve dārü'n-na'īm-i cināna 'azīmet eyledi.

'Azīz-i merḳūm **[287a]** ġavṭa-zen-i ġımār-ı 'ulūm, 'ālim ü fāżıl, mürşid-i kā-mil, enfāsı mü'es̱s̱ir, bī-naẓīr müfessir idi. Feżā'il-i 'ilmiyyesinden fażla eş'ārı ve muḥaḳḳıḳāne güftārı olup Kāmilī taḫallüṣ iderdi. Birāderinüñ maḫlaṣı Kemālī olmaḳ münāsebeti ile muḫtār-ı ṭab'-ı kāmilī olmış idi.

Āḫir-i Vefeyāt-ı Devlet-i Meḥemmed Ḫān *aleyhi'r-raḥmetu ve'l-ġufrān* ki[2] Sīzdehüm-i Selāṭīn-i 'Os̱māniyān'dur

Ol sulṭān-ı 'ālī-şānuñ maṭla'-ı devletlerinden maġrib-i ṭal'atlarına varunca müstev'ib-i evḳāt olan[3] ḥālātüñ icmālidür:

Ẕikr-i Aḥvālü's-sulṭāni'l-a'ẓam ve'l-Ḫāḳāni'l-efḫam Sulṭān Meḥemmed Ḫān İbn es-Sulṭān Murād Ḫān

Şeh-nāme-i ās̱ār-ı celīlelerinden bir meclis-i ṣafā-baḫş-ı ferruḫ-fer, bu ṣaḥī-feye zīver ḳılınmaḳ 'uhde-i ḥāme-i Mānī-naḳş-ı ma'ānī-nigāre ḥavāle ve kü-meyt-i yerā'a-i berā'a 'arṣa-i teng-i iḫtiṣārda bu güne icāle olınur ki pādişāh-ı ġāzī, ḫāḳān-ı ebü'l-maġāzī, Dārā-yı rāy u tedbīr, İsfendiyār-ı diyār-ı[4] dār ü gīr, ḫāḳān-ı ḫān-nişān, dādār-ı dār-ı emn ü emān, ḥāşr-engīz-i maḥşergāh-ı ḥarb u ḍarb, āftāb-ı restāḫīz-i şarḳ u ġarb, ṣāḥib-ḳırān-ı ḳırāl-efgen, Şāpūr-ı tabur-şiken, Cemşīd-i Keyḫusrev-cenāb, mālik-i riḳāb-ı İskender-rikāb, a'ẓa-mu's-selāṭīn, ekremü'l-ḫavāḳīn,

Beyt Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Meḥemmed bin Murād
Ki olımaz şeh-i ḫāver anuñla hem-sāye.

1 SE'de bu cümlede geçen " 'aliyye" ve "seniyye" kelimeleri yer değiştirmiştir.
2 - SE
3 284a E
4 - E

Ṭoḳuz yüz yetmiş dört Ẕi'l-ḳa'de'sinüñ yedinci gicesi gevher-i tābende-i māhiyyetleri ḳandīl-i eyvān-ı vücūd ve kevkeb-i[1] ferḫunde-i ẕāt-ı mes'ūdları nūr-efşān-ı maṭla'-ı şühūd olup naḫl-i revān-ı ṭayyibü'l-a'rāḳı ḳayd-bend-i ṭufūliyyetden āzād ve ḫırāmān-ı vādī-i isti'dād olduḳda levāzım-ı terbiyet ü ḳabūl, mertebe-i lā'iḳasında ḳarīn-i ḥuṣūl olmış idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan Cemādiye'l-āḫire'sinde sūr-ı pür-sürūr-ı ḫitānları miẟāl-i nev-bahār-ı ḫurrem, meserret-baḫş-ı 'ālem olup naḫl-i sūrī gibi ārāste ve sünnet-i seniyye-i Muḥammedī üzere pīrāste olduḳdan ṣoñra ṭoḳsan bir evāḫirinde ḳāmet-i cāme-zīb-i i'tibārları ḫil'at-i imāretle müşerref ü mükerrem ve ḳabā-yı zībā-yı iḳtidārları ṭırāz-ı 'izz ü şevketle muṭarraz u mu'allem olup māh-ı Ẕi'l-ḥicce'nüñ ikinci güni devlet ü sa'ādet ile Üsküdār'a 'ubūr ve 'alem-i zerrīn-i āftāb-peykerlerin[2] zemīn ü zemāna fā'iżü'n-nūr itmişler idi. Ḳā'idetü'l-mülk-i Ṣaruḫān olan ḫıṭṭa-i Maġnisa'da 'alem-efrāz-ı imāret ve müteraṣṣıd-ı nevbet-i hümāyūn-ı salṭanat üzere[3] iken biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sınuñ on altıncı güni yevm-i cum'ada pāy-taḫt-ı salṭanata sāye ve evreng-i sa'ādete pīrāye ṣalup āftāb-ı 'ālem-tāb gibi āfāḳı zīr-i nigīn ve tīġ-ı nuṣreti der-yesār ve ḫancer-i ṣalābeti der-yemīn itdiler. Ol eẟnāda Bāḳī Efendi'nüñ pīşgāh-ı cihān-penāhına niẟār itdügi cevāhir-i ābdārdandur:

Ḳaṣīde-i Cülūsiyye

Minnet Cenāb-ı Ḥaḳḳa dem-ā-dem hezār-bār
Faṣl-ı şitāda bāġ-ı cihān buldı nev-bahār

Gün gibi tāc-ı devlet-i şāhī ṭulū' idüp
Kevn ü mekāna virdi żiyā āftābvār

Ḫūrşīd gibi pertev-i cūd u seḫā ile
Rūy-ı zemīne ṣaçdı zer-i kāmilü'l-'ayār

Ḳıldı zemīni berf gibi naḳd-i sīme ġarḳ
İn'ām-ı 'ām-ı şāh-ı cüvān-merd-i baḫt-yār

Deryā-yı keffi mevc-i 'aṭā urdı şöyle kim
Yek-bār sīm-i nāb ile zeyn oldı her kenār[4]

---

1 Kevākib-i SE
2 Peykerān E
3 - R1, E
4 Diyār SE; Bundan sonraki beyitler SE'de mevcut değildir.

Berg-i gül-i sefīdi yolup bāġbān-ı çarḫ
Mānend-i berf yollarına eyledi nis̱ār

Allāh ki dökdi ṣaçdı felek ḫalḳa varını
Şükrāne-i cemāl-i cihān-bān-ı şehr-yār

Ol āsitānı ḳıble-i iḳbāl u baḫt olan **[287b]**
Sulṭān Meḥemmed a'ẓam-ı şāhān-ı tācdār

Farḳında tāc-ı devlet ü iḳbāl ser-firāz
Taḫtında taḫt-ı 'izzet ü baḫt eyler iftiḫār

Dārā revā ki ġāşiyesin ala dūşına
Lā'iḳ budur ki ola Sikender rikābdār[1]

'İlmi ḳatında baḥre n'içün dinile muḥīṭ
Ḥilmi yanında kūha neden nisbet-i vaḳār

Nuṣret yüzini oldı nümāyende 'āleme
Āyīneveş elinde o şemşīr-i ābdār

Ḫālī degüldi zelzeleden 'arṣa-i zemīn
Evvel ḳademde virdi cihān mülkine ḳarār

Ṣaff-ı ġazāda rāyet-i iḳbāli pāy-merd
Rūz-ı veġāda ḳabża-i şemşīri dest-yār

Eyler hücūmı düşmen-i dīne 'Alī-ṣıfat
Şemşīr-i ḫūn-feşānı ḳılur kār-ı Ẕü'l-feḳār

'Ahdi zemānı emn ü emān-ı cihāniyān
Şāh-ı ḫuceste-tāli' u ferḫunde-rūzgār

Devrān basīṭ-ı ḫāke n'içün ṣaldı ferş-i sīm
Devrinde tā ki irmeye bir ḫāṭıra ġubār

---

1 284b E

Dāġ-ı vefā vü mihri göñülde şüküfte gül
Tīr-i h̬adengi cān-ı ʿadüvde şikeste h̬ār

Şīr-i jiyāna pençe ṣalar gāh-ı h̬ışm u kīn
Bebr-i yabāna ḳarşu varur vaḳt-i kārzār

Bāḳī duʿācı pīr ḳuluñ geldi h̬usrevā
Eyler cenāb-ı ḥażretüñe ʿarż-ı iftiḳār

Mevrūs̱dur cenābuña memlūk ṭapuña
Lā'iḳ degül ki devr-i zemān ide h̬ᵛār u zār

Destinde h̬āme fażl ü belāġat nihālidür
Medḥ ü s̱enā-yı şāh-ı cihān aña berg ü bār

Ümmīd o kim duʿāña ola mūcib-i ḳabūl
Sūz-ı derūn u derd-i dil ü çeşm-i eşk-bār

Her ḳanda ʿazm iderseñ ola reh-ber ü refīḳ
Tevfīḳ-ı Rabb-ı ʿizzet ü te'yīd-i rūzgār

Eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iclāl müstedām
Bünyād-ı bah̬t u ʿizzet ü iḳbāl üstüvār

Vālid-i merḥūm dah̬ı tehniyet-i cülūs-ı hümāyūnı bu güne edā itmiş idi:

Ḳaṣīde-i Cülūsiyye

Yine teşrīf idüp bir cān-ı ʿālem taht̬-ı ʿOs̱mānı
Yine geldi yirine mürde iken ʿālemüñ cānı

Ḳudūm-ı nev-bahār-ı luṭfı ḳıldı muʿtedil dehri
Meger itdi taḳaddüm sāʿat-ı nev-rūz-ı sulṭānī

Zemānından ʿaceb mi sebḳat itse sāʿat-i nev-rūz
Ḥarāret virdi āfāḳa[1] yüzinüñ mihr-i rah̬şānı

Çıḳarsa ṣad hezārān erbaʿīn pīr-i felek hergiz
H̬aṭṭ-ı sebzi gibi görmez düşinde H̬ıżr-ı devrānı

1 ʿāleme SE

Nesīm-i ḫulḳı baḫş itdi ʿadālet çār erkāna
Meger rūḥ-ı nebātīdür kelām-ı şekker-efşānı

Birisi der-niyām olınca biri der-miyān oldı
İki yüzli meger bir tīġ imiş bu devlet-i fānī

Zemānuñ salṭanat mihri diyü baḫş itdügi cevher
Kiminüñ dāġ-ı pür-ḫūnı kiminüñ verd-i ḫandānı

Olur taḫtında her fiʿl-i ḳabīḥüñ kār-ı müstaḥsen
Ġulām-ı Ḫıżr ile gör ḳıṣṣa-i Mūsā-yı ʿÜmrānı

Ne saʿd-ı Müşterī bādī vü ne naḥs-ı Züḥal māniʿ
Ḥakīm-i Ḳādirüñ ṣunʿında ʿāciz ʿaḳl-ı Yūnānī

Saʿādet burcınuñ[1] mihri ġurūb itdi ise ġam yoḳ
Getürdi yirine niʿme'l-bedel bir māh-ı tābānı[2]

Açılup ṣubḥ-dem mıṣraʿları bāb-ı hümāyūnuñ
Cemālī mihri ḳıldı maṭlaʿu'l-envār dīvānı

Eben ʿan-ced şeh-i ʿālī-sened Sulṭān Meḥemmed kim
Tecāvüz eylemişdür vaṣf-ı şānı ḥadd-i imkānı

Keremdür var ise bir vaṣf-ı[3] zā'id ṭabʿ-ı pākinde
Leṭāfetdür eger mevcūd ise cisminde noḳṣānı

Leṭāfet cūyınuñ perverdesi ruḫsār-ı dil-cūyı
Melāḥat gülşeninüñ dikmesi ḳadd-i ḫırāmānı

Ne gülde tāb u fer var ʿārıżına ḳılmaġa nisbet
Ne servüñ ḳadd-i dil-cūsına var öykünmege cānı[4]

Bu ḥüsn ile bu ānı kimde görmişdür gören gelsün
Bulınur Yūsufa s̱ānī bulınmaz anuñ[5] aḳrānı

---

1 - SE
2 168b SE
3 ṭabʿ SE
4 285a E
5 Anı SE

Şikest itmişdi cismüm zevraḳını rūzgār ammā
Beni ġarḳ itdi ol şāhuñ muhīṭ-i baḥr-ı iḥsānı

Ṣafā geldüñ semā-yı devletüñ iy mihr-i pür-nūrı
Ġubār-ı maḳdemüñle rūşen itdüñ**[288a]** çeşm-i aʿyānı

Ne ẕātuñ gibi gösterdi felek mir'ātı bir ṣūret
Ne ṭabʿum gibi ṭūṭī gördi Rūmun şekkeristānı

Cihānda nāmımuz ḳalsun diyen nām ehli serverler
Çerāġ ile arar ṭūmār-ı eşʿār-ı s̱enā-ḫᵛānı

Bilürler cevherinden ḫanceri ābından elmāsı
Sözinden sen de fehm it ḳadr-i Nevʿī-i suḫan-dānı

Yiter sen şāha mīrās̱-ı peder ṭabʿum gibi cevher
Ḳalur dürr-i suḫan bāḳī olur sīm ile zer fānī

Nitekim her seḥer olup muẓaffer ḫusrev-i ḫāver
Geçüp taḫt-ı zümürrüd üzre teşrīf ide erkānı

Ṭınāb-ı bārgāh-ı ʿömrüñ olsun ḥaşre dek mümtedd
İrişsün ḳadrinüñ ʿarş-ı berīne ṭāḳ-ı eyvānı

Baʿde eyyām lālāları Meḥemmed Paşa lü'lü'-i lālā gibi muntaẓam-ı silk-i vüzerā ve ḳā'im-maḳām-ı ṣadāret olan Ferhād Paşa-yı kişver-güşā, mesned-i ṣadāret-i ʿuẓmāya revnaḳ-baḫşā olup mühr-i hümāyūnla ikrām olındukda Diyārbekr eyāletinden maʿzūl Deli İbrāhīm Paşa'nuñ ser-i bī-maġzı gūy-ı ṣāvlecān-ı tīġ-ı ḫūn-āşām olmaġla ṣıfat-ı luṭf u ḳahr-ı sulṭānī, mānend-i berḳ u bārān-ı ebr-i nīsānī, gülşen-efrūz-ı kerem ve ḫırmen-sūz-ı sitem olup revnaḳ-baḫş-ı ʿālem oldı.

Mıṣrāʿ این همه اول آثار جهان افروزست [1]

Sene-i mezbūre nev-bahārında Ṣadr-ı Aʿẓam Ferhād Paşa serdār-ı ʿasker-i

1 "Bunların hepsi dünyayı aydınlatanın eserlerinin ilkleridir."

İslām olup ʿiṣyān iden Eflaḳ Voyvodası Miḫal ḳahrına sevḳ-ı ebṭāl-i ricāl eyledi. Vezīr-i kişver-gīr ser-ḥadd-i manṣūra vāṣıl ve tertīb-i[1] muḳaddemāt-ı fetḥe müştaġil olup tīşe-i endīşeyi iʿmāl ve tedbīr-i kūh-endāz-ı düşmen-i māl itmek üzere iken mekr-i şeyāṭīn-i ins ile mühr-i Süleymānī alınup Sinān Paşa'ya irsāl ve ol serdār-ı cān-sipār Ferhād-ı nā-murāda hem-ḥāl ḳılındı.

Mıṣrāʿ کوه را فرهاد کند و لعل را پرویز یافت [2]

Sinān Paşa ʿırż-ı dünyā-yı dūn içün ġaraż idüp cevher-i vücūd-ı vezīr-i ġāzī-yi ġalṭān-ı ḫāk u ḫūn itmege sebeb olmaġla seyl-i eşk-i maẓlūm yolına gelüp nāf-ı memleket-i Eflaḳ'da vāḳiʿ "Ḳaluyoran" nām maḥalde üftāde-i gird-āb-ı vaḥal olup nice biñ Müslimānuñ irāḳa-i demine ve ʿalem-i İslām'uñ laġziş-i ḳademine bāʿiṡ olduḳdan ṣoñra nice ḳırāla cevāb viren ʿasker-i ʿOsmānī şe'āmet-i ḥırṣ-ı vezīr-i cānī ile bir voyvodanuñ hücūmından gürīzān ve ol gürāzān öñince bār ü büngāhı rīzān, cānib-i selāmete revān oldı.

Mıṣrāʿ İy derūn-ı cehl-ḫūn iy rūy-ı nā-dānī-siyāh

Miḫal-ı ehl-i ḍalāl ol şikestden ṣoñra ḳuvvet bulup nice yıllar maraż-ı ākile-i beden-i memleket ve derd-i derūn-ı dīn ü devlet olup serdārlar irsāline bāʿiṡ ve māye-i ḥavādiṡ olmış idi.

[Sābıḳān lālā olan Ramażān Paşa fevt olup Vefā'da defn olındı, fī 21 Cemādiye'l-ūlā sene 1003.][3]

[Vezāret-i Lālā ve ʿazl-i Caġala-zāde ve ḳapudan şüden-i Ḫalīl Paşa, 18 Cemādiye'l-ūlā sene 1003.][4]

[Ḳatl-i Deli İbrāhīm Paşa, yevmü'l-cumʿa, 13 Cemādiye'l-ūlā sene 1003.][5]

[Müftī Bostān-zāde Efendi'ye yüz aḳçe teraḳḳī iḥsān olınup vaẓīfeleri yedi

1 Terbiyet-i SE
2 "Dağı Ferhat deldi, la'li Perviz buldu."
3 Sābıḳān//1003, 288a der-kenār R1
4 Vezāret-i//1003, 288a der-kenār R1
5 Ḳatl//1003:- E; 288a der-kenār R1

yüz oldı ve Mekke Ḳāżīsi Yaḥyā Efendi ḫunkār şeyḫi olup el öpdiler, 25 Cemādiye'l-āḫire sene 1003.][1]

[Vezīr-i aʿẓam şüden-i Ferhād Paşa be-cā-yı Sinān Paşa, yevmü'l-ḫamīs 6 Cemādiye'l-āḫire sene 1003.][2]

[Yeñiçeri Aġası Aḥmed Aġa maʿzūl olup Yemişci Ḥasan Aġa mükerreren aġa oldı. İki defʿa aġalıḳ bunda vāḳiʿ olmışdur, fī 8 Şevvāl sene 1003.][3]

[Gence ḳulı vaẓīfe bahānesiyle sipāh Ferhād Paşa'nuñ ḳatlin murād eyleyüp naṣīḥat ile menʿa varan Lālā Paşa ve Ḫalīl Paşa'nuñ ṭaşla başların yarup memnūʿ olduḳlarında yeñiçeri aġası ve būstāncı başı müsellaḥ u müheyyā ve bī-nihāye nefer ile ḍarbı menʿ eylediler. Baʿdehu bāʿis̱-i fitnedür, diyü Siyāvuş Paşa Ḳonya'ya ve Sinān Paşa Malġara'ya, Cаġala-zāde Aḳşehr'e sürgün fermān olındı, fī Şaʿbān sene 1003.][4]

[Ferhād Paşa sefere çıḳdı, fī 17 Şaʿbān sene 1003.][5]

[Sābıḳan Şirvān Beglerbegisi Caʿfer Paşa Boġdan'a ve Ṣaturcı Meḥemmed Paşa Eflaḳ'a beglerbegi olup ol vilāyetler eyāletler olup Yeñişehrli Muḥarrem Beg defterdār olup cümle memāliki muḳāṭaʿa olup on iki biñ muvaẓẓaf ḳul yazılmaḳ fermān olındı, fī 5 Ramażān sene 1003.][6]

[Sinān Paşa Malġara'dan gelüp ṣadr-ı aʿẓam oldı, fī selḫ-i Şevvāl sene 1003.][7]

[Ḳaṣaba-i Ruscuḳ'da muḥāfaẓa üzere olan Muṣṭafā Paşa şehīd olup Miḫal ol eṭrāfa müstevlī oldı. Faṣl-ı şitā ve es̱nā-yı cülūsdur, sene 1003.][8]

[Caʿfer Paşa serdār olup Rūmiline çıḳdı, fī 3 Ṣafer 1003.][9]

Biñ dört Rebīʿu'l-evvel'inüñ muntaṣıfında Sinān Paşa ʿazl olınup Lālā Meḥemmed Paşa ṣadr-ı aʿzam olmış iken ol gürg-i bārān-dīdenüñ ḳuvvet-i

1 Müftī//1003, 288a der-kenār R1
2 Vezīr-i//1003, 288a der-kenār R1
3 Yeñiçeri//1003, 288a der-kenār R1
4 Gence//1003, 288a der-kenār R1
5 Ferhād//1003:- E; 288a der-kenār R1
6 Sābıḳān//1003, 288b der-kenār R1
7 Sinān//1003, 288b der-kenār R1
8 Ḳaṣaba-i//1003, 288b der-kenār R1
9 Caʿfer//1003, 288b der-kenār R1

ser-pençe-i baḫtına ṭāḳat getürmeyüp on[1] günden ṣoñra maraż-ı şīr-pençeden vefāt ve selefi ḫāmisen ṣadāret ile telāfī-i māfāt eyledi. Sinān Paşa bu def'a vezāretinde pādişāh-ı cihān-güşāya Engürüs seferini ilḳā ve ol ġazā-yı ġarrāya iġrā idüp levāzım-ı cihān-gīrī tedārikinde iken dest-i ecel girībānın alup evā'il-i māh-ı Şa'bān'da a'lām-ı ġazādan bedel naḫl-i 'azā ile müteveccih-i 'ālem-i beḳā oldı. Vezīr-i S̱ānī İbrāhīm Paşa āṣaf-ı ṣaff-ārā[2] ḳılındı.

Mıṣrā' Cihāna feyżi 'āmm olsun diyü bir meşreb-i pāküñ
Yed-i ḳudret öñinden ḳaldururmış seng-i ḫārāyı

[Ferhād Paşa Ruscuḳ'dan gelüp çiftliginde muḫtefī iken Yediḳulle'de boġuldı, yevmü'l-aḥad 4 Ṣafer 1004.][3]

[Biñ dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Dārü's-sa'āde Aġası Aḳ Muṣṭafā Aġa şīr-pençeden fevt olup yirine Ḳara 'Os̱mān Aġa ḥāfıẓ-ı dārü's-sa'āde oldı.][4]

[Şāh-ı 'Acem şeh-zādesi Ḥaydar Mīrzā maraż-ı ṭā'ūndan vefāt eyleyüp Ḥażret-i Eyyūb'de müstaḳill türbe binası fermān olındı, fī 18 Rebī'u'l-āḫir sene 1004.][5]

[Vezīr-i S̱ālis̱ Cerrāḥ Meḥemmed Paşa ẕaḫīre iştirāsı içün Belġırad'a gönderildi, fī Receb sene 1004.][6]

[Ḫadım Ḥasan Paşa şehr muḥāfaẓasına ḳaldı, yevmü'l-ḫamīs 24 Şevvāl sene 1004.][7]

[Aḫī-zāde Efendi İstanbul ḳāżīsi, der-Muḥarrem sene 1004] [8]

[Ḳapudan Ḫalīl Paşa ṭonanmaya çıḳdı, yevmü's-sebt 19 Şevvāl sene 1004.][9]

Biñ dört Şevvāl'inde ṣāḥib-ḳırān-ı **[288b]** zemān, ḳahramān-ı bī-emān;

---

1 Ol SE
2 285b E
3 Ferhād//1004, 288b der-kenār R1
4 Biñ//oldı, 288b der-kenār R1
5 Şāh-ı//1004, 288b der-kenār R1
6 Vezīr-i//1004, 288b der-kenār R1
7 Ḫadım//1004, 288b der-kenār R1
8 Aḫī//1004, 289a der-kenār R1; İstanbul ḳāżīsi Aḫī-zāde Efendi'dür SE; Tarih R1'de boş bırakılmıştır.
9 Ḳapudan//1004, 289a der-kenār R1

Beyt
مثل در زمانه بفرزانکی
سرشته زمردی و مردانکی [1]

Ebü'l-feth-i s̱ānī, Meḥemmed H̱ān-ı 'Os̱mānī ferr-i devlet-i ḳāhire ve kemāl-i şevket-i bāhire ile neşr-i a'lām ve cem'-i 'asker-i İslām eyleyüp diyār-ı Engürüs'e 'azīmet-i hümāyūn buyurdı. Biñ beş Ṣafer'inde vāḳi' bir rūz-ı ẓa-fer-bürūzda "Egri" nām ḥıṣn-ı ḥaṣīni ẖamīs-i meymenet-enīs ile mınṭaḳa-tu'l-burūc gibi iḥāṭa ve ol seng-i rāh-ı eẕāyı imāṭa fermān olınmağın ṭop-ı gerdūn-kūb ile melā'īni ḳahr u iz'āc ve mi'ṣara-i muḥāṣara ile küffār-ı ẖāksārı döñe döñe[2] iẖrāc eyleyüp fetḥ ü firūzı müyesser ve ḳal'a-i sengīn-bünyād sīne-i ṣūfī-i ṣāfī-nihād gibi nūr-ı īmānla münevver oldı. Ḳużāt-ı Rūm'dan Çatal[3]-zāde Maḥmūd Dā'ī resm-i tārīẖi bu gūne mürā'ī olmış idi:

Mıṣrā' Nemçeden Sulṭān Meḥemmed aldı Egri Ḳal'asın[4] (1005)

Engürüs ḳıralı olan menḥūs deryā-yı pür-ẖurūş-ı 'asker-i bī-pāyāna sedd-i rāh olmaḳ zu'mı ile mecmū'-ı ehl-i ṣalībden meded-ẖᵛāh olup kūh-peyker alaylar ve sāyebān-ı gerdūn-sāylar ṣaḥrā-yı pehnāyı tezyīn ve ẖarḳ-ı ẖandeḳ-ı tabur ile mānend-i ḥıṣn-ı ḥaṣīn eylemiş idi. El-ḳıṣṣa çāsār-ı ẖāksār-ı Nem-çe ve ḥākim-i Efrenc ve ḳıral-ı Erdel 'asker-i mūr-şümārların i'dād ve Leh ü Çeh'üñ bānları ve Boğdan ü Eflaḳ voyvodaları ve sevākin-i cezā'irüñ ḳapu-danları cuyūş-ı āhen-pūş ile imdād idüp gürūh-ı gürūhe-zenān ile yedi ser-'as-ker, mānend-i ejdehā-yı heft ser, mühre-nis̱ār ü āteş-feşān ve kūs-ı heft-cūş-ı sīne-kūpān ve nefīr-i ṣūr-ı ṣafīr-ġarrān ile ol yedi alay[5] deryā-yı āteş-ẖurūşān olup 'asker-i İslām'a hücūm ve ẓalām-ı duẖān u ġubārdan sīne-i ṣaḥrāyı pür-ġumūm eyledi. Māh-ı Rebī'u'l-evve'lüñ ikinci güni telāḳī-i ṣaffeyn ve emvāc-ı efvācdan teṣādüm-i keffeyn vāḳi' olup yevm-i ẖamīsde ẖamīs-i Müslimīn mā-nend-i şīr-i 'arīn[6] pençe-zen-i gürāzān-ı tīz-dendān olmağla ve lūle-i ceng ü

1 "(O), zamane insanları arasında adamlık ve yiğitlik ile yoğrulmuş olup bilgelikte meseldir."
2 169a SE
3 Ḥayāl SE
4 نمچه دن سلطان محمد الدى اكرى قلعه سن
5 - SE
6 Ġarīn SE

āşūb, felekü'l-eflākden aşup ẓalām-ı leyl-i pür-veyl, isdāl-i ẕeyl eyledükde zebān-ı ḥāl-i düşmen-i bed-sigāl;

Mıṣrā' طبل آسايش بزن ما مرد ميدان نيستيم [1]

mażmūnını gūş-ı hūş-ı ceng-cūyāna īṣāl eyledi. Ṣabāḥ-ı cum'a şafaḳ-gūn bayraḳlar ufuḳdan güẕār ve rāyet-i sefīd-i İslām revnaḳ-ı dīn-i mübīni āşikār idüp ser-i 'alem-i zerrīn-i āftāb-diraḫş zemīn ü zemāna kevkebe-baḫş olduḳda ḳalb ü cenāḥ ve meymene vü meysere ḳarīn-i tertīb ve fürūzīne-i ṭalī'a birle āteş-i ḥarb ü ḳitāl pür-lehīb olup çarḫacılar şerer gibi çarḫa-zenān ve şu'le-miẟāl yaluñ ḳılıçla ḥamle-künān olmağla tīġ-zen dilāverler mānend-i Rüstem ü Bījen;

Beyt Bir tīġ-ı zer-nişānla girmişdi 'arṣaya
Şemşīr-bāz-ı ma'reke-i ṣaḥn-ı[2] āsumān

mażmūnından nişān olduḳda leşker-i küffār ser-ā-pā pūlāda ġarḳ ve sevād-ı seḥāb-kirdārı tüfeng-i āteş-feşānla mādde-i bārān ü berḳ olup tīġ ü teberle alayların ḫarḳ ve ḍarb-ı ḥadīd-i bārid gibi laġve iştiġāl, belki endīşe-i muḥāl olmağın 'asker-i İslām zülf-i müşkīn-i dil-ārām gibi iki cānibe perīşān olup ol cānverān remān, mānend-i mest-i ser-gerdān dāmgāh-ı muḫayyem-i hümāyūna revān oldılar. Ḳarīne-i ḥāl;

Mıṣrā' Atup tīr-i du'ā **[289a]** nāvek-figenler
Fenā gül-bāngı çekdi ḍarb-zenler

mażmūnı 'unvān-ı ṣaḥīfe-i ḥāl olup tīr-i ṣabā-mesīr-i seriyye-i İslāmiyān ṣaḥrāyı sīnelerin neyistān[3] ve müdāfa'aya āmāde olan müdāfi'-i girān, mühre-i sengle suṭūr-ı ṣufūfı masṭar-ı mesnevīden nişān eyledi. Lākin ol gürūh-ı li'ām ḳābil-i ḫarḳ u iltiyām olup muḫayyem-i hümāyūna mülteḥiḳ ve esvāḳ-ı ḫıyām içinde müteferriḳ olduḳlarında ḳaṣṣābān-ı çābük-dest-i çālāk elinde āġuşte-i ḫūn u ḫāk olup;

1 "Davul misali vur bana, savaş meydanının eri değiliz."
2 ṣaḥn-ı:ṣaḥn ü SE
3 286a E

Mıṣrā' Bir ejdehā-yı dü serdür bu ḫayme-i dünyā
Giren derūnına olur hemīşe nā-peydā

mażmūnı nümāyān, ṣaḥrāda bāḳī ḳalan kefere ﴿كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنفِرَةٌ فَرَّتْ مِن قَسْوَرَةٍ﴾[1] eṭrāfa perīşān olduḳda şīrān-ı peleng-intiḳām-ı neheng-iltiḳām her birin bir yoldan ḥacīme revān eyleyüp baḳıyyetü's-süyūf olan ṣufūf, senābik-i ḫayl ile mānend-i süfūf olup eczā-yı vücūdı sūde-i hāven-i hevān ve ḫamīr-i māye-i şerr ü fesādī ḫākle yeksān oldı.

Mıṣrā' Ḳıyāmet ḳopdı ḥaşr oldı ṣırāṭ-ı tīġ olup ẓāhir
Ḳılıçdan geçmedük rūy-ı zemīnde ḳalmadı kāfir

Ba'żı seyyāḥān-ı cihān-dīdeden mesmū'dur ki diyār-ı Firengistān'da pādişāh-ı maġfūrı "ṣāḥib-ḳırān" 'unvānı ile yād idüp resm-i mu'tādları üzere taṣvīr itdüklerinde cümle ecdād-ı kirāmları temāşīline taḳdīm ve ceng-i mezbūrda ḳahr-ı ḳahramānīleri ẓuhūr itmekle tekrīm iderler imiş. El-ḥaḳḳ böyle 'asker-i bī-kerān kemāl-i ġalebe vü istīlā ṣūreti nümāyān olduḳdan ṣoñra bu mertebe ḳahr u istīṣāl olınmaḳ maḥż-ı luṭf-ı Perverdigār ve imdād-ı sened-i ebrār olup manẓūr-ı 'ayn-ı 'ināyet olduḳları āşikārdur. Faḳīr-i rāḳımu'l-ḥurūf eydür; ol esnāda firārīler 'an'anasından aḫbār-ı mūḥişe perīşān olup 'āmme-i İslāmiyān intiẓār-ı ḫaber-i ḫayr ile vālih ü ḥayrān iken vālid-i merḥūm bir seḥer vuḳū'-ı fetḥ u nuṣretle bu ḥaḳīri tebşīr ve tebāşīr-i ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi bu mübeşşere-i ġaybiyye ile dil-i sevdā-zedeyi tenvīr idüp buyurdılar ki "Bu gice Ḥażret-i Resūl-i Ekrem *ṣalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem* meclis-i şerīflerine dāḫil olup istimā' eyledüm ki aṣḥāb-ı kirām[2] fetḥ u nuṣrete müte'alliḳ basṭ-ı kelām iderler. Çünki derūn-ı ḫāṭırda aḫbār-ı 'asker-i İslām'a şiddet-i intiẓār, dil-teşne-i cān bilüp resīdenüñ āb-ı zülāle ve 'āşıḳ-ı bī-tābuñ tābiş-i eşi''a-i cemāle intiẓārından müste'ār idi. Böyle ruvāt-ı ṣaḥīḥu'l-esnād lisānından iltiḳāṭ-ı gevher-i murād mümkin olıcaḳ şāḫ-ı gül gibi ser-ā-pā gūş ve deryūze-i kāse-i sāmi'a ile mālik-i niṣāb-ı gevher-fürūş olmış idüm. Her cevher-i şeb-tāb-ı[3] şāhāne ki

1 Kur'ân-ı Kerîm, Müddessir Sûresi, 74/ 50-51, "Ürkmüş yaban eşekleri gibi arslandan kaçmaktalar."
2 169b SE
3 Şeb-tāb-ı:şebāb-ı SE

la'l-i dürr-efşānlarından ġalṭān ola, āvīze-i misma'a-i cānum, belki ḳandīl-i ḥücre-fürūz-ı ṣavma'a-i cenānum olurdı. Vaḳā'i'-i ġazāyı bi-temāmihā rivāyet ve 'ale't-tertīb sübḥa-i rişte-i ḥikāyet ḳılduḳlarından ṣoñra ol ḥalḳaya imāme-i sübḥavār vāsıṭatu'l-'ıḳd-ı gevher-i şehvār olan ẕāt-ı mükerrem ki ġālibā Ḥażret-i Ṣıddīḳ-ı Ekrem *raḍiya'llāhu te'ālā 'anhu* ḥażretleri, bu gūne 'uḳde-bend-i 'ıḳdu'l-le'āl-i maḳāl oldılar ki ' 'Askerüñ inhizāmı muḳarrer ve şikeste-cevher gibi iltiyāmı nā-müyesser idi. Pādişāhuñ ism-i şerīfi Meḥemmed olmaġla ġayret-i hem-nāmī-i Ḫayrü'l-verā *dāme bi-envāri'ṣ-ṣalāti münevverā* deryā-yı[1] luṭf-ı ilāhīyi cūşān ve cuyūş-i sürūşı ḫurūşān idüp melā'ike-i naṣr ile imdād ve cünūd-i ġaybı muraḫḫaṣ-ı nefīr-i 'āmm-ı cihād eylediler. Tā ki ṣūret-i me'mūl āyine-i ḥuṣūlde cilveger oldı.' "

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ﴾[2]

Seḥeri Vezīr-i A'ẓam İbrāhīm Paşa ma'zūl ve ṭalī'a serdārı olan Caġala-zāde Sinān Paşa maḳām-ı ṣadāret-i 'uẓmāya mevṣūl oldı ve Ḳırım Ḫānı Ġāzī Girāy Ḫān-ı Cengīzī[3] āstāne mülāzemeti ile me'mūr olup mülāzım-ı rikāb-ı sulṭānī[4] olan birāder-i kihteri Fetiḥ Girāy sulṭān ḫidmeti muḳābelesinde ḫān oldı. Ba'dehu Meḥemmed Paşa oġlı vezīr-i dilīr Ḥasan Paşa Belġırad'da muḥāfaẓaya ta'yīn olınup dārü's-salṭana cānibine 'azīmet-i hümāyūn buyurıldı. Edrine ḳurbında Caġala-zāde Sinān Paşa'ya[5] Şām eyāleti virilüp İbrāhīm Paşa s̱āniyen ṣadru'l-vüzerā oldı ve Ġāzī Girāy Ḫān[6] maḳāmına i'āde ve Fetiḥ Girāy cānib-i āḫirete ser-dāde ḳılındı.

Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinüñ üçünci güni pādişāh-ı ġāzī taḫtgāh-ı 'ālem-penāha vāṣıl, 'aẓīm alay ile şehre dāḫil oldılar. Ol esnāda sulṭānu'ş-şu'arā Bāḳī Efendi'nüñ rikāb-ı hümāyūna 'arż itdükleri ḳaṣīdedendür:

---

1 R1'de buradan itibaren bir sayfa eksiktir. Varak numaraları sonradan eklendiği için numaralandırmada eksiklik görünmemektedir.

2 Kur'ân-ı Kerîm, Fâtır Sûresi, 35/ 34, "Bizden üzüntüyü gideren Allah'a hamd olsun. Doğrusu Rabb'imiz bağışlayandır. Şükrün karşılığını verendir ..."

3 286b E

4 Şāh-ı kām-yāb SE

5 Caġala//Paşa'ya:Caġala-zāde'ye SE

6 - R1, E

Bi-hamdi'llāh refīḳ oldı yine tevfīḳ-ı Rabbānī
Muẓaffer ḳıldı sulṭān-ı cüvān-baḫt-ı cihānbānı

Ḳudūm-i şāh ile ḫalḳuñ bu gün başına gün ṭoġdı
Yine tāb-ı rikābından cihānı ḳıldı nūrānī

Eşi"a bāl ü per oldı güneş zeyn itdi eṭrāfın
İrem ṭāvūsı gibi ṣubḥ-dem gösterdi cevlānı

Yine ol sancaḳ-ı zerrīn-ser ü sīmīn-ḳabā ḳıldı
Livā-yı ṣubḥ-ı nūrānī gibi rūşen bu eyvānı

Güneşdür ṭal'atı gūyā cihāndan def' u ref' itdi
Zalām-ı ẓulm ü 'udvānı ḍalāl-i küfr ü ṭuġyānı

Şeh-i kişver-sitān Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı Ġāzī kim
'Adūnuñ 'ırḳını ḳaṭ' eyledi şemşīr-i bürrānı

Didi Behrām-ı düşmen-kām gördi ḍarb-ı şemşīrin
Ḳoluña ḳuvvet iy rūz-ı veġānuñ Şāh-ı Merdānı

Şüreyyā ṣanmañ üstinde görince şīr-i gerdūnı
Aṭıldı āsmāne kūhsār-ı ḳahrı ḳaplanı[1]

Elinden ol ḳadar düşmen yimişdür boz doġanı kim
Ḳızılelmadan eyvā ḳopdı nā-geh işidüp anı

Çalındı kūslar ṭabl ü neḳāre ṣaldı āvāze
Dügün bayram idi gūyā ġuzāta ceng meydānı

Kimi şemşīr-bāz oldı kimi cān-bāz bu ḫalḳuñ
Temāşā eyleseñ ol günde görseñ ḥāl-i insānı

Ser-encām-ı cadū āḫir ne[2] ḥāle irişür dirken
Hezārān kelleler ṭop itdi nā-geh çarḫ çevgānı

---

1 Bu mısra SE'de bulunmamaktadır.

2 Yine SE

Dil-āverler oyunlar oynadı küffāra ol gün kim
Gören bāzīçe-i taḳdīrüñ oldı deng ü ḥayrānı

Çıḳup yelkenlüler Rūmī siperden bādbānlarla
Yine gösterdiler cūş u ḫurūş-ı baḥr-ı ʿummānı

Nehengāsā dil-āverler ʿadüvvi yuṭdılar gitdi
ʿAceb deryā imiş ḥaḳḳā bu leşkergāh-ı ʿOs̱mānī

Ser-i bī-maġz-ı düşmenden feżāda kāseler ṭoldı
Sibāʿ-ı kūh u deşte ḳıldılar tertīb-i mihmānī

Meger kim uğramış gerdūn öñinde seyl-i ḫūn içre
Şafaḳ ṣandı şebāngeh ḫalk dāmānındaki ḳanı

Dem-i aʿdā ile deşt-i cihānı lālezār itdi
Sipāh-ı berḳ-reftār-ı Tataruñ tīr-bārānı

Ne cünbiş ḳıldı kim āḫir dil-i düşmende yir[1] itdi
Meger gösterdi ol nīze ḫırām-ı ḳadd-i ḫūbānı

Mis̱āl-i ḥalḳa-i zülf-i girih-gīr-i ḫam-ender-ḫam
Biri birine ḳoydı tīġ-ı ḳahruñ kāfiristānı

Bilürsün anı mürġ-ı beyża-i pūlād-ı nuṣretdür[2]
ʿAceb mi dāne divşürse elinde tīġ-ı bürrānı

Hemān āyīne-i sırr-ı Ḫudādur ṭabʿ-ı şāhāne
Müberrā ġıll u ġışdan ḳalbi ṣāf u sāde sulṭānī

Mücellā sīnesi āyīnedār-ı şāhid-i ġaybī
Muṣaffā ḫāṭırı ṣūret-peẕīr-i rāz-ı pinhānī

Hemān oldur niyāzum senden iy Keyḫusrev-i s̱ānī
Ki gūş-ı hūşa mengūş eyle dürr-i pend-i pīrānı

---

1 Ser SE
2 SE'de bu mısradan sonra "Mübeşşere-i Ġaybiyye" biçiminde kırmızı mürekkeple yazılmış bir başlık mevcuttur.

Sikendersün ḳarīnün feylesūfān-ı cihān olsun
Ḥakīmān-ı zemāne hīçe ṣaymaz şaḫṣ-ı nā-dānı

Niyāz it Ḥaḳḳa iy Bāḳī vücūdın ḥıfẓ ide Bārī
Ḫaṭālardan nigehdār olsun ol Dārā-yı devrānı[1]

Ḫudāvendā Ḫudā ol ẕāt-ı pāke ḥırz-ı cān itsün
Du'ā-yı müstecāb-ı ṭā'ifān-ı 'arş-ı raḥmānī

Hemīşe feth-i fīrūzı livāña iltivā ḳılsun
Ḳapuña iltica itsün cihānuñ ḫān u ḫāḳānı[2]

Ḳaṣīde-i Merḥūm Vālid[3]

İrişdi ḳaṣr-ı Ḫavernaḳda reyḥaḳ-ı eyyām
Ki żabṭ-ı gūr-ı 'adüvve bulundı bir Behrām

Zihī ḫuceste mekān ü zemān-ı emn ü ferāġ
Zihī ḳudūm-i mübārek duḫūl-i dār-ı selām

Kü'ūs-i 'işrete tebdīl olundı kūs-i raḥīl
Dimā-yı kelle-i a'dā yirine mā'-ı müdām

Nice zemān idi bu mīşenüñ sibā'ından
Şerī'at olmış idi ḫūn-ı mīşe ḥükm-i ḥarām

Ġazāle pençe-i şīr olmış idi şāne-i mūy
Ḥüsām ü tīrini[4] atmışdı ḫāke Rüstem ü Sām

Biri biri ile kūhsār içinde ḳan yalaşup
Birāder olmış idi şāhbāz ü kebk ü ḥamām

Egerçi ṣūret-i selm ü ṣalāḥ ẓāhir idi
Fesād-ı 'āḳıbetinden alurdı būy meşām

---

1 287a E
2 170a SE
3 Ḳaṣīde//Vālid:Ḳaṣīde li-Merḥūm Nev'ī Efendi Vālid-i Cāmi'u'l-ḥurūf SE
4 Ḥüsām ü tīrini:Ḥüsām-ı tīrini SE

Mizāc-ı ʿāleme gelmişdi iḫtilāl ü fesād
Emīr-i ḳāhire muḥtāc idi ṣalāḥ-ı enām

Fütūr-ı silsile-i devlete bi-ḥamdi'llāh
Bu dürr-i tāc-ı ẓafer virdi ḳuvvet-ile niẓām

Zemān-ı devlet-i Sulṭān Meḥemmedīdür kim
Zemāne ser-keşini eyledi rikābına rām

Ebü'l-cihād laḳabı aña gökden indi bugün
Egerçi yir de Ebü'l-fetḥ kondı ceddine nām

Geçürdi cümle ḳılıçdan cünūd-i küffārı
Ṣırāṭ-ı tīġi ḳıyāmet ḳopardı ḫaṣma temām

Muḳābil olmaduġı leşkerüñ meger ol kim
ʿAdüvv yirine sayılmadı ol cünūd-ı li'ām

İderdi gün gibi şeh ḍarb-ı dest ile teshīr
Gürūh-ı ġarba ḳılıc çekmese sipāh-ı ʿavām[1]

Ḥużūrı uçmış idi murġ-ı rūḥ-ı aʿdānuñ
Mecāl olur mı ser-i sehm ü nīzede ārām

Ser ü siper ki muḳaddem döküldi maʿrekede
ʿAceb degül ki dökilürse[2] şikāra dāne vü dām

Şehā sürūr ile iḳbāl ile ṣafā geldüñ
Cemāl-i pāküñe müştāḳ idi ḫavāṣṣ u ʿavām

Nite ki ġuṣṣa vü şādī vü girye vü ḫande
Biri birin müteʿāḳib ola ṣabāḥ ile şām

Saʿādetüñ güneşi hergiz olmaya ġārib
Ṣabāḥ-ı devletüñe virmeye keder aḫşām

1 Bu mısra SE'de bulunmamaktadır.
2 Dökilür SE

[Egri seferinden dönildükde Rūmili Beglerbegisi Ḥasan Paşa'ya vezāret-i ḫāṣları virilüp eyāleti Lālā Meḥemmed Paşa'ya, Anaṭolı Ṣūfī Sinān Paşa'ya virildi. Nişāncı Lām ʿAlī Çelebi maʿzūl, yirine Re'īs Mūsā Çelebi, yirine Uncı-zāde[1].]

Biñ beş Şevvāl'inüñ evāḫirinde Belġırad'da muḥāfaẓaya taʿyīn olınan Ḥasan Paşa Ṭuna Yalısı muḥāfaẓasına me'mūr olup Ṣaturcı Meḥemmed Paşa diyār-ı Engürüs üzere serdār naṣb olınup irsāl olındı. Biñ altı tārīḫinde ʿasker-i küffār ile muḳābele ve ġālibāne ḥarb u muḳātele olup Bosna Beglerbegisi Tiryākī Ḥasan Paşa'nuñ ihmāli ile istīṣāl mümkin olmadı. Sene-i ātiyede Varad[2] seferi olup fetḥ-i ḳalʿa müyesser olmadı.

Biñ altı Rebīʿu'l-evvel'inde **[289b]** Ṣadr-ı Aʿẓam İbrāhīm Paşa, Ġāzī Girāy Ḫān'uñ ibḳāsına sebeb olup Fetiḥ Girāy Ḫān-ı bahādıruñ Egri seferinde sebḳ iden ḫidmeti muḳābelesinde vāyesi ḥırmān ü[3] cezā-yı Sinimmār ve ten-i nāz-perveri ṭuʿme-i sinn-i mār olmaḳ bāʿiṣ-i ḳahr-ı şehr-yār-ı cihāndār olmaġın ʿazl olınup mühr-i vezāret Ḫadım Ḥasan Paşa'ya ʿināyet olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ınuñ ikinci güni Ḥasan Paşa Yediḳulle'de ḥabs olınup bir hefteden ṣoñra ḳatl olındı. Yirine Cerrāḥ Meḥemmed Paşa ṣadr-ı aʿẓam oldı. Bu eṡnāda Yanıḳ Ḳalʿası'na[4] ve baʿż-ı ḳılāʿa küffār istīlā itdügi ḫaber-i muṣībet-eṡer vārid oldı.

Māh-ı Şevvāl'üñ ṭoḳuzuncı güni Ḫalīl Paşa ʿazl olınup Caġala-zāde tekrār kapudan oldı. Bundan aḳdem vezīr-i dilīr Meḥemmed Paşa oġlı Ḥasan Paşa, Baġdād-ı dārü's-selām eyāletine gönderilüp zümre-i ṭavāşīden Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa, Ṭuna Yalısı'nda muḥāfaẓaya me'mūr olmış idi.

[Ṣūfī Sinān Paşa, Egri muḥāfaẓasına taʿyīn olındı, fī evāḫiri Ṣafer sene 1005.][5]

[Vezīr-i dilīr Ḫadım Caʿfer Paşa ve Rūmili Beglerbegisi Deli Paşa muḳaddem tabura gönderilüp münhezimen geldiler, fī selḫ-i Ṣafer sene 1005.][6]

[Rūmili eyāleti Meḥemmed Paşa oġlı Ḥasan Paşa'ya virildi ve Rūmili beglerbegisi, Bosna ve Ṭameşvar paşaları ile meymene-i hümāyūna Anaṭolı Beglerbegisi Lālā Meḥemmed Paşa fermān ve Ḥaleb ve Sivas ve Marʿaş paşaları ile

1 Egri//zāde, der-kenār E
2 Vardar SE
3 ḥırmān ü:- R1, E
4 287b E
5 Ṣūfī//1005, 289a der-kenār R1
6 Vezīr-i//1005, 289a der-kenār R1

yesāra ta'yīn olınup çarḫa serdārlıġı Vezīr Caġala-zāde'ye ve Diyārbekr ve Şām 'askerine fermān olındı, fī ġurre-i Rebī'u'l-evvel Sene 1005.][1]

Biñ yedi senesi evā'ilinde Nigbolı öñinde Miḫal-i mel'ūn 'ale'l-ġafle baṣup mehzūmen ḳal'aya girüp muḥāṣara olındugı ḫaberi geldükde māh-ı Rebī'u'l-evve'lüñ on sekizinci güni vezīr-i ṣā'ib-tedbīr Güzelce Maḥmūd Paşa serdār ta'yīn olınup alayla İstanbul'dan çıḳdı.

[Pesprim ve Papa ve Tata ḳal'alarına kāfir müstevlī oldı, fī tārīḫi'l-mezbūr.][2]

[Lām 'Alī Çelebi başdefterdār ḳā'im-maḳāmı, Burhān defterdār, Uncı-zāde nişāncı aṣīl, Medḥī Çelebi re'īs-i ḳā'im-maḳāmdur. Ba'dehu Etmekci-zāde Belġırad'da defterdār oldı.][3]

[Ḳırım Ḫānı Ġāzī Girāy Ḫān ser-ḥadde ḳışlayup iki senede Serdār Ṣaturcı ile hem-'inān olmışdur.][4]

[İbrāhīm Paşa'nuñ evvel senesinde daḫı ki "Uyvar seferi" dimekle ma'rūfdur, bile olup meştāya müteveccih olındukda icāzet alup Ḳırım'a gitdi.][5]

[Yeñiçeri Aġası Ṭırnaḳcı daḫı İstanbul'da ḳışladı. Ba'dehu Ḳanije fetḥine ḥāżır oldı.][6]

Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinüñ ṭoḳuzuncı güni Cerrāḥ Paşa müteḳā'id olup İbrāhīm Paşa s̱ālis̱en ṣadru'l-vüzerā oldı. Māh-ı Şevvāl'üñ yigirminci güni İbrāhīm Paşa serdār-ı 'asker-i İslām ve Ḫalīl Paşa ḳā'im-maḳām olup vilāyet-i Engürüs-i menḥūs üzere neşr-i livā-yı fetḥ-iltivā ve sevḳ-ı a'lām-ı ricāl-i veġā eyledi.

Mıṣrā' Oldı serdār vezīr-i Ekrem[7] (1007)

tārīḫ-i 'azīmetleridür.

---

1 Rūmili//1005, 289a der-kenār R1
2 Pesprim//mezbūr, 289b der-kenār R1
3 Lām//oldı, 289b der-kenār R1
4 Ḳırım//olmışdur, 289b R1 der-kenār R1; Bu paragraf SE'de 170b'de metin içerisine yerleştirilmiştir. Metnin anlam akışını bozduğu için buraya alınması uygun görüldü.
5 İbrāhīm//gitdi, 289b R1; Bu paragraf SE'de 170b'de metin içerisine yerleştirilmiştir. Metnin anlam akışını bozduğu için buraya alınması uygun görüldü.
6 Yeñiçeri//oldı, 289b der-kenār R1
7 اولدى سردار وزير اكرم

Dārü'l-cihād-ı Belġırad'da muntaẓır-ı ḳudūm-i serdār-ı ẓafer-mu'tād olan Ṣaturcı Meḥemmed Paşa iki sene serdārlıġında ihmāli ve it'āb-ı 'asker-i manṣūr u isrāf-ı māli ve zemānında Yanıḳ Ḳal'ası'nuñ intizā'ı ve nice ḳılā'ın iḳtilā'ı muḥarrik-i ḳahr-ı Ḳahramānī olup māh-ı Ẕi'l-ḥicce'de pādāş-ı 'ameli tīġ-ı ser-endāza ḥavāle ve Yeñiçeri Aġası Ṭırnaḳcı Ḥasan Aġa eliyle izāle olındı. 'Asker-i İslām nice şühūr ü a'vām küffār-ı ḫāksār ile dest ü girībān olup öte yaḳanuñ ümerā vü ecnādı muḫayyem-i hümāyūnla Engürüs ġazāsına revān olmaġın Etrāk ü Ekrādı ve evġād u Manavġādı;

Şi'r چو بیشه تهی کردد از نره شیر
شغال اندر آید ز بیشه دلیر [1]

mażmūnı üzere cādde-i iṭā'atdan ḫurūc ve ḳulel-i cināyet ü 'iṣyāna 'urūc idüp "Ḳara Yazıcı" dimekle ma'rūf " 'Abdu'l-ḥalīm" nām sekbān bölükbaşısı ser-i eşḳıyā ve düşmen-i cān-ı re'āyā olup bu eṣnāda[2] Ḥabeş eyāletinden ma'zūl Ḥüseyn Paşa teftīş-i maḥā'if bahānesiyle öte yaḳaya çıḳup meẓālimi keṣīr ve 'afv-i cerā'imi 'asīr olmaġla Ḳara Yazıcı'ya mülḥaḳ u muṭāvi' olup ḳırān-ı naḥseyn vāḳi' oldı. Gürūh-ı celālī alev-i āteş gibi her ṭarafdan livā-keş olup mānend-i erḍa ṣaḥīfe-i arża perīşān ve naḳş-ı dil-keş-i emn ü emān bī-nām ü nişān oldı.

Biñ sekiz Muḥarrem'inde Sinān Paşa-zāde vezīr, Meḥemmed Paşa serdār ta'yīn olınup irsāl olındı. Eşḳıyā Ruhā Ḳal'ası'na ilticā itmegin serdār-ı nāmdār muḥāṣara vü tażyīḳ ve iz'āc ü iḫrācı taḥḳīḳ eyledükde Ḳara Yazıcı, Ḥüseyn Paşa'yı fedā idüp 'ahid-nāme-i ṣulḥ ile **[290a]** dāmgāh-ı Ruhā'dan rehā bulup;

Mıṣrā' Yazıcı kendüsine kem yazmaz

mażmūnı ile 'āmil oldı. Ḥüseyn Paşa İstanbul'a geldükde mesle-i rūzgār olup cezāsını buldı. Yazıcı'ya Amāsıyye sancaġı virilüp[3] birḳaç gün müdārāt olındı. Ba'dehu ḍalāl-i ḳadīminde pā-ber-cā-yı ıṣrār ve fesād üzere ber-ḳarār olmaġın Baġdād eyāletinden munfaṣıl Ḥasan Paşa serdār ve āstāneden Ḥācī İbrāhīm Paşa ser-'asker-i gīrūdār olup İbrāhīm Paşa serdāra mülāḳī olmadın ẓāhir-i

1 "Erkek aslan ormanı boş bırakınca çakal o ormana yiğit gibi girer."
2 Olup//eṣnāda:- SE
3 170b SE

Ḳayṣeriyye'de münhezim ve cem'-i perīşān ile ṭaraf-ı serdāra 'āzim olup Elbistān ṣaḥrāsında mecmū'-ı 'asker, Celālī'ye ber-ā-ber olduḳda Yazıcı alayların ḫaṭṭ-ı şikeste gibi perīşān u meskūr ve dāl-i[1] dīvānī gibi şikeste-gerden ü maḳhūr itdiler. Ḳara Yazıcı ol senede helāk[2] ve sevād-ı vücūdından ḫarīṭa-i ḫāk-i pāk olup[3] birāderi Deli Ḥasan ṣaġ ve[4] esen ḳalmaġla cem'iyyet-i ehl-i fesād gitdükçe müstezād oldı[5].

Gīlān pādişāhı olup mülkinden cüdā ve mihmān-ı pādişāh-ı 'aṭā-baḫşā olan Aḥmed Ḫān vefāt eyledi. Miḫal-i ehl-i ḍalālüñ helāki ḫaberi geldi. "Kirā" nām Yehūdiyye sipāh ṭalebi ile ḳatl olındı. Māh-ı Şevvāl'de Ḫalīl Paşa ḳā'im-maḳāmlıḳdan ref' olınup Ḥāfıẓ Paşa cā-nişīn oldı.

[Tārīḫ Didi hātif Kirānuñ ḳatline tārīh-i ġarrā[6] (1008)][7]

Biñ ṭoḳuz Rebī'u'l-evvel'inüñ beşinci güni Yemişci Ḥasan Paşa kesdürdügi cedīd aḳçe çıḳup filori yüz yigirmiye ve ġuruş seksene indi.

[Filori iki yüz yigirmiye dek çıḳmışdur.][8]

Bundan aḳdem Tebrīz muḥāfaẓasında olan vezīr-i dilīr Ḫadım Ca'fer Paşa, Gürcistān beglerinden Aleḳsandra Ḫān'uñ başın kesüp oġulların ve Simon'ı esīr[9] itmiş idi. Māh-ı mezbūruñ sekizinci güni ṭoġrı[10] Dīvān-ı Hümāyūn'a gelüp Yediḳulle'ye gönderildi. Ol es̱nāda didügi rubā'īdür:

Rubā'ī Ġāret-zede-i çarḫ-ı sitem-kār oldum
Ḫalḳuñ gözine anuñ-içün ḫār oldum

Ger gitdi ise esb ü şütür bārı ile
Minnet yine[11] Allāha sebük-bār oldum

1 Dār-i SE
2 - SE
3 - SE
4 - SE
5 Ba'dehu//oldı, bölümü E'de sayfa kenarında olup ifadeler birbirine karıştığı için R1 ve SE'ye tâbi olundu.
6 دیدی هاتف کرانك قتلنه تاریخ غرا
7 Tārīḫ//1008, 290a der-kenār R1
8 Filori//çıḳmışdur, 290a der-kenār R1
9 288a E
10 - SE
11 Hele SE

Baʿdehu ḳalʿada Müselmān olup nāmı "Meḥemmed Beg" olmış idi. Devlet-i Aḥmed Ḫānī'de fevt oldı.

Maḥmūd Paşa, Yirgögi Ḳalʿası'nı temām idüp āstāneye geldi. Māh-ı Receb'de Tebrīz ḥākimi Caʿfer Paşa'nuñ intiḳāli istimāʿ olındı. Ġurre-i Şaʿbān'da Yemişci Ḥasan Paşa vezīr-i ḫāmis iken ḳā'im-maḳām-ı ṣadru'l-vüzerā oldı.

Şehr-i Şevvāl'de şarāba yasaġ olup ḫamr emāneti refʿ olındı. On birinci güni Ḥaleb eyāletinden maʿzūl Ḥācī İbrāhīm Paşa vezāret ile Celālī üzerine serdār oldı.

Sene-i mezbūrenüñ aʿẓam vaḳā'iʿi Ḳalʿa-i Ḳanije fetḥidür ki Egri fetḥine muʿādil bir fetḥ-i ʿaẓīmdür. Muḥāṣara esnāsında ʿaẓīm ʿasker ile tabur gelüp evvel taburı, baʿdehu ḳalʿayı fetḥ eylediler. Ehl-i İslām kefere-i taburdan müżā'aḳa vü ıżṭırāb üzere iken ṣuleḥādan biri vāḳıʿada görür ki Şeyḫü'l-İslām Ṣunʿu'llāh Efendi defʿ-i aʿdā içün bu duʿāyı taʿlīm ider. Fi'l-ḥaḳīḳa müdāvemet iderek eseri ẓāhir ve seḥeri envār-ı nuṣret mün'esir[1] olur. Duʿā[2] [budur]: اللهم قَوِّ قلوب المؤمنين بقوّة كرام البررة وألْقِ الرعب في قلوب الكفرة الفجرة[3]

[Tārīḫ-i ʿĀlī	Fetḥ olup ḳalʿa bozuldı ṭabur[4] (1009)
Dīger	Ḳanije Ḳalʿasın aldı serdār[5] (1009)
Dīger	Ḳaçurduñ kāfiri alduñ ḥiṣārı[6] (1009)][7]

Üç gün ve üç gice şehr ṭonanması oldı. Biñ on Muḥarrem'inüñ ʿaşr-ı evvelinde vezīr-i ġāzī **[290b]** İbrāhīm Paşa'nuñ ḫaber-i vefātı gelüp Yemişci Ḥasan Paşa ṣadr-ı aʿẓam oldı. Sefer zemānı olup İbrāhīm Paşa'nun otaġı Belġırad muḳābiline geçmiş bulunmaġın vezīr-i cedīd ʿacele ile ʿazm-i dārü'l-cihād-ı

1 Ve//mün'esir:- E
2 - SE
3 "Allahım değerli meleklerininin kuvvetiyle müminlerin kalbini koru! Kâfirlerin ve yoldan çıkanların kalbine korku ver."
4 فتح اولب قلعه بوزلدى طابور
5 قنيژه قلعه سن الدى سردار
6 قچوردك كافرى الدك حصارى
7 Tārīḫ-i//1009, 290a der-kenār R1

Belġırad eyledi. Ḫalīl Paşa tekrār[1] ḳā'im-maḳām ve Ḥāfıẓ Paşa s̱ālis̱-i[2] vüzerā-yı kirām oldı. Sene-i sābıḳa evāḫirinde Ḥācī İbrāhīm Paşa Ḳayṣeriyye öñinde münhezim olup Celālī def'ına Baġdād eyāletinden ma'zūl Vezīroġlı Ḥasan Paşa ta'yīn olınmış idi. Elbistān'da Yazıcı 'askerini bozduġı ḫaber selḫ-i Rebī'u'l-evvel'de gelüp evāḫir-i Cemādiye'l-āḫire'de Celālī başları geldi[3]. Yazıcı, Canik Ṭaġları'nda mürd olduġı ḫaber Ramażān'da vāṣıl oldı. İstolni Belġırad'ı kāfir alup serdār üzerine varduḳda tabur sedd-i rāh olup Budin Beglerbegisi Manḳırḳuşı ve Meḥemmed Ketḫudā şehīd oldılar.

[Vuḳū'-ı ḥarb u şikesten-i Yazıcı yevmü'l-aḥad 18 Rebī'u'l-evvel sene 1010.][4]

[Biñ on tārīḫinde Ḫadım Ḫusrev Paşa serdār ta'yīn olınup fikri saḳīm ve rāyı 'aḳīm olmaġla muḳaddemāt-ı vāhiyesi netīce-baḫş olmadı. Bi'l-āḫire biñ on bir tārīḫinde Deli Ḥasan Paşa ġāfilāne ḥareket ve āstān-ı pādişāh-ı 'aṭā-baḫş ü ḫaṭā-pūşa mürāca'at eyleyüp maẓhar-ı 'afv-i sulṭānī ve eyālet-i Bosna'nuñ mīr-i mīrānı olup Gelibolı ma'berinden cānib-i Rūm'a 'ubūr eyledi.][5]

'Ulemā cem'iyyet eyleyüp [cem'iyyet fī yevmü'l-is̱neyn 23 Receb sene 1011][6] ḳā'im-maḳām Ḫalīl Paşa'ya vardılar ve "Ḫilāf-ı şer'-i şerīf ḥareket iden sipāhuñ ḥaḳlarından gelinmek gerekdür." didüklerinde sözleri telḫīṣ olınup mūcibince ḫaṭṭ-ı şerīf vārid oldı. Bu esnāda ki[7] māh-ı Ẕi'l-ḳa'de evā'ilidür, Ḫalīl Paşa ref' olınup Sā'atcı Ḥasan Paşa ḳā'im-maḳām oldı ve yeñiçeri aġası olan Ḳapu Aġası Dāmādı 'Alī Aġa sefere çıḳdı. Biñ on bir Muḥarrem'inde Ḥasan Paşa Toḳat ḳışlasında ġāfil iken Celālī Yazıcı'nuñ ḳarındaşı Deli Ḥasan muḥāṣara eyleyüp bi'l-āḫire mināreden fındıḳ ile urdurup şehīd itdügi ḫaber vāṣıl oldı.

Cemādiye'l-ūlā evā'ilinde Behrām Ketḫudā Medresesi'nde ḫāric nāmına olan "Nadājlı" laḳabı ile meşhūr "Ṣarı 'Abdu'r-raḥmān" nām mülḥidüñ boynı urıldı.

---

1 - SE
2 s̱āliṡ-i:s̱ālis̱en SE
3 Başları geldi:başı SE
4 Vuḳū'-ı//1010, 290b der-kenār R1
5 Biñ//eyledi, 290a der-kenār R1, Bu paragraf SE'de 170b'de metin içerisine yerleştirilmiştir. Metnin anlam akışını bozduğu için buraya alınması uygun görüldü.
6 cem'iyyet fī//1011, 290b der-kenār R1
7 - SE

[Ḳatl-i Nadājlı der dīvān-ı ʿālī, yevmü's-sebt ʿāşir-i Cemādiye'l-ūlā sene 1011. Aḫī-zāde Efendi ṣadr-ı Rūm, Esʿad Efendi Anaṭolı iken ilzām olınmışdur.][1]

Anaṭolı muḥāfaẓasında olan Ḥāfıẓ Paşa'yı Kütāhiyye'de Celālī muḥāṣara eyleyüp Güzelce Maḥmūd Paşa taʿyīn olındı, fī 10 Receb sene 1010[2]. Māh-ı Receb'üñ yigirminci güni ḳul ṭā'ifesi ḥareket eyleyüp[3] sū'-i tedbīr olındı[4], diyü iʿtirāż itmekle Sāʿatcı refʿ olınup Güzelce Maḥmūd Paşa ḳā'im-maḳām ve müşāvereye dāḫil olan Yeñiçeri Aġası ʿAlī Aġa maʿzūl ve Bostāncıbaşı Deli Ferhād Aġa żābıṭ-ı Bektaşiyān oldı[5] ve Sāʿatcı Yediḳulle'ye gönderildi.

Māh-ı mezbūruñ yigirmi ikinci gicesi leyle-i sebtde[6] müfti'l-enām Ḫᵛā-ce-zāde Meḥemmed Efendi ʿazl olınup Ṣunʿu'llāh Efendi s̱āniyen şeyḫü'l-islām oldı. Yevm-i mezbūrda Anaṭolı Ṣadrı Esʿad Efendi maʿzūl olup yirine İstanbul Ḳāżīsi[7] Muṣṭafā Efendi, İstanbul'a[8] Mıṣr'dan maʿzūl ʿAbdu'l-vehhāb Efendi oldı. Bir iki günden ṣoñra zümre-i sipāh dergāh-ı şāh-ı cihān-penāha gelüp ayaḳ dīvānı olmasın iltimās ve Celālī melāli[9] ve memleket iḫtilāli bi'l-müşāfehe ʿarż olınması bābında ilḥāḥ-ı bī-ḳıyās eylemeleri ile pādişāh-ı ʿālem-penāh maṭ-laʿ-ı bāb-ı saʿādetden ʿarż-ı dīdār ve iḥżār olınan taḫt-ı gerdūn-naẓīr üzere ḳarār idüp şeyḫü'l-islām Ṣunʿu'llāh Efendi ve ḳā'im-maḳām Güzelce Maḥmūd Paşa ve ṣadreyn-i ʿulemā Aḫī-zāde Efendi ve Muṣṭafā Efendi ve ʿulemādan müder-risīne varunca otuz nefer aʿyān ve sā'ir erbāb-ı dīvān ḥużūrında sipāh ṭarafın-dan Ḥüseyn Ḫalīfe ve Poyraz ʿOs̱mān ve Kātib Cüz'ī pāy-ı taḫt-ı merām-baḫşa bilā-vāsıṭa ʿarż-ı ḥāl eyleyüp nuḫbe-i kelām ve ʿasker-i İslām seferde iken Celālī **[291a]** ḫānmānların istīṣāl ve ecille-i ekābiri ez̠ille-i aṣāġır rütbesine īṣāl ve ser-ā-ser memālik-i maḥrūseyi pāy-māl eyledi. Vükelā-yı devletüñ ihmāli ve maḥrem-i esrār-ı salṭanat olanlaruñ iġfāli bu kār-ı bü'l-ʿacebe sebeb olmaġla bi-ḥasbi'ş-şerʿ ve'l-ḳānūn her birinüñ cezā-yı sezā-yı aʿmāli der-kār ve sā'irlere

1 Ḳatl-i//olınmışdur, 290b der-kenār R1
2 Fī//1010:- SE
3 Güzelce//eyleyüp:- R1
4 171a SE
5 288b E
6 Sebtde idi SE
7 Efendisi R1, E
8 Yirine R1, E
9 ḥāli SE

bā'iṡ-i i'tibār olmaḳ mühimmāt-ı dīn ü devletden olduġı iş'ār olmaġın muḳaddemā ḳā'im-maḳām olan Sā'atcı Ḥasan Paşa ve müsteşār-ı salṭanat ve mü'temen-i umūr-ı mülk ü millet olan Vezīr-i Rābi' Ṭırnaḳcı Ḥasan Paşa maḳām-ı intiḳāma gelmiş iken berā'et-i ẕimmetleri nümāyān olduḳda maẓhar-ı 'afv-i pādişāh-ı cihān-bān olup zümre-i ṭavāşī-i ṭayş-ġavāşīden olan Ḫusrev Paşa'nuñ serdārlıġına bā'iṡ olmaḳ töhmeti ile Ḳapu Aġası Ġażanfer Aġa ve Dārü's-sa'āde Aġası[1] 'Oṡmān Aġa maẓhar-ı 'itāb ve tīġ-ı āb-gūn-ı āteş-tāb üzere kelleleri ḥabāb oldı. Ol iki mühre-i sefīd ü siyāh ġalṭān-ı meydān-ı siyāsetgāh olduḳda silk-i cem'iyyet güsiste-zimām[2] ve ser-rişte-i ḳīl ü ḳāl-i enām ḳarīn-i infiṣām olup pādişāh-ı 'ālem-penāh erkān-ı dīvānı selāmlayup ḥarem-i ḫāṣṣa revān ve 'asker-i nuṣret-me'āṡir gül-bāng-ı du'ā vü ṡenāyı felekü'l-eflāke yitürüp perīşān oldı. Biñ on bir Şa'bān'ında vezīr-i a'ẓam ve serdār-ı ekrem āstāneye ḳarīb olduḳda Ḳā'im-maḳām Maḥmūd Paşa a'māl-i mekr ü firīb idüp vezīr-i bī-tedbīrden ser-ḥadd-i manṣūr umūrında vāḳi' olan taḳṣīr sebebi ile a'dā-yı dīn Müslimīne ġālib ve şevket-i İslām'ı sālib olmış idi, diyü mü'eddāsından istiftā ve ṣūret-i fetvāyı ḳāżī'askerlere imżā itdürüp sipāh eline virmekle tekrār cem'iyyete bā'iṡ ve ümmü'l-ḫabā'iṡ-i ḥavādiṡ olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi hevāsına tābi' olan eşḳıyāyı taḥrīk idüp deryā-yı fitne mütelāṭım ve def' u iskāti mühim-sāz-ı dīn ü devlet olanlara lāzım ü müteḥattim olmaġın Yeñiçeri Aġası Deli Ferhād Aġa bu kār-ı ṣa'buñ itmāmına ḥāżır ve ocaḳ ḫalḳı ile fermān-ı hümāyūna muntaẓır oldı.

Māh-ı Şa'bān'uñ yigirmi beşinci gicesi Vezīr-i A'ẓam Yemişci Ḥasan Paşa ser-ḥadd-i Belġırad muḥāfaẓasına vezīr-i dilīr Lālā Meḥemmed Paşa'yı ta'yīn itdükden ṣoñra ılġar ile gelüp şehre vāṣıl ve serāy-ı sürūrına dāḫil olmış idi. 'Ale's-ṣabāḥ yevm-i ḫamīsde yeñiçeri aġası ḳapusına varup mecmū'-ı 'ulemā vü erkān-ı dīvān, fermān-berān-ı ṣadr-ı 'ālī-şān ve yeñiçeri[3] cerīleri müsellaḥ u mükemmel muntaẓırān-ı fermān olmışlar idi. Şeyḫü'l-İslām Ṣun'u'llāh Efendi ve Ḳā'im-maḳām Maḥmūd Paşa ġadr-ı vezīr-i zaḫm-ḫūrde ḫavfı ile iḫtifā eyleyüp Anaṭolı Ṣadrı Ebü'l-meyāmin Muṣṭafā Efendi ol meclisde müftī olup Ketḫudā Muṣṭafā Efendi Anaṭolı ṣadrı oldı. Ol esnāda sipāhuñ Atmeydānı'n-

1 Ġażanfer//Aġası:- E
2 niẓām SE
3 289a E; ("yeñiçeri" kelimesi mükerrer yazılmıştır.)

da cem'iyyeti ḫaberi alınup seriyye başları olan eşḫāṣ ṭaleb olındukda muḫā-lefet itdükleri içün yeñiçeri aġası hücūm eyleyüp cem'iyyetlerini perīşān ve āṡār-ı fitne vü fesādı bī-nām ü nişān eyledi. Ba'dehu rü'esā-yı sipāhdan saṭvet-i ḳahr-ı şehenşāh-ı **[291b]** cihān-penāh ḫavfı ile[1] muḫtefī olan Poyraz 'Oṡmān ve Öküz Maḥmūd ve Depegöz Rıḍvān aḫẕ olınup ḥużūr-ı pādişāhīde naḳş-ı meydān-ı siyāsetgāh oldılar. Māh-ı Ramażān'uñ on birinci güni dīvān-ı 'ālīde 'aḳd-ı meclis-i müşāvere olınup Cerrāḥ Meḥemmed Paşa, Celālī üzerine serdār olmaḳ muḳarrer olduḳdan ṣoñra yeñiçeri aġalıġından ma'zūl 'Alī Aġa ve Baġ-dād eyāleti virilüp gitmeyen Ṭırnaḳcı Ḥasan Paşa ve Ḥüseyn Ḫalīfe ta'aṣṣub-ı vezīr-i 'anīd ile şehīd olduḳlarını 'Azmī-zāde Efendi bu ḳıṭ'a ile beyān itmiş idi:

Ḳıṭ'a

'Aceb olmaz bu rūz-ı māṭem içün
Kerbelādan eger dinilse şedīd

Ne 'Alī ḳaldı ne Ḥasan ne Ḥüseyn
Bir Yezīd itdi cümlesini şehīd

Māh-ı Ramażān'uñ yigirmi beşinci güni Cerrāḥ Meḥemmed Paşa, Celālī üzerine serdār ta'yīn olınmış idi. Ref' olınup Caġala-zāde me'mūr oldı. Māh-ı Şevvāl'de Ḫıżr Paşa'ya vezāret-i ḫāṣları ta'yīn olınup Ṭuna Yalısı'na muḥāfaẓa serdārlıġı tevcīh olınup gönderildi. Bu esnāda Celālī Deli Ḥasan'a Bosna eyāle-ti iḥsān olınup Gelibolı ma'berinden Rūmili'ne geçdi. "Şāhvirdi" nām ādemīsi āstāneye gelüp ṭabl ü 'alem ve ḫil'at-i fāḫire ile mükerrem oldı[2].

Māh-ı Ẕi'l-ḳa'de evāḫirinde Caġala-zāde Sinān Paşa ḥāli üzere ḳalup Anaṭo-lı Beglerbegisi Nūḥ Paşa'ya vezāret 'ināyet[3] olındı. Celālī baḳāyāsından Ḳaraḳaş ve Ṭavīl üzere serdār oldı. Yeñiçeri Aġası Deli Ferhād Aġa ma'zūl, ba'dehu Şām eyāletine mevṣūl olup Ḳāsım Aġa yeñiçeri aġası ve Celālī ile mā-beyne giren ocaḳ ḫalḳından Maryol Ḥüseyn Aġa ḳapucılar ketḫudāsı oldı. Celālī barışduḳ-da yanlarına iltica iden ḫān-zādelerden Selāmet Girāy ve Meḥemmed Girāy ve Şāhin Girāy dergāh-ı şehenşāha mürāca'at eyleyüp günāhları 'afv olındı, fī evāḫiri Ẕi'l-ḥicceti'l-ḥarām li-sene iḥdā 'aşere ba'de'l-elf.

1 Rü'esā//ile:- SE
2 171b SE
3 iḥsān SE

Māh-ı Ẕi'l-ḥicce'nüñ yigirmi yedinci güni pādişāh-ı 'Ömer-meşreb, "Sulṭān Maḥmūd" nām şeh-zādelerini maẓhar-ı ġażab eyledi. Biñ on iki Muḥarrem'inde Sā'atcı Ḥasan Paşa'ya Arżırūm eyāleti virilüp ser-ḥadd muḥāfaẓasına me'mūr oldı. Māh-ı Rebī'u'l-evvel'de Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa Kütāhiyye'den gelüp dīvāna oturmış idi. Ba'dehu Yediḳulle'ye ḳonılup ba'dehu 'afv olındı ve Sā'atcı, Ṭırabozın eyāletine gönderildi. Ṣadr-ı A'ẓam Yemişci Ḥasan Paşa ser-ḥadler muḥāfaẓasına kār-güẕār serdārlar ta'yīn ve Celālī fitnesini ṣulḥ ile teskīn eyleyüp ser-keşān-ı 'askeri zimām-ı ḥükmine rām ve düşmenlerinden aẖẕ-ı intiḳām itdükden ṣoñra bī-şerīk ü sehīm, maḳām-ı istiḳlālde muḳīm olup giderek ebẖire-i redī'e-i ġurūr dimāġına müteṣā'id ve ḳar' u inbīḳ-ı enf-i şāmiẖden ḳaṭarāt-ı kibr ü naẖvet ile ṣaḥīfe-i efkārı fāsid olmaġın[1] a'dāsı keṡīr ve mefāsid ü meẓālimi ma'rūż-ı pāye-i serīr-i 'ālem-maṣīr oldukda biñ on iki Rebī'u'l-āẖir'inüñ selẖinde mühr-i vezāret alınup Mıṣır'dan ma'zūl Yavuz 'Alī Paşa'ya müjde-i ṣadāret gönderildi [Mühr-i vezāret bir ḳaç günden ṣoñra Ḳulleli dilsiz ile 'Alī Paşa'ya gönderüldi, fī 10 Cemādiye'l-āẖire sene 1012.][2] ve ṣadāretden ma'zūl Cerrāḥ Meḥemmed Paşa ḳā'im-maḳām-ı ṣadru'l-vüzerā oldı. Bu esnāda Ṣarıḳcı Muṣṭafā Paşa'ya ve Yeñiçeri Aġası **[292a]** Ḳāsım Aġa'ya[3] vezāret iḥsān olınup Aḥmed Aġa yeñiçeri aġası oldı. Māh-ı Cemādiye'l-ūlā evā'ilinde yeñiçeri ṭā'ifesi Dīvān-ı Hümāyūn'da Ḥasan Paşa'nuñ vezārete i'āde olınmasını recā ve bu[4] ümniyye ile dergāh-ı cihān-penāha iltica itmekle bu vaż'-ı bü'l-'aceb muẖālif-i ṭavr-ı edeb ve muḥarrik-i āteş-i ġażab vāḳi' olmaġın Südlice'de olan bāġçesine bostāncıbaşı gönderilüp meftūl-i rīsmān-ı ḳahr ile maḳtūl oldı. (1012) [5] أوّل حسناته موته tārīẖ-i ḳatlidür. [Vaḳa'a'l-ḳatlu fī 10 Cemādiye'l-ūlā ve defene fī ḳuṭri Üsküdār.][6]

Ol tārīẖde Selānik ḳāżīsi olan 'Abdu'l-ġanī-zāde Nādirī Efendi Ṣun'u'llāh Efendi'nüñ dāmādı olmaġla 'azl ü taḥḳīr ve 'urża-i teftīş ü tenḳīr oldukda vezīrüñ ġaraż u ta'aṣṣubı ẓāhir ve mevlānā-yı mezbūruñ ṭahāret-i ẕeyli bāhir olmaġın Yaḥyā Beg merḥūmuñ Rüstem Paşa'ya didügi terkīb-bend üslūbında bu maṭla'ı tercī'-bend itmiş idi:

1 289b E
2 Mühr-i//1012, 291b der-kenār R1
3 Paşa'ya SE
4 - E
5 "Ölümü tek iyiliğidir."
6 Vaḳa'a'l-ḳatlu//Üsküdār, 292a der-kenār R1

Ḥasanuñ ʿazli ḥasen ḳatli daḫı müstaḥsen
Düşse tārīḫi n'ola ḳatl-i Yemişci aḥsen[1] (1012)

هر كه زخمى خورد البته فغانى دارد [2]

Māh-ı Cemādiye'l-āḫire'nüñ yigirmi beşinci güni ḳā'im-maḳām olan Cerrāḥ Meḥemmed Paşa ʿalīl olmağın refʿ olınup vezāret iḥsān olınan Ḳāsım Paşa'yı ḳā'im-maḳām itdiler. Selḫ-i māh-ı mezbūrda Naḫcivān Beglerbegisi Emīr Paşa'dan mektūb gelüp ʿAcem Şāhı ʿAbbās-ı ḥīlekār resm-i ġadrı āşikār idüp ʿaḳd-ı ṣulḥı bozduğın ve Tebrīz Paşası ʿAlī Paşa'yı ʿale'l-ġafle[3] aḫẕ eyleyüp iç ḳalʿada Müselmānlar mużṭarib olduğını iʿlām itmekle Tebrīz ve Vān eyāleti vezāret ve serdārlık żamīmesi ile Ḥaleb Beglerbegisi Naṣūḥ Paşa'ya virildi. Anaṭolı'da serdār olan Nūḥ Paşa'nuñ ḫidmeti meşkūr olmamağla ḫāṣları Mıṣr'dan maʿzūl Ḳurd Paşa'ya virildi[4]. Anaṭolı eyāleti Ṣarıḳcı Muṣṭafā Paşa'ya ve Bağdād eyāleti Rāżiye Ḳadın-zāde Muṣṭafā Paşa'ya[5] virilüp māh-ı Receb'üñ ṭoḳuzuncı güni Üsküdār'a geçdiler. Bu esnāda Sāʿatcı Ḥasan Paşa'dan mektūb ve ʿarż gelüp Arżırūm Beglerbegisi Aḥmed Paşa'yı serdār eyleyüp ol eṭrāf begleri ve[6] beglerbegileri ile muʿaccelen Tebrīz imdādına gönderdügin iʿlām itmekle mūcibince aḥkām gönderildi. Bundan aḳdem māh-ı Cemādiye'l-ūlā'nuñ yigirmi ikinci güni is̱neyn güni[7] pādişāh-ı cihān Sulṭān Meḥemmed Ḫān serāy-ı hümāyūnlarına giderken bir dīvāne ser-i rāhda rāst gelüp elli altı günden ṣoñra[8] bir ḥādis̱e-i ʿaẓīme ẓuhūr ider. "Ġāfil olma pādişāhum[9]!" diyü feryād itmiş idi.

[Sulṭān Meḥemmed Ḫān-ı S̱ālis̱ {ʿAdlī}]: Biñ on iki Receb'inüñ on sekizinci güni yevm-i aḥadda pādişāh-ı ʿālem-penāhuñ gülşen-i ḥayātı tef-zede-i āsīb-i ḫazān ve istişmām-ı sīb-i cinānla Hümā-yı rūḥ-ı pür-fütūḥı cānib-i ʿilliyyīne revān olup şeh-zāde-i Keyḫusrev-āyīn, ʿavnü'l-İslām, ġavs̱ü'l-Müslimīn,

---

1 قتل يمشجى احسن
2 "Yarası olan (kişi) elbette feryat eder."
3 ʿale'l-ġafle:- E
4 Bu cümle SE'de bir sonraki cümleden sonra gelmektedir.
5 Ve//Paşa'ya:- SE
6 Begleri ve:- E
7 is̱neyn güni:- SE
8 Bir//ṣoñra:- E
9 "Pādişāhum" kelimesi SE'de "ġāfil olma" ibaresinden önce gelmektedir.

vāriṡ-i iklīl-i Süleymānī, gerden-efrāz-ı mesned-i İlḫānī Sulṭān Aḥmed Ḫān bin Meḥemmed Ḫān evreng-i sa'ādete teşrīf-i iclāl erzānī buyurdılar. 'Ale's-ṣabāḥ mecmū'-ı ümerā **[292b]** vü vüzerā ve 'ulemā vü ṣuleḥā Dīvān-ı Hümāyūn'a ḥāżır ve ẓuhūr-ı pādişāh-ı ṣāḥib-i ẓuhūra nāẓır olup çünki taḫt-ı cihānbānī ḳurıldı ve nevbet-i şāhī urıldı, emr-i[1] bī'at ve dest-būs-ı şāh-ı ḫūrşīd-ṭal'at temām olduḳdan ṣoñra pādişāh-ı maġfūruñ na'ş-ı raḥmet-naḳşı sāḥa-i serāy-ı sulṭānī-ye iḥżār ve cenāze namāzına da'vet-i ḫalḳ-ı bī-şümār olınup Şeyḫü'l-İslām Muṣṭafā Efendi imām ve cemā'at-i keṡīre pā-ber-cā-yı taḥiyyat ü selām olup Sulṭān Selīm Türbesi yanında vāḳi' olan mezār-ı pür-envārda genc-i gevhervārī medfūn u mütevārī oldı.

Müddet-i salṭanatları ṭoḳuz sene ve iki ay olup müddet-i 'ömr-i 'azīzleri otuz ṭoḳuz sene[2] vāḳi' olmışdur. Pādişāh-ı mezbūr ṣāḥib-ḳırān-ı Rüstem-zūr, vaḳūr u edīb, vecīh ü mehīb, ḫalīfe-i ṣāliḥ ü 'ābid, cāmi'-i maḥāsin ü maḥāmid, ra'ūf u raḥīm, saḫī vü kerīm, şe'ā'ir-i dīniyye ri'āyetine mücidd ü sā'ī, şerī'at-ı şerīfe aḥkāmına mürā'ī, evāmir-i İlāhiyye'ye muṭī' u münḳād, ser-çeşme-i mā'u'l-ḥayāt-ı 'adl ü dād, ḫāḳān-ı ḫān-nişān, şāhenşāh-ı 'ālī-şān idi. Evḳāt-ı ḫamsede cemā'ate müdāvemet sünnet-i seniyyeleri ve Ḥażret-i Resūl-i Ekrem *eṣ-ṣalātu ve's-selām 'aleyhi* nām-ı şerīfleri[3] yād olındukça ḳıyām 'ādet-i marżiyyeleri idi. Ecdād-ı ġirāmīleri gibi gāhī şi'r dirler ve 'Adlī taḫalluṣ iderler idi. Nevālī-zāde 'Aṭāyī Çelebi didügi merṡiyeden nümūnedür:

Beyt

Çekdi āġūşa o ḫūrşīd veşy-i ḫāk-i mezār
Yiridür ṣıġmaz ise kendüye şevḳından eger

Burc-ı rif'atde ḳarār ide şu kim māh gibi
Āḫir-i kār ṭutar menzil-i 'aḳrebde maḳarr

Tūde-i ḫāk-i mezār añlama kim mevc-i belā
Zevraḳāsā nicesin eyledi ġarḳ-āb-ı fenā

---

1 290a E
2 172a SE
3 Nām-ı şerīfleri:- SE

Evlād-ı kirām-ı[1] girāmīleri

Sulṭān Selīm: Biñ beş Ramażān'ınuñ yigirmi üçünci güni ʿazm-i dā-rü'n-naʿīm eyledi.

Sulṭān Maḥmūd: Biñ on bir Ẕi'l-ḥicce'sinüñ yigirmi yedinci güni şerbet-i şehādet içdi[2].

Sulṭān Aḥmed Ḫān: Vāriṡ-i tāc u taḫt-ı ḫāḳānī olmışlardur.

Sulṭān Muṣṭafā: İḫtiyār-ı ʿuzlet itmişler idi.

Aḫterān-ı burc-ı salṭanat olan duḫterān-ı dürrī-menzilet ẕikri bu muḫtaṣara nā-revā olmaġın ṭayy-ı ẕikri evlā görüldi.

Muʿallimān-ı Arisṭū-nihād-ı pādişāh-ı İskender-nijād

Caʿfer Efendi: Māte, fī evāḫiri sene 982.
Ḥaydar Efendi: Māte, fī Şevvāl sene 988.
ʿAzmī Efendi: Māte, fī Receb sene 990.
Nevālī Efendi: Māte, fī Cemādiye'l-ūlā sene 1003.

Vüzerā-yı ʿiẓām

Sinān Paşa: Cülūs-i hümāyūnlarında bunlar **defʿa-i ṡāliṡede** vezīr-i aʿẓam ve serdār-ı ekrem bulınup [1001 Rebīʿu'l-āḫir'inde Siyāvuş Paşa yirine olmış idi.[3]] Yanıḳ seferinden ḳāfil ve Belġırad meştāsına nāzil olmış idi. Ṣadāret-i ʿuẓmādan müteḳāʿid Ferhād Paşa vezīr-i ṡānī ve ḳā'im-maḳām idi.

Ferhād Paşa (ṡāniyen): Māh-ı Cemādiye'l-āḫire'nüñ beşinci güni Sinān Paşa āstāneye gelürken Malġara'ya döndürilüp bunlar defʿa-i ṡāniyede ṣadr-ı aʿẓam ve serdār-ı muḫayyem oldı. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ınuñ on yedinci güni Eflaḳ seferine çıḳup Vezīr-i Ṡānī İbrāhīm Paşa **[293a]** ḳā'im-maḳām oldı. Māh-ı Şevvāl'üñ selḫinde ʿazl olınup biñ dört Ṣafer'inüñ beşinci güni maẓhar-ı ḳahr-ı Ḳahramānī oldı. Vezīr-i ġāzī;

1 - E, SE
2 Nūş eyledi SE
3 1001//idi:- R1; der-kenār E, SE

Arnavud aṣlıdur ol ṭaşlı yirüñ şehbāzı,

ḥarem-i ḫāṣṣ-ı sulṭānīden çıḳup evā'il-i devr-i Murād Ḫānī'de büyük mīr-āḫūr, baʿdehu yeñiçeri aġası olup sūr-ı hümāyūn ġavġāsında ʿazl olınup aġalıḳ Yūsuf Paşa'ya virildi. Ol es̱nāda İbrāhīm Paşa yirine Rūmili beglerbegisi, baʿde eyyām vezīr-i rābiʿ olup[1] diyār-ı ʿAcem'e serdār olmış idi. Fetḥ u nuṣret ile gelüp tekrār ʿOs̱mān Paşa yirine serdār oldı. Baʿdehu şāh-ı ʿAcem ile ʿaḳd-ı ṣulḥ idüp Şeh-zāde Ḥaydar Mīrzā'yı getürdi. Hüneri muḳābelesinde ṭoḳsan ṭoḳuz Şevvāl'inde Sinān Paşa yirine vezīr-i aʿẓam oldı. Elf-i kāmil Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿazl olınup Siyāvuş Paşa defʿa-i s̱ālis̱ede ṣadru'l-vüzerā olmış idi. Bu defʿa daḫı erbāb-ı mekr ġadr ü[2] ḫudʿa ile yaşatmayup ʿāḳıbet şehīd ve ʿarṣa-i vücūddan nā-bedīd oldı. Ḥażret-i [Ebī] Eyyūb ḳaṣabasında sāḥil-i baḥrda türbe-i maḫṣūṣada medfūndur. Vezīr-i cihān-gīr, ṣā'ib-tedbīr idi. عاش سعيدا ومات شهيدا[3] Bir dil-āver oġlı ẓuhūr idüp Sivas beglerbegisi iken Egri seferinde fetḥ u nuṣrete ʿillet-i aḫīre olmış idi. Biñ on ḥudūdında Celālī cenginde şehīd oldı. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyhimā.*

Sinān Paşa (rābiʿan): Biñ üç Şevvāl'inüñ selḫinde Malġara'dan gelüp rābiʿan ṣadr-ı aʿzam oldı. Muʿaccelen sefere çıḳup Miḫal muḥārebesinde balçıġa düşüp rüsvāy ü rū-siyāh, Rusçuk'a ʿavd eyleyüp bār ü büngāh ve nuḫbe-i sipāh naṣīb-i düşmen olduḳdan ṣonra Yirgögi Ḳalʿası gözi öñinde ḫāke ber-ā-ber ve dimā-yı Müslimīn heder oldı. Ṭāmme-i tāmme ve muṣībet-i ʿāmmedür.

Lālā Meḥemmed Paşa: Biñ dört Rebīʿu'l-evvel'inüñ on yedinci güni Sinān Paşa ʿazl olınup bunlar vezīr-i aʿẓam oldı. Pādişāh-ı maġfūruñ sancaḳda lālāları olup cülūs-ı hümāyūn es̱nāsında muntaẓım-ı silk-i vüzerā olmış idi. Maraż-ı şīr-pençeye mübtelā olmış iken ṣadru'l-vüzerā olup ancaḳ bir defʿa dīvāna geldi. Onuncı gün intiḳāl eyleyüp Şeyḫ Vefā Cāmiʿi ḥareminde defn olındı. Ehl-i ʿilm ü kār-güẕār, vezīr-i ʿāḳil ü dīndār idi.

Sinān Paşa (ḫāmisen) : Biñ dört Rebīʿu'l-evvel'inüñ yigirmi altıncı güni merḥūm Lālā Meḥemmed Paşa[4] yirine ḫāmisen ṣadru'l-vüzerā oldı. Bu defʿa

1 290b E
2 Mekr ġadr ü:ġadr mekr ü SE
3 "Mutlu (bir şekilde) yaşadı, şehit olarak öldü."
4 Meḥemmed Paşa:- SE

pādişāh-ı cihānı bi'z-zāt sefere iġrā ve serdārlar maṣlaḥat görmedügini inhā idüp tedārik görürken maraż-ı zaḥīrden ḫaste ve māh-ı Şa'bān'uñ beşinci güni sefer-i āḫirete miyān-beste oldı. Tevekkül Çeşmesi yanında maḫṣūṣ türbe ve ḳubbesi vardur. Vezīr-i mesfūr 'aṣr-ı Süleymān Ḫānī'de ḥarem-i ḫāṣdan çāş-nī-gīrbaşılıġı ile çıḳup evvelā Malaṭıyya sancaġına, andan Ḳasṭamonı sancaġına, andan Ġazze sancaġına[1], andan Ṭrablus sancaġına mīr-livā[2], andan Arżırūm beglerbegisi oldı. Ba'dehu Ḥaleb eyāletine naḳl **[293b]** olınup ṭoḳuz yüz[3] yetmiş dört senesinde vāḳi' Sigetvar seferinde Ḥaleb muḥāfaẓasına ḳalmış idi. Yetmiş beş Şa'bān'ında Mıṣr Beglerbegisi Maḥmūd Paşa'yı ḳul ḳatl eyleyüp bunlar naḳl olındı. Ol ḥālde iken Yemen'de fetret olup yetmiş yedide yümn ile Yemen eyāletine tebdīl olındı. Ba'de'l-fetḥ ḫalefi İskender Paşa yirine yetmiş ṭoḳuz tārīḫinde tekrār Mıṣr beglerbegisi olındı. Ba'dehu āstāneye gelüp vezāretle ṭonanma serdārı oldı. Seksan bir tārīḫinde gidüp Tūnus'ı ve Ḥalḳu'l-vād'ı fetḥ eyleyüp cülūs-ı Murād Ḫānī 'aḳabinde āstāneye gelüp muntaẓım-ı silk-i vüzerā oldı. Seksan sekiz tārīḫinde vezīr-i ṡāliṡ iken diyār-ı 'Acem'e serdār olup der-'aḳab Aḥmed Paşa yirine ṣadr-ı a'ẓam oldı. Ba'dehu ṭoḳsan Ẕi'l-ḥicce'sinde ma'zūl ve ḳaṣaba-i Malġara'da güşe-nişīn-i ḫumūl olup ṭoḳsan dört tārīḫinde Şām eyāleti virildi. Ṭoḳsan yedi[4] tārīḫinde āstāneye gelüp Üsküdār'da tevaḳḳuf üzere iken beglerbegi vaḳ'asında ṡāliṡen vezīr-i a'ẓam oldı. Ṭoḳsan ṭoḳuz tārīḫinde 'azl olınup Ferhād Paşa ta'ḳīb eyledi. Biñ birde Siyāvuş Paşa yirine ṡāliṡen ṣadru'l-vüzerā oldı. Ba'dehu biñ üçde ve biñ dörtde tekrār ma'zūl ü manṣūb olup sinni ṭoḳsandan mütecāviz iken 'ırżı ile intiḳāl eyledi. Beş def'a serdār ve beş def'a āṣaf-ı Cem-miḳdār olmaḳ bunlara müyesser olmışdur. Memālik-i 'Oṡmāniyye'de yüz miḳdārı ḫuṭbesi minberde[5] oḳunup ḫayrātınuñ nihāyeti yoḳdur. Rüstem Paşa ve Meḥemmed Paşa'ya ṡāliṡ ve ḫayrāt-ı 'aẓīmeye bā'iṡdür. *Teḳabbela'llāhu te'ālā.*

İbrāhīm Paşa: Vezīr-i ṡānī iken biñ dört Şa'bān'ınuñ beşinci güni Sinān Paşa yirine vezīr-i a'ẓam oldı.

1 Andan//sancaġına:- SE
2 Mīr-livā olup SE
3 172b SE
4 291a E
5 - SE

Caġala-zāde Sinān Paşa: Biñ beş Rebīʿu'l-evvel'inüñ üçünci güni tabur cenginde vāḳiʿ olan ḫidmeti muḳābelesinde mühr-i ṣadāret virildi[1].

İbrāhīm Paşa (s̱āniyen): Ḳırḳ beş günden ṣoñra Rebīʿu'l-āḫir evāḫirinde Edrine'ye ḳarīb geldüklerinde ḫalefi yirine iʿāde olındı.

Ḫadım Ḥasan Paşa: Biñ altı Rebīʿu'l-evvel'inüñ yigirmi üçünci güni İbrāhīm Paşa ʿazl olınup ṣadr-ı aʿẓam oldı.

Cerrāḥ Meḥemmed Paşa: Biñ altı Ramażān'ınuñ ikinci güni Ḥasan Paşa maʿzūl, baʿdehu maḳtūl olup yirine mühr-i vezāret ile ikrām olındı. Merḳūm **Ḥasan Paşa** ḫazīnedārbaşı iken seksan sekiz tārīḫinde Mesīḥ Paşa yirine Mıṣr beglerbegisi olup ṭoḳsan bir tārīḫinde İstanbul'a geldükde Yediḳulle'ye gönderildi. Baʿdehu Şirvān eyāleti virilüp baʿdehu dördünci vezīr olmış idi. Egri seferinde şehri muḥāfaẓa eyleyüp ṣadr-ı aʿẓam olmış idi. Ẓālim ü cebbār, mürteşī vü ṭamaʿkār olmaġla ḳatl olındı. İstanbul'da medresesi sāḥasında medfūndur.

İbrāhīm Paşa (s̱ālis̱en): Biñ yedi Cemādiye'l-āḫire'sinüñ ṭoḳuzuncı güni Cerrāḥ Meḥemmed Paşa ʿazl olınup s̱ālis̱en ṣadru'l-vüzerā oldı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inüñ evāḫirinde sefere çıḳup Uyvar ve Ḳanije seferlerinde ḫidmeti meşkūr ve aʿdā-yı **[294a]** dīn maḳhūr olup defʿa-i s̱ālis̱ede sefere müteheyyī iken s̱aġr-ı Belġırad'da ḫayr-bād-ı dehr-i bī-bünyād eyledi. Vezīr-i merḳūm ʿāḳil-i dīvāne-nümā, maʿden-i luṭf u seḫā, tedbīr-i devletde daḳīḳa-dān, āṣaf-ı ʿālī-şān idi. Bosneviyyü'l-aṣldur. Seksan yedi tārīḫinde silaḥdārlıḳdan çıḳup Cerrāḥ yirine yeñiçeri aġası oldı. Seksan ṭoḳuz evāḫirinde selefi yirine Rūmili beglerbegisi oldı. Ṭoḳsan Şaʿbān'ında dāḫil-i rişte-i vüzerā oldı. Ṭoḳsan bir Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḫadım Ḥasan Paşa yirine Mıṣr eyāleti tevcīh olındı. Ṭoḳsan üç Ramażān'ında Şām eṭrāfında olan Dürzī eşḳıyāsını ḳahr itdükden ṣoñra āstāneye gelüp duḫter-i saʿd-aḫter-i pādişāh-ı cihān ʿĀ'işe Sulṭān tezvīc olınup vezīr-i s̱ālis̱ ü s̱ānī ve ḳā'im-maḳām olup üç defʿa mühr-i vezāret ile ikrām olınduḳdan ṣoñra biñ on Muḥarrem'inüñ onuncı güni ʿāzim-i dārü's-selām oldı. Meyyiti götürilüp Şeh-zāde Cāmiʿi ḥareminde defn olındı. Ḳubbe-i maḫṣūṣa binā olınmışdur. Ās̱ār-ı ḥasenesindendür ki Papa Ḳalʿası'nda muḥāfaẓa üzere

1 iḥsān olındı SE

olan beş biñ Fireng'i tesḫīr içün ḳıral ṭarafından virilmeyen vaẓīfeleri muḳābelesinde altmış biñ filori gönderüp tesḫīr eyledi. Ol şevḳ ile ḳal'ayı Müslimīne teslīm eyledüklerinden ṣoñra[1] Ḳanije fetḥinde külli ḫidmet eylediler. Bir iki sene daḫı ḥayātda olsa mecmū'-ı kefere musaḫḫar olmaḳ muḳarrer idi. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhi raḥmeten vāsi'aten.*

Yemişci Ḥasan Paşa: Biñ on Muḥarrem'inüñ yigirmi ikinci[2] güni İbrāhīm Paşa'nuñ ḫaber-i vefātı gelüp ḳā'im-maḳām iken ṣadr-ı a'ẓam oldı. Ba'dehu ılġar ile sefere gidüp ol sene ḫā'iben ā'ib olup sene-i ātiyede İstolni Belġırad Ḳal'ası'n taḫlīṣ idüp āstāneye gelmiş idi. Ba'dehu sipāh eşḳıyāsın ḳahr idüp ḥaḳḳā ki iẓhār-ı şevket-i salṭanat eylemiş idi. Ba'dehu 'azl, ba'de eyyām ḳatl olındı. Üsküdār'da medfūndur. Arnavud aṣlıdur. Ṭoḳuz yüz seksan beş ḥudūdında baltacılıḳdan çıḳup çāşnī-gīr, ba'dehu ḳapucılar ketḫudāsı, ba'dehu iki def'a yeñiçeri aġası olup ba'dehu Şirvān beglerbegisi olup geldükde vezīr-i rābi' olmış idi. Tecdīd-i sikkeye ve teftīş-i emvāle me'mūr olup biñ ṭoḳuz Rebī'u'l-evvel'inde cedīd aḳçe çıḳup ḫidmeti meşkūr olmaġla sene-i mezbūre Şa'bān'ında Ḥāfıẓ [Aḥmed] Paşa yirine ḳā'im-maḳām olmış idi. Ba'dehu ṣadr-ı[3] a'ẓam olup İbrāhīm Paşa sulṭānı tezvīc olındı. Kebīrü'n-nefs ü ḫod-rāy ü 'anūd olmaġla ḳatl olındı.

Yavuz 'Alī Paşa: Mıṣr beglerbegisi iken āstāneden da'vet olınmaġla Mıṣr beglerinden "Pīrī Beg" nām emīr-i nāmdārı ḳā'im-maḳām idüp ṭaraf-ı Şām'dan āstāneye müteveccih oldı. Biñ on iki Rebī'u'l-āḫir'inüñ selḫinde mühr-i vezāret Yemişci'den alınup Cerrāḥ[4] Meḥemmed Paşa, ba'dehu Ḳāsım Paşa ḳā'im-maḳām oldı. Anlarda ṣadārete liyāḳat müşāhede olınmamaġla Cemādiye'l-āḫire'nüñ onuncı güni ḳulleli dilsiz ile[5] bunlara ḳarşu gönderildi. **[294b]** Sulṭān Meḥemmed Ḫān 'āzim-i cinān olup māh-ı Receb'üñ yigirmi altıncı düşenbe[6] güni şehre dāḫil olup cülūs in'āmı tevzī' olındı. Ḳāsım Paşa s̱āni, Ḳurd Paşa s̱ālis̱ olmış idi.

1 291b E
2 Altıncı SE
3 173a SE
4 - SE
5 Dilsiz ile:dilsiziyle E
6 - SE

Meşā'iḫ-ı İslām

Bostān-zāde Meḥemmed Efendi (s̱āniyen): 'Aṣr-ı Murād Ḫānī'de biñ bir Şevvāl'inde Zekeriyyā Efendi merḥūm yirine s̱āniyen şeyḫü'l-islām olmışlar idi. İnteḳale ilā raḥmeti'llāhi te'ālā fī 24 Şa'bān sene 1006.

Sa'de'd-dīn Efendi: Merḥūm[1] vālid-i mācidlerinüñ mu'allimi olup bunlaruñ 'aṣrında nāṣıḥu'd-devle ve müsteşār-ı umūr-ı mülk ü mille idi. Şeyḫü'l-İslām iken fevt oldılar, fī 12 Rebī'u'l-evvel sene 1008.

Ṣun'u'llāh Efendi: Rūmili ṣadāretinden müteḳā'id iken şeyḫü'l-islām oldılar. Ba'dehu 'azl olındılar, fī 2 Ṣafer sene 1010.

Meḥemmed Efendi İbn el-Mevlā Sa'de'd-dīn: Rūmili ṣadāretinden munfaṣıl iken şeyḫü'l-islām oldılar. Ba'dehu 'azl olındılar, fī 22 Receb sene 1011.

Ṣun'u'llāh Efendi (s̱āniyen): Ḫalefleri yirine maḳāmlarına[2] i'āde olınup otuz birinci güni 'azl vāḳi' oldı, fī 23 Şa'bān sene 1011.

Ebü'l-meyāmin[3] Muṣṭafā Efendi: Anaṭolı ṣadrı iken şeyḫü'l-islām oldılar. Bunlaruñ 'aṣrında cülūs-ı hümāyūn vāḳi' olup ba'dehu ma'zūl oldılar, fī 10 Muḥarrem sene 1013.

Ṣadru'l-'ulemā fī ḳuṭri Rūmili

Ṣun'u'llāh Efendi: Vālid-i mācidleri 'aṣrında biñ bir Şevvāl'inde fetvāya naḳl olınan Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine ṣadr-ı Rūm olmışlar idi. Cülūs-ı hümāyūn 'aḳabinde vaẓīfe-i ems̱āl ile müteḳā'id oldılar, fī 27 Cemādiye'l-ūlā sene 1003[4].

Bāḳī Efendi (s̱āniyen): S̱āniyen ṣadr olmışlar idi. 'Azl olındılar, fī 14 Ẕi'l-ḥicce sene 1003.

Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi: Anaṭolı'dan naḳl olınup ba'dehu 'azl olındılar, fī 25 Cemādiye'l-ūlā sene 1004.

---

1 - R1, E
2 - E
3 Ebü'l-meyāmin:- R1, E
4 292a E

Sinān Efendi-zāde ʿAlī Efendi: Anaṭolı'dan maʿzūl iken ṣadr-ı Rūm[1] olup ṣadāretle[2] Egri seferine gitmek üzere iken ʿazl olındılar, fī 18 Ramażān sene 1004.

Rāżiye Ḳadın Dāmādı Meḥemmed Efendi: Anaṭolı'dan Mıṣr'a naḳl olınmış iken ṣadr-ı Rūm olmış idi. Ṣadāretle[3] Egri seferinden gelüp ʿazl olındı, fī 14 Ẕi'l-ḥicce sene 1005.

Ḳuş Yaḥyā Efendi: Anaṭolı'dan Rūm'a[4] naḳl olınup baʿdehu ʿazl olındı, fī 16 Receb sene 1006.

Bāḳī Efendi (s̱ālis̱en): S̱ālis̱en ṣadru'l-ʿulemā olmışlar idi. Baʿdehu ʿazl olındı, fī 7 Muḥarrem sene 1007.

Ebu's-suʿūd-zāde Muṣṭafā Efendi: İstanbul ḳażāsından naḳl olınup ʿalīlen ʿazl olındı, fī 15 Ẕi'l-ḳaʿde sene 1007.

Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi: Ṣadr-ı Rūm olup azl olındı, fī 18 Ramażān sene 1009.

Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi (s̱āniyen): S̱āniyen ṣadru'l-ʿulemā olup ʿazl olındı, fī 2 Ṣafer sene 1010.

Ṣadru'l-ifāde Üstādunā el-Fāżıl ʿAbdu'l-ḥalīm Efendi eş-Şehīr bi-Aḫī-zāde: Ṣadr-ı ʿālī-ḳadr olup nevbet aldılar. Baʿdehu ʿazl olındılar[5], fī 22 Ẕi'l-ḥicce sene 1011.

Dāmād Meḥemmed Efendi (s̱āniyen): S̱āniyen ṣadr olup es̱nā-yı ṣadāretde cülūs-ı hümāyūn vāḳiʿ olup ʿaṣr-ı Aḥmed Ḫānī'de ʿazl olındı, fī 16 Ramażān sene 1012. **[295a]**

Ṣadru'l-ʿulemā fī ḳuṭri Anaṭolı

ʿAlī Efendi bin Sinān Efendi (s̱āniyen): Biñ bir Şevvāl'inüñ on ikinci güni Ṣunʿu'llāh Efendi yirine s̱āniyen Anaṭolı ṣadrı olmış idi. Cülūs ʿaḳabinde ʿazl olındı, fī 27 Cemādiye'l-ūlā sene 1003.

---

1 ṣadr-ı Rūm:ṣadr SE
2 - E, SE
3 - SE
4 - R1, E
5 Badehu//olındılar:ʿAzl SE

Ebu's-su'ūd-zāde Muṣṭafā Efendi: İstanbul ḳāżīsi iken 'Alī Efendi yirine ṣadr olup ba'dehu 'azl olındı, fī 15[1] Ẕi'l-ḳa'de sene 1003.

Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi: Anlaruñ yirine ṣadr olup zemān-ı ḳalīlde Rūm'a naḳl olındı, fī 14[2] Ẕi'l-ḥicce sene 1003.

Dāmād Meḥemmed Efendi: İstanbul ḳażāsından ṣadr olup ba'dehu Duḳa-din-zāde yirine Mıṣr ḳażāsına naḳl olındı, fī 14 Receb sene 1004.

Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi: İstanbul ḳażāsından ṣadr olup Egri seferinden geldükde 'azl olındı, fī 15 Cemādiye'l-āḫire[3] sene 1005.

Ḳuş Yaḥyā Efendi: Mekke-i Mükerreme ḳāżīsi iken Anaṭolı ṣadrına terfī' olınmış idi. Ba'dehu Rūm'a naḳl olındı, fī 14 Ẕi'l-ḥicce sene 1005.

Aḫī-zāde 'Abdu'l-Ḥalīm Efendi: İstanbul'dan naḳl olınup ba'dehu 'azl olındı, fī 2 Ṣafer sene 1007.

Dāmād Meḥemmed Efendi (s̱āniyen): Ṣadr-ı Rūm'dan ma'zūl iken s̱āniyen Anaṭolı'ya [ṣadr] olup ba'dehu 'azl olındı, fī 9 Rebī'u'l-āḫir sene 1008.

Aḫī-zāde ['Abdu'l-ḥalīm] Efendi (s̱āniyen): Ḫalefi yirine s̱āniyen Anaṭolı ṣadrı[4] olup ba'dehu 'azl olındı, fī 20 Ramażān[5] sene 1009.

Ḫᵛāce 'Aṭā'u'llāh Efendi Maḫdūmı Şems Efendi: Anaṭolı ṣadrı olup ba'dehu 'azl oldı, fī 2 Ṣafer sene 1010[6].

Ḫᵛāce-zāde Es'ad Efendi: İstanbul'dan munfaṣıl iken ṣadr oldılar. Ba'dehu[7] ma'zūl oldılar[8], fī 22 Receb sene 1011.

Ebü'l-meyāmin Muṣṭafā Efendi: İstanbul ḳażāsından ṣadr olup bir aydan ṣoñra şeyḫü'l-islām oldılar, fī 25 Şa'bān sene 1011.

Ketḫudā Muṣṭafā Efendi: İstanbul'dan ma'zūl iken ṣadr oldılar. Ba'dehu 'azl olındı, fī 17[9] Cemādiye'l-ūlā sene 1012[10].

1 14 SE
2 15 SE
3 Ūlā SE
4 Anaṭolı ṣadrı:Anaṭolı'ya SE
5 20 Ramażān:2 Ṣafer R1
6 Ḫᵛāce//1010:- R1
7 173b SE
8 ma'zūl oldılar:'azl olındılar SE
9 12 R1
10 292b E

Kemāl Efendi: İstanbul ḳażāsından naḳl olındılar. Zemān-ı ṣadāretinde cülūs-ı hümāyūn vāḳiʿ olup baʿdehu ʿazl olındı, fī 15 Cemādiye'l-ūlā sene 1013.

Ḳużāt-ı dārü's-salṭanatu'z-zāhire fī eyyāmi devleti'l-ḳāhire

Ebu's-suʿūd-zāde Muṣṭafā Efendi: Vālid-i mācidleri ḥayātda iken biñ bir Receb'inüñ on beşinci güni Şems Efendi yirine İstanbul ḳāżīsi olmışlar idi. Cülūs-ı hümāyūn ʿaḳabinde Anaṭolı'ya naḳl olındı, fī 27[1] Cemādiye'l-ūlā sene 1003.

Dāmād Meḥemmed Efendi: Burūsa'dan İstanbul ḳażāsına naḳl olınup baʿdehu Anaṭolı ṣadrına terfīʿ olındı, fī 14 Ẕi'l-ḥicce sene 1003.

Ḫᵛāce ʿAṭā'u'llāh Efendi-zāde Şems Efendi (s̱āniyen): Müteḳāʿid iken s̱āniyen İstanbul'a ḳāżī oldı. Baʿdehu ʿazl olındı, fī 25[2] Cemādiye'l-ūlā sene 1004.

Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi: Mekke'den munfaṣıl iken ḳāżī olup baʿdehu Anaṭolı'ya naḳl olındı, fī 14 Receb sene 1004.

Aḫī-zāde ʿAbdu'l-Ḥalīm Efendi: Edrine'den maʿzūl iken ḳāżī olup baʿdehu Anaṭolı'ya naḳl olındı, fī 14 Ẕi'l-ḥicce sene 1005.

Ebu's-suʿūd-zāde Muṣṭafā Efendi (s̱āniyen): Anaṭolı'dan ṣoñra s̱āniyen[3] İstanbul'a ḳāżī oldılar. Baʿdehu Rūm'a naḳl olındılar, fī 3 Muḥarrem sene 1007.

Ḫᵛāce-zāde Esʿad Efendi: Biñ beş Şevvāl'inde Sulṭān Meḥemmed Ḫān Egri seferine giderken Edrine'de **[295b]** ḥüsn-i sülūklerin müşāhede itmekle Aḫī-zāde Efendi yirine İstanbul ḳażāsına naḳl olınmış iken Ḳā'im-maḳām Ḥasan Paşa temkīn itmeyüp Anaṭolı pāyesi ʿināyet olınmış idi. Ḥālā İstanbul ḳāżīsi olup baʿdehu ʿazl olındılar, fī Şevvāl sene 1008.

Duḳadin-zāde ʿOs̱mān Efendi: Mıṣr'dan maʿzūl iken İstanbul'a olup baʿdehu ʿazl olındı, fī 18 Cemādiye'l-ūlā sene 1009.

Ketḫudā Muṣṭafā Efendi: Medīne ḳażāsından maʿzūl iken İstanbul'a olup baʿdehu ʿazl olındı, fī 10 Ṣafer sene 1010.

Ebü'l-meyāmin Muṣṭafā Efendi: Edrine'den naḳl olınup baʿdehu Anaṭolı ṣadrına terfīʿ olındı, fī 22 Receb sene 1011.

1 22 R1
2 15 SE
3 - E

'Abdu'l-vehhāb Efendi: Mıṣr'dan ma'zūl iken ḳāżī olup ba'dehu 'azl olındı, fī 22 Ẕi'l-ḥicce sene 1011.

Kemāl Efendi: Burūsa'ya ve Mıṣr'a olup Selānik'den ma'zūl iken ḳāżī oldılar. Ba'dehu Anaṭolı'ya naḳl olındılar, fī 17 Cemādiye'l-ūlā sene 1012.

Ḳāf-zāde Feyżu'llāh Efendi: Edrine'den ṣoñra Ġalaṭa ḳāżīsi iken İstanbul'a naḳl olındılar. Zemān-ı ḳażālarında cülūs-ı hümāyūn vāḳi' olup ba'dehu 'azl olındılar, fī 23 Ẕi'l-ḥicce sene 1012.

Temme bi-'avni'llāhi ve ḥüsni tevfīḳihi fī yevmi'l-isneyn 24 Cemādiye'l-āḫire sene 1043. Ḥarrerehü el-faḳīr 'Aṭāyī el-ḳāżī bi-Tırḥala[1].

[Vālihī Efendi[2]

Vālihī Efendi Üskübīdür. Ḳāżī-zādedür. el-Mevlā Aḥmed bin 'Alī. Vülide ḥudūd-ı sene 940. Dānişmend şüd fī sene 957. Mu'īd-i Medrese-i Bāyezīdiyye şüd der ḫidmet-i Meḥemmed Efendi, fī Muḥarrem sene 969. Mülāzım şüd, fī 5 Ṣafer sene 971. Yigirmi beşle ḳażā-yı Ṣolnik yevmü's-s̱elās̱e 28 Receb sene 973. 'Azl ġurre-i Muḥarrem sene 975. Ḳażā-yı Dırac fī 14 Cemādiye'l-āḫire sene 976. 'Azl selḫ-i Ṣafer sene 979. Ḳażā-yı İstolni[3] Belġırad, ḳażā-yı Pirlepe, ḳażā-yı Ḳalḳandelen, ḳażā-yı Pirizrin, ḳażā-yı Ḳıraṭova, ḳażā-yı Silisre, Varna'ya naḳl, s̱āniyen Ḳıraṭova ma'a teftīşihi. 'Āşir-i menāṣıb Üsküb fī sene 1007. Ṣofya'ya naḳl, ba'de şehreyn, be-ġadr-ı Ḳadrī, s̱ālis̱en Ḳıraṭova, rābi'an Ḳıraṭova, ba'dehu Tırḥala'ya naḳl, nā'ibi iki ay żabṭ eyleyüp kendüler Üsküb'de intiḳāl itmişler, fī Rebī'u'l-evvel sene 1009. Şeyḫ-i 'azīz Luṭfu'llāh Efendi merḥūmuñ ayağı ucında medfūndur.

Beyt	İy Hilālī intiḳālin gūş idüp tārīḫini Didüm olsun rūḥ-ı pāk-i Vālihīye Fātiḥa[4] (1009)
Füzūnī	Gel berü gir cennete ey Vālihī[5] (1009)][6] **[296a]**

1 Bu telif kaydı R1 ve SE'de bulunmamaktadır.
2 Vālihī Çelebi'nin biyografisinin bir taslağı olan bu kısım R1'de tabaka sonunda ve SE'de der-kenarda bulunmaktadır.
3 İstonlı R1
4 ديدم اولسون روح پاك والهى يه فاتحه
5 كل برو كير جنته اى والهى
6 294b E (293a-294b varakları boştur.)

Bismillāhirraḥmānirraḥīm[1]

ṬABAḲA-İ ÇEHĀRDEHÜM EZ-ṬABAḲĀT-I SELĀṬĪN-İ ʿOS̱MĀNĪ ṬABAḲA-İ DEVLET-İ AḤMED ḪĀNĪ

dāme maḥfūẓan bi'l-feyżi's-subḥānī

Ol devlet-i ʿaliyye ʿulemāsınuñ vefeyātıdur ki şühūr u aʿvām ḥasebi ile ʿale't-tertīb tavṣīf ü teşbīb olınur.

el-Mevlā Meḥemmed eş-Şehīr bi-Müteʿaccim (Müteʿaccim Meḥemmed[2] Efendi)

Öteyaḳadan pedīdār ve girībān-ı ẓuhūrdan nümāyende-i dīdār olup ṭale-be miyānında ʿAcem'e ʿalem mertebesinde iken teʿaccüm, belki *Luġat-ı Şāhidī* bıḍāʿası ile Fārisī tekellüm sevdāsına düşdükde "Müteʿaccim" laḳabı ile meşhūr olmış idi. Ṭarīḳ-ı ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārını ol sikke ile meskūk idüp baʿż-ı ʿulemādan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve *Ḥāşiye-i Tecrīd* ve *Miftāḥ* medārisinde müdāreseye himmet eyleyüp ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş ḥudūdında ḳırḳ aḳçe ile İstanbul'da İbrāhīm Ketḫüdā müderrisi olmış idi. Baʿdehu teraḳḳī ile ḫāric rütbesine ʿāric oldı. Biñ üç Şaʿbān'ında Bostān-zāde maḫdūmı Muṣṭafā Çelebi yirine Gevher Ḫān Sulṭān pāyesine terfīʿ olındı. Biñ yedi Cemādiye'l-ūlā'sın-da ʿUbūdī yirine Ṣaḥn'a geldi. Biñ sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında[3] ḳabūl itmeyen İsḥaḳ Efendi yirine Kütāhiyye ḳażāsı virilmiş idi. Ḳabūl itmemekle ʿazl iḫ-tiyār eyledi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Oḫrili Ḥüsām maḥlūlinden tekrār Ṣaḥn Medresesi inʿām olındı. Biñ on Ṣafer'inde pīr-i ṣāliḥ müteḳāʿid Seyfu'l-lāh Efendi maḥlūlinden Ayaṣofıyya Medresesi'n cāygāh eyledi. Biñ on bir Ra-mażān'ında Ṣarı Ḫᵛāce yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine pāy-ı himmet ḳodı. Biñ on iki Cemādiye'l-ūlā'sında Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi ḥażretleri yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymāniyye ile teşrīf olınmış idi. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ınuñ evāsıṭında baḥr-ı fenādan ʿubūr ve cāy-ı aṣlīde ḥużūr eyledi. Medrese-i maḥlūle Yavuz Efendi'nüñ ʿıḳd-ı gerden-i cāhı ḳılındı.

---

1 Besmele SE'de mevcut değildir.
2 - R1, E
3 ʿUbūdī//ūlāsında:- SE

Mevlānā-yı mezbūr maḥāsin-i aḫlāḳla meşhūr, pīr-i ṣāliḥ, ber-güzīde fi'āl, 'ilm ü kemālde müşārik-i **[296b]** emsāl idi.

el-Mevlā 'Abdī (Ḳurşun Ṭaraḳ[1])

"Ḳurşun Ṭaraḳ" dimekle meşhūr ve ol ḥadde-i vesaḫnāk ile evtār-ı sīmīn-rīş-i sefīdin sevād itmekle ṭa'negāh-ı cumhūr idi. Ba'żı 'ulemādan mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olup 'alā ḥasbi'l-isti'dād[2] merātib-i ma'hūde ile yegān yegān ber-murād olup ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ altı Receb'inde fevt olan Beyānī yirine Ca'fer Aġa ḫāricine vāṣıl olmış idi. Biñ on iki Şa'bān'ında nā-kām ü nā-ümmīd 'azm-i ḳarārgāh-ı cāvīd eyledi. Medrese-i maḥlūle Kefevī Muṣṭafā Çelebi'ye[3] naṣīb oldı.

Mevlānā-yı merḳūm daḫīl-i erbāb-ı 'ulūm[4], seksan yaşında müderris-i nev-heves ve ḫiżāb-ı rīş-i sefīd ile meftūn-i maḥbūbe-i cāh-ı tāze-res idi.

el-Mevlā Şeyḫum (Ḳāżī-i Tebrīz[5] Şeyḫum-ı 'Acem[6])

Ḫamīr-i māye-i aṣl-ı nezāhet-ālūdı Īrānī ve ḳabā-yı vücūd-ı mes'ūdı Şirvānī-dür. 'Ulemā-yı 'Acem'den taḥṣīl-i 'ulūm itdükden ṣoñra dārü'l-mülk-i Rūm'a ḳudūm idüp Mollā Aḥmed Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve merāsim-i ted-rīs ri'āyetine müdāvim olup aḫz-ı menāṣıb ve ḳaṭ'-ı merātib iderek ḳırḳ aḳçe ile Ḫāṣköy Medresesi'nden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan yedi Şa'bān'ında Ḥamza Efendi yirine Ḥammāmiyye müderrisi olmış idi. Biñ üç tārīḫinde pāye i'ti-bārı ile maḥrūse-i Tebrīz'de Sulṭān Ḥasan Medresesi'ne naḳl olındı. Biñ dört Rebī'u'l-evvel'inde Gence ḳażāsı mevleviyyet olup bunlara 'ināyet olındı. Se-ne-i mezbūre dāḫilinde Tebrīz Ḳāżīsi Adanalı Emīr 'Alī Efendi ile mübādele-i manṣıb itdiler. Biñ beş Rebī'u'l-evvel'inde ma'zūl olup[7] yirine selefi muḳarrer ḳılındı. Biñ altı Ṣafer'inde anlar Naḫcivān'a naḳl olınup bunlara yine Tebrīz ḳażāsı müyesser oldı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde;

---

1 Ḳurşun Ṭaraḳ:'Abdī E; - SE
2 'āde E
3 Efendi'ye SE
4 295a E; 174a SE
5 Ḳāżī-i Tebrīz:- E
6 Şeyḫum-ı 'Acem:- SE
7 Ve SE

Beyt

مولويت كه نخوت انكيزست
كنجه و نخجوان و تبريزست [1]

mażmūnı üzere üç mevleviyyet ḳużāt-ı ḳaṣabāta ʿināyet olınmaḳ reʿāyāya nāfiʿdür, diyü ser-ḥadd beglerbegileri dil-ḫᵛāhları üzere ʿarż idüp ʿazl olındılar. Biñ yedi Rebīʿu'l-evvel'inde Tebrīz ḳażāsı tekrār mevleviyyet olup Ḳaraçı Saʿdīoġlı'na virilmiş iken üçünci gün bunlara tevcīh olındı. Biñ on bir[2] Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup ʿAbdu'r-raḥmān Efendi birāderi Muṣlī Çelebi mesned-nişīn-i ḥükūmeti oldı. On bir Cemādiye'l-ūlā'sında Sirāc Efendi yirine rābiʿan Tebrīz-i dil-āvīz ḳażāsında murabbaʿ-nişīn-i mesned-i ḥükm ü imżā olmış idi. Biñ on iki senesinde ol diyāra Ḳızılbaş müstevlī olup sene-i mezbūre Şaʿbān'ında Revāfıż-ı pelīd elinde şehīd ve ʿarṣa-i vücūddan nā-bedīd oldı.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i ʿilmiyye ile meşhūr, şeyḫu'l-fenn-i riyāżiyyāt, ṣāliḥ u nezīh ü ḫoş-ẕāt idi. Mevleviyyetlerüñ refʿi esnāsında Kātib-zāde Zeynī Efendi merḥūm ki dīvāne-naḳş-ı lā'ubālī ve ʿaṣruñ ṭurfe-kār-ı ġarībü'l-aḥvāli olup aʿrāż ü emvāl-i Müslimīne Cengīzāne türktāz itmek ṭavr-ı müstevcibü'l-iḫtiṣāṣı, belki mefrūżü'l-ḳalem, maḳṭūʿu'l-ḳadem-i ḫāṣṣı idi, ṣāḥibü't-tercemeye Ḫᵛāce-zāde Mesʿūd Çelebi ḫānesinde rāst gelüp ṭaʿn ü teşnīʿ ile derdmendüñ āfetin almış ve ثبت العرش ثم انقش [3] diyüp şaçaḳlı ʿabā'īsini çalmış idi.

el-Mevlā Sirāce'd-dīn (Sirāc Efendi[4])

Şuʿle-i vücūdı cānib-i **[297a]** şarḳdan ʿayān ve hilāl-i istiʿdād u istīhāli istifāża-i envār-ı maʿārifle bedriyyü'l-lemeʿān olup semend-i ʿazīmeti isrāc ve dārü'l-mülk-i Rūm ʿulemāsınuñ seng-i rāhların dürretü't-tāc-ı ibtihāc ḳılup müderrisīn-i kirām ḫidmetinde iʿmāl-i ẕihn-i veḳḳād ve fitīl-i żamīr-i kibrīt-ḳabūlin ḳadeḥ-i zinād-ı ictihād ile īḳād itdükden ṣoñra Ebu's-suʿūd Efendi ḥażretlerinüñ çerāġān-ı cemʿiyyetlerine[5] dāḫil ve fetvā emāneti ḫidmeti ile ser-bülend-i

---

1 "Mevleviyet unvânının kişiye kibir aşıladığı (yerler) Gence, Nahçivan ve Tebriz'dir."
2 -E
3 "Arş sabitleşti ve süslendi."
4 Sirāc Efendi:Sirāc-ı ʿAcem SE
5 ḫidmetlerine SE

emās̱il olup şeref-i mülāzemetine nā'il olmış idi. 'Alā ḥasbi't-ṭarīḳ devr-i menāzil-i ders ü taḥḳīḳ iderek[1] ḳırḳ aḳçe ile Ümmüveled Medresesi'nden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş Muḥarrem'inde H̱usrev Ketẖudā Medresesi temām olup ibtidā elli aḳçe ile bunlara in'ām olındı. Biñ iki Receb'inde Ḳazancıḳulı Sinān Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne naḳl olındı. Biñ üç Receb'inde[2] Çalıḳ-zāde 'Abdī Çelebi yirine Çorlı pāyesine terfī' olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Naẖcivān ḳażāsı mevleviyyet olup bunlara 'ināyet olındı. Biñ beş Ramażān'ında Diyārbekr Ḳāżīsi Müftī-zāde Şeyẖī Çelebi ile mübādele-i manṣıb eylediler. Biñ altı Ṣafer'inde selefi Naẖcivān'a gitmeyüp yirinde ibḳā ve bunlar 'azle mübtelā oldı. Biñ on bir Muḥarrem'inde Muṣlī Çelebi yirine Tebrīz ḳāżīsi oldılar. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında Şeyẖī Efendi'nüñ def'a-i rābi'ası yirine mükerreren Āmid ḳażāsına naḳl olındı. Biñ on iki Rebī'u'l-āẖir'inde 'azl olınup manṣıbı Çalıḳ-zāde 'Abdī Çelebi'ye virildi. İstanbul'a gelürken Ḳayṣeriyye'de ḫaste olup māh-ı Şa'bān'da sirāc-ı vehhāc-ı vücūdı sīlī-i dest-i rūzgār ile terk-i taẖt u tāc-ı meclis-i şühūd eyledi.

Mıṣrā' Pür-nūr ide Ḫudā-yı te'āla mezārını

Mevlānā-yı mezbūr ṣāḥib-i niṣāb-ı fażl-ı mevfūr, zebāne-i sirāc gibi tenvīr-i müdde'āda çerb-zebān ve şeb-çerāğ-ı naḳdīne-i revāc gibi nükte-senc-i rūşen-beyān idi. Ṣadr-ı 'ālī-ḳadr Mollā Aḥmed Efendi ḥażretleri ile beynlerinde 'alāḳa-i ḳarābet olmağın Mıṣr'a ḳāżī olduḳlarında mutaṣarrıf-ı ẖidmet-i niyābet ve ṣadāretleri ḥālinde tez̠kirecilik ẖidmeti ile çerāġ-ı ṭarab-ẖāne-i 'izz ü nebāhat olmış idi.

el-Mevlā Ḥüseyn (Bī-kesī Efendi)

Gīlānīdür. "Bī-kesī" laḳabı ile ma'lūm ve ismi gibi ẕātı emr-i mevhūm olup devlet-i A'cām'da[3] ta'accüm itmiş Terekeme'lerden idi. Ol tārīẖde diyār-ı şarḳdan gelen ẖar-bendeler ḳaṭār ü mehār ṣāḥibi olduğın görüp;

---
1 295b E
2 Muḥarrem'inde SE
3 Devlet-i A'cām'da:- SE

Beyt İy felek meylüñ eger cāhil ü nā-dāna ise
Ben daḫı tā o ḳadar ʿāḳil ü dānā degülüm

zemzemesi ile ḥadāger-i üştür-i şevḳ olup kendüyi ol ḳāfile ile ṭarīḳ-ı ʿilme sevḳ itmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi vezīr Aḥmed Paşa'nuñ ġılmānına muʿallim ve Lüṭfī Beg-zāde Muṣṭafā Efendi'den mülāzım olup devr-i medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ tārīḫinden[1] muḳaddemce[2] Rodoscuḳ'da olan Rüstem Paşa Medresesi ḫāric iʿtibār olınup ibtidā bunlara iʿṭā olındı. Biñ üç Ẕi'l-ḥicce'sinde Sermin ḳażāsına naḳl olınan Veffāḳ Meḥemmed yirine Burūsa'da Manastır Medresesi pāyesine terfīʿ olındı. Biñ beş **[297b]** Ẕi'l-ḥicce'sinde Pirlepeli Ḥasan Efendi maḫlūlinden Gelibolı ḳażāsı Şehrköyi ilḥāḳı ve Ṣarıca Paşa Medresesi ve iẕnün bi'l-iftā ʿilāvesi ile bunlara tevcīh olındı. Biñ altı Şevvāl'inde Marʿaş Ḳāżīsi Muṣlī Çelebi ile mübādele-i manṣıb eylediler. Ol ʿaṣrda mutaṣarrıf-ı menāṣıb olan nā-münāsib eşḫāṣı baʿż-ı şuʿarā yegān yegān beyān idüp Müftī-zāde Şeyḫī Çelebi ile bunlaruñ aḥvālini bu güne naẓm itmişler idi:

Şiʿr Ḳara Āmidde bir mecnūn-ı ser-keş
ʿAcem ḳatırcısı ḳāżī-i Marʿaş

Biñ yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup manṣıbı Ṣūfī Meḥemmed Efendi'ye virildi. Biñ on Receb'inde Laʿlī Çelebi yirine Ḳara Ḳāżī Medresesi ve Bayındır ḳażāsı ilḥāḳı ile Şire ḳażāsı müyesser oldı. Biñ on bir Ṣafer'inde ʿazl olınup manṣıbı Celeb Meḥemmed Efendi'ye virildi. Ol esnāda ḥacc eyleyüp geldükde biñ on iki[3] Şaʿbān'ında Ṣalıncaḳ Rıḍvān yirine tekrār Şire ḳażāsı iḥsān olınmış idi. Māh-ı Ramażān'uñ[4] leyle-i ḳadrinde Serv Maḥallesi'nde Cezerī Ḳāsım Cāmiʿi'nde öyle namāzın edā iderken intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ḳadr-i müşterek-i ʿilm ü ṣalāḥla meşhūr, nīk-nefs ü kem-āzār, pīr-i ṣāliḥ-i sütūde-kār idi.

1 174b SE
2 - SE
3 - SE
4 296a E

el-Mevlā Ḥasan (Kürd Ḥasan)

Diyār-ı Kürdistān'dan ẓuhūr ve taḥṣīl-i 'ilm-i şerīf yolında ḳaṭ'-ı menāzil-i sinīn ü şühūr idüp fażīlet-i 'ilmiyye ile meşhūr olmış idi. Biñ ṭoḳuz senesi evā'ilinde[1] dārü'l-mülk-i Rūm'a ḳudūm idüp 'ulemā-yı 'aṣra 'arż-ı cevher ve kālā-yı 'ilm ü 'irfānın ḳarīn-i tamġa-i ḳabūl-i a'yān-ı kişver ḳılmış idi. Ol es̱nāda ḳā'im-maḳām-ı ṣadr-ı a'ẓam olan Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa muḥibb-i 'ulemā ve mürebbī-i fużalā olup ḳadr-i müşterek-i ḥaẓẓ-ı 'ilmīsi olmaġın Anaṭolı ṣadrı olan 'aynu'l-'ulemā'i'l-'iẓām, üstādī ve üstādü'l-enām Aḫī-zāde 'Abdu'l-Ḥalīm Efendi ḥażretleri ile mevlānāyı cem' idüp muṣāḥabet-i 'ilmiyyeye bā'is̱ ve muḥarrik-i silsile-i mebāḥis̱ olmış idi. Ammā heyhāt;

Beyt Gelür mi ṣūrete hergiz Süheyl öñinde Sühā
Muḥīṭe reşḥa-i bārān ider mi ṭuġyānī.

Kemāl-i fażlına maġrūr olup Mīrzā Maḫdūm gibi def'aten ḳażā-yı mu'aẓẓamāt-ı bilād-ı 'Os̱māniyye, yāḫūd Medrese-i Ṣaḥn ü Süleymāniyye recāsında iken ol ḫūrşīd-i raḫşān-ı fażl ü kemāl öñinde ẕerre-i nābūd gibi maḥv-ı vücūd itmiş idi. Ammā cenāb-ı mekrümet-me'āb-ı mevlevī fażīletine şehādet ve maḳām-ı āṣafīden şefā'at eyleyüp māh-ı Şa'bān'da Burūsa'da Ḳadrī Efendi Medresesi ḫāric i'tibār olınup 'ināyet olındı. Biñ on Ẕi'l-ḥicce'sinde taḥille ṭarīḳı ile 'Ömer Sükūtī yirine Yıldırım pāyesine naḳl olınup żabṭı müyesser olmamaġla āstāneye gelmiş idi. Biñ on iki Ṣafer'inde Zeynī-zāde yirine Ḫanceriyye Medresesi tevcīh olındı. Māh-ı Cemādiye'l-āḫire'de ferāġ idüp medresesi āḫara tevcīh olındı[2]. Sene-i mezbūre evāḫirinde cāriyeleri olan mel'ūneler ġadrı ile ḫānesinde şehīd ve nā-kām ü nā-ümmīd 'āzim-i nüzhetgāh-ı cāvīd oldı.

Mevlānā-yı merḳūm ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı 'ulūm, muḳteżā-yı ḫilḳat-i Ekrād üzere lecūc ü mükābir, zu'mı üzere **[298a]** dāḫil-i a'dād-ı[3] eslāf-ı ekābir, beheme-ḥāl, ehl-i 'ilm ü kemāl idi.

1 Senesi evā'ilinde:senesinde SE
2 tevcīh olındı:virildi R1
3 'idād-ı SE

el-Mevlā el-Fāżıl Ḥasan (Ḳınalı-zāde Ḥasan Çelebi Ṣaḥib-i Teẕkire[1]) {Ḥasan}

Ṣudūr-ı devlet-i Selīm Ḫānī'den iken dest-şūy-ı çirk-i devlet-i fānī olan Ḳınalı-zāde 'Alī Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı 'ālī-şānıdur. Ṭoḳuz yüz elli üç tārīḫinde vālidleri Burūsa'da Ḥamza Beg müderrisi iken ḫil'at-i ḫilḳat-i mes'ūd ile şeref-yāfte ve levḥ-i cebīn-i ḥāline şu'ā'-ı sa'ādet tāfte olup 'uḳūd-ı sinīn-i 'ömri 'aşere-i kāmileye gelüp vāṣıl olduḳda hem-pāye-i 'aḳl-ı evvel, belki ẕihn-i derrāki 'aḳl-ı 'āşir ile mü'evvel olmış idi. Terbiyet-i peder-i vālā-güher ile mis̱āl-i pençe-i mihr-i cihān-ārā, aḫẕ-ı cevāhir-i fażl ü kemālde iẓhār-ı yed-i beyżā idüp envā'-ı 'ulūm u ma'ārife dest-res ve künūz-i rümūz-i nihānīde gevher-i maḳṣūd u mültemes bulduḳda 'ulemā-yı 'aṣr mecālis-i ifādelerine dāḫil ve ka'b-ı şā-miḫ-i isti'dād ile ser-bülend-i emās̱il olmış idi. Evvelā Yeñi 'Alī Paşa Müderrisi Nāẓır-zāde Efendi ile feth-i bāb-ı münāẓara, ba'dehu Ḥaleb ḳażāsından ma'zūl iken Ḳāżī-zāde Efendi ḫidmetlerinde taḥṣīl-i fünūn-ı muḥākeme vü muḥāvere idüp Ebu's-su'ūd Efendi ḥażretlerine ittiṣāl ve efāżıl-ı ṭalebe ile taḥṣīl-i merte-be-i 'ālü'l-'āl-i kemāl idüp yetmiş üç senesinde vāḳi' 'Abdu'r-raḥmān Efendi nevbetinde şeref-i mülāzemetle bekām, yetmiş beş hilālinde ibtidā otuz aḳçe ile Burūsa'da[2] Aḥmed Paşa Medresesi ile vāṣıl-ı merām olmış idi. Yetmiş altı Re-ceb'inde pederleri Edrine ḳażāsına naḳl olınmağın bunlar daḫı mis̱li ile Edri-ne'de Çuḳacı Ḥācī Medresesi'ne tebdīl olınmış idi. Yetmiş ṭoḳuz hilālinde ḳırḳ aḳçe ile İstanbul'da Eski İbrāhīm Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşā oldılar. Sek-san bir Muḥarrem'inde 'azl olınup medresesi Ḳonyalı 'Ömer Çelebi'ye virildi. Seksan üç Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḳara Tāce'd-dīn yirine Ḳāsımpaşa ḫāricine 'āric ol-dılar. Seksan dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Kürd İbrāhīm Çelebi maḫlūlinden Yeñi 'Alī Paşa'da tecdīd-i resm-i ifāde eylediler. Seksan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Cenābī Efendi yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'ne terfī' olındı. Ṭoḳsan Şa'bān'ında selefi yirine Ṣaḥn'a geldi. Ṭoḳsan dört Ramażān'ında Ḳāf-zāde Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olındılar. Ṭoḳsan beş Rebī'u'l-evvel'inde 'azl olınan Su'ūdī Efendi yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine ferş-i[3] seccā-de-i ders ü taḥḳīḳ itdiler. Ṭoḳsan ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḳāf-zāde Efen-

1 Ṣāḥib-i Teẕkire:- E
2 296b E
3 175a SE

di yirine feżā-yı ḳażā-yı Ḥaleb-i Şehbā cilvegāh-ı eşheb-i iḳbālleri ḳılındı. Biñ bir Receb'inde ref' olınup yirlerine Kemāl Efendi terfī' olındı. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Duḳadin-zāde 'Os̱mān Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḥükūmeti ile nücūm-ı iḳbāli zāhire olmış idi. Biñ dört Muḥarrem'inde mübtelā-yı 'azl-i bī-hengām ve selefi ḳā'im-maḳām oldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Es'ad Efendi yirine maḥrūse-i Edrine ḳażāsı taḥte'l-ẓıll-ı ḥükm ü imżāsı ḳılındı. Biñ beş Receb'inde ma'zūl ve yirine Bostān-zāde maḫdūmı Meḥemmed Efendi mevṣūl oldı. Biñ altı Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Arab-zāde Efendi yirine mükerreren Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsına sāye-i iclāl ṣaldılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde **[298b]** 'azl olınup ḥālā şeyḫü'l-islām, veliyyü'n-ni'am-ı enām olan Yaḥyā Efendi ḥażretleri maḳarr-ı ḥükūmetlerini teşrīf itdiler. Biñ yedi Şevvāl'inde kevkeb-i iḳbālleri rāci' olup Ḥasan Kethudā-zāde yirine ufuḳ-ı maḥrūse-i Burūsa'dan ṭāli' oldı. Biñ sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Edincik ḳażāsı arpalıḳ ta'yīn olınup İmām Dāmādı Şeyḫī Çelebi cā-nişīn-i mesned-i 'izz ü temkīn oldı. Biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde ḳabūl itmeyen Nevālī-zāde yirine Gelibolı ḳażāsı tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında 'Arab-zāde Efendi merḥūm maḥlūlinden Eyyūb ḳażāsına[1] naḳl olındı. On bir Ṣafer'inde Eskizağra ḳażāsına tebdīl olınup yirine Ayāşī Aḥmed Efendi naṣb olındı. Ol es̱nāda ba'ż-ı emrāż-ı balġamiyye istīlāsından 'amel-mānde olup ḳayd-ı ḥayātla Reşīd ḳażāsın ṭaleb itmekle 'ināyet olınup diyār-ı Rūm'a vedā' ve iḫtiyār-ı inzivā vü inḳıṭā' itmiş idi. Biñ on iki Şevvāl'inde ḥākim-i Reşīd iken 'arṣa-i vücūddan nā-bedīd ve müteveccih-i dergāh-ı Rabb-ı mecīd oldı.

Mevlānā-yı merḳūm maḫdūm-ı ma'ālī-rüsūm, mecmū'-ı ḥays̱iyyātda 'alem, 'ilm ü ma'ārifi müsellem-i 'ālem, dürr-i şehvār gibi ṣadef-i dehre vāḥiden[2] ba'de vāhidün gelen emācid silkine dāḫil, be-taḫṣīṣ inşā-yı dil-āvīzi reşk-endāz-ı Ḳāżī Fāżıl idi.

Ās̱ār-ı celīlesinden *Dürer ü Ġurer*'e ḥāşiyesi ve mevāżı'-ı 'adīdeye resā'il-i maḳbūlesi vardur. Mollā Aḥmed Efendi imtiḥānında Ṣun'u'llāh Efendi'ye 'adl vāḳi' olup tercīḥ-i aḥadü hümā 'ale'l-āḫar, 'ulemā-yı 'aṣra müẕekkir-i mebḥas̱-i

1 Eyyüb ḳażāsına:Eyyüb'e SE
2 - SE

ḳażā vü ḳader olmış idi. Ṣun'u'llāh Efendi merḥūmdan menḳūldur ki[1] ḫalḳuñ ekṡeri Ḥasan Çelebi ṭarafında müşāhede idüp şerīkimüz 'avām-gīrce imiş, buyururlar imiş.

Eşher-i āṡārı *Teẕkiretü'ş-şu'arā*'dur ki *Hümāyūn-nāme* ile pederlerinüñ *Aḫlāḳ*'ından ṣoñra ol kitāba naṣīb olan raġbet ü i'tibār Türkī münşe'ātda bir kitāba naṣīb olmamışdur. El-ān daḫı bāzārına kesād ve 'aḳd-ı te'āṭīsine güşād[2] gelmemişdür. Sinn-i şerīfleri altmışa dāḫil ve daḳḳāḳatu'r-riḳāb ser-ḥaddine henüz vāṣıl olmış[3] idi. Eş'ār-ı şerīfelerinden nümūnedür:

Ġazel Olaldan yār dest-i düşmen-i bed-gevher altında
Ḳalupdur ellerüm Ferhād gibi ṭaşlar altında

Ḫudā virsün saña 'ömr-i dırāzı iy boyı servüm
Ġamuñla ḫāk olan 'uşşāḳ[4] yatduḳca yir altında

Gerek seng-i siyāh olsun gerekse aṭlas u dībā
Ġaraż bir bāliş-i rāḥat bulunmaḳdur ser altında

Olupdur gülşen-i bezmüñde gūyā nergis-i şehlā
Ser-i engüşt-i sīmīnüñ o zerīn sāġar altında

Ḥasan ṣanma miyānıdur görinen zīr-i ḫancerde
Miṡāl-i gencdür yatur dem-ā-dem ejder altında

el-Mevlā Meḥemmed (Nāmī Efendi) {Nāmī}

Sādāt-ı kirāmdan;

Mıṣrā' Ferzend-i Sitanbūlem ü ferzend-i Sitanbūl

mısrā'ı ile benām olan 'Acem-zāde Mīrek'üñ ferzend-i dil-bendi Nāmī Efendi'dür. Ābyārī-i feyż-i Ḫudā-dād ile nihāl-i istīhāli nāmī ve terbiyet-i kirām ile cevher-i ẕāt-ı kerīmi girāmī olup ṣadr-ı 'ālī-ḳadr Mu'allim-zāde Efendi'nüñ

1 297a E
2 fesād E, SE
3 Olmamış SE
4 'uşşāḳda SE

mu'allim-ḫāne-i fażl ü efżāllerine müdāvim ve ḫidmet-i 'aliyyelerinden mülāzım olmış idi. Bi-ḥasbi'l-'āde ṭayy-ı merāḥil-i ifāde iderek ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Aḥmed Paşa Medresesi'nden ma'zūl iken biñ üç Ramażān'ında Tāce'd-dīn Efendi yirine Unḳapanı'nda Ḫᵛāce Ḫayre'd-dīn Medresesi'nde miḥrāb-nişīn-i 'izz ü temkīn olmış idi. **[299a]** Biñ sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde yirinde pāye-i Ṣaḥn i'tibār olındı. Biñ on Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṣalıncaḳ Rıḍvān Efendi yirine Gelibolı ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ on bir Ẕi'l-ḥicce'sinde 'azl olınup[1] manṣıbı Müftī-zāde Muṣlī Çelebi'ye virildi. Biñ on iki Ẕi'l-ḳa'de'sinde ḳa'de-i aḫīre-i ḥayātdan revān ve meclis-i ḫākdān-ı esfelden dāmen-feşān olmış idi.

Tārīḫ Güm olduḳda dehr içre nām ü nişānı
Bir eksikli didi vefāt itdi Nāmī[2] (1012)

Edrineḳapusı ḫāricinde medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü 'irfānla meşhūr, gül-deste-bend-i şükūfezār-ı ma'ārif, naḫl-i[3] pīrāye-i ḥadīḳa-i ṭarā'if ü leṭā'if, şi'rde mükemmel dīvānı ve ma'rifet ile ḫaylī nām ü nişānı var idi. Bu eş'ār neẕāket-i ṭab'ın iş'ār ider:

Eş'ār Yā Rabb getür başına raḳībüñ nice belā
Ammā ki isterin depesi üstine ola

[Ve lehu] Olup fiġān nāleye demsāz muṭribā
Uy baña idelüm seḥeri 'azm-i gülsitān

[Ve lehu] Dehenüm yoḳ didüñ ammā bu ne sözdür bilsem
Olduñ iy ġonce-dehen kendi sözüñle mülzem

Ve lehu[4] Öldürürseñ de göñül ḳomaz işigüñ ṭaşın
O senüñ pādişehüm yolıña ḳomış başın

---

1 'azl olınup:- SE
2 وفات ایتدی نامی
3 - SE
4 Ve lehu:- E, SE

Şeh-süvārum ḳo beni ġāşiye ber-dūş olayın
Ṭutayın bende senüñ bir yavaş atuñ başın

Pīr olmış yaşarur gözi diyelden berü yār
Başladı gözlemege merdüm-i çeşmüm yaşın

Nāmiyā şem'i ḳatı bī-edeb olmış o mehüñ[1]
Ḳomaz öykünmesini rūyına kesseñ başın

Merḥūmuñ maḥāsininde şitā-yı bī-vaḳt gibi āsār-ı meşīb bedīd ve farḳ-ı seri kühsār-ı berf-ālūde gibi sefīd olup[2] ol şāhid-i zūrı rū-siyāh idüp teşhīr itdüginüñ sebebi beyānında[3] bu gūne taḳrīr idermiş ki;

"الجنس إلى الجنس يميل"[4]

mūcibince tāzeler ṣoḥbetine kesb-i münāsebet itmek-içün bu şi'ārı iḫtiyār ve dīde-i sālūs-i 'ayb-bīne perdedār iderin." Nihālī Efendi ile muhācātı ve biribirlerine ḥarf atup her birinüñ muḳaṭṭa'ātı vardur. Ẕikri müstehcen olmaġla īrādı[5] revā görülmedi.

el-Mevlā 'Abdu'r-raḥīm bin 'Amr ('Abdu'r-raḥīm Efendi[6])

Taḥṣīl-i 'ilm ü 'irfāna himmet ve üstādān-ı 'aṣr ḫidmetlerine müdāvemet eyleyüp sermāye-i fażl ü kemāle bāliġan-mā-belaġ[7] mālik ve ṭarīḳ-ı pür-tevfīḳa sālik olduḳda Çivi-zāde Efendi ḥażretlerinden[8] mülāzım olan eşrāfla müşārik olmış idi. Mollā-yı 'amiriyyü'l-iḥtisāb ḫidmetlerine vāv-ı 'Amr gibi şedīdü'l-intisāb olmaġla iḥrāz-ı luṭf-ı bī-ḥisāb idüp ḳaṭ'-ı merātib-i mu'tāde ve seyr-i menāzil-i ifāde iderek ṭoḳuz yüz yetmiş yedi ḫilālinde ḳırḳ aḳçe ile Efḍal-zāde Medresesi'ne vāṣıl, ba'dehu munfaṣıl olup seksan iki Ẕi'l-ḥicce'sinde Nevālī

1 Şehüñ SE
2 175b SE
3 297b E
4 "Her cins kendi cinsine meyleder."
5 - R1, E
6 - SE
7 Bāliġan-mā-belaġ:- SE
8 Efendi ḥażretlerinden:Efendi'den SE

Efendi yirine Maḥmūd Paşa Medresesi'nde resm-i ifādeyi ifşā itmiş idi. Seksan dört Muḥarrem'inde Ḳāf-zāde Efendi'den ṣoñra Edrineḳapusı'nda vāḳi' Mihrümāh Sulṭān Medresesi pāye i'tibār olınup bunlaruñ 'unvān-ı menşūr-ı iştihārı ḳılındı. Seksan ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde Küçük Maḥmūd yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Mollā Beḳāyī yirine Selānik ḳażāsı iḥsān olındı. Ṭoḳsan iki Şevvāl'inde Mağnisa ḳażāsı ba'ż-ı mülḥakātla mevleviyyet olup bunlara **[299b]** 'ināyet olındı. Ṭoḳsan dört Rebī'u'l-evvel'inde 'azl olınup manṣıbı Küçük Maḥmūd Efendi'ye virildi. Ṭoḳsan altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Mollā Beḳāyī yirine Üsküdār ḳażāsı iḥsān[1] olındı. Ṭoḳsan yedi Receb'inde Selānik Ḳāżīsi Duḳadin-zāde 'Osmān Efendi ile mübādele-i manṣıb eylediler. Ṭoḳsan sekiz Ramażān'ında 'azl olınup Ağzıḳara Muḥyi'd-dīn cā-nişīn oldı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde Duḳadin-zāde yirine s̱āniyen Üsküdār ḳażāsı 'ināyet olındı. Elf-i kāmil Ramażān'ında selef-i sālifi 'Os̱mān Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsına naḳl olınmış idi. Ḳabūl itmedükde ḫalefi Mollā Beḳāyī'ye virilüp bunlar s̱ālis̱en Üsküdār ḳāżīsi oldı. Biñ bir Rebī'u'l-āḫir'inde Kemāl Efendi yirine istibdāl-i manṣıb idüp üçünci def'a Selānik ḳażāsına ittiṣāl itdiler. Biñ üç Şa'bān'ında Kāmī-zāde yirine Eyyūb ḳażāsına tebdīl olındı. Biñ beş Receb'inde 'azl olınup manṣıbı Beg-zāde Efendi'ye tevcīh olındı. Biñ yedi Şa'bān'ında Bostān-zāde maḫdūmı yirine dördünci def'a Selānik ḥākimi oldılar. Biñ sekiz Muḥarrem'inde bunları Filibe'ye naḳl itdürüp Selānik'e selefi naṣb olınmış iken bir hefteden ṣoñra 'adem-i ḳabūli ẓāhir olmağın yirinde ibḳā olındı. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında azl olınup Kemāl Efendi ta'ḳīb eyledi. Kemāl Efendi'nüñ nā'ibi żabṭ eylemiş iken Serdār İbrāhīm Paşa ṭarafından ibḳā olınup birḳaç günden ṣoñra Kemāl Efendi emr-i cedīd ile geldükde ḳasr-ı yed idüp İstanbul'a geldiler. Biñ on bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḥaydar Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa'ya ḳāżī oldılar. Biñ on iki Ramażān'ında 'azl olınup yirlerine Mıṣr'dan Ḳara Çelebi-zāde Meḥemmed[2] Efendi naḳl olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde bāb-ı murabba'-nümā-yı ḫāk-i fenādan 'ālem-i beḳāya 'azm eyleyüp[3];

---

1 Tevcīh SE
2 - R1, E
3 'ālem//eyleyüp: 'azm-ı 'ālem-i beḳā eyleyüp E

Mıṣrāʿ Ḳoñ anı kendü ḥāline Rabb-ı Raḥīm ile

mażmūnı ḳarʿ-ı semʿ-i āşinā eyledi. Dāḫil-i sūrda Sinān Aġa Cāmiʿi ḥareminde medfūndur[1].

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ʿirfānla meşhūr, baḳıyyetü's-sülāf-ı selef, teh-i curʿa-i meclis-i ʿizz ü şeref, saḫī vü kerīm, pīr-i vācibü't-tekrīm idi.

el-Mevlā Ḥaydar (Ḥaydar[2] Efendi)

Evā'il-i kitābda tercemesi sebḳ iden Küçük Tāce'd-dīn Efendi'nüñ ferzend-i saʿd-aḫteri ve ʿAbdu'l-vehhāb Efendi ḥażretlerinüñ[3] birāder-i kihteridür. Ẕü'l-feḳār-ı kilk-i dü zebān ve Düldül-i ṭabʿ-ı çābük-ʿinān ile Ḥaydar-ı Kerrār-ı meydān-ı feżā'il olup Çivi-zāde Efendi ḫidmetlerinden teşrīf-i mülāzemete nā'il olduḳdan ṣoñra bir iki pāyeye pīrāye ṣalup ḳırḳ aḳçe ile Efḍal-zāde Medresesi'nden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan üç Ramażān'ında mütefevvā Fevrī Muʿīdi yirine Unḳapanı müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan dört Receb'inde Tāce'd-dīn yirine Berġos Medresesi'ne taḥrīk olındı. Ṭoḳsan altı Cemādiye'l-ūlā'sında Ṭop-ḫāne'de vāḳiʿ Ḳapudan Medresesi temām olup ibtidā bunlara inʿām olındı. Elf-i kāmil Şevvāl'inde Ḳızılca Ḫayre'd-dīnoġlı ʿAbdu'llāh Efendi[4] yirine Ḳalender-ḫāne Medresesi'ni Ḥaydar-ḫāne itdiler. Biñ üç Receb'inde Badralı Meḥemmed Efendi maḥlūlinden Ṣemāniye'ye geldiler. Biñ dört Şevvāl'inde Fehmī Efendi maḥlūlinden Şeh-zāde Medresesi'ne ferş-i seccāde-i ifāde itdiler. Biñ altı Receb'inde Ḳara ʿAbdu'r-raḥmān Efendi yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine gelüp biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde **[300a]** Muẓaffer Efendi yirine Ḥaleb ḳażāsı ile fā'iz-i maṭlab oldılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Üsküdār Ḳāżīsi İskender-zāde ile mübādele-i manṣıb eylediler. Biñ on bir Ṣafer'inde ʿazl olınup yirine Ġalaṭa'dan Ḥasan Ketḫudā-zāde naḳl olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi yirine Burūsa ḳażāsına terfīʿ olındılar. Māh-ı Ẕi'l-ḳaʿde evāsıṭında ʿazl olınup manṣıb-ı mezbūr ile ʿAbdu'r-raḥīm Efendi tekrīm olındı. Biñ on iki Ramażān'ında Ḳara Çelebi-zāde Efendi yirine

1 298a E
2 Tāce'd-dīn Ḥaydar SE
3 ḫidmetlerinüñ SE
4 - R1, E

Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsı ile rāyet-i iḳbāli ẓāhire olmış idi. Cānib-i baḥrdan teveccüh eyleyüp İskenderiyye Ma'beri'ne vāṣıl olduḳda baḥr-ı fenādan 'ubūr ve menzil-i beḳāda ḥużūr eyledi. Biñ on üç Muḥarrem'inde ḫaber-i vefātı vārid olup[1] ḳażā-yı Mıṣr'a Şām'dan 'Azmī-zāde Efendi naḳl olındı.

Mevlānā-yı mezbūr[2] fażīlet-i 'ilmiyye ile meşhūr, beḥḥāṣ ü[3] muḥiḳḳ, müdeḳḳiḳ u muḥaḳḳıḳ, ḳażāsında istiḳāmet ü ṣarāmetle ma'rūf, tenhāsında meşġale-i 'ilm ü 'ibādetle me'lūf idi. *Dürer ü Ġurer* hevāmişinde kelimātı ve ḳurṭ-ı misma'a-i ḳabūl olmış ta'līḳātı vardur.

el-Mevlā el-Fāżıl ve'l-Üstād el-Kāmīl 'Abdu'l-ḥalīm Efendi
(Aḫī-zāde 'Abdu'l-ḥalīm[4] Efendi) {Ḥalīmī}

Ḫazāne-i ḥāfıẓa-i 'ālemde miṡl ü 'adīli mefḳūd ve nigār-ḫāne-i müteḫayyilede naẓīr ü şebīhi mün'adimü'l-vücūd olan cevher-i[5] iksīr-i fażīlet ü berā'at, 'Anḳā-yı maġrib-i faṣāḥat ü belāġat, 'ulemā-yı Rūm'uñ ser-bülendi, ṣadru'l-ifāde Aḫī-zāde Efendi'dür. Anaṭolı ṣadāretinden müteḳā'id iken merāḳī-i dārü'l-ḫulūda müteṣā'id olan Meḥemmed Efendi ḥażretlerinüñ dürr-i şāhvār-ı ṣadef-i vücūdı ve gevher-i miyāne-bend-i silkü'l-le'āl-i nesl-i mes'ūdıdur. Cedd-i māderīleri diḳḳat-i efkār ve leṭāfet-i ta'bīr ile nümūne-nümā-yı siḥr-i ḥelāl ve ḫāme-i bedā'i'-i nigār-ı nükte-güẕār ile naḳş-endāz-ı sūzen-i ḫayāl olan 'allāme-i Rūm Sa'dī Efendi merḥūmdur.

Beyt Ger ḳamer māder olsa şems peder
Ṭoġmaya bir bunuñ gibi aḫter

Ṭoḳuz yüz altmış üç senesi ḫilālinde deryā-yı ẓulumāt-ı 'ademden sāḥil-i vücūda vaż'-ı ḳadem ḳılup ġonce-i ḳımāṭ-ı 'izz ü nāz[6] ve nev-bāve-i mehd-i naḫliyyü'l-ihtizāz iken radī'-i ṡedy-i seḥāb-ı edeb ve terbiyet-kerde-i āftāb-ı fażl ü ireb olmış idi.

1 Vārid olup:vürūd idüp E
2 176a SE
3 Baḥḥāṣ ü:beḥḥāṣ-ı R1
4 'Abdu'l-Ḥalīm:- R1, E
5 Cevāhir-i SE
6 298b E

li-Mü'ellifihi[1] Bilüp ḳadrin mis̱āl-i dürr-i şehvār
El üstinde ṭutarlardı ṣadefvār

Çünki zebān-ı gevher-efşānlarından ʿuḳde-i ṭufūliyyet güşāde ve serv-i revānları pāy-bend-i ıżṭırārīden dest-yārī-i sinn ile āzāde oldı;

Şiʿr İdüp bir noḳṭanuñ remzinde ʿāciz biñ suḫan-dānı
Elifden başladur mīm-i femüñ erbāb-ı ʿirfānı

mażmūnı hüveydā olup evvel ḳırāʾat-ı ḥurūf-ı hecāda taḥḳīḳ-ı mebāḥis̱-i elif bā itmekle maẓhar-ı sırr-ı ābā ve bāliġ-i mebāliġ-i elibbā olmışlar idi. El-ḥāletü hāẕihi muḫtaṣarātı mufaṣṣal ü meşrūḥ żabṭ ve rişte-i efkārı taʿlīḳāt-ı fużalā-ya rabṭ idüp himmet-i üstād ile miʿmār-ı istiʿdādı iḥkām-ı mebānī-i ʿulūmda müsellem-i ʿālem ve ʿarṣa-i feżāʾilde ʿalem, ẕāt-ı maʿmūr u mükerrem olduḳ-da vālid-i mācidleri Edrine ḳażāsına mutaṣarrıf iken[2] ṭoḳuz yüz yetmiş sekiz tārīḫinde hidāyet-i veliyyü't-tevfīḳ ile ʿazm-i ṭarīḳ ve āheng-i[3] devr-i menāzil-i ders ü taḥḳīḳ idüp Ṭaşlıḳ Müderrisi Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi ve Üççe-refeli Müderrisi ʿArab-zāde ʿAbdu'r-raʾūf Efendi dārü'l-ifādelerini teşrīf, baʿde-hu Sulṭān Bāyezīd Müderrisi Ḫᵛācegī-zāde Efendi ve Sulṭān **[300b]** Selīm Müderrisi Ṣāliḥ Mollā Efendi[4] mecālis-i ʿaliyyelerinde cevāhir-i kelimāt-ı ʿilmiyye ile gūş-ı hūşların teşnīf eyleyüp İstanbul'a geldüklerinde üstād-ı ehālī, Mevlānā Fużayl el-Cemālī ḫidmetlerine vāṣıl ve ḥüsn-i terbiyeleri ile s̱emere-i murād ḥāṣıl olup vechetü'l-āmāl-i erbāb-ı fażl ü kemāl ve maḥaṭṭ-ı riḥāl-i bıḍāʿat-i ricāl olan;

Mıṣrāʿ ʿAmūd-ı ṣubḥ-ı saʿādet ʿimād-ı ḫāne-i[5] dīn

şeyḫü'l-islām ve senedü'l[6]-Müslimīn, el-mevlā el-aʿẓam ve'l-baḥr el-ḫıżżam Ebu's-suʿūd el-ʿİmādī āstānelerine istinād ve iḥrāz-ı ġāyetü'l-ġāyāt-ı murād-ı

1 Li-Muḥarririhi:Beyt SE
2 ḳażāsına//iken:ḳāżīsi iken E
3 - SE
4 Ḫᵛācegī-zāde//Efendi:Ṣāliḥ Mollā Efendi ve Sulṭān Selīm Müderrisi Ḫᵛācegī-zāde Efendi SE
5 Devlet-i SE
6 Senedü'l:- SE

fu'ād itmişler idi. Ḳarīne-i ḥāl nesīc-i tāze-ṭarḥ-ı isti'dādları perdāḫt-kerde-i naẓar-ı üstād olup tamġa-i ḳabūle erzānī gördükde sene iḥdā ve s̱emānīn ve tis'a mi'e ḫilālinde[1] teşrīf-i mülāzemetle vāṣıl-ı evvelīn-i menzil-i emānī ḳılmışlar idi. Ṭoḳuz yüz seksan iki Receb'inde Ya'ḳūb Beg yirine ḳırḳ aḳçe ile Yeñi İbrāhīm Paşa'da tecdīd-i resm-i ifāde idüp seksan dört Cemādiye'l-āḫire'sinde munfaṣıl ve medrese-i mezbūreye Seyyid Yaḥyā Efendi vāṣıl oldı. Seksan yedi Muḥarrem'inde 'İmād-zāde yirine verā-yı Ḫalīc-i Ḳosṭanṭıniyye'de vāḳi' Medrese-i Ḳāsımpaşa'ya revnaḳ-baḫşā olup seksan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Ḳınalı-zāde Ḥasan Çelebi yirine Yeñi 'Alī Paşa'ya ferş-i seccāde-i iclāl ve ṭarḥ-ı cedīd-i iksīr-i fażl ü kemāl ḳılmışlar idi. Ṭoḳsan Şa'bān'ında Küçük Muṣṭafā Efendi yirine pāye-i Şāh Sulṭān'a sāye ṣalup ṭoḳsan bir Ṣafer'inde selefleri yirine miḥrāb-ı Medrese-i Ḫānḳāh'ı tekyegāh idüp sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde mevlānā-yı mezbūrı ta'ḳīb ve Medrese-i refī'a-i Ḫāṣekiyye ile menşūr-ı iḳbāllerin teşbīb itmişler idi. Ṭoḳsan üç Şevvāl'inde Ṣun'u'llāh Efendi yirine reşk-i heşt behişt-i cinān olan medāris-i S̱emān'dan biri ol kevkeb-i seyyār-ı fā'iżü'l-envār ile s̱āmin-i seb'-ṭıbāḳ olup ṭoḳsan altı Şa'bān'ında seleflerine ḫalef olmaḳ üzere Medrese-i Şeh-zāde'ye şeref virüp nice zemān ol buḳ'a-i refī'u'l-bünyān, ta'līm-ḫāne-i ḫadeng-i efkār-ı iṣābet-medār-ı ḳarār-dāde ve kemer-i zerrīne-toz-ı ṭāḳ-ı 'ālīsi bāzū-yı himmetlerine kepāde olmış idi. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde yine anlar yirine[2] maḥrūse-i Üsküdār'da vāḳi' Medrese-i mü'essesetü'l-erkān-ı Vālide Sulṭān ders-i 'āmm-ı sülvānī-nişānları ile 'unvān bulup sūre-i kerīme-i [3]﴿اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ﴾ evvelinden fetḥ-i bāb-ı muḥāvere vü istīnās[4] olınduḳda bir ḳıyāmet ders olmışdur ki ilā-yevmi'l-ḥisāb s̱enā-yı cemīli bāḳī ve ṭanṭana-i iştihārı ġulġul-endāz-ı mesāmi'-i şehrī vü āfāḳīdür. Ba'dehu ol maḫzen-i cedāvil-i feżā'il, cem' itdügi emās̱il-i[5] efāżıl;

Şi'r Ne revādur fużalā ḳala ḳıbāb altında
Kim görüpdür ki ola baḥr ḥabāb içre nihān

---

1 Mi'e ḫilālinde:mi'ede SE
2 299a E
3 Kur'ân-ı Kerîm, Enbiyâ Sûresi, 21/ 1, " İnsanların (hesâba çekileceği gün) yaklaştı …"
4 Muḥāvere vü istīnās:kitāb R1
5 - SE

mażmūn-ı belāġat-nümūnı üzere taḫte'l-ḳıbāb-ı iḫtifādan ʿıyān ve zülāl-i münşaʿib gibi her biri bir ṭarafa revān olmaḳ fermān olınmaġın efāżıl-ı ṭalebeyi mülāzemet şarṭı ile ʿulemāya tevzīʿ ve her biri ol baḥr-ı zeḫḫār-ı ʿilmi tevdīʿ idüp merāsim-i ifāde fevḳe'l-ʿāde itmām olınduḳda elf-i kāmil Ramażān'ında[1] Remzī-zāde yirine maḥrūse-i Burūsa'ya ḥākim ve revnaḳ-efrūz-ı maḥāfil ü maḥākim olmışlar idi. Biñ bir Receb'inde Ebu's-suʿūd-zāde Efendi yirine dārü'n-naṣr-ı Edrine'ye tebdīl ve āftāb-ı cihān-tāb gibi bir burcdan bir burca taḥvīl olındı. **[301a]** Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde kevkeb-i iḳbālleri ʿuḳde-i ʿazle mübtelā ve Kemāl Beg-zāde Efendi cā-nişīn-i mesned-i ḳażā olmış idi. Biñ dört Receb'inüñ muntaṣıfında Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi yirine ḥākim-i dārü'l-mülk-i İstanbul ve seccāde-nişīn-i şerʿ-i Resūl oldılar. Biñ beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḳuş Yaḥyā Efendi yirine Anaṭolı ṣadrı ile bülend-ḳadr oldılar. Biñ yedi Ṣafer'inde vaẓīfe-i ems̱āl ile teḳāʿüd iḫtiyār eyleyüp yirlerine ṣadr-ı Rūm'dan munfaṣıl Dāmād Efendi vāṣıl oldı. Biñ sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde ḫalefleri yirine maḳāmlarına iʿāde olındılar. Biñ ṭoḳuz Ramażān'ında müteḳāʿid olup maḳām-ı refīʿlerine Şems Efendi müteṣāʿid oldı. Biñ on Ṣafer'inde ḳāżi'l-ḳużāt-ı Rūm ve nā'il-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merūm oldılar. Sene-i meẕbūre Receb'inde ʿarżları mūcibince nevbet fermān olınup müstaʿiddān-ı nāmdār ol ḫusrev-i serīr-i fażl ü ʿirfānuñ defterine ḳayd olınduḳda yazılu bendelerinden biri bu gūne gevher-efşān olmış idi:

Ḳıṭʿa

İy cenāb-ı dāver-i ḳāżi'l-ḳużāt-ı ʿaskerī
Lücce-i dānişverī ṣadr-ı ṣudūr-ı bī-ʿadīl

Şāh-ı evreng-i ʿadāletsün kemāl-i fażl ile
Defter ü dīvānuña vābeste her emr-i celīl

Hem-zebān oldı nefīr-i ḫāme ki kūs-ı devāt
Nevbetüñle ṣalduñ āfāḳa ʿaceb ṣīt-i cemīl

Ol es̱nāda bu ʿabd-ı żaʿīf cāme-ḫāne-i ʿināyetlerinden ḫilʿat-i mülāzemet ile teşrīf olınup;

1 176b SE

Şiʿr Defterinde nāmımuz bulduḳ bugün cānānenüñ
Olmadın gördük hele ḳaydın dil-i dīvānenüñ

mażmūnı ʿunvān-ı cerīde-i aḥvāli olmış idi. Biñ on bir Ẕi'l-ḥicce'sinde dağdağa-i umūr-ı ʿāmmeden tebāʿüd ve iḫtiyār-ı tecānib ü teḳāʿüd eyleyüp ol mesned-i ḫaṭīrde Dāmād Efendi cāy-gīr olmış idi.

Beyt داء قديم وأمر غير مبتدع
جور الزمانيّ على أهل المروّات [1]

Rūzgār-ı kīne-güẕār bu mertebe cevr ile ḳanāʿat ve zevāl-i āftāb-ı devletleri ile defʿ-i ḥarāret itmeyüp maraż-ı hā'il-i şīr-pençeye mübtelā ve esīr-i dām-ı pister-i ʿanā ḳılmış idi. Bi'l-āḫire;

Mıṣrāʿ أنشبت المنيّة أظفارها [2]

mażmūnı üzere pence-i zehre-şikāfından rehā bulmayup biñ on üç Muḥarrem'i-nüñ on dördünci güni rūḥ-ı revānı vāṣıl-ı aʿlā-yı ʿilliyyīn ve gencīne-i vücūd-ı mesʿū-dı ḫāk-i ʿabīrnākde defīn olmış idi. Muṭāf-ı ʿālemiyān olan ḥarem-i dārü'n-niʿamları muḳābilinde vāḳiʿ türbe-i maḫṣūṣa-i İrem-nişānda medfūndur. Ḥālā ʿaṭṭāş-ı rāh içün[3] siḳāyesi mānend-i çeşme-i mihr ü māh, rūz u şeb fā'iż ü[4] rū-be-rāh olup müẕekkir-i duʿā-yı *seḳa'llāhu s̱erāhu*dür. Sinn-i şerīfleri henüz ḫamsīne vāṣıl ve ʿaḳd-ı ḫāmise dāḫil olduġı gibi ḫamīs-i ecel müstaʿcel oldı.

Mıṣrāʿ ارتحل العلوم بعبد الحليم [5] (1013)

cümlesi tārīḫ-i riḥletleridür. Hāşimī Çelebi daḫı;

---

1 "Zamanın dertlerinin iyilik ehli olanları bulması eski bir hastalık ve yenilenmeyen, değişmeyen bir iştir."
2 "Ölüm bir yırtıcı gibi tırnaklarını geçirdiğinde…"
3 299b E
4 Fā'iż ü:fā'iż-i SE
5 "Abdülhalim ile birlikte ilimler de göçtü, gitti."

Mıṣrā‘ Cinān ola Aḫī-zāde Efendi'nüñ cāyı[1] (1013)

mısrā‘ını tārīḫ düşürmiş idi.

Mollā-yı sālifü'l-beyān ‘allāme-i ‘ālem-i ‘ilm ü ‘irfān, fünūn-ı naḳliyyenüñ muḥīṭ-i bī-kerānı, ‘ulūm-ı ‘aḳliyyenüñ çābük-süvār-ı meydānı, ḥiddet-i ẕekā vü sür‘at-i intiḳālle yegāne, vüs‘at-ı iḥāṭa vü kes̱ret-i maḥfūẓla müfred-i zemāne, ḥalbe-i taḳrīrde gülgūn-ı zebānı bād-peymā, ‘arṣa-i taḥrīrde kümeyt-i ḫāme-i çābük-‘inānı esb-i cādū gibi ḥayret-efzā, nikāt-ı gūn-ā-gūnı müşkil-güşā-yı ḫavāṣṣ u ‘avām, **[301b]** her meclis-i feyż-ḳarīni meclis-i ders-i ‘āmm, maḥfil-i behişt-iḥtirāmları muḳteżayāt-ı ḥubb-i dünyā olan kelām-ı laġv-i bī-ma‘nādan maṣūn, zebān-zed olan ser-ā-pā cevāhir-i fenn-i mefrūẓ u mesnūn ve nevādir-i ḥikmet-nümūn olup ancaḳ ḥaşv-i meclis-i ‘ālīleri beẕl olınan dīnār ü direm ve basṭ olınan elvān-ı ni‘am idi. Eyyām-ı devletlerinde ‘arż-ı ḥāle iḥtiyāc ve rūz-ı bāzār-ı ‘ināyetlerinde ḥarf-i recāya revāc yoġ-idi. El-ḥamdü li'llāhi te‘ālā kenāre-nişīn-i meclis-i ifādeleri olmaḳ müyesser ve tāc-ı ibtihāc olan şeref-i mülāzemetleri ser-ber oldı.

Ās̱ār-ı celīlelerinden *Hidāye*'ye şerḥleri vardur. Ḥālā evrāḳ-ı gül gibi her cüz'dānuñ māye-i şerefi ve gevher-i şehvār-ı ṣadefidür. Ve şürūḥ-ı *Miftāḥ*'a olan ta‘līḳāt-ı şerīfeleri tedvīne ḳābil ve ser-ā-pā mevāżı‘-ı müşkile vü mebāḥis̱-i mu‘ḍileye şāmildür. *Cāmi‘u'l-fuṣūleyn*'üñ ve *Dürer ü Ġurer*'üñ ve *Eşbāh [ü] Neẓā'ir*'ün hevāmişinde olan kelimāt birer ḥāşiye-i rengīn-simāt olup fi'l-ḥaḳīḳa her birinin cevheri bir kitāb-ı kāmildür. Tefsīr-i şerīfden imtiḥān maḥalline risāleleri ve mevāżı‘-ı kes̱īrede taḥḳīḳāt-ı rengīn-maḳāleleri vardur. Müṭāla‘a buyurduḳları kütüb-i ‘ilmiyye kenārında olan ta‘līḳāt ḫāric-i dā'ire-i taḥdīd ü iḥṣā ve mesā'il-i ġāmıżadan ḥall-i şübühāt ve cem‘ itdükleri mühimmāt lā-yu‘add velā-yuḥṣadur. Bā-ḫuṣūṣ tesvīd buyurduḳları vaḳf-nāmeler ve ḥücec-i şer‘iyye ve temessükāt düstūrü'l-‘amel-i kā'inātdur. İnşā-yı dil-peẕīr ile *Şevāhi-dü'n-nübüvve*'yi terceme itmişlerdür. Ḥaḳḳā ki ol vādīde daḫı rüsūḫ-ı ḳalem-i mu‘ciz-beyānlarına a‘ẓam-ı şevāhiddür. Maḫlaṣ-ı şöhret-şi‘ārları "Ḥalīmī" olup bu eş‘ār netā'ic-i ṭab‘-ı kerīmidür:

---

1 جنان اوله اخی زاده افندینك جایی

Eş'ār Ḥālümi görmek içün gelmege itdüñ iḳrār
Gel gör imdi nice ḥaẓẓ itdi efendi dil-i zār

[Ve lehu] Biricik söylemedi yār niyāz itdüm çoḳ
Ḳatı sengīn-dil imiş ḥaḳ bu ki aṣlā söz yoḳ

[Ve lehu] [1] Cām-ı mey-i nābımuz itdi şikest
Meclisimüz baṣdı ayaḳ nā'ibi[2]

[Ve lehu] Bāde nūş itsek diyü teklīf idince yāre ben
Görelüm didi gülüp nāz ile ol şīrīn suḫan

el-Mevlā 'Abdu'l-ḳādir (Naḳībü'l-eşrāf 'Abdu'l-ḳādir Efendi[3]) {Ḳadrī}

Medīne-i Ḳayṣeriyye'de ṣıḥḥat-ı neseb ile benām olan sādāt-ı kirāmdandur. Ṭarīḳ-ı 'ilme sevḳ-ı rāḥile-i 'azīmet ve Baḥā'e'd-dīn-zāde Efendi'den iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet eyleyüp sālik-i semt-i ḳażā ve mālik-i ezimme-i ḥükm ü imżā olmış idi. Ḳayṣeriyye ḳażāsından munfaṣıl ve künc-i 'ibādetde münzevī vü mütebettil iken biñ sekiz Rebī'u'l-āḫir'inde emr-i şerīfle āstāneye da'vet olınup Naḳībü'l-eşrāf Yaḥyā Efendi merḥūm maḥlūlinden neḳābet-i sādāt-ı kirām, ṣavāb-dīd-i şeyḫü'l-islāmī ile bunlara in'ām olındı. Ol meşġale-i celīle ile sübḥa-şümār-ı eyyām ü leyāl[4] iken biñ on üç Cemādiye'l-ūlā'sında[5] intiḳāl ve 'ālem-i ḳudse isti'cāl eyleyüp yirlerine Yavuz Efendi merḥūm naḳībü'l-eşrāf-ı memālik-i Rūm oldılar.

Mevlānā-yı merḳūm seyyid-i eyyid-i nezāhet-rüsūm, kemāl-i diyānetle yegāne, istiḳāmetde elif gibi müfred-i zemāne, 'ilm ü ma'rifetle şi'ārı ve "Ḳadrī" maḫlaṣı ile eş'ārı var idi.

---

1 E ve SE'de bu son iki beyit yer değiştirmiştir.
2 177a SE
3 'Abdu'l-Ḳādir Efendi:- SE
4 Ü leyāl:- R1, E
5 300a E

el-Mevlā ʿAbdu'l-ġanī (Ġınāyī Efendi[1]) {Ġınāyī}

Ḳāʿidetü'l-mülk-i Ṣaruḫān ve taḫtgāh-ı şeh-zādegān-ı Āl-i ʿOs̱mān olan belde-i Maġnisa'dan ẓuhūr **[302a]** idüp "Ġınāyī" maḫlaṣı ile meşhūr olmış idi. Ol diyār ʿulemāsından iktisāb-ı feżā'il-i cemme ve intisāb-ı ʿulūm-ı mühimme idüp ʿalā ḥasbi'l-ʿāde devr-i mecālis-i ifāde iderek baʿż-ı ʿulemānuñ ṭalebesi silkinde intiẓām ve sibāḳ-ı sebaḳ-ḫᵛānān içinde ḥā'iz-i ḳaṣabu's-sabaḳ-ı istiḥḳāḳ olmaġla şeref-i mülāzemetleri ile gevher-i kām bulmış idi. Baʿdehu kenār medārisinde mutaṣarrıf-ı bıḳāʿ-ı ʿadīde ve mutaṣaddī-i müdārese-i fünūn-ı müfīde olup elli aḳçe ile mükerreren müderris ve maḥfil-i ifāde vü ifāżada ṣadr-ı meclis olmış iken biñ altı Şevvāl'inde pāye-i Ṣaḥn iʿtibārı ile Maġnisa'da vāḳiʿ Ṣaruḫānoġlı bināsı olan Tekye Medresesi iḥsān olındı. Biñ on iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḫusrev-zāde yirine taḥille ṭarīḳı ile Ṣaḥn'a gelüp Ḥakīmī Efendi yirine Ḳayṣeriyye ḳażāsı tevcīh ḳılındı. On üç Şaʿbān'ında Celālī eşḳıyāsı elinde şehīd ve ʿarṣa-i vücūddan nā-bedīd olup yirine Müftī-zāde Muṣlī Çelebi naṣb[2] olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü maʿrifetle meşhūr, merd-i fāżıl, ferd-i kāmil idi.

el-Mevlā Ebūbekr (Aḳçalı Bekir Efendi[3])

Vilāyet-i Aydın dāḫilinde "Nāzilli" dimekle meşhūr ḳaṣaba-i Kestel'den ẓuhūr itmiş idi. Ḥā'iz-i sermāye-i istiʿdād ve bāliġ-i mertebe-i ʿaḳl-ı müstefād olduḳda Seyyāḥ Emīr delāleti ile seyāḥat-i ḳalemrev-i ʿulūm ve Küçük Nūre'd-dīn ḫidmetlerinde tenvīr-i müddeʿā-yı manṭūḳ u mefhūm idüp devre-i mecālis-i ʿulemā-yı aʿlām iderek ḥareketi ʿAbdu'l-vāsiʿ Çelebi ḫidmetlerinde encām bulup ḫᵛāce-i pādişāh-ı ʿālem-penāh Saʿde'd-dīn Efendi āstānesini tekyegāh itmiş idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan tārīḫinde vāḳiʿ sūr-ı sulṭānī nevbetinde mülāzemetle bekām ve Burūsa medārisinden birḳaç pāye ile maẓhar-ı ikrām olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Cerrāḥ-zāde yirine Fetḥiyye'de vāḳiʿ Sinān Paşa ḫāricine ʿāric olmış idi. Biñ on Şevvāl'inde Aḫī-zāde Maḥmūd Çelebi yirine mis̱li ile vāḳıfuñ türbesi ḳurbında olan medrese-i şerīfeye taḥrīk olındı. Biñ on bir Ṣafer'inde maḫdūm-ı merḳūm yirine

1 Ġınāyī Efendi:Ġınāyī-zāde SE
2 Naḳl SE
3 - SE

meşrūṭası olan Sinān Paşa Sulṭānī pāyesine terfī' olındı. Ol medreselerüñ evvel ü āḫiri ki Fetḥiyye vīrānelerinden 'ibāret ve būstān-ı vādī-i ḥayretdür, miyānlarında olan medrese-i ṣa'bu'l-menāl, vāsıṭatu'l-'ıḳd-ı devlet ü iḳbāl olup, لا خير إلّا في الوسط [1] mażmūnından nümūdār olmaġın 'adem-i sābıḳdan ḫalāṣ olan derdmendler çār ü nā-çār der-bend-i 'adem-i lāḥiḳa güẕār itdükde bu beyt-i meşhūrı tekrār iderler idi:

Şi'r Āh kim iki 'adem ortasıdur bāġ-ı vücūd
Bir ḫarāb-ābāde geldük ṣubḥ birdür şām iki

Āḫir bunlar daḫı vāḳı'a-dīdegān-ı eslāfa mülḥaḳ ve te'ẟīr-i şe'āmet-i medrese muḥaḳḳaḳ olup biñ on üç Ramażān'ında dāḫil-i maṭmūre-i zemīn ve 'āzim-i ma'mūre-i ḫuld-i berīn olup[2] medrese-i maḫlūle Celeb Muṣliḥi'd-dīn[3] Efendi'ye celb-i sermāye-i 'izz ü temkīn itmiş idi.

Mıṣrā' شد اه ابوبكر افندى واصل رب [4] (1013)

tārīḫ-i intiḳālidür. Edrinekapusı ḫāricinde medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr "Aḳçalı Bekir" 'unvānı ile meşhūr, sermāye-i feżā'il-i beşeriyyeden ḥiṣṣedār, maẓhar-ı ḫayr-ı bī-şümār idi.

el-Mevlā Şemse'd-dīn (el-Ḥacc Şemse'd-dīn)

Māverā-yı baḥr-ı Rūm'dan ḳarīn-i ẓuhūr ve ufuḳ-ı vücūddan fā'iżü'n-nūr olup derece-i isti'dāda vāṣıl olduḳda devr-i menāzil-i ifāde ve ġavr-ı **[302b]** deryā-yı taḥḳīḳ u icāde iderek Ebu's-su'ūd Efendi ḥażretlerinüñ āstān-ı gerdūn-cenāblarına intisāb ve mādde-i mülāzemetle iktisāb-ı şeref-i bī-ḥisāb eylemiş idi. Aḫẕ-ı medāris ve 'aḳd-ı mecālis idüp ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ üç Şa'bān'ında Müte'accim Efendi yirine İstanbul'da İbrāhīm Ketḫudā müderrisi olmış idi. Biñ beş Ramażān'ında Seyyid Ṣun'ī-i Seyyāḥ yirine Aḳşehr ḳurbında vāḳi' Çay Medresesi'ni cāy-ı ḳarār ḳılmış idi. Ba'de'l-ferāġ

1 "Hayrı/iyiliği elde etmek dengeli olmaktan geçer."
2 300b E
3 Muṣṭafā R1, SE
4 "Ebûbekr Efendi Rabb'ine kavuştu."

Vize fetvāsına nā'il ve meşġale-i 'ilm ü 'ibādete müştaġil olup biñ on üç Ramażān'ında verā-yı burc-ı mezārda mütevārī ve ġarḳ-ı deryā-yı raḥmet-i Bārī olmış idi. Medrese-i maḥlūle Kefeli Muṣṭafā Çelebi'ye virildi.

Merḥūm-ı merḳūm muḳtebes-i envār-ı 'ulūm, ḥāccü'l-Ḥaremeyn, 'ilm ü kemālde beyne beyn, mütevāżı' u edīb, pīr-i münevverü'l-meşīb idi.

el-Mevlā en-Necīb Seyyid Meḥemmed en-Naḳīb (Yavuz Efendi)

Tercemesi sebḳ iden Burūsavī Emīr Ḥasan Çelebi merḥūmuñ birāderi Aḥmed Çelebi'nüñ maḫdūm-ı kerīmidür. 'Amm-ı büzürgvārlarınuñ oġlı es-Seyyid Meḥemmed Efendi, "Yavaş Çelebi[1]" laḳabı ile meşhūr olmaġın bunlar "Yavuz Çelebi" dimekle[2] zebān-zed-i cumhūr idi. Taḥṣīl-i şerā'if-i 'ilm ü 'irfān ve tekmīl-i leṭā'if-i taḥḳīḳ u īḳān eyleyüp bi-ḥasbi'l-'āde, devr-i mecālis-i ifāde itdükden ṣoñra mu'allim-i maḳām-ı Selīm Ḫānī 'Aṭā'u'llāh Efendi ḫidmetlerinüñ şeref-i mülāzemeti ile vāṣıl-ı şüref-i emānī olup Anaṭolı ḳalemrevinde sālik-i semt-i ḳażā ve ba'ż-ı bilād-ı celīlede fermān-revā-yı ḥükm ü imżā olmışlar idi. Ḥavrān ḳażāsından ma'zūl iken ṭarīḳ-ı tedrīse mā'il ve ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Emīr Sulṭān Medresesi'nden munfaṣıl olup biñ bir Rebī'u'l-āḫir'inde Nihālī Efendi ve Ṣānī Efendi ile ṣadreyn-i 'ulemā olan[3] Bostān-zāde Meḥemmed Efendi ve Ṣun'u'llāh Efendi ḥużūr-ı şerīflerinde *Hidāye*'nüñ *Kitāb-ı Cihād*'ından imtiḥān fermān olınup yegān yegān oḳumışlar ve taḥrīr-i resā'il idüp zūr-bāzū-yı 'irfānlarına göre[4] birer nişān ḳomışlar idi. Ba'żı şu'arā dimişdür:

Şi'r Bil Nihālī Yavuz a'lā oḳudı
Līkin ammā ḳatı alçaḳ Ṣānī[5]

Ba'dehu Nihālī Efendi'ye 'Oṣmān Paşa Medresesi ve Ṣānī'ye Ṭūṭī Laṭīf Medresesi virilüp bunlara sene-i mezbūre Receb'inde Potur Ṣāliḥ yirine Ḳāsımpaşa Medresesi 'ināyet olınmış idi. Biñ dört Şa'bān'ında Ḥācī Efendi oġlı

---

1 - R1, E
2 177b SE
3 'ulemā olan:fāżılīn SE
4 - R1, E
5 Alçaḳ Ṣānī:Ṣānī alçaḳ SE

Ḳāsım Çelebi yirine Maḥmūd Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Biñ beş Rebī'u'l-evvel'inde Çil Ḥaydar yirine Ḳızılmuşluḳ Medresesi'ne terfī' olındı. Biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Niksārī-zāde yirine Edrineḳapusı pāyesine naḳl olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Nevālī-zāde Żiyā'e'd-dīn Çelebi yirine Ṣaḥn'a geldi. Biñ on Şa'bān'ında ḥālā şeyḫü'l-islām, müşkil-güşā-yı enām olan Ḥüseyn Efendi ḥażretleri yirine Şeh-zāde Medresesi in'ām olındı. On bir Muḥarrem'i-nüñ selḫinde Ġanī-zāde Efendi yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine ferş-i seccāde-i ifāde eylediler. On iki Şa'bān'ında merḥūm Müte'accim maḥlūlinden Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymāniyye 'ināyet olınmış idi. On üç Ṣafer'inde Ayāşī Aḥmed Efendi yirine Eyyūb ḳażāsı ile[1] maḳżiyyu'l-merām oldılar. Sene-i mezbūre **[303a]** Cemādiye'l-ūlā'sında intiḳāl eyleyen 'Abdu'l-ḳādir Efendi yirine naḳīb-i sādāt-ı kirām olmışlar idi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde terk-i 'alā'iḳ-ı fānī ve 'azm-i ḥadā'iḳ-ı cāvidānī eylediler. Manṣıb-ı celīl-i neḳābet Emīr 'Alī Efendi'ye 'ināyet olındı.

Mevlānā-yı merḳūm naḫl-i ser-sebz-i çemenzār-ı 'ulūm, şīr-i ġarrān-ı bīşe-i 'irfān, baḥr-ı cūşān-ı dāniş ü iẕ'ān;

Mıṣrā' Yavuz güzel degül midür ol şāh-ı ḫışmnāk

mażmūnı üzere dāmen-i şāhid-i cāme-zīb-i fażl ü edebi ġubār-ı neḳā'iṣdan pāk idi.

el-Mevlā Bayram ('Iydī Efendi[2])

Anaṭolı aḳṭārında dāḫil-i ta'mīm-i [3]﴿مَن تَشَاءُ﴾ olan 'Alā'iyye ve Teke ve Menteşe sancaḳlarınuñ birinden 'alem-efrāz-ı vücūd olup sūḫtevāt miyānında " 'Iydī" laḳabı ile ma'lūm u ma'hūd olmış idi. Mecālis-i 'ilmüñ müsta'idd ü müstefīdi, belki mużāf ü mu'īdi olup ba'ż-ı eşrāfdan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve medāris-i 'ilmiyyede ri'āyet-i merāsime himmet eyleyüp ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ üç Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ġazālī-zāde yirine Kepenekci müderrisi olmış idi. Biñ sekiz Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḥasan Efendi yirine Medrese-i mebniyye-i

1 301a E
2 - SE
3 Kur'ân-ı Kerîm, Âl-i İmrân Sûresi, 3/ 26, " … dilediğin kişiye …"

Sinān Paşa'ya taḥrīk olındı. Biñ ṭoḳuz Ṣafer'inde Baḫşī[1] Efendi yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'ne terfī' olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Ömer Efendi yirine Maġnisa fetvāsına naḳl olındı. Biñ on iki Cemādiye'l-ūlā'sında 'azl olınup manṣıbı Ṣaruḫānī Muṣlī Efendi'ye virildi. On üç Rebī'u'l-āḫir'inde Şibr yirine Ṣaḥn'a gelüp ol gün 'Abdu'llāh Efendi yirine Maġnisa ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldı. El-ḥāletü hāẕihi;

Baḫt-ı ser-keş zimām-ı ḥükmine rām
Gicesi ḳadr ü gündüzi bayram

olmış iken sene-i mezbūre Şevvāl'inde intiḳāl idüp 'īdgāh-ı sürūrı mātemkede-i melāl oldı. Manṣıb-ı mezbūra Velī Efendi vālī oldı.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ṣalāḥla meşhūr, ṣadāḳat ü diyānet ile şöhre-bend, nezīhü'l-lisān ü kem-āzār derdmend idi.

el-Mevlā Emru'llāh (Emru'llāh Çelebi[2])

İstanbul ḳurbında Vize Serāyı'ndan ẓuhūr ve levāzım-ı ṭarīḳ olan umūr ile ḳaṭ'-ı menāzil-i sinīn ü şühūr idüp Ḫ˘āce Sa'de'd-dīn Efendi hażretlerinüñ ḫidmet-i 'aliyyelerinde[3] ḳā'im ve Burūsa Sulṭāniyyesi i'ādesinden mülāzım olmış idi. Taṣarruf-ı menāṣıb-ı münāsib iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken elf-i kāmil Şevvāl'inde İskender-zāde yirine Merdümī Medresesi'ne vāṣıl olmuş idi. Biñ iki Ẕi'l-ḥicce'sinde Muḥarrem Efendi yirine Efḍal-zāde Medresesi'ne taḥrīk olındı. Biñ yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde Manṣūr Efendi maḥlūlinden Yaylaḳıyye-i İznīḳ pāyesinde mutaṣaddī-i ders ü taḥḳīḳ olmış idi. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde fāriġ olmaġın Baba-zāde dāmādı Sinān Efendi'ye iḥsān olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ẕü'n-nūn Efendi yirine Çorlı Medresesi'nde ifāde-i fünūn eylediler. Biñ on üç Ẕi'l-ḥicce'sinde maḥacce-i āḫirete revān olup medrese-i maḥlūle Şa'rānī 'Abdu'r-raḥīm Efendi'ye iḥsān olındı.

Merḥūm-ı merḳūm āşinā-yı deryā-yı 'ulūm, tekellüfāt-ı 'ādiyyeyi ber-bād-dāde, dervīş-nihād ü fāriġ ü āzāde idi.

---

1 Yaḥyā R1
2 Emru'llāh Çelebi:Vizeli Emru'llāh SE
3 ḫidmet-i 'aliyyelerinde:ḫidmetlerinde SE

el-Mevlā Meḥemmed (Seyyidī-zāde)

Tercemesi sebḳ iden Manav Seyyidī merḥūmuñ ferzendi **[303b]** Seyyidī-zāde Efendi'dür. Eydī-i sa'y ü ictihād ile celb-i sermāye-i isti'dād ve levāzım-ı ṭarīḳı i'dād idüp[1] Çivi-zāde Efendi'den mülāzemetle ber-murād olmış idi[2]. Ḳaṭ'-ı nişīb ü firāz-ı rāh-ı dırāz iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Ṭayyib-zāde yirine Dāvud Paşa müderrisi olmış idi. Biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde 'İvaż Efendi Süleymānı yirine Üçşerefeli pāyesine i'tilā eyledi. Biñ altı Rebī'u'l-āḫir'inde Ṣalıncaḳ Rıḍvān Efendi yirine İzmir ḳażāsına ṣalındı. Biñ yedi Şevvāl'inde 'azl olınup manṣıbı İsḥaḳ Efendi'ye virildi. Biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde Çalıḳ-zāde yirine Ḳonya ḳażāsı tevcīh olındı. On bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde ref' olınup yirine 'Aṭūfī Efendi tefi' olındı. Biñ on iki Rebī'u'l-āḫir'inde Köse Maḥmūd yirine ṡāniyen İzmir ḳażāsı 'ināyet olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Celeb Meḥemmed Efendi yirine Kütāhiyye ḳażāsına naḳl olındı. Biñ on üç Şevvāl'inde 'azl olınup manṣıbı 'Alī Beg-zāde Şāh Efendi'ye virildi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde hücūm-ı emrāż-ı bedeniyye āfetin aldı ve başına seyyidī ḥālleri geldi. Bi'l-āḫire dārü'l-üns-i ḳudse riḥlet ve rāhat-ābād-ı 'ālem-i āḫiretde iḳāmet eyledi. Ḥażret-i Eyyūb Mezāristānı'nda medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr, nīk-nefs ü ferruḫ-nijād, dervīş-nihād ü pāk i'tiḳād idi.

el-Mevlā 'Abdu'l-hādī (Remzī-zāde 'Abdu'l-hādī Çelebi)[3]

Tercemesi sebḳ iden Remzī-zāde Efendi'nüñ maḫdūm-ı mükerremidür. Ṭoḳuz yüz seksan ḥudūdında vāṣıl-ı ser-menzil-i vücūd ve dāḫil-i meclis-i şüḥūd olmuş idi. Dīde-i cānı kuḥlü'l-cevāhir-i 'ilm ü 'irfānla rūşenā ve rümūz-ı künūz-ı dāniş ü kemāl ile āşinā olup Ḫ˅āce Sa'de'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle bekām ve ibtidā otuz aḳçe medrese ile maẓhar-ı ikrām olmış idi. Ḳırḳdan ma'zūl iken biñ on bir Ramażān'ında 'Abdu'l-kerīm Çelebi yirine Dāvud Paşa müderrisi olmış idi. On dört Muḥarrem'inde maraż-ı ṭā'ūndan riḥlet

1 301b E
2 178a SE
3 Bu biyografi SE'de 178a'nın sayfa kenarında yer almaktadır.

ve dārü'l-üns-i ḳudse ʿazīmet itmiş idi. Medrese-i maḫlūle Riyāżī Efendi'ye ʿināyet olındı.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı nezāhet-rüsūm, ḥasīb ü nesīb, mütevāżıʿ u edīb, ḥalīm ü selīm, müşfiḳ u kerīm idi.

el-Mevlā 'Abdu'l-vehhāb ('Abdu'l-vehhāb Efendi)

Bālāda tercemesi sebḳ eyleyen Küçük Tāce'd-dīn Efendi'nüñ maḫdūm-ı ferḫunde-aḫteri ve Ḥaydar Efendi'nüñ birāder-i mihteridür. Envāʿ-ı dāniş ü ʿirfānla ber-murād ve dürretü't-tāc-ı erbāb-ı istiʿdād olduḳda Çivi-zāde Efendi ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve baʿż-ı medārisde ʿilm-i şerīfe ḫidmet eyleyüp ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan Rebīʿu'l-evvel'inde Müderris-zāde yirine Ḳāsımpaşa müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine Zāl Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Ṭoḳsan beş Rebīʿu'l-evvel'inde selefi yirine Ḫānḳāh pāyesin tekyegāh eyledi. Ṭoḳsan sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde Rıḍvān Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Elf-i kāmil Ramażān'ında Kātib-zāde Efendi yirine Şeh-zāde Medresesi'nde ifādeye meşġūl oldılar. Bin bir Şevvāl'inde Esʿad Efendi yirine Süleymāniyye Medresesi'ne terfīʿ olındı. Bin üç Cemādiye'l-ūlā'sında Burūsa'ya ḳāżī olan İbrāhīm Efendi yirine **[304a]** Maġnisa'da vāḳiʿ Sulṭān Murād Ḫān Medresesi iḥsān olındı. Biñ altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ḥālā[1] şeyḫü'l-islām, veliyyü'n-niʿam-ı enām olan Yaḥyā Efendi ḥażretleri yirine Şām ḳażāsı inʿām olındı. Biñ yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Kemāl Efendi yirine Burūsa'ya naḳl olınmış iken baʿde eyyām her biri manṣıblarında ibḳā olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup manṣıbı Ayāşī Aḥmed Efendi'ye virildi. Biñ ṭoḳuz Rebīʿu'l-evvel'inde selef-i bāhirü'ş-şerefleri, veliyyü'n-niʿam-ı ʿālemiyān ḥażretleri yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsı iḥsān olındı. Biñ on Muḥarrem'inde ʿazl olınup ḳażā-yı Mıṣr Duḳa-din-zāde ʿOsmān Efendi'ye tevcīh olındı. Biñ on bir Receb'inde Ṣarı Gürz-zāde ḳayını Muṣṭafā Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde ikiyüz elli akçe vaẓīfe ile müteḳāʿid ve yirlerine Kemāl Efendi ḥażretleri müteṣāʿid oldı. Biñ on dört Rebīʿu'l-āḫir'inüñ onuncı güni maraż-ı

---

1 302a E

tuḫmeden intiḳāl ve dārü'n-na'īm-i cināna isti'cāl eyledi. Dāḫil-i sūrda Ṣarı Gürz Mescidi ḥaẓīresinde medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ u 'iffet ile meşhūr, nāmı ẕātına ġālib, taḳaşşüf ü ta'assüf ile ẓuhūra ṭālib, ḳażāsında şiddet-i istiḳāmet ve ḥiddet-i ṣarāmet ile ma'lūm u ma'hūd ve nezāhet ü nebāhat ü vecāheti mu'āyin ü meşhūd idi. Mıṣr'a giderken ḳadırġada olan kāfir esīrleri şarāb u ḫamrdan men' ü zecr, 'Arabistān'da meş'alecileri "yā leylī" naġamātından ḥacr idüp taṣarrufāt-ı 'avām-gīri ḫaylī şöh-ret-pezīr olmuş idi. Ol şöhret ile İstanbul ḳażāsına vāṣıl olup تسمع بالمعيديّ خير من أن تراه[1] mażmūnı mir'āt-ı şühūdı cilvegāh itmiş idi. 'Innīn ü 'akīm olduğı gibi 'āmil-i taṣarrufāt-ı fikriyyesi daḫı saḳīm olmaġın ol muḫaddere-i 'aẕrā-'iẕāruñ ḥaḳḳını īfādan iẓhār-ı 'acz ü a'ya idup azl olındı. Bā-īn-cümle vecīh ü nebīh ü edīb, ṣāliḥ ü dīndār ü mehīb, süfre-güşā yü ni'met-güẕār, bā'iṡ-i cem'iyyet-i yārān-ı ṣadāḳat-şi'ār idi. 'Abdu'l-kerīm Çelebi merḥūm *Vefeyāt*'ına ilḥāḳ idüp bu gūne cāme-dūz-i bālā-yı istiḥḳāḳ[2] olmuş idi:

Maḳāle-i[3] 'Arabī[4]

ضاعت أوقاته، وغلبت على حسناته سيئاته، تمحّض للفحص عن أحوال الناس وأخبارهم، وتفرَّغَ لنبش خباياهم وأسرارهم، يسأل من يدخل عليه عن الوقائع والحوادث، ويشرع في البحث عن الناس وفيه مباحث،

إذا نظر العَيّاب في عيب نفسه
لكان له شغل عن الناس شاغل

لعلّه لم يعرف أنّ من غَرْبَلَ الناس نَخَلُوه، وأنّ من أظهر الصعوبة ذلَّلُوه، فيا لهفى على إضاعة بضاعة أوقاته، بين حديثٍ غثٍّ، وكلامٍ رَثٍّ، تَمُجُّه نَفْسُ السامع، وتتلوّث به المَسامع، وبين تدبير الأكل والشرب، والحال أنه يكفي للإنسان لقمة تقيم الصُلب،

أظنّك من بقيّة قوم موسى
فهم لا يصبرون على طعام

ولقد رأيته مرّةً وهو يكرّر ابتلاع الجوارش ولاءً، وذاك لدفع التُخَمة احتياطاً، ولقد

1 "Muaydiyy'i dinlemen onu görmenden daha iyidir."
2 - SE
3 - E
4 Maḳāle-i 'Arabī:Maḳālāt-ı 'Abdu'l-Kerīm Çelebi fī Ḥaḳḳihi SE

استحال أن تحسّ تلك المعدة امتلاءً، عمري لو أكل لقمانُ العاديّ ذلك القدرَ منه لَقَضى نحبه من التَخْم، [1]ولَأَلْقى رحله إلى حيث أَلْقت رحلَها أمُّ قَشْعَم، وليت شعري ما يُلزم عنيفَ أكلٍ حتّى يتشبّث في هضمه بأذيال الجوارشات، وقد وجب عليه حيث **[304b]** أنّه مُغرَم بالأكل أن يتحاشى إكثاره إذ رب أَكْلةٍ تمنع من أكلاتٍ،

و ليس الأكل بالقنطار لكن
على مقدار ما تسع البطون

ولو رأيته إذا حضر عنده الطعام، لرأيته حوتيّ الالْتقام، خطّافيّ [2]الأختطاف، ثعبانيّ الجذبات، غضنفريّ الوثبات، وكأنّ الحيوة عنده ما خلقت إلّا للشرب والأكل، وأنّ الإنسانية في اعتقاده ليست إلّاعبارة عن الهيئة والشكل، وأنّ ساعات الليل واليوم، ما وضعت إلّا للسِنَة والنوم،

فيا ضيعة الأعمار تمضي سَبَهْلَلاً

مَن زاره زار شيخاً ملآن الحَشا، متتابع التمطّى والجُشا، وارحمتا لمُجالسيه، من الروائح التي تهبّ من فيه، وكان يواظب على مجلسه في خِوَانِه، أتراك بلده وحواليها من أخدانه وإخوانه،

وأنس القرين إلى شكله
كأنس الخنافس بالعقرب

مِن كلّ مَن إذا وقع الخطاب العامّ لا يصلح للخطاب، ومَن بأكاذيبه تنعطف القلوب على مسيلمة الكذّاب، فيتّخذون تلك الدار دار الندوة، ويعدّون فيها للصوارم نَبْوَة، وللجياد كَبْوَة، ويتجاذبون لحوم أصحاب الأعراض، ولا بِدْع فإنّهم كلاب، بل ذئاب على أجسادها ثياب، ومن ذلك الحزب الخاسر لئيمٌ يلقّب ببحثي، جحود الحشر والبعث، قد بلغني عنه لا بلّغه الله الأمل، ولا زال في الندم المقيم المقعد من مجازاة سوء العمل،

جزى ربه عنّي عديّ بن حاتم
جزاء الكلاب العاوِيَات وقد فعل

أنه يروم تفضيل نفسه بتنقيص شأن الأفاضل، و يؤمل بهذا السبب تنويه ذكره وهو في

1 178b SE
2 302b E

الناس خامل، هيهات،

وأين الثريّا من يد المتناول

فتصاممتُ وقلت: الجاني حمار، وجُرْح العَجماءِ جُبار،

من ذا يعضّ الكلب إن عضّا

وحسبت مَقالَه السَوْءَ طنينَ الذباب، أو صرير الباب،

أُذُن الكريم عن الفحشاء صمّاء

وقيل نُباح الكلاب، لا يضرّ السحاب، وتمثّلتُ بقول أبى إسحق الصابي،

لا تؤمّل أن أقول لك اخْسَأ

لستُ أسخو بها لكلّ كلابِ

ولا عَتْب عليه فإنّ المسعود محسود، وهل تلام الثعالب بحسد الأسود،

ونزّهت نفسي عن مجازاة مثله

متى كانت الآساد مثل الثعالب

وبعد هذا فضّ الله فاه، ولا زالت ترد وفود الصفع على قفاه، لم يزل يدير عليّ كأساتِ الأذى، متبرّعةً بالقذى،

قد أصبحت أم الشرور تدّعي

عليّ ذنباً كلّه لم أصنع

حتى كأنّه اتّخذ ثَلْبي وِرْداً يتقرّب إلى الشيطان به، وإلى الآن لم أقف على سببه، كم تحمّلت منه الأذى، وهو البادي، وكم شربتُ على القَذَى، وأنا الصادي، فلمّا طال تماديه في الباطل بتجانبه عن الحق وإعراضه، لَا غَرْوَ حرَّكْنا أظفارَ القلم في تخديش صفحات أعراضه، واللهِ لأنت الظالم على نفسك في هذا الأمر، والجاني عليها في نفخ هذا الجمر، ولستَ إلّا كالكلب، يكسب له نُباحُه الضربَ، وما مثلك إلّا مثل كلب غدا فمه له ظلوماً، إذ جنى على إسته بأكل الطعام كلوماً، فإنّي قد كنتُ طويت في مثالب الناس كَشْحاً، وضربتُ دون ذكر أوصافهم صَفْحاً، وتمحّضت لإحراز ما به كمال النوع ونوع الكمال، وإصلاح العمل حسب الوسع وعساه ينفعني في الحال والمآل، وأمسيتُ غضيض الطرف عن أحوالهم، فلم أَرَ بهم

محاسناً ومساوياً، فلا رحمك الله ذكّرتَني الطعنَ وكنتُ **[305a]** ناسياً، عمري لقد زاحمتَ البحر الخِضَمّ، وتلاعبتَ بأنياب الأسود والأَرْقَم،

وما أنت إلّا --يا أذلّ من النَقَدْ--

كمبتغي الصيد في عِرّيسَة الأسد، أما خَشِيتَ من اليراعة التى،

لُعاب الأفاعي القاتلاتِ لُعابُها

وما خِفْتَ من البراعة التي، لا تَنفُق سوقُ الأدب إلّا بها، أَوَما قلتَ إنّ أَمامي ما لا أُسَامِي، أَتَحَكَّكُ بأنياب الأسود، وبَرَاثِن الأسد، أو تزاحم جَنْدَلاً، أو تهادي أجْدلاً، لقد سخِنَت عينُك، وحان حينُك، [1]وقد قيل إذا جاء أجل البعير، جام حول البير،

يا سالكاً بين الأسِنّة والقَنا

إنّي أَشُمّ عليك رايحة الدم

ولعلّك تمسّكت بقول البديع الهمداني، مَن انقادت لعذوبة بيانه المعاني:

يا خائفَ الهجو على نفسه

كن في أمان الله من مسّه

أنت بهذا العِرض بين الورى

مثل الخرا يمنع عن نفسه

نعم الأمر كذلك، ولكنّ العبرة بقول المتنبّي أبي الطيّب، رقرق على تربه من سحائب الغفران الصيّب:

وفى عنق الحسناء يستحسن العقد

ولقد أحسن في هذا المعنى الأديبُ ابن الزقاق الأندلسي البَلَنْسِي، مَن بأَدَبه فضل المتقدّم قد نُسي:

زادت على كحل العيون تكحلا

و يَبْسِم نصل السيف وهو قتولي

---

1 303a E

إِلَامَ تُجَسِّسُ المعايب وتطعن في الناس، أكُليب خذها من يدَي جسّاس:

يا أقذَرَ مِن آلة الاِحتقان، متى فَسَتْ بك فَقْحَةُ الزمان؟ يا أنتَنَ من مَبال الطَواشي، ويا أنجس من شعير رَوْث المَواشي، يا ضِمَاد الجرح وقد مضت عليه عدّة ليال، ويا قطعة البلغم في رِئة المسعول لَم يُخرجها السُعال، يا تنفُّسَ من به ضيق النفس، ويا إراقة بولٍ وقد احتبس، يا طول شعر العانة، ويا قارورة مقروح المثانة، يا لُعاب فم المجذوم، ويا جُشاء مَن أكَل الثوم، يا محيض النساء، يا فَسَاء الخُنْفَسَاء، يا أنجس من سؤر الكلب، ويا أقذر من سراويلِ مَن به الجَرَب الرطب، يا منديل المَسْلول وقد لزقت به قطعات البلغم، يا ريح فم المخمور المتقيّئ قبل غسل الفم، يا مِسْبَار الحَجّام، ويا بيت حِلاقة العانة في الحمام، يا سجادة الزانية، ويا خرقة مسح اللائط بعد أن يرتكب الحرام، يا من أغنى عن المسهلات طَلْعتُه، ويا من تكفّل عملَ المغثيّات رؤيتُه، يا من يكرمه الناس في المجالس والمجامع، إكرامَ الكلب المبتلّ إذا دخل الجامع، يا كَلَفَ وجهِ الايّام، ويا قُرْحَةَ عينِ الإسلام، يا إفلاس العاشق، ويا تعفّف الفاسق، يا صباح المخمور ويا ليل الغريب، يا سقوط نبض المريض [1]ويا يأس الطبيب، يا خيبة من رجع راضياً من الغنيمة بالإياب، ويا ندامة رستم بعد أن قتل ابنَه سُهراب، يا من نتج عنده من الخبث طَريفه وتِلاده، ويا من يصلُح معايبه مثالاً لِكُلّيّ لا تتناهى أفراده، ويا من جمع من القبائح أنواعاً وأجناساً في قالبٍ واحدٍ، ويا من عناه ابن الرومي بقوله،

ولو لم يكن في صلب آدم نطفةٌ
لخرّ له إبليس أوّلَ ساجدٍ

يا أكره مِن حديث المعاد، ويا أعبس من وجه التاجر أيّام الكساد، يا خَجَل العروس عند أهلها، قد فَضَّ ختمَها غيرُ بَعْلِها، يا قَذارة مَن يستنجي بالماء القليل، ويا عقدة تِكّةٍ أبَت الحلَّ والبولُ يكاد يحرق الإحليل، يا شعرة رأس القلم، حين شروع الكاتب إلى الرقم، ويا قطعة البلغم، في حلق المغنّي عند بدء النغم، يا واسع المذهب ويا ضيّق الصدر، ويا وَسِخ العِرض ويا نظيف القِدْر، **[305b]** يا من تَحارُ في فهم كلماتِه العاريةِ عن المعنى والتناسب عقولُ الأفاضل الفحول، وتذكر في تلك الجمل قولَ صاحب التحقيق تمثيلاً: درجاتُ الحمل ثلثون، وفي عين الذباب جُحوظ، وجالينوس ماهر في الطب، والقرد شبيه بالآدميّ، وكمّ الأمر في غاية الطول، يا من أربى على أبي جهل في الضلالة، ويا من أتعب بعد مماته الجِمالَ النقّالةَ، ويا من ألزم كاتبَ اليسار كلّ حين كتابه، ويا من لا يأثم عند الله من اغتابه، يا من أدمى

1 179a SE

أناملَ حسّابٍ قبايحُه ومعايبه، ويا من أَخْفَى أقلامَ كتّابٍ مَساوِيه ومَثالبُه،

مَساوٍ لو قُسِمْنَ على العَواني
لَما أُمْهِرْنَ إلّا بالطّلاق

فَإِلَيْكَها وتَفَكَّه قبل أن يُقدَّم لك الطعام بهذا الحنظلِ، فإنّي سوف أطعمك الخُرء بالخردلِ، ولم أزل أذيقك من هذه الفصول الموجعة للقلب سياطاً، إلى أن لا يتمالك [1] إِستُك الواسع ضِراطاً، فتردّ عن نفسك إذ ذاك ويطفئ في قلبك هذا الجَمْر،

كما ردّها يوماً بِسَوْءَته عمرو

ما أنت ألّا كالحبارى ليس سِلاحها، في مدافعة الصقر إلّا سُلاحها، لعمري قد أدخلَتْك هذه الأَسْجاعُ في حُجر ضَبٍّ خَرِب، أو في إِسْتِ كلبٍ جَرِب، فابشِرْ فإنّ بقيّة عمرك النَزْرِ، تمضي في ذلك المنزل الرَحْب، العذب مَاؤه، الطيّب هَوَاؤه، وكان قد وجب على ذمّة الحميّة الأدبيّة مجازاتُك، فأدّينا إليك الكيل صاعاً بصاعٍ، وأحرقناك بشواظٍ من النار التي هي عبارة عن هذه الأسجاع، كَلّا وشتّان بينهما، فإنّ هذه لا تقاس بدَوَاجن كلماتك، إذ هي كما تعرفها لا تخرج من دارك، ولا يتعهّدها من في جوارك، وأما هذه الفصول فستسري مسرى الصبا والقبول، وتصادف من الناس مواقع القبول، فلا غَرْوَ أَوْجَبْنَا عليها أن تُشافهك بما اتصفت به من المعايب والمثالب، ولا عَتَبَ علينا لأنّ ما لا يتمّ الواجب إلّا به فهو واجب، ووَاللهِ إنّ تلك الألفاظَ لَتَأْنَفُ منك، وإنّي استغفره تعالى في تعذيبها بك، وإيذائها بخطابك، كيف لا [و]إنّك عَذِرَةٌ ملاء إهابك، وممّا بلغني عنك أنّ لسان الدهر لمّا أسمَعك بعضَ أسجاعنا، التي تخضع له رقابُ القوافي، وتَمِيس من حُلَل البلاغة في البرد الصافي، غريتنا إلى انتحال فقر المقامات و إلى الخطأ في اللفظ من جهة التعدية والصِلات، فَدُونَكَها وتصفّح المقامات، لعلّك تجدها فيها، أو في كتاب آخر يضاهيها، وتفضَّلْ علينا بتصحيح صِلاتها، واجعلها نموذج فضلك، فَهاتِها، هذه منّا إليك، وأنت على جناح السفر غير راجع على عجل، وأكباد الأقلام لا يُروِي غَليلَها مَصَّةُ الوَشَل، فاعذرنا إذ لم نستوف صفاتك المحمودة، فإنّا لم نذكرها إلّا استطراداً في ترجمة غيرك، والشئ بالشئ يذكر، والحديث ذو شُجُون، ولا تسخط علينا إذا لم نوف ما تستحقّه من الهزل والمُجُون، ولمّا تحمل قريباً في نعشك، و تدرج في عُشّك، ويسوّي طائر روحك الخبيثة جناحَه للطيران إلى وَكْر الجحيم، وتخلص الناس ممّا تؤذيهم من اللغو والتأثيم، نمنح تلك الألفاظ حقها، ونستوعب حِلّها ودقّها، كما هو

1 303b E

دأب يراعتنا، ودَيْدَن براعتنا، ونسئل الله السلامة من الوَصْمة، والإمتداد بالتوفيق والعصمة، والإرشاد إلى سلوك سبيل التقوى، والتمسك في كل حال بسببها الأقوى.

رجَعْنا إلى أخبار المترجَم، سقت تربه سجالُ الدِيَم؛ ظفر بالملازمة **[306a]** من المولى چوى زاده، عامله الله تعالى من نيل الغفران بالحسنى وزياده، ولم تزل تقذفه المَدارس إلى أن بلغ المدرسة المرادية بمغنيسا، أبعدها الله عن البأسا، ثمّ ساعد به الليالي، فزفّت إليه عروس الشام، وفارقها بعد مدّةٍ، فراجَعَها على عدّة أيامٍ، عزل منها، وتولّى قضاء القاهرة المعزيّة، لازالت كنيلها من جفاء الأكدار صفيّة، وممّا اتصف به من غرائب الأطوار، أنه ربط مكان جِياد الخيل الأَثْوَارَ، أعدّها لركوب الجُناة، سامحه الله تعالى ممّا صدر عنه من السيئات، ثم عُزل وفاز بقضاء دار السلطنة السنية، وبعد العزل ناوله ساقي الحين كأسَ المنيّة[1]

1 "Vakti daraldı; kötülükleri iyiliklerini geçti. Teftiş, insanların durumlarını ve yaşadıklarını açıkça ortaya koyar ve gizli hâllerini ortaya çıkarır. Kişi başına gelen olaylardan ve yaşadıklarından, başka kişilere dair yaptığı araştırmalardan sorguya çekilir. Ayıplayan biri kendi kusurlarına bir baksa, başkasının ayıplarıyla uğraşmaktan onu alıkoyacak kadar bir meşguliyetin içinde kendini bulur. Belki de o insanlarla uğraşmayıp münzevî yaşamanın kişiyi arındırdığını, onun bunun kusurunu ortaya dökmenin ise kişiyi rezil ettiğini bilemedi. Gereksiz konuşmalarla, ilgili ilgisiz herşeye kulak vermekle, sadece yeme içme derdinde koşuşturmakla ömrünü hebâ edene yazıklar olsun! Oysa kişiye bedenini ayakta tutacak bir lokma yeterlidir. Tek çeşit yemeğe sabredemeyen Musa'nın (as.) kavminden geriye ne kaldığını biliyor musun? Onu çoğu kere değirmen taşını üst üste yalayıp dururken gördüm. Bunu hazımsızlığını gidermek için yapıyordu. Böyle bir midenin doyması ve sağlıklı olması mümkün değildir. Ömrüme yemin olsun ki basit bir yiyecek yeseydi hazımsızlığını ve ihtiyacını gidermeye yeterdi. Onun kervânı Ümmü Kaş'am'ın ulaştığı yere ulaşamaz. Keşke ey aklım, hazımsızlığını gidermek için değirmenlerin artıklarını yemenin nasıl çirkin bir davranış olduğunu anlatabilseydim. Böylece yediğinin karşılığında nasıl bir borcun altına girdiğini bilir, daha fazla yemekten ürker ve kaçınırdı. İnsanın yiyeceği, kantar dolusu kadar değil; karnının alacağı kadardır. Yemek geldiğinde onu bir görsen, bir ejderha gibi yemeğe saldırdığını, bir aslan gibi sıçrayıp üşüştüğünü görürsün. Sanki yaşamak onun katında sadece ve içmek içindir. Çünkü o, insanlığı ruh ve bedenden ibaret zannetmiyor. Gecenin ve gündüzün sadece yeme içme ve yatma için yaratıldığını anlatıyor. Ey kolayca geçen ömrü yiyip bitiren sırtlan, biri onu ziyaret ettiğinde cüsseli, heybetli, gösterişli bir şeyhi ziyaret etmiş olur. Yanında bulunanlara ağzından rahmet esintileri saçar. O beraber bulundukları insanları meclisinde yalnız bırakmaz. Oradakiler Türk'tür. Çevresindekiler ise kardeşleri ve dostlarıdır. Kardeşlerine ünsiyet göstererek yaklaş. Aynı böceklerin akreple ünsiyeti gibi. Genel bir hitap ortaya çıktığında onu dikkate alıp cevap vermek doğru değildir. Zira onun yalanlarıyla kalp Müseylemetü'l-kezzâb'a meyleder. Bu ev de sanki Dârü'n-nedve gibi olur. Orada peygamberliğe, erdemli kişilere saldırı hazırlığı yapılır. Farklı gayeleri olan kimseler gibi hareketler içerisine girerler. Sanki onlar, köpekler gibidir. Hatta cesetlere üşüşen kurtlar gibidir. Bu tür hüsrana uğramış gruplar, haşir ve dirilme günü kınanmaya mahkumdur. Temennim odur ki Allah, onları hiçbir hedeflerine ulaştırmasın. Bu tür kötü davranışları devam ettiği sürece onları pişmanlığa mahkum etsin. Adiyy bin Hâtem diye bilinen kişi efendisini cezalandırdı; hem de havlayan köpeklerin cezalandırılması gibi. O, erdemli biri olduğunu söyleyerek kendisinin üstün bulunduğunu düşünürdü. Düşkün biri olduğu hâlde insanlar arasında övülmeyi umut ederdi. Uzanan bir elin yıldızları tutması nasıl mümkün olur? Kararlılık gösterdim ve dedim ki 'Bu cânî zayıfları zorbaca yaralayan bir eşektir. Acaba hangi köpek gelip bunu ısırır, parçalar. Kötü sözlerini kapı gıcırtısı veya böcek vızıltısı gibi kabul etti. Zira saygın kişiler, kötü sözler kaşısında duruşlarını bozmazlar. Çünkü köpeklerin havlaması, bulutlara zarar vermez ve sana Ebû İshak es-Sâbî'nin sözüyle örnek verdim. Sana 'Defol' deyişimi düşünüp kafana takma. Çünkü ben her köpeğe cömertlikte bulunmam. Onun üzerine bir kınama yoktur. Çünkü mutlu olan

kimse aynı zamanda hasede de maruz kalır. Kötü birinin hasedi ile tilkiler kınanır mı? Kendimi bu tür bir duruma düşmekten tenzih ederim. Çünkü bu durumda aslanlar tilkiler gibi olur o zaman. Tüm bunlardan sonra Allah onun ağzını boşaltsın ve kafasındaki tereddütler eksik olmasın. Sıkıntılar ve belalar, başında dolaşmaya devam etsin. Şerlerin anası, yapmadığım bütün günahlardan dolayı bedduaya devam etti. Sanki o, bütün olumsuzlukları alıp şeytana yakınlaştı. Şimdiye kadar onun yüzünden duramadım. Ondan gelen nice belalara tahammül ettim. Kan yuttum, kızılcık şerbeti içtim, dedim. Haktan uzaklaşıp batıldaki ısrarı, yüz çevirmesi, artarak devam edince ve bu alanda kalem oynatıp meramını yazıya da dökmeye başlayınca dedim ki 'Allah'a yemin olsun ki sen bu durumda nefsine zulmeden, bu ateşi körükleyerek ona saldıran birisin. Hiçbir köpek zulmederek bir başarı elde etmemiştir. Gelecekte de bu şekilde zulmüne devam ettiği sürece senin gibi zalimler aynı şekilde olacaktır.' İnsanların bu husustaki kınamalarını derledim, topladım. Onların menakıplarına dair hususlarda bir araya getirdim. Bu hususları açığa çıkardım ki hem şimdi, hem gelecekte salih amellerin, erdemin değeri ortaya çıksın ve insanlar, bu tür yanlışlara düşmesin. Onların durumlarının, fiillerinin karışık yönlerini ortaya koydum. Onlardaki güzellikleri de kötü yönleri de görmezden geldim. Allah sana rahmet etmesin. Unutup gittiğim ömrüme rağmen beni kötü bir şekilde andın. Sanki denizi taşırdın. Aslanların pençeleriyle oynaştın. Sen tenkit edenlerin en rezilisin. Sanki avcılıkta vahşet yönünden aslan gibisin. Yılanların öldürdükleriyle dalga geçercesine oynadıkları bir duruma düşmekten hiç korkmuyor musun? Ben edep çarşısında en üstün şekilde davranışta bulunmaktan hiç korkmadım. Ama sen, önümde aslanların pençeleriyle, dişleriyle tırmalamaktan geri durmadın. Ya da ordularla üzerime saldırdın. Gözünü kararttın. İş işten geçmiş bir hâle getirdin. Denilmiştir ki devenin eceli geldiğinde artık suyu ısınmış demektir. Ey oka ve mızrağa yönelen kişi, ben üzerinde kan kokusu alıyorum. Belki de sen seçkin bir şahsiyet olan Hemedânî'nin 'Ey nefsinin hicvedilmesinden korkan kişi, ona dokunulmasını istemiyorsan Allah'ın güvencesinde ol' şeklindeki tatlı ifadeleriyle ortaya koyduğu sözlere sarıldın. Sen bu şekilde bütün işinin kirlenip kötüleşmesinden uzak durmak istiyorsan Mütenebbi'nin, Allah'ın rahmetinden umut ederek söylediği 'Güzelin boynundaki gerdanlık da güzel olur.' sözüne ibretle bak. Bu anlamı edebiyatçı İbnü'l-zekkâk el-Endülüsî şöyle dizelere dökmüştür: Gözdeki sürmeler üzerine sürme çekmiştir. Beni öldürdüğü hâlde kılıcın kenarından gülümsemektedir. Nereye kadar insanların ayıplarını ve kusurlarını araştıracaksın? Bilen birinin elinden al (bu hicvi):
Ey hukneden daha pis olan, ne vakit seni öksürdü zaman? Ey iğdiş edilmiş kimsenin bevl yerinden daha pis kokan, ey yaratıkların pisliğindeki en kirli kıldan daha necis olan, ey üzerinden günler geçmiş yaranın üstündeki pansuman, ey öksürüğün henüz söküp çıkarmadığı ciğerdeki balgam, ey nefes darlığı çeken kimsenin nefes alışı, ey sıkışıp durduktan sonra çıkan idrarın akışı, ey etek traşının uzunluğu, ey mesanesi yaralı adamın idrar torbası, ey cüzamlının ağız suyu, ey kadının hayız kanı, ey sarımsak yiyenin ağız kokusu, ey osurgan böceğinin yellenmesi, ey köpek artığından daha pis olan, ey sulu uyuz hastasının şalvarından daha kirli olan, ey veremli hastanın sümükle kirlenmiş mendili, ey kustuktan sonra ağzını yıkamamış sarhoşun ağız kokusu, ey hacamatçının kan alma âleti, ey hamamda vücut temizliğinin yapıldığı yer, ey tuvalette kullanılan temizlik bezleri, ey tal'atı müshile gerek brakmayan, ey görüntüsü kusturucu vazifesini üstlenen; ey meclislerde ve toplantılarda camiye girmiş ıslak köpek gibi karşılanan; ey âşıkların iflas ettiği an, ey fâsıkların çöktüğü an, ey sarhoşların sabahı, ey hastanın nabzının düştüğü geceler, ey doktorun ümitsizliği, ey ganimetten eli boş dönen kimsenin başarısızlığı, ey oğlu Sührab'ı öldürdükten sonra Rüstem'in pişmanlığı, ey bütün çirkinlikleri ve kötülükleri içinde toplayan kişi, ey İbnü'r-rûmî'nin 'Eğer Âdem'in sulbünden bir nutfe olmasaydı İblis ona ilk secde eden olurdu.' sözüyle ifade ettiği kişi, ey sözlerin en çirkini, ey işi kötü giden tâcirin suratından daha bozuk suratlı olan kişi, ey kocasından başkasıyla namusunu kirletmiş kadın gibi utanmaz olan kişi, ey az bir suyla avret yerlerini temizleyen kişinin pisliği, ey kalemin ucundaki tüy, ey şarkıcının boğazındaki balgam parçası, ey mezhebi geniş, gönlü dar kişi, ey sözlerinde anlam ve uyum olmayan, akıllı kimselerin aklından uzak olan kişi, ey dalâlette Ebû Cehil'den daha ilerde olan kişi, ey soldaki meleklerin günahlarını yazdığında onun yanından ayrılmayan, (sürekli günah işleyen) kişi, ey arkasından konuşmanın Allah katında günah olmadığı kişi, ey ayıplarını ve kusurlarını Âdemoğulları'nın parmaklarının sayamayacağı kişi, suçlarını, kusurlarını kitapla kalemin gizleyemeyeceği kişi, sen toy biri gibisin. Saldırılara karşı çıkacak hiçbir silahın yok. Seni bu sözlere, yıkılmış bir kertenkelenin taşı içinde dâhil ettim. Uyuz bir köpeğin arkasında dâhil ettim. Sevin bakalım. Bundan sonraki ömrün bu

el-Mevlā Muṣliḥi'd-dīn (Derzī[1] Muṣliḥi'd-dīn)

Vilāyet Balıkesri'den ʿalem-efrāz-ı vücūd ve ṭırāzende-i ḫilʿat-i ġarrā-yı şühūd olmış idi. Evā'il-i ḥālinde ṣanʿat-ı ḫayyāṭ ile kesb-i kefāf ve destgāh-ı ḥulle-dūzī ile māye-endūzī-i ḳanāʿat ü ʿafāf ḳılup ḫayṭ-ı sefīd-i şām-ı şebābı hüveydā ve tār-ı vücūdı pençe-i tābdār-ı żaʿf-ı pīrī ile dü tā olduḳda kevkeb-i baḫtı Süheyl-tāb ve İdrīs-i ʿUṭārid-cenāb olmağın ṭaleb-i ʿilme heves ḳılup mānend-i ṭıfl-ı nev-res, süpāre der-bağal ü ḳalemdān der-dest, gūşe-i mektebi cāy-ı nişest eyledi. Bi'l-āḫire rişte-i fikr ü sūzen-i ḫayāl ile[2] ḳāmet-i ḥāline dūzende-i ḳabā-yı istiʿdād ü istīhāl olup ṣadr-ı ʿālī-ḳadr ʿAbdu'r-raḥmān Efendi āstānesine ittiṣāl ve teẕkirecilik ḫidmetinden mülāzemetle iḥrāz-ı evvelīn-i āmāl itmiş idi. ʿAlā süneni'l-ʿāde īfā-yı resm-i ifāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ üç Muḥarrem'inde Çil Ḥaydar yirine[3] Şāh-ı Ḫūbān Medresesi iḥsān olındı. Biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿAlī Beg-zāde İbrāhīm Efendi yirine Fetḥiyye'de Meḥemmed Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Biñ on Muḥarrem'inde selefi yi-

pis yerlerde geçecek. Azaplar içerisinde rahat ol bakalım. Oradaki güzel kokular içerisinde yaşa bakalım! Edebî yergiler artık senin cezan olmuştur. Ve dünya ton ton üzerine bu yergilerden saçacaktır. Seninle ilgili kurduğumuz bu cümleler sanki cehennem kırbaçlarından biridir. Ve biz seni bu kırbaçlarla yaktık. Bu cümleler, bu kelimeler, sana uzak değildir. Nitekim o kelimeleri sen iyi biliyorsun. Zira bu tür kötü cümleler senin evinden, senin civarından hiç eksik olmuyor. Seni bu şekildeki ayıplarla, suçlarla dilimize doladığımız için insanların kabullendiklerini de gördük. Bu yüzden bize bir kınamayı gerektirecek durum yoktur. Çünkü yapılması gereken yerine getirilmiştir. Senin hakkında bu tür sözlere bile gerek yoktur. Bu yüzden de sana karşı kullandığım bu kelimelerden dolayı Allah'ın beni cezalandırmaması için ondan af diliyorum. Zira bütün zaman Allah'ın isimlerini anarken ona dair beliğ ve kafiyeli, tertemiz isimler bana ulaşmışken haddimizi aşıp ağzımıza bu kötü sözleri dolamak noktasında hiçbir mazeret yoktur. Hz. Peygamber'e yapılan salâtlar hürmetine, ona dair salâtların açıklamaları hürmetine bize de lütfundan örnekler kıl. Bu kitaptaki salât ve selâmları benden sana ulaştır. Onlardaki hataları görmezden gel. Zira biz, senin üstün sıfatlarını anlatmaya güç yetiremeyiz. Başkalarını anlatırız ama seni anlatmaya gücümüz yetmez. Söz bazen dallanır budaklanır. Sen bize gazap etme. İnsanları kusur ve yanlışa yöneltecek, günaha sevkedecek sözlerden koru. Zira sen, sözlerin karşılığını verdiğin gibi küçük büyük her birini de tam bir titizlikle kaydediyorsun. Biz Allah'tan selamet, hidayet konusunda başarılı olmayı; takvaya yönelmede ve günahtan sakınmada hedefe ulaşmayı; en güçlü sebeplere sarılarak Allah'ın yolundan ayrılmamayı istiyoruz. Şimdi tekrar mütercimin başından geçen olayları anlatmaya dönüyoruz. Mevlânın dostluğu, Çivizâde'nin üzerine sürekli yağsın. Allahu Teala ona cennet ve diğer nimetlerle muamelede bulunsun. Onun medreseleri Manisa'daki Murâdiye Medresesi'ne ulaşıncaya kadar talebe yetiştirmeye devam etsin. Allah sıkıntıyı ondan uzak etsin. Geceler boyunca ona yardım etsin. O, bir müddet Şam'da görev yaptı. Daha sora o görevden ayrılıp Kâhire kadılığını üstlendi. O görevi elde ettikten sonra bazı sıkıntılara uğradı. Bazı ilginç ithamlara maruz kaldı. Akıl hastaları için hazırlanmış bazı yerlerde göz altında tutuldu. Bu başına gelen kötülüklerden sonra Allah ona lütuflarda bulundu. Sonra oradan ayrıldı. İstanbul kadılığına getirildi. Sonra da Allah'ın rahmetine kavuştu."

1 Balıkesrili SE
2 304a E
3 179b SE

rine meşrūṭası İsmiḫān Sulṭān pāyesine[1] terfīʿ ḳılındı. Biñ on üç Ṣafer'inde Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn yirine Ṣaḥn'a gelüp żaʿf-ı pīrī ve herem istīlāsı ile ḳarāra iḳtidārı olmamağın bir aydan ṣoñra Ḳuds-i Şerīf pāyesiyle müteḳāʿid ve ol maḳām-ı kerīme Rāzī Efendi müteṣāʿid oldı. Ol ḥāl üzere sübḥa-şümār-ı eyyām ü leyāl iken biñ on dört Rebīʿu'l-āḫir'inde;

Mıṣrāʿ Mıḳrāż gibi rişte-i peyvend-i ğayrı kes

mażmūnı üzere bürīde-tār-ı nefes olup ʿalā'iḳ u esbāb süzen-i ʿĪsā gibi dāmen-gīr ve āmāl-i bī-me'āl-i dehr-i pür-şitāb, ḫār-ı ḫalīde-i żāmīr olmamağın dest-yārī-i sebük-bārī ile bir nefesde vāṣıl-ı Ḥaḳḳ ve "Derzīye göç demişler…" meseline mā-ṣadaḳ olmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥ ile meşhūr, ber-mūcib-i fāzü'l-muḫaffifūn tārik-i tecemmülāt-ı dehr-i dūn, pīr-i ṣāliḥ, saʿādetmend-i müfliḥ idi.

el-Mevlā İbrāhīm (Nesīmī-zāde)

"Nesīmī-zāde" dimekle meşhūr ve "Şibr" laḳabı ile zebān-zed-i cumhūrdur. Ḳaṭre-i sīm-āb-gūn-ı vücūdı gūy-ı müdaḥrec-nümā ve ḥareket-i dā'imeye mübtelā olup ğalṭān-ı meydān-ı istiʿdād oldukda;

Beyt
منم چو کوی بمیدان فسحت مه و سال
بصولجان قضا منقلب ز حال بحال [2]

mażmūnı üzere ḫᵛāce-i pādişāh-ı ʿālem-penāh Saʿde'd-dīn Efendi āstānesin ḳarārgāh itmiş idi. Şeref-i mülāzemetleri ile nā'il-i me'mūl ve reh-neverd-i ṣıʿāb ü sühūl olup ḳırḳ aḳçe ile Sittī Ḫātūn Medresesi'nden maʿzūl iken biñ üç Ẕi'l-ḥicce'sinde Defterdār Yaḥyā Medresesi peydā olup ibtidā bunlara iʿṭā olındı. Biñ dört Şaʿbān'ında Emīr ʿAlī **[306b]** Efendi yirine Eski ʿAlī Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Köse Maḥmūd Efendi yirine Cerrāḥ Paşa Ḫalīlesi Gevher Ḫān Sulṭān pāyesine terfīʿ olındı. Medrese-i mezbūre Yeñi ʿAlī Paşa Müderrisi İsmāʿīl Efendi'ye virilmiş iken ṣāḥibetü'l-ḫayrāt cānibinden temkīn olınmayup bunlara taʿyīn olınmış

1 Medresesi'ne SE
2 "Aylar, yıllar (boyunca) geniş meydanda kader sopası ile top gibi hâlden hâle dönüşen benim."

idi. Biñ on bir Şaʿbān'ında vāḳiʿ[1] Poyraz vaḳʿasında rūzgārı nā-muvāfıḳ olup Üçşerefeli Müderrisi Rāzī Efendi ile mübādele-i manṣıb eylediler. Bir aydan ṣoñra Ṣunʿu'llāh Efendi merḥūm maʿzūl olmağın ḫalefi yirine medresesine iʿāde olındı. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında Rāzī Efendi yirine Ṣemāniye'ye geldi. Biñ on üç Rebīʿu'l-evvel'inde Çalıḳ-zāde yirine Ḳonya ḳażāsına göndermişler idi. On dört Rebīʿu'l-evvel'inde Ġazālī-zāde yirine Arżırūm ḳażāsına naḳl olınup ḳabūl itmemekle gelürken "Yalvac" nām ḳaṣabada sipāh eşḳıyāsı baʿż-ı mācerā sebebi ile sedd-i rāh-ı merām ve āheng-i aḫẕ-ı intiḳām idüp mühre-i tüfengle ḥamāme-i rūḥı burc-ı bedenden remān ve teberzīn ü külüngle āşiyāne-i cismi vīrān olmış idi. Ḳażā-yı Ḳonya selefi Çalıḳ-zāde'ye, Arżırūm Gümişayaḳ Efendi'ye tevcīh olındı[2].

Mevlānā-yı mezbūr istiʿdād ü ḳābiliyyetle meşhūr, her bezmüñ fekihesi, her sūruñ ārāyiş-i maʿrekesi, meclisüñ nemeki, ekābirüñ madḥeki, dellāl-i esrār, Cüheynetü'l-aḫbār idi. Ekābir-i ʿaṣra bu ḥayṡiyyet ile duḫūl idüp pāye-i ḳadri maẓhar-ı hicv-i şuʿarā olmaḳ mertebesine vuṣūl bulmış idi. Baʿżı yārān-ı ṣafā insān-ı kāmilüñ;

Beyt Zinbirişcuḳsun[3] (?) a zunbur zenber-i zen-bārsün
Ya ṭalaġ-ıla ṭolu bir b.ḳlıca mūmbārsun

beytini tesdīs ve taʿrīfinde iʿmāl-i ḫāme-i desīse-nüvīs itmiş idi. El-ḥaḳḳ nesīm-i ṣabā gibi ṣubḥ u mesā bir yirde ḳarār itmeyüp varduğı mecālisde istifsār-ı ḥavādiṡ ve intizāʿ-ı mebāḥiṡ içün bu mażmūnla istiḳbāl olınurdı:

Beyt Hīç cemʿiyyet-i ḫāṭırdan eṡer gördük mi
Bu ḳadar meclise uğrar yoluñ iy bād-ı ṣabā

Ümmīddür ki fażīlet-i şehādet ḥürmetine zellātı maġfūr, hefevātı maʿẕūr ola.

el-Mevlā Süleymān (Köse Süleymān)

"Köse Süleymān" dimekle meşhūr ve ṣafḥa-i ʿiẕārı debīb-i nimāl-i ḫaṭṭ-ı

---

1 - SE
2 304b E
3 Sözlüklerde bulunmayan bu kelime bazı nüshalarda harekelenerek yazılmıştır. Kelime, bu harekeler ve vezin doğrultusunda okunarak metne alındı.

siyāhdan ḫālī olmaġla Süleymān-ı bī-mūr idi[1]. Baʿżı mevālīden mülāzemet ile müvālī ve medāris-i celīleye vālī olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on Rebīʿu'l-āḫir'inde Tevfīḳī-zāde Meḥemmed Emīn Efendi yirine Cezerī Ḳāsım Paşa müderrisi olmış idi. Ol mıṣṭaba-i refīʿu'l-bünyān, ġulġule-i taḥḳīḳ u īḳān ve ṭanṭana-i ḳīl ü ḳāl-i müstaʿiddān ile bārgāh-ı Süleymānī'den nişān virmiş iken biñ on dört Cemādiye'l-āḫire'sinde ders ü devri āḫir ve dem-beste-i menāfiẕ ü menāḫir oldı. Medrese-i maḥlūle Müʾeẕẕin-zāde Fikrī Efendi'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı merḳūm ʿāşıḳ-ı bī-tāb-ı muḫadderāt-ı ʿulūm, ehl-i keyf ü żaʿīfü'l-ḥāl, ṣaʿve-i şikeste-bāl-i bī-mecāl idi.

el-Mevlā ʿÖmer (Bıyıḳlı ʿÖmer)

Diyār-ı Menteşe'den neş'et ve sūḫtevāt miyānında "Bıyıḳlı ʿÖmer" dimekle iktisāb-ı şöhret ḳılmış idi. Naḳd-i vaḳt-i ʿömr-i girān-māyesin cins-i fāḫir-i ʿilm ü ʿirfāna ṣarf ve kālā-yı dükkānçe-i ḥāfıẓasın aʿlāḳ u emtiʿa-i ism ü fiʿl ü ḥarf ḳılup Cenābī Efendi'den mülāzemetle mesrūr ve cenāb-ı mevlevīye intisābla meşhūr olmış idi. Medāris-i ʿilmiyye ile kām-revā ve merḥale merḥale bād-peymā olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on üç Ramażān'ında Kefeli Muṣṭafā Çelebi yirine Caʿfer Aġa müderrisi **[307a]** olmış idi. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde intiḳāl eyleyüp medrese-i maḥlūle ʿAbdu'r-rezzāḳ Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr ḳadr-i müşterek-i istiʿdād-ı ʿilmī ile meşhūr, ṣāfī-fuʾād, pāk-iʿtiḳād idi.

el-Mevlā ʿAlī (Fāżıl ʿAlī Efendi[2])

Fużayl Efendi merḥūmuñ ḫāne-zādı ve āstān-ı efāżıl-penāhlarınuñ şeref-yāfte-i intisāb ü istinādı olmaġın "Fużayl Efendi ʿAlīsi" dimekle meşhūr olup giderek münāsebet-i iştiḳāḳ ve mülāyemet-i istiḥḳāḳ ile "Fāżıl ʿAlī" laḳabı ile zebān-zed-i cumhūr olmış idi. Mensūbun ileyh fevtinden mülāzım ve

---

1 Olmış idi SE
2 - R1, E

ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken[1] biñ on[2] Cemādiye'l-āḫire'sinde[3] Aḳḳaftan Efendi yirine Mesīḥ Paşa müderrisi olmış idi. Biñ on dört Şaʿbān'ında intiḳāl eyleyüp medresesi Maḥmūd Efendi'ye ʿināyet olındı.

Mevlānā-yı merḳūm naḳş-bend-i perend-i ʿulūm, perverde-i kān-ı fażl ü ʿirfān, ehl-i dāniş ü iẕʿān idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Ġazālī-zāde)

Bālāda tercemesi sebḳ eyleyen ḳużāt-ı sütūde-ṣıfātdan Ġazālī-zāde ʿAbdu'l-lāh Efendi'nüñ ḥafīd-i reşīdi ve duḫter-zāde-i saʿīdi olmaġın cedd-i emcedi nisbeti ile şöhret-şiʿār ve ʿalāmet-i siyādet ile şecer-i vādī-i Eymen gibi ser-sebz ü fā'iżü'l-envār idi. Levāzım-ı ṭarīḳı iʿdād[4] ve taḥṣīl-i sermāye-i istiʿdād eyleyüp baʿż-ı ʿulemāya ḫidmet ve iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ḳılduḳdan ṣoñra ḳaṭʿ-ı menāzil-i ṭarīḳ ve seyr-i ṣavāmiʿ-i ders ü taḥḳīḳ iderek ḳırḳ aḳçe ile Ḫāṣköy'de Maḥmūd Paşa Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ bir Muḥarrem'inde Adanalı Emīr ʿAlī yirine Kepenekçi Medresesi'ne vāṣıl olmış idi. Biñ üç Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Edrineli ʿAlī Çelebi yirine maḥrūse-i Edrine'de Ḥalebiyye pāyesine nā'il oldı. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Emīr-i Ṣāḥib-tāc yirine Selānik fetvāsına naḳl olındı. Ḳabūl itmedükde medrese ve fetvā Selānikī Maḥmūd'a virilüp bunlar ʿazl iḫtiyār itmiş idi. Biñ on Muḥarrem'inde Cerrāḥ-zāde yirine Arżırūm ḳażāsı ile nā'il-i maṭlab u merūm oldı. Biñ on bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup manṣıbı Şānī Efendi'ye erzānī görüldi. Biñ on üç Ṣafer'inde ḫalefi yirine iʿāde ve mesned-i ḥükūmet-i ḳażā-yı mezbūrda ḳarār-dāde ḳılındı. Biñ on dört Rebīʿu'l-evvel'inde Ḥubbī Mollāsıoġlı Şems Çelebi'yi taʿḳīb idüp ḳabūl itmeyen Ḳırbac ʿOs̱mān Efendi yirine Marʿaş ḳażāsına naḳl olındı. Sene-i mezbūre Receb'inde ḳażāsı ḥālinde irtiḥāl eyleyüp manṣıb-ı maḥlūl ile Veffāḳ-ı Aʿrec muntaẓamu'l-ḥāl olmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣıḥḥat-ı neseble meşhūr, mādde-i ʿarāḳat ü aṣāleti mānend-i müşg fā'iḥ ve nūr-ı ġazāle mis̱āl lā'iḥ, ḥalīm ü selīm, maḫdūm-ı kerīm idi.

---

1 maʿzūl iken:- SE
2 On dört SE
3 180a SE
4 305a E

el-Mevlā Muṣṭafā İbn el-Mevlā el-Fāżıl Bostān es-Ṣadru'l-celīl[1]
(Bostān-zāde Efendi)

Devlet-i Süleymāniyye'de nā'il-i ṣadāret-i dīvāniyye olan Bostān-zāde Efendi ḥażretlerinüñ s̱emere-i şecere-i vücūdı ve Şeyḫü'l-İslām Meḥemmed Efendi ḥażretlerinüñ[2] ṣınv-ı kihter-i mes'ūdıdur. Ṭoḳuz yüz ḳırḳ altı senesinde vālid-i mācidleri Ṣaḥn müderrisi iken ṭayy-ı merāḥil-i 'adem ve būstān-serāy-ı vücūda vaż'-ı ḳadem ḳılup terbiyet-i peder-i vālā-güherleri ile neşv ü nemā ve ṣayḳal-ı üstād ile āyine-i ṭab'-ı ṣafā-ṣıfātı[3] cilā-yı cām-ı 'ālem-nümā bulmış idi. **[307b]** El-ḥāletü hāẕihi ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳa sevḳ-ı rāḥile-i 'azīmet ve mürā'āt-ı merāsim-i mu'tādeye kemā-yenbaġī himmet idüp Ġarīḳ 'Arab-zāde Efendi ve Mollā 'Arab oġlı 'Abdu'l-bāḳī Efendi emsāli mevālī mecālis-i 'ilmiyyelerinden istifāde ve tekrīr-i taḳrīr ü i'āde iderek şeyḫü'l-islām, üstādü'l-'ulemā'i'l-a'lām Ebu's-su'ūd Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve ṭoḳuz yüz altmış sekiz tārīḫinde müstaḳill 'arżla şeref-i mülāzemetlerine nā'il oldılar. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında Ḳaba Bostān yirine ibtidā ḳırḳ aḳçe ile Ḳalender-ḫāne Medresesi iḥsān olınmış idi. Yetmiş bir Ṣafer'inde munfaṣıl ve yirine 'Arab İbrāhīm vāṣıl oldı. Yetmiş üç Şevvāl'inde Manav Seyyidī yirine Ḳāsımpaşa ḫāricine 'āric olup yetmiş sekiz Ṣafer'inde Sinān Efendi-zāde Meḥemmed Çelebi yirine Ḫānḳāh pāyesini tekyegāh idüp seksan Ṣafer'inde selefi yirine Ḫāṣekī Medresesi'ne terfī' olınup seksan iki Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳara Ḳāsım[4] yirine Ṣaḥn-ı S̱emān'a vaż'-ı ḳadem, seksan üç Receb'inde 'Arab-zāde 'Abdu'r-ra'ūf Efendi yirine Sulṭān Selīm Medresesi ile tekrīm olınup seksan dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi yirine Süleymāniyye Medresesi ile bülend-maḳām olmış idi. Seksan altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Sinān Efendi-zāde 'Alī Efendi yirine Ḥaleb-i Şehbā ḳażāsı ile kām-revā olup seksan sekiz Rebī'u'l-āḫir'inde selefi yirine yeden bi-yedin ḳażā-yı Şām-ı şeref-encām ile maḳżiyyu'l-merām oldı. Seksan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında ma'zūl ve yirine Mollā Aḥmed Efendi[5] ḥākim-i şer'-i Resūl oldı. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan Receb'inde Ṣarı Gürz-zāde maḥlūlinden

1 Es-Ṣadru'l-celīl:- SE
2 Efendi ḥażretlerinüñ:Efendi'nüñ R1, E
3 Nihādı SE
4 Ḳāsım Deli Kerīm E
5 305b E

mükerreren Ḥaleb ḳażāsıyla nā'il-i maṭlab oldılar. Ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Alī Efendi'nüñ def'a-i s̱āniyesi yirine s̱āniyen ḥākim-i Şām-ı cennet-meşām oldılar. Ṭoḳsan dört Rebī'u'l-evvel'inde 'azl olınup mesned-i ḥükūmetleri ile ṣadāretden munfaṣıl 'Abdu'l-ġanī Efendi ikrām olındı. Ṭoḳsan beş Şevvāl'inde Ḥasan Beg-zāde maḥlūlinden s̱ālis̱en ḥükūmet-i[1] Şām-ı şerīf ile teşrīf olındılar. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Şems Efendi yirine Edrine ḳażāsına tebdīl, ṭoḳsan ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde Bitlice 'Alī Efendi yirine İstanbul ḳażāsına naḳl ü taḥvīl olındı. Elf-i kāmil Receb'inde munfaṣıl olup maḳarr-ı ḥükūmetlerine Ṣun'u'llāh Efendi vāṣıl oldı. Biñ üç Ẕi'l-ḳa'de'sinüñ evāsıṭında Ebu's-su'ūd-zāde Muṣṭafā Efendi yirine Anaṭolı ṣadrı ile bülend-ḳadr olmışlar idi. Māh-ı Ẕi'l-ḥicce muntaṣıfında Bāḳī Efendi yirine ṣadr-ı Rūm ve nā'il-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merūm oldılar. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sınuñ evāḫirinde vaẓīfe-i ems̱āl ile müteḳā'id ve ol maḳām-ı refī'a Sinān Efendi-zāde 'Alī Efendi müteṣā'id olmış idi. Biñ altı Şa'bān'ında Kātib-zāde yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ile tekrīm olındılar. Biñ sekiz Şevvāl'inde vaẓīfe-i ḳadīmeleri ile teḳā'üde 'avd eyleyüp ol manṣıb-ı celīl ile Kefeli Hüseyn Efendi tebcīl olındı. Biñ ṭoḳuz Ramażān'ınuñ yigirminci güni Ḫˇāce-zāde Meḥemmed Efendi yirine s̱āniyen münevvir-i eyvān-ı ṣadāret ve ṭırāzende-i mesned-i devlet olmışlar idi[2]. Biñ on Ṣafer'inüñ ikinci güni 'azl ü iẓ'āc ve 'unvān-ı ṣadāret-i 'ilmiyye Aḫī-zāde 'Abdu'l-Ḥalīm Efendi ḫidmetlerine dürretü't-tāc-ı ibtihāc ḳılındı. Vaẓā'if-i 'ilm ü 'ibādete **[308a]** meşġūl, gūşe-nişīn-i inzivā vü ḫumūl iken bin on dört Şa'bān'ında büstān-ı zindegānīsi mübtelā-yı ẕüyūl-i fenā ve şāḫsār-ı emānīsi berg-rīz-i hādimü'l-leẕẕāt ile bī-berg ü nevā oldı. Dāḫil-i sūrda Ḳaraman ḳurbında vāḳi' ḳayınataları Ḳāżī-zāde Efendi merḥūm türbesinde medfūndur. Sinn-i şerīfleri altmış sekiz sene kāmildür.

Mollā-yı mūmā ileyh [3] أسبغ الله نعمه عليه nihāl-i mīvedār-ı büstān-ı ma'ārif, zülāl-i nezāhet-şi'ār-ı sebzezār-ı leṭā'if, ṣadr-ı zībende-rüsūm, bedr-i āsmān-ı 'ulūm, aḫlāḳ-ı kerīme ile meşhūr ve nām-ı girāmīsi[4] ḫayr ile meẕkūr, ṣāliḥ ü nezīh, maḫdūm-ı nebīh idi.

1 - SE
2 180b SE
3 "Allah ona (verdiği) nimetlerini arttırsın."
4 kerīmīsi R1

el-Mevlā Meḥemmed (Cenābī-zāde)

Ḫilāl-i ʿulemā-yı devlet-i Murādiyye'de tercemesi sebḳ iden Cenābī Efendi merḥūmuñ[1] maḫdūm-ı reşīdi ve bālāda mesṭūr Seyyid Ḥasan-ı Niksārī'nüñ ḥafīd-i saʿīdidür. Ṭoḳuz yüz yetmiş üç senesi ḫilālinde āstān-ı ʿālem-penāh-ı vücūda vażʿ-ı ḫudūd[2] eyleyüp taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle bezl-i mechūd eyledükden ṣoñra Ḫᵛāce Saʿde'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden[3] nā'il-i şeref-i mülāzemet ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede iḥyā-yı merāsime himmet idüp ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ dört Şevvāl'inde Mollā Aḥmed-zāde Nūḥ Efendi yirine Nişāncı-i Cedīd Medresesi'nde tecdīd-i ʿaḳd-ı meclis-i ifāde eylediler. Biñ on bir Rebīʿu'l-evvel'inde Manav Hidāyet yirine Ḳalender-ḫāne pāyesine pīrāye ṣalup biñ on üç Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿIydī Efendi'nüñ taḫallīsi[4] yirine Ṣaḥn'a gelüp müteraṣṣıd-ı maʿāric-i ʿizz ü iḳbāl ve ġonce-i dil-i zārı pür-berg-i ümmīd ü āmāl iken iṣābet-i ʿaynu'l-kemāl ile biñ on dört Ẕi'l-ḳaʿde'sinde intiḳāl itmiş idi. Medrese-i maḥlūle Ṣunʿī Efendi'nüñ ʿıḳd-ı gerden-i iḳbāli ḳılındı.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı nezāhet-rüsūm, nīk-nefs ü ḫalūḳ, ṣāliḥ u ṣadūḳ idi.

el-Mevlā Şāh Meḥemmed (ʿAlī Beg-zāde Şāh Çelebi[5])

İznīḳī ʿAlī Beg Efendi'nüñ[6] maḫdūm-ı kihteri ve āsmān-ı āstān-ı ʿilm ü kemālüñ aḫteridür. Taḥṣīl-i sermāye-i istiḥḳāḳ itdükden ṣoñra ʿallāme-i āfāḳ Ḫᵛāce Saʿde'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ʿazm-i ṭarīḳ-ı tedrīse cāzim olup ibtidā otuz aḳçe ile Burūsa'da Bāyezīd Paşa Medresesi'ne, baʿdehu ḳırḳla Çendik Medresesi'ne müderris ve ser-ḥalḳa-i maḥāfil ü mecālis olup on sene miḳdārı maʿzūl ve güşe-gīr-i ḫumūl olmış idi. Biñ beş Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınan İmām-zāde yirine Berġos'da Meḥemmed Paşa Medresesi tevcīh olındı. Biñ altı Ṣafer'inde selefi gelüp feryād itmekle yirinde ibḳā ve bunlar ʿazl-i nāgehānī ile mübtelā-yı ḳahr ü ʿanā ḳılındı. Sene-i mezbūre Receb'inde İpekli yirine Zeynī Çelebi Medresesi zīver-i tāc-ı ibtihācı ḳılındı. Şehr-i Ẕi'l-ḥicce

1 Efendi merḥūmuñ:Efendi'nüñ R1, E
2 ḫudūd R1; ḳadem SE
3 Efendi ḫidmetlerinden:Efendi'den SE
4 taḫillesi E
5 Şāh Çelebi:- SE
6 Beg Efendi'nüñ:Beg'üñ R1, E; 306a E

selḫinde Köse Maḥmūd yirine İbrāhīm[1] Paşa-yı ʿAtīḳ Medresesi'nde ferş-i seccāde-i ders ü taḥḳīḳ itmiş idi. Biñ yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınan Ḳurd-zāde yirine İznīḳ Orḫāniyyesi'nde seccāde-nişīn-i ders u taḥḳīḳ olmış idi. Biñ sekiz Ṣafer'inde selefi ibḳā ve bunlar pā-der-hevā-yı ʿacz ü aʿyā ḳılındı. Sene-i mezbūre Receb'inde Ḳurd-zāde fevt olup bī-şerīk ü sehīm medrese-i ūlāda muḳīm olmış idi. Biñ on iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde İsmāʿīl Efendi yirine Ṣaḥn'a gelüp baʿde eyyām **[308b]** Hevāncı Manav ʿAlī yirine Ṭrablus-ı Şām ḥükūmeti ile maḳżiyyu'l-merām oldı. On üç Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿazl olınup manṣıbı Laʿlī Çelebi'ye virildi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Seyyidī-zāde yirine Kütāhiyye ḳażāsı inʿām olındı. Mutaṣaddī-i tenfīẕ-i aḥkām-ı ḳażā ve fermān-revā-yı ḥükm ü imżā iken biñ on dört Ẕi'l-ḳaʿde'sinde şāh-ı evreng-i vücūdı ḫalʿ-ı ḫilʿat-i müsteʿār ve serīr-i mesned-i[2] ʿizz ü iʿtibārdan bedel-taḫta-i ten-şūy üzere ḳarār eyledi. Yirine Cüvānī Efendi ḥākim ve revnaḳ-efrūz-ı maḥākim oldı.

Mevlānā-yı mezbūr maḥāsin-i aḫlāḳ ile meşhūr, ṣıddīḳ u ṣadūḳ, mürāʿī-i ḥuḳūḳ idi.

el-Mevlā İbrāhīm bin Muṣṭafā (Levḥ-ḫᵛān İbrāhīm Efendi[3])

Ḳaṣaba-i Berġama'dan Sünbül Sinān Efendi ḫulefāsından bir ʿazīzüñ ferzend-i dil-bendi, Şeyḫ-zāde İbrāhīm Efendi'dür. Ehālī-i ḳuṭr-ı Berġama "bre ġoma" erbābından iken duʿā-yı müstecāb-ı vālid ile taʿdīl-i mīzān-ı lisān ve ḳāf-ı memsūḫ-ı ġayn-nümā ile ġam-ber-ġama ibtilādan taḫlīṣ-i girībān-ı dehān idüp taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfāna beẕl-i ictihād ve tekmīl-i meleke-i istiʿdād itdükden ṣoñra nice zemān tercemesi sebḳ iden Ebü'l-leyṣ ʿAlīsi'nüñ meclis-i ifādesinde müstefīd ve Ayaṣofıyya müderrisi olduḳda muʿīd olup ṭoḳuz yüz altmış dört tārīḫinde mülāzemetle nā'il-i ümmīd olmış idi. Ḳarīne-i ḥāl yigirmi aḳçe ile Mollā Gūrānī Medresesi'nde seccāde-nişīn, baʿdehu yigirmi beş ile mükerreren[4] medrese-i mezbūrede şemʿ-i miḥrāb-ı ʿizz ü temkīn olup otuz aḳçe ile Ḳāsımpaşa'da vāḳiʿ Taḫta Ḳāżī Medresesi'ne vāṣıl, ṭoḳuz yüz seksan üç Receb'inde

1 ʿAlī SE
2 - SE
3 - SE
4 Bu kelime SE'de "baʿdehu" kelimesinden sonra gelmektedir.

Selāmī-zāde yirine ḳırḳ aḳçe ile Berġos Medresesi'ne nā'il olmış idi. Seksan yedi Muḥarrem'inde selefi yirine Fetḥiyye-i Meḥemmed Paşa'da basṭ-ı seccāde-i ifāde eyleyüp seksan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında yine anlar yirine meşrūṭası olan İsmiḫān Sulṭān pāyesi ile māye-i ʿizz ü ʿunvān bulup ṭoḳsan dört Rebīʿu'l-āḫir'inde Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye gelüp ṭoḳsan altı Receb'inde ʿAbdu'l-ḥamīd yirine Edrine'de Sulṭān Bāyezīd[1] Medresesi ile ḳadri mezīd olmış idi. Ṭoḳsan sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Ḥasan Ketḫudā-zāde yirine Edrine Selīmiyyesi'ne taḳdīm olındı. Biñ bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde fevt olan ʿOs̱mān Efendi[2] yirine Maġnisa'da Sulṭān Murād Medresesi ile nā'il-i murād olmış idi. Biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sında vāḳiʿ cülūs-ı hümāyūn-ı Meḥemmed Ḫānī es̱nāsında Dāmād Efendi yirine Burūsa ḳażāsı ile nā'il-i emānī oldılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde munfaṣıl ve mesned-i ḥükūmete ʿArab-zāde ʿAbdu'r-ra'ūf Efendi vāṣıl oldı. Biñ dört Ramażān'ında Mollā Aḥmed Efendi yirine Sinān Paşa Dārü'l-ḥadīs̱i żamīme-i revātib ve bedel-i mā-yeteḥallel-i merātib ḳılındı. On seneden ziyāde ol buḳʿa-i celīlede iḥyā-yı resm-i ifāde eyleyüp biñ on dört Ẕi'l-ḥicce'sinde menāsik-i ḥiccetü'l-vedāʿ-ı Kaʿbe-i vücūdı temām ve ḥüccet-i tencīm-i ʿömri ḳarīn-i ḫitām oldı. Maḥlūl olan Dārü'l-ḥadīs̱-i Sinān Paşa Ṭarsūsī Efendi'ye iʿṭā olındı.

Mevlānā-yı merḳūm baḥr-ı güher-nis̱ār-ı ʿulūm, mihr-i fā'iżü'l-envār-ı ʿiffet ü nezāhet, kūh-ı pür-şükūh-ı ṣalābet ü nebāhat, maḫzenü'l-esrār-ı ṣıdḳ u ṣalāḥ, maṣdar-ı ās̱ār-ı fevz ü felāḥ, ʿilm-i tefsīr ü ḥadīs̱de yegāne, fenn-i celīl-i kelāmda müfred-i zemāne, pīr-i zāhid-i müteverriʿ, şeyḫ-i ʿābid-i müteşerriʿ idi. Saʿdī Efendi merḥūmuñ kerīme-i mükerremeleri vāsıṭatu'l-ʿıḳd-ı ʿaḳdı olmaġın evā'il-i ḥālinde "Aḫī-zāde Efendi[3] Bacanaġı" dimekle meşhūr, baʿdehu "Levḥ-ḫᵛān **[309a]** İbrāhīm Efendi" ʿunvānıyla zebān-zed-i cumhūr idi.

Ās̱ār-ı ʿilmiyyesinden "*Naẓmu'l-ferā'id fī Silki Mecmaʿi'l-ʿaḳā'id*" nām metn ü şerḥ bir kitāb te'līf itmişdür. Fenn-i kelāmda mülaḫḫaṣ-ı mesā'il ve muḥaṣṣal-ı mebāḥis̱ ü delā'ildür. Tefsīr-i şerīfe müteʿalliḳ resā'il-i kes̱īresi ve taʿlīḳāt-ı ʿadīde vü ʿazīzesi vardur.

1 306b E
2 181a SE
3 - SE

el-Mevlā Maʿrifetu'llāh (Maʿrifetu'llāh Efendi[1])

Ṭālib-i ʿilm ü ʿirfān ve cālib-i metāʿ-ı taḥḳīḳ ü īḳān olup baʿż-ı ʿulemādan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve medāris-i ʿilmiyyede ʿilm-i şerīfe ḫidmet eyleyüp ḳırḳ aḳçe ile Silivri Medresesi'nden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿAbdu'r-raḥmān-ı Marʿaşī yirine Küçükçekmece'de ʿAbdu's-selām Medresesi inʿām olındı. Ṭoḳsan altı Şevvāl'inde Güzelce Sinānoġlı ʿAlī[2] Çelebi merḥūm yirine[3] Rodos fetvāsına terfīʿ olındı. Ṭoḳsan sekiz Receb'inde ḳabūl itmeyen İslām Efendi yirine Şām-ı şeref-encām fetvāsı ile ikrām olındı. Biñ üç Ramażān'ında ʿİvaż Efendi Ḥamzası maḥlūlinden Arżırūm ḳażāsı tevcīh olındı. Ḳabūl itmemekle āḫara virilüp bunlar ʿazl iḫtiyār eyledi. Biñ altı Şevvāl'inde Dökmeci-zāde dāmādı Aḥmed Efendi yirine Medīne-i Münevvere'de Sulṭān Meḥemmed Ḫān binā eyledügi medrese-i celīle iḥsān olındı. Biñ yedi Şevvāl'inüñ evāḫirinde Şānī Efendi yirine mükerreren müftī-i Şām olmış idi. Biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde Cüvānī yirine Ḳıbrıs fetvāsına tebdīl ve Cüvānī bunuñ yirine Şām fetvāsına naḳl ü taḥvīl olındı. Biñ on iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde maʿzūl ve yirine Cüvānī Efendi mevṣūl oldı. Biñ on dört senesi evāḫirinde İstanbul'da mülāzemet üzere iken intiḳāl ve dārü'l-üns-i ḳudse istiʿcāl eyledi. Edrineḳapusı ḫāricinde medfūndur.

Mevlānā-yı[4] mezbūr ṣalāḥ u ʿiffetle meşhūr, ehl-i ʿilm ü ʿirfān, ẕāt-ı kerīmü'ş-şān idi.

el-Mevlā Dervīş (Ṭālevī-zāde)

Şemşīr-i vücūdı Şāmī ve ġurre-i ġarrā gibi girāmī olup "Ṭālevī-zāde" dimekle meşhūr ve envāʿ-ı fażl ü ʿirfān ile zebān-zed-i cumhūr idi. Baʿżı ʿulemādan mülāzemetle vāṣıl-ı kām ve kām-şümār-ı ṭarīḳa-i kirām olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on bir Ramażān'ında Ḳırbac ʿOs̱mān Efendi yirine[5] Beşikṭaş'da Ḫayre'd-dīn Paşa müderrisi olmış idi. Biñ on iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Cüvānī Efendi yirine Şām fetvāsı inʿām olındı. Biñ on beş Rebīʿu'l-evvel'inde

1 - SE
2 Aḥmed SE
3 Merḥūm yirine:maḥlūlinden SE
4 Mollā-yı SE
5 307a E

vefātı ḫaberi gelüp manṣıb-ı maḥlūl Ḳaramanī Bālī Efendi'nüñ ʿıḳd-ı gerden-i cāhı ḳılındı.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i ʿilmiyye ile meşhūr, edīb ü erīb, ʿArabī eşʿārı dil-firīb idi.

el-Mevlā ʿAbdu'l-kerīm (ʿAbdu'l-kerīm Efendi[1] Ferhād Paşa Ḫᵛācesi[2])

Taḥṣīl-i sermāye-i ʿilm ü ʿirfān ve tekmīl-i pīrāye-i taḥḳīḳ ü īḳān eyleyüp Vezīr-i Aʿẓam Ferhād Paşa'nun muʿallimi ve ol serdār-ı kişver-güşānuñ muṣāḥib ü münādimi olmış idi. Baʿżı eşrāfdan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve medāris-i ʿaliyyede[3] īfā-yı ḫidemāt-ı ʿilmiyyeye himmet idüp ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Cemādiye'l-ūlā'sında Rıḍvān Efendi yirine Rüstem Paşa müderrisi olmış idi. Biñ bir Muḥarrem'inde İmām Dāmādı yirine Mihrümāh Sulṭān pāyesi ile rütbe-i ḳadri vālā olup biñ üç Muḥarrem'inde Ketḫudā Muṣṭafā Efendi birāderi Aḥmed Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde maḫdūmı ṣadāret-i ʿuẓmādan ʿazl, baʿdehu ḳatl olınduḳda bunlara daḫı Ümmī Sinān Efendi yirine Bosna Serāyı ḳażāsı tevcīh olınup ḳabūl itmemekle ʿazl **[309b]** iḫtiyār eyledi. Müddet-i medīd ve ʿahd-i baʿīd mübtelā-yı ʿazl ü ḥırmān olup biñ on Muḥarrem'inde Nevālī-zāde Żiyā'e'd-dīn Çelebi yirine tekrār Ṣaḥn müderrisi olmış idi. Biñ on bir Muḥarrem'inde Mūsāçe yirine Eyyūb Medresesi altmış aḳçe ile bunlara ʿināyet olındı. Biñ on üç Rebīʿu'l-evvel'inde Ḥüsām Efendi yirine Ayaṣofıyya Medresesi ile ikrām olındı. On dört Ṣafer'inde selefi Ḥüsām Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile teşrīf olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde Edhem-zāde Şeyḫī Efendi yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsına naḳl olındılar. On beş Rebīʿu'l-evvel'inde ḫaber-i intiḳāli vāṣıl olup yirlerine Ḥaleb'den Vaḥyī-zāde Efendi naḳl olındı.

Mevlānā-yı merḳūm ʿiffet ü nezāhet ile mevsūm, pīr-i ṣāliḥ-i müteşerriʿ, ʿābid ü[4] zāhid-i müteverriʿ idi.

1 ʿAbdu'l-Kerīm Efendi:- SE
2 Ferhād//Ḫᵛācesi:Ḫᵛāce-i Ferhād Paşa R1
3 ʿilmiyyede SE
4 ʿābid ü:ʿābid-i SE

el-Mevlā Muṣṭafā (Belġıradī Muṣṭafā[1] Çelebi[2])

Ġonce-i vücūd-ı mes'ūdı s̱aġr-ı Belġırad'da bāsim ve gülzār-ı dil-i zārına nesīm-i ḳabūl mütenessim olup[3] Zeyne'l-'ābidīn Efendi'den mülāzemetle bekām ve ba'ż-ı medāris-i 'ilmiyyede ser-ḥalḳa-i kirām olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on üç Ṣafer'inde Kec-dehān 'Abdu'llāh Efendi yirine Berġos'da Meḥemmed Paşa Medresesi i'ṭā olınmış idi. On beş Rebī'u'l-āḫir'inde intiḳāl eyleyüp medrese-i maḥlūle Maḥmūd Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr, ṣāfī-fu'ād, pāk-i'tiḳād idi.

el-Mevlā Dede (Dede Efendi)

Vilāyet-i Ḳaraman'da "Gaferiyat" nām ḳaṣabadan ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ezelīden istifāża-i nūr-ı şu'ūr eyleyüp nice zemān mıṣṭaba-i isti'dāduñ sākin-i 'uzletkedesi ve tekyegāh-ı taḥṣīlüñ dedesi olup ṣadr-ı 'ālī-ḳadr 'Abdu'l-ġanī Efendi'nüñ ḥalḳa-der-gūş-ı ḫidmeti ve revnaḳ-yāfte-i ṭavḳ-ı mülāzemeti olmış idi. Ba'żı medārise müderris ve biḳā'-ı 'ilmiyyede ṣadr-ı meclis olup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on Cemādiye'l-ūlā'sında Teẕkireci Aḥmed Efendi yirine Sekbān 'Alī müderrisi olmış idi. Biñ on dört Rebī'u'l-evvel'inde Ḳaraca Aḥmed Efendi yirine Edrine'de Cāmi'ardı pāyesine naḳl olınup ḳabūl itmemekle[4] 'azl iḫtiyār eyledi. Biñ on beş Rebī'u'l-āḫir'inde rebī'-i ḥayātı āḫir olup nā-kām ü nā-ümmīd 'azm-i ümmīdgāh-ı cāvīd eyledi.

Merḥūm-ı merḳūm ṭālib-i taḥṣīl-i 'ulūm, pīr-i ṣāliḥ-i ḫoş-dem, babayāne ādem idi.

el-Mevlā Rıḍvān (Ṣalıncaḳ Rıḍvān Efendi[5])

Devlet-i Selīmiyye ve Murādiyye'de vezīr-i Rüstem-naẓīr olup ṭoḳuz yüz seksan beş tārīḫinde seyr-i Ḳāf-ı 'ademe revān olan Zāl Paşa'nuñ terbiyet-yāfte-i 'Anḳā-yı himmeti ve naḫl-i ḫırāmān-ı ḥarem-i ḥürmeti olan şimşād-ı

---

1 Muṣlī E
2 Efendi SE
3 181b SE
4 307b E
5 - R1, E

āzād-ı bāġ-ı ser-bülendī Ṣalıncaḳ Rıḍvān Efendi'dür. Pertev-i rıżā-yı āṣaf-ı ferruḫ-fer, ṣafḥa-i cebīn-i āyine-āyīninde cilveger olmaġın ʿilm-i şerīfe ḫidmet ve Ḳāżī-zāde Efendi'den iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet idüp ol Zāl-i[1] Zābulistān-ı ʿizz ü ʿalā, kīn-tūzī-i Efrāsyāb-ı Mirrīḫ-intiḳām-ı eyyām ile endāḫte-i çāh-ı fenā olup sandūḳa-i tābūtla deryā-yı ʿademe revāne ve Sīmurġ ile hem-āşiyāne olduḳda mütemaḥḥıż-ı cānib-i ʿilm ü ʿirfān ve rıḍvān-ı bāġ-ı cinān-ı taḥḳīḳ u īḳān olmış idi. Ḳarīne-i ḥāl menāzil-i ṭarīḳ-ı ʿilmde ḥaṭṭ-ı riḥāl iderek ḳırḳ aḳçe ile ʿAbdu'llāh Aġa Medresesi'nden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde vālid-i merḥūm yirine Caʿfer Aġa müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan altı Şaʿbān'ında Kātib-zāde yirine Ḳalender-ḫāne pāyesinde ḳarār-dāde ḳılındı. Baʿdehu yirinde Ṣaḥn ḥükmi virilüp ṭoḳsan sekiz **[310a]** Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ṣaçlı Kerīm Efendi yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne terfīʿ olındı. Biñ üç Şaʿbān'ında İsḥaḳ Efendi yirine İzmir ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldı. Biñ beş Ṣafer'inde ʿazl olınup Aġzıḳara Muḥyi'd-dīn cā-nişīn-i ʿizz ü temkīn oldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ḫalefi yirine iʿāde olındı. Biñ altı Rebīʿu'l-āḫir'inde refʿ olınup yirine Seyyidī-zāde Efendi terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde merḥūm Ümmī Sinān maḥlūlinden Kütāhiyye ḳażāsına naḳl olındı. Biñ yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde maʿzūl ve yirine Kākülperīşān Şeyḫī Çelebi mevṣūl oldı. Biñ ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḳınalı-zāde Ḥasan Çelebi yirine Gelibolı ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ on Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿazl olınup Nāmī Çelebi manṣıb-ı maḥlūl ile girāmī oldı. Biñ on bir Ẕi'l-ḥicce'sinde Şire ḳażāsı ḳaṣaba ḥükmi ile Veysī Çelebi'ye virilmişken ʿazl olınup tekrār mevleviyyet ile bunlara virildi. Biñ on iki Şaʿbān'ında ʿazl olınup Bī-kesī Efendi taḫlīf olındı. On üç Ṣafer'inde ḫalefi yirine iʿāde olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında ʿazl olınup Velī Efendi müvellī olmış idi. Biñ on beş Cemādiye'l-ūlā'sınuñ yigirmi dördünci güni ʿīdgāh-ı ervāḥ-ı Mü'minīn olan ḥaẓā'ir-i cināna revān ve ravża-i rıżvāna ḫırāmān olmış idi.

Mıṣrāʿ Cān murġı ḳonup serv-i ḫırāmāna ṣalındı

Edrineḳapusı ḫāricinde medfūndur.

Merḥūm-ı merḳūm ṭālib-i maʿārif ü ʿulūm, ḥulvu'l-lisān, ḫāliṣu'l-cenān,

1 - E

ṣāfī-fu'ād, pāk-i'tiḳād idi. Bedeni ra'şedār olmağın "Ṣalıncaḳ Rıḍvan" laḳabı ile şöhret-şi'ār olmış idi.

el-Mevlā Meḥemmed bin 'Alī (Çelebi Ḳāżī[1])

Devlet-i Meḥemmediyye ve Aḥmediyye'de iki def'a şeyḫü'l-islām ve ḥallāl-i müşkilāt-ı enām olan [Ebü'l-meyāmin] Muṣṭafā Efendi'nüñ ṣınv-ı kerīm-i hünerveri ve birāder-i kihter-i ferḫunde-aḫteridür. Ba'żı 'ulemādan mülāzım ve ṭarīḳ-ı ḳażāya 'āzim olup Anaṭolı ḳalemrevinüñ mu'aẓẓamāt-ı bilādına vālī ve ṭumṭurāḳ-ı devlet ü iḳbāli, reşk-endāz-ı mevālī olmış idi. Nice def'a medīne-i Anḳara'ya ḥākim olup "Çelebi Ḳāżī" dimekle şöhret-şi'ār[2] ve ṭanīn-endāz-ı mesāmi'-i aḳṭār olmış idi. Biñ on bir Ẕi'l-ḥicce'sinde ma'zūl olup manṣıbı mevleviyyet ile virildükde birāder-i kerīmine mülāḳī ve maẓhar-ı 'āṭıfet ü işfāḳı olmış idi. Biñ on üç Ẕi'l-ḳa'de'sinde pāye-i mevleviyyet i'tibārı 'unvān-ı menşūr-ı iştihārı olup Ḥubbī Mollāsıoğlı Şems Çelebi yirine mükerreren Anḳara ḳāżīsi oldılar. Biñ on beş Cemādiye'l-ūlā'sında ḳāżī iken dā'in-i ecel müteḳāżī olup ḳażā-yı dīn-i vācibü'l-edā-yı cān ve seyr-i riyāż-ı cinān içün terk-i 'alā'iḳ-ı cihān itmiş idi. Manṣıb-ı maḥlūl Vildān-zāde Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr cūd u seḫā ile meşhūr, ḥalīm ü selīm, maḫdūm-ı kerīm idi.

el-Mevlā el-Fāżıl Muṣṭafā bin 'Alī (Müftī Muṣṭafā Efendi[3] [Ebü'l-meyāmin])

Bü'l-Meyāmin o sipihr-i kerem ü mihr-i himem
Muṣṭafāvi'ş-şiyem ol baḥr-ı 'aṭā nehr-i seḫā

Muḳtedā-yı 'ulemā ḫāṭimetü'l-müctehidīn
Ḥüccetü'l-ḥaḳḳ 'Alī'l-ḫulḳ imāmü'd-dünyā

Ebyāt-ı belāġat-ittiṣāfı kitābe-i bāb-ı evṣāfı olan şeyḫü'l-islām, rüknü'l-'ulemā'i'l-a'lām "Ṣarı Gürz-zāde Ḳayını" dimekle şöhret-şi'ār[4], fāżıl-ı nāmdārdur. Ṭoḳuz yüz elli üç tārīḫinde **[310b]** 'ālem-i ervāḥdan mülk-i eşbāḥa hicret ve miṡāl-i āftāb-ı 'ālem-tāb nūr-baḫş-ı hilāl-i mehd-i 'izzet olup "Ḫayrü'l-benīn" (953) tārīḫ-i vilādeti vāḳi' olmış idi. Sinn-i temyīze vāṣıl ve mekteb-i 'irfāna

1 Çelebi Ḳāżī:Ebü'l-meyāmin Efendi birāderi Meḥemmed Efendi Çelebi Ḳāżī SE
2 308a E
3 Müftī//Efendi: Şeyḫu'l-İslām Ebü'l-meyāmin SE
4 şi'ār olan SE; 182a SE

dāḫil olduḳda ḥā'iz-i meleke-i fażl ü kemāl ve fā'iz-i derece-i ʿālü'l-ʿāl olup ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilme sevḳ-ı rāḥile-i ʿazīmet ve taḥrīk-i ḳāfile-i himmet ḳılmış idi. El-ḥāletü hāẕihi maḥrūse-i Burūsa'da Ḳapluca müderrisi olan Ṣarı Gürz-zāde Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve ʿuḳde-i ʿalāḳa-i muṣāheret ile ḳurb-ı ḳabūle nā'il olup baʿdehu Eski ʿAlī Paşa Müderrisi Zekeriyyā Efendi ḥażretlerine ittiṣāl, baʿdehu Ṣaḥn müderrisi olan Paşa Ḫᵛācesi Maḥmūd Efendi dārü'l-ifādesinde iştiġāl idüp mevlānā-yı mezbūr yetmiş altı tārīḫinde Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsına terfīʿ olınduḳda İsmiḫān Sulṭān müderrisi olan ʿAbdu'l-ġanī Efendi'nüñ yeñi cemʿiyyetine dāḫil ve miyāne-bend-i silkü'l-le'āl-i emāẕil olmış idi. Baʿdehu vechetü'l-āmāl-i ricāl ve ḳıbletü'l-iḳbāl-i erbāb-ı kemāl olan Ebu's-suʿūd Efendi ḥażretleri āstānesine intisāb ve yetmiş yedi tārīḫinde şeref-i mülāzemetleri ile iktisāb-ı ʿizz ü rifʿat-i bī-ḥisāb itmiş idi. İbtidā yigirmi aḳçe ile Eski Nişāncı Medresesi'ne, baʿdehu yigirmi beş ile Kestel Medresesi'ne, baʿdehu otuzla Pervīz Efendi Medresesi'ne, baʿdehu ḳırḳ aḳçe ile Kürkcibaşı Medresesi'ne müderris ve ser-ḥalḳa-i maḥāfil ü mecālis olup ʿazl ḥālinde Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi'ye dāmād ve taḳrīb-i ḳarābetle Ḫᵛāce Efendi āstānesine şeref-yāfte-i istinād olmış idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Ẕi'l-ḥiccesinde Ṣaçlı ʿAbdu'l-kerīm Efendi yirine Sinān Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşā olmışlar idi. Ṭoḳsan sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿUbūdī yirine Zāl Paşa Sulṭānī pāyesine pīrāye-bend oldılar. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde Kātib-zāde yirine Ṣaḥn-ı Ŝemāniye'ye ḫırām, biñ bir Şevvāl'inde ʿAbdu'l-vehhāb Efendi yirine Şeh-zāde Medresesi'nde ferş-i seccāde-i ifāde ḳılup biñ iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Naḳīb Yaḥyā Efendi yirine Süleymāniyye ile kesb-i nām ü nişān, biñ dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Esʿad Efendi yirine Dārü'l-ḥadīŝ-i Süleymān Ḫān ile taḥṣīl-i ʿunvān itmişler idi. Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Kātib-zāde yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā'da miḥrāb-nişīn-i[1] ifāde olup biñ altı Receb'inüñ on birinci güni vālide-i pādişāh-ı cihān Ṣafiyye Sulṭān medrese-i cedīde bināsına fermān eyledükde ibtidā bunlara iḥsān olındı. Sūre-i Enʿām-ı şerīf evvelinden ders taʿyīn olınup pāye müderrislerinden Nefes-zāde Efendi ve Yavuz Efendi cenāḥeyn olup her pāyeden ikişer ādem cemʿ olup Sulṭān Süleymān Cāmiʿ-i Şerīfi'nde ʿaḳd-ı meclis-i ders-i ʿāmm itmişler

1 308b E

idi. Mu'īdleri Zefer Efendi maḥall-i dersi ḳırā'at eyleyüp baḥs̱ ü muḥāvereye icāzet olınmış idi. Tevzī'-i ṭalebe-i kirām fermānı ile ikrām olınup biñ sekiz Receb'inde Ḳāf-zāde Feyżu'llāh Efendi yirine Edrine ḳażāsı mecrā-yı zülāl-i ḥükm ü imżāsı ḳılındı. Biñ on Ṣafer'inüñ ikinci güni Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine İstanbul ḳażāsına naḳl ü taḥvīl ve i'zāz ü tebcīl olındılar. Ol manṣıb-ı celīlde kemāl-i **[311a]** istiḳāmet ü şehāmet ile ḥükūmet ve ḳuvvet-i baḫt ü müsā'ade-i ṭāli'-i fīrūz ile icrā-yı aḥkām-ı şer'iyyeye himmet idüp vefret-i ẕaḫā'ir ile her küçe[1] reşkīn-sāz-ı kīlār-i[2] ekābir olmağın bi'l-istiḥḳāḳ "Ebü'l-meyāmin" laḳabı ile şöhre-i āfāḳ olmış idi. Biñ on bir Receb'inüñ yigirmi ikinci güni Es'ad Efendi yirine Anaṭolı ṣadrına pīrāye-baḫş ve kevkeb-i iḳbālleri āftāb-ı diraḫş olmış idi. Māh-ı Şa'bān'uñ yigirmi beşinci güni Yemişci vaḳ'asında Ṣun'u'l-lāh Efendi 'azl olınup bunlar bağteten şeyḫü'l-islām ve müftī-i müşkil-güşā-yı eyyām oldılar. Biñ on iki Cemādiye'l-ūlā'sında Rūmili'nde Ḳalḳandelen ve ġayrıdan altmış biñ akçe ze'āmet maḥlūl olmağın arpalıḳ ta'yīn olındı. Biñ on üç Muḥarrem'inüñ onuncı güni altı yüz akçe vaẓīfe ile müteḳā'id ve ol mesned-i refī'a Ṣun'u'llāh Efendi def'a-i s̱ālis̱ede[3] müteṣā'id olmış idi. Biñ on beş Rebī'u'l-evvel'inüñ yigirmi ikinci güni ḫalef-i bāhirü'ş-şerefleri yirine mükerreren meşīḫat-i İslāmiyye'ye i'āde ve ṣadr-ı celīl-i iftā vü ifāde ḳılındılar. Sene-i mezbūre Receb'inüñ yigirmi ikinci güni yevm-i ḫamīsde maraż-ı ḳūlunc-i rīḥī, 'ilāve-i imtilā ile ḥavāle-i ẕāt-ı melek-simāt ve pūf-zen-i şem'a-i ḥayāt olmış idi. Ba'żılar ifrāṭ-ı nūş-ı duḫān, fānūs-ı billūrīn-i dimāğda olan şeb-çerāğ-ı idrāki ḫalel-peẕīr ve mizmārün min-mezāmīrü'l-iblīs olan nāy-ı lūle-i ḳaẕāret-enīs, iḫmād-ı ḳandīl-i ḥayāta taḥrīk-i sebeb-i aḫīr itdügin taḥḳīḳ iderler. Bu bābda Fā'izī Çelebi dimişdür:

Ḳıṭ'a

Vücūdı fülkin ol müftī-i devrān yapraḳ içmekle
'Adem baḥrına ṣalduḳda kefenden eyleyüp yelken

Çeküp cām-ı mey-i mevti dimiş āh eyleyüp tārīḫ
Benüm fülk-i vücūdum rūzgārı geldi yapraḳdan

---

1 Küşe SE
2 - SE
3 Ṣun'u'llāh//s̱ālis̱ede:def'a-i s̱ālis̱ede Ṣun'u'llāh Efendi SE

[Ve lehu[1] Yapraḳ içmekle helāk oldı o müftī-i zemān
O duḫān ṣanma ki yapraḳdan olurdı peydā

Cāmi'-i dehrde ḳandīl-i ḥayātını anuñ
Ney-i lūle ile söyndürdi bugün dest-i ḳażā[2]]

Tilmīẕ-i ḫāṣṣı olup ḥālā ḳaṣaba-i Fenār'da şeyḫ olan Ḥabīb Efendi bu güne tārīḫ-perdāz olmış idi:

Tārīḫ كنت أدعو له بأن له
عند باريه جنة المأوى

هاتف قال فيه تاريخا
أدخل الله روحه فيها[3] (1015)

Cāmi'-i Şerīf-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān'un ḥarem-i İrem-nişānına muttaṣıl ḫānelerine muḳābil maḥalde medfūndur.

Mollā-yı sālifü'l-beyān deryā-yı fesīḥü'l-ercā-yı 'ilm ü 'irfān, vecīh ü vaḳūr, beşāşet ü semāḥatla meşhūr, 'ulūm-ı nāfi'ada baḥr-ı ḫıżżam, 'allāme-i a'ẓam ve ẕāt-ı mükerrem, ḳażāsında neẓāhet-şi'ār, bereket-i istiḳāmet ile reḫāṣet-baḫş-ı es'ār, ṣoḥbet-i ṣuleḥāya mā'il ve meşā'iḫ-ı ṭarīḳate şīfte-dil[4], cāmi'-i şerī'at ü ṭarīḳat, mecma'u'l-baḥreyn-i fażīlet ü ḥaḳīḳat, pāk-nijād ve melek nihād idi.

Āṣār-ı 'ilmiyyelerinden imtiḥān maḥalline risālesi ve *Eşbāh u Neẓā'ir*-i fıḳhiyyeye ta'līḳātı ve ḳurṭ-ı misma'a-i ḳabūl olmış kelimātı vardur. Evṣāf-ı şerīfelerinde 'Abdu'l-ġanī-zāde Nādirī Efendi didügi ḳaṣīde-i ṭurfe-nikātdan ba'ż-ı ebyātdur[5]:

Ġazel Kān-ı 'irfān-ı ilāhī baḥr-ı şer'-i Aḥmedī
Sa'd-ı millet seyyid-i ümmet imāmü'l-muttaḳīn

---

1 Ve lehu:- R1, SE
2 Ve//ḳażā, der-kenār R1, E
3 "Onun yüce yaratıcının katında cennete layık olması için dua ederdim. Gâipten bir ses tarih düşerek dedi ki Allah onu cennette rahmetine nâil kıldı."
4 182b SE
5 309a E

Māh-ı ʿālem-tāb-ı dāniş mihr-i raḫşān-ı kemāl
Kaʿbe-i erbāb-ı bīniş ravża-i rāy-ı rezīn

Mecmaʿu'l-baḥreyn-i ʿilm ü maʿrifetdür meşrebüñ
Anda Ḫıżr-ı ḥāl ve Mūsā-yı şerīʿat hem-nişīn

İsm ü resm-i Muṣṭafāya vāriṡ-i vāḥid olan
Müftī-i devr-i zemān ʿallāme-i rūy-ı zemīn

Ġanī-zāde Efendi Ṣunʿu'llāh Efendi'ye istinād ile menāṣıb-ı celīleye terfīʿ olındukda ʿAzmī-zāde Efendi bu gūne ḳıṭʿa-perdāz olmış idi[1]:

Beyt Çerāġ idin beni dünyā disün ki olmaz imiş
Şerār-ı bū Lehebī çün çerāġ-ı Muṣṭafāvī

el-Mevlā ʿAbdu'l-bāḳī (Ṭursun-zāde Efendi[2]) {Beḳāyī}

Devlet-i Süleymāniyye evāḫirinde müddet-i ʿömri āḫir olan Ṣaḥn müderrislerinden Ṭursun **[311b]** Efendi'nüñ maḫdūm-ı kebīr-i ercümendi Beḳāyī muḫalleṣ Ṭursun-zāde Efendi'dür. Ṭoḳuz yüz elli senesinde ṭırāzende-i ḫilʿat-i vücūd ve ḫırāmende-i ṣaḥn-ı şühūd olup temyīz-i siyāh u sefīd ve tenḳīd-i cevāhir-i dāniş ü dīd eyledükde iʿdād-ı levāzım-ı istiʿdād ve imdād-ı feyż-i ilāhīden istimdād eyleyüp ʿulemā-yı ʿaṣrdan ḳırḳ aḳçe ile Eski İbrāhīm Paşa müderrisi olan Bostān-zāde Efendi ḫidmetlerinden istifāde ve Rüstem Paşa Müderrisi ʿİvaż Efendi meclislerinde tekrīr-i taḳrīr ü iʿāde eyleyüp baʿdehu Ṣaḥn Müderrisi Şeyḫī Efendi cenāblarına ittiṣāl ve Ṣāliḥ Mollā Efendi dārü'l-ifādesinde iştiġāl itmiş idi. Baʿdehu Şeh-zāde müderrisi olan Ebu's-suʿūd-zāde Aḥmed Çelebi āstānesine intisāb ve ḫidmet-i şeref-i iʿādelerinden şeref-i cevherīn[3] iktisāb eyleyüp nice zemān ḥalḳa-i erbāb-ı istiʿdāda zīver ve miyāne-i bend-i silk-i gevher olmış idi. Baʿdehu vālid-i mācidleri ḫidmetine vāṣıl ve dāḫil-i silkü'l-leʾāl-i emāṡil olup ṭoḳuz yüz yetmiş üç tārīḫinde vāḳiʿ Ḥāmid Efen-

1 ḳıṭʿa//idi:dimişdür SE
2 - SE
3 iʿādelerinden//cevherīn:iʿādeleri şerefin E, SE

di nevbetinde şeref-i mülāzemetlerine nā'il oldı. Evvelā yigirmi beş aḳçe ile Edrine'de Çuḳacı Ḥācī Medresesi'ne, ba'dehu otuzla Dimetoḳa'da Oruc Paşa Medresesi'ne, ba'dehu ḳırḳla Silivri'de Pīrī Paşa Medresesi'ne müderris ve bün-yān-ı 'ilm ü 'irfānı mü'essis olup 'azli ḥālinde ḥacc-ı Beytü'llāhu'l-ḥarām[1] ve ziyāret-i Ravża-i Seyyidü'l-enām *'aleyhi efḍalu's-selām* itmiş idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳ-san Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḫusrev-zāde yirine 'Alī Paşa-yı 'Atīḳ Medresesi'nde ferş-i seccāde-i ders ü taḥḳīḳ itmiş idi. Ṭoḳsan beş Ẕi'l-ḳa'de'sinde vālid-i merḥūm yirine Edrineḳapusı'nda vāḳi' Mihrümāh Sulṭān pāyesin cāygāh eyledi[2]. Ṭoḳ-san ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Dāmād Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emān ile ber-murād olmış idi. Biñ bir Cemādiye'l-āḫire'sinde[3] Şeyḫī Efendi maḫdūmı 'Ab-du'r-raḥīm Çelebi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Levḥ-ḫ̌ān İbrāhīm Efendi yirine Edrine Selī-miyyesi'ne terfī' olındı. Biñ üç Rebī'u'l-evvel'inde Küçük Muṣṭafā Efendi yiri-ne Mekke-i müşerrefe ḳażāsı ile teşrīf olınmış idi. Bir aydan ṣoñra 'azl olınup Selīmiyye-i Edrine'de[4] ḫalefleri olan Ḳuş Yaḥyā Efendi taḫlīf ḳılındı. Māh-ı Cemādiye'l-āḫire'de Kemāl Efendi yirine Ḥaleb-i Şehbā ḳażāsı eşheb-i iḳbālle-rine cilvegāh oldı. Biñ dört Muḥarrem'inüñ evāḫirinde İmām-zāde yirine ḳażā-yı Bağdād'a naḳl olınup ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında Bostān-zāde maḫdūmı Meḥemmed Efendi yirine Selānik ḳażāsı virilmiş iken Seyrek-zāde Efendi[5] rikāb-ı hümāyūna ruḳ'a ref' itmegin ḫaṭṭ-ı şerīfle virilüp seḥeri el öpmekde cem' olmışlar idi. Ġarā'ib-i vaḳā'i'den-dür. Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Naḳīb Yaḥyā Efendi yirine Üsküdār ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ altı Şa'bān'ında 'azl olınup Bostān-zāde maḫdūmı Muṣṭafā Çelebi mesned-nişīn-i ḥükūmetleri oldı. Biñ yedi Şevvāl'inde Şeyḫī Çelebi yi-rine Mardin ilḥāḳıyla Āmid ḳażāsını ḳabūl itmişler idi. Biñ sekiz Şevvāl'in-de Şire ḳażāsı Bayındır ve Aḳçaḳoyunlı ḳażāları **[312a]** ile mevleviyyet olup bunlar naḳl olındı. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde ferāġat eyleyüp manṣıb-ı mezbūr La'lī Çelebi'ye 'ināyet olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Kemāl

1 Beytü'llāhu'l-ḥarām:Beytü'l-ḥarām R1, E
2 Ṭoḳsan//eyledi:- E
3 Ūlāsında R1
4 Selīmiyye-i Edirne'de:Edirne Selīmiyyesi'nde SE
5 - SE

Efendi yirine Selānik ḳażāsı iḥsān[1] olınmış idi. Biñ on Ṣafer'inde 'Arab Sinān yirine Yeñişehr ḳażāsına tebdīl olındılar. Biñ on bir Muḥarrem'inde 'azl olınup Emīr 'Alī ḳā'im-maḳām-ı ḥükūmetleri oldı. Biñ on üç Muḥarrem'inde maḥrū-se-i Burūsa'ya ḥākim oldılar. Māh-ı Cemādiye'l-ūlā evāḫirinde ma'zūl olup manṣıb-ı mezbūr Muẓaffer Efendi'ye muḳarrer ḳılındı. On dört Ẕi'l-ḥicce'si-nüñ evāḫirinde Muṣlī Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḥükūmeti ile nücūm-ı iḳbāli zāhire oldı. On beş Ramażān'ınuñ sekizinci güni ḳāżī iken intiḳāl idüp ḳarāfe-i kübrāda defn olındı. Manṣıb-ı maḥlūl Mekke'den ma'zūl 'Abdu'l-cebbār-zāde Efendi'ye tevcīh olındı. Yevm-i defni yevm-i 'aẓīm-i meşhūd ve ifrāṭ-ı[2] du'ā vü s̱enā ile hengām-ı maḥṣūl-i taḳrīr-i şühūd idi.

Mevlānā-yı merḳūm ġavvāṣ-ı cevāhir-i 'ulūm, 'ucb ü riyādan mütecānib, mecẕūb-naḳş-ı leyyinü'l-cānib, iḫvān ile mu'āşerete mā'il, meftūn-ı neşr-i feżā'il, müṭāla'a-i kütüb-i mütedāvileye şedīdü'l-iştiġāl ve taḥrīr-i bedīhiyyāt-ı ḫavāṭıra berīdiyyü'l-isti'cāl, ġonce-i ra'nā gibi dā'imā cüz'dānı der-baġal ve muṣāḥabet-i 'ilmiyyede bülbül gibi[3] bī-tevānī vü kesel, te'līfatı bīrūn-ı dā'ire-i taḥrīr ü iḥṣā, taḥrīrātı ṣaḥā'if-i çemen gibi[4] lā-yu'add velā-yuḥṣā, ṣāfī-fu'ād, ṣā-liḥ-i pāk-i'tiḳād idi.

Mıṣr'a giderken bu ḥaḳīr veda'a varmış idüm. Gemiye girmek es̱nāsında deryā-yı bī-pāyāna naẓar idüp bir miḳdār ġavṭa-i deryā-yı efkār itdükden ṣoñra buyurdılar ki "Āyīne-i rūy-ı deryādan ṣūret-i fenā göründi[5]. Min-ba'd bu sefer-den 'avdet muḥāl ve yārān ile görüşmek münselibü'l-iḥtimāldür."

Beyt Āşināsından Sitānbuluñ kesildük Nev'īyā
Tīġ-i bürrān oldı bu deryā-yı 'ummān arada

mażmūnı ile ḫiṭāb idüp istiḥlāl-künān, tevdī'-i yārān itmişler idi. Bu beyt nuḫ-be-i güftār-ı güher-bārıdur[6]:

---

1 309b E
2 Ve ifrāṭ-ı:vāfir SE
3 Bülbül gibi:- SE
4 183a SE
5 Nümāyān olup SE
6 Bu//bārıdur:- SE

Beyt Geh ü bī-gāh yolumda dime pā-māl olmaz
Ḫākden farḳ idemezsün anı cānā yir olur

Meḥemmed Çelebi: "Meḥemmed Çelebi" nām bir maḫdūm-ı kerīmi ẓuhūr itmiş idi. Ḫᵛāce Efendi'den mülāzım olup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on iki Ẕi'l-ḥicce'sinde intiḳāl eyledi. Maḫdūm-ı kerīm ü nebīh, ḥasenü'l-aḫlāḳ u vecīh, ma'ārif-i cüz'iyyede māhir, mir'āt-ı cebīn-i ṣafā-ṣıfātından envār-ı necābet ẓāhir idi.

el-Mevlā 'Abdu'l-mü'min ('Abdu'l-mü'min Efendi[1])

Ṭoḳuz yüz elli ḥudūdında ser-nihāde-i āstān-ı 'ālem-penāh-ı[2] vücūd ve ruḫṣat-yāfte-i temes̱s̱ül-i meclis-i şühūd olup taḥṣīl-i 'ilm ü 'irfāna beẕl-i mechūd ve rūd-ı şīrīn-i zülāl-i taḥḳīḳ ü īḳāna vürūd eyledükden ṣoñra ṣadr-ı 'ālī-ḳadr Ṣāliḥ Mollā Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle kām-revā olmışlar idi. Rāh-ı dūr u dırāz-ı ḥaḳā'iḳ-perdāzīde seyr-i nişīb ü firāz iderek ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Arslaniyye'den ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Bostān-zāde Efendi maḫdūmı Meḥemmed Efendi yirine Murād Paşa Medresesi i'ṭā olındı. Biñ iki Şevvāl'inde Ḥamza Efendi yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'ne terfī' olındı. Biñ altı Ẕi'l-ḥicce'sinde Edhem-zāde Şeyḫī Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Kāmī-zāde[3] yirine Baġdād-ı dārü's-selām ḥükūmeti ile maḳżiyyu'l-merām **[312b]** olmış idi. Biñ on Muḥarrem'inde 'azl olınup Sa'dī-zāde Efendi[4] ḳażā-yı Baġdād ile ber-murād oldı. On iki Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ṭursun-zāde 'Abdu'llāh Efendi yirine mükerreren Baġdād ḳāżīsi oldılar. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde 'azl olınup ḥükūmet-i Baġdād İsmā'īl Efendi'ye tefvīż olındı. On beş Rebī'u'l-āḫir'inde Ḥaleb'e gelüp ṭarīḳ-ı berde Celālī iḫtilāli olmaġın İskenderun iskelesinden bir İngiliz ḳalyonına binüp iġrāḳ-ı bādbān-ı himmet ve tevcīh-i sükkān-ı 'azīmet eyledükde Duḳa gemileri sedd-i rāh ve reh-zenān-ı Fireng-i la'īn mānend-i ḳażā-yı nāgāh olup refīḳı olan

---

1 - SE
2 'ālem-penāhı:- SE
3 Kāmī-zāde:Kāmī Efendi SE
4 - SE

Müslimīn ile esīr ve ehl-i keyf olmağla çok zemān[1] geçmedin zülāl-i ḥayātdan sīr olmış idi.

Merḥūm-ı merḳūm merkez-i dā'ire-i ʿulūm, bī-naẓīr dānişmend, her kemālden behremend, üslūb-ı maḥāżır u ṣukūkda māhir, muḥāżarāt ü edebiyyātda naẓīri nādir, ḳażāsında ḥākim-i ʿādil, varduġı manṣıb ʿabdu'l-mü'min iḳlīmine muʿādil idi.

Mercūdur ki ibtilā-yı esr ü ḥabs ü zindāna ʿivaż naḫl-i āzād-ı ravża-i rıżvān ve ferş-i istebraḳ-ı cinān üzere ḫırāmān ola. *Bi-mennihi teʿālā.*

el-Mevlā Sinān (Tiremola[2])[3]

Vilāyet-i Aydın dāḫilinde "Güzelḥiṣār" nām şehr-i meşhūrdan ẓuhūr itmişdür. Ṣadr-ı ʿālī-ḳadr ʿAbdu'r-raḥmān Efendi'nüñ teẕkirecilik ḫidmetinden mülāzım ve semt-i ḳażāya ʿāzim olup Ṣire ve Alaşehr emṣāli bilād-ı celīleye vālī olmış idi. Üveys Paşa ve Ramażān Paşa ḫānedānına ḳarābet-i muṣāheret ile intisāb ve müfettiş-i emvāl olmağla cemʿ-i tecemmül-i bī-ḥiṣāb eyleyüp şānına nisbet rütbe-i ḳażāya nigāh-endāz-ı taḥḳīr ve mevleviyyet hevesine şehbāz-ı himmeti hevā-gīr olmış idi. Diyār-ı Engürüs üzere serdār olan ṣadr-ı aʿẓam-ı ʿālī-şān İbrāhīm Paşa-yı cihān-baḫşā dergāhına iltıcā ve bu ümniyyenüñ ḥuṣūli içün tertīb-i muḳaddimāt-ı recā eyleyüp biñ ṭoḳuz tārīḫinde Veysī Efendi yirine ḳażā-yı Ṣire mevleviyyet olup serdār ṭarafından bunlara ʿināyet olınmış idi. Şeyḫü'l-İslām Ṣunʿu'llāh Efendi temkīn itmeyüp "Tiremola" laḳabından ġayrı nesneyi müfīd olmadı. Biñ on Şaʿbān'ında Şeyḫ-zāde maḥlūlinden Balıkesri'de Yıldırım Ḫān pāyesi ile tesliyet olındı. Baʿdehu Birgi ḳażāsı mevleviyyet olup bunlara himmet olındı. Ol mertebe murāda vuṣūl fayṣal-resīde-i ḥuṣūl olduḳdan ṣoñra maʿzūl olup biñ on beş ḥudūdında manṣıb-ı ḥayātdan munfasıl ve ẓıll-ı zā'il-i şu'ūnı mużmaḥill oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i aḫlāḳ ile meşhūr, yārān ile muʿāşerete mā'il, esbāb-ı iḥtişāmı kāmil, şöhrete ṭālib, ḫayrı şerrine ġālib idi.

---

1 310a E

2 Güzelḥiṣārī Sinān Efendi Tiremola SE

3 Bu biyografi E'de 309b'de sayfa kenarında bulunmaktadır.

el-Mevlā ʿAbdu'llāh bin Muṣṭafā (Vaḥyī-zāde[1]) {Ḥilmī}

Manastır müderrisi iken ʿaṣr-ı Süleymānī'de intiḳāl iden Vaḥyī-zāde'nüñ maḫdūm-ı āzādesi ve şāriḥ-i *Muġni'l-lebīb* olan Şeyḫ Edīb'üñ hemşīre-zādesi ve terbiyet-yāfte-i edīb-i ifādesidür. Ḥāl-i ḫuceste-ḫilālinden aḫẕ-ı muḳaddimāt-ı ʿulūm ve teşyīd-i mebānī-i manṭūḳ u mefhūm eyleyüp ḥacr-i ḥücre-i ṣalāḥ u ʿiffetde neşv ü nemā bulduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilm ü ʿirfānda cilve-nümā olup Vālide müderrisi iken Mollā Aḥmed Efendi ḫidmetlerinden muʿīd-i s̱ānī ve seksan **[313a]** yedi evāḫirinde olan tevzīʿde mülāzemetle nā'il-i emānī olmış idi. Baʿdehu ṣadāretleri ḥālinde müẕekkir ve medāris-i celīlede ʿaṭāyā-yı cezīlelerine[2] şākir olup ḳırḳ aḳçe ile Zeynī Çelebi Medresesi'nden maʿzūl iken biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḫayre'd-dīn Efendi maḥlūlinden Muṣṭafā Paşa Medresesi iʿṭā olınmış idi. Biñ altı Şaʿbān'ında Ṣūfī Meḥemmed Efendi yirine Yeñi[3] ʿAlī Paşa Medresesi'ne naḳl olındı. Biñ yedi Ramażān'ında Vezīr-i Aʿẓam İbrāhīm Paşa Serāyı öñinde Ḥaydar Paşa Müderrisi İpekli Meḥemmed Efendi ile muḥāvere vü mücāvebe, belki muḥārebe vü muḍārebe eyleyüp uzun yeñli ṣūflarınuñ yeñleri ḳopunca çekişdükleri içün ikisi daḫı maʿzūl ve murġ-ı şikeste-bāl gibi menkūb u maḫẕūl olup[4] ʿAlī Paşa, Baḥs̱ī Efendi'ye, Ḥaydar Paşa, Ḳaraca Aḥmed Efendi'ye virilmiş idi. Ḳırḳ iki günden ṣoñra Ṣūfī Meḥemmed Efendi yirine Ḳalender-ḫāne pāyesine ṣuʿūd ve ol muḍārebeden ḫaylī sūd eyledi. Biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ḥālā şeyḫü'l-islām, veliyyü'n-niʿam-ı enām[5] olan Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi ḥażretleri yirine Ṣaḥn-ı S̱emān'a ḳadem-i himmet baṣdılar. Biñ on bir Muḥarrem'inüñ selḫinde Yavuz Efendi yirine Şeh-zāde Medresesi'ne ferş-i seccāde eylediler. Biñ on bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde selef-i bāhirü'ş-şeref-i sālifleri[6] Ḥüseyn Efendi ḥażretleri yirine Süleymāniyye dārü'l-ifādesin maḳām, biñ on üç Ṣafer'inde Yavuz Efendi yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymāniyye ile kesb-i nām ü kām idüp sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında Ḫāḳāniyye-i Vefā'da Ḥüseyn Efendi ḥażretlerine cā-nişīn ve

1 Vaḥyī-zāde:Vaḥyī-zāde Ḥilmī Efendi SE
2 Celīlelerine SE
3 Eski SE
4 183b SE
5 Veliyyü'n//enām:- SE
6 Şeref-i sālifleri:şerefleri SE

şemʿ-i miḥrāb-ı ʿizz ü temkīn olup biñ on dört Rebīʿu'l-evvel'inde Şerīf Efendi yirine Ḥaleb ḳażāsı ile nā'il-i maṭlab oldılar. On beş Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿAbdu'l-kerīm Efendi maḥlūlinden Medīne-i Münevvere ḳażāsına tebdīl ve āftāb-ı ʿālem-tāb gibi ol burc-ı şerefe taḥvīl olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde maʿzūl ve yirine Saʿdī-zāde Efendi ḥākim-i ḥarem-i Resūl olmış idi. Ol es̱nāda manṣıb-ı ḥayātdan munfaṣıl ve ʿālem-i bāḳīye muttaṣıl olup mürrü'l-fıṭām-ı ḫaber-i ʿazl ile telḫ-kām olmadın peymānesi ṭolmış ve cām-ı fenādan mest-i üftāde olmış idi. Ḫāk-i pāk-i Baḳīʿ'de medfūn ve gencīne-i ḥayāt-ı ebedīye maḳrūndur.

Mevlānā-yı merḳūm naḫl-bend-i elvān-ı ʿulūm, dānişmend-i bī-mānend ve envāʿ-ı maʿārifden hissemend, nīk-ḫaṣlet, ḫoş-ṣoḥbet, merd-i müsellem, vücūd-ı mükerrem idi. *Tez̠kiretü'ş-şuʿarā*'da "Ḥilmī" maḫlaṣı ile mez̠kūr[1] ve baʿż-ı eşʿār-ı güher-bārı mesṭūrdur. Mürettеb *Dīvān*'ı ve zemānında ʿilm ü maʿrifetle ḫaylī nām ü nişānı var idi.

el-Mevlā Emīr ʿAlī[2] (Adanalı Emīr ʿAlī[3])

Mevṣūf-ı ṣıfat-ı ednā'l-arż olan belde-i Adana'dan ẓuhūr ve pertev-i saʿādet-i siyādet ile ġurre-i aḥvālini pür-nūr idüp taḥṣīl-i bıḍāʿa-i ʿilmiyye[4] itdükden ṣoñra ārzū-yı merātib-i ʿaliyye eyleyüp baʿż-ı eşrāfdan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve işrāf-ı şüref-i medārise himmet eyleyüp ḳırḳ aḳçe ile Ṭūṭī Laṭīf Medresesi'nden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan sekiz Receb'inde Maḥmūd Efendi maḥlūlinden Kepenekci müderrisi olmış idi. Biñ bir Muḥarrem'inde Aḳşeyḫ yirine Ṭırabozın fetvāsına terfīʿ olındı. Biñ iki Muḥarrem'inde ʿazl olınup **[313b]** Ḫıżr Efendi seccāde-nişīn-i ifāde vü iftā olmış idi. Biñ üç Şaʿbān'ında Tebrīz ḳażāsı mevleviyyet olup bunlara ʿināyet olındı. Biñ dört senesi evāsıṭında Gence Ḳāżīsi Mollā Şeyḫüm ile mübādele-i manṣıb eylediler. Biñ beş Cemādiye'l-ūlā'sında Şeyḫüm yirine tekrār Tebrīz ḳażāsı müyesser oldı. Biñ altı Ṣafer'inde ḳabūl itmeyen Şeyḫī Efendi yirine Naḫcivān ḳażāsına naḳl olındı. Sene-i mezbūre

1 Meşhūr R1, E
2 Emīr ʿAlī:ʿAlī SE
3 Emir ʿAlī:ʿAlī Efendi SE
4 310b E

Cemādiye'l-āḫire'sinde ol maḳūle mevleviyyetler ḳużāta tevzī' olınmaġla żarūrī tevdī' itdiler. Biñ yedi Rebī'u'l-evvel'inde s̱āniyen Naḫcivān ḳażāsı iḥsān olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında 'azl olınup manṣıbı Ḳaraçı Sa'dī-zāde'ye virildi. Beş altı sene mükedderāt-ı dünyeviyyeden bī-pervā[1], gūşe-nişīn-i 'azl ü inzivā olup biñ on üç Ṣafer'inde Ḳābil 'Alī yirine Mar'aş ḥükūmeti ile nihāl-i āmāli bālā-keş oldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup Ḥubbī Mollāsı oġlı Şems Çelebi mesned-efrūz-ı ḥükūmet oldı. Biñ on dört Şa'bān'ında Gümişa-yaḳ yirine mükerreren Mar'aş ḳażāsı müyesser oldı. Biñ on beş senesi evāḫi-rinde pā-yı 'izzetleri mürte'iş ve pāye-i manṣıb u cāhdan ḫaṭā-kerde-i laġziş olup ol es̱nāda irtiḥāl ve 'ālem-i üns ü ḥużūra intiḳāl eyledi. Ḳażā-yı Mar'aş ol es̱nāda ḳużāt-ı ḳaṣabāta virilmiş idi.

Mevlānā-yı merḳūmuñ keyfiyyet-i ḥāli ancaḳ bu mertebe ma'lūm olmaġın şeyyād-ı nādire-gūy-ı yera'a, [2] الكذاب من يتحدث بكل ما سمعه töhmetinden iḥtirāz ve ḥıfẓ-ı lisān-ı ḳıṣṣa-perdāz eyledi.

el-Mevlā 'Alī (Gümişayaḳ)

Pā-yı zemīn-pūyında 'arec ve naḳl ü ḥareketinde ḥarec olmaġın "Gümişa-yaḳ" laḳabı ile meşhūr-ı āfāḳ[3] olmış idi. Ṭarīḳ-ı 'ilme sülūk ve ḥareket-i leng ü lūk idüp ba'ż-ı 'ulemādan mülāzemetle bekām ve yegān yegān merātib-i medāris ile maẓhar-ı ikrām olduḳdan ṣoñra kām-şümār-ı ṭarīḳ ve uzunca ova merḥalesinde germ-nigāh-ı iltifāt-ı refīḳ-ı şefīḳ iken biñ yedi Rebī'u'l-evvel'in-de[4] 'Alā'e'd-dīn Tekyesi elli aḳçe ile medrese i'tibār olınup bunlaruñ 'unvān-ı berāt-ı iştihārı ḳılınmış idi. Daḳḳāḳ u ceffār ve żamīr-şinās-ı kibār olmaġla sene-i mezbūre dāḫilinde mutaṣarrıf olduġı medrese pāye-i Ṣaḥn i'tibār olınup rīşe-i mollāyāne-ṭırāz-ı ḥāşiye-i ġāşiyesi ḳılındı. Biñ on üç Cemādiye'l-ūlā'sında ḳabūl itmeyen La'lī Çelebi yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı ile vāṣıl-ı kām olmış idi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında 'azl olınup Yumurta Vā'iẓi Mevlānā Ḥalīmī mes-ned-nişīn-i ḥükūmeti oldı. Biñ on dört Receb'inde intiḳāl eyleyen Ġazālī-zāde

1 Pervā ve SE
2 "Her duyduğunu anlatan yalancının ta kendisidir."
3 184a SE
4 Rebī'u'l-evvel'inde:Ẕi'l-ḳa'de'sinde SE

yirine Mar'aş ḳażāsı mecrā-yı zülāl-i ḥükm ü imżāsı olmış idi. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında Nesīmī-zāde maḥlūlinden Arżırūm ḳażāsına tebdīl[1] olındı. Biñ on beş evāḫirinde bezm-i cihāndan ayaḳ çeküp cām-ı ecelden bī-hūş ve ġalṭān-ı ḥulle vü istebraḳ-ı nüzhetgāh-ı sürūş olmış idi. Manṣıb-ı maḥlūl Şānī Efendi'nüñ 'ıḳd-ı gerden-i cāhı ḳılındı.

Mevlānā-yı mezbūrża'f-ı 'ilm ü ḳuvvet-i ḳalb ile meşhūr, 'ulemā-yı sādeden idi.

el-Mevlā 'Alā'e'd-dīn[2] (Hevāncı 'Alī el-Manavī)[3]

Menşe'-i evġād-ı Manavġād olan 'Alā'iyye diyārından neş'et ve taḥṣīl-i neşve-i ḳābiliyyet eyleyüp İstanbul'a geldükde الكاسب حبيب الله[4] mażmūnını dil-i āgāhına ḳıblegāh **[314a]** itmiş idi. Eski 'Alī Paşa Cāmi'i muḳābilinde "Ḥācī Meḥemmed" nām ṭabībüñ deste-zen-i hāven-i eczāsı ve terākīb-i[5] 'Arabiyye vü eczā-yı fünūn-ı edebiyyeden bedel muṣliḥ-i eczā-yı terkīb ve mürebbāsı olmaġla "Hevāncı 'Alī" dimekle şöhre-bend, ba'dehu ṭarīḳ-ı 'ilme heves idüp dānişmend olmış idi. Ba'żı ekābir-i 'aṣra intisāb ve şeref-i mülāzemetlerin iktisāb eyleyüp[6] ġayr-ı vāḳi' vāḳı'alarla sāde-dil-i ekābiri tesḫīr ve merātib-i medārisi vāḥiden ba'de vāḥidün iḥrāz itmek içün ḥüsn-i ta'bīr itmiş idi. Ḳarīne-i ḥāl ḳırḳ akçe medreseden infiṣāl üzere iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan Receb'inde Nişāncı-zāde yirine Eyyūb'de Cezerī Ḳāsım Paşa müderrisi olmış idi. Biñ iki Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ca'fer Efendi yirine Süleymāniyye-i İznīḳ pāyesine terfī' olındı. Biñ üç hilālinde vāḳi' cülūs-ı Meḥemmed Ḫānī 'aḳabinde Vālide Sulṭān ḥażretleri şefā'ati[7] ile Ḳuds-i Şerīf pāyesiyle yüz yigirmi akçe vaẓīfe-i teḳā'üd iḥsān olınup medresesi selefine tevcīh olındı. Biñ on iki Rebī'u'l-āḫir'inde 'Ömer Sükūtī yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsıyla maẓhar-ı ikrām olmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup manṣıb-ı mezbūr 'Alī Beg-zāde Şāh Efendi ḫidmetlerine[8] cāygāh olmış idi. Biñ on beş senesi evāḫirinde müddet-i ḥayātı temām ve eczā-yı vücūdı fersūde-i daḳḳāḳa-i eyyām oldı.

1 Naḳl SE
2 'Alā'e'd-dīn:'Alī SE
3 SE'de sıralaması değişmektedir fakat akabindeki biyografi ile birlikte sıralama düzelmektedir. 183b SE
4 "Çalışan, Allah'ın sevgilisidir."
5 Terkīb-i SE
6 311a E
7 ḥażretleri şefā'ati:recāsı SE
8 Efendi ḫidmetlerine:Efendi'ye SE

Mevlānā-yı mezbūr bīgāne-i ʿilm ü şuʿūr, şaḫṣ-ı ġarībü'l-eṭvār, uʿcūbe-i ṭurfe-kār, uḍḥūke-i rūzgār idi.

el-Mevlā Muṣliḥi'd-dīn (Kātib-zāde Muʿīdī Manav Muṣliḥi'd-dīn)

Zülāl-i ʿilm ü ʿirfānı ṣafaḥāt-ı aḥvāline icrā ve ıṣlāḥ-ı nefs-i kāfir-mācerā idüp Kātib-zāde Zeynī Efendi'nüñ ḫidmet-i iʿādesinden mülāzım ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede ifāde-i fünūn-ı mütedāvileye müdāvim olmış idi. Ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Müftī Aḥmed Paşa Medresesi'nden maʿzūl iken biñ beş Ramażān'ında Mubaṣṣır-zāde yirine Şāhḳulı müderrisi olmış idi. Biñ on bir Ramażān'ında ʿAbdu'l-laṭīf-zāde Efendi[1] yirine Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Biñ on iki Cemādiye'l-ūlā'sında Ṣaruḫānī Muṣlī Çelebi yirine "Ḳaplu-ca" dimekle maʿrūf Ḫudāvendigār Medresesi pāyesine terfīʿ olındı. Biñ on üç Rebīʿu'l-āḫir'inde Emīr ʿAlī yirine Amāsiyye fetvāsına īṣāl olınmış idi. Ḳabūl itmeyüp selefi ibḳā olındı. Biñ on beş evāḫirinde intiḳāli mesmūʿdur[2].

Mevlānā-yı mezbūr meziyyet-i ʿilm ü ṣalāḥla meşhūr, Manavlar miyānında ser-efrāz, Fāżıl-ı Ṭablāvī[3] gibi mümtāz idi.

el-Mevlā Tāce'd-dīn (Eşek Arusı)

"Eşek Arusı" dimekle meşhūr ve zemzeme-i iştihārı bu mertebeye maḳṣūrdur. Baʿżı ʿulemādan mülāzemetle kām-revā ve bilād-ı Mıṣriyye'de mutaṣarrıf-ı manṣıb-ı ḳażā olup Bülbeys ḳażāsından maʿzūl iken yaʿsūbü'l-Müslimīn, emīn-i devlet ü dīn Mıṣr Beglerbegisi Yavuz ʿAlī Paşa'ya intisāb ve nigāh-ı iltifātından iktisāb-ı feyż-i bī-ḥiṣāb idüp ol āṣaf-ı gerdūn-ġulām, mühr-i vezāretle ikrām olduḳda;

إن الكرام إذا ما أسهلوا ذكروا
من كان يألفهم في المجلس الخشن [4]

mefhūmı üzere biñ on iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Teẕkireci Aḥmed Efendi yirine ḳaṭʿ-ı pāye içün Ḳapu Aġası Ġażanfer Aġa Medresesi iḥsān **[314b]** olındı. Baʿde ey-

1 - R1, E
2 İntiḳāli mesmūʿdur:intiḳāl itmiş idi SE
3 Ṭabl-bāz SE
4 "Saygın kişiler rahata erdiklerinde sert ve sıkıntılı ortamlarda kendilerine sıcaklık gösterenleri unutmazlar."

yām Şıḳḳıs̱ānī ilḥāḳı ile maḥalle ḳażāsı mevleviyyet olup bunlara ʿināyet olınmış idi. Baʿde inḳıżāʾi'l-müddet sefer-i āḫiret içün iʿdād-ı ʿuddet eyleyüp biñ on beş senesi evāḫirinde intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, ʿilmi nā-maʿlūm, ẕātı emr-i mevhūm[1] idi.

el-Mevlā Tāce'd-dīn (Tāce'd-dīn-i Ṣaḥḥāf[2])

Anaṭolı diyārından gelüp tāc-ı ʿulemā ile ser-efrāz ve miyān-ı[3] ems̱ālinde mümtāz olup baʿż-ı ʿulemādan iktisāb-ı şeref-i mülāzemet ve medāris-i ʿilmiyyede müdāreseye himmet itmiş idi. Ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken Aḥmed Çelebi yirine Edrine'de Şeyḫī Çelebi müderrisi olmış idi. Baʿdehu ʿazl olınup medresesi ʿAbdu'l-ġanī Efendi'ye virildi. Biñ on iki Ṣafer'inde belde-i Ḳasṭamonı'da vākiʿ Atabeg Ġāzī Medresesi fetvāsı ile tevcīh ve pāye-i Ṣaḥn ile terfīh olındı. Biñ on üç Rebīʿu'l-evvel'inde Ṭaşköpri'de Muẓafferü'd-dīn Medresesi'ne naḳl olındı. Ol medresede ifāde vü iftā üzere iken biñ on beş senesi evāḫirinde ʿazm-i ʿālem-i beḳā eyledi[4].

Mevlānā-yı mezbūr "Ṣaḥḥāf Tāce'd-dīn" laḳabı ile meşhūr, ḥammāl-i esfār-ı dīniyye, dellāl-i ṣaḥāʾif-i yaḳīniyye idi.

el-Mevlā Sinān (Astarcı Sinān)

Vilāyet-i Ḥamīd aʿmālinden "Borlı" nām ḳaṣabadan ẓuhūr idüp "Astarcı Sinān" dimekle meşhūr olmış idi. Iṣlāḥ-ı nesīc-i istiʿdād itdükden ṣoñra baʿż-ı ʿulemādan mülāzemetle ber-murād olup menāzil-peymā-yı ṭarīḳ-ı tedrīs ve ḳırḳdan ʿazli ḥālinde meşġale-i ʿilm ü ʿibādete enīs iken vezīr-i dil-peẕīr-i melek-sīmā, ḫādim-i devlet-i Aḥmediyye Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa ḫidmetlerine intisābı ve ḥuḳūḳ-ı sābıḳa-i saʿādet-iktisābı olmaġın biñ on Cemādiye'l-ūlā'sında bināsına şürūʿ itdükleri medrese-i refīʿu'l-bünyān ibtidā bunlara iḥsān olındı. Biñ on üç Rebīʿu'l-evvel'inde Cenābī-zāde yirine Ḳalender-ḫāne pāyesine terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Receb'inde Ḳaraca Aḥmed Efendi yirine Edrine'de

1 Mefhūm R1
2 Tāce'd-dīn-i Ṣaḥḥāf:Ṣaḥḥāf Tāce'd-dīn SE
3 Mis̱āl-i SE
4 311b E

Cāmi'ardı pāyesine naḳl olınup ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Üç sene miḳdārı mübtelā-yı 'azl ü ḥırmān ve bevādī-i ẕüll-i[1] hevānda ser-gerdān olup biñ on altı Ṣafer'inde Celeb Muṣliḥi'd-dīn yirine Sinān Paşa Sulṭānī pāyesine vāṣıl ve tekye-zen-i rāḥatkede-i ser-menzil olmış idi. Çünki gerdūn-ı dūn u baḫt-ı vārūn[2] cevr ü cefāda hem-dest ü hem-kār ve sipihr-i ġaddār ṭāli'-i nā-sāzgārına cānibdār olmış idi, derdmende gün göstermeyüp, belki emān ü zemān virmeyüp sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde nā-kām ü nā-ümmīd, 'āzim-i ṭarab-ḫāne-i cāvīd oldı. Medrese-i maḫlūle Muḥarrem Efendi'ye[3] tevcīh olındı.

Merḥūm-ı mezbūr ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr, ṣāliḥ-i[4] ṣāfī-fu'ād, mü'min-i pāk-i'tiḳād idi.

Ġarā'ib-i ittifāḳiyyedendür ki yārān-ı ṣafā ile müşā'are olınurken iḫvān-ı suḫan-dāndan biri;

Yāre ṣarıldı dildāre ṣarıldı

vādīsinde muḳaffā vü müreddef bir tāze ġazel oḳuyup ol muḳābelede tefekkür ü taṣannu' miyāne girmedin, belki oḳunan ġazel maḳṭa'a irmedin;

Mıṣrā' Astarcı Sinān daḫı bir astara ṣatıldı

mıṣrā'ı bilā-reviyyet bu faḳīrüñ lisānına cārī oldı. **[315a]** Bu eṣnāda ṭaşradan bir ādem gelüp merḥūmuñ irtiḥālin ve muṣallā-yı Sulṭān Meḥemmed Ḫān'dan vādī-i ḫāmūşāna intiḳālin naḳl eyleyüp ḥayret-dih-i müstemi'ān oldı.

el-Mevlā Meḥemmed[5] (Şeyḫ Meḥemmed Çelebi İbn[6] Ṣun'u'llāh Efendi)

Şeyḫü'l-İslām Ṣun'u'llāh Efendi ḥażretlerinüñ maḫdūm-ı celīl-i vālā-nesebi, ḳurretü'l-'ayn-ı 'ulemā Şeyḫ[7] Meḥemmed Çelebi'dür. Ol nihāl-i ḥadīḳa-ṭırāz-ı

1 ẕüll ü SE
2 Vāj-gūn SE
3 184b SE
4 ṣāliḥ ü SE
5 Şeyḫ Meḥemmed SE
6 Şeyḫ//İbn:Maḫdūm-ı SE
7 - SE

rüşd ü sedad ve şāẖ-ı şecere-i vālā-amūd-ı nesl-i ʿİmād, elvān-ı ezhār-ı maʿā-rif ile ārāste ve envāʿ-ı s̱imār-ı leṭā'if ile pīrāste olup vālid-i mācidleri ṭarafından ẖilʿat-i mülāzemetle teşrīf ü iʿzāz olınduḳdan ṣoñra maẖādīm-i kirām, meşā'iẖ-ı İslām ḳānūnı üzere ser-efrāz ḳılınup[1] biñ on dört Rebīʿu'l-evvel'inde İmām-zāde yirine İsmiẖān Sulṭān pāyesi ile ibtidā'en ikrām olındılar. On altı Ṣafer'inde Mollā ʿAlī Efendi yirine Medrese-i Ḫāṣekiyye'ye taḥrīk olınup ifāde-i ʿulūm ve icāle-i fühūm üzere iken iṣābet-i ʿaynu'l-kemāl ile sene-i mezbūre Rebīʿu'l-āẖir'inde maraż-ı ṭāʿūndan irtiḥāl eyleyüp medrese-i maḥlūle Kemāl Efendi maẖdūmı Şeyẖ Meḥemmed Çelebi'nüñ ʿıḳd-ı gerden-i ḥāli ḳılındı. Atbāzārı ḳurbında Ḥüsām Beg-zāde Mescidi ḥaẓīresinde medfūndur.

Merḥūm-ı merḳūm maẖdūm-ı maʿālī-rüsūm, ʿālī-himmet, ṣāḥib-i ʿazīmet, sinn-i şerīfi ʿaḳd-ı s̱ānīye vāṣıl, şābb-ı fāżıl idi.

Beyt

دریغا در ایام فصل جوانی
فرو ریخت برگ گل کامرانی [2]

el-Mevlā Aḥmed (Ṭaşköprī-zāde)

Şaḳā'iḳ-ı Nuʿmāniyye ṣāḥibi Ṭaşköprī-zāde Efendi'nüñ maẖdūmı olup ḳużāt-ı bilād-ı Şāmiyye'den iken fevt olan Şemse'd-dīn Meḥemmed Çelebi'nüñ maẖdūm-ı güzīni ve pertev-i āftāb-ı ẕāt-ı rezīnidür. İʿdād-ı meleke-i istiʿdād itdükden ṣoñra Ḫᵛāce Efendi merḥūmdan mülāzemetle ber-murād olup[3] ḳaṭʿ-ı merātib ve aẖẕ-ı revātib iderek ḳırḳ aḳçe ile cedd-i rāḳımu'l-ḥurūf Nişāncı Beg Medresesi'nden maʿzūl iken biñ on bir Rebīʿu'l-āẖir'inde Tevfīḳī-zāde yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baẖşā olmış idi. Biñ on iki[4] Şaʿbān'ında Nāẓır-zāde yirine Sinān Paşa'nuñ medrese-i mebniyyesine taḥrīk olındı. On altı Cemādiye'l-ūlā'sınuñ evāẖirinde vefāt ve ʿazm-i cennāt-ı ʿāliyāt idüp medresesi ʿArab-zāde rebībi Maḥmūd Çelebi'ye naṣīb oldı.

Maẖdūm-ı mezbūr ṣalāḥ u sedād ile meşhūr, ḥalīm ü selīm, ẕāt-ı kerīm idi.

1 "Maẖādīm//ḳılınup" ifadesi SE'de aynı cümledeki "Rebīʿu'l-evvel" kelimesinden sonra gelmektedir.
2 "Ne yazık ki gençlik çağında mutluluk gülünün yaprakları döküldü."
3 312a E
4 - R1; Dört SE

el-Mevlā Şeyh̬ Meḥemmed (İmām Dāmādı Şeyh̬ī Efendi[1])

İmām-ı sulṭānī olan ʿAbdu'l-kerīm Efendi'nüñ dāmād-ı ferh̬unde-ah̬teri Leyṣī-zāde Şeyh̬ī Efendi h̬idmetleridür. ʿArā'is-i ebkār-ı efkār-ı ʿilmiyyeye naḳd-i vaḳt-i aʿmārdan ṣārf-ı nefā'is-i mühūr ve aʿlāḳ-ı cevāhir-i zevāhir-i ʿirfānı ḥuliyy ü viṣāḥ-ı gerden ü gūş-ı istiʿdādı ḳılmaġla reşk-endāz-ı nüḥūr-ı ḥūr ḳılup ʿinān-ı ʿazīmetin ṭarīḳ-ı pür-tevfīḳ-ı ʿilme sevḳ ve Fużayl Efendi h̬idmetlerinüñ ḳılāde-i ih̬tiṣāṣın gerden-i iʿtibārına ṭavḳ eyledükden ṣoñra ṭoḳuz yüz seksan iki tārīh̬inde şeref-i mülāzemetlerini ḥā'iz ve defʿaten yigirmi beş aḳçe ile H̬āṣköy'de vāḳiʿ Maḥmūd Paşa Medresesi'ne fā'iz olmış idi. Baʿdehu otuz aḳçe ile Tah̬ta Ḳāżī Medresesi gülmīh̬-i iʿtibārı ile muʿallem, baʿdehu ḳırḳ aḳçe ile Başcı İbrāhīm Medresesi'nde ser-efrāz-ı ʿālem olup birḳaç sene maʿzūl ve güşe **[315b]** -nişīn-i h̬umūl olmış iken ṭoḳsan iki Ramażān'ında Bıyıḳlı Süleymān Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne vāṣıl, ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-āh̬ire'sinde Rıḍvān Efendi yirine Üsküdār'da vāḳiʿ Mihrümāh Sulṭān pāyesine nā'il, biñ bir Muḥarrem'inde Kākülperīşān Şeyh̬ī Çelebi yirine dā'ire-i Ṣaḥn-ı S̱emān'a dāh̬il olmış idi. Biñ dört Şevvāl'inde Rıḍvān Efendi yirine Ġalaṭa ḳażāsı ʿināyet olındı. Biñ beş Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn mesned-nişīn-i ʿizz ü temkīn oldı. Biñ altı Cemādiye'l-āh̬ire'sinde h̬alefi Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn yirine maḥrūse-i Burūsa'ya ḥākim olmış idi. Biñ yedi Ṣafer'inde ʿazl olınup manṣıbı Kemāl Efendi'ye müyesser oldı[2]. Biñ sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḳınalı-zāde Ḥasan Efendi yirine tekrār Burūsa ḳażāṣı virildi. Biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup Bostān-zāde Meḥemmed Efendi mesned-ārā-yı ḳażā oldı. Biñ on üç Ṣafer'inde Seyfī-zāde yirine Dimetoḳa ilḥāḳı ile Edrine ḳażāsı iḥsān olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde munfaṣıl ve Edrine'ye Ġanī-zāde Efendi vāṣıl oldı. Vaẓīfe-i ems̱ālle müteḳāʿid iken biñ on altı Cemādiye'l-āh̬ire'sinde merāḳī-i dārü'l-h̬ulūda müteṣāʿid oldı[3].

Mevlānā-yı mezbūr maḥāsin-i ah̬lāḳ ile meşhūr, ʿörfiyyātı ġālib, ẕikrün bi'l-h̬ayra ṭālib idi.

1 Şeyh̬ī Efendi:Leyṣī-zāde Şeyh̬ī Çelebi SE
2 Müyesser oldı:virildi SE
3 Müteṣāʿid oldı:ṣuʿūd eyledi SE

el-Mevlā Yaḥyā bin Dervīş (Ḳuş Yaḥyā Efendi)

Evā'il-i ḥālinde ḳaṣaba-i Malġara'da neş'et ve *Ḳur'ān-ı 'Aẓīm*'i mu'allim-i mekteb olan cedd-i rāḳımu'l-ḥurūfdan ḳırā'at ve basṭ-ı muḳaddimāt ile taḥṣīl-i netīce-i isti'dāda himmet itdükden ṣoñra ḥavṣala-i ḳabūli ḥāvī olacaḳ deñlü iltiḳāṭ-ı le'āli-i fünūn ve intiḳād-ı cevāhir-i 'ilm-i mefrūẓ u mesnūn idüp seyr-i menāzilü's-sā'irīn-i ṭarīḳ ve devr-i mecālis-i ders ü taḥḳīḳ iderek şeyḫü'l-islām, müfessir-i kelām-ı melik-i 'allām Ebu's-su'ūd Efendi ḥażretlerine intimā ve şeref-i mülāzemetleri ile nihāl-i āmālini ḳarīn-i neşv ü nemā itmiş idi. Ba'dehu 'alā ḥasbi'l-'āde aḫẕ-ı medāris ve 'aḳd-ı mecālis eyleyüp ḳırḳ aḳçe ile Sittī Ḫātūn Medresesi'nden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan iki Ramażān'ında Kātib-zāde Zeynī Efendi yirine medrese-i Maḥmūd Paşa'ya[1] vāṣıl olmış idi. Ṭoḳsan dört Şa'bān'ında müteḳā'id, Baba-zāde maḥlūlinden Ḥażret-i Eyyūb pāyesine pā-yı himmet ḳoyup elf-i kāmil Ramażān'ında 'Abdu'l-vehhāb Efendi yirine[2] Ṣaḥn-ı S̱emān'a ḫırām idüp biñ iki Ramażān'ında Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olınup biñ üç Rebī'u'l-evvel'inde Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi yirine Edrine Selīmiyyesi'ne terfī' olınmış idi. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında vāḳi' cülūs-ı hümāyūn es̱nāsında selefi Ṭursun-zāde Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ile ikrām olındılar. Cemādiye'l-āḫirenüñ yigirmi[3] beşinci güni Mekke ḳāżīsi iken ḫunkār şeyḫi olup el öpdiler. Ba'dehu ḥacc-ı şerīfe gitdiler. Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde manṣūben gelüp Ḫ˅āce-zāde Meḥemmed Efendi yirine def'aten Anaṭolı ṣadrı oldılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Dāmād Efendi **[316a]** yirine ṣadr-ı Rūm ve nā'il-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merūm oldılar. Biñ altı Receb'inde vaẓīfe-i ems̱ālle müteḳā'id ve ol maḳām-ı refī'a def'a-i s̱ālis̱ede Bāḳī Efendi müteṣā'id oldı. Biñ on Şa'bān'ında Ḳavalalı-zāde maḥlūlinden tekrār Mekke-i Mükerreme ḳāżīsi olmışlar idi. On iki Ramażān'ında 'azl olınup yirine Rūmili Ṣadrı Dāmād Efendi naḳl olındı. Biñ on üç senesi evā'ilinde cānib-i deryādan İstanbul'a gelürken mānend-i ġurābu'l-beyn olan fülk-i felek-reng-i reh-zenān-ı Fireng sedd-i rāh ve ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı kebūd ü mühre-i ṭop u tü-

1 185a SE
2 312b E
3 - SE

feng-i erbāb-ı ceng tertīb-i dāne vü dām itmekle mübtelā-yı belā-yı siyāh olup sefīne-i Müslimīne müstevlī olduḳlarında ḍarbe-i ḥarbe-i kāfirān-ı ḥarbī ile murġ-ı rūḥı ḳafes-i tenden pervāz ve rütbe-i ʿaliyye-i şehādeti iḥrāz itmiş idi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ u taḳvā ile meşhūr, żaʿīfü'l-ʿilm, ḳaviyyü'l-iʿtiḳād, ceriyyü'l-cenān ü ḫāliṣü'l-fuʿād, ṣā'imü'd-dehr ü murtāż, cilve-sāz-ı riyāż-ı irtiyāż, cāmiʿ-i şerīʿat ü ṭarīḳat, sālik-i rāh-ı erbāb-ı ḥaḳīḳat, ʿābid ü zāhid, ḥamāme-i cevāmiʿ ü mesācid, pīr-i ṣāliḥ, saʿādetmend-i müfliḥ idi. Sinīn-i ʿömri vāṣıl-ı s̱emānīn olmış iken iʿmāl-i kāʿide-i hüviyyetü's-semān eyleyüp medrese ve ḫayrātı olan Şāh-ı Ḫūbān Ḫātūn duḫteri ḫānım ḫidmetlerine[1] ʿaḳd-ı nikāh eylemiş idi. Ol ḳahramānetü'l-beyt-i ʿiṣmet ve faḥle-i sebuʿī-ṣavlet ser-ḥadd-i sebʿīnden mütecāviz, belki ḥareketden ʿāciz, ser-defter-i ʿacā'iz olup efendi ḥażretleri ise neşve-i sürūr-ı ṣadāret ve taḳviyet-i riyāżet ile erẕel-i ʿömrüñ murġ-ı pür-şevḳ-ı köhne-bahārı ve şükūfe-i bī-hengām-ı devletüñ hezār zārı olmış idi. Ḳarīne-i ḥāl nihāl-i pür-ezhār-ı bādām gibi pīr-i ser-sefīd iken;

Mıṣrāʿ پیرانه سرم عشق جوانی بسر افتاد[2]

mażmūnı ile dem-keş-i nevā olup;

Mıṣrāʿ کبوتر با کبوتر باز با باز[3]

mefhūmından[4] ġāfil ve hem-seri olan būm-ı şūmuñ mekrinden ẕāhil olmaġla kebūterān-ı ḥarem olan nāzenīnān-ı zerrīn-ḫalḫāl-i nāzik-endāmdan birine mübtelā olmış idi. Bir gün furṣatı ġanīmet bilüp ve imhāl ü teġāfüli ihmāl ü tekāsül ḳıyās idüp ol kenīz-i dil-āvīz-i kebk-ḫırāma ḳocavārī cünbiş ve babayāne ġurunbiş gösterüp;

Beyt Bend olmayup firībine hīc beglik eyledi
Keklik sekişli duḫtere erkeklik eyledi

yaʿnī;

1 ḫānım ḫidmetlerine:ḫānıma R1
2 "Yaşımı başımı almışken, gençlik çağı aşkım hatırıma geldi…" (Bu mısra Hâfız-ı Şirâzî'ye aittir.)
3 "Güvercin güvercin ile, şâhin şâhin ile…"
4 Mażmūnından SE

Beyt Ḥalḳa-i çeşmümi ṣayyād-ı felek ideli dām
Ḫūblarda seni ṭutdı gözüm iy kebk-ḫırām

mażmūnı ile ʿarż-ı ḥāl itdükde cāriye niyāz-ı nā-sāzına nāz ve Hümā gibi yuḳarudan pervāz idüp;

Ġazel Nevʿīyā deryā-yı ʿışḳa āşinālıḳ var gibi
Kim seni ol lüccenüñ lüʾlüʾlerinden yād ider

mefhūmı ile iʿmāl-i lisān-ı ḥāl iderken ṣāḥibetü'l-beyt olan selīṭa-i menḥūse āgāh olup ol teẕerv-i kebk-ḫırāmı berre gibi büryān ve ḥaẓẓ itdügüñüz yirlerden buyuruñ, diyü ol Hümā'ya ʿarż-ı üstüḫān ider. Efendi ḥażretleri bu ḥāli görüp melʿūneyi taṭlīḳ ve şemşīr-i ḫāsimü'l-ʿırḳ-ı luʿāb ile ḳaṭʿ-ı ʿalāḳa vü tefrīḳ itmişler idi. Baʿdehu bir bikr-i nev-resīde ile ittiḥād ve ol nigār-ı nāzenīnden taḫlīf-i evlād itmişler idi.

Naḳl olınur ki[1] ḥīn-i şehādetinde kāfirān-ı Fireng ile merdāne ceng ve aʿdā-yı dīn üzere mānend-i ḫadeng kendüyi pertāb idüp rīşe-i rīş-i **[316b]** sefīdin ḫūn-ı şehādet ile lāle-reng itmiş idi. Maḥfūẓ-ı ḫizāne-i ḥāfıẓadur ki vālid-i merḥūmla ḥuḳūḳ-ı ḳadīme riʿāyetine sāʿī;

Mıṣrāʿ بجان خواجه و عهد قديم و مهر درست [2]

mefhūmı üzere ḥaḳḳ-ı taʿlīm-i edībi mürāʿī olup ṭoḳuz yüz ḳırḳ tārīḫinde ceddimüz Pīr ʿAlī Efendi mektebinde taʿlīm üzere iken pederüñ vilādeti ile tebşīr itdüklerin ve ol muḳābelede ismi Yaḥyā vażʿ olınmaġa bāʿis̱ olup müjde-i ferzend-i firūzende-ṭalʿat içün hem-nām-ı Ḫᵛāce-zāde olmaḳ şerefi ile ḳanāʿat itdüklerin ḥikāyet itmişler idi.

Biñ senesi ḥudūdında bir defʿa ziyāretüme gelmişler idi[3]. Sinn-i şerīfleri yetmişden mütecāviz iken ancaḳ pāye-i Ṣaḥn'a fā'iz olmışlar idi. Keşmekeş-i kelām ḫilālinde şedā'id-i ṭarīḳ vādīsine ʿaṭf-ı zimām olınup buyurdılar ki

1 313a E
2 "Hace'nin canına, eski ahde ve o dosdoğru sevgiye and olsun ki…" (Bu mısra Hâfız-ı Şirâzî'ye aittir.)
3 Gelmişler idi:gelüp SE

"Gülşen-i dünyā maḥall-i renc ü ʿanā olmaġla her bin[1] gül-berginde bir ḫ̮ār-ı cefā muḳarrer ve her ḫ̮andesi ṣadme-i perīşānī ile muʿaḳḳab olmamaḳ ġayr-ı mutaṣavverdür."

Beyt Şu bülbül kim çemende ḫ̮ār-ı miḥnet āşiyānıdur
Benüm gibi belā-keş bir ġarībüñ ḳuşca cānıdur

Vālid-i merḥūm bu muḳābelede tedbīr-i aḥvāl ve ḫ̮ayr-ḫ̮ᵛāhāne maḳāl es̱nāsında " ʿAcebā bir miḳdār vaẓīfe-i teḳāʿüd ile iḫ̮tiyār-ı gūşe-i ʿuzlet ve tūşe-i ḳanāʿat yāḫ̮ūd bu pāyeden vuṣūli mümkin bir manṣıb ḳabūli ile iḥrāz-ı miknet ve ifrāz-ı niʿmet ḳılup;

Şiʿr Dehr-i bī-bünyād içün renc-i ṭalebden fāriġ ol
Bāri birḳaç gün ḥużūr-ı ḳalb ile dünyāya baḳ

mażmūn-ı ḥikmet-nümūnı ıṣġā itmekle ḳażāya rıżā virüp bāzīçegāh-ı dünyāda iẓhār-ı ẕekā ḳılsañuz olmaz mı?" didükde;

Beyt Gūş itdi meger kim ḫ̮aberin[2] bād-ı ḫ̮azānuñ
Ürperdi tüyi murġ-ı çemenzār-ı ṣafānuñ[3]

mefhūmına muvāfıḳ iẓhār-ı keder ḳılup cevābında bu güne taḥrīk-i zebān-ı beyān itdiler ki "Bu faḳīr-i[4] ʿabd-ı żaʿīf ḫ̮ālıḳ-ı mār u mūr ve rāzıḳ-ı vuḥūş u ṭuyūr olan Vehhāb-ı bī-minnetüñ edā-yı şükr-i niʿmetinden [5]﴿لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ﴾ āyet-i kerīmesinüñ vaʿd-ı kerīm-i mümteniʿu'l-ḫ̮ilāfına ʿārif, her ḥālde taḥrīk-i zebān-ı ḥamd ve taʿlīk-i şekker-pāre-i şükr ile ziyāde-i niʿmete muntaẓır u mütevaḳḳıf, pīr-i ṣābir ve faḳīr-i mütevekkilüm. İnşā'allāhu teʿālā ʿan-ḳarīb ẓuhūr-ı es̱er muḳarrer ve ḫ̮ᵛān-ı niʿmet-ḫ̮āne-i Bārī'den ḥiṣṣe-i ġā'ib müyesser ü muḳadderdür." diyüp himmet-i ṣādıḳa iẓhār itmişler idi. Bu defʿa vālid-i merḥūm maḥcūb-ı

---

1 Birin SE
2 Kim ḫ̮aberin:serv sözin SE
3 185b SE
4 - R1, SE
5 Kur'ân-ı Kerîm, İbrâhim Sûresi, 14/ 7, "… eğer şükrederseniz andolsun ki (karşılığını) arttıracağım …"

ẓāhir-bīn perdesinden nevā-sāz-ı güftār olduġı cihetden i'tiẕār idüp "Ġaraż mā fi'z-żamīrüñüzi fehm itmek idi. Çünki şāhbāz-ı himmetiñüz bülend-pervāz-dur. المرء يطير بجناح همته[1] mıṣdāḳı üzere medāric-i 'āliyeye i'tilā, bi-fażlihi te'ālā āsān olup her ne maḳūle ṣayda çengāl-i tama' ursañuz azdur." diyüp;

Beyt Şāhbāz-ı himmetüñ pervāzın urmaz kimseler
Çāre iy Bāḳī hemān oldur öñüñce varalar

eḥvāsı ile ḫatm-i 'ıḳdu'l-le'āl-i maḳāl itmişler idi. Fi'l-vāḳi' sübḥa-gerdān-ı şü-hūr u a'vām, dört beş devreyi temām itmedin ṣadef-i zībende-gevher, mehd-i 'ulyā-yı ferḫunde-aḫter, vālide-i kerīme-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān ṣāfī-cevher Ṣafıyye Sulṭān ba'ż-ı vāḳı'aların vāḳi'a muṭābıḳ görüp **[317a]** ve ṣabāḥ u revāḥ ḥażret-i Ḫıżr ile hem-cenāḥ olmaḳ üzere i'tiḳād idüp zemān-ı ḳalīlde ṣadr-ı celīl itmişler idi.

Rūmili ṣadrında āşiyāne-sāz iken bir gice meclislerine dāḫil olup maẓhar-ı luṭf-ı şāmil olmaḳ müyesser olmış idi. Ḫilāl-i mükālemede vālid-i merḥū-ma ḫitāb idüp "Biz sizüñ pederiñüzden ta'allüm idüp zemān-ı vilādetiñüzde ḥāżır-ı nādī, Yaḥyā tesmiye olınmañuza bādī olmış-iduḳ. Ve beş sene muḳad-dem cārī olan pend-i müşfiḳāneñüz kemāl-i ṣadāḳatden nāşī ve farṭ-ı maḥab-bet ü şefḳatden fāşī olmaġın āvīze-i sem'a-i ḳabūldür. Ḥālā manṣıb sizüñ ve murādātıñuz ḳarīn-i ḥuṣūldur[2]. Hemān ḫidmet buyuruñ." diyüp vāfir iltifāt[3] itmişler idi. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhi.*

el-Mevlā Muṣṭafā (Mu'allim-i Sulṭān Aḥmed Ḫān Muṣṭafā Efendi[4])

Vilāyet-i Aydın dāḫilinde ba'ż-ı bilāddan ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ezelī-den istifāża-i nūr-ı şu'ūr idüp i'māl-i meleke-i māder-zād ile vāṣıl-ı derece-i isti'dād olduḳda dārü's-salṭana-i seniyyeye taḥrīk-i rāḥile-i 'azīmet ve ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ-ı 'ilme ṣarf-ı mehār-ı ẓāmile-i himmet ḳılup 'alā ḥasbi'l-'āde ḥare-ket ve 'ulemā-yı 'aṣr dārü'l-ifādelerinde ḫidmet iderek Şeh-zāde müderrisi iken

1 "Kişi ancak himmeti, gayreti ile ayakta durur, bir yerlere gelir."
2 313b E
3 Elṭāf SE
4 Mu'allim//Efendi:Ḫᵛāce-i Sulṭān Aḥmed Ḫān SE

Aḫī-zāde Meḥemmed Efendi ḥażretleri āstānesini penāh, baʿdehu Medīne-i Münevvere ḳażāsından müteḳāʿid Baldır-zāde Efendi ḫidmetlerinüñ dergāh-ı efāżıl-penāhını tekyegāh itmişler idi. Mollā-yı merḳūm ṭoḳuz yüz yetmiş yedi tārīḫinde intiḳāl eyledükde mülāzemetle nāʾil-i evvelīn-i āmāl oldılar. Baʿdehu sālik-i ṭarīḳ-ı ḳażā ve mālik-i ezimme-i ḥükm ü imżā olup seksan aḳçe ḳażādan maʿzūl, güşe-nişīn-i ʿuzlet ü ḫumūl iken livā-yı Maġnisa'da ʿalem-efrāz-ı imāret ve mutaraṣṣıd-ı iḳbāl ü devlet olan şeh-zāde-i ferḫunde-baḫt, şehbāz-ı āşiyā-ne-sāz-ı zerrīne-taḫt, ḫāḳān-ı Keyḫusrev-nijād Sulṭān Meḥemmed bin Murād ḥażretlerinüñ lālāsı Meḥemmed Paşa ki;

Mıṣrāʿ هكذا هكذا وإلّا فلالا [1]

mażmūn-ı bī-hemtāsı ʿunvān-ı ceride-i senāsıdur, ṣāḥibü't-terceme ile hem-şehrī ve ṣafaḥāt-ı aḥvāline dehrī olmaġın elf-i kāmil ḥudūdında şeh-zāde ḥażretlerinüñ ebnā-yı kirāmı ve gevher-i şehvār-ı girāmī[2] Sulṭān Aḥmed Ḫān ve Sulṭān Selīm ve Sulṭān Maḥmūd cenāblarınuñ ḫidmet-i taʿlīmlerine sevḳ ve ḳılāde-i himmet ü ʿināyetin gerden-i aḥvāline ṭavḳ ḳılmış idi. Biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sında ol dürrī-i evc-i sulṭānī ve dürr-i dürc-i İlḫānī[3], mesned-efrūz-ı ʿOs̱mānī olduḳda aṣīl şeh-zāde ḫ'āceliġı müyesser ve idrārāt-ı muʿayyenesi muḳarrer olmış idi. Biñ on iki Receb'inde pādişāh-ı ġāzī, terk-i devlet-i mecāzī idüp ḫidmet-i taʿlīmi ile müşerref olduġı aʿẓamu's-selāṭīn, ḳahramānü'l-māʿ ve't-ṭīn;

Beyt Şehenşāh-ı deryā-dil ü kān-ı yesār
Peder-ber-peder ḫusrev ü[4] kām-kār,

pādişāh-ı cihān-cūy-ı kişver-sitān Sulṭān Aḥmed Ḫān bin Sulṭān Meḥemmed Ḫān [5]ادام الله خلافة اخلافه و مد ظلال الطافه و اوطافه على خلال ملكه و اطرافه revnaḳ-efrūz-ı taḫt u efser ve mesned-nişīn-i peder-i vālā-güher olduḳda muʿal-

1 "Yapacaksan böyle yapacaksın. Aksi takdirde hiç yeltenme."
2 ẕevi'l-iḥtirāmı SE
3 Dürrī//İlḫānī:dürrī-i evc-i İlḫānī SE
4 ḫusrev ü:ḫusrev-i SE
5 "Allah ondan öncekilerinin hilafetini devamlı kılsın ve onun ülkesi ve etrafı üzerindeki lütuf ve bağış gölgesini uzatsın."

lim-i sulṭānī ve ṣadru's-ṣudūr-ı ʿulemā-yı mülk-i ʿOs̱mānī olup ḥall ü ʿaḳd-ı menāṣıb keff-i kifāyetine vābeste ve ratḳ u fıtḳ-ı nevā'ib ü mevāhib rişte-i rāy-ı rezīnine peyveste olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi vüzerā vü ʿulemā pīşgāh-ı cāh-ı ʿarīżinde ʿarīża-ḫᵛān ve debdebe-i cāh u celāl-i ṣudūr ve zemzeme-i nefs̱e masdūr, bün-i gūşında ṣadā-yı perr-i mekesden erzān, aʿlām-ı ḳadri elvān-ı ḥaşmet-i bī-kerān ile ṭırāzende ve mesned-i ʿizz ü saʿādetde envāʿ-ı sürūr ü behcetle **[317b]** nāzende iken biñ on altı senesi ḫilālinde ḥarīf-i kerīhü'l-liḳā-yı ecel sāḥa-i zindegānīsine nāzil ve bisāṭ-ı ʿişret ü şādmānī ve cemʿiyyet-i esbāb-ı kām-rānī hem-reng-i ḫayāl-i bāṭıl ve ẓıll-ı zā'il olup lemḥatü'l-baṣarda eʿizze-i dergāh, eẕille-i ḫāk-i rāh ve bed-mestān-ı devlet-i intisāb, ḫumār-ı nekbetden ḫarāb olmaḳ ʿalā'imi nümāyān ve teşne-lebān-ı vādī-i ḥırmān, ser-çeşme-i ümmīdden sīr-āb ü reyyān ve faḳr-ı sermedī vü ʿazl-i ebedīye mübtelā olan siyeh-rūzgār-ı bed-ṭāliʿ müsāʿade-i baḫt-ı sāzgār ile kām-rān ḳılınmaḳ meşhūd-ı ʿālemiyān olmış idi. Ḳarīne-i ḥāl;

Beyt بذا قضت الأيام ما بين أهلها
مصائب قوم عند قوم فوائد [1]

icmālinden erbāb-ı iʿtibār ḫiṣṣe-i bī-şümār aldılar. Ḥarem-i İrem-naẓīr-i Cāmiʿ-i Süleymān Ḫānī'de Şeyḫü'l-İslām Ṣunʿu'llāh Efendi namāzını edā ve dest-i āḫir-i ḫidmet-i duʿā eyleyüp Sulṭān Süleymān Türbesi ḥaẓīresinde mütevārī-i mezār-ı fā'iżü'l[2]-envār[3] ve ġavṭa-zen-i deryā-yı raḥmet-i Perverdigār olmış idi.

Mollā-yı mezbūr[4] mekārim-i aḫlāḳ ile meşhūr, ʿilmi miyāne, evżāʿı babayāne, ʿucb u riyādan mütecānib, sehlü'l-ʿaṭā vü leyyinü'l-cānib, ḥulvu'l-lisān, ḫāliṣü'l-cenān, ṣāfī-fu'ād, pāk-iʿtiḳād, pīr-i nūrānī-i ṣāliḥ, edīb-i saʿādetmend-i müfliḥ idi.

1 "O, ailesi ile birlikteyken günler geçip gitti. Bir topluluğa faydalı olan hususlar başkasına musibet olabilir."
2 Pür SE
3 314a E
4 186a SE

el-Mevlā Meḥemmed (ʿAyşī Efendi[1]) {ʿAyşī}

Aydın vilāyetinüñ merd-i feżā'ilmendi Şireli ʿAyşī Efendi'dür. Ol diyār ʿulemāsından taḥṣīl-i fünūn ve tekmīl-i ʿilm-i mefrūż u mesnūn idüp muʿallim-i maḳām-ı Selīm Ḫānī ʿAtā'u'llāh Efendi'den mülāzemetle nā'il-i emānī olmış idi. İbtidā yigirmi beş aḳçe ile Bayındır'da Ḥācī Sinān Medresesi'ne müderris ve miḥrāb-i ifāde vü ifāżada ṣadr-ı meclis olup ḳaṭʿ-ı merātib ve aḫẕ-ı revātib iderek ḳırḳ aḳçe medreseye ṭālib iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan senesinde Anaṭolı Ṣadrı Zekeriyyā Efendi ḥażretleri ḥużūrında Edhem-zāde Şeyḫī Efendi ve Ḳaramanī-zāde Meḥemmed Efendi ile imtiḥān olup her biri rehīne-i ḥalbe-i imtiyāz ile maẓhar-ı iḥsān olmış iken ṭarīḳdan fāriġ olup ṣılasında vāʿiẓ ü müẕekkir ve muḥaddiṡ ü müfessir olmış idi. Baʿdehu Şire'de Firişteoġlı Medresesi ber-vech-i teḳāʿüd tevcīh ve fażīlet-i ʿilmiyyesi muḳābelesinde taṭyīb ü terfīh olındı. Ol ḥālet-i ʿaliyye ve sünnet-i seniyye üzere iken biñ on altı tārīḫinde ders ü devri encām ve sübḥa-i enfās-ı ḥayātı ʿuḳde-i ḫitām bulup berg-i ʿīşi āsīb-resīde-i ḫazān ve nām u nişānı ẕikr-i ʿīş-i nā-murādān gibi maḥż-ı dāstān oldı.

Mevlānā-yı mezbūr feżā'il-i bī-kerān ile meşhūr, ẕü-fünūn-ı devrān, ehl-i fażl ü ʿirfān idi.

Āṡār-ı ʿilmiyyesinden nıṣf miḳdārı tefsīr-i şerīf ve uṣūlden bir metn ve maʿānīden "*Münḳaḥāt-ı Meşrūḥa*" nām kitāb yazmışdur. Fürūʿdan *Mülteḳa'l-ebḥur*'ı ve Fārisīde *Gülistān*'ı şerḥ itmişdür. Birgili Meḥemmed Efendi'nüñ "*Ṭarīḳat-ı Muḥammediyye*" nām kitābını ve *Ravża-i İmām Zendūstī*'yi iḫtiṣār itmişdür. *Ṣıḥāḥ-ı Cevherī* luġatin īcāz idüp muḫtārdan ziyāde nāfiʿ kitāb itmişdür. Te'līfātına nihāyet ve feżā'iline ḥadd ü ġāyet yoḳdur.

Nūşī Efendi[2]: Oġlı Nūşī **[318a]** Efendi ḥālā ol diyārda müftī vü müderris ve iftā vü ifādeye mümāris, merd-i kāmil ve ferd-i şāmildür. Gāhī vaʿẓ ü teẕkīr ve naḳl-i ḥadīṡ ü tefsīr itmek[3] üzeredür.

---

1 Efendi Şireli SE
2 Nūşī Efendi:- R1
3 - SE

el-Mevlā Meḥemmed (ʿAṭūfī Efendi) {ʿAṭūfī}

"ʿAṭūfī" maḫlaṣı ile şöhret-şiʿār ve ḥarf-i ʿāṭıfe gibi cümle-i müstaʿiddān-ı rūzgāra serdār idi. Vilāyet-i Ḥamīd aʿmālinden "Aġrus" nām ḳaṣabada ġars-ı ḥaẓīre-i vücūd ve ḳaṣab-pūş-ı būd u şühūd olmışdur. Semt-i ʿilm ü ʿirfāna ʿaṭf-ı ʿinān-ı ʿazīmet ve ṭarīḳa-i maʿhūde üzere ḥareket idüp seyr ü sülūki müteḳāʿid Seyfu'llāh Efendi ḫidmetlerine müntehī olduḳda maẓhar-ı ʿināyet ü ʿāṭıfeti ve melzūm u[1] lāzıme-i mülāzemeti olmış idi. Devr-i medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek biñ senesi dāḫilinde ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Mollā Ḫusrev müderrisi olup on aḳçe teraḳḳī ile ḫāric rütbesine ʿāric olmış idi. Biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḫıżr Efendi yirine Seyyidī Ġāzī fetvāsına terfīʿ olındı. Biñ altı Muḥarrem'inde ʿazl olınup yirine[2] Ḳaraçı Saʿdī-zāde seccāde-nişīn-i ifāde oldı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında ḳabūl itmeyen Baḫşī Efendi yirine Rodos fetvāsı iḥsān olındı. Biñ yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde refʿ olınup Ḳaramānī Velī Efendi mutaṣad-dī-i ifāde vü iftā olmış idi. Biñ on bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿAbdu'llāh Efendi yirine Ṣaḥn'a uġrayup baʿde eyyām Seyyidī-zāde yirine Ḳonya ḳażāsı gerden-i iʿti-bārınuñ ridāsı[3] olmış idi. Biñ on iki Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınup manṣıbı Ṣaḥn Müderrisi Ḥasan Efendi ḥażretlerine teklīf olınmış idi. Anlaruñ ʿadem-i ḳabūli ẓāhir olup Laʿlī Çelebi'ye virildi. Ol esnāda Mıṣr eyāletinden gelürken[4] ḫātem-i vezāretle istiḳbāl olınan Yavuz ʿAlī Paşa mevlānā-yı mezbūruñ ʿilm ü maʿrifetine ʿārif ve ḥükūmeti ḥālinde ḥüsn-i sīretine vāḳıf olup Çalıḳ-zāde yirine Āmid ḳażāsına tebdīli ʿunvān-ı cerīde-i maḥāmid ḳılmış idi. Ol cihetden Çalıḳ-zāde Ḳonya ḳażāsı ile talṭīf ve Laʿlī Çelebi tevḳīf ḳılınup baʿde eyyām Gelibolı ḳażāsı virildi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Āmid'den ʿazl ü izʿāc ve İsmāʿīl Efendi'ye sermāye-i ibtihāc ḳılınmış idi. El-ḥāletü hāẕihi mīnā-yı dil-i ṣafā-evṣāfı keyf-i gūn-ā-gūnla iẓhār-ı televvün, belki vādī-i cünūnda temekkün idüp;

Beyt Afyūn u berş ü beng ü bedel bāde vü ʿaraḳ
Cümle mükeyyifātı yirüz keyf mā ittifaḳ

1 Melzūm u:melzūm-ı SE
2 - SE
3 Rıżāsı R1, E
4 314b E

mażmūn-ı ʿibret-nümūnı ṣıfat-ı kāşife-i ḥāl-i derūnı olup biñ on dört tārīḫinde mizācına iʿtilāl ve dimāġına iḫtilāl gelmekle bīmār-ḫāneye ḳonılmış idi. Ol es̱nāda didügi eşʿārındandur ki intiẓām-ı[1] ʿaḳlı ḥālinde olan manẓūmelerinden aʿlā ve ḥayret-efzā-yı ʿuḳalādur:

Ḳıṭʿa Başḳa bir gūne cefā eyler ise her mūyı
Geçemem çenber-i gīsū-yı muṭarrāsından

Gāh zencīr-i belā ki ġam-ı manṣıb çekerin
Geçmege çāre mi var silsile sevdāsından

Nice zemān menzili mey-ḫāne yirine dārü'ş-şifā ve ġıdāsı efyūn u şarāb-dan bedel ḥabb ü şerbet-i eṭıbbā olup bir miḳdār ʿaklı başına geldükden ṣoñra cemīʿ-i menāhīden tā'ib ve semt-i ṣalāḥ u sedāda rāciʿ ü ā'ib olmış idi. Biñ on altı tārīḫinde maraż-ı ṭāʿūndan intiḳāl idüp ṭaʿn-ı erbāb-ı riyādan restgār ve Keskin Dede Maḳābiri'nde mütevārī-i ḫāk-i mezār oldı. **[318b]**

Mevlānā-yı merḳūm cūrʿa-nūş-ı meclis-i ʿulūm, vecīh ü ḥasenü'l-aḫlāḳ, kes̱ī-rü'l-maḥāsin ü ʿazīzü'l-istiḥḳāḳ, nīk-nefs ü ṣāfī-ṭaviyyet[2], ḫoş-ṭabʿ u ḫoş-ṣoḥbet idi.

Dürer ü Ġurer hevāmişinde taʿlīḳātı ve ḳābil-i ḳabūl kelimātı[3] vardur. Her meclisde nādiresi, her mebḥas̱de ḫāṭırası eksik degül idi. Evāḫir-i ʿömrinde daġdaġa-i mālīḫūlyā ile ṭālib-i kīmyā olup ol fende gūn-ā-gūn te'līfler pey-dā eylemiş idi. Fi'l-ḥaḳīḳa ol maḳūle te'līfātuñ nuḳūş-i ḫuṭūṭı mānend-i ẓıll-ı ḫayāl ve sevād-ı ḥurūfı sīmyā-yı sevdā-yı muḥāl, belki dām-ı tezvīr-i nā-dān ü pā-bend-i[4] aḥmaḳāndur. Bunlar daḫı bu yüzden taḥrīk-i ḫāme-i ilġāz-pīşe ve silsile-i suṭūrı ṣalṣala-sāz-ı kilīd-i endīşe ḳılmış idi ki fetḥ-i ṭılısm-ı muʿam-meyātı ṭavḳ-ı beşerīden bīrūn ve idrāk-i lisānu't-ṭayr mermūzātında ṭā'ir-i Hümā-pervāz-ı evhām süst ü zebūn olup ḳuvvet-i müfekkire-i ʿuḳalā dā'ire-i ʿacz ü aʿyāda pā-der-gil, belki şarāb-ı saḫt-gīr-i ḥayret ile lā-yaʿḳıl idi. Cā-be-cā ʿacīb ü ġarīb eşʿārı var idi ki her beytine birer cüz'-i miḳdārı şerḥ yazmış iken

---

1 - SE
2 SE'de "ṣāfī-ṭaviyet" ile "ḫoş-ṣoḥbet" ifadeleri yer değiştirmiştir.
3 SE'de "kelimātı" ile "taʿlīḳātı" ifadeleri yer değiştirmiştir.
4 186b SE

īfā-yı daḳā'iḳ-ı murād mümkin olmamış idi ve bi'l-cümle ḫātime-i fününı ve muḳaddime-i cünūnı olmış idi. Kendüden mesmūʿımuz olan ḳıṭʿalardandur:

Ḳıṭʿa İy vāḳıf-ı mevāḳıf-ı evlād-ı zenbe'īl (?)
Rāh-ı ṣafā-yı cevher-i ẕāta budur delīl

Teslīs̱-i şekl-i ṣanʿat ü terbīʿ-i ḥālet it
Bevv-i s̱aḳīle lāzım olur bu'bu'-i celīl

Ve lehu[1] Nedür ol murġ-ı ravża-i isbāṭ
Nām-ı mermūzı beyża-i vaṭvāṭ

Cāy-ı ārāmıdur hemīşe anuñ
Oḳyanūs u sāḥil-i Dimyāṭ

Bu beyt āb-ı rūy-ı eşʿārı ve nuḫbe-i güftārıdur:

Beyt Meclisde baḥs̱ idince ṣurāḥī şarābdan
Ḫoş geldi baña sāḳī-i bezmüñ idāresi

el-Mevlā İbrāhīm (Ḥüsām-zāde[2]) {Şerīfī}

Tercemesi sebḳ iden Germiyānī Ḥüsām Efendi'nüñ ferzend-i fežā'ilmendi, Seyyid Şerīfī muḫalleṣ Ḥüsām-zāde Efendi'dür. Ṭoḳuz yüz seksan tārīḫinde ḫancer-i tābende-cevher-i vücūdı ḳırāb-ı ʿademden keşīde[3] ve ṣayḳal-i ictihād ile rütbe-i tefrīḳ-ı siyāh u sefīde resīde olup mānend-i şiblü'l-esed, kāşif-i[4] sırr-ı manṭūḳu'l-veled olmış idi. Ḳarīne-i ḥāl vālid-i kerīmi taʿlīmi ile ser-pençe-i ġażanferīsin naḫcīr-i fežā'ile dırāz ve gerden-i himmetin ṣavb-ı mefāḫir ü maʿālīye firāz idüp ṣafḥa-i mücellā-yı żamīri pertev-i naḳş-ı ḳabūle ḳābil, ʿumde-i emās̱il ü ḳavābil olduḳda ḫᵛāce-i pādişāh-ı ʿālem-penāh Saʿde'd-dīn Efendi āstānesin tekyegāh itmiş idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan yedi tārīḫinde vāḳiʿ olan nevbetinde mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olup ibtidā otuz aḳçe ile Kirmāstī

1 Ḳıṭʿa E; Naẓm SE
2 Ḥüsām-zāde:Ḥüsām-zāde Şerīfī Efendi SE
3 315a E
4 Kātib-i SE

Medresesi'ne, ba'dehu ḳırḳla Kestel Medresesi'ne müderris olmış idi. Biñ on üç Receb'inde Mollā ʿAlī Efendi yirine Meḥemmed Aġa ḫāricine ʿāric, biñ on altı Ṣafer'inde Kec-dehān ʿAbdu'llāh Efendi yirine Fetḥiyye-i Meḥemmed Paşa'ya taḥrīk ile vāṣıl-ı aʿle'l-maʿāric olmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde müsteşḳıyen irtiḥāl ve mā'-ı meskūb u ẓıll-ı memdūd-ı cināna intiḳāl itmiş idi. Dāḫil-i sūrda Meḥemmed Aġa Cāmiʿi'ne ḳarīb Şerīfe Ḫātūn Mescidi sāḥasında medfūndur. Medrese-i maḫlūle **[319a]** Żaʿīfī-zāde'ye virildi.

Mevlānā-yı merḳūm maḫdūm-ı feżā'il-rüsūm, hengām-ı şebābda bāliġ-i mebāliġ-i ricāl ve meşā'iḫ-ı ʿilm ü ʿirfānla germ-sāz-ı maʿreke-i ḳīl ü ḳāl, efrād-ı ʿulemādan maʿdūd, ẕāt-ı şerīf ü kāmil-vücūd idi.

Ās̱ār-ı ʿilmiyyesinden Kemāl Paşa-zāde Efendi'nüñ *Taġyīr-i Miftāḥ*'ına tekellümesi vardur. *Fıḳh-ı Ekber*'i ve *Şāfiye*'yi naẓm eyleyüp şerḥ itmişdür. Vālideleri ṭarafından siyādeti olmaġın "Şerīfī" maḫlaṣı ile şiʿārı ve ḳābil-i ḳabūl eşʿārı vardur. *Teẕkiretü'ş-şuʿarā*'da mesṭūrdur[1].

el-Mevlā Muṣṭafā (Aḳ Muṣlī)

Ḳāʿidetü'l-mülk-i[2] vilāyet-i Ṣaruḫān'dan ẓuhūr idüp "Aḳ Muṣlī" dimekle meşhūr olmış idi. Rū-sefīdī-i baḫt-ı Ḫudā-dād ile ġurre-i fīrūz-ı istiʿdād ve şuʿāʿ-ı iḳbāl ü esʿād[3] ile dā'ire-ṭırāz-ı hilāl-i murād olup baʿż-ı ʿulemādan iktisāb-ı şeref-i mülāzemet ve medāris-i ʿilmiyyede müdāreseye himmet eyledükden ṣoñra ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Ḳadrī Efendi Medresesi'nden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Muḥarrem'inde Aġrus fetvāsı iç il şarṭı ve ḫāric pāyesi ile[4] bunlara tevcīh olındı. Biñ üç Ramażān'ında ʿazl olınup medresesi Tāce'd-dīn Efendi'ye virildi. Biñ dört ḥudūdında Maġnisa'da vāḳiʿ "Tekye" dimekle maʿrūf Medrese-i Ḫātūniyye'ye naḳl olınup baʿde zemān pāye-i Ṣaḥn[5] iʿtibārı ile dāḫil rütbesine nā'il oldı. Baʿdehu Baġdād pāyesi ile seksan aḳçe vaẓīfe-i teḳāʿüd ile medrese-i mezbūre ḳayd-ı ḥayātla bunlara taʿyīn olındı.

1 Teẕkiretü'ş//mesṭūrdur:- SE
2 Ḳāʿidetü'l-mülk-i:- SE
3 saʿādet SE
4 Ve//ile:ile ḫāric olmaḳ üzere SE
5 Ṣaḥn olmaḳ SE

Biñ on dört Ṣafer'inde Maġnisa fetvāsı üçünci nā-ḳabūl-i 'Oṣmān Efendi'den ṣoñra bunlara iḥsān olındı. Biñ on altı Receb'inde Marmara Medresesi'nden naḳl olınup ḫalefi olan mechūlü'l-ism efendi yirine s̱āniyen Tekye Medresesi'ne naḳl olınup Maġnisa fetvāsı Ṣaruḫānī Muṣlī Çelebi'ye virildi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde fetv olup medresesi 'Ömer Efendi'ye 'ināyet olındı.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü 'irfān ile meşhūr, ehl-i kemāl, ser-efrāz-ı ems̱āl idi.

el-Mevlā Zekeriyyā (Uzun Zekeriyyā)

"Uzun Zekeriyyā" dimekle ma'rūf ve dūr u dırāz-ı taḥṣīl-i 'ilm ü 'irfānla me'lūf olup ba'ż-ı 'ulemā ḫidmetinde mürā'āt-ı merāsim-i ṭarīḳ ve devr-i mecālis-i ders ü taḥḳīḳ iderek mülāzemet ve medrese 'aḳabātından güẕār ve uzunca ova merḥalesinde iḫtiyār-ı ṣedā'id-i intiẓār itdükden ṣoñra biñ on iki tārīḫinde Ṣūfcı Şeyḫ-zāde yirine Ḳonya fetvāsı tevcīh olınmış idi[1]. Biñ on altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde İstanbul'da mülāzemete gelmiş iken intiḳāl eyledi[2]. Manṣıbı Burhān Efendi'ye iḥsān olındı.

Mevlānā-yı mezbūr bālāsına münāsib ḫil'at-i belāhetle meşhūr, ṭavīlü'l-ḳāme, kebīrü'l-hāme, merd-i ṣāliḥ-i sāde-dil idi.

el-Mevlā Aḥmed (Tāce'd-dīn-zāde Aḥmed Çelebi[3])

Bālāda tercemeleri mesṭūr olan Amāsıyye Müftīsi Küçük Tāce'd-dīn Efendi'nüñ ferzend-i fürūzende-aḫteri ve 'Abdu'l-vehhāb Efendi ile Ḥaydar Efendi'nüñ birāder-i kihteridür. Çivi-zāde Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı ḳażāya 'āzim olup nice müddet bilād-ı Mıṣriyye'ye ḥākim ü vālī ve sübḥa-gerdān-ı eyyām **[319b]** ü leyālī olduḳdan ṣoñra Ḫānḳāh ḳażāsından munfaṣıl iken biñ on bir[4] Ẕi'l-ḳa'de'sinde Tiremola didükleri[5] Sinān Efendi yirine Balıkesri Medresesi'ne müderris ve müftī olmış idi. Biñ on dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Şücā' Efendi yirine Amāsıyye fetvāsına terfī' olındı. Biñ on altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde iftā ve ifāde üzere iken cānib-i āḫirete ser-dāde olup yirine Filibe'de müftī olan Selānikī Maḥmūd Efendi naḳl olındı.

---

1 Tevcīh//idi:virilüp SE
2 315b E
3 Aḥmed Çelebi:- SE
4 187a SE
5 - SE

Mevlānā-yı merḳūm āşinā-yı deryā-yı ʿulūm, merd-i ṣāliḥ-i ṣāfī-fu'ād, mü'min-i pāk-iʿtiḳād idi.

el-Mevlā Şücāʿu'd-dīn[1] (Ḳarasili Şücāʿ)

Ḳarasi vilāyetinden bedīd ve nā'il-i rütbe-i temyīz-i siyāh u sefīd olup baʿż-ı ʿulemādan mülāzemetle bekām ve bi-ḥasebi'l-merātib menāṣıb-ı tedrīsle vāṣıl-ı merām olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ üç Muḥarrem'inde Muḥarrem-i Toḳatī yirine belde-i Ṭırabozın'da müderris ve müftī olmış idi. Biñ yedi Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿazl olınup medresesi Yūnus Efendi'ye virildi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Edhem-zāde Şeyḫī Efendi[2] yirine Mağnisa fetvāsına terfīʿ olındı. Biñ sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde ḫalefi Yūnus Efendi yirine tekrār Ṭırabozın fetvāsı virildi. Ḳabūl itmemekle selefinde ibḳā olınmış idi. Biñ ṭoḳuz Rebīʿu'l-evvel'inde tekrār Medrese-i Ṭırabozın altmış iʿtibār olınup virildükde ḳabūl eyledi. Biñ on dört Rebīʿu'l-evvel'inde Emīr-i Ṣāḥib-tāc maḥlūlinden Amāsıyye fetvāsı iḥsān olınmış idi. Bir aydan ṣoñra fevt olup Tāce'd-dīn-zāde Aḥmed Çelebi ḫayrü'l-ḫalef oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, sīne-ṣāf, nezāhet-evṣāf idi.

el-Mevlā ʿAlī (Emīr-i Ṣāḥib-tāc)

"Emīr-i Ṣāḥib-tāc" dimekle şöhre-bend, baba-yı belāhet-peyvend idi. Baʿżı ʿulemādan sermāye-i istīhāli ḥā'iz ve şeref-i mülāzemete fā'iz olup taḳallüb-i aḥvāl ile medāris-i ʿilmiyyede ṣadr-nişīn-i iclāl olmış idi. Ḫāric rütbesini iḥrāz itdükden ṣoñra Selānik fetvāsı ʿināyet olındı. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Marʿaş'a naḳl olınan Aḥmed Efendi yirine Amāsıyye fetvāsına terfīʿ olındı. Biñ on bir Ṣafer'inde medresesi Nefes-zāde Efendi'ye virilüp anlar ḳabūl itmedükde yirinde ibḳā olındı. On üç Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿazl olınup Manav Muṣliḥi'd-dīn cā-nişīn olmış idi. Ol daḫı ḳabūl itmeyüp Edrine'de Üçşerefeli Müderrisi Baba Tāc Efendi'ye virilmiş idi. Ol daḫı nāz idicek yirinde ibḳā olındı. On dört Rebīʿu'l-evvel'inde ḫaber-i vefātı gelüp Ṭırabozın'dan Şücāʿ Efendi naḳl olındı.

1 Şücāʿu'd-dīn:Şücāʿ SE
2 Şeyḫī Efendi:- R1, E

Aḥvāli ancaḳ bu mertebe maʿlūm olmaġın حمل المؤمن على الصلاح[1] mefhūmı ile iktifā ve ḥilye-i evṣāfında kilk-i maḳṭūʿu'l-lisāna ıḳtifā revā görüldi.

el-Mevlā ʿÖmer (Nāẓır-zāde ʿÖmeri[2])

Vilāyet-i Aydın dāḫilinden ẓuhūr ve ʿayn-ı ʿÖmer gibi pertev-i istiʿdād-ı ʿilmīden dīde-i[3] dil-i āgāhı istifāża-i nūr-ı şuʿūr idüp naḳd-i vaḳt-i ʿömr-i girān-māyesin taḥṣīl-i bıḍāʿa-i fażl ü kemāle ḫarc ve dürc-i ḫizāne-i ḥāfıẓa-sında **[320a]** cevāhir-i zevāhir-i ʿilm ü ʿirfānı derc itdükden ṣoñra Nāẓır-zāde Efendi'nüñ melḥūẓ-i naẓar-ı ʿināyeti ve maẓhar-ı şeref-i mülāzemeti olmış idi. Bi-ḥasebi'l-merātib iʿtilā-yı merāḳī-i menāṣıb iderek ḳırḳ aḳçe ile Efḍal-zāde Medresesi'nden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz[4] ṭoḳsan altı Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿAlī Paşa-yı Cedīd Medresesi açılup Fehmī Efendi ve Caʿfer Efendi ile imtiḥān fermān olınmış idi. El-ḥāletü hāẕihi Zeyrek Cāmiʿi'nde ḥabs olınup ṣadreyn-i ʿulemā olan Bostān-zāde Efendi ve Dökmeci-zāde Efendi ḥużūrında *Hidāye*'nüñ *Kitāb-ı İcāre*'sinden oḳuyup rehīne-i imtiyāz Fehmī Efendi'ye naṣīb[5] ve Caʿfer Efendi, Ḳāsımpaşa Medresesi'ne muṣīb olup bunlar daḫı Şeyḫ ʿAlī yirine dāḫilden tenzīl olınan Pīrī Paşa Ṣoġuḳḳuyı[6] Medresesi ile ṭatbīb olınmış idi. Ṭoḳsan sekiz Receb'inde Maʿrifetu'llāh Efendi yirine Rodos fetvāsına naḳl olındı. Biñ üç Receb'inde ʿazl olınup yiri Baġdādī-zāde'ye müyesser oldı. Biñ beş Ramażān'ında Potur Ṣāliḥ yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Edrineli ʿAlī Çelebi maḫlūlinden altmış aḳçe ile Edrine Dārü'l-ḥadīṣi'ne[7] terfīʿ olındı. Biñ sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde Şücāʿ Efendi yirine Maġnisa fetvāsı virildi. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḳavalalı-zāde yirine Edrine'de Sulṭān Selīm Ḫān Medresesi iḥsān olındı. Biñ on Ṣafer'inde Potur Ṣāliḥ yirine Maġ-nisa Murādiyyesi ile itmām-ı meṣāliḥ itmiş idi. Biñ on bir[8] Ṣafer'inde ḫaber-i intiḳāli vāṣıl olup medresesi Teẕkireci Aḥmed Efendi'ye virildi.

1 "Mümin hakkında iyi olduğuna dair hüsn-i zân beslemek gerekir."
2 Nāẓır-zāde ʿÖmeri:Aydınī ʿÖmer Efendi SE
3 - SE
4 316a E
5 Naṣīb olup SE
6 Ṣoġuḳḳuyı:- R1
7 ḥadīṣine:ḥadīṣ Medresesi'ne SE
8 - R1, SE

Mevlānā-yı mezbūr pīr-i muʿammer ü maʿmūr, ṣāliḥ ü dīndār, dīde-dūz-i ṣafaḥāt-ı iʿtibār idi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Ṣaruḫānī Muṣlī Çelebi)

"Ṣaruḫānī Muṣlī Çelebi" dimekle meşhūr ve kemāl-i istīhāl ile zebān-zed-i cumhūr idi. Baʿżı ʿulemādan iḥrāz-ı rütbe-i mülāzemet ve taḥrīk-i dā'ire-i müderrisīn olmaġ-içün taḥrīk-i pā-yı pergār-ı himmet eyleyüp bi-ḥasbi'l-ʿāde devr-i menāzil-i ifāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan altı Receb'inde müteveffā Süfyān yirine Burūsa'da Emīr Sulṭān Medresesi iḥsān olındı. Biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde müteḳāʿid olan Velī Beg-zāde yirine Ḳapluca pāyesine pā-yı himmet ḳodı. Biñ on iki Cemādiye'l-ūlā'sında ʿIydī Efendi yirine Maġnisa fetvāsı virildi. On üç Cemādiye'l-āḫire'sinde teḳāʿüd ṭarīḳı ile ʿazl olınup manṣıbı Velī Efendi'ye virildi. Anlar ḳabūl itmeyicek Ḳaraca Aḥmed Efendi'ye tevcīh olındı. Ol daḫı redd eyleyicek[1] Ḳırbac ʿOs̱mān Efendi'ye ʿarż olındı. Ol daḫı germ-istiġnā olıcaḳ belde-i mezbūrede Tekye Medresesi ile müteḳāʿid olan Aḳ Muṣlī'ye inʿām olınup zelzele-i nā-ḳabūlī ārām buldı. Biñ on altı Receb'inde āḫirīn-i ḫalefi olan Aḳ Muṣlī maḥlūlinden[2] mükerreren Maġnisa fetvāsı virilmiş idi. İfade vü iftā üzere ʿömrini ifnā eyleyüp on yedi Cemādiye'l-ūlā'sında ḫaber-i intiḳāli vāṣıl ve yirine Ḫayre'd-dīn-zāde ʿAbdu'llāh Efendi mesned-ārā-yı feżā'il oldı.

Mevlānā-yı mezbūr kemāl-i dāniş ile meşhūr, faḳīh ü uṣūlī, **[320b]** yārānuñ maʿḳūli idi.

el-Mevlā ʿAbdu'r-raḥmān (Ḳara ʿAbdu'r-raḥmān Efendi[3])

Tercemesi sebḳ iden Kefe Müftīsi Süleymān Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı ercümendi Ḳara ʿAbdu'r-raḥmān Efendi ʿdür. Ḥālet-i ṣıġarından mānend-i hilāl, kesb-i kemāle iştiġāl idüp ṣafḥa-i bedr-i temām gibi taḥṣīl-i sevād ve tekmīl-i mertebe-i istiʿdād eyledükden ṣoñra şeyḫü'l-islām Çivi-zāde Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle ber-murād olmış idi. Ḳarīne-i ḥāl pey-ender-pey

1 Redd eyleyicek:ḳabūl itmeyüp SE
2 187b SE
3 - R1, E

merāḥil-i ṭarīḳ-ı tedrīsi ṭayy iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört senesi evāḫirinde Vezīr-i A'ẓam Sinān Paşa Yeñişehr'de inşā itdügi medreseyi ḳable'l-binā bunlara i'ṭā itmişler idi. Ṭoḳsan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Ebü'l-meyāmin Muṣṭafā Efendi yirine İstanbul'da olan medrese-i celīleye taḥrīk olındılar. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde selef-i bāhirü'ş-şerefleri yirine Zāl Paşa Sulṭānī pāyesine pā-yı himmet ḳodılar. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde senedleri mesned-i vezāretden zā'il olup bunlaruñ daḫı[1] de'ā'im-i ḳaṣr-ı iḳbāli mütezelzil olmağın 'Abdu'l-ḥalīm-i Mar'aşī yirine Edrine'de[2] Üçşerefeli'ye naḳl olındı. Biñ bir Receb'inde zülāl-i devletleri rūd-ḫāne-i ḳadīmine 'avd eyleyüp Memik-zāde yirine Ḳahriyye'ye tebdīl olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde selef-i sālifi Muṣṭafā Efendi 'aḳabince Ṣaḥn-ı Semān'a ḫırām idüp biñ üç Şa'bān'ında Vıḥvıḥek yirine Şeh-zāde Medresesi ile beḳām olup biñ dört Cemādiye'l-āḫire'sinde yine Muṣṭafā Efendi yirine Süleymāniyye rütbesi ile ikrām olınup biñ altı Receb'inde Memik-zāde yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymāniyye ile devresin itmām itmiş idi. Biñ sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ayāşī yirine Şām-ı şerīf ḥükūmeti ile teşrīf olındı. Biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Kāmī-zāde[3] maḥlūlinden Ḳara Āmid ḳażāsına naḳl olındı. Ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyleyüp biñ on Ṣafer'inde māni'-i devletleri olan Ṣun'u'llāh Efendi mesned-i iftādan ma'zūl olduḳda ḫalefleri İskender-zāde yirine Şām-ı şeref-encām[4] ḳażāsına i'āde[5] olındılar. Biñ on bir Rebī'u'l-evvel'inde Potur Ṣāliḥ maḥlūlinden Medīne-i Münevvere ḳażāsına naḳl[6] olındılar. Biñ on iki Cemādiye'l-āḫire'sinde 'azl olınup Zeyne'l-'ābidīn Efendi cā-nişīn olmış idi. On dört Cemādiye'l-ūlā'sında şeyḫü'l-islām, veliyyü'n-ni'am-ı enām Ḥüseyn Efendi ḥażretleri yirine maḥrūse-i Burūsa ḳażāsı in'ām olındı. On beş Ṣafer'inde 'azl olınup Vıḥvıḥek Efendi mesned-ārā-yı ḥükūmet oldı. On altı Şa'bān'ında Bostān-zāde Yaḥyā Efendi ḥażretleri[7] yirine

---

1 - R1, E
2 316b E ("Üç" kelimesi mükerrer yazılmıştır.)
3 Kāmī-zāde:Kāmī Efendi SE
4 Şām//encām:Şām SE
5 naḳl SE
6 i'āde SE
7 - SE

Ġalaṭa ḳażāsı ʿināyet olındı. On yedi Şevvāl'inde marażı ḥālinde infiṣāl vāḳiʿ olup manṣıb-ı mezbūr-ı ṣadāretden müteḳāʿid Kemāl Efendi ḥażretlerine arpalıḳ taʿyīn olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde intiḳāl ve riyāż-ı ḳudse irtiḥāl itdiler[1]. Emīr Buḫārī Türbesi muḳābilinde Ḳāżīʿasker ʿAbdu'r-raḥmān Efendi merḳadi[2] civārında medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr aḫlāḳ-ı **[321a]** kerīme ile meşhūr, saḫī vü niʿmet-güẕār, gül-i raʿnā gibi süfre-güşā vü direm-nis̱ār, mā'il-i şevket ü ʿunvān, kām-baḫş ü kām-rān idi. Devlet-i vezīr-i Āṣaf-naẓīrde eyyām-ı tedrīsi kemāl-i cāh u celālle güẕār idüp merciʿ-i ehālī ve murād-baḫş-ı esāfil ü eʿālī olmış idi.

Bed-mestī-i devlet es̱nāsında baʿż-ı ṭıflāne eṭvārı ve nev-devletlere maḫṣūṣ ṭurfe ṭurfe kirdārı ẓuhūr iderdi. Cümleden biri cāme-i cedīd-i gül-gūn-ı ṭurfe[3]-ṭırāz[4] ile cilve-i nāz iderken dāmenin baṣup sekte-i saḳṭa vāḳiʿ olduḳda ol cāme-i nā-kāme rencīde-ḫāṭır olup nice yıllar naẓardan dūr ve iltifātdan mehcūr itmiş idi. Naḳl olınur ki taʿzīr ü te'dīb ve ḥabs ü tenkīb kemālin bulduḳda bir gün şikāf-ı dūlābdan nigāh-ı tīz-i ġażab-āmīz idüp " ʿAcebā ol ḫabīs̱-pīş-i ḫod-ber-pā, pezīrā-yı ṣalāḥ u pāk-dāmen-i fevz ü felāḥ oldı mı?" didükde erbāb-ı meclis iḥsās-ı luṭf u kerem ḳılup āḫir vesāṭet-i şefāʿat ile taḫlīṣ-i girībān-ı töhmet idüp maẓhar-ı ʿafv ü ʿināyet olmış ve saʿy-i miyānciyān-ı siḥr-āferīn ile eski maḳāmını bulmış idi. *Raḥmetu'llāhi teʿālā ʿaleyhi.*

el-Mevlā ʿÖmer (Ḳızıl[5] ʿÖmer Efendi)

Vilāyet-i Ṣaruḫān'dan nümāyān olup taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān itdükden ṣoñra Birgili Muṣṭafā Efendi'nüñ Ṣaḥn'da iʿādesi ḫidmetinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīsde mürāʿāt-ı merāsime müdāvim olmış idi. ʿAlā ḥasbi'l-ʿāde, ṭayy-ı menāzil-i ifāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on üç Ṣafer'inde Bülbül-zāde Efendi yirine Gegivize'de Muṣṭafā Paşa müderrisi olmış idi. On beş Cemādiye'l-ūlā'sında ḳabūl itmeyen ʿAlī Çelebi yirine Selānik fetvāsına naḳl

1 irtiḥāl itdiler:istiʿcāl eylediler SE
2 - SE
3 - SE
4 E'de "ṭırāz" kelimesi "gül-gūn" kelimesinden sonra da yazılmıştır.
5 Ḳızıl Ṣaruḫānī SE

olındı. On altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde fevt olan Aḳ Muṣlī yirine Mağnisa'da vāḳi' Tekye Medresesi'nde tekye-zen-i[1] visāde-i ifāde olmış idi. On yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde rıḥlet idüp medresesi Ḥamīdī Nūru'llāh Efendi'ye 'ināyet olındı.

Mevlānā-yı merḳūm mā'il-i iḳtinā-yı s̱emerāt-ı 'ulūm, ṣāliḥ u ṣāfī-fu'ād, mü'min-i pāk-i'tiḳād idi.

Naḳl olınur ki vefātından birḳaç gün muḳaddem vāḳı'ada görür ki ḫalḳ-ı 'ālem kendüyi el üzere götürürler. Neye uğraduğın bilüp tedārik-i umūr-ı āḫirete meşğūl olur. Çoḳ zemān geçmedin ta'bīri ẓāhir ve 'ömri āḫir olur.

el-Mevlā Zekeriyyā (Zekeriyyā Efendi[2])

Ḫāṣṣ bāğçe ḫ˅āceliğından mülāzım[3] ve bostāncıbaşı tevābi'inden olmağla ri'āyeti lāzım olup iltizām-ı mesālik ve iḳtiḥām-ı ma'ārik iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ yedi Rebī'u'l-evvel'inde Ẕü'n-nūn Efendi yirine Nevbet-ḫāne Maḥallesi'nde vāḳi' Aḥmed Paşa Medresesi'ne müderris olmış idi. Ba'dehu ma'zūl ve güşe-gīr-i ḫumūl olup biñ on Şa'bān'ında Ḥabīb Efendi yirine Sittī Ḫātūn Medresesi naṣīb olmış idi. Biñ on sekiz Ṣafer'inde irtiḥāl ve medrese-i maḥlūle Receb Efendi ḫidmetlerine intiḳāl itmiş idi.

Mevlānā-yı müşārün-ileyh, *en'ama'llāhu 'aleyh* kemāl-i belāhetle meşhūr ve ol vesīle ile müstaḥiḳḳ-ı cinān u ḥūrdur.

el-Mevlā Ḥüsām (Ḥüsām-ı Sinobī[4])

Cezīretü'l-'uşşāḳ 'unvānı ile meşhūr-ı āfāḳ olan belde-i Sinob'dan ẓāhir ve edīm-i isti'dādı isāle-i zülāl-i 'ilm ü 'irfān ile ṭayyib ü ṭāhir olup Şeyḫü'l-İslām Ṣun'u'llāh **[321b]** Efendi ḫidmetinde ḳā'im ve fetvā emāneti muḳābelesinde mülāzım olmış idi. Ḳarīne-i ḥāl seyr-i muḳanṭarāt-ı 'izz ü iḳbāl iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on altı Rebī'u'l-evvel'inde 'Araboğlı yirine Pervīz Efendi müderrisi olmış idi. On sekiz Ṣafer'inde fevt olup medresesi 'Abdu'llāh Efendi'ye naṣīb oldı.

1 317a E
2 - SE
3 188a SE
4 Ḥüsām-ı Sinobī:Sinobī Ḥüsām SE

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥ ile meşhūr, sedīdü'l-fiʿāl, şedīdü'l-iştiġāl idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Fīrūz Ketḫudā-zāde)

Vezīr-i Aʿẓam Aḥmed Paşa'nuñ ketḫudāsı ve cümletü'l-mülk-i devlet-i bī-beḳāsı olan Fīrūz Ketḫudā'nuñ maḫdūm-ı ḫāṭır-fürūzıdur. Kesb-i sermāye-i ʿilm ü maʿrifet ve baʿż-ı eşrāfdan şeref-i mülāzemet idüp tekmīl-i ṭarīḳ-ı tedrīse himmet itmekle ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ sekiz Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿIydī Efendi yirine Kepenekci Sinān Medresesi iḥsān olınmış idi. Biñ on sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde fevt olup medrese-i maḥlūle ile Ḳara Ḫalīl Efendi tebcīl olındı.

Mevlānā-yı mezbūr menzile-i ḳabūlden dūr ve derece-i iʿtibārdan sāḳıṭ u mehcūr degüldür. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyhi.*

el-Mevlā Şeyḫ Meḥemmed (Maḫdūm-ı Kemāl Efendi[1])

Ṣadr-ı ʿālī-ḳadr-ı celīlü'l-ḫiṣāl Ṭaşköprī-zāde Kemāl Efendi ḥażretlerinüñ maḫdūm-ı ferḫunde-aḫteri ve ol deryā-yı fażl ü ʿirfānuñ gevher-i şehvār-ı ṣāfī-cevheridür. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan tārīḫinde şehristān-ı ḳademden ṭayy-ı merāḥil-i ʿadem ve maʿmūre-i vücūda vażʿ-ı ḳadem ḳılmış idi. Tārīḫ-i vilādeti "Maḫdūm-ı Mükerrem"dür (990).[2] Vālid-i ʿālī-şānlarından istifāża-i envār-ı ʿilm ü dāniş ve iktiḥāl-i kuḥlu'l-cevāhir-i fażl ü bīniş ḳılup āheng-i mürāʿāt-ı merāsim-i ṭarīḳ ve devr-i menāzil-i ders ü taḥḳīḳ eyledükde Şeyḫü'l-İslām Ṣunʿu'llāh Efendi āstānesinde devre-i ḥareketi temām olup biñ ṭoḳuz tārīḫinde ḫidmet-i iʿādelerinden mülāzemetle bekām olmış idi. Biñ on bir senesinde ḳırḳ aḳçe ile Cānbāziyye müderrisi olmış iken ol esnāda vālid-i mācidleri Anaṭolı ṣadrı olup biñ on iki evā'ilinde on aḳçe teraḳḳī ile ḫāric rütbesine ʿāric olmışlar idi. On üç Rebīʿu'l-āḫir'inde Seyfī-zāde Muṣṭafā Çelebi yirine Yeñi ʿAlī Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındılar. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḳaraca Aḥmed Efendi yirine Ḫānḳāh pāyesin[3] tekyegāh itdiler. On altı Rebīʿu'l-āḫir'inde Ṣunʿu'llāh Efendi maḫdūmı maḥlūlinden Ḫāṣekī pāyesine terfīʿ olındı. On yedi[4] Cemā-

1 Maḫdūm//Efendi:Kemāl Efendi-zāde SE
2 مخدوم مكرم
3 Medresesi'n SE
4 317b E

diye'l-ūlā'sında Laṭīf-zāde yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām itmiş idi. On sekiz Rebī'u'l-āḫir'inde maraż-ı ṭā'ūndan intiḳāl ve riyāż-ı kes̱īrü'l-ḥıyāż-ı ḳudse isti'cāl eyledi. Manṣıb-ı maḥlūl ile Kec-dehān 'Abdu'llāh Efendi müreffehü'l-ḥāl olmış idi. 'Āşıḳ Paşa ḥareminde ceddi ḳurbında medfūndur.

Maḫdūm-ı merḳūm ḳıdve-i maḫādīm-i 'ulemā-yı Rūm, cebīn-i aḥvālinden şu'ā'-ı sa'ādet fā'iżü'n-nūr, envār-ı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ṣāḥib-i ẓuhūr, nev-bāve-i būstān-ı necābet, maḫdūm-ı 'ālī-himmet idi. Ḥayf ü ṣad ḥayf ki[1] nūr-ı kemāl-i muntaẓar, ṣafḥa-i şühūdda cilveger olmadan ḥaylūlet-i ġamām-ı ḥimām maṭla'-ı ümmīdini maġrib-i tīre-şām-ı ẓalām eyledi.

Şürūḥ-ı **[322a]** *Miftāḥ*'a intisābı ve 'ilm-i edebden vāye-i niṣābı olup bī-bedel taḳrīżleri ve 'Arabāne eş'ārı vardur[2].

el-Mevlā Meḥemmed (Sa'dī-zāde Efendi)

Gülistān-ı ḳadr ü i'tibāruñ sünbül-i sa'dī gibi şöhre-bendi, Sa'dī-zāde Efendi'dür. Kevkeb-i sa'd-iḳtirān-ı vücūdı cilve-sāz-ı evc-i şühūd olalı istifāża-i envār-ı 'ilm ü 'irfān içün ifāża-i nūr-ı[3] çeşm-i cān idüp ḳanāṭır-ı 'izz ü 'alāya ṣu'ūd ḳaṣdına ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ-ı 'ilme sevḳ-ı vüfūd-ı mechūd eyledükde ḥareketi şeyḫü'l-islām, naḳīb-i sādāt-ı kirām Ma'lūl-zāde Meḥemmed Efendi āstānesinde temām olup şeref-i mülāzemetleri ile vāṣıl-ı ser-menzil-i maḳṣūd olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi;

Beyt Iraḳlardan gelen āb-ı serāy-ı ḫusrevānāsā
Felek cā-yı ḳarārum gāh pest eyler gehī 'ālī

mażmūnı ḥasb-ı ḥāli olup bi-ḥasbi'l-istīhāl ḳırḳ aḳçe medreseden infiṣāl üzere iken biñ iki Ramażān'ında Muṣlī Efendi[4] yirine Ḥaydar Paşa Medresesi ile nā'il-i āmāl olmış idi. Biñ dört Receb'inde Su'ūdī-zāde yirine Rüstem Paşa'ya

1 - R1, E
2 SE'de biyogafinin sonunda "Tabīb Beg-zāde'nüñ 'ilm-i ṭıbdan 'Ravża' nām kitābına taḳrīẓdür." İfadesinin altında Arapça bir manzume mevcuttur. Diğer nüshalarda bulunmadığından dolayı bu kısım metne dâhil edilmemiştir.
3 188b SE
4 Çelebi SE

taḥrīk olınup biñ altı Receb'inde Ḥasan Paşa Bekri yirine Mihrümāh Sulṭān pāyesi iḥsān olınup biñ sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Emīr 'Alī Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Biñ ṭoḳuz Ṣafer'inde Kākülperīşān Şeyḫī Efendi yirine İzmir ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olup biñ on Muḥarrem'inde 'Abdu'l-mü'min Efendi yirine Baġdād-ı dārü's-selām ḳażāsına naḳl ile bülend-maḳām olmış idi. Biñ on bir Ramażān'ında 'azl olınup Ṭursun-zāde 'Abdu'llāh Efendi ḳā'im-maḳām oldı. Biñ on üç Receb'inde Nişāncı-zāde yirine Üsküdār ḳażāsı ile ikrām olınup biñ on dört Ẕi'l-ḥicce'sinde selefi i'āde ve bunlar gūşe-i istirāḥatde ḳarār-dāde ḳılındı[1]. Biñ on beş Ẕi'l-ḳa'de'sinde Vaḥyī-zāde yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı ile dīde-i iḳbāli tenvīr ve mesned-i iclālde cāy-gīr ḳılındı. Biñ on yedi Receb'inde 'azl olınup ol manṣıb-ı celīl ile Rāzī Efendi tebcīl olındı. Biñ on sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinüñ yigirmi ikinci güni sa'du's-su'ūd-ı ferḫunde-ṣu'ūd-ı rūḥı burc-ı bedenden ġārib ve mā'u'l-ḥayāt-ı zindegānīsi ḫāk-i vücūdında ġā'ir ü ġā'ib olmış idi. Dāḫil-i sūrda Keskin Dede Tekyesi ḥaẓīresinde medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr mekārim-i aḫlāḳ ile meşhūr, ḳażāsında ṭahāret-i ẕeyl-i himmet ü nezāhetle 'alem, icrā-yı aḥkām-ı şer'iyyede müsellem-i 'ālem, sālik-i rāh-ı müstaḳīm ü sevī, tīġ-i bāzū-yı şer'-i Muṣṭafavī, vecīh ü vaḳūr u cāme-zīb, 'imāme-i mollāyānesi ġamāme-i sefīd gibi dil-firīb, ḥākim-i ṣāḥib-i ihtişām idi.

el-Mevlā Velī (Ḳaramanī[2] Velī Efendi)

Diyār-ı Ḳaraman'dan ẓuhūr ve kevkeb-i ẕāt-ı ferḫunde-ferri mānend-i mülk-i bāḫter ol ser-zemīne feyż-i nūr idüp cebīn-i ḥāli cilvegāh-ı pertev-i şu'ūr ve ṭarḥ-ı şu'ā'-ı feyż-i mevfūr olduḳda fürūġ-ı meş'ale-i hidāyet ile ṭarīḳ-ı 'ilme 'azīmet ve ḳıble-i iḳbāl-i erbāb-ı kemāle sevḳ-ı rāḥile-i himmet idüp ṣadr-ı 'ālī-ḳadr Mollā Aḥmed Efendi ḫidmetlerinden[3] iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet eyledükden ṣoñra birḳaç pāyeye **[322b]** irtifā ve izzet ü iḳbāle iltiḳā iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ altı Şa'bān'ında Vaḥyī-zāde yirine Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne vāṣıl, biñ yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde[4] 'Aṭūfī yirine Rodos fetvāsına

1 Biñ//ḳılındı:- E
2 R1, E
3 Efendi ḫidmetlerinden:Efendi'den SE
4 318a E

nā'il olmış idi. Biñ on Ṣafer'inde Ayaṣoluḳ Müftīsi Beñli-zāde ile medreselerini tebdīl ve her biri āḫaruñ manṣıbına naḳl ü taḥvīl olınmış idi. Bunlar ḳabūl itmemekle selef ü ḫalef yirinde ibḳā ve ikisi daḫı maḳāmlarında muḳīm ü pā-ber-cā ḳılındı. Biñ on bir Ṣafer'inde 'azl olınup yirine hem-şehrīsi Bālī Efendi naṣb olındı. Biñ on üç Cemādiye'l-ūlā'sında Mollā Aḥmed-zāde Nūḥ[1] Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Birḳaç günden ṣoñra Ṣaruḫānī Muṣlī Çelebi yirine Maġnisa fetvāsına naḳl olındı. Ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Ṣalıncaḳ Rıḍvān yirine Şire ḳażāsı iḥsān olındı. Māh-ı Şevvāl evā'ilinde[2] müteveffā 'Iydī Efendi yirine Maġnisa ḳażāsına[3] naḳl olındı. On altı Şa'bān'ında 'azl olınup manṣıbı Süleymān Efendi'ye tevcīh olınmış idi. On yedi Muḥarrem'inde ḫalefi yirine tekrār Maġnisa ḳażāsı tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında[4] 'azl olınup Ṣaḥn'dan Baba Tāc Efendi iz'āc olındukda ḳabūl itmemekle bunlar ibḳā, anlar 'azle mübtelā ḳılındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde s̱āniyen 'azl olınup manṣıbı Ḥelvācı-zāde'ye virilmiş idi. Ol daḫı ḳabūl itmeyicek tekrār[5] ibḳā olındı. On sekiz Rebī'u'l-evvel'inde s̱ālis̱en 'azl olınup Nevālī-zāde Żiyā'e'd-dīn Efendi'ye teklīf olındı. Ol daḫı istiġnā idicek māh-ı Cemādiye'l-āḫire'de Köse Maḥmūd Efendi'ye 'ināyet olındı. Şehr-i mezbūruñ evāḫirinde 'alīlen İstanbul'a gelüp māh-ı Receb'üñ ġurresinde manṣıb-ı ḥayātdan munfaṣıl ve nevvāb-ı ḳuvā-yı bedeni ḥükūmet-i eṭrāfdan mün'azil oldı.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ṣalāḥ ile müte'ārif ü meşhūr, ebkār-ı efkār-ı 'ilmiyyenüñ velīsi ve ḥikmet-i 'aliyyenüñ Ebū 'Alī'si, ḥākim-i ḥāsim, mesned-i ḥükūmetde seyf-i ṣārim idi. Belde-i Maġnisa'da ḥüsn-i sīreti şöhre-i āfāḳ olup 'arż u maḥżar ile taḫt-ı ḥükūmeti erbābından pey-der-pey 'arż-ı şükrān ü rıżā olınmaġın dört buçuḳ sene miḳdārı mesned-i ḳażāda ibḳā olınmış idi. Medīne-i mezbūreye zemān-ı ḥükūmetinde sūr yapdurup bir iki def'a Celālī ile müdāfa'a itmiş idi.

---

1 - SE
2 Şevvāl evā'ilinde:Şevvāl'de R1, E
3 Fetvāsına E
4 Āḫiresinde R1
5 Yirinde SE

el-Mevlā Maḥmūd (Mih̯alicli[1] Maḥmūd)

Belde-i Mih̯alic'den ẓuhūr itmişdür. Būstān-ı ʿilm ü ʿirfāndan nev-bāve-çīn-i murād ve dāh̯il-i zümre-i erbāb-ı istiʿdād olup baʿż-ı ʿulemādan mülāzım ve ʿazm-i ṭarīḳ-ı tedrīse cāzim olduḳda menāzil-peymā-yı merātib ve mıṣṭaba-pīrā-yı menāṣıb olaraḳ ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on yedi Cemā-diye'l-ūlā'sında Manav ʿAbdu'l-bāḳī yirine Defterdār Maḥmūd iḥyā eyledügi Emre H̯ᵛāce Medresesi iʿṭā olınmış idi. Biñ on sekiz Şaʿbān'ında fevt olup yiri-ne Berber-zāde naṣb olındı.

Mevlānā-yı merḳūm ṭālib-i iḳtinā-yı s̱emerāt-ı ʿulūm, mü'min-i[2] müteşer-riʿ, dervīş-nihād u mütevāżıʿ idi.

el-Mevlā Tāce'd-dīn (Baba Tāc Efendi)

Diyār-ı Ḳaraman'dan ẓuhūr idüp ser-nihāde-i dergāh-ı cihān **[323a]** -penāh-ı vücūd ve āşinā-yı deryā-yı[3] rūşenā-yı şühūd olduḳda "Baba Tāc Efen-di" dimekle meşhūr ve Lāle-ʿiẕār-zāde h̯ᵛācelıġı ile maʿrūf-ı cumhūr olmış idi. Dārü'l-mülk-i Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳudūm ve devre-i mecālis-i erbāb-ı rüsūm idüp h̯āk-i pā-yı ʿulemāyı zīver-i tāc-ı iʿtibār ve mih̯-i süm-i semend-i aʿyā-nı küngüre-i iklīl-i iftih̯ār bilüp Küçük Muṣṭafā Efendi h̯idmetlerine vāṣıl ve şeref-i mülāzemetlerine nā'il olduḳdan ṣoñra ḳaṭʿ-ı menāzil ve ṭayy-ı merāḥil iderek ḳırḳ aḳçe ile Nişāncı-i ʿAtīḳ Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ altı Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿAlī Beg-zāde Şāh Çelebi yirine Zeynī Çelebi Medresesi viril-miş idi. Biñ on Şaʿbān'ında İstanbulī ʿAlī Çelebi yirine Ḳāsımpaşa Medrese-si'ne taḥrīk olındı. Biñ on bir Ramażān'ında Şunʿī Efendi yirine Üçşerefeli[4] pāyesine terfīʿ olındı. Biñ on üç Cemādiye'l-āh̯ire'sinde Emīr-i Ṣāḥib-tāc yirine Amāsıyye fetvāsına naḳl olınup ḳabūl itmedükde h̯alef ü selef yirlerinde ibḳā olındılar. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Ẕü'n-nūn Efendi yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Edri-ne'ye ḥareket itdiler. On altı Ṣafer'inde Ṣaḥn Müderrisi ʿAlī-i H̯ᵛābī altmış aḳçe ile dārü'l-ḥadīs̱e gidüp mübādele ṭarīḳı ile bunlar Ṣaḥn'a gelmiş idi. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Velī Efendi yirine Maġnisa ḳażāsı virilmiş idi. Ḳabūl it-

1 Mih̯alicī R1
2 Mü'min-i:mü'min ü SE
3 189a SE
4 318b E

meyüp 'azl iḫtiyār eyledi. On sekiz Şevvāl'inde nā-kām ü nā-ümmīd müddet-i 'azli medīd olup;

Beyt Bī-derd iken dil gūyiyā bir miġfer-i pūlād idi
Şimdi ḫadeng-i cevr ile tāc-ı ḳalender kendüdür

neşīdini tekrār iderek üftāde-i ḫāk-i fenā ve ser-dāde-i ṣaḥrā-yı beḳā olmış idi.

Mevlānā-yı merḳūm ṣafḥa-gerdān-ı esfār-ı 'ulūm, fenn-i luġate şedīdü'l-i'tinā ve *Terceme-i Ḳāmūs*'a mübtelā idi.

el-Mevlā Tāce'd-dīn (Teẕkireci[1] Tāce'd-dīn)

Medīne-i Anḳara'da perverde ve deryā-yı 'ademden ser-ber-āverde olup temhīd-i muḳaddimāt-ı 'ulūm ve teşyīd-i mebānī-i manṭūḳ u mefhūm eyledükde āheng-i ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ ve devr-i mecālis-i ders ü taḥḳīḳ eyleyüp şeyḫü'l-islām, ṣadru'l-'ulemā'i'l-a'lām Ḳāżī-zāde Efendi ḫidmetlerine intisāb ve feyż-i naẓarları ile iktisāb-ı şeref-i bī-ḥisāb itmiş idi. Ṭoḳuz yüz seksan üç tārīḫinde mollā-yı merḳūm def'a-i ŝāniyede ṣadr-ı Rūm oldukda teẕkirecilikleri ḫidmetinden mülāzım ve ba'ż-ı medārisde müdāreseye müdāvim olup ḳırḳ aḳçe ile Silivri Medresesi'nden ma'zūl iken biñ bir senesi Receb'inde Ṭarsūsī yirine Berġos'da Meḥemmed Paşa müderrisi olmış idi. Biñ dört Muḥarrem'inde selefi yirine meşrūṭası Fetḥiyye'ye taḥrīk olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Baġdādī-zāde yirine Rodos fetvāsına gönderilüp ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Biñ sekiz Receb'inde Oḫrili Ḥüsām Efendi[2] yirine Edrine Dārü'l-ḥadīŝi[3] in'ām olındı. Biñ on Şa'bān'ında Ḫayre'd-dīn-zāde 'Abdu'llāh Efendi yirine Anḳara fetvāsı tevcīh olındı. On üç Şevvāl'inde 'azl olınup selefi i'āde ve mesned-ārā-yı iftā vü ifāde ḳılındı. On beş Ẕi'l-ḳa'de'sinde **[323b]** Ḳara Ḥabīb yirine Burūsa'da Ḳapluca Medresesi 'ināyet olındı. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında 'Abdu'llāh Efendi yirine tekrār Anḳara fetvāsı tefvīż olındı. On sekiz ḫilālinde intiḳāl idüp manṣıbı Anḳaralı Yaḥyā Efendi'ye virildi.

1 Teẕkireci Anḳaralı SE
2 - R1, E
3 Edirne Dārü'l-ḥadīŝi:Edirne'de Dārü'l-ḥadīŝ Medresesi SE

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr, faḳāhetde ser-efrāz, ṣalāḥ u ʿiffetle mümtāz idi. Ḳırḳdan maʿzūl iken Bostān-zāde Efendi daḫı teẕkirecilik ḫidmetinde istiḫdām ve maẓhar-ı luṭf u inʿām itmişler idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Zekeriyyā-zāde)

"Zekeriyyā-zāde" dimekle meşhūr ve rütbe-i iştihārı bu mertebeye maḳṣūrdur. Ṭarīḳ-ı pür-tevfīḳda cilve-nümā ve ḫūşe-çīn-i ḫırmen-i fażl-ı[1] ʿulemā olup Şeyḫü'l-İslām Ṣunʿu'llāh Efendi ḥażretlerinden nā'il-i şeref-i mülāzemet ve medāris-i ʿilmiyyede müştaġil-i ḫidmet olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿUşşāḳī-zāde yirine Ḥācī Ḥasan-zāde müderrisi olmış idi. Biñ on Cemādiye'l-ūlā'sında Rıḍvān Çelebi yirine Yeñi Nişāncı Medresesi'ne taḥrīk olındı. On üç Rebīʿu'l-āḫir'inde Kerīm Çelebi yirine Zāl Paşa ḫāricine vāṣıl oldı. On dört Rebīʿu'l-evvel'inde Teẕkireci Aḥmed Efendi yirine Ġażanfer Aġa pāyesine terfīʿ olındı. On yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḥelvācı-zāde yirine Ṣaḥn'a geldi. On sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Nevālī-zāde Żiyā'ī Efendi[2] yirine İzmir ḳażāsı iḥsān olındı. On sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde ḳāżī[3] iken āmāl-i dünyeviyyeden ḳażā-yı vaṭar ve neẓāre-i nüzhetgāh-ı cihāndan ḳaṭʿ-ı naẓar eyledi. Manṣıb-ı maḥlūl İpekli Meḥemmed Efendi'ye naṣīb oldı.

Mevlānā-yı merḳūm ṭālib-i intisāb-ı ʿulūm, nīk-nefs ü ṣāfī-ṭaviyyet olup ḫalḳla muʿāmelesi maḳām-ı ṣadāḳatda temekkün ü teṡebbüt ve yārān-ı ṭarīḳuñ anlar ḥaḳḳında aṣıl ḳarār-dādesi[4] قل الخير و الا فاسكت emr-i vācibü'l-imtiṡāli idi.

el-Mevlā Aḥmed (Teẕkireci[5] Aḥmed Efendi)

Vilāyet-i Aydın dāḫilinde "Kestel" nām belde-i maʿmūreden bedīd ve gerden ü gūş-i istiʿdādı ḥuliyy-bend-i cevāhir-i dāniş ü dīd olup ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilme germ-ʿinān-ı ʿazīmet ve bāb-ı erbāb-ı feżā'ilde gerden-nihāde-i maḳām-ı ḫidmet olduḳdan ṣoñra ṣadr-ı ʿālī-ḳadr Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi ḫid-

---

1 Fażl-ı:fażl u SE
2 Żiyā'ī Efendi:- R1, E
3 319a E
4 "Ya hayırlı, iyi şeyler söyle; ya da sus!"
5 Teẕkireci Kestelli SE

metlerinüñ[1] Kaʿbetü'l-iḳbāl-i āstānelerine rūy-māl ve teẕkirecilik cihetinden[2] mülāzemetle taḥṣīl-i āmāl itmiş idi. Ḳarīne-i hal menāzil-i rāh-ı tedrīsde efşür-de[3]-pā-yı niṣīb ü firāz ve uzunca ova merḥalesinde efsürde-i vādī-i dūr u dırāz olmış iken biñ dört Şevvāl'inde Ḥüsām Efendi yirine Sekbān ʿAlī Medresesi'n cā-yı ārām itmiş idi. Biñ on Cemādiye'l-ūlā'sında imām-ı sulṭānī Cellād-zā-de yirine Zāl Paşa ḫāricine ʿāric olmış idi. Biñ on bir Ramażān'ında Ḥasan Efendi yirine Ġażanfer Aġa pāyesine terfīʿ olındı. On iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Mıṣr ḳużātından Tāce'd-dīn mevleviyyete vuṣūl içün taḥille ṭarīḳı ile ol medreseye uġrayup yine bunlar ibḳā olındı. Biñ on dört Rebīʿu'l-evvel'inde[4] Ḳaragülmez Efendi yirine Ṣaḥn'a gelüp ol esnāda Müftī Muṣṭafā Efendi birāderi Çelebi Ḳāżī yirine Anḳara ḳażāsı virilmiş idi. Ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār eyledi. On altı Ṣafer'inde **[324a]** Sinān-zāde yirine tekrār Ṣaḥn Medresesi virildi. On yedi Ṣafer'inde ʿÖmer Efendi maḥlūlinden Maġnisa Murādiyyesi'ne īṣāl olındı. On sekiz Ṣafer'inde ʿālem-i āḫirete sefer ḳılup medrese-i maḥlūle Ṭālib ḫışmı[5] Sinān Efendi'ye muḳarrer ḳılındı.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ u ʿiffetle meşhūr, ʿilm ü kemālde müşārik-i emsāl, diyānet ü ṣıyāneti vāṣıl-ı derece-i kemāl idi. İstiḳāmet ü emānetle şöhre-bend olmaġın ekser-i kibār istiḫdāma rāġıb ve ḳassām u nā'ib itmege tālib olup müker-reren müẕekkir-i meṭālib olmaġla teẕkirecilik vaṣfı merḥūma ʿalem-i ġālib olmış idi. Birḳaç defʿa teẕkireci vü ḳassām ve dārü's-salṭanada ḳāżī olan ḥükkām-ı kirā-ma nā'ib-i menāb ü ḳā'im-maḳām olmış iken kemāl-i tenezzühinden maḍīḳ-ı muḍāyaḳadan ḫalāṣ ve füsḥatgāh-ı vüsʿate ṭarīḳ-ı menāṣ bulmamış idi. منّ الله تعالى بإحسانه وأدخله فسيح جنانه [6]

el-Mevlā Meḥemmed (Şānī Efendi[7]) {Şānī}

Diyār-ı Ḳaraman'da "Lārende" nām şehr-i meşhūrden dārende-i ḥükm-i hümāyūn-ı vücūd ve pedīdārende-i şān-ı ʿizzet-nişān-ı şühūd olmış idi. Taḥṣīl-i

1 ḥażretlerinüñ SE
2 ḫidmetinden SE
3 Efsürde SE
4 189b SE
5 - R1
6 "Yüce Allah ona güzellikle iyilikte bulunsun ve onu geniş cennetlerine dâhil etsin."
7 - SE

ʿilm ü kemāle sāʿī ve ādāb-ı erbāb-ı istiʿdādı mürāʿī olup muʿallim-i maḳām-ı Selīm Ḫānī ʿAtā'u'llāh Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle nā'il-i emānī olduḳdan ṣoñra ﴿كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾[1] mefhūm-ı kerīminden iḳtibās-ı envār idüp[2] ḳaṭʿ-ı merātib-i muʿtāde ile pāye-i erbaʿīne vāṣıl ve ḳırḳ aḳçe ile Ḫāṣköy'de Maḥmūd Paşa Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ bir Cemādiye'l-āḫire'sinde ṣadreyn-i fāżıleyn olan Bostān-zāde Meḥemmed Efendi ve Ṣunʿu'llāh Efendi ḥużūrlarında imtiḥān fermān olınup Nihālī Efendi ve Yavuz Efendi ile *Hidāye*'nüñ *Kitāb-ı Cihād*'ından oḳuyup risāleler yazduḳlarında baʿż-ı şuʿarā bu beytle[3] istiḥḳāḳların işʿār itmiş idi:

Beyt Bil Nihālī Yavuz aʿlā oḳudı
Līkin ammā ḳatı alçaḳ Şānī

Ḳarīne-i ḥāl[4] Nihālī Efendi ʿOs̱mān Paşa Medresesi ile ve Yavuz Efendi Ḳāsımpaşa Medresesi ile ikrām ü iclāl olınduḳda bunlar daḫı māh-ı Receb'de Celeb Meḥemmed Efendi yirine Ṭūṭī Laṭīf Medresesi ile taltīf ü teşrīf olındı. Biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde ḳabūl itmeyen Tāce'd-dīn Efendi yirine Rodos fetvāsına naḳl olındı. Biñ altı Rebīʿu'l-āḫir'inde Manṭıḳī ʿAlī maḥlūlinden Şām fetvāsı inʿām[5] olındı. Biñ yedi Şevvāl'inde Fenārī-zāde Maḥmūd Efendi maḥlūlinden Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup Nişāncı ḫışmı Şāh Efendi ḳā'im-maḳām oldı. Biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ṣūfī Meḥemmed Efendi yirine Marʿaş ḳażāsı iḥsān olındı. Biñ on Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup ḫalef-i sābıḳları Şāh Efendi mesned-i ḥükūmetini cāygāh eyledi. Biñ on bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ġazālī-zāde yirine Arżırūm ḳażāsı ile nā'il-i merūm olmış idi. On üç Ṣafer'inde ʿazl olınup selefi iʿāde ḳılındı. On beş Rebīʿu'l-evvel'inde Anḳara'ya naḳl olınan Vildān-zāde yirine Āmid ḳażāsında ḳarār-dāde ḳılındı. On altı Ṣafer'inde Gümişayaḳ yirine Arżırūm ḳażāsına naḳl olındı. On ṭoḳuz Ṣafer'inde intiḳāl eyleyüp manṣıb-ı maḥlūl mükerreren Nişāncı ḫışmı Şāh Efendi'ye maḥaṭṭ-ı riḥāl oldı.

---

1 Kur'ân-ı Kerîm, Rahmân Sûresi, 55/ 29, "… O, her gün yaratma hâlindedir."
2 كل//idüp:- R1
3 Beytle tertīb-i SE
4 319b E
5 Fetvāsı inʿām:fetvāsına naḳl SE

Mevlānā-yı merḳūm ṭālib-i maʿārif ü ʿulūm, maḫlaṣını taḥḳīḳ[1] içün naẓma ḳādir, mażmūn-ı bedīʿi beyża-i ʿAnḳā **[324b]** ve külīçe-i ʿamel-i kīmyā gibi nādir, nīk-nefs ü nezīhü'l-lisān, ḥasenü'l-aḫlāḳ u kerīmü'ş-şān idi.

el-Mevlā ʿAbdu'llāh (Ṭursun-zāde Feyżī[2] Efendi) {Feyżī}

Tercemesi sebḳ iden Ṭursun Efendi'nüñ maḫdūm-ı kihteri ve ʿAbdu'l-bāḳī Efendi'nüñ birāder-i ferḫunde-aḫteri Feyżī Efendi ḫidmetleridür. Esātiẕe-i kirāmdan istifāża-i envāʿ-ı maʿārif ü ʿulūm ve cehābiẕe-i fiḫām mecālis-i ʿilmiyyelerinde istifāde-i nevādir-i manṭūḳ u mefhūm ḳılup şeyḫü'l-islām, naḳīb-i sādāt-ı kirām Maʿlūl-zāde Efendi ḫidmetlerinden iktisāb-ı şeref-i mülāzemet, medāris-i ʿaliyye-i ʿilmiyyede *Ḥāşiye-i Tecrīd* ve *Miftāḥ* ifādesine himmet eyledükden ṣoñra ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl iken biñ bir Cemādiye'l-ūlā'sında Nişāncı Meḥemmed Paşa Medresesi temām oldukda ibtidā bunlara inʿām olındı. Biñ dört Şevvāl'inde İskender-zāde yirine Edrineḳapusı pāyesine sāye ṣaldılar. Biñ beş Şevvāl'inde Ġanī-zāde Efendi yirine Ġażanfer Aġa pāyesine taḥrīk olındılar. Biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿAzmī-zāde Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām idüp biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Muṣlī Efendi yirine Üsküdār'da Vālide Sulṭān Medresesi ile ikrām olınup biñ on Şevvāl'inde ʿAbdu'l-cebbār-zāde Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile teşrīf olındılar. Biñ on bir Ramażān'ında Saʿdī-zāde Efendi yirine Baġdād-ı dārü's-selām ḳażāsına naḳl ile itmām-ı merāsim-i iḥtirām olınmış idi. On iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup ʿAbdu'l-mü'min Efendi mesned-nişīn-i ḥükūmetleri oldı. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Ṣarı Ḫᵛāce yirine Eyyūb ḳażāsına manṣūb ve ḥükūmet-i ḫavāṣṣ-ı Ḳosṭanṭıniyye ẕāt-ı melek-simātlarına mensūb olmış idi. On yedi Muḥarrem'inde selefi iʿāde ve bunlar gūşe-i inzivāda ḳarār-dāde ḳılındı. On sekiz Şevvāl'inde Yoḳyoḳ Muṣliḥi'd-dīn Efendi yirine maḥrūse-i Üsküdār ḥükūmeti ile maẓhar-ı ʿināyet olmışlar idi. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında ḳażā-yı dīn-i vācibü'l-edā-yı cān ve ʿazm-i riyāż-ı kes̱īrü'l-ḥıyāż-ı cinān itmişler idi. Manṣıb-ı maḥlūl Nevālī-zāde Saʿdī Efendi'nüñ ʿıḳd-ı gerden-i cāhı ve Ḳāżī Çeşmesi ḳurbında vāḳiʿ ʿĀbid Çelebi Mescidi'nüñ ḥaremi kālbüd-i nūrānī-mesnedlerinüñ penāhı olmış idi.

1 Taḫlīṣ R1
2 - R1, E

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i ʿilmiyye ile meşhūr, mū-şikāf-ı daḳāʾiḳ-ı ʿArabiyye[1], ḥarīr-bāf-ı ḥaḳāʾiḳ-ı edebiyye, ʿulūm-ı ʿaḳliyyenüñ çābük-süvār-ı meydānı, fünūn-ı naḳliyyenüñ rāʾiż-i[2] yek-rān-ı ṭurfe-naḳl-i ṣabā-cevelānı, üslūb-ı taḥrīrde māhir, elsine-i s̱elās̱ede şiʿr ü inşāya ḳādir, ḥüsn-i kitābetde ḳalem gibi ʿalem, envāʿ-ı maʿārif ü ʿulūmda müsellem-i ʿālem idi.

Ās̱ār-ı celīlelerinden *Kāfiye Şerḥi*, *Cāmī*'ye merfūʿāta müntehī olınca ḥāşiyeleri ve tefsīr-i şerīfe müteʿalliḳ taʿlīḳātı ve şürūḥ-ı *Hidāye* ve *Miftāḥ*'a kelimātı vardur. *Ferāʾiż-i Muḥsin-i Ḳayṣerī*'ye iḳtidā eyleyüp lisān-ı Türkīde naẓm eylemişdür. Selīs ü ḫoş-āyende naẓmdur. Baʿdehu şerḥ eyleyüp īfā-yı merām eylemişdür. Müfīd ü muḫtaṣar es̱erdür. Muʿcizāt-ı enbiyā-yı ʿiẓām *ʿaleyhimü'ṣ-ṣalātü ve's-selām* ḥaḳḳında Türkī risāleleri vardur. Vādīsinde dil-nişīn ve muʿteberdür. **[325a]** İmlā-yı ḥücec-i şerʿiyye ve inşā-yı ṣukūk-i merʿiyyede māhir olmaġın taḥrīr itdügi ṣuver-i vaḳfiyye vü temessükāt taṣvīr-i Mānī gibi bī-bedel ve ḫuddām-ı maḥākime düstūrü'l-ʿameldür. Üstādān-ı fenn-i belāġat resmi üzere *Risāle-i Ḳalemiyye* ibdāʿ eylemişdür. El-ḥaḳḳ īrād eyledügi ḳarāʾin ü fiḳarāt, ḳıṭaʿāt-ı yerāʿa gibi maṭbūʿ-ı ehl-i berāʿa ve derūnında merkūz olan maʿānī vü nikāt, nāl-i ḳalem misāl ince mażmūn u ince ḫayāl olmaġın maḳbūl-i erbāb-ı ṣınāʿadur. Bu ebyāt nuḫbe-i eşʿār-ı dürer-bārı ve nümūne-i güftār-ı belāġat-şiʿārıdur:

Eşʿār Geçince reh-güẕerinden o şāh-ı ḫūbānum
Derīçe-i lebüme geldi seyr içün cānum

Ve lehu[3] Nice bir elde mey-i sürḫle sāġar ṭutalum
Aḳ gül gibi ʿaraḳ nūş idelüm ter ṭutalum

Vādī-i muʿammāda Mīro (?) Şihāb gibi nāmdār ve Emrī gibi pergār-ı efkārı iʿcāz-medār olup rengīn muʿammāları gül-i raʿnā gibi zīnet-i dest ü destār-ı ehl-i iʿtibār olmışdur. Cümleden bu beyt-i meşhūrı sīmyā-ḫāne-i evhām-ı ẕevi'l-efhām ve "*Gül-i Ṣad-berg*" nāmı ile zebān-zed-i enām olmışdur:

1 190a SE
2 320a E
3 Ve lehu:- E, SE

Beyt Derdüme dermān olurdı olsa ger iy serv-ḳadd
Derde ġāyet derde ġāyet derde ġāyet derde ḥadd

Hey'et-i saṭr-ı mevzūn-ı girih-gīri mānend-i kilīd-i endīşe muḥtāc-ı tedbīr olup ṣanā'i'-i bedī'a ile yüz ism çıḳar bir mu'ammā ve fetḥu'l-ġāzātında yazduḳları risāle hem-ser-i şerḥ-i cennetü'l-esmā olmışdur. Ḥaḳḳā ki ol beyt-i dil-āvīzüñ güşāyiş-i ṭılısmāt-ı eşkāli mānend-i daḫme-i Cemşīd, ḥayret-dih-i 'uşşāḳ ve ġavṭa-i ḥıyāż-ı ḫayāli mis̱āl-i tims̱āl-i ḥammām-ı nüh ṭāḳ, efkār-ı müşkil-güşāyān-ı āfāḳa sebeb-i istiġrāḳdur[1]. Ma'ārif-i cüz'iyyede daḫı külliyyet-i kübrā ṣāḥibi olup cem'-i efrād-ı maḥāsin itmişler idi. Vaṣṣāle vü tez̠hīb ve cild ü cedvel-i bedī'u't-tertīb ibdā'ında rengīn taṣarrufātı, bā-ḫuṣūṣ ṭarḥ-ı mevzūn u ṭarz-ı gūn-ā-gūn mıṣṭarlar iḫtirā'ında nāzik ü dil-nişīn tekellüfātı var idi. Biñ on tārīḫinde birāderleri 'Abdu'l-bāḳī Efendi s̱ülās̱ī maṣādırını tetebbu' ve istiḳrā ṭarīḳı ile cem' eyleyüp dībāce-i belīġa ile muṣaddar bir es̱er-i mu'teber ḳılduḳda bunlar daḫı tāze-resm ü bedī'u'l-üslūb birḳaç ḳıṭ'a mıṣṭar-ı merġūba perdāḫt-ı müsta'iddāne[2] virüp müsta'iddāne taḥrīk-i evtār-ı ḳānūn-ı hüner ḳılmagın sitem-ẓarīfān-ı 'aṣr dimişler idi:

Ḳıṭ'a Ḥaḳ budur kim iki birāderler
Oldı 'ilm ü kitābınuñ harcı

Birbirine münāsib olmışdur
Biri mıṣṭarcı biri maṣdarcı

el-Mevlā Şücā' (Ḳasṭamonılı[3] Şücā' Efendi)

A'māl-i Ḳasṭamonı'dan ẓuhūr ve i'māl-i mıṣḳale-i ictihād ile ṣafḥa-i isti'dādın meclā-yı nūr-ı şu'ūr idüp 'ulemā-yı 'aṣr dārü'l-ifādelerine dāḫil ve devr-i mecālis ü maḥāfil iderek 'Aṭā'u'llāh Efendi ḫidmetlerine vāṣıl olup ṭoḳuz yüz yetmiş dört tārīḫinde vāḳi' teşrīf-i cülūsdan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve medāris-i 'ilmiyyede fünūn-ı nāfi'aya ḫidmet eyleyüp ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Ḫanceriyye'den munfaṣıl iken ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Abdu'l-vehhāb Efendi

1 İstiġrābdur SE
2 - R1
3 - R1, E

yirine Ḳāsımpaşa Medresesi'ne nā'il olmış idi. Ṭoḳsan dört Receb'inde Küçük İsḥaḳ yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Edrine'de[1] mutaṣaddī-i neşr-i feżā'il olup biñ bir[2] Ẕi'l-ḳa'de'sinde Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine dā'ire-i Ṣaḥn'a dāḫil olmış idi. Biñ iki Şevvāl'inde Martolos-zāde yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile teşrīf **[325b]** olındı. Biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde 'azl olınup 'İvaż Efendi[3] Süleymānı cā-nişīn-i ḥükūmeti oldı. Biñ beş Ẕi'l-ḳa'de'sinde ḳabūlde mütereddid olan 'Abdu'l-ḥalīm Efendi yirine mükerreren Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ altı Şevvāl'inde 'azl olınup yirine Dökmeci-zāde Dāmādı naṣb olındı. Biñ sekiz Ramażān'ında ba'ż-ı nevāḥī ilḥāḳı ve teftīş ü taḥṣīl-i māl-i mīrī żamīmesi ile Toḳat ḳażāsı mevleviyyet olup bunlara 'ināyet olındı. Biñ on Şa'bān'ında 'azl olınup manṣıb-ı mezbūr Ḳābil 'Alī'ye naṣīb oldı. On üç Muḥarrem'inde Şeyḫī Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde Ġanī-zāde Efendi yirine Selānik ḳażāsına naḳl olınmış idi. İki günden ṣoñra yirinde ibḳā olınup Selānik Ayāşī Aḥmed Efendi'ye tevcīh olındı. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde ma'zūl ve maḳām-ı ḥükūmetine 'Arab Sinān Efendi mevṣūl oldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde ḫalefi yirine mükerreren i'āde olındı. On beş Şa'bān'ında ref' olınup yirine Ṣun'ī Efendi terfī' olındı. On ṭoḳuz Muḥarrem'inüñ altıncı güni yevm-i ḫamīsde ḥamīs-i ecel mülk-i vücūdına türktāz ve murġ-ı rūḥı 'azm-i firāz eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalābet ü istiḳāmetle meşhūr, zemān-ı tedrīs ü evān-ı ḳażāsında ādāb-ı ṭarīḳ-ı 'ilmi mürā'ī ve ḥalbe-i ṣalāḥ u sedādüñ merd-i şücā'ı, 'ilm ü kemālde müşārik-i ems̱āl, icrā-yı aḥkām-ı şer'iyyede bī-mis̱āl idi[4]. Dārü'l-ḥadīs̱ müderrisi iken Sulṭān Murād Ḫān Evḳāfı'nuñ re'āyāsını taḥrīr eyleyüp el-ḥaḳḳ kemāl-i istiḳāmet ü nezāhet ile teftīş ü tenḳīr eylemişdür. Bu ḥaḳīr, ḳāżī olduġum yirlerde defterlerini düstūrü'l-'amel ve maḳbūl ü mu'avvel[5] bulmış idüm. Beytü'l-maḳdis'de ḳāżī iken Ṣaḫretu'llāh ḳurbında iki manẓara açmışdur. Ümmīddür ki muḳābelede mezārına cennetden revzene-i nūr ve manẓara-i ḥūr açıla.

1 Dārü'l-ḥadīs̱-i Edirne'de:Edirne Dārü'l-ḥadīs̱i'ne R1, E
2 320b E
3 - R1, E
4 190b SE
5 ma'ḳūl SE

el-Mevlā Meḥemmed[1] (Berber-zāde)

Burūsavīdür. "Berber-zāde" dimekle şöhret-şi'ār idi. Ba'żı 'ulemādan mülāzemetle bekām ve merātib-i teraḳḳıyyātla menāṣıb-ı tedrīsde vāṣıl-ı merām olup tīġ-ı ṭab'-ı raḫşānı mānend-i şemşīr-i cihān-gīr-i 'Os̱mānī tīz ü bün-tīz olmaġla;

Beyt Tirāş itdi ser-i a'dāyı berber tīġ-ı ser-tīzi
Atañ fetḥ itdi kürsī-i bilād-ı Berberistānı

mażmūnından nümūdār ve mū-şikāf-ı daḳā'iḳ-ı esrār olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl ve şemşīr-i ḫaṭīb gibi gūşe-gīr-i 'uzlet ü ḫumūl iken biñ on sekiz Şa'bān'ında Miḫalicli Maḥmūd maḥlūlinden Emre Ḫᵛāce Medresesi müyesser olmış idi. On ṭoḳuz Receb'inde intiḳāl eyleyüp yirine 'Abdu'r-raḥmān Efendi basṭ-ı seccāde-i iclāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm dāḫil-i 'idād-ı erbāb-ı rüsūm, silsile-nāme-i müderrisīnüñ zīveri, *Ḫusrev-zāde Defteri*'nüñ metn-i mısṭarı idi.

el-Mevlā Sināne'd-dīn Yūsuf ('Arab Sinān[2])

Ḫıṭṭa-i Şām-ı cennet-meşām dāḫilinde "Anṭaḳıyya" nām şehr-i dil-ārāmda ṭāḳıye-i vücūdı ber-ser ve ḫil'at-i şühūdı der-ber, rūy-māl-i ṭāḳ-ı nüh-revāḳ-ı eyyām itmiş idi. Taḥṣīl-i sermāye-i isti'dād ve levāzım-ı ṭarīḳ-ı 'ilmi i'dād eyleyüp her fende fā'iḳ, ri'āyete lā'iḳ, dānişmend-i bī-mānend olduḳda ḫᵛāce-i pādişāh-ı 'ālem-penāh 'Atā'u'llāh Efendi'nüñ mevā'id-i 'ināyetinden **[326a]** nevāle-bend ve şeref-i mülāzemetleri ile behremend olmış idi. *Ḥāşiye-i Tecrīd* ve *Miftāḥ* medreselerinde ṣafaḥāt-ı taḥḳīḳ u tevfīḳı ıṣlāḥ u īżāḥ itdükden ṣoñra ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Emīr Sulṭān Medresesi'nden ma'zūl iken biñ iki Şevvāl'inde 'Abdu'l-mü'min Efendi yirine Murād Paşa müderrisi olmış idi. Biñ dört[3] Şevvāl'inde Emīn-zāde yirine Çorlı pāyesine terfī' olındı. Biñ yedi Muḥarrem'inde ṣadr-ı Rūm'dan müteḳā'id Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'ne taḥrīk olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Saḳız

1 El-Mevlā Meḥemmed:Berber-zāde SE
2 'Arab Sinān:Anṭaḳıyyalı Yūsuf Efendi SE
3 321a E

ḳażāsı teklīf olınup ḳabūl itmedükde yirinde ibḳā olındı. Biñ sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında Nefes-zāde Efendi yirine Ḥażret-i Eyyūb pāyesine naḳl olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Nihālī Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında ḳabūl itmeyen Niksārī-zāde yirine Yeñişehr ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olmış idi. Biñ on Ṣafer'inde Edhem-zāde Efendi yirine Maġnisa ḳażāsına tebdīl olındı. On bir[1] Ramażān'ınuñ selḫinde 'azl olınup şerīki Ḫayre'd-dīn-zāde 'Abdu'llāh Efendi cā-nişīn olmış idi. On üç Cemādiye'l-ūlā'sında Çelebi Efendi yirine Filibe ḳażāsı tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde 'azl olınup selef-i bāhirü'ş-şerefleri i'āde olındı. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Şücā' Efendi yirine mükerreren Yeñişehr ḳażāsı virilmiş idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinüñ evāḫirinde ref' olınup selefi ḫalef ve maḳām-ı ḳadīmi ile müşerref olmış idi. On yedi Şevvāl'inde Tāce'd-dīn Efendi yirine Āmid ḳażāsında neşr-i maḥāmid itmişler idi. On ṭoḳuz Rebī'u'l-evvel'inde ref' olınup manṣıb-ı mezbūre Baġdād ḳażāsından Ḳaragülmez Efendi tebdīl olındı. İki aydan ṣoñra gelürken medīne-i Ḳayṣeriyye'de intiḳāl ve dārü'l-üns-i ḳudse isti'cāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i 'ilmiyye ile meşhūr, āşinā-yı deryā-yı 'ulūm-ı 'Arabiyye, zebān-dān-ı rümūż-ı fünūn-ı edebiyye, aḳrānı miyānında emsāl-i 'Arab gibi ma'lūm-ı 'ālem ve ka'b-ı şāmiḫ-i 'ilm ü 'irfānla mümtāz ü müsellem, kümeyt-i yerā'a-i berā'a ile ḫayyāl-i ḥalbe-i ḫayāl, esb-i tāzī gibi sābıḳ-ı meydān-ı fażl ü kemāl idi.

el-Mevlā Muṣṭafā ('Abdu'r-raḥmān Efendi Birāderi Muṣlī Çelebi[2])

Tercemesi sebḳ iden Kefe Müftīsi Ḳara Süleymān Efendi'nüñ maḫdūm-ı kihteri ve Ḳara 'Abdu'r-raḥmān Efendi'nüñ birāder-i hünerveridür. Beẕl-i sermāye-i isti'dād ile 'ilm ü kemālden nā'il-i vāye-i murād olduḳda Çivi-zāde Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle vāṣıl-ı kām ve kām-şümār-ı ṣafḥa-i merām olup Vezīr-i A'ẓam Sinān Paşa āstānesine intimā itmekle şāḫ-ı şecere-i iḳbāli ḳarīn-i nemā olmış idi. Ḳırḳ aḳçe ile vezīr-i mezbūruñ Yeñişehr'de olan medresesinden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan Ramażān'ında Malġara'da

1 - R1, E
2 'Abdu'r-Raḥman//Çelebi:Ḳara Süleymān-zāde SE

olan medreseleri temām olup ibtidā bunlara in'ām olındı. Biñ bir Şevvāl'inde birāderi Şeyḫī Çelebi yirine Fetḥiyye'de iḥdās̱ itdükleri medreseye naḳl olındı. Biñ üç Ẕi'l-ḳa'de'sinde selefi yirine Tevekkül Çeşmesi ḳurbında olan medreseye taḥrīk olındı. Biñ beş Muḥarrem'inde yine anlar yirine meşrūṭası olan İsmiḫān Sulṭān[1] pāyesine terfī' olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında ḳabūl itmeyen Çil Ḥaydar yirine Mar'aş ḳażāsı müyesser oldı. Biñ altı Şevvāl'inde Gelibolı Ḳāżīsi Bī-kesī Efendi ile mübādele-i manṣıb eylediler. Biñ sekiz Ṣafer'inde 'azl olınup Mollā-zāde Şems Çelebi ḳā'im-maḳām-ı ḥükūmetleri oldı. Biñ on Rebī'u'l-evvel'inde Mollā Şeyḫüm yirine Tebrīz ḳażāsı tevcīh olındı. On bir Muḥarrem'inde[2] 'azl ü iz'āc ve yirine Sirāc Efendi vāṣıl-ı vāye-i ibtihāc ḳılındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Nāmī Efendi yirine Rodoscuḳ ilḥāḳı ile mükerreren Gelibolı **[326b]** ḳażāsı 'ināyet olındı. On iki Ramażān'ında şākīleri gelmekle ref' olınup manṣıbı La'lī Çelebi'ye naṣīb oldı. On üç Receb'inde Ġınāyī Efendi maḥlūlinden Ḳayṣeriyye ḳażāsı maḥall-i ḥükm ü imżāsı ḳılındı. On dört[3] Şa'bān'ında 'azl olınup Ḥakīmī Efendi ḥākim olmış idi. On beş Cemādiye'l-ūlā'sında vezīr-i 'ālī-himmet Ṣadr-ı A'ẓam Dervīş Paşa'nuñ cāme-ḫāne-i şāhāne-i 'ināyetinden Ḫusrev-zāde yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile teşrīf olınmış idi. Vezīr-i mezbūr maẓhar-ı ḳahr-ı Ḳahramānī olduḳda bunlar daḫı güm-kerde-i rāh-ı emānī olup sene-i mezbūre Ramażān'ında 'azl-i bī-hengāma mübtelā ve selefi ibḳā olınmış idi. On ṭoḳuz Rebī'u'l-evvel'inde Ḳaragülmez[4] yirine Baġdād-ı dārü's-selām ḥükūmeti ile ikrām olındı. Sene-i mezbūre evāḫirinde ḳāżī iken teslīm-i naḳdīne-i mühūr-i[5] ruḳbā ve 'azm-i na'īm-i dārü's-selām-ı 'uḳbā itmişler idi. Manṣıb-ı maḥlūl Tevfīḳī-zāde Emīn Efendi'ye revā görüldi.

Mevlānā-yı mezbūr aḫlāḳ-ı ḥasene ile meşhūr, güşāde-ṭab' u ḫandān-rūy, rindāne-meşreb ü laṭīfe-gūy, ḫoş-ṣoḥbet ü ehl-i işret, esīr-i yārān ü meftūn-ı cem'iyyet idi. Güşāde-baḫtligi bir mertebede idi ki "Mar'aş ḳażāsından tekmīl-i edevāt-ı kām-rānī itdükden ṣoñra yigirmi beş biñ filori ile ma'zūl oldum." diyü naḳl iderdi. Ma'a hāẕā ṣarfında ifrāṭ ve aḫẕında mu'āmele-i evsāṭ muḳar-

1 Ḫānım R1, E
2 Ṣafer'inde SE
3 321b E
4 191a SE
5 ma'hūd-i SE

rer idi. Manṣıb-ı mezbūrdan ile'l-ān ol mertebenüñ nıṣfı, belki rub'ı bir ferde müyesser olmaduğı muḳarrerdür. Mede'l-'ömr müżāyaḳa görmemiş ve ġam didükleri kāfiri bilmemiş idi.

el-Mevlā Meḥemmed[1] (Azāḳī Efendi)

Nāficetü'l-misk-i vücūd-ı mes'ūdı deşt-i Ḳıbçaḳ'dan bedīd ve nergis-i şehlā gibi zīver-i çemen-i ṣuffe-i dāniş ü dīd olup ġonce-ṣıfat cüz'dān-ı ders-i 'ilm ü 'irfānla dāḫil-i maḥāfil ve Kefe lālesi gibi az aḳı nisbeti ile şöhre-bend-i miyān-ı emās̱il olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi;

> Geh nāfe-ṣıfat eyle der ü deşti mu'aṭṭar
> Geh ġonce gibi gülşene gel zīnet-i bāġ ol

mażmūnı üzere devr-i medāris-i ehl-i dāniş ve seyr-i mecālis-i erbāb-ı bīniş eyledükden ṣoñra Şeyḫü'l-İslām Ebu's-su'ūd Efendi āstānesine intisāb ve şeref-i mülāzemetlerin iktisāb eyleyüp medāris-i 'aliyye-i 'ilmiyyede dā'ir ve ri'āyet-i merāsim-i ifādede hem-ser-i mes̱el-i sā'ir olmış idi. Ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken Egri seferinde rükeb-i sulṭānīye mülāzemet eyleyüp biñ beş Muḥarrem'inde[2] Muṣlī Çelebi yirine taḥille ṭarīḳı ile Sinān Paşa müderrisi olup Ramażān Efendi yirine Kefe fetvāsına naḳl olındı. Ba'dehu künc-i 'azl ü inzivāda ḳarār-dāde ve manṣıb-ı mezbūra selefi i'āde olındı. Biñ on iki Cemādiye'l-ūlā'sında Ramażān Efendi'nüñ hilāl-i vücūdı mütevārī-i ġamām-ı ḥimām olduḳda manṣıb-ı mezbūr mükerreren bunlara in'ām olındı.

Mıṣrā' Geçdi Ramażān irdi yine 'īd-i emānī

zemzemesiyle nevā-sāz-ı meclis-i kām-rānī iken biñ on yedi Rebī'u'l-āḫir'inde gülū-feşārī-i mergle beste-dem ve ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı 'adem olmış idi. Manṣıb-ı maḥlūl Vize Müftīsi Kefeli Muṣṭafā Çelebi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i 'ilmiyye ile meşhūr, müftī-i müşkil-güşā-yı enām ve ol diyārda[3] muḳalled-i ḫavāṣṣ u 'avām idi.

---

1 El-Mevlā Meḥemmed:Azāḳī SE
2 "biñ//Muḥarrem'inde" ibaresi E'de "Egri" kelimesinden önce gelmektedir.
3 Ol diyārda:- SE

Naḳl olınur ki biñ beş tārīḫinde vāḳi' Egri seferinde 'asker-i İslām'a ḫidmeti ve kemāl-i şecā'ati ẓuhūr iden Ḫān-zāde Fetiḥ Girāy-ı Cengīzī fetḥ-i taburdan ṣoñra birāder-i mihteri Ġāzī Girāy **[327a]** Ḫān yirine Ḳırım mülkine ḫān olmış iken mu'īni olan Caġala-zāde mesned-i ṣadāretden ref' olınduḳda Vezīr-i A'ẓam İbrāhīm Paşa ta'aṣṣub idüp ḫān-ı ḳadīmi ibḳā itmiş idi. Fetiḥ Girāy'uñ ādemleri rikāb-ı hümāyūn-ı Meḥemmed Ḫānī'ye ref'-i ruḳ'a idüp ḫilāf-ı rıżā-yı vezīr, ḫaṭṭ-ı hümāyūn ile maḳāmında taḳrīr itdürüp īṣāl itdüklerinde 'asker-i Tatar iki şıḳḳ olup nizā'a mü'eddā olmış idi. Ṭarafeynüñ vekīlleri Kefe ḳāżīsi ḥużūrında murāfa'a[1] olup ḳāżī efendi Ġāzī Girāy Ḫān'uñ[2] berātından mu'aḫḫar ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı ḳaṭ'iyyü'l-müfāda i'timād idüp tenfīẕ-i murād itmiş iken Azāḳī Efendi [3] الخط يشبه الخط mażmūnını düstūrü'l-'amel ḳılup "Diyārımuzda müte'ārif ü meşhūr ṭuġralu menşūrdur." diyüp berāt-ı sulṭānī mu'avvelün 'aleyh olmaḳ üzere iftā eyledükde Fetiḥ Girāy maġlūb u maḳhūr olup ġadr-ı birāder-i pür-āẕer[4] ile ṣavb-ı cināne revāne olmış idi. El-ān mātem-i Siyāvuş gibi on diyārda ḥüzni bāḳī ve māye-i melāl-i şehrī vü āfāḳīdür.

el-Mevlā Muṣṭafā[5] (Kefeli Muṣṭafā[6] Çelebi)

Kefe diyārından ẓuhūr ve kesb-i sermāye-i 'irfān içün ṣarf-ı naḳd-i vaḳt-i eyyām ü şühūr idüp Şeyḫü'l-İslām Ḳāżī-zāde Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve medāris-i celīlede müdāreseye müdāvim olmış idi. Ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on iki Şa'bān'ında 'Abdī Efendi maḥlūlinden Ca'fer Aġa ḫāricine 'āric olmış idi. On üç Ramażān'ında Şems Efendi yirine Vize fetvāsına naḳl olındı. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Azāḳī maḥlūlinden Kefe fetvāsına terfī' olınmış idi. Biñ yigirmi ḥudūdında intiḳāl eyleyüp manṣıb-ı mezbūr Şeyḫ İbrāhīm Efendi maḫdūmına virildi.

Mevlānā-yı merḳūm sime-i 'ilm ü ṣalāḥ ile mevsūm, sāde-dil ü ṣāfī-ṭaviyyet, müsellem-i pākīze-niyyet idi.

---

1 322a E
2 Girāy Ḫān'uñ:Girāy'uñ R1, E
3 "Yazı yazıya benzer."
4 Birāder-i pür-āẕer:birāder SE
5 Meḥemmed SE
6 Meḥemmed SE

el-Mevlā Meḥemmed (İpekli[1] Efendi)

Vilāyet-i Rūmili'nde "Piriştine" nām ḳaṣabadan ẓuhūr idüp İpek ḳaṣabasında[2] neşv ü nemā bulmağla "İpekli" dimekle meşhūr olmış idi. Kirm-i pīle-i ṭab'-ı nükte-sencini nesīc-i evtār-ı efkār-ı 'ilmiyyede i'māl ve taḥṣīl-i sermāye-i fażl ü kemāle ḥarīriyāne iştiġāl idüp;

هيهات ان تصل العناكب بالذى
نسجت اناملها ذرى الافلاك [3]

mażmūnında nümūdār olan ṣadr-ı 'ālī-ḳadr Mollā Aḥmed Efendi āstānesine intisāb ve şeref-i mülāzemetleri ile iktisāb-ı feyż-i bī-ḥisāb itmiş idi. Ba'żı bıḳā'-ı 'ilmiyyede müdāreseye meşġūl ve ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl olup biñ bir Muḥarrem'inde Zeynī Çelebi Medresesi'elli aḳçe ile ibtidā bunlara i'ṭā olındı. Biñ altı Receb'inde Sa'dī-zāde yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Biñ yedi Ramażān'ında Vezīr-i A'ẓam İbrāhīm Paşa dīvānında Yeñi 'Alī Paşa Müderrisi Vaḥyī-zāde Efendi ile maṭlab müẕākere iderek biri birlerine ḥarf atmışlar, giderek ḥarīrī gibi maḳāmātı uzatmışlar. Bi'l-āḫire muḥāvereleri muḍārebeye ve müşācereleri muḥārebeye mü'eddī olup müzevveceleri biri birine ṭoḳınduḳca nümūne-i yek-ā-yek-i ḥamle-i gürz ve teṣādüm-i kūh-ı Demāvend ü Elbürz olmış idi. Bu vaż'-ı nā-maḥall ma'lūm-ı ṣadr-ı ecell olduḳda 'azl ile ta'zīr ve Medrese-i Ḥaydar Paşa'da Ḳaraca Aḥmed Efendi cāy-gīr ḳılınmış idi. Biñ sekiz Şa'bān'ında ḫalefi yirine medrese-i mezbūreye i'āde olındı[4]. Biñ on Rebī'u'l-āḫir'inde İsmā'īl Efendi yirine **[327b]** Üsküdār'da Meḥemmed Paşa pāyesine terfī' olındı. Biñ on üç Cemādiye'l-ūlā'sında Aḫī-zāde Maḥmūd Çelebi[5] yirine Siyāvuş Paşa Sulṭānī pāyesine vāṣıl, on dört Rebī'u'l-evvel'inde İmām-zāde yirine Ṣaḥn'a nā'il olup on altı Ṣafer'inde Köse Maḥmūd yirine İzmir ḳażāsına vālī ve ser-efrāz-ı mevālī olmış idi. On yedi Rebī'u'l-āḫir'inde 'azl olınup Nevālī-zāde Żiyā'e'd-dīn Efendi cā-nişīn oldı. On sekiz Cemādi-

1 İpekli Meḥemmed SE
2 İpek ḳaṣabasında:İpek nām ḳaṣabada SE
3 "Örümceklerin, parmakları feleklerin zirvesini dokuyan zâta ulaşması ne kadar uzaktır."
4 191b SE
5 Efendi SE

ye'l-āḫire'sinde Zekeriyyā-zāde Efendi[1] maḥlūlinden mükerreren İzmir'e ḳāżī oldı. On ṭoḳuz Ramażān'ında ma'zūl ve Kec-dehān 'Abdu'llāh Efendi ḥākim-i şer'-i Resūl oldı. Ol es̱nāda manṣıb-ı ḥayātdan mün'azil ve 'ālem-i şühūddan munfaṣıl oldı.

Mevlānā-yı mezbūr şiddet ü ḥiddet ile meşhūr, mürā'ī-i merāsim, ḥākim-i ḥāsim idi. Belde-i İzmir'de mizmār-ı iştihārı 'ālem-gīr olup[2] "Ḳaba Zūrnā" nām şaḳīnüñ ṣarīr-i ḫāme-i ḥükūmetle ṣıḳlığın diñdürmiş ve āvāze-i dūr-bāş-ı te'dībi deste-çūb-ı kelle-kūb-ı Herūm gibi nice ser-keşleri siñdürmiş idi.

Maḫdūm-ı Mezbūr [Meḥemmed Çelebi]: Mollā-yı mütercemüñ ḫil'at-i i'tibārına ṭırāz ve seyr-i maḳāmāt-ı nevā-yı iştihārına bā'is̱-i firāz olacaḳ "Meḥemmed Çelebi" nām bir maḫdūm-ı maḥbūbu'l-ḳulūb-ı maḳbūlu'ş-şemā'ili ẓuhūr itmiş idi ki[3] مثل المطرزي للحريري mażmūnını müẕekkir, ṣāḥib-i ẓuhūr olacağı ẓāhir idi. Şeyḫü'l-İslām, müfti'l-enām[4] Yaḥyā Efendi ḥażretlerinden mülāzemetle fā'iz ve 'aded-i i'tibārı 'aḳd-ı s̱ālis̱ ü rābi'i ḥā'iz olup merātib-i 'āliyeye germ-'inān-ı himmet ve girān-rikāb-ı 'azīmet iken biñ otuz ṭoḳuz tārīḫinde raḫş-ı bed-rām-ı eyyām ḫaṭāsı ile üftāde-i ḫāk ve tevsen-i çarḫ-ı güsiste-licām ilḳāsı ile helāk olmış idi. İcmāl-i ḳıṣṣa ḥarem-i ḫāṣṣ-ı[5] sulṭānī aġaları ile iḫtilāṭ ve sünbül ü gül gibi i'tilāf ü inbisāṭ üzere olmaġın bir gün silāḥ-şūrlar ile cirīd oyınına ḥāżır ve bāzīçe-i eyyāma nāẓır olup bunlara daḫı ṭarīd ü cevelān ve cilve-i miyān-ı meydān teklīf olınduḳda;

Cāme-i gül-gūn-ıla olmış o şeh eşheb-süvār
Ṣan nesīm-i ṣubḥ-ıla gül-berg-i ra'nādur gider

mażmūnı nümāyān olur. Ḳarīne-i ḥāl zīn-i zerrīn-i āftāb-ı diraḫşdan cüdā ve ḥaylūlet-i kūh-ı pür-şükūh ile ḥāṣıl olan ẓıll-ı zā'il gibi bālā-yı raḫşdan üftāde-i zīr-i pā ve güsterde-i rūy-ı ṣaḥrā olup ser-be-ser a'żāsı ḫurd ve ġalṭān-ı istebraḳ-ı cinān olmaġla dāḫil-i 'idād-ı cürd ü mürd olmış idi.

---

1 - R1, E
2 322b E
3 "İpekli kumaşların dikimiyle uğraşanlar da ipek gibi olurlar."
4 Müftiyyü'l-enām:veliyyü'n-ni'am SE
5 - SE

el-Mevlā İbrāhīm (Ḥubbī Mollāsı Oġlı)

Ṣudūr-ı devlet-i Selīmiyye'den olan "Ḥubbī Mollāsı" dimekle ma'rūf Meḥemmed Efendi'nüñ ferzend-i dil-bendidür. Evlād-ı 'ulemā şi'ār ü diṡārı ile mu'allem ve ḳābiliyyet-i ṣan'at-ı mevrūṡe ile meşhūr-ı 'ālem olduḳda āheng-i ḥareket-i ma'hūde-i erbāb-ı isti'dād ve mu'allim-i maḳām-ı sulṭānī Sa'de'd-dīn Efendi āstānesine istinād eyleyüp şeref-i mülāzemetle ber-murād olmış idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş senesi ḫilālinde Sirāc Efendi yirine Ḫusrev Ketḫudā müderrisi olup sene-i mezbūre Şevvāl'inde on aḳçe teraḳḳī ile ḫāric rütbesine nā'il[1] olmış idi. Biñ iki Şevvāl'inde 'azl olınup medresesi Mollā Şeref-i 'Acemī'ye teklīf olınduḳda ḳabūl itmeyüp yirinde ibḳā olındı. Biñ üç Receb'inde Ayāşī **[328a]** Aḥmed Efendi[2] yirine Üsküdār'da Meḥemmed Paşa Medresesi tevcīh ve pāye-i Ṣaḥn ile terfīh olındı. Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Potur Ṣāliḥ yirine Ḫāṣekī pāyesine taḥrīk olındı. Biñ yedi Şevvāl'inde Nevālī-zāde Żiyā Çelebi yirine Ṣaḥn-ı Ṡemāniye'de kevkeb-i ṭāli'i rūşenā oldı. Biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Küçük İsḥaḳ yirine İzmir ḳażāsı virilüp ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Biñ on bir Muḥarrem'inde 'Alī Çelebi-zāde yirine altmış aḳçe ile tekrār Ṣaḥn'a gelmiş idi. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında selef-i[3] bāhirü'ş-şerefleri yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olındı. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Alī Beg-zāde İbrāhīm Efendi yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine terfī' olındı. On beş Rebī'u'l-āḫir'inde Vaḥyī-zāde yirine[4] Ḥaleb-i Şehbā ḳażāsı cevelāngeh-i eşheb-i i'tibārı ḳılındı. On altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup manṣıbı Manav Hidāyet Efendi'ye 'ināyet olındı. Biñ yigirmi Rebī'u'l-āḫir'inüñ evāḫirinde intiḳāl ve riyāż-ı ḳudse irtiḥāl eyledi.

Merḥūm-ı merḳūm dāḫil-i 'idād-ı maḫādīm-i Rūm, ḥalīm ü selīm[5], müşfiḳ u kerīm idi.

---

1 'āric SE
2 - R1, E
3 ḫalef-i SE
4 Vaḥyī//yirine:- E
5 SE'de bu cümledeki "selīm" ve "kerīm" sözcükleri birbiriyle yer değiştirmiştir.

el-Mevlā Feyżu'llāh (Ḳāf-zāde Feyżī[1] Efendi) {Feyżī}

Zīver-i ṣaḥā'if-i *Şaḳā'iḳ-ı Nu'māniyye* ve rüste-i[2] silk-i 'ulemā-yı devlet-i Süleymāniyye olup Şām ḳażāsından müteḳā'id iken ṭoḳuz yüz altmış beş Ṣafer'inde merāḳī-i dārü'l-ḫulūda müteṣā'id olan Aḥmed Bi'l-ḳāf Efendi merḥūmun maḫdūm-ı pesendīde-evṣāfıdur. İsm-i şerīfleri Muṣṭafā iken Ṣun'u'llāh Efendi ḥażretleri ile hem-'aṣr ü hem-pāye olmaġın nām ü nişānda hem-reng ve ism ü resmde deng-ā-deng olmaġ-içün "Feyżu'llāh" ismini iḫtiyār ve "Feyżī" maḫlaṣını māye-i iştihār ḳılmış idi. Ṭoḳuz yüz elli tārīḫinde verā-yı Ḳāf-ı 'ademden ṣaḥrā-yı vücūda vaż'-ı ḳadem ḳılup taḥṣīl-i 'ulūm ve tekmīl-i ādāb-ı erbāb-ı rüsūm itdükden ṣoñra şeyḫü'l-islām, üstādü'l-'ulemā'i'l-a'lām Ebu's-su'ūd Efendi ḥażretlerinüñ menhel-i ifādelerine vürūd ve pertev-i āftāb-ı 'ināyetiyle ẕerre iken iṡbāt-ı vücūd eyleyüp yetmiş üç sāli hilālinde vāḳi' nevbetde şeref-i mülāzemete nā'il olmaġla;

Beyt Defterinde nāmımuz bulduḳ bu gün cānānenüñ
Olmadın gördük hele ḳaydın dil-i dīvānenüñ

mażmūnına mümāṡil ve ser-bülend-i emāṡil olmışlar idi. İbtidā yigirmi beş aḳçe ile Ḥācce Ḫātūn[3] Medresesi'nde iḥyā-yı merāsim, ba'dehu pāye-i ṡülüṡīn ü erba'īn ile icrā-yı aḥkām-ı mevāsim ḳılup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan iki Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'Abdu'l-kerīm-zāde yirine Edrineḳapusı ḫārici ile ṣaġr-ı i'tibārı bāsim olmış idi. Seksan dört Muḥarrem'inde Rüstem Paşa Medresesi ile selef-i sālife ḫalef ve ḥareket-i miṡliyye ṭarīḳası üzere ḳarīn-i şeref olup seksan yedi Muḥarrem'inde[4] mevlānā-yı mezbūr 'aḳabince Mihrümāh Sulṭān pāyesin cāygāh idüp sene-i mezbūre Şevvāl'inde A'rec Seyyidī Çelebi yirine Ṣaḥn-ı Ṡemāniye'ye sāye-i iclāl ṣalmış idi. Ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḥasan Beg-zāde yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm dārü'l-ifādesine nā'il, ṭoḳsan dört Şevvāl'inde Cenābī Efendi yirine Süleymāniyye rütbesine vāṣıl olup ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḥasan Ketḫudā-zāde yirine medīne-i

1 - R1, E
2 323a E
3 Ḳadın SE
4 192a SE

Ḥaleb ḳażāsı ile fā'iz-i maṭlab oldılar. Ṭoḳsan ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿArab-zāde Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsına naḳl olınup gitmedüklerinde Duḳadin-zāde Efendi taḫlīf **[328b]** ve bunlar ʿazl-i bī-hengām ile taʿnīf ḳılındı. Māh-ı Receb'de manẓūme-i aḥvāli ḳarīn-i iltiyām ve Maʿrūf Efendi yirine ḥākim-i Dımaşḳu'ş-Şām oldılar. Elf-i kāmil Muḥarrem'inde Beg-zāde Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire'ye tebdīl ve āftāb-ı ʿālem-tāb gibi burc-ı saʿādete naḳl ü taḥvīl olındı. Biñ bir Cemādiye'l-āḫire'sinde refʿ olınup maḳām-ı ḥükūmetlerine Maʿrūf Efendi terfīʿ ḳılındı. Biñ yedi Ṣafer'inde Rıḍvān Efendi yirine taḫtgāh-ı Edrine'ye vālī olup biñ sekiz Receb'inde ʿuzlet-güzīn ve Ebü'l-meyāmin Muṣṭafā Efendi mesned-nişīn-i ʿizz ü temkīn oldı. On bir Ẕi'l-ḥicce'sinde Dāmād Efendi yirine Ġalaṭa ḥükūmeti ile tesliyet ḳılındı. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında Kemāl Efendi yirine İstanbul ḳażāsına naḳl olındılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınup yirlerine ḥālā şeyḫü'l-islām, rüknü'l-ʿulemā'i'l-aʿlām Yaḥyā Efendi ḥażretleri ḥākim oldı. On üç Cemādiye'l-ūlā'sınuñ on beşinci güni Kemāl Efendi yirine Anaṭolı ṣadrına pīrāye-baḫş olup sene-i mezbūre Şaʿbān'ınuñ yigirmi ikinci güni Esʿad Efendi yirine evc-i burc-ı ṣadāret-i Rūm'da kevkeb-i iḳbālleri āftāb-ı diraḫş olmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinüñ yigirmi sekizinci güni vaẓīfe-i emsāl ile müteḳāʿid ve ol maḳām-ı refīʿa Anaṭolı ṣadrında ḫalef-i fā'izü'ş-şerefleri olan Yaḥyā Efendi ḥażretleri müteṣāʿid oldı. On ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinüñ on ṭoḳuzuncı güni Kemāl Efendi'nüñ defʿa-i s̱ālis̱esi yirine Anaṭolı ṣadāretini ḳabūl idüp tesviye-i umūr-ı māverā'u'l-baḥr ile meşġūl[1] olmış iken biñ yigirmi Cemādiye'l-ūlā'sınuñ selḫinde āftāb-ı ʿömri vāṣıl-ı derece-i zevāl ve naḳş-ı dil-firīb-i manṣıb u cāh nümūne-i ẓıll-ı ḫayāl olup ṭaʿne-i ṭāʿūnla rū-gerdān-ı alā'iḳ-ı cihān ve yirlerine Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi ḥażretleri ṣadr-ı ʿālī-şān olmış idi. Zincīrliḳuyı ḳurbında vāḳiʿ ḳayınataları Maʿlūl-zāde Efendi mezārı civārında medfūndur.

Mollā-yı vālā-cenāb-ı merḳūm deryā-yı fesīḥü'l-ercā-yı ʿulūm, kān-ı gevher-i ḥaḳā'iḳ-ı ʿArabiyye, mū-şikāf-ı ḥarīr-bāf-ı daḳā'iḳ-ı edebiyye, ṣafḥa-i sīnesi mecmūʿa-i ḳavānīn-i dīvānü'l-edeb ve zebān-ı ʿuḳde-güşāsı ḥāmil-i esrār-ı lisānü'l-ʿArab, ḫizāne-i ḥāfıẓası maḥfaẓa-i ʿavā'id-i fevā'id, belki ḳāʿidetü'l-mülk-i ḳavāʿid olup baḥr-ı şāmil ve ferd-i kāmil idi.

1 323b E

Kendülerden mesmūʿdur ki Anaṭolı ṣadrı iken ʿarża girdüklerinde pādişāh-ı cihān Sulṭān Aḥmed Ḫān ḳāʾim-maḳām-ı ṣadr-ı aʿẓam olan Ṣarıḳcı Muṣṭafā Paşa'nuñ baʿż-ı cerāʾimin ẕikr eyleyüp ḳatli ḫuṣūṣın istifsār eyledükde ṣadr-ı Rūm olan Esʿad Efendi teʾdīb ü naṣīḥat ile cevāb virüp Feyżu'llāh Efendi pādişāhuñ ḳaṣdına vāḳıf ve murād-ı şerīfleri ḳatl idügine ʿārif olup refīḳı ġāfil iken eliyle pādişāha işāret ve taḥrīk-i şemşīr-i ḳahra delālet idicek dil-ḫᵛāh-ı pādişāha muvāfıḳ olmaġla ṣadr-ı Rūm'a lāʾiḳ görmişler idi.

Bu ḥaḳīr, evāʾil-i ḥālde şeref-i telemmüẕleri ile müteşerrif ve deryā-yı feyż-i nā-mütenāhīlerinden muġterif olmış idüm. Ḥaḳḳā ki baḥr-ı bī-kerān-ı ʿilm ü ʿirfān ve enbān-ı kerāme-i ʿAmr gibi ʿummān-ı bī-pāyān idi. Be-taḫṣīṣ fünūn-ı ʿArabiyyeye eşedd intisābı ve uṣūl ü tefsīrden vāye-i niṣābı var idi. Teʾlīf ü taṣnīf semtine iltifātları olmayup semt-i iḥkām-ı mebānī-i fünūn ve ḥıfẓ-ı ḳavāʿid ü żabṭ-ı mesāʾil-i **[329a]** mefrūż u mesnūn ṭutmışlar idi. *Fetāvā-yı Ḳāżī Ḫān*'a fihrist yazup ʿalā ṭarīḳi'l-isṭiṭrād nā-maḥall ẕikr olınan mesāʾile işāret ve maḥallinde taḥrīre beẕl-i ʿināyet itmişler idi. Kitāb-ı mezbūrdan intifāʿ ḳaṣd idenlere nāfiʿ ve zīver-i mücelledāt ü mecāmiʿdür. Elsine-i s̱elās̱ede eşʿārı ve müretteb ü mükemmel *Dīvān*-ı belāġat-şiʿārı vardur. Cümleden Ḳınalı-zāde ʿAlī Efendi'nüñ *Ḳaṣīde-i Lāmiyye-i Mülemmaʿa*'sına naẓīresi vardur. ʿArabī ve Fārisī ve Türkī ebyāta ḥüsn-i imtizāc virmişdür. Maṭlaʿı budur:

Beyt

يا صاحبي حنيني الى صاحب الجمال
اشتد شوق منزله فاشدد الجمال [1]

Bu eşʿār müntaḫab-ı güftār-ı dürer-bārlarıdur:

Ġazel Güẕergāh-ı cihān cā-yı ḳarār olmaduġın bildük
Anuñ-çün her gice bir tekyenüñ mihmānıyuz cānā

Ve lehu[2] Bāde-i nābla baḥs̱ itdügini eyledi gūş
Ḳabdan ḳaba ḳodı ḳahveyi dün kahve-fürūş

1 "Ey dostum, güzellik sahibini o kadar özledim ki ona kavuşma arzum şiddetlendi. Ne olur güzelliği bana doğru çek."

2 Ve lehu:- E, SE

[Ve lehu] Bülbül egerçi āteş-i ʿışḳ-ıla oldı kül
Yüz sürmege ḳomaz yine pāyına şāḫ-ı gül

[Ve lehu] Ṣaḥn-ı çemende ġonce-i gül üzre yāsemen
Gūyā ki ṭıfluñ aġzın açarlar nebāt-ıla

el-Mevlā Meḥemmed (Ḥasan Ketḫudā-zāde Efendi[1])

Ḳahramān-ı ḫānedān-ı ʿOs̱mānī ve āṣaf-ı dīvān-ı Süleymānī İbrāhīm Paşa'nuñ ketḫudāsı ve cümletü'l-mülk-i devlet-i bī-beḳāsı olan Ḥasan Ketḫudā'nuñ maḫdūm-ı ercümendi ve ferzend-i dil-bendidür. ʿUlemā-yı ʿaṣrdan taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ve tekmīl-i fünūn-ı nāfiʿaya kemā-yenbaġī iştiġāl idüp Şeyḫü'l-İslām Ebu's-suʿūd Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle bekām ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyye ile maẓhar-ı ikrām olup ṭoḳuz yüz seksan dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḳurd-zāde yirine ḳırḳ aḳçe ile Eski İbrāhīm Paşa Medresesi'ne vāṣıl ve seksan yedi Muḥarrem'inde Ḳāf-zāde Feyżu'llāh[2] Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne nā'il ve sene-i mezbūre Şevvāl'inde selef-i sālifi yirine Mihrümāh Sulṭān pāyesinde mesned-efrūz-ı feżā'il olmış idi. Seksan[3] ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṣaçlı-zāde Yılancıḳ yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām, ṭoḳsan iki Şevvāl'inde Remzī-zāde yirine Süleymāniyye rütbesi ile taḥṣīl-i merām, ṭoḳsan beş Şevvāl'inde Cenābī Efendi yirine Edrine Selīmiyyesi ile kesb-i ʿizzet ü iḥtirām itmiş idi. Ṭoḳsan sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde[4] Suʿūdī Efendi yirine Ḥaleb-i Şehbā ḳażāsına terfīʿ olınup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi yirine Şām-ı şeref-encāma[5] naḳl ile tevḳīr ü tevḳīʿ olınmış idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde maʿzūl ve Maʿrūf Efendi ṣāḥib-i manṣıb-ı maḥlūl oldı. Biñ üç Muḥarrem'inde Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine mükerreren Şām-ı şerīf ḥükūmeti ile teşrīf olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup selefi iʿāde ḳılındı. Biñ beş Ṣafer'inde Seyrek-zāde yirine Selānik ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olmış idi. Biñ altı Şevvāl'inde

---

1 - R1, E
2 Feyżu'llāh:- R1, E
3 324a E
4 192b SE
5 Encāma:encām ḳażāsıyla SE

Ġalaṭa ḳāżīsi olan Bostān-zāde maḫdūmı Meḥemmed Efendi ile mübādele-i manṣıb eylediler. Biñ yedi Şaʿbān'ında Burūsa ḳażāsına tebdīl ve Burūsa Ḳāżīsi Kemāl Efendi Ġalaṭa'ya naḳl ü taḥvīl olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde ʿazl olınup Ḳınalı-zāde Ḥasan Efendi mesned-i ḥükūmetleri ile tebcīl olındı. Biñ sekiz Şaʿbān'ınuñ muntaṣıfında[1] Kemāl Efendi yirine s̱āniyen Ġalaṭa'ya ḥākim ve esbāb-ı şevketi müterākim olmış idi. Biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde refʿ olınup maḳāmlarına Muẓaffer Efendi terfīʿ olındı. Biñ on Şevvāl'inde s̱ālis̱en Ġalaṭa maḥkemesinde ḳarār-dāde ve ḫalefi yirine iʿāde ḳılındı. Biñ on bir Ṣafer'inde Ḥaydar Efendi yirine Üsküdār ḳażāsına naḳl olındı. On iki Ṣafer'inde ʿazl ü izʿāc ve manṣıb-ı maḥlūl Nişāncı-zāde Efendi'ye māye-i ibtihāc ḳılındı. On üç **[329b]** Ẕi'l-ḥicce'sinde Bostān-zāde Yaḥyā Efendi yirine rābiʿan Ġalaṭa ḳażāsında murabbaʿ-nişīn-i mesned-i ḥükūmet olmış idi. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde munfaṣıl ve manṣıb-ı mezbūra Şerīf Efendi vāṣıl oldı. Vaẓīfe-i teḳāʿüd ile sübḥa-şümār-ı eyyām ü leyāl ve ʿilm ü ʿibādete germ-iştiġāl iken biñ on yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde Çeleb Meḥemmed Efendi yirine arpalıḳ ṭarīḳı ile Gelibolı ḳażāsı ʿināyet olındı. Biñ yigirmi Receb'inde maraż-ı ṭāʿūndan riḥlet ve riyāż-ı ḳudse ʿazīmet eyleyüp manṣıb-ı maḥlūl[2] ʿAbdu'l-ḳādir Efendi'ye naṣīb olmış idi. ʿĀşıḳ Paşa Cāmiʿi ḥareminde medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr mekārim-i aḫlāḳ ile meşhūr, ʿilm ü fażīletde müşārik-i ems̱āl, seḫā vü keremde Ḥātem gibi bī-mis̱āl, pīr-i ṣāliḥ, saʿādetmend-i müfliḥ idi.

el-Mevlā Muẓaffer (Muẓaffer Efendi[3]) {ʿIyānī}

Tercemesi sebḳ eyleyen Ḥaleb Müftīsi ʿAlī Efendi'nüñ ferzend-i dil-bendi, ehl-i ʿilm ve şāʿir ʿIyānī Efendi'dür. Zevraḳ-ı saʿy ü ictihād ile deryā-yı ʿilm ü ʿirfāna sefer ḳılup taḥṣīl-i sermāye-i fażl ü kemāl içün ġavṭagāh-ı iştiġālde gevher-i maḳṣūda ẓafer bulup meydān-ı baḥs̱ ü cedelde ṣāḥib-i ḳuvvet ü fer ve ḥalbe-i muḥāverede manṣūr u muẓaffer olduḳda ṭarīḳ-ı ʿilme ġażanferā-

1 Şaʿbān'ınuñ muntaṣıfında:Şaʿbān'ında R1
2 Mezbūr SE
3 Muẓaffer Efendi:el-Mevlā Muẓaffer SE

ne ḫırām ve Ma'lūl-zāde Naḳīb Efendi āstānesinde devresin itmām eyleyüp şeref-i mülāzemetle bekām olmış idi. Medāris-i 'ilmiyyede bi-ḥasbi'l-isti'dād, merātib-i a'dād gibi rütbe-i cāhın müstezād iderek ḳırḳ aḳçe ile Kepenekci Medresesi'nden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Şa'bān'ında Ḳuş Yaḥyā Efendi yirine Maḥmūd Paşa Medresesi'ne vāṣıl olmış idi. Elf-i kāmil Ramażān'ında selefi yirine Ḥażret-i Eyyūb pāyesine nā'il[1], biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Vıḥvıḥek Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'de bār-güşā-yı fežā'il olmış idi. Biñ dört Şa'bān'ında 'Abdu'l-cebbār-zāde yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olındı. Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Memik-zāde yirine Süleymāniyye'lerden birine ferş-i seccāde-i ifāde ḳılmış idi. Biñ yedi[2] Cemādiye'l-ūlā'sında Ayāşī Aḥmed Efendi yirine Ḥaleb ḳażāsı iḥsān olındı. Biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde 'azl olınup manṣıbı Ḥaydar Efendi'ye müyesser oldı. Biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḥasan Ketḫudā-zāde yirine Ġalaṭa ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ on Şevvāl'inde 'azl olınup selefi i'āde olındı. On üç Rebī'u'l-āḫir'inde 'Abdu'l-'azīz Efendi yirine s̱āniyen Ġalaṭa ḳāżīsi olmışlar idi. Māh-ı Cemādiye'l-ūlā evāḫirinde Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa'ya naḳl olındılar. Māh-ı Şa'bān evāsıṭında ma'zūl olup ḥālā şeyḫü'l-islām olan Ḥüseyn Efendi ḥażretleri ferş-i seccāde-i ḥükūmet eylediler. On yedi Şa'bān'ında Zeyne'l-'ābidīn Efendi yirine Edrine ḳażāsı taḥtu'ẓ-ẓılāl-i ḥükm ü imżāsı olup on sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde munfaṣıl ve ol maḳāma Bostān-zāde Yaḥyā Efendi vāṣıl olmış idi. Vaẓīfe-i teḳā'üd ile güşe-nişīn-i ḫumūl ve edā-yı vaẓā'if-i 'ilm ü 'ibādete meşġūl iken biñ yigirmi senesi hilālinde terk-i cihān-ı fānī ve 'azm-i na'īm-i cāvidānī itmişler idi. Dāḫil-i sūrda Keskin Dede Maḳābiri'nde medfūndur.

Mevlānā-yı merḳūm firīfte-i rüsūm-ı 'ulemā-yı Rūm[3], 'ilm ü ma'ārifde ems̱āli ile müşārik, zu'mınca merd-i meydān-ı ma'ārik, 'arż-ı kālā vü temeddüḥe mā'il, pīr-i ṣāliḥ-i sāde-dil idi. Lāf-ı da'vā-yı 'ilm ü 'adālet dā'imā şi'ārı ve 'ibārāt-ı bī-meze ṭarīḳ-ı żamīme-i evrād ü eẕkārı idi. **[330a]**

Kendülerden mesmu'-ı faḳīrdür ki "V'allāhi ehl-i 'ilmüm ve ḳāżī-i şerīḥ didüklerini ḳulaġumla işitmişümdür. Seḫā vü ni'met-güẕārlıḳda daḫı kimseden

1 vāṣıl SE
2 324b E
3 Mevlānā//Rūm:Merḥūm-ı merḳūm meftūn-ı mürā'āt-ı rüsūm SE

pāy-ı kem getürmemişümdür. Ḥattā bu gice muḫliṣ-ḫāneden sekiz fānūs çıḳdı. Nihāyet ikisi işkenbe idi." diyü teşekkür iderdi.

Maḳāle-i Şücāʿiyye'si ḫod mecmūʿalarda mesṭūr ve zebān-zed-i cumhūrdur. Ve bi'l-cümle tuḥfe-i ʿālem, pīr-i ferruḫ-dem idi.

el-Mevlā Ḫusrev (Ḫusrev-zāde)

Tercemesi sebḳ iden Ḫusrev-zāde Muṣṭafā Efendi'nüñ ferzend-i ercümendidür. [Ṭoḳuz yüz altmış ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinüñ on dördünci güni yevm-i ḫamīsde ẓuhūr itdügi defterinde mesṭūrdur[1].] Ḫāne-zād-ı ʿilm ü ʿirfān ve ḳābil-i naḳş-ı taḥḳīḳ u īḳān olmaġın iʿmāl-i meleke-i Ḫudā-dād ve ikmāl-i sermāye-i istiʿdād eyleyüp Ḫᵛāce Saʿde'd-dīn Efendi ḫidmetlerinüñ şeref-i mülāzemetini ḥā'iz ve ṭarīḳ-ı ṣafā-refīḳda birkaç pāyeye fā'iz olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Aḥmed Paşa Medresesi'nden maʿzūl iken biñ dört Receb'inde Saʿdī[2]-zāde yirine[3] Ḥaydar Paşa müderrisi olmış idi. Biñ altı Receb'inde selefi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne ḥareket eylemiş idi. Biñ sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde yine anlar yirine Mihrümāh Sulṭān pāyesin cāygāh eylemiş idi. On bir Ramażān'ında Baḥşī Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḳudūm idüp on iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Seyyidī-zāde yirine İzmir ḳażāsı ʿināyet olınmış idi. On üç Receb'inde ʿazl olınup Nevālī-zāde Żiyā'e'd-dīn[4] Efendi cāy-gīr oldı. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿAbdü'l-kerīm Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile talṭīf olındı. On beş Cemādiye'l-ūlā'sında Vezīr-i Aʿẓam Dervīş Paşa ġadrı ile ʿazl olınup manṣıbı ʿAbdu'r-raḥmān Efendi birāderi Muṣlī Çelebi'ye virilmiş idi. Vezīr-i mezbūr maẓhar-ı ḳahr-ı Ḳahramānī olduḳda muntaṣıf-ı şehr-i Ramażān'da ḫalefi refʿ olınup maḳāmında mānde olmış idi. On altı Ṣafer'inde Ḳırbac ʿOs̱mān Efendi yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsına naḳl olınup ḳabūl itmedükde ʿazl iḫtiyār itmiş idi. On sekiz Şevvāl'inde Ṣarı Ḫᵛāce yirine Eyyūb ḳażāsına manṣūb oldı. Biñ yigirmi Rebīʿu'l-āḫir'inde maʿzūl ve yirine Yoḳyoḳ Muṣliḥi'd-dīn mevṣūl oldı. Ol es̱nāda vedāʿ-ı cihān-ı fānī ve ʿazm-i dārü'n-naʿīm-i cāvidānī eyledi.

---

1 Ṭoḳuz//mesṭūrdur, der-kenār R1, E, SE
2 Suʿūdī SE
3 193a SE
4 Żiyā'e'd-dīn:Żiyā R1, E

Merḥūm-ı mezbūr aḫlāḳ-ı ḥasene ile meşhūr, yārān-ı ṭarīḳuñ ṣoḥbet-i resmiyyelerine cān ü dilden ṭālib ve ṣadr u cenāḥ-ı iʿtibārında daḳīḳa-şināṣ-ı[1] merātib, ṭarīḳa kemāl-i iʿtināsından menāṣıbuñ ḳadri ḳīrāṭ ḳīrāṭ maʿlūmı ve endāze vü miʿyār ü pergār ile maḳādīr-i revātib-i ʿilmiyyenüñ ehl-i ḫibre-i rüsūmı, rütbe-i mūṣile vü ḥareket-i mis̱liyye taḥḳīḳında bülbül gibi pür-tebelbül, silsile-i devriyye tertībinde noḳṭa-i süveydā-yı derūnı medār-ı pergār-ı devr ü teselsül, medārisüñ her seng-i bināsı yanında cevher-i cāndan berter ve ʿArabī ḳapuları ebvāb-ı ʿulūm-ı ʿArabiyyeye hem-ser, belki ṭarīḳuñ ḫer-seng-i bī-mesāsı ḥacer-i mükerrem ile hem-seng ve iksīr-i ekber ile deng-ā-deng olup fi'l-cümle naḳż-i ḳāʿideye ruḫṣat virmez ve merāsim-i ṭarīḳdan ṭaş ḳoparmaz idi.

Zemānında vāḳiʿ olan silsileleri üstād-ı aḫter-şinās gibi yevm-i vuḳūʿı, belki sāʿat-i taḥvīli ile żabṭ eyleyüp tārīḫlerinde daḳīḳa fevt itmemişdür. Ol bāʿis̱dür ki bu ḥaḳīr daḫı iltizām-ı mā-lā-yelzem ve tecdīd-i aḥkām-ı taḳvīm-i pārīne içün iżāʿat-i celfe-i ḳalem ḳılmışdur.

Mıṣrāʿ فيا ضيعة الأعمار تمضي سبهللا[2]

el-Mevlā Celāl (Yegān-zāde[3] Celāl Efendi)

Ḳaramanīdür. Maḥrūse-i Burusa ʿulemāsından nāʾil-i **[330b]** emānīdür. "Yegān-zāde" dimekle meşhūr ve māh-ı celāl gibi terbiyet-i ezhār-ı maʿārif ile zebān-zed-i cumhūrdur. ʿAlā ḥasbi'l-ʿāde ḥareket ve baʿż-ı eşrāfdan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet eyleyüp ḳaṭʿ-ı merātib-i ʿizz ü iclāl ve ḳırḳ aḳçe medreseden dūr u dırāz-ı infiṣāl üzere iken biñ on bir Ṣafer'inde Bālī Efendi yirine Beşikṭaş'da Sinān Paşa Medresesi iʿṭā olındı. On iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḫıżr Efendi yirine Seyyidī Ġāzī fetvāsı virilüp[4] ḳabūl itmemekle her biri manṣıbında ibḳā olındı. On beş Ẕi'l-ḳaʿde'sinde medresesi Ḥalebli Ebūbekr-zāde Meḥemmed Çelebi'ye virilüp ġarażı ḳaṭʿ-ı pāye olmaġın Mıṣr ḳażālarından birine naḳl olınup bunlar maḳāmında cāy-gīr olmış idi. On altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿÖmer Efen-

1 325a E
2 "Ey ömrünü hebâ eden kişi, tembel ve başıboş bir şekilde yaşayıp duruyorsun."
3 Yegān-zāde:- R1, E
4 Fetvāsı virilüp:fetvāsına naḳl olınup SE

di yirine Selānik fetvāsına naḳl olınup ḳabūl itmedükde ʿazl iḫtiyār eyledi. Ol silsilede intiẓām-ı rişte-i aḥvāline infiṣām gelmeyüp Żaʿīfī-zāde yirine Muṣṭafā Paşa-yı ʿAtīḳ Medresesi ʿināyet ve üç defʿa ḥamle-i ḫaṭā geçüp ṣadme-i kelle-kūb-i ʿazlden ṣıyānet olındı. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Tāce'd-dīn Efendi yirine Burūsa'da[1] Ḳapluca pāyesine vāṣıl ve ṣoñ miʿrācı ol rütbe-i nāzile-i bī-ḥāṣıl oldı. Biñ yigirmi Receb'inde ārzū-yı nūr-ı cemāl ile civār-ı ḳudse intiḳāl ve rūy-māl-i dergāh-ı Ẕü'l-celāl eyledi. Medrese-i maḥlūle Büyük Menteş-zāde'ye virildi.

Mevlānā-yı mütercem maʿārif-i celīle ile muʿallem, ʿulūm-ı ʿArabiyyeye şedīdü'l-intisāb ve fünūn-ı edebiyyeden mālik-i niṣāb olup ʿArabī naẓma ḳudreti ve ems̱āl ü eşʿār-ı ʿArab ile mümāreseti var idi. Maġdūr-ı rūzgār ve felāket-zede-i felek-i ġaddār idi.

el-Mevlā Bostān (Bostān[2] Efendi)

Anaṭolı eyāletinüñ maḳarr-ı vilāyeti olan belde-i Kütāhiyye'den bürūz ve rūz-be-rūz cevher-i istiʿdādın āftāb-ı fürūz idüp emās̱il-i ems̱alle muḥāvere vü müfākehe ve ʿulemā-yı ʿaṣr ile münāẓara vü muṣāfehe iderek Şeyḫü'l-İslām Ṣunʿu'llāh Efendi ḥażretlerinüñ būstān-serāy-ı ifādelerine dāḫil ve şeref-i mülāzemetlerine nā'il olmış idi. Medāris-i ʿilmiyyede iḥkām-ı mebānī-i ʿulūm ve tecdīd-i deʿā'im-i manṭūḳ u mefhūm idüp ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Çavuş-zāde Efendi yirine Papasoġlı müderrisi olmış idi. On yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Mūsā Efendi yirine Murād Paşa-yı ʿAtīḳ ḫāricine taḥrīk olındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında Muḥarrem Efendi yirine Edrine'de Üçşerefeli pāyesine pā-yı himmet ḳomış idi. Biñ yigirmi Receb'inde intiḳāl idüp Cāmiʿ-i ʿAtīḳ'dan[3] Ḳara Süleymān pes-mānde-i būstān ile kām-rān oldı.

Mevlānā-yı merḳūm ṭālib-i iḳtinā-yı s̱emerāt-ı ʿulūm, ṣāliḥ u ṣāfī-fu'ād, mü'min-i pāk-iʿtiḳād idi.

---

1 - SE
2 Kütāhiyyeli Bostān SE
3 325b E

el-Mevlā Nūru'llāh (Nūru'llāh Efendi[1])

Maḥrūse-i Edrine ḳurbından ẓuhūr ve ḳaṣaba-i Berġos'da ḳaṭʿ-ı menzil ü devr-i[2] sinīn ü şühūr itmişdür. İstifāża-i şuʿāʿ-ı ʿilm ü maʿārif ve tenvīr-i mebāḥiṡ-i leṭā'if ü ẓarā'if idüp baʿż-ı ʿulemānuñ südde-i saʿādetinde ʿākif ve mevḳıf-i ʿizzet ü iḳbālinde vāḳıf olmaġın şeref-i mülāzemetle bekām ve meşʿal-i hidāyetle ṭarīḳ-ı tedrīsde kām-şümār-ı ihtimām olup ḳırḳ aḳçe ile Mollā Şeref Medresesi'nden maʿzūl iken biñ on sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında Beñli Ḥüsām oġlı Şeyḫī Çelebi yirine Burūsa'da ʿĪsā Beg müderrisi olmış idi. Biñ **[331a]** yigirmi Şaʿbān'ında lemʿa-i şemʿa-i vücūdı ṣarṣar-ı[3] fenā ile mübtelā-yı inṭifā olup medrese-i maḫlūle ile Defterdār Yaḥyā Müderrisi Müteʿaccim Efendi'nüñ ḥaḳḳ-ı riʿāyeti īfā olındı ve çerāġ-ı efrūḫte-i ḥażret-i mollā olmaġla *nūrun ʿalā nūr* mażmūnı ile hüveydā ve وضع الشئ فى محله[4] mefhūmı rūşen ü peydā ḳılındı.

Mevlānā-yı mezbūr kemāl-i belāhetle meşhūr, ṣanādīd-i maʿātīh-i rūzgārdan ve kevkeb-i demdār gibi iştihār bulan envārdan idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Nāẓır-zāde Seyyid Meḥemmed Çelebi[5])

Devlet-i Murādiyye'de İstanbul ḳāżīsi iken devlet-i nā-pāydār-ı cihāndan hārib ve hilāl-i vücūdı verā-yı perde-i ʿademde ġārib olan merdüm-i dīde-i aʿyān Nāẓır-zāde Ramażān Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı celīlü'l-me'āṡiri ve nūr-ı sevād-ı nāẓırıdur. Vālide ṭarafından seyyid-i ṣaḥīḥu'n-neseb ve maḫdūm-ı celīlü'l-ḥasebdür. Ṭoḳuz yüz seksan ḥudūdında ser-nihāde-i āstān-ı ʿālem-penāh-ı vücūd ve secde-güẕār-ı leyletü'l-ḳadr-i ḳudret-i[6] şühūd olmış idi. Çeşm-i ʿibreti sevād-ı midād ile iktiḥāl ve mikḥale-i kuḥlu'l-cevāhir-i suṭūr ile tenvīr-i dīde-i bāl eyleyüp Ḫᵛāce Saʿde'd-dīn Efendi'den mülāzemetle iḥrāz-ı evvelīn-i āmāl ve ḳırḳ aḳçe ile baʿż-ı medāris-i celīlede ifāża-i ʿilm ü kemāl itdükden ṣoñra üç seneye ḳarīb güşe-nişīn-i ʿuzlet olmış iken biñ yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Hidāyet Efendi yirine Ḫayre'd-dīn Paşa Medresesi ʿināyet olındı. On bir Ṣa-

---

1 Nūru'llāh Efendi:el-Mevlā Nūru'llāh SE

2 Menzil ü devr-i:menzil-i dūr-ā-dūr-i SE

3 193b SE

4 "Bir şeyi yerli yerine, olması gereken yere koymak…"

5 Nāẓır//Çelebi:Maḫdūm-ı Nāẓır-zāde Ramażān Efendi SE

6 - SE

fer'inde Aḳçalı Bekir Efendi yirine Sinān Paşa Medresesi revā görüldi. On üç Şa'bān'ında Ḫışım Yaḥyā Efendi yirine Edrineḳapusı pāyesine terfī' olındı. On beş Şa'bān'ında Sinān-zāde yirine Cerrāḥ Meḥemmed Paşa Ḫalīlesi Gevher Ḫān Sulṭān pāyesine taḥrīk olındı. On altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'Uşşāḳī-zāde yirine Ṣaḥn'a geldi. On yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Şems Efendi-zāde yirine Üsküdār'da vāḳi' Vālide Sulṭān Medresesi iḥsān olındı. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Şeyḫī Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olmış idi. Biñ yigirmi Şa'bān'ında ḳażāsı ḥālinde intiḳāl idüp manṣıb-ı maḥlūl ile 'Abdu'l-kerīm Efendi maḳżi'l-āmāl olmış idi.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı fütüvvet-rüsūm, edīb ü vecīh, ṣāliḥ ü nezīh, ḫoş-ṭab' u ṣāfī-ṭaviyyet, merdüm-i pākīze-ḫaṣlet idi. Üsküdārī Maḥmūd Efendi ḥażretleri vālidlerinden mülāzım olmağla manẓūr-ı naẓar-ı[1] 'ināyetleri ve maẓhar-ı şu'ā'-ı āftāb-ı terbiyetleri olmış idi.

el-Mevlā Maḥmūd (Rebīb-i 'Arab-zāde[2])

Tercemesi sebḳ iden 'Abdu'l-kerīm Efendi'nüñ maḫdūm-ı edībi ve 'Arab-zāde 'Abdu'r-ra'ūf Efendi merḥūmuñ[3] rebībidür. Ṭoḳuz yüz yetmiş ṭoḳuz senesinde cilve-sāz-ı ṣaḥīfe-i vücūd ve ruḫṣat-yāfte-i meclis-i şühūd olmış idi. Sinn-i temyīze vāṣıl ve dā'ire-i erbāb-ı isti'dāda dāḫil olup Ḫ˅āce Sa'de'd-dīn Efendi ḫidmetlerinüñ şeref-i mülāzemetine nā'il olduḳda bi-ḥasebi'l-merātib[4] taṣarruf-ı menāṣıb iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl[5] iken biñ on üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Köse Sinān[6] yirine İbrāhīm Paşa Medresesi'nde ṣaḳal göstermiş idi. On altı Cemādiye'l-ūlā'sında Ṭaşköprī-zāde Aḥmed Çelebi maḥlūlinden Sinān Paşa Medresesi'ne ḥareket eyledi. On yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Muḥarrem Efendi yirine Sinān Paşa Sulṭānī pāyesine terfī' olındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında Ṭoḳuz-zāde Şeyḫī Çelebi yirine Edrine[7] pāyesine taḥrīk olındı. Biñ yigirmi Ramażān'ında ḥāṣıl-ı 'ömri ber-bād-dāde ve ḫāk-i laḥde ser-nihāde oldı. Med-

1 - R1, E
2 Rebīb//zāde:'Abdu'l-Kerīm-zāde Maḥmūd Efendi SE
3 Efendi merḥūmuñ:Efendi'nüñ SE
4 326a E
5 munfaṣıl SE
6 Süleymān SE
7 Edirneḳapusı SE

rese-i maḫlūle ʿazl olınan selefi Şeyḫī Çelebi'ye muḳarrer ḳılındı.

Merḥūm-ı mezbūr maḥāsin-i aḫlāḳ ile meşhūr, **[331b]** memdūḥu'l-fiʿāl, maḥmūdu'l-ḫiṣāl, yārān-ı ṣafā ile enīs, ḳavābil-i rūzgār ile celīs, ḥalīm ü selīm, maḫdūm-ı kerīm idi.

el-Mevlā Yaḥyā (Aḫī-zāde Yaḥyā Çelebi[1])

Devlet-i Meḥemmed Ḫānī'de ṣadr-ı dīvān-ı ʿOs̱mānī olan ṣadru'l-ʿulemā'i'l-aʿlām, üstādī ve üstādü'l-enām Aḫī-zāde ʿAbdu'l-halīm Efendi ḥażretlerinüñ maḫdūm-ı kerīm-i melek-ḫiṣāli ve nev-bāve-i nihāl-i ferḫunde-ẓılālidür. Ṭoḳuz yüz seksan iki tārīḫinde meclis-efrūz-ı şühūd ve şemʿ-i nūr-efşān-ı encümen-i[2] vücūd olmış idi. Şuʿāʿ-ı baḫt u saʿādet cebīn-i ḥālinde peydā ve lemeʿāt-ı rüşd ü necābet ṣafḥa-i bālinde hüveydā olup es̱er-i ʿarāḳat-ı ābā vü ecdād, żamīme-i istiʿdād-ı māder-zād olmağın māh-ı nev gibi zemān-ı ḳalīlde bedr-i kāmil ve cedvel iken baḥr-ı fā'iżü'l-cedāvil olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi nesīm-i tevfīḳ-ı ilāhī ile ḥasbe'l-ʿāde hareket ve kenār-ı ārzūsın pür-gevher-i şāhvār-ı fażl ü ḥikmet ḳılup Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Efendi ḥażretlerinüñ debistān-ı ifādelerine dāḫil ve naẓar-ı ʿināyetleri ile ser-bülend-i emās̱il olduḳdan ṣoñra şeref-i mülāzemetlerine nā'il oldı. Baʿdehu sermāye-i ẕāt-ı melek-simātları olan kemālātdan edā-yı zekāt lāzım ve maḫādīm-i ṣudūr-ı kirām resmi üzere īfā-yı ḥaḳḳ-ı riʿāyetleri müteḥattim olduḳda biñ altı senesi Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınan Mollā Ṣādıḳ yirine ibtidā medrese-i mebniyye-i Sinān Paşa ferş-i seccāde-i ifādelerine lā'iḳ görüldi. Biñ sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında Pīr ʿAlī Efendi maḫlūlinden Medrese-i Ḫānḳāh dūş-i iclāllerine tekyegāh ḳılındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Nevālī-zāde Żiyā'e'd-dīn Efendi[3] yirine Medrese-i Ḫāṣekiyye lemeʿāt-ı ifāżaları ile rūşenā olup biñ on Rebīʿu'l-āḫir'inde Hidāyet Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye ʿināyet olındı. On bir Ramażān'ında Şerīf Efendi yirine Üsküdār'da vāḳiʿ Vālide Sulṭān Medresesi ile kām-rān olup on üç Cemādiye'l-ūlā'sında ʿAlī Çelebi-zāde yirine medāris-i Süleymāniyye'den birine sāye-güster-i ders ü taḥḳīḳ olup on beş[4] Şaʿbān'ında Niksārī-zāde yirine mıṣṭaba-i dārü'l-ḥadīs̱de itmām-ı devr-i menāzil-i ṭarīḳ itmiş idi. On sekiz Re-

1 Aḫī-Çelebi:ʿAbdu'l-Ḥalīm Efendi-zāde SE
2 - SE
3 Żiyā'e'd-dīn Efendi:Żiyā Çelebi R1, E
4 194a SE

bīʿu'l-evvel'inde Baḫşī Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḥükūmeti ile nücūm-ı iḳbāli zāhire ve rāyet-i iclāli ẓāhire olmış idi. Biñ yigirmi Şaʿbān'ında ʿalem-i iʿtibārı nigūn ve gül-berg-i neşāṭı ḫazān-ı ʿazl ü izʿāc ile dīger-gūn olup ʿAlī Çelebi-zāde Efendi mesned-nişīn-i ḥükūmet ve ḳā'im-maḳām-ı ṣadr-ı şerīʿat olmış idi. Cānib-i berden İstanbul'a gelürken merḥale-i Şām'da reh-zen-i ecel sedd-i rāh-ı merām eyleyüp şehr-i Şevvāl'de rūz-ı dil-fürūz-ı ḥayātı şāma ve müddet-i ʿömri encāma irişdi. Ḳubūr-ı ṣāliḥīnde medfūndur.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı maʿālī-rüsūm, şābb-ı fāżıl ve naḫl-i girān-bār-ı elvān-ı feżā'il idi. Çünki vālid-i mācidleri ṭarafından[1] Muḥaşşī Saʿdī Efendi'ye ḥāfid ve ṭaraf-ı māder-i ferḫunde-aḫterden ʿamūd-ı nesebi Ebu's-suʿūd-ı ʿİmādī cenāblarına ṣāʿid olmaġla sermāye-i saʿādet müsāʿid ve sāʿid-i şuʿāʿ-ı necābet muʿāżıd idi. Tavṣīf-i ẕāt-ı şerīflerinde ne mertebe ıṭrā olınsa mübālaġa-i şuʿarāya ḥaml olınmaḳ revā ve bu ḥaḳīrüñ maḫdūm-ı üstādı olmaġla ġaraż u taʿaṣṣub fehm eylemek lā'iḳ u sezā degüldür. Hemānā[2] قتله ذكاه mażmūnı üzere feżā'il ü kemāline ġurūr ile tebāh olanlardan idi. Şemʿiyye ve ḳalemiyye ṭarzı üzere ʿArabī[3] inşā ile *Baḥriyye*'si vardur.

el-Mevlā Muṣṭafā (Yumurta Vāʿiẓi) {Ḥalīmī}

"Ḥalīmī" maḫlaṣı ile meşhūr ve "Yumurṭa Vāʿiẓi" dimekle zebān-zed-i cumhūrdur. Taḥṣīl-i bıḍāʿa-i ʿilmiyye ve ʿazm-i ṭarīḳ-ı ṭā'ife-i ʿaliyye eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Naḳīb Efendi ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve baʿż-ı medārisde **[332a]** ḥasbe'l-istiṭāʿa müdāreseye himmet eyleyüp ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ bir Ramażān'ında Rūmili eyāletinden maʿzūl Sāʿatcı Ḥasan Paşa inşā eyledügi medrese ibtidā bunlara iʿṭā olındı. Biñ beş senesinde müteḳāʿid olan Manav ʿAlī yirine İznīḳ'de Süleymān Paşa pāyesi iḥsān olındı. Biñ sekiz Şevvāl'inde Burūsa'da Ḫanceriyye Müderrisi Lāl Aḥmed Çelebi ile mübādele-i manṣıb eylediler. Biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde fāriġ olup medresesi Ẕü'n-nūn Efendi'ye virildi. Biñ on Ṣafer'inde Bosna ḳażāsı zümre-i ḳużātdan Rıḍvān Efendi'ye virilmiş iken tekrār mevleviyyet olup bunlara ʿināyet olındı. On bir Ṣafer'inde ʿazl olınup manṣıbı Celeb Meḥemmed Efendi'ye virilmiş idi.

1 326b E
2 "Zekâsı onu öldürdü."
3 - SE

Birḳaç günden ṣoñra yirinde ibḳā ve tuḫm-i ʿadāleti mükerreren ol ser[1]-zemīne ilḳā olındı. On iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde tekrār maʿzūl ve maḳām-ı ḥükūmetine sālifü'z-ẕikr Celeb Meḥemmed[2] Efendi mevṣūl oldı. On üç Ramażān'ında Gümişayaḳ yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı ile ikrām olındı. On beş Ṣafer'inde çāşnī-çeş-i tāziyāne-i ʿazl ü izʿāc ve manṣıb-ı mezbūr Ḳırbac Efendi'ye māye-i ibtihāc oldı. On ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde serdār-ı kişver-güşā Vezīr-i Aʿẓam Murād Paşa defʿa-i aḫīrede diyār-ı ʿAcem'e sevḳ-ı şīrān-ı ücem ḳılduḳda ordu-yı hümāyūn ḳażāsını iḥsān itmiş idi. Biñ yigirmi Ṣafer'inde Caʿfer Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile teşrīf olındı. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında ḳażā-yı Beytü'l-maḳdis İstanbulī ʿAlī Efendi'ye virilüp ol es̱nāda beyża-i vücūdı şikest ve zemzeme-i iştihārı pest oldı.

Mevlānā-yı merḳūm muḳalled-i erbāb-ı maʿārif ü ʿulūm, zemzeme-i iştihārı zemzemi ile meşhūr u maʿhūd, ṭurfe-kārān-ı ʿālemden maʿdūd idi.

Mervīdür ki dānişmendligi zemānında baʿż-ı ḫāne-zād çelebilere intisāb içün bāʿis̱-i ẓuhūr-ı daġal-bāzān-ı riyā-pīşe olan ṣūret-i ʿiffet ü ṣalāḥ ile nüsḫa-i saḳīme-i hey'etin ıṣlāḥ idüp meclislerine ruḫṣat-ı duḫūl, belki ḫalvetgāh-ı vuṣlata vuṣūl bulurmış. Mollāsı Edrine'de ḳāżī iken bir leyle-i mübārekede mecmaʿ-ı erbāb-ı tevḥīd olan[3] Cāmiʿ-i Cedīd-i Selīm Ḫānī'ye varup henüz evā'il-i cemʿiyyet olmaġla ḫalḳ-ı ʿālem vaʿẓ ü naṣīḥate muntaẓır, ẕākirān-ı naġme-serā şehr oġlanı ile ḥalḳa-beste-i tevḥīd olmaġa ḥāżır olmaġın meftūn-ı ḥüsn-i ʿālem-gīri ve me'mūr-i fermān-ı ḳażā-te's̱īri olduġı cüvān-ı nāzenīn ibrāmı ile kürsī-i naṣīḥate ṣuʿūd ve fetḥ-i bāb-ı taṣliye vü dürūd idüp maḥbūba ḳarşu girye-i niyāza bahāne olmaġ-içün dūr u dırāz naṣīḥata āġāz eyledükde;

Beyt

نغمه پردازی چو بلبل عالم آرا چون کلی
باغ حسن دلبری را هم کلی هم بلبلی [4]

1 - SE
2 - E, SE
3 - SE
4 "Güzel söylemekte bülbül gibi, dünyayı süslemekte gül gibisin. Güzellik ve sevgililik bahçesinin hem gülü hem bülbülüsün."

mażmūnına muvāfıḳ, gül-ruḫān-ı hezār-elhānuñ naġme-i Dāvudīsine ʿāşıḳ[1] olan erbāb-ı sūz u güdāẕ;

li-Mü'ellifihi[2] Ḥalḳa içre naġmeler itse o yār-ı ḫoş-nevā
Ḳarşusında bir bahāne olsa giryān olmaġa

mefhūmı ile zīr-i lebden zemzeme-i niyāz çeküp;

Beyt Ḳoyup tesbīḥ-i mercānı seni kim diñler iy vāʿiẓ
Mufaṣṣal ḳıṣṣa başlarsun ġarīb efsāne söylersün

fehvāsını ismāʿ ve ẕikr ü semāʿ içün ʿarż-ı intiẓār ü iltiyāʿ eyledüklerinde vāʿiẓ efendi kemāl-i vecdinden teṣāmüm idicek şehr oġlanı zümresinden bir ḳavm-i bī-bāk tefāḳum idüp derdmendi yumurṭa ile sengsār ve zerde-i beyża ile çihre vü libāsın ifgār itmişler idi. Vaḳʿa-i meẕbūre telḳībe bāʿis̱ ve bu ḥaḳīrüñ beyt-i meşhūrına **[332b]** sebeb-i ḥādis̱ olmış idi.

Beyt Yaġarsa beyża-i jāle başına şimdi ne var
Yumurṭa vāʿiẓidür lāne maḥfilinde hezār

el-Mevlā ʿAbdu'r-raḥmān (Çalıḳ-zāde ʿAbdī Çelebi[3])

Tercemesi güẕār[4] iden "Çalıḳ ʿAlī" nām ḳāżī-i ṣāḥib-ihtişāmuñ ferzend-i pür-fażl ü edebi[5] Çalıḳ-zāde ʿAbdī Çelebi'dür. Tekmīl-i levāzım-ı ṭarīḳ ve taḥṣīl-i sermāye-i ders ü taḥḳīḳ eyleyüp devre-i ḥareketi Ḫᵛāce ʿAṭā'u'llāh Efendi āstānesinde temām ve ḳayd-ı ʿanberīn-i mülāzemetle cām-ı sürūr-encām-ı idāre-i kelāmı miskiyyü'l-ḫitām olmış idi. Baʿdehu merātib-i[6] medāris-i ʿilmiyyeyi iḥrāz[7] ve ol rāh-ı dūr u dırāzda ḳaṭʿ-ı nişīb ü firāz iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan yedi Receb'inde Üsküb ḳażāsına rıżā

1 327a E (E'de bu varağın alt tarafta kalan yarısında kağıdın tahrif olmasından dolayı yazıların çoğunluğu okunamayacak durumdadır.)
2 li-Mü'ellifihi:li-Muḥarririhi'l-ḥaḳīr E
3 ʿAbdī Çelebi:- R1, E
4 sebḳ SE
5 Çalıḳ//edebi:- SE
6 - SE
7 194b SE

viren ṣadru'l-ʿulemā Zekeriyyā Efendi ḥażretlerinüñ maḫdūm-ı mükerremleri Çelebi Efendi yirine Silivri'de Pīrī Paşa Medresesi tevcīh olındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup medresesi Ḫayre'd-dīn Efendi'ye teklīf olındı. Biñ bir[1] Rebīʿu'l-āḫir'inde Kāmī-zāde[2] yirine Çorlı pāyesine terfīʿ olındı. Ol menzilde raḫş-ı ʿazīmeti çalıḳlayup rāh-ı maḳṣūddan ʿudūl ve fez̤ā-yı ḳaż̤āya duḫūl lāzım gelmegin Ḳayṣeriyye ḳaż̤āsı Şeyḫ ʿAlī Efendi'den ṣoñra ḳuż̤āt-ı ḳaṣabāta virilmişken biñ üç Receb'inde tekrār mevleviyyet olup bunlara ʿināyet olındı. Biñ beş Ramaż̤ān'ında ʿazl olınup Manav Tāce'd-dīn cā-nişīn olmış idi. Biñ altı Rebīʿu'l-āḫir'inde ḫalefi yirine iʿāde ve manṣıb-ı ḳadīminde ḳarār-dāde ḳılındı. Biñ yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde maʿzūl ve Ḥakīmī Efendi ḥākim-i şerʿ-i Resūl oldı. Biñ sekiz Receb'inde Manav Tāce'd-dīn yirine Ḳonya ḳaż̤āsı bāʿis̱-i şükrān ü rıż̤āsı ḳılındı. Biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ḥakīmī yirine Ḳayṣeriyye ḳaż̤āsına tebdīl ve manṣıb-ı mezbūr ile s̱ālis̱en tebcīl olındı. Biñ on Rebīʿu'l-evvel'inde maʿzūl olup manṣıbı Ṣūfī[3] Meḥemmed Efendi'ye tevcīh olındı. Biñ on iki Rebīʿu'l-āḫir'inde Sirāc Efendi yirine Āmid ḳaż̤āsı iḥsān olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde Mıṣr eyāletinden gelürken mühr-i vezāret ile istiḳbāl olunan Yavuz ʿAlī Paşa Āmid ḳaż̤āsını ʿAṭūfī Efendi'ye virüp bunları Laʿlī Çelebi yirine Ḳonya ḳaż̤āsına naḳl eyledi. On üç Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup manṣıbı Nesīmī-zāde'ye virildi. On dört Rebīʿu'l-āḫir'inde manṣıb-ı mezbūr Nesīmī-zāde'den ṣoñra Ḳaragülmez Efendi'ye virilmişken ḳabūl itmedükde s̱ālis̱en bunlara müyesser oldı. On altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup Ḳırbac ʿOs̱mān Efendi kesb-i sermāye-i ibtihāc eyledi. Biñ on yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Vize ḳaż̤āsı Serāy ilḥāḳıyla mevleviyyet olmağın miyān-ı ṭullābda is̱bāt-ı evleviyyet ḳılmışlar idi. Biñ yigirmi ḥudūdında ser-ḥadd-i fenādan ḫāric ve maʿāric-i ʿilliyyīne ʿāric olup manṣıb-ı maḥlūl[4] ḳaṣaba-i mezbūrede müderris ve müftī olan Seyyidī ʿAlī-zāde'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ʿirfān ile meşhūr, nīk-nefs ü ṣāfī-ṭaviyyet, ḫoş-ṭabʿ u ḫoş-ṣoḥbet idi.

---

1 - SE
2 Kāmī-zāde:Kāmī Efendi SE
3 Ṣıdḳī SE
4 Mezbūr SE; 327b E

[Meḥemmed Çelebi {Mānī}]: Birāder-i kihteri Meḥemmed Çelebi "Mānī" maḫlaṣı ile şöhret-şi'ār ve tamġa-zen-i perniyān-ı eş'ār olmış[1] idi. Şeyḫü'l-İslām, naḳīb-i sādāt-ı kirām Ma'lūl-zāde Efendi'den iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı medārisde müdāreseye müdāvemet[2] eyleyüp çille-keş-i sermā-yı miḥnet ü belā, ya'nī berzaḫ-ı erba'īne mübtelā iken vāṣıl-ı bahār-ı ḫamsīn olmaḳ ümmīdine[3] Miḫal-i **[333a]** ehl-i ḍalāl üzere serdār-ı gürūh-ı abṭāl olan Güzelce Maḥmūd Paşa'ya intisāb ve feyż-i naẓar-ı vezīr-i bī-naẓīr ile recā-yı luṭf-ı bī-ḥisāb idüp biñ yedi Rebī'u'l-evvel'inde ordu-yı cihān-pūy ile hem-rikāb ve ḳażā-yı muḫayyem-i hümāyūn ile kām-yāb olmış idi. Biñ sekiz senesinde vāṣıl-ı ümmīd olmadın 'azm-i ṭarab-ḫāne-i cāvīd ḳılmış idi. Hezārġırad'da Maḳtūl İbrāhīm Paşa Cāmi'i ḥaẓīresinde medfūndur.

Tārīḫ-i Kesbī Çelebi

Didüm göçdi ma'ānī naḳş-perdāzı idi Mānī[4] (1008)

Mevlānā-yı merḳūm naḫl-bend-i elvān-ı 'ulūm, fażīlet ü ma'rifet ile ser-bülend-i emsāl, şā'ir-i nāzik-ḫayāl idi.

Mervīdür ki ḥīn-i vefātında bu ġazel-i taḥassür-gūne ve beyt-i taṭayyür-nümūne cāmesinüñ ceybinde bulunup 'ibret-engīz-i erbāb-ı naẓar olmış idi:

Şi'r

İrişür nālelerüm günbed-i gerdāne degin
Dökerin göz yaşını her gice dāmāne degin

Şu'arā firḳati vaṣf itmede ḳāṣırlardur
Kimse vaṣf idemedi[5] firḳati bu āne degin

Menüm ol cūy ki yollarda ḳalup ḫāke girüp[6]
İremez żāyi' olur lücce-i 'ummāna degin

---

1 - SE
2 Himmet SE
3 Üzere SE
4 دیدم کچدی معانی نقش پردازی ایدی مانی
5 Kimse//idemedi:Bilmemiş kimse daḫı SE
6 ḳalup//girüp:ḳalur ḫāke girer SE

Müretteb ü mükemmel *Dīvān*'ı ve maḳbūl ü mütedāvil eşʿār-ı belāġat-nişā-nı vardur. Bu eşʿār *Teẕkire*'de yazılan nuḫbe-i güftārıdur:

Ġazel Ṭutuşdı bir ḳul oġlanuñ ruḫ-ı pür-tābına dünyā
Ocaḳdan böyle yaluñ yüzli çoḳdan olmadı peydā

[Ve lehu] Yāre teklīf-i viṣāl eyleme gelse tenhā
Yalıñuz gelmesi ʿuşşāḳa yiter mihr ü vefā

[Ve lehu] Saña aġyār libās eylemek ister dirler
Ṭonadurlar seni v'allāhi ṣaḳın iy gül-i ter

[Ve lehu] İncelüp döndi hilāle bedenüm dirsem eger
Ne alur aġzına cānān ne ḳulaġına ḳoyar

[Ve lehu] Gerekse ẕerreveş ḫāk ol gerekse mihr-i ʿālem-gīr
Yine aʿdā gözine girmemek olmaz be-her-taḳdīr

[Ve lehu][1] Laʿlüñe gāhī cām-ı Cem gāhī şifā dísem n'ola
Ehl-i maʿārif olanuñ her sözi bir kitābdur

[Ve lehu] Ḳullıġa almaḳ dilerler luṭf-ıla meh-pāreler
Kendüsin aldurmasun mı ʿāşıḳ-ı bī-çāreler

[Ve lehu] İy muṣavver o bütüñ ṣanma benānın yazduñ
Düşdi engüştini taḥrīr iderken ḳalemüñ

[Ve lehu] Yalvarup düşmeni gel itme didüm istiḳbāl
Ṭutmadı hīç sözüm ḳarşuladı ol gül-i āl

[Ve lehu][2] Ṣordı ḥayrānlıġımuñ bāʿiṡini yār benüm
Daḫı aḥvālümi bilmez aña ḥayrānum ben

1 Bu beyit SE'de bulunmamaktadır.
2 Bu beyit SE'de sonraki beyitten sonra gelmektedir.

[Ve lehu] Beni ḳorḳutma ḫumār-ı mey-i hicrānla sen
Nice anuñ gibi baş aġrıları gördüm ben

[Ve lehu][1] Āzürde eyler ol gül-i ḫandānı her zemān
Olmaz 'adüvv-i ḫār gibi bir ḫırāş-ı cān

[Ve lehu][2] Bir ġazel didüm yine ol şāh-ı ḫūbān ḥaḳḳına
Ġāyet a'lā itdüm anı çalışup cān ḥaḳḳına

[Ve lehu] İy ḫaṭṭ-ı siyeh 'āriż-ı cānāna ṭolaşma
Yüz ḳaralıġın eyleme īmāna ṭolaşma

Āġūş-ı miyānın ṭaleb itme kemerāsā
Mānī meded ol serv-i ḫırāmāna ṭolaşma

el-Mevlā Meḥemmed (İstanbulī[3] La'lī Efendi) {La'lī}

Kān-ı gevher-i[4] 'irfān ve gevher-i kān-ı[5] ekvān olan maḥrūse-i Ḳosṭanṭıniy-ye'den nümāyān olmışdur[6]. "La'līn Ḳabā-zāde" dirler bir ḳāżīnüñ rüste-i rişte-i nesebi olmaġla bu maḫlaṣ muḫtārı ve firye-i ḫātem-i iştihārı olmış idi. Eyyām-ı şebābda la'l-i sīr-āb gibi bāde-nūş ve şarāb-ı nāb-ṣifat pür-cūş u ḫurūş olup;

li-Mü'ellifihi[7] Gül gibi tāzelerle mūnis idi
Cām-ı mey gibi cüz'-i meclis idi

Rind ü zāhidle hem-dem ü hem-reng
Her uṣūle ṭutardı bir āheng

Ṣaldı bu ṭāḳ-ı ṭurfe-pervāze
Nāyveş ḥüsn-i ṣavtı āvāze

---

1 Bu beyit SE'de bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.
2 Bu beyit SE'de bulunmamaktadır.
3 - R1, E
4 Kān-ı gevher-i:Gevher-i kān-ı SE
5 Gevher-i kān-ı:kān-ı gevher-i SE
6 328a E
7 li-Mü'ellifihi:li-Muḥarririhi E

Sāġar u kāseye[1] degüldi tenük
Küçük-ile küçük büyükle büyük

Ḫoş-elḥānlıġı cihetinden gāh meykedelerde ṣurāḥī-ṣıfat naġme-rīz, gāh **[333b]** ḫānḳāhlarda cām-ı la'l-fām gibi devr eyleyüp ḥalḳa-i zühhāde şūr-engīz idi[2].

li-Mü'ellifihi[3] Geh bülbül-i gülistān-ı Cemşīd
Geh ṭūṭī-i ḳand-ı ẕikr ü tevḥīd

Mānende-i nāy-i tīr-i bürrān
Nālān nālān iderdi seyrān[4]

Bir perdede yoġ-ıdı ḳarārı
Evżā'ı degüldi iḫtiyārı

'Āḳıbet kār-ı şem'-i nūr-efşān-ı hidāyet delīl-i rāh-ı reşādı ve mürşid-i ḫayr-ḫᵛāh-ı tevfīḳ pīşvā-yı semt-i sedādı olmaġın ṣadr-ı efāżıl, mürebbī-i ḳavābil, üstādu'l-'ulemā'i'l-a'lām, el-mevlā el-fāżıl Zekeriyyā İbn Bayram ḥażretlerinüñ ṭalebesi silkinde intiẓām bulup pertev-i āftāb-ı 'ināyetleri ile vāṣıl-ı ṣabīḥatü'l-'īd-i merām olmış idi. Edīb-i terbiyetleri mürşid-i Bayramī gibi ṭab'-ı pür-hevesin peẕīrā-yı ṣalāḥ ve ṭabīb-i 'ināyetleri şerbet-i mizāc-gīr-i şefḳatle dil-i sevdā-zedesin ıṣlāḥ idüp ṭoḳuz yüz seksan bir tārīḫde Ḥaleb ḳāżīsi olduḳlarında mü'eẕẕinleri olmış idi.

Mıṣrā' Küpi yudı üstine çıḳdı eẕāna başladı

Ba'de'l-ḳufūl şeref-i mülāzemetleri ile bekām ve bir iki pāyeye ṣu'ūd ile bülend[5]-maḳām olup otuz aḳçe ile Rodoscuḳ'da Rüstem Paşa Medresesi'ne vāṣıl

1 Sāġar ü kāseye:Kāse vü sāġara SE
2 195a SE
3 li-Mü'ellifihi:li-Muḥarririhi E
4 Nālān//seyrān:İderdi seyrān nālān nālān E
5 'ālī SE

ve ḳırḳ aḳçe ile Şeyḫu'l-ḥarem Medresesi'nden munfaṣıl olup iḥdā ve elf senesi Şevvāl'inde Muṣlī Çelebi yirine Malġara'da Sinān Paşa Medresesi'ne nā'il oldı. Biñ üç Ẕi'l-ḳa'de'sinde selefi yirine vezīr-i merḳūmuñ Yeñişehr'de olan medresesine taḥrīk olındı. Biñ beş Cemādiye'l-ūlā'sında meşrūṭası İsmiḫān Ḫānım pāyesinde selefini ta'ḳīb idüp ġayret-i aḳrān ve sebḳ-ı mu'aḫḫarān pāybend-i dil-i āzādesi olmamaġla biñ altı Ẕi'l-ḥicce'sinde Ṭırabozınlı Meḥemmed Efendi yirine Arżırūm ḳażāsı ile nā'il-i maḳṣūd u merūm olmış idi. Biñ yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde[1] 'azl olınup Cerrāḥ-zāde Efendi mesned-ārā-yı ḥükūmeti oldı. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde fāriġ olan Ṭursun-zāde yirine Şire ḳażāsı tefvīż olındı. Biñ on Receb'inde gūşe-nişīn-i 'uzlet ve Bī-kesī Efendi mesned-ārā-yı ḥükūmet oldı. Biñ on iki Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Aṭūfī yirine Ḳonya ḳażāsı virilmiş idi[2]. [Biñ on iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṣaḥn Müderrisi Ḥasan Efendi ḥażretleri maḥżā Ṣun'u'llāh Efendi ḥażretlerine müntesib olmaġla ba'ż-ı ekābir 'azl ü iz'āc murād eyleyüp 'Aṭūfī yirine Ḳonya ḳażāsına naḳl eyledi. Murād ḥāṣıl olıcaḳ La'lī Çelebi'ye virildi[3].]

Maḳarr-ı ḥükūmetine vāṣıl olmadın Vezīr-i A'ẓam Yavuz 'Alī Paşa 'Aṭūfī'ye Āmid ḳażāsın iḥsān idüp Āmid'den Çalıḳ-zāde'yi Ḳonya'ya tebdīl itmekle bunlar ṣıfru'l-yed ḳaldı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Muṣlī Çelebi yirine Gelibolı ḳażāsı müyesser oldı. On üç Rebī'u'l-āḫir'inde 'Alī Beg-zāde Şāh Çelebi yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsına naḳl olındı. Ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār idüp Gümişayaḳ[4] Efendi'ye in'ām olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında ḫalefi Celeb Meḥemmed Efendi yirine mükerreren Gelibolı ḳażāsı revā görüldi. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde 'azl olınup selefi Celeb Meḥemmed Efendi'ye muḳarrer ḳılındı. On yedi Receb'inde Saḳız ḳażāsı Kāmī-zāde 'Abdu'r-raḥmān Çelebi üzerinden mevleviyyet olup bunlara 'ināyet olındı. On sekiz Receb'inde 'azl olınup Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi seccāde-nişīn-i ḥükm ü imżāsı oldı. Biñ yigirmi ḥudūdında maraż-ı fālice mübtelā ve 'aḳīḳ-ı seyyāl-i ḫūn-ı revānı buzlı la'l gibi efsürde-i 'acz ü a'yā olup cevher-i mizācı şikeste ve eyyām-ı marаż hen-

---

1 ḥiccesinde SE
2 Biñ//idi:- E, SE
3 Biñ//virildi, der-kenār R1
4 328b E

gām-ı intiḳāle peyveste oldı. Edrineḳapusı ḫāricinde gevher-i kān-ı Bedaḫşān gibi ḫāk-i siyāh içinde nihāndur.

Merḥūm-ı merḳūm miyāne-bend-i ʿıḳdu'l-le'āl-i ẓurefā-yı **[334a]** Rum, cām-ı şarāb gibi güşāde-meşreb ü ḫande-rū, dürc-i gevher-i nāb gibi nükte-dān ü laṭīfe-gū, laʿl-i dil-ber gibi dā'imā ḫandān, ġonce-i pür-jāleveş gevher-efşān idi.

el-Mevlā Meḥemmed bin Yūsuf (Fenārī-zāde Maʿtūh Çelebi[1])

Tercemesi mürūr iden Fenārī-zāde Yūsuf Çelebi'nüñ vāsıtatu'l-ʿıḳd-ı silkü'l-le'āl-i nesebidür. Ḥaẓīre-i ḫānedān-ı ḳadīm-i ʿilm ü ʿirfāndan ser-zede-i şühūd ve pīrāste-i naḫl-bend-i vücūd olup ġāyetde sāde-dil ü belāhet-me'āb olmaġla "Maʿtūh Çelebi" ʿunvānı ile şöhret-yāb olmış idi. Gerden ü gūş-ı istīhāli cevāhir-i ʿilm ü kemālle ḫālī ve ceyb-i himmeti naḳl-i maʿārif ü şekker-pāre-i leṭā'if ile mālī olduḳda ʿalā ḥasbi'l-ʿāde cilve-nümā-yı ḥareket-i muʿtāde olup Maʿlūl-zāde Naḳīb Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle nā'il-i me'mūl ve ṭarīḳ-ı tedrīsde reh-neverd-i şıʿāb ü sühūl olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ iki Muḥarrem'inde Caʿfer Efendi yirine Mollā Gūrānī Medresesi erzānī görülmiş idi. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında Caʿfer Efendi yirine "Ṣoġuḳḳuyı" dimekle maʿrūf Pīrī Paşa pāyesine terfīʿ olındı. On altı Ṣafer'inde ʿÖmer Efendi yirine Rodoscuḳ mevleviyyeti ʿināyet olındı. On sekiz Muḥarrem'inde ʿazl olınup manṣıb-ı mezbūr Nihālī Efendi'ye arpalıḳ taʿyīn olındı. Biñ yigirmi ḥudūdında rū-gerdān-ı miḥnet-ḫāne-i cihān ve ʿāzim-i niʿmetkede-i cinān olmış idi.

Mevlānā-yı merḳūm ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı ʿulūm, nīk-nefs ü dervīş-nihād, kem-āzār ü ṣāfī-fu'ād, ḥalīm ü selīm, maḫdūm-ı kerīm idi.

Selāṭīn-i māżiyenüñ rūz-nāme-i vaḳā'iʿ-i bedīʿu'l-minvālini ve ʿulemā-yı Devlet-i ʿOs̱māniyye'nüñ aḥvālini cüz'iyātı ile żabṭ eyleyüp ayaḳlı defter ve şeh-nāme-i musavver idi. Ecdād-ı kirāmından intiḳāl eyleyen kütüb-i nefīseyi gül-i güşāde gibi teczi'e vü perīşān ve güsiste şīrāze vü pejmān idüp egerçi ṭullāb-ı ʿilme iʿāde ile iḥrāz-ı s̱evāb ve tenfīẕ-i vaṣıyyet-i vāḳıf-ı kitāb itmek ḳaṣd iderdi. Ammā eczāsını çāk çāk ve cildini vesaḫnāk eyleyüp kütüb-i celīle

1 Maʿtūh Çelebi:- R1, E

vü nüsaḫ-ı maḫdūmenüñ kanına girerdi. Bā-ḫuṣūṣ ḫaṭṭ-ı muḳarmaṭla taḥşiye itdügi ṣafaḥāt kitāb-ı Ḳarmaṭiyān gibi endāḫte-i zāviye-i ta'ṭīl ve genc-nāme-i daḫme-i keyān[1] gibi oḳunmaḳ müstaḥīl olurdı. Hemānā ol bahāne ile ḥareket üzere olan bunca dānişmendleri dāḫil-i ḥücre itmek pīşesi ve nev-ḫaṭṭ noḳṭaları ñ ḥāl-i ruḫsārından [2] العلم نقطة mefhūmını mülāḥaẓa pīşvā-yı peyk-i endīşesi idi. *Tecāveza'llāhu te'ālā 'an-seyyi'ātihi.*

el-Mevlā 'Alī (Şerīf 'Alī Çelebi)

Seyyid İbrāhīm Tennūrī dūdmānından maẓhar-ı nūr-ı şühūd ve tennūre-pūş-ı tekyegāh-ı vücūd olup bālāda ẕikr olınan Zeyne'l-'ibād Efendi'nüñ[3] maḫdūm-ı pür-fażl ü edebi Şerīf 'Alī Çelebi'dür. Şerā'if-i cins-i 'ilm ü 'irfānla gerden-i dil ü cānın zeyn ve taḥṣīl-i fażl ü kemāl içün bezl-i sa'y ü ictihādı a'nāḳ-ı isti'dādına mānend-i 'iltizām-ı deyn farż-ı 'ayn idüp Çivi-zāde Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olup ḳırḳ aḳçe ile Kürkcibaşı Medresesi'nden ma'zūl iken elf-i kāmil Şevvāl'inde[4] Seyfī-zāde Vıḥvıḥek yirine Ġażanfer Aġa Medresesi iḥsān olınmış idi. Biñ üç Ẕi'l-ḥicce'sinde mizācına i'tilāl ve dimāġına **[334b]** iḫtilāl gelüp 'azl olınduḳda medrese-i mezbūre pāye-i Ṣaḥn i'tibār olınup Ḫˇāce-zāde 'Abdu'l-'azīz Efendi ḥażretlerine tevcīh olınmış idi. Ol ḥāl üzere iken biñ yigirmi ḥudūdında intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr şeref-i neseble meşhūr, ehl-i 'ilm ü dāniş, maḫdūm-ı meczūb-meniş idi. Bir maḫdūmı ḳalup sinn-i şebābda vefāt ve evā'il-i neşvede dest-i āḫir-i bezm-i ḥayāt eyleyüp silsile-i nesebi münḳaṭı' oldı.

el-Mevlā Muṣliḥi'd-dīn (Şāfiyeci Muṣliḥi'd-dīn)

Amāsıyye semtinden ẓuhūr ve taḥṣīl-i sermāye-i 'ilm ü kemāle ṣarf-ı naḳd-i vaḳt-i sinīn ü şühūr eyleyüp Kāfiyeci Muḥyi'd-dīn gibi[5] nāmdār ve "Şāfiyeci Muṣliḥi'd-dīn" 'unvānı ile şöhret-şi'ār olmış idi. Fevrī Efendi merḥūmuñ Ṣaḥn'da i'ādesi ḫidmetinden mülāzım ve 'azm-i ṭarīḳ-ı tedrīse cāzim olup *Ḥāşiye-i Tecrīd* ve *Miftāḥ* medreselerinden iftitāḥ itdükden ṣoñra devr-i menāzil-i

1 Keyāniyān SE
2 "İlim bir noktadır."
3 329a E
4 Şa'bān'ında R1
5 - SE

ifāde ve īfā-yı ḥaḳḳ-ı taḥḳīḳ u īcāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ yedi Ẕi'l-ḳa'de'si selḫinde[1] vālid-i merḥūm fevt olup ber-vech-i teḳā'üd mutaṣarrıf olduḳları bu ḥaḳīrüñ cedd-i māderīsi Nişāncı Meḥemmed Beg Medresesi maḥlūle olmağın bunlara tevcīh olındı. Bin on beş Şa'bān'ında Ṭaş Çelebi yirine Eski 'Alī Paşa Medresesi'ne ḥareket eyledi. On altı Ṣafer'inde Fenārī-zāde Ma'tūh Çelebi yirine Pīrī Paşa pāyesine naḳl olındı. On yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Nāẓır-zāde yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. On sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḳuds-i Şerīf pāyesi ile vaẓīfe-i teḳā'üd ta'yīn olınup medresesi 'Abdu'llāh-ı Belḫī'ye virildi. Biñ yigirmi ḥudūdında intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ṣalāḥla meşhūr, pīr-i mu'ammer ve nezāhet ü 'iffetle muḫammer idi.

el-Mevlā Tāce'd-dīn (Ḫarbende Tāce'd-dīn)

"Ḫarbende Tāce'd-dīn" dimekle ma'rūfdur. Mehār-ı tevfīḳ ile ḳaṭāra girüp ba'ż-ı 'ulemādan mülāzemetle vāṣıl-ı merām ve tevcīh-i medāris-i 'ilmiyye ile maẓhar-ı ikrām olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken elli aḳçe ile ba'ż-ı medārise müderris ve bünyān-ı ifādeyi mü'essis olup biñ on yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Papas Aḥmed yirine Burūsa'da Mollā Yegān Medresesi'nde pāye-i Ṣaḥn'a fā'iz ve rütbe-i mevleviyyete ḥā'iz olmış idi. Biñ yigirmi ḥudūdında ṣadme-i saḫt-ı ecelden cānib-i āḫirete raḫt çeküp medrese-i maḥlūle selefine muḳarrer ḳılındı.

Mevlānā-yı merḳūm bīgāne-i ṣınf-ı erbāb-ı fühūm, ṣāliḥ-i ṣāfī-fu'ād, derdmend-i dervīş-nihād idi. Ḫafī olmaya ki Ḫusrev-zāde merḥūmuñ defterinde Tāc'lar emvāc-ı baḥr-ı mevvāc gibi telāṭum ü tefāḳum ve yevm-i tehānī-i ṣudūrda cem' olan müzevvece-i erbāb-ı ṭarīḳ gibi tezāḥüm ü teṣādüm eyleyüp destār-ı mestān gibi perīşān ve pīş-mükevver gibi der-hem ü pīçān olmasun, diyü bu mertebe tefrīḳ ve nīşger-i ḫāme isāle-i ḳuṭr-ı beyān içün tażyīḳ olındı ve maḥżā deste işidür[2], dinilmesün diyü biri birine peyveste olmaḳ revā ve müstaḳillün bi'l-mefhūmiyye olmamaḳ sezā görülmedi.

---

1 Ẕi'l-ḳa'de'si selḫinde:Ẕi'l-ḳa'de'sinde SE
2 329b E

el-Mevlā Pīr Meḥemmed (Üsküb Müftīsi)

Medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'den bedīd ve nā'il-i rütbe-i dāniş ü dīd olup ḳul oġlı olmaġla evā'il-i ḥālinde zümre-i Bektaşiyāna iltiḥāḳ, baʿdehu meyl-i ṭarīḳa-i istiʿdād ü istiḥḳāḳ eylemiş idi. El-ḥāletü hāẕihi ḫidmet-i ʿulemāda ḳā'im ve kesb-i **[335a]** kemāle müdāvim olup Çivi-zāde Efendi'den mülāzım olduḳdan ṣoñra devr-i medāris-i erbāb-ı rüsūm ve aḫẕ-ı nefā'is-i ebvāb-ı ʿulūm iderek ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ḥudūdında belde-i Hezārġırad'da vāḳiʿ Maḳtūl İbrāhīm Paşa Medresesi'nde müderris ü müftī ve müşkil-güşā-yı müstefīd ü müsteftī olmış idi. Baʿdehu ʿınnīn daʿvāsına müteʿalliḳ bir ḥikāye-i ʿacībe ve ḥādis̱e-i ġarībe ẓuhūr eyleyüp infiṣālına bāʿis̱ ve sermāye-i sūdāgerān-ı ḥavādis̱ olmış idi. Baʿdehu maḥrūse-i Üsküb fetvāsına vāṣıl olup nice yıllar ḫidmet-i iftāda mutaṣaddī-i tedrīs[1] ü ifāde olup müşkilāt-ı umūrda merciʿ-i cumhūr ve "Üsküb Müftīsi" dimekle meşhūr olmış idi. Biñ yigirmi Receb'inde[2] fevt olup yirine Aḥmed Efendi cā-nişīn ve lāle-i Nuʿmān-ı ḫod-rū gibi ol nergis-i ḫazān-dīdeye şemʿ-i bālīn olmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr kemāl-i faḳāhet ü rüsūḫ-ı iftā ile meşhūr, kenār müftīlerinüñ ekmeli ve ems̱ālinüñ ems̱eli idi. Zemān-ı naṣbında iftā eyledügi ṣuver-i mesā'ili nuḳūli ile cemʿ eyleyüp cemʿ-i aḥbāba şemʿ itmiş idi. Ol mecmūʿa-i maḳbūle kütüb-i fıḳhiyye nemaṭı üzere tensīḳ ü tertīb ve tafṣīl ü tebvīb olınup zemānımuzda ḫaylī şöhreti ve efāżıl-ı sāde miyānında vāḳıʿāt ü nüvāzil deñlü raġbeti vardur. Pīr-i ṣavmaʿa-i nüh ḳıbāb gibi yek çeşm ü dūr-bīn ve sebzezār-ı jāledār-ı maʿārifden güher-çīn olup miyān-ı meydān-ı muḥāverede vāḳiʿ olan leṭā'ifi ḫod naḳl-i meclis-i yārān ve şekker-rīz-i dimāġ-ı müstemiʿāndur. Bu ḥaḳīr, *Maḫzenü'l-esrār* baḥrinde naẓm eyledügi "*Nefḥatü'l-ezhār*" nām mes̱nevīde birḳaç dānesin silk-i naẓma keşīde ve mesāmiʿ-i yārāna resīde ḳılmış idüm. El-ḥaḳḳ naẓar-ı iltifāta şāyān ve ḫande-fermā-yı mürde-i aḥzāndur[3].

el-Mevlā Meḥemmed bin Şaʿbān (Şaʿbān-zāde[4])

Hilāl-i vücūd-ı mesʿūdı Maġrib Ṭrablusı'nda ẓāhir ve istifāża-i envār-ı ʿulūm-

1 Ders SE
2 Senesinde R1, E
3 El-ḥaḳḳ//aḥzāndur:- SE
4 Şaʿbān-zāde:Ṭrabluslı Meḥemmed Efendi SE

la necm-i isti'dādı zāhir olup nücūm-ı zāhire-i mülk-i bāḫter gibi ol ser-zemīne fā'iżü'n-nūr olan 'ulemā-yı maġāribe miyānında kemāl-i fażl-ı mevfūr ile bedr-i kāmil gibi meşhūr olup nice zemān ve[1] nice yıllar[2] meẕāhib-i erba'a erbābına ifāde vü iftā ve Ẕü'l-feḳār-ı ḫāmesin ḳā'im-maḳām-ı seyf-i ṣāḥib-i [3] لا فتى ḳılmış idi. Biñ on altı tārīḫinde dārü'l-mülk-i İstanbul'a ḳudūm ve 'ulemā-yı ḳurūm-ı diyār-ı Rūm ile mübāḥaṡe-i 'ulūm eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Ṣun'u'llāh Efendi ḥażretlerinüñ iltifāt-ı bī-kerānına maẓhar ve nüvāziş-i pertev-i 'ināyetleri ile dīde-i baḫtı münevver olup pāye-i mevleviyyetle maḥkeme-i belde-i mezbūrede fermān-revā ve żamīme-i fetvā vü tedrīs ile ser-bülend-i erbāb-ı ḥükm ü imżā ḳılınmış idi. 'İzzet ü ikrāmla mevṭın-ı aṣlīsine ḳufūl ve iḥkām-ı aḥkām-ı şer'-i Resūl eyleyüp biñ yigirmi ḥudūdında āftāb-ı 'ömri vāṣıl-ı maġrib-i şām ve mürrü'l-fıṭām-ı ḥimāmdan zehr-āşām olup nām-ı kerīmi bāḳī ve āṡār-ı şerīfi tuḥfe-i şehrī vü āfāḳī olmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr kemāl-i fażīlet ile meşhūr, be-taḫṣīṣ 'ilm-i şerīf-i fürū' u uṣūle şedīdü'l-intisāb, mecmū'a-i fażl-ı vāfir ü feyż-i bī-ḥisāb idi.

Āṡār-ı celīlesinden[4] *Mecma'u'l-baḥreyn'i* şerḥ idüp *Teşnīfü'l-mesma' fī Şerḥi'l-mecma'* tesmiye eylemişdür. Nāfi' u cāmi' kitābdur. **[335b]** Ebü'l-ġayṡ-ı Ġaşşāş ḥażretlerinüñ menāḳıb-ı celīlelerin cem' ü tedvīn eyleyüp eṡer-i güzīn itmişdür. Bunlardan mā'adā āṡārına nihāyet ve feżā'iline ḥadd ü ġāyet yoḳdur. Fetvāları ḫod müsellem-i 'ālem ve maḳbūl-i 'Arab ü 'Acem'dür.

el-Mevlā el-Fāżıl Ṣun'u'llāh bin Ca'fer el-'İmādī (Şeyḫu'l-İslām Ṣun'u'llāh Efendi Ḥażretleri[5])

Dürr-i şāhvār-ı ṣadefçe-i imkān, gevher-i kān-ı [6] ليس فى الامكان ابدع مما كان, aṣḥāb-ı 'ilm ü 'irfānuñ 'allāme-i ṣaḥābī-nihādı şeyḫü'l-islām, rüknü'l-'ulemā'i'l-a'lām, mevlānā el-fāżıl Ṣun'u'llāh el-'İmādī ḫidmetleridür. 'Aṣr-ı Süleymānī'de Anaṭolı ṣadrı olup gevher-i nām-ı pür-iḥtirāmı bu cerīde-i pesendīdeye vişāḫu's-ṣadr-ı i'tibār olan Ca'fer Efendi merḥūmuñ mānend-i zer-i Ca'ferī, kān-ı vücūd-ı

1 Nice//ve:- SE
2 196a SE
3 "Yiğit yoktur." ('Hz. Ali gibi yiğit, Zülfikar gibi kılıç yoktur.' sözüne telmih yapılmıştır.)
4 330a E
5 Şeyḫu'l-İslām//Ḥażretleri:Ṣun'ullāh Efendi R1, E
6 "Yaratılmış olandan daha mükemmel bir şey, imkân hâricidir."

mesʿūdınuñ cevheridür. Ṭoḳuz yüz altmış senesinde dest-i ṣunʿ-ı ilāhī ve ḫā-me-i ṣıbġatu'llāhī, peyker-i ẕāt-ı mükerremlerin zīver-i ṣaḥīfe-i dü-reng-i leyl ü nehār ve pīrāye-baḫş-ı mecmūʿa-i rūzgār eyledi. Ḳarīne-i ḥāl ḥacr-i ḥücre-i ṣalāḥ u ʿiṣmetde ḳarīn-i neşv ü nemā ve ḥayy-ı ḥayā vü ʿiffetde āb-yārī-i feyż-i Ḫudā ile cil-ve-nümā olup ber-mūcib-i fermūde-i ﴿أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ﴾[1] bir şecere-i ṭayyi-bü'l-aʿrāḳ ve bir nihāl-i ferḫunde-sāḳ-ı metānet-intisāḳ oldı ki pā-yı ictihādı zemīn-i ṭalebde muḥkem ve berg ü şāḫ-ı istiʿdādı Sidre vü Ṭūbā ile muʿāniḳ u der-hem olmış idi. Evā'il-i ḥālinde şeref-i eşrāf-ı civārları ile müteşerrif ve ḥarem-i keremlerinde mücāvir ü muʿtekif olup;

Beyt Ṣadef gūşın müzeyyen ḳılmaġ-içün dürr-i lafẓından
Kelāmın istimāʿ eyler pes-i dīvārdan deryā

mażmūnı üzere hilāl-miṡāl, gūş-zen-i ḳıbāb-ı felek-cenāb-ı fażl ü efżāli olduḳ-ları üstād-ı ehālī, Mevlānā Fużayl el-Cemālī ḫidmetlerinden mālik-i meleke-i istiʿdād ve nā'il-i sermāye-i ʿaḳl-ı müstefād olup ol ʿaḳl-ı ʿāşir ile mü'evvel olan muʿallim-i evvelden taḥṣīl itdükleri re'sü'l-māl-i feżā'ili iʿmāl ve ticāret-i rā-biḥa-i fażl ü kemāl içün ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳda āheng-i ḫaṭṭ u tirḥāl idüp naḫl-i ṡābit-ḳadem-i ʿizz ü iclāl iken nesīm-i tevfīḳ-ı Rabbānī ile ḥareket ve cev-her-i ẕāt-ı ʿālī-ḳadrin ʿarż-ı ḫ̮ˇacegān-ı kūçe-i ʿilm ü fażīlet ḳılduḳda ol Yūsuf-ı Kenʿān-ı fażl ü ʿirfāna ḫarīdār olan efāżıl, ḳıllet-i sermāye-i iḳtidār ile mīzān-ı iʿtibārdan nāzil olmaġın āstān-ı mekārim-sitānı vechetü'l-āmāl-i ser-firāzān-ı ʿālem ve dergāh-ı feżā'il-penāhı ḳıbletü'l-iḳbāl-i ḳavābil-i ʿArab ü ʿAcem olup mānend-i ḳalem;

Beyt جائت لدعوته الاشجار ساجدة
تمشى اليها بلا ساق على قدم [2]

mażmūn-ı belāġat-tev'emi kitābe-i bāb-ı saʿādet-intisāb-ı ḥaremi olan;

Beyt Ebū Ḥanīfe-i ṡānī Ebu's-suʿūd ol kim
Feżā'il içre efāżıl olupdur aña ʿıyāl

1 Kur'ân-ı Kerîm, İbrâhîm Sûresi, 14/ 24, "Kökleri sâbit, dalları göklerde..."
2 "Onun davetiyle ağaçlar secde ederek, ayakları olmadığı hâlde yürüyerek ona geldiler."

cenāb-ı efāżıl[1]-me'āblarına ittiṣāl eyleyüp nice zemān münāvele-i ḳand-ı mu'ād-ı ma'ārif-i[2] ifādelerine müdāvim ve ḫidmet-i i'ādelerinde ḳā'im olduḳdan ṣoñra ṭoḳuz yüz yetmiş yedi tārīḫinde mülāzım olmışlar idi. Yetmiş sekiz Ramażān'ında Manav Seyfī Efendi yirine ibtidā ḳırḳ aḳçe ile Beşikṭaş'da vāḳi' Ḫayre'd-dīn Paşa Medresesi ile kevkeb-i iḳbāli sāṭı' olmış idi. Seksan bir Ṣafer'inde munfaṣıl ve maḳām-ı kerīmlerine Ṣaçlı Emīr-zāde 'Abdu'l-vehhāb Efendi vāṣıl oldı. Seksan dört **[336a]** Muḥarrem'inde 'Abdu'r-raḥīm Efendi yirine Medrese-i[3] refī'a-i Maḥmūd Paşa'da miḥrāb-nişīn-i ifāde oldılar. Seksan sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde Seyfī Efendi yirine Şāh Sulṭān pāyesine pīrāye ṣaldılar. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında Emru'llāh Efendi yirine mesned-i celīl-i Ḫānḳāh'ı tekyegāh eylediler. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan Şa'bān'ında selefi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām, ṭoḳsan üç Şevvāl'inde Selāmī-zāde yirine Medrese-i[4] Şeh-zāde'yi reşk-i dārü's-selām eyleyüp ṭoḳsan altı Şa'bān'ında 'Abdu'l-kerīm-zāde Efendi[5] yirine Vālide-i Sulṭān Murād Ḫān medrese-i şerīfesini ḳarārgāh ve dergāh-ı feżā'il-destgāhın efāżıl-penāh ḳılup ol buḳ'a-i celīlede ḳā'ide-i eslāf üzere meclis-i ḫāṣṣ-ı 'ulemā-yı a'lām ve 'aḳd-ı cem'iyyet-i ders-i 'āmm itmişler idi. El-ḥaḳḳ bir meclis-i 'amīmü'l-feyż-i sa'īd olmış idi ki mu'allim-i s̱ānī mu'īd ve sa'deyn-i fāżılīn şirket üzere[6] müstefīd olsa ḫidmet-i iḥtirāmı edā olınmaḳ muḥāl ve tims̱āl-i meclis-i 'ālīleri ḳılınmaḳ münselibü'l-iḥtimāldür. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde zülāl-i ifāżaları ḫavāṣṣ u 'avāma münhel ve 'ilm-i 'ālem-şümūlleri ḳarīn-i 'amel olmaġ-içün Ebu's-su'ūd-zāde Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa ḥükūmeti keff-i kifāyetlerine tefvīż olındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi yirine Edrine ḳażāsına terfī' olındılar. Elf-i kāmil Receb'inde selef-i sālifleri yirine ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Mollā Aḥmed Efendi[7] yirine Anaṭolı ṣadrına zīver virüp biñ bir Şevvāl'inde Bostān-zāde Efendi yirine Rū-

1 Feżā'il SE
2 - SE
3 330b E
4 Medrese-i refī'a-i SE
5 - SE
6 Şirket üzere:şirket-i R1, E
7 - SE

mili ṣadāreti müyesser olmış idi. Ḥaḳḳā ki menāzil-i dūr-ā-dūr-i[1] hezār-rehzen-i ṭarīḳ-ı ʿilme ki nişīb ü firāzı ṭāḳat-fersā ve taḥammül-i aʿbā-yı şedā'idi ḳāṣımu'z-ẓahr-ı pīr ü bernādur, bunlara nisbet bir süllem-i müsellem ve girīve-i rāh-ı elsem oldı ki bī-tevaḳḳuf vāṣıl-ı ser-menzil-i maḳṣūd ve yeden bi-yedin dest-pīrā-yı merātib olaraḳ müntehi'l-āmāl-i ehl-i kemāle dest-sūd oldılar. İki seneye ḳarīb ol maḳām-ı celīlde iktisāb-ı ẕikr-i cemīl ḳılup biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sında vāḳiʿ cülūs-ı Meḥemmed Ḫānī ʿaḳabinde teḳāʿüd iḫtiyār eyleyüp Bāḳī Efendi defʿa-i s̱āniyede murabbaʿ-nişīn-i mesned-i iʿtibār oldı. Vaẓīfe-i ems̱āl ile müreffehü'l-ḥāl olduḳdan ṣoñra ḫilʿat-i fāḫire-i ṣūf u semmūr-ı ṣafā-mevṣūf ile maẓhar-ı elṭāf-ı şāh-ı deryā-nevāl oldılar. Biñ yedi Muḥarrem'inde elli aḳçe teraḳḳī ile ser-efrāz ve luṭf-ı maḫṣūṣ-ı pādişāhī ile mümtāz olup biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Ḫᵛāce Saʿde'd-dīn Efendi merḥūm yirine şeyḫü'l-islām ve müftī-i müşkil-güşā-yı enām oldılar. Biñ on Ṣafer'inde ʿulūfe-i me'lūfe ile müteḳāʿid ve maḳām-ı meşīḫat-ı İslāmiyye'ye Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi müteṣāʿid oldı. On bir Receb'inüñ yigirminci güni[2] defʿa-i s̱āniyede s̱enāyā-yı iḳbāli bāsim ve ḫalefi maḳāmında iḥyā-künende-i merāsim olmış idi. Māh-ı Şaʿbān'uñ yigirmi beşinci güni Yemişci Ḥasan Paşa ile poyraz vaḳʿası ẓuhūr idüp rūzgār-ı nā-muvāfıḳ mevc-engīz-i şerr ü şūr olduḳda;

Beyt Yapraḳdan esdi bād-ı seḥer sebzezārda
Ḳodı aşaġa yelkenini berg-i yāsemen

fehvāsı üzere künc-i ferāġda ʿuzlet-nişīn ve yirlerine Ebü'l-meyāmin Muṣṭafā Efendi mesned-i iftāda mekīn olmış idi. Ol es̱nāda muḳteżā-yı ʿaṣr üzere bir seneden ziyāde muḫtefī ve nār-ı ās̱ār-ı celīleleri evżāʿ-ı bī-mülāḥaẓa-i rūzgār ile munṭafī olup on iki Receb'inde vāḳiʿ cülūs-ı Aḥmed Ḫānī es̱nāsında **[336b]** maẓhar-ı nüvāziş ü ʿāṭıfet-i cihānbānī[3] olduḳdan ṣoñra māh-ı Ẕi'l-ḳaʿde evāsıṭında vech-i ḥelāl-i māl-i ḫarācdan yedi yüz yigirmi aḳçe vaẓīfe taʿyīn olınmış idi. On üç Muḥarrem'inde ḫalefi yirine maḳām-ı iftāya iʿāde ve mesned-i ḳadīminde ḳarār-dāde ḳılındı. Biñ on beş Rebīʿu'l-evvel'inde Vezīr-i Aʿẓam

1 196b SE
2 Receb'inüñ//güni:Receb'inde SE
3 331a E; E'de bu varakta sayfa tahrif olduğundan dolayı bazı yazılar okunamamaktadır.

Dervīş Paşa sa'yi ile 'azl olınup Muṣṭafā Efendi s̱āniyen müfti'l-enām olmış idi. Sene-i mezbūre Receb'inde anlar 'āzim-i dārü's-selām, bunlar dördünci def'a şeyḫü'l-islām oldılar. On yedi Ṣafer'inde sa'y-i ṭavāşī ve ifsād-ı ḥavāşī ile 'azl ü iz'āc ve cevher-i ẕāt-ı rezīnleri nigīndān-ı mesned-i mu'ayyenlerinden iḫrāc olınup Ḫ˅āce-zāde Meḥemmed Efendi ikinci def'ada dest-pīrā-yı şeyḫü'l-islāmī ve cā-nişīn-i 'allāme-i girāmī olmış idi. Yedi yüz elli aḳçe vaẓīfe ile müteḳā'id ve alā'iḳ-ı cāh u celālden mütebā'id olup biñ yigirmi senesinde ṭarīḳ-ı Şām'dan edā-yı ḥiccetü'l-İslām ve ziyāret-i Ravża-i Resūl-i Enām '*aleyhi efḍalu's-selām* eyleyüp sene-i mezbūre evāḫirinde ḳufūl ve ġubār-ı maḳām-ı kerīmlerin cevher-i iksīr-i bereket-i İstanbul itmişler idi. Biñ yigirmi bir Ṣafer'inüñ sekizinci güni yevm-i s̱elās̱ede medḳūḳan riḥlet ve hilāl-i vücūd-ı riyāżet-i'tibārların maẓhar-ı envār-ı cemāl itmege diḳḳat[1] idüp;

Beyt Murġ-ı revānı göklere irdi Hümā gibi
Ḳaldı ḥażīż-i ḫākde bir iki üstüḫ˅ān.

Cāmi'-i Ebü'l-fetḥ'de cenāzeleri namāzın Üsküdārī Maḥmūd Efendi ḥażretleri ḳılup Ḳırḳ Çeşme ḳurbında reh-güẕāra nāẓır pencere dāḫilinde defn olındılar. Ḳāf-zāde Efendi maḫdūmı tārīḫ-i intiḳāl-i mevlevīde bu güne güher-bār-ı s̱enā[2] olmış idi:

Tārīḫ Cihāndan gitdi Ṣun'u'llāh Efendi
Maḳāmı ola nüzhetgāh-ı cennet

Didüm iy Fā'iżī tārīḫ-i fevtin
ilāhī eyle Ṣun'u'llāha raḥmet[3] (1021)

Ol yevm-i meşhūd, yevm-i mu'ayyen ü ma'hūd olup kes̱ret-i cemā'at-i Müslimīn bāliġ-i nihāyet-i cümū' ve ṣafḥa-i ḥarem-i cāmi'-i şerīf ḥavż-ı cedāvil-i dümū', feḥvā-yı raḥmet-efzā-yı موت العالِم كموت العالَم[4] ebnā-yı zemāna

1 Riḳḳat R1
2 Nis̱ār R1
3 الهى ايله صنع اللهه رحمت
4 "Bir âlimin ölümü, bir âlemin ölümü gibidir." (Bu söz "Âlimin ölümü Müslümanlar için hiçbir zaman telafisi olmayan bir musibettir (Dârimî, Sünen, C. 1, Rivâyet no. 330)." Hadîs-i Şerîf'inin değiştirilmiş hâlidir.)

nevḥa-engīz-i mātem, şehādetün bi'l-ḫayr ile ḫalḳ-ı cihān yek-dil ü hem[1]-zebān ve ser-i engüşt-i şehādet ile tābūt-ı pür-sekīneleri medfen-i muʿayyenlerine revān olmış idi.

Mollā-yı müşārün-ileyh صبت سجال المغفرة عليه[2], mecmaʿu'l-baḥreyn-i şerīʿat ü ḥaḳīḳat, mevridü'n-nehreyn-i fażl ü maʿrifet;

Beyt Muḳtedā-yı fużalā ḫātimetü'l-müctehidīn
Ḥüccetü'l-ḥaḳḳ ʿale'l-ḫalḳ imāmü'd-dünyā

mefhūmına mā-ṣadaḳ, ḫayyir-i dīn ü ḳavvālün bi'l-ḥaḳ, zemān-ı tedrīsde ʿallāme-i Bircīs-cenāb, her meclis-i feyż-ḳarīninde cārī olan su'āl ü cevāb, Faṣlu'l-ḫitāb gibi bir kitāb, evān-ı ḥükūmetinde[3] ḥākim-i ḥāsim-i ʿÖmeriyyü'l-iḥtisāb, şemşīr-i ḳażā-te's̱īr-i fermānı mis̱āl-i āteş ü āb, tefrīḳ-ı ḥaḳḳ u bāṭılda raṭbu'l-lisān ü ḥāżır-cevāb olup eyyām-ı ṣadāreti hübūb-i nesīm-i devlet ü iḳbālle bahār-ı dil-güşā-yı ʿadl ü re'fet ve mezīd-i saʿādet ü iclālle nev-rūz-ı celālī gibi tārīḫ-i cemʿiyyet-i ʿizz ü şevket, hengām-ı iftā vü ifādelerinde menbaʿ-ı zülāl-i fażl ü ḥikmet ve müsteşār-ı umūr-ı dīn ü devlet olmaġla benān-ı **[337a]** ʿuḳde-güşāları ḥallāl-i[4] müşkilāt-ı enām ve rişte-i kār üzre olan her girih, āhenden zırh olsa te's̱īr-i enfās-ı şerīfleri ile ʿurża-ı inḥilāl ü inʿidām olup;

Beyt Cān riştesine ḥırz-ı ġam oḳursa pīr-i ʿışḳ
Ser cümle ʿuḳdeler gider andan yegān yegān

mażmūnı ʿıyān ve engüşt-i ḫāme-i fetvāları terkīb-i ḥurūf-ı muḫtelife itdügi gibi cemʿ u te'līf ḳılup mü'telifede benām ve sübḥa-i gevher-niẓām-ı S̱üreyyā[5]-iltiyāmları gibi aḥvāl-i efrād-ı ʿulemā-yı aʿlām, ḳarīn-i intiẓām olup dūr-bāş-ı ḳahr ile ʿafārīt-i ẓaleme vādī-i ḳahr ü felāketde güm-nām ve żuʿafā-yı vācibü'l-merḥame bī-tereddüd vāṣıl-ı merām olmış idi. Fetvāları metīn ü muḥkem, nezāhet ü taḳvāları müsellem-i ʿālem, cennāt-ı vecenātından envār-ı ʿiffet ü ṣalāḥ meşhūd, ḫuṭūṭ-ı cebīni feḥvā-yı

---

1 Yek SE
2 "Bağışlanma kovaları onun üzerine dökülsün."
3 Evān-ı ḥükūmetinde:- SE
4 ḥall-i SE
5 331b E

ġarrā-yı[1] ﴿سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ﴾ ẓāhir ve bāṭını ma'mūr, ṣafaḥāt-ı ḥālinden şu'ā'-ı sa'ādet fā'iżü'n-nūr, ḳuṭb-ı dā'ire-i[2] velāyet[3], maḫzen-i esrār-ı kerāmet idi.

Beyt

لو لا عجائب صنع الله ما نبتت
تلك الفضائل فى لحم و لا عصب [4]

Dāmād-ı feżā'il-i'tiyādları olan ṣadru'l-ifāde merḥūm Ġanī-zāde Efendi ḥażretlerinden mesmū'-ı faḳīrdür ki diyār-ı Engürüs-i menḥūs üzere serdār olan Vezīr-i A'ẓam Yemişci Ḥasan Paşa kec-fehm[5] ü ḫod-rāy, tünd-ḫūy u cebbār olmaġla sedd-i İslām ve s̱aġr-ı diyār-ı Müslimīn olan Budin Ḳal'ası'na küffār-ı bed-āyīn hücūm üzere iken iltifāt itmeyüp 'asker-i İslām'ı ṭaraf-ı āḫara sevḳ itmekle melā'īn-i bī-dīn Peşte ḥiṣārına müstevlī ve Budin Ḳal'ası'na müsta'lī olup[6] bu sebebden hezārān hezār ehl-i İslām mübtelā-yı ḳatl ü esr-i küffār-ı li'ām[7] ve cevāmi' ü mesācid maḳarr-ı erbāb-ı aṣnām ü ezlāl olduġı cihetden sipāh ṭā'ifesi istiftā eyleyüp serdār-ı[8] merḳūmuñ ḳatline fetvā virmişler idi. Ol es̱nāda Yemişci Ḥasan Paşa āstāneye gelüp manẓūr-ı pādişāhī ve dāmād olmaġla yeñiçeri ṭā'ifesi imdād eyleyüp sipāh ṭā'ifesinüñ rü'esāsından Poyraz Muṣṭafā[9] ve ems̱āli maḳhūr u maḳtūl ve nücūm-ı Süreyyā-niẓām-ı cem'iyyetleri perīşān-ı üfūl olduḳda vezīr-i cebbār ḳuvvet ü cāhına maġrūr olup bunlaruñ vücūd-ı mün'adimü'l-ḳasīmini i'dāma ḳaṣd itmekle nice zemān iḫtifā itmişler idi. Bir vechle ki müte'alliḳātı daḫı mekānlarından āgāh degül idi, zemān-ı ferruḫ ḳarīb olduḳda bir seḥer ṭaşradan ḥareme pertāb olınmış bir mektūb bulurlar. Ol ġonce-i teh-besteyi nesīm-i ārzū-yı murād ile güşād itdüklerinde ḫaṭṭ-ı şerīfleri ile selām ve du'ādan ṣoñra "İnşā'allāhi te'ālā yigirmi günden ṣoñra mā-

1 Kur'ân-ı Kerîm, Fetih Sûresi, 48/ 29, "… Yüzlerinde secdelerin izinden nişanları vardır …"
2 ḳuṭb-ı dā'ire-i:maṭla'u'l-envār-ı SE
3 197a SE
4 "Allah'ın sanatının incelikleri olmasaydı bir et ve sinir parçasında bu kadar faziletler ortaya çıkmazdı."
5 - SE
6 melā'īn//olup:- SE
7 Enām SE
8 Sipāh-ı SE
9 Poyraz Muṣṭafā:Vezīr Muṣṭafā Paşa SE

ni'[1] ber-ṭaraf olup sizlerle mülāḳī oluruz." diyü yazılmış görüp mesrūr olurlar. Fi'l-vāḳiʿ zemān-ı maʿhūd **[337b]** mürūr idicek Yemişci maḳhūr ve bunlaruñ āftāb-ı devleti ḳarīn-i ẓuhūr olur. Nāḳil-i ḥikāye buyurdılar ki "Merḥūmdan taʿyīn-i zemān-ı ḳatlüñ aṣlından su'āl itdüm. Bu gūne güher-rīz-i cevāb oldılar ki 'Bir gice bir şaḫṣ-ı nūrānī ẓāhir olup elüme bir ṣūret-i fetvā ṣunup imżā teklīf eyledi. Naẓar itdükde gördüm, ʿaynı ile Yemişci ḥaḳḳında virdügüm fetvānuñ ṣūretidür. Ol kimseden istiʿfā idüp 'Luṭf eyle, baña bu teklīfi eyleme. Bir defʿa iftā eyledügüm içün bu deñlü belāya mübtelā[2] oldum.' diyüp imtināʿumdan iʿtiẕār eyledüm. Memnūʿ olmayup tekrār ibrām idicek yanumdan bir kimse beni āgāh eyleyüp 'Saña bu teklīfi eyleyen Ḥażret-i ʿAlī *kerrema'llāhu vechehu* cenāblarıdur. Ve ḳarşuda erīke-nişīn-i ʿizz ü iʿtibār olan Ḥażret-i Faḫr-ı ʿĀlem *ṣalla'llāhu teʿālā ʿaleyhi ve sellem*dür. Anlaruñ fermān-ı ʿālī-şānları ile gelmişlerdür.' didükde naẓar itdüm. Ol sulṭān-ı dīni çār-yār-ı güzīn ile murabbaʿ-nişīn-i mesned-i temkīn görüp سمعا و طاعة[3] diyerek imżā-yı fetvāya taḥrīk-i yerāʿa ḳıldum. Ol sāʿat Yemişci Ḥasan Paşa'yı dest-beste ve gerden-şikeste meydān-ı siyāsete[4] getürdiler. Ve Ḥaydar-ı Kerrār'uñ naẓar-ı Mirrīḫ-eẟerine yitürdiler. Ḥasbü'l-fermān[5] Ẕü'l-feḳār-ı ṣāʿiḳa-kirdār ile kellesi bürrān ve miyān-ı meydāna ġalṭān oldı. Ḥażret-i ʿAlī *rāḍiya'llāhu ʿanhu* fermān-ı şerīfi yirine getürdükden ṣoñra geldügi cānibe revān olduḳda bu meclisüñ naḳş-ı ṣaḥīfe-i ḫᵛāb ve bu maḳūle ḫᵛāb, şaḫṣ u āyīne gibi rū-bā-rūy-ı cevāb olduġın bilüp ʿaḳablarınca istiʿcāl ve dāmen-i ʿ ināyetlerin ṭutup bu vaḳʿanuñ yevm-i vuḳūʿından su'āl itdüm. Buyurdılar ki 'Yigirmi günden ẓuhūr ve āftāb-ı ġayret-i ilāhī ifāża-i nūr ider.' Ol sebebden müteʿalliḳāta taḳdīm-i beşāret ve teẕkire ile işāret itmiş idüm."

Tetimme-i rivāyetdür ki Anaṭolı ṣadāretinden maʿzūl Ḫᵛāce-zāde Şems Efendi bundan aḳdem ʿālem-i ḫᵛābda görür ki edā-yı ṣalāt-ı cumʿa içün Cāmiʿ-i Ebü'l-fetḥ'e varmış. Eẟnā-yı ḫuṭbede bir kimse minbere ṣuʿūd eyleyüp

1 Bu āvāre ve ser-gerdānlıġımuz SE
2 Giriftār SE
3 "Duydum ve uydum."
4 Siyādete SE
5 332a E

dil-güşā[1] āvāz ile ḫuṭbe-i belīġaya āġāz ider. Bildükleri ḫaṭīb olmamaġla selā-set-i maḳāl ve nūrāniyyet-i cemāl bā'iṣ-i taḥrīk-i zebān-ı su'āl olduḳda "Ṣun'u'l-lāh Efendi'dür. İbrāhīm Naḫa'ī şekline girmiş." diyü cevāb virürler. Mollā-yı merḥūmuñ ẓuhūrından ṣoñra bu vāḳı'a daḫı müẕākere olınup ḫ̮ˇāb-ı ḫūb-āṣā-ruñ ta'bīrinde şekker-bār olurlar ki "Ṣūret-i cem'iyyet ü ḫuṭbenüñ medlūli ẓāhir, İbrāhīm Naḫa'ī şeklinde temeṣṣülümüz, anlar daḫı Ḥaccāc-ı Ẓālim ḫavfı ile bizüm mübtelā olduġımuz derde mübtelā olup ikimüz daḫı hem-ḥāl ve ibtilā'-ı şereng-i ibtilāda [2] مؤدى الامثل فالامثل üzere her birimüz hem-ser-i şaḫṣ u timṣāl olduġınuñ ṣuretidür. Ḥaḳḳā ki ressām-ı çābük-dest-i ḫayāl ṣafḥa-i sīm-yā-naḳş-ı sīm-āb-gūn-i miṣāl üzere 'aceb naḳş-ı bī-miṣāl eylemiş."

[3] الشيء بالشيء يذكر Belde-i Ḳayṣeriyye'de müftī olan ṣiḳāt-ı 'ulemādan 'İnāyet Efendi Mekke-i Mükerreme'de mücāvir Māverā'ü'n-nehrī bir 'azīzden rivāyet eyleyüp şekker-rīz-i ṭabaḳçe-i nuḳl-i naḳl olurdı ki "Ṣāḥibü't-terceme ḥüccāc ile Mekke'ye dāḫil olup ārzū-yı ṭavāf-ı ḥarem-i Beytü'l-ḥarām ile müteveccih-i Bābü's-selām **[338a]** olduḳda;

Beyt

هذا الذى تعرف البطحا و طامه
والبيت يعرفه والحل والحرم [4]

mażmūn-ı dil-āvīzi güşvār-ı mesāmi'-i ebnā-yı ümmü'l-ḳurrā ve ṭanīn-endāz-ı gūş-ı cān-ı nā-şekībā olmaġın selāmlarına muntaẓır, reh-güẕār üzere müte-vaḳḳıf u nāẓır idüm. Geçüp gitdüklerinde Ḥarem-i Şerīf'e ṭoġrı naẓar itdüm. Merḥūmuñ duḫūli eṣnāsında bāb-ı selāmuñ üstinde kitābe-miṣāl lāciverd üze-re altun ḥall gibi bir ḫaṭṭ-ı celī-i nūrānī nümāyān oldı. Ṣuleḥādan bir iki refīḳ-ı hem-ṭarīḳum var idi. Fi'l-ḥāl anları daḫı āgāh eyledüm. İttifāḳī nigāh eyle-yüp ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ﴾ āyet-i kerīmesini mu'allaḳāt-ı Ka'be gibi hevāda yazılmış müşāhede eyledük. Ḳırā'at[5] eyledükden ṣoñra ġā'ib ü muż-

1 Keş SE
2 "Benzerlerin anlamları da benzerdir."
3 "Bir şey, başka bir şeyi hatırlatır."
4 "Burası selin taşıp aktığı bir vadi olarak tanınır; ancak buradaki mabed, Harem (Mukaddes) olarak bilinir.
5 197b SE

maḥill oldı." [1] والعهدة على الراوي Bunun ems̱āli[2] nice ḥālāt dest-yārī-i ʿanʿane-i s̱iḳāt-ı ruvāt ile vāṣıl-ı mertebe-i yaḳīndür.

El-ḥaḳḳ bir ẕāt-ı celīl-i ʿarīḳ u aṣīl ki maṭlaʿ-ı girībān-ı vücūddan ser-zede-i ʿālem-i şühūd olalı dāmen-i ʿiṣmetleri ġubār-ı töhmet-i menāhī vü melāhīden pāk ve āyīne-i ʿālem-nümā-yı eyyāmda peyker-i nūrānīleri semt-i irtisām bulalı cevher-i cām-ı ilhām-insicām-ı meşreb-i ʿālīleri ṣayḳal-ı nezāhetle küdūrāt-ı levāzım-ı beşeriyyetden mücellā vü tābnāk olup müddetü'l-ʿömr ṣaġā'ir ü kebā'ir-i ḥavālī gerd-i ḳalʿa-i gevher-nigīn-i ʿiṣmetleri[3] olmamaḳ ḳarār-dāde-i ṣaġīr ü kebīr ve eṣnāf-ı muʿāmelātdan bir mertebede terk-i evlā ruḫṣat-yāfte-i ḥarīm-i ḥürmetleri ḳılınmaḳ ḥayret-efzā-yı bernā vü pīr olduġından māʿadā kütüb-i kelāmiyyede taḥḳīḳ olınan üzere ās̱ār-ı velāyet-i ṣūriyyeden eşref ü aʿlā olan kerāmet-i maʿneviyye ki evżāʿ u aḳvālde sünnet-i seniyye-i Resūl-i Ekrem *ṣalla'llāhu teʿālā ʿaleyhi ve sellem* üzerine s̱ebāt ü devāmdan ʿibāret ve telāṭüm-i emvāc-ı ḥādis̱ātdan bilā-taġayyür velā-tekeddür ʿarż-ı ṣalābet ü ḳıvāmdan kināyetdür, temām-ı ṣıfat-ı kāşife-i ḥālleri iken pertev-i envār-ı muʿcizāt olan keşf ü kerāmāt ve ḫarḳ-ı ʿādāt ṣudūrı iḳtibās-ı lemeʿāt-ı ṣıdḳ u iḫlāṣ idenler yanında müstebʿad degüldür. ﴿ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾[4]

Bāḳī Efendi merḥūmuñ bu şiʿr-i bī-mis̱ālleri temām-ı ḥasb-ı ḥālleri olmışdur:

Eşʿār

Ṭoḳınsa tīr-i miḥnet ger mübāhāt ile gögsüñ ger
Ṣoyınduñ ʿarṣa-i rindāna girdüñ merd-i meydān ol

Ḳo emvāc-ı belā gelsün naṣībin rüzgār alsun
Derūnuñ derdini keşf itme sen deryā-yı ʿummān ol

Ḳabā-yı cāh ile ādem geçinsün her ḳaba cāhil
Hüner göster hüner meydāna gir sen tīġ-ı ʿuryān ol

Şeref virmez dür ü gevher kemāl olmaz zer ü zīver
Güher göster güher kān-ı fażīlet baḥr-ı ʿirfān ol

1 "Sorumluluk anlatanın üzerindedir."
2 Gibi SE
3 332b E
4 Kur'ân-ı Kerîm, Hadid Sûresi, 57/ 21, "… bu Allah'ın dilediğine verdiği lütfudur. Allah büyük lütuf sahibidir."

Āṡār-ı celīlelerinden *Tefsīr-i Keşşāf* evā'iline ḥāşiyeleri ve kümeyt-i ḫāme-i sīmīn-ḳılādeye evrāḳ-ı pür-naḳş ü nigārdan ġāşiyeleri vardur. Fünūn-ı 'adīdeden kütüb-i mütedāvileye ta'līḳāt-ı şerīfeleri mu'allaḳāt-ı Ka'be gibi meşhūr-ı 'ālem[1] ve āvīze-i gūş-ı ḳabūl-i 'Arab u 'Acem'dür. İmrār-ı edhem-i bāṣıra buyurduḳları ṣafaḥāt-ı erḳām mevṭā-yı aḳdām-ı kümeyt-i aḳlām olup iṡāre-i ġubār-ı tūtiyā-'ayār-ı eṡer, iḥrāz-ı ḳaṣabu's-sabaḳ-ı hüner itdüklerine nişān ve menşūr-ı iştihārlarına 'unvān olmışdur. Ekṡer-i evḳāt-ı şerīfeleri itmām-ı meṣāliḥ-i **[338b]** enāmdan ṣoñra 'ibādete maṣrūf ve ṭab'-ı tecerrüd-i'tiyādları mülāḥaẓa-i leṭā'if-i ḳudsiyyeye müncezib ü meşġūf olmağın ẕikr olınan müsevvedātı beyāża tevcīh-i ḫāṭır ve ol le'ālī-i menṡūreyi cem' ü tedvīn ile silkü'l-cevāhir ḳılmamışlar idi.

Vücūh-ı ḫayrātdan sa'ādet-ḫānelerine ḳarīb ve ḳabr-i pür-nūrları ile tūde-i ḫāk-i ḥaremi reşk-endāz-ı keṡīb olan Ḥüsām Beg Mescidi'ni cāmi' eyleyüp cihāt-ı mebrūreye vaẓā'if-i mevfūre ta'yīn eylemişlerdür. *Teḳabbela'llāhu te'ālā bi-ḳabūli ḥasen.* Dört def'a şeyḫü'l-islām olmaḳ devlet-i 'aliyye-i Āl-i 'Oṡmān'da[2] bunlaruñ ḫaṣā'iṣ-i celīlelerindendür.

el-Mevlā Emru'llāh (Kütāhiyyeli[3] Emru'llāh Efendi)

Medīne-i Kütāhiyye'den ẓāhir ve ṣīġa-i vücūdı maṣdar-ı emr-i ilāhīden bāhir olup vāṣıl-ı sermāye-i isti'dād ve ba'ż-ı 'ulemādan mülāzemetle ber-murād olduḳdan ṣoñra 'azm-i ṭarīḳ-ı meşaḳḳat-rehīn ve i'māl-i kefş ü 'aṣā-yı āhenīn idüp pā-yı himmeti ḳaṭ'-ı nişīb ü firāzda fersūde ve dīk-i pür-ḫurūş-ı sevdāsı ol fikr-i dūr u dırāz ile nā-āsūde olmağın ḳırḳ aḳçe medreseden 'azl ile tekye-zen-i vaḳfe-i istirāḥat iken biñ beş ḥudūdında Çatalca'da vāḳi' 'Alī Paşa Medresesi ḫāric i'tibār olınup ibtidā bunlara i'ṭā olındı. On iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Kürd Ḥasan yirine Burūsa'da Ḫanceriyye pāyesine terfī' olındı[4]. On yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḳadrī Efendi-zāde Seyyid[5] Zeyne'l-'ābidīn Efendi yirine Emīr Sulṭān pāyesine ḥareket eyle-

---

1 - SE
2 Devlet-i//'Oṡmān'da:- SE
3 - R1, E
4 Ḫanceriyye//olındı:Ḫanceriyye'de müderris oldı SE
5 - SE

di. On ṭoḳuz Receb'inde mevleviyyet ile Mar'aş ḳażāsı 'ināyet olındı. Marażı müzmine mübtelā olmaġın maḫdūmları[1] niyābet ile fermān-revā-yı ḳażā olmış idi. Bi'l-āḫire ol marażdan rehā bulmayup yigirmi bir Ṣafer'inde Burūsa'da intiḳāl eyledi. ﴿وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا﴾[2] Manṣıb-ı maḥlūl[3] Ḳızılca Ḫayre'd-dīnoġlı 'Abdu'llāh Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı merḳūm ḥüsn-i ḥāl ve ṣafā-yı bāl ile mevsūm, āşinā-yı deryā-yı sevād ve güher-çīn-i sāḥil-i isti'dād idi. Ḥālā maḫdūm-ı mükerremleri pāye-i Ṣaḥn'da müderris ve bünyān-ı 'irfānı mü'essisdür.

el-Mevlā Aḥmed (Emīr Aḥmed Çelebi[4]) {Nesībī}

'Irāḳ-ı diyār-ı Ḳaraman olan belde-i Lārende sevādında dārende-i ḥükm-i hümāyūn-ı vücūd ve ruḫṣat-yāfte-i temessül-i meclis-i şühūd olup birāder-i mihteri Seyyid Nābī Efendi'den taḥṣīl-i 'ilm ü 'irfān ve tekmīl-i mebānī-i taḥḳīḳ u īḳān eyledükden ṣoñra meclis-i erbāb-ı isti'dāda dāḫil ve münāvele-i şarāb-ı nāb-ı feżā'il birle germ-sāzī-i maḥāfil-i efāżıl olup Paşa-zāde Efendi'nüñ ḫidmet-i i'ādelerinde ḳā'im ve ol cihet-i celīleden mülāzım olmış idi. Devr-i medāris ve 'aḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ṭoḳuz-zāde 'Abdu'l-vehhāb Çelebi yirine merḥūm Zekeriyyā **[339a]** Efendi Medresesi tevcīh olınmış idi. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde[5] marażı ṭā'ūndan intiḳāl ve 'ālem-i ḳudse isti'cāl eyleyüp medrese-i maḥlūle Sefer Efendi'ye müyesser ve 'azm-i ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳda ẓafer-reh-ber olmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i 'ilmiyye ile meşhūr ehl-i 'ilm ü 'irfān, ẓarīf ü nükte-dān, ma'ārif-i cüz'iyyede müfred-i 'ālem, vādīsinde bir ādem idi. Ġāyet naḥīf-endām ve raḳīḳu'l-kelām olmaġla "Cızbız Emīr" laḳabı ile şöhret-pezīr idi[6]. "Nesībī" maḫlaṣı ile şi'ārı ve ḳābil-i ḳabūl eş'ārı vardur. Bu beyt nuḫbe-i güftārıdur:

---

1 333a E

2 Kur'ân-ı Kerîm, Ahzab Sûresi, 33/ 38, "… ve Allah'ın emri mutlaka yerini bulan bir kaderdir." Bu âyet-i kerîme SE'de bulunmamaktadır.

3 Mezbūr SE

4 Emīr//Çelebi:Cızbız Emīr el-Mutaḫallaṣ bi-Nesībī SE

5 Ūlāsında SE

6 198a SE

Beyt Dāġ ursa baġrımuñ başına n'ola ʿışḳ-ı yār
Dāġ-ı maḥabbetüñ başum üstinde yiri var

el-Mevlā Meḥemmed (Ḳaramanī-zāde)

Vilāyet-i Aydın dāḫilinde "Kestel" nām belde-i maʿmūreden ẓuhūr idüp "Ḳaramanī[1]-zāde" dimekle zebān-zed-i cumhūr olmış idi. Evā'il-i ḥālinde Birgili Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinden taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ve nice zemān dergāh-ı efāżıl-penāhlarında iştiġāl eyleyüp ṭarīḳ-ı ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārın ol sikke ile meskūk eyledükde muʿallim-i maḳām-ı Selīm Ḫānī ʿAṭā'u'llāh Efendi'den mülāzemetle nā'il-i emānī olmışlar idi. Ḳatʿ-ı merātib ve aḫẕ-ı revātib iderek ḳırḳ akçe medreseye ṭālib iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan tārīḫinde Anaṭolı ṣadrı olan Zekeriyyā Efendi merḥūm ḥużūr-ı şerīflerinde şerīkleri Edhem-zāde Şeyḫī Efendi ve Şireli ʿAyşī Efendi ile imtiḥān olup mānend-i semend-i rihān üçi daḫı hem-ʿinān olmaġla her birine medrese-i celīle iḥsān olınmış idi. Ṭoḳsan beş tārīḫinde Üveys Paşa Mıṣr beglerbegisi oldukda hem-rāh-ı vezīr-i ʿālī-cāh olup ḫazīne-i Mıṣr'dan müstevfī idrārāt-ı celīle ve ʿalīḳ ü cerāye taʿyīn olınmış idi. Baʿdehu ṣılasına ʿavdet ve baʿż-ı medāris-i ʿaliyyede[2] ʿilm-i şerīfe ḫidmet eyleyüp iftāya me'ẕūn ve müşkil-güşā-yı mefrūż u mesnūn olmış idi. Biñ sekiz tārīḫinde ḫāric iʿtibārı ile Aydın Yeñişehr'inde Ḥafṣa Ḫātūn müderrisi olup biñ ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde müteveffā Luṭfī Çelebi yirine pāye-i Ṣaḥn olmaḳ üzere Balıkesri'de Yıldırım Ḫān Medresesi iḥsān olındı. Baʿdehu ṣılası ḳurbında olmaġla medrese-i ūlāya ʿavdet ve iftā vü ifāde ile neşr-i fażīlet eyleyüp[3] biñ yigirmi bir senesi dāḫilinde riḥlet ve ʿālem-i ḳudse ʿazīmet itmiş idi.

Mevlānā-yı mezbūr feżā'il-i celiyye ile meşhūr, şiʿr ü inşāya ḳādir, mecmūʿa-i ferā'id-i nevādir, ʿilm-i tevārīḫde ayaḳlı defter, muḥāżarātda ḥāżır cevāb-ı fażl ü hüner, ḫoş-ṭabʿ u pāk-nijād, nīk-nefs[4] ü dervīş-nihād, ḥulvu'l-muḥāvere vü müteverriʿ, pīr-i ṣāliḥ-i mütevāżıʿ idi. Pā-yı zemīn-pūyında ḫāme-miṡāl ʿarec ve ḥareket-i irādīsinde ḥarec olmaġın iḫtiyār-ı sükūn u inzivā idüp ʿāric-i maʿāric-i ʿizz ü ʿalā olmamış idi. Ve ġāyetle leyyinü'l-cānib olmaġla bāzār-ı iʿtibārda tehī-

1 Ḳaramanlı R1, E
2 Medāris-i ʿaliyyede:medārisde SE
3 333b E
4 - E

keffe-i[1] ʿālī gibi keff-i istīhāli ḫālī ḳalup terāzūdan aġır manṣıb ele getürmemiş idi. Eger zemāne dest-gīr olup yegān yegān menāṣıb-ı ʿāliyeye vāṣıl ve mertebe-i sāmiye-i mevleviyyete nā'il olsa ṣīt-i iştihārı ṭanīn-endāz-ı mesāmiʿ-i eʿālī vü esāfil olmaḳ muḳarrer idi.

Āsār-ı ʿilmiyyesinden *Dürer ü Ġurer*'e ḥāşiyesi vardur. El-ḥaḳḳ ehl-i ʿilmāna eser ve kümeyt-i ḫāme ile işāre-i ġubār-ı ḫuṭūṭı rāh-ı **[339b]** maʿnāya delīl ü reh-berdür. Bundan māʿadā taʿlīḳāt u resā'ili ve tenvīr-i mebḥaṣ ü taḥḳīḳ-ı mesā'ili delīl-i rāh u vesā'il-i ṭarīḳ-ı maʿnā ve genc-nāme-i füsūn-āmīz gibi gencīne-güşādur. Mıṣr'da iken vekālet-i muṭlaḳa mes'elesinde iḳrāruñ ʿadem-i cevāzına iftā eyleyüp İbn Ġānim-i Maḳdisī redd eylemiş idi. İfādeden ḫālī olmamaġla īrād olındı.

Ṣūret-i Fetvā

ما قول أئمة الدين، والفقهاء المجتهدين من الأئمة الحنفية رضوان الله تعالى عليهم أجمعين، فيما إذا أحضَر زيدٌ عمْرواً إلى مجلس الشرع الشريف، وادّعى عليه أنّ لموكّلي بكرٍ على موكّلك بشرٍ كذا ديناراً من جهة القرض، فأنكر عمرو وكالتَه من قِبَل بكرٍ، فلمّا أثبت زيد وكالته بالبيّنة وقضى القاضي به، فقال عمرو مجيباً عنه: «نعم قد كان لموكّلك بكر على موكّلي بشر ما ادّعيت من الدين المذكور، إلّا أنّ بكراً قد استوفاه من بشر ولَم يبق عليه شيء منه، وبيده رهن بذلك الدين لبشر، وهو كذا وكذا»، صدّقه زيد في مجلس الشرع الشريف، وأقرّ بما ادّعى عمرو مِن استيفاء الدين وقبضِ الرهن، والحال أنّه كُتِب في الحُجّة شهادة الشهود بهذه العبارة: «شهدوا غِبَّ الاستشهاد الشرعيّ بأنّ بكراً وكّل زيداً وأناب منابَ نفسه، توكيلاً شرعيّاً مطلقاً مفوّضاً مندرجاً تحته ما سيذكر،» انتهى، وقد كان ذُكِر بعد هذه العبارة ذلك التصديقُ والإقرارُ وغيرهما، فهل يصحّ ذلك التصديق والإقرار على بكرٍ أم لا؟ أفتونا أثابكم الله تعالى بالمغفرة وحسن الخاتمة.[2]

---

1 Keffe-i:keffe vü SE

2 "Zeyd, Amr'ı hukukî bir meclisin huzuruna getirse ve onun aleyhinde 'Benim müvekkilim Bekir'in, senin müvekkilin olan Bişr'den borç olarak şu kadar alacağı vardır.' iddiasında bulunsa, Amr da Zeyd'e Bekir'in vekalet verdiğini inkar etse; fakat Zeyd, Bekir'in kendisine verdiği vekaleti delille ortaya koyup hâkim de buna hükmettiğinde Amr ona karşı cevap vererek 'Evet, müvekkilin Bekir'in, benim müvekkilim Bişr'den, iddia edip bahsettiğin şekilde bir alacağı vardı. Ancak Bekir, bu alacağını benim müvekkilimden tahsil etmiştir. Ve müvekkilimin üzerinde herhangi bir borç kalmamıştır. Hatta Bekir'in elinde benim müvekkilimden alacağına karşılık rehin olarak da şunlar şunlar vardır.' dese, Zeyd de o ortamda bunu doğrulasa, Amr'ın iddia ettiği üzere borcun ödendiğini, borcun karşılığında da Bekir'in elinde bir rehin bulunduğunu ikrar etse, o anda bu husus hüccete kaydedilse, ki bu hüccette şahitlerin şehadeti "Bekir'in Zeyd'i kendi yerine kānûnî temsilci olarak ve aşağıdaki hususları içerecek şekilde 'mutlak' ve 'mufavviz' bir vekaletle vekil kıldığına şahitlik ettiler" şeklinde kaydedilip, altına da yukardaki ikrar ve

el-Cevāb

الله أعلم بالصواب، لا يصحّ، لأن الوكيل المطلق إنما يكون وكيلاً بالحفظ فقط، فيكون بالإقرار على موكّله فضوليّاً، فلا يعتبر، إلّا إذا صدّقه موكّله فيه. وأمّا عبارة «مفوّضاً» فلا تفيد أمراً زئداً على معنى التوكيل، لأن قولك «وكّلتك» مثلُ قولك «فوّضت إليك» في الحكم، إذا الثابت بكلّ منها ليس إلّا الوكالة بالحفظ فقط. وأما عبارة «مندرجاً تحته ما سيذكر،» فهي أيضاً لا تفيد التوكيل بالإقرار، بل هو كلامٌ لغوٌ، لعدم صدقه لما بُيِّن من أنّ الوكالة المطلقة لا تتناول الإقرار، فمن اين الاندراج؟ وإن كان المراد أنه وكّل أيضاً بالإقرار الذي سيذكر، فلا يخفى أنّ العبارة لا تساعده، لأنه حينئذ يكون توكيلاً مستقلاً لا مندرجاً تحت الوكالة المطلقة، على أن الحقّ لا يثبت بالشكّ والاحتمال على ما بيّن، والله أعلم. حرّره الفقير محمد المأمور بالإفتاء، عفي عنه.[1]

Cevāb-ı İbn Ġānim

الحمد لله الموفّق للصواب، أقول إنه صحيحٌ لِوجوه، منها أنّ قوله «مندرجاً تحته ما سيذكر» يقتضي صحّتَه؛ بيانُه أنّ لفظة «ما» في قوله «ما سيذكر» من ألفاظ العموم، كما نَصَّ عليه علماءُ الأصول، وذَكر في متن المنار وغيره، وقال فيه أنّ العامّ قطعيٌّ في معناه حتى جاز نسخ الخاصّ به، كحديث العُرَنِيّينَ، نُسخ بحديث «استنزِهوا من البول،» الخ، وبهذا يحصل الجواب عن قولكم «الحق لا يثبت[2] بالشك والاحتمال،» وقد قرّروا في الأصول أنّ مدلول العامّ كلّيّة، أى إذا أريد عمومه خصوصاً مع التنصيص والتأكيد يصير في معنى قضيّة كلّيّة، [a٣٤٠] كأنّه قيل كلّ فرد[3] من أفراد العامّ محكوم عليه بكذا، ومن أفراد ذلك العامّ الإقرار والتصديق، لأنه ممّا ذكر من أفعال الوكيل في دعواه ومخاصمته، فيصير كأنّه وكّله في نفس الإقرار والتصديق بالاستدلال. الوجه الثاني أن نقطع النظر عن كونه وكيلاً مطلقاً مفوّضاً الخ، ونقول: هو وكيلٌ بالخصومة قطعاً، لإنه أتى للحاكم،

---

tasdik ve diğer hususlar yazılsa, Bekir aleyhine yapılan bu tasdik ve ikrar geçerli midir, değil midir? Şu hususta Hanefî imamlarının müctehid ve fukahâsının kanaati nedir? Bize bu hususta fetva verin. Allah sizi mükafatlandırsın ve size hayırlı sonlar nasip etsin."

1 "Cevap: Allah doğruyu daha iyi bilir. Bu şekildeki bir vekalet sahih değildir. Çünkü mutlak vekil, sadece müvekkilinin menfaatini korumakla mükelleftir. Müvekkilinin aleyhine ikrarda bulunduğunda yetkisini aşmış olur. Ancak müvekkili bu ifadeleri doğrularsa ikrarı geçerli olur. Tefviz (devretme) ifadesi vekalete artı bir durum ifade etmez. Çünkü "seni vekil tayin ettim" sözü, hüküm bakımından aynen "[yetkilerimi] sana tefviz (devr) ettim" gibidir. Her ikisiyle de sabit olan ancak müvekkilin faydasına olanı koruma vekaletidir. "Aşağıdaki hususları içerecek şekilde" ifadesi de vekile "ikrar" yetkisi verildiğini anlatmaz. "Aşağıdaki hususları içermek" bir yana, bu aslında -mutlak vekaletin ikrar yetkisini içermediği konusunda daha önce söylediklerimiz nedeniyle- boş ve geçersiz bir sözdür. Eğer bu sözle kastedilen bizzat bu şekilde ikrarda bulunmaya vekil kılınması ise yukarıda zikredilen ifade bu anlamı desteklemez. Çünkü bu durum, özel bir vekalet anlamına gelir. Mutlak vekalet ise bunu içermez. Üstelik şüpheye ve ihtimallere dayalı olarak herhangi bir hak, tahakkuk etmez. Doğrusunu Allah daha iyi bilir. Bu fetvayı iftâ ile görevli Muhammed kaleme aldı, Allah günahlarını bağışlasın."

2 334a E

3 198b SE

وهل يأتى للحاكم الّا للدعوى عنده والمخاصمة لديه، وقد وجد منه الدعوى والخصومة والاستشهاد، وقَبِل الحاكم الشهادة بعد سماع الدعوى. وقال في الهداية وغيرها من المتون والشروح والفتاوى: إنّ الوكيل بالخصومة يصحّ إقراره وينفذ على موكّله إذا وقع في مجلس القاضي لا في غيره، عند الإمام أبي حنيفة ومحمّد رحمهما الله تعالى. وعن أبي يوسف: يصحّ مطلقاً. قال الإمام مفتي الثقلين في المنظومة في الخلافيّات:

Ebyāt[1]

إقرار إنسان على من وكّله
قد كان يعقوب زماناً أبطله

ثم أجاز أين كان وهما
قد جوّزا عند القضاة فاعلما

الوجه الثالث، وإن كان يرجع إلى الثاني، أنكم إذا ادّعيتم أنّه وكيل بالقبض وهو لا يملك الخصومة -وإن كان بعيداً جدّاً بعدما قرّرناه- قلنا: الوكيل بالقبض إنما يملك الخصومة إذا كان وكيلا بقبض الدين، وما نحن فيه وكيل بقبض الدين، والوكيل بقبض الدين يملك الخصومة، وكلّ وكيل بالخصومة يملك الإقرار، ينتج من الضرب الأوّل من الشكل الأوّل أنّ هذا الوكيل يملك الإقرار عند الإمام ومحمّد رحمهما الله. ووجه قولهما: بأنّ الموكّل أقام الوكيل مقام نفسه في الخصومة، والموكّل يملك الإقرار والإنكار، فكذا وكيله، هذا على وجه الاختصار. وأمّا قول ذلك القائل أنّ الوكالة المطلقة إنّما يكون بالحفظ فقط، فغير مسلّم، فإنّه إن أراد ذلك على العموم فليس كذلك، بل هذا إذا أطلقت على وجه الاحتمال؛ أمّا مع التنصيص على العموم، فلا. قال الإمام القدوري: إذا قال الرجل «وكّلتك في مال» كان وكيلاً في حفظه لا غيره. قال في شرحه السراج الوهاج: وكذا لو قال «أنت وكيلي فى كلّ شيء،» بخلاف ما لو زاد فقال «أنت وكيلي في كلّ شيء جائز تصرفّك،» فهو وكيل في الحفظ والبيع والشراء وتقاضي الديون والحقوق والهبة والصدقة وغير ذلك. فقوله «وغير ذلك» يشمل الإقرار ونحوه، ولا يخفى أنّ قوله فيما حكاه المشهور «مندرجاً تحته ما سنذكر» وقع بياناً وإيضاحاً وتنصيصاً على العمومِ المستفادِ من قوله «توكيلاً مطلقاً مفوّضاً،» فهو بمنزلة قوله «جائز تصرفك» فيما ذكره في السراج الوهاج. وقوله: «[وقوله] وكّلتك، وقوله فوّضتك سواءٌ،» ممنوع، بل هو غير مسموع، ولذيل الكلام طول، لكن في هذا القدر كفاية، والله وليّ التوفيق والهداية، كتبه الفقير إلى عفو الله تعالى علي بن غانم المقدسيّ الحنفيّ، عفي عنه وعن والديه و مشايخه وإخوانه والمسلمين، آمن.[2]

1 - E; Şi'r SE

2 "Doğruya ulaştıran Allah'a hamd olsun. Bana göre birçok nedenle bu vekalet sahihtir. Çünkü kullandığı "Aşağıdakileri içerecek şekilde" ifadesi bunun sıhhatini gerektirir. Şöyle ki, usûl ilminde de işaret edildiği üzere, 'aşağıdakiler' ifadesindeki (ما) umûmî bir lafızdır. Nitekim usûl eserlerinde umûmî ifa-

el-Mevlā Meḥemmed bin ʿAbdu'l-ʿazīz (Vücūdī Efendi) {Vücūdī}

Ḫamīr-i māye-i vücūdı ḫāk-i pāk-i Lārende'den pedīdār ve pedīdārende-i ās̱ār-ı Perverdigār olup "Vücūdī" maḫlaṣı ile şöhret-şiʿār olmış idi. İzāle-i ẓulmet-i ṭabʿ-ı māder-zād içün īḳād-ı şemʿ-i istiʿdād ve çirk-i cehl ü nā-dānī defʿi içün **[340b]** isāle-i nūr-ı çeşm-i ictihād eyleyüp ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilme taḥrīk-i rikāb-ı himmet ve hem-rāhī-i tevfīḳ ile ʿazīmet ḳılduḳda nice zemān Ḳınalı-zāde ʿAlī Efendi ḫidmetlerinde iştiġāl, baʿdehu Ebu's-suʿūd Efendi āstānesine[1] ittiṣāl idüp ḫidmet-i ʿaliyyelerinden nā'il-i şeref-i mülāzemet olmış idi. Otuz aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz seksan altı tārīḫinde vezīr-i dilīr Ḳara Muṣṭafā Paşa diyār-ı şarḳ üzerine serdār olduḳda hem-rikāb ve muṣāḥib-i

deler anlam yönünden kat'î olduğu, hatta bu ifadelerle has ifadelerin nesh olunacağı da ifade edilmiştir. Nitekim Urâne hadisi, 'İdrardan sakının!' hadisiyle nesh olunmuştur. Aynı şekilde yukarıdaki 'Şüpheye ve ihtimallere dayalı olarak herhangi bir hak tahakkuk etmez.' sözüne de bu şekilde cevap verilmiş olur. Çünkü usûlde umûm ifadelerin tümellik arz ettiği, yani bu şekilde umûm ifade kullanılarak onun kapsamına giren her bir unsurun kastedildiği ifade edilmiştir. Sanki buna göre bu umûmun içerisine giren her bir fert bu ifadedeki genel hükmü alır, denilmiş olur. Olaya dikkat edecek olursak vekilin davasında hasmına karşı kullandığı ifadeler ve yaklaşımlar onun ikrar ve tasdiğe de vekil kılındığına işaret etmektedir. Vekaletin mutlak olduğu şeklindeki açıklamalara gelince, buna da şöyle deriz: O vekildir ve anlaşmazlık da ortadadır. Çünkü hâkime gelmiş ve durumu arz etmişlerdir. Bu kadar kesin olmayan, somut olmayan bir anlaşmazlık için hâkime gelinir mi? Hâkim de davayı dinledikten sonra olaya dair şahitliği kabul etmiştir. *Hidaye* gibi pek çok şerh ve metin kitaplarında böyle bir anlaşmazlığa dair vekilin ikrarının geçerli olduğu, bir kadı'nın huzurunda müvekkili aleyhinde böyle bir tasarrufta bulunabileceği ifade edilmiştir. İmam Muhammed ve Ebû Hanife hazretlerinin kanaati budur. Ebû Yusuf'tan da mutlak olarak sahih olduğuna dair bir görüş nakledilmiştir. İki âlemin müftüsü el-İmam, *el-Manzûme fi'l-Hilâfât* adlı eserde şu şekilde ifade etmiştir: Bir kişinin müvekkili aleyhinde ikrarda bulunması Ebû Yusuf tarafından bir dönem geçersiz kabul edilmiştir. Sonra Ebû Yusuf her hâlükârda cevaz vermiş; Ebû Hânime ve İmam Muhammed ise kadı'nın huzurunda gerçekleşirse, bu ikrarın geçerli olacağını söylemiştir. Bu konuda üçüncü husus, siz onun hem vekalete hem de tefvizde bulunduğunu iddia ettiniz. Dolayısıyla anlaşmazlığa yol açabilecek bir yetkiye sahip olamayacağını söylediniz. Biz deriz ki bir hakkı teslim almaya vekil olan, davaya da vekil olabilir. Bir malın aynı şekilde kabz edilmesine vekil olan, borcu tahsil etmeye de vekildir. Buradan hareketle davaya vekil kıldığı kişi, ikrar yetkisine de sahip olur. Nitekim Ebû Hanife ve İmam Muhammed'e göre vekil, müvekkili aleyhine ikrarda bulunma yetkisine sahiptir. Çünkü müvekkil, vekili dava konusu olan hususta da kendi yerine koymuş gibidir. Dolayısıyla müvekkil, nasıl ki kendiyle ile ilgili bir hususta inkar veya ikrar yetkisine sahipse, vekili de ayni yetkiye sahiptir. 'Mutlak vekalet, müvekkilin hakkını korumakla sınırlıdır' sözüne gelince, bu ifade doğru bir ifade değildir. Çünkü bu vekaletle umûm kastedilmişse, bu vekalet her hususta geçerli olur. Yoksa İmam Kudûrî şöyle dememiştir: Bir adam 'Şu mal hususunda sadece korumana yönelik seni vekil bıraktım' şeklinde bir ifade kullanmamıştır. Bunu destekler nitelikte Kudûrî şerhi *es-Sirâcü'l-vehhâc*'da şu ifade kullanılmıştır: Bir adam, 'Sen her hususta istisnasız benim vekilimsin.' dese, bu ifade 'Her hususta benim adıma tasarrufta bulunman caizdir.' demektir. Dolayısıyla o, müvekkilinin hakkını korumada, satmada, satın almada, borcunu ödemede, hibe ve sadakada bulunmada ve bunun dışındaki tasarruflarda yetkilidir, demektir. Bu ve bunun dışındaki ifadeler, ikrar yetkisini de içerir. 'Mutlak olarak seni vekil kıldım.' ve 'Bu işi sana havale ettim.' şeklindeki ifadeler, yukarıda da ifade edildiği üzere bahsedildiği şekilde 'Bu hususlarda tasarrufun caizdir.' demektir. Bu hususta sözün detayları uzayabilir. Fakat bu kadarıyla yetinmek yeterlidir. Allah hidayetin ve başarının yegane sahibidir. Bu fetvayı Ali bin Gânim el-Makdisî el-Hanefî kaleme aldı. Allah onu, ailesini, hocalarını, kardeşlerini ve bütün Müslümanları affetsin, âmin."

1 334b E

vezīr-i Āṣaf-cenāb olup ḳırḳ biñ aḳçe ze'āmetle müteferriḳa olmış idi. Nice yıllar nūk-i ḫāme-i bün-tīzden bedel i'māl-i tīġ-ı tīz idüp vādī-i şecā'atda daḫı[1] ḳılıçlığı müsellem, belki [2] سبق السيف القلم mażmūnı meşhūr-ı 'ālem olmış idi. Ba'dehu ze'āmeti ḳaryelerini Celālī taḫrīb ve ma'mūre-i bedeni ġaret-zede-i 'asker-i Cengīz-tāz-ı meşīb olmaġla derd-i faḳr ü fāḳa bī-şekīb itmiş idi. Bi'l-āḫire ṭarīḳ-ı 'ilme duḫūl içün āstān-ı sa'ādet-āşiyāne ḳufūl idüp germ-sāz-ı hengāme-i recā olduḳda biñ altı Cemādiye'l-āḫire'sinde meşrūṭiyyet da'vāsı ile Ẓuhūrī yirine[3] 'Os̱mān Paşa Medresesi'ne uġrayup pāye i'tibārı ile ṣılasında Emīr Mūsā Medresesi i'ṭā ve mesned-nişīn-i ifāde vü iftā ḳılındı. Biñ on altı tārīḫinde āstāneye gelüp rikāb-ı şāh-ı 'ālī-şāna ve ba'ż-ı erkān-ı dīvāna te'līfat ü ās̱ār 'arż eyleyüp i'tibār-ı mevleviyyet ile[4] maẓhar-ı luṭf-ı bī-şümār olmış idi. Ba'dehu ḳażā-yı Lārende żamīme-i manṣıb-ı tedrīs ü iftā olınup anda iki seneden ziyāde müşkil-güşā vü fermān-revā olmış iken biñ yigirmi bir senesi hilālinde ārzū-yı envār-ı şühūd ile maḥv-ı vücūd ve nis̱ār-ı naḳdīne-i cān ile 'arż-ı seḫā vü cūd eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ma'ārif ile meşhūr, ṣāḥib-vücūd-ı mülk-i feżā'il, merd-i kāmil ü ferd-i şāmil idi.

Ās̱ār-ı mens̱ūresinden Sıbṭ İbn Cevzī'nüñ "*Mir'ātü'z-zemān*" nām kitābını terceme eylemişdür. Ve İmām-ı Ġazālī'nüñ "*et-Tibrü'l-mesbūk fī Neṣā'iḥi'l-mülūk*" nām kitābını zebān-ı Türkīye naḳl eyleyüp ġamām-ı aḳlāmın ol vādīde münsecime ḳılmışdur. "*Ḫayāl ü Yār*" ve "*Şāhid ü Ma'nā*" ismi ile mevsūm iki manẓūm kitābı vardur. Bu maṭla' nuḫbe-i eş'ārıdur[5]:

Beyt Yüri iy zāl-i dehr-i pür-fiten bir ḳahbe zensün sen
N'ola Şīrīn iseñ ṣūretde Ferhād öldürensün sen

1 - SE
2 "Kılıç kalemi geçmiştir."
3 Ẓuhūrī yirine:- SE
4 i'tibār//ile:- SE
5 Güftārıdur SE

el-Mevlā Dervīş[1] Meḥemmed (Maḫdūm-ı Kihter-i[2] Ṣun'u'llāh Efendi)

Şeyḫü'l-İslām Ṣun'u'llāh Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı kihteri ve ser-rişte-bend-i 'ıḳdu'l-le'āl-i nesl-i vālā-güheridür. Vālid-i mācidleri ḥacrında ḳarīn-i neşv ü nemā ve neşve-i isti'dād-ı māder-zād ile ḥadīḳa-i 'ilm ü dānişde cilve-nümā olup evā'il-i ḥālde Şeyḫ-zāde Aḥmed Efendi'den iktisāb-ı fażl ü edeb ve cem'-i feżā'il-i mevrūs̱ u mükteseb ḳılduḳda biñ yigirmi bir tārīḫinde pederleri intiḳālinden mülāzım ḳayd olınmışlar idi. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde maḫādīm-i kirām-ı meşā'iḫ-ı İslām ikrām olınduḳları üzere[3] Bī-endām Muṣliḥi'd-dīn yirine Zāl Paşa Sulṭānī pāyesi ile iḥtirām olınmış idi. Ol medresede ḥalḳa-beste-i cem'iyyet-i ḳavābil ve hilāl-i iḳbāli mutaṣaddī-i ḳaṭ'-ı menāzil iken sene-i ḳābile Rebī'u'l-āḫir'inde rebī'-i ḥayātı maraż-ı ṭā'ūndan püf-zede-i ḫazān ve gül-berg-i cem'iyyeti perīşān oldı. Ḳāf-zāde Fā'iżī **[341a]** Çelebi tārīḫ-i vefātlarında dimişdür:

Mıṣrā' İtdi Dervīş Meḥemmed Çelebi 'azm-i cinān[4] (1022)

Pederleri cenbinde medfūndur.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı fütüvvet-rüsūm, nev-ber-i ḥadīḳa-i fażl ü 'irfān, gül-ġonce-i nihāl-i taḥḳīḳ u īḳān idi. Sinn-i şerīfi 'aḳd-ı s̱ānīye vāṣıl ve dā'ire-i nıṣfu'n-nehār-ı ḫaṭṭı[5] kāmil olmadın şems-i ḥayātı āfil ve ẓıll-ı vücūdı zā'il oldı.

Beyt Pergār-ı 'ömri devresin itmām ḳılmadı
Bedr itmedi hilālini bu çarḫ-ı çenberī

el-Mevlā Meḥemmed (Kestelli İmām-zāde[6])

Vilāyet-i Aydın dāḫilinde "Kestel" nām belde-i ma'mūreden ẓuhūr idüp "İmām-zāde" 'unvānı ile meşhūr olmış idi. Sermāye-i 'ilm ü kemāle mālik ve

1 - SE
2 - SE
3 199a SE
4 ایتدی درویش محمد چلبی عزم جنان
5 335a E
6 Kestelli//zāde:Aydınī İmām-zāde Meḥemmed Çelebi SE

ṭarīḳ-ı ṣafā-refīḳa sālik olup Ḫᵛāce Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve medāris-i ʿilmiyyede iḥyā-yı merāsime müdāvim olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ ṭoḳuz Ṣafer'inde Medīne-i Münevvere medārisinden Ḳubbetü'l-İslām Medresesi ile ikrām olınmış idi. Baʿde'l-ʿazl āstāneye gelüp biñ on iki Cemādiye'l-ūlā'sında[1] Żaʿīfī-zāde yirine Kürkcibaşı Medresesi virildi. On sekiz Ṣafer'inde Fenārī-zāde Şāh Çelebi yirine Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı[2]. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde Nevālī-zāde ʿAṭāyī Çelebi yirine Yeñi ʿAlī Paşa'ya ḥareket ve tecdīd-i deʿā'im-i ʿizz ü rifʿat ḳılmış idi. Bin yigirmi Receb'inde Ḳara Süleymān yirine Edrine'de Üçşerefeli pāyesine vāṣıl ve şerefāt-ı ḳadri maʿāric-i seyyāreye nā'il olmış idi. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Ṭoḳuz-zāde Şeyḫī Çelebi yirine Edrineḳapusı pāyesine naḳl olındı. Sene-i mezbūre Rebīʿu'l-āḫir'inde müddet-i ḥayātı āḫir ve rū-gerdān-ı maʿālī vü mefāḫir olup taʿṭīl-i żarūrī ḥulūlinde manṣıb-ı maḥlūl Bāḳī-zāde Şeyḫī Çelebi'ye iḥsān olındı. Ve selefi Edrineḳapusı'ndan ṭaşra revān olup mütevārī-i mezār-ı pür-envār ḳılındı.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥla meşhūr, dervīş-nihād ve Müslim-i pāk-iʿtiḳād idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Dāmād Efendi)

Anaṭolı vilāyetinde Mudurnı ḳażāsına tābiʿ "Çebni" nām ḳaryeden pedīdār ve manẓara-i ġaybden nümāyende-i dīdār olup noḳṭa-i dā'ire-i istīhāl ü istiʿdād ve pervāne-i pür-sūḫte-i çerāġ-ı saʿy ü ictihād olmış idi. Baʿdehu āheng-i ṭarīḳ-ı saʿādet-refīk ve devr-i menāzil-i[3] ders ü taḥḳīḳ idüp Bostān-zāde Meḥemmed Efendi ḥażretlerinüñ ḫidmetlerine vāṣıl ve şeref-i iltifātlarına nā'il olmış idi. Mollā-yı merḥūm ṭoḳuz yüz seksan beş tārīḫinde Anaṭolı ṣadrı[4] olduḳda teẕkirecilik ḫidmetinde ḳā'im ve ol muḳābelede mülāzım olmış idi. Ol es̱nāda muḳarreb-i selāṭīn-i ʿālī-ḥażret, Muṣāḥib Rāżiye Ḫātūn[5] ile ʿaḳd-ı peyvend-i muṣāheret idüp "Dāmād Efendi" ʿunvānı ile meşhūr ve kevkeb-i iḳbāli Zühre-i zehrāya fā'iżü'n-nūr oldı. El-ḥāletü hāẕihi ruḳye-i teraḳḳıyyāt ile ḳaṭʿ-ı menzil

1 Āḫiresinde SE
2 Medresesi'ne//olındı:Medresesi tevcīh olındı SE
3 Mecālis-i SE
4 - SE
5 Ḳadın SE

iderek otuz aḳçe ile Ümmüveled Medresesi'ne vāṣıl, ba'dehu teraḳḳī ile rütbe-i erba'īne nā'il olup ṭoḳuz yüz ṭoḳsan üç Rebī'u'l-evvel'inde on aḳçe teraḳḳī daḫı vaẓīfesine munżamm ve medrese ve müderris ḫāric i'tibāriyle mu'allem olmış idi. Ṭoḳsan beş Şevvāl'inde Bıyıḳlı Süleymān Efendi yirine Üçşerefeli pāyesine taḳdīm, ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde Yūnus-zāde yirine Medrese-i Ṣaḥn ile tekrīm olındı. **[341b]** Ṭoḳsan ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında[1] 'Abdu'l-kerīm-zāde yirine Ġalaṭa ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām, biñ bir Receb'inde Aḫī-zāde Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa ḥükūmeti ile maẓhar-ı ikrām, biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sında Ebu's-su'ūd-zāde Efendi yirine İstanbul'a naḳl ile meşmūl-i mezīd-i iḥtirām, sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi yirine Anaṭolı ṣadrı olup merātib-i ri'āyeti itmām olınmış idi[2].

[Bu esnāda Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Efendi lisānından bu ṣūretde bir fetvā şāyi' olmış idi:

Zeyd[3] edānīden 'Amr'ı terbiyet idüp menāṣıb-ı 'āliyeye getürdükde 'Amr veliyy-ni'meti Zeyd'e ihānet eylese ne lāzım olur?

el-Cevāb

لقد ربيت جروا طول عمري
فلما صار كلبا عض رجلي[4]

mażmūnına muvāfıḳ olmaḳ lāzım olur[5].]

Biñ dört Receb'inde Ḫ᷾ āce-zāde Meḥemmed Efendi'nüñ teḳāżā-yı ẓuhūrı ile Duḳadin-zāde yirine Mıṣr-ı Ḳāhire[6] ḳażāsına naḳl olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında dört ay miḳdārı ṣadru'l-'ulemā ve Egri seferine müheyyā olan Sinān Efendi-zāde 'Alī Efendi yirine ṣadr-ı Rūm ve fā'iz-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merūm olmış idi. Ba'de'l-ḳufūl biñ beş Ẕi'l-ḥicce'sinde ma'zūl olup yirine Anaṭolı'dan Ḳuş Yaḥyā Efendi maẓhar-ı i'zāz ve ol evc-i 'ālīye ruḫṣat-yāf-

1 Āḫiresinde SE
2 335b E
3 SE'de bu cümlenin başında "Bu mes'ele beyānında e'imme-i ḫafiyyeden cevāb bu vechledür ki" ifadesi bulunmaktadır.
4 "Ömrüm boyunca onu küçük bir enik olarak yetiştirip büyüttüm. Büyüyüp köpek olunca ayaklarımı ısırdı."
5 Bu//olur, der-kenār R1, E
6 Mıṣr-ı Ḳāhire:Mıṣr SE

te-i pervāz olmış idi. Biñ yedi Ṣafer'inde Aḫī-zāde Efendi yirine mükerreren Anaṭolı ṣadrı olup Egri seferinde bunlar Rūmili ṣadrı ile nāzende, Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi Anaṭolı ṣadāretinde teşrīf-i şerīf-i vecāhete ṭırāzende iken āyīne-i ʿālem ʿaks-endāz-ı şekl-i evvel olmış idi. Biñ sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde maḳām-ı ʿazl ü inzivāda ḳarār-dāde ve yirine selef-i bāhirü'ş-şerefi iʿāde ḳılındı. Biñ on bir Ṣafer'inde Ḥasan Ketḫudā-zāde yirine Ġalaṭa ḳażāsı żamīme-i revātib-i seniyyeleri olmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Aḫī-zāde Efendi yirine s̱āniyen Rūmili ṣadāreti ʿināyet olındı. Zemān-ı ṣadāretlerinde cülūs-ı Aḥmed Ḫānī vāḳiʿ olup biñ on iki Ramażān'ında Ḳuş Yaḥyā Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsına tebdīl ve manṣıb-ı ṣadāret ile Esʿad Efendi ḥażretleri tebcīl olındı. Baʿdehu Mekke ḳażāsından istiʿfā idüp ʿAbdu'l-cebbār-zāde Efendi'ye iʿṭā olındı. Biñ on yedi Muḥarrem'inde Esʿad Efendi ḥażretlerinüñ defʿa-i s̱āniyeleri[1] yirine ḳuṭr-ı Rūm'da s̱ālis̱en ṣadru'l-ʿulemā ve cevher-i cām-ı elmās-gūn-ı iḳbāli müs̱elles̱-nümā olmış idi.

Mıṣrāʿ Şikeste oldı elem zevraḳı uçurulmadın

Ol es̱nāda nevbet fermān olınup ḳavābil-i ʿaṣrı defterine ḳayd ve murġ-ı dil-i remīdelerin dām-ı ḥurūf ve dāne-i nikātla ṣayd itmiş idi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında sine-i ʿazl ile tekye-zen-i ḫᵛāb-ı kesel ve ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi ṣadr-ı mükerrem ü mübeccel oldı. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde[2] Nihālī Efendi mutaṣarrıf olduġı Rodoscuḳ arpalıġı vaẓīfe-i muʿtādelerine munżamm ve cebr-i kesr içün fetḥ-i bāb-ı kerem ve ʿavāṭıf-ı ḫāḳānīye żamm ḳılındı. Yigirmi iki Cemādiye'l-āḫire'sinde zülāl-i zindegānīsi rākid ve ḳālıb-ı ḫākīsi mevsūm-i ism-i cāmid olup Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmedī'de ṣalāt-ı cenāzesi edā ve mütevārī-i ḫāk-i fenā ḳılındı. Sinān Aġa Cāmiʿi muḳābilinde ḫānelerine muttaṣıl binā itdükleri dārü'l-ḥadīs̱ sāḥasında medfūndur. Maḥlūl olan arpalıḳ Anaṭolı'dan müteḳāʿid Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi ḥażretlerine[3] tevcīh olındı.

Mevlānā-yı müşārün-ileyh صبت شآبيب المغفرة عليه[4] muḥibb-i aṣḥāb-ı ʿilm

1 199b SE
2 Ūlāsında SE
3 Efendi ḥażretlerine:Efendi'ye SE
4 "Bağışlanma sağanakları üzerine yağsın."

ü kemāl, erbāb-ı feżā'ile keşīrü'l-efżāl, zerḳ u riyādan mütecānib, sehlü'l-ʻaṭā, leyyinü'l-cānib, taḥṣīl ü iʻṭāda ṭavīlü'l-bāʻ u keşīrü'l-eyādī, luṭf u keremle şöhreti eyyām-ı devleti gibi mütemādī, ḥulvu'l-lisān, maẓhar-ı feyż ü iḥsān, ḥüsn-i kitābetde ḳalem gibi ʻalem, fenn-i ṣukūkde mümżī vü müsellem idi.

el-Mevlā Meḥemmed bin Emru'llāh Meḥemmed bin Muḥyi'd-dīn el-Ḥüseynī[1] (İbn Seyrek-zāde) [342a]

Tercemesi sebḳ iden Seyrek-zāde Efendi'nüñ ferzend-i mihter-i[2] vālā-nesebi Seyyid Meḥemmed Çelebi'dür. Ṭoḳuz yüz seksan ḥudūdında vāṣıl-ı ser-ḥadd-i vücūd olup vālid-i mācidinden aḫẕ-ı muḳaddimāt-ı ʻulūm ve ṭūṭī-i ser-sebz-i şekkeristān-ı kemāl olmağın ṣafaḥāt-ı āyine-simātla taʻallüm-i esrār-ı manṭūḳ u mefhūm itmiş idi. Baʻdehu muʻallim-i cenāb-ı Murād Ḫānī ve Arisṭū-yı[3] İskender-i şānī Saʻde'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve bir iki pāyede edā-yı merāsim-i tedrīse müdāvemet ḳılup ḳırḳ akçe medreseden maʻzūl iken biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde Baba-zāde dāmādı Sinān Efendi yirine Efḍal-zāde müderrisi olmış idi. Biñ on dört Şaʻbān'ında Şaʻrāvī Efendi yirine Çorlı pāyesine terfīʻ olındı. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında selefi yirine Zāl Paşa Sulṭāniyyesi'ne naḳl olındı. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde taḥille tarīḳı ile gelen Ṣūfcı Şeyḫ-zāde yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Ġubārī Efendi yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne gönderildi. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Nişāncı-zāde Efendi'nüñ defʻa-i şāniyesi yirine Bağdād-ı dārü's-selām ḳażāsı ile ikrām olındı. Sene-i mezbūre Şaʻbān'ında ʻālem-i ṣūretden infiṣāl ve nīm-i rāhdan dönüp dārü'n-naʻīm-i cāvidānīye irtiḥāl eyledi.

Mıṣrāʻ Gülmek müyesser olmadı bir daḫı cān gibi[4]

Manṣıb-ı maḥlūl Muḥarrem Efendi'ye müsellem oldı.

Maḫdūm-ı merḳūm dil-beste-i mürāʻāt-ı rüsūm[5], ḳalb-i meyyāli şaṭr-ı

---

1 El-Mevlā//Ḥüseynī:el-Mevlā Emru'llāh bin Meḥemmed bin Muḥyi'd-dīn el-Ḥüseynī SE
2 - E; mihr-i R1
3 336a E
4 Bu mısra SE'de bulunmamaktadır.
5 ʻulūm SE

şeṭārete müteḥavvil, feżā'il-i beşeriyyeden şibriyyete mā'il, Cüheynetü'l-aḫbār-ı ḥavādiṡ-i rūzgār, ʿaybetü'l-ʿuyūb-ı kibār ve ḫurde-fürūş-ı ʿavārıż-ı ẕātiyye-i ṣıġār, dā'imā vaḳā'iʿ-i ʿālem-i kevn ü fesāduñ tefaḥḥuṣına sāʿī ve her gün hezār meclis-i ünsde keşf-i enbān-ı esrār itmekle merāsim-i ebnā-yı zemānı mürāʿī, mevāʿīd-i ʿUrḳūb u eḥādīṡ-i ḫurāfāta rāvī, dellāl-i maʿā'ib ve ġırbāl-i mesāvī olup mültezim-i taḥḳīḳ iken niyāzmend-i taṣdīḳ ve ġaṡṡ ü semīn-i aḫbārda muvaffıḳ-ı temyīz ü tefrīḳ degül[1] idi. Aḫẕ-ı aḫbār-ı bī-me'āl içün müntehā-yı şarḳa sefer ve īṣāl-i peyām-ı nā-fercām ḥırṣı ile aḳṣā-yı ġarba güẕer, pā-yı himmetine nisbet kemterīn-i hüner ve kār-ı muḥaḳḳar idi. Bi'l-āḫire dünyānuñ ḥavādiṡi ile ḳanāʿat itmeyüp ʿālem-i āḫirete ʿazīmet eyledi. *Tecāveza'llāhu teʿālā hefevātuhu.*

Merḥūm Ġanī-zāde Efendi ḥażretlerinden[2] mesmūʿ-ı faḳīrdür ki "Ṣadāretleri zemānında Sulṭān Aḥmed Ḫān ḥażretleri ile Edrine'de iken vezāretle başdefterdār olan Bāḳī Paşa ki ol zümre-i ʿaliyyenüñ nükte-dān ü mümtāzı ve kemāl-i nezāketle ser-efrāzı idi, bir gün Vezīr-i Aʿẓam Naṣūḥ Paşa'ya gelüp Baġdād ḳażāsını mevlānāya taḥṣīl içün muʿtāddan ziyāde ibrām ve hezār zūr u zār ile istīfā-yı merām eyledi. İḥtimāl-i ġaraż ü ʿivaż yoġ-iken mücerred istiḥḳāḳ-ı ẕātī iʿtiḳādı ile Seyrek-zāde ḥaḳḳında bu deñlü elṭāf, Bāḳī Paşa gibi ʿārif-i serīre-şināsdan ġāyetde baʿīd olmaġın bī-iḫtiyār tenhāya çeküp 'Benüm sulṭānum, sizüñ gibi maḳādīr-i nāsı ḳīrāṭ-be-ḳīrāṭ fehm ü izʿān iden vezīr-i Müşterī-fıṭnat, bālā-nişīn-i ṣadāret olan āṣaf-ı Cem-menzilet, ḥużūrında şaḫṣ-ı maʿhūd içün bu mertebe ḥüsn-i şehādet aḥbābıñuza ḫamīr-i māye-i ġarābet oldı. **[342b]** Luṭf idüp neresine mā'il oldıñuz, beyān itmekle daġdaġa-i şübhemüzi izāleye ʿināyet[3] buyuruñ.' diyü su'āle mübāderet ḳılduġumda şekker-rīz-i tebessüm ve çāşnī-baḫş-ı tekellüm olup 'Mertebe-i fażl ü kemāline siz aʿlemsüz. Bu faḳīr hemān gidişcegine mā'ilüm.' diyü cevāb virmiş idi."

---

1 - SE
2 Efendi ḥażretlerinden:Efendi'den SE
3 - SE

el-Mevlā Meḥemmed Zemān (Meḥemmed Zemān Efendi[1])

Memleket-i Īrān'dan belde-i Naḫcivān'da naḳş-ı vücūdı ṣafḥa-i[2] zemīne resm-i zemān olup eyyām-ı cüvānīde ʿulemā-yı ʿAcem'den taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān[3] ve tekmīl-i mebānī-i fażl ü beyān itdükden ṣoñra[4] mihr-i cihān-gerd gibi ārzū-yı seyr ü seyāḥat ve hilālāsā pā-yı pergār-ı himmetle ṣafaḥāt-ı ʿālemi mesāḥat eyleyüp nice zemān ser ü pā bürehne seyr-i zevāyā-yı memālik-i ʿArab u ʿAcem ve devr-i ṣaḥā'if-i Türk ü Tatar u Deylem ḳılmış idi. Elf-i kāmil senesi es̱nāsında mengūş-ı Ḥaydarī ve ṭavḳ-ı Ḳalenderī ile diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūma ḳudūm idüp āstān-ı ḫᵛāce-i cihāna rūy-māl ve ʿarż-ı cevāhir-i fażl ü kemāl eyledükde ḥalḳa-i Ḳalenderī'den bedel ḳılāde-i ʿināyetlerin gerden-i ümmīdine ṭavḳ ve kisve-i dānişmendāne ile teşrīf idüp ṭarīḳ-ı ʿilme sevḳ buyurmışlar idi. El-ḥāletü hāẕihi[5] resm-i muʿtād-ı erbāb-ı istiʿdād üzere devr-i mecālis-i ʿilm ü ʿirfān ve küçe-gerd-i zer-i girān-ı taḥḳīḳ u īḳān olup biñ iki tārīḫinde Ḫᵛāce-zāde Mesʿūd Çelebi Ḫāṣekī müderrisi olduḳda ḳavābil-i ʿaṣrdan Çavuş-zāde ʿAlī Çelebi ve Ḳāmetī Muṣṭafā Çelebi ve Ḳarasili Meḥemmed Çelebi ile yeñi cemʿiyyetlerinde müctemiʿ ve ḳıbāb-ı medrese-i felek-cenāblarında S̱üreyyā-ṣıfat mültemiʿ olmışlar idi. Baʿdehu Şeh-zāde müderrisi olan Sinān Efendi ḥāfidi Aḥmed Efendi ḫidmetlerine ittiṣāl ve ḫidmet-i iʿādelerin ḳılāde-i gerden-i[6] devlet ü iḳbāl idüp biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olmış idi. Baʿdehu bi-ḥasbi'l-mevāsim baʿż-ı medārisde iḥyā-yı merāsim iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ[7] on dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Żaʿīfī-zāde yirine Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi virildi. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Ebu's-suʿūd-zāde Efendi ḥażretleri yirine Ḥaydar Paşa'ya taḥrīk olındı. Biñ yigirmi Receb'inde Mūsā Efendi yirine iʿdām-ı müderrisīn-i kirām ile benām olan Sinān Paşa Sulṭānī maʿdūmesi ki Fetḥiyye vīrānelerinden ʿibāretdür, bunlara daḫı āḫirīn-i güẕergāh olup sene-i mezbūre Ramażān'ında maraż-ı ṭāʿūndan irtiḥāl ve zemān-ı ʿömri ḳaṭʿ-ı peyvend-i ḥāl ü istiḳbāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i ʿilmiyye ile meşhūr, beḥḥās̱ ü muḥiḳḳ, fāżıl-ı

---

1 Zemān Efendi:Zemān-ı Naḫcivānī SE
2 Saḥīfe-i SE
3 336b E
4 İtdükden ṣoñra:- SE
5 200a SE
6 - SE
7 - SE

müdeḳḳiḳ, efrād-ı fużalādan maʿdūd, kāmil ü şāmil-vücūd idi. Cevr-i zemāndan emān ve derd-i fāḳaya dermān bulsa ās̱ār-ı celīle ile nām ü nişān bulmak muḳarrer; و لابد للزمان ان يتنفس[1] mażmūnından ḥiṣṣedār olsa cevāhir-i enfās-ı iʿcāz-iḳtibāsı ʿıḳdu'l-le'āl-i gerden-i eyyām olmaġa şāyesteter idi.

Fużalā-yı iḫvāndan yār-ı cānımuz, hem-dem-i germ-ābe vü gülistānımuz Şeyḫ Aḥmed Efendi naḳl ider ki "Evān-ı ṭalebemde merḥūmdan *Cāmī* oḳurdum. Ḫilāl-i taḥḳīḳda[2] ol ḳadar nikāt-ı ġarībe ve mezāyā-yı ʿacībe basṭ iderlerdi ki iḥāṭasından niṭāḳ-ı nuṭḳ ʿāciz idi. Ḥadās̱et-i sinn muḳteżāsı ile ḥavāşīden istimdād ider, mülāḥaẓa idüp kendülerden naḳl olınan fevā'idüñ maḥallin su'āl itdüm. Didiler ki 'Mevlānā, biz bu kitābı cā-be-cā müẕākere ve istimāʿdan ġayrı üstāddan kemāl-i iẕʿān ü itḳān ile on altı kerre oḳumuşuzdur. İḳrā' itdügim ḫod ʿadd ü iḥṣādan bīrūndur.'"

el-Mevlā Meḥemmed (Laṭīf-zāde[3])

Devlet-i Selīmiyye'de terk-i kes̱āfet-i ṣalṣal-i **[343a]** vücūd eyleyen Pepegī Laṭīf Efendi'nüñ maḫdūm-ı naẓīfidür. Ṭoḳuz yüz yetmiş dört senesinde[4] serḥadd-i ʿademden müsāfir ve ṣubḥ-ı zindegānīsi müsfir olup zebān-ı nükte-sencinden ʿuḳde-i ṭufūliyyet güşāde ve āyine-i ṭabʿ-ı leṭāfet-insicāmı mıṣḳale-i ictihād ile cilā-dāde olduḳda muḫtaṣarātı muṭavvele dek ḳırā'at, baʿdehu resm-i ḳadīm üzere ḥareket eyleyüp Çivi-zāde Efendi'den iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet itmiş idi. Merātib-i ḫademe-i ʿilme ḳademe-ber-ḳademe vāṣıl ve ḳırḳ aḳçe ile Pervīz Efendi Medresesi'nden munfaṣıl olup biñ yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde Velī Efendi yirine Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne nā'il oldı. Biñ on bir Ramażān'ında Şems Efendi-zāde yirine Yeñi ʿAlī Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. On iki Şaʿbān'ında Ḫışım Yaḥyā Efendi yirine Şāh Sulṭān pāyesi iḥsān olındı. Biñ on üç Receb'inde Astarcı Sinān yirine Ḳalender-ḫāne pāyesine terfīʿ olındı. On altı Ṣafer'inde İpekli yirine Ṣaḥn'a geldi. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında ʿAlī-i Ḫᵛābī yirine altmış aḳçe ile Edrine Dārü'l-ḥadīs̱i'ne gönderildi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sin-

1 "Zamanın biraz soluklanması, nefes alması gerekir."
2 Taḳrīrde SE
3 Zāde Çelebi SE
4 337a E

de Ḳaragülmez Efendi yirine Edrine Selīmiyyesi ile rūy-ı baḫtı ḫandān olup yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Uşşāḳī-zāde yirine Medrese-i Süleymāniyye ile vālā-mekān olmış idi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde 'Abdu'l-kerīm Çelebi yirine Yeñişehr ḳażāsı iḥsān olındı. Ol manṣıba Süleymāniyye'den ibtidā bunlar olmışdur. Yigirmi iki Ramażān'ında ḳāżī iken dā'in-i ecel müteḳāżī olmış idi. Yirine Riyāżī Efendi ḥażretleri[1] ḳāżī oldı.

Mevlānā-yı mezbūr mekārim-i aḫlāḳ ile meşhūr, ḥalīm ü selīm, maḫdūm-ı kerīm idi. Ol diyār ehālīsi el-ān s̱enāsında hem-zebān ve du' āsı ile raṭbu'l-lisāndur[2].

el-Mevlā Meḥemmed (Mehter-zāde Meḥemmed Çelebi[3])

"Mehter-zāde" dimekle kesb-i 'unvān-ı i'tibār ve āvāze-i iştihārı bu perdede ḳarār itmiş idi. Evā'il-i ḥālinde ṣīt ü ṣadā-yı isti'dādı bülend ve miyān-ı erbāb-ı fażl ü beyānda şehīr-i dānişmend olup Ḳāf-zāde Feyżu'llāh Efendi ve Ṣun'u'llāh Efendi ems̱āli mevālī ḫidmetlerinde iştiġāl, ba'dehu Ḫ̌āce-zāde Efendi āstānesine ittiṣāl itdükde şeref-i mülāzemetle nā'il-i evvelīn-i āmāl olmış idi. Ba'dehu medāris-i 'ilmiyye ile vāṣıl-ı me'mūl ve ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl olup biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Şeyḫ-zāde Efendi yirine Ḳapūdan 'Alī Paşa müderrisi olmış idi. Biñ on üç Cemādiye'l-āḫire'sinde İpekli Meḥemmed Efendi yirine Üsküdār'da vāḳi' Meḥemmed Paşa pāyesin ārāmgāh, biñ on sekiz Muḥarrem'inde Dāvud-zāde Efendi yirine Medrese-i Ḫānḳāh'ı penāh eyleyüp sene-i mezbūre Rebī'u'l-evvel'inde Celeb Muṣliḥi'd-dīn yirine Ṣaḥn-ı S̱emān'ı cilvegāh itmiş idi. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Muḥteşem Rıḍvān Efendi yirine Üsküdār Vālidesi'ne terfī' olındı. Yigirmi iki Ramażān'ında nāy-ı nefesi beste ve bir dem içre a'lā-yı 'illiyyīne peyveste olup ḳālıb-ı ḫākīsi zīr-i zemīn ve medrese-i maḥlūlesinde Riyāżī Efendi mesned-nişīn oldı.

Merḥūm-ı merḳūm gül-deste-bend-i riyāż-ı 'ulūm, 'ilm ü ṣalāḥla şīr ü şekker gibi luṭf-ı āmīziş virmiş ve ḥaẓā'ir-i nāsūtdan gül-i ma'ārif dirüp ḥadā'iḳ-ı lāhūt ġoncelerine irmiş, ẓāhir ü bāṭını ma'mūr, ḳalb ü ḳālıbı nezāhetle meşhūr idi. Hezārān hezār necm-i gīsūdāra fā'iżü'l-envār olan mihr-i sipihr-i şühūd,

1 - SE
2 Ol//lisāndur:- E
3 Meḥemmed Çelebi:- R1, E

ʿamīmü'l-feyż-i irşād Şeyḫ Maḥmūd Efendi ḥażretlerinüñ nice zemān ḫidmetlerinde s̱ābit **[343b]** -ḳadem ve ol ḥālet-i seniyye üzere rū-be-rāh-ı ʿadem olmış idi. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyhi.*

el-Mevlā ʿAbdu'llāh (ʿAbdu'llāh-ı Belḫī[1])

Diyār-ı Hindūstān'dan āheng-i pervāz ve mānend-i piristū miḳrāż-ı bāl-i himmetle ḳaṭʿ-ı menāzil-i dūr u dırāz idüp mānend-i ṭūṭī-i şekker-ḫā[2], zebān-ı Rūm ile āşinā olduḳda baʿż-ı ʿulemā ḫidmetinde ḳā'im ve Ḫᵛāce Efendi ḥażretlerinden mülāzım olmış idi. Bıḳāʿ-ı ʿilmiyyede ifāde-i fünūn-ı ʿaliyye iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ beş Ramażān'ında Mollā ʿAcem yirine Burūsa'da Ḳazzāz-ḫāne müderrisi oldı. Biñ on ḥudūdında Papas Aḥmed yirine Mollā Yegān Medresesi iḥsān olındı. On iki Zi'l-ḳaʿde'sinde ʿAlī Beg-zāde Şāh Çelebi yirine Orḫāniyye-i İznīḳ pāyesinde mutaṣaddī-i ders ü taḥḳīḳ olmış idi. On sekiz Ṣafer'inde Şāfiyeci Muṣliḥi'd-dīn yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Rebīʿu'l-evvel'inde Bālī Efendi yirine Şām-ı şerīf fetvāsıyla teşrīf olındı. Yigirmi iki Ramażān'ında ḫaber-i vefātı gelüp manṣıb-ı fetvā Tāce'd-dīn Efendi'ye iʿṭa olındı.

Merḥūm-ı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥ ile meşhūr, resm-i ṭullāb-ı ʿAcem üzere iştiġāl ve esātīẕe-i kirāmdan kesb-i kemāl itmiş idi.

el-Mevlā Süleymān (Anṭaliyye Müftīsi Süleymān Efendi[3])

Bu ḥaḳīrüñ ḫāl-i ḫuceste-ḫilāli ve *Ḥasan Çelebi* merḥūm *Teẕkiresi*'nüñ cilve-sāz-ı ṣafaḥāt-ı secencel-mis̱āli olan şāʿir-i ḳarār-dāde, dergāh-ı ʿālī müteferriḳalarından Nişāncı-zāde Aḥmed Beg merḥūmuñ ḫātem gibi mülk-i yemīni ve terbiyet-kerde-i ḥakkāk-i rāy-ı rezīnidür. Ol maḫdūm-ı ṣāḥib-i naẓar, mevlānānuñ levḥ-i cebīn-i ḥālinde ḫaṭṭ-ı şuʿāʿ-ı saʿādet ve ṭabʿ-ı āyīne-mis̱ālinde pertev-i envār-ı necābet iḥsās itmekle levāzım-ı istiʿdādı iʿdād ve ḫidmet-i ʿilm-i şerīfe taʿyīn eyleyüp ḳayd-ı rıḳdan āzād, baʿdehu ʿaḳd-ı peyvend-i muṣāheretle dāmād itmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi mānend-i semend-i rihān, germ-ʿinān-ı mey-

---

1 ʿAbdu'llāh-ı Belḫī:ʿAbdu'llāh el-Hindī SE
2 200b SE
3 - SE

dān-ı istiḥḳāḳ ve tāziyāne-i himmetle ber-güzīde-i sebbāḳ-ı siyāḳ olup beyne'l-mevālī mümtāz-ı aḳrān ve müsta'iddān-ı 'aṣr miyānında müşārün-ileyh bi'l-benān olduḳda Şeyḫü'l-İslām Şeyḫī Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı ḳażāya 'āzim olmış idi. Nice müddet vilāyet-i Anaṭolı'nuñ mu'aẓẓamāt-ı bilādında vālī ve ṭumṭurāḳ-ı iclāli reşk-endāz-ı mevālī olup elf-i kāmil senesi dāḫil olduḳda medīne-i Anṭaliyye'de ḥākim-i müteḥattim-i istiḳlāl ve müfettiş-i muḳāṭa'āt ü muḥaṣṣıl-ı emvāl olup kemāl-i nezāhet ü istiḳāmetle meşhūr ve cemāl-i şehāmet ü ṣalābetle müsellem-i cumhūr olmış idi. Biñ dört tārīḫinde Mıṣr beglerbegisi olan Ḳurd Paşa mevlānā-yı merḳūmuñ tedbīrinden istimdād içün murāfaḳatın murād idüp Manṣūre ḳażāsın alıvirmiş idi. İki seneden ziyāde āftāb-ı devleti ferr ü żiyāde olmış idi. Biñ on iki tārīḫinde serdār-ı diyār-ı 'Acem olan vezīr-i mükerrem ü mufaḫḫam Caġala-zāde Sinān Paşa ordu-yı hümāyūn ḳażāsı ile kām-yāb ve bez̠l-i himmet-i İskenderāne ile Arisṭū gibi hem-rikāb ḳılmış idi. Biñ on dört Rebī'u'l-evvel'inde ḳabūl itmeyen Ṣun'ī Efendi yirine mevleviyyet ile Āmid ḳażāsı 'ināyet olındı. On beş Ṣafer'inde 'azl olınup manṣıbı Vildān-zāde'ye virildi. On altı Şa'bān'ında Velī Efendi yirine Maġnisa ḳażāsı tevcīh olındı. On yedi Muḥarrem'inde Celālī istīlāsı ile manṣıbdan isti'fā eyleyüp selefine muḳarrer ḳılındı. On sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde Medīne-i Münevvere pāyesi ile menşūr-ı[1] iclāli mu'anven ve teşrīfleri alınup rütbe-i i'tibārı mu'ayyen olduḳdan **[344a]** ṣoñra 'Ömer Efendi yirine Şire ḳażāsı mesnedgāh-ı ḥükm ü imżāsı olup ḳażā-yı Bayındır ilḥāḳı ser-bār ve teşrīf-i bālā-pūş-i[2] ḫil'at-i i'tibār olmış idi. On ṭoḳuz Receb'inde 'azl olınup Gümişayaḳ Efendi ḳā'im-maḳām-ı ḥükūmeti oldı. Biñ yigirmi Receb'inde arpalıḳ ṭarīḳası üzere manṣıb-ı ḳadīmi olan Anṭaliyye ḳażāsı ile terfīh ve teḳā'üd vaẓīfesi muḳābelesinde tevcīh olınmış iken Vezīr-i A'ẓam Naṣūḥ Paşa ta'aṣṣubı ile yigirmi bir Şa'bān'ında 'azl ü iz'āc olınup zemān-ı teftīşinüñ muḥāsebātın görmek bahānesi ile āstāneye da'vet ve taḫcīl ü ihānete niyyet olınmış idi. Geldükde defter-i muḥas̠ebātı şekl-i ṭāli'-i devletmendān gibi beyāż-ı ṣaḥīḥ ve āmed ü reft-i vücūh-ı ıḳṭā'āt ve[3] īrād ü maṣraf-ı envā'-ı idrārātı mutażammın

1 338a E
2 pāpūş-i E
3 - SE

olan defter-i icmāli nāme-i aʿmāli gibi beyān-ı ḫayr ü ṣavābda ṣarīḥ olmağın sāḥa-i himmeti ḫas u ḫāşāk-i töhmetden ṭāhir ve berāʿet-i ẕimmeti ẓāhir olmış idi. Baʿde ḳażā'i'l-vaṭar vaṭan-ı naḳlīsi olan vilāyet-i Ḥamīd'e sefer ḳılup yigirmi iki Cemādiye'l-ūlā'sında Hüdhüd-i rūḥ-ı revānı ḳafes-i tenden āzād ve Süleymān-ı zebān-ı ḥāli, [1]﴿مَا لِيَ لَا أَرَى الْهُدْهُدَ﴾ mażmūnı ile feryād iderek[2] nefes-i vāpesīn ile ber-bād olmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr ʿiffet ü ṣalāḥ ile meşhūr, ḥükūmetinde kemāl-i istiğnā vü istiḳāmetle yegāne ve ṣarāmet ü vaḳār ile müfred-i zemāne idi.

el-Mevlā Muṣṭafā bin Meḥemmed (Cüvānī Efendi) {Cüvānī}

Eyyām-ı cüvānīde taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle müdāvim ve Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Meḥemmed Efendi ḥażretlerinüñ ḫidmet-i ʿaliyyelerinde ḳā'im olup zemān-ı iftālarında fetvā emānetinden mülāzım olmış idi. Devr-i menāṣıb-ı ʿilmiyye ve seyr-i merātib-i semiyye iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Ṭulumcı Ḥüsām Efendi yirine Ḳılıç ʿAlī Paşa Medresesi iʿṭā olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Muḥterem Efendi yirine Ḳıbrıs fetvāsına naḳl olındı[3]. Ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār idicek biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde Şām Müftīsi Maʿrifetu'llāh Efendi ile mübādele-i manṣıb itmişler idi. On iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde selefi yirine Ḳıbrıs fetvāṣına gönderildi. On üç Ramażān'ında ʿazl olınup selef-i sālifi Muḥterem Efendi'ye muḳarrer ḳılındı. On dört Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿAlī Beg-zāde Şāh Çelebi maḥlūlinden Kütāhiyye ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām oldı. On altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde maʿzūl ve yirine Baba-zāde Sinānı mevṣūl oldı. On sekiz evāḫirinde ḫalefi yirine iʿāde ve manṣıb-ı Kütāhiyye'de ḳarār-dāde ḳılındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında ref[4] olınup manṣıbı Ṭoḳuz-zāde'ye, baʿdehu Nevālī-zāde'ye teklīf olınup ḳabūl itmedükleri[5] cihetden Babaḳuşīoğlı'na tevcīh olındı. Yigirmi iki Rebīʿu'l-āḫir'inde Meḥemmed Ṣādıḳ yirine Bosna Serāyı'na ḳāżī olmış idi. Yigirmi iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup manṣıbı Arpacı-zāde'ye teklīf olındı. Ḳabūl itmeyicek yigirmi üç

---

1 Kur'ân-ı Kerîm, Neml Suresi, 27/ 20, "… Hüdhüd'ü niçin göremiyorum …"
2 Feryād iderek:zemzeme-i taḥannün çekerek SE
3 Fetvāsına//olındı:fetvāsı virildi SE
4 ʿazl SE
5 201a SE

Cemādiye'l-āḫire'sinde[1] Nūrī Efendi'ye virildi. Yigirmi altı senesi ḫilālinde Ḳayṣeriyye ḳażāsı virilüp yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde fāriġ olmaġla manṣıbı Ḳaṣṣāb-zāde'ye virildi. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında ḥuṭām-ı dünyādan **[344b]** mürrü'l-fıṭām-ı mergle münfaṭım ve peyker-i vücūdı ʿālem-i ṣūretden mużmaḥill ü münʿadim olmış idi[2].

Mevlānā-yı merḳūm hissemend-i maʿārif ü ʿulūm, dervīş-nihād, pāk-iʿtiḳād, "Cüvānī" maḫlaṣı ile şöhret-şiʿār, basīṭçe şiʿri ve ṣukūk inşāsına ḳudreti var idi. Gūyā ki te's̱īr-i maḫlaṣ-ı pertev-efgen ṣaḥīfe-i ḥāli ve ṣafḥa-i ruḫsārı ʿiẕār-ı ʿaẕrā gibi naḳş-ı ḫuṭūṭdan ḫālī, emred ü aṭlas ve ehl-i cennet olmasına cerd ü merd olmaḳ ʿalāmeti bes idi.

el-Mevlā ʿAlī (ʿAlī-i Ḫᵛābī)

Maḥrūse-i Burūsa'dan pedīdār ve "Emīr ʿAlī-i Ḫᵛābī" laḳabı ile şöhret-şiʿār olmış idi. Āheng-i ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ ve cemmāze-i ʿazīmetin teslīm-i mehār-ı tevfīḳ eyleyüp Ḳāżī-zāde Efendi ḫidmetlerinden[3] mülāzım ve ʿazm-i rāh-ı tedrīse cāzim olup ʿazl ü naṣb-ı mütelāzım olaraḳ ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ beş ḥudūdında elli aḳçe ile Mekke-i Mükerreme'de bir medrese iḥsān olınmış idi. Baʿdehu āstāneye gelüp mülāzemet iderek biñ on bir Ṣafer'inde ʿÖmer Efendi yirine Yıldırım Ḫān pāyesine vāṣıl oldı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Medīne-i Münevvere'de vāḳiʿ Sulṭān Murād Ḫān Medresesi'ne naḳl olınup ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. On üç Receb'inde Caʿfer Efendi yirine Ḳızılmuṣluḳ pāyesi tevcīh olındı. On beş Rebīʿu'l-evvel'inde Ṣunʿī Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. On altı Ṣafer'inde Dārü'l-ḥadīs̱-i Edrine Müderrisi Tāce'd-dīn Ṣaḥn'a gelüp bunlar altmış aḳçe ile dārü'l-ḥadīs̱e gitdi. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında fāriġ olup medresesi ʿAbdu'l-laṭīf-zāde'ye tevcīh olındı. On ṭoḳuz Ṣafer'inde Çivi-zāde Efendi yirine Vālide-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medresesi iḥsān olındı. Biñ yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinüñ yigirmi ikinci güni maraż-ı mevt-i cāngāh bunlara taʿṭīl-i aʿżā itdügi gibi ol medrese-i maʿdūme daḫı ilġā olındı.

1 Ūlāsında SE
2 338b E
3 Efendi ḫidmetlerinden:Efendi'den SE

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḫulḳ u ṣalāḥ ile meşhūr, bed-ṭāliʿ u nā-kām, mütemessik-i ḥabl-i metīn-i ibrām idi. Maḥrūse-i Burūsa'da sādāt-ı kirāma olan iḥtirāmı görüp hem-şehrīsi Emīr ʿAlī Efendi ecdādı maḳābirinde olan levḥ-i mezārda "es-seyyid fülāne'd-dīn" ʿunvānın bulup daʿvā-yı siyādete sened ḳılmaġla sā'ir sādāt-ı kirām is̱bāt-ı[1] müddeʿāda ibrāz-ı şecere itdükleri gibi anlar iḥkām-ı ʿimād-ı[2] ʿamūdu'n-neseb es̱nāsında iẓhār-ı ḥücre ḳılduġını görüp bunlar daḫı رؤيا الرجل الصالح يراها أو يرى له جزء من ستة وأربعين جزءا من النبوة[3] ḥadīs̱-i şerīfine iḳtidā eyleyüp ʿālem-i ḫᵛābda ol neseb-i şerīfe intisābı cilve-sāz-ı mir'āt-ı ḫayāl olmaġla bir seḥer ezhār-ı bahār gibi ḫᵛābdan bīdār olduḳda mānend-i günbed-i eşcār, destār-ı sebz ile āşikār ve "Ḫᵛābī" laḳabı ile şöhret şiʿār olmış idi.

el-Mevlā ʿAlī (ʿAlī-i Maġribī[4])

Diyār-ı Maġrib'den ẓuhūr ve ʿarā'is-i ḥacle-i ʿilm ü[5] ʿirfāna bez̠l-i nefā'is-i mühūr idüp māh-i şeb-ārā gibi taḥṣīl-i kemāl ve iḥrāz-ı ġāyet-i merātib-i istīhāl itdükde diyār-ı Rūm'a sefer ve ʿulemā-yı ʿiẓāmdan iktisāb-ı feyż-i naẓar ḳılup baʿż-ı mevālīden mülāzemet şerefine nā'il ve *Ḥāşiye-i Tecrīd* ve *Miftāḥ* medreselerine vāṣıl olup Ceza'ir-i Ġarb ve Ṭrablus ḳażāları ile maḳżiyyu'l-merām, baʿdehu ʿilāve-i medrese ve iẕnün bi'l-iftā ile maẓhar-ı ikrām olup āstāneye geldükde medresesine dāḫil ḥükmi virīlüp biñ yigirmi iki **[345a]** Ramażān'ında Ebu's-suʿūd-zāde Efendi ḥażretleri yirine taḥille ṭarīḳı ile Ṣaḥn'a uġrayup mevleviyyet ile Tūnus ḳażāsı ʿināyet olındı. Ḥuṣūl-i ġāyet-i merām, defter-i ʿömrine muḳaddime-i ḫitām olup vāṣıl-ı maḳām-ı ḥükūmet olduḳdan ṣoñra[6] sene-i mezbūre evāḫirinde riḥlet eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i ʿilmiyye ile meşhūr, kütüb-i celīleye mālik, ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i ṣuleḥāya sālik idi.

---

1 - SE
2 - SE
3 Hadîs-i Şerîf "Salih bir şahsın gördüğü güzel rüya nübüvvetin kırk altıda biridir." Buhârî, Taʿbir, 3; Müslim, Rüyâ, 1.
4 ʿAlī-i Maġribī:Maġribī ʿAlī Efendi SE
5 ʿilm ü:- SE
6 339a E

el-Mevlā Meḥemmed bin Ḫayre'd-dīn (Burūsalı Mu'īd-zāde[1] Efendi)

Maḥrūse-i Burūsa'dan pedīdār ve "Mu'īd-zāde" dimekle ḳarīn-i iştihār olmış idi. Ṭarīḳ-ı 'ilmde tehyi'e-sāz-ı levāzım ve Ḫᵛāce Sa'de'd-dīn Efendi'den mülāzım olup cenāb-ı mevlevī ile 'akd-ı peyvend-i muṣāheret ve hemşīrelerin tezevvüc itmekle kesb-i pāye-i 'izz ü rif'at ḳılmış idi. Ba'dehu mānend-i Bircīs feżā'il-enīs, pey-der-pey[2] tekye-zen-i mesned-i tedrīs olaraḳ ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Ḳadrī Efendi Medresesi'nden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde fevt olan Aḫī-zāde Ḥasan Çelebi yirine Üsküdār'da Meḥemmed Paşa Medresesi i'ṭā olındı. Ṭoḳsan ṭoḳuz Ẕi'l-ḥicce'sinde Fenārī-zāde Maḥmūd Çelebi yirine Burūsa'da Yıldırım Ḫān pāyesi iḥsān olındı. Biñ dört Receb'inde taḥille-i Ṣaḥn ṭarīḳası üzere Ṭoḳuz[3] Meḥemmed Efendi yirine altmış aḳçe ile Murādiyye'ye terfī' olındı. Ba'dehu pāye-i mevleviyyet i'tibārı ile ḳadri bülend ve ḳayd-ı ḥayātla ser-rişte-i iḳbāli ebed-peyvend ḳılındı. Ol ḥāl üzere güẕārende-i evḳāt ve sübḥa-şümār-ı enfās-ı ḥayāt iken biñ yigirmi üç Ṣafer'inde vefāt idüp medrese-i maḥlūle Ṭāce'd-dīn Efendi'ye gül-deste-i destār-ı mübāhāt oldı.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ṣalāḥ ile meşhūr, daġdaġa-i umūr-ı 'āmmeden ġāfil, vaẓā'if-i müṭāla'a vü 'ibādete müştaġil idi. Ḥālā maḫdūm-ı mükerremleri Şām ḳażāsından munfaṣıl, medrese-i mezbūreye ber-vech-i teḳā'üd mutaṣarrıf, maḫdūm-ı ehl-i fażl[4] ü kemāl ve lā'iḳ-ı ṣadr-ı cāh u celāldür.

el-Mevlā Ḫalīl (Manav Ḫalīl)[5]

'Alā'iyye diyārından 'aks-endāz-ı ṣafḥa-i mir'āt-ı şühūd ve cilve-sāz-ı çemen-i ṣuffe-i vücūd olup ādāb-ı taḥṣīl-i 'ilm ü 'irfānı mürā'ī ve isāle-i zülāl-i fażl ü beyān ile izāle-i çirk-i cehl ü nā-dānīye sā'ī olmaġla taḥṣīl-i 'ulūm ve devre-i medāris-i erbāb-ı rüsūm iderek Vālide müderrisi iken Ṣun'u'llāh Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve tevzī'lerinden Şeyḫü'l-İslām Zekeriyyā Efendi ḥażretlerinüñ şeref-i mülāzemetlerine nā'il olmış idi. Ba'dehu aḫẕ-ı medāris ve 'aḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl[6] iken biñ on beş Şa'bān'ında Yeñi İbrāhīm Paşa Medresesi'ne vāṣıl oldı. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde İmām-zā-

1 Burūsalı Mu'īd-zāde:Mu'īd-zāde R1, E
2 Pey-der-pey:- E
3 Ṭoḳuz-zāde SE
4 201b SE
5 SE'de nisbe bulunmamaktadır.
6 ma'zūl SE

de yirine Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Biñ yigirmi Ramażān'ında merḥūm Meḥemmed Zemān maḥlūlinden Sinān Paşa Sulṭānī pāyesine terfī' olındı. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Mūsā Efendi yirine Ḳapluca pāyesine naḳl olındı. Ol ḥāl üzere iken[1] yigirmi üç Ṣafer'inde gülū-feşārī-i mergle beste-dem ve ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı 'adem olup medresesi teḳā'üd ṭarīḳı ile Ḳābil 'Alī'ye virildi.

Mevlānā-yı merḳūm 'ilm ü ṣalāḥ ile mevsūm, ḥasenü'l-aḫlāḳ u ṣāfī-fu'ād, müsellem-i nezīhü'l-lisān ü pāk-i'tiḳād idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Ża'īfī-zāde)

Ża'īfī Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı ẓarīf ü naḥīfidür. İ'māl-i sermāye-i isti'dād ve levāzım-ı ṭarīḳ-ı 'ilmi i'dād eyleyüp Ḫ˅āce Sa'de'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle ber-murād olmış idi. Medāris-i müte'addidede ifāde-i fünūna meşġūl ve ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl olup biñ ṭoḳuz Receb'inde Şeyḫ-zāde yirine Kürkcibaşı müderrisi olmış idi. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında **[345b]** Zekeriyyā-zāde yirine Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'ne taḥrīk olındı. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Bülbül-zāde Efendi yirine Muṣṭafā Paşa-yı 'Atīḳ Medresesi'nde[2] seccāde-nişīn-i ders ü taḥḳīḳ oldı. On altı Ẕi'l-ḥicce'sinde merḥūm Ḥüsām-zāde maḥlūlinden Fetḥiyye-i Meḥemmed Paşa ḫāricine terfī' olındı. On sekiz Rebī'u'l-āḫir'inde Kec-dehān 'Abdu'llāh Efendi yirine İsmiḫān Sulṭān pāyesine pīrāye-bend oldı. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Ṭaş Çelebi yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūrede icāzet ile ḥacca gidüp yigirmi üç Ṣafer'inde ḫaber-i intiḳāli vāṣıl ve medrese-i maḥlūlesine Ṭoḳuz-zāde Şeyḫī Çelebi nā'il oldı.

Merḥūm-ı merḳūm āşinā-yı deryā-yı 'ulūm, ṣalāḥ u taḳvāsı müsellem, zühd ü inzivāda müfred-i[3] 'ālem idi.

Ża'īfī: Pederi Ḥasan Ża'īfī hilāl-i ża'īf-tims̱āl gibi tenvīr-i muḳaddimāt-ı ḳīl ü ḳāl ve Ḳarasili Ḥasan Efendi ḫidmetlerinden istifāża-i fażl ü kemāl idüp mülāzemet ve medrese ile nā'il-i āmāl olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden

---

1 İken biñ SE
2 339b E
3 Maḳbūl-i SE

maʿzūl iken Rüstem Paşa āstānesine istīnādı olmaġın medrese-i celīlelerin iḥsān itmiş idi. Meşreb-i fenādan hiṣṣedār olmaġla ʿuzlet ü ḫumūl iḫtiyār idüp teḳāʿüd vaẓīfesi taʿyīn olındı. Ṭoḳuz yüz seksan ḥudūdında eyyām-ı ḥayātı encāma yitürdi.

Merḥūm-ı mezbūr rütbe-i şöhretden mehcūr olmaġın[1] ḥadīs̱-i menḳabesi taʿżīf olınmamaġ-içün seyr-i ḥalbe-i evṣāfında kümeyt-i ḫāme tevḳīf olındı.

Żaʿīfī-i Diger {Żaʿīfī}: Bir Żaʿīfī daḫı Ḳıraṭovalıdur. Nāmı Pīr Meḥemmed'dür. Müftī ʿAlī Efendi'den mülāzım olup devr-i merātib ve aḫẕ-ı menāṣıb ile İznīḳ'de elli aḳçe müderris olduḳdan ṣoñra teḳāʿüd iḫtiyār itmiş idi. Seksan ḥudūdına dek[2] ḥayātda idi. *ʿĀşıḳ Çelebi Teẕkiresi*'nde meẕkūr ve baʿż-ı eşʿār-ı laṭīfe-günesi mesṭūrdur.

el-Mevlā Dervīş Meḥemmed (ʿAbdu'l-cebbār-zāde Efendi[3])

Tercemesi mürūr iden ʿAbdu'l-cebbār Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı feżā'il-güsteri ʿAbdu'l-cebbār-zāde Dervīş Efendi ḫidmetleridür. Cedd-i māderīleri tenvīr-i müddeʿā-yı ehl-i yaḳīn iden Şeyḫ Burhāne'd-dīn Efendi'dür ki suṭūr-ı süllem-nihād ile taḥḳīḳ-ı merātib-i ʿāliyyelerine vuṣūl, mümkinü'l-ḥuṣūl olmaduġı bālāda beyān olınmışdur. Ṣāḥibü't-terceme beẕl-i sermāye-i saʿy-i bīkerān ve kesb-i pīrāye-i envāʿ-ı fażl ü beyān ḳılup mecmūʿa-i maʿārif-i bī-ḥisāb ve maẓhar-ı manẓūme-i

Mıṣrāʿ هر چه میخواهی درویش می یاب[4]

olduḳda ʿazm-i ṣaḥrā-yı dūr-ı pehnā-yı ṭarīḳ ve seyr-i menāzil-i ders ü taḥḳīḳ idüp ḫᵛāce-i destgāh-ı ʿizzet ü cāh ʿAṭā'u'llāh Efendi āstānesin ḳarārgāh eyledükde nünūme-nümā-yı cevāhir-i feżā'il ve şeref-i mülāzemetlerine nā'il olmış idi. Baʿdehu ḳaṭʿ-ı nişīb ü firāz-ı rāh-ı tedrīse āġāz ve seyr-i menāzil-i dūr u dırāz iderek ḳırḳ aḳçe ile Silivri Medresesi'nden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳ-

1 - SE
2 ḥudūdına dek:ḥudūdında SE
3 Çelebi SE
4 "Ey derviş, her ne istiyorsan onu bul."

san dört Rebīʿu'l-evvel'inde ʿAbdu'l-ḥalīm Efendi yirine Beşikṭaş'da Sinān Paşa Medresesi'ne vāṣıl olmış idi. Elf-i kāmil Muḥarrem'inde selef-i sālifi[1] yirine Zāl Paşa Sulṭānī pāyesine terfīʿ olındı. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṭayyib-zāde Efendi[2] yirine Ṣaḥn-ı S̱emān'a zīver virdiler. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sında Nişāncı-zāde[3] yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olındılar. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında ḥālā şeyḫü'l-islām, müşkil-güşā-yı enām olan[4] Yaḥyā Efendi ḥażretleri yirine Üsküdār'da vāḳiʿ Vālide Sulṭān Medresesi **[346a]** menşūr-ı iclāllerine ʿunvān oldı. Biñ altı Şaʿbān'ında Zeyne'l-ʿābidīn Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsına revnaḳ-ı tāze virdiler. Biñ yedi Şevvāl'inde ʿazl olınup selefleri iʿāde olındı. Biñ sekizde Kefeli Ḥüseyn Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı müyesser oldı. Biñ on Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl[5] olınup yirlerine Ḥaleb'den Ḳara Çelebi-zāde Efendi naḳl olındı. Biñ[6] on iki Şevvāl'inde Rūmili ṣadāretinden naḳl olındukda gitmeyüp fāriġ olan[7] Dāmād Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsıyla ber-murād oldılar. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde[8] refʿ olınup[9] yirlerine Aydınī Caʿfer Efendi terfīʿ olındı. Ḥīn-i ḳufūlde Mıṣr Ḳāżīsi Ṭursun-zāde ʿAbdu'l-bāḳī Efendi'nüñ kevkeb-i ḥayātı üfūl itmegin ol ʿaṣrda Mıṣr beglerbegisi bulunan Yemenli Ḥasan Paşa biñ on beş Ramażān'ında bunları mesned-i ḥükūmetde ṣadr-nişīn idüp āstāne-i saʿādete ʿarż u recā eyledükde temkīn olındı. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınup Baḫşī Efendi cā-nişīn-i ḥükūmetleri oldı. Biñ yigirmi bir[10] Şaʿbān'ınuñ selḫinde Ḳara Çelebi-zāde Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Yigirmi iki Cemādiye'l-āḫire'sinde vażīfe-i emsālle müteḳāʿid ve yirlerine Seyfī-zāde Efendi müteṣāʿid oldı. Yigirmi üç senesi hilālinde intiḳāl ve dārü'l-üns-i ḳudse irtiḥāl[11] eyledi.

1 Selef-i sālifi:selefi R1, E
2 Āḫiresinde//Efendi:ūlāsında Nişāncı-zāde SE
3 Nişāncı-zāde:Ṭayyib-zāde Ehlī Efendi SE
4 - SE
5 340a E
6 - R1, E
7 Olındukda//olan:olınan SE
8 Ūlāsında SE
9 202a SE
10 - SE
11 istiʿcāl SE

Mollā-yı merḳūm deryā-yı güher-rīz-i ʿālem-i[1] ʿulūm, ḳā'idü'l-ceyş-i aʿlām-ı ricāl, ser-defter-i aṣḥāb-ı fażl ü kemāl, efrād-ı ʿulemādan maʿdūd, ferīde-i ṣadef-i vücūd idi.

Ās̱ār-ı celīlelerinden *Hidāye*'ye şerḥi ve şürūḥ-ı *Miftāḥ* ve ḥavāşī-i *Tecrīd*'e hezārān hezār daḫl ü cerḥi vardur. Anaṭolı ṣadrı iken Mollā Aḥmed Efendi'nüñ meclis-i imtiḥānında iḥrāz-ı rehīne-i imtiyāz itmişler idi. Şeyḫü'l-İslām Zekeriyyā Efendi ḥażretlerine dāmād olmaġla *Ṣadru'ş-şerīʿa* ve *Miftāḥ*'a taʿlīḳ buyurduḳları ḥavāşī-i şerīfeyi beyāż ü tedvīn ve mecālis-i ʿulemāya tuḥfe-i güzīn itmişlerdür.

el-Mevlā Aḥmed (Seyfī-zāde Vıḥvıḥek Efendi)

Ẕikri sebḳ eyleyen Seyfu'llāh Efendi'nüñ cevher-i şemşīr-i vücūdı ve pertev-i kevkeb-i ẕāt-ı mesʿūdıdur. Ṭoḳuz yüz yetmiş ḥudūdında ufuḳ-ı şühūddan ṭāliʿ[2] ü bāriḳ ve maṭlaʿ-ı saʿādetden sāṭıʿ u şārıḳ olmış idi. Ḥavṣala-i istiʿdādı miḳdārı ḥiṣṣe-i ʿilmiyyeyi iḥrāz ve şeh-bāl-i himmetle evc-i burc-ı maʿālīye pervāz eyleyüp Ḫᵛāce Saʿde'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle bekām ve ibtidā otuz aḳçe ile Kestel Medresesi'nde bülend-maḳām olup baʿdehu ḳırḳ aḳçe ile Ṭūṭī Laṭīf Medresesi'ne vāṣıl ve ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş Rebīʿu'l-evvelā'sında teraḳḳī ile ḫāric rütbesine nā'il olmış idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Muḥarrem'inde Bābü's-saʿāde Aġası Ġażanfer Aġa medrese-i cedīde inşā eyledükde ibtidā bunlara iʿṭā olındı. Elf-i kāmil Ramażān'ında veliyyü'n-niʿam, ʿaliyyü'l-himem, ḥālā mesned-efrūz-ı şeyḫü'l-islām olan Yaḥyā Efendi ḥażretleri yirine Ḫāṣekī pāyesine terfīʿ olındı. Biñ iki Cemādiye'l-āḫire'sinde selef-i bāhirü'ş-şerefleri yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām itdiler. Biñ üç Cemādiye'l-ūlā'sında Sinān Efendi ḥāfidi Aḥmed Efendi yirine Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medresesi ile ʿunvān bulup sene-i mezbūre Şaʿbān'ında Bostān-zāde maḫdūmı[3] Meḥemmed Efendi **[346b]** yirine Süleymāniyye rütbesi ile vālā-mekān olup biñ sekiz Receb'inde Memik-zāde yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā'da ṣadr-nişīn-i ifāde, biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde selef-i sālifi maḥlūlinden Vālide-i Cedīde Medresesi'nde ḳarār-dāde ḳılındılar. On iki Cemādiye'l-āḫire'sinde veliyyü'n-niʿam-ı

1 - SE
2 lāmiʿ SE
3 - SE

sābıḳu'l-beyān yirine Edrine ḳażāsı iḥsān olındı. On üç Ṣafer'inde ʿazl olınup İmām Dāmādı Şeyḫī Efendi cā-nişīn-i ḥükūmetleri oldı. On beş Ṣafer'inde Ḳara ʿAbdu'r-raḥmān Efendi yirine Burūsa ḳāżīsi oldılar. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında munfaṣıl ve manṣıb-ı merḳūma ʿAzmī-zāde Efendi vāṣıl oldı. Yigirmi iki Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿAbdu'l-cebbār-zāde Efendi yirine İstanbul[1] ḳażāsına fā'iz oldılar. Sene-i mezbūre Ramażān'ında refʿ olınup Bostān-zāde Yaḥyā Efendi ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Baʿde müddetin yesīre mesīre-i cināna cān atup ṭā'ir-i ḳudsī-i rūḥı ʿazm-i āşiyān-ı ḳadīm ve seyr-i riyāż-ı dārü'n-naʿīm eyledi. Ḳaraman ḳurbında pederleri türbesinde medfūndur. Taʿmiye ṭarīḳı ile tārīḫ-i vefātıdur:

Beyt Ser-i bāli şikest olınca didüm
Veyḥek iy Vıḥvıḥek vefāt itdüñ[2] (1022)

Mevlānā-yı mezbūr mülāyemet ü nuʿūmet ile meşhūr, ḥasenü'l-aḫlāḳ u maḥmūdu'l-ḫiṣāl, ṣayḳal-keş-i silāḥ-ı ṣalāḥ-ı ḥāl, kelimātında ġayr-ı vāḳiʿi ġālib, daʿvā-yı kerāmetle devlet-i dünyāyı cālib idi. Bu bābda ġarā'ibine nihāyet ve ʿacā'ibine ḥadd ü ġāyet[3] yoḳdur.

el-Mevlā Ḥüseyn (Paşa-zāde[4]) {Ḥasībī}

Budin beglerbegisi olan Güzelce Rüstem Paşa'nuñ maḫdūm-ı[5] ferḫunde-aḫteri ve Ṣadr-ı Aʿẓam Ayās Paşa'nuñ ferzend-i duḫteridür. "Ḥasībī" maḫlaṣı ile meşhūr ve *Teẕkiretü'ş-şuʿarā*'da mesṭūrdur. Ḳırḳ aḳçe vaẓīfe ile dergāh-ı ʿālī müteferriḳalarından iken ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilme raġbet ve iʿdād-ı levāzım idüp ʿazīmet itmişler idi. ʿUlemā-yı ʿaṣrdan Bostān-zāde Efendi ḫidmetlerine ittiṣāl, baʿdehu Ebu's-suʿūd Efendi āstānesinde devlet ü iḳbāl ḳılup seksan iki tārīḫinde şeref-i mülāzemetlerine nā'il ve pes-mānde-i mā'ide-i ʿināyetlerine vāṣıl olmışlar idi. Seksan yedi Şaʿbān'ında Muʿarrif-zāde yirine ibtidā Muṣṭafā

1 340b E
2 ويحك اى وحوحك وفات ايتدك
3 Nihāyet//ġāyet:ġāyet ve ʿacā'ibine nihāyet SE
4 Zāde Efendi SE
5 Ferzend-i SE

Paşa Medresesi'ne şeref-baḫşā oldılar. Ṭoḳsan iki Şevvāl'inde Subaşı-zāde[1] yirine Zāl Paşa Sulṭānī pāyesine pīrāye ṣaldılar. Ṭoḳsan altı Cemādiye'l-āḫire'sinde Mu'arrif-zāde yirine Ṣaḥn-ı S̱emān'a ḳadem-i himmet ḳodılar. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm[2] Medresesi'yle tekrīm olındılar. Ṭoḳsan ṭoḳuz Rebī'u'l-āḫir'inde Medīne-i Münevvere pāyesiyle teḳā'üd iḫtiyār eyleyüp vaẓīfelerin ḫazīne-i Mıṣr'dan ta'yīn ve 'alīk u cerāye ile dağdağa-i ma'āşdan emīn itmişler idi. El-ḥāletü hāẕihi vaṭan-ı aṣlīye ve yārān-ı kadīme vedā' idüp Mıṣr-ı Ḳāhire'ye 'azīmet ve ol diyār-ı celīlü'l-āsārda ṭarḥ-ı binā-yı[3] iḳāmet eyledi. El-ḥaḳḳ ṭarīḳ-ı 'ilmüñ resm-i bī-ma'nā vü ḳālıb-ı fersūdeden 'ibāret olduġına dīde-i 'ibretle nigāh ve nifāḳ-engīzān-ı ebnā-yı zemānuñ ṣoḥbet-i i'tibāriyyelerinden **[347a]** istinkāf ü istikrāh idüp bāzīçegāh-ı cihānda iẓhār-ı ẕekā ve zebān-ı ḥāl-i ferḫunde-maḳāli mażmūn-ı beyt-i meşhūrı edā itmiş idi:

Beyt Ḳadīmī āşinālardan görüp bīgānelik resmin[4]
Vefā ümmīdine bīgānelerle āşinā oldum

Nice yıllar kemāl-i s̱ervet ü kām-rānī ile güẕārende-i eyyām-ı zindegānī olup biñ yigirmi üç tārīḫinde müddet-i 'ömri encāma ve āftāb-ı ḥayātı maġrib-i şāma yitürdiler.

Mıṣrā' Ḥüseyn Efendi'nüñ olsun maḳāmı dārü's-selām[5] (1023)

tārīḫ-i intiḳālleridür.

Mevlānā-yı merḳūm maḫdūm-ı ma'ālī-rüsūm, ehl-i 'ilm ü dāniş, ḳurretü'l-'ayn-ı erbāb-ı bīniş, ḥakkāk-i cevāhir-i menṡūr u manẓūm, bī-bāk-i nevādir-i manṭūḳ u mefhūm, ḥasenü'l-aḫlāḳ, ṭayyibü'l-a'rāḳ, gülistān-ı debistān-ı nezāhetüñ[6] serv-i āzādesi, mecmū'-ı maḥāsinde müfred-i 'aṣruñ paşa-zādesi idi. Mıṣr-ı Ḳāhire'de ḫāneleri mecma'-ı 'ulemā vü şu'arā ve kārgāh-ı ṭarḥ-ı tāze-i

1 - E
2 Selīm-i Ḳadīm:Selīm R1, E
3 - SE
4 202b SE
5 حسين افندينك اولسون مقامى دار سلام
6 Debistān-ı nezāhetüñ:debistānuñ SE

şiʿr ü inşā, erbāb-ı ṭabʿa cān ü dilden ʿāşıḳ, ġurebā vü dervīşāna eb-i müşfiḳ, maḳṣad-ı ricāl, maḥaṭṭ-ı riḥāl idi.

Rengīn muʿammāları ve üstādāne luġazları vardur. Mıṣr'a gitdükleri es̱nāda Ġazālī ṭarzında diyār-ı Rūm'a bir manẓūm mektūb göndermişlerdür. Gāhī mecmūʿalarda görilür. Bu ebyāt nuḫbe-i eşʿārıdur[1]:

Beyt İtlerüñle beni kūyuñda ʿadüvv ṭaşa ṭutar
İrdügine irür ü irmedügine ṭaş atar

Ve lehu[2] Sīneme gelmedi[3] oḳuñ bir kez
Göñüle[4] girmenüñ yolın bilmez

[Ve lehu] Ḫarāb oldı yatur seng-i melāmetden dil-i ʿāşıḳ
ʿİmāret ḳıl esrüge ḳalmasun şāhum bozıḳ yazıḳ

[Ve lehu] Lā'iḳ degül ol dāmen-i pāke ola vāṣıl
Kūteh gerek el-ḳıṣṣa begüm dest-i erāzil

[Ve lehu] Āh kim taʿbīr olınmaz gördügüm miḥnet[5] benüm
Yalıñuz küne-i belāda çekdügüm zaḥmet benüm

el-Mevlā Ṣunʿu'llāh (Yalvaclı Şeyḫ-zāde Ḳara Ṣunʿī Efendi[6]) {Ṣunʿī}

Vilāyet-i Ḥamīd dāḫilinde "Yalvac" nām ḳaṣabadan bir şeyḫ-i kerīmüñ ʿıḳdu'l-le'āl-i ensābına miyāne-bend-i gevherīn-revāc ve dürretü't-tāc-ı ibtihācdur. "Ṣunʿī" maḫlaṣı ile şöhret-şiʿār ve tamġa-zen-i perniyān-ı eşʿār olmışlar idi. Ṭoḳuz yüz altmış tārīḫinde ḫāme-i ṣunʿ-ı Rabbānī naḳş-ı ṣaḥīfe-i vücūd ve pertev-efrūz-ı levḥa-i şühūd itmiş idi. Taḥṣīl-i ʿulūm-ı nāfiʿaya iştiġāl ve kibrīt-i şuʿāʿ-ı baṣarī ile çerāġ-ı dil ü cānını işʿāl idüp ṭarīḳ-ı erbāb-ı istiʿdāda ʿāzim ve ṣadr-ı ʿālī-ḳadr Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi'den mülāzım olmış idi. Baʿdehu

1 341a E
2 Ve lehu:- E
3 Girmedi SE
4 Göñlüme E
5 SE'de "miḥnet" ve "zaḥmet" kelimeri birbiriyle yer değiştirmiştir.
6 Yalvaclı Şeyḫ-zāde Ḳara Ṣunʿī Efendi:Ṣunʿī Efendi R1, E

medāris-i ʿilmiyyede ḳaṭʿ-ı menāzil iderek ḳırḳ aḳçe ile Başcı İbrāhīm Medresesi'nden munfaṣıl[1] iken biñ dört Ṣafer'inde vāḳiʿ Egri seferinde Anaṭolı ṣadrı olan Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi'nüñ naẓar-ı iltifātına nā'il ve teẕkirecilik ḫidmeti ile ser-bülend-i emās̱il olup biñ beş Rebīʿu'l-evvel'inde Yavuz Efendi yirine Maḥmūd Paşa Medresesi'ne vāṣıl olmış idi. Biñ on Muḥarrem'inde Ḥasan Efendi yirine Edrineḳapusı'nda Mihrümāh Sulṭān pāyesini cāygāh idüp on bir Şaʿbān'ında baʿż-ı aṣḥāb-ı[2] devlet taʿaṣṣubı ile[3] Yoḳyoḳ Muṣliḥi'd-dīn yirine Üçşerefeli Medresesi'ne tebdīl, selefi bunlaruñ yirine naḳl ü taḥvīl olınmış idi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Mollā Aḥmed-zāde Efendi ḥażretleri[4] yirine Ḫāṣekī pāyesine terfīʿ olındı. On iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿAlī Beg-zāde Şāh Efendi yirine Ṣaḥn'a geldiler. On dört Rebīʿu'l-evvel'inde İsmāʿīl Efendi yirine Āmid ḳażāsı tevcīh olındı. Ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde merḥūm Cenābī-zāde maḥlūlinden tekrār Ṣaḥn müderrisi oldılar. On beş Rebīʿu'l-āḫir'inde Şerīf-i Şirvānī yirine Üsküdār Vālidesi'ne **[347b]** varup sene-i mezbūre Şaʿbān'ında taḥille ṭarīḳı ile Aḫī-zāde Yaḥyā Çelebi yirine Süleymāniyye'ye uġraduḳdan ṣoñra Şücāʿ Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldılar. On yedi Muḥarrem'inde ʿazl olınup Ḫısım Yaḥyā Efendi taʿḳīb eyledi. On ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Ayāşī Aḥmed Efendi'nüñ defʿa-i s̱āniyesi yirine Ḥaleb-i Şehbā ḳażāsı[5] cilvegāh-ı eşheb-i iḳbālleri ḳılındı. Biñ yigirmi Şaʿbān'ında refʿ olınup maḳām-ı ḥükūmetlerine Nişāncı-zāde terfīʿ olındı. Yigirmi üç senesi ḫilālinde[6] meflūcen intiḳāl ve dārü'l-üns-i ḳudse istiʿcāl eyleyüp Keskin Dede Mezārlıġı'nda defn olındı.

Mervīdür ki pederleri altmış üç yaşında intiḳāl ideceklerini işāret ve sinn-i nebevīye vuṣūl ile beşāret itmişler imiş.

Mevlānā-yı merḳūm āẕīn-bend-i şehristān-ı ʿulūm, şiʿr ü inşāda māhir, eşʿār-ı dil-āvīzi reşk-endāz-ı silkü'l-cevāhir, ḳażāsında ḥākim-i ḥāsim, zīver-i maḥāfil ü maḥākim, merd-i ṣāḥib-i vücūd, fuḥūl-i ʿulemādan maʿdūd idi.

1 maʿzūl SE
2 aṣḥāb-ı aġrāż-ı SE
3 Mihrümāh//ile:- R1
4 Efendi ḥażretleri:- SE
5 ḳażāsı ile SE
6 dāḫilinde SE

el-Mevlā Meḥemmed (Ḳaragülmez Efendi[1])

"Ḫᵛācegī-zāde Dāmādı" dimekle mezḳūr ve "Ḳaragülmez" laḳabı ile meşhūrdur. Aḫker-i nīm-sūz-ı vücūdı[2] dūdmān-ı Ḳaraman olan belde-i Ḳonya'dan ẓuhūr ve enfās-ı himmet-i üstād ile şuʿle-i istiʿdādı istifāża-i nūr idüp būtīmār gibi dā'imā murāḳıb u maḥzūn ve sünbül-i maʿzūl-ṣıfat perīşān-ı efkār-ı gün-ā-gūn olmağın laḳab-ı mezbūr ṣıfat-ı kāşife-i ḥāli ve pertev-i sevād-ı noḳṭa-i bāli olmış idi. Ṭarīḳ-ı ʿilme sevḳ-ı rāḥile-i ʿazīmet ve Çivi-zāde Efendi'den iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet idüp pāye-ber-pāye sermāye-i cāhdan taḥṣīl-i vāye iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Seyyidī-zāde yirine Dāvud Paşa müderrisi olmış idi. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ġazālī-zāde yirine Edrine'de Ḥalebiyye pāyesine naḳl olınup ḳabūlden istiʿfā idicek Cemādiye'l-āḫire'de ʿAbdī Efendi yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'ne terfīʿ olındı. On üç Receb'inde Murād Efendi birāderi Caʿfer Efendi yirine taḥille olınan Ḳaraca[3] Aḥmed yirine Ṣaḥn'a geldi. On dört Rebīʿu'l-evvel'inde ġadr-ı aṣḥāb-ı devlet ve kīn-tūzī-i dehr-i şīrāne-ṣavlet ile Ṣaḥn müderrislerinden[4] Ṣunʿī Efendi'ye Diyārbekr ḥükūmeti, bunlara Şibr Efendi yirine Ḳonya ḳażāsı tevcīh olınduḳda baʿż-ı sitem-ẓarīfler bu mıṣrāʿı dimişler idi:

Mıṣrāʿ Ḳara Ṣunʿī ḳara Āmid Ḳaragülmez Ḳaraman

Ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār eylemekle sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne vāṣıl olup on altı Ṣafer'inde İstanbulī ʿAlī Efendi yirine belde-i mezbūre Selīmiyyesi'ne nā'il olmış idi. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınup medresesi Ḫışım Yaḥyā Efendi'ye virilüp māh-ı Ẕi'l-ḳaʿde hilālinde ḫalefi yirine tekrār iʿāde olınmış idi. On yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde İsmāʿīl Efendi yirine Bağdād-ı dārü's-selām ḳażāsı ile ikrām olındı. On ṭoḳuz Rebīʿu'l-evvel'inde **[348a]** ʿArab Sinān Efendi yirine Diyārbekr ḳażāsına naḳl olındı. Yigirmi Şaʿbān'ında ʿazl olınup manṣıbı Kecdehān Efendi'ye iḥsān olındı. Yigirmi iki Cemādiye'l-ūlā'sında ʿUşşāḳī-zāde

1 Ḳaragülmez Efendi:Ḫᵛācegī-zāde Dāmādı Ḳaragülmez Meḥemmed Efendi SE
2 341b E
3 Ḳara SE
4 203a SE

Efendi yirine Ḥaleb ḳażāsı ile nā'il-i maṭlab olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi şeb-i tārīk-i baḫt-ı siyāhı esfāra ve ġonce-i pejmān-ı ḳalb-i maḥzūnı ḫande-i şevḳ-ı bahāra yüz ṭutmış iken yine rūzgār-ı ġaddār güldürmeyüp;

Beyt Aldanurdum gülbin-i 'ömrüñ yüze güldügine
'Ahdına ṭursa zemāne dönmese devrān eger

mażmūnı üzere mürrü'l-fıṭām-ı 'azl ü iz'ācdan ḥāṣıl olan çīn-i cebīni henüz münḥall[1] olmadan telḫ-kām-ı sāġar-ı ecel olmış idi.

Ḳıṭ'a Gülmesi çün ḳıyāmete ḳaldı
Rūḥını şād ide Ḫudā-yı ġafūr

Gün mi gösterdi aña baḫt-ı siyāh
İde bārī mezārını pür-nūr

Biñ yigirmi üç Receb'inde ḫaber-i vefātı vāṣıl olup manṣıb-ı maḥlūl Ḥüsām Efendi'ye in'ām olındı[2].

Mevlānā-yı merḳūm dāḫil-i a'dād-ı erbāb-ı fühūm, ehl-i 'ilm ü dāniş, mü'min-i iḫlāṣ-verziş idi.

el-Mevlā 'Alī (Ḳābil 'Alī Efendi[3])

'Ulemā-yı 'aṣrdan taḥṣīl-i 'ilm ü edeb ḳılmaġla ḳābil-i ḫiṭāb ve rüste-i silkü'l-le'āl-i ḳavābile gevher-i nāb olup ba'ż-ı kibārdan mülāzemetle kām-yāb oldukda ṭarīḳ-ı tedrīse mühtedī ve ḳaṭ'-ı nişīb ü firāza mutaṣaddī olup ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Ḳadrī Efendi Medresesi'nden munfaṣıl[4] iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuz Şevvāl'inde Ḳızılca Ḫayre'd-dīnoġlı 'Abdu'llāh Efendi yirine Beşikṭaş'da Ḫayre'd-dīn Paşa müderrisi olmış idi. Biñ dört Receb'inde Mu'īd-zāde Efendi yirine Yıldırım Ḫān pāyesi iḥsān olındı. Biñ on Şa'bān'ında Şücā' Efendi

1 Mincel E
2 in'ām olındı:virildi SE
3 - R1, E
4 İle//munfaṣıl:medreseden ma'zūl SE

yirine Toḳat ḳażāsı ṣadaḳa buyurıldı[1]. On bir Ṣafer'inde ʿazl olınup manṣıb-ı mezbūr yüz elli aḳçe ile ḳaṣaba ḳużātından ʿAbdu'llāh Çelebi'ye tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında Nişāncı ḫışmı Şāh Çelebi yirine Marʿaş ḳażāsı ile ḳażā-yı māfāt olmış idi. On üç Ṣafer'inde ʿazl olınup yirine Adanalı Emīr ʿAlī[2] naṣb olındı. Biñ on beş hilālinde ber-vech-i teḳāʿüd Burūsa ḳurbında Aṭranos ḳażāsı erzānī görüldi. On ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde refʿ olınup yiri Ḳara Ḥabīb Efendi'ye naṣīb oldı. Yigirmi üç Ṣafer'inde Manav Ḫalīl yirine ḳayd-ı ḥayātla Ḳapluca Medresesi ʿināyet olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında fevt olup medrese-i maḥlūle Hidāyet Çelebi'ye teklīf olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr, ṣāfī-fu'ād, Müslim-i pāk-iʿtiḳād idi.

el-Mevlā Ḥasan (Ḥasan el-Germiyānī[3])

Miyān-ı vilāyet-i Germiyān'dan pedīdār ve miyān-bend-i ḫidmet-i ʿulemā-yı ferḫunde-dīdār olup Şeyḫü'l-İslām Zekeriyyā Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle bekām olduḳdan ṣoñra devr-i medāris-i ʿaliyye-i ʿilmiyye iderek ḳırḳdan maʿzūl iken biñ on Ẕi'l-ḥicce'sinde vezīr-i aʿẓam iken biñ dört tārīḫinde ḳatl olınan Ferhād Paşa'nuñ vaṣıyyeti üzere binā olınan medrese evvelā bunlara iʿṭā olındı. Biñ yigirmi üç Şevvāl'inde selsebīl-i cināna cān atup ser-çeşme-i ḥayātdan el yudı ve medrese-i maḥlūlesinde Seyyid **[348b]** Çelebi ḫidmetlerini ḳā'im-maḳām ḳodı.

Mevlānā-yı mezbūr "Saḳḳā Ḥasan" dimekle meşhūr, ṣāliḥ u dīndār, merd-i kār-güẕār idi. *Seḳa'llāhu s̱erāhu.*

el-Mevlā Aḥmed (Ḥamīdī[4] Ḳaraca Aḥmed Efendi)

Vilāyet-i Ḥamīd'den bedīd ve aḫlāḳ-ı ḥamīde ile ser-efrāz-ı erbāb-ı dāniş ü dīd olup "Ḳaraca Aḥmed" laḳabı ile meşhūr ve noḳṭa-i süveydā gibi ḥāmil-i fażl-ı mevfūr olmış idi. Taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle kemā-yenbaġī iştiġāl ve kibrīt-i saʿy ü himmetle çerāġ-ı mücāhedeyi işʿāl eyleyüp Ḳāżī-zāde Efendi

1 342a E
2 - R1, E
3 Ḥasan el-Germiyānī:Germiyānī Ḥasan Efendi SE
4 - R1, E

ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı medāris-i 'ilmiyyede müdārese-i fünūn-ı 'aliyyeye müdāvemet eyledükden ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ yedi Ramażān'ında İpekli yirine Ḥaydar Paşa müderrisi olmış idi. Biñ sekiz Şa'bān'ında Tāce'd-dīn Efendi yirina Ağrus fetvāsı tevcīh olındı. Biñ on Cemādiye'l-āḫire'sinde[1] Selānikī Maḥmūd yirine Selānik fetvāsına naḳl olınmış idi. Ḳabūlde mütereddid olmağın on bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ẕü'n-nūn Efendi yirine Edrine'de Cāmi'-i 'Atīḳ pāyesi virildi. On üç Receb'inde Ca'fer Efendi yirine Ṣaḥn'a uğrayup ba'dehu Ṣaruḫānī Muṣlī Çelebi yirine Mağnisa fetvāsına gönderilüp medresesi Astarcı Sinān Efendi'ye[2] virilmiş idi. Ḫalef ü selef istiğnā ve ḳabūlden ibā itmegin Muṣlī Çelebi Mağnisa'da, bunlar Cāmi'-i 'Atīḳ'da ibḳā olınup Sinān Efendi ṣıfru'l-yed ḳaldı. On dört Rebī'u'l-evvel'inde Şems-zāde Çelebi yirine Ḫānḳāh Medresesi'n penāh itmiş idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Ṣaḥn-ı Semāniye'yi ḳarārgāh eyledi. On yedi Ṣafer'inde Çivi-zāde Efendi yirine altmış aḳçe ile Eyyūb Medresesi iḥsān olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Laṭīf-zāde yirine Edrine Dārü'l-ḥadīs̱i'ne naḳl olındı. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında 'azl olınup medresesi Bālī Efendi'ye 'ināyet olındı. Üç seneden ziyāde ṣaḥrā-yı[3] dūr-ı pehnā-yı 'azl ü ḥırmānda bār-ı miḥnet-i taḥammül-fersā ile mānde olup a'bā-yı ḳāṣımetü'z-ẓahr ile ṭāḳati ṭāḳ ve ḫāme-i raḳīḳü's-sāḳ gibi ṣafḥa-i derd ü belāda veḫāmet-i meşḳ-ı meşāḳḳ ile pāşne-i pā-yı himmeti mübtelā-yı şiḳāḳ ve ḳaṭre-pāş-ı[4] dem-i mührāḳ olmış idi. Yigirmi iki Şa'bān'ında Ḥasan Beg-zāde yirine Edrine'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi 'ināyet olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Uşşāḳī-zāde yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile teşrīf olındı. Ol buḳ'a-i mübārekeye sevḳ-ı maṭiyye-i 'azīmet ve ferş-i seccāde-i şerī'at eyleyüp düyūn-ı[5] lāzımeyi edā itdükden ṣoñra cān borcın daḫı ḳażāya rıżā virüp biñ yigirmi dört senesi evā'ilinde ol ḫāk-i muḳaddes-i pākde āsūde ve serdāb-ı murabba'-ṭarḥ-ı laḥdde ġunūde olmış idi. Şehr-i Rebī'u'l-evvel'de ḫaber-i vefātı vāṣıl olup manṣıb-ı maḥlūl Ḥelvācı-zāde Efendi'ye münāsib görüldi.

---

1 Ūlāsında SE
2 Sinān Efendi'ye:Sinān'a R1, E
3 203b SE
4 342b E
5 Dīvān-ı SE

Mevlānā-yı merḳūm ġavṭa-ḫor-ı ġımār-ı ʿulūm, gül-deste-bend-i şükūfezār-ı fünūn, üstād-ı müşkil-pesend-i mefrūż u mesnūn, ṣāfī-fuʾād, dervīş-nihād, uṣūl ü fürūʿda ʿalem, melek-ḫiṣāl ādem idi. Dirīġ ü ḥayf ki muḳteżā-yı baḫt-ı şūm ile emānī-i dünyeviyyeden maḥrūm olup kemāline göre raġbet ve fażīletine lāʾiḳ riʿāyet görmeyüp miṡāl-i zülf-i mücaʿʿad-ı ḫūbān müddetüʾl-ʿömr bī-ser ü sāmān ü perīşān **[349a]** olmaġla piristūvār dāʾimā iller ḫānesinde yuvalanur, ʿulemā vaḳfına vāṣıl olsa dāḫil-i dārüʾn-naʿīm-i cāvidānī oldum ṣanurdı. Hergāh bir gūşe-i vīrānede mihmān ve külbe-i būm-āşiyānesi Ḳaraca Aḥmed Tekyesi'nden nişān idi. Bu ḥaḳīr, evāʾil-i ḥālde ḫidmet-i ʿaliyyelerinden telemmüẕ ve ḳand-ı muʿād-ı ders ü taḥḳīḳlarından teleẕẕüẕ itmiş idüm. Ulum-ı ʿArabiyyeye kemāl-i intisābı ve fünūn-ı edebiyyeden vāye-i niṣābı olduġı ẓāhir idi.

Āṡār-ı ʿilmiyyelerinden *Dürer ü Gurer'e* ḥāşiyeleri ve *Kāfiye Şerḥi*, *Cāmī'*ye taʿlīḳātı ve hevāmiş-i kütüb-i mütedāvilede kelimātı vardur. *Ẕeyl-i Şaḳāʾiḳ* yazup zemānına yetişdügi ʿulemānuñ aḥvālini beyān itmiş idi. Evrāḳ-ı ḫazān gibi perīşān oldı.

el-Mevlā Şemseʾd-dīn bin Meḥemmed
(Ḥubbī Mollāsıoġlı[1] Şemṣ Çelebi)

Tercemesi sebḳ eyleyen ṣudūr-ı devlet-i Selīmiyye'den Ḥubbī Mollāsı Meḥemmed Efendi'nüñ aḫter-i burc-ı vücūdı ve gevher-i dürc-i nesl-i mesʿūdıdur. Maṭlaʿ-ı girībān-ı şühūddan ʿıyān ve istifāża-i envār-ı ʿilm ü ʿirfān içün şemʿ-i mecālis-i erbāb-ı fażl ü beyān olup muʿallim-i maḳām-ı Selīm Ḫānī ve mürebbī-i Arisṭū-müdānī, İskender-i ṡānī ʿAṭāʾuʾllāh Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle vāṣıl-ı dil-ḫᵛāh ve semt-i ḳażāya rū-be-rāh olmış idi. Şuḳḳa-firāz-ı menāṣıb ve ḥulle-ṭırāz-ı elvān-ı münāsib olaraḳ yüz elli aḳçe ile Gelibolı ḳāżīsi iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuz Ramażān'ında Ümmī Sinān yirine Süleymāniyye-i İznīḳ pāyesi iḥsān olındı. Biñ beş Rebīʿuʾl-evvel'inde Bebr Meḥemmed[2] Efendi merḥūm[3] maḥlūlinden mevleviyyet ile Ḳonya ḳażāsı virildi. Biñ altı Ṣafer'inde ʿazl olınup Fenārī-zāde Maḥmūd Efendi cā-nişīn-i ḥükūmeti oldı.

1 Mollāsıoġlı:Mollāsı Maḫdūmı SE
2 - R1, E
3 - SE

Biñ sekiz Ṣafer'inde Muṣlī Çelebi yirine Gelibolı ḳażāsı tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde 'azl olınup manṣıbı Ṣaḥn'dan Nevālī-zāde Żiyā Çelebi'ye virilüp ḳabūl itmedükde biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ḳınalı-zāde Ḥasan Efendi'ye arpalıḳ ta'yīn olındı. Biñ on Ṣafer'inde ḳabūl itmeyen Żiyā Çelebi yirine Kütāhiyye ḳażāsı virilüp sene-i mezbūre Receb'inde Şücā' Efendi yirine Toḳat ḳażāsına naḳl olınmış idi. Ḳabūl itmeyüp Ḳābil 'Alī'ye īs̱ār ve bunlar 'azl iḫtiyār itmiş idi. On üç Receb'inde ḳabūl itmeyen Ca'fer Efendi yirine Anḳara ḳażāsı 'ināyet olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Adanalı Emīr 'Alī[1] yirine Mar'aş ḳażāsına naḳl olındı. Ḳabūl itmeyüp on dört Ṣafer'inde Ḳırbac 'Os̱mān Efendi'ye iḥsān olındı. On beş Receb'inde kā'idetü'l-mülk-i cezīre-i Ḳıbrıs olan[2] Lefḳoşa ḳażāsı mevleviyyet i'tibār olınup virilmiş iken ḳabūl itmeyüp bunlardan ṣoñra Meḥemmed Ṣādıḳ'a virilüp ol daḫı gitmedi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Aḫyolı ḳażāsı mevleviyyet ḳılınup tevcīh olındı. On yedi tārīḫinde 'azl olınup manṣıb-ı mezbūr vücūh-ı ḳużātdan Belġıradī Muṣṭafā Efendi'ye virildi. Biñ yigirmi hilālinde Varna **[349b]** ḳażāsı mevleviyyet olup 'ināyet olındı. Yigirmi iki Ṣafer'inde 'azl olınup manṣıb-ı mezbūr yüz elli aḳçe ile bu ḥaḳīre virilmiş idi. Ol tārīḫde ṣadr-ı 'ālī-ḳadr olan 'Abdu'l-'azīz Efendi ol cāmeyi ḳāmet-i istiḥḳāḳ-ı bendegīye kūtāh görmegin Ruscuḳ ḳażāsına naḳl[3] itmişler idi. Biñ yigirmi dört senesi hilālinde manṣıb-ı ḥayātdan munfaṣıl ve 'ālem-i envāra vāṣıl oldı.

Mevlānā-yı mezbūr kemāl-i belāhet ile meşhūr, nādire-i edvār ve tuḥfe-i rūzgār, ṣanādīd-i ma'ātīhden idi. Bu bābda ġarā'ib-i ḥikāyātı ve 'acā'ib-i vāḳı'ātı vardur. Be-heme-ḥāl ṣāliḥ-i kem-āzār idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Celeb[4] Meḥemmed Efendi)

Arnavud Belġıradı'nun cibāl-i şāhiḳasında mis̱āl-i naḫl-i bāsiḳ keşīde-bālā ve nihāl-i isti'dādı himmeti gibi vālā olup ḥarem-i ḫāṣṣ-ı sulṭānīde perverde ve āb-yārī-i luṭf-ı pādişāhī ile terbiyet-kerde olmış idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan tārīḫin-

---

1 - R1, E
2 343a E
3 Tebdīl SE
4 Celeb Arnavud SE

de vāḳi' sūr-ı hümāyūnda sipāhīlik ile çıḳup emsāli miyānında şuḳḳa-firāz-ı imtiyāz ve 'ilm ü dānişle bī-enbāz olmağın ṭarīḳ-ı 'ilme 'āzim ve Müttaḳī Seyfī Efendi'den mülāzım olmış idi. Ba'dehu ḳaṭ'-ı menāzil ve ṭayy-ı merāḥil iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken ṭoḳsan ṭoḳuz Ṣafer'inde Vıḥvıḥek Efendi yirine Ṭūṭī Laṭīf müderrisi olmış idi. Biñ bir Receb'inde Ḳara 'Abdu'r-raḥmān yirine Üçşerefeli pāyesi iḥsān olındı. Biñ üç Muḥarrem'inde 'azl olınup yirine 'İvaż Süleymānı terfī' olındı. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sında Nevālī Birāderi[1] yirine Şām fetvāsı tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Ümmī Sinān yirine Bosna Serāyı ḳażāsı iḥsān olındı. Biñ altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup yirine Ḥasan Paşa ḫᵛācesi Bekir Efendi naṣb olındı. Biñ yedi Şa'bān'ında ḫalefi yirine i'āde olındı. Biñ on Ṣafer'inde fāriġ olup Yumurṭa Vā'iẓi maḥfil-nişīn-i ḥükūmeti oldı. On bir Ṣafer'inde ṣāliṣen ḫalefini ta'ḳīb eyleyüp ba'de eyyām Vā'iẓ Efendi ibḳā olındı. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında ḳabūl itmeyen Rāzī Efendi yirine Kütāhiyye ḳażāsı virildi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Vā'iẓ yirine rābi'an Bosna'ya naḳl olındı. On üç Ṣafer'inde[2] 'azl olınup manṣıbı Ṣūfī Meḥemmed Efendi'ye tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Rebī'u'l-āḫir'inde La'lī Çelebi yirine Gelibolı ḳażāsı 'ināyet olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında ref' olınup selefi i'āde olındı. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde ḫalefi yirine ṣāniyen Gelibolı ḳażāsı müyesser oldı. On altı Ṣafer'inde 'azl olınup yirine İzmirī[3] Köse Maḥmūd naḳl olındı. Anlar ḳabūl itmeyüp ba'de eyyām yirinde ibḳā olındı. On yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde 'azl olınup manṣıb-ı mezbūr Ḥasan Ketḫudā-zāde'ye arpalıḳ ta'yīn olındı. Ba'dehu maraż-ı niḳrīse mübtelā[4] ve üftāde-i pister-i 'acz ü a'yā olup ḥarekete istiṭā'atı olmamağla ber-vech-i teḳā'üd Gemlik ḳażāsı tevcīh olınmış idi. Yigirmi dört senesi ḫilālinde irtiḥāl[5] eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr "Celeb Meḥemmed Efendi" 'unvānı ile meşhūr, 'iffet ü ṣalāḥdan hiṣṣedār, ḥükūmetinde ṣalābet-şi'ār idi.

1 204a SE
2 Muḥarrem'inde SE
3 İzmir'den SE
4 Mübtelā olup SE
5 intiḳāl SE

el-Mevlā el-Fāżıl Meḥemmed [350a] Efendi İbn el-Mevlā Saʿde'd-dīn[1] (Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi[2])

Muʿallim-i maḳām-ı Murād Ḫānī[3], üstād-ı Arisṭū-müdānī, saʿdu'l-eyyām, seyyidü'l-ʿulemā'i'l-aʿlām, nūru'd-dehr, cemālü'l-ʿaṣr Saʿde'd-dīn Efendi ḥażretlerinüñ imāme-i sübḥatü'l-ebrār-ı nesl-i ṭāhiri ve miyāne-gevher-i saʿd-aḫter-i silkü'l-cevāhiri olan maḫdūm-ı mihterīn-i mükerrem, pertev-i ser-levḥa-i neyyir-i aʿẓam, şeyḫü'l-islām ibn şeyḫü'l-islām, sulṭānu'l-ʿulemā-yı gerdūn-ġulām Meḥemmed Efendi ḫidmetleridür[4].

Beyt Ḫᵛāce-zāde ḫᵛāce-i fażl ü hüner kim eylemiş
Der-kühen Bārī teʿālā mültecā-yı şeyḫ u şābb

Vālī-i iḳbāline saʿd-ı felek ḳā'im-maḳām
Ḥākim-i iclāline kilk-i ḳażā nā'ib-i menāb

Ṭoḳuz yüz yetmiş beş Şaʿbān'ınuñ yigirmi sekizinci güninden müsfir olan yevm-i cumʿada ḳable ṭulūʿi'ş-şems ʿālem-i lāhūtdan müsāfir ve nūr-baḫş-ı mülket-i ʿanāṣır olmışlar idi. Ol tārīḫde vālid-i mācidleri Burūsa'da Yıldırım Ḫān müderrisi olmağın ẕāt-ı hümāyūn-ı aḳdesleri ṭırāzende-i dāmen-i arż-ı muḳaddes olmış idi. Serv-i āzādeleri ḫırāmān-ı çemen-i ṣuffe-i istiʿdād olduḳda üstādları Mollā Tevfīḳ himmeti ile teşyīd-i mebānī-i ʿulūm ve tertīb-i muḳaddimāt-ı manṭūḳ u mefhūm ḳılup mir'āt-ı cihān-nümā-yı ṭabʿ-ı ṣāfī-güherleri mıṣḳale-i hidāyetle cilā-dāde ve rütbe-i istiʿdād ü ḳabūli fevḳa'l-ʿāde olmağın her ṣafḥa-i kitāb ki muḳābil-i naẓar-ı[5] iksīr-es̱erleri olurdı, levḥ-i cilā-dāde-i Mānī gibi nigār-ḫāne-i ḫayāllerinde mürtesem ve ḫizāne-i ḥāfıẓaları zülāl-i füyūżāta muḳassem olup fuṣūl ü ebvābı ve su'āl ü cevābı ile ḥāżır bulunurdı. Bu resm üzere cemīʿ-i fünūnda mū-şikāf-ı tedḳīḳ ve hidāyet-i tevfīḳ ile vāṣıl-ı ser-menzil-i taḥḳīḳ olmışlar idi. Ṭoḳsan dört Cemādiye'l-ūlā'sında üstād-ı aʿẓam ve peder-i vālā-güher-i mükerremleri ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve Rūmili Ṣadrı ʿİvaż Efendi ḫidmet-i ḳayda mübāderet ḳılup

1 El-Mevlā//Saʿde'd-dīn:el-Mevlā el-fāżıl Meḥemmed bin Saʿde'd-dīn SE
2 Ḫᵛāce//Efendi:Şeyḫu'l-islām Meḥemmed Efendi Ḥażretleri SE
3 Muʿallim//Ḫānī ifadesi SE'de müdānī kelimesinden sonra gelmektedir. 343b E
4 ḥażretleridür SE
5 - R1

yevm-i mezbūrda intiḳāl iden İbrāhīm Efendi yirine İsmiḫān Sulṭān pāyesi ile ikrām ve ḫᵛāce-zādeler ṭarīḳası üzere iḥtirām olındılar. Ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde Müderris-zāde yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām idüp ṭoḳsan ṭoḳuz Rebī'u'l-āḫir'inde Paşa-zāde yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olınup sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḳınalı-zāde Ḥasan Çelebi yirine Sulṭān Süleymān Ḫān medreselerinden birine 'unvān virmişler idi. Elf-i kāmil Şevvāl'inde ḳabūl itmeyen Beḳāyī Efendi[1] yirine Mekke-i müşerrefe ḳażāsı ile teşrīf olındılar. Biñ bir Cemādiye'l-āḫire'sinde isti'fā itdüklerinde yüz yigirmi aḳçe vaẓīfe-i teḳā'üd ile ḥaḳḳ-ı ri'āyetleri īfā olınup ol manṣıb-ı celīl ile Küçük Muṣṭafā Efendi tebcīl olındı. Bin dört Cemādiye'l-ūlā'sında Şems Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana ve ṭarab-ḫāne-i devletleri pür-ṭumṭurāḳ u ṭanṭana olmış idi. Sene-i mezbūre Receb'inde Dāmād Efendi yirine Anaṭolı ṣadāretine terfī' ve dā'ire-i cāh u şevketleri **[350b]** tevsī' olındı. Ol senede vāḳi' olan Egri seferinde hem-rikāb-ı şāh-ı ḳām-yāb ve maṭraḥ-ı şu'ā'-ı luṭf-ı ḫāḳān-ı Keyḫusrev-cenāb olup duḫūl-i dārü'l-ḥarb ile fażīlet-i ġazāyı ḥā'iz ve sermāye-i celādet ile sa'ādet-i dāreyne fā'iz olmışlar idi. Ba'de'l-ḳufūl biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde ma'zūl olup Ḳuş Yaḥyā Efendi vāṣıl-ı evcgāh-ı rif'atleri oldı. İki seneden ziyāde vaẓīfe-i mu'tāde ile müteḳā'id ve dağdağa-i meṣāliḥ-i enāmdan mütebā'id olup biñ yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinüñ muntaṣıfında[2] Ebu's-su'ūd-zāde Muṣṭafā Efendi yirine ṣadru'l-'ulemā-yı Rūm ve nā'il-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı[3] merūm olmışlar idi. Biñ ṭoḳuz Ramażān'ınuñ yigirminci güni 'azl ü inzivā iḫtiyār idüp Bostān-zāde Muṣṭafā Efendi def'a-i s̱āniyede murabba'-nişīn-i mesned-i i'tibār oldı. Biñ on Ṣafer'inüñ ikinci güni Ṣun'u'llāh Efendi yirine şeyḫü'l-islām ve müşkil-güşā-yı enām olup cihet-i verās̱etden mülk-i yemīnleri olan ḳalem-i fetvā;

Beyt

في كفّه خيزران ريحه عبق
من كف أروع في عرنينه شمم[4]

ma'nāsını tez̠ekkir ve dest-i feżā'il-peyvestlerine āşinā olan ḫāme-i gevher-zā;

---

1 - R1, E
2 Ẕi'l-ḳa'de'sinüñ muntaṣıfında:Ẕi'l-ḳa'de'sinde SE
3 344a E
4 "Elimde öyle bir hayır var ki esintisi etrafı güzel bir kokuyla süsler. O koku avucundan burun kemiklerine kadar siner."

Beyt يكاد يمسكه عرفان راحته
ركن الحطيم اذاما جاء يستلم[1]

mażmūnından muḫbir olmışlar idi.

Mıṣrāʿ وامسكوا قول محمد وعليه الفتوى[2] (1010)

tārīḫ-i iftāları vāḳiʿ olmışdur. On bir Receb'inüñ yigirmi ikinci güni vaẓīfe-i teḳāʿüd ile miḥrāb-nişīn-i zühd ü taḳvā ve selef-i ṣāliḥleri[3] Ṣunʿu'llāh Efendi mesned-güzīn-i[4] ifāde[5] vü iftā olmış idi. On yedi Ṣafer'inüñ yigirminci güni Ṣunʿu'llāh Efendi'nüñ defʿa-i rābiʿası yirine maḳām-ı iftāda ḳarār ve envār-ı ifādelerine ke'ş-şemsu fī rābiʿati'n-nehār feyż-baḫş-ı aḳṭār itdiler. Yedi seneden ziyāde kevkeb-i iḳbālleri ferr ü ziyāde olup altmış biñ aḳçe zeʿāmet olan Ḳalḳandelen ḫāṣları żamīme-i revātib-i seniyye ve ʿilāve-i vaẓā'if-i ʿaliyyeleri olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi sebzezār-ı āmāl sīr-āb-ı zülāl-i luṭf u iḥsān ve ḥaẓā'ir-i cennet-neẓā'ir-i fażl ü kemāl taḥte'ş-şuʿāʿ-ı āftāb-ı feyż-resān iken biñ yigirmi dört Cemādiye'l-āḫire'sinüñ beşinci güni yevm-i ḫamīsde ḫamīs-i Cengīz-tāz-ı ecelden zebūn ve ṭaʿne-i ṭāʿūn ile ciger-ḫūn olup rāḥatkede-i cināna revān ve cān-ı ʿālem iken ʿāzim-i ʿālem-i cān oldılar. Ṣabāḥ-ı yevm-i cumʿada cenāzeleri Cāmiʿ-i Ebī Eyyūb'e iḥżār ve Üsküdārī Maḥmūd Efendi ḥażretleri imām-ı ṣaff-ı aḫyār ḳılınup duʿā vü s̱enā ile medfen-i muʿayyenlerine güẕār ve vālid-i ḳuds-āşiyānları cenbinde mütevārī-i mezār-ı fā'iżü'l-envār ḳılındı. Manṣıb-ı celīl-i fetvā birāder-i saʿd-aḫterleri Esʿad Efendi ḥażretlerine tevcīh olınup ḥacc-ı şerīfden ḳufūlleri es̱nāsına müṣādif olmağın naʿy-i birāder ile müjde-i devlet ü iḳbāl fermān içinde istiḳbāl idüp mażmūn-ı beyt-i rāḳımu'l-ḥurūf maṣdūḳa-i ḥāl olmış idi:

Beyt Tev'emāndur sūrı dehrüñ mātem-i pür-şūr-ıla
Bir dükānda işlenür tābūtı naḫl-i sūr-ıla

---

1 "Az kalsın rahata düşkünlük onu tutacaktı. Kırık bir parça geldiğinde kişiyi teslim alır."
2 "Muhammedin sözüne sımsıkı sarılın. Fetva da buna göredir."
3 sālifleri
4 Mesned-güzīn-i:mesned-nişīn-i SE
5 204b SE

Mollā-yı merḳūm ʿaynu'l-aʿyān-ı ʿulemā-yı Rūm, şiʿr ü inşāda reşk-āver-i ḫᵛāce-i cihān ü Ḫᵛācū-yı Kirmānī, ẕekāda ʿaḳl-ı evvel ü fażīletde Ḫᵛāce-zāde-i s̱ānī, pehlevān-ı ʿarṣa-i tefsīr, germ-ʿinān-ı ḥalbe-i taḳrīr ü taḥrīr, ıṭnāb-ı bārgāh-ı rifʿati **[351a]** mīḫ-i zerrīn-i nücūma meşdūd ve sāye-i çetr-i himmeti mefāriḳ-ı ʿālemiyāne memdūd, dāmen-i ḫayme-i ḳadri şāl-i micmer-i zerrīn-i āftāb, dūd-ı muʿanber-i şemʿ-i meclisi sevād-ı levḥ-i māh-tāb, maḫber-i dūde-i siyāhı ḥoḳḳa-i ġāliye-i ṭurra-i ḥavrā, nūk-i ḫāme-i sürḫ-ālūdı buḫūr-ı sūz-ı miḥrāb-ı fażl ü taḳvā, meclis-i iclālinde hezārān mīr-i ṣadr ü celāl mutaṣaddī-i istifāża vü istikmāl, ʿuḳūl-i fuḥūl nerd-bān-ı bürhān-ı süllemī ile ṭabaḳāt-ı celālini idrāk muḥāl, kemāl-i ʿulüvv-i ḳadr ile ḫūrşīd gibi nüvāzişger ü ḫandān-rū ve nihāyet-i ʿaẓamet ü vaḳār ile nükte-senc ü laṭīfe-gū, ebr-i bahārī gibi feyż-resān, maḫdūm-ı kerīm-i ʿālī-şān idi. Ekser-i muʿāṣırları vālid-i mācidlerinüñ iḥsān-dīdesi ve baʿż-ı āḫir-i tilmīẕ-i iḫlāṣ-verzīdesi olmağın;

Beyt

بجان خواجه و عهد قديم و مهر درست
كه مونس دم صبحم دعاى دولت تست[1]

mażmūnı üzere maḳām-ı maḥabbet ü iḫlāṣda s̱ābit-ḳadem olup veliyyü'n-niʿam-ı ʿālem ve maḫdūm-ı mükerrem idi.

Elsine-i s̱elās̱ede naẓm-ı dil-güşāları ve ḫoş-āyende vü muṣannaʿ inşāları vardur. *Ḳaṣīde-i Bürde*'ye taḫmīsleri ve ās̱ār-ı ehl-i ʿaṣra taḳrīżleri ve mevzūn u muḳaffā imżāları vardur. Vālid-i mācidlerine iḳtidā eyleyüp cumʿa günleri Cāmiʿ-i Kebīr-i Ayaṣofıyya'da [2] لوجه الله تعالى iftā buyururlar idi. Bu şiʿr-i ābdār güftār-ı dürer-bārlarından nümūdārdur:

مزن اى باد شانه زلف عنبر بيز جانانرا
پريشانى ميفزا عاشقان دلپريشانرا [3]

1 "Hacenin canına, eski ahde ve o gerçek muhabbete yemin olsun ki seher vakitlerinde tek munisim senin duanın devletidir." 344b E

2 "Allah rızası için…"

3 "Ey rüzgar, sevgilinin anber kokulu saçına tarak vurma. Gönülleri perişan âşıkların perişanlıklarını arttırma."

el-Mevlā Süleymān (Ḳasṭamonılı Ḳara Süleymān[1])

Vilāyet-i Ḳasṭamonı'dan pedīdār ve "Ḳara Süleymān" laḳabı ile ḳarīn-i iştihār olup sermāye-i isti'dāda mālik ve ṭarīḳ-ı 'ilme sālik olduḳda ṣadr-ı 'ālī-ḳadr Dökmeci-zāde Efendi ḥażretlerinden[2] mülāzım ve semt-i tedrīse 'āzim olmış idi. Devr-i merātib ve taṣarruf-ı menāṣıb iderek ḳırḳ aḳçe ile Edrine'de Yāḳūt Paşa müderrisi olup ba'dehu teraḳḳī ile ḫāric rütbesine 'āric olmış idi. Biñ on üç Şa'bān'ında Yūnus Efendi yirine Emīniyye Medresesi'ne taḥrīk olındı. On beş Ṣafer'inde 'Alī Efendi yirine Cāmi'-i 'Atīḳ pāyesine terfī' olındı. Yigirmi Receb'inde Bostān Efendi maḥlūlinden Üçşerefeli'ye ḥareket eyleyüp ol es̱nāda Gümülcine ḳażāsı Ṭaġardı ilḥāḳı ile mevleviyyet olup bunlara 'ināyet olındı. İki seneden ṣoñra 'azl olınup ḳużātdan Baldır-zāde naṣb olındı. Yigirmi dört Rebī'u'l-āḫir'inde Tevfīḳī-zāde Meḥemmed Emīn[3] yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı in'ām olındı. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında intiḳāl eyleyüp manṣıb-ı maḥlūl[4] Meḥemmed Ṣādıḳ Efendi'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, dervīş-nihād, Müslim-i ṣāfī-fu'ād idi. Etmekci-zāde Aḥmed Paşa'nuñ mu'allimi olmaġın per ü bāl-i himmetle menāṣıb-ı refī'aya müteṣā'id olmaḳ muḳarrer iken 'ömr müsā'id olmamış idi.

el-Mevlā Rıḍvān (Rıḍvān[5] Efendi)

Şemşīr-i vücūdı Engürüsiyyü'l-aṣl ve Ḫırvadiyyü'n-naṣldur. Diyār-ı Ḳaraman'da "Aḳşehr" nām belde-i meşhūre a'yānından "Fażla'llāh Efendi" dirler bir ḳāżī-i ẕü'l[6]-iḥtişāmuñ terbiyet-kerdesi ve ālā-yı vālāsınuñ perverdesi olup raḳabe-i himmetin ribḳa-i cehāletden taḫlīṣ ve cüll-i himmetin bāsire-i cānib-i 'ilme taḫṣīṣ itdükden ṣoñra vezīr-i a'ẓam, dāmād-ı Rüstem-i Cem-ḥaşem Aḥmed Paşa ḥażretlerine[7] ihdā ve bu ṭarīḳ ile ḥaḳḳ-ı maḫdūmiyyeti īfā[8] itmiş idi. Ol vezīr-i ṣāḥib-i **[351b]** himmet ḳılāde-i 'ināyetin gerden-i şu'ūnına

1 Ḳasṭamonılı Ḳara Süleymān:Ḳara Süleymān R1, E
2 Efendi ḥażretlerinden:Efendi'den SE
3 Meḥemmed Emīn:- SE
4 Mezbūr SE
5 Rıḍvān:Muḥteşem Rıḍvān SE; Krş. s.1659
6 Pür SE
7 ḫidmetlerine SE
8 İbḳā E

ṭavḳ ve ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ-ı 'ilme sevḳ idüp ḥasbe'l-'āde ḥareket ve 'ulemā-yı 'aṣra ḫidmet iderek 'İvaż Efendi'den nā'il-i şeref-i mülāzemet olmış idi. Ba'dehu rāh-ı dūr-ā-dūr-i tedrīsde ḳaṭ'-ı şi'āb[1] ü sühūl idüp ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Ömer Beg yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne vāṣıl, ṭoḳsan dört Cemādiye'l-ūlā'sında selefi yirine Üsküdār'da Mihrümāh Sulṭān pāyesine nā'il olup ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde Dāmād Efendi yirine Üçşerefeli'ye naḳl olınduḳda[2] ḳabūl itmeyüp 'azl iḫtiyār itmiş idi. Ṭoḳsan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Bıyıḳlı Süleymān Efendi yirine Ṣaḥn'a gelüp bir aydan ṣoñra vālid-i merḥūm yirine Bağdād-ı dārü's-selām ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldı. Elf-i kāmil Şa'bān'ında 'azl olınup Ağzıḳara Muḥyi'd-dīn mesned-i ḥükūmetde cā-nişīn oldı. Biñ bir Şevvāl'inde selefi yirine i'āde olındı. Biñ iki Muḥarrem'inde Üsküdār Ḳāżīsi İmām-zāde ile mübādele-i[3] manṣıb eylediler. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Naḳīb Yaḥyā Efendi yirine Ġalaṭa ḳażāsına tebdīl, anlar bunlaruñ manṣıbına naḳl ü taḥvīl olındı. Biñ dört Şevvāl'inde 'Arab-zāde Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa ḥükūmeti tefvīż olındı. Biñ altı Muḥarrem'inde Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine dārü'n-naṣr-ı Edrine ḳażāsına terfī' olındı. Biñ yedi Ṣafer'inde munfaṣıl ve yirlerine Ḳāf-zāde Feyżu'llāh Efendi vāṣıl oldı. Biñ on Ṣafer'inde Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi yirine Selānik ḳażāsı tevcīh olındı. On bir Muḥarrem'inüñ selḫinde mürrü'l-fıṭām-ı 'azl ile meẕāḳ-ı 'īşi telḫ olup Ġanī-zāde Efendi şīrīn-kām-ı devlet ü iḳbāl olmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Yemişci ġadrı ile anlar ma'zūl, bunlar mükerreren manṣıb-ı Selānik'e mevṣūl oldı. On iki Şevvāl'inde vezīr-i mezbūr ber-ṭaraf olıcaḳ selefleri ḫalef oldı. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine İstanbul ḳażāsı müyesser oldı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde 'azl olınup Burūsa'dan ma'zūl Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi ḥażretleri ḥākim-i dārü'l-mülk-i İstanbul[4] oldı. Ayazmend ḳażāsı arpalıḳ ta'yīn olınup güşe-nişīn-i 'izz ü temkīn iken yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳara Çelebi-zāde Efendi yirine Anaṭolı ḳāżī'askeri oldılar. Sene-i mezbūre Ramażān'ınuñ altıncı güni 'alīlen ma'zūl olup Zeyne'l-'ābidīn Efendi mesned-

1 ṣı'āb SE
2 205a SE
3 345a E
4 Dārü'l-mülk-i İstanbul:dārü's-salṭana SE

ārā-yı ṣadāret olmış idi. Ol gice āheng-i dārü's-selām ve ravḍa-i rıḍvāna ḫırām itdiler. Dāḫil-i sūrda Keskin Dede Tekyesi sāḥasında medfūndur.

Mevlānā-yı merḳūm keşīde-i silkü'l-le'āl-i 'ulemā-yı Rūm, vaḳūr u edīb, vecīh ü mehīb[1], lisānı mażbūṭ u selīm, ādābı maġbūṭ u maḫādīm, mevālī miyānında kemāl-i s̱ervetle meşhūr, ḳażāsında ṣalābet ü ḥükūmetle ma'rūf u meẕkūrdur. Müsā'ade-i baḫt ile yeden bi-yed, min-beled ilā-beled, menāṣıb-ı celīleye vāṣıl ve emvāl-i cezīleye nā'il olmış idi. Āḫir rūzgār anları daḫı ifnā vü perīşān-ı ebedī-i Sebā, belki dest-āvīz-i debūr ü ṣabā eyledi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Ṭarsūsī Muṣṭafā[2] Efendi)

Belde-i Ṭarsūs'dan ẓuhūr ve ḳaṭ'-ı menāzil-i sinīn ü şühūr idüp vilāyeti 'ulemāsından mebānī-i 'ilmi merṣūṣ ve naḳd-i vaḳt-i 'azīzin taḥṣīl-i sermāye-i kemāle maḫṣūṣ itmiş idi. Dārü'l-mülk-i İstanbūl'a ḳudūm ve devr-i mecālis-i 'ulemā-yı Rūm eyleyüp 'Aṭā'u'llāh Efendi **[352a]** ḫidmetlerinden nā'il-i şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı medārisde müdāreseye müdāvemet ḳılup ḳırḳ akçe medreseden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan altı Cemādiye'l-ūlā'sında Ḥaydar Efendi yirine Berġos'da Meḥemmed Paşa Medresesi'ne vāṣıl olmış idi. Biñ bir Receb'inde Maḳṣūd Efendi yirine meşrūṭası olan[3] Fetḥiyye'ye taḥrīk olındı. Biñ dört Muḥarrem'inde Ḳara Çelebi-zāde Efendi yirine İsmiḫān Sulṭān pāyesine terfī' olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde[4] Ḥaydar Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Ba'de eyyām Ṭoḳuz[5] Meḥemmed Efendi yirine Arżırūm ḳażāsı virilüp ḳabūl itmedükde 'azl iḫtiyār eyledi. On sene miḳdārı vaẓīfe-i teḳā'üd ile peyġūle-nişīn-i ḫumūl ve edā-yı vaẓā'if-i 'ilm ü 'ibādete meşġūl olup biñ on dört Ẕi'l-ḥicce'sinde ber-vech-i teḳā'üd Sinān Paşa Dārü'l-ḥadīs̱i'ne mutaṣarrıf İbrāhīm Efendi intiḳāl eyleyüp medrese-i maḥlūle bunlara 'ināyet olındı. Meşġale-i şerīfe-i tefsīr ü ḥadīs̱le güẕārende-i ṣavāliḥ-i a'mār ve sübḥa-şümār-ı leyl ü nehār iken biñ yigirmi dört Ramażān'ında müddet-i 'ömri encām ve manẓūme-i eyyāmı ḥüsn-i ḫitām buldı. Medrese-i maḥlūle pāye-i Ṣaḥn olmaḳ üzere Manav 'Abdu'l-bāḳī'ye virildi.

---

1 Edīb SE
2 - R1, E
3 meşrūṭası olan:- SE
4 Receb'inde SE
5 Ṭoḳuz-zāde SE

Mevlānā-yı merḳūm[1] ḥarīṣ-i deryā-keşān-ı ʿulūm, fażīlet-i ʿilmiyye ile maʿrūf[2], mecmūʿ-ı evḳātı müṭālaʿa vü ʿibādete maṣrūf, pīr-i ʿābid ü[3] ṣāliḥ ve saʿādetmend-i müfliḥ idi. Tefsīr-i şerīfe taʿlīḳātı ve ḳābil-i ḳabūl kelimātı vardur.

el-Mevlā Şeyḫī (Edhem-zāde Şeyḫī[4] Efendi)

Vilāyet-i Aydın dāḫilinde "S̱ire" nām belde-i maʿrūfeden pedīdār ve "Edhem-zāde" ʿunvānı ile şöhret-şiʿār olmış idi. Ṣafaḥāt-ı ʿilmiyyede icāle-i edhem-i naẓar ve iḥrāz-ı ḳaṣabu's-sabaḳ-ı fażl ü hüner idüp ʿAtā'u'llāh Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve semt-i ḳażāya ʿāzim olup S̱ire ve Kestel ems̱āli[5] bilād-ı celīleye vālī olduḳdan ṣoñra müṭālaʿaya enīs olmaġla mā'il-i semt-i tedrīs olmaġın ṭoḳuz yüz ṭoḳsan tārīḫinde Anaṭolı Ṣadrı Zekeriyyā Efendi ḥużūrında hem-şehrī ve şerīkleri ʿAyşī Efendi ve Ḳaramanlı-zāde Efendi ile imtiḥān olup ḳırḳ aḳçe ile S̱ire'de Mollā ʿArab Medresesi iḥsān olınmış idi. Baʿdehu teraḳḳī ile ḫāric rütbesine ʿāric olup bin üç Şevvāl'inde Nevālī Birāderi yirine Maġnisa fetvāsına terfīʿ olındı. Biñ altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḥasan Paşa Bekri yirine Ṣaḥn'a gelüp baʿde eyyām seksān aḳçe ile Maġnisa fetvāsına iʿāde olındı. Biñ yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınup manṣıbı Ḳarasīlī[6] Şücāʿ Efendi'ye virildi. Maġnisa ḳażāsı ʿAbdu'l-ḥalīm Efendi'den ṣoñra ḳaṣaba ḳużātına virilmiş iken biñ sekiz Şaʿbān'ında baʿż-ı ilḥāḳıyla tekrār mevleviyyet olup bunlara ʿināyet olındı. Biñ on Ṣafer'inde ʿazl olınup yirine Yeñişehr'den ʿArab Sinān Efendi naḳl olındı. On iki Şevvāl'inde fāriġ olan Zeyne'l-ʿābidīn Efendi yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı ile dīde-i baḫtı tenvīr olındı. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde refʿ olınup yirine Ferhād Paşa ḫᵛācesi[7] Ḳoca Kerīm terfīʿ u tekrīm[8] olındı. On altı ḫilālinde Çeşmī Efendi yirine vezīr-i aʿẓam, serdār-ı ẓafer-tev'em Murād Paşa ordu-yı cihān-cūy[9] **[352b]** ḥükūmetin tefvīż eyleyüp Ḳalenderoġlı ve Ḳara

1 345b E
2 Fażīlet//maʿrūf ifadesi SE'de maṣrūf kelimesinden sonra gelmektedir.
3 ʿābid ü:- E
4 - R1, E
5 Nām SE
6 - SE
7 205b SE
8 terfīʿ u:- SE
9 Cihān-cūy:hümāyūn SE

Saʿīd cenglerinde hem-rikāb-ı vezīr-i kām-yāb olmış idi. Ol es̱nāda Ḥasan Efendi ḥażretleri[1] yirine Mekke-i Mükerreme[2] ḳażāsı virilüp ol rütbe-i celīle-yi iḥrāz ile ḳanāʿat ve on yedi Ramażān'ında muhayyem-i hümāyūn ile āstāne-i saʿādete mürācaʿat itmiş idi. On sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde Bostān-zāde Yaḥyā Efendi ḥażretleri[3] yirine maḥrūse-i Burūsa ḳażāsı mecrā-yı zülāl-i ḥükm ü imżāsı ḳılındı. On ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde maʿzūl olup yirine Çeşmī Efendi ḥażretleri[4] cerr-i ẕüyūl-i ʿizz ü iḳbāl itmiş idi. Yigirmi dört tārīḫinde intiḳāl ve ʿālem-i ḳudse ittiṣāl idüp Edrineḳapusı ḫāricinde defn olındılar.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i ʿilmiyye ile meşhūr, pey-rev-i selef-i ṣāliḥīn, sālik-i rāh-ı ʿulemā-yı ʿāmilīn, pīr-i ṣāliḥ-i melek-ḫiṣāl, fetvā vü taḳvāda ser-bülend-i ems̱āl, merd-i müsellem, ẕāt-ı mükerrem idi.

el-Mevlā ʿAbdu'l-bāḳī (Baḥrī-zāde Dürrī[5] Çelebi) {Dürrī}

Tercemesi sebḳ iden Baḥrī Ḥasan Efendi'nüñ gevher-i ṣadef-i nesebi, ḥā'iz-i feżā'il-i vehbī vü müktesebī Baḥrī-zāde Dürrī Çelebi'dür. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ḥudūdında sāḥil-i vücūda vürūd ve iktisāb-ı naẓar-ı ṣayrefiyān-ı fażl ü cūd ḳılup ṭoḳsan dört tārīḫinde pederlerinüñ rāh-ı şehādetde demi heder olmağın mekārim-i aḫlāḳ ile şöhre-i āfāḳ olan Muṣāḥib Meḥemmed Aġa vālidleri ile sābıḳa-i sebaḳ-güẕārī riʿāyetine mübāderet ve ol dürr-i yetīmi ṣadef-i ḥıżānesinde terbiyet ḳılmış idi. El-ḥāletü hāẕihi emr-i nafaḳa vü s̱iyāb ve edevāt-ı kitābet ü kitāb żarūretin çekdürmeyüp nihāl-i ḳadd-i ser-efrāzı ḥadd-i kemāle resīde ve āb-yārī-i fezy ile elif-i āftāb gibi keşīde olduḳda nesīm-i himmetle ḥareket[6] ve Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Efendi ḥażretlerinden[7] iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ḳılmış idi. Baʿdehu otuz aḳçe ile müderris ve pāye-i erbaʿīn erbābı ile bünyān-ı fażl ü kemāli mü'essis olup berzaḫ-ı ʿazle mübtelā ve uzunca ova

1 - SE
2 Mekke-i Mükerreme:Mekke R1, E
3 - SE
4 - SE
5 - R1, E
6 346a E
7 Efendi ḥażretlerinden:Efendi'den SE

merḥalesinde rāh-peymā iken biñ on altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Pīrī Efendi yirine Yeñi Nişāncı Medresesi i'ṭa olındı. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde Arpacı-zāde yirine Zāl Paşa ḫāricine taḥrīk olındı. Yigirmi bir Ramażān'ında Ṣarı 'Alī Efendi[1] yirine Yeñi 'Alī Paşa'ya i'tilā itmiş idi. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Kātib-zāde mülāzımı Maḥmūd Efendi yirine Ṣoġuḳḳuyı pāyesine vāṣıl, sene-i mezbūre Rebī'u'l-āḫir'inde Zāl Paşa Sulṭānī pāyesine nā'il olup yigirmi dört Ramażān'ında Mūsā Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Yigirmi beş Rebī'u'l-evvel'inde marażı-ı silden riḥlet ve dārü'l-üns-i ḳudse 'azīmet eyleyüp medrese-i maḥlūle Receb Efendi'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı merḳūm maḫdūm-ı ma'ārif[2]-rüsūm, ehl-i 'ilm ü dāniş, 'aynu'l-a'yān-ı erbāb-ı bīniş, elsine-i s̱elās̱ede şi'r ü inşāya ḳādir, be-taḫṣīṣ naẓm-ı 'Arabīde māhir idi. Biñ yedi tārīḫinde Muṣāḥib Meḥemmed Aġa ile **[353a]** edā-yı ḥiccetü'l-İslām ve Ḥacer-i Esved ve ḥacer-i kerīm-i Ḥaṭīm'i istilām itmiş idi. Bu eş'ār nuḫbe-i güftārıdur:

Şi'r Ḳatı zebūn cefāñ oldı iy felek Dürrī
Ṣaḳın varur ḳadem-i şāh-ı kām-yāba düşer

Ve lehu[3] Dem-ā-dem olmaġa göñlünce sen yār-i sitem-kāruñ
Ḳatı sengīn gerek 'ālemde cānā 'āşıḳ-ı zāruñ

el-Mevlā Tāce'd-dīn (Tāce'd-dīn Efendi[4])

Ḥamīdīdür. Refīḳ-ı tevfīḳ ile 'azm-i ṭarīḳ-ı 'ilm ü kemāl ve duḫūl-i silk-i erbāb-ı isti'dād ü istīhāl eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Ḳāżī-zāde Efendi'den mülāzemetle vāṣıl-ı kām ve ḥālā "Tāce'd-dīn" laḳabı[5] ile meşhūr-ı enām olmış idi. Semt-i tedrīsde reh-neverd-i nişīb ü firāz ve ḥālen ü me'ālen maẓhar-ı ikrām ü i'zāz olaraḳ berzaḫ-ı erba'īnde ḳaṭ'-ı rāh-ı dūr u dırāz iderken biñ on iki

---

1 Çelebi SE
2 ma'ālī SE
3 Ve lehu:- SE
4 El-Ḥamīdī SE
5 "Tāce'd-dīn" laḳabı:laḳab-ı Tāce'd-dīn SE

Cemādiye'l-ūlā'sında[1] Fenārī-zāde Maʿtūh Çelebi yirine Mollā Gūrānī Medresesi erzānī görülmiş idi. On dört Rebīʿu'l-evvel'inde Ḳarasili Şücāʿ Efendi yirine Ṭırabozın fetvāsına naḳl olındı. Ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār eyledi. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Şerʿiyyātī Ḥüsām yirine Rodos fetvāsı inʿām olındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında Seyyidī Ġāzī fetvāsına tebdīl olındukda teẕlīl ʿadd idüp fāriġ olmış idi. Yigirmi iki Ramażān'ında Riyāżī Efendi'nüñ defʿa-i s̱āniyesi yirine Ṣaḥn'a vāṣıl oldı. Baʿde eyyām ʿAbdu'llāh-ı Belḫī yirine Şām-ı şerīf fetvāsı ile teşrīf olındı. Yigirmi beş Rebīʿu'l-evvel'inde silkü'l-le'āl-i āmāli güsiste-niẓām ve cevher-i ẕātı ḫāk-i muḳaddes-i pāk[2] içre güm-nām olup tāc-ı şeb-çerāġ-ı imtizāc-ı ḫūrşīd gibi mütevārī-i ġamām-ı ḥimām oldukda manṣıb-ı maḫlūl Ḥüsām Efendi'ye inʿām olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥ ile meşhūr, riʿāyete ḫalīḳ u ḫalūḳ, muʿāmelede ṣıddīḳ u ṣadūḳ idi.

el-Mevlā Tāce'd-dīn (Ḳoca Tāce'd-dīn)

Cemʿ-i eştāt-ı feżā'ile müdāvim ve ṭarīḳ-ı ṣafā-refīḳ içün tehyi'e-sāz-ı levāzım olup Sulṭān Selīm ḫᵛācesi ʿAṭā'u'llāh Efendi'den mülāzım ve medāris-i ʿilmiyyede mutaṣaddī-i iḥyā-yı merāsim oldukdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe ile Papasoğlı Medresesi'nden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Receb'inde Ḥaydar Efendi yirine ḫāric elli ile Unḳapanı'nda vāḳiʿ Ḫᵛāce[3] Ḫayre'd-dīn Medresesi'ne vāṣıl olmış idi. Biñ üç Ramażān'ında Muṣlī Efendi yirine Aġrus fetvāsına naḳl olındı. Biñ sekiz Şaʿbān'ında maḫlūl olan Marʿaş fetvāsına tebdīl olınup ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār itmiş idi. Biñ on Cemādiye'l-āḫire'sinde ḫalefi olan Ḳaraca Aḥmed Efendi yirine Aġrus fetvāsına iʿāde olındı. On altı Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup manṣıbı Minḳārī ʿÖmer Efendi'ye virildi. Ḫalefi ḳabūl itmemekle maḥallinde ibḳā olındı. Yigirmi iki Ẕi'l-ḥicce'sinde tekrār maʿzūl olup Mūsā Efendi taḫlīf olınmış idi. Baʿdehu muḳarrer ḳılınup yigirmi beş ḫilālinde irtiḥāl eyledi.

1 Āḫiresinde SE
2 Muḳaddes-i pāk:muḳaddes R1, E
3 346b E

Mevlānā-yı merḳūm fażīlet ü ʿiffetle mevsūm, müteverriʿ u müteşerriʿ, pīr-i ṣāliḥ ü mütevāżıʿ[1] idi[2].

Meḥemmed Çelebi: "Meḥemmed Çelebi" dirler bir maḫdūm-ı kerīmi ẓuhūr itmiş idi. Şeyḫü'l-İslām Ṣunʿu'llāh Efendi'den mülāzemetle bekām olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yigirmi yedi[3] tārīḫinde ṭāʿūndan vefāt itmiş idi. Fażīlet-i ʿilmiyye ṣāḥibi idi.

el-Mevlā Ebūbekr (Ḳara Bekir[4])

Vilāyet-i Anaṭolı'nuñ bir gūşesinden nümāyān ve gūşe-nişīn-i mekteb-i ʿirfān olup devlet-i ʿaliyye-i Aḥmed Ḫāniyye'de ṣadr-ı Rūm olan **[353b]** Ḳāf-zāde Efendi merḥūmdan mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olduḳdan ṣoñra aḫẕ-ı medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on sekiz Ṣafer'inde İmām-zāde yirine Kürkcibaşı müderrisi olmış idi.

Beyt ʿĀşıḳ aña dirüm ki görem diyü yārini
Cānı çıḳunca bekleye kūy-ı nigārını

mażmūnı üzere müşāhede-i şāhid-i murād ārzūsına nice zemān ol buḳʿanuñ ṣūret-i kāşānesi ve būm-ı vīrānesi olup biʾl-āḫire biñ yigirmi beş Rebīʿu'l-āḫir'inde rebīʿ-i ḥayātı āḫir ve medrese-i maḥlūle ile Anḳaralı Ḥüseyn Çelebi[5] mübāhī vü müftehir olmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr "Ḳara Bekir" dimekle meşhūr, mollāsınuñ ḳażāsı ḥālinde nā'ib-i menāb ve ṣadāreti zemānında teẕkirecilik ve ḳısmet-i ḫidmetleri ile kām-yāb olup cümletü'l-mülk-i umūrı ve dil-ḫᵛāh üzere ḫidmet itmekle manẓūrı idi.

el-Mevlā Zeyne'l-ʿābidīn (Zeyne'l-ʿābidīn[6] Efendi)

Maḥrūse-i Burūsa'dan ẓuhūr ve ʿarā'is-i efkār-ı ʿilmiyyeye ṣarf-ı nefā'is-i mühūr eyleyüp ḥuliyy ü vişāḥ-ı ricāl olan cevāhir-i zevāhir-i fażl ü kemāl ile gerden

1 Pīr//mütevāżıʿ:- SE
2 206a SE
3 - SE
4 Ḳara Bekir:Ḳara Ebūbekr Efendi SE
5 Efendi SE
6 Burūsalı Zeyne'l-ʿābidīn SE

ü güş-ı isti'dādın zeyn ve جمال الرجل فصاحته[1] mażmūnınca ḫila'-ı fāḫire-i istīhāl ile setr-i mūcibāt-ı 'ayb ü şeyn itdükden ṣoñra ṭoḳuz yüz yetmiş bir tārīḫinde ḫᵛāce-i Sulṭān Murād Ḫān-ı[2] S̱ālis̱ Sa'de'd-dīn Efendi ḥażretleri[3] Burūsa'da Yıldırım Ḫān müderrisi olıcaḳ ḫidmet-i 'aliyyelerine intisāb ve tilmīẕ-i ḫāṣṣ-ı bāhirü'l-iḫtiṣāṣları olmağla iktisāb-ı feyż-i bī-ḥisāb itmişler idi. Ba'dehu iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı medāris-i 'ilmiyyede iḥyā-yı merāsime müdāvemet eyleyüp ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan yedi Muḥarrem'inde Ḳāżī-zāde birāderi Şeyḫī Çelebi yirine Anḳara'da Seyfu'llāh Medresesi'ne müderris ü müftī ve müşkil-güşā-yı müstefīd ü müsteftī olmış idi. Ṭoḳsan iki Ramażān'ında 'İmād-zāde maḥlūlinden Burūsa Sulṭāniyyesi'ne terfī' oldı. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Kemāl Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām idüp ṭoḳsan ṭoḳuz Şevvāl'inde Su'ūdī Efendi maḥlūlinden Āmid ḳażāsında neşr-i maḥāmid ḳılmış idi. Elf-i kāmil Şevvāl'inde Kütāhiyye Ḳāżīsi Manav Tāce'd-dīn ile mübādele-i manṣıb eylediler. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Ṭaş-zāde yirine Yeñişehr ḳażāsına naḳl olındı. Biñ üç Şa'bān'ında 'azl olınup Kāmī-zāde Efendi manṣıb-ı mezbūr ile bekām oldı. Biñ beş[4] Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ayāşī yirine s̱āniyen Yeñişehr'e ḳāżī oldı. Biñ altı Şa'bān'ında Çelebi Efendi yirine Filibe ḳażāsına naḳl olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde serdār-ı Engürüs olan Ṣaturcı Meḥemmed Paşa ṭarafından Çelebi Efendi'ye muḳarrer ḥükmi gelüp Ẕi'l-ḥicce'de āstāneden tekrār Zeyne'l-'ābidīn Efendi temkīn olınmış idi. Biñ yedi Rebī'u'l-evvel'inde ref' olınup selefi ibḳā olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde ḫalefi 'Abdu'l-cebbār-zāde yirine s̱ālis̱en Yeñişehr'e i'āde olındı[5]. Biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde 'azl olınup Nişāncı-zāde Efendi naṣb olındı. Biñ on iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḳara 'Abdu'r-raḥmān Efendi yirine Medīne-i Münevvere *dāmet bi'l-envāri müsevvere* ḳażāsı iḥsān olınmış idi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında yüz elli aḳçe **[354a]** vazīfe[6] ile teḳā'üd iḫtiyār eyleyüp ol ḫidmet-i celīle Edhem-zāde Efendi'ye sermāye-i iftiḫār oldı. On altı Şevvāl'inde 'Azmī-zāde Efendi yirine maḥrūse-i[7] Burūsa'ya ḥākim ve revnaḳ-ı maḥāfil ü

1 "Erkeklerin süsleri dillerinin güzelliğidir."
2 Murād Ḫān-ı:Murād-ı SE
3 - R1, E
4 347a E
5 i'āde olındı:ḳāżī oldı SE
6 - R1, E
7 - SE

maḥākim olmış idi. On yedi Receb'inde Ḳara Çelebi-zāde Meḥemmed Efendi[1] yirine yeden bi-yedin Dimetoḳa ilḥāḳı ile Edrine ḥükūmeti tefvīż olındı. Şehr-i Şa'bān'da gitmeden munfaṣıl ve manṣıb-ı mezbūr Muẓaffer Efendi vāṣıl oldı. Dimetoḳa ifrāz olınup arpalıḳ ta'yīn olındı. On sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi ḥażretleri def'a-i s̱āniyeleri yirine İstanbul ḳażāsı müyesser oldı. On ṭoḳuz ḫilālinde infiṣāl vāḳi' olup Ḳara Çelebi-zāde Efendi mesned-ārā-yı ḥükūmet oldı. Dimetoḳa ḳażāsı arpalıḳ ta'yīn olındı. Yigirmi dört Ramażān'ında[2] Rıḍvān Efendi merḥūm yirine Anaṭolı ṣadrı[3] olmışlar idi. Yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında mesned-ārā-yı ṣadr-ı sīnesi olan ḥākim-i nāfiẕü'l-ḥükm-i rūḥ-ı revānı taṣarruf-ı mülk-i bedenden ma'zūl ve āftāb-ı 'ālem-tāb-ı ḥayātı mutaṣaddī-i üfūl olup manṣıb-ı celīl-i ṣadāret s̱āniyen Ḥüseyn Efendi āstānesine mürāca'at eyledi. Cāmi'-i Sulṭān Meḥemmedī'de ṣalāt-ı cenāzesi edā olınup Keskin Dede Maḳābiri'nde mütevārī-i ḫāk-i fenā ḳılındı.

Mevlānā-yı merḥūm ser-ḥalḳa-i erbāb-ı fühūm, 'ālem-i 'ulūm-ı dīniyyenüñ baḥr-ı zeḫḫārı, evc-i ma'ārif-i yaḳīniyyenüñ ebr-i güher-bārı, bā-ḫuṣūṣ 'ilm-i fıḳha aṣlı ile muḫtaṣṣ ve künūz-ı rümūzına muraḫḫaṣ, ḳażāsında kemāl-i nezāhet ü istiḳāmet ile meşhūr, ṣadāreti ḥālinde ḥaḳḳāniyyeti zebān-zed-i cumhūr, ṭavr u ṭarzı müsellem, melek-ḫiṣāl ādem idi. On sene miḳdārı Yeñişehr'de iḳāmet ve belde-i mezbūrede bi'd-defe'āt ḥükūmet idüp müfettiş-i emvāl ve nāẓır-ı aḥvāl olmaġla s̱ervet-i vāfire ve ḥaşmet-i mütekās̱ire ṣāḥibi olmış[4] idi.

el-Mevlā 'Alī (Emīr 'Alī en-Naḳīb[5])

Maḥrūse-i Burūsa'dan peydā ve beydā-yı şühūdda cilve-nümā olup s̱imārü'l-ḳulūb-i feżā'il-i beşeriyyeden nihāl-i isti'dādı girān-bār ve berg ü bār-ı ma'ārif ile naḫl-i sūrī gibi zīver-i minaṣṣa-i i'tibār olup ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ-ı 'ilme sülūk ve ḳurṣ-ı iştihārın[6] sikke-i sulṭānu'l-'ulemā ile meskūk itdükde Ḫᵛāce Sa'de'd-dīn Efendi ḥażretlerinden mülāzım ve 'azm-i rāh-ı tedrīse cāzim

1 Meḥemmed Efendi:- SE
2 Tārīḫinde SE
3 - SE
4 - R1, E
5 Emīr//Naḳīb:Burūsalı Naḳībü'l-eşrāf 'Alī Efendi SE
6 i'tibārın SE

olup[1] ba'ż-ı merātibine vāṣıl ve ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da 'Īsā Beg Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḳara Çelebi-zāde Efendi yirine Eski 'Alī Paşa Medresesi 'ināyet olındı. Biñ dört Şa'bān'ında Ṣarı Ḫ͏ᵛāce yirine Siyāvuş Paşa Sulṭānī pāyesine terfī' olındı. Biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Ḥubbī Mollāsı oġlı İbrāhīm Çelebi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde ḳabūl itmeyen Müte'accim yirine Kütāhiyye ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ on Muḥarrem'inde ḳabūlden ibā eyleyen Nihālī Efendi yirine Āmid ḳażāsına naḳl olındı[2]. Sene-i mezbūre **[354b]** Rebī'u'l-āḫir'inde 'azl olınup Müftī-zāde Şeyḫī Efendi s̱ālis̱en ḥākim-i Āmid oldı. On bir Ṣafer'inde Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı ile bekām oldı. On iki Ṣafer'inde 'azl olınup Müftī-zāde Şeyḫī Efendi[3] ta'ḳīb eyledi. On üç Şevvāl'inüñ evāsıṭında naḳīb-i memālik-i ḫāḳāniyye olan Yavuz Efendi intiḳāl eyleyüp neḳābet-i sādāt-ı kirām ile ikrām olındılar. Ol manṣıb-ı celīlde nice zemān kemāl-i nezāhet ü istiḳāmetle ḫidmet ve sa'd-ı ekber gibi feyż-i sa'ādet-i siyādet eyleyüp biñ yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında da'vet-i Ḥaḳḳ'a icābet ve meş'ale-i nūr-ı īmānla rāh-ı ḳavīm-i[4] dārü'n-na'īme[5] iṣābet eyledi. Manṣıb-ı maḥlūl Ġubārī Efendi'nüñ 'unvān-ı berāt-ı iclāli ḳılındı.

Mevlānā-yı mezbūr kemāl-i ṣalābet ile meşhūr, istiḳāmetde 'alem, tenḳīḥ-i ḥücec ü temessükāt-ı sādātda müsellem, aṣl-ı s̱ābit-i 'ırḳ-ı ṭāhiri kemā-yenbaġī ṣıyānet ve baḥru'l-ensābı duḫūl-i bīgāneden ḥirāset üzere olup müteseyyidlerüñ daḳā'iḳ-ı ḥiyeli ma'lūm-ı şerīfleri olmaġın zu'mınca[6] bir şecere peydāsına bāġbān-ı ārzū hezārān tek ü pū ve beẕl-i āb-ı rū itmek gerek idi ki taḥṣīli mümkin ola. Mes̱elā is̱bāt-ı nesebe ḳırḳ şāhid ve her biri ricāl-i erba'īn rütbesine müteṣā'id olmasını iltizām ve bilā-nekīr şöhret ü şüyū'ını şarṭ-ı aḫīr-i ḥuṣūl-i merām ḳılmış idi. Eyyām-ı bürūdet-i şitā gibi hengām-ı şiddet ü ḫuşūneti güẕerān itdükde āyīne-i 'ālemde 'aksi nümāyān olup 'alāmetleri alınan sādāt-ı destār-sebz ile ser-ā-ser mu'allem ve def'aten eşcār-ı bahārī gibi gibi ser-sebz ü ḫurrem olmış idi.

---

1 206b SE
2 ḳażāsına naḳl olındı:ḳażāsı müyesser oldı SE; 347b E
3 Çelebi SE
4 na'īm-i SE
5 Dārü'n-na'īme:dārü'l-ḳadīme SE
6 zu'mınca:- SE

el-Mevlā Aḥmed (Ḥibrī Çelebi[1]) {Ḥibrī}

Maḥrūse-i Burūsa'da "Ḫayre'd-dīn-i Ḫalīfe" dirler bir pīrüñ netīce-i muḳaddimāt-ı vücūdı ve nūr-ı dīde-i şühūdıdur. Taḥṣīl-i sermāye-i ʿilm ü ʿirfān ve tekmīl-i pīrāye-i dāniş ü izʿān eyleyüp Ḫᵛāce Saʿde'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden iktisāb-ı feyż-i naẓar ve ḳılāde-i mülāzemetlerin zīver-i gerden-i fażl ü hüner ḳılmaġla re'sü'l-māl-i saʿādet-i intisāb ile şeref-i menāṣıb-ı münāsibden behre-yāb olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on ṭoḳuz Ramażān'ında Bahā'e'd-dīn-zāde Bekri yirine Sekbān ʿAlī müderrisi olmış idi. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Muʿīd Aḥmed Efendi yirine Ṭopḳapusı'nda Aḥmed Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḥabīb Efendi yirine Murād Paşa-yı ʿAtīḳ'a terfīʿ olınmış idi. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ramażān Efendi yirine Burūsa'da Manastır pāyesine naḳl olınduḳda ḳabūl itmeyüp iḫtiyār-ı ʿazl ü inzivā itmekle medrese selefinde ibḳā olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Çavuş-zāde yirine Sinān Paşa'nuñ medrese-i mebniyyesi ʿināyet ve cebr-i kesr içün ḥaḳḳ-ı istiḥḳāḳı riʿāyet olındı. Yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında maraż-ı ṭāʿūndan intiḳāl ve ʿālem-i ḳudse irtiḥāl eyledi. Medrese-i maḥlūle Ḳabaḳulaḳ-zāde Efendi'ye iḥsān olındı.

Tārīḫ-i Fā'iżī Çelebi

İde Maʿbūd Ḥibrīye raḥmet[2] (1025)

Mevlānā-yı mezbūr "Ḥibrī" maḫlaṣı ile meşhūr, her fenn-i celīlden behre-yāb, şürūḥ-ı *Miftāḥ*'a şedīdü'l-intisāb, ḥüsn-i kitābetde ḳalem gibi ʿalem, ʿilm ü maʿrifetde müsellem-i ʿālem[3] idi. Bu eşʿār nuḫbe-i güftārı ve nümūne-i naẓm-ı güher-bārıdur[4]:

Şiʿr Lebüñi bādeye beñzetmez idi ehl-i ṣafā
ʿAḳlın uġrılamasa al-ıla cām-ı ṣahbā

---

1 Ḥibrī Çelebi:Burūsalı Ḥibrī Efendi SE
2 ایده معبود حبری یه رحمت
3 Müsellim-i ʿālem:müsellem SE
4 Nuḫbe//bārıdur:anuñdur SE

[Ve lehu] Heves-i mūy-ı miyānuñla olup zār ü nizār
[355a] Ḳatı inceldi revādur üzilürse aġyār

[Ve lehu] Nāmuñ aġyār-ıla yād olsa şehā dūr olmaz
Sefeleye mā'il olan ḫayr ile meẕkūr olmaz

[Ve lehu] Reh-i ʿışḳında ḳodum başumı cānum ḳaldı
Luṭf it iy ġamze-i dil-ber anı da bir yola ḳo

[Ve lehu] Ḫāneme gel diyü ṭutduñ dāmen-i yāri[1] hele
İy dil-i bī-çāre saʿy it ṭutduġuñ āsān gele

el-Mevlā Aḥmed (Babaḳuşīoġlı[2])

Kefe müftīsi olan[3] Babaḳuşī ʿAbdu'r-raḥmān Efendi'nüñ beççe-i Hümā-pervāzı ve Ḥasan Cān Efendi'nüñ hemşire-zāde-i lāzımu'l-aʿzāzı, cāmiʿ-i ḫaṣā'il-i vehbī vü müktesebī Maẓlūmca Aḥmed Çelebi'dür. Vālid-i mācidinüñ iʿādesinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı ṣafā-refīḳ-ı ḳażāya ʿāzim olup mülābese-i ḳarābetle Ḫ˘āce Efendi ḥażretlerinüñ[4] maẓhar-ı iḥsānı ve ġarḳ-ı niʿmet-i bī-kerānı olmaġla üç yüz aḳçe ile Ḳıraṭova ve Filibe ems̱āli menāṣıb-ı[5] celīleye vālī olduḳdan ṣoñra biñ sekiz tārīḫinde vezīr-i aʿẓam, serdār-ı Cem-ḥaşem İbrāhīm Paşa kevkeb-i iḳbāline nūr-baḫşā olup Misivri ve Rusi Ḳaṣrı ilḥāḳı ile Aḥyolı ḳażāsını mevleviyyet ve bunlara ʿināyet eylemiş idi. Baʿdehu maʿzūl ve menāṣıb-ı mezbūre ḳużāt-ı[6] ḳaṣabāta mebẕūl olmış idi. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṣūfī Meḥemmed Efendi yirine Bosna ḳażāsı tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınup Ẕü'n-nūn Efendi cā-nişīn-i ḥükūmeti oldı. On altı evā'ilinde Belgırad ḳażāsı Semendire ve Ḥavale żamīmesi[7] ile mevleviyyet[8] iʿtibār olınup ʿıḳd-ı gerden-i cāhı ḳılındı. On yedi hilālinde infiṣāl vāḳiʿ olup

1 Yār ile SE
2 Bābāḳuşīoġlı:Bābāḳuşī ʿAbdu'r-Raḥman Efendi-zāde SE
3 348a E
4 Efendi ḥażretlerinüñ:Efendi'nüñ SE
5 Bilād-ı SE
6 - SE
7 İlḥāḳı SE
8 207a SE

manṣıb-ı mezbūr ile Hābīl Efendi tebcīl olındı. Biñ yigirmi Ẕi'l-ḳa'de'sinde ḳużātdan Emīr Efendi yirine Anḳara ḳażāsı virilmiş idi. Ba'de eyyām Serdār-ı A'ẓam Naṣūḥ Paşa ṭarafından selefi ibḳā olındı. Yigirmi bir Şa'bān'ında Nevālī-zāde Żiyā Çelebi yirine Kütāhiyye ḥükūmeti tefvīż olındı. Yigirmi iki Ẕi'l-ḥicce'sinde 'azl olınup Mü'eẕẕin-zāde Efendi ni'amü'l-bedel oldı. Yigirmi dört hilālinde Nişāncı Şāhī yirine Arżırūm ḳażāsı ile nā'il-i merūm olup yigirmi beş Receb'inde ḳażāsı ḥālinde vaṭan-ı naḳlīden menşe'-i ḳadīme 'azīmet ve ṭā'ir-i rūḥı āşiyān-ı ezelīye 'avdet eyledi. Ḳażā-yı mezbūr ḳużāt-ı ḳaṣabāta virilüp ile'l-ān ol ḥāl üzere bāḳīdür.

Mevlānā-yı mezbūr mekārim-i aḫlāḳ ile meşhūr, ba'ż-ı ma'ārif-i cüz'iyyeden hiṣṣedār, pergār-ı himmetine ṣaḥā'if-i leṭā'if medār, zerḳ u riyādan mütecānib, nīk-nefs ü leyyinü'l-cānib, dervīş-nihād ü ferruḫ-dem, babayāne ādem idi.

el-Mevlā Ḥasan el-Kāfī (Aḳḥiṣārī Ḥasan Efendi[1]) {Kāfī}

Vilāyet-i Bosna dāḫilinde "Aḳḥiṣār" nām belde-i ma'mūreden pedīdār ve berg-i gül-i sefīd gibi ġonce-i ḳulle-i mezbūreden āşikār olup taḥṣīl ü 'irfāna beẕl-i sa'y ü ictihād ve nefs-i kāfir-mācerā ile mükābere vü cihād itmekle dāḫil-i ḥalḳa-i erbāb-ı isti'dād olduḳda Bosna ḳāżīsi olan Bālī Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve bāb-ı niyābeti ile ser-bülend-i emāṣil olup ṭoḳuz yüz seksan altı tārīḫinde mollāsı Ḥamzavīler teftīşine me'mūr olduḳda ḫidmeti muḳābelesinde mülāzım olmış idi. Ba'dehu sālik-i ṭarīḳ-ı ḳażā ve mālik-i ezimme-i ḥükm ü imżā olup ḳaṣabāt-ı celīleye ḥākim ve ḥā'iz-i ḳaṣabu's-sabaḳ-ı mekārim olduḳdan ṣoñra teḳā'üd ṭarīḳı ile Aḳḥiṣār **[355b]** ḳażāsı 'ināyet ve ḳayd-ı ḥayātla itmām-ı merāsim-i ri'āyet olınmış idi. Yigirmi seneden ziyāde kemāl-i nezāhetle maḳām-ı ḥükūmetde ḳarār-dāde olup biñ yigirmi beş Şa'bān'ınuñ leyle-i berātında menşūr-ı ḥayātı temām ve defter-i 'ömri ṭayy-kerde-i ḫitām oldı.

Mevlānā-yı merḳūm baḥr-ı cevāhir-i behr-i 'ulūm, "Kāfī" maḫlaṣı ile şöhret-şi'ār ve tamġa-zen-i perniyān-ı eş'ār, fażīlet ü taḳvāyı cāmi', cebel-i şāmiḫ ü neyyir-i lāmi', ferīde-i rūzgār, nādire-i edvār idi.

---

1 Aḳḥiṣārī//Efendi:Kāfī Ḥasan Efendi Aḳḥiṣārī SE

li-Mü'ellifihi[1] Naẓm-ı eşʿārı dil-i sāde gibi ṣāfīdür
Maḫlaṣ-ı pākini ẕikr eyleyelüm Kāfīdür[2]

Mervīdür ki otuz sene miḳdārı ṣā'imü'd-dehr olup yigirmi senesinde her üç günde bir ifṭār ve ṣavm-ı Dāvud'ı şiʿār itmiş idi. Ve pīrāhen yirine bıṭāne-i cāmesin ḳara çuldan idüp bu üslūbla riyāżet ve ḳażā bi'l-ḥaḳḳ ile ʿibādete niyyet iderdi. Ġāyetde müteşerriʿ u müteverriʿ olup zemāne şeyḫlerine daḫl ü teşnīʿden ve dūr-bāş-ı şerīʿatle ser-zeniş ü taḳrīʿden ḫālī olmayup " ʿİbādet ü riyāżetle kerāmet taḥṣīl olınmaḳ mümkin olsa biz iderdük" diyü hażm-i nefs iderlermiş.

Ās̱ār-ı ʿilmiyyesinden dört cildde *Ḳudūrī*'ye şerḥi ve ʿilm-i uṣūlde bir metn ü şerḥi, ʿilm-i maʿānīde keẕālik metn ü şerḥi ve eks̱er-i fünūnında müstaḳill te'līfātı vardur. Resā'ili lā-yuʿadd velā-yuḥṣā, fetā'ili ḫāric-i dā'ire-i taḥdīd ü iḥṣādur. "Nev-ābād" nāmına bir ḳaṣaba bünyād idüp cāmiʿ-i şerīf ve medrese ve mekteb inşā ve evḳāf-ı kes̱īre peydā itmişdür. Cāmiʿ-i mezbūr ḥareminde medfūndur.

el-Mevlā Maḥmūd (Niksārī-zāde Efendi[3]) {Niksārī}

Devlet-i Süleymāniyye ve ʿaṣr-ı Selīmī ʿulemāsından tercemeleri sebḳ iden İstanbul ḳażāsından mütekāʿid Niksārī Muṣṭafā Efendi'nüñ ferzend-i fürūzende-gevheri ve Ṣaḥn Müderrisi Meḥemmed Çelebi'nüñ birāder-i kihteridür. Ṭoḳuz yüz ḳırḳ beş tārīḫinde pederleri Baġdād ḳāżīsi iken ziyāret-i Kerbelā'da ḫāk-i ḫūn-ālūd-ı ʿanāya üftāde olmış idi. Muḳaddimāt-ı ʿulūmı birāderleri Meḥemmed Çelebi'den ve ḫāl-i ḫuceste-ḫiṣāli[4] Ḳayın Çelebi'den ve Çeşmeci-zāde Efendi'den temhīd ü iʿdād ve taḥṣīl-i netīce-i istiʿdād idüp yetmiş üç senesinde vāḳiʿ ʿAbdu'r-raḥmān Efendi nevbetinde Şāh Efendi'den mülāzemetle ber-murād olmış idi. Nice zemān bir miḳdār çelebi ʿulūfesi ile ḳanāʿat ve nev-bahār-ı eyyām-ı ʿömr olan hengām-ı şebābda muḳteżā-yı bahār üzere ḥareket itmiş idi. Baʿdehu muḳteżā-yı bī-ḳaydī vü āzādegī üzere sālik-i rāh-ı ḳażā ve fermān-revā-yı ḥükm ü imżā olup Varna ve Silisre ve Ṭırnova ḳażālarında esbāb-ı şevketi müterākim ve ṭoḳuz yüz ṭoḳsan senesinde Şumnı ḳaṣabasına

1 li-Mü'ellifihi:- E
2 348b E
3 - R1, E
4 ḫilāli SE

ḥākim olmış idi. Ol es̱nāda itdügi ʿayyāşlıḳlar tevārīḫ-i rūzgār ve gösterdügi ḳallāşlıḳlar mādde-i müsāmere-i yārān-ı ṣafā-şiʿārdur.

Baʿdehu mükerreren Ḳaraferye'ye vālī ve ṭanṭana-i iştihārı reşk-endāz-ı mevālī olup ol şehr-i cennet-ḥavālī **[356a]** maḳbūl-i tabʿ-ı naẓar-bāz-ı bī-mis̱āli olmağın bir bāġce-i dil-güşā ve bir ḳaṣr-ı dil-firīb ġars ü tertīb itmiş idi ki esbāb-ı ʿīş ü ṣafāda lüḥūmdan ġayrı ḫāricden bir nesneye iḥtiyāc ve erbāb-ı meclise bāʿis̱-i ḥareket ü izʿāc yoġ-ıdı. Ol cihetden daḫı laḥm-ı ṭarī ile ḳanāʿat cā'iz olıcaḳ nehr-i cārīsinden bī-naẓīr māhīler ele girerdi. Ve laḥm-ı ḳadīd murād olınursa baṣdurma pāreleri ile ḳaṣrınuñ her güşesi gūr-ḫāne-i Erdebīl'den nişān virürdi. Ol ḳaṣr-ı cihān-nümāda cām-ı Cemşīd ile bāde görüp dīde-i dūr-bīni eṭrāfa nigāh iderken leb-i deryāda vāḳiʿ belde-i fāḫire-i Selānik ki ġavṭa-engīz-i mülūk ü memālīkdür, meşhūd-ı naẓar-ı iʿtibārı olup mā-beyni bir merḥale mesāfe olmağın gāh u bī-gāh nüzhet-serāların menzilgāh ve mıṣṭaba-i ġarīb-nüvāzını penāh[5] itdükçe ḫoş-ṭabʿāne güşeleri muvāfıḳ-ı ḫāṭır-ḫᵛāh vāḳiʿ olup maḥbūbe-i ṣaʿbu'l-menāl-i manṣıbını der-āġūş itmek ārzūsı ile dīk-i dimāġ-ı ḫām-sevdāsı pür-ḫurūş olduḳda[6];

Beyt پیرانه سرم عشق جوانی بسر افتاد
آن راز که در دل بنهفتم بدر افتاد [7]

zemzemesi ile āheng-i ṭarīḳ-ı mevleviyyet ve rāh-ı taḥṣīle kefş ü ʿaṣā-yı āhenīn-i himmetle vażʿ-ı ḳadem-i ʿazīmet itmiş idi. Evvelā ʿulemā-yı ʿaṣrdan bir maḥżar peydā idüp istiḥḳāḳını imżā itdürdükden ṣoñra rikāb-ı hümāyūn-ı Meḥemmed Ḫānī'ye ber-dāşte ḳılup evvel ḥall olınan pāye mānend-i ʿıḳd-ı gevher gerden-i iʿtibārına pīrāye olmaḳ bābında ḫaṭṭ-ı şerīf-i celīlü'l-miḳdār ıṣdār itmiş idi. Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḥubbī Mollāsı oġlı İbrāhīm Çelebi yirine Üsküdār'da vāḳiʿ Meḥemmed Paşa Medresesi'nde dāḫil rütbesine nā'il olmış idi. Ḳabūlde mütereddid olmağın sene-i mezbūre Şevvāl'inde Ṭursun-zāde

---

5 Ve//penāh:- SE
6 207b SE
7 "Yaşımı başımı almışken, gençlik çağı aşkım hatırıma geldi; gönlümde sakladığım o sır ifşa oluverdi." (Bu beyit Hâfız-ı Şirâzî'ye aittir.) 349a E

ʿAbdu'llāh[1] Efendi yirine Edrineḳapusı pāyesine naḳl olındı. Biñ yedi tārīḫinde diyār-ı Engürüs üzere serdār olan vezīr-i cihān-güşā, Ṣadr-ı Aʿẓam İbrāhīm Paşa muḫayyem-i hümāyūn ḳażāsını iḥsān idüp hem-rikāb-ı vezīr-i kām-yāb olmış idi. Biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Belgırad'da iken ʿAbdu'l-mü'min Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye terfīʿ olındı. Biñ ṭoḳuz Rebīʿu'l-evvel'inde serdār-ı ẓafer-kirdār ṭarafından Kemāl Efendi yirine Selānik ḳażāsı tevcīh olınmış idi. Āstāne ṭarafından temkīn olınmayup Kemāl Efendi yirinde ibḳā ve bunlara Dökmeci-zāde dāmādı Aḥmed Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı iʿṭā olındı. Māh-ı Cemādiye'l-ūlā'da ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār itdügin iʿlām eyledükde Yeñişehr ʿArab Sinān Efendi'ye inʿām olındı. Biñ on Muḥarrem'inde vezīr-i aʿẓam ve serdār-ı mükerrem İbrāhīm Paşa fevt olduḳda mülāzemet içün āstāneye gelmiş idi. Biñ on bir Muḥarrem'inde Vaḥyī-zāde yirine altmış aḳçe ile tekrār Ṣaḥn müderrisi oldı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Caʿfer Efendi yirine Edrine'de Sulṭān Selīm Medresesi ile tekrīm olındı. On iki Şaʿbān'ında medreseden fāriġ olup āstāneye geldükde Hidāyet Efendi'ye ʿ ināyet olındı. On üç Ṣafer'inde Vaḥyī-zāde yirine Süleymāniyye'lerüñ birine vāṣıl ve murabbaʿ-nişīn-i mesned-i efāżıl oldı. On beş Rebīʿu'l-evvel'inde Baḥşī Efendi **[356b]** yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymāniyye ile bülend-maḳām olup sene-i mezbūre Şaʿbān'ında Ayāşī yirine ārzū-yı çihil sālesi olan belde-i fāḫire-i[2] Selānik ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olmış idi. On altı Receb'inde ʿazl olınup ʿAlī Çelebi-zāde Efendi s̱āniyen ḥākim-i Selānik oldı. Biñ on sekiz evāḫirinde Hidāyet Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı virildi. Ḳabūl itmeyüp maʿzūlen ḳarār iḫtiyār eyledi. Biñ yigirmi Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṣāliḥ Efendi yirine tekrār Selānik ḳażāsı iḥsān olındı. Yigirmi bir Receb'inde refʿ olınup Aḫī-zāde Maḥmūd Çelebi[3] terfīʿ olındı. Yigirmi iki senesi hilālinde Ḳaraferye ḳażāsı Selānik'den ifrāz olınup bunlara arpalıḳ taʿyīn olındı. Ol ḥāl üzere sübḥa-gerdān-ı eyyām ü leyāl iken biñ yigirmi beş Ramażān'ınuñ on beşinci güni maraż-ı ṭāʿūndan intiḳāl eyledi. Edrineḳapusı ḫāricinde vālidleri cenbinde defn olınup[4] maḥlūl olan arpalıḳ Aḫī-zāde Maḥmūd Çelebi'ye virildi.

1 ʿAbdu'llāh:'Abdu'l-bāḳī SE
2 Belde-i fāḫire-i:- R1, E
3 Efendi SE
4 Defn olınup:medfūndur SE

Merḥūm-ı merḳūm ser-defter-i ẓurefā-yı Rūm, evżāʿ u eṭvārında ṣāḥib-i ṭarz, güftārı nādire ve leṭā'ifi naġz, ṭavrı ġarīb, şekli mehīb, ḥadīdü'l-lisān, ceriyyü'l-cenān, ekābire nisbet bülend-pervāz-ı istiġnā, fuḳarā ile muʿāmelede dervīş ü gedā, nikātı bedīʿ u[1] kelimātı nāzik, küçük ile küçük, büyük ile büyük, ẓarāfetde ʿalem[2], nezāketde müsellem, eski nefsü'l-emrcilerden baba-yı ʿālem idi. Müddet-i ʿömri rūḥ gibi tecerrüd ile güẕār ve mübtelā olan zen-pārelere āzār idüp rāḳımu'l-ḥurūfuñ mażmūn-ı ebyātını tekrār iderdi:

Eşʿār

İy olan mā'il-i ruḫsāre-i zen
Olma ʿiffet evine āteş-zen

Zene meyl itme ziyānı çoḳdur
Ḳarı dünyā gibi ḫayrı yoḳdur

Ol tecerrüdle Mesīḥā-yı zemān
Ḫar gibi çekme yüri bār-ı girān

Alma ṭuz ṭorbasını boynıña sen
Burnıña ṭuzlı ṣular ḳor ġam-ı zen

Dil virüp ʿavrete meftūn olma
Ḳaysveş göz göre mecnūn olma

Ḳaḳma ol bābı kim ola peydā
Nice ʿuryān iderek vāveylā

Olma üftāde-i dām-ı evlād
Ekme bu mezraʿada tuḫm-i fesād

Ve'l-ḥāṣıl şehlevendlükde ʿalem, tāzeler maḥabbetinde pīr-i pīş-ḳadem olup bāb-ı ʿışḳ u cüvānīde ḥikāyātına nihāyet ve mey ü maḥbūba müteʿalliḳ leṭā'ifine ʿadd[3] ü ġāyet yoḳdur.

Ṣūret-i istiftāda *Nefsü'l-emr-nāme*'si ve Kefevī Ḥüseyn Efendi ve Ṭursun-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ve Ġanī-zāde Efendi ḥażretleri[4] ile maḳālāt ü münāẓarātı

---
1 - SE
2 349b E
3 ḥadd SE
4 - SE

ve baʿż-ı ʿulemā-yı ʿaṣr ḥaḳḳında Etrāk lisānı üzere deyişātı vardur. Bā-ḫuṣūṣ rengīn ḳıṭʿaları ve nemekīn hezeliyyātı vardur[1]. Ḫalḳ içinde meşhūr ve cönglerde mesṭūr olmaġın īrādı iḫtiyār olınmadı. Evāḫir-i ʿömrinde ġazel-gūylıġa heves idüp "Niksārī" maḫlaṣı ile baʿż-ı eşʿārı ve rüste-i rişte-i ḳabūl olmış güftārı-ı dürer-bārı var idi. Bu beytler anlardan nümūdārdur:

Şiʿr Cilā vir ḳalbüñe āyīne-i ʿālem-nümā eyle
Nedür āyīne belki maẓhar-ı sırr-ı Ḫudā eyle

Sirişk-i çeşmi naḳd-ā-naḳd idüp bāzār-ı ʿışḳ içre
Metāʿ-ı vaṣl-ıla dünyā degüş beyʿ-i vefā eyle

Hevā-yı medrese tā key mürīd-i cām-ı ṣahbā ol
Ḥarīfān ile nūş-ā-nūş idüp kesb-i ṣafā eyle

Ḳażā-yı āsumān ile keş-ā-keş çāre-sāz olmaz
Ḥużūr itmek dilerseñ sen de teslīm-i rıżā eyle

Erenler ʿarṣa-i ʿışḳı ṣabā ḫālī ḳomazlar de
Varursañ ḳabr-i Mecnūna eger bizden duʿā eyle[2] **[357a]**

[Ve lehu] Vaḳtına ʿārif olan merd-i Ḫudā biz pīrüz
Iżṭırāb eylemezüz dest-ḫoş-ı taḳdīrüz

Gūşımuz sıḳlıḳ u mıḳlıḳ işidür aḥyānā
Kiẕb-i bīhūde olan yāvelere dil-gīrüz

[Ve lehu] İy göñül eyleme her ḫūba naẓar-bāzlıġı
Kīse-i cūdda var sīm ü zerüñ azlıġı

ʿIşḳ-ı dildār ile başı ḫoş iken ʿuşşāḳuñ
Gelüp iy ʿaḳl ḳo ya daġdaġa-endāzlıġı

Ḥarem-i sīneye gel kesb-i ṣafā eyle şehā
Taḫta bindüñ çü bilürsün iy'olur yazlıġı

---

1 - SE
2 Bu beyit SE'de bulunmamaktadır.

Eglenürken o şehüñ çeşmi ḫayāliyle göñül
Sende iy eşk gelüp eyleme ġammāzlıġı[1]

Ḫᵛāb-ı ġaflet nice bir ḳaldıra baş Niksārī
Tā ki ḫayl-ı şuʿarā göre ser-efrāzlıġı

Bu şiʿr-i hezl-gūne kendüye maḫṣūṣ olan leṭā'ifden nümūnedür:

Şiʿr Āh kim n'eyleyelüm rā'ic olup[2] kār-ı ʿateh
Dāġ ider ʿāḳili germiyyet-i bāzār-ı ʿateh

Giydürür başuma bir kirli büyük destārı
Göreyin yıḳıla bu günbed-i devvār-ı ʿateh

Çelebi zümresine dil nice meftūn olmaz
Ādemi öldürür ol ġamze-i ḫūn-ḫᵛār-ı ʿateh

Yildürürler binüp atına ṭarīḳ aṣḥābı[3]
Açılur cumʿa güni ġonce-i gülzār-ı ʿateh

Be meded añа semüz mollelerī baṣdurma
Ḳoḳıdur medreseyi cīfe-i murdār-ı ʿateh

Gözlerinden bilürüz biz göricek maʿtūhı
Dā'imā sürmelidür çeşm-i siyeh-kār-ı ʿateh[4]

Dād-ı ḥaḳdur bu cihān içre ʿateh Niksārī
Degme abdāl olımaz vāḳıf-ı esrār-ı ʿateh

ʿAlī Çelebi: Birāder-i kihterleri ʿAlī Çelebi, Ḳāżī-zāde Efendi'den mülāzım olup otuz aḳçe ile[5] medrese teklīf olınduḳda ḳabūl itmeyüp ṭoḳuz yüz seksan beş tārīḫinde ḥacc-ı şerīfe niyyet ve cānib-i berden ʿazīmet itmiş idi. Bilād-ı

1 208a SE
2 Olur SE
3 Erbābı SE
4 350a E
5 - SE

Şāmiyye'den Anṭaḳıyya'ye vāṣıl olduḳda ol diyār-ı pertev-endāz-ı feyż-i şāmil olan Şeyḫ Aḥmed Efendi eyyām-ı ṭalebde vālid-i mācidleri ile şerīk olmağın maḫdūm-ı merḳūma kemāl-i iḳbāl ve iki sene miḳdārı ifāża-i envā'-ı fażl ü kemāl itmiş idi. Anlar intiḳāl eyledükde edā-yı farīża-i ḥiccetü'l-İslām ve ziyā-ret-i Ravża-i Seyyidü'l-enām *'aleyhi efḍalu's-selām* ḳılup altı ay miḳdārı cāẕibe-i şevḳ-ı ġalib ile diyār-ı Hind'e hicret ve ṭūṭīyān-ı şekkeristān-ı Hind ile üns ü ülfet ḳılmış idi. Ol 'aṣrda pādişāh-ı Hindūstān olan Celāle'd-dīn Ekber, ba'de-hu oğlı Şāh Selīm ḥadden efzūn ta'ẓīm ü tekrīm idüp;

Beyt

ولا عيب فيهم غير أن ضيوفهم
تعاب بنسيان الأحبة والوطن [1]

mażmūnını[2] 'āmme-i 'āleme tefhīm itmişler idi. El-ḥāletü hāẕihi Çonporud diyārını ḫāṣṣ ta'yīn eyleyüp ṣadr-ı dīvān ve āstān-ı 'ālī-şān ve müftī-i feżā'il-'un-vān ma'nālarını cāmi' mollā-yı a'ẓamıdur. Tārīḫ-i nihrīr[3] eṡnāsına gelince ṡer-vet-i vāfire ve ni'met-i mütekāṡire ile mesned-i ṣadāretde ber-ḳarār idügi sey-yāḥān-ı cihān-dīdeden vāṣıl-ı pīşgāh-ı şu'ūr idi. El-ān daḫı intiḳāli meczūm ve ḫātime-i aḥvāli ma'lūm degüldür.

el-Mevlā Meḥemmed (Cerrāḥ-zāde[4])

Maḥrūse-i İstanbul'da bir cerrāḥuñ ḳıṭ'a-i rūḥı ve şifā-yı sīne-i mecrūḥıdur. Muḳtežā-yı 'ulüvv-i himmet ile terk-i ṭarīḳ-ı ṣan'at idüp keşf-i daḳā'iḳ-ı fenn-i cerrāḥīden;

Mıṣrā'

جراحات السنان لها الْتِيام [5]

taḥḳīḳınuñ şerefin iẕ'ān ve ḳırā'at-ı 'ilm-i teşrīḥden müṭāla'a-i şerḥ-i tevżīḥ lüzumın itḳān eyleyüp ṭarīḳ-ı 'ilme 'āzim ve ba'de i'dādi'l-levāzım Çivi-zāde Efendi'den mülāzım olmış idi. Medāris-i 'ilmiyyede 'alā ḥasbi'l-'āde iḥyā-yı

1 "Onların bir kusuru yoktur. Sadece misafirlerinin dostlarını ve vatanlarını unutmaları yönüyle ayıpla-nırlar."
2 Mefhūmını SE
3 Taḥrīr SE
4 Cerrāḥ-zāde:İstanbulī Cerrāḥ-zāde Meḥemmed Efendi SE
5 "Ok yarasının tedavisi vardır."

merāsim-i[1] ifāde iderek ḳırḳ aḳçe ile Üsküdār'da ʿAbdu'llāh Aġa Medresesi'nden maʿzūl iken biñ bir Receb'inde Muṣliḥi'd-dīn yirine **[357b]** Edrine'de Şeyḫī Çelebi müderrisi olmış idi. Biñ beş Cemādiye'l-ūlā'sında Laʿlī Çelebi yirine Sinān Paşa ḫāricine taḥrīk olındı. Biñ yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Köse Maḥmūd Efendi yirine Sinān Paşa Sulṭānī pāyesine terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Laʿlī Çelebi yirine Arżırūm ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ on Muḥarrem'inde ʿazl olınup Ġazālī-zāde Seyyid Meḥemmed Efendi naṣb olındı. On bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ṭırabozınlı Meḥemmed yirine Naḫcivān ḳażāsı taḥtu'ş-şuʿāʿ-ı ḥükm ü imżāsı olmış idi. On iki tārīḫinde Revāfıż müstevlī olmaġın şāh-ı güm-rāh elinde esīr ve mübtelā-yı ḳayd-ı[2] keyd-i ḫaṣm-ı şerīr olmış idi. Bi'l-āḫire ḳażāsında ʿadl ü istiḳāmeti bāʿis̱-i ḥürmet ü riʿāyet olup; الفضل ما شهدت به الاعداء[3] mażmūnı hüveydā oldukdan ṣoñra mecmūʿ-ı müteʿalliḳātı ile bend-i ġamdan āzād ve irsāl-i āstān-ı saʿādet-istinād ile ber-murād ḳılınmış idi. On üç Şevvāl'inde Velī Efendi yirine Şire ḳażāsı ile cebr-i kesr ve mükāfāt-ı āfāt-ı esr olmış idi. On beş Ramażān'ında fāriġ olup manṣıbı Nişāncı ḫıṣmı Şāh Efendi'ye virildi. On yedi[4] Cemādiye'l-ūlā'sında Ṣūfī Meḥemmed Efendi yirine Bosna mevleviyyeti ʿināyet olındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında refʿ olınup yirine Muḥarrem[5] Efendi terfīʿ olındı. Yigirmi bir Şevvāl'inde ḳabūl itmeyen Pīrī Efendi yirine Āmid ḳażāsında neşr-i maḥāmid itmiş idi. Yigirmi üç Ẕi'l-ḳaʿde'sinde manṣıb-ı mezbūr Şeker[6] Efendi'ye bāʿis̱-i teşekkür oldı. Yigirmi beş Ramażān'ında Niksārī merḥūm ile yevm-i vāḥidde riḥlet ve hem-rāhī-i īmānla ʿālem-i āḫirete ʿazīmet eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm ġavvāṣ-ı cevāhir-i ʿulūm, ḥasenü'l-aḫlāḳ, ṭayyibü'l-aʿrāḳ, eyyām-ı tedrīsde ifādeye müdāvim, hengām-ı ḳażāda ḥākim-i ḥāsim ü seyf-i ṣārim, eṭvārı müsellem, melek-ḫiṣāl ādem idi. ʿİlm-i fıḳha etemm intisābı olup *Ḳāżī Ḫān*'ı taġyīr ü tertīb ve mükerrerātdan tehẕīb itmişdür. Baʿżı mecmūʿaları vardur. Ḥüsn-i kitābeti ve taḥrīr-i ṣükūkda mahāreti olmaġın

1 Resm-i SE
2 ḳayd-ı:ḳayd ü zencīr-i SE
3 "Düşmanları bile üstünlüğün ne olduğuna şahit oldular."
4 350b E
5 Meḥemmed SE
6 Şükrü'llāh SE

Sinān Paşa'nuñ vaḳfiyyesini yazup ol muḳābelede medreselerin bunlara şarṭ itmişler idi.

el-Mevlā Ḥüsāme'd-dīn (Cellād-zāde[1])

Ḳaṣaba-i Ebī Eyyūb'de ḳaṣab-pūş-ı vücūd ve "Cellād-zāde" dimekle ma'rūf u ma'hūd olmış idi. Fenn-i siyāsetden bedel 'ulūm-ı 'āliyeyi muḳaddime-i netīce-i riyāset bilüp taḥṣīl-i 'ulūm[2] u edeb ve tekmīl-i fażl ü ireb ḳıldukdan ṣoñra ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳa sülūk ve ḳurṣ-ı i'tibārın sikke-i sulṭānu'l-'ulemā ile meskūk itmiş iken nīm-i rāhdan ṣarf-ı 'inān-ı himmet ve cānib-i zühd ü ṣalāḥa tevcīh-i semend-i 'azīmet eylemiş idi. Nice yıllar Cāmi'-i Ebü'l-fetḥ'de maḥfil-nişīn-i va'ẓ ü teẕkīr ve güher-nis̱ār-ı nevādir-i ḥadīs̱ ü tefsīr olup meclis-i va'ẓ ü naṣīḥati enfās-ı pür-sūzı ile germ-ā-germ ve te's̱īr-i pend-i sūdmendinden āhenīn diller nerm iken üstād-ı fenn-i ḳırā'at ü tecvīd ve ḫoş-elḥān ü ehl-i *Ḳur'ān-ı Mecīd* olmaġın biñ iki tārīḫinde mecnūn-ı destār-keş-i meymūn-küş, ya'nī imām-ı tehī-maġz-ı bī-hüş, meclis-i vücūddan def'-i[3] s̱ıḳlet eyledükde yirine imām-ı sulṭānī ve muḳtedā-yı[4] **[358a]** Murād Ḫān-ı 'Os̱mānī olmış idi. Biñ altı Receb'inde Mubaṣṣır-zāde maḥlūlinden Eyyūb'de Zāl Paşa Medresesi żamīme-i imāmet ve fażīlet-i 'ilmiyyesine ri'āyet olınmış idi. Biñ on Cemādiye'l-ūlā'sında ba'ż-ı aḥvāl-i şenī'ası merfū'-ı rikāb-ı pādişāhī olduḳda 'azl ü teb'īd ve ḳahr ü teẕlīli te'bīd olınup imāmeti Ḥażret-i Eyyūb Cāmi'i'nde imām olan muḳri'-i benām 'Abdu'l-ḳādir Efendi'ye in'ām olınup medresesi Teẕkireci Aḥmed Efendi'ye tevcīh olındı. Nice yıllar bī-ser ü sāmān, perīşān-ı ḥüzn ü ḥırmān olup biñ yigirmi beş[5] ḥudūdında küşte-i cellād-ı dehr-i bī-emān oldı.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i 'ilmiyye ile meşhūr, vā'iẓ-i muntaẓamu'l-kelām, esbāb-ı ḳabūli temām idi. Sebeb-i 'azli olan ḳıṣṣa-i ġarībe budur ki bir gün Eyyūb'de olan bāġçesinde meclis-i üns ü ṣoḥbet-i zen tertīb eyleyüp muḍḥik ü meze ve me'ak ü pūze maḳūlesi 'Araboġlı nāmına bir şaḫṣı da'vete ḫidmetkār gönderdükde ol ebleh-i sāde-dil 'Arab-zāde ta'bīrinden ġāfil olup ol tārīḫde

1 Cellād-zāde Eyyūbī SE
2 'ilm SE
3 - E
4 208b SE
5 - E

Eyyūb ḳāżīsi olan ʿArab-zāde ʿAbdu'r-ra'ūf Efendi'yi daʿvet ider. Anlar daḫı bī-tekellüfāne tekerrüm eyleyüp teşrīf-i ḳudūm erzānī ḳıldukda imām efendiyi ḳandīl-i cāma ḳarşu miḥrāb-ı ebrū-yı cānāna müteveccih ve gülzār-ı cemāl-i yārda mütenezzih[1];

Mıṣrāʿ Ḳaşuñ meyli yüzini ḳıbleden döndürdi miḥrābuñ

mıṣrāʿı ʿunvān-ı ṣaḥīfe-i aḥvāl ve bāb-ı tevbe vü inābet derīçe-i miḥrāb gibi mesdūd olup terdīd-i[2] lā-şarḳıyye ve lā-ġarbiyye ḳıble-nümā-yı iḳbāl olmış bulurlar. Egerçi muḳteżā-yı kerem üzere ʿayb-pūşlıḳ idüp anlar ṭarafından bu sırr-ı ser-beste āşikār olmaz ammā Cellād-zāde tünd-ḫūlıḳ idüp ol ḫidmet-kāra dā'imā cefā ve cerīme-i ḥamāḳatine cezā üzere olup cānından bīzār ider. Bir gün eṭıbbā-yı Yehūd'dan birine ḫāliṣ gül-fūşūn almaġa gönderdükde imām efendinüñ Yehūdī'ye ʿaraḳ-ı ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣ recāsına gönderdügi nāme-i iḫlāṣı ve şīşe-i ʿaraḳ-ı ḫāṣṣı ol ʿaṣrda ḳā'im-maḳām-ı ṣadr-ı aʿẓam olan Ḫalīl Paşa'ya ʿarż ider. Paşa-yı kerīm daḫı ʿaybını iẓhār itmemek murād eyleyüp ḫidmetkā-ra iʿtimād itmemek ṣūretin gösterür ve Cellād-zāde'yi tenhāca daʿvet eyleyüp pend ü naṣīḥat ider. Bu defʿa ḫidmetkāra ġażabı ṣad çendān ve nefs-i sebʿīsi gürāz-ı tīr-ḫūrde gibi tīz-dendān olup ḫidmetkār-ı derdmendi tīġ-ı ser-tīz ile çāk çāk ve eşedd-i ʿuḳūbetle helāk idüp;

Beyt Müjeñ kan dökmegi ol ġamze-i cellāddan görmiş
Zihī ḫūnī ki merdüm-küşligi üstāddan görmiş

manṭūḳı üzere istiʿdād-ı māder-zādını iẓhār ve cellād oġlı cellād olduġını āşikār itmiş idi. Meyyitini deryāya pertāb idüp lāzıme-i **[358b]** ḥazm ü iḫtiyārı edā itdüm iʿtiḳādında iken ol küşte-i şemşīr-i cevr ü āṣām;

Beyt Teslīmdür ġarīḳ-ı ġama görinen hemān
Elbette bir kenāra atar vara vara mevc

1 Mütenezzih bulurlar E
2 351a E

mefhūmına muvāfıḳ devr-i[1] ʿaḳabāt-ı eyyām iderek Eyyūb İskelesi'ne geldükde cemʿ-i keṡīr bu ḥāle vāḳıf olup şöhre-i mecālis ü maḥāfil ve mesāmiʿ-i ʿaliyye-i ṣudūra vāṣıl olduḳda cezāsını bulmış ve maṭrūd-ı ebedī olmış idi. نعوذ بالله تعالى من الحور بعد الكور [2]

el-Mevlā Sinān (Ṭālib Ḫışmı)

Ḳaramanīdür. ʿİvaż Efendi tevābiʿinden Ṭālib Efendi'ye ḫᵛīşāvend olmaġla "Ṭālib Ḫışmı" dimekle şöhre-bend olmış idi. Mādde-i iştihārı olan Mollā Ṭālib, ʿİvaż Efendi maḫdūmınuñ muʿallimi ve cenāb-ı mevlevīnüñ muṣāḥib ü münādimi olmış iken kendülerden mülāzemet müyesser olmayup Munuḳ ʿAlī Efendi'nüñ iʿādesinden ol rütbeyi[3] ḥā'iz ve āḫir-i ʿömrinde yigirmi aḳçe medreseye fā'iz olup ṣılasında fevt olmış idi. Ṣāḥibü't-terceme ṭālib-i ʿilm ü ʿirfān ve cālib-i[4] cins-i fāḫir-i dāniş ü iẕʿān olmaġla mühimm-i ehemm-i meṣāliḥ ve meziyyet-i ferʿ-i ʿale'l-aṣla miṡāl olmaġa ṣāliḥ olmaġın Ḳızıl Mollā Efendi'den mülāzım ve tehyi'e-sāz-ı levāzım olup ḳaṭʿ-ı merātib ve neyl-i meṭālib iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Mollā Şeref maḥlūlinden Yeñi İbrāhīm Paşa'da tecdīd-i resm-i ifāde itmiş idi. On üç Ramażān'ında Ḳırbac ʿOṡmān Efendi yirine Yıldırım Ḫān pāyesine naḳl olındı. On beş Şaʿbān'ında Muḥteşem Rıḍvān Efendi[5] yirine Ḳızılmuṣluḳ Medresesi'ne taḥrīk olındı. On yedi Cemāẕiye'l-ūlā'sında Ḥelvācı-zāde yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'ne terfīʿ olınmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Sinān-zāde[6] yirine Ṣaḥn'a geldi. On sekiz Ṣafer'inde Teẕkireci Aḥmed Efendi maḥlūlinden Maġnisa Murādiyyesi iḥsān olındı. Yigirmi iki Ramażān'ında Kec-dehān ʿAbdu'llāh Efendi yirine İzmir ḳażāsında cāy-gīr olmış idi. Yigirmi dört Muḥarrem'inde ʿazl olınup Meḥemmed Ṣādıḳ cā-nişīn-i ḥükūmeti oldı. Yigirmi beş Ẕi'l-ḳaʿde'sinde İstanbul'da fevt oldı.

Mevlānā-yı merḳūm müşārik-i[7] erbāb-ı fühūm, ṣalāḥı ʿilmine ġālib, ḳażāsında nām-ı nīgū taḥṣīline ṭālib idi.

1 Dört SE
2 "Zirveye çıktıktan sonra inmekten, alçalmaktan (varlıktan yokluğa düşmekten) yüce Allah'a sığınırız."
3 Mertebeyi SE
4 ṭālib-i SE
5 - R1
6 Sinān-zāde:Sinān Efendi-zāde SE
7 351b E

el-Mevlā Muṣṭafā (Ḫunkār İmāmı[1])

Vilāyet-i Rūm'da "Ḫurpişte" nām şehr-i meşhūrda mānend-i ḫūr püşte-i vücūdda cilveger ve ṣaḥīfe-i şühūdda żiyā-güster olmış idi. Çerāġ-ı sa'y ü ictihādı īḳād ve intiḳād-ı naḳd-i sürre-i feżā'ile i'māl-i ẕihn-i naḳḳād ü ṭab'-ı vaḳḳād eyleyüp dāḫil-i dā'ire-i erbāb-ı isti'dād olduḳda Kātib-zāde Zeynī Efendi'den iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı medārisde müdāreseye himmet itmiş idi. Ba'dehu ṭab'ına zühd ü ṣalāḥ ġālib **[359a]** ve ḳullāb-ı maḥabbet-i İlāhiyye ṭarīḳ-ı ḥaḳḳa cāẕib olmaġın ba'ż-ı meşā'iḫ-ı Naḳş-bendiyye'den ıṣlāḥ-ı nefs-i redī'e ve taḥṣīl-i sa'ādet-i sermediyye hevāsına;

Beyt 'Ayn-ı ẕillet mi degül devlet-i dünyā didügüñ
Ḳatı alçaḳ görinür oldı eñ a'lā didügüñ[2]

mażmūnı üzere na'l-i köhne-edīm-i dünyāya püşt-i pā urup bir zemān Burūsa'da mütevekkilen 'ala'llāhi te'ālā iḳāmet, ba'dehu Gemlik'de iḫtiyār-ı ḫitābet ü imāmet eyleyüp biñ on ḥudūdında Cerrāḥ Meḥemmed Paşa İstanbul'da cāmi'-i şerīf binā eyledükde bülbül-i ḫoş-naġme-i miḥrāb ü minber ve ṭūṭī-i şekkerīn-lehçe-i maḥfil-i feyż-güster olmaġla ṣīt-i iştihārı ṭanīn-endāz-ı muḳa''ar-ı ḳubbe-i eflāk ve ṭanṭana-i ṣenā-yı cemīli ġulġul-efgen-i mecāmi'-i ḫāk olup biñ on beş ḥudūdında imām-ı sulṭānī 'Abdu'l-ḳādir Efendi çār tekbīr-i fenā ile taḥrīme-bend-i beḳā olduḳda bunlar ol ḫidmet-i 'aliyyeye ḳıyām idüp nice yıllar muḳtedā-yı imāmü'l-vaḳt-i benām ve imāme-i sübḥa-i[3] ṣufūf-ı gevherīn-niẓām olmış idi. Yigirmi dört Receb'inde Anaṭolı ṣadāreti pāyesi ile manẓūme-i aḥvāli ḳarīn-i intiẓām olup ol eṡnāda şeyḫü'l-islām olan[4] Es'ad Efendi ḥażretlerinüñ iki yüz elli aḳçe vaẓīfe-i teḳā'üdleri bunlara 'ināyet ve 'ilāve-i cihet-i imāmet ḳılındı. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde ṣaff-ı ṣınf-ı 'ulemāyı iḫlāl ve ḫaṭīb-i muṣallā gibi minber-i 'illiyyīne iḳbāl eyledi. Yirine Evliyā Meḥemmed Efendi imām olup nā'il-i āmāl oldı.

---

1 Ḫunkār İmāmı:İmām-ı Sulṭānī Ḫurpişteli Muṣṭafā Efendi SE
2 209a SE
3 - SE
4 Şeyḫü'l//olan:- SE

Merḥūm-ı merḳūm āşinā-yı lücec-i ʿulūm, her fenle serükārı, miyāne inşā ve sādece eşʿārı var idi. Sulṭān Aḥmed Ḫān ḥażretlerinüñ nām-ı hümāyūnlarına ḳaṣā'id-i ṭurfe-nikātı ve tevārīḫ ü mevāʿiẓe müteʿalliḳ müzehheb ü mecdūl te'līfatı vardur. Be-heme-ḥāl luṭf-ı ṭabʿdan ḫālī olmayup maḥbūb u dūstlıḳdan ḥiṣṣesi var idi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Celeb[1] Muṣliḥi'd-dīn Efendi)

Diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūmdan divşirilüp mānend-i lāle-i Nuʿmānī külāh-ı sürḫle dāḫil-i ḥarem-serāy-ı sulṭānī olan ġılmān-ı ḫāṣṣadan iken nāfe mis̱āl taḥṣīl-i sermāye-i ʿilm ü kemāl eyleyüp ṭaşra çıḳduḳda ems̱āli lāle gibi sürḫ ü zer ve bayraḳlar ile cilve-sāz olduḳca bunlar ġonce-ṣıfat ḳoynında cüz'dānla tenhā-nişīn-i çemen-i ṣuffe-i gülşen-i rāz[2] olurdı. Bi'l-āḫire ṭarīḳ-ı ʿilme ʿāzim ve Şeyḫü'l-İslām Zekeriyyā Efendi ḥażretlerinden[3] mülāzım olup aḫẕ-ı medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḳırḳdan munfaṣıl iken biñ altı Şaʿbān'ında Şerīf Efendi yirine Zekeriyyā Efendi Medresesi ʿināyet olındı. On üç Şaʿbān'ında Ebūbekr Efendi maḥlūlinden Sinān Paşa Sulṭānī pāyesine sāye, on beş Ṣafer'inde Laṭīf-zāde yirine Ḳalender-ḫāne Medresesi'ne pīrāye ṣalup on yedi Muḥarrem'inde Ḫᵛāce-zāde Ṣāliḥ Efendi[4] yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. On sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde **[359b]** Mollā ʿAlī Efendi[5] yirine Şeh-zāde müderrisi oldılar. Yigirmi bir Ramażān'ında yine anlar yirine[6] Süleymāniyye'den birine vāṣıl olmış idi. Yigirmi dört Rebīʿu'l-evvel'inde Ḥüsām Efendi yirine Ḥaleb ḳażāsı ile maẓhar-ı ikrām, Rebīʿu'l-āḫir'de Şeyḫ-zāde Aḥmed Efendi'den ṣoñra mücāveret niyyetine kemāl-i şevḳ u ġarām ʿarż eyledügi Beled-i Ḥarām ḥükūmeti ile maḳżiyyu'l-merām oldı. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde ḫaber-i vefātı vārid olup yirine Selānik'den Ḳudsī Efendi naḳl olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥ ile meşhūr, dervīş-nihād, pāk-iʿtiḳād, merd-i ṣāliḥ-i ṣāfī-fu'ād idi. Mekke-i Mükerreme[7] ḳāżīsi olduḳda diyār-ı

1 Celeb Muṣliḥi'd-dīn:Rūmī Muṣṭafā SE
2 Gülşen-i rāz:iʿzāz E
3 Efendi ḥażretlerinden:Efendi'den SE
4 Ḫᵛāce//Efendi:Ṣāliḥ Çelebi R1; Efendi:Çelebi SE
5 - SE
6 352a E
7 Mekke-i Mükerreme:Mekke R1, E

Rūm'dan ḳaṭ'-ı 'alāḳa eyleyüp bi'l-āḫire ol diyārda mücāvir-i ḫāk, muḳaddes-i pāk olmış idi.

Ās̱ār-ı 'ilmiyyesinden *Eşbāh ü Neẓā'ir-i Fıḳhiyye*'yi şerḥ idüp *el-Ġāzāt*'ını ḥall ve īcāzlarında taḥḳīḳ-ı maḥall itmişdür.

el-Mevlā Ḥüseyn (Ḳara Mu'īd)

Vardar Yeñicesi'nden bedīd ve Ḳınalı-zāde Ḥasan Efendi'ye mu'īd olup mülāzemetle vāṣıl-ı kām ve "Ḳara Mu'īd" laḳabı ile meşhūr-ı enām olmış idi. Ṭarīḳ-ı 'ilme ḳaṭ'-ı nişīb ü firāz iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on bir Ṣafer'inde Bālī Efendi yirine Beşikṭaş'da Sinān Paşa Medresesi virilüp ḳabūl itmemiş idi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Tāce'd-dīn Efendi yirine Ḳāsımpaşa Medresesi tevcīh olındı. On üç Cemādiye'l-āḫire'sinde selefi Baba Tāc yirine Üçşerefeli'ye gönderüldükde gitmeyüp 'azl iḫtiyār eyledi. On dört Rebī'u'l-evvel'inde Zekeriyyā-zāde yirine Ẕāl Paşa ḫārici teklīf olındukda maḳbūl-i ṭab'-ı istiġnā-pesendi olmayup mażmūn-ı beyt-i bī-mis̱āl ḥasb-ı ḥāl vāḳi' olmış idi:

Beyt Ẕāt ü zemānla çün manṣıb ki ola yolı
Redd iden anı eyler iẓhār nā-ḳabūli.

On sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Bülbül-zāde Efendi yirine Ḳalender-ḫāne pāyesine vāṣıl olmış idi. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Ṣadre'd-dīn-zāde yirine Ṣaḥn'a geldi. Yigirmi üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Çavuş-zāde Efendi yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne terfī' olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup manṣıbı[1] Ṭoḳuz-zāde Şeyḫī Çelebi'ye virilmiş idi. Şehr-i Ẕi'l-ḥicce'de[2] Yaluñ-zāde yirine Selīmiyye-i Edrine 'ināyet olındı. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ḥaleb pāyesi ile vaẓīfe-i teḳā'üd iḥsān olınup Medrese-i Selīmiyye Serçe Mu'īd Efendi'ye virildi. Yigirmi beş tārīḫinde şemşīr-i ecel dünyā ile keşmekeş-i ḫuṣūmetlerine fayṣal virdi.

Merḥūm-ı merḳūm bām-ı inzivā vü ḫumūlde būm, nefsine 'ā'id umūrda

1 Medresesi SE
2 Şehr//ḥiccede:Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde SE

mu'ānid ü ziyānkār, ġayra nisbet mülā'im ü kem-āzār idi. *Bāḳī Efendi Dīvānı*'n yazup vech-i ma'āş ve ḫamīr-i māye-i inti'āş itmiş idi. Her nüsḫası ṣaḥīḥ ü mükemmel ve istinsāḫ idenlere düstūrü'l-'ameldür.

el-Mevlā 'Abdu'llāh (Ḳızılca Ḫayre'd-dīnoġlı[1])

Vilāyet-i Anaṭolı'da "Berġama" nām ḳaṣabadan ẓuhūr idüp "Ḳızılca **[360a]** Ḫayre'd-dīnoġlı" dimekle meşhūr olmış idi. Pederi ṭarīḳ-ı 'ilmden fāriġ olmış bir merd-i 'ālim ü ṣāliḥ ve pīr-i sa'ādetmend-i müfliḥ idi. Ṭoḳuz yüz altmış ḥudūdında vāṣıl-ı ser-ḥadd-i vücūd ve ser-nihāde-i pīşgāh-ı 'ālem-penāh-ı şühūd olup sinn-i temyīze vāṣıl olduḳda ibrīz-i ṭab'-ı bedā'i'-engīzini ḳāl ve taḥṣīl-i cevher-i feżā'il içün ḥall-i eşkāl-i ḳīl ü ḳāle iştiġāl idüp her fende fā'iḳ, ri'āyete lā'iḳ dānişmend-i bī-mānend olduḳda ḫ̌āce-i Sulṭān Selīm-i ḥalīm 'Aṭā'u'llāh Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle behremend olmış idi. Ba'żı medārise müderris ve bünyān-ı ifādeyi mü'essis olup ḳırḳ aḳçe ile[2] Burūsa'da Ḳadrī Efendi Medresesi'nden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan bir Ṣafer'inde[3] Aġzıḳara yirine Ḫayre'd-dīn Paşa müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Şevvāl'inde Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine Ḳalender-ḫāne pāyesine terfī' olındı. Elf-i kāmil Şevvāl'inde Ayāşī Muṣṭafā Efendi yirine Anḳara fetvāsına naḳl olındı. Biñ üç Muḥarrem'inde 'azl olınup yirine Sefer Efendi oġlı[4] Yaḥyā Çelebi naṣb olındı. Biñ altı Ṣafer'inde Muḥarrem Efendi maḥlūlinden Anḳara fetvāsına i'āde olındı. Biñ on Ramażān'ında ma'zūl olup yirine Tāce'd-dīn Efendi müderris ve müftī oldı. On bir Şa'bān'ında Meḥemmed Ṣādıḳ yirine altmış aḳçe ile Ṣaḥn Medresesi virildi. Selḫ-i Ramażān'da 'Arab Sinān Efendi yirine Maġnisa ḳażāsı iḥsān olındı[5]. On üç Rebī'u'l-evvel'inde ref' olınup yirine 'Iydī Efendi terfī' olındı[6]. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Tāce'd-dīn yirine ṣāliṣen Anḳara fetvāsı müyesser oldı. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında arpalıḳ ṭarīḳı ile ol ḥavālīde manṣıb-ı ḳażā virilüp selefi Tāce'd-dīn i'āde olındı. Biñ yigirmi Ṣafer'inde ḳa-

---

1 Ḫayre'd-dīnoġlı 'Abdu'llāh Efendi SE
2 209b SE
3 352b E
4 Sefer Efendioġlı:Sefer-zāde SE
5 İḥsān olındı:virildi SE
6 - SE

būl itmeyen Köse Sinān yirine Ḳonya ḳażāsı tevcīh olındı[1]. Biñ yigirmi bir Ṣafer'inde Emru'llāh Efendi maḥlūlinden Mar'aş ḳażāsına naḳl olınmış idi. Ḳabūl itmeyüp āstāneye geldükde sene-i mezbūre Şevvāl'inde Hābīl Efendi yirine Belġırad ḳażāsı ile ber-murād oldı. Yigirmi üç tārīḫinde ma'zūl olup selefi i'āde olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde eşrāf-ı ḳużātdan Emīr Efendi yirine Anḳara ḳażāsı müyesser oldı. Ba'dehu selefine muḳarrer ḳılınup teḳā'üd ṭarīḳı ile bir manṣıb tevcīh olındı. Biñ yigirmi altı Muḥarrem'inüñ altıncı güni İstanbul'da tevdī'-i 'ālem-i fānī ve şeb-be-ḫayr-ı rūz-ı[2] zindegānī itdiler.

Merḥūm-ı merḳūm deryā-yı güher-rīz-i 'ulūm, her fende mümtāz, her vādīde ser-efrāz, ṣāf-dil ü pāk-nijād, hoş-ṭab' u dervīş-nihād, laṭīf ü naẓīf, ẕāt-ı 'azīz ü vücūd-ı şerīf idi. Fażīletine göre menāṣıb-ı refī'adan behremend olmamaġla ẕātı miḳdārı nāmı bülend olmamış idi.

Biñ yigirmi üç tārīḫinde bu faḳīr Rusçuḳ ḳāżīsi iken ṣāḥibü't-terceme Belġırad'dan Ṭuna ile ḳaṣaba-i mezbūreye gelüp żayf-ı mükerremimüz olmış idi. El-ḥaḳḳ deryā-yı fesīḥü'l-ercā-yı 'ulūm ve kān-ı gevher-i manṭūḳ u mefhūm, 'ilm-i taṣavvufuñ daḳā'iḳ u ġavāmıżına vāḳıf, sālik-i āgāh ü merd-i 'ārif, 'ulūm-ı 'āliyede 'alem, mesā'il-i ḥikmetde ḥakem, riyāżiyyātda daḳā'iḳ-ı efkārı ġayr-ı münfehime, fenn-i celīl-i kelāmda ṣāḥib-i kelime idi. Bi-ḥamdi'llāhi te'ālā ḫidmet-i 'aliyyeleri ile müşerref ve gūş-ı hūş ḳurṭu'l-cevāhir-i nevādirleri ile müşennef olmaḳ **[360b]** müyesser olup kelimāt-ı dürer-bārlarından iltiḳāṭ olınan a'lāḳ-ı esrār-ı 'aliyye el-ān gūşvār-ı misma'a-i cānum ve ta'vīẕ-i külāh-ı ibtihāc ü bāzū-bend-i yemīn-i 'irfānumdur. Ḳabūl-i manṣıb-ı ḳażāya rūḥ-ı pāk-i Şāri'-i A'ẓam *ṣalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem* ṭaraf-ı şerīflerinden maẓhar-ı icāzet-i 'aliyye olduḳların beyān buyurmışlar idi.

Ḳaṣīde-i Münferice'ye Türkī şerḥleri var imiş. Bu faḳīre yād-gār içün nüsḫasını iḥsān eyleyüp tevdī'-künān revān oldılar. Eş'ār-ı şerīfeleri *Teẕkiretü'ş-şu'arā*'da mesṭūr ve zebān-zed-i cumhūrdur. Bu beyt-i meşhūr feyż-i ser-çeşme-i ṭab'-ı pür-nūrlarıdur:

---

1 Biñ//olındı:- E

2 - SE

Beyt Mey ü maḥbūbı imiş ẕevḳı behiştüñ de hemān
Ḫaber alduḳ o ṭarafdan bize ādem geldi

el-Mevlā Meḥemmed bin Süleymān bin Meḥemmed el-Gīlānī (Ḥakīmī Efendi[1]) {Ḥakīmī}

Vilāyet-i Gīlān'da belde-i Lāhicān'dan ẓuhūr ve Mollā Lārī'den iktisāb-ı fażl-ı mevfūr idüp anlar taḳrībi ile sulṭān-ı Hindūstān olan Hümāyūn Pādişāh dergāhına intisāb ve rūy-māl-i muḫayyem-i hümāyūn-ı[2] gerdūn-cenāb itmiş idi. Sulṭān Selīm-i S̱ānī ʿaṣrında diyār-ı Rūm'a ḳudūm eyleyüp Sulṭān Murād Ḫān-ı S̱ālis̱ ḥażretlerinüñ şeh-zādelikleri ḥālinde muʿallimleri olan İbrāhīm Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olmış idi. Ol es̱nāda maḳbūl-i pādişāh-ı cihān-baḫşā olan Beglerbegi Meḥemmed Paşa'ya muʿallim olup iḥrāz-ı merātib-i ʿilmiyye iderek ṭoḳuz yüz ṭoḳsan bir tārīḫinde ḳırḳ aḳçe ile Cānbāziyye müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan yedi tārīḫinde Vezīr-i Aʿẓam ʿOs̱mān Paşa'nuñ vaṣıyyeti mūcibince[3] medrese-i cedīdesi[4] temām olduḳda evvelā bunlara inʿām olındı. Elf-i kāmil Muḥarrem'inde Fāṭıma Sulṭān maʿdūmesine naḳl olınup medresesi Aḫī-zāde[5] Hüseyn Efendi ḥażretlerine tevcīh olındı. Medrese-i mezbūreyi ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār eyledi. Biñ beş Şevvāl'inde Niksārī-zāde[6] yirine Üsküdār'da Meḥemmed Paşa pāyesine terfīʿ olındı. Biñ yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Çalıḳ-zāde yirine Ḳayṣeriyye ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde Nişāncı ḫışmı Şāh Çelebi yirine Ṭrablus-ı Şām[7] ḳażāsına naḳl olınmış idi. Biñ on Ṣafer'inde ʿazl olınup selefi iʿāde olındı. On bir Şaʿbān'ında Ṣūfī Meḥemmed Efendi yirine s̱āniyen[8] Ḳayṣeriyye ḳażāsı müyesser oldı. On iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde maʿzūl olup Ġınāyī Efendi naṣb olındı. On dört Şaʿbān'ında Muṣlī Çelebi yirine s̱ālis̱en Ḳayṣeriye ḳāżīsi oldı. On yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde munfaṣıl olup yirine Baba-zāde Dāmādı vāṣıl oldı. Baʿdehu s̱āniyen Ṭrablus-ı Şām

1 Ḥakīmī Efendi:Meḥemmed Efendi el-Gīlānī el-Muḫalleṣ bi-Ḥakīmī SE
2 353a E
3 Üzere SE
4 Celīleleri SE
5 Aḫī-zāde:- SE
6 - R1
7 Ṭırablus-ı Şām:Ṭırablus R1, E
8 Bu kelime SE'de "oldı" kelimesinden önce gelmektedir.

ḥükūmeti ile bekām olup on ṭoḳuz Muḥarrem'inde ma'zūl ve yirine Muḥarrem Çelebi mevṣūl oldı. Biñ yigirmi Muḥarrem'inde rābi'an Ḳayṣeriyye'ye ḳāżī olup yigirmi bir Ẕi'l-ḥicce'sinde 'azl olınmış idi. Ol es̱nālarda Vezīr-i A'ẓam Ḫalīl Paşa ḳapudan olmağla ṭonanmaya getürüp ordu ḳażāsı[1] ḥükmin virmiş idi. Biñ yigirmi altı Muḥarrem'inüñ evāḫirinde İstanbul'da fevt oldı.

Mevlānā-yı mezbūr "Ḥakīmī" maḫlaṣı ile meşhūr, Türkī ve Fārisī şi'r ü inşāya ḳādir, üslūb-ı kitābetde māhir, tekellüf[2] ü taṣallüfden[3] 'ārī, ḫiżāb-ı ḥınnā şi'ārı, pīr-i dervīş **[361a]** -nihād, Müslim-i[4] pāk-i'tiḳād idi.

el-Mevlā Sa'īd (Ḳara Sa'īd[5])

Ġulām-ı Hindīdür. 'Ulemā-yı 'Acem'den Mollā 'İmād'uñ bende-i ḥalḳa-be-gūş-ı ḫidmeti ve lūle-i çeşme-i nūş gibi güş-mālīde-i dest-i terbiyeti olup mebānī-i 'ulūmı 'alā vechi'l-itḳān ta'līm ve daḳā'iḳ-ı 'ilmiyyeyi kemā-yenbaġī tefhīm itdükden ṣoñra mollā-yı merḳūm Baġdād ve Diyārbekr ve Arżırūm eyāletlerinde iken Meḥemmed Paşa oġlı Ḥasan Paşa'ya mu'allim olmaġın bunlar daḫı ehālī-i Rūm'la[6] iḫtilāṭ itmiş idi. Mollāsı intiḳālinden ṣoñra āheng-i dārü'l-mülk-i Rūm ve medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳudūm eyleyüp Ḫ͗ āce-zāde Meḥemmed Efendi ḥażretlerinden kesb-i şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı medārisde müẕākere-i 'ilmiyyeden tefrīġ-i ẕimmet eyleyüp ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Meḥemmed Zemān yirine Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi iḥsān olındı. Biñ yigirmi Receb'inde selefi yirine[7] Ḥaydar Paşa'ya, yigirmi iki Ramażān'ında[8] Seyfī-zāde 'Abdu'r-raḥmān Çelebi yirine Maḥmūd Paşa'ya pey-ender-pey taḥrīk olınup yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Maḥmūd-zāde yirine Şāh Sulṭān pāyesine vāṣıl, yigirmi dört Ẕi'l-ḳa'de'sinde Bahā'e'd-dīn-zāde Bekri yirine Ḫānḳāh Medresesi'ne nā'il olmış idi. Yigirmi altı Rebī'u'l-āḫir'inde ders ü devri encām ve defter-i 'ömri feẕlek-i ḫitām buldı. Medrese-i maḥlūle[9] Ḥācī Meḥemmed-zāde'ye in'ām olındı.

---

1 ḳāżīsi SE
2 Teklīf R1, E
3 210a SE
4 - R1, E
5 Ḳara Sa'īd:Sa'īd Efendi el-Hindī SE
6 ehālī-i Rūm'la:ervāmla E
7 SE'de "selefi yirine" ifadesi "Ḥaydar Paşa'ya" ifadesinden sonra gelmektedir.
8 Receb'inde SE
9 Maḥlūle SE

Mevlānā-yı merḳūm ḥarīṣ-i deryā-keşān-ı ʿulūm, ʿālim ü fāżıl, kāmil ü şāmil idi[1].

Beyt Dili çalar daḫı bir Hindī iken tīġ-ı ser-tīzi
Neden çaḳ böyle maḳbūl olmaḳ ol dil-dār yanında

mażmūnı üzere Mollā ʿİmād'uñ tilmīẕ-i ḫāṣṣ-ı manẓūrı ve maẓhar-ı[2] feyż-i fażl-ı mevfūrı idi. Ṣalāḥ-ı ḥāl ve ifāde vü iştiġāl üzere müddet-i ḥayātı encāma yitirüp maraż-ı ṭāʿūndan intiḳāl eyledi. عاش سعيدا ومات شهيدا[3]

el-Mevlā İsmāʿīl (Amāsıyyeli[4] İsmāʿīl Efendi)

Belde-i Amāsıyye'den ḳarīn-i neşv ü nemā ve sebzezār-ı nezāhetde cilve-nümā olup taḥṣīl-i sermāye-i ʿilm ü ʿirfān ve tekmīl-i cins-i rā'ic-i dāniş ü iẕʿān itdükden ṣoñra bendergāh-ı maʿārif-i seniyye olan belde-i Ḳosṭanṭıniyye'de ḥaṭṭ-ı riḥāl ve ʿarż-ı kālā-yı fażl ü kemāl idüp Maẓlūm Melek'den mülāzemetle bekām ve merāḳī-i menāṣıbda kām-şümār-ı ʿizz ü iḥtişām olmış idi. Ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl iken biñ dört Şaʿbān'ında[5] Yavuz Efendi yirine Ḳāsımpaşa Medresesi tevcīh olındı. Biñ sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında Baḥşī Efendi yirine Yeñi ʿAlī Paşa'ya taḥrīk olındı. Biñ toḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Köse Maḥmūd yirine Cerrāḥ Paşa[6] Sulṭānı Gevher Ḫān Sulṭān pāyesi virilmiş iken ṣāḥibetü'l-ḫayr Şibr Efendi'yi iḫtiyār idüp bunlar ṣıfru'l-yed ḳaldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Hidāyet Efendi yirine Üsküdār'da Meḥemmed Paşa pāyesi ʿināyet olındı. Biñ on Rebīʿu'l-āḫir'inde Şerīf-i Şirvānī yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesine taḥrīk olındı. **[361b]** On iki Cemādiye'l-ūlā'sında Ḥasan Efendi ḥażretleri[7] yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿAṭūfī Efendi[8] yirine Diyārbekr mevleviyyeti revā görüldi. On dört Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup manṣıb-ı mezbūr Şunʿī Efendi'ye teklīf olındı. Anlar ḳabūl itmeyüp serdār-ı şarḳ Çaġala-zāde ṭarafından ordu-yı hümāyūn ḳāżīsi olan Süleymān Efendi'ye

1 353b E
2 - SE
3 "Mutlu (bir şekilde) yaşadı, şehit olarak öldü."
4 Amāsıyyelı:- R1, E
5 Ramażānında SE
6 - R1, E
7 - SE
8 - R1, E

virildi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinüñ evāḫirinde[1] 'Abdu'l-mü'min Efendi yirine Baġdād-ı dārü's-selām ḥükūmeti tefvīż olındı. On yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde ref' olınup Ḳaragülmez Efendi terfī' olındı. Biñ yigirmi Rebī'u'l-āḫir'inde Müftī-zāde Şeyḫī Efendi yirine Medīne-i Münevvere *dāmet bi'l-envāri müsevvere* ḳażāsı ile teşrīf olındılar. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde 'azl olınup Sinān-zāde Efendi tebcīl olındı. Yigirmi üç Ṣafer'inde Rāzī Efendi yirine Burūsa ḳażāsı müyesser olmış idi. Yigirmi dört Rebī'u'l-āḫir'inde 'azl olınup Mollā 'Alī Efendi mesned-nişīn-i ḥükūmet oldı. Yigirmi altı senesi Şa'bān'ında intiḳāl idüp Keskin Dede Tekyesi'nde defn olındı.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i 'ilmiyye ile meşhūr, eyyām-ı tedrīsde meşġūl-i ifāde, zemān-ı ḥükūmetinde ḥākim-i ḳarār-dāde, vaż' u vaḳārı müsellem, ṣalābeti ve istiḳāmeti meşhūd-i[2] 'ālem idi. Vezīr-i A'ẓam Naṣūḥ Paşa'nuñ evā'il-i ḥālinde mu'allimi olmaġın vezāreti ḥālinde Burūsa'yı iḥsān itmiş idi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Seyfī-zāde Çelebi[3])

Mekke-i Mükerreme ḳāżīsi iken vaḳfe-i 'Arafāt-ı vücūddan revān ve 'āzim-i[4] şerefāt-ı cinān olan Seyfu'llāh Efendi'nüñ maḫdūm-ı ercümendi ve Ma'lūl-zāde Naḳīb Efendi'nüñ duḫter-zāde-i sa'ādetmendidür. İktisāb-ı fażl ü edeb ve feżā'il-i müktesebeyi 'ilāve-i ḫaṣā'il-i neseb ḳılup ḫ˅āce-i pādişāh-ı 'ālem-penāh Sa'de'd-dīn Efendi'den mülāzemetle vāṣıl-ı dil-ḫ˅āh ve mu'allim-i maḳām-ı Aḥmed Ḫānī Muṣṭafā Efendi ile 'aḳd-ı peyvend-i muṣāheret ḳılup nā'il-i sermāye-i 'izz ü cāh olmaġın ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on iki Şa'bān'ında ki cülūs-ı Aḥmed Ḫānī es̱nāsıdur, 'Abdu'l-laṭīf-zāde yirine Yeñi 'Alī Paşa müderrisi olmış idi. Biñ on üç Rebī'u'l-āḫir'inde Eyyūb Medresesi[5] 'Abdu'l-kerīm Efendi'den ṣoñra altmışdan tenzīl olınup pāye-i Ṣaḥn olmaḳ üzere bunlara tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Nevālī-zāde Sa'dī Çelebi[6] yirine Ṣaḥn'a gelüp anlar altmış aḳçe ile Eyyūb müderrisi oldı. On beş Rebī'u'l-evvel'inde Muṣliḥi'd-dīn Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile

1 Ẕi'l-ḥicce'sinüñ evāḫirinde:Ẕi'l-ḥicce'sinde SE
2 Meşhūr-i SE
3 Seyfī//Çelebi:Seyfu'llāh Efendi-zāde Muṣṭafā Efendi SE
4 Ve 'āzim-i SE
5 Müderrisi SE
6 354a E

tekrīm olındı. On altı tārīḫinde Ḫᵛāce Efendi'nüñ ʿimād-ı kāḫ-ı vücūdı zelzele-i hādimü'l-leẕẕāt ile zā'il ve ṭāḳ u revāḳ-ı devleti [1]﴿جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا﴾ mefhūm-ı kerīmine mümās̱il olduḳda[2] bunlaruñ daḫı ḳaṣr-ı devlet-i iżāfīsi fenāya mā'il olup ẓuhūrı ḫalḳa s̱aḳīl gelmekle naẓardan isḳāṭ olınmış idi. Nice zemān ol pāyede pāy-dām-ı ʿanākib-i nisyān ve ḥarekāt-ı serīʿasına cebr içün semend-i ʿazmi keşīde-ʿinān ḳılınup on yedi Muḥarrem'inde ḫilāf-ı merżīsi olan Ḫışım Yaḥyā Efendi[3] yirine Vālide-i Cedīde Medresesi'ne taḥrīk olınduḳda ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār eylemiş idi. Yigirmi bir Receb'inde Şems Efendi-zāde yirine tekrār Sulṭān Selīm Medresesi ʿināyet olındı. Yigirmi dört rebiʿu'l **[362a]** -evvelinde Celeb Muṣliḥi'd-dīn yirine Süleymāniyye'de seccāde-nişīn oldı. Yigirmi beş Ramażān'ında Şaʿrāvī Efendi yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı ʿināyet olınup baʿde eyyām vaẓīfe-i teḳāʿüd ile[4] īs̱ār-ı[5] ʿuzlet ü inzivā itmiş idi. Yigirmi altı Şaʿbān'ında āzāde-i dağdağa-i cihān ve ser-dāde-i riyāż-ı cinān oldı.

Mevlānā-yı merḳūm maḫdūm-ı maʿālī-rüsūm, himmeti ʿālī ve sīnesi āmāl ile mālī idi. Ḳayınatası devletinde mağrūrāne ḥareketi ḳulūbı müteneffir ve ṭıbāʿı mütekeddir ḳılmağın zevāl-i niʿmetine şemātet ve zemān-ı nekbetine ʿarż-ı meserret ḳılduḳların görüp istīlā-yı ġumūm ve hücūm-ı hümūm[6] ile ʿaḳlına iḫtilāl ve mizācına iʿtilāl gelüp bi'l-āḫire ġalebe-i sevdā ile intiḳāl ve neş'e-i āḫiretle defʿ-i melāl eyledi.

el-Mevlā Bālī (Ḳaramanī[7] Bālī Efendi)

Diyār-ı Ḳaraman'da "Gaferiyat" nām ḳaṣabadan ẓuhūr itmiş idi. Mir'āt-ı bāli ṣayḳal-ı ictihād ile cilā-dāde ve bāz-ı himmeti ʿurūc-ı kemāl içün bāl-güşāde olup taḥṣīl-i rütbe-i istiʿdād itdükden ṣoñra Anaṭolı ṣadrı olan Ḥubbī Mollāsı'ndan mülāzemetle ber-murād olmış idi. Ṭarīḳ-ı tedrīsde ḳaṭʿ-ı pāye ve ʿıḳd-ı cāhı gerden-i himmetine pīrāye iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Şeyḫ-zāde yirine Beşikṭaş'da Sinān Paşa Medresesi tevcīh

1 Kur'ân-ı Kerîm, Hud Sûresi, 11/ 82, "… oranın altını üstüne getirdik …"
2 210b SE
3 - SE
4 - E
5 İḫtiyār-ı SE
6 SE'de "hümūm" ile "ġumūm" kelimeleri yer değiştirmiştir.
7 Ḳaramanī:- R1, E

olındı. On bir Ṣafer'inde Velī Efendi yirine Rodos fetvāsına terfīʿ olındı. On beş Rebīʿu'l-evvel'inde Ṭālevī-zāde Dervīş Efendi maḫlūlinden Şām fetvāsına naḳl olındı. On yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde fāriġan āstāneye gelüp Şāfiyeci Muṣliḥi'd-dīn yirine Ṣoġuḳḳuyı pāyesi ʿ ināyet olındı. On sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Mehter-zāde yirine Ḫānḳāh pāyesin cāygāh eyledi. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde Kec-dehān ʿAbdu'llāh Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳaraca Aḥmed Efendi yirine[1] Edrine Dārü'l-ḥadīs̱i'ne gönderildi. Biñ yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿAbdu'l-laṭīf-zāde yirine Edrine'de Sulṭān Selīm Medresesi ile tekrīm olındı. Yigirmi iki Muḥarrem'inde ber-vech-i teḳāʿüd Şaʿrāvī ʿAbdu'r-raḥīm Efendi yirine tekrār Dārü'l-ḥadīs̱ Medresesi iḥsān olınmış idi. Ḳarīne-i ḥāl vaẓā'if-i ʿilm ü ʿibādete iştiġāl üzere iken yigirmi altı Ramażān'ında intiḳāl eyledi. Medrese-i maḫlūle Ḳara Çelebi-zāde Efendi[2] maḫdūmı Ebü'l-fażl Maḥmūd Efendi'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ve luṭf-ı ḫiṣāl ile meşhūr, pāk-iʿtiḳād, dervīş-nihād, ḳāniʿ u şākir, şūḫ u şāṭır, faḳīr-i ṣābir idi.

el-Mevlā Şeyḫ Meḥemmed (Şems-zāde Çelebi[3])

Devlet-i Meḥemmed Ḫān'de Ānāṭolı ṣadāreti ile nā'il-i emānī olan[4] Ḫᵛāce-zāde Şems Efendi'nüñ maḫdūm-ı saʿd-aḫteri ve pertev-i neyyir-i hidāyet-güsteridür. Ṭoḳuz yüz seksan ḥudūdında kevkeb-i vücūdı ufuḳ-ı şühūddan ṭāliʿ ve şuʿāʿ-ı necābet ṣafḥa-i cebīninde lāmiʿ ü sāṭıʿ olup ḳābiliyyet-i şān-ı maḫdūmī üzere muḳaddimāt-ı ʿulūm bi-cümletihā maʿlūmı olup;

Beyt

انا ابن جلا و طلاع الثنايا
متى اضع العمامة تعرفونى [5]

mefhūmını tekrār iderek ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārın

1 Ṣaḥn'a//yirine:- SE
2 - SE
3 Şems//Çelebi:Maḫdūm-ı Ḫᵛāce-zāde Şems Çelebi SE
4 354b E
5 "Ben herkesin gözü önünde ve dağlarda dolaşan adamın oğluyum. Sarığımı çıkarttığım zaman beni tanırsınız."

sikke-i sulṭānu'l-ʿulemā ile meskūk eyleyüp devre-i ḥareketi ḫᵛāce-i **[362b]** pādişāh-ı ʿālem-penāh Saʿde'd-dīn Efendi āstānesine müntehī oldukda şeref-i mülāzemetleri ile müfteḫir ü mübāhī olmış idi. Biñ dört senesi ḫilālinde Ḳoca ʿAcem yirine ibtidā ḳırḳ akçe ile "Ḥammāmiyye" dimekle maʿrūf Ḳāżī Ḥüsām Medresesi inʿām olındı. Biñ beş Ṣafer'inde on akçe teraḳḳī ile ḫāric rütbesine ʿāric olmış idi. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında İsmāʿīl Efendi yirine Yeñi ʿAlī Paşa'da seccāde-nişīn-i ifāde olmış idi. On bir Ramażān'ında Nevālī-zāde Saʿdī Çelebi yirine Ḫānḳāh pāyesini penāh eyledi. On dört Rebīʿu'l-evvel'inde Ṣunʿī Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. On altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Nevālī-zāde Saʿdī Çelebi yirine Üsküdār Vālidesi'ne terfīʿ olındı. On yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḫᵛā-ce-zāde Ṣāliḥ Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olındı. Yigirmi bir Receb'inde Aḫī-zāde Maḥmūd Çelebi yirine Süleymāniyye'de murabbaʿ-nişīn-i iclāl, yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ṣadre'd-dīn-zāde yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymāniyye ile vāṣıl-ı ʿālü'l-ʿāl-i merātib-i iḳbāl olmış idi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Çivi-zāde Efendi yirine ḳażā-yı Dımaşḳu'ş-Şām ḥükūmeti ile maḳżiyyu'l-merām oldı. Yigirmi altı Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿazl olınup taḥille ṭarīḳı ile Yoḳyoḳ Muṣliḥi'd-dīn, baʿdehu Dāvud-zāde Efendi[1] mesned[2]-nişīn-i izz ü temkīn oldı. Sene-i mezbūre Ramażān'ınuñ üçünci güni İstanbul'a ḳufūl esnāsında necm-i ḥayātı üfūl eyleyüp müddet-i ʿömri encāma ve āftāb-ı serīʿu's-seyri maġrib-i şāma yetmiş idi.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı zībende-rüsūm, münaḳḳaḥ-ı dānişmend ve ʿiffet ü nezāhetden behremend, pāk-iʿtiḳād[3] ü nīk-ḫaṣlet, güşāde-ṭabʿ u ṣāfī-ṭaviyyet, şems oġlı necīm, şems-zāde ʿacīm idi. Şekl ü sīmāda ḳaṣīrü'l-ḳāme, ṣaġīrü'l-hāme[4], ḫafīfü'l-liḥye, żaʿīfü'l-bünye, gendüm-gūn ve mübtelā-yı efyūn, keşmekeş-i eczā-yı berşle[5] zār ü zebūn olmaġın "Çekirdek Çelebi" dirler idi. Bā-īn-heme himmet-i ʿaliyyeden nāşī mehābet ü şehāmetine ḥadden efzūn iʿtināsı ve ṣalābet ü şecāʿatine iftinān-ı bī-ḳıyāsı olmaġın yārān-ı ṣafā ile muṣāḥabet eyledükçe istīlā-yı ḫavf ü bīm ile zehreleri dü-nīm olmaḳ vehmine

1 - SE
2 murabbaʿ SE
3 Nihād SE
4 ṣaġīrü'l-hāme:- SE
5 211a SE

düşüp ʿarż-ı telaṭṭuf u tekerrüm ve kemāl-i inbisāṭ u iltiyām ile tekellüm iderdi. Muʿīd-i medrese-i ifādeleri olan Vaḥīdī Çelebi ki temām pertev-i naḳş-ı cenāb-ı maḫdūmī ve tims̱āl-i peyker-i süstmān-rüsūmıdur, anlarla idmān-ı pençe-gīrī eyleyüp zuʿmınca ol Rüstem-i destāna pençe-i merd-i ḫaṣmāne, şāne-i āhenīn-i Neyrem'den nişāne idi.

الشيء بالشيء يذكر[1] Mevlānā-yı merḳūm bu miyān beyti didükde;

Beyt İstemege viṣālüñi ḳaldurıcaḳ duʿāya el
Cāmiʿ-i cisme ḳubbe ser ḳollar olur mināremüz,

yārāndan baʿż-ı nükte-dān "Fi'l-vāḳiʿ cevz-i Hindī'den ḳubbesi ve ḫāme-i vāsıṭīden mināresi olan cāmiʿ-i şerīfe maṣra-i Mıṣrī'den ʿamūd u pāye ve ḫalāl ü ḳavāldan pāyendān ü pīrāye münāsibdür." diyü laṭīfe itmiş idi.

[Kendülerden büyük birāderi var idi. Bi'd-defeʿāt Midilli ve Rodos ḳażāları-na ḥākim olup Midilli'de iḳāmet ve Ehlī Çelebi ile ʿaḳd-ı peyvend-i muṣāheret ḳılmış idi. Biñ otuz tārīḫinde Midilli ḳażāsı bunlar üstinden Ḳāf-zāde Çelebi'ye arpalıḳ olup baʿdehu muḳarrer ḳılındı. Otuz dört senesinde maʿzūlen āstānede fevt olmışdur[2].]

el-Mevlā Maḥmūd (Manastırlı Derzī-zāde Maḥmūd Çelebi[3])

Rūmili'nde "Manastır" nām şehr-i meşhūrdan ẓuhūr idüp "Derzī-zāde"[4] dimekle zebān-zed-i cumhūr olmış idi. Muʿallim-i maḳām-ı Murād Ḫānī, seyyid-i s̱ānī Saʿde'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle[5] nā'il-i emānī olup sālik-i ṭarīḳ-ı ḳażā ve mālik-i ezimme-i ḥükm ü imżā olmış idi[6]. Bi'd-defeʿāt Manastır'a ḳāżī **[363a]** ve Siroz ve Üsküb ḳażālarında ḥükūmetinden ḫalḳ-ı cihān rāżī olup Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi ve Esʿad Efendi ṣadāretlerinde serdār-ı diyār-ı Engürüs olan vüzerā-yı ʿiẓām yanında tezkirecilik ḫidmeti ile

1 "Bir şey, başka bir şeyi hatırlatır."
2 Kendülerden//olmışdur, der-kenār R1, E, SE
3 Derzī-zāde//Çelebi:Manastırlı Maḥmūd Efendi R1, E
4 355a E
5 - R1, E
6 SE'de bu cümle bir sonraki cümle ile yer değiştirmiş ve bazı ifadeler iç içe geçmiştir. Fakat cümle anlamları aynıdır.

ḳadri ʿālī ve ṭanṭana-i iclāli reşk-endāz-ı mevālī olmış idi. Yigirmi altı tārīḫinde ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi merḥūm ile ḥacc-ı şerīfe ʿazīmet ve isḳāṭ-ı farīżaya himmet eyleyüp sene-i mezbūre ḫilālinde riḥlet ve ḫāk-i bedeni arāżī-i muḳaddesede vedīʿat ḳılmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i ʿilmiyye ile meşhūr, vücūh-ı ḳużāt-ı sütūde-ṣıfātdan maʿdūd idi.

Tefsīr-i şerīfe müteʿalliḳ risāleleri ve taḥḳīḳ-ı mebāḥis̱ ü tenvīr-i müddeʿāda maḳāleleri vardur. *Feżā'il-i Cihād* yazup rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāhīye ihdā itmiş idi. *Raḥmetu'llāhi teʿālā ʿaleyhim ecmaʿīn.*

Feżā'il-i Cihād'a veliyyü'n-niʿam-ı eyyām Şeyḫü'l-İslām Yaḥyā Efendi ḥażretlerinüñ taḳrīẓidür:

Şiʿr

كتابُك بدرَالدين سيفٌ سلَلْتَه
بنصر وتأييد وقد كان مغمودا

وتقريظ أعلام الرجال فِرِنْدُه
فلا زال ممدوحا ولا زلتَ محمودا[1]

Ṣınfu'l-meşā'iḫi'l-kirām Elleẕīne İnteḳalū ilā Dāri's-selām fī Hāẕihi'd-devleti'l-ʿaliyye

eş-Şeyḫ Meḥemmed (Tırḥalalı Meḥemmed Efendi[2] *ḳuddise sırruhu*[3])

Ḳaṣaba-i Malġara'da "Ḥasan Ḫalīfe" nām bir imāmuñ imāme-i sübḥa-i gevher-i tābı ve miyāne-bend-i silkü'l-le'āl-i baḥru'l-ensābıdur. Taḥṣīl-i sermāye-i ʿilm ü ʿirfān ve tekmīl-i pīrāye-i taḥḳīḳ u īḳān eyleyüp rütbe-i istiʿdāda vāṣıl ve s̱emere-i fu'ādı ḥāṣıl olduḳda Fevrī Efendi'nüñ medrese-i ifādesine dāḫil ve ser-ḥalḳa-i efāżıl-ı ḳavābil olmış idi. Evā'il-i tarīḳdan rāh-ı ḥaḳīḳate ʿaṭf-i ʿinān-ı ʿazīmet ve tekmīl-i ādāb-ı nefse himmet eyleyüp ḳıdve-i erbābü'z-zehāde, şeyḫ-i

1 "Bedreddin, senin kitabın kınından çıkardığın bir kılıçtır. Zafer ve dayanıklılık onun için kın oldu. En bilgin adamların takrizi onun çeliğidir. Hâlâ methedilir, dâima üstün tutulursun."

2 Ṭırhalalı//Efendi:Şeyḫ Meḥemmed SE

3 Bu dua cümlesi SE nüshasında bulunmamaktadır.

kerīm Nūre'd-dīn-zāde Efendi ḥażretlerinden inābet ve ḫidmet-i ʿaliyyelerinde tekmīl-i ṭarīḳat eylemiş idi. Baʿdehu vücūh-ı ḳużātdan ʿamm-i kerīmleri olan[1] Ramażān Efendi medīne-i Tırḥala'ya ḳāżī olup ilḳā-yı raḥl-i iḳāmet eyledükde birāderleri Maḥmūd Çelebi ol taḳrīb ile iḫtiyār-ı ḫitābet ü imāmet eylemiş idi. Ḳarīne-i ḥāl Medīne-i Münevvere'de aṣḥāb-ı ḫayrātdan ʿAlī Çavuş ṣuleḥā-yı Ḫalvetiyye içün bir zāviye-i şerīfe[2] binā eyleyüp Nūre'd-dīn-zāde Efendi'den bir[3] ḫalīfe recā eyledükde bunları taʿyīn ü irsāl itmişler idi. Nice zemān ol buḳʿa-i mübārekede mesned-efrūz-ı irşād ve reh-āmūz-i ʿubbād-ı ʿibād olup enfās-ı şerīfeleri tīr-i[4] te's̱īr olduġı gibi ṣīt ü ṣadā-yı Dāvudī ile ṭanīn-endāz-ı felek-i es̱īr olmaġın ʿOs̱mān Şāh Beg Cāmiʿi'nde ḫaṭīb ü vāʿiẓ ve güher-nis̱ār-ı ḫuṭab u mevāʿiẓ olup naḳl-i ḥadīs̱ ü tefsīr ve mevʿiẓe vü teẕkīr ile ḳulūb-ı ḳāsiyeyi tenvīr iderken biñ on üç senesi ḫilālinde mıṣbāḥ-ı mişkāt-i vücūd-ı muḳaddesleri püf-zede-i ṣarṣar-ı fenā ve şemʿ-i miḥrāb-ı yaḳīn olan ẕāt-ı aḳdesleri rū-gerdān-ı menzil-i ʿanā olmış idi. Zāviyeleri sāḥasında mānend-i genc-i maḫzūn mütevārī vü[5] medfūndur.

Şeyḫ-i sālifü'l-beyān ʿazīz-i Mıṣr-ı[6] ʿilm ü ʿirfān, vaḳūr u edīb, müteverriʿ u mehīb, ẓāhir ü bāṭın-ı ʿulūmuñ dānende-i esrārı, levḥ-i nā-nüvişte-i ʿilm-i ḥālüñ ḫᵛānende-i ḥaḳā'iḳ-ās̱ārı, müsteşkif-i daḳā'iḳ-ı ʿilm ü fażīlet ve gül-deste-bend-i ḥadā'iḳ-ı kerem ü kerāmet idi.

Naḳl olınur ki Nūre'd-dīn-zāde Efendi ḫidmetlerine evā'il-i intisāblarında dedelerden birisi bunlara pend eyleyüp " ʿAzīzimüzüñ şerīʿat-i şerīfeye kemāl-i iʿtināsı olmaġın kütüb-i fıḳhiyyeye iştiġāl ʿumde-i veṣāyāsıdur. Ḥālā size **[363b]** lāzım olan muḳaddimātına şürūʿdur." diyüp kendüden *Muḳaddime-i Ebü'l-leys̱*[7] okumaḳ teklīf ider. Bunlar daḫı "Semʿan ve ṭāʿaten" diyüp bunlaruñ ḥazm ü ḥavṣalada metāneti dedenüñ kemāl-i belāhet ü ḥamāḳati teşḫīṣ-i cevher-i

1 - R1, E
2 Zāviye-i şerīfe:zāviye SE
3 - SE
4 - R1
5 Mānend//vü:- SE
6 - SE
7 355b E

fażīletine māni' olup nice zemān derse müdāvemet iderler. Birgün merḳūm dede, 'azīz ḥażretlerinden *Ṣadru'ş-şerī'a*'yı görmek recā ider. 'Azīz kes̱ret-i eşġāl-den isti'fā eyleyüp "Malġaralı Meḥemmed Çelebi'den ḳırā'at eyle." diyü fermān ider. Dede efendi cevāb virüp "Ol kimse faḳīrden muḳaddime göriyor. Ṣadru'ş-şerī'a ifādesi ḳande ḳaldı." didükde "Behey ebleh, ṭutalum ol dervīşlik itmiş[1], sen niçün ḥaddüñ bilmez fuḍūllıḳ idersün." buyururlar. Dede bu ḥāle ḥayrān olup fermān-ı 'azīzi iblāġ eyledükde ḥasbü'l-işāre raḥīḳ-ı taḥḳīḳı idāre idüp bir mertebe ḥaḳā'iḳ u daḳā'iḳ basṭ iderler ki ol sāde-dil itdügi mu'āmele-den ḫacīl ve şarāb-ı ḥayretle lā-ya'ḳil olur.

Ḥālā medīne-i Tırḥala'da müftī ve müşkil-güşā-yı müstefīd ü müsteftī olan birāder-zādeleri ve tilmīẕ-i ḫāṣṣ-ı terbiyet-dādeleri Aḥmed Efendi ḥażretleri maḳāmāt-ı 'aliyye ve kerāmāt-ı celiyyelerin naḳl iderler. *Ḳaddesa'llāhu te'ālā esrārahum.*

eş-Şeyḫ Muḥyi'd-dīn (Muḥyī Efendi[2])

Dārü'n-naṣr-ı Edrine'den pedīdār ve "Etmekci-zāde" 'unvānı ile şöhret-şi'ār olmış idi. 'Ulūm-ı nāfi'ayı taḥṣīl ve levāzım-ı isti'dādı tekmīl itdükden ṣoñra ṭarīḳ-ı zühd ü ṣalāḥa 'āzim ve kütüb-i meşā'iḫ muṭāla'asına müdāvim olmış idi. Ṭoḳuz yüz seksan bir tārīḫinde Edrine ḳāżīsi olan Çivi-zāde Efendi bir gün cāmi'-i şerīfde istimā'-ı ḫuṭbe iderken ṣāḥibü't-tercemeyi elinde bir kitāb ile müṭāla'aya meşġūl görüp ba'de edā'i's-ṣalāt ṭālib-i 'ilm olmaḳ mülāḥaẓasıy-la da'vet idüp dersinden su'āl iderler ve kitābını görmek isterler. Bunlar daḫı "Şeyḫ-i Ekber ḥażretlerinüñ *Füṣūṣ*'ıdur." diyü cevāb viricek mevlānā-yı mez-būr kütüb-i meşā'iḫe inkār ile meşhūr, müteverri' u müteşerri' olmaġın fi'l-ḥāl imtiḥān içün bunları maḥkemeye iḥżār ve yegān yegān maḥāll-i müte'addide-sinden istifsār idüp buyururlar ki "Görelüm sen bu kitābuñ ehli misün? Eger muḳallid iseñ kitābı elüñden alup tevbe virelüm." Bunlar daḫı kitāb-ı mezbū-ruñ ġāmıż maḥallerinden taḥḳīḳ ve ḥasbü'l-imkān şer'-i şerīfe taṭbīḳ eyledükde dağdaġa-i teftīş ü müżāyaḳa-i tenḳīrden ḫalāṣ ve maẓhar-ı iltifāt-ı ḫāṣṣ olur.

1 211b SE
2 Muḥyī Efendi:Edrineli Etmekci-zāde Efendi SE

Baʿdehu birāderleri Mıṣr defterdārı olmaḳ taḳrībi ile diyār-ı Mıṣr'a ʿazīmet ve edā-yı ḥacc ü ziyāretden ṣoñra Ḳāhire-i ṭāhirede iḳāmet eyleyüp Gülşenī-zāde Seyyid ʿAlī Ṣafvetī'den bīʿat iderler. Ḫidmet-i ʿaliyyelerinde nā'il-i murād ve ḥażret-i ʿazīze merreten baʿde uḫrā dāmād olup ḫilāfet rütbesine fā'iz ve şeref-i meşīḫat ü irşādı ḥā'iz olurlar. Biñ on dört senesi dāḫilinde dā'ire-i vücūddan ḫāric ve evc-i ʿilliyyīne ʿāric olmış idi. Zāviye-i Gülşenī'de mütevārī-i ḫāk-i fenā ve mānend-i gülbin-i ḫazān-resīde ġars-ı ḥaẓīre-i behiştāsādur.

ʿAzīz-i merḳūm gül-deste-bend-i maʿārif ü ʿulūm, şiʿr ü inşāya ḳādir, ḥakkāk-i cevāhir-i nevādir, nükte-senc-i tāze vü naġz, vādīsinde ṣāḥib-i ṭarz idi.

Lisānu't-ṭayr gibi "*Bālī Bilen*" nāmı ile mevsūm bir luġat iḥdās̱ eyleyüp vird-i zebān-ı bī-kārān ü nev-hevesān ve meşġale-i bīhūde-pesendān ü nāfile-nüvīsān olmış idi. Mes̱elā baḳlavaya anżarliya ve ḳazāna ḳızan[1] ve ḳazmaya **[364a]** ḳazan gibi… وقس عليه الباقى[2]

eş-Şeyḫ ʿAbdu'l-kerīm (İştibī Vāʿiẓ Emīr[3])

Rūmili'nde "İştib" nām belde-i maʿmūreden ẓuhūr idüp evṣāf-ı şerīfesi şüẕūru'z-ẕeheb-i silk-i sinīn ü şühūr ve beyne'l-enām "Vāʿiẓ Emīr" ʿunvānı ile meşhūr olan seyyid-i ṣaḥīḥu'n-neseb ve saʿdu's-suʿūd-ı āsmān-ı fażl ü edebdür. ʿUlūm-ı nāfiʿadan hissemend, her fende fā'iḳ-i dānişmend-i bī-mānend olduḳda Ḳınalı-zāde ʿAlī Efendi ḫidmetlerine ittiṣāl ve medrese-i ifādelerinde taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl eyleyüp ṭoḳuz yüz yetmiş senesi ḫilālinde Şām ḳāżīsi olduḳlarında hem-rikāb-ı mollā-yı kām-yāb olmışlar idi. Ol esnāda ḫāṭır-ı meyyāli cūy-ı dilcūy gibi seyāḥate mā'il ve mir'āt-ı sīne-i ṣafā-ṣıfātı mıṣḳale-i mücāhede ile pertev-i rüsūm-ı nūrāniyyet irtisāmına ḳābil olup arż-ı Yemen ü Ḥicāz'a dāḫil ve[4] kibār-ı meşā'iḫden baʿż-ı kirāmuñ naẓar-ı ʿināyetine nā'il[5] olmışlar idi. Baʿdehu diyār-ı Rūm'a mürācaʿat ve ṣılasında iḳāmet eyleyüp el-ḥāletü hāẕihi ṭarīḳat-ı Melāmiyye işāʿatine āġāz idüp cām-ı melāmdan işrāb-ı raḥīḳ-ı rāz ve ser-ger-

1 356a E
2 "Diğerlerini bununla mukayese et." Bu paragraf SE'de bulunmamaktadır.
3 İştibī//Emīr:Vāʿiẓ Emīr Efendi R1, E
4 Olup SE
5 baʿżı//nā'il:Yūsuf-ı Kürdī ḫidmetlerinden müstefīż SE

mān-ı ḫum-ḫāne-i ʿışḳ-ı ilāhīye esrār-ı tevḥīdi bu yüzden ibrāz itmiş idi. Baʿdehu Ṣofya'da seccāde-nişīn-i irşād olan Ḳurd Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve naẓar-ı iksīr-eṡerleri ile mürşid-i kāmil olup baʿdehu dārü'l-mülk-i İstanbul'a ḳudūm ve cevāmiʿ-i selāṭīn-i ʿiẓāmda vaʿẓ ü teẕkīr ile neşr-i ʿulūm itdiler. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan altı tārīḫinde Ḳurd Efendi ʿāzim-i dārü's-selām olup bunlar seccādelerinde ḳā'im-maḳām ve Meḥemmed Paşa Zāviyesi'ne mürşid-i enām olmışlar idi. Biñ on bir Rebīʿu'l-evvel'inde şeyḫu'l-Ḥarem olup ḥacc-ı şerīfe teveccüh itdiler. On iki Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿazm-i İstanbul ve maḳarr-ı kerīmlerine ḳufūl itdiler. On beş senesinde ʿāzim-i ʿālem-i cān ve maḥfil-i kerrūbiyāna revān oldı.

Tārīḫ-i Kesbī Çelebi[1]

Didiler göçdi ya İştibī Emīr[2] (1015)

Fetḥiyye-i Meḥemmed Paşa'da vāḳiʿ zāviye ṣāḥasında medfūndur.

ʿAzīz-i merḳūm ʿumde-i meşāʾiḫ-ı Rūm, ḥadīṡ ü tefsīrde yegāne, luṭf-ı taḳrīrde müfred-i zemāne, sāḥa-i ʿizz ü cāhı baʿīdü'l-eṭrāf, ṭāḳ-ı ḥaşmet ü iclāli āsmān-ı eşrāf, ḫalvet-ḫānesi sāde-rūlarla ḳaṣr-ı ḥavrā gibi rūşen ü tābnāk, ṣafḥa-i nā-nüvişteden naḳş-ḫʷān-ı āṡār-ı ṣunʿ-ı pāk, vecīh ü vaḳūr, lehcesi şīrīn ü cemāli pür-nūr, nādire-i ʿaṣr ü evān, ẕāt-ı ʿālī-şān idi.

[Naḳl olınur ki biñ on üç tārīḫinde Vezīr-i Aʿẓam Yavuz ʿAlī Paşa ile Engürüs seferinde refīḳ ve ʿasker-i İslām'a vaʿẓ ü teẕkīr ile reh-nümā-yı ṭarīḳ olmış idi. Ol serdār-ı cān-sipār Belġırad'a varduḳda riḥlet ve ʿalem-efrāz-ı āḫiret[3] olup Lālā Meḥemmed Paşa vezīr-i aʿẓam ve serdār-ı mükerrem olduḳda Esterġon Ḳalʿası muḥāṣara olınmış idi. Ol esnāda Üskübī Vāʿiẓ ʿÖmer Efendi daḫı hem-rikāb-ı muḫayyem-i hümāyūn olup mübeşşere-i ġaybiyye delāleti ile ʿasker-i İslām'ı fetḥ ile tebşīr itmiş idi. Emīr Efendi istimāʿ eyledükde "Bu sene fetḥ **[364b]** müyesser degüldür. Bi-emri'llāhi teʿālā sene-i ḳābilede muḳarrerdür." diyü cevāb virür. Bi'l-āḫire iki ʿazīz cemʿ olup mebḥaṡ-i fetḥ u nuṣretde fürūzīne-i muḥāvereyi tīz itdüklerinde ʿÖmer Efendi keşf-i enbān-ı rāz eyleyüp vāḳıʿada ḳalʿaya dāḫil olup Resūl-i Ekrem *ṣalla'llāhu teʿālā ʿaleyhi*

1 Tārīḫ//Çelebi:Tārīḫdür SE

2 دیدیلر کچدی یه اشتیبی امیر

3 212a SE

ve sellem ḥażretlerini derūn-ı ḳal'ada ḫᵛāb-ı nāz üzere müşāhede eyledügin ve bu vāḳı'anuñ ta'bīri ḳal'anuñ envār-ı dīn-i Muḥammedī ile tenvīr iḳtiżā eyledügin taḳrīr ider. Emīr Efendi "Merḥaban bi'l-vifāḳ" diyüp 'Ömer Efendi'nüñ ta'bīrde taḳṣīrine tenbīh ve hey'et-i ḫᵛābı ferdā ile tevcīh ider. Fi'l-vāḳi' sene-i ḳābilede fetḥ olınur[1].]

Kürsī-i va'ẓına ḫalḳ-ı 'ālem teẕkireler vaż' eyleyüp mesā'il-i müşkileden su'āl iderlerdi. Va'ẓı itmām itdükden ṣoñra anları oḳuyup cevāb virürdi. Ol bābda ġarīb vādīlerden su'āller ve rengīn ü 'acīb cevāblar vāḳi' olmışdur ki kitābe-i eyvān-ı rūzgār ve nādire-i edvārdur. Giderek bir mertebeye vardı ki teẕkirelerüñ cevābı 'umde olup ẓurefā Süleymāniyye ḳahvelerinde va'ẓuñ temāmına muntaẓır ve ruḳ'alar cevābına başlanduḳda ḥāżır olurlardı. Ekābir ḥaḳḳında ıṭlāḳ-ı lisān ve sell-i seyf-i beyān itdükleri içün bir iki def'a nefy-i beled fermānı vāḳi' olmış idi[2]. Ri'āyet-i sünnet-i hicret ve geldükde evvelkiden ziyāde şiddet itdiler.

[Ās̱ār-ı ḫayrından ṣılasında ḫānları ve köprileri ve zāviye ve 'imāreti vardur. Üsküb'de bezzāzistān ve dekākīni vardur. Ol[3] vücūh-ı müberrāta mevḳūfdur. 'İlm-i cifrde mahāreti var idi[4].] Esterġon seferinde ḥāżır olup[5] ol senede fetḥ müyesser olmayup gelecek sene fetḥ muḳarrerdür, diyü ta'yīn eylemiş idi[6]. *Raḥmetu'llāhi te'ālā 'aleyhi.*

eş-Şeyḫ el-Celīl 'Alī Beg İbn Ḫusrev ('Alī Beg Efendi[7])

Belde-i İznīḳ'den pedīdār ve "Fāżıl 'Alī Beg" dimekle şöhret-şi'ār olmış idi. 'Ulemā-yı Devlet-i 'Os̱māniyye ḳudemāsından "Edebālī" nām 'azīzüñ aḥfādından ve mutaṣarrıf-ı ze'āmet olan ba'ż-ı erbāb-ı seyfüñ evlādındandur. Evā'il-i ḥālinde pederi maḥlūlinden dāḫil-i silk-i erbāb-ı ze'āmet ve zeyne'l-ṣufūf-ı aṣḥāb-ı celādet ü şehāmet olup Belġırad ve Baġdād seferlerinde isḳāṭ-ı farīża-i cihād itdükden ṣoñra cihād-ı ekber olan mükābere-i nefs-i kāfir-mācerāya mü-

1 Naḳl//olınur, der-kenār E; SE'de bu paragraf ile sonraki paragraf yer değiştirmişlerdir.
2 Fermānı//idi:fermān olınmış idi SE
3 - E
4 Āṣār//mevḳūfdur, der-kenār R1
5 356b E
6 Esterġon//idi:- R1; Esterġon māddesinde ta'yīn-i vaḳt itdügi ol vādīde rüsūḫına dāldür SE
7 'Alī//Efendi:İznīḳī Fāżıl 'Alī Beg SE

bāşeret ve şeb ü rūz müteveccih-i miḥrāb-ı ṭā'at ü 'ibādet olup iḫtiyār-ı ṭarīḳ-ı zühd ü riyāżet itmiş idi. Taḥṣīl-i 'ulūm-ı dīniyye ve ma'ārif-i yaḳīniyye içün ekṡer-i rub'-ı meskūnı dā'ir ve seyr ü sülūkde meṡel-i sā'ir olup i'dād-ı murād-ı fu'ād ve iḥrāz-ı ġāyetü'l-ġāyāt-ı merātib-i isti'dād itdükden ṣoñra vaṭan-ı aṣlīsinde ṣavma'a[1]-nişīn-i ḫumūl u kümūn ve kūh-ı pür-şükūh gibi pāy-der-dāmen-i ḳarār u sükūn olmış idi. Evāḫir-i devlet-i Meḥemmed Ḫānī'de İstanbul'a gelüp ḳaṣaba-i Ebī Eyyūb muḳābilinde vāḳi' "Südlice" nām maḥalle nāzil ve ġulġul-i iştihārı ṭanīn-endāz-ı e'ālī vü esāfil olmış idi. Nice def'a ḥarem-i ḫāṣṣ-ı pādişāhīye da'vet ve ikrām-ı ẕāt-ı kerīmine şāhāne himmet olınup vüzerā vü 'ulemā ziyāretine ihtimām ve merātib-i ri'āyeti itmām itdiler. Ekṡer-i mecālisinde mesā'il-i ġāmıża-i kelāmiyye vü ḥikemiyyeden ḥall-i şübühāt ve kütüb-i münzileden iḥkām-ı muḥkemāt ve tevżīḥ-i müteşābihāt[2] eyleyüp bāḫuṣūṣ mes'ele-i ḳażā vü ḳaderi ve mebḥaṡ-i īcāb ü iḫtiyārı muḥaḳḳıḳāne taḳrīr ü beyān ve müşāhid ü maḥsūs mertebesinde taḥḳīḳ u īḳān iderdi. Biñ on iki Receb'inde pādişāh-ı Keyḫusrev-nişān Sulṭān Aḥmed bin Meḥemmed Ḫān vāriṡ-i taḫt-ı İlḫānī ve evreng-nişīn-i cihān-bānī olduḳda ḳānūn-ı selāṭīn-i kirām üzere merḳad-i Ebī Eyyūb el-Enṣārī'de taḳallüd-i şemşīr-i cihāndārī itmek lāzım olup bunlar ḳuşatmışlar idi[3]. **[365a]** Biñ on sekiz senesi ḫilālinde menzil-i fānīden güẕer ve 'ālem-i bāḳīye[4] sefer itdiler. Ḥażret-i Eyyūb Türbesi ḥareminde medfūndur.

'Azīz-i mezbūr feżā'il-i celiyye[5] ile meşhūr, baḥr-ı muḥīṭ-i 'ilm-i Rabbānī, genc-i defīn-i esrār-ı *Ḳur'ān*ī, kütüb-i münzilenüñ zebān-dān-ı rümūzı, dürr-i meknūn-ı ḥükm-i İlāhiyyenüñ reh-āmūz-ı künūzı, muḳtebes-i envār-ı işrāḳıyyūn, teh-i cur'a-i ḫum-ı revāḳıyyūn, pīr-i Eflāṭūn-nihād, 'ābid ü zāhid, pāk-i'tiḳād idi. Dārü'l-mülk-i Rūm'a ḳudūm itdüklerinde 'izzet-i dest-būslarına nā'il ve du'ā-yı ḫayrların alup devlet-i ḳurb-ı ḳabūle[6] vāṣıl olmış idüm. Merḥūm vālidüñ āṡārından "*Muḥaṣṣılu'l-kelām*" nām kitābı istiktāb ve şānına i'tinā vü istiṣḥāb itmişler idi. İstanbul'a gelmelerine sebeb beyānında buyurur-

1 Kūşe SE
2 Şābihāt SE
3 SE'de bu cümlenin bazı kısımları mükerrer yazılmıştır. 365a R1
4 Āḫirete SE
5 Celīle SE
6 Vuṣūle SE

lardı ki "Bir ʿazīz ile ḳavlimüz var idi. Bu şehrde mülāḳāt itsek gerek idi. Bir iki merḥale ḳarīb geldükleri mesmūʿ oldı. Artıḳ nām ü nişān belürmedi." diyü mānend-i faḳd-ı Yūsuf iẓhār-ı telehhüf ü teʾessüf iderlerdi.

Ās̱ār-ı ʿilmiyyelerinden *Ḳaṣīde-i Ṣuʿlūkiyye*'ye şerḥi ve ḳażā vü ḳadere risālesi ve mesāʾil-i ġāmiża taḥḳīḳında resāʾili vardur. Şeyḫ-i kāmil-i irşād-penāh Üsküdārī Maḥmūd Efendi ḥażretlerine [2] من اضعف الخليقة الى اكمل ارباب الطريقة[1] fiḳrasıyla muṣaddar istirşādı mutażammın mektūb-ı ʿanberīn-niḳābı, anlar cānibinden من اضعف الفقراء الى اعلم العلماء[3] ḳarīnesiyle muʿanven cevāb-ı ṣavābı vardur. Mecmūʿalarda mesṭūr ve ḫalḳ içinde meşhūrdur.

eş-Şeyḫ Ebū ʿAbdu'llāh Meḥemmed bin Aḥmed eş-Şehīr bi-Vaḥyī-zāde (Vaḥyī-zāde[4])

Kūze-i vücūd-ı cilā-dādesi ḫāk-i pāk-i İzniḳ'de muḫammer ve *Tezkiretü'ş-şuʿarā*'da mesṭūr u muḥarrer olan Vaḥyī'nüñ[5] ḥafīd-i saʿīd-i fežāʾilmendi ve bālāda mesṭūr ʿAlī Beg Efendi'nüñ ḫ˅īşāvendi Vaḥyī-zāde Efendi'dür. Ḳadeḥ-i zinād-ı ictihād ile çerāġ-i dil ü cānını īḳād ve iʿmāl-i ṭabʿ-ı vaḥy-āzmā-yı veḳḳād eyleyüp intāc-ı muḳaddimāt-ı istiʿdād itdükden ṣoñra cevher-i ẕātın ʿarż-ı ṣayrefiyān-ı çār-sūy-ı fażl ü hüner ve ibrīz-i ḫāliṣ-i ʿilm ü kemālin ḳābil-i ḳabūl-i naḳḳādān-ı ṣāfī-gevher ḳılup nīm-rāh-ı ṭarīḳ-ı ʿizz ü cāhdan ʿinān-pīc ve rū-gerdān-ı devlet-i dünyā-yı hīç-ender-hīç olmış idi. Baʿżı meşāʾiḫ-ı kirāmdan tekmīl-i ṭarīḳat ve derīçe-i şerīʿatden seyr-i gülzār-ı[6] ḥaḳīḳat idüp seccāde-i meşīḫatden bedel maḥfil-nişīn-i vaʿẓ ü naṣīḥat olmış idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan iki tārīḫinde Vişne Efendi yirine Üsküdār'da vāḳiʿ Vālide Sulṭān Dārü'l-ḥadīs̱i'nde muḥaddis̱ ü müfessir ve cāmiʿ-i şerīfde vāʿiẓ ü müẕekkir olup ol meşġale-i şerīfeye müdāvim ve sünnet-i seniyyeye mülāzım iken biñ on sekiz hilālinde civār-ı raḥmete intiḳāl eyledi.

ʿAzīz-i merḳūm deryā-yı güher-rīz-i ʿulūm, ʿālem-i ʿulūm-ı ʿArabiyyenüñ ḫūrşīd-i

---

1 357a E

2 "En zayıf yaratılışlıdan tarikat ehlinin en mükemmeline…"

3 "Fakirlerin en zayıfından âlimlerin en bilgesine…"

4 Vaḥyī-zāde:eş-Şeyḫ Ebū ʿAbdu'llāh Meḥemmed bin Aḥmed eş-Şehīr bi-Vaḥyī-zāde SE

5 ʿAlī Beg Efendi'nüñ SE

6 212b SE

fā'iżü'l-envārı ve ma'ālim-i ma'ārif-i yaḳīniyyenüñ[1] kevkeb-i bīdārı, mecma'u'l-baḥ-reyn-i mefrūż u mesnūn, şeyḫ-i ehl-i derūn ve merd-i żü'n-nūn idi.

Āṣār-ı celīlesinden *Muġni'l-lebīb*'e mufaṣṣal ü meşrūḥ *Şerḥ-i Cāmi'u'l-fütūḥ*'ı vardur. Ḫaylī müfīd eṣer ve vüs'at-i ıṭṭılā'ına delīl-i mu'teberdür. Tefsīr-i şerīfe müte'alliḳ kelimātı ve gūşvār-ı misma'a-i ḳabūl olmış ta'līḳātı[2] vardur. Vilādet-leri ṭoḳuz yüz ḳırḳ senesinde vāḳi' olup sinn-i şerīfleri yetmiş sekiz[3] sene bāliġ ve naḳd-i vaḳt-i 'azīzi vāṣıl-ı berterīn-i mebāliġ olmışdur.

eş-Şeyḫ Meḥemmed el-Ḳırımī (Tatar Meḥemmed Efendi[4])

Dārü'l-mülk-i Tatar olan **[365b]** vilāyet-i Ḳırım'dan peydā ve ḳabūl-i sevā-da isti'dādı dāġ-ı süveydā gibi hüveydā olup mānend-i nāfe-i Tatarī üftāde-i ṣaḥrā-yı pehnā-yı ṭaleb ve daḳā'iḳ-ı 'Arabiyye'de hem-zebān-ı bādiye-nişīnān berr-i 'Arab olduḳda tercemesi sebḳ iden Tatar İbrāhīm Efendi ile şerīk ü sehīm, ba'dehu Nūre'd-dīn-zāde Efendi āstānesinde muḳīm olmış idi. Taḥṣīl-i murād-ı fu'ād ve tekmīl-i merātib-i isti'dād itdükden ṣoñra seccāde-nişīn-i ir-şād olup nice zemān ḳaṣaba-i Varna'da ḳarār ve ḫūrşīd-i ifāżaların żiyā-baḫş-ı aḳṭār itmiş idi. Biñ on sekiz tārīḫinde riḥlet ve 'ālem-i ḳudse 'azīmet eyledi. Belde-i mezbūrede cāmi'-i şerīf ḥareminde medfūndur.

'Azīz-i merḳūm vāḳıf-ı esrār-ı 'ulūm, enfās-ı sūznāki mü'eṣṣir, bī-bedel vā'iz ü iyi müfessir idi. Ḫalīfe-i Mehdī-nihād ve seccāde-nişīn-i irşādları olan Tırḥa-la'da mutavaṭṭın Sinān Efendi ḥażretleri ḥālāt-ı seniyye ve maḳāmāt-ı 'aliyyele-rin naḳl buyururlar idi. *Ḳuddise sırruhu'l-'azīz.*

eş-Şeyḫ Maḥmūd (Maḥmūd Efendi[5])

Semend-i himmeti mānend-i raḫş-ı Maḥmūdī vādī-i ṭalebde cilve-sāz ve germ-'inān-ı ḥalbe-i ḥaḳā'iḳ-ı rāz olup sermāye-i fażl ü kemāli iḥrāz itdükden ṣoñra küberā-yı Ḫalvetiyye'den Ya'ḳūb Efendi ḫidmetlerinde tekmīl-i ādāb-ı

1 ḫūrşīd//yaḳīniyyenüñ:- SE
2 Kelimātı SE
3 Sekiz sene:ṭoḳuz senesine SE
4 Tatar//Efendi:eş-Şeyḫ Meḥemmed el-Ḳırımī SE
5 Maḥmūd Efendi:eş-Şeyḫ Maḥmūd SE

ṭarīḳ ve ol yaʿsūb-ı şehd-i ḥaḳīḳatden ẕevḳ-ı çāşnī-i taḥḳīḳ idüp[1] Zeyrek Cāmiʿi'nde vāʿiẓ-i kürsī-nişīn ve naḳd-i vaḳt-i mürşidān-ı pīşīn olmış idi. Baʿdehu vüzerādan biri Eyyūb'de Cezerī Ḳāsım Paşa Cāmiʿi'ne ḳarīb bir mescid-i şerīf ve zāviye-i rūşenā binā eyleyüp bunlara taʿyīn eylemiş idi. Biñ on sekiz tārīḫinde ālāyiş-i dünyādan pāk ve zāviye-nişīn-i ḫāk oldı.

ʿAzīz-i mezbūr maṭlaʿ-ı irşāddan fā'iżü'n-nūr, maẓanne-i ḥāl, şeyḫ-i maḥmūdu'l-ḫiṣāl idi.

eş-Şeyḫ Ḥasan İbn eş-Şeyḫ Meḥemmed bin Bahādır Beg
(Muṣṭafā Paşa Şeyḫi Ḥasan Efendi[2])

Rūmili'nde Alacaḥiṣār'dan ẓuhūr ve mānend-i ḳalʿa-i bāḫter ol ḥıṣn-ı maʿmūra feyż-i nūr itmişdür. Vālidleri Ṣofyalı Bālī Efendi ḫulefāsından bir ʿazīz-i benām olup sinn-i istiʿdāda gelince terbiyelerine ḳıyām, baʿdehu ʿazm-i dārü's-selām itmiş idi. Evāḫir-i devlet-i Süleymāniyye'de İstanbul'a gelüp Mīrāḫūr Zāviyesi'nde sākin ve meşġūl-i taʿmīr-i ẓāhir ü bāṭın olmışlar idi. Ol esnāda ḥücrenüñ vaẓīfesin fuḳarādan birine taʿyīn eyleyüp kendüler taḥṣīl-i ʿilme iştiġāl ve ṣavm ü riyāżetle mānend-i hilāl kesb-i kemāl iderler idi. Baʿdehu ṭarīḳ-ı ʿilme sālik ve Şeyḫü'l-İslām Şeyḫī Efendi'nüñ ṭalebesi silkinde münselik olup ḥā'iz-i rütbe-i mülāzemet olduḳdan ṣoñra Langa Zāviyesi'nde seccāde[3]-nişīn olan Gülşenī ḫulefāsından Şeyḫ Ḥasan Ẓarīfī'ye irādet getürmişler idi. Yetmiş yedi tārīḫinde anlar intiḳāl eyledükde Yaʿḳūb Efendi āstānesine istinād idüp;

Beyt Ḳalsa kebāb-ı cigerüm nīm-sūz
Dest-i hevādur olan āteş-fürūz

manṭūḳı üzere ġonce-i nīm-ḫīz-i ḳalb-i ḫūnīni anlaruñ nefes-i himmeti ile güşād ve feyż-i irşādı ile ber-murād olmış idi. Evvelā Ṣamaḳov'da basṭ-ı seccāde-i ḫilāfet eyleyüp Mıṣr-ı Ḳāhire'ye ʿazīmet ve bir iki sene iḳāmet iderler. Seksan beş senesinde Şeyḫ[4] Sinān Efendi yirine Muṣṭafā Paşa Zāviyesi'nde şemʿ-i

1 357b E
2 Muṣṭafā//Efendi:Alacaḥiṣārī Şeyḫ Ḥasan Efendi SE
3 Zāviye SE
4 Her üç nüshada bu kelime "Şeyḫ-zādesi" şeklinde yazılmıştır. Eserin ileriki sayfalarında "Şeyḫ Sinān"

miḥrāb-ı meşīḫat ve delīl-i rāh-ı ṭarīḳat olmış idi. Nice şühūr ü sinīn ol buḳʿa-i mübārekede ser-ḥalḳa-i sālikīn olup māh-ı cihān-tāb gibi seyr ü seyāḥate māʾil ve ziyāret-i ḳubūr-ı evliyāya şīfte-dil olmaġın mükerreren ḥacc ü ziyāret itmiş iken āḫir-i ʿömrinde **[366a]** dārü's-selām-ı Baġdād'a ʿazīmet ve ol burc-ı evliyāda āsūde olan nücūm-ı zāhireden istifāżaya himmet eyledükden ṣoñra ṭaraf-ı berriyyeden Mekke-i Mükerreme'ye revān ve nesīm-i himmet ü ḳāʾid-i tevfīḳ ile hem-ʿinān olup;

Beyt İtdürür ʿārif-i āgāh olana terk-i vaṭan
Ḫāk-i ʿanber-şiken-i ḫıṭṭa-i iḳlīm-i Yemen

mażmūnı ile ḥadāger-i üştür-i şevḳ u maḥabbet olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi evliyā-yı Yemen ve ḫāk-i pāk-i Veyse'l-ḳaranī ziyāretinden ṣoñra biñ on ṭoḳuz Rebīʿu'l-evvel'inüñ on ikinci güni[1] sünneni[2] iḥyā idüp zemān-ı ṣubḥa ḳarīb, icābet-i daʿvet-i dergāh-ı[3] Mucīb itdiler. "İbrīm" nām menzil-i İrem-nişānda medfūndur. Ḫalifeleri Ḫulvī Çelebi tārīḫ-i intiḳāllerinde bu güne şekker-rīz-i maḳāl olmış idi:

Mıṣrāʿ ʿAzm-ı ʿuḳbā itdi Necme'd-dīn Ḥasan[4] (1019)

ʿAzīz-i merḳūm baḥr-ı muḥīṭ-i ʿālem-i ʿulūm, fenn-i belāġatde naḳd-i Cāḥıẓ, semt-i mevʿiẓede ḳāʾim-maḳām-ı Ḥüseyn-i Vāʿiẓ, ʿābid ü zāhid, murtāż ü mücāhid idi. Kütüb-i münzilenüñ cümlesi ḫāṭır-nişānı, bā-ḫuṣūṣ ʿilm-i tefsīrüñ pehlevān-ı meydānı olup meclis-i vaʿẓında daḳāʾiḳ-ı Ḳurʾāniyye ve nevādir-i ḳaṣaṣ īrād itmekle gevher-i şāhvār-ı pendi ʿavām-gīr ve ḫavāṣṣ-pesend idi. Leyle-i mevlid-i Nebī *ʿaleyhi's-selām*ı[5] iḥyā muʿtādları olmaġın ol gice minārede ḳandīl yaḳmaġı ʿaṣr-ı Murād Ḫānī'de bunlar peydā eyleyüp maḳbūl-i ṭabʿ-ı

---

başlıklı biyografideki anlatımlardan hareketle bu kişinin Şeyḫ Sinān olması muhtemel göründüğünden dolayı "Şeyḫ" şeklinde okundu.

1 Gicesi SE
2 - SE
3 - SE
4 عزم عقبى اتدى نجم الدين حسن
5 213a SE

pādişāhī[1] vāḳi' olduḳda cemī'-i memālik-i 'Os̱māniyye'de ittibā' olınmaḳ bābında fermān-ı cihān-muṭā' vārid[2] olmış idi. El-ḥaḳḳ ما رآه المسلمون حسنا فهو عند الله حسن[3] ma'nāsından pertev-efgen, ṭarz-ı maḳbūl ü vaż'-ı ḥasendür. Gūyā ki "Necme'd-dīn" laḳabınuñ ās̱ārı ve ḥaşre dek bāḳī ḳalacaḳ leme'āt-ı envārıdur. Mürīdleri kerāmāt-ı celīlelerin naḳl iderler.

eş-Şeyḫ Ḥasan (Ḥasan-ı Amāsī[4])

Belde-i Amāsıyye'den ẓuhūr ve iktisāb-ı fażl-ı mevfūr eyleyüp māh-ı cihāntāb gibi taḥṣīl-i kemāl içün menzil-i me'lūfinden irtiḥāl ve dārü'l-mülk-i Ḳosṭanṭıniyye'de ḥaṭṭ-ı riḥāl idüp 'alā ḥasbi'l-'āde ḥareket ve ba'ż-ı 'ulemādan iktisāb-ı şeref-i mülāzemet ḳılduḳdan ṣoñra Ḥasan Efendi'nüñ kemend-i cāẕibe-i himmeti gerden-i 'azīmetine ṭavḳ ve necm-i hidāyeti sevḳ-ı ṭarīḳ-ı ḥaḳḳ içün şu'le-fürūz-ı şevḳ olup ābiş-ḫor-ı 'ināyetlerinden sīr-āb-ı mā'u'l-ḥayāt-ı murād olduḳda ṣılasında irşād-ı 'ibāda me'ẕūn ve sālikān-ı rāh-ı ḥaḳīḳate rāhnümūn olmış idi. Cihet-i ma'āşı zirā'at ü ḥirās̱et olup vaẓīfe ve ṣadaḳa ḳabūlinden dā'ire-i 'iffetin ḥirās̱et itmiş idi. Biñ yigirmi tārīḫinde intiḳāl ve 'azm-i dergāh-ı Ẕü'l-celāl eyledi.

'Azīz-i mezbūr kemāl-i mücāhede ile meşhūr, müteşerri' u müte'affif, şerā'if ü ma'ārif ile müteşerrif idi.

eş-Şeyḫ Ḥasan (Nefāyisī Ḥasan Efendi[5])

Evā'il-i ṭarīḳ-ı 'ilmden keşīde-'inān-ı himmet ve cānib-i tekmīl-i nefse girān-rikāb-ı 'azīmet olmış idi. Hevā-yı şevḳ-ı 'ālem-i ḥaḳīḳat ile ber-bād-dāde-i ḫırmen-i[6] mecāz ve Nūre'd-dīn-zāde Efendi ḫidmetlerinden[7] duḫūl-i gencīne-i rāza mücāz olup gūşe-nişīn-i ḫumūl ve müṭāla'a vü mücāhedeye **[366b]** meşġūl idi. Ḳaragümrügi ḳurbında vāḳi' Ketḫudā Ḳadın Cāmi'i temām olduḳda va'ẓ ü teẕkīr ciheti bunlara in'ām olınmış idi. Es̱nā-yı va'ẓda 'arā'is-i

1 358a E
2 Vāḳi' SE
3 Hadîs-i Şerîf "Müslümanların güzel gördükleri Allah katında da güzeldir." Ahmed b. Hanbel, I/379.
4 Ḥasan-ı Amāsī:Amāsıyyelı Ḥasan Efendi SE
5 Dede SE
6 'ālem-i SE
7 Efendi ḫidmetlerinden:Efendi'den SE

nikāt-ı Ḳur'āniyye'ye ṣarf-ı[1] nefā'is-i ta'bīr itmegin "Nefāyisī Ḥasan Efendi" dirler idi. Biñ yigirmi ḥudūdında 'āzim-i dārü'n-na'īm ve mihmān-ı żiyāfet-ḫāne-i Kerīm oldı.

Merḥūm-ı merḳūm maḥāsin-i aḫlāḳ ile mevsūm, enfās-ı kerīmesi ḥaclegāh-ı tefsīrde burḳa'-endāz-ı 'arā'is ve ṣufūf-ı meclis-i va'ẓı naḳl-i mısṭar-ı mecālisü'n-nefā'is, güm-kerde-i rāh-ı vādī-i ḍalāle meded-res, pīr-i kerīmü'n-nefs-i mübārek-nefes idi.

eş-Şeyḫ Meḥemmed Dağī (Gelibolılı Dağī Meḥemmed Efendi[2])

Kilīd-i baḥr-ı Rūm olan Gelibolı ma'ḳılında rū-nümā-yı mir'āt-ı şühūd ve dest-sūd-ı sāḥil-i vücūd olmışlar idi. Evā'il-i ḥālinde "Üçköprī" nām maḥallede imām olup ol ḫilālde meşā'iḫ-ı ṭarīḳ-i Ḫalvetiyye'den Gelibolılı Ḥüsām Efendi'ye mürīd ve reşeḥāt-ı 'ināyetlerinden müstefīż ü müstefīd olmışlar idi. Menba'-ı mā'u'l-ḥayāt-ı 'irfān olan āstān-ı 'azīze mülāzemet ve leyālī iḥyāda cem'iyyet-i tevḥīde müdāvemet mu'tādları olmağın bir gice ḥirāset-i şehr iden Gelibolı ağası olacaḳ nā-dān ser-i rāhda rāst gelüp ol ser-germ-i cām-ı 'ışḳ-ı ilāhīyi mest-i meclis-i melāhī vü menāhī pāyesi ile aḫẕ ü ta'zīr ve māh-ı cihān-tāb gibi şeb-revlik bahānesi ile[3] mübtelā-yı ḥabs-i şeb-gīr itdükde ol cāhil-i mağrūr cümle tevābi'i ile bir aya varmadın helāk ve levs̱-i vücūdından ṣafḥa-i ḫāk pāk olmış idi. Ṣāḥibü't-terceme ol te's̱īr ile şehrden hicret ve bir kūh-ı pür-şükūha 'azīmet eyleyüp dört sā'at miḳdārı yirde girīve-i kühsārı penāh ve bir çeşme-i cān-fezā ḳurbında āğūş-ı seng-i ḫārayı cāygāh idüp ṣūret-i āb ü ḫayāl-i ḫᵛābdan ğayrı şekl-i insānī temāşā itmez ve kühsār ü ğārda 'aks-i nāle-i ḥazīninden özge cevāb işitmez idi. Nice yıllar ol maḳāmda 'ibādet ile sübḥa-şümār-ı eyyām olmış idi. 'Aṣr-ı Murād Ḫānī'de İstanbul'a da'vet olınup ḥużūr-ı pādişāhīye[4] dāḫil ve maẓhar-ı teşrīf-i luṭf-ı şāmil olmışlar idi. Ol es̱nāda vālid-i merḥūm ḥayātda olmağın ḫānemüze şeref-i ḳudūm erzānī buyurdılar. Ba'dehu devlet-i Meḥemmed Ḫāniyye ve nevbet-i Aḥmed Ḫāniyye'de merreten ba'de uḫrā ve

1 - R1, E
2 Gelibolılı//Efendi:Dağī Efendi R1, E
3 Aḫẕ//ile:- E
4 358b E

def'aten ba'de ūlā[1], dāḫil-i ḥarem-serāy-ı sulṭānī ve meşmūl-i 'ināyet-i bī-ġā-yet-i ḫāḳānī olup sākin olduḳları maḥall ta'mīr ü iḥyā ve mescid ü zāviye vü türbe binā olınmaḳ fermān olındı ve "Üçbaşlar" nām ḳarye temlīk olınup māl ü metā'dan şey'-i keṡīr i'ṭā ḳılındı. Biñ üç tārīḫinde Gelibolı'da olan ḫānelerin medrese idüp temlīk olınan ḳaryeyi vaḳf u ta'yīn itdiler. Biñ yigirmi senesinde intiḳāl eyleyüp iḥyā itdükleri maḥalde mütevārī-i ḫāk-i fenā oldılar. "Ṭaġī"[2] (1020) lafẓı tārīḫ-i riḥletleridür. Kendüler imżālarında dāl ile "Meḥemmed Daġī" yazarlar idi.

'Azīz-i mezbūr kerāmāt-ı celīle ile meşhūr, pīr-i nūrānī-i melek-ḫiṣāl, pertev-i envār-ı mihr-āṡār-ı cemāl, ehl-i ḥāl ü ṣāḥib-i derūn, deryā-yı bī-kerān-ı zemīn-i meskūn, merd-i kāmil, ferd-i şāmil idi. Ḥālā merḳad-ı pür-envārı ziyāretgāh-ı 'ālem ve medār ü maḳṣad-ı seyyāḥān-ı 'Arab ü 'Acem'dür. Bi-ḥamdi'llāhi te'ālā defe'ātle ellerin öpmek, du'ā-yı ḫayrların almaḳ ve "Hem-şehrī Çelebi" diyü ḫitāb-ı müsteṭāblarī ile müşerref olmaḳ müyesser ve dāġ-ı maḥabbetleri şifā-sāz-ı dil-i ġam-perver oldı.

eş-Şeyḫ 'Ömer ('Ömer Bāḳī[3])

Ḥakīm Çelebi Zāviyesi'nde şeyḫ-i seccāde-nişīn **[367a]** olan Müftī Aḥmed Efendi'nüñ birāder-i kihter-i sa'd-aḫteri ve ṣınv-ı kerīm-i Ferḳadān-cevheridür. Ḳā'idetü'l-mülk-i vilāyet-i Aydın olan medīne-i Ṡire'de ḫāk-i tīreye üftāde ve neyyir-i vücūd-ı mes'ūdından ol zemīn-i 'anber-ākīn felek-i esīr gibi żiyā-dāde olmış idi. Āfitāb-ı 'ilm ü edebden iktisāb-ı envār-ı fażl ü kemāl ve ġurre-i aḥvālinden mānend-i hilāl istifāża vü istikmāl eyleyüp 'ulūm-ı ẓāhireden nā'il-i murād ve dāḫil-i ḥalḳa-i erbāb-ı isti'dād olduḳdan ṣoñra ba'ż-ı küberā-yı Naḳş-bendiyye ile ṣoḥbet ve naḳş-endāz-ı üns ü ülfet olmaġla tekmīl-i ṭarīḳat[4] itmiş idi. Ḳaṣaba-i Ebī Eyyūb'de sākin olup cāmi'-i şerīfde vā'iẓ ü müẕekkir ve muḥaddiṡ ü müfessir olmış idi. Biñ yigirmi ḥudūdında 'ālem-i fānīden riḥlet ve menzil-i bāḳīye 'azīmet itmiş idi.

1 Ve//ūlā:- SE
2 طاغى
3 Pākī SE
4 213b SE

ʿAzīz-i mezbūr " ʿÖmer Bāḳī[1]" dimekle meşhūr, dīde-i cānı ʿayn-ı ʿÖmer gibi güşāde, kuḥlu'l-cevāhir-i tevfīḳle cilā-dāde, çeşm-i ʿibreti ḫavf ü ḫaşyetle dā'imā giryān ve ebr-i bahārī gibi gevher-efşān, ehl-i sükūn ü vaḳār, dīde-dūz-i ṣafaḥāt-ı iʿtibār ü iḫtiyār idi. Ḥālā ḫalef-i ṣāliḥi, kürsī-nişīn-i vaʿẓ ü teẕkīri ve seccādesinde cāy-gīri[2], ʿazīz-i saʿādetmend-i müfliḥdür.

eş-Şeyḫ Meḥemmed (Şühūdī Efendi) {Şühūdī}

Edrine ḳurbında "Babaeskisi" nām ḳaṣabadandur[3]. "Şühūdī" maḫlaṣı ile meşhūr ve bāʿiṡ-i taḫalluṣ, Ḫulvī'nüñ *Lemeżāt*'ında bu güne mesṭūrdur ki bir gice vāḳıʿada ehvāl-i rūz-ı ḥaşrı müşāhede idüp cisr-i ṣırāṭı ʿubūrda müżā-yaḳa-i ʿaẓīme üzere iken bir şeyḫ-i dest-gīr imdādı ile berḳ-ı ḫāṭıf gibi mürūr ider. Baʿde zemān Yaʿḳūb Efendi Rūmili'nden gelürken ḳaṣabalarına uġrayup dest-būsa varduḳda "Meḥemmed Ḫalīfe, şühūduñ yirindedür. Hemān mü-cāhede eyle, āṡārın müşāhede idersün[4]." diyü keşf-i ḥāl iderler. İmʿān-ı naẓar itdükde vāḳıʿada dest-gīr olan[5] pīr-i rūşen-żamīr idügi maʿlūm olup ol nefes te'ṡīri ile aḫker-i istiʿdādı şuʿledār ve bāʿiṡ-i maḫlaṣ-ı şöhret-şiʿār olur. El-ḥāletü hāẕihi ḫidmet-i ʿazīzde tekmīl-i sülūk idüp ṣılasında imām ü ḫaṭīb ve muʿal-lim ü edīb olmış idi. Bālāda mesṭūr olan pīrdāşı Ḥasan Efendi[6] ḥacca gitdük-de bunları Zāviye-i Muṣṭafā Paşa'da ḳā'im-maḳām itmiş idi[7]. Ḫaber-i intiḳāli gelince ol ḫidmeti edā eyleyüp baʿdehu ṣılasına ʿavd eyledi. Biñ yigirmi bir tārīḫinde intiḳāl eyledi.

ʿAzīz-i mezbūr kemāl-i ẓāhir ü bāṭın ile meşhūr, ḥüsn-i kitābetde ḳalem gibi ʿalem, ked-i yemīni ile dervīşāne ʿīş ider pādişāh-ı ʿālem, ḳayd-ı taʿayyünden āzāde, murġ-ı cānı remīde-i dām-ı rīşe-i seccāde, kemāl-i himmet ü istiġnā-yı ẕāt-ı pür-cūdı kerāmātınuñ ecell-i şühūdı idi.

1 Pākī SE
2 Cāy-gīri:cāy-gīr SE
3 Bābāeskisi//ḳaṣabadandur:Bābāeskisi'ndendür R1, E
4 Müşāhede idersün:görürsün SE
5 - SE
6 359a E
7 Bālāda//idi:- SE

eş-Şeyḫ Velī (Ṣaruḫānī[1] Velī Efendi)

Ṣaruḫānīdür. Yörük ṭā'ifesinden iken taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ve dārü'l-mülk-i İstanbul'a irtiḥāl idüp dānişmend olduḳdan ṣoñra Vişne Efendi'den inābet, baʿdehu Şām-ı şerīfe gidüp "Küçük Mollā" nām ʿazīze ḫidmet itmiş idi. Bi'l-āḫire Muṣṭafā[2] Paşa şeyḫi Ḥasan Efendi āstānesinde tekmīl-i ṭarīḳat eyledi. Baʿdehu mükerreren ḥacc ü ziyāret eyleyüp Cāmiʿ-i Ebü'l-fetḥ'de kürsī-nişīn-i naṣīḥat olmış idi. Baʿdehu Merkez Efendi Zāviyesi'nde şeyḫ-i seccāde-nişīn ve Sulṭān Bāyezīd Cāmiʿi'nde müfessir-i kitāb-ı mübīn olup biñ yigirmi üç tārīḫinde fevt olmış idi. Silivriḳapusı **[367b]** ḫāricinde medfūndur.

ʿAzīz-i merḳūm dāḫil-i aʿdād-ı[3] erbāb-ı fühūm, dervīş ü mütevāżıʿ, ṣāliḥ ü müteşerriʿ idi.

eş-Şeyḫ ʿAlī (İdrīs Efendi el-Meşhūr[4])

Rūmili'nde Tırḥala eṭrāfında sākin ṣuleḥādan bir faḳīrüñ ḥāṣıl-ı ʿömr-i girān-māyesi ve netīce-i saʿy-i baḫt-ı Hümā-sāyesidür. ʿAmm-ı kerīmi Vezīr-i Aʿẓam Rüstem Paşa'nuñ derzībaşısı olmağın ḥālet-i ṣıbāda ṣāḥibü't-tercemeyi ḥıżāne-i himmetine alup terbiyetine ḳıyām ve ṣanʿat-ı ḫıyāṭet taʿlīmini ecell-i merām ḳılmış idi. Ṭoḳuz yüz elli beş senesinde vāḳiʿ Elḳāṣ seferinde mülāzım-ı bārgāh-ı Süleymānī olup ʿamm-i müznlü'n-niʿamı olan üstād-ı ʿālem, mürīd-i meşā'iḫ ve muḥibb-i ṣuleḥā olmağın Anḳara'ya ḳarīb olduḳlarında meşāhīr-i eʿizze-i Bayramiyye'den Ḥüsām Efendi ziyāretine revān ve dāḫil-i ṣoḥbet-i şeyḫ-i ʿālī-şān olduḳda bunlaruñ levḥ-i cebīninden tābān olan şuʿāʿ-ı necābet ü sedād ve mevc-i envār-ı esʿād ü istiʿdād bāʿiṣ-i taḥrīk-i zebān-ı su'āl ve sebeb-i[5] tefaḥḥuṣ-ı aḥvāl olmağın derzībaşınuñ birāder-zādesi ve tilmīẕ-i terbiyet-dādesi olduğı maʿlūmları olduḳda ḫidmet-i ʿaliyyelerine ḳabūl ve naẓar-ı ʿināyetlerin vāsıṭa-i vuṣūl-i me'mūl idüp derzīlik taḳrībi ile "İdrīs" laḳabın vażʿ itmişler idi. Baʿdehu İstanbul'a gelüp altmış sene ḫilāfet ve ebnā-yı ṭarīḳı terbiyet eyleyüp

---

1 - R1, E
2 Küçük Muṣṭafā SE
3 ʿidād-ı SE
4 İdrīs//Meşhūr:Ḥācī ʿAlī Beg el-Mülekḳab bi-İdrīs el-Ḥamzavī SE
5 Birbir E

biñ yigirmi dört tārīḫinde cān gibi dīdeden nihān ve İdrīs-i rūḥ-ı pür-fütūḥı a'lā-yı 'illiyyīne revān oldı.

Beyt Rūḥ-ı revānı göklere irdi Hümā gibi
Ḳaldı ḥażīż-i ḫākde bir iki üstüḫ'ān

Oḳmeydānı'nuñ tersāneye müşrif olan maḥallinde vāḳi' püşte üzerinde medfūndur.

'Azīz-i mezbūr cez̠be-i 'aẓīme ile meşhūr, emīn-i sırr-ı meknūn, gencūr-i genc-i medfūn, kīmyā ve 'Anḳā gibi vücūdı nihān-ender-nihān, ṣīt ü ṣadā-yı şöhreti ṭanīn-endāz-ı mesāmi'-i ekvān, ferīde-i rūzgār ve nādire-i edvār idi. Sulṭān Selīm Çār-sūsı semtinde[1] Meḥemmed Aġa Cāmi'i'ne ḳarīb ḫānesi olup[2] maḥallesinde "Ḥācī 'Alī Beg" dimekle meşhūr idi. Mükerreren ḥacc eyleyüp Yemen'e varmış idi. Evā'il-i ḥālinde ticāret ṭarīḳı ile Belġırad'a ve Filibe'ye ve Ṣofya'ya ve Edrine'ye ve Gelibolı'ya[3] dā'imā sefer eyleyüp māl-i vāfir ṣāḥibi olmış idi. Ba'dehu ḫidmetkārları i'māl-i māl eyleyüp[4] kendüsi ḳarār u sükūn iḫtiyār itmiş idi. Ḥaḳḳında ḫalḳ-ı 'ālem iki ṭaraf olup kimi taḍlīl ü tefsīḳ[5], kimi kerāmātına taḥḳīḳ iderler. Şehrüñ ekābir-i meşā'iḫinden Sivasī Efendi ve Tercemān Şeyḫi 'Ömer Efendi nice zemān kürsīlerinde ilḥād ü zındıḳasından baḥs̠ eyleyüp bi'l-āḫire ṭaraf-ı salṭanatdan "Elbette bulınup ḥaḳḳından gelinsün." diyü ıṣdār-ı fermān-ı ḳażā-cereyāna bā'is̠ olmışlar idi. Mecāl olup nām ü nişānından ḫaber alınmadı. Bir gün 'Ömer Efendi birāder-i uḫrevī maḳāmında bilüp ṣalāḥ u diyānetine ve 'aḳl ü idrākine mu'teḳid olduġı maḥallesi sükkānından "Ḥācī 'Alī Beg" nām kimseyi da'vet eyleyüp enbān-ı meşvereti bāz ve laḥẓa laḥẓa āh-ı cān-güdāz ider ve bu yüzden basṭ-ı kelām eyler ki "Şehrimüzde ḥālā bir fitne-i 'aẓīme peydā oldı ki hīç bir ṭarīḳle def'ine imkān olmuyor. Bilmezüz 'āḳıbet-i kār nice müncerr olur. Bu bābda sizlerden daḫı istinṣāḥ iderüz. 'Alī Beg 'acabā ne maḳūle fitnedür ki def'inde iltizām-ı mā-lā-yelzem iḫtiyār

1 Çār-sūsı semtinde:-ḳurbında SE
2 Vardur SE
3 Ve Edirne'ye ve Gelibolıya:- SE
4 Māl//eyleyüp:- SE
5 359b E

olınup **[368a]** herze-vekīl-i ḫalḳ-ı ʿālem olmaḳ lāzım gele." didükde[1] ʿÖmer Efendi tafṣīl-i ḥāle başlayup "İdrīs dirler bir ḍāll ü muḍill, ilḥād ü zındıḳada ferd-i kāmil, bī-tevaḳḳuf ḳatli vācib, küfr ü ḍalāli evvel-i merātib, bir şaḫṣ-ı ġarīb-i lāzımu'l-izāle peydā olup nice biñ ehl-i İslām'ı vādī-i ḍalālete düşürmiş ve başına ehl-i hevādan ḫayli ādem üşürmiş. Bu ḳadar zemāndur bir ḳaṭre ḳanına teşneyüz, ele girmez ve el-ān mürīdlerden birini aḫẕ u taʿẕīb itmeyince bize el virmez." didükde ʿAlī Beg cevāba taṣaddī eyleyüp "Hīç siz ol ādemi gördiñüz mi ve buyurılan[2] aḥvāle ḥużūrıñuzda iʿtirāf itdi mi veyāḫūd bir ṭarīḳla size ʿilm-i şerʿi geldi mi?" didükde cümlesine "Ḫayır" ile cevāb virüp "Çünki maʿlūmıñuz degüldür. Bir Müslimān'uñ ḥaḳḳında bu mertebe iftirā vü taġlīṭ[3] niçün iḫtiyār olınur?" didükde ʿÖmer Efendi söyledügine peşīmān ve tehevvür ile kelimātından istiġfār-künān olıcaḳ ʿAlī Beg keşf-i perde-i rāz idüp "İşte İdrīs didükleri ādem benüm. İsmüm ʿAlī ve laḳabum İdrīs'dür. Beni nice bilürsüz?" didükde ʿÖmer Efendi istiʿfā vü istiḥlāle başlayup "Ben sizi ṣalāḥ u taḳvāda rükn-i rāsiḫ ve cebel-i şāmiḫ, pīrüm, ʿazīzüm maḳāmında bilürin." didükde "İmdi böylece bilüñ." diyü ḫatm-i ʿıḳdu'l-le'āl-i[4] kelām ider.

Ḥālā Ṣaḥn müderrislerinden olan, ʿaynu'l-aʿyān, maḫdūm-ı kerīmü'ş-şān Şeyḫ Sinān Efendi-zāde Muṣṭafā Efendi bu ḥaḳīre naḳl eyledi ki "Evā'il-i ṭarīḳda bir defʿa ḳassām kātibi olmış idüm. Bir gün maḥallemüzden bir ādem maḥkeme-i ḳısmete gelüp ʿSemtimüzde bir ādem fevt oldı. Muḫallefātı taḥrīr olınsun.' diyü ḳassāmdan bir kātib ṭaleb eyleyüp münāsebet-i[5] semt müreccaḥ olmaġın ḳassām efendi faḳīri taʿyīn eyledi. Ol ādem ile maḥalleye gelüp dā'imā bābı mesdūd ve ṣāḥibi ġayr-ı maʿhūd bir ḫāneye dāḫil olduḳ. Gördüm, içerüsi bir maḥalle deñlü vāsiʿ ve ḥadd ü iḥṣādan mütecāviz ādem var. Eks̱eri vüzerā vü aʿyān ve ʿulemā vü ekābir-i dīvān. Cümlesi taġyīr-i ṣūret ile maḳām-ı ḫidmetde ve muḫallefātuñ ḥadd ü pāyānı yok. Cevārī vü ġılmān ise bir maḥalle ḫalḳından çok. Bir hefteden ziyāde mübāşir taḥrīr olup müfredātı iḥāṭa mümkin olmamaġla her cinsi ber-vech-i taḫmīn imlā ve metāʿ-ı ticāreti maḫzen maḫzen[6]

1 214a SE
2 Ve buyurılan:diyü SE
3 Taġlīẓ E
4 ʿıḳdu'l-le'āl-i:- SE
5 - SE
6 Maḫzen maḫzen:maḫzen ve SE

tasṭīr ü inşā idüp elli altmış miḳdārı 'aṭāḳ-nāme yazmış idüm. Su'āl eyledükde 'İdrīs Efendi'nüñ muḫallefātıdur.' didiler. Mede'l-'ömr hem-civār iken bir kerre görmedigümüz ḫamīr-i māye-i ġarābet oldı." diyü ḥayret iẓhār itmişler idi. El-ḥaḳḳ bu mertebe ẓuhūr ile bu gūne iḫtifā kerāmet-i 'aẓīme idügi[1] cā-yı ḫafā degüldür. Bu ḥaḳīr, daḳā'iḳ-ı aḥvālini tecessüs itdüm. Ṣalāḥ u sedāddan ġayrı nesne ẓāhir olmayup dāḫil-i ṣoḥbet olan aḥbābı;

Mıṣrā' Cūylar çün irdiler deryāya ḫāmūş oldılar

mażmūnını düstūrü'l-'amel ḳılup [2] حمل المؤمن على الصلاح mefhūmına teşebbüs̱den ġayra mecāl olmadı.

Mıṣrā' Söyleyenler kendüsin bilmez bilenler söylemez

eş-Şeyḫ Ramażān (Ḳaraḥiṣārī[3] Ramażān Efendi)

Belde-i Ḳaraḥiṣār'dan mānend-i süveydā hüveydā ve miṣāl-i hilāl-i rūze ṭāli' ü peydā olup meşā'iḫ-ı ṭarīḳ-ı Ḫalvetiyye'den Muḥyi'd-dīn Efendi āstānesin tekyegāh ve tekmīl-i sülūk-i seyr-i ila'llāh eyleyüp ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört senesinde ḫilāfetle İstanbul'a geldüklerinde bezzāsistān ketḫudāsı olan Ḫᵛāce Ḫusrev bunlar şevḳına cāmi' u ḫānḳāh-ı **[368b]** nev binā eyleyüp "Bāzirgān Tekyesi" dimekle meşhūr ve bu tārīḫ-i mu'teber kitābe-i bābında mesṭūr olmış idi:

Beyt Seyr idüp anı Sā'ī-i dā'ī
Didi tārīḫ Ka'betü'l-'uşşāḳ[4] (994)

Ol buḳ'a-i celīlede irşād-ı erbāb-ı isti'dād üzere iken biñ yigirmi beş tārīḫinde müddet-i 'ömri temām ve 'āzim-i dārü's-selām oldı.

Mıṣrā' Hāşimī didi göçdi şeyḫ bugün[5] (1025)

---

1 360a E
2 "Mü'minin durumunu hayra, iyiliğine yormak gerekir."
3 - R1, E
4 كعبة العشاق
5 هاشمی دیدی کچدی شیخ بکون

tārīḫ-i intiḳālidür. Cāmi'-i şerīfüñ ḥarem-i İrem-nişānında defin ve yirlerine veled-i necībi 'Abdu'l-ḥalīm Efendi seccāde-nişīn olmış idi.

'Azīz-i merḳūm 'umde-i meşā'iḫ-ı Rūm, kemāl-i zühd ü ṣalāḥla ma'rūf, maḥāsin-i aḫlāḳ-ı kerīme ile mevṣūf, ma'den-i ṣadāḳat, maẓanne-i kerāmet, ekser-i eyyāmı ṣıyāmla ḫoş-dem, māh-ı Ramażān gibi mu'azzez ü mükerrem idi.

Mervīdür ki biñ on bir tārīḫinde vezīr-i rūşen-żamīr Güzelce Maḥmūd Paşa, Ṣadr-ı A'ẓam Yemişci Ḥasan Paşa ḫavfından[1] iḫtifā eyledükde bunlaruñ sāye-i re'fetine[2] ilticā ider. Bir gice 'ale'l-ġafle vezīr-i mezbūr ḫānḳāha gelüp şeyḫe mülāḳāt murād ider. 'Azīz ḥażretleri Maḥmūd Paşa ile çille-ḫānede bulınup ḳıṣṣadan āgāh olıcaḳ Maḥmūd Paşa'ya ḫitāb ider ki "Ḫaṣmıñuz sizüñ içün gelmişdür. Bize su'āl idicek inkār idüp[3] kiẕb iḫtiyār idemezüz. Hemān içlerinden geçüp gidesüz. Ḥaḳḳ te'ālānuñ ḥıfẓ u ḥimāyesinde[4] olasuz." didükde Maḥmūd Paşa 'azīzüñ nefesi üzere Yemişci'nüñ ve etbā'ınuñ öñinden geçüp gider. İçlerinden bir ferd āgāh olmaz. Ba'dehu vezīr-i a'ẓam şeyḫ-i mükerrem ḫidmetlerine mülāḳī oldıḳda bir zemān dehşet-i vaḳār-ı 'azīzden noḳṭa mecāl olmayup Maḥmūd Paşa ol[5] miyānda[6] meydān alur. Ba'dehu "Pādişāh-ı 'ālem-penāh ḥażretlerinüñ maḳhūrı olan Maḥmūd Paşa sizlerde muḫtefī imiş. Fermān-ı cihān-muṭā' üzere bize teslīm eyleyüp ūlü'l-emre iṭā'at buyurasuz." didükde 'azīz cevāb virüp "Ol kimse şimdi arañuzdan çıḳup gitdi. Murādıñuz olıcaḳ niçün aḫẕ itmediñüz?" didükde te'essüf-künān vedā' iderler.

eş-Şeyḫ Ca'fer (Tırḫalalı[7] Ca'fer Efendi) {Kāmilī}

Medīne-i Tırḥala'den ẓuhūr itmişdür. Bālāda mesṭūr olan Kemālī muḫalleṣ 'Alī Efendi'nüñ birāder-i kihteridür. Ol münāsebetle Kāmilī tahallüs iderlerdi. Taḥṣīl-i 'ilm-i şerīf ve āteş-i sa'y ü mücāhede ile keṡāfet-i ṭab'ını talṭīf eyleyüp mānend-i zer-i Ca'ferī ibrīz-i isti'dādını ḳāl ve daġdaġa-i ḳīl ü ḳālden geçüp ṭaleb-i 'ilm-i ḥāl ḳıl-

1 Paşa ḫavfından:Paşa'dan SE
2 - E
3 İnkār idüp:- SE
4 ḥıfẓ u ḥimāyesinde:ḥıfẓ-ı emānetinde SE
5 Ol meyān R1
6 Meydānda SE
7 Ṭırḫālī R1, E

duḳda[1] Nūre'd-dīn-zāde Efendi āstānesine ittiṣāl ve feyż-i naẓar-ı ʿināyetleri ile kesb-i kemāl itmiş idi. ʿAṣr-ı Murād Ḫānī'de manẓūr-ı pādişāh-ı ṣuleḥā-perver ve ṣoḥbet-i ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣ-ı şehr-yārīye duḫūl müyesser olup;

Mıṣrāʿ Şehler ḫazīnesinde gerek[2] dürr-i şāhvār

mażmūnı üzere[3] cevāhir-i deryā-yı ʿirfānları gūşvār-ı semʿ-i ḳabūl-i şāh-ı ʿālī-tebār olmış idi. Meşreb-i şerīflerine tecerrüd ü fenā ġālib ve şehbāz-ı naẓar-ı Hümā-pervāzları dīde-dūz-i eşref-i meṭālib olmaġın[4] dām-ı dünyāya dil-beste olmamış idi. Bir ḳaç defʿa ḥücrelerin mānend-i dükkān-ı ʿaṭṭār ʿurża-i yaġmā ve miṣāl-i evrāḳ-ı bahār perīşān-ı ṣarṣar-ı fenā idüp mükerreren ḥacc ü ziyāret ve pergār-ı pā-yı seyāḥat ile ṣafaḥāt-ı ʿālemi mesāḥat eyledükden ṣoñra evāḫir-i ʿömrinde ṣılasına ricʿat ve ṭarḥ-ı esās-ı iḳāmet itmiş idi. Zāviye ve ḥücerāt binā eyleyüp uṣūl-i Ḫalvetiyye'yi iḥyā üzere iken biñ yigirmi altı Ṣafer'inde ḫalʿ-ı ḫilʿat-i müsteʿār-ı vücūd **[369a]** ve istiʿcāl-i ser-menzil-i şühūd idüp türbe-i maḫṣūṣalarında defn olındı.

Mıṣrāʿ Eyledi Caʿfer Efendi çāy-ı dünyādan sefer[5] (1026)

tārīḫ-i intiḳālleri vāḳiʿ olmışdur.

ʿAzīz-i merḳūm ser-ḥalḳa-i eʿizze-i mülk-i Rūm, maʿden-i seḫā vü kān-ı mürüvvet, deryā-yı kerem ü kerāmet, pāk-nijād, dervīş-nihād, vücūd-ı pür-cūd, efrād-ı rūzgārdan maʿdūd idi. Dest-i direm-feşānı mānend-i pençe-i ḫūrşīd dā'imā güşāde ve eline giren aḫşama varınca ber-bād-dāde idi.

Mervīdür ki zemān-ı seyāḥatlerinde bilād-ı Şāmiyye'den birine duḫūl ve bir nehr-i cārī kenārına nüzūl eyleyüp ol gice vāḳıʿada görürler ki enbiyā-yı benī İsrā'īl'den birini, *ṣalātu'llāhi ʿalā nebiyyinā ve ʿaleyhim* ʿālem-i rü'yāda mütemeṡṡil olup dirler ki "Ḳabrüm ġarḳ-ı āb olmaġla ıżṭırāb viriyor. Beni bu gird-

1 214b SE
2 Olur SE
3 Mażmūnı üzere:mażmūnınca SE
4 360b E
5 ایلدی جعفر افندی جای دنیادن سفر

āb-ı elemden taḫlīṣ eyle." Seḥeri tefaḥḥuṣ eyledükde tābūt-ı pür-sekīnelerin sefīne-i Nūḥ gibi dürüst ü maḥfūẓ bulup dest-i ta'ẓīm ü iḥtirāmla ol maḥalden naḳl idüp vaḥalden ḫalāṣ iderler.

eş-Şeyḫ 'Abdu's-ṣamed (Ḳayṣeriyyeli[1] 'Abdu's-ṣamed Efendi)

Medīne-i Ḳayṣeriyye'den ẓuhūr ve ḫānedān-ı sādāt-ı Tennūriyān'a feyż-i nūr idüp nihāl-i ser-sebz-i vücūd-ı mes'ūdları berg ü bār-ı feżā'il ile ārāste ve devḥa-i nev[2]-ḫāste-i isti'dādı terbiyet-i üstādān-ı 'ilm ü 'irfānla pīrāste olup ṭarīḳ-ı 'ilme güẕer ve semend-i himmeti[3] ol vādīde bir miḳdār cilveger ḳılmışlar idi. Bi'l-āḫire mülk-i mevrūs̠ları olan gencīne-i ḳanā'ate mürāca'at ve gūşe-i ferāġatde iḫtiyār-ı tūşe-i ḳanā'at eylediler. El-ḥāletü hāẕihi taġyīr-i ziyy ü libās eyleyüp ṭarīḳa-i Naḳş-bendiyye üzere hūş der-dem, naẓar ber-ḳadem, kemāl-i sükūn u vaḳār ile 'arż-ı dīdār iderler idi. Evāḫir-i ḥāllerinde Egriḳapu ḳurbında Ḫancerli Sulṭān'a mensūb olan vaḳf serāyı istīcār eyleyüp ḳarār itmişler idi. Biñ yigirmi altı tārīḫinde ecdād-ı kirāmları ṭarafından işāret ve 'ālem-i ervāḥa ma'nevī da'vet olınup baġteten ṣılalarına 'azīmet ve ba'de'l-vuṣūl cānib-i āḫirete riḥlet itmişler idi.

Tārīḫ Biñ sūz u girye birle gūş eyleyince tārīḫ
Didüm ki irtiḥāl-i 'Abdu's-ṣamed Efendi[4] (1026)

'Azīz-i mezbūr şecer-i aḫḍar-ı vādī-i muḳaddes gibi fā'iżü'n-nūr, kūh-ı pür-şükūh-ı sükūn u vaḳār, şehbāz-ı naẓarı şikār-endāz-ı evc-i i'tibār, kesr-i nefs içün ḳahve-ḫāneye varmaḳ mu'tādları ve kes̠retde vaḥdet meslek-i ḳarīnü'r-reşādları idi. Bi-ḥamdi'llāhi te'ālā şeref-i dest-būsları müyesser olup ol meclisde işrāf-ı ḫāṭır ve keşf-i mużmir itmişler idi.

eş-Şeyḫ Velī (Aġrusī Velī Efendi)

Vilāyet-i Ḥamīd a'mālinden "Aġrus" nām ḳaṣabada ġars-ı ḥaẓīre-i vücūd ve zīver-i çemen-i ṣuffe-i şühūd olmışlar idi. 'İllet-i fā'iliyye-i isti'dād ile ḳaṣr-ı

1 - R1, E
2 Nūr SE
3 'azmini R1
4 دیدم كه ارتحال عبد الصمد افندی

kemāli ābād itmek içün üstādān-ı ḫuceste-ef'āli veliyy ve himmet-i ḳābiliyyet-i māder-zād ile cevāhir-i zevāhir-i deryā-yı velāyeti ber-dūş-i aḥvāline zīb ü ḥuliyy ḳılup meşā'iḫ-ı **[369b]** ṭarīḳ-ı Zeyniyye'den Burhān Efendi ḥażretlerinüñ süllem-i 'ināyetleri ile[1] menzil-i maḳṣūda ṣu'ūd ve taḳviyet-i bürhān-ı celīl ile iṡbāt-ı vücūd itmişler idi. El-ḥāletü hāẕihi ẓāhir ü bāṭını mükemmel ve perniyān-ı ḫil'at-i bālā-pūşı baṭā'in-i istebraḳ-şi'ār-ı bāṭın ile mükerrem ü[2] mübeccel olduḳdan ṣoñra[3] ṣılalarında mescid ve zāviye binā idüp zāviye-i 'ināyetleri ābiş-ḫor-ı teşne-lebān-ı ṭarīḳat ve mülāzım-ı āstāneleri sīr-āb-ı elbān-ı şerī'at ü ḥaḳīḳat olmış idi. Biñ yigirmi altı senesinde intiḳāl ve dārü'l-üns-i ḳudse isti'cāl eylediler.

'Azīz-i mezbūr kerāmāt-ı celīle ile meşhūr, 'ārif-i mükāşif, serā'ir-i żamā'ire müşrif, baḥr-ı şāmil, mürşid-i kāmil idi.

Naḳl olınur ki aḥbābından bir kimse ḥacca gidüp esnā-yı ḳufūlde bir yük dülbend ile üştür-i bār-keşi leng ü lūk berriyyede gelürken[4] semt-i āḫirete sülūk idüp ḳāfileden dūr ve rāh-ı rāstdan mehcūr olur. Ṣāḥibi olan bergeşte-baḫt-ı siyeh-rūzgār tefaḥḥuṣ-ı bī-şümārdan ṣoñra bir 'aḳabede dūçār olur. Görür ki üştürüñ ża'f-ı ḥāl ile bünyān-ı bedeni çökmüş ve ḥaml-i ṡaḳīl-i ṭāḳat-fersā tār-ı ża'īfe hem-ser olan cism-i nizārını bükmiş, bir ḳadem ḥarekete ṭāḳati ve ḳāfileden yaña nigāh-ı ḥasretden ġayrı ḳudreti ḳalmamış. Keştī-i deryā-zede gibi ser-bārın pertāb itmekle taḥrīki muḥāl ve nīze-i bār-keş Rüstem olsa ḳaldırmaḳ münselibü'l-iḥtimāl olmaġın bī-kes ü yār, ḥayrān-ı vādī-i iżṭırār iken mülhim-i ṣavāb, dil-i ḥazīnine iḫṭār ider ki "Ṣıdḳ-ı niyyet ile Velī Efendi'nüñ derek-i 'ināyetine emānet vaż' eyleye." Fi'l-vāḳi' 'azīmet-i ṣādıḳa ile üştür-i girān-bārı[5] ol maḥalde terk ve himmet kemerin miyān-ı 'azīmete berk idüp ikinci gün ḳāfileye vuṣūl, ba'dehu vaṭan-ı me'lūfe duḫūl müyesser olur. Birḳaç günden ṣoñra ḥażret-i 'azīz āstānesine rūy-māl ider. Şeyḫ-i kerīm tebessüm-künān istiḳbāl idüp[6] "Bir deve yüki dülbend göndermişsüz, vāṣıl oldı. Emānete ḫıyānet itmedük." dirler. Naẓar itdükde ser-dāde-i berriye-i Ḥicāz ḳılduġı üştür-i ger-

---

1 İle ābişḫor-ı teşne-lebān-ı ṭarīḳat SE
2 Mükerrem ü:- SE
3 361a E
4 SE'de "berriyyede gelürken" ifadesi "dülbend ile" ifadesinden sonra gelmektedir.
5 Bārı:bār-ı enbārı SE
6 215a SE

den-dırāzı ḥalḳa-i bāb-ı ḫānḳāha meşdūd ve māl-i ḥelāl ile iştirā itdügi metāʿ-ı girān-bahāyı ḫizāne-i ḥıṣāne-i vedīʿada mevcūd bulup ser-efgende-i deryā-yı ḥayret ve secde-güẕār-ı şükr-i niʿmet olmış idi. Tekṡīr-i ṭaʿām ve mükesseb-i ḥelāl-i mūcibü'l-ıḳlāl ile cemʿ-i keṡīri iṭʿām ʿazīz-i merḳūmuñ kerāmāt-ı ʿıyāniyyelerindendür.

eş-Şeyḫ Ḥasan (ʿAdlī Efendi[1]) {ʿAdlī}

Bilād-ı Rūmiyye'den ḳaṣaba-i İştib'de meclis-i vücūda şitāb ve zülāl-i feyż-i Ḫudā-dād ile teşbīb-i sebzezār-ı şebāb idüp Ṣofyalı Bālī Efendi ḫulefāsından bir ʿazīze ḫayru'l-ḫalef ve deryā-yı neseb-i güher-rīzine sermāye-i şeref olmış idi.

Beyt

این کوهر ذات از شرف نسبت آباست
سودست بابر این در اگرچه کبر یم را [2]

Laḳabları ʿAdlu'llāh olmaġla ʿAdlī taḫalluṣ iderler idi. ʿAdli ʿalem ḳılmaġla mānend-i ḳalem ḫidmet-i lāzıme-i ʿilm ü ʿirfāndan munṣarif ve iʿtidāl-i faṣl-ı rebīʿī gibi hücūm-ı germ ü serd-i aḥkām-ı ṭabīʿatden münḥarif olmayup taḥṣīl-i kemāle beẕl-i saʿy ü ictihād ve tekmīl-i mertebe-i istiʿdād içün ṣarf-ı sermāye-i māder-zād iderek ḳavābil-i ʿaṣr ile müẕākereye müdāvim ve Kemāl Efendi ḥażretlerinüñ ḫidmet-i iʿādelerinden[3] mülāzım olmışlar idi. Baʿdehu sālik-i ṭarīḳ-ı faḳr ü fenā ve ṭālib-i tefsīr-i ʿallemü'l-esmā[4] olup Ḥasan Efendi ḫidmetlerinden inābet ve ḫadeng-i himmeti hedef-i maḳṣūda iṣābet itmiş idi. **[370a]** Evvelā Balaṭ ḳurbında vāḳiʿ Ferruḫ Ketḫudā Zāviyesi'nde seccāde-nişīn-i irşād ve murād-baḫş-ı ʿubbād-ı ʿibād olup baʿdehu Rūmili'ne sefer ve ḳaṣaba-i Yanya'da Yaʿḳūb Efendi Zāviyesi'n maḳarr idüp baʿdehu cezīre-i Mora'ya dāḫil ve ḳaṣaba-i Mizistre'de dā'ire-i ṣoḥbeti pür-celācil olup baʿdehu şehr-i dil-fürūz-ı Siroz'da iḳāmet ve iḥyā-yı ādāb-ı ṭarīḳat eyleyüp mescid ve zāviye binā itmişler idi. Gāh u bī-gāh eṭrāfa güẕer ve aḥbāba feyż-i naẓar muʿtād-ı kerīmleri idi.

1 ʿAdlī Efendi:İştibī Ḥasan Efendi eş-Şehīr bi-ʿAdlī SE
2 "Bu zâtın cevheri atalarına mensub olma şerefinden gelmektedir. Bu inci buluttan denizin üstünde düşse bile faydalıdır."
3 ḥażretlerinüñ//iʿādelerinden:ḥażretleri iʿādeleri ḫidmetinden SE
4 Bakara Sûresi 31. ayete telmih vardır.

Biñ on ṭoḳuz[1] tārīḫinde Ḥasan Efendi'nüñ ḫaber-i intiḳāli vāṣıl olup Muṣṭafā Paşa Zāviyesi bunlara iḥsān ve da'vet içün ıṣdār-ı fermān-ı 'ālī-şān olınmış idi. Ol buḳ'a-i mübārekede neşr-i ma'ārif ve niṣār-ı leṭā'if üzere iken biñ yigirmi altı Şevvāl'inüñ[2] evāḫirinde müddet-i ḥayātı āḫir ve pence-i saḫt-gīr-i ecelden dem-beste-i menāfiẕ ü menāḫir olmış idi. Zāviye ḥareminde defn olınup Eyyūbī Emīr Efendi nigīndān-ı maḳām-ı kerīmlerinde cāy-gīr oldı.

'Azīz-i müşārün-ileyh أسبغ الله نعمه عليه[3] āteş-i 'ışḳ u maḥabbetüñ ibrīz-i ṣāfī-cevheri, deryā-yı sırr-ı ḥaḳīḳatüñ dürr-i girān-māye-i derrī-peykeri, ẓāhir ü bāṭını ma'mūr, kerem ü kerāmetle meşhūr, nādire-i zemān, ferīde-i 'aṣr ü evān idi.

Āsār-ı celīlelerinden *Şāh u Gedā* baḥrinde manẓūm kitābları vardur. İsmi ve tārīḫi āḫir-i kārdur.

Naḳl olınur ki intiḳālleri esnāsında aḥbābından bir kimseye ḫitāb idüp buyururlar ki "Dervīş çelebi, Sulṭān Aḥmed'i aldurduḳ. Taḳayyüd cā'iz degül imiş. Kendimüze żarar itdük." dirler. Fi'l-ḥaḳīḳa pādişāhdan muḳaddem giderler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhi raḥmeten vāsi'aten.*

eş-Şeyḫ Maḥmūd (Babalı[4] Maḥmūd Efendi)

Ṭuna Yalıları'nda sākin idi[5]. Āḫir-i 'ömrinde Babaṭağı'nda tavaṭṭun eyledi. Ṭarīḳ-ı Bayramī'de mürşid, 'ābid ü mücāhid 'azīz idi. Bu ḥaḳīr, biñ on ṭoḳuz tārīḫinde ol diyāra ḳāżī olup ḫayır du'āların aldum. Yigirmi tārīḫinden ṣoñra raḥmet-i Ḥaḳḳ'a[6] intiḳāl eyledi.

Merḥūm-ı merḳūm 'azīz-i nezāhet-rüsūm, pīr-i nūrānī-i mu'ammer, 'iffet ü ṣalāḥla muḫammer, ḫalūḳ u maḥmūdu'l-ḫiṣāl, 'azīz-i ṣāḥib-i ḥāl idi.

Mervīdür ki ol 'aṣrda Baba'da sākin "Ḳara Mu'īd" dirler bir ḫabīsü'n-nefs, şaḫṣ-ı bāhirü'n-naḳṣ var idi. Dā'imā şeyḫe ihānet ü izdirādan ḫālī degül idi.

1 361b E
2 Şa'bān'ınuñ SE
3 "Allah ona (verdiği) nimetlerini arttırsın."
4 Bābāṭaġī SE
5 - SE
6 Raḥmet-i Ḥaḳḳ'a:- SE

Ol şaḫṣuñ bu bābda ġarā'ibine nihāyet yoġ-idi. Cümleden müfīd ü muḫtaṣarı ḫātūnına cefā içün kendüden ḥāṣıl olan[1] oġlını semm ile helāk itdügidür. وقس عليه الباقي[2] El-ḥāletü hāẕihi şeyḫ-i kerīm civārında olan şaḫṣ-ı le'īm cefāsına taḥammül idemeyüp eṭrāfda vāḳi' ba'ż-ı ḳaṣabāta hicret itmiş idi. Rāvī aydur; "Bir gün seḥeri mescidden çıḳup ser-i rāhda ṭururken 'azīz-i merḳūmı gördüm, şehre gelür. Selāma ṭurdum. Selām virüp tebessüm iderek buyurdular ki 'Māni' gitdi. Yine geldük.' Bu kelāmuñ ma'nāsın fehm idemeyüp tefaḥḥuṣ itdüm. Mu'īd-i dermend ol sā'atde teslīm-i rūḥ itdügi ẓāhir oldı. Ve şeyḫ ḥażretleri bu ḫaberi hātif-i ġāybdan aḫẕ eyledügi müte'ayyin olup i'tiḳādımuz ṣad çendān oldı."

Bezci-zāde (Bezci-zāde Efendi)

İsm-i şerīfleri ḫāṭırda olmamaġla şöhretleri ile iktifā olındı. Dārü'l-mülk-i Ḳaraman olan medīne-i Ḳonya'dan nümāyān olup **[370b]** 'ulūm-ı ẓāhireyi iktisāb ve cem'-i feżā'il-i bī-ḥisāb itdükden ṣoñra kibār-ı meşā'iḫ-ı Ḫalvetiyye'den Ezelī-zāde Efendi'ye ḫidmet ve dergāh-ı irşād-penāhlarında tekmīl-i ṭarīḳat eylemiş idi. Nice zemān ol aḳṭārda[3] işā'a-i eşi''a-i irşād ve delīl-i rāh-ı rüşd ü sedād olmaġla ikmāl-i hilāl-i isti'dād-ı zühhād eyleyüp devlet-i Aḥmed Ḫānī'de dārü'l-mülk-i İstanbul'a ḳudūm ve zülāl-i ifāżaların ābiş-ḫor-ı leb-teşnegān-ı Rūm ḳılmış idi. Meḥemmed Aġa Zāviyesi'nde şeyḫ-i seccāde-nişīn ve cāmi'-i vāḳıf-ı mezbūrede vā'iẓ-i maḥfil-güzīn olup ol meşġale-i 'aliyye ve ḥālet-i seniyye üzere iken biñ yigirmi[4] ḥudūdında irtiḥāl[5] eyledi.

'Azīz-i merḳūm maṭla'u'l-envār-ı 'ulūm, meclis-i va'ẓı şūr-engīz, enfāsı mü'eẟẟir ü bün-tīz, ṭayyib-i elḥānla 'andelīb-i ḫoş-naġme-i gülistān-ı *Ḳur'ān* idi.

eş-Şeyḫ Feyżī (Feyżī-i Kefevī)[6] {Feyżī}[7]

Medīne-i Kefe'den ẓuhūr eyleyüp maḫlaṣ-ı mezbūr ile meşhūr olmış idi. 'İlm ü 'irfānı mükemmel, şeyḫ-i mükerrem ü mübeccel idi. Müretteb *Dīvān*'ı

1 - SE
2 "Diğerlerini bununla mukayese et."
3 Tekmīl//aḳṭārda:- E
4 Yigirmi altı SE
5 İntiḳāl SE
6 372a E (Nüshada boş bir varak bulunmaktadır.)
7 Bu biyografi SE'de 215a sayfa kenarında bulunmaktadır.

görilüp tefāṣīl-i aḥvāli maʿlūm olmadı. Devlet-i Aḥmed Ḫānī'de intiḳāl iden eʿizze-i kirāmdandur.

Münīrī Efendi (Bosnevī[1] Münīrī Efendi)

Bosneviyyü'l-aṣldur. Ġālibā ismi Nūru'llāh olmaġla bu maḫlaṣ muḫtārı olmış idi. Vildān-zāde Efendi'nüñ pederinden muḳaddimāt-ı ʿulūmı iʿdād ve taḥṣīl-i netīce-i istiʿdād eyleyüp[2] [baʿż-ı meşā'iḫ-ı ʿaliyyeye ḫidmet ve tekmīl-i nefse himmet eyledükden ṣoñra mütevaṭṭın olduġı Belġırad'da[3] vāʿiẓ ü müẕekkir ve muḥaddis̱ ü müfessir olmış idi[4].] Ṭalebe-i ʿilme ders-i ʿāmm ve feyż-i terbiyet ile nice nāḳıṣ vücūdı itmām eyleyüp taʿayyüni cihetinden me'ẕūnun bi'l-iftā[5] olmış idi. Nice yıllar iftā vü ifāde ile güẕārende-i evḳāt ve sübḥa-şümār-ı enfās-ı maʿdūde-i ḥayāt olup evāḫir-i devlet-i Aḥmed Ḫānī'de vefāt itmiş idi. Fażīlet ile şöhre-i diyār, ferīde-i ṣadef-i rūzgār idi.

Dārü'l-ḳurrā Şeyḫi [Meḥemmed] (Şeyḫ-i Dārü'l-ḳurrā)

İsmi Meḥemmed'dür. Diyār-ı ʿArab'da tekmīl-i dā'ire-i fażl ü edeb ḳılup diyār-ı Rūm'a ḳudūm ve feyż-i maḳdemin iksīr-i bereket-i aḳṭār-ı Rūm ḳılmış idi. Geşt ü güẕār iderek müntehā-yı ser-ḥadd-i İslām olan s̱aġr-ı Budin'de ḳarār idüp imām-ı ṣaff-ı aḫyār ve taʿlīm-i *Ḳur'ān* itmekle "Dārü'l-ḳurrā Şeyḫi" dimekle şöhret-şiʿār olmış idi. Nice yıllar ol diyārda rükn-i rekīn ve maḳām-ı meşīḫatde mekīn olup sinn-i şerīfi yüzden mütecāviz iken biñ yigirmi beş ḥudūdında raḥmet-i Ḥaḳḳ'a fā'iz olmış idi.

ʿAzīz-i mezbūr feżā'il-i celīle ile meşhūr, ʿilm-i tecvīd ü ḳırā'atda māhir, fünūn-ı Ḳur'āniyye'de naẓīri nādir, maẓanne-i kerāmet, pīr-i ṣāḥib-i himmet idi. Meziyyet-i ṣalāḥ u dināyetle ol mertebe şöhret ve taʿayyün-i vecāhet bulmış idi ki nefāẕ-ı kelimede müsellem ve her kelāmı düstūrü'l-ʿamel-i ḫalḳ-ı ʿālem idi.

Naḳl olınur ki ʿAlī Paşa Budin beglerbegisi iken "Boçḳay Emīri" dirler

1 - R1, E
2 Eyleyüp mutavaṭṭın-ı Belġırad olmış idi E, R1
3 Mütevaṭṭın//Belġırad'da:- R1, E
4 baʿżı//idi, der-kenar R1
5 215b SE

sādātdan bir kimse ẓuhūr eyleyüp Mehdī-i ṣāḥib-i ẓuhūr olmaḳ iddi'ā ider. Mecmū'-ı şehri ve 'askerī ṭā'ifesini tesḫīr eyleyüp kāfirüñ hücūmı iḥtimāli vardur, diyü ṣaḥrāda cem' olup meşveret itmek içün bir gün ta'yīn iderler. Ẓāhir-i kelāmları bu iken mā-fi'z-żamīrleri paşayı ve rü'esā-yı 'askeri ḳatl eyleyüp emīr-i mezbūrı vālī naṣb itmek üzere ḳarār bulur. Yevm-i ma'hūd olıcaḳ mecmū'-ı ḫalḳ ṣaḥrāda müctemi' ve emīrüñ kevkeb-i iḳbāli mültemi' olup ol esnāda ṣāḥibü't-terceme kenār-ı cem'iyyete vāṣıl ve ḥalḳa-i ṣoḥbete dāḫil[1] olup **[371a]** selām virdükden ṣoñra ḫitāb-ı 'iṭāb-āmīz ve şu'le-i ġażabı tīz eyleyüp cümleyi tefsīḳ u taḍlīl ve re'ylerinde taḫṭı'e vü techīl iderek emīri ḥabs ve fitneyi debs itmek fermān eyledükde[2] bilā-tereddüd ḥarīfi[3] bağlayup ḳulleye götürürler. Bu fitne-i 'aẓīmeyi ān-ı vāḥidde def' eyleyüp iẓhār-ı kerāmet ve tesḫīr-i velāyet iderler.

Dervīş Ḫākī (Dervīş Ḫākī)[4]

Buḫārā semtinden ve ḫānedān-ı ekābirden ẓuhūr eyleyüp sālik-i rāh-ı fenā ve sulṭān-ı bī-ser ü pā olmış idi. Nice yıllar seyāḥat ve meşā'iḫ-ı 'Arab ü 'Acem ile ṣoḥbet idüp tekmīl-i nefs itdükden ṣoñra edā-yı ḥiccetü'l-İslām ve ziyāret-i Ravża-i Seyyidü'l-enām *'aleyhi efḍalu's-selām* eyleyüp evāḫir-i devlet-i Meḥemmed Ḫānī'de dārü'l-mülk-i İstanbul'a ḳudūm itmiş idi. 'Alī Paşa Tāb-ḫānesi'ne nāzil olup bezl-i ni'met ile ḳulūbı tesḫīr ve ṭavḳ-ı maḥabbetin bend-i gerden-i bernā vü pīr itmiş idi. Dā'imā 'ūd u 'anber yaḳup[5] sükkeri, pālūde ve ḳavunı, pilāvı mebẕūl, mu'anber duḫānı ve mümessek ḳahve ve köknārı sebīl-i erbāb-ı ḳabūl, ehl-i kerem ü kerāmet, dervīş-i pādişāh-meşreb-i 'ālī-himmet idi. Evāḫir-i devr-i Aḥmed Ḫānī'de fevt olup sākin olduġı tāb-ḫānede defn olındı.

'Azīz-i mezbūr vuṣūl-i cevher-i iksīr ile meşhūr, ser ü pā bürehne iken pāk ü naẓīf, ḫırḳa vü şālı laṭīf ü ẓarīf, müdāvim-i ṭahāret ü ṣalāt, kes̱īrü'l-birr-i 'aẓīmü's-ṣadaḳāt, ceyb-i ġaybden ḫarcanup kimseden nesne ḳabūl itmez ve kā'inen men kāne bir ḳapuya gitmez idi.

1 Vāṣıl SE
2 Fermān eyledükde:emr iderler SE
3 Emīri SE
4 SE'de nisbe bulunmamaktadır.
5 362b E

Merḥūmuñ intiḳālinden ṣoñra muṣāḥibi olan Ḳıṣṣa-ḫᵛān Dervīş Ḥasan "Pīrimüz seccādesin baña vaṣıyyet eyledi." diyü bir vaṣıyyet-nāme peydā idüp baş açup meydāna girdi. Ammā nezle vü zükām hücūmından ḥāli ḫarāb ve müżāyaḳadan bī-tāb olup suḫre-i rūzgār ve kiẕbi āşikār oldı. Ḥālā dedenüñ dervīşi Nev-rūz Dede ol ḫidmeti ḳā'imdür.

[İsmi 'Alī'dür. Keşmīr Pādişāhı Eslem Ḫān'uñ şeh-zāde-i kerīmidür. Pederi, Şāh 'Abbās elinde şehīd olup Baġdād'a düşmiş idi. Birāder-i mihteri Ḫᵛāce Ṣıbġatu'llāh'dan tekmīl-i ṭarīḳat-ı Naḳş-bendiyye idüp anlar Medīne-i Münevvere'de ḳalduḳda bunlar Mıṣr'a gelüp biñ on tārīḫinde Mıṣr'dan ma'zūl Ḫıżr Paşa ile İstanbul'a gelmiş idi. Ḫᵛāce Ṣıbġatu'llāh ẓāhir ü bāṭını mükemmel, fużalā-yı kibārdandur. Biñ yigirmi ḥudūdında intiḳāl eylemişdür[1].]

Ṭurmış Dede (Ṭurmış Dede)[2]

Aḳkirmān eṭrāfında gezer bir meczūb iken gemi re'īslerinden biri getirüp Rūmili Ḥiṣārı'nda Bektaşīler Tekyesi'ne bıraḳmış idi. Giderek erbāb-ı sefā'in ḥüsn-i i'tiḳād eyleyüp nüẕūr u ṣadaḳat ve hedāyā vü ṣılāt ile çerāġını pür itmege başladılar. Yigirmi sene miḳdārı mu'teḳad-ı 'ālem ve maḳṣad-ı müsāfirān-ı 'Arab ü 'Acem olup şöhret-i 'aẓīme peydā eylemiş idi. Kendüde aṣlā şu'ūr olmayup ancaḳ dervīşlerüñ ta'līmi ile geçenlere "Uġur olsun." dir idi. Ammā;

Beyt

چنان طوطی صفت حیران آن رخسار نیکویم
دلم میکوید اما کیم نمی دانم چه میکویم [3]

mażmūnına muvāfıḳ meczūb-ı müstaġraḳ idi. Devlet-i Aḥmed Ḫānī'de intiḳāl eyleyüp üzerine türbe yapıldı[4]. El-ān ziyāretgāh-ı müsāfir ü mücāvirdür.

Temme fī 6 Ramażān sene 1043.

---

1 İsmi//eylemişdür, der-kenār R1, E, SE. SE'de bu der-kenardan bazı ifadeler esas metnin içerisine dahil edilmiştir.

2 SE'de nisbe bulunmamaktadır.

3 "Papağan gibi o güzel yüze öyle bir hayranım ki gönlüm konuşsa da, kim olduğumu, ne dediğimi bilmiyorum."

4 Türbe yapıldı:binā olındı SE

Āḫirü'l-vefeyāti'l-vāḳı'a fī Devleti's-sulṭāni'l-a'ẓam Mālik-i Riḳābu'l-ümem es-Sulṭān Aḥmed Ḫān İbn[1] Meḥemmed Ḫān

'aleyhi'r-raḥmetu ve'l-ġufrān

Ol sulṭān-ı 'aẓīmü'ş-şānuñ zemān-ı devletlerinde ẓuhūr iden vaḳā'i'dür ki[2] 'ale'l-icmāl işāret olınur:

Ẕikr-i aḥvāl-i ferḫunde-fāl-i şāh-ı deryā-nevāl[3]

Bu ṣafaḥāt-ı **[371b]** secencel-simāt mıṣḳale-i nūk-i ḫāme ile mücellā ve mānend-i ṣaḥīfe-i Erjeng ü Mānī, ṣūret-i aḥvāl-i şehenşāh-ı 'Os̱mānī temās̱īline bu vechle meclā ḳılınur ki ḫāḳān-ı devrān, pādişāh-ı 'aṣr ü evān, Cemşīd-i ḫūrşīd-tāc-ı ferruḫ-nijād, āftāb-ı hilāl-i tīġ-ı eşi"a-nicād, nesaḳ-sāz-ı zemān ü zemīn, ḳahramānu'l-mā' ve't-ṭīn, ġülū-gīr-i gerden-keşān-ı li'ām, māye-i ibtisām-ı s̱uġūr-ı İslām, ḳahhār-ı kefere-i Engürüs, musaḫḫar-sāz-ı Boġdan u Eflaḳ u Rus, cemāl-efrūz-ı 'adl ü re'fet, celālī-sūz-ı mülk ü millet, İskender-i Dārā-der, Dārāb-ı İskender-ẓafer, āftāb-ı şems-i 'ālem, mālik-i riḳāb-ı Süleymān-ḥaşem;

Beyt Cenāb-ı ḥażret-i Sulṭān Aḥmed Ḫān ki bulsaydı
Olurdı bende-i dīrīnesi İskender ü Dārā.

Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan sekiz tārīḫinde müsā'ade-i su'ūd ile ufuḳ-ı sa'ādetden medīne-i Maġnisa'da ṭāli' ve āftāb-ı cihān-tāb gibi 'ālem-i vücūda lāmi' u sāṭı' olup sāl-i ferḫunde-fāl-i viladetlerin vālid-i 'ālī-şānlarınuñ lālāsı olan Meḥemmed Paşa "Ḫāḳān-ı Rūm"[4] (998) lafẓı ile[5] edā itmiş idi.

Beyt Ṭoġup gün gibi zerrīn-tācla burc-ı sa'ādetden
İrişdi şarḳdan ġarba żiyā-yı 'adl ü iḥsānı

1 İbnü's-Sulṭān SE
2 - SE
3 SE'de bu başlığın sonunda "Allah'ın yüce rahmeti onun üzerine olsun." biçiminde bir dua bulunmaktadır.
4 خاقان روم
5 216a SE

Hem-rāhı tevfīḳ ile ḫırāmān-ı ḫıyābān-ı isti'dād ve s̱imār-ı gūn-ā-gūn-i kemālāt-ı nefsāniyye vü feżā'il-i beşeriyye mertebe-i lā'iḳasında ḳarīn-i i'dād olup sezāvār-ı tāc ü taḫt ve mutaraṣṣıd-ı iḳbāl ü baḫt[1] iken biñ on iki Receb'i-nüñ on sekizinci güni yevm-i aḥadda mānend-i bedr-i temām on dördünci nūr-baḫş-ı ṣaḥīfe-i eyyām ve silk-i silsile-i 'Os̱māniyye'ye çehār dehüm-i gü-her-i S̱üreyyā-niẓām olmışlar idi. Ol hefte emr-i ḫitāne temām ve ri'āyet-i sün-net-i seniyye-i Seyyidü'l-enām olınup sene-i mezbūre Ramażān'ında şehrāyīn ve ġurre-i Şevvāl'e dek 'abdu'l-mü'minīn olup mecmū'-ı enām, maẓhar-ı in'ām olduḳdan ṣoñra naẓm-ı umūr-ı dīn ü devlete ḳıyām olındı. Es̱nā-yı cülūsda mesned-ārā-yı ṣadāret-i 'uẓmā, Ḳā'im-maḳām Ḳāsım Paşa bulınup vekīl-i aṣīl olmamaġla ba'ż-ı umūr-ı külliyede vezīr-i a'ẓam ḳudūmına tevaḳḳuf lāzım gelmiş idi. Evāḫir-i şehr-i Receb'de hizber-i Behrām-intiḳām 'Alī Paşa-yı Āṣaf-maḳām şehre dāḫil olup eṣnāf-ı 'askere tevzī'-i teraḳḳī vü baḫşiş ve ṣıġār ü kibāra 'alā merātibihim nüvāziş olınmış idi. El-ḥāletü hāẕihi ḳıral-ı Engürüs-i menḥūsla ḥarb ü ḳitāl henūz fayṣal-resīde-i istīṣāl olmayup ḫusrev-i Īrān-zemīn olan Şāh 'Abbās-ı bed-āyīn memālik-i maḥrūseye 'ālem-efrāz-ı istīlā ve maẓ-har-ı fehvā-yı [2] الفتنة نائمة لعن الله من ايقظها olmaġın şarḳ u ġarba irsāl-i 'asākir ü ecnād ve ḍarb-ı şemşīr-i cihād ẕimmet-i himmet-i şāhāneye maḥż-ı deyn, belki farż-ı 'ayn olduḳda vezīr-i a'ẓam, şīr-i ücem 'Alī Paşa füccār-ı Macar üzere serdār ve ṣadāret-i 'uzmādan müteḳā'id olup bi'l-fi'l ḳapudan olan Caġala-zāde Sinān Paşa ḳızılbaş-ı evbāş üzere ḳā'idü'l-ceyş-i gīrūdār oldı. Biñ on üç Muḥar-rem'inde ol iki serdār-ı 'ālī-miḳdār[3] bāzū-yı himmetle çep ü rāsta tīġ-ı ṣavlet ṣaldılar. 'Alī Paşa dārü'l-cihād-ı Belġırad'a varduḳda ḥarīf-i nā-sāz-ı ecel ismā'-ı semā'iyyü'l-'acel ḳılmaġla ḫunyāger-i bezm-i devleti naġme-i nevbet-i āmālini temām itmedin ḫāne-i **[372a]** laḥdde ārām eyledi. Mühr-i vezāret muḥāfaẓa-i ser-ḥadd-i manṣūr ile me'mūr olan Lālā Meḥemmed Paşa'ya irsāl ve Ḳal'a-i Esterġon muḥāṣarasında aṣdār mis̱āl bī-mis̱āl ḳılındı. Ol sene inḳılāb-ı ṣadāret māni'-i fetḥ u nuṣret olup biñ on dört tārīḫinde fetḥ-i ḳal'a müyesser ve kün-güre-i bürūcı a'lām-ı İslām ile lālezār-ı ẓafer olduḳda Şeyḫü'l-İslām[4] Ḫ͏ᵛāce-zā-de Meḥemmed Efendi ta'miye ṭarīḳı ile bu güne tārīḫ dimişler idi:

---

1 363a E
2 "Fitne, kargaşa uykudadır. Onu uyandırana, kışkırtana Allah lanet etsin."
3 İki//miḳdār:- R1, E
4 Şeyḫu'l-İslām:- SE

Tārīḫ Leşker-i küffār çıḳdı ḥıṣn-ı Esterġondan[1] (1014)

Sene-i sābıḳada Caġala-zāde ser-ḥadde vāṣıl olduḳda şāh-ı güm-rāh, pey güm-künān-ı iḫtifā olmaġın ʿavdet olınup sene-i ātiyede ṣūret-i mütābaʿatda olan Celālī eşḳıyāsı ʿasker-i İslām'a bāʿiṡ-i tefriḳa olup ṭalīʿa-i ʿasker olan Sefer Paşa ve Aḥmed Paşa vezīr-i ṣā'ib-tedbīre muḫālefet ve kemāl-i ġurūr ile cenge mübāderet ḳılduḳlarında mānend-i sīm-i nā-mülā'im maṭraḳa-i kūpāl-i ʿadüvden perīşān ve pādāş-ı sū'-i ʿamelleri ile bī-nām ü nişān oldılar. Egerçi;

Mıṣrāʿ آتش اندر بيشه چون افتد نه تر ماند نه خشك [2]

mażmūnı üzere āteş-i bālā-keş-i ḳitāl iki ṭarafı daḫı ḫākister ve āsūde-i ḫᵛāb-ı ʿadem olanlara seng ü ḫāki bālīn ü bister eyleyüp;

Mıṣrāʿ Şemʿi yaḳmaz mı ol āteş kim yaḳar pervāneyi

fehvāsı ser-nāme-i ḥālleri oldı. Lākin Caġala-zāde ʿaskerüñ perīşānlıġın görüp vaḫāmet-i ʿāḳıbetden ḫavf itmekle Ḳalʿa-i Vān'a ṭoġrı revān ve ol ġamdan ʿālem-i āḫirete ḫırāmān oldı. Biñ on dört Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Vezīr-i Aʿẓam Lālā Meḥemmed Paşa, Vezīr-i Rābiʿ Murād Paşa'yı cā-nişīn-i muḥāfaẓa idüp āstāneye geldükde[3] ʿAcem seferine me'mūr olmış idi. Ordu-yı cihān-pūy Üsküdār'a geçmiş iken maraż-ı fālice mübtelā ve on beş Muḥarrem'inde ʿalem-efrāz-ı ʿālem-i beḳā olup Ḳapudan Dervīş Paşa ṣadru'l-vüzerā oldı. Teceddüd-i ser-ʿasker māniʿ-i ʿazīmet-i sefer olup bostāncıbaşılıḳdan çıḳan Deli Ferhād Paşa Anaṭolı muḥāfaẓasına irsāl olındı. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ınuñ ṭoḳuzuncı güni Dervīş Paşa baġteten serāya daʿvet olınup maẓhar-ı ḳahr-ı Ḳahramānī oldı.

Mıṣrāʿ Ḳıydı Dervīşine şāh[4] (1015)

tārīḫ-i ḳatlidür. Mühr-i ṣadāret Belġırad'da muḥāfaẓa ḫidmetinde olan Murād Paşa'ya gönderilüp Naḳḳāş Ḥasan Paşa ḳā'im-maḳām-ı ṣadru'l-vüzerā oldı. Ol

---

1 لشكر كفار چقدى حصن استرغوندن
2 "Ormana ateş düştüğünde ne yaş kalır ne de kuru."
3 363b E
4 قيدى درويشنه شاه

vezīr-i pīrān-tedbīr ḳıral-ı Engürüs'le ʿaḳd-ı ṣulḥ itdükden ṣoñra biñ on altı Muḥarrem'inüñ evāḫirinde āstāne-i saʿādete geldi. Sene-i mezbūre Rebīʿu'l-evvel'inüñ evā'ilinde diyār-ı şarḳa serdār olup Anaṭolı ıṣlāḥına ḳıyām ve silk-i şikeste-tārını ḳābil-i intiẓām ü iltiyām eyleyüp Muṣṭafā Paşa ḳā'im-maḳām oldı. Ṭoġrı Ḥaleb üzerine varılup ʿiṣyān iden Cānpūlādoġlı ʿAlī Paşa ile bir ceng-i ʿaẓīm olmışdur ki tevārīḫ-i eyyāmdan maʿdūddur. Cānpūlādoġlı inhizām-ı küllīden ṣoñra Burūsa'ya gelüp dergāh-ı pādişāh-ı cihān-baḫşāya[1] ilticā ve cerā'imi ʿafv olınmasını recā eyledükde maẓhar-ı ʿāṭıfet-i şehenşāhī ve Ṭameşvar eyāleti ile mübāhī olmış idi. Serdār-ı ʿadüvv-bend-i cihān-güşā faṣl-ı şitāyı Ḥaleb-i Şehbā'da **[372b]** geçirüp evvel-bahār-ı ḫuceste-ās̱ārda naḫl-i bādām gibi ẓāhir-i Ḥaleb'de ḍarb-ı ḫıyām ve Ḳalenderoġlı[2] ile Ḳara Saʿīd ve Ṭavīl Birāderi Maymun-ı pelīd niyyetine taḥrīk-i aʿlām eyledi. Ol vezīr-i cihān-gīr, ḫıṭṭa-i Anaṭolı'ya dāḫil olduḳda her ṭarafda bir Celālī ʿalem-efrāz-ı istiḳlāl ve nevbet-zen-i ṭanṭana-i celāl olup ol fırḳa-i cerād-ı ifsād-ı mūr-şümār ile kiştzār-ı memālik ḫarāb ve emākin-i[3] me'mūle havl-i Celālī gibi bī-āb u tāb olmış idi. Cümlesi ile taḳayyüd olmursa bāʿiṣ-i teferruḳ-ı ḫāṭır ve sebeb-i perīşānī-i ʿasākir olmaġın ḳā'ide-i الأهمّ فالأهمّ[4] üzere Cānpūlādoġlı'nuñ defʿi cümleden aḳdem olduġı ḳarār-dāde-i rāy-ı rezīnleri olup es̱nā-yı rāhda rāst gelen ehl-i fesādı şuʿle-i şemşīr ile remād iderek giderler idi. Ol es̱nāda Ḳalenderoġlı Burūsa'ya müstevlī olup eṭrāfını ifsād ve dās-ı şemşīr ile reʿāyā-yı zār ü nizārı iḥṣād eyledi. Biñ on altı Ramażān'ında Burūsa'nuñ eks̱er yirlerin iḥrāḳ eyleyüp İstanbul'da ḥāżır olan vüzerā vü ʿulemā bā-ḫuṣūṣ ḳā'im-maḳām olan Ṣūfī[5] Muṣṭafā Paşa ʿacāletü'l-vaḳt müteḳāʿidīnden ve ekābir-i ḳullarından müstevfī ʿasker peydā eyleyüp Burūsa'nuñ ḳalʿasını taḫlīṣ eylediler. Ḳalenderoġlı ol ġurūr ile serdār ile muḳābeleye himmet ve Ḥaleb'e ṭoġrı ʿazīmet eyledi. Ḥaleb ḳurbında mülāḳī-i ferīḳayn vāḳiʿ ve envār-ı ẓafer aʿlām-ı pādişāh-ı İslām'dan lāmiʿ ü sāṭıʿ olup Ḳalenderoġlı ve Ḳara Saʿīd şirẕime-i ḳalīle ile firār eyledi. Baʿdehu Maymun-ı melʿūn daḫı bebr-i peleng-efgenān-ı ġuzātuñ öñince gürīzān ve baḳıyyetü's-sü-

---

1 Cihān-baḫşāya: ʿālem-penāha SE
2 SE'de "Ḳalenderoġlı" ve "Ḳara Saʿīd" isimleri birbiriyle yer değiştirmiştir.
3 216b SE
4 "En önemli olanı öncelemek gerekir."
5 - SE

yūf olan kilāb ile üftān ü ḫīzān diyār-ı ʿAcem'e revān olup bār ü büngāh ve ḫayme vü ḫargāh naṣīb-i sipāh-ı ẓafer-penāh oldı.

Bu es̱nāda Baġdād ḳullarından "Ṭavīl Aḥmed" nām bölükbaşı eyālet-i Baġdād'ı żabṭ itmiş idi. Ḫavf-ı şemşīr-i cihān-gīr-i vezīr ile tesḫīr olınup Caġala-zāde Maḥmūd Paşa[1] kemā fi'l-evvel emīrü'l-ümerā-yı vüzerā oldı. Vezīr-i cihān-güşā, serdār-ı aʿẓam Murād Paşa memālik-i Anaṭolı'yı Üsküdār'a gelince tesḫīr ve āb-ı āteş-tāb-ı şemşīr ile ḫār u ḫāşāk-i ehl-i fesāddan[2] taṭhīr idüp tecdīd-i devlet ve te'yīd-i mülk ü millet eyledi.

Biñ on yedi senesinüñ evā'ilinde vezāretle başdefterdār olan Etmekci-zāde Aḥmed Paşa Rūmili eyāleti ile ser-ʿasker ḳılınup ʿalā cenāḥi'l-istiʿcāl ṣadr-ı aʿẓam ṭarafına irsāl olındı. Ricāl-i ḥarbden olmamaġla cenge yitişmeyüp ʿaskerüñ vaẓīfesi içün ḫazīne yitişdürüp edā-yı ḫidmet eyledi. Biñ on yedi Ramażān'ında serdār-ı ekrem, niẓāmü'l-ʿālem Murād Paşa-yı kişver-güşā ʿazīm alayla şehre dāḫil olup Celālī'den alınan alay bayraḳları öñince nuṣret-i vāfire ve şevket-i bāhire ile dest-būs-ı pādişāh-ı ʿālem-penāh idüp zīver-i eyvān-ı ʿadālet-destgāh olduḳda ʿAbdu'l-ġanī-zāde[3] Nādirī Efendi ḥażretlerinüñ[4] tehniyet-i ḳudūm içün[5] ʿarż itdükleri ḳaṣīdedür:

Ebyāt	Merḥabā iy Ḥaydar-ı Kerrār-ı Behrām-intiḳām **[373a]**
	Ḫayr maḳdem iy vezīr-i ṣafder-i Āṣaf-maḳām
	Cünbiş-i raḫşuñdan oldı çarḫ-ı aʿẓam lerzenāk
	Ġulġul-i kūsuñla uçdı çeşm-i aḫterden menām

Biñ on sekiz hilālinde sefer niyyetine alayla Üsküdār'a geçüp ṭavāşī ḳısmından Gürci Meḥemmed Paşa ḳā'im-maḳām-ı ṣadru'l-vüzerā oldı. Aydın ve Ṣaruḫān muḥaṣṣılı olan Üveys Paşa-zāde Yūsuf Paşa ordu-yı hümāyūna geldükde cezā-yı sezā-yı aʿmāli der-kār olup;

1 364a E
2 ḫār//fesāddan:- SE
3 - SE
4 Efendi ḥażretlerinüñ:Efendi'nüñ SE
5 Tehniyet//içün:- SE

Beyt A'dā-yı kīne-ḫᵛāhla seyrāne gitme hīç
Gel gör ki n'oldı Yūsufa yābāna gitme hīç

mażmūnı düstūrü'l-'amel ḳılınup dārü's-salṭanaya 'avd olındı. On ṭoḳuz Rebī'u'l-āḫir'inde memālik-i maḥrūsede ser-keşlikden dem urur müteneffis ḳalmaduğı muḳarrer olmağın diyār-ı 'Acem üzere leşker çekdi. Gürci Meḥemmed Paşa yine ḳā'im-maḳām oldı. Ol sene Tebrīz'e varılup şāh-ı 'Acem'le mülāḳāt müyesser olmamağla 'avd olındı. Biñ yigirmi Cemādiye'l-āḫire'sinde vezīr-i Arisṭū-naẓīrüñ bahār-ı ḥayātı āsīb-resīde-i ḫazān-ı fenā ve rū-gerdān-ı veche-i dārü'l-'anā olup 'asākir-i İslām 'azīmet-i seferden keşīde-zimām oldılar. Vezīr-i mağfūruñ cenāzesi İstanbul'da iḥżār[1] olınan türbe-i pür-nūra naḳl olınup mühr-i hümāyūn-ı pādişāhī Mıṣr eyāleti virilmiş iken gitmeyüp vezīr-i a'ẓam intiḳālinde vaṣıyyetleri üzere ser-'asker olan vezīr-i cihān-baḫşā Naṣūḥ Paşa ḥażretlerine irsāl olındı. Vezīr-i 'ālem[2]-gīr şāh-ı 'Acem'den nice yüz yük ḥarīr alup bir iki sene ṭarafeynüñ āsāyişi maṣlaḥatı içün 'aḳd-ı ṣulḥ itdükden ṣoñra biñ yigirmi bir Şa'bān'ında revnaḳ-efrūz-ı südde-i devlet-nişān ve zīnet-efzā-yı dīvān-ı 'ālī-şān oldı. Ol esnāda rāḳımu'l-ḥurūfuñ 'arż itdügi ḳaṣīde-i ḳudūmiyyedendür:

Seḥer ki āṣaf-ı ṣāḥib-ḳırān-ı 'Oṣmānī
Müşerref itdi ḳudūmıyla ṣadr-ı dīvānı

Ayağı tozı ile geçdi mesned-i cāha
Münevver eyledi ḥaḳḳā ki çeşm-i a'yānı[3]

Zamān-ı emn ü emān irdi 'ahd-i 'adlinde
İder bu 'ahd ü emān şād ehl-i īmānı[4]

Çemende bülbül-i muṭrib nevā-yı medḥin oḳur
Gülüñ defin n'ola pür ḳılsa ebr-i nīsānī

Ṣahīl-i esbini nā-geh işitse ma'rekede
Bırağa ḫavf ile teb-lerze şīr-i garrānī

1 i'dād SE
2 Cihān SE
3 Ol//a'yānı:- R1
4 Bu ve sonrasında gelen beyitler sadece SE'de yer almaktadır.

Keşef gibi nice baş göstere zemānında
Ki ḳoydı ḳoz ḳabına ehl-i ẓulm ü tuġyānı

Yiter zemīne seḥāb-ı kef-i kerīmi n'ola
Dökerse dürrini deryāya ebr-i nīsānī

Zemānede benem ol şā'ir oġlı şā'ir kim
Baş egdi naẓmuma dünyānuñ ehl-i 'irfānı

Hezār ḫ˅āce debistān-ı fażlımuñ ṭıflı
Ṭufeyl-zāde-i ṭab'um hezār Ḫāḳānī

Yed-i cefā ile der-beste idi genc-i murād
Zemāne tīġ-ı ṭılısm itmiş idi ḫarmānı

Elinden almaġa sa'y eyler idi ger yolda
Recā-yı luṭf ile cerrār ṭutduġı nānı

Sene-i mezbūre evāḫirinde 'ādet-i[1] pādişāhān-ı pīşīn üzere Edrine ṣaydgāhına nehżat buyurılup[2] cemī'-i erbāb-ı dīvān, hem-rikāb-ı sulṭān-ı 'ālī-şān olduḳda Anaṭolı Ṣadrı Ġanī-zāde Efendi ḥażretleri bu gūne tārīḫ-perdāz olmışlar idi:

Mıṣrā' Cennet-ābād oldı Sulṭān Aḥmed ile Edrine[3] (1021)

[Şeyḫü'l-islām Ḫ˅āce-zāde Meḥemmed Efendi ḥażretlerinüñ ta'miye ṭarīḳı ile buyurduḳları tārīḫdür:

Edrine (260) taḫtına (1455) bu yıl (58) feraḥ geldi (288) vü ġam gitdi (1040)

260 + 1455 + 58 = 1773

1773 + 288 = 2061

2061 - 1040 = 1021][4]

---

1 - SE
2 217a SE
3 364b E;جنت اباد اولدی سلطان احمد ایله ادرنه
4 Şeyḫü'l-islām//1021:- R1, SE; der-kenār E

Sene-i ātiyede daḫı ṣayd ü şikār içün Edrine meştāsına güẕār olınup ṣıfat-ı şitā vü bahārda ve tavṣīf-i ṣayd ü şikārda ve tehniyet-i ḳudūm ü ḳufūl-i şāh-ı Cem[1]-tebārda nice ās̱ār ü eşʿār ʿarż olınup maẓhar-ı iltifāt-ı şehr-yārī olup her biri kitābe-i ṭāḳ-ı zer-nigār ve tārīḫ-i rūzgār olmış idi.

Ās̱ār-ı himmet-i cihān-gīrīden ol eṭrāf reʿāyāsı üzerinden[2] defʿ-i meẓālim ve neşr-i sāye-i merāḥim olınup Erdel ḳıralı nice yıldan berü müstevlī olduġı Ṭameşvar ser-ḥaddinde vāḳiʿ Lipova ve Yanve ḳalʿalarını taḫliye eyleyüp;

Mıṣrāʿ بی درد سر نیزه و آمد شد شمشیر [3]

bīm-i saṭvet-i ḳahramānīden ser-ḥadd ümerāsına teslīm itdügidür.

Yigirmi üç Ramażān'ında Vezīr-i Aʿẓam Naṣūḥ Paşa maẓhar-ı ḳahr-ı Ḳahramānī olup Vezīr-i S̱ānī Meḥemmed Paşa ṣadr-ı dīvān-ı Süleymānī oldı. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Vezīr-i Aʿẓam Meḥemmed Paşa diyār-ı ʿAcem'e serdār olup Gürci Meḥemmed Paşa cā-nişīn-i āṣaf-ı Cem-miḳdār oldı. Ḳalʿa-i Revān muḥāṣara olınup fetḥi müyesser olmamaġla Ḥaleb meştāsına ʿavdet olındı. Yigirmi altı Muḥarrem'inde **[373b]** Meḥemmed Paşa ʿazl olınup Ḫalīl Paşa ṣadr-ı ʿālī-şān ve ʿAlī Paşa yirine ḳapudān oldı. Sene-i mezbūre Receb'inde diyār-ı ʿAcem niyyetine Üsküdār'a geçüp Hezārġıradlı Meḥemmed Paşa ḳā'im-maḳām oldı. Ol sene ḫān-ı Tatar olan Cānbeg Girāy-ı Cengīzī Ṭırabozın'dan geçüp refāḳatle me'mūr olmış idi. Ser-ḥadde dāḫil olduḳlarında ḫilāf-ı ḳānūn-ı ʿOs̱mānī ʿasker-i Tatar ile ṭalāye taʿyīn olınan cünd-i bī-şümār Erdebīl semtine ılġār idüp ʿale'l-ġafle düşmen hücūmından perīşān ü münhezim olmaġla min-baʿd muḳābeleye imkān olmayup ricʿat olındı.

Ẕikr olınan umūr-ı külliyeden māʿadā nice yirlere ʿasker-i ẓafer-reh-ber gönderilüp bi-ʿināyeti'llāhi teʿālā fetḥ u fīrūzı müyesser olmışdur. Cümleden biri Miḫal-i ehl-i ḍalāl ʿiṣyānından berü memleket-i Eflaḳ ve Boġdan ki kilār-ı maṭbaḫ-ı selāṭīn-i ʿOs̱māniyāndur, iḫtilālden ḫālī olmayup Eflaḳ memleketine "Şerban" nām ʿāṣī müstevlī olup Boġdan'a Leh ḳıralı ṭarafından taʿarruż olı-

---

1 ʿAcem SE
2 reʿāyāsı üzerinden:reʿāyāsından R1, E
3 "Mızrak ucunun ağrısı ve kılıç geliş gidişleri olmadan…"

nurdı. Biñ yigirmi tārīḫinde Sivas eyāletinden maʿzūl Ketāncı ʿÖmer Paşa ol eṭrāfuñ ʿaskeri ile ikisini daḫı tesḫīr eyleyüp voyvodalar naṣb olındı. Yigirmi üç ḫilālinde Erdel ḥākimi olan Batori Ġabor'dan memleket reʿāyāsı şikāyet itmekle Ḳanije Beglerbegisi İskender Paşa başın kesüp Betlen Ġabor'ı ḳıral naṣb eyledi. Bundan aḳdem diyār-ı maġribde ẓuhūr idüp küffār-ı Fireng'e gūn-ā-gūn reng viren neheng-i deryā-yı maġāzī, re'īs-i merdān-ı veġā Murād Ġāzī birḳaç pāre mükemmel ḳadırġa ile dergāh-ı cihān-penāhlarına ḳul olup yarar sancaḳlar ve müstevfā sāliyāneler iḥsān olındı. Ol şevḳ ile kūh-peyker ḳalyonlar ve çekdirir gemiler alınup merdān-ı ceng baḥr-ı muḥīṭi aʿdāya teng itmişler idi.

On ṭoḳuz senesinde Boġdan üzerine Leh'den tabur gelüp Ozi Beglerbegisi Macaroġlı ʿAlī Paşa, sancaġı ʿaskeri ile yitişdükde fetḥ idüp on biñden ziyāde şerīr, ṭuʿme-i şīr-i şemşīr oldı. Yigirmi iki tārīḫinde evvelki taburdan ziyāde düşmen-i nā-maḥṣūr gelüp Silisre Beglerbegisi Deli İbrāhīm Paşa Herūmāsā hücūm eyledükde ol ḳavm-ı şūmı istīṣāl eyleyüp hüneri muḳābelesinde maẓhar-ı iḥsān-ı pādişāh-ı deryā-nevāl oldı[1].

Yigirmi üç tārīḫinde Şaḳşaḳī İbrāhīm Paşa Ṭuna ṭonanmasına[2] serdār olup Ozi öñine varduḳda belde-i Sinob'ı ġāret iden Ḳazaḳ eşḳıyāsına rāst gelüp cümlesini aḫẕ u esīr ve mübtelā olan ehl-i İslām yirine der-zencīr itmiş idi. Sinob ehālīsi ʿıyāl ü māli ile ḫalāṣ ve ʿināyet-i ilāhīyyeye iḫtiṣāṣ buldılar.

On yedi tārīḫinde Şām eṭrāfında sākin Ekrād ü Dürzī iẓhār-ı ʿiṣyān itmegin pençe-i ḳahr ile gūşmāl olındı. Mıṣr ḳulı İbrāhīm Paşa ḳatlinden ṣoñra ser-keşlikden ḫālī olmayup ṭalebe nāmına reʿāyānuñ ʿulbelerine varınca nehb ü ġāret itdükleri muḥarrik-i deryā-yı ḳahr-ı sulṭānī olmaġın sene-i mezbūre ḫilālinde Mıṣr Beglerbegisi Meḥemmed Paşa üç dört biñ nefer eşḳıyāyı ḳatl ü ḳahr ü iclā idüp fetḥ-i cedīd itmişler idi.

Biñ yigirmi tārīḫinde Ḳırım ḫānı olan **[374a]** Selāmet Girāy Ḫān-ı Cengīzī sefer-i dārü's-selāma taḥrīk-i aʿlām idüp āstāne-i saʿādete ilticā iden ḫān-zādelerden Cānbeg Girāy Sulṭān[3] maẓhar-ı iḥsān-ı pādişāh-ı cihān olup Çāşnī-gīr-başı Dilāver Aġa ile irsāl ü iclās olındı.

1 365a E
2 ṭonanması ile SE
3 Ḫān SE

[Sene-i mezbūre dāḫilinde ḳaṣaba-i Baba'ya Ḳazaḳ keferesi müstevlī olup bu ḥaḳīr, ḳāżī bulınmaġla bi-faḍlihi te'ālā ḳahr ü iz'āc ve döge döge iḫrāc olınmış idi[1].]

Yigirmi iki senesinde Ḳaraṭaġ 'āṣīlerini Tırḥala Begi Arslan Paşa varup naḳd-i cāna teḳāżā itdükde ḳahr ü ẕilletle iltizām-ı ḫarāca rāżī eyledi. Sene-i ātiyede ser-'asker-i mezbūr Mora cezīresinde ṣa'b ü sengistān maḥalle[2] iltica idüp şeḳā üzere olan Manya keferesini āteş-i ḳahr ile ıṣlāḥ ve ḍarbı ḳābil-i ṣalāḥ eyledi. Ol ḫilālde vilāyet-i Yemen'üñ iḫtilāli ma'rūż-ı pāye-i serīr-i cennet-ḥavālī olduḳda iki bölük sipāh, taḳviyet-i mīr-i mīrān içün rū-be-rāh ḳılınup aḥvāl-i perīşānī żabṭ ve rişte-i güsiste-niẓāmı rabṭ olındı.

Zemān-ı devletlerinde baḥr ü berde ẓuhūr iden āṣār ferden-ferdā ẕikr olınursa nice isfār olmaḳ muḳarrer, belki rūz-nāme-i ḥavādiṣi[3] rūz-ı ferdāya dek itmām ġayr-ı mutaṣavverdür. Biñ yigirmi altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde ḥummā-yı vebā'ī ẓuhūr idüp farḳ-ı mübārekleri āftāb gibi pür-tāb ve beden-i nāzikleri gül-berg-i gül-āb-dāde gibi bī-āb olup şehr-i mezbūrūn yigirmi altıncı güni se-şenbe güni[4] 'āzim-i dergāh-ı Kerīm ve żayf-ı mükerrem-i dārü'n-na'īm oldılar.

Beyt

عليه من الرحمن روح و رحمة
و من سحب الغفران طل و وابل [5]

[Sulṭān I. Aḥmed {Baḫtī}]: Ṣalāt-ı cenāzelerin bāb-ı hümāyūn öñinde Şeyḫü'l-İslām Es'ad Efendi ḥażretleri ḳılup dest-i ta'ẓīm ü iclāl ile cāmi'-i şerīfleri yanında i'dād olınan türbe-i cennet-miṣāle īṣāl olındı. Şaḳīḳ-ı mükerrem ve birāder-i kihter-i mu'aẓẓamları Sulṭān Muṣṭafā evreng-nişīn-i cihān-bānī ve iklīl-fürūz-ı memleket-i 'Oṣmānī olmış idi.

Pādişāh-ı maġfūr reşk-endāz-ı ḫāḳān u faġfūr, mürebbī-i 'ulemā vü şu'arā, ḳuvvet-i ẓahr-ı żu'afā vü fuḳarā, ġurre-i cebīn-i aḥvāli levḥa-i dībāce-i sa'ā-

---

1 Sene//idi:- R1, SE; der-kenār E
2 Sengistān maḥalle:sengistāna SE
3 217b SE
4 Se-şenbe güni:rūz-ı se-şenbede SE
5 "Rahmân'ın katından huzur ve rahmet onun üzerine olsun. Af bulutları yağmur olup onun üzerine yağsın."

det ve ṭurra-i pür-çīn-i iḳbāli ṭuġra-i ġarrā-yı baḫt u nişān-ı devlet, ḫuṭūṭ-ı levḥ-i cebīni şaʿşaʿa-i mihr-i iclāl, ḥurūf-ı naḳş-ı nigīni pertev-i genc-nāme-i iḳbāl, muṭīʿ-i fermān-ı cihān-muṭāʿ-ı şerīʿat, ḳāṭıʿu'l-ʿırḳ-ı erbāb-ı ẓulm ü ehl-i[1] bidʿat, māh-ı ferḫunde-ṭāliʿ-i gerdūn-ı taḫt, şāh-ı Ferīdūn-cāh-ı ʿālī-baḫt idi. Sinn-i şerīfleri on dörde bāliġ olduḳda cevher-i nigīndān-ı evreng-i ḫāḳānī ve on dördünci pādişāh-ı felek-bārgāh-ı ʿOs̱mānī olup on dört sene ḫaṭṭ-ı fermānları ḥırzu'l-emān-ı emānī olduğı ittifāḳāt-ı ḥasenedendür. Şiʿrde maḫlaṣ-ı şerīfleri Baḫtī'dür ki tārīḫ-i cülūs-ı hümāyūnlarıdur[2].

Ās̱ār-ı celīlelerinden Atmeydānı ḳurbında[3] altı mināreli cāmiʿ-i şerīf ve medrese-i celīle ve tetimmāt ve Ḥaremeyn-i Şerīfeyn fuḳarāsına maḫṣūṣ ḫayrāt ü ḥasenāt, sādāt-ı kirāma kemāl-i inʿiṭāf üzere olmaġın dā'imā ḫāṭır-nüvāz-ı eşrāf olmaḳ deʿb-i ẕāt-ı[4] kerīmleri idi. Cāmiʿ-i şerīfleri itmām olduḳda müstaḳill ʿaṭāyā tevzīʿ olınup maḫṣūṣ el öpdürmişler idi. Ol ṭā'ife-i ʿaliyyeden Ḳāf-zāde Fā'iżī Çelebi taʿmiye ṭarīḳı ile bu gūne tārīḫ dimişler idi:

Beyt Ākile nām-ı şerīfi ile tārīḫ ola bu
Pādişāh eyledi evlād-ı Resūle ikrām

Evlād-ı girāmīleri

Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān: Vilādeti[5] fī sene 1013, vefāt[6] 1031.

Sulṭān Meḥemmed: Şehīd şüd, fī sene 1030.

Saʿādetlü Pādişāhımuz Ḥażretleri: Dāme devāmü'l-ʿālemīn, āmīn.

Sā'irlerinüñ aḥvāli maʿlūm olmamaġla işāret olınmadı.

Mıṣrāʿ قلم اینجا رسید و سر بشکست [7]

1 - SE
2 365b E
3 Atmeydānı ḳurbında:Atmeydānı'nda R1, E
4 - SE
5 Vilādeteş SE
6 Vefāteş SE
7 "Kalem öyle bir yere ulaştı ki başı kırıldı."

Muʿallimleri

Muṣṭafā Efendi'dür ki tercemesi mürūr[1] itmişdür. **[374b]**

Vüzerā-yı ʿiẓām

Yavuz ʿAlī Paşa: Bosnevīdür. Silāḥdārlıḳdan biñ on Muḥarrem'inde çıḳup Ḫıżr Paşa yirine Mıṣr beglerbegisi oldı. Evāḫir-i ʿaṣr-ı Meḥemmed Ḫānī'de Yemişci Ḥasan Paşa ḳatl olınup bunlar daʿvet olınmış idi. Cülūs-ı hümāyūn es̱nāsında āstāneye geldiler. Baʿdehu serdār olup Belġırad'a varduḳda vefāt eyledi, fī 28 Ṣafer, sene 1013[2]. Ġāyetde ḫod-rāy ü cebbār idi. Ammā ʿulüvv-i himmet ve şiddet-i siyasetinüñ baʿż-ı ās̱ārı ve reʿāyānuñ istirāḥati görülmişdür.

Meḥemmed Paşa: Bosnevīdür. Ḫarem-i ḫāṣdan çıḳduḳda mīr-āḫūr olup ṭoḳsan ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Sāʿatçı Ḥasan Paşa yirine yeñiçeri aġası olmış idi. Baʿdehu Anaṭolı beglerbegisi olup Egri cenginde ol manṣıbla ḫidmet itmiş idi. Baʿdehu müddet-i medīd Rūmili beglerbegisi olup Engürüs seferinde firāvān ḫidmet eyleyüp[3] vāṣıl-ı rütbe-i vezāret olmış idi. Biñ on üç[4] Muḥarrem'inde Belġırad'da iken mühr-i şerīf vāṣıl oldı. Serdār iken Esterġon Ḳalʿası'n fetḥ eyleyüp İstanbul'da maraż-ı fāliceden fevt oldı, fī yevmü'l-erbaʿā, 17 Muḥarrem, sene 1015. Meşhūr Meḥemmed Paşa'nuñ eḳāribinden olmaġla Eyyūb'de olan türbesinde medfūndur. Ġāyetde şecīʿ u vaḳūr, ʿālī-himmet ü ġayūr, ḥalīmü'ş-şekl ü ḫūn-ḫᵛār, mehīb ü ferḫunde-dīdār, müdebbir ü ʿāḳil, vezīr-i kāmil idi. Esterġon Ḳalʿası'nı vire ile bunlar virmiş iken fetḥi bunlara müyesser olmaḳ es̱er-i ḳabūl-i duʿādur.

Dervīş Paşa: Bosnevīdür. Bostāncıbaşı iken biñ on dört tārīḫinde[5] ḳayd-ı ḥayātla ḳapudan olup diyār-ı şarḳa serdār-ı ser-efrāz olan Caġala-zāde yirine vezāretle mālik-i baḥr olmış idi. [Fī 15 Şaʿbān sene 1014][6] Biñ on beş Muḥarrem'inde Meḥemmed Paşa yirine mühr-i ṣadāretle riʿāyet olındı. Sene-i mezbū-

1 Sebḳ SE
2 1012 R1
3 Egri//eyleyüp:- SE
4 - SE
5 Dört tārīḫinde:dörtde R1
6 Fī//1014:- R1, SE; der-kenār E

re Şa'bān'ınuñ ṭoḳuzuncı güni yevm-i sebtde serāy-ı hümāyūna da'vet olınup ḳatl olındı. Ṣaḥib-i vücūd u cebbār ve ẓālim ü ṭama'kār, āḥād-ı 'askerden olsa vechi var idi.

Murād Paşa: Ḫırvādiyyü'n-naṣl, Rūmiyyü'l-aṣldur. Yemen ḥākimi ve Mıṣr beglerbegisi olan Maḥmūd Paşa'nuñ ketḫudāsı olup ṭoḳuz yüz yetmiş beş Şa'bān'ında paşa-yı merḳūmı Mıṣr ḳulı şehīd eyledükde Mıṣr beglerinden olmış idi. Ba'dehu Ḥabeş'e ve Yemen'e beglerbegi olup āstāneye geldüklerinde Ḳaraman eyāleti virilüp ṭoḳsan üç Ẕi'l-ḥicce'sinde vāḳi' Tebrīz cenginde 'Acem'e esīr olmış idi. Ba'dehu Ḥaleb ve Diyārbekr eyāletleri ile Engürüs seferlerine ḥāżır olup Egri seferinde ḫaylī bahādırlıḳlar itmişdür. Ba'dehu tekrār Rūmili beglerbegisi olmış idi. Ba'dehu[1] vezāret iḥsān olınup ser-ḥadd muḥāfaẓasında iken Dervīş Paşa ḳatlinde Şeyḫü'l-İslām Ṣun'u'llāh Efendi sevḳı ile mühr-i vezāret Belġırad'da[2] bunlara irsāl olındı. Engürüs ḳıralı ile 'aḳd-ı ṣulḥ eyleyüp Anaṭolı vilāyetin Celālī'den taṭhīr itmişdür. El-ḥaḳḳ müceddid-i mülk-i 'Oṣmānī'dür. Rūzgār müsā'id olmayup 'Acem şāhı ile mülāḳī olamadı. Biñ yigirmi Cemādiye'l-āḫire'sinde sefere müteveccih iken ẓāhir-i mülk-i Āmid'de 'ālem-i āḫirete sefer eyledi. İstanbul'da medresesi ḳurbında vāḳi' türbe-i maḫṣūṣada medfūndur. Vezīr-i kāmil-i dīndār, Niẓāmü'l-mülk-i rūzgār idi.[3]

Naṣūḥ Paşa: Rūmili'nde Dırama semtindendür. Ḥarem-i ḫāṣda[4] ḫidmet iden zülfli baltacılardan **[375a]** iken Muṣāḥib Meḥemmed Aġa ḫidmetine ta'yīn olınmış idi. Ba'dehu müteferriḳalıḳ ile çıḳup nice zemān Zile voyvodası oldı. Biñ yedi tārīḫinde ḳapucılar ketḫudāsı, ba'dehu küçük mīr-āḫūr, ba'dehu Ḥaleb beglerbegisi olmış idi. [Ḥaleb beglerbegisi iken[5] Caġala-zāde, Cānpūlādoġlı Ḥüseyn Paşa'ya virüp āstāne ṭarafından[6] emr-i muḳarrer gelmekle temkīn itmeyüp ḥarb ü muḥāṣara vāḳi' oldı. Ba'dehu[7] esnā-yı fetret-i Revāfıż'da

1 Ṣoñra SE
2 366a E
3 E nüshasında bu kısmın yanına "Ḳaṣṣāb köyinde olan vāḳı'a yazılsun." biçiminde bir not vardır. Müellif muhtemelen bu notu eserini tertip ederken hatırlatma maksadıyla yazmıştır.
4 218a SE
5 Beglerbegisi iken:beglerbegiligin R1
6 Āstāne ṭarafından:āstāneden SE
7 - R1, E

Tebrīz ile Vān eyāleti virildi, selḫ-i Cemādiye'l-āḫire, sene 1012[1]. Baʿdehu[2]] bir iki defʿa Celālī üzere serdār olup iẓhār-ı celādet ü şecāʿat itmiş idi. Baʿdehu Vān'a[3], Anaṭolı'ya ve Baġdād'a mīr-i mīrān olup Baġdād'da ḥarb-ı ʿaẓīm itmiş idi. Baʿdehu nice zemān Diyārbekr ḥākimi olup mīr-i şarḳa dāmād olmış idi. Biñ yigirmi evā'ilinde serdār ṭarafından Dāmād Meḥemmed Paşa[4] yirine Mıṣr eyāleti virilmiş idi. Ol es̱nāda Ṣadr-ı Aʿẓam Murād Paşa maraż-ı mevte mübtelā olup bunları ḳā'im-maḳām itmiş idi. Cemādiye'l-āḫirede mühr-i şerīf vāṣıl olup şāh-ı[5] ʿAcem ile ṣulḥ itdükden ṣoñra yigirmi bir Şaʿbān'ında İstanbul'a dāḫil olup dāmād-ı pādişāhī olmışlar idi. Yigirmi üç Ramażān'ınuñ on ikinci güni baʿde'l-cumʿa Bostāncıbaşı Ḥüseyn Aġa ki baʿdehu vezīr-i aʿẓam olup pārelenmişdür, nāgāh ecel gibi ser-vaḳtına ḥāżır olup fermān-ı ḳahri icrā eyledi. Vezīr-i ʿālī-himmet Bermekī-menḳabet, şuʿle-i mütevaḳḳıd-ı ẕekā vü fıṭnat, Āṣaf-ı s̱ānī, ṣāḥib-i bī-müdānī idi.

Meḥemmed Paşa: İstanbul'da Ḳaragümrügi ḳurbında "Ḳara Ḥasan" dirler bir öküz naʿl-bendinüñ oġlıdur. Ḥarem-i ḫāṣṣa dāḫil olup yolıyla silāḥdar olduḳdan ṣoñra on altı Ẕi'l-ḥicce'sinde Yemenli Ḥasan Paşa yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḥükūmeti revā görülmiş idi. Eşḳıyāyı ḳahr eyleyüp ḫaylī memdūḥ-ı sülūk itmiş idi. Biñ yigirmi Şevvāl'inde āstāneye gelüp dāmād-ı pādişāhī oldı. Yigirmi bir tārīḫinde Ḫalīl Paşa yirine ḳapudanlıḳ ʿināyet olındı. Yigirmi iki ḫilālinde vezīr-i s̱ānī olup[6] ḳapudanlıḳ selefine virildi. Yigirmi üç Ramażān'ında Naṣūḥ Paşa yirine ṣadr-ı[7] aʿzam oldı. Serdār olup Revān'ı muḥāṣara itmişler idi. Fetḥ müyesser olmayıcaḳ Ḥaleb meştāsında ʿazl olındı.

Ḫalīl Paşa: Ḳayṣeriyye semtindendür. Menḳūl olan beglerbeginüñ birāder-i kihteridür. Ḥarem-i ḫāṣṣ-ı sulṭānīye dāḫil olup çaḳırcıbaşı iken biñ on altı tārīḫinde Maryol Ḥüseyn Paşa yirine yeñiçeri aġası olmış idi. Cānpūlād cenginde bile olup on yedi tārīḫinde Ḥāfıẓ Paşa yirine ḳapudan oldı. Deryāda

1 Es̱nā-yı//1012:- SE
2 Ḥaleb//Baʿdehu:- R1; der-kenar E; Baʿdehu:- E
3 - SE
4 Dāmād Meḥemmed Paşa: Meḥemmed Paşa-yı Dāmād R1, E
5 - R1, E
6 - E
7 Vezīr-i SE

ḫaylī hünerler itmiş iken yigirmi bir senesinde ʿazl olınup manṣıbı Meḥemmed Paşa'ya virilmiş idi. Ḫalḳ içinde müstaḥsen düşmeyüp yigirmi iki senesinde ḫalefi yirine iʿāde olındı. Yigirmi altı Muḥarrem'inde Meḥemmed Paşa yirine[1] vezīr-i aʿẓam ve serdār-ı diyār-ı ʿAcem oldı. Ol sene Erdebīl seferi olup belli başlı ḫidmet olmamağla ḳışlağa mürācaʿat olındı.

Meşā'iḫ-ı İslām

Muṣṭafā Efendi: Devlet-i Meḥemmed Ḫānī'de Ṣunʿu'llāh Efendi yirine evvelā müftī olmışlar idi, fī 25 Şaʿbān sene 1011[2]. S̱ümme ʿazl, fī 10 Muḥarrem sene 1013.

Ṣunʿu'llāh Efendi (s̱ālis̱en): S̱ümme ʿazl, fī Rebīʿu'l-evvel[3] sene 1015.

Muṣṭafā Efendi (s̱āniyen[4]): Fetvāsı ḥālinde fevt oldı, fī Receb sene 1015.

Ṣunʿu'llāh Efendi (rābiʿan): S̱ümme ʿazl, fī Ṣafer sene 1017.

Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi (s̱āniyen): Māte, fī Cemādiye'l-āḫire sene 1024.

Ḫᵛāce-zāde Esʿad Efendi (evvelā): Dāme ilā Receb 1031[5]. **[375b]**

Ḳużāt-ı ʿasākir-i Rūm

Dāmād Meḥemmed Efendi (s̱āniyen): [Be-cāy-ı Aḫī-zāde Efendi, fī 21 Ẕi'l-ḥicce sene 1011][6] ʿAzl, fī 20 Ramażān sene 1012.

Esʿad Efendi (evvelā): ʿAzl, fī 23 Şaʿbān sene 1013.

Feyżu'llāh Efendi: ʿAzl, fī 28 Ẕi'l-ḥicce sene 1013.

Yaḥyā Efendi Ḥażretleri (evvelā): ʿAzl, fī 12 Ṣafer sene 1015.

Esʿad Efendi Ḥażretleri (s̱āniyen): ʿAzl fī 27[7] Muḥarrem sene 1017.

Dāmād Efendi (s̱ālis̱en): ʿAzl, fī 19 Ramażān[8] sene 1017.

1 - E
2 Fī//1011:- R1
3 Āḫir SE
4 366b E
5 ilā Receb 1031:İlā āḫirihi R1
6 Be-cāy-ı//1011:- R1, SE; der-kenār E
7 27:- SE
8 Muḥarrem SE

'Abdu'l-'azīz Efendi (evvelā): 'Azl, fī 6 Şevvāl sene 1018.

Ḥażret-i[1] Yaḥyā Efendi (s̱āniyen): 'Azl, fī 13 Ẕi'l-ḳa'de[2] sene 1019.

Ketḫudā Muṣṭafā Efendi (evvelā): 'Azl, fī 15 Ṣafer sene 1021.

Kemāl Efendi (evvelā): 'Azl, fī 4 Ramażān[3] sene 1021[4].

'Azīz Efendi (s̱āniyen): 'Azl, fī 14 Ramażān[5] sene 1023.

Bostān-zāde Meḥemmed Efendi (evvelā): 'Azl, fī Ramażān[6] sene 1024.

Kemāl Efendi (s̱āniyen): 'Azl, fī 7[7] Rebī'u'l-evvel sene 1026.

Ḥażret-i[8] Yaḥyā Efendi (s̱ālis̱en): 'Azl, fī Şa'bān[9] sene 1028. ['Uzile, fī'd-devleti'l-'Os̱māniyye][10]

Ḳużāt-ı 'asākir-i Anaṭolı

Kemāl Efendi (evvelā): [Be-cāy-ı Muṣṭafā Efendi, fī 17 Cemādiye'l-ūlā sene 1012][11] 'Azl, fī 15 Cemādiye'l-ūlā sene 1013.

Feyżu'llāh Efendi (evvelā): Naḳl ile'r-Rūm, fī 22 Şa'bān sene 1013.

Ḥażret-i[12] Yaḥyā Efendi: Naḳl, fī 28[13] Ẕi'l-ḥicce sene 1013.

Kemāl Efendi (s̱āniyen): 'Azl, fī 12 Ṣafer sene 1015.

'Azīz Efendi[14]: 'Azl, fī 17[15] Ṣafer sene 1017.

Ketḫudā Muṣṭafā Efendi (s̱āniyen): 'Azl, fī 19[16] Ramażān sene 1017.

Bostān-zāde Meḥemmed Efendi (evvelā): 'Azl, fī 6 Şevvāl sene 1018.

Kemāl Efendi (s̱ālis̱en): 'Azl, fī 23 Ẕi'l-ḳa'de sene 1019.

Feyżu'llāh Efendi (s̱āniyen): Ba'de'r-Rūm, māte[17], fī 29 Cemādiye'l-ūlā sene 1020.

---

1 - SE
2 Ẕi'l-ḳa'de:Muḥarrem SE
3 Muḥarrem SE
4 SE'de sene kısmı boş bırakılmıştır.
5 Muḥarrem SE
6 Muḥarrem SE
7 - SE
8 - SE
9 Rebī'u'l-āḫir SE
10 'Uzile//'Os̱māniyye:- R1, SE; der-kenār E
11 Be-cāy-ı//1012:- R1, SE; der-kenār E
12 - SE
13 - SE
14 SE'de sıralamada "Ketḫudā Muṣṭafā Efendi" ile " 'Azīz Efendi" yer değiştirmiştir.
15 17:- SE
16 - SE
17 "Māte" kelimesi SE'de "s̱āniyen" kelimesinden sonra gelmektedir.

Ḥażret-i[1] Ḥüseyn Efendi (evvelā): ʿAzl, fī selḫi Şaʿbān[2] sene 1021.
Ġanī-zāde Efendi (evvelā): ʿAzl, fī 27[3] Cemādiye'l-ūlā sene 1023.
Ḳara Çelebi-zāde Efendi: ʿAzl, fī 13 Cemādiye'l-ūlā sene 1024.
Rıḍvān Efendi: ʿAzl fe-māte, fī 5 Ramażān[4] sene 1024.
Zeyne'l-ʿābidīn Efendi: ʿAzl ve māte, fī 10 Cemādiye'l-ūlā sene 1025.
Ḥüseyn Efendi (s̱āniyen): Dāme ilā-āḫirihā. ʿAzl fi'd-devleti'l-'Os̱māniyye, fī 3[5] Ẕi'l-ḳaʿde sene 1027.

Ḳużāt-ı İstanbul

Feyżu'llāh Efendi: [Be-cāy-ı Kemāl Efendi, fī 17 Cemādiye'l-ūlā 1012][6] ʿAzl, fī 23[7] Ẕi'l-ḥicce sene 1012.
Ḥażret-i[8] Yaḥyā Efendi: ʿAzl, fī 14 Rebīʿu'l-āḫir[9] sene 1013.
ʿAzīz Efendi: ʿAzl, fī Şaʿbān sene 1013.
Bostān-zāde Meḥemmed[10] Efendi: ʿAzl, fī Cemādiye'l-āḫire sene 1014.
Rıḍvān Efendi: ʿAzl, fī Şevvāl sene 1014.
Ḥüseyn Efendi (evvelā): ʿAzl, fī Şevvāl sene 1015.
Ġanī-zāde Efendi: ʿAzl, fī Cemādiye'l-āḫir[11] sene 1017.
Ḥüseyn Efendi (s̱āniyen): ʿAzl, Cemādiye'l-āḫire sene 1018.
Zeyne'l-ʿābidīn Efendi: ʿAzl, fī sene 1019.
Ḳara Çelebi-zāde Efendi: ʿAzl, fī selḫi Şaʿbān[12] sene 1021.
ʿAbdu'l-cebbār-zāde[13] Efendi: ʿAzl, fī 23 Cemādiye'l-āḫir sene 1022.
Seyfī-zāde Vıḥvıḥek: ʿAzl, fī 22 Ramażān[14] sene 1022.[15]

1 - SE
2 Şevvāl SE
3 27:- SE
4 Muḥarrem SE
5 - SE
6 Be-cāy-ı//1012:- R1, SE; der-kenār E
7 23:- SE
8 - SE
9 Receb SE
10 - R1, E
11 Cemādiye'l-ūlā SE
12 Selḫ-i Şaʿbān:Ẕi'l-ḳaʿde SE
13 ʿAbdu'l-cebbār-zāde:ʿAbdu'l-cebbār R1
14 Receb SE
15 1023 SE

Bostān-zāde Yaḥyā Efendi: ʿAzl, fī 7 Receb sene 1023.

ʿAzmī-zāde Efendi: ʿAzl, fī 13 Ramażān sene 1023.

Ḥüseyn Efendi (s̱ālis̱en): Baʿde ṣadāret-i Anaṭolı[1] ʿazl, fī Rebīʿu'l-evvel sene 1024.

Muṣlī[2] Efendi: ʿAzl, yevmü'l-ḫamīs[3], 10 Ṣafer sene 1026.

Nihālī Meḥemmed Efendi: Māte ḳāżiyen fi'd-devleti'l-Muṣṭafāviyye, fī 6 Muḥarrem sene 1027[4].

Devlet-i Aḥmed Ḫānī'de olan ḳapudanlar[5]

Caġala-zāde Sinān Paşa: [Frenk ḳapudanı Caġala'nuñ oġlıdur. Vālidesi ser-ḥadd ḳılāʿından Növe Ḳalʿası dizdārınuñ ḳızı iken esīr olup tenaṣṣur itmiş idi.[6]] Cedd-i ʿālīleri Sulṭān Süleymān Ḫān ʿaṣrında babası aḫẕ olınup ḥarem-i sulṭānī ḫidmetine erzānī görülmiş idi. Silāḥdār iken yeñiçeri aġası oldı. Arżırūm'a, baʿdehu Baġdād'a mīr-i mīrān oldı. Baʿdehu Vān beglerbegisi olup vezāret virildi[7]. ʿOs̱mān Paşa fevt oldukda vaṣıyyeti ile ḳā'im-maḳām-ı ʿasker-i İslām oldı, fī Ẕi'l-ḥicce sene 993. Ḥasan Paşa yirine ḳapudan oldı. ʿAzl olınup manṣıbı Ḫalīl Paşa'ya virildi, fī 18 Cemādiye'l-ūlā sene 1003. Vezāretle Egri seferine gidüp ṣadr-ı aʿzam oldı, **[376a]** be-cāy-ı İbrāhīm Paşa, fī 3 Rebīʿu'l-evvel sene 1005. ʿAzl olınup selefi iʿāde olındı, evāḫir-i Rebīʿu'l-āḫir[8], sene 1005[9]. Şām eyāleti virildi, ʿazl olındı[10]. Tekrār Ḫalīl Paşa yirine ḳapudan oldı, fī 9 Şevvāl sene 1006.

Tārīḫ-i Riyāżī Efendi

Bā bi-ismi'llāh ile hātif didi tārīḫini
Ḳapudan oldı Sinān Paşa-yı deryā-dil yine[11] (1006)

1 Baʿde//Anaṭolı:- R1, SE
2 Muṣṭafā R1
3 Yevmü'l-ḫamīs:- SE
4 218b SE
5 Diğer nüshalarda ana metinde olan bu başlık ve münderecatı SE'de 218a sayfa kenarında yer almaktadır.
6 Frenk//itmiş idi, R1, E, SE
7 Baʿdehu//virildi:- SE
8 Receb SE
9 - R1
10 367a E
11 قاپودان اولدی سنان پاشای دریا دل ینه

Serdār oldı. Ḳapudanlık üzerinde iken ʿAcem'e gitdi, fī Muḥarrem sene 1013. ʿAzl olınup Dervīş Paşa'ya virildi, fī 15 Şaʿbān sene 1014. İki sene sefer eyleyüp Diyārbekr'de fevt oldı, fī sene 1014.

H̱alīl [Paşa][1]: Ḥarem-i ḫāṣṣ-ı Murād H̱ānī'den çıḳup yeñiçeri aġası oldı[2].

1 Aġa SE
2 368b (367b-368a varakları boştur.)

Bismillāhirraḥmānirraḥīm

ṬABAḲA-İ PENÇDEHÜM EZ-ṬABAḲĀT-I PĀDİŞĀHĀN-I RŪM DEVLET-İ[1] SULṬĀN MUSṬAFĀ İBN ES-SULṬĀN MEḤEMMED ḪĀN EL-MERḤŪM

el-Mevlā Meḥemmed (Ṣarı Ḫᵛāce)

İbrīz-i ḫāliṣü'l-ʿayār-ı vücūdı ḫāk-i Amāsıyye'den pedīdār ve sikke-i erbāb-ı istiʿdād ile ḳarīn-i iʿtibār olup Anaṭolı ṣadāretinden müteḳāʿid Ḥubbī Mollāsı'ndan mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olmış idi. Ol es̱nāda vezīr-i cihān-güşā İbrāhīm Paşa ḫidmetlerine muʿallim ve Zāl-i zer gibi ol ʿAnḳā-yı Ḳāf-ı iḳtidāra muṣāḥib ü münādim olup "Ṣarı Ḫᵛāce" dimekle ʿunvān-ı iştihār ve zerrīn-i şükūfezār-ı ʿāṭıfetleri olup şeb-güşā-yı S̱üreyyā gibi ḳadr ü iʿtibār bulmış idi. Aḫẕ-ı medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş Rebīʿu'l-evvel'inde Ketḫudā Muṣṭafā Efendi birāderi Aḥmed Efendi yirine Eski İbrāhīm Paşa Medresesi iʿṭā olındı. Biñ iki Şevvāl'inde Nişāncı-zāde yirine Siyāvuş Paşa sulṭānī pāyesine terfīʿ ḳılındı. Biñ dört Şaʿbān'ında Muẓaffer Efendi ʿaḳabince Ṣaḥn'a geldi. Biñ yedi Receb'inde Ḳara Çelebi-zāde Efendi'den ṣoñra Şeh-zāde Medresesi'ne ferş-i seccāde-i ifāde eyledi. Biñ sekiz Receb'inde Vıḥvıḥek Efendi[2] yirine Süleymāniyye'lerden birine vāṣıl, on bir Ramażān'ında Kātib-zāde'ye bedel dārü'l-ḥadīs̱e nā'il olup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Nefes-zāde maḥlūlinden Ḫāḳāniyye-i Vefā'da cā-nişīn-i efāżıl olmış idi. On iki **[376b]** Cemādiye'l-āḫire'sinde Vıḥvıḥek yirine Vālide-i Meḥemmed Ḫān Medresesi ile ḳadr ü şān bulmış idi. On üç Cemādiye'l-ūlā'sında Yavuz Efendi yirine medīne-i Ebī Eyyūb ḳażāsına manṣūb oldı. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınup Ṭursun-zāde ʿAbdu'llāh Efendi mesned-nişīn-i ḥükūmet oldı. On yedi Ramażān'ında ḫalefi yirine iʿāde olındı. On sekiz Şevvāl'inde munfaṣıl ve Ḫusrev-zāde Efendi vāṣıl oldı. Yigirmi Şaʿbān'ında ʿAlī Çelebi-zāde Efendi[3] yirine maḥrūse-i Burūsa ḳażāsı[4] ile bekām, yigirmi

1 RŪM DEVLET-İ:RŪM-I DEVLET-RÜSŪM SE
2 - SE
3 - SE
4 ḥükūmeti SE

bir Şa'bān'ında ref' olınup Ḥasan Efendi ḳā'im-maḳām olmış idi. Yigirmi üç Şevvāl'inde[1] Çeşmī Efendi maḳāmına[2] Edrine ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olup yigirmi dört Rebī'u'l-āḫir'inde müddet-i naṣbı āḫir ve mesned-i ḥükūmetle Şerīf Efendi müşerref ü mütefāḫir oldı. Biñ yigirmi altı Ẕi'l-ḥicce'sinde ravża-i āmāli ṣarṣar-ı fenā ile ber-bād-dāde ve miṡāl-i berg-i ḫazān-dīde rūy-ı zerdi ḫāk-i siyāha nihāde oldı[3].

Mevlānā-yı mezbūr 'iffet ü ṣalāḥ ile meşhūr, edā-yı nevāfil-i ṣavm ü ṣalāta ḳā'im ve evḳāt-ı ḫamsede cemā'ate müdāvim, ḫᵛāce-i kār-ḫāne-i vera'-ı bārid, pīr-i ṣāliḥ ü 'ābid idi. Dānişmendligi ḥālinde küşte-i şemşīr-i şerī'at olan Şeyḫ Ḥamza'nuñ sebeb-i ḳatline şehādet eyleyüp bā'iṡ-i şöhreti olmış idi. Ḳażāsı ḥālinde ḫalḳı nevāfile iġrā ve re'sü'l-māl-i ribāyı irbā eyleyüp bu bābda ġarīb tażyīḳları ve ẓurefā-yı naḳş-endāzuñ rengīn taḥḳīḳları vardur.

el-Mevlā Meḥemmed[4] (Nihālī Efendi) {Nihālī}

Rūmili ḳużātından iken ḳażā-yı naḥb eyleyen Vekīl Sinān Efendi'nüñ tenvīr-i müdde'ā-yı i'tibārına bürhān ve silkü'l-le'āl-i 'ırḳ-ı 'arīḳına gevher-i girān-ḳadr-i raḫşān olan maḫdūm-ı 'ālī-şānıdur. Nihāl-i istīhāli āb-yārī-i feyż-i Ḫudā-dād ile vālā ve şuḳḳa-i rāyāt-ı himmeti naḫl-i ümmīd-i devletmendān ve ḳāmet-i cāme-zīb-i bālā-bülendān gibi a'ladan a'lā olduḳda nesīm-i tevfīḳ-ı Rabbānī[5] ile ḥareket ve cevher-i ẕātın 'arż-ı ḫᵛācegān-ı küçe-i 'ilm ü fażīlet ḳılup Lüṭfī Beg-zāde Muṣṭafā[6] Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve şehādet-i miḥekk-i imtiḥānla ser-ḥalḳa-i emāṡil olmış idi. Mollā-yı merḳūm seksan bir tārīḫinde Mekke-i Müşerrefe ḳāżīsi olup mülāzım-ı maḥfil-i 'izzet-iḥtivāları olduḳda te'ḫīr-i teşrīf-i mülāzemetden dil-gīr ve ba'ż-ı evżā'dan münḥarifü'z-żamīr olmaġın Medīne-i Münevvere ḳażāsından müteḳā'id olup aḳṭār-ı fā'iżü'l-envār-ı Ḥicāziyye'de sākin olan Ḳāżī Ḥüseyn ḫidmetlerine intisāb ve şeref-i mülāzemetlerin iktisāb itmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi cāme-ḫāne-i devlet ü iḳbāl

1 Şa'bān'ında SE
2 Yirine SE
3 369a E
4 Nihālī SE
5 İlāhī SE
6 - R1, E

ve ḫizāne-i bī-kerāne-i ümmīd ü āmālden ṣoñra vāṣıl-ı menāṣıb-ı münāsib ve nā'il-i revātib-i merātib olup ḳırḳ aḳçe ile Edrine'de Beglerbegi Medresesi'nden ma'zūl iken biñ bir Cemādiye'l-āḫire'sinde ṣadreyn-i fāżıleyn olan Bostān-zāde Efendi ve Ṣun'u'llāh Efendi ḥużūr-ı şerīflerinde ḫārice ṭāliblerüñ ġāliblerinden Yavuz Efendi ve Şānī Efendi ile *Hidāye*'nüñ *Kitāb-ı Cihād*'ından imtiḥān olup ẓurefā bu beyti dimişler idi:

Beyt Bil Nihālī Yavuz[1] a'lā oḳudı
Līkin ammā ḳatı alçaḳ Şānī

Ol esnāda 'Alī Paşa-yı Cedīd'e terfī' olınan Ḥüseyn Efendi'nüñ medresesi 'Os̱mān Paşa, rehīne-i sebāḳ-ı imtiḥān olmaġla bunlara iḥsān olınup Yavuz Çelebi'ye Ḳāsım **[377a]** Paşa, Şānī Efendi'ye Ṭūṭī Laṭīf Medresesi virilmiş idi. Biñ üç Muḥarrem'inde ṣadr-ı 'ālī-ḳadr-ı Rūm Ṣun'u'llāh Efendi merḥūm[2] meclisinde mütehevvirāne kelām itmekle 'azl ü nefy ile ta'zīr ve medresesinde Çil Ḥaydar cāy-gīr ḳılındı. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ayāşī Aḥmed Efendi yirine Ḳalender-ḫāne pāyesine terfī' olındı. Biñ altı Şa'bān'ında Bostān-zāde Yaḥyā Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḳudūm idüp biñ sekiz Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Azmī-zāde Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'yle tekrīm olındı. Biñ on Muḥarrem'inde ḳabūl itmeyen Ḳara 'Abdu'r-raḥmān Efendi yirine Diyārbekr ḳażāsı tevcīh olınup ḳabūl itmedükde 'azl iḫtiyār itmiş idi. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında Bostān-zāde Yaḥyā Efendi yirine[3] Süleymāniye'ye tevcīhi ile cebr-i kesr olınmış idi. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında İstanbul Ḳāżīsi Muṣṭafā Efendi[4] meclisinde Şeyḫü'l-İslām Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi ḥaḳḳında nā-sezā kelām itdügi gūş-zed-i ṣudūr-ı kirām olduḳda 'azl olınup medresesi Muṣlī Efendi'ye in'ām olındı. On üç Muḥarrem'inde 'Azmī-zāde Efendi yirine ḳażā-yı Dımaşḳu'ş-Şām[5] tevcīhi[6] ile ikrām olındı[7]. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde ḳażā-yı vaṭar idüp manṣıb-ı mezbūr 'Alī Beg-zāde İbrāhīm

---

1 ḳatı SE
2 - SE
3 369b E
4 Muṣṭafā Efendi:- E
5 219a SE
6 Teşrīfi SE
7 İkrām olındı:bekām oldı SE

Efendi'ye müyesser oldı. On sekiz Muḥarrem'inde Fenārī-zāde Maʿtūh Çelebi mutaṣarrıf olduğı Ruscuḳ ḳażāsı arpalıḳ taʿyīn olındı. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde ol diyār ḫalḳı şikāyet itmekle bunlardan alınup Dāmād Efendi'ye virildi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Muṣlī Efendi yirine maṭlabı olan Edrine ḳażāsı iḥsān olındı. Yigirmi iki Receb'inde refʿ olınup Baḥşī Efendi terfīʿ olındı. Yigirmi altı Ṣafer'inde Muṣlī Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana ve dil-ḫᵛāhı üzere pür-ṭumṭurāḳ u ṭanṭana olmış idi. Yigirmi yedi Muḥarrem'inüñ beşinci güni nihāl-i vücūdı ḫazān-ı fenā ile bī-berg ü ber ve ṣarṣar-ı kūh-endāz-ı mergle ḫāke ber-ā-ber oldı. Edrineḳapusı ḫāricinde defn olınup manṣıb-ı maḥlūl[1] Baḥşī Efendi'nüñ ʿıḳd-ı gerden-i iḳbāli ḳılındı.

Mevlānā-yı merḳūm naḫl-bend-i elvān-ı ʿulūm, nihāl-i nev-ber-i ḥaḳā'iḳ-ı āṡār, "Nihālī" maḫlaṣı ile ṭırāzende-i[2] eşʿār, ġavvāṣ-ı baḥr-ı leṭā'if ü ẓarā'if, ḥakkāk-i cevāhir-i nevādir-i maʿārif, sehlü'l-iḥsān, ḥadīdü'l-lisān, şerīfü'n-nefs-i ʿālī-himmet, şedīdü'l-baḥs̱-i ḳavī-ʿazīmet, esbāb-ı iḥtişāma mā'il, vecāhet ü vaḳārına şīfte-dil, ṭāvus-i cevelāngeh-i ḥadīḳa-i iʿzāz, nev-ʿarūs-i minaṣṣa-i niʿmet ü nāz, ʿaṣrında muʿazzez ü mükerrem, vādīsinde bir ādem idi.

Ṣudūr-ı ʿulemā ile ḫuşūnet üzere muʿāmele itmegin iki üç defʿa maʿzūl ü[3] maṭrūd olmış iken tekerrür-i nefyle is̱bāt-ı vücūd itmiş idi. Heft-ḫᵛān-ı Rüstem'den nişān virür maʿrekeleri elsine-i nāsda meẕkūr ve tīġ-ı ġamġameden dem urur āteş-pāre ḳıṭʿaları cönglerde meşṭūrdur. Mekke-i Mükerreme'de iken Hind Pādişāhı Celāle'd-dīn Ekber Ḥaremeyn-i Şerīfeyn fuḳarāsına "Celālī" nām filoriler irsāl eyledükde bu ḳaṣīdeyi diyüp göndermişler idi:

Şiʿr

حریفان نظر بر جلال تو دارند
مراد جمال ترا کشته منظر

چه خرم جمالیست ما احسن الله
چه معظم جلالیست الله اکبر [4]

1 Mezbūr SE
2 ṭırāz-ı SE
3 maʿzūl u:- E
4 "Görüş ehli olanlar senin büyüklüğünün yanında dururlar. Senin yüzünü görmek isteğiyle görüneceğin yerde dolaşmaktalar. Ne güzel yüzdür o ki Allah'ın (yarattığının) en güzelidir. En büyük olan Allah'ım! O ne büyük görkemdir/ Celâlî'dir."

Bu eşʿār daḫı nümūne-i güftārıdur:

Ḳatı nāz **[377b]** eylemesün ḳaḥbe zen-i dehr-i denī
Biz anuñ ṣūret-i zībāsına ʿāşıḳ[1] degülüz

[Ve lehu] Merḥabā eyleyelüm ṭolı içüñ dir sāḳī
Ḫūb söyler ḳatı v'allāh çaḳ aġzın öpecek

[Ve lehu] Devlet-i deh rūze-i dehre çoḳ iḳbāl eylemem
Çünki yanınca muḳarrerdür anuñ bir nekbeti

el-Mevlā Muṣṭafā (Muṣlī Efendi[2])

Şerḥ-i Miftāḥ'a ḥāşiyesi olan Eyyūb Ḳāżīsi Bālī Efendi merḥūmuñ[3] maḫdūm-ı feżā'il-mevsūmıdur[4]. Ṭoḳuz yüz elli beş tārīḫinde encümen-efrūz-ı vücūd ve şemʿ-i nūr-efşān-ı meclis-i şühūd olup "Ḫayrü'l-ensāb" (955) tārīḫ-i vilādetidür. Sinn-i temyīze vāṣıl[5] ve ḥalḳa-i erbāb-ı istiʿdāda dāḫil olup ser-bülend-i emāṣil olduḳda ḫˇāce-i Sulṭān Selīm-i ḥalīm ʿAṭā'u'llāh Efendi'nüñ şeref-i mülāzemetlerine nā'il olmış idi[6]. Baʿżı medāris-i ʿilmiyyede ifāde-i fünūn-ı ʿaliyye iderek ḳırḳ aḳçe ile Silivri'de Pīrī Paşa Medresesi'nden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde İmām Dāmādı Şeyḫī Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi tevcīh olındı. Biñ iki Ramażān'ında İskender-zāde yirine Maḥmūd Paşa'ya taḥrīk olındı. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿAbdu'l-cebbār-zāde yirine Zāl Paşa Sulṭānī pāyesine pīrāye ṣaldı. Biñ altı Şaʿbān'ında ʿAzīz Efendi yirine Ṣaḥn-ı Ṣemāniye ile iʿzāz ḳılındı. Biñ sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Bostān-zāde Yaḥyā Efendi yirine Üsküdār'da Vālide Sulṭān Medresesi iḥsān olındı. Biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde[7] ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi'den ṣoñra dārü'l-ḥadīṣ rütbesi ḥaṭṭ olınup ḫāmis-i Süleymāniyye olmaḳ üzere bunlara tevcīh olındı. Biñ on Ṣafer'inde Ḳavalalı-zāde yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı virilmiş idi.

1 Mā'il SE
2 Muṣlī Efendi:Bālī-zāde Muṣṭafā Çelebi SE
3 Efendi merḥūmuñ:Efendi'nüñ SE
4 Rüsūmıdur SE
5 SE'de "dāḫil" ve "vāṣıl" kelimeleri birbiriyle yer değiştirmiştir.
6 370a E
7 Ẕi'l-ḳaʿde'sinde:Receb'inde SE

Gitmeyüp ʿazl iḫtiyār eylediler. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında Nihālī Efendi yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine nā'il olup on bir Ramażān'ında Bostān-zāde Yaḥyā Efendi yirine Ḥaleb-i Şehbā ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldılar. On üç Ṣafer'inde refʿ olınup Şerīf Efendi terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Ġanī-zāde Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḥükūmeti ile rāyet-i iḳbāli ẓāhire oldı. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınup Ṭursun-zāde ʿAbdu'l-bāḳī Efendi naṣb olındı. Biñ yigirmi Şaʿbān'ında ʿAzmī-zāde Efendi yirine dārü'n-naṣr-ı Edrine ḥükūmeti tefvīż olındı. Yigirmi bir Şevvāl'inde munfaṣıl ve yirlerine Nihālī Efendi vāṣıl oldı. Yigirmi dört Rebīʿu'l-evvel'inde Ḥüseyn Efendi ḥażretlerinüñ defʿa-i s̱ālis̱esi[1] yirine dārü's-salṭana ḳażāsı müyesser olmış idi. Yigirmi altı Ṣafer'inde maʿzūl ve yirine Nihālī Efendi ḥākim-i şehr-i İstanbul oldı[2]. Yigirmi yedi Muḥarrem'inüñ on altıncı güni ḥummā-yı muḥriḳadan şemʿ-i ḥayātı temām ve rişte-i ʿömr-i dırāzı ḳarīn-i ḫitām olup pervāne-i rūḥ-ı revānı perzenān-ı evc-i dārü's-selām oldı. Ḳaṣaba-i Ebī Eyyūb'de vāḳiʿ Defterdār Cāmiʿi ḥareminde medfūndur.

Mevlānā-yı merḳūm gevher-i silkü'l-le'āl-i ʿulemā-yı Rūm, edīb ü vaḳūr, ehl-i ḥazm ü ġayūr, kes̱īrü's-ṣadāḳat, ʿazīzü'l-müberrāt, cānibdār-ı nefsü'l-emr ü ḳavvālün bi'l-ḥaḳḳ, selef-i ṣāliḥīne mülḥaḳ, fuḥūl-i ʿulemādan idi. Muṭālaʿa-i kütüb-i tefsīr ü ḥadīs̱e müştaġil, *Mes̱nevī-i Şerīf-i Mollā Celāl* müẕākeresine **[378a]** mā'il olup ḳırā'at-ı sebʿ-i *Ḳur'ān-ı ʿAẓīm* içün eyyām-ı üsbūʿı taḳsīm muʿtād-ı kerīmi idi.

el-Mevlā Ḥasan (Ḥasan Efendi)

Taḥṣīl-i kemāle müdāvim ve baʿż-ı ʿulemādan mülāzım olup ṭarīḳ-ı pür-tevfīḳda ḳaṭʿ-ı şıʿāb ü sühūl iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yigirmi iki Rebīʿu'l-āḫir'inde Bāḳī-zāde ʿAbdu'r-raḥmān Çelebi yirine Fetḥiyye'de Sinān Paşa ḫāricine ʿāric olmış idi. Yigirmi beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḳabaḳulaḳ-zāde yirine Dāvud Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi altı Rebīʿu'l-āḫir'inde Muḥyi'd-dīn Efendi yirine Yaylaḳıyye-i İznīḳ pāyesinde tebdīl-i

1 s̱āniyesi E
2 ḥākim//oldı:mevṣūl olmış idi SE

hevā-yı ders ü taḥḳīḳ[1] eylemiş idi. Yigirmi yedi Ṣafer'inde cānib-i āḫirete sefer ḳılup medrese-i mezbūreye Ḳaṭīfeci-zāde güẕer eyledi[2].

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, riyāżet-i nefs ü mücāhede ile iksīrī-i cevher-i ḫulḳ-ı ḥasen ve kār-ḫāne-i saʿy ü ṭalebde rişte-i āmāli tābende-resen olup bu beyt-i bī-mis̱āli dībāce-ṭırāz-ı mecmūʿa-i ḥāli ḳılmış idi:

li-Cāmiʿihi'l-merḥūm[3]

Bulmaduḳ hīç ucını ortasını ʿālemde
Gerçi ṭutduḳ emelüñ tār-ı firāvānı ucın

el-Mevlā Sinān (Sinān Efendi)[4]

Sinān-ı zebānı cevāhir-i ḥurūfa çesbān ve māʾu'l-ḥayāt-ı ʿilm ü ʿirfānla raṭbu'l-lisān olup baʿż-ı ʿulemānun istinād-ı āstānesi ile ser-efrāz ve şeref-i mülāzemeti ile maẓhar-ı iʿzāz olduḳdan ṣoñra ḳaṭʿ-ı rāh-ı dūr u dırāz iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ yigirmi üç Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Dersiʿām Meḥemmed Efendi yirine Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'n iḥrāz itmiş idi. Yigirmi yedi Ṣafer'inüñ evāḫirinde irtiḥāl idüp medresesi Mektūbcı Dervīş Efendi'ye intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm ṭālib-i iktisāb-ı ʿulūm, merāsim-i ṭarīḳ-ı ʿilme şedīdü'l-iʿtinā ve taḥammül-i ʿanāda ḥadīdü'l-binā olup ḳıṭʿa-i meşhūre ṣıfat-ı kāşife-i aḥvāli idi[5]:

Ḳıṭʿa[6]

Ṭarīḳ-ı ʿilme ḳadem baṣdı bir nice rācil
İrişdi pāyeye her birisi ayaḳlandı

Ṣaçaḳ ümmīdi ile ben mülāzemet iderek
Piyāde vara gele dāmenüm ṣaçaḳlandı

1 219b SE
2 370b E
3 li-Cāmiʿihi'l-merḥūm:li-Muḥarririhi E; Beyt SE
4 SE'de nisbe bulunmamaktadır.
5 Olmış idi SE
6 li-Muḥarririhi E

Ṣınfu'l-meşā'iḫ Ellezīne İnteḳalū ilā Raḥmeti'llāhi Teʿālā fī Eyyāmi Hāẕihi'd-devleti'l-ʿaliyye

eş-Şeyḫ Seyfu'llāh (Aġrusī[1] Seyfu'llāh Efendi)

Vilāyet-i Ḥamīd dāḫilinde ḳaṣaba-i Aġrus'da sāḥil-i vücūda dest-res bulmış idi. Taḥṣīl-i ʿilm ü kemāl ve tekmīl-i meleke-i istiʿdād ü istīhāl idüp ṭarīḳ-ı ʿilme ẕāhib olmış iken nīme-i rāhdan rāciʿ ü ā'ib olup baʿż-ı meşā'iḫ-ı kirām ḫidmetinde ıṣlāḥ-ı nefs-i redī'e ve iḥrāz-ı saʿādet-i sermediyye ḳılmış idi. Devlet-i Aḥmed Ḫānī'de dārü'l-mülk-i İstanbul'a gelüp kürsī-nişīn-i vaʿẓ ü teẕkīr ve güher-nis̱ār-ı ḥaḳā'iḳ-ı ḥadīs̱ ü tefsīr olmış idi. Bedr-i kāmil gibi devr-i menāzil-i maḥāfil iderek Cāmiʿ-i Ebü'l-fetḥ'de vāʿiẓ ü nāṣıḥ oldı. Nice zemān ol maḳām-ı şerīfde ser-ḥalḳa-i cemʿiyyet olup biñ yigirmi altı Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿālem-i āḫirete riḥlet eyledi.

ʿAzīz merḳūm ġavvāṣ-ı biḥār-ı[2] ʿulūm, pür-şevḳ u ehl-i ḥāl, pīr-i mübārek-fāl idi.

eş-Şeyḫ Budaḳ (Cān-ı ʿĀlem[3])

"Cān-ı ʿĀlem" dimekle meşhūr idi. Baʿżı eʿizze-i kirām naẓarına maẓhar olup şāḫ-ı ümmīdi müs̱mir-i murād ve şükūfe-i dil-i ḥazīni nefes-i pīr ile güşād ve bār-ı taʿalluḳdan āzād[4] olmış idi. Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmedī'de naḳl-i *Mes̱nevī* ve ders-i maʿnevī münāsebeti ile ʿaḳd-ı ḥalḳa-i cemʿiyyet itmek muʿtādları idi. Biñ yigirmi altı senesi evāḫirinde intiḳāl eyledi.

ʿAzīz-i merḳūm tārik-i nüḳūş u rüsūm, dervīş-nihād, pāk-iʿtiḳād idi. Fenn-i iksīre **[378b]** ṭālib olup "Ġarażum kesb-i maʿrifetdür." diyü iʿtiẕār iderdi[5].

eş-Şeyḫ Emru'llāh Çelebi (Emru'llāh Çelebi)[6]

Ṭarīḳdan ferāġat idüp meşā'iḫ-ı Naḳş-bendiyye'ye ḫidmet itmiş idi. Ṣadr-ı ʿālī-ḳadr Kemāl Efendi ḥażretleri iltifāt idüp ḥücre-i dervīşānesine teşrīf erzānī

1 - R1, E
2 Baḥr-ı SE
3 ʿĀlem Efendi SE
4 Ve//āzād:- R1, E
5 Fenn//iderdi:- E
6 SE'de nisbe bulunmamaktadır.

buyururlar idi. Biñ yigirmi altı evāḫirinde riḥlet eyledi. Āzāde-ṭabʿ ü bī-bāk, pīr-i ṣāliḥ ü mücerred-i pāk idi. Bunlar daḫı fenn-i kāf ile iktisāb-ı kemālden ḫālī degül idi.

Ḳoġacı-zāde[1] (Ḳoġacı-zāde)

İsmi ḫāṭırda olmamaġla işāret olınmadı. Meşā'iḫ-ı Ḫalvetiyye'ye ḫidmet[2] eyleyüp Ekmel Tekyesi'nde seccāde-nişīn-i meşīḫat olmış idi. Bunlar daḫı tārīḫ-i mezbūrda[3] intiḳāl itmişdür. Fenn-i mūsiḳīde üstād olup oḳunan ẕikrlerüñ eks̱eri bunlaruñ bestesidür. Ḥaḳḳā ki nādire-i edvār ve ferīde-i rūzgār idi. Ol fenn-i celīlde muʿārıżı olan Ẕākirī muḫalleṣ Ḫaṭīb Efendi daḫı bu ḫilālde irtiḥāl itmişdür. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyhi.*

[Gelibolı'dandur. Biñ otuz senesinde ʿavreti ġadrı ile şehīd olmışdur. Ḫaṭṭ-ı nesḫīde[4] üstāddur. Pīr-i muʿammer iken pençesin kimse burmamışdur[5].]

Āḫir-i Vefeyāt-ı Devlet-i Muṣṭafāviyye ve Ẕikr-i İntiḳāl-i Māh-ı Serīʿu's-seyr-i Salṭanat-ı ʿAliyye

Bu ṣaḥīfe-i ʿibret-nümā ve taḳvīm-i cedīd-i nev-rūz-intimā żāmin olduġı taḥvīl-i āftāb-ı devlet ü iḳbāl [6] لا زال مصونا عن النقص و الزوال aḥkāmı oldur ki biñ yigirmi altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinüñ yigirmi altıncı güni yevm-i s̱ülās̱āda pādişāh-ı ʿālī-şān Sulṭān Aḥmed Ḫān bin Meḥemmed Ḫān ʿazim-i riyāż-ı cinān ve ḫırāmān-ı ḫıyābān-ı ʿālem-i cān olduḳda ṣınv-ı ʿazīz-i mükerrem ve birāder-i kihter-i saʿādet-tev'emleri, şāḫ-ı nihāl-i baḫt-yārī, s̱emere-i şecere-i tācdārī, ḳuṭb-ı dā'ire-i velāyet, pādişāh-ı Edhem-zühd ü Dārā-dirāyet, püşt-i pā-zen-i devlet-i nā-pāydār, kemer-beste-i ḫidmet-i Perverdigār, pertev-i envār-ı Muṣṭafāvī, şuʿle-i şeb-çerāġ-ı[7] nebevī;

Beyt Cüneyd-i ʿaṣr Sulṭān Muṣṭafā İbn Meḥemmed kim
Odur şāhen-şeh-i ṣūret odur fermān-dih-i maʿnā

taḫt-ı salṭanata cülūs-ı hümāyūn erzānī buyurup;

1 Ḳoġacı-zāde:Ḳoġacı Dede SE
2 Ḫalvetiyye'ye ḫidmet:Ḫalvetiyye'den inābet R1
3 371a E
4 nüsaḫda R1
5 Gelibolı'dandur//burmamışdur, der-kenār R1, SE
6 "Eksiklikten ve yok olmaktan korunmuştur."
7 şuʿle-i şeb-çerāġ-ı:şeb-çerāġ-ı şuʿle-i SE

Mıṣrāʿ Ḳaldı Sulṭān Aḥmedüñ yirinde Sulṭān Muṣṭafā[1] (1026)

tārīḫ vāḳiʿ olmış idi. ʿUlemā-yı ʿiẓāma ikrām ve eṣnāf-ı ʿaskere ḳānūn üzere baḫşiş ü teraḳḳīler inʿām olınup vezīr-i aʿẓam, serdār-ı diyār-ı ʿAcem Ḫalīl Paşa, Erdebīl seferinden meştāya ʿavdet üzere olmağın baḫşişleri irsāl olındı. Mıṣr eyāletinden gelüp vezīr-i rābiʿ olan Hezārġıradlı Meḥemmed Paşa ḳā'im-maḳām-ı ṣadru'l-vüzerā bulunmağla istiḳāmet üzere ḫidmet ve żabṭ u rabṭ-ı memālikde bezl-i miknet eyleyüp meṣāliḥ-i enām, silk-i gevher gibi ḳarīn-i intiẓām iken pādişāh-ı fenā-meşreb;

Beyt Dünyā evinde olmayıcaḳ bir ḥużūr-ı ḳalb
Fānī cihānı n'eyleyelüm cāvidān ṭutuñ

mażmūnı üzere tebettülün ile'llāhı ṭaleb ḳılup[2] daġdaġa-i ḫalḳdan bī-zār ve serv-i āzād gibi dāmen-keş ü restgār olmağla taḫt u tācdan ferāġat ve iḫtiyār-ı güşe-i[3] ʿuzlet ḳılup biñ yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inüñ ġurresinde birāder-zādeleri olan ekber-i şeh-zādegān Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān bin Sulṭān[4] Aḥmed Ḫān pādişāh-ı heft-iḳlīm ve şehr-yār-ı gerdūn-ḳasīm oldı. Zemān-ı salṭanatları[5] üç ay dört gün vāḳiʿ olmışdur. Zemān-ı devletlerinde Ḫalīl Paşa ṣadru'l-vüzerā-yı kirām ve Meḥemmed Paşa ḳā'im-maḳām olup Ḫᵛāce-zāde Esʿad Efendi ḥażretleri şeyḫü'l-islām ve müşkil-güşā-yı enām ve ʿallāme-i aʿẓam, üstād-ı melek-nihād-ı mükerrem Yaḥyā Efendi ḥażretleri **[379a]** ṣadru'l-ʿulemā-yı Rūm ve Ḥüseyn Efendi ḥażretleri ṣadr-ı Anaṭolı-ı zībende-rüsūm bulunmağın āḫir-i devletlerine dek her biri mānend-i faṣṣ-ı nigīn cā-nişīn-i ʿizz ü temkīn olmış idi. Nihālī Efendi ʿaṣr-ı Aḥmed Ḫānī'de ḥākim-i dārü's-salṭana olup yigirmi yedi Muḥarrem'inde fevt olmağla Baḫşī Efendi ḳāżī olmış idi. Evāḫir-i[6] devletlerine dek ḫidmet-i şerīʿat-ı şerīfeye ḳıyām gösterdi[7].

1 قالدى سلطان احمدك يىرنده سلطان مصطفى
2 220a SE
3 Künc-i SE
4 - SE
5 Devletleri SE
6 Āḫir-i SE
7 371b E

Bismillāhirraḥmānirraḥīm

ṬABAḲA-İ ŞĀNZDEHÜM EZ-ṬABAḲĀT-I ʿALİYYE-İ ĀL-İ ʿOS̱MĀN ṬABAḲA-İ SULṬĀN ʿOS̱MĀN ḪĀN[1]

el-Mevlā Ẕü'n-nūn (Ẕü'n-nūn Efendi)

Rūmili'nde "Badracıḳ" nām ḳaṣaba dāḫilinde nūn-ı vücūdı deryā-yı ʿademden bīrūn ve noḳṭa-i süveydā-yı derūnı fihrist-i mecmūʿa-i fünūn olmış idi. Ol iḫtiṣārı teks̱īr ve icmāli tafṣīl ve muḳaddimāt-ı ʿulūmı temhīd ve mertebe-i istiʿdādı tekmīl içün bez̠l-i saʿy ü ictihād ve baʿż-ı ʿulemā-yı ʿaṣruñ südde-i devlet-penāhına istinād eyleyüp bāğçe ḫᵛācelığından mülāzemetle ber-murād olduḳdan ṣoñra menāzil-i tedrīsde ḳaṭʿ-ı merāḥil iderek ḳırḳ aḳçe ile Nevbet-ḫāne Maḥallesi'nde vāḳiʿ Aḥmed Paşa müderrisi olmış iken biñ beş Ṣafer'inde teraḳḳī ile iḥrāz-ı rütbe-i ḫamsīn itmiş idi. Biñ yedi Rebīʿu'l-evvel'inde Ġalaṭalı Aḥmed Çelebi maḥlūlinden Çorlı[2] pāyesi iḥsān olındı. Biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Yumurṭa Vāʿiẓi yirine Burūsa'da Ḫanceriyye'ye naḳl olınmış idi. Ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār eyledi. Biñ on Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḥüsām maḥlūlinden Edrine'de Cāmiʿ-i[3] ʿAtīḳ Medresesi inʿām[4] olındı. On bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Yoḳyoḳ Muṣliḥi'd-dīn yirine Edrineḳapusı pāyesi ʿināyet olındı. On iki Şaʿbān'ında Baḫşī Efendi yirine Dārü'l-ḥadīs̱ Medresesi virildi. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Babaḳuşīoğlı yirine Bosna ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldı. On altı hilālinde ʿazl olınup manṣıb-ı mezbūr Ṣūfī Meḥemmed Efendi'ye virildi. On sekiz Şevvāl'inde Edrine ḳażāsı Muẓaffer Efendi'ye müyesser olduḳda Dimetoḳa ifrāz olınup bunlara virildi. Yigirmi tārīḫinde manṣıbı Zeyne'l-ʿābidīn Efendi'ye arpalıḳ taʿyīn olındı. Baʿdehu Birgi ḳażāsı tevcīh olınup yigirmi üç Ramażān'ında ʿÖmer Efendi yirine Ṣire ḳażāsına naḳl olındı. Yigirmi dört Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup ʿAbdu'r-rezzāḳ daʿvā-yı istiḥḳāḳ eyledi. Baʿdehu

1 ḪAN İBN SULṬĀN AḤMED ḪĀN İBN SULṬĀN MEḤEMMED ḪĀN SE; SE'de başlığın sonunda "Allah'ın rahmeti ve bağışlayıcılığı onların üzerine olsun." biçiminde bir dua bulunmaktadır.

2 Çorlı'da Aḥmed Paşa SE

3 Cāmiʿ-i Şerīf-i SE

4 İḥsān SE

ḫalefi yirine iʿāde olınup yigirmi yedi Receb'inde[1] irtiḥāl ve manṣıbı Muḥarrem Çelebi'ye intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, Müslim-i iḫlāṣ-yāver, kebīrü'l-liḥye vü ten-āver idi.

el-Mevlā Meḥemmed Ṣādıḳ (Meḥemmed Ṣādıḳ)

Diyār-ı Naḫcivān'dan nümāyān ve eyyām-ı cüvānīde dārü'l-mülk-i İstanbul'a revān olup Ḫᵛāce Saʿde'd-dīn Efendi āstānesine istinād ve şeref-i mülāzemetleriyle ṣayd-ı naḫcīr-i murād itmiş idi. Baʿżı medāris-i gerdūn-ḳıbāb istiṣḥābı ile āftāb-ı iḳbāli lāmiʿ u bāriḳ ve żiyā-baḫş-ı maṭlaʿ-ı ṣubḥ-ı ṣādıḳ olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Rāzī Efendi yirine Sinān Paşa'nuñ medrese-i mebniyyesi müyesser oldı. Biñ altı Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl ü izʿāc ve medrese-i mezbūre Aḫī-zāde maḫdūmı Yaḥyā Çelebi'ye sermāye-i ibtihāc ḳılındı. Biñ yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Cerrāḥ-zāde **[379b]** yirine Sinān Paşa Sulṭānī pāyesine vāṣıl, biñ on Şevvāl'inde Ḥüsām Efendi yirine Siyāvuş Paşa Sulṭāniyyesi'ne nāʾil oldı. On bir Ṣafer'inde Ferhād Paşa ḫᵛācesi Ḳoca Kerīm Efendi yirine Ṣaḥn'a gelüp sene-i mezbūre Ramażān'ında Gence ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olmış idi. On iki tārīḫinde ol eṭrāfa Ḳızılbaş müstevlī olup[2] āstāneye geldi. On beş Receb'inde ḳabūl itmeyen Şemse'd-dīn Çelebi yirine fetvāsı ile Lefḳoşa ḳażāsı virildi. Bu daḫı gitmeyüp māh-ı Ramażān'da Çelebi Efendi yirine Filibe'ye naḳl olındı. Bir aydan ṣoñra selefine muḳarrer ḳılınup āstāneye geldi. On altı Rebīʿu'l-evvel'inde ḳabūl itmeyen Aḥmed Efendi yirine Anḳara ḳażāsı tevcīh olındı. On sekiz Muḥarrem'inde ʿazl olınup Nehcī Efendi cā-nişīn oldı. Sene-i mezbūre Receb'inde Laʿlī Çelebi yirine Saḳız ḳażāsı tefvīż olındı. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde ʿazl olınup Nūrī Efendi tenvīr-i müddeʿāyı naṣb olındı. Yigirmi Ṣafer'inde Vildān-zāde Efendi[3] yirine Ṣofya ḳażāsı maḥall-i ḥükm ü imżāsı kılındı. Yigirmi üç Şaʿbān'ında ʿazl olınup selefi iʿāde olındı. Yigirmi dört Muḥarrem'inde Ṭālib Sinānı yirine mesned-i ḥükūmet-i İzmir'de cāy-gīr oldı. Şehr-i Şaʿbān'da Ḳara Süleymān maḥlūlinden

1 Cemādiye'l-āḫire'sinde E
2 372a E
3 - R1, E

Ṭrablus-ı Şām'a naḳl olınmış idi. Ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār eyledi. Yigirmi beş Şaʿbān'ında Ṭoḳuz-zāde ʿAbdu'l-vehhāb Çelebi yirine tekrār Ṣofya ḳażāsı iḥsān olınmış idi. Yigirmi yedi Receb'inde ḳāżī iken[1] şu'ūn-ı ḥāli münḥaṣır-ı māżī olup manṣıb-ı maḥlūl Edhem-zāde'ye teklīf[2], baʿdehu[3] Nevālī-zāde taḫlīf olındı.

Mevlānā-yı mezbūr evżāʿ-ı ġarībe ile meşhūr, denā'et şānı olmaġla zemān-ı tedrīsi erẕel-i ḫidemāt-ı ḳużāt olan ayaḳ ni'ābeti ile güẕār idüp terāzū-yı iḥtisāb ile *Hidāye* cüz'dānı bir baġalda ve Ṣaḥn dānişmendi ile muḥtesib oġlanı bir maḥalde görülmek şīrīn-kārī-i rūzgārdan idi. Niyābet ü ḳażāsında şiddet ü ḥiddeti kār ve tenfīẕ-i zīnhār[4] içün hengāme-i gīrūdārı iḫtiyār itmiş idi.

el-Mevlā ʿAbdu'r-raḥmān (ʿAbdu'r-raḥmān Efendi[5])

Resm-i erbāb-ı istiʿdād üzere iʿdād-ı levāzım-ı ṭarīḳa müdāvim ve Bitlice ʿAlī Çelebi ḫidmetlerinden mülāzım olup aḫẕ-ı medāris ve riʿāyet-i merāsim iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on ṭoḳuz Receb'inde Berber-zāde maḥlūlinden Emre Ḫᵛāce Medresesi virilmiş idi. Yigirmi dört Ramażān'ında Edībī Çelebi yirine Siyāvuş Paşa[6] maʿdūmesine naḳl olındı. Yigirmi beş Ramażān'ında Muḥarrem Beg-zāde yirine Ḫanceriyye pāyesine terfīʿ olındı. Yigirmi altı Şevvāl'inde ʿAbdu'llāh Efendi yirine Anḳara ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām[7] oldı. Yigirmi yedi Receb'inde icābet-i daʿvet-i dergāh-ı Mucīb eyleyüp ʿıḳdu'l-le'āl-i manṣıb-ı maḥlūl Ḳara Ḥabīb'e naṣīb ve māye-i zīb oldı.

Mevlānā-yı merḳūm daḫīl-i erbāb-ı ʿulūm, merd-i ṣāliḥ, saʿādetmend-i müfliḥ idi.

el-Mevlā Burhān (Burhān Efendi[8])

Terkīb-i muḳaddimāt-ı vücūdı Anaṭolı diyārında naḳş-ı ṣaḥīfe-i şühūd olup Şeyḫü'l-İslām Çivi-zāde Efendi ḫidmetlerine ittiṣāl ve ṭabaḳāt-ı süllem-i

1 - SE
2 Teklīf olınup ḳabūl itmemekle SE; 220b SE
3 - SE
4 Zīnhār-ı esʿār R1, SE
5 - E
6 - R1
7 Āmāl SE
8 Burhān Efendi:el-Mevlā Burhān SE

cāh u celāllerine rūy-māl itmekle bürhān-ı süllemī gibi müsellem-i emsāl ve şeref-i mülāzemetleri ile nā'il-i āmāl olmış idi. ʿAlā ḥasbi'l-ʿāde devr-i bıḳāʿ-ı ifāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿÖmer Sükūtī yirine **[380a]** Merdümiyye müderrisi olmış idi. Biñ on dört Rebīʿu'l-evvel'inde Muḥarrem Efendi yirine Murād Paşa Medresesi'ne naḳl olındı.[1] On beş Rebīʿu'l-evvel'inde Ġalaṭalı Ḥüsām yirine Şāh-ı Ḫūbān pāyesi inʿām olınmış idi. On altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Uzun Zekeriyyā maḥlūlinden Ḳonya fetvāsı virilüp ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. Biñ on sekiz Muḥarrem'inde Mehter-zāde yirine Üsküdār'da Meḥemmed Paşa pāyesi ṣadaḳa olındı. Biñ yigirmi Receb'inde ʿAbdu'l-ḳādir yirine Ġażanfer Aġa pāyesine terfīʿ olındı. Yigirmi iki Ramażān'ında ʿAlī-i Maġribī taḥillesinden ṣoñra Ṣaḥn'a gelüp baʿde eyyām Ṭālib Sinānı yirine Maġnisa'da vāḳiʿ Sulṭān Murād Medresesi ʿināyet olındı. Yigirmi altı Muḥarrem'inde Bekir Efendi yirine Maġnisa ḳażāsı müntehā-yı seyr-i menāzil-peymāsı olmış idi. Yigirmi yedi Receb'inde ḳāżī iken dā'in-i ecel müteḳāżī olup ḳażāya rāżī ve yirine Mü'ezzin-zāde Efendi ḳāżī oldı.

Mevlānā-yı mezbūr maʿḳūl muṣāḥabetinde re'īs-i cumhūr, اكثر اهل الجنة البله[2] vaʿd-ı kerīminden ḥiṣṣesi kesīr, kendü ḥālinde bir faḳīr idi.

el-Mevlā Aḥmed (Yaluñ-zāde)

"Yaluñ-zāde" dimekle şöhret-şiʿār ve şuʿle-i istiʿdādı ḫurşīd-i iştihār[3] olup Bostān-zāde Meḥemmed Efendi'den mülāzemetle bekām ve ṭarīḳ-ı tedrīsde kām-şümār-ı ʿizz ü[4] iḫtişām olmaġla ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl[5] iken biñ bir tārīḫinde vāḳiʿ mevlid-i Nebī *ʿaleyhi's-selām* cemʿiyyetine daʿvet olınduḳda bilā-reviyyet ḥāşā[6]-sümme-ḥāşā şān-ı celīl-i nebevīye izdirāyı īhām ider[7] kelām ṣādır olmaġın ḫarice ṭāliblerden Baḫşī Efendi ve Vaḥyī-zāde daʿvā itmekle iḫtifā idüp ḥükmi icrā olınmaḳ ḫavfından diyār-ı Fāris'e firār ve nice

1 372b E

2 Hadîs-i Şerîf "Cennetliklerin çoğu saf, temiz, kendi hâlinde kişilerdir." Abdülkâhir el-Cürcânî, Kitâbü Delâili'l-i'câz, Mektebetü'l-hâncî, Kahire 1989, s. 338-339.

3 şuʿle//iştihār:şuʿle-i iştihārı ke'ş-şems fī vasaṭi'n-nehār SE

4 ʿizz ü:- SE

5 maʿzūl SE

6 - R1, E

7 İzdirāyı//ider:nā-şāyeste SE

zemān ol ser-zemīnde ḳarār iḫtiyār itmiş idi. Şürefā-yı Fāris şeref-i ʿilmine iʿtinā ve[1] tevcīh-i manṣıb-ı fetvā eyleyüp muḳalled-i cumhūr ve muʿavvelün ʿaleyh-i umūr iken ārzū-yı vaṭan ʿinān-ı ʿazīmetin tevcīh-i cānib-i ḳarārgāh ü ʿaṭan ḳılmaġla biñ on ṭoḳuz Şaʿbān'ında ḳażā-yı Baġdād pāyesi ile vaẓīfe-i teḳāʿüd ile ber-murād olmış idi. Yigirmi bir Şevvāl'inde vezīr-i cihān-baḫşā Naṣūḥ Paşa himmeti ile Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye terfīʿ olındı. Yigirmi iki Rebīʿu'l-evvel'inde Ṣadre'd-dīn-zāde yirine Edrine Selīmiyyesi ʿināyet olındı. Yigirmi üç Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınup medresesi Ḳara Muʿīd'e virildi. Bir miḳdār vaẓīfe-i teḳāʿüd ʿināyet olınup tūşe-i ḳanāʿat ile gūşe-nişīn-i selāmet iken biñ yigirmi yedi Receb'inde cānib-i āḫirete riḥlet itmiş idi[2].

Mevlānā-yı merḳūm mū-şikāf-ı daḳā'iḳ-ı ʿulūm, bī-naẓīr-i dānişmend, daḳīḳa-şinās-ı müşkil-pesend, kāşifü's-sırr-ı sevānī-i maʿānī, perde-rübā-yı serā'ir-i mes̱ānī, vādī-i mübāḥas̱ede sālik-i aḳvem-i menāhic, ḥalbe-i muḥāverede yaluñ ḳılıç idi. Ol üstād-ı ḳabīḥ, pā-yı iḳbālini cerīḥ idüp kimseler dest-gīr olmaġa mecāl bulmamış idi. Nā-kām ü nā-ümmīd ʿazm-i ḳarārgāh-ı cāvīd eyledi. Ümmīddür ki rūz-ı maḥşerde rū-sefīd ve maẓhar-ı elṭāf-ı Rabb-ı mecīd olup īmān-ı kāmil, bāʿis̱-i kerem-i şāmil ola.

el-Mevlā Hidāyetu'llāh (Hidāyet Çelebi[3])

Sevād-ı Ḳayṣeriyye'ye nūr-baḫş-ı ʿizz ü şeref olan İbrāhīm Tennūrī dūdmānında tennūre-pūş-ı vücūd ve şemʿ-i nūr-pāş-ı meclis-i şühūd olmış idi. Naḫl-i ser-sebz-i ẕāt-ı ʿarīḳı āb-yārī-i feyż-i Ḫudā-dād-ı es̱erinden berg ü şāḫ-ı maʿārifle müzeyyen ve nev-bāve-i ʿulūmla zīnet-efzā-yı çemen-i ṣuffe-i iḳbāl olması muʿayyen olduḳda ʿalā ḥasbi'l-ʿāde ḥareket ve Ḥaydar Efendi'nüñ ḫidmet-i iʿādesinden[4] kesb-i şeref-i mülāzemet **[380b]** eyleyüp ḳaṭʿ-ı nişīb ü firāz-ı ṭarīḳ ve istiḥḳāḳ-ı rütbe-i ḫamsīni taḥḳīḳ eylemiş idi. Biñ on ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳāf-zāde Çelebi yirine Etmekci-zāde ḫāricine ʿāric oldı. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Manav Ḫalīl yirine Sinān Paşa Sulṭānī pāyesiyle tebcīl olın-

1 iʿtinā ve:iʿtibār idüp SE
2 Riḥlet//idi:sefer eyledi SE
3 Hidāyet Çelebi:Hidāyetu'llāh el-Tennūrī SE
4 373a E

dı. Yigirmi üç[1] Rebī'u'l-āḫir'inde Receb-zāde yirine Ḫānḳāh pāyesini tekye-gāh eyledi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Ḫalīl Efendi maḥlūlinden Burūsa'da Ḳapluca Medresesi'ne naḳl olınup ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Yigirmi dört Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'Abdu'l-bāḳī Efendi yirine Sinān Paşa Dārü'l-ḥadīs̱i müyesser oldı. Yigirmi altı Muḥarrem'inde Nā'ib Meḥemmed Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Yigirmi yedi Receb'inde füc'eten intiḳāl ve żiyāfet-ḫāne-i ḳudse isti'cāl eyleyüp medrese-i maḥlūle Ebū Sa'īd Efendi ḥażretlerine intisāb ve iktisāb-ı şeref-i bī-ḥisāb eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm gül-deste-bend-i ma'ārif ü 'ulūm, mu'āmele-i nāsda daḳīḳa-şinās-ı merātib ve ehl-i ḫibre-i maḳādīr ü menāṣıb, her meclisüñ fekihesi, her defterüñ fez̲lekesi idi. Evā'il-i ḥālinde ḥüsn-i kitābeti ve sür'ati olmağla ṣadrü'l-ifāde[2], üstādum Aḫī-zāde Efendi ḥażretlerinüñ kātib-i mekātībi ve muḥarrir-i ḥücec-i bedī'ü'l[3]-esālībi olup semt-i imlāda ḳalem gibi 'alem ve üslūb-ı ḥücec ü mürāselātda müsellem-i 'ālem olmış idi. Ba'dehu Ġanī-zāde Efendi'nüñ ḳażāsı ḥālinde nā'ibi ve ṣadāreti eyyāmında[4] tez̲kirecisi olup ḫaylī ta'ayyün bulmış idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Ümmī[5] Sinān-zāde)

Kütāhiyye'de ḳāżī iken şemşīr-i ḳażāya gerden-nihāde-i rıżā olan Ümmī Sinān Efendi'nüñ maḫdūm-ı dil-pesendi Sinān-zāde Efendi'dür. Ümmehāt-ı mesā'il-i fünūnı pederinden taḥṣīl ve levāzım-ı ṭarīḳ-ı 'ilmi tekmīl idüp Şeyḫü'l-İslām Zekeriyyā Efendi ḫidmetlerinden[6] mülāzım ve beyābān-ı ṭalebden ḫıyābān-ı ifādeye 'āzim olduḳda semt-i tedrīse imāle-i licām-ı 'azīmet ve ba'ż-ı medārisde edā-yı ḥaḳḳ-ı dirāset eyleyüp ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken bin sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde Muṣliḥi'd-dīn Efendi yirine Ṭopḳapusı'nda Aḥmed Paşa Medresesi virildi. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Nesīmī-zāde yirine Eski 'Alī Paşa'ya taḥrīk olındı. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında selefi yirine

1 221a SE
2 ṣadru'l-ifāde:- SE
3 bedī'atü'l E
4 ḥālinde SE
5 - R1, E
6 ḥażretlerinden SE

Cerrāḥ Paşa[1] Sulṭānī pāyesine terfīʿ olındı. On beş Şaʿbān'ında Ḫışım Yaḥyā Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. On altı Ṣafer'inde Şānī yirine Diyārbekr ḳażāsı tevcīh olınup ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. On yedi Ṣafer'inde Çivi-zāde Efendi yirine tekrār Şemāniye'ye[2] geldi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḳaraca Aḥmed yirine Eyyūb müderrisi oldı. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Nevālī-zāde Saʿdī Çelebi yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā'ya terfīʿ ve ṣadr-ı saʿādeti tevsīʿ olındı. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde İsmāʿīl Efendi yirine Medīne-i Münevvere *dāmet bi'l-envāri müsevvere* ḳażāsı ʿināyet[3] olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde sefere iḳtidārı olmamaġla ferāġ idüp Beytü'l-maḳdis Ḳāżīsi İstanbulī ʿAlī Efendi naḳl olındı. Yigirmi yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde[4] Ḥasan Efendi yirine[5] Ġalaṭa ḳażāsı tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında civār-ı raḥmete intiḳāl eyleyüp manṣıb-ı maḥlūl[6] ile Muḥteşem Rıḍvān Efendi tekmīl-i esbāb-ı iḥtişām eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm dāḫil-i ʿidād-ı erbāb-ı ʿulūm, ḥasenü'l-aḫlāḳ, **[381a]** ṭayyibü'l-aʿrāḳ, ḫayr-ḫ˅āh-ı heme-ʿālem, melek-nihād ü pāk-iʿtiḳād ādem idi.

el-Mevlā Aḥmed (Papas Aḥmed Efendi[7])

Burūsavīdür. Keṡafet-i liḥāsı ḳabāḥat-efzā-yı muḥayyāsı olmaġın "Papas Aḥmed" dimekle şöhret-şiʿār ve sāʾirlere ḥuliyy-bend-i cemāl olan esbāb-ı vecāhet ol derdmende nisbet şiʿār-ı ʿār[8] olmış idi. Baʿżı ʿulemādan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve pāye-i erbaʿīne dek himmet idüp ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ üç Ẕi'l-ḥicce'sinde Baḳḳāl-zāde yirine Mollā Yegān müderrisi oldı. Baʿdehu ʿazl olınup on üç Ṣafer'inde ʿAbdu'llāh-ı Belḫī yirine pāye iʿtibārı ile medrese-i mezbūreye iʿāde olındı. On yedi Şaʿbān'ında Seyyidī ʿAlī-zāde yirine Çendik Medresesi'ne naḳl olındı. Baʿdehu ḫalefi Ḫarbende yirine ṡāliṡen Mollā Yegān Medresesi tevcīh olındı. Yigirmi yedi Ramażān'ında fevt olup medresesi Meḥemmed-i Şirvānī'ye erzānī görüldi.

1 - E, SE
2 Ṣaḥn'a SE
3 Tevcīh SE
4 Ūlāsında SE
5 373b E
6 Mezbūr SE
7 - SE
8 Nisbet//ʿār:libās-ı ʿāriyet SE

Mevlānā-yı merḳūm daḫīl-i dā'ire-i 'ulemā-yı Rūm, ebleh-i ṣāfī-ṭaviyyet, ḥarīf-i sikke-ṣūret idi.

el-Mevlā Yūsuf (Rāzī Efendi) {Rāzī}

Gülşen-i rāz-ı 'ulūm u ma'ārif ve rāziyāne-ḫīz-i leṭā'if ü ẓarā'if olan Yeñice-i Vardar'dan pedīdār olmışdur. Kesb-i 'ulūm u kemāle ihtimām ve muḫtaṣarātı mufaṣṣal ü meşrūḥ temām itdükden ṣoñra Çivi-zāde Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olmış idi. Ḳaṭ'-ı ṣı'āb ü sühūl iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ beş Ṣafer'inde Muṣlī Çelebi yirine Sinān Paşa Medresesi virildi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Muḥarrem Efendi yirine Ḳapluca pāyesine naḳl olındı. Ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār idüp biñ altı Rebī'u'l-āḫir'inde Seyyidī-zāde yirine Üçşerefeli Medresesi müyesser oldı. On bir Şa'bān'ında Nesīmī-zāde yirine Cerrāḥ Paşa Sulṭānī pāyesine[1] tebdīl ve selefi Üçşerefeli'ye naḳl ü taḥvīl olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında 'Alī Beg-zāde İbrāhīm Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında Çeleb Meḥemmed Efendi yirine Kütāhiyye ḳażāsı virilüp ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār itmiş idi. On üç Rebī'u'l-evvel'inde tekrār Ṣaḥn Medresesi virildi. On dört Rebī'u'l-evvel'inde Ḳoca Kerīm Efendi yirine Ayaṣofıyya Medresesi'ne terfī', on beş Şa'bān'ında Aḫī-zāde Yaḥyā Çelebi yirine Süleymāniyye dārü'l-ifādesi ile mesned-i cāhı tevsī' olındı. On yedi Receb'inde Sa'dī-zāde yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı ile müşerref olmış idi. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında ma'zūl ve Şeyḫī Efendi ḥākim-i ḥarem-i[2] Resūl oldı. Yigirmi iki Receb'inde Ḥasan Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa ḥükūmeti tefvīż olındı. Yigirmi üç Ṣafer'inde 'azl olınup İsmā'īl Efendi ta'ḳīb eyledi. Yigirmi dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Mollā 'Alī[3] yirine mükerreren Burūsa ḳażāsı virilmiş idi. Yigirmi yedi Rebī'u'l-āḫir'inde munfaṣıl ve yirine Şeyḫ-zāde Efendi vāṣıl oldı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inüñ on beşinci güni rāz-ı mermūz ve sırr-ı süveydā-yı[4] merkūz gibi zīr-i ḫākde meknūz oldı. Keskin Dede 'ulemāsındandur.

1 Paşa//pāyesine:Sulṭānī'ye SE
2 şer'-i SE
3 221b SE
4 374a E

Mevlānā-yı mezbūr "Rāzī" maḫlaṣı ile meşhūr, sedīdü'l-fi'āl, şedīdü'l-iş-tiġāl, nīk-ḫaṣlet, ṣāfī-ṭaviyyet idi. İntiẓām-ı kitābeti olmaġın kütüb-i nefīse yazup taḥşiye ve cevāhir-i **[381b]** efkārı ile taḥliye itmiş idi. *Şekera'llāhu sa'ye-hu'l-mevfūr.*

Bu eş'ār netīce-i ṭab'-ı süḫan-güẕārıdur:

Ebyāt Ġarīḳ-ı baḥr-ı celāl itme dil sefīnesini
Be Rūmili güzeli yelkenüñ biraz indir

Ve lehu[1] Ebrūsı ġamı āfetin aldı dil ü cānuñ
Artıḳ çekemem yāyını ol ḳaşı kemānuñ

[Ve lehu] Bindür ayaġa yürisün iy sāḳī mey-i āl
Biz de görelüm nice olur şu'le-i cevvāl

el-Mevlā 'Ömer ('Ömer Sükūtī[2])

Babanaḳḳāş evlādından olup meşrūṭası olan ḳarye-i ma'rūfede naḳş-ı ṣaḥī-fe-i şühūd ve netīce-i muḳaddime-i[3] tār u pūd-ı[4] vücūd[5] olmış idi. Taḥṣīl-i 'ilm ü kemāl ve Pīrī Efendi muṣāhereti ile iktisāb-ı māye-i devlet ü iḳbāl idüp Şeyḫü'l-İslām Şeyḫī Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olmış idi. Aḫẕ-ı medāris ve 'aḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe ile Sittī Ḫātūn Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ iki Ẕi'l-ḥicce'sinde Emru'llāh Efendi yirine Merdümiyye müderrisi olmış idi. Biñ yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde[6] 'azl olınup manṣıbı Burhān Efendi'ye iḥsān olındı. Biñ on Şa'bān'ında ḳabūl itmeyen Dā-vud-zāde yirine Burūsa'da Yıldırım Ḫān[7] pāyesine terfī' olındı. Biñ on Ẕi'l-ḥic-ce'sinde taḫille ṭarīḳı ile medresesi Kürd Ḥasan'a virilüp yine ibḳā olındı. Biñ on bir Ṣafer'inde Yumurṭa Vā'iẓi yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsıyla bekām oldı.

1 Ve lehu:- E, SE; Bu beyit E ve SE'de sonuncu sırada yer almaktadır.
2 'Ömer Sükūtī: 'Ömer Efendi R1, E
3 Muḳaddimāt-ı SE
4 Tār u pūd-ı:- SE
5 Pūd-ı vücūd:pūd E
6 Ūlāsında SE
7 - SE

On iki Rebīʻu'l-āḫir'inde ʻazl olınup manṣıbı Hevāncı ʻAlī'ye virildi. On beş Muḥarrem'inde Rodoscuḳ ḳażāsı mevleviyyet olup bunlara ʻināyet olındı. On altı Ṣafer'inde ʻazl olınup Fenārī-zāde'ye virildi. On yedi Ẕi'l-ḳaʻde'sinde Nişāncı ḫışmı Şāh Çelebi yirine Şire ḳażāsı tevcīh olındı. On sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde ʻOs̱mān Efendi yirine Ḳonya ḳażāsına naḳl olındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında ʻazl olınup manṣıbı Köse Sinān'a iʻṭā olınmış iken ḳabūl itmemekle ibḳā olınmış idi. Yigirmi Ṣafer'inde ʻAbdu'llāh Efendi'ye tevcīh olındı[1]. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Nevālī-zāde Żiyā Efendi yirine Kütāhiyye ḳażāsı ʻināyet olındı. Yigirmi yedi Receb'inde ʻazl olınup Ḳaraḳız-zāde cā-nişīn oldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʻde'sinde dest-i ḳuvā-yı nefsāniyyesi taṣarruf-ı ḫıṭṭa-i bedenden kūtāh ve menzil-i ḫāmūşāna rū-be-rāh oldı.

Mevlānā-yı mezbūr sükūn ü ṣalāḥ ile meşhūr, eks̱er-i evḳātı sükūt üzere[2] güẕār idüp mede'l-ʻömr mīm-i ʻÖmer gibi beste-dem olmağın sükūtı ʻalem ve ṣamt-ı dā'imī hem-pāye-i mūsiḳī vü naġam olup;

Mıṣrāʻ ʻAyn-ṣıfat dīde-güşā mīm gibi beste-dem

idi.

el-Mevlā el-Fāżıl ʻAbdu'l-ʻazīz (Ḫᵛāce-zāde ʻAbdu'l-ʻazīz Efendi)

Muʻallim-i maḳām-ı Murād Ḫānī Saʻde'd-dīn-i s̱ānī ḫidmetlerinüñ maḫdūm-ı rābiʻidür. Ṭoḳuz yüz seksan üç Rebīʻu'l-āḫir'inüñ on yedinci gününden[3] müsfir, leyle-i is̱neynde ʻālem-i vücūda müsāfir olmışlar idi. Sübḥa-senc-i ʻömr-i ʻazīzleri gevher-i manẓūm-ı şühūr ü aʻvāmdan ʻaḳd-ı s̱ānīyi itmām itmedin cevher-i ṭabʻ-ı ilhām-pezīrleri[4] ḳabūl-i ṣuver-i maʻānīde cām-ı gītī-nümā ve faṣṣ-ı ḫātem gibi benām olup hem-rāhī-i tevfīḳ ile ʻāzim-i ṭarīḳ-ı saʻādet-refīḳ olduḳlarında vālid-i ʻālī-şānlarından iktisāb-ı şeref-i mülāzemet ile vāṣıl-ı evvelīn-i menzil-i ʻizz ü rifʻat olmışlar idi. Biñ üç Ẕi'l-ḥicce'sinde ʻİbād-zāde yirine Ġażanfer Aġa Medresesi'ne sāye-i iclāl ṣalup ḫᵛāce-zādeler ḳānūnı üzere

1 Yigirmi//olındı:- E
2 İle SE
3 Güni R1
4 374b E

bunlar dāḫil rütbesi ile bülend-iştihār ve ol medrese te's̱īr-i saʿādet-i **[382a]** ḳudūmları ile ibtidā'en pāye-i Ṣaḥn olmaḳ üzere maẓhar-ı iʿtibār oldı. Bin dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Fehmī Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām idüp biñ altı Şaʿbān'ında Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'yle tekrīm olınup biñ yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Muẓaffer Efendi yirine çār-bāliş-nişīn-i mesned-i Süleymāniyye olup biñ sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḳara ʿAbdu'r-raḥmān Efendi yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymāniyye'de tekye-zen-i miḥrāb-ı ders ü taḥḳīḳ olup biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḫāḳāniyye-i Vefā'da ferş-i seccāde-i ifāde itmişler idi. Biñ on Şaʿbān'ında Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa'ya ḥākim ve revnaḳ-efrūz-ı maḥāfil ü maḥākim oldılar. On bir Cemādiye'l-āḫire'sinde ḥüsn-i rıżāları ile ʿazle rāżī ve yirlerine Ḥaydar Efendi ḳāżī oldı. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳāf-zāde Efendi yirine Ġalaṭa ḳażāsı tevcīh olınmış idi. On üç Rebīʿu'l-āḫir'inde veliyyü'n-niʿam-ı eyyām[1], şeyḫü'l-islām ibn şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi ḥażretlerinden ṣoñra[2] İstanbul ḳażāsına naḳl olındılar. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında ʿazl ü inzivā iḫtiyār eyleyüp Bostān-zāde Meḥemmed Efendi mesned-nişīn-i ḥükm ü imżā oldı. On beş Ṣafer'inde Kemāl Efendi'nüñ defʿa-i s̱āniyesi yirine Anaṭolı ṣadrına zīver olmışlar idi. On yedi Ṣafer'inde refʿ olınup Ketḫudā Muṣṭafā Efendi terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Dāmād Efendi yirine ṣadr-ı[3] Rūm ile nā'il-i murād oldılar. On sekiz Şevvāl'inde müteḳāʿid olup maḳarr-ı refīʿ-i ṣadāret Şeyḫü'l-İslām Yaḥyā Efendi ḥażretlerinden raġbetle s̱āniyen ʿizzet buldı. Yigirmi bir Şaʿbān'ınuñ selḫinde[4] Kemāl Efendi[5] yirine mükerreren ṣadr-ı ʿālī-ḳadr-ı Rūm ve ḳāfile-sālār-ı erbāb-ı ʿulūm olmışlar idi. Yigirmi üç Ramażān'ında vaẓīfe-i ems̱āl ile müteḳāʿid ve maḳām-ı ṣadārete Bostān-zāde Meḥemmed Efendi müteṣāʿid oldı. Yigirmi dört Ramażān'ında Kemāl Efendi mutaṣarrıf olduḳları Gelibolı arpalıġı bunlaruñ nevvāb-ı ḳām-yāblarına taʿyīn olındı. Yigirmi altı dāḫilinde ṭaraf-ı Şām'dan ʿazm-i Beytü'l-ḥarām idüp edā-yı ḥacc ü ziyāret itmāmından ṣoñra şehr-i İstanbul'a ḳufūl itmişler idi. Yigirmi yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde

1 Enām SE
2 ḥażretlerinden ṣoñra:ḥażretleri yirine SE
3 ṣadāret-i SE
4 Şaʿbān'ınuñ selḫinde:Şaʿbān'ında SE
5 222a SE

'araż-ı marażdan ża'f-ı 'aẓīm müşāhede olınmağın vaẓīfe ve arpalıḳdan isti'fāları 'arż olınduḳda Gelibolı 'Abdu'r-rezzāḳ'a, vaẓīfeleri erbāb-ı istiḥḳāḳa tevcīh olındı. Şehr-i mezbūruñ on yedinci güni maraż-ı müzmin-i istisḳādan zemān-ı 'ömr-i 'azīzleri temām ve sinn-i şerīfleri ḳırḳ beş seneyi itmām itmedin enfās-ı ma'dūdeleri ḳarīn-i ḫitām olmış idi. Ḳaṣaba-i Ebī Eyyūb'de vālid-i mācidleri cenbinde medfūndur.

Mollā-yı müşārün-ileyh[1] *nuṣiret envārü'l-mağfireti 'aleyhi* vecīh ü edīb, nebīh ü mehīb, ehl-i ḥazm ü ṣabūr, 'azīzü'n-nefs ü vaḳūr, miḳdām ü ṣāḥib-i 'azīmet, ṣadr-ı vālā-ḳadr-i 'ālī-himmet, mekārim-i aḫlāḳda yegāne, mecmū'-ı feżā'ilde müfred-i zemāne, baḥr bin ḫızzam, muḥīṭ bin 'aylem, levḥ-i cebīni maṭraḥ-ı şuā'-ı[2] sa'ādet, ṭab'-ı ṣafā-āyīni maṭla'-ı envār-ı fażīlet, 'azīz-i Mıṣr-ı 'irfān, maḫdūm-ı 'ālī-şān idi.

Āṡār-ı celīlelerindendür ki Rūmili[3] ve Anaṭolı beglerbegileri ḳużāt-ı 'asākire taḳaddüm iderler iken bunlaruñ ṣadāreti ḥālinde esāfilden Maryol Ḥüseyn Paşa Rūmili beglerbegisi bulunup Dīvān-ı Hümāyūn-ı **[382b]** pādişāhīde te'eḫḫürden istinkāf idüp ḥużūr-ı pādişāhīye 'arż eyledükde taḳaddüm[4] fermān olınmış idi. İlā yevminā ṣudūr-ı 'ulemā vüzerādan ġayrı taḳaddüm itmek bunlaruñ eṡeridür. Elsine-i ṡelāṡede şi'rleri vardur. Bu beyt zāde-i ṭab'-ı naḳḳādlarıdur[5]:

Beyt Ẕeyl-i luṭfın dest-i mücrimden çeker ṣanmañ anı
Belki anlar ḫidmet-içün oldı dāmen-der-miyān

el-Mevlā 'Alī (Edībī Çelebi) {Edībī}

Maḥrūse-i Burūsa'dan pedīdār ve "Baḳḳāl-zāde" dimekle şöhret-şi'ār olup ṭarīḳ-ı 'ilme sevḳ-ı rāḥile-i 'azīmet ve Ḫ᷾āce Sa'de'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden iktisāb-ı şeref-i mülāzemet itmiş idi. Ḳaṭ'-ı merāḥil ve seyr-i menāzil iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ yigirmi Receb'inde Ḥüsāmī-i Şer'iy-

1 375a E
2 - SE
3 Rūm SE
4 Taḳdīm E
5 Anlaruñdur R1, E

yātī[1] yirine Siyāvuş Paşa ḫāricine ʿāric olmış idi. Yigirmi dört Ramażān'ında ʿAllāme Şeyḫī Efendi yirine Zāl Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Etmekci-zāde Aḥmed Paşa Medresesi Ḳāsım-zāde'den ṣoñra pāye-i Ṣaḥn iʿtibār olınup bunlaruñ ʿıḳd-ı gerden-i iştihārları ḳılındı. Yigirmi yedi Ẕi'l-ḥicce'sinüñ evāḫirinde ehālī-i mülk-i Rūm'a ʿaraż-ı ʿāmm maḳāmında olan maraż-ı ṭāʿūndan telḫ-kām-ı cām-ı ḥimām ve ḥamāme-i rūḥı evc-gīr-i dārü's-selām oldı. Medrese-i maḥlūle[2] ʿAbdu'llāh Efendi'nüñ ʿıḳd-ı gerden-i iḥtişāmı ḳılındı. Ḳāf-zāde Fā'iżī Çelebi tārīḫ-i intiḳālin bu gūne edā itmiş idi:

Mıṣrāʿ Edībīnüñ maḳāmın cennet-i ʿadn eyleye Allāh[3] (1027)

Mevlānā-yı mezbūr "Edībī" maḫlaṣı ile meşhūr, şāʿir-i edīb, ḫoş-ṣoḥbet ü lebīb, maḥbūbu'l-ḳulūb ü pesendīde-fiʿāl, merdüm-i melek-ḫiṣāl idi. Bu eşʿār nümūne-i güftār-ı ābdārıdur:

Ebyāt Ḳoyup ṣalāḥı göñül oldı ʿāşıḳ-ı rüsvā
Hevāya munḳalib oldı bu deñlü zühd ü riyā

Tażmīn[4] Açup gögsini baña öpmege ol sīm-ber virmez
Açılmaz dīde-i baḫtum murādum naḫli ber virmez

[Ve lehu] Hīçe ṣatılur vaṣlum umanlar dimiş ol yār
İy ʿāşıḳ-ı dīdār seyirci żarar itmez

[Ve lehu] Raḥm ider düşmen baña itmez o şūḫ-ı seng-dil
Ḳā'il oldı müddeʿī şāhid velī ḳā'il degül

[Ve lehu] Bir sözüñle ṣavduñ aġyārı bu gün iy ġonce fem
Cām-ı laʿlüñ eyledi erbāb-ı dilden defʿ-i ġam

---

1 Ḥüsāmī-i Şerʿiyyātī:Ḥüsāmī SE
2 Medrese-i maḥlūle:Maḥlūl medrese SE
3 اديبى نك مقامن جنت عدن ايليه الله
4 - E, SE

[Ve lehu] İtsem ʿaceb mi dehr-i cefā-pīşeden fiġān
Cevr-ile öldürür beni virmez emān zemān

[Ve lehu] Seyl-āb-ı sirişküm n'ola ġarḳ itse cihānı
Ṭaşdı yüregüm yād idüp ol serv-i revānı

[Ve lehu] Edībī çün murādum üzre dönmez āsiyāb-ı çarḫ
Yıḳup seyl-i sirişküm ḳalmasun ṭaş üstine ṭaş

el-Mevlā Kemāl (Aḳḳaftan[1])

Ḳasṭamonı eṭrāfından pedīdār ve "Aḳḳaftan" laḳabı ile şöhret-şiʿār olmış idi[2]. Evā'il-i ḥālinde rāʿī vü baḳḳār ve ḥāris ü ekkār olup āḫir-i kār ṭarīḳ-ı ʿilme sālik ve sūḫte melik mertebesinde iken meleke-i istiʿdāda mālik olduḳda ʿAbdu'l-ġanī Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ʿazm-i ṭarīḳ-ı mevleviyyete cāzim olup devr-i medāris-i ʿilmiyye ve her birinde tekmīl-i müddet-i ʿörfiyye iderek[3];

Beyt سفید شد چو نهال شگوفه دار سرم
درین میانه مگر میوهٔ امید برم[4]

mażmūn-ı bī-miṡāli beyāż-ı müsevvedāt-ı aḥvāli olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan yedi Ṣafer'inde Mesīḥ Paşa nāmına maʿrūf olan Yaʿḳūb Ketḫudā Medresesi ibtidā bunlara iʿṭā olındı. Biñ bir hilālinde ʿazl olınup Ḳaraçı Saʿdī-zāde cā-nişīn ü ḳarār-dāde ḳılınmış idi. Biñ altı Muḥarrem'inde ḫalefi yirine iʿāde olındı. Biñ on Cemādiye'l-āḫire'sinde Nāmī Çelebi yirine Unḳapanı pāyesine terfīʿ olındı. On **[383a]** sekiz Ṣafer'inde Ṭālib Sinānı yirine Ṣaḥn'a gelüp bir aydan ṣoñra Baġdād pāyesiyle vaẓīfe-i teḳāʿüd iḥsān olındı. Vaẓā'if-i ʿibādāta iştiġāl üzere iken biñ yigirmi sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde irtiḥāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm ʿavẕe-i muḫadderāt-ı ʿulūm, evḳāt-ı ḫamsede cemāʿate müdāvim, ḫidmet-i müdāreseye ḳā'im idi. Evā'il-i ḥālinde eslāf-ı ʿulemāya

1 Ḳasṭamonılı Kemāl Efendi el-Müştehir bi-Aḳḳaftān SE
2 375b E
3 Medāris-i//iderek:medāris iderek SE
4 "Başım çiçeklenmiş ağaç gibi ağardı. Ola ki bu arada oradan ümit meyvesi devşiririm."

nisbet vādī-i cehl ü nā-dānīde ʿalem iken ʿulemā-yı ʿaṣra göre Ḥācī Baba ve Dinḳoz gibi merd-i müsellem olmış idi.

Kāfiye'ye Türkī iʿrābı ve terceme-i muḳaddimāta müteʿalliḳ bir iki kitābı vardur. Oğuz ırlarından ḫaylī yād-dāştı olup ḳulel-i cibālde ḳayabaşılar yaḳduğını añduḳca şimdi[1] anlara ṣapan ḳayası irmez, diyü te'essüf iderdi. Kimerde kemerbaşı olduğı demleri yād idüp gözleri ṭāṣ-ı pür-ḫūna dönerdi.

Mervīdür ki Sulṭān Aḥmed Ḫān cāmiʿ-i cedīd-i felek-ḳıbābı itmām eyledükde binā emīni yapduğı ḳaṣr-ı ʿālīde ḳarār ve ṣalā-yı iẕn-i ʿām ile taṭyīb-i ḳulūb-i ṣıġār ü kibār idüp;

Beyt Ẕerrelerdür pençe-i ḫūrşīde ḳarşu gūyiyā
Dest-būsuñ-çün dizilse nerd-bān üzre enām

mażmūnı āşikār olduḳda Aḳḳaftan el öperken pādişāha duʿā ve tehniyet-i binā eyleyüp bi'l-müşāfehe ʿarż-ı ḥāle bu güne ictirā ider ki "Saʿādetlü[2] pādişāhum, bu deñlü zemāndur selāṭīn-i[3] ʿālī-maḳām ḥużūrlarına el öpmek nāmı ile dāḫil olurın. Ṭāliʿuma hep dāmen ü āstīn rāst gelür. Ṭoḳsan yaşında bir pīr-i faḳīr-i[4] duʿā-gūyum. Āḫir-i ʿömrümdür. Beni bu defʿa daḫı maḥrūm gönderme." didükde[5] pādişāh-ı kerīm[6] Oğuz atalardan ḳalmış babayāne kelimātından ḥaẓẓ idüp tebessüm iderek ḫilāf-ı ḳānūn-ı ʿOs̱mānī murādına müsāʿade bābında tekerrüm buyururlar. Fi'l-ḥaḳīḳa merḥabā-yı pençe-i ḫūrşīd gibi iḥtimāl baʿīd iken mübārek ellerin virüp öpdürürler ve tavṣiye-i duʿā idüp bi'l-müşāfehe tekellüm ve bir ḳabża zer-i kāmil iḥsānı ile ẕerre-nüvāzlıḳ idüp[7] teraḥḥum buyururlar.

el-Mevlā Muḥarrem (Muḥarrem Çelebi[8])

"Bezzāzistān Ketḫudāsıoğlı" dimekle meşhūr ve İstanbul ẓurefāsı miyānında ʿayyāşlıḳ ile zebān-zed-i cumhūr idi. Taḥṣīl-i sermāye-i istiʿdād ve cins-i

1 222b SE
2 - SE
3 Pādişāh-ı SE
4 SE'de "pīr" ve "faḳīr" kelimeleri birbiriyle yer değiştirmiştir.
5 Āḫir-i//didükde:- SE
6 ʿālem-penāh ḥażretleri SE
7 ẕerre//idüp:- SE
8 Muḥarrem Çelebi:Ketḫudā-zāde Muḥarrem Efendi SE

fāḫir-i ʿilm ü ʿirfānı iʿdād[1] idüp ṣadr-ı ʿālī-ḳadr ʿAbdu'l-ġanī Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle ber-murād olduḳda devr-i küçe-i medāris ve taʿmīr-i bünyān-ı dāris ḳılup ḳırḳ aḳçe ile Şeyḫu'l-ḥarem Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ beş Şevvāl'inde Şemse'd-dīn Efendi yirine İbrāhīm Ketḫudā Medresesi'nde miḥrāb-nişīn olmış idi. Biñ yedi Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿazl olınup medresesi "Ṣarı ʿAbdu'r-raḥmān Efendi[2]" didükleri küşte-i şemşīr-i şerīʿate virilmiş idi. Biñ ṭoḳuz Ṣafer'inde Aḫī-zāde Maḥmūd Çelebi[3] yirine Pervīz Efendi Medresesi tevcīh olındı. On üç Ramażān'ında Ṭālib Sinānı yirine Yeñi İbrāhīm Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. On beş Şaʿbān'ında Nevālī-zāde ʿAṭāyī Çelebi yirine Ḫadım Ḥasan Paşa Medresesi ʿināyet olındı. On altı Ẕi'l-ḥicce'sinde ḳabūl itmeyen ʿArab Ḫᵛāce yirine Şāh-ı Ḫūbān pāyesine sāye ṣaldı. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ḥakīmī yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı inʿām olındı. Yigirmi hilālinde ʿazl olınup Büyük Menteş-zāde ḳarār-dāde oldı. Yigirmi üç Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Nehcī Efendi yirine Ḳonya ḳażāsına vāṣıl oldı. Yigirmi beş Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup Dıñdıñ **[383b]** Ramażān şevḳ-ı manṣıb ile mesrūr-i[4] cihān oldı. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Ḥabīb-i Siyāh yirine Şire ḳażāsın cāygāh eyledi. Yigirmi sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde ḫaber-i intiḳāli vāṣıl olup manṣıb-ı maḥlūle Ḳırbac ʿOsmān Efendi nāʾil oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḫulḳ ile meşhūr, ḫoş-ṭabʿ u ḫoş-ṣoḥbet, merdüm-i ṣāfī-ṭaviyyet idi.

el-Mevlā Şücāʿ (Kirli Şücāʿ)

Ādāb-ı iştiġāli mürāʿī ve ṭalebe-i ʿilmüñ şücāʿı olup Bitlice ʿAlī Efendi'den mülāzım ve ʿazm-i ṭarīḳ-ı tedrīse cāzim olup kevāhil-i istīhāli cevāhir-i āmāl ile ḥālī ve ceyb-i recāsı nüḳūd-ı murād ile māl-ā-māl ü mālī olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on ṭoḳuz Ramażān'ında Receb Efendi yirine Sittī Ḳadın[5] ḫāricine vāṣıl[6] olmış idi. Yigirmi beş Cemādiye'l-āḫire'sinde

1 376a E
2 - R1, E
3 Efendi SE
4 - E
5 Ḫātūn SE
6 ʿāric SE

Sinān Paşa ma'dūmesine ḥareket eyledi. Yigirmi sekiz Şa'bān'ında irtiḥāl eyleyüp medresesi İsḥaḳ Efendi'ye intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, sūḫtelıḳdan hiṣṣedār, faḳīr-i ṣābir-i perhīz-kār idi. 'Aṣrında olan leṭā'ifüñ Cüci'si ve yazılan maḳālelerüñ Ebū Zeyd-i Serūcī'si idi.

el-Mevlā İbrāhīm ('Alī Beg-zāde İbrāhīm Efendi[1])

İznīḳī 'Alī Beg Efendi'nüñ ferzend-i mihteri İbrāhīm Efendi ḫidmetleridür. Ḥacr-i 'iffet ü ṣalāḥda perveriş ve gevher-i isti'dādı terbiyet-i üstād ile ḥüsn-i nüvāziş bulup Ḫ˅āce Sa'de'd-dīn Efendi ḥażretlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳa 'āzim olup bir iki pāye ile ber-murād ve ifāde-i erbāb-ı isti'dād ile mu'tād olduḳdan ṣoñra ḳırḳ 'akçe medreseden ma'zūl iken biñ dört Muḥarrem'inde Tāce'd-dīn Efendi yirine Berġos Medresesi'ne[2] vāṣıl, sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Şeyḫ-zāde yirine meşrūṭası olan[3] Fetḥiyye-i Meḥemmed Paşa'ya nā'il olup biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi yirine İsmiḫān Sulṭān pāyesinde ser-ḥalḳa-i ḳavābil olmış idi. Biñ on Muḥarrem'inde Nefes-zāde Efendi yirine Ṣaḥn'a gelüp[4] on bir Ramażān'ında Müte'accim yirine Ayaṣofıyya altmışına varup on iki Şa'bān'ında Yavuz Efendi yirine Süleymāniyye medārisinden birine terfī' olınup on dört Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Alī Çelebi-zāde yirine;

Mıṣrā' ابعد سليمى مطلب و مرام [5]

mażmūn-ı belāġat-ittiṣāfı kitābe-i bāb-ı evṣāfı olan Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymān Ḫān ile vāṣıl-ı ser-menzil-i 'izz ü şān olmışlar idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Nihālī Efendi yirine Şām-ı şeref-encām دامت عطرة ما شم شام [6] ḳażāsı in'ām olındı. On yedi Receb'inde 'azl olınup manṣıb-ı mezbūr ile Şerīf Efendi ikrām

1 - SE
2 Berġos Medresesi'ne:Berġos'da Meḥemmed Paşa Medresesi'ne SE
3 Meşrūṭası olan:- SE
4 376b E
5 "Güvenin ve liyâkatin zirvesinde olan makbuldur ve arzulanır."
6 "Şam ehlinin teneffüs ettiği güzel kokular hiç eksik olmasın."

olındı. Baʿdehu dağdağa-i manṣıb u cāhı ḫāṭırdan dūr ve gūşe-i ʿāfiyetde tūşe-i ḳanāʿatle ḥużūr idüp İznīḳ'de ecdādı evḳāfınuñ zevā'idi ile iḫtiyār-ı ḳanāʿat ve īs̱ār-ı künc-i ḫumūl ü ʿuzlet idüp evāḫir-i ḥālinde İstanbul'a ḳudūm ve ḳaṣd-ı ziyāret-i ʿulemā-yı zībende-rüsūm itmiş idi[1]. Ol ḫilālde mizācına iḫtilāl ve ḥarf-ı vücūdına iʿtilāl gelüp biñ yigirmi sekiz Ramażān'ında maraż-ı istisḳā-yı ṭablīden gūş-ı hūşı istimāʿ-ı kūs-i riḥlet ve nāy-ı gülūsı ḳarār-ı naġamāt-ı enfās-ı ʿāfiyet eyledi.

Merḥūm-ı merḳūm ʿiffet ü ṣalāḥ ile mevsūm, vaḳūr u edīb, ṣabūr u mehīb, ʿāmil-i lisānı teftīş-i aḥvāl-i nāsdan maʿzūl, muḥāsebe-i vāridāt-ı nefsine meşġūl, müttaḳī vü ṣāliḥ, mütemaḥḥıż-ı ehemm-i meṣāliḥ idi. Cehveriyyü's-ṣavt ü ten-āver olmağın "Derbend **[384a]** Davulı" dirler idi.

Mıṣrāʿ Ṭabl-ı pür-āvāze-i bāṭın tehī

el-Mevlā Şāh Meḥemmed (Nişāncı Ḫısmı Şāh Efendi)

Ḳara Nişāncı'nuñ eḳāribinden olmağla "Nişāncı Ḫısmı" dimekle şöhret-şiʿār ve şāh u ferzīn gibi hem-ḥāl ü hem-ḳīş-i ḫᵛīş-i nāmdār idi. Taḥṣīl-i sermāye-i ʿilm ü ʿirfāna beẕl-i[2] himmet ve baʿż-ı ʿulemā-yı ʿaṣrdan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet idüp aḫẕ-ı medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe ile İstanbul'da ʿAbdu'r-raḥmān Paşa müderrisi olduḳdan ṣoñra ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş ḥudūdında teraḳḳī ile ḫāric rütbesine ʿāric olmış idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Kepenekci-zāde Şāh Efendi yirine Burūsa'da Manastır pāyesi iḥsān olındı. Biñ üç Receb'inde Kāmī-zāde yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı inʿām olındı. Biñ beş Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿazl olınup manṣıbı Gelibolılı Maḥmūd Efendi'ye virildi. Biñ sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde Şānī Efendi yirine manṣıb-ı ḳadīmi erzānī görüldi. Biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde maʿzūl ve yirine Ḥakīmī Efendi mevṣūl oldı. Biñ on Rebīʿu'l-evvel'inde Şānī Efendi yirine ḳażā-yı Marʿaş ḥükūmeti ile nihāl-i ümmīdi bālā-keş oldı. On bir Ṣafer'inde ʿazl olınup manṣıb-ı mezbūr

1 223a SE
2 - SE

"Mūsāçe" dimekle ma'rūf kimseye teklīf olınup ḳabūl itmedükde sene-i mezbūre Şa'bān'ında Ḳābil 'Alī'ye virildi. On beş Ramażān'ında Cerrāḥ-zāde yirine Şire ḳażāsı tevcīh olındı. On yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde ref' olınup yirine 'Ömer Efendi terfī' olındı. On ṭoḳuz Rebī'u'l-evvel'inde Şānī Efendi yirine Arżırūm ḳażāsı ile nā'il-i merūm oldı. Yigirmi Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup Münkir Ḥüsām Efendi bekām oldı. Yigirmi üç Şa'bān'ında Meḥemmed Ṣādıḳ yirine tekrār Arżırūm ḳażāsı virilmiş idi[1]. Ba'dehu 'azl olınup manṣıbı Babaḳuşī oğlı Maẓlūm Aḥmed Çelebi'ye[2] tevcīh olındı. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Burūsa ḳurbında Yeñişehr ḳażāsı mevleviyyet olup bunlara 'ināyet olınmış idi. Biñ yigirmi sekiz Ramażān'ınuñ onuncı güni İstanbul'da fevt olup Nişāncı Cāmi'i'nüñ ḥareminde defn olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr, nīk-nefs ü ṣāfī-fu'ād, Müslim-i pāk-i'tiḳād idi.

el-Mevlā Muḥarrem (Muḥarrem Efendi)

Ġurre-i ẕāt-ı bā-ferri "Bāfire" nām ḳaṣabadan ṭulūʿ idüp rūz-be-rūz istifāża-i 'ilm ü kemāl ile bih-rūz ve tenvīr-i müdde'ā-yı ḳīl u ḳāl ile ḥaḳā'iḳ-āmūz-ı rümūz olduḳda dārü'l-mülk-i İstanbul'a ilḳā-yı raḥl-i iḳāmet ve 'ulemā-yı 'aṣra ḫidmet eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Naḳīb Efendi ḥażretlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet itmiş idi. Ṭarīḳ-ı tedrīsde reh-neverd-i ṣı'āb ü sühūl olup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on senesi Şa'bān'ında Dāvud-zāde yirine Murād Paşa müderrisi olmış idi. On dört Rebī'u'l-evvel'inde ḳabūl itmeyen Ḳara Mu'īd[3] yirine Zāl Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. On altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Astarcı Sinān yirine Sinān Paşa Sulṭānī pāyesi iḥsān olındı. On yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Nehcī Efendi yirine Üçşerefeli pāyesine naḳl olındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında taḥille-i Ṣaḥn ile Cerrāḥ-zāde yirine Bosna Serāyı'na ḳāżī olmış idi. Yigirmi bir Şa'bān'ında 'azl olınup Meḥemmed Ṣādıḳ cā-nişīn-i ḥükūmeti oldı. Yigirmi iki Şa'bān'ında Seyrek-zāde maḥlūlinden ḳażā-yı Baġdād

---

1 377a E
2 Efendi'ye SE
3 Sa'īd SE

ile nā'il-i murād olup yigirmi üç Ẕi'l-ḥicce'sinde maʿzūl ve yirine Ṭoḳuz-zāde Şeyḫī Çelebi mevṣūl oldı. Yigirmi sekiz Receb'inde **[384b]** Nehcī Efendi yirine mükerreren ḥākim-i Baġdād olmış idi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Ḥaleb-i Şehbā'ya vāṣıl olduḳda ṣahbā-yı mergle bī-hūş ve ʿandelīb-i zebānı ḫazān-ı ecelden ḫāmūş olup manṣıb-ı maḥlūl Rodosī Meḥemmed Efendi'ye naṣīb oldı.

Mevlānā-yı merḳūm maḥrem-i esrār-ı ʿulūm, evvel-i sāl-i aḥvālinden māh-ı Muḥarrem gibi ḳarīn-i ḥurmet ve şehr-i içre manẓūr-ı ʿayn-ı ʿināyet olup ṣudūr-ı ʿulemāya ḫidmet ile ʿizzet ve kemāl-i baṣīret ü intibāh ile şöhret bulmış idi.

el-Mevlā Aḥmed bin Süleymān (Ayāşī Aḥmed Efendi)

Menşe'-i intiʿāşı ḳaṣaba-i Ayāş olmaġın ol belde-i meşhūreye nisbet ile iştihār bulmış idi. Taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle bezl-i himmet ve dārü'l-mülk-i İstanbul'a tevcīh-i ʿinān-ı ʿazīmet idüp Şeyḫü'l-İslām Çivi-zāde Efendi ḫidmetlerinden mülāzemet ile beḳām ve baʿż-ı medārisde maẓhar-ı ikrām-ı kirām olup ḳırḳ aḳçe ile Merdümiyye Medresesi'nden munfaṣıl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Muḥarrem'inde Maḥmūd Efendi maḥlūlinden Sekbān ʿAlī Medresesi'ne vāṣıl olmış idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Ẕi'l-ḥicce'sinde Mürīd-zāde'den ṣoñra Üsküdār'da Meḥemmed Paşa Medresesi pāye iʿtibār olınup bunlaruñ ṭırāz-ı cāme-i iştihārı oldı. Biñ üç Receb'inde Ḥaydar Efendi yirine Ḳalender-ḫāne pāyesine taḥrīk olındı. Bin dört Cemādiye'l-ūlā'sında Seyrek-zāde yirine Ṣaḥn'a geldi. Māh-ı Receb'de Küçük İsḥaḳ yirine Yeñişehr ḳażāsı ʿināyet olındı. Biñ beş Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup[1] Zeyne'l-ʿābidīn Efendi cā-nişīn oldı. Biñ altı Rebīʿu'l-āḫir'inde Kemāl Efendi[2] yirine Ḥaleb ḳażāsı ile nā'il-i maṭlab oldı. Biñ yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Mıṣr-ı Ḳāhire ḳāżīsi veliyyü'n-niʿam-ı ʿālem, ʿallāme-i Mesīḥā-dem Yaḥyā Efendi ḥażretleri maʿzūl olup yirlerine Burūsa'dan Kemāl Efendi[3], yirlerine Şām'dan ʿAbdu'l-vehhāb Efendi, yirine bunlar, Ḥaleb'e Muẓaffer Efendi olmış idi. Baʿde eyyām her biri birinde muḳarrer ḳılınup ancaḳ bunlar ṣıfru'l-yed ḳaldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿAbdu'l-vehhāb Efendi yirine mükerreren ḥākim-i Şām oldılar. Biñ sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl

---

1 377b E
2 223b SE
3 yirlerine//Efendi:- R1

olınup Ḳara ʿAbdu'r-raḥmān Efendi ḥükūmet-i Şām ile ikrām olındı. Biñ on bir[1] Ṣafer'inde Ḳınalı-zāde Ḥasan Efendi yirine Eyyūb ḳażāsına manṣūb ḳılındı. On üç Ṣafer'inde refʿ olınup maḳāmına Yavuz Efendi terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde Ġanī-zāde Efendi yirine beldetü'l-İslām-ı Selānik ḳażāsı inʿām olındı. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿazl olınup[2] ʿAlī Çelebi-zāde Efendi[3] Selānik ḳażāsına taḥrīk olındı[4]. On beş Rebīʿu'l-evvel'inde ḫalefi yirine iʿāde olındı. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında ʿazl olınup manṣıbı Niksārī-zāde'ye iḥsān olındı. On sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Çeşmī Efendi yirine s̱āniyen Ḥaleb ḳażāsı tevcīh olındı. On ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Ṣunʿī Efendi ḳā'im-maḳām-ı ḥükūmeti oldı. Biñ yigirmi Şaʿbān'ında gitmeyen Ṣāliḥ Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ile tekrīm olındı. Yigirmi bir Receb'inde baʿde'l-ḳufūl maʿzūl olup Mıṣr'dan ʿAlī Çelebi-zāde Efendi gönderildi. Yigirmi dört Şaʿbān'ında Meḥemmed Ṣādıḳ yirine İzmīr ḳażāsında cāy-gīr olmış idi. Yigirmi altı Rebīʿu'l-evvel'inde mütekā'id ve yirine Köse Sinān Efendi müteṣāʿid oldı. Baʿde zemān Bıñarḥiṣār ḳażāsı arpalıḳ taʿyīn olınup ol ḥāl üzere **[385a]** varaḳ-gerdān-ı eyyām ü leyāl ve nigāh-endāz-ı ṣafaḥāt-ı gūn-ā-gūn-i aḥvāl iken biñ yigirmi sekiz Şaʿbān'ında berāt-ı zindegānīsi resīde-i maḥall-i ḫitām ve rūz-ı fīrūz-ı ʿömri vāṣıl-ı maġrib-i ḥimām olup arpalığı Şaʿrāvī Efendi'ye inʿām olındı.

Mevlānā-yı mezbūr aḫlāḳ-ı kerīme ile meşhūr, saḫī vü kerīm, ḥalīm ü selīm, ʿömri s̱emānīne ḳarīb, pīr-i ṣāliḥ-i edīb idi.

el-Mevlā ʿAbdu'llāh (Manav Ḥasan Oğlı ʿAbdu'llāh Çelebi)

Manav Ḥasan Efendi'nüñ ḫalef-i ṣāliḥidür. Maḥrūse-i Burūsa'dan ẓuhūr ve iktisāb-ı ʿilm ü ʿirfāna saʿy-i mevfūr idüp Ḫᵛāce Saʿde'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle kām-revā ve menāzil-i tedrīsde merḥale-peymā olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Mollā Ḫusrev Medresesi'nden maʿzūl iken biñ bir Şaʿbān'ında Velī Beg-zāde yirine Ḫanceriyye ḫāricine ʿāric olmış idi.

1 - SE
2 ʿazl olınup:- SE
3 - SE
4 taḥriḳ olındı:naṣb olınup bunlar maʿzūl oldı SE

Biñ beş Ṣafer'inde Lāl Aḥmed Efendi[1] yirine İnegöl Medresesi'ne taḥrīk olınup selefi yirine[2] pāyelikle Ḫanceriyye'ye geldi. Biñ altı Ṣafer'inde Ḳurd-zāde yirine mis̱lī ile Çekmece'de 'Abdu's-selām müderrisi oldı. Biñ on üç Receb'inde Köse Sinān yirine İznīḳ'de Süleymān Paşa Medresesi'ne terfī' olındı. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında ḳabūl itmeyen Selānikī Maḥmūd Efendi yirine Amāsıyye fetvāsı[3] virildi. Gitmeyüp 'azl iḫtiyār eyledi. On sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde yirine müftī-i sābıḳ Aḥmed Efendi i'āde olınmış idi. Biñ yigirmi Ṣafer'inde tekrār anlaruñ maḥlūlinden virilüp ḳabūl itmemiş idi. Yigirmi üç Rebī'u'l-āḫir'inde fāriġ olup manṣıb-ı mezbūr Malġaralı Aḥmed Efendi'ye virildi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḫayre'd-dīn-zāde 'Abdu'llāh Efendi yirine Mar'aş ḳażāsı 'ināyet olındı[4]. Yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında 'azl olınup manṣıbı 'Abdu'l-ḳādir Efendi'ye tefvīż olındı. Yigirmi sekiz Şevvāl'inde mülāzemet üzere iken intiḳāl ve dārü'l-üns-i ḳudse isti'cāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm ṭālib-i meṭālib-i erbāb-ı fühūm, dervīş-nihād, pāk-i'tiḳād idi.

Manav Ḥasan Efendi: Vālidleri Ḥasan Efendi 'Abdu'l-kerīm-zāde Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan beş tārīḫinde Yeñişehr'de Süleymān Paşa Medresesi iḥsān olınmış idi. Ṭoḳsan ḥudūdında ma'zūl olup ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde İznīḳ Süleymāniyyesi'nüñ Yaylaḳıyyesi ba'ż-ı ḳaryeler ilḥāḳı ile müstaḳill pāye i'tibār olınup bunlara 'ināyet olınmış idi. Biñ beş Ẕi'l-ḥicce'sinde medresesi Ümmī Sinān'a virilüp 'āḳıbet-i ḥāli ma'lūm olmadı.

Beyt Ṭā'ir-i rūḥı melek-seyr olsun
Āḫir-i 'āḳıbeti ḫayr olsun

el-Mevlā 'Alī (Çavuş-zāde[5])

Dergāh-ı 'ālī ḫuddāmınuñ emās̱ilinden Bālī Çavuş'uñ netīce-i muḳaddimāt-ı vücūdı ve 'azm-i ser-menzil-i fenādan maḳṣūdı olan reh-āverd-i mes'ū-

---

1 - SE
2 - R1, SE
3 378a E
4 'ināyet olındı:virildi SE
5 Çavuş-zāde:Çavuş-zāde Efendi SE

dıdur. Kesb-i sermāye-i ʿilm ü ʿirfāna beẕl-i saʿy ü ictihād ve miyān-ı ehl-i kemālde "Çavuş-zāde" ʿunvānı ile ser-efrāz-ı erbāb-ı istiʿdād olmağın murād idüp ʿulemā-yı ʿiẓām ḫidmetlerinde ḳā'im ve meclis-i ifādelerine müdāvim olmış idi. Kemāl-i fażl ü ʿirfānı vāṣıl-ı mesāmiʿ-i muʿallim-i sulṭānī olduḳda teşrīf-i mülāzemetle kām-yāb ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede şemʿ-i mihrāb itmişler idi. Ḳırḳ aḳçe ile Ḳañlıcaḳ'da İskender Paşa Medresesi'nden maʿzūl iken biñ yigirmi bir Receb'inde Menteş-zāde yirine Yeñi İbrāhīm Paşa müderrisi olmış idi. Yigirmi üç Rebīʿu'l-āḫir'inde Ebābīl yirine medrese-i mebniyye-i Sinān Paşa'ya taḥrīk olındı. Yigirmi dört Ramażān'ında Bāḳī-zāde Şeyḫī Çelebi yirine Yeñi ʿAlī Paşa'ya gelüp yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde yirinde pāye iʿtibār olındı. **[385b]** Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Arnavud Maḥmūd Efendi yirine Edrineḳapusı pāyesine sāye ṣalmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde[1] rāh-ı nefesi beste ve sefer-i āḫirete bār-beste oldı. Medresesi Sefer Efendi'ye muḳarrer olup bunlar Edrineḳapusı ḫāricine güẕer ḳıldı.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı feżā'il-rüsūm, müdeḳḳiḳ-ı dānişmend, farṭ-ı istiḥḳāḳla şöhre-bend, pest-ḳāmet ü bülend-āvāz, şūḫ-ṭabʿ u laṭīfe-perdāz, kerīm-i Ḥātem-ẕimmet, merd-i ʿālī-himmet, mā'il-i müfākehe vü muḥāvere, şīfte-i mübāḥas̱e vü müẕākere idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Ḳaṭīfeci-zāde)

Burūsavīdür. "Ḳaṭīfeci-zāde" dimekle maʿrūf ve taḥrīk-i deffe-i ictihād ile nesc-i ḥarīr-i istiʿdāda[2] müştağil ü me'lūf olup[3] baʿż-ı ʿulemānuñ ḫᵛān-ı ifādesinde nevāle-pīç-i ḳaṭā'if-i leṭā'if ve pālūde-i şekker-ālūde-i mülāzemetle ḥulvu'l-meẕāḳ-ı şerā'if-i ʿavārif olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi seyr-i menāzil-i ders ü ifāde ve her merḥalede seccāde-i iḳāmeti cürd ḳaṭīf gibi rīşeden sāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken bin yigirmi iki Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḥācī Meḥemmed-zāde yirine Ḫusrev Ketḫudā müderrisi olmış idi. Yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde müteveffā Ḥasan Efendi maḥlūlinden Yaylaḳıyye-i İznīḳ pāyesine nā'il oldı. Yigirmi ṭoḳuz Ṣafer'inde fevt olup yirine Hüdhüd Efendi ḳondı.

1 Mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde:mezbūrede R1, E
2 224a SE
3 378b E

Mevlānā-yı merḳūm ancaḳ bu mertebe maʿlūm olmaġın kümeyt-i ḫāme-i ṭurfe-maḳāl[1] tafṣīl-i ḥālinde cilveye mecāl bulmayup ol vādīde pā-bend-i şikāl-i eşkāl oldı.

el-Mevlā ʿAlī bin Sinān (Geveze ʿAlī[2])

Kūze-i vücūdı ḫāk-i Ḥamīd'den peydā ve ṣurāḥī-ṣıfat ġulġule-i ḳulḳuli dā'im olmaġın "Geveze ʿAlī" dimekle şöhre-i dünyā olmış idi. Taḥṣīl-i ʿilme raġbet ve ḥasbe'l-ʿāde ḥareket idüp Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi ḫidmetlerinden[3] mülāzım ve baʿż-ı medārisde müdāreseye müdāvim olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl ikeñ biñ on Ṣafer'inde ʿAbdu'llāh Efendi yirine İnegöl'de İsḥaḳ Paşa müderrisi olmış idi. Biñ on dört Rebīʿu'l-evvel'inde Dede Efendi yirine Sekbān ʿAlī Medresesi'ne naḳl olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi yirine Edrine'de Cāmiʿ ardı pāyesine terfīʿ olındı. On beş Ṣafer'inde selefi yirine Selānik fetvāsına gönderilüp ḳabūlde mütereddid iken şehr-i Rebīʿu'l-evvel'de Burhān Efendi yirine Edrine'de Ḥalebiyye pāyesi iḥsān olındı. Biñ yigirmi Muḥarrem'inde Bülbül-zāde Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Māh-ı Ṣafer'de ʿAbdu'llāh Efendi yirine Maġnisa fetvāsı ʿināyet olındı. Yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inde diyār-ı Mıṣriyye'de "Ġarbiyye" dimekle meşhūr maḥalle ḳażāsı İsmāʿīl Çelebi üzerinden mevleviyyet olup bunlara tefvīż olındı. Maḥall-i ḥükūmetine varduḳda bir iki aydan ṣoñra riḥlet eyleyüp manṣıbı ʿArūs Meḥemmed Efendi'ye ʿināyet olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, dervīş-ṭabʿ u ṣāfī-fu'ād, mü'min-i pāk-iʿtiḳād idi. Keyfiyyet-i intiḳāli ledġ-i ʿaḳrebden olup gūyā ki geveze vü ḥaşerī olmaġla gülgūn-ı ḥaşr-engīz-i şūr u şeri olan zebānından ḥaşerāt daḫı ʿāciz ü keslnāk olmaġın dilini ṣoḳup helāk itmişdür. Ol ṭarīḳla rūzgār pādāş-ı ʿamelin virüp gūş-ı erbāb-ı hūşuñ intiḳāmın almış idi.

el-Mevlā ʿAlī (Belġıradī ʿAlī Çelebi)

Belġıradīdür. [4] شهد الجهد احلى من عسل الكسل ṭuʿmından ḥulvü'l-meẕāḳ ve ḳuṭr-ı ḳavī-māye-i istiʿdādı engüşt-i pīç-i erbāb-ı istiḥḳāḳ olup Ḫ͏ᵛāce Saʿde'd-

1 Kümeyt//maḳāl:kümeyt-i ḳalem R1, E
2 ʿAlī:Sinān-zāde SE
3 ḥażretlerinden SE
4 "Çalışmanın balı tembelliğin balından daha tatlıdır."

dīn Efendi'nüñ ḫᵛān-ı niʿmet-i ifādesine müdāvim ve ḫidmet-i ʿaliyyelerinden mülāzım **[386a]** olup devr-i menāzil-i tedrīs ve teraḳḳıyyātla manẓūme-i cāhını taḫmīs iderek mübtelā-yı sekte-i erbaʿīn iken biñ yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Çavuşbaşı Ḥüseyn Aġa medrese-i cedīde inşā eyledükde bunlara iʿṭā olınmış idi. Yigirmi iki Ramażān'ında Rāʿī-zāde[1] Aḥmed Çelebi yirine Yūsuf Paşa Medresesi'ne naḳl olındı. Yigirmi beş Rebīʿu'l-evvel'inde[2] Niksārī-zāde Çelebi yirine Yeñi İbrāhīm Paşa Medresesi'ne ḥareket idüp yigirmi altı Muḥarrem'inde Ḳāsım-zāde yirine Sinān Paşa'nuñ medrese-i mebniyyesine vāṣıl, yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde Ḳaṣṣāb-zāde yirine Yıldırım Ḫān pāyesine nā'il olmış idi. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında mücerredān-ı ʿālem-i ḳuds ile mūnis olup medrese-i maḫlūleye Meḥemmed-i Şirvānī müderris olmış idi.

Mevlānā-yı mütercem feżā'il-i ʿilmiyyede ʿalem, ser-çeşme-i ʿirfānun fā'iżi, ḥalbe-i riyāżiyyātuñ rā'iżi, saḫī vü kerīm, dervīş-nihād ü besīm, eks̱er-i fünūnda fā'iḳ, mollā dimege lā'iḳ idi. Aʿlem-i ʿulemā-yı Mıṣr olan Şeyḫ ʿAlī Maḳdisī'den baʿż-ı ʿulūm-ı ġarībenüñ aṣlın[3] görüp her birinde şeyḫu'l-fenn ve nādire-i zemen olmış idi.

Ās̱ār-ı ʿilmiyyesinden *Şerḥ-i Sirāciyye-i Mollā*'ya ḥāşiyesi ve ferā'iżde müstaḳill metni vardur.

el-Mevlā Meḥemmed (Rodosī Efendi[4])

Cezīre-i Rodos'da vāṣıl-ı sāḥil-i vücūd ve ṭarīḳ-ı ṭalebde güher-yāb-ı maḳṣūd olup Sinān Efendi-zāde ʿAlī Efendi'den mülāzım ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede ifāde-i fünūn-ı ʿaliyyeye müdāvim olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Bekir Efendi yirine Gegivize'de Muṣṭafā Paşa Medresesi iʿṭā olındı. Biñ yigirmi Receb'inde Ḳara Süleymān yirine Edrine'de[5] Cāmiʿardı pāyesine naḳl olındı. Yigirmi iki Muḥarrem'inde İmām-zāde yirine Üçşerefeli'ye taḥrīk olındı. Yigirmi dört Muḥarrem'inde Nūrī yirine Bosna Serāyı

1 379a E
2 āḫirinde SE
3 Ġarībenüñ aṣlın:ġarībe SE
4 Rodosī Efendi: Rodosī-zāde R1
5 - SE

ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām olmış idi. Yigirmi beş Şa'bān'ında 'azl olınup Ṣofya'dan Ṭoḳuz-zāde 'Abdu'l-vehhāb Çelebi naḳl olınmış idi. Ḳabūl itmedükde Ẕi'l-ḥicce'de selefi Nūrī Efendi i'āde olındı. Yigirmi sekiz Şevvāl'inde Muḥarrem Efendi maḥlūlinden ḳażā-yı Baġdād ile ber-murād olmış idi. Yigirmi ṭoḳuz Receb'inde ḥükūmeti ḥālinde dā'in-i ecel müteḳāżī olup yirine Bahā'e'd-dīn Efendi Bekri ḳāżī oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, zu'mı 'ilmine ġālib, ibrāmı mıḳnāṭīs-i meṭālib, dīvāne-naḳş u mütehevvir, mehābet-i cünūnı ẓāhir, büdalā-yı ṭarīḳdan[1] idi.

el-Mevlā Pīr Meḥemmed (Pīrī Efendi)

Burūsavīdür. "Pīrī Çelebi" dimekle ma'rūf ve pīr-perver-i ṭarīḳ-ı me'lūf idi. İ'māl-i bıḍā'a-i isti'dād içün rāh-ı taḥṣīle sefer ve menāzil-i ders ü taḥḳīḳa güẕer ḳılup Ḫunkār İmāmı 'Abdu'l-kerīm Efendi'de dānişmend iken mu'allim-i sulṭānī Sa'de'd-dīn Efendi āstānesine ittiṣāl ve şeref-i mülāzemetleri ile iḥrāz-ı evvelīn-i āmāl itmiş idi. Medāris-i 'aliyyede ḥasbe'l-'āde īfā-yı ḥaḳḳ-ı ifāde iderek ḳırḳ akçe medreseden ma'zūl iken bin on[2] üç Rebī'u'l-āḫir'inde[3] Zekeriyyā-zāde yirine Nişāncı Meḥemmed Paşa müderrisi olmış idi. On altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Tāc Efendi yirine Üçşerefeli Medresesi'n sermāye-i ibtihāc eyledi. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Şa'rāvī Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Kec-dehān 'Abdu'llāh Efendi yirine Āmid ḳażāsı virildükde ḳabūl itmeyüp 'azl iḫtiyār eyledi. **[386b]** Yigirmi iki Receb'inde Köse Sinān yirine Maġnisa ḳāżīsi olup[4] evvelki isti'fānuñ vechi ẓāhir olmadı. Yigirmi üç Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup Nevālī-zāde Żiyā Çelebi naṣb olındı. Yigirmi altı Ṣafer'inde Tevfīḳī-zāde Meḥemmed Emīn Efendi[5] yirine Saḳız ḳażāsında mesned-nişīn oldı. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde 'azl olınup yirine Muṣliḥi'd-dīn Efendi naṣb olındı. Yigirmi ṭoḳuz Şa'bān'ında tārik-i şehristān-ı fenā ve 'āzim-i ser-ḥadd-i beḳā olmış idi.

1 Dīvāne//ṭarīḳdan:- SE
2 - SE
3 224b SE
4 379b E
5 - R1, E

Mevlānā-yı mezbūr edīb u ṣabūr, nīk-ḫaṣlet ü ṣāfī-ṭaviyyet, merdüm-i bī-eẕā vü eẕiyyet idi.

el-Mevlā Şemse'd-dīn (Köse Şems Efendi[1])

Ṣafḥa-i ʿiẕārı nüsḫa-i rūy-ı emred[2] ve mihr-i bī-şaʿşaʿa gibi ḥilye-i kiyāset-i küsecīden mücerred olan Köse Şems Efendi'dür. Seyr-i menāzil-i ṭarīḳ ve istifāża-i envār-ı ders ü taḥḳīḳ eyleyüp baʿż-ı kibārdan mülāzım ve ʿazl ü naṣbı mütelāzım olmağla ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Ḳadrī Efendi Medresesi'nden maʿzūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan sekiz Ṣafer'inde Köse ʿAbdī maḥlūlinden Burūsa'da ʿĪsā Beg müderrisi olmış idi. Biñ sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Veffāḳ Meḥemmed yirine Manastır pāyesine naḳl olındı. Biñ on yedi Receb'inde Mollā ʿAlī Efendi yirine Ṣaḥn'a gelüp baʿde eyyām altmışla Çorlı[3] Medresesi'ne gitdi. Yigirmi üç Ramażān'ında mevti ḫaberi gelüp medresesi Ramażān Efendi'ye iḥsān olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde āstāneye gelüp iṡbāt-ı vücūd ve tekẕīb-i şühūd eyledükde ḳabūl itmeyen Hidāyet Çelebi yirine Ḳapluca Medresesi virildi. Yigirmi ṭoḳuz Şevvāl'inde şems-i ḥayātı ġārib ve bezm-i keṡretden ḫārib olup medresesi pāyelikle ʿAbdu'r-raḥmān Efendi'ye iḥsān olındı.

Merḥūm-ı mezbūr ṣalāḥ u ʿiffetle meşhūr, pīr-i ṣāliḥ ü ʿābid, şems-i ṭārem-i çārüm gibi maḳṣūre-nişīn-i mesācid idi.

el-Mevlā İbrāhīm (Ḳaṣṣāb-zāde)

Maḥrūse-i Burūsa'dan neş'et ve "Ḳaṣṣāb-zāde" dimekle kesb-i şöhret itmiş idi. Şeyḫü'l-İslām Şeyḫī Efendi'den mülāzım olup devr-i menāzil-i tedrīs, gāh taḥḳīḳ u gāh telbīs iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Bostān-zāde[4] Efendi yirine Papasoğlı Medresesi virildi. Yigirmi dört Rebīʿu'l-evvel'inde Ḳara Çelebi-zāde maḫdūmı ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi yirine Beşikṭaş'da Ḫayre'd-dīn Paşa Medresesi'ne naḳl olındı. Yigirmi beş Rebīʿu'l-āḫir'inde Burūsa'da Emīr Sulṭān pāyesi iḥsān olındı. Sene-i mezbūre

1 - R1, E
2 Murād R1
3 - R1, E
4 - E, SE

Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḥüsām-zāde yirine Yıldırım Ḫān pāyesine terfīʿ olındı. Yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde Cüvānī Efendi yirine Ḳayṣeriyye ḳażāsı ʿināyet olındı. Yigirmi sekiz evāsıṭında ʿazl olınup Ayāşī Şeyḫ-zāde naṣb olındı. Yigirmi ṭoḳuz evāḫirinde şemşīr-i ḳażżāb-ı ḳaṣṣāb-ı ecelden ḳurbān ve dīde-dūz-i riyāż-ı cinān olmış idi.

Mevlānā-yı mezbūr kemāl-i belāhetle meşhūr, ṣanādīd-i maʿātīhden maʿdūd, niṣāb-ı ḥamāḳata mālik ṭurfe-vücūd idi.

Erbāb-ı taḥḳīḳdan baʿż-ı nādire-perdāz bu ḥikāyet-i ġarībeyi ṣūret-i ḥaḳīḳatde ibrāz iderdi ki mevlānānuñ pederi Burūsa'nuñ yazılu ḳaṣṣāblarından olup żaʿf-ı pīrī vü herem müstevlī olduḳda murād iderdi ki mānend-i gürg-i pīr, künc-i ferāġatde cāy-gīr olup ḫalef-i ṣāliḥini cā-nişīn-i destgāh-ı ṣanʿat[1] **[387a]** ve bu ṭarīḳ ile riʿāyet-i ḥaḳḳ-ı übüvvet eyleye. Bu maṣlaḥat içün ṣanʿat iḫtiyārların daʿvet eyleyüp oğlına bir aʿlā ġanem teslīm eyleyüp ẕebḥ u taṭhīr itdükden ṣoñra ḫᵛān-ı niʿmete iḥżār itmek fermān ider ve ol meclisde maḫdūmuñ istiʿdādını iẓhār eyleyüp ḳānūn-ı fütüvvet üzere duʿā vü s̱enā ile üstādlar zümresine ilḥāk olınmasın recā ider. Maḫdūm daḫı ḫidmete dāmen-der-miyān olup Mirrīḫveş eline tīġ-ı bürrān alur ve ḳoyunı tenhāya çeküp kāra meşġūl olur. Baʿde zemān dest-i ḫūn-ālūd ile çıḳagelüp böbürlenerek basṭ-ı maḳāl ider ki "Emān virmeyüp boġazladum. Ammā selḫe imkān olmayup ḳaçurdum. Gelüñ ṭutıvirün." dir[2]. Taʿaccüb-künān istifsār eyledüklerinde görürler ki ḳoyun-ı derdmendüñ ḳuyruġı kesilmiş, cānı acısından āhū gibi sıçrayup gezer. Bu nümūneden ḳaṣṣāblıġa ʿadem-i liyāḳati ẓāhir olup bir istiḥḳāḳ sorulmaz, muḥtesib ṭutmaz ṣanʿat lāzım olduḳda ṣavāb-dīd-i ʿuḳalā ile[3] ṭarīḳ-ı ʿilme idḫāl iderler.

el-Mevlā Caʿfer (Ṣireli Caʿfer Efendi)

Vilāyet-i Aydın dāḫilinde baʿż-ı ḳaṣabāt-ı celīleden ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i[4] ezelīden istifāża-i nūr-ı şuʿūr idüp çābük-süvārān-ı ḥalbe-i ʿilm ü ʿirfān miyā-

1 380a E
2 Diyerek SE; - E
3 Üzere SE
4 Nūr-ı SE

nında "Baba Ca'fer" dimekle meşhūr olmış idi. Maḥbūbe-i ṣa'bu'l-menāl-i fażl ü[1] kemāl içün ṭarīḳ-ı taḥṣīle 'aṭf-ı 'inān-ı iḳbāl idüp;

Beyt

علـيَّ لإن صادفتُ ليلى بخلوةٍ
زيارةُ بيت الله رجلان حافيا [2]

mażmūnı ile 'azīme-ḫᵛān-ı 'azīmet olduḳda ṭoḳuz yüz yetmiş dört senesinde vāḳi' Sigetvar nevbetinde Lütfī Beg-zāde Muṣṭafā Efendi'nüñ Ṣaḥn'da i'ādesinden mülāzım ve semt-i tedrīse 'āzim olup ḳaṭ'-ı nişīb ü firāz-ı rāh iderek ḳıṣṣa-i kūtāh ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan altı Rebī'u'l-āḫir'inde ḫārice ṭāliblerüñ mümtāzlarından Fehmī Çelebi ve 'Ömer Efendi ile ṣadreyn-i fāżıleyn Bostān-zāde Meḥemmed Efendi ve Dökmeci-zāde Efendi ḥużūrlarında Zeyrek Cāmi'i'nde ḥabs olınup *Hidāye*'nüñ *Kitābü'l-icāre*'sinden imtiḥān olınduḳlarında Fehmī Efendi'ye[3] rehīne-i imtiyāz olan Yeñi 'Alī Paşa iḥsān olınup bunlara daḫı İznīḳ Süleymāniyyesi virilen Potur Ṣāliḥ yirine Ḳāsımpaşa Medresesi virilmiş idi. Bir aydan ṣoñra selefi ol pāyeyi ḳabūl itmeyüp bunlara i'ṭā[4] ve Ṣāliḥ Efendi daḫı[5] Ḳāsımpaşa'da ibḳā olındı. Biñ iki Ẕi'l-ḳa'de'sinde Kāmī-zāde yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı virilüp ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Müddet-i medīd infiṣālle sübḥa-gerdān-ı eyyām ü leyāl olup biñ yedi Şa'bān'ında Ṣarı Ḫᵛāce yirine Ṣaḥn-ı Ṣemāniye ile teşrīf olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḳazancıḳulı yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne terfī' olındı. Biñ on Ṣafer'inde 'Ömer Efendi yirine medīne-i mezbūre'de Sulṭān Selīm Ḫān Medresesi iḥsān olındı. On bir Ramażān'ında Ṭursun-zāde 'Abdu'llāh Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām oldı. On üç Ṣafer'inde 'azl olınup manṣıbı Hidāyet Efendi'ye 'ināyet olınmış idi[6]. Ḳabūl itmedükde Ḥüsām Efendi'ye in'ām olındı. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Abdu'l-cebbār-zāde Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsıyla ikrām olındı. On beş Rebī'u'l-evvel'inde 'azl olınup **[387b]** manṣıbı Baḫşī Efendi'ye virilmiş

1 ü 'irfān ü SE
2 "Yalın ayak, Allah'ın evini ziyaret ederek, Ali (ra.) sevgiliyle baş başa kalıp mülâkî oldu."
3 SE'de "Fehmī Efendi'ye" ifadesi "rehīne-i imtiyāz" ifadesinden sonra gelmektedir.
4 225a SE
5 - SE
6 380b E

idi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında ḫalefi ref‘[1] olınup tekrār ibḳā olındı. On altı Ẕi'l-ḳa‘de'sinde ‘azl olınup Ḥasan Efendi'ye iḥsān olındı. Ol es̱nāda maraż-ı fālice mübtelā olmaġın vaẓīfe-i teḳā‘üd ile manṣıb ü cāhdan tebā‘üd üzere iken yigirmi bir Ṣafer'inde Gümişayaḳ yirine arpalıḳ ṭarīḳı ile Şire ḳażāsı virilmiş idi. Yigirmi iki Receb'inde ferāġ eyleyüp manṣıb-ı mezbūr ‘Ömer Efendi'ye ‘ināyet olınup vaẓīfe-i teḳā‘üd ile ḳanā‘at itmişler idi. Yigirmi ṭoḳuz Ẕi'l-ḥicce'sinde ‘āzim-i ḫuld-i berīn ve Ca‘fer-i Ṭayyār-ı rūḥı vāṣıl-ı evc-i ‘illiyyīn oldı.

Mevlānā-yı merḳūm ḥuliyy-bend-i cevāhir-i ‘ulūm, edīb ü vaḳūr, ḥāzim ü ṣabūr, ṣalāḥ u ‘iffeti meşhūd, selef-i ṣāliḥīnden ma‘dūd idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Ṭabīb Beg-zāde)

Ümerā-yı Devlet-i ‘Os̱māniyye'den birinüñ netīce-i muḳaddimāt-ı vücūdı ve miyāne-bend-i silkü'l-le'āl-i nesl-i mes‘ūdı, rāfi‘-i livā-yı ser-bülendī Ṭabīb Beg-zāde Efendi'dür. Taḥṣīl-i ‘ilm ü kemāle kemā-yenbaġī ihtimām ve tīġ-ı cevherdār-ı zebānla emīrü'l-kelām olmaġa iḳdām-ı tāmm idüp iltiḥāḳ-ı erbāb-ı istiḥḳāḳa himmet ve ṭarīḳ-ı ‘ilme sevḳ-ı rāḥile-i ‘azīmet ḳılmış idi. Ba‘żı emrāż-ı müzmineye mübtelā ve esīr-i nāz-ı taḥammül-güẕār-ı eṭıbbā olmaġın fenn-i celīl-i ṭıbba verziş ve ol vādīde ḫaylī kūşiş eyleyüp kemāl-i ḳābiliyyet şānı olmaġın ol fennüñ muḳaddem-i erkānı olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi eṭıbbā-yı sulṭānī zümresine iltiḥāḳ ve aḫẕ-ı vaẓīfe-i istiḥḳāḳ itmiş idi. Riyāset-i eṭıbbā münḥall olduḳda taḫallüfinden dil-gīr olup ṭarīḳını taḥvīl ve ḳapucıbaşılıḳ manṣıbı ile ‘umde-i āmālin rikāb-ı hümāyūn ḫidmetine ta‘vīl eyledi. Ba‘dehu yüz yigirmi aḳçe vaẓīfe[2] ile müteḳā‘id ve ṭaleb-i cāh u celālden mütebā‘id olup bin yigirmi ṭoḳuz senesi evāḫirinde müddet-i ḥayātı āḫir oldı.

Maḫdūm-ı merḳūm ‘umde-i mutaṭabbibān-ı Rūm, musaḫḫar-sāz-ı memālik-i fażl ü kemāl, ḳānūn-nüvāz-ı mesālik-i ‘izz ü iḳbāl, mizāc-gīr-i erkān-ı[3] dīvān, fenn-i nabżda müşārün-ileyh bi'l-benān, ṭabīb iken muḥtāc-ı ‘ilāc, nāzik-ṭab‘ u ża‘īf-mizāc, ṭavr ü ṭarzı müsellem, melek-ḫiṣāl ādem idi.

---

1 ḫal‘ SE
2 - R1, E
3 Erbāb-ı SE

Āsār-ı ʿilmiyyesinden fenn-i ṭıbda bir te'līf-i laṭīfi vardur. ʿUlemā-yı ʿaṣr taḳrīż ü imżā ve ḥaḳḳ-ı riʿāyetini ḳażā itmişler idi.

el-Mevlā ʿAlī (Aḳkirmānī ʿAlī Çelebi[1])

Zü'l-feḳār-ı vücūdı mānend-i tīġ-ı Kirmān cevherdār ve nümūne-nümā-yı لا فتى الا على لا سيف الا ذو الفقار[2] olup ṣaġru'l-İslām-ı Aḳkirmān'da ḳırāb-ı ʿademden keşīde ve misāl-i süsen-i deh-zebān ol ḫāk-i pākden demīde olmışdur. Cevāhir-i zevāhir-i ʿilm ü ʿirfānla muḥallā ve ṣayḳal-ı saʿy ü ictihād ile müferned ü mücellā olduḳda ʿalā ḥasbi'l-ʿāde devr-i mecālis-i ifāde iderek Çivi-zāde ḫışmı ʿAlī Efendi'nüñ ḫidmetlerine vāṣıl ve Üsküdār'da Vālide Sulṭān Medresesi iʿādesinden mülāzemete nā'il olup baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede miḥrāb-nişīn[3] ve iḥrāz-ı pāye-i erbaʿīn olup ṭālib-i ḫamsīn olmış iken elf-i kāmil ḥudūdında ṣılasında el-Ḥācc İbrāhīm Medresesi ile ʿināyete maḳrūn ve ol aḳṭārda iftāya me'zūn olmış idi. Nice yıllar ifāde vü iftā ve ol meşġale-i şerīfe ile ʿömrini ifnā eyleyüp biñ otuz senesi hilālinde mānend-i ṭāḳ ḥāṣıl olduġı maḥalde mütevārī-i ḫāk oldı.

Mevlānā-yı mezbūr **[388a]** feżā'il-i celīle ile meşhūr, envāʿ-ı ʿulūm ile muʿallem, fetvāları metīn ü muḥkem idi. Resā'il ü taʿlīḳātı maḳbul-i[4] cumhūr ve baʿż-ı fetāvāsı mecmūʿalarda mesṭūr, bā-ḫuṣūṣ taḥrīm-i bencde olan fetvāsı müteʿārif ü meşhūrdur. Bu ḥaḳīr, "Ġāzī Girāy Ḫān-ı Cengīzī" nāmı ile muṣaddar beş fenden risālesin gördüm. ʿUlūm-ı ʿArabiyye ve fünūn-ı edebiyyede mahāretin ve kesret-i ıṭṭılāʿ ile müṭālaʿada diḳḳatin isbāt ü iẓhār ve zūr-pence-i iḳtidārın āşikār itmiş idi.

el-Mevlā Ġānim (Mollā Ġānim-i Baġdādī)

Dārü's-selām-ı Baġdād'da sulṭān-ı vücūd selāmlıġına dāḫil ve sefer-i nüh-māheden menzil-i çār erkāna sālim ü ġānim vāṣıl olup taḥṣīl-i sermāye-i ʿilm ü ʿirfān ve tekmīl-i pīrāye-i däniş ü izʿān itdükden ṣoñra ḥarrāḳa-i dil-i

1 Efendi SE
2 "Hz. Ali'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
3 381a E
4 Müsellem-i SE

zārına āteş-i ʿışḳ-ı cān-sūzdan bir şerāre-i şūr-engīz düşüp sekiz sene miḳdārı dīvānevār Ṭāḳ-ı Kisrā ve Medā'in eṭrāfında geşt ü güẕār ve Ḳays-ı vīrāne-nişīn-i jūlīde-mū gibi terk-i dār ü diyār itmiş idi. Baʿdehu ʿAyntab'da eş-Şeyḫ ʿAlā'e'd-dīn Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve neşve-i terkīb-i cezbe vü sülūke nā'il olup on iki sene daḫı deşt ü ṣaḥrā-neverd ü ʿuryān ve murād-ı dil-i zārını cūyān olmış idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan sekiz tārīḫinde Rıḍvān Efendi ḥākim-i dārü's-selām-ı Baġdād olduḳda mevlānā-yı merḳūmuñ evṣāf-ı cemīlesin istimāʿ eyleyüp ṣoḥbetine rāġıb olmaġın baʿż-ı eḳāribi vesāṭeti ile vaḥşetini izāle ve şehbāz-ı ḫāṭır-ı Hümā-pervāzın üns ü ülfete imāle eyleyüp libās-ı mollāyāne ile ikrām, vecāhet-i[1] ʿilmiyye tevcīhi ile ṣaff-ārā-yı kirām itmiş idi. Baʿdehu Medrese-i Mustanṣıriyye ki ecell-i medāris-i dārü's-selāmdur, ẕāt-ı kerīmlerine inʿām olınup nice yıllar ol diyārda aʿlem-i ʿulemā ve ʿuḳde-güşā-yı müşkilāt-ı dīn ü dünyā olup cāẕibe-i maḥabbetle ḳulūb-ı nāsı tesḫīr ve kelimāt-ı ḥikḳası ḥoḳḳa-i ḫāṭır-ı[2] ṣaġīr ü kebīrde yir[3] eyleyüp mehābet ü fażīlet ü ṣalāḥı aʿyün-i nāsda temekkün ve manṣıb-ı ḫāṣṣ-ı imtiyāz ile taʿayyün bulmış idi. Biñ otuz[4] tārīḫinde Baġdād'a müstevlī olan Bekir Subaşı ṭuġyān-ı ser-çeşme-i ʿiṣyānı fāşī ḳılduḳda eşḳıyā elinde şehīd ve manẓūme-i enfās-ı, maʿdūde-i[5] ḥayātı güsiste-tār-ı ḥabl-i verīd olmış idi.

Mollā-yı merḳūm mecmūʿa-i nevādir-i ʿulūm, ẓāhir ü bāṭında vāṣıl-ı derece-i kemāl, ehl-i ʿilm ü ṣāḥib-i ḥāl, dervīş-nihād ü mütevāżıʿ, melek-ḫiṣāl ü müteşerriʿ, vücūd-ı şerīf idi. Fenn-i celīl-i fıḳha etemm intisābı olmaġın fetvāsına mürācaʿat ve iltiḳāṭ-ı cevāhir-i kelimātına müsāraʿat muḳarrer idi.

Āẟār-ı şerīfesinden[6] mesā'il-i[7] żamānāt cemʿ eylemişdür. Mühimmātı żāmin[8], her faṣlı vāsıṭatu'l-ʿıḳd-ı gevher-i kāmin, ḫūb eẟerdür ve tercīḥ-i beyyināt bābında[9] "*Melce'ü'l-ḳużāt*" ismi ile müsemmā mecmūʿası vardur. Nāfiʿ risāle-

1 225b SE
2 Dil-i SE
3 Cāy-gīr SE
4 Otuz bir SE
5 Enfās-ı//ḥayātı:enfās-ı ḥayāt-ı maʿdūdesi SE
6 ʿilmiyyesinden SE
7 - E
8 381b E
9 Beyyināt bābında:beyyināt-ı nāsda SE

dür[1]. Bu faḳīr zemān-ı ḳażāda müntefiʿ olup ilḥāḳāt ile eks̱er-i mesā'ili cemʿ ü tedvīn ve aṣla gālib es̱er-i güzīn itmişümdür. ʿİlm-i naḥvde bir kitāba ibtidā eyleyüp cemīʿ-i şevāhidi āyāt-ı kerīmeden iltizām itmiş idi. Ol taḳrīb ile tefsīr-i şerīfden çok mebāḥis̱ īrād itmek murād eyledi. İtmāmına ʿömr müsāʿid olmadı. Baʿżı s̱iḳāt keşf ü kerāmātına müteʿalliḳ ḥikāyāt daḫı aydurlar.

el-Mevlā Meḥemmed (Dāvud-zāde Efendi[2])

Medīne-i Münevvere ḳāżīsi iken āheng-i dergāh-ı Vedūd eyleyen Ḳara Dāvud-zāde **[388b]** Muṣṭafā Efendi'nüñ ferzend-i feżā'ilmendidür. Ṭoḳuz yüz yetmiş ḥudūdında pertev-endāz-ı ṣaḥīfe-i vücūd olup elvān-ı fażl ü kemālle ārāste ve envāʿ-ı maʿārif ü ʿulūmla pīrāste olduḳda ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳa sevḳ-ı rāḥile-i ʿazīmet ve Maʿlūl-zāde Naḳīb Efendi'den iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet idüp ḳaṭʿ-ı şıʿāb ü sühūl iderek ḳırḳ aḳçe ile İnegöl Medresesi'nden maʿzūl iken biñ altı Cemādiye'l-ūlā'sında Baḫşī Efendi yirine Murād Paşa müderrisi olmış idi. Biñ on Şaʿbān'ında Ḳābil ʿAlī yirine Burūsa'da Yıldırım Ḫān pāyesi tevcīh olınup ḳabūl itmedükde ʿazl iḫtiyār eyledi. On üç Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḳara Ḥabīb yirine Ḥasan Paşa Medresesi virildi. On dört Rebīʿu'l-evvel'inde Ḳudsī Efendi yirine Maḥmūd Paşa'ya taḥrīk olındı. On beş Rebīʿu'l-evvel'inde Mollā ʿAlī yirine Şāh Sulṭān pāyesi iḥsān olındı. On altı Rebīʿu'l-āḫir'inde Kemāl Efendi Maḫdūmı yirine Ḫānḳāh pāyesine ḥareket eyledi. On sekiz Muḥarrem'inde Nehcī yirine Ṣaḥn'a geldi. On ṭoḳuz Ramażān'ında Ḫāṣekī Medresesi, Muʿīd-zāde'den ṣoñra altmışlı olup bunlara ʿināyet olındı. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Çivi-zāde Efendi[3] yirine Süleymāniyye'ye terfīʿ olındı. Yigirmi dört Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḳudsī Efendi yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Sulṭān[4] Süleymān berāt-ı cāhına ʿunvān oldı. Yigirmi altı Rebīʿu'l-āḫir'inde Şems-zāde Çelebi yirine Şām-ı şeref-encām ḳażāsı ile bekām olmış idi. Yigirmi yedi Receb'inde Nişāncı-zāde yirine Mekke ḳażāsı virilüp gitmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. Baʿdehu Ayazmend ḳażāsı arpalıḳ taʿyīn olınup ol ḥāl üzere sübḥa-şümār-ı eyyām ü leyāl iken biñ otuz bir Receb'inde intiḳāl eyledi.

---

1 Es̱erdür SE
2 - R1, E
3 - SE
4 - SE

Mevlānā-yı merḳūm ʿalem-efrāz-ı ḫıṭṭa-i ʿulūm, fenn-i naḥv ü ṣarfa şedīdü'l-intisāb, ʿilm-i luġatden ḥā'iz-i vāye-i niṣāb, tevārīḫ-i eslāfa ʿārif, daḳā'iḳ-ı aḥvāl-i nāsa vāḳıf, müşerrefü'l-lisān, şütūm-ı ekābirde muṭlaḳu'l-ʿinān, ḫumūl ü inzivāya mā'il, merd-i sāde-dil idi. *Iṣlaḥu'l-manṭıḳ* ve *Dürretü'l-Ġavvāṣ* ṭarzında ṭırāzende-i te'līf olmış idi.

el-Mevlā ʿAbdu'l-ḥayy (Maḫdūm-ı Sinān-zāde)

Ġalaṭa ḳāżīsi iken intiḳāl eyleyen Sinān-zāde Meḥemmed Efendi merḥūmuñ[1] maḫdūmıdur. Sermāye-i ṭarīḳ-ı ʿilmi iʿdād ve naḳd-i vaḳt-i ʿazīzin ṣarf-ı kālā-yı istiʿdād eyleyüp şeyḫü'l-islām, cemālü'l-eyyām Yaḥyā Efendi ḥażretlerinden mülāzım ve baʿż-ı medārisde müdāreseye müdāvim olup ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ otuz bir Muḥarrem'inde[2] Yavuz-zāde Çelebi yirine Zeynī Çelebi Medresesi tevcīh olındı. Otuz iki Receb'inde Ḥācī Efendi yirine Etmekci-zāde Medresesi'ne taḥrīk olındı. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde maṭʿūnen fevt olup medrese-i maḥlūle pāye-i Ṣaḥn iʿtibār olınup Ḳudsī-zāde Efendi'ye tevcīh olındı.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı fütüvvet-rüsūm, naḫl-i ser-sebz-i çemenzār-ı edeb, seyyid-i ṣaḥīḥü'n-neseb, ẕāt-ı laṭīf, vücūd-ı şerīf idi.

el-Mevlā el-Fāżıl Kemāle'd-dīn Meḥemmed bin Aḥmed eş-Şehīr bi-Ṭaşköprī-zāde (Kemāl Efendi) {Kemālī}

Şaḳā'iḳ-ı Nuʿmāniyye ṣāḥibi Ṭaşköprī-zāde Efendi'nüñ ibrīz-i ḫāliṣü'l-ʿayār-ı maʿden-i vücūdı ve naḳd-i vaḳt-i ẕāt-ı mesʿūdı olan ḫalef-i bāhirü'ş-şeref-i ercümendi, ṣadr-ı celīlü'l-ḳadr Kemāl Efendi'dür. Ṭoḳuz yüz elli ṭoḳuz senesi hilālinde hilāl-i **[389a]** ʿīd-i saʿīd[3] gibi ṭāliʿ ve devr-i menāzil-i ṭarīḳ-ı[4] vücūd iderek ufuḳ-ı şühūddan lāmiʿ ü sāṭıʿ olmış idi. Refīḳ-ı tevfīḳ ile seyr-i muḳanṭarāt-ı kemāl ve peder-i vālā-güherlerinden istifāża ile bedr-i kāmil gibi tekmīl-i dā'ire-i istīhāl idüp ʿalā ḥasbi'l-ʿāde devr-i mecālis-i ifāde iderek şeyḫü'l-islām, üstādu'l-ʿulemā'i'l-aʿlām Ebu's-suʿūd Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve miyāne-gevher-i

1 Efendi merḥūmuñ:Efendi'nüñ SE
2 382a E
3 - E
4 - R1, E

silkü'l-le'āl-i emās̱il olup nice zemān ḳırā'at-ı tefsīr-i şerīfe müdāvim ve yetmiş altı tārīḫinde Ṣun'u'llāh Efendi yirine ḫidmet-i i'ādelerinden mülāzım[1] olmışlar idi. Seksan dört Muḥarrem'inde ibtidā otuz aḳçe ile Unḳapanı Medresesi'ne nā'il, ba'dehu ḳırḳla medrese-i mezbūrede ser-ḥalḳa-i efāżıl olup ṭoḳuz yüz ṭoḳsan Şa'bān'ında Aḫī-zāde 'Abdu'l-ḥalīm[2] Efendi yirine Yeñi 'Alī Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşā oldılar. Ṭoḳsan üç Şevvāl'inde selefleri yirine Ḫāṣekī pāyesine pā-yı himmet ḳoyup ṭoḳsan altı Receb'inde İbrāhīm Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām idüp ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde selef-i sālifleri Aḫī-zāde Efendi yirine Medrese-i Şeh-zāde mednedgāh-ı ifādeleri olmış idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde Ağzıḳara Muḥyi'd-dīn yirine maḥrūse-i Selānik'de seccāde-nişīn-i 'izz ü temkīn olup biñ bir Cemādiye'l-ūlā'sında Üsküdār Ḳāżīsi 'Abdu'r-raḥīm Efendi ile manṣıbları mübādele olınmış idi. Tebdīl-i mezbūr ḫilāf-ı dil-ḫ͘ āhları olduğı ma'lūm-ı ṣudūr olduḳda Ḳınalı-zāde Ḥasan Çelebi yirine Ḥaleb ḳażāsına naḳl olındılar. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde munfaṣıl ve maḳarr-ı ḥükūmetlerine Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi vāṣıl oldı. Biñ dört Şevvāl'inde Bıyıḳlı Süleymān Efendi[3] yirine Şām-ı şeref-encām ḳażāsı ile ikrām olındılar. Biñ beş Şevvāl'inde s̱āniyen Ḥaleb ḳażāsına tebdīl ve Ḥaleb'den veliyyü'n-ni'am-ı 'ālem Yaḥyā Efendi ḥażretleri Şām-ı şerīfe naḳl ü taḥvīl olındılar. Biñ altı Rebī'u'l-āḫir'inde 'azl olınup Ayāşī Aḥmed Efendi ḳā'im-maḳām-ı ḥükūmetleri oldı. Biñ yedi Ṣafer'inde İmām Dāmādı Şeyḫī Çelebi yirine maḥrūse-i Burūsa'ya ḥākim oldılar. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında veliyyü'n-ni'am ḥażretleri yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsına naḳl olınmış iken bir aydan ṣoñra her biri manṣıb-ı celīlinde ibḳā olınmış idi. Māh-ı Şa'bān'da Ġalaṭa Ḳāżīsi Ḥasan Ketḫudā-zāde Efendi ile mübādele-i manṣıb itdiler[4]. Biñ sekiz Şa'bān'ında ma'zūl olup selefleri i'āde olındı. Yevm-i vāḥid mürūrından ṣoñra 'Abdu'r-raḥīm Efendi yirine s̱āniyen Selānik ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ ṭoḳuz Ṣafer'inde manṣıbları Serdār İbrāhīm Paşa ṭarafından Ṣaḥn Medresesi'yle ordu-yı hümāyūn ḳāżīsi olan Niksārī-zāde Efendi'ye[5] virilmiş iken āstāne-

1 226a SE
2 'Abdu'l-Ḥalīm:- R1, E
3 - SE
4 382b E
5 Niksārī-zāde Efendi'ye:Niksārī-zāde'ye R1, E

den temkīn olınmayup Yeñişehr'e ref' olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi seccāde-nişīn-i ḥükūmet oldı. Biñ on bir Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Abdu'l-vehhāb Efendi yirine İstanbul ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām oldılar. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine Anaṭolı ṣadāreti ile ikrām olındılar. On üç Cemādiye'l-ūlā'sında müteḳā'id ve maḳām-ı refī'-i ṣadārete Ḳāf-zāde Feyżu'llāh Efendi müteṣā'id oldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Rūm'a naḳl olınan veliyyü'n-ni'am Yaḥyā Efendi[1] ḥażretleri yirine mükerreren Anaṭolı ṣadrı oldılar. On **[389b]** beş Ṣafer'inde vaẓīfe-i teḳā'üdleri[2] 'avd eyleyüp 'Abdu'l-'azīz Efendi mesned-ārā-yı ṣadāret oldı. On sekiz Şevvāl'inde Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine s̱ālis̱en Anaṭolı ṣadāreti tevcīh olındı. On ṭoḳuz Ẕi'l-ḳa'de'sinde vaḳfe-i 'azl ile istirāḥat idüp ṣadr-ı Rūm'dan müteḳā'id Ḳāf-zāde Efendi dest-pīrā-yı ṣadāret oldı. Biñ yigirmi bir Ṣafer'inde Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine ṣadr-ı Rūm ve nā'il-i maṭlūb ü merūm olmışlar idi. Sene-i mezbūre Şa'bān'ınuñ selḫinde munfaṣıl ve 'Abdu'l-'azīz Efendi s̱āniyen[3] ṣadru'l-efāżıl oldı. Yigirmi iki evā'ilinde Gelibolı ḳażāsı żamīme-i revātib ḳılındı. Yigirmi dört Ramażān'ında Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine s̱āniyen münevvir-i eyvān-ı ṣadāret oldılar. Yigirmi altı Rebī'u'l-āḫir'inde vaẓīfe-i teḳā'üd ile meṣāliḥ-i 'āmmeden tebā'üd iḫtiyār eyleyüp veliyyü'n-ni'am-ı 'ālī-ḥażret üçünci def'ada revnaḳ-efrūz-ı ṣadāret oldı. Bu def'a Miḫalic ḳażāsı Kirmāstī ilḥāḳı ile arpalıḳ ta'yīn olındı. Biñ otuz Ṣafer'inde Ḳara Çelebi-zāde Efendi[4] yirine s̱ālis̱en ṣadru'l-'ulemā oldılar. Sene-i mezbūre hilālinde pādişāh-ı kişver-sitān Sulṭān 'Os̱mān Ḫān ḥażretleri ile Leh seferine revān olduḳda hem-rikāb-ı şāh-ı kām-yāb olmışlar idi. Sürre-i[5] memleket-i Boġdan'a dāḫil olduḳda maraż-ı hā'il ḥā'il ve reh-zen-i ecel 'ācil olmaġla bi'z-żarūre manṣıbdan isti'fā ve İstanbul'a rücū'la maṣlaḥat-ı vaḳti īfā itmişler idi. Manṣıb-ı celīl-i ṣadāret Anaṭolı Ḳāżī'askeri Mollā 'Alī Efendi'ye 'ināyet olındı. El-ḥāletü hāẕihi dā'ī-i vācibü'l-icābe-i ecele lebbeyk-zenān ve 'alā cenāḥi'l-'acele revān olup māh-ı Şevvāl'üñ dördünci güni "İsḥākcı" nām

1 Yaḥyā Efendi:- R1, E
2 Teḳā'üdleri:teḳā'üdleri ile SE
3 - SE
4 - SE
5 Ser-ḥadd-i SE

maḥalde vāḳiʿ Ṭuna Cisri'ne vāṣıl olduḳları sāʿat[1] ḳanṭara-i fenādan güẕār ve ʿazm-i sāḥa-i rāḥat-baḫş-ı raḥmet-i Perverdigār itmişler idi. Naʿş-ı raḥmet-intiʿāşları ḳadırġa ile İstanbul'a gelüp ʿĀşıḳ Paşa Cāmiʿi ḥaẓīresinde āsūde ve pederleri cenbinde ġunūde ḳılındı.

Ḫidmet-i mollā-yı mütercem ʿallāme-i ʿālem-i ʿilm ü ḥikem, mekārim-i[2] aḫlāḳda yegāne-i āfāḳ, menāzil-i istiḥḳāḳda māh-ı cihān-tāb-ı bī-muḥāḳḳ, sīne-i pür-sekīnesi mehbiṭ-i envār-ı fażl ü kemāl, āstān-ı efāżıl-āşiyānı maḥaṭṭ-ı riḥāl-i feżā'il ü efḍāl, baṭīḥa-i keff-i kerīmi maḳsim-i enhār-ı ʿaṭāyā-yı celiyye, ḳarīḥa-i āftāb-ı ḳasīmi maṭlaʿ-ı envār-ı mezāyā-yı ḫafiyye, pāk-nijād, melek-nihād, nūr-ı mücessem ü[3] luṭf-ı muṣavver, ẕāt-ı feżā'il-güster idi.

Ās̱ār-ı ʿilmiyyelerinden Sūre-i kerīme-i[4] Kehf tefsīrine ḥāşiyeleri vardur. *Hidāye*'nüñ mesā'ilini ʿilelinden tecrīd eyleyüp "*ʿİddet*" tesmiye eylemişlerdür. Nāfiʿ es̱erdür. Vālidlerinüñ ecell-i te'līfātı olan *Mevżūʿātu'l-ʿulūm*'ı terceme itmişlerdür ve Ḥüseyn-i Vāʿiẓ'üñ risāle-i ʿaliyyesini lisān-ı Türkīye naḳl eylemişlerdür ve Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān emriyle mens̱ūr *Şeh-nāme* yazmışlardur ve baʿż-ı mevāżıʿ-ı celīleye risāleleri[5] vardur. ʿArabī ve Türkī naẓma iḳtidārlarını işʿār ve "Kemālī" maḫlaṣı ile naẓm-ı cevāhir-i eşʿār itmişlerdür ve "*Beriyye*" nām ḳaṣīde-i ʿArabiyyeyi taḫmīs ve ḫamīs-i suṭūr-ı belāġat-enīs[6] ile bünyān-ı faṣāḥati te'sīs itmişlerdür.

el-Mevlā Meḥemmed (Ḳudsī Efendi)

Ḳażā-yı Ḥaremeyn-i Şerīfeyn ile Mıṣr-ı Ḳāhire ḥükūmetine fā'iz ve āġūş-i hilāl-i istīhāli envār-ı fażl ü kemāli ḥā'iz olan Nişāncı-zāde Aḥmed Efendi merḥūmuñ[7] maḫdūmı ve Emīr Buḫārī *ʿaleyhi raḥmete'l-bārī* ḥażretlerinüñ **[390a]** dāmādına dāmād ve ḫalīfetü'l-ḫulefā-yı seccāde-i irşād olan ʿAbdu'l-laṭīf Efendi'nüñ duḫter-zāde-i nezāhet-rüsūmı, naḫl-i ser-sebz-i çemen-i

1 Olduḳları sāʿat:olduḳlarında SE
2 373a E
3 Mücessem ü:mücessem-i ẕāt-ı mükerrem SE
4 - SE
5 226b SE
6 - SE
7 Efendi merḥūmuñ:Efendi'nüñ SE

ṣuffe-i ercümendi, seyyid-i eyyid-i celīl Ḳudsī Efendi'dür. Ṭoḳuz yüz seksan iki tārīḫinde belde-i şerīfe-i ḳıblegāh-ı pīşīn ve cā-yı rūşenā-yı dil-nişīn, ḫāk-i muḳaddes-i pākine üftāde ve türāb-ı ʿıṭrnāk-i Beytü'l-maḳdis'e rū-nihāde olup;

Beyt

ديار بها حل الشباب تميمتى
و اول ارض مس جلدى ترابها [1]

mażmūnı üzere arāżī-i muḳaddeseye nisbet türābiyyeyi işʿār ve maḫlaṣ-ı mezbūrı māye-i me'ābü'l-iştihār[2] itmiş idi. ʿUlemā-yı ʿaṣrdan taḥṣīl-i sermāye-i[3] ʿilm ü edeb ve feżā'il-i müktesebeyi ʿilāve-i şeref-i neseb ḳılup Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Efendi ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve ibtidā otuz aḳçe ile Kirmāstī Medresesi'nde müdāreseye himmet eyleyüp ḳırḳ aḳçe ile Ḥācce Ḫātūn Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ on senesi Muḥarrem'inde Ṣunʿī Efendi yirine Maḥmūd Paşa ḫaricine vāṣıl olmış idi. On dört Rebīʿu'l-evvel'inde İpekli yirine Siyāvuş Paşa Sulṭānī pāyesine sāye ṣalup on yedi Ṣafer'inde Ḳaraca Aḥmed yirine Ṣaḥn-ı Semāniye'ye ḫırām idüp on ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Sinān-zāde yirine altmış aḳçe ile Eyyūb müderrisi olup yigirmi bir Şevvāl'inde Laṭīf-zāde yirine Süleymāniyye iḥsān olınup yigirmi iki Ramażān'ında Şems-zāde yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymān Ḫān ile ḳadr ü ʿunvān bulup yigirmi dört Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿUşşāḳī-zāde yirine Selānik ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olmışlar idi. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Celeb Muṣliḥi'd-dīn Efendi maḥlūlinden Mekke-i Mükerreme'ye naḳl olındılar[4]. Cemādiye'l-āḫirede manṣıb-ı mezbūrı büyük birāderlerine fāriġ olup ʿazl ü ḳarār iḫtiyār itdiler. Yigirmi yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Şeyḫ-zāde yirine maḥrūse-i Burūsa ḥükūmeti tefvīż olındı. Yigirmi sekiz Ṣafer'inde ferāġ itmekle Ḥüsām Efendi'ye inʿām olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde Şerīf Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Yigirmi ṭoḳuz Ramażān'ında refʿ olınup maḳām-ı ḥükūmetlerine Mollā[5] ʿAlī Efendi terfīʿ olındı. Otuz[6] Rebīʿu'l-evvel'inde Ḫᵛāce-zāde ʿAbdu'llāh

---

1 "Muskalarımın yırtıldığı (artık rüşde erdiğim) yerlerdir orası. Tenime ilk dokunan toprak da oranın toprağıdır."
2 Māye//iştihār:me'ābü'l-iftiḫār-ı iştihār SE
3 Māye-i SE
4 383b E
5 - SE
6 Otuz bir SE

Efendi ḥażretlerinden[1] ṣoñra Gelibolı arpalığı żamīme-i vaẓīfe ḳılındı. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında[2] ʿumūmen arpalıḳlar ḥall olınup Gelibolı ḳażāsı Ṣaḥn'dan Ḳara[3] Ḫalīl Efendi'ye virildi. Biñ otuz Şevvāl'inde Rūmili Ṣadrı Kemāl Efendi Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān-ı ġāzī ile Leh seferinde mülāzım-ı rikāb-ı hümāyūn olup ser-ḥadd-i Boġdan'a dāḫil olduḳda reh-zen-i ecel ber-hem-zen-i kārbān-ı emel olmaġla ʿavd itmek lāzım gelmegin riḥletlerinden muḳaddemce ʿazl olınup ol maḳām-ı refīʿa Anaṭolı Ṣadrı Mollā ʿAlī Efendi terfīʿ olınmaġla münḥall olan maḥall bunlara taʿyīn olınmış idi. Anaṭolı ṣadāretinüñ emri irsāl olınduḳda berīd-i müjde-resān naʿşlarına rāst gelüp merhem-i zaḫm-ı Sührāb'dan nişān virmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi zebān-ı ʿuḳde-güşāları gülū-gīr-i mergle mübtelā-yı ʿacz ü aʿyā ve lisān-ı ḥāl-i ferḫunde-me'ālleri mażmūn-ı beyt-i meşhūr[4] ile gūyā olmış idi:

Beyt Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
N'eyleyin el virdügin dünyā baña şimden girü

Ṭā'ir-i ḳudsī-i rūḥ andı tecerrüd ʿālemin
Cīfe-i dünyā ġamı düşmez aña şimden girü

Taʿbīr-i vāḳıʿa-i intiḳāllerinde baʿż-ı iḫvān bu gūne gevher-feşān olmışlar idi ki meczūb-ı ilāhī Ḥamza Baba ki muʿteḳad-ı ebnā-yı zemāndur, üç gün muḳaddem merḥūma gelüp "Oġul senden ayrılmaḳ göründi." diyü girye-i hāyhāy-ı **[390b]** gülū-sūz ile iẓhār-ı riḳḳat ve telmīḥ-i firḳat ider. Baʿdehu firāḳda iki cānibüñ daḫı mevti muḥtemel olmaġın bir miḳdār tereddüd-i aḥad-ı cānibeyn tesellī-baḫş-ı dil-i pür-ıżṭırāb olup ol gice vāḳıʿalarında görürler ki bir ʿarabaya süvār olup bir deşt-i vaḥşet-engīze güẕār iderler. Bu defʿa rişte-i şübheye fayṣal virüp bi'l-külliye ḥayātdan me'yūs ve müteveccih-i cenāb-ı Ḳuddūs olmışlar idi. Bu es̱nāda ḥummā-yı vebā'ī ẓuhūr eyleyüp ikinci gün intiḳāl itmişler idi. Cedd-i ʿālīleri Emīr Buḫārī Türbesi ḥaẓīresinde defn olındılar.

1 Efendi ḥażretlerinden:Efendi'den SE
2 Şevvālinde SE
3 - SE
4 Beyt-i meşhūr:beyt SE

Tārīḫ-i Emīr ʿAlī Efendi

Rūḥ-ı Ḳudsī cennete buldı vuṣūl[1] (1030)

Mollā-yı müşārün-ileyh مد الله ظلال رحمته عليه[2] melekiyyü'z-ẕāt, ḳudsiyyü's-ṣıfāt, ṣāḥibü'l-faṣāḥatü'l-ḳasiyye[3], emīrü'l-mecālisü'l-ünsiyye, vāṣıl-ı ser-menzil-i medārik-i ʿuḳūl, germ-sāz-ı maʿārik-i maʿḳūl ü menḳūl, ḳāfile-sālār-ı fuḥūl-i ʿulemā, rāḥile-peymā-yı müntehiyyü'l-āmāl-i ehl-i nehā, ṭumṭurāḳ-ı elfāẓ-ı ṭannāne ile meşhūr-ı āfāḳ, ṭarrāḳa-i iştihārı ṭanīn-endāz-ı ḳubbe-i nüh ṭāḳ, şaḳā'iḳ-ı hādiresi nādire-i siḥr-i üslūb, ḥaḳā'iḳ-ı[4] bādiresi nev-bāve-i s̱imārü'l-ḳulūb, ḥarīr-bāf-ı ḥarīrī-muʿādil, mū-şikāf-ı daḳā'iḳ-ı feżā'il idi[5].

el-Mevlā Süleymān (ʿUnḳūd Süleymān Efendi)

Ḫūşe-i vücūdı ḫāk-i pāk-i ḳaṣaba-i Bilecik'den pedīdār ve Edebālī neslinüñ ʿıḳd-ı manẓūmına gevher-i şehvār olup "ʿUnḳūd" laḳabı maʿḳūd-ı ʿalem-i iʿtibārı ve şuḳḳa-i vālā-yı livā-yı iştihārı olmış idi. Beẕl-i saʿy ü ictihād ile levāzım-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi iʿdād ve ʿazm-i rāh-ı mersūm-i erbāb-ı istiʿdād eyleyüp İmām-ı Sulṭānī ʿAbdu'l-kerīm Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve istifāża-i envār-ı ʿināyetleri ile ġurre-i ümmīdi bedr-i kāmil olup şeref-i mülāzemetleri ile şemʿ-i miḥrāb gibi çerāġ-ı ḫāṣları ve ḳandīl-i eyvān-ı meclis-i iḫtiṣāṣları olmış idi.

Mıṣrāʿ كعنقود مُلّاحِيّة حين نوّرا [6]

Baʿdehu sālik-i ṭarīḳ-ı ḳażā olup şemʿ-i ṭārem-i çārüm gibi menāzil-peymā ve burūc-i is̱nā ʿaşerden nişān viren on iki pāyede mesned-pīrā olmaġın yüz elli aḳçe ile bilād-ı celīleye[7] ḳāżī ve kemāl-i nüzl ü niʿmetle ḥāl-i ferḫunde-me'āli reşk-endāz-ı māżī olmış idi. Biñ sekiz tārīḫinde vezīr-i aʿẓam, serdār-ı

1 روح قدسی جنته بولدی وصول
2 "Allah rahmet gölgesini onun üzerinde uzatsın."
3 ḳudsiyye SE
4 384a E
5 227a SE
6 "Etrafı aydınlattığında aynı Mülahiyye'nin bembeyaz üzüm salkımları gibidir."
7 Celīleye vālī ve SE

ẓafer-tev'em İbrāhīm Paşa himmeti ile Belġırad fetvāsına vāṣıl[1] ve iç il i'tibārı ile pāye-i Ṣaḥn'a nā'il olup biñ on Şa'bān'ında ḳabūl itmeyen Ḳaraca Aḥmed Efendi yirine Selānik fetvāsı iḥsān ve Medrese-i Sulṭān Murād-ı ġāzī ile ber-murād-ı 'izz ü şān ḳılınmış idi. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde 'azl olınup manṣıbı Menteşeli 'Abdu'l-'azīz'e virildi. On ṭoḳuz Rebī'u'l-evvel'inde Ṣaḥn taḫillesinden ṣoñra Ẓahīrü'd-dīn-i 'Arabī yirine altmış aḳçe ile s̱āniyen Selānik'e müftī oldı. Yigirmi üç Ramażān'ında 'azl olınup yiri Çuḳacı-zāde'ye tevcīh olındı. Yigirmi yedi Receb'inde ḫalefi yirine s̱ālis̱en i'āde olındı. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde ma'zūl olup Bosna ḳażāsından selefi naḳl olındı. Biñ otuz tārīḫinde Sulṭān 'Os̱mān Ḫān-ı[2] ġāzī mevkibinde[3] Leh seferine revān olup es̱nā-yı rāhda maḥmil-bend-i 'ālem-i āḫiret ve sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde rū-be-rāh-ı dergāh-ı 'izzet olmış idi. Ḳaṣaba-i Baba'da medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr fünūn-ı mütedāvilede müşāreket-i ems̱āl ile meşhūr, sūḫtelıġı ḥālinde ser-ḥalḳa-i erbāb-ı ma'ḳūl, gersen-i pilāv ile dānişmendāne ṣoḥbetleri menḳūl, mā'il-i mu'āşeret, esīr-i ṣoḥbet idi.

el-Mevlā 'Abdu'r-rezzāḳ (Altıbarmaḳ 'Abdu'r-rezzāḳ[4]) [391a]

Anaṭolı diyārınuñ bir gūşesinden peydā ve Māverā-yı Nehrī'ler gibi ṣāliḥ-i ebleh-sīmā olup engüşt-i şeşüm gibi rüşte-i[5] erbāb-ı isti'dāda dāḫil ve il içinde "Altıbarmaḳ" laḳabıyla şöhre-i maḥāfil olmış idi. İmām-ı Sulṭānī 'Abdu'l-kerīm Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olup mülāzemet-i ebvāb-ı ekābir ve teraḳḳıyyātla iki menzili bir iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on dört Cemādiye'l-āḫire'sinde ḳapu aġası 'arżı ile Mevlānā 'Ömer yirine Ca'fer Aġa Medresesi müyesser olmış idi. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṣūfcı Şeyḫ-zāde yirine Şāh-ı Ḫūbān pāyesine pā-yı himmet ḳoyup yigirmi dört Rebī'u'l-evvel'inde taḫille-i Ṣaḥn ile Ẕü'n-nūn Efendi yirine[6] Şire ḳażāsı 'ināyet olındı. Yigirmi altı hilālinde 'azl olınup selefi i'āde olındı. Yigirmi yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Abdu'l-'azīz Efendi ferāġından Gelibolı ḳażāsı ile engüşt-nümā ve

1 SE'de "nā'il" ve "vāṣıl" kelimeleri birbiriyle yer değiştirmiştir.
2 'Os̱mān Ḫān-ı:'Os̱mān-ı SE
3 - SE
4 'Abdu'r-Rezzāḳ:- SE
5 Rişte-i SE
6 384b E

hiṣṣedār-ı manṣıb-ı ḫāṣṣ-ı ʿulemā olmış idi. Yigirmi sekiz Receb'inde ʿazl olınup manṣıbı Muṣliḥi'd-dīn Efendi'ye virildi. Biñ otuz senesi evāḫirinde müddet-i ḥayātı āḫir ve cāh-ı vecāhet-i āḫiretle mütefāḫir oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, müfettiş-i evḳāf ve naẓar-kerde-i eşrāf, aġayān-ı ḥarem-i sulṭānī zümresine muḫtaṣṣ ve meclis-i ḫāṣlarına[1] muraḫḫaṣ olup[2] ḥaddinden efzūn, müsāʿadeye maḳrūn olmış idi.

el-Mevlā ʿAbdu'l-ḳādir (ʿAbdu'l-ḳādir Efendi[3])

İżāʿat-i bıżāʿat-i istiʿdād itmemege himmet ve baʿż-ı eşrāfdan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet idüp bıḳāʿ-ı tedrīsde ʿale't-tertīb müẕākere ve riʿāyet-i merāsim-i muʿtādeye mübāderet iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on beş Şaʿbān'ında Tāce'd-dīn Efendi yirine Zeynī Çelebi müderrisi olmış idi. On altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Çavuş-zāde yirine Ḳasımpaşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında ʿAbdu'llāh Çelebi yirine İznīḳ Süleymāniyyesi'ne terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Zekeriyyā-zāde yirine Ġażanfer Aġa pāyesine naḳl olındı. Biñ yigirmi Receb'inde Ḥasan Ketḫudā-zāde maḥlūlinden Gelibolı ḳażāsı müyesser oldı. Yigirmi iki evā'ilinde ʿazl olınup manṣıbı Kemāl Efendi ḥażretlerine arpalıḳ taʿyīn olındı. Yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında ʿAbdu'llāh Efendi yirine Marʿaş ḳażāsı iḥsān olındı. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde ʿazl olınup Kösec Aḥmed Efendi mesned-nişīn-i ḥükūmeti ve fā'iz-i cāh-ı vecāheti olmış idi. Yigirmi ṭoḳuz Receb'inde Ḥabīb Efendi yirine Anḳara ḳażāsı ʿināyet olındı. Baʿde'l-ʿazl manṣıb-ı ḥayātdan munfaṣıl[4] ve biñ otuz evāḫirinde raḥmet-i Bārī'ye vāṣıl olmış idi.

Mevlānā-yı merḳūm ṭālib-i meṭālib-i erbāb-ı fühūm, ṣūret-ı ṣalāḥla ḥiṣṣe-i ʿilmiyyeye dehrī olan māverā-yı baḥrīlerden idi.

el-Mevlā Sinān (Baba-zāde Sinānı)

Ḳāʿidetü'l-mülk-i Ḳaraman olan medīne-i[5] Lārende'den nümāyān olmışdur. Sinān-ı zebānı cevāhir-i ḥurūfa çesbān ve mıṣḳale-i saʿy ü ictihād ile zeng-

1 ḫāṣṣ ile duḫūl ile SE
2 İdi SE
3 - E, SE
4 münʿazil SE
5 - SE

zedā-yı ẓann ü ḥusbān olup taḥḳīḳ-ı muḳaddimāt-ı ʿilm[1] ü edeb ve tedḳīḳ-ı mebāḥiṡ-i fażl ü ireb ḳılduḳdan ṣoñra ḫāl-i ḫuceste-ḫilāli Baba-zāde Efendi'den mülāzemetle ber-murād ve cenāb-ı mevlevīye dāmād olmış idi. Aḫẕ-ı medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde[2] Emru'llāh Efendi yirine Efḍal-zāde ḫāricine ʿāric olmış idi. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde selefi yirine Yaylaḳıyye-i **[391b]** İznīḳ pāyesine terfīʿ olındı. Biñ on Şaʿbān'ında ʿazl olınup medresesi Mūsā Ḫalīfe'ye virilmiş iken ḳabūl itmedügi cihetden[3] yirinde ibḳā olındı. On beş Şaʿbān'ında Ṭālib Sinānı yirine Yıldırım Ḫān pāyesi iḥsān olındı. On altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Cüvānī yirine Kütāhiyye ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olmış idi. On yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde vezīr-i aʿẓam, serdār-ı muʿaẓẓam Murād Paşa ṭarafından İsmāʿīl Efendi yirine[4] Baġdād ḳażāsı virilmiş iken āstāneden temkīn olınmayup Ḥakīmī yirine Ḳayṣeriyye ḳażāsına naḳl olındı. Yigirmi Muḥarrem'inde ʿazl olınup selefi iʿāde olındı. Yigirmi bir Ramażān'ında Menteş-zāde yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı inʿām olındı. Yigirmi üç Receb'inde ʿazl olınup yirine Tevfīḳī-zāde Meḥemmed Emīn[5] Efendi naṣb olındı. Yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde Ḥüsām Efendi yirine mükerreren Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı inʿām olındı. Yigirmi ṭoḳuz Ṣafer'inde ʿazl olınup ʿAbdu'l-ḥalīm-zāde Çelebi ḳāʾim-maḳām-ı ḥükūmeti oldı. Biñ otuz evāḫirinde rāyāt-ı ḥayātı şikeste ve sinān-ı zebānı zeng-beste olup üftāde-i ḫāk-i fenā ve dil-dāde-i ʿālem-i beḳā olmış idi.

Mevlānā-yı merḳūm pey-rev-i erbāb-ı rüsūm, aḥvāl-i nāsdan ġāfil, mühimmātına müştaġil idi. Merḥūm ġāyetde ḥalīm ü selīm ve belāhetde mün'adimü'l-ḳasīm idi.

Mervīdür ki[6] ʿAlī Çelebi-zāde[7] ile ʿalāḳa-i muṣāheret olmaġla bir defʿa ġażabına rāst gelüp;

Beyt Meger ol laʿl-i şekker-ḫāya ṭūṭī dil uzatmışdur
Urup dest-i ḳażā aġzını burnını ḳanatmışdur[8]

1 SE'de " ʿilm" ve "fażl" kelimeleri birbiriyle yer değiştirmiştir.
2 227b SE
3 İtmedügi cihetden:itmedüginden SE
4 385a E
5 Meḥemmed Emīn:- R1, E
6 İdi. Mervīdür ki:olup R1, E
7 Zāde merḥūm SE
8 Ufatmışdur SE

mażmūnı mā-ṣadaḳ-ı ḥāl-i dīger-gūnı olduḳda sebeb-i merḥamet olmaġ-içün ol ḥālle Şeyḫü'l-İslām Ṣun'u'llāh Efendi'ye şikāyet murād ider. Ol gün mülāḳāt müyesser olmayup seḥeri ḳażā-yı māfāt eyledükde mollā-yı merḥūm iẓhār-ı ġażab idüp "İki günden berü terk-i ṣalāt eyleyen aḥmaḳuñ cezāsı muḳaddem olmış." diyü cevāb virür. Derdmende zaḫm-ber-zaḫm olup itdügi ḥamāḳate ḳanı ḳurır.

el-Mevlā Meḥemmed (Ṣūfī Meḥemmed Efendi[1])

Vilāyet-i Rūm'da "Dırama" nām şehr-i dil-ārāmdan ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ezelīden istifāża-i nūr-ı şu'ūr idüp "Ṣūfī Meḥemmed Efendi" laḳabı ile meşhūr olmış idi. Taḥṣīl-i meleke-i isti'dād ve tekmīl-i bıḍā'a-i 'ilmiyyeye beẕl-i sa'y ü ictihād itdükden ṣoñra Şeyḫü'l-İslām Çivi-zāde Efendi'den mülāzemetle bekām olup reh-neverd-i şı'āb ü sühūl ve ṭarīḳ-ı tedrīsde gāh manṣūb[2] u gāh ma'zūl olaraḳ ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḳara Çelebi-zāde Efendi yirine Pervīz Efendi müderrisi olmış id. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sında Potur Ṣāliḥ yirine Şāh Sulṭān pāyesi iḥsān olınmış iken medrese-i mezbūre ḫaṭṭ-ı şerīfle Nevālī-zāde'ye virilüp bunlar ṣıfru'l-yed ḳalmış idi. Biñ beş Muḥarrem'inde Nefes-zāde Efendi yirine Yeñi 'Alī Paşa Medresesi tevcīh olındı. Biñ altı Şa'bān'ında Nihālī Efendi yirine Ḳalender-ḫāne pāyesi 'ināyet olındı. Biñ yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde taḫille-i Ṣaḥn'la Bīkesī yirine Mar'aş ḳażāsı virildi. Biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde manṣıb-ı mezbūr Şānī Efendi'ye erzānī görüldi. Biñ on Ṣafer'inde Çalıḳ-zāde yirine Ḳayṣeriyye ḳażāsı tevcīh olındı. On bir Şa'bān'ında 'azl olınup Ḥakīmī Efendi ḥākim-i cā-nişīn oldı. On üç Ṣafer'inde Celeb Meḥemmed Efendi yirine Bosna Serāyı 'ināyet **[392a]** olındı. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde 'azl olınup ol maḳāma Babaḳuşīoġlı[3] ḳondı. On altı evā'ilinde mükerreren Serāy ḥükūmeti ile sulṭān-ı vaḳt oldı. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında ref' olınup[4] Cerrāḥ-zāde Efendi ta'ḳīb eyledi. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḥasan Paşa Bekri[5] yirine Siroz'da

1 Çelebi R1, E
2 SE'de "manṣūb" ve "ma'zūl" kelimeleri birbiriyle yer değiştirmiştir.
3 Bābāḳuşī R1
4 385b E
5 Ḥasan//Bekri:Bekir Efendi R1, E

Selçuḳ Sulṭān Medresesi iḥsān olınup me'ẕūnun bi'l-iftā ve Dırama ḳażāsı ile maẓhar-ı ʿināyet ü ʿaṭā olmış idi. Baʿdehu ḳażāsı ifrāz olınup medrese ve fetvā ile sübḥa-şümār-ı eyyām ü leyāl iken biñ otuz evāḫirinde intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥ ile meşhūr, ṣāliḥ ü müteverriʿ, ḥākim-i müteşerriʿ idi. ʿİlm-i fıḳha etemm intisābı ve ʿiffet ü nezāhetden vāye-i niṣābı olmaġın Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Efendi fetvā muḳābelesi ḫidmetinde istiḫ-dām buyurup iltifāt ü riʿāyetle bekām itmişler idi.

Rivāyet olınur ki mollā-yı merḥūmuñ saʿādet-ḫānelerinde sākin iken[1] mev-lānānuñ hevāsı merfūʿ-ı mesāmiʿ-i cenāb-ı mevlevī olduḳda keşf-i ḫabāyā-yı esrār içün Cüheynetü'l-aḫbār olan bir şaḫṣ-ı nifāḳ-pīşeyi ḥavāle idüp baʿż-ı tevābiʿle ṣoḥbet-i ṣafāya dāḫil ve mekr-i ġammāzdan ġāfil iken yataḳlandurup pes-i ḳafesden nigāh-endāz olduḳlarında görürler ki meclis-i germ-ā-germ-i şarāb ʿaḳd olınup;

Mıṣrāʿ Dört Müslimānla beş kāfir meger

mażmūnı üzere erbāb-ı meclis birer nigārı der-kenār eyleyüp ṣāḥib-i terceme zāviye-nişīn olup ḥalḳa-i cemʿiyyete nigīn olan nigār-ı nāzenīne[2] dūrdan ni-gerān ve zevraḳ-ı bāde gird-āb-ı meclis içre serīʿü'd-devrān olmış, nevbet[3] ken-düye geldükçe;

Beyt Zevraḳ-ı mey çekerüz dem-be-dem iy Rabb-ı ġafūr
Mücrimüz eyleme baḥr-ı keremüñden bizi dūr

mażmūnı ile zemzeme ve raṭl-i girānı yek-deme idüp erbāb-ı meclis;

Beyt Erbāb-ı ʿīşe ṣūfī[4] ne bu kīne-i şütür
Gir bezm-i ʿīş ü ʿişrete sende ḳaṭāra gel

1 Olurken SE
2 Nāzenīne:nāzenīn cānibine SE
3 - R1
4 Erbāb//ṣūfī:Ṣūfī ṣafāya başla R1, SE

mefhūmını der-kār itdükçe iʿtiẕār eyleyüp dūr bulınmasun diyü taʿaffüf idicek "Kāfir Ṣūfī" laḳabı ile telḳīb olınmış idi.

el-Mevlā Aḥmed (Aḥmed Efendi[1])

Muḥaşşī Sinān Efendi merḥūmuñ ḥafīdi ve Ketḫudā Muṣṭafā Efendi'nüñ ṣınv-ı ʿazīz-i reşīdidür. Cedd-i emcedlerinden istifāża-i envāʿ-ı maʿārif ü ʿulūm ve istifāde-i sermāye-i[2] manṭūḳ u mefhūm eyleyüp mālik-i meleke-i istiʿdād olduḳda Ḳāżī-zāde Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle ber-murād olmış idi. Ḳırḳ aḳçe ile Efḍal-zāde Medresesi'nden munfaṣıl[3] iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan üç Şevvāl'inde Kepenekci-zāde yirine Eski İbrāhīm Paşa müderrisi olmış idi. Ṭoḳsan beş Rebīʿu'l-evvel'inde ʿAbdu'l-vehhāb Efendi yirine Zāl Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Ṭoḳsan yedi Receb'inde Ṭaş-zāde yirine Gevher Ḫān Sulṭān pāyesine terfīʿ olındı. Biñ bir Receb'inde Kāmī-zāde Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Biñ üç Muḥarrem'inde veliyyü'n-niʿam-ı eyyām, şeyḫü'l-islām ibn[4] şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi ḥażretleri yirine Medrese-i Şeh-zāde ʿināyet olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳuş Yaḥyā Efendi yirine Edrine Selīmiyyesi'ne naḳl olındı. Biñ beş Ramażān'ında ʿAbdu'l-ḥalīm Efendi yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı ile tekrīm olındılar. Biñ altı Şaʿbān'ında ʿazl olınup manṣıbı Dökmeci-zāde Dāmādı'na virilmiş iken bir hefteden ṣoñra **[392b]** ibḳā olındı[5]. Biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde refʿ olınup yirine İskender-zāde Efendi[6] terfīʿ olındı. Baʿde'l-ʿazl Mıṣr-ı Ḳāhire'de tavaṭṭun ve idrārāt-ı muʿayyene ile temeddün eyleyüp nice yıllar veliyy-niʿmet ü kām-rān, ḫāneleri mecmaʿ-ı yārān, ʿilm ü ʿibādete meşġūl, tārik-i mā-lā-yaʿnī vü fużūl olmaḳ üzere eyyām-ı ḥayātı encāma ve āftāb-ı ʿömri maġrib-i şāma yitürüp biñ otuz evāḫirinde intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm cāmiʿ-i eştāt-ı maʿārif ü ʿulūm, beyt-i ʿilm ü ṣalāḥdan hüveydā ve ḫizāne-ḫāne-i ʿiffet ü nezāhetden miŝāl-i nūr-ı süveydā peydā olup sinān-ı nīze gibi cevher-i fażīletle ser-efrāz-ı ʿālem ve berg ü şāḫ-ı nihāl-i

---

1 Aḥmed Efendi:Sinān-zāde Çelebi SE
2 228a SE
3 maʿzūl R1
4 Veliyyü'n//İbn:- SE
5 386a E
6 - SE

istīhāli kemāl-i iʿtibār ü iştihār ile miyān-ı erbāb-ı istiḥḳāḳda ʿalem, *Teẕkire-tü'ş-şuʿarā*'da meẕkūr ve baʿż-ı eşʿār-ı dil-āvīzi mesṭūrdur. Ḳāhire-i maʿazziyyede ṣīt-i mekārim-i aḫlāḳı el-ān bāḳī ve zebān-zed-i şehrī vü āfāḳīdür.

el-Mevlā Muṣṭafā (Bī-endām Muṣliḥi'd-dīn)

Vilāyet-i ʿAlā'iyye'nüñ mollā-yı şöhre-bendi Bī-endām Muṣliḥi'd-dīn Efendi'dür. Taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle kemā-yenbaġī kūşiş ve tekmīl-i levāzım-ı istīhāle iştiġāl ü verziş eyleyüp iʿdād-ı meleke-i istiʿdād itdükden ṣoñra ṭarīḳ-ı ʿilme ḫırām ve ihtizāz-ı ʿizz ü nāz ile devr-i maḥāfil-i ʿulemā-yı kirām idüp;

Mıṣrāʿ Temāşā eylesün ḥaẓẓ eyleyen endām seyrinden

mażmūnı zebān-zed-i ḫavāṣṣ u ʿavām oldukda Burūsa'dan müteḳāʿid İbrāhīm Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve şeref-i mülāzemetlerine nā'il olmış idi. Baʿżı medārisde müdārese-i ʿulūm ve neşr-i daḳā'iḳ-ı manṭūḳ u mefhūm iderek biñ beş tārīḫinde ḳırḳ aḳçe ile Ḫıżr Çelebi Medresesi'ne müderris, baʿdehu on aḳçe teraḳḳī ile bünyān-ı cāh u şevketi mü'essis olmış idi. On üç Şaʿbān'ında Ṭaşköprī-zāde Aḥmed Çelebi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. On altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Baba-zāde Sinānı yirine Burūsa'da Yıldırım Ḫān pāyesi iḥsān olındı. On sekiz Ṣafer'inde Aḳḳaftan yirine Unḳapanı pāyesine tebdīl, on ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Çavuş-zāde yirine Şāh Sulṭān Medresesi'ne naḳl ü taḥvīl olınup yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Seyrek-zāde yirine Zāl Paşa Sulṭāniyyesi ile tebcīl ve maʿāric-i ʿarż-ı ʿarīżi dört pāye ile tekmīl olınduḳdan ṣoñra baʿde eyyām Mehter-zāde yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında cāmekiyyāt-ı Bermekiyye'den ḫilʿat-i ḫāṣṣ-ı Medrese-i Ḫāṣekiyye ile teşrīf olındı. Yigirmi dört Muḫarrem'inde devḥa-i iḳbāli sāmiye ve ḳuṭūf-ı āmāli dāniye olup Riyāżī Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı ile ḳażā-yı ümmīdi reşk-i riyāż olmış idi. Yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınup Ḫışım Yaḥyā Efendi iʿāde olındı. Yigirmi yedi Ramażān'ında Kec-dehān ʿAbdu'llāh Efendi yirine ḳażā-yı Beytü'l-maḳdis ile ikrām olındı. Ḳāmet-i cāme-zīb-i istīhāli ol ḫilʿat-i vālā ile nāzende ve dībā-yı zībā-yı manṣıb-ı ġarrā aʿlām-ı ḥükm ü imżāsı

ile ṭırāzende iken yigirmi sekiz Ṣafer'inde Çavuş-zāde Efendi[1] yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsına tebdīl ve āftāb-ı cāh u ʿizzeti ol burc-ı saʿādete taḥvīl olındı. Biñ otuz bir[2] evāḫirinde fevt olup[3] manṣıb-ı maḥlūl ʿArab Ḫᵛāce'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı merḳūm ġavṭa-ḫor-ı biḥār-ı ʿulūm, **[393a]** ʿulüvv-i himmetle ʿAlā'iyye erbābı[4] miyānında ser-efrāz, nev-bāve-çīn-i aġṣān-ı ḥadīḳa-i rāz, merd-i kāmil, ferd-i şāmil, mecmūʿa-i feżā'il idi.

el-Mevlā Ḥabīb (Ḳara Ḥabīb)

"Ḳara Ḥabīb" dimekle meşhūr ve sevād ile münāsebeti bu mertebeye maḳṣūrdur. Ḥabbetü's-sevdā-yı vücūdı ḫāk-i Anaṭolı'dan[5] bedīd ve gerden-efrāz-ı mezraʿa-i ümmīd olup baʿż-ı ʿulemādan mülāzım ve ʿazm-i ṭarīḳ-ı tedrīse cāzim olduḳda devr-i menāṣıb ve işġāl-i[6] merātib iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ üç Şaʿbān'ında Bāḳī Efendi Muṣlīsi yirine Sittī Ḫātūn müderrisi olmış idi. Biñ on Şaʿbān'ında Ḫādım Ḥasan Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. On üç Rebīʿu'l-āḫir'inde[7] Manav Muṣliḥi'd-dīn yirine Burūsa'da Ḳapluca pāyesi ʿināyet olındı. On dört Cemādiye'l-ūlā'sında Maʿlūl-zāde Naḳīb Efendi mülāzımlarından maḫdūmı İsḥaḳ Çelebi Ḫᵛācesi yirine Merzifon fetvāsı virilmiş idi. Ḳabūl itmeyüp ʿazl-i iḫtiyār eyledi. On beş Ṣafer'inde ʿOsmān Efendi yirine tekrār Ḳapluca Medresesi virildi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Cüvānī yirine Ḳıbrıs fetvāsı tevcīh olınup redd itmekle maʿzūl ḳaldı. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Aṭranos ḳażāsı mevleviyyet olup ṭullāb miyānında is̱bāt-ı evleviyyet itmiş idi. Biñ yigirmi Ramażān'ında maʿzūl olup Ḳadrī-zāde Efendi naṣb olındı. Yigirmi üç Ramażān'ında Ẕü'n-nūn yirine Birgi ḳażāsı ile memnūn oldı. Baʿdehu Ḳadrī-zāde yirine Gemlik ḳażāsına naḳl olınup yigirmi sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde Ẕü'n-nūn Efendi maḥlūlinden Şire ḳażāsı iḥsān

---

1 - SE
2 - R1
3 386b E
4 Yārānı SE
5 ḫāk-i Anaṭolı'dan:ḫākdān-i ʿAlā'iyye'den SE
6 taʿṭīl R1, SE
7 Ūlāsında SE

olındı[1]. Yigirmi ṭoḳuz[2] Muḥarrem'inde Ḳadrī-zāde yirine Kete ḳażāsına tebdīl olındı[3]. Biñ otuz ẖilālinde ʿazl olınup manṣıbı Ramażān Efendi'ye tevcīh olındı. Sene-i mezbūre evāẖirinde riḥlet ve şehr-i vücūddan hicret eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr kemāl-i cehl ile meşhūr, ġarḳ-ı deryā-yı nā-dānī iken ẕeyl-i ṣalāḥa teşebbüs̱ ile vāṣıl-ı ṣāḥil-i[4] emānī olan eşẖāṣdan idi.

el-Mevlā Ḥabīb (Bāḳī Efendi Mülāzımı Ḥabīb Efendi[5])

Vilāyet-i Anḳara ḳurbında "Ayāş" nām belde-i meşhūreden ḳarīn-i intiʿāş olup rüsūm-ı ṭarīḳı[6] vech-i maʿāş eylemek niyyetine dārü'l-mülk-i İstanbul'a şedd-i rāḥile-i ʿazīmet ve Ḥabīb-i Neccār gibi şehristān-ı ṭalebde saʿy ü himmet eyleyüp gül-mīẖ-i zerrīn ü ḥalḳa-i rezīn-i bāb-ı devlet-me'ābı reşk-āver-i hilāl ü nücūm olan ṣadru'l-ʿulemā-yı Rūm Bāḳī Efendi merḥūm[7] ẖidmetlerinden mülāzım ve maẖdūmları taʿlīmine müdāvim olmaġla bi-ḥasbi'l-ʿāde iḥrāz-ı merātib-i ifāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on bir Ṣafer'inde Ḳırbac ʿOs̱mān Efendi yirine Ṭūṭī Laṭīf Medresesi ile teşrīf olındı. Yigirmi iki Rebīʿu'l-āẖir'inde[8] Maẖdūmī Şeyẖī Çelebi yirine Eski Murād Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi üç Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Fenārī-zāde Şeyẖī Çelebi yirine pāyelikle Meḥemmed Aġa Medresesi'ne terfīʿ olındı. Yigirmi dört Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḳabaṣaḳal Müftī yirine[9] Şāh-ı Ḫūbān pāyesine[10] taḥrīk olındı. Yigirmi yedi Receb'inde taḥille ṭarīḳı ile Ḳāżī-zāde Şeyẖī Çelebi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Baʿde eyyām ʿAbdu'r-raḥmān Efendi yirine Anḳara ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldı. **[393b]** Yigirmi ṭoḳuz Receb'inde maʿzūl olup manṣıbı ʿAbdu'l-ḳādir Efendi'ye virildi. Biñ otuz evāẖirinde keştī-şikeste-i ṣıḥḥat ve ġarḳ-ı deryā-yı raḥmet oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥ ile meşhūr, sīret ü serīreti münaḳḳaḥ, ḥa-

---

1 228b SE
2 Sekiz R1, E
3 ḳażāsına//olındı:ḳażāsı virildi R1
4 sāḥa-i SE
5 Bāḳī//Efendi:Ḳurs Ḥabīb Efendi Bāḳī Efendi Mülāzımı R1; Ayāşī Ḥabīb Efendi SE
6 Rüsūm-ı ṭarīḳı:mersūm-ı ṭarīḳ R1, E
7 - SE
8 Ūlāsında SE
9 387a E
10 Medresesi'ne SE

bībü's-seyr gibi naḳṣ u naḳīżadan muṣaḥḥaḥ, nezāhet ü istiḳāmetle mu'allem, babayāne ādem idi.

el-Mevlā Hābīl (Hābīl Efendi)

Anaṭolı ṭarafından 'āzim-i ḳuṭr-ı Rūm ve ṭālib-i meṭālib-i erbāb-ı rüsūm olup ṣadru'l-'ulemā 'İvaż Efendi āstānesine intisāb ve teẕkirecilik ḫidmetinde iżāfet-i teşrīfiyye şerefin iktisāb eyledükden ṣoñra ol ḫidmet-i celīleden mülāzım ve ṭarīḳ-ı ḳażāya 'āzim olup devr-i merātib ve taṣarruf-ı menāṣıb iderek s̱aġr-ı İslām ü dārü'l-mücāhidīn olan ḳaṣaba-i Budin ḥükūmeti tevcīh olınmış idi. Nice zemān ol diyārda mülḥaḳātı ile ḥükūmet ve dīn-i mübīne ḫidmet eyleyüp biñ on altı tārīḫinde küffār-ı ḫāksār ile ṣulḫa vāsıṭa ve 'aḳd-ı silm ü ṣalāḥa rābıṭa olmaġın ḫidmeti muḳābelesinde Burūsa pāyesi ile mevleviyyet i'tibār olınup biñ on altı tārīḫinde[1] Babaḳuşīoġlı yirine Belġırad ḳażāsı 'ināyet olındı. Yigirmi bir Şevvāl'inde 'azl olınup Fāżıl 'Abdu'llāh Efendi mesnedārā-yı ḥükūmeti oldı. Yigirmi üç hilālinde ḫalefi yirine i'āde olınup otuz bir Muḥarrem'inde manṣıb-ı ḥayātdan munfaṣıl ve sa'ādet-i ebediyyeye vāṣıl olup manṣıb-ı maḥlūl Ferruḫ-zāde'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, pīr-i ṣāliḥ ü 'ābid, gūşe-nişīn-i mesācid ü ma'ābid idi.

el-Mevlā Meḥemmed bin Aḥmed (Nişāncı-zāde Seyyid Meḥemmed Efendi)

Tercemesi sebḳ eyleyen Nişāncı-zāde Aḥmed Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı mihterīn-i mükerremi ve Ḳudsī Efendi ḥażretlerinüñ[2] ṣınv-ı 'azīz-i muḥteremidür. Ṭoḳuz yüz altmış iki tārīḫinde nihāl-i ser-sebz-i vücūdı sāye-endāz-ı çemen-i ṣuffe-i şühūd olup āb-yārī-i feyż-i ezelīden behrever ve nev-bāvedār-ı nevādir-i 'ilm ü hüner olduḳda mu'allim-i sulṭānī Sa'de'd-dīn-i s̱ānī ḫidmetlerinden teşrīf-i mülāzemetle nā'il-i emānī olmış idi. Ṭoḳsan tārīḫinde otuz aḳçe ile ibtidā Başcı İbrāhīm müderrisi olup ṭoḳsan üç tārīḫinde ḳırḳ aḳçe ile Eyyūb'de Cezerī Ḳāsım Paşa Medresesi'ne vāṣıl, ba'dehu teraḳḳī ile ḫāric rütbesine nā'il olmış idi. Ṭoḳsan ṭoḳuz Receb'inde Siyāvuş Paşa ḥalīlesi Fāṭıma Sulṭān

1 Biñ//tārīḫinde:- SE
2 ḫidmetlerinüñ SE

medrese-i cedīdesin[1] ibtidā bunlara iḥsān ve pāye-i Ṣaḥn ile ser-bülend-i aḳrān itmiş idi. Biñ iki Şevvāl'inde Ḥamza Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye h̬ırām idüp biñ dört Muḥarrem'inde Kefevī Ḥüseyn Çelebi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'yle tekrīm olınup sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında ḳabūl itmeyen Ḳazancıḳulı yirine Bağdād-ı dārü's-selām ḥükūmeti ile bekām olmış idi. Biñ altı Şevvāl'inde ʿazl olınup Kāmī-zāde Efendi naṣb olındı. Biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Zeyne'l-ʿābidīn Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ ṭoḳuz Muḥarrem'inde maʿzūl olup[2] manṣıbı serdār-ı aʿẓam İbrāhīm Paşa ṭarafından Dökmeci-zāde dāmādı Aḥmed Çelebi'ye virilmiş idi. On iki Ṣafer'inde Ḥasan Ketḫudā-zāde yirine Üsküdār ḳażāsına vāṣıl oldı. On üç Receb'inde munfaṣıl olup yirine Saʿdī-zāde Efendi naṣb olındı. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde h̬alefi yirine iʿāde **[394a]** olındı. On altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup Yoḳyoḳ Muṣliḥi'd-dīn Efendi cā-nişīn olmağla is̱bāt-ı vücūd itmiş idi. Biñ yigirmi Şaʿbān'ında Ṣunʿī Efendi yirine Ḥaleb-i Şehbā ḳażāsı feżāsına eşheb-i iḳbāl sürmiş idi. Yigirmi bir Cemādiye'l-āh̬ire'sinde Tevfīḳī-zāde yirine Bağdād ḳażāsına naḳl olındı. Yigirmi iki Muḥarrem'inde refʿ olınup yirine Seyrek-zāde terfīʿ olındı. Yigirmi beş Rebīʿu'l-evvel'inde Ṣadre'd-dīn-zāde yirine mükerreren Ḥaleb ḳażāsı ʿināyet olındı. Yigirmi altı Cemādiye'l-āh̬ire'sinde fāriġ olan birāderleri Ḳudsī Efendi yirine Mekke-i Mükerreme'ye naḳl olındı. Yigirmi yedi Receb'inde munfaṣıl olup yirine Şām'dan Dāvud-zāde Efendi tebdīl olındı. Otuz bir Ṣafer'inde Ḥasan Efendi yirine Edrine ḳażāsı ʿināyet olındı. Es̱nā-yı ṭarīḳda devre-i ʿömri temām ve sicillāt-ı aʿmāli ḳarīn-i h̬itām olup yirine Hidāyet Efendi mutaṣaddī-i tenfīẕ-i aḥkām olmış idi. Rebīʿu'l-evvel evāsıṭında meyyiti getürilüp Emīr Buh̬ārī Zāviyesi sāḥasında defn olındı. ʿAcā'ib-i ittifāḳıyyedendür ki pādişāh-ı kişver-sitān Sulṭān ʿOs̱mān H̬ān Leh seferinden gelürken manṣıb-ı mezbūrı Babaeskisi menzilinde iḥsān eyleyüp bunlar dah̬ı Edrine'ye giderken menzil-i merḳūmda[3] manṣıb-ı ḥayātdan maʿzūl olmış idi.

Mevlānā-yı merḳūm kemālāt-ı celīle ile mevsūm, ih̬tilāṭ-ı h̬alḳdan gürīzān, güşe-i h̬umūlde güm-nām ü bī-nişān, dā'imü's-ṣavt ü şedīdü'l-iştiġāl, rūz u

---

1 Celīlesin SE
2 387b E
3 229a SE

şeb mutaṣaddī-i efkār-ı ḥall-i eşkāl, ẕātı nāmına ġālib, müstaḥiḳḳ-ı maʿālī vü menāṣıb olup ihmāl-i rūzgār ile rişte-i kārına ʿuḳde-i idbār ṣalınmış idi.

Ās̱ār-ı ʿilmiyyesinden *Cāmiʿu'l-fuṣūleyn*'i tertīb ve mükerrerāt-ı mesā'ilden tehẕīb eyleyüp aḳvellerine cevāb yazmışdur. "*Nūru'l-ʿayn fī Iṣlāḥi Cāmiʿi'l-fuṣūleyn*" ismiyle müsemmā kitāb-ı müsteṭābdur. İbtidā-yı bedā-yı ʿālemden evāḫir-i devlet-i Süleymāniyye'ye gelince mufaṣṣal tārīḫi vardur. "*Mir'āt-ı Kā'ināt*" nāmı ile mevsūm, sifr-i belāġat-rüsūmdur. Bunlardan māʿadā baʿż-ı taʿlīḳātı ve ḳābil-i ḳabūl kelimātı vardur.

ʿAcā'ib vāḳıʿātdandur ki biñ otuz tārīḫinde Ṣadr-ı Aʿẓam ʿAlī Paşa ki maḥāsin-i ḫulḳ u mekārim-i ḫalḳla maʿrūf, seyyid-i celīlü'l-ḳadr-i cezīlü'l-maʿrūf idi, mānend-i beytü'l-ḳaṣīd, serāy-ı mevzūn binąsına ṭarḥ-ı cedīd ṣalduḳda tehniyet-i binā ḳaṣd olınmaġla bir ḳaṣīde-i gevher-niẓām ebyātına ḥüsn-i iltiyām[1] virilüp ʿarż olınmış idi ki maṭlaʿı budur:

Beyt Ḫoşā revāḳ-ı Ḫavernaḳ-nişān-ı zerrīn-ṭāḳ
Ki şāḫ-ı[2] ferş olamaz cüft-i zer-nigārına sāḳ.

Vezīr-i hüner-perver, devḥa-i ʿināyeti sāye-güster ḳılup bir manṣıb-ı celīl ile çerāġ-ı meclis-i iclālī ḳılmaġa vaʿd-i bī-ḫilāf-ı mün'adimü'l-ḫilāfı ṣādır olmış idi. Ol gice intiẓār-ı ṣubḥ-ı saʿādet ile ḫ̮ˇāb-ı rāḥat üzere iken ʿālem-i mis̱ālde görürin ki incāz-ı vaʿd-i iḥsān[3] recāsına ṣadr-ı aʿzam āstānına güẕerān olup naẓar itdükde serāy-ı dil-güşāyı der-beste vü ḫālī bulup nigāh-endāz-ı aḥvāli olmış idüm. Baʿde zemān dīvān-ḫāne ḳapusı açılup ṣāḥibü't-terceme nümāyān oldı. Ol ḥālde ʿālem-i ḥisse gelüp fi'l-ḥāl mir'āt-ı ʿālem-nümā-yı ḫayālde görinen ṣūret-i vāḳıʿaya taʿbīr, bu yüzden lā'iḥa-i żamīr oldı ki ḫidmet-i mevlevī[4] būtīmār gibi ḥüzn-i dā'ime mübtelā ve āmācgāh-ı ḫadeng-i derd ü belā olup süveydā-yı dil-i zārı naḳş-ı nā-murādī ve resm-i dāġ-ı derūn-ı nā-şādī, ser-i mismār gibi māniʿ-i fütūḥ-ı müşkil-güşādī, **[394b]** belki her noḳṭası ṣıfru'l-yed olduġına

1 niẓām SE
2 şāḫ-ı ferş:sāḳ-ı ʿarş SE
3 388a R1
4 Mevlānā SE

şāhid ve dā'ire-i tecemmüli sūḫte-i āteş-i ḳahr-ı dehr-i nā-müsā'id, dendāne-i sīn-i ye'sle erre-keş-i nihāl-i ümmīd ü bīḫ-ken, ṣaġr-ı bāsim bu'us-i be'sāya būse-zen olup mażmūn-ı beyt-i meşhūr kitābe-i ṭāḳ-ı aḥvāli olmaġın ol ḳapudan ḳaṭ'-ı recā ve iẓhār-ı ẕekā olınmış idi:

Beyt Çü cevinde ḫūşe-i ümmīd içün pür-şevḳ iken
Ḫırmen-i ḥırmāna ṣalmış gerdiş-i gendüm-nümā

Ḫatem-i[1] mektūb du'āsı 'azl ü nekbet müstedām
Naḳş-ı tevḳī'-i celāli'l-muḥaḳḳir dā'imā

el-Mevlā Meḥemmed (Dersi'ām Meḥemmed Efendi)

Vilāyet-i Anaṭolı'dan ẓuhūr ve ebkār-ı efkār-ı[2] 'ilmiyyeye beẕl-i nefā'is-i mühūr idüp kesb-i sermāye-i fażl ü kemāl itdükden ṣoñra dārü'l-mülk-i İstanbul'ı veche-i ḳāfile-i āmāl eyleyüp bi-ḥasbi'l-'āde ḥareket ve Ḫ^vāce-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinden iḳtisāb-ı şeref-i mülāzemet itmiş idi. Ba'żı medārisde edā-yı ḫidmet iderek biñ on üç Rebī'ü'l-āḫir'inde Kemāl Efendi Maḫdūmı'ndan ṣoñra tenzīl olınan Medrese-i Cānbāziyye ḳırḳ aḳçe ile bunlara tevcīh olındı. On dört Ṣafer'inde 'azl olınup medresesi bu ḥaḳīre 'ināyet olındı. Ba'dehu Sulṭān Süleymān Ḫān Cāmi'-i Şerīfi'nde ders-i 'āmm içün ta'yīn olınan Maḫrec Medresesi bunlara in'ām olınup "Dersi'ām" laḳabı ile şöhret bulmış idi. Biñ yigirmi Receb'inde Sa'īd Efendi yirine Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'ne müderris oldı. Yigirmi üç Ẕi'l-ḳa'de'sinde Receb Efendi yirine Ḫadım Ḥasan Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi dört Ramażān'ında Tevfīḳī-zāde Aḥmed Çelebi yirine Sinān Paşa Sulṭānī pāyesine ḳadem-i himmet vaż' eyledi. Yigirmi altı Ṣafer'inde Hidāyet Çelebi yirine Sinān Paşa Dārü'l-ḥadīs̱i'ne naḳl olındı. Yigirmi sekiz Şa'bān'ında Mollā-zāde Ḫ^vācesi 'Abdu'llāh Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Bāḳī-zāde Şeyḫī Çelebi yirine altmış aḳçe ile İsmiḫān Sulṭān Medresesi iḥsān olındı. Otuz bir Cemādiye'l-ūlā'sında intiḳāl idüp medrese-i maḥlūle Ḥüsām-zāde'ye tevcīh olındı.

Merḥūm-ı merḳūm āşinā-yı baḥr-ı 'ulūm, kes̱īrü'l-iştiġāl, 'azīzü'l-istīhāl, 'ālim ü fāżıl, merd-i kāmil, nef'i 'āmm, ser-bülend-i 'ulemā-yı a'lām idi.

1 Ḫatem-i:Ḫatem ü SE
2 - SE

el-Mevlā ʿÖmer (ʿÖmer Efendi[1])

Taḥṣīl-i levāzım-ı ṭarīḳ ve riʿāyet-i merāsim-i ders ü taḥḳīḳ eyleyüp baʿż-ı ʿulemādan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve medāris-i ʿilmiyyede ʿilm-i şerīfe ḫidmet eyledükden ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında Ḥalebī Aḥmed Çelebi yirine Ṭopḳapusı'nda Aḥmed Paşa Medresesi tevcīh olındı[2]. Yigirmi yedi Receb'inde Ketḫudā Muṣṭafā Efendi maḫdūmı Maḥmūd Çelebi yirine Yeñi ʿAlī Paşa Medresesi'ne ḥareket eyledi. Yigirmi sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde yirinde pāye iʿtibār olındı. Biñ otuz Şevvāl'inde teḳāʿüd iḫtiyār iden Tatar İbrāhīm Efendioġlı yirine Meḥemmed Aġa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Otuz bir Cemādiye'l-ūlā'sında intiḳāl eyleyüp medrese-i maḥlūle Ser-maḥfil-zāde'nüñ ʿıḳdu'l-cevāhir-i cīd-i ümmīdi ḳılındı.

Mıṣrāʿ Başlasun devre ḳadeh oldı müzeyyen maḥfil

Merḥūm-ı mezbūr baʿż-ı kibāruñ ʿayn-ı ʿināyetine manẓūr, müfettiş-i evḳāf ve me'mūli ḳarīn-i isʿāf idi.

el-Mevlā Aḥmed (Aḥmed-i Bosnevī)

Bosna Serāyı'nda rūy-māl-i dergāh-ı sulṭān-ı vücūd ve "Dāvud **[395a]** -zādelik" ʿunvānın muʿarrefü'l-ḥāl-i meclis-i şühūd eyleyüp ṣafā-yı ẓāhir ü bāṭın ile āyīne-i ḫūrşīd gibi bülend-iştihār ve "Ṣūfī Aḥmed" dimekle şöhret-şiʿār olmış idi. Ṣadru'l-ifāde Dökmeci-zāde Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olup devr-i medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ beş Cemādiye'l-ūlā'sında Cerrāḥ-zāde yirine Edrine'de Şeyḫī Çelebi müderrisi olmış idi[3]. Baʿdehu Ṣaḥḥāf Tāce'd-dīn ile ḫalef ü selef ve naḳd-i vaḳt-i ʿazīzi maʿreke-i ʿazl ü naṣb miyānında telef olup biñ on iki Şaʿbān'ında Nehcī Efendi yirine Ṭaşlıḳ Medresesi'ne vāṣıl, yigirmi iki Muḥarrem'inde Rodosī yirine Cāmiʿ-i ʿAtīḳ pāyesine nā'il, yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Çuḳacı-zā-

1 ʿÖmer Efendi:el-Mevlā ʿÖmer SE
2 388b E
3 229b SE

de ḫışmı Baba Ḥüseyn Efendi[1] yirine Ḥalebiyye pāyesine sāye-endāz-ı feżā'il olmış idi. Ol es̱nāda Bahā'e'd-dīn mülāzımı[2] Bekir Çelebi yirine Üçşerefeli ile şerefāt-ı ḳadri ʿālī olup yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında taḥille-i Ṣaḥn ile Baġdād pāyesine müteṣāʿid ve yevmī seksan aḳçe vaẓīfe ile müteḳāʿid olmış idi. Otuz bir ḫilālinde irtiḥāl ve dārü'l-üns-i ḳudse intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm ḥakkāk-i cevāhir-i manṭūḳ u mefhūm, gül-deste-bend-i ḥadīḳa-i fażl ü kemāl, ehl-i ʿilm ü ehl-i ḥāl[3] idi. Maḥmūd Efendi ḫulefāsından Dizdār-zāde Aḥmed Efendi ḫidmetlerinde vāṣıl-ı sırr-ı ṭarīḳat ve şemşīr-i ẕü'l-vecheyn-i şerīʿat ü ḥaḳīḳat idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Çuḳacı-zāde)

Beldetü'l-İslām-ı Selānik'den pedīdār ve "Çuḳacı-zāde" dimekle ġulġul-endāz-ı iştihār olmış idi. Bālā-yı istiʿdādına perniyān-bāf-ı istiḥḳāḳ u istīhāl ve ḳāmet-i cāme-zīb-i ictihādına ṭırāzende-i ḥulle-i ḫod-reng-i fażl ü kemāl olup ʿulemā-yı ʿaṣr dārü'l-ifādelerinde idāre-i kü'ūs-i ḳāl u ḳīl ve Sinān Efendi-zāde ʿAlī Efendi āstānesinde nāz-bāliş-i mesned ü maḳīl eyleyüp ḫidmet-i ʿaliyyelerinden iktisāb-ı şeref-i mülāzemet ve baʿż-ı medārisde ʿilm-i şerīfe ḫidmet eyledükden ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yigirmi Receb'inde Rāʿī-zāde Aḥmed Çelebi yirine Mesīḥ Paşa müderrisi olmış idi. Yigirmi iki Ẕi'l-ḥicce'sinde Abdāl Mūsā yirine Orḫāniyye-i İznīḳ pāyesine naḳl olındı. Yigirmi üç Ramażān'ında ʿUnḳūd Süleymān yirine Selānik fetvāsı iḥsān olındı. Yigirmi yedi Receb'inde Uzun ʿAbdu'l-vehhāb yirine Bosna ḳażāsı tevcīh olındı. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde selef-i sālifi yirine mükerreren Selānik fetvāsı virilüp ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi.[4] Yigirmi ṭoḳuz Rebīʿu'l-evvel'inde Büyük Menteş-zāde yirine Āmid ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olup otuz bir Cemādiye'l-āḫire'sinde manṣıb-ı ḥayātdan münʿazil ve ʿālem-i şühūddan munfaṣıl olmış idi. Manṣıb-ı maḥlūl Ḥalebī Aḥmed Çelebi'ye maḥall görüldi.

Mevlānā-yı merḳūm ḫūşe-çīn-i ḫırmen-i ʿulūm, ʿilm ü maʿārifde müşārik-i

1 Çuḳacı//Efendi:Ḥüseyn Çelebi R1, SE
2 Bahā'e'd-dīn mülāzımı:- R1, SE
3 ʿirfān SE
4 389a E

emsāl, teşne-leb-i mebārik-i fażl ü kemāl, fetvā taḳribi ile çok mes'ele yataḳlandurmış ve bīşezār-ı ḫuṭūṭ içre ṭurfe-ġazālān-ı ma'nāyı reh-vār-ı fikretle ṭoḳuz ṭolandurmış, efkārı miyāne, evżā'ı ehl-i 'ilmāne idi.

Ṣınfu'l-meşā'iḫ

eş-Şeyḫ Ṭurḫān (Ṭurḫān Dede)

Vilāyet-i Ḥamīd a'mālinde i'māl-i esbāb-ı vücūd ve sermāye-i aḫlāḳ-ı ḥamīde ile 'azm-i şehristān-ı şühūd eyleyüp meşā'iḫ-ı **[395b]** ṭarīḳa-i Zeyniyye'den Burhān Efendi ḫidmetlerinde taḥṣīl-i kemāl ve tekmīl-i merātib-i ehl-i ḥāl itmiş idi. Fā'iż-i ser-çeşme-i zülāl-i efḍāl ve ṣadr-ı meclis-i ricāl iken biñ yigirmi yedi tārīḫinde 'ālem-i ḳudse irtiḥāl eyledi.

'Azīz-i mezbūr kerāmāt-ı celīle ile meşhūr, te'ṣīr-i enfāsı bün-tīz, cezbesi ġālib 'azīz idi. Kimseden ṣadaḳa ve hediyye ḳabūl itmeyüp dā'imā ceyb-i ġaybdan bezl ü 'aṭā üzere idi.

Naḳl olınur ki bir cerāb-ı ṣaġīri var idi. Ḫalḳı iṭ'ām ve elvān-ı ṭa'ām ile in'ām-ı 'āmm[1] iderdi. Egerçi ẓāhirde nev-be-nev ṭa'āmı bişmezdi ammā ḫ˅ān-ı ni'meti dünyāya yitişür, birke-i[2] bereketine noḳṣān irişmezdi ve gūşe-i destmāle ġonce-i[3] verd-i sefīd deñlü[4] bir girih urmış idi. Her zemān ol girihden zer-niṣār ü derem-efşān olurdı.

li-Cāmi'ihi'l-merḥūm[5]

'Amr-ı 'Ayyār gibi ġonceyi açsun da görüñ
Bu ḳadar bergi nice gizledi enbān-ı nesīm

mażmūnına ḳarīb, enbān-ı kerāmetden kerem ü iḥsānla ḫāṭır-firīb olup kīse-i kān ü kāse-i 'ummān gibi nüḳūdı nüfūd ḳabūl itmez ve 'aḳd ü ḥall-i[6] iksīr-i seḫā ile 'uḳde-i dil-i 'āşıḳ gibi ol girih elden gitmez idi. *Ḳuddise sırruhu'l-'azīz.*

1 in'ām-ı 'āmm:in'ām SE
2 - E
3 Kūşe-i SE
4 Gibi SE
5 li-Cāmi'ihi'l-merḥūm:li-Muḥarririhi'l-ḥaḳīr E
6 'aḳd ü ḥall-i:ḥall-i 'aḳd-i SE

eş-Şeyḫ ʿArab Efendi (Selānikī ʿArab Efendi)

[İsmi ḫāṭırda olmamaġla işāret olınmadı[1].] Vilāyet-i ʿArab'dan diyār-ı Rūm-ı cennet-rüsūma ḳudūm eyleyüp Selānik'de tavaṭṭun eylemiş idi. Cevher-i bāṣırası nigīndānından cüdā ve şehbāz-ı ḫāṭır-ı Hümā-pervāzı dīde-dūz-i evc-i maḥabbet-i Ḫudā olup tekmīl-i nefs itmiş pīr-i maʿmūr u muʿammer ve terkīb-i vücūd-ı nezāhet-ālūdı cüz'-i aʿẓam-ı ʿilm ü ʿirfān ile muḫammer iken biñ otuz ḥudūdında ʿālem-i āḫirete sefer eyledi.

ʿAzīz-i müşārün-ileyh [2] صبت سجال المغفرة عليه ser-çeşme-i fażl ü efżāl, ehl-i ḥāl ü pesendīde-fiʿāl, ʿārif-i mükāşif-i bā-intibāh, bereketün min-berekāti'llāh idi.

Naḳl olınur ki biñ yigirmi beş tārīḫinde ḳaḥt-ı bārāndan şikāyet ve ḫidmet-i ʿazīze mürācaʿat olınduḳda refʿ-i dest-i duʿā eyleyüp fi'l-ḥāl istinzāl-i zülāl-i raḥmet ve beẕl-i nüzl ü nevāl-i kerem ü kerāmet itmişler idi.

eş-Şeyḫ Ebu'l-ġays[3] (Ebu'l-ġays el-Ḳaşşāş[4])

Muʿaẓẓam-ı büldān-ı maġrib-i zemīn olan maḥrūse-i Tūnus'dan hüveydā ve mānend-i nūr-ı süveydā ol sevād-ı ʿaẓīmden peydā olup evā'il-i ḥālinde üftāde-i beydā-yı ṭaleb ve dil-dāde-i taḥṣīl-i ʿilm ü edeb olmış idi. Ol diyār ʿulemāsından fünūn-ı mütedāvileyi ḳırā'at[5] ve mir'āt-ı ṭabʿ-ı mihr-incilāsın üstādān-ı ṣāḥib-i naẓara irā'et eyleyüp ʿilm-i celīl-i tefsīr ü ḥadīs̱de māhir ve fenn-i uṣūl ü fürūʿda[6] iḥāṭası ẓāhir, şeyḫu'l-fenn-i ṣınāʿāt-ı ʿArabiyye ve cümletü'l-mülk-i berāʿāt-i edebiyye olduḳdan ṣoñra ceẕbe-i İlāhiyye irişüp Cebel-i Zaʿvān eṭrāfını dā'ir ve seyr-i sülūkde mes̱el-i sā'ir olup meşā'iḫ-ı kirāmdan Şeyḫ Meḥemmed Cedīdī ḫidmetlerine vāṣıl ve murād-ı dil-i āgāhına nā'il olmış idi. Şeyḫ-i kerīm intiḳālinden ṣoñra ḥacc-ı Beytü'l-ḥarām niyyetine vaṭan-ı me'lūfine mürācaʿat ve zümre-i ṣuleḥā ile ʿaḳd-ı ḥalḳa-i cemʿiyyet eyleyüp rūz-tā-be-şeb kemāl-i edeb ü vaḳār ile müdārese-i ʿulūm ve ḥall-i müşkilāt-ı manṭūḳ u

---

1 İsmi//olınmadı:- R1; der-kenar E
2 "Bağışlanma kovaları onun üzerine dökülsün."
3 Ġays el-Ḳaşşāş SE
4 Ebu'l//Ḳaşşāş:eş-Şeyḫ Ebu'l-ġays el-Ḳaşāş SE
5 389b E
6 230a SE

mefhūm itdükden ṣoñra giceler ṣabāḥa dek cem'-i ehālī ve tevḥīd ü temcīd ile iḥyā-yı leyālī itmişler idi.

Naḳl olınur ki nihāl-i şükūfedār-ı fażl-ı bahār gibi elbise-i fāḫire şi'ār ü diṣārları iken ol eṣnāda bir mertebe fenā iḫtiyār itmişler idi ki ḫırḳa-i peşmīnesi **[396a]** اتسع الخرق على الراقع[1] meṣelini müẕekkir ve dūşında olan muraḳḳa'dan ṣūret-i fenā vü faḳr ẓāhir, belki berg-i ḫazān gibi pāreleri mütenāṣir idi. El-ḥāletü hāẕihi bī-yār ü refīḳ iḫtiyār-ı metā'ib-i ṭarīḳ idüp isḳāṭ-ı farīża-i ḥacc ü ziyāret ve bir sene miḳdārı emākin-i ṭayyibe-i Ṭaybe vü Yeṣrib'de iḳāmet itmişler idi. Ba'dehu ṣiyāb-ı ḥasene ve eṭvār-ı müstaḥsene ile ḳufūl idüp vaẓā'if-i 'ilm ü 'ibādete[2] meşġūl iken iẓhār-ı ḥarekāt-ı erbāb-ı cünūn ve ıṣdār-ı kelimāt-ı ehl-i mücūn eyleyüp meṣelā gāhī imām-ı ṣāḥibü'z-zemān Mehdī olmaḳ iddi'ā idüp gāhī iḫbār-ı 'ani'l-ġayb ṭarīḳi ile ḥavādiṣ-i ātiyeden basṭ-ı müdde'ā eyleyüp ṭavr-ı 'aḳldan bīrūn evżā'-ı ġarībe ve eṭvār-ı 'acībe[3] iẓhār eyledükçe cem'-i keṣīr ittibā' itmiş idi. Ol ḥālde 'ulemā-yı beled ittifāḳ eyleyüp ol tārīḫde mīr-i mīrān-ı Tūnus olan Ramażān Paşa'ya varup "Elbette şeyḫ-i merḳūmı iḥżār eyleyüp şer'-i şerīfe muḫālif evżā'dan men' u zecr ve kendüyi ve mürīdlerini te'dīb ü ḥaẓr ile iḥrāz-ı ecr eylesüz," dirler. Paşa daḫi her çend muḳtežā-yı şer'-i muṭahharı[4] icrā ḳaṣd idüp da'vet ider, mehābet-i velāyet kendüye ve etbā'ına bir kelime ıṣdārına ḳudret ḳomaz. Bi'l-āḫire;

Beyt [Dile ṭa'n itmeyelüm olsa esīr-i ġam-ı 'ışḳ
Gelüñ anı ḳoyalum ḥāline mevlāsı ile[5]]

[Atmañ gedā-yı kūy-ı ḫarābāta seng-i ṭa'n
Ḳoñ anı kendi ḥāline Rabb-ı raḥīmle[6]]

mażmūnı düstūrü'l-'amel olup daḫl ü ṭa'ndan el çekerler. Nice zemān mütelevvinü'l-aḥvāl olmaġla bir ṭavrdan bir ṭavra intiḳāl eyleyüp gāh 'imāme vü cāme-i

1 "Sorun artık ciddi boyutlara ulaştı. Çözülemeyecek noktaya geldi."
2 'ibādāta SE
3 evżā'//acībe:evżā' ü eṭvār-ı 'acībe SE
4 Paşa//muṭahharı:Muḳtežayāt-ı şer'-i şerīfi her çend paşa SE
5 Dile//ile, der-kenār E
6 Atmañ//raḥīmle, der-kenār R1, SE

mollāyāne ile imāme-i sübḥa mis̱āl ser-ḥalḳa-i ṭalebe-i ʿilm ü kemāl, gāhī ser ü pā bürehne geşt-i cibāl ü deşt[1] eyleyüp maġlūb-ı ḥayret ü veleh olmaġla saʿy ü hervele itmekde serdār-ı jūlīde-mūyān-ı Mecnūn-tims̱āl olurlar idi. Bi'l-āḫire terk-i televvün ve iḫtiyār-ı sükūn ü temekkün eyleyüp inşā-yı cāmiʿ-i şerīf ü ḫānḳāh ve miḥrāb-ı feyż u efżāli tekyegāh itmişler idi. El-ḥāletü hāẕihi ceyb-i ġayba dest-yāz ve kīmyā-yı kerāmetle ser-efrāz olup otuz iki yirde zāviye vü mescid ve ṣavāmiʿ ü maʿābid binā eyleyüp lā-yuʿadd velā-yuḥṣa[2] medāris-i refīʿa ve ḳanāṭır-ı menīʿa iḥdās̱ itmişler idi. Her birine evḳāf-ı ʿaẓīme taʿyīn eyleyüp muḳīm ü müsāfiri infāḳ ve isrā-yı Müslimīne beẕl-i emvāl ile ıṭlāḳ ḫaṣlet-i kerīmeleri idi. Māh-ı Receb ü Şaʿbān ve şehr-i mübārek-i Ramażān dāḫil olduḳda naḳl-i *Ṣaḥīḥ-i Buḫārī* ve ʿaḳd-ı meclis-i tefsīr-i şerīf resm-i muʿtād-ı cārī[3] ve şīve-i ser-çeşme-i feyż-i dā'imü'l-edvārı idi.

Buḫārādan[4] gelür diñler ḥadīs̱in ṭālib-i maʿnā

mażmūnı üzere buḫār-ı buḫūr-ı ders ü taḥḳīḳları şāmme-i ʿāleme şāmil ve zülāl-i fażl ü efżālleri ābiş-ḫor-ı her merd-i kāmil idi. Kimseden ḳabūl-i hediyye muḥāl iken *Kitāb-ı Buḫārī* nüsḫasın getürenlere kemāl-i iḳbāl ʿarż eyleyüp iżʿāf-ı s̱emen ile muḳābele bi'l-iḥsān iderler idi. Ve ne maḳūle kitāb ʿarż olınsa es̱mān-ı ġāliye ile iştirā muʿtādları olmaġın ḫizāne-i kitāb-ḫānelerinde ol mertebe kütüb-i celīle ve nüsaḫ-ı maḫdūme cemʿ olmış idi ki taḥdīd ü iḥṣā mümkin degül idi. Cümleden bin ʿaded Buḫārī nüsḫası cemʿ olmaḳ naḳl olınur. وقس عليه الباقي[5]

Sinn-i şerīfleri elliden mütecāviz ve ʿaḳd-ı sādise mütenāhiz iken biñ otuz bir senesi Receb'inüñ evā'ilinde maraż-ı ṭāʿūndan intiḳāl ve civār-ı raḥmete irtiḥāl itdiler. "Sevḳu'l-bilād" dimekle meşhūr maḥalde[6] vāḳiʿ zāviye-i maʿrūfelerinde medfūn ve ziyāretgāh-ı ehl-i derūndur.

ʿAzīz-i merḳūm deryā-yı bī-kerān-ı maʿārif ü ʿulūm, ḳuṭb-ı s̱ābit-ḳadem-i **[396b]** maḳām-ı ifrād, şemʿ-i żiyā-güster-i miḥrāb-ı irşād, maẓhar-ı füyūżāt-ı

1 Cibāl ü deşt:deşt ü cibāl SE
2 390a E
3 muʿtād-ı cārī:muʿtādları idi R1
4 Buḫārādan SE
5 "Diğerlerini bununla mukayese et."
6 Maḥallede SE

ʿaliyye, maṣdar-ı kerāmāt-ı celiyye, ġavs̱-ı aʿẓam, ġays̱-ı midrār-ı feyż ü kerem, sulṭān-ı ṣāḥib-i ẓuhūr-ı mülk-i ʿirfān, veliyy-i vālā-ḳadr-i ʿālī-şān idi.

Ḫaṣā'iṣ-i kerīmelerindendür ki deryā-yı güher-rīz gibi dā'imā feyż-i ʿaṭā vü kerem ve devḥa-i gül gibi muttaṣıl nis̱ār-ı dīnār ü derem ḳılup ceyb-i ġayba dest-yāz ve ḫazīnedār-ı luṭf-ı Kerīm-i bī-niyāz olduḳların iẓhār iderler idi ve her sene küffār-ı ḫāksār elinde esīr olan Müslimīnden nice bī-keslere feryād-res olup taḫlīṣ içün māl-i vāfir beẕl itmekle ebr-i deryā-bār-ı keff-i kerīmleri vekīl-ḫarc-ı baḥr-ı kerāmet olduğını işʿār[1] iderler idi.

Kerāmāt-ı celīlelerindendür ki bir gün ḫuddām-ı ḫānḳāha tenbīh eyleyüp yedi yüz nefer merd-i bürehne iksā idecek cāme ve pīrāhen ve destār ve pāpūş ve miyān-bend iḥżārına fermān-fermā olurlar. Emrleri yirine gelüp āyā ne ḥāl ẓuhūra gele, dir iken Malṭa gemilerinden üç ḳıṭʿa[2] ḳadırġa Tūnus sāḥilinde pārelenüp yedi yüz nefer esārā-yı Müslimīn bend ü zencīrden ḫalāṣ olurlar. Āsitān-ı şeyḫ-i ʿālī-şāna rūy-māl idüp[3] iḥżār olan esvāb, bī-kem ü kāst endāze-i keşf ü şühūda rāst gelür[4].

Bu rivāyet daḫı gevher-i şehvār-ı silk-i taḥḳīḳdur ki ʿaskerī ḳısmından bir merd-i āzāde bir gice Tūnus ḥavālīsinde "Tanca" nām maḥalden güẕār iderken görür ki bir ḥacer-i ʿaẓīm refʿ olınup bir maġara açılmış. Derūnına naẓar itdükde zer-i meskūkle māl-ā-māl bir defīne-i ʿaẓīme müşāhede idüp ḫizāne-i ġaybden ḳutlu ḳapu açıldı, iʿtiḳādı ile[5] ceyb ü dāmenin pür idüp çıḳmaḳ istedükde ḳapuyı mesdūd bulup ʿaḳlı başından gider. Alduğı māli yirine ḳoyup teveccüh eyledükde ḳapuyı güşāde bulup tekrār alduḳda yine ḳapu sedd olınup bi'l-āḫire naṣīb degül idügin bilüp me'yūs olur ve seyr ile ḳanāʿat eyleyüp ḫalāṣı ġanīmet bilür. Birḳaç günden ṣoñra yine ol maḥalle uğrayup görür ki ol ḳapu yine fetḥ olınmış. Bir şaḫṣ içerü girüp bir ʿaybeyi māl-ā-māl eyleyüp yanında olan estere taḥmīl itmek ister. Selām virüp ḥālinden su'āl eyledükde cevāb virür ki "Ben şeyḫü'ş-şüyūḫ Ebü'l-ġays̱ ḥażretlerinüñ ḫidmetkārıyum ve bu ḫazīne anlaruñ naṣībidür. Emrleri geldükçe ḳapu açılur ve işāretleri deñlü māli alduḳ-

1 İẓhār SE
2 - SE
3 Rūy//idüp:- SE
4 230b SE
5 390b E

dan ṣoñra bir vechle mesdūd olur ki nā-maḥreme ser-i mū deñlü şikāf meşhūd[1] olmaz ve muḳteżā-yı beşeriyyet üzere ḫıyānet olınsa fi'l-ḥāl faḥm-i siyāh olup ḥikmeti fehm olınmaz." Şaḫṣ-ı ma'hūd bu tafṣīlden ṣoñra niyāz ider ki bir miḳdār altun ala ve temettu' mümkin olmazsa bārī müşāhede-i ḥikmet ile fā'idemend ola. Ḫādim-i mezbūr müsā'ade eyleyüp ceyb ü dāmenin pür ider. Ḫāneye geldükde ser-ā-ser engüşt siyāha mübeddel olmış müşāhede eyleyüp zaḥmeti yābāne gider.

Bu ḥikāye daḫı taṣḥīḥ-i 'an'ane ile vāṣıl-ı rütbe-i taṣdīḳdur ki bir kimsenüñ zevcesi firāşından ġā'ib olup bu ḥālet şirār-ı beşerden olmaduġı muḳarrer olıcaḳ āstān-ı ḥażret-i şeyḫe varup 'arż-ı niyāz ve ṭā'ife-i cinden olmaḳ üzere keşf-i rāz ider. 'Azīz ḥażretleri ol merd-i vāḳı'a-dīdeye bir mektūb virüp "Ṡülüṡān-ı[2] leylden ṣoñra "Eski Tūnus" didükleri maḥalle varup **[397a]** muntaẓır ol ve cünd-i ervāḥ geçdükde pādişāhlarına mektūbımuzı īṣāl eyle. Murāda vāṣıl olursun." buyururlar. Fi'l-vāḳi' ol maḥalle varup fermān-ı 'azīzi yirine getürdükde görür ki nıṣfu'l-leylden ṣoñra bir ḳaym-i nūrānī ẓāhir olup pādişāhları göründükde selāma ṭurur ve mektūb-ı 'azīzi rikāb-ı hümāyūna 'arż eyleyüp muntaẓır-ı fermān olur. Ol pādişāh-ı 'ālī-şān fermān-ı 'azīzi müṭāla'a ḳıldukda "Sem'an ve ṭā'aten" diyüp 'avreti iḥżār ve zevcine teslīm eyleyüp def'-i ekdār-ı intiẓār ider. Ba'dehu ḥużūr-ı 'azīze selām ve du'ā gönderüp tavṣiye ider ki "Bir iki gündür ṣalāt-ı ṣubḥı zemān-ı mu'ayyenden taḳdīm iderler. İṣfār olınmaduġınuñ ḥikmeti nedür, i'lāmın recā iderüz."

Pīrī Beg-zāde 'Alī Çelebi'den bu ḥaḳīr, bi'z-ẕāt istimā' itmişdür ki "Pederi Tūnus defterdārı olup 'azl-i bī-hengāma mübtelā olmaġla faḳr ü fāḳadan ḥālimüz dīger-gūn ve ḥarekete ḳudret olmayup zār u zebūn olmış-ıduḳ. Bu eṡnāda 'īd-i şerīf mihmān-ı bī-tekellüf gibi teşrīf itdükde tedārik-i levāzımda 'acz muḳarrer olup ḥālimüz luṭf-ı Ḥaḳḳ'a ḳalmış iken şeyḫden bir dervīş gelüp 'azīz ṭarafından yüz dāne alma getürür ve ' 'Īdiyye ma'ẕūr ṭutsunlar.' diyü naḳl-i selām ü peyām[3] iderler. Vālid-i merḥūm almanuñ birini şaḳḳ eyledükde derūnında bir dāne filori bulınup ba'dehu her sīb-i müsellemi ġonce-i gül gibi pür-zer ve zebān-ı ren-

1 Mekşūf SE
2 ṡülüṡ E, SE
3 du'ā SE

gīn-ʿiẕārān gibi her birinde bir[1] gül-berg-i sürḫ-i nāzik ü ter muḳarrer olmaġın her biri penbe-i reng-āmīz-i dāġ-ı dil-i pür-ḫūn ve kevkeb-i dıraḫşān-ı baḫt-ı hümāyūn gibi ṣafā-baḫş-ı derūn olmış idi. Bu maḳūle kerāmātına nihāyet ve deryā-yı füyūżātına ḥadd ü ġāyet yoḳdur. *Ḳuddise sırruhu'l-ʿazīz.*

Biñ otuz altı tārīḫinde ḫalīfeleri Seyyid Meḥemmed Efendi İstanbul'a gelüp ḫaṭṭ-ı kerīmleri ile ṭarīḳat-nāmelerin getürdükde eşrāf-ı ʿulemā taḳrīẓ itmişler idi. Evvelā şeyḫü'l-islām, üstādü'l-ʿulemā'i'l-aʿlām Yaḥyā Efendi ḥażretleri bu güne taḥrīk-i ḫāme-i iʿcāz-ṭırāz buyurmışlardur:

Şiʿr

ابو الغيث غوث المستغثين كلهم
بهمته نالوا منى فك اسرهم

فهمته العلياء غيث به ارتوى
رياض امانى لا ندريه باسرهم[2]

Tatar ʿĪsā Efendi[3]

Küçük Ayaṣofıyya'da zāviye-nişīn ve Cāmiʿ-i Ebū'l-fetḥ'de vāʿiẓ-i güzīn idi. Ġālibā Nūre'd-dīn-zāde Efendi ḫulefāsındandur.

Tatar Dervīş Efendi[4]

Zāviye-i Gūrānī'de şeyḫ-i kürsī[5] ve Cāmiʿ-i Süleymāniyye'de vāʿiẓ ü nāṣıḥ iken intiḳāl eylemişdür.

[Niyāzī Efendi[6]

Eyyūb'de vāʿiẓ idi. Hefte ortasında Süleymāniyye kürsīsinde *Meṡnevī-i Şerīf* naḳl iderdi. Maʿmūr ādem idi. Ḥasan Efendi gibi Yemen'e gidüp Devlet-i ʿOṡmāniyye'de intiḳāl eyledi[7].]

---

1 391a E
2 "Rahmetin kaynağıdır, yardım isteyen herkesin yardımcısıdır. Onun himmetiyle esaret zincirlerinden kurtuluşa nâil oldular. Onun yüce himmeti kendisiyle susuzluğumuzu giderdiğimiz bir yağmurdur."
3 R1 ve E'de başlıksız ve nisbesiz, SE'de ise nisbesiz yer almaktadır.
4 R1 ve E'de başlıksız ve nisbesiz, SE'de ise nisbesiz yer almaktadır.
5 - E, SE
6 Bu biyografi her üç nüshada nisbesizdir.
7 Niyāzī//eyledi, der-kenār R1, E

Bunlar emṡāli eʿizzenüñ nihāyeti yoḳdur. Tafṣīl-i ḥālleri maʿlūm olmamaġla işāret olınmadı.

Āḫir-i Vefeyāt-ı Devlet-i ʿOṡmān Ḫānī ve İcmāl-i[1] Ḥāl-i Ān Şānzdehüm-i Gevher-i Silk-i ʿOṡmānī *medde bi'l-ʿavni'r-rabbānī*

Ol pādişāh-ı Süleymān-bārgāhuñ eyyām-ı devletinde keşīde-i rişte-i sinīn ü şühūr olan müfredāt-ı umūrdur:

Ẕikr-i Sevāniḥ-i Aḥvāl-i Devlet-i Pādişāh-ı Cihān Sulṭān ʿOṡmān Ḫān bin Aḥmed Ḫān bin Meḥemmed Ḫān bin Murād Ḫān

Bu meclis-i behişt-āyīn-i dil-nişīnde sīr-i ḫᵛān-ı ḫāme-i dü zebān, ārāyiş-i ṣaḥā'if-i leyl ü nehār itdügi ġarā'ib-i esmār, bu ṭavr üzere keşīde-i neşīde-i beyāndur ki ṣāḥib-ḳırān-ı ḳadr ü tüvān, mālik-i riḳāb-ı gerden-keşān, ḳahramān-ı Behrām-intiḳām, çābük-süvār-ı tevsen-i ġurredār-ı eyyām, zehre-şikāfiyān-ı Benī Aṣfer, gerden-zen-i ser-keşān-ı her kişver[2], devḥa-i gül-rīz-i zer-i dehdehī, gevher-nisār-ı rāh-ı şāhenşehī, pençe-tāb-ı [397b] Rüstem-i destān, nermīde-şāne-i pūlād-ı Nerīmān, ṣandalī-nişīn-i bārgāh-ı Süleymānī, revnaḳ-efrūz-ı tāc ü taḫt-ı İlḫānī, dürretü't-tāc-ı memālik-ṭırāzī, ekber-i evlād-ı Aḥmed Ḫān-ı[3] ġāzī;

Şehenşāh ʿOṡmān-ı ṣāḥib-ḳırān
Ḫidīv-i cihān faḫr-ı ʿOṡmāniyān.

Biñ on üç Cemādiye'l-āḫire'sinüñ onuncı güni gevher-i vücūd-ı mesʿūdları zīver-i kenār-ı deryā-yı şühūd olup bu ḥaḳīrüñ kilk-i dür-efşānı;

Mıṣrāʿ İde Bārī güzīn-i Āl-i ʿOṡmān[4] (1013)

mıṣrāʿını tārīḫ-i vilādet-i meymenet-nişānları ḳılmış idi. Yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inüñ ġurresinde ʿamm-i kerīmleri yirine pādişāh-ı heft-iḳlīm olup

1 Ve İcmāl-i:- SE
2 231a SE
3 Aḥmed Ḫān-ı:Ḫān Aḥmed-i R1, E
4 ایده باری كزين آل عثمان

vālid-i mācidleri gibi on dördünde iken ġurre-i iḳbālleri cihān-efrūz ve kevkeb-i ṭāli'leri āftāb-bürūz olup berr ü baḥre pertev-i iclāl ve şarḳ u ġarba şa'şa'a-i cāh u celāl ṣaldılar. "Şeh-i 'Osmāniyān"[1] (1027) tārīḫ-i cülūsları vāḳi' olmışdur. Sene-i mezbūre Receb'inüñ on altıncı güni ḳā'im-maḳām-ı ṣadr-ı Āṣaf-iḥtirām olan[2] Ṣūfī Meḥemmed Paşa'yı Sivas eyāleti ile āstānelerinden dūr idüp vezāret-i 'uẓmādan müteḳā'id olan dāmād-ı pādişāh-ı cihān-güşā Ḳara Meḥemmed Paşa ol ḫidmet-i 'aliyyede[3] istiḫdām buyurılup yigirmi sekiz Ṣafer'inüñ ġurresinde vezīr-i a'ẓam ve serdār-ı diyār-ı 'Acem Ḫalīl Paşa Arżırūm meştāsına geldükde 'azl olınup ḳā'im-maḳām olan Ḳara Meḥemmed Paşa mükerreren mühr-i ṣadāretle ikrām olındı. Yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inüñ on altıncı güni Vezīr-i A'ẓam Meḥemmed Paşa Ḥaleb eyāleti ile bilād-ı Şāmiyye muḥāfaẓasına gönderilüp Ḳapudan 'Alī Paşa ṣadr-ı a'ẓam ve ṣadāretden müteḳā'id Ḫalīl Paşa ḳapudan-ı baḥr-ı ḫıżżam olup sābıḳan ḳā'im-maḳām olup Sivas eyāleti ile re'īs-i sevvās-i memālik-i Rūm olan Ṣūfī Meḥemmed Paşa ḫalefi Ḳaraḳaş Meḥemmed Paşa yirine Budin eyāletine naḳl ü taḥvīl olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Leh ḳıralı 'iṣyān idüp "Ḳansılar" nām vezīr-i vizr-endūzını serdār-ı fırḳa-i eşrār eyleyüp Boġdan voyvodası olan Ġaşber daḫı ḳaşmerlıḳ idüp [4]الجنسية علة الضم mefhūmı üzere i'dād eyledügi ehl-i ḍalāl ile serdār-ı küffāra munżamm olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi ittifāḳī s̱uġūr-ı memālik-i İslāmiyye'ye revān ve seyl-i çirk-ālūd gibi ṭuġyānları 'ıyān olup Aḳkirmān ve Bender ḳal'alarına istīlāları muḳarrer olduḳda vezāretle Ozi beglerbegisi olan İskender Paşa taḫt-ı eyāletinde olan beş sancaḳ yirüñ 'askerin cem' ve pervānevār ol fırḳa-i cān-sipār miyānında şem'-i māhçe-i rāyātını ḫūrşīd-i lem' ḳılup Ḳırım ḫānı olan Cānbeg Girāy Ḫān-ı Cengīzī birāderi Ḳaġılḳan 'İnāyet Girāy[5] Sulṭān hem-'inān-ı vezīr-i kārdān olup ol seyl-āb-ı fitneye sedd-i sedīd ve elvāḥ-ı ḥadīd ile çihre-nümā-yı be's-i şedīd olmışlar idi. On sekiz gün verā-yı ḫandeḳ-ı taburdan ḥarb ü ḳitāl ve 'ale'l-ıṭṭırād ṭırād ü nizāl olınup bi'l-külliye istīṣāl olınmış idi. Defter ile ḳırḳ biñ gebr-i nā-pāk āġaşte-i-i ḫūn u ḫāk olduġı vāṣıl-ı ser-menzil-i taḥḳīḳ-ı ehl-i

---

1 شه عثمانيان
2 - SE
3 391b E
4 "Cinsiyet/ırk birleşmenin nedenidir"
5 'İnāyet Girāy, der-kenār R1, E

idrākdür. Serdāruñ re'ś-i maḳṭū'ı āvīze-i ṭāḳ-ı dervāze-i devlet-serāy-ı pādişāh-ı āfāḳ olduḳda dinilmiş idi:

Beyt Aṣıldı seri dergeh-i şāhda
O da buldı rif'at bu dergāhda

Vezāretle Budin muḥāfaẓasında olan Ḳaraḳaş Meḥemmed Paşa küçe-bend-i memerr-i nās olan Vās Ḳal'ası'n ki **[398a]** iltizām-ı bāc ü ḫarācı her sene yüz yük akçe olan bendergāh-ı 'aẓīmden 'ibāretdür, miftāḥ-ı tedbīr-i dil-peẕīr ile fetḥ eyleyüp żamīme-i memālik-i maḥrūsetü'l-eknāf itdügi mu'aẓẓamāt-ı vaḳā'i'den ma'dūddur.

Ḳapudan-ı A'ẓam Ḫalīl Paşa rūy-ı deryāda dört pāre kūh-peyker, zemīn-lenger kāfir ḳalyonına dūçār olup cümleden büzürgterīni ki "Ḳara Cehennem" dimekle meşhūr ve derekāt-ı caḥīm gibi derecāt-ı heft-gānesi ma'den-i şerr ü şūr, kūh-ı āteş mis̱āl ser-bülend, bir tinnīn-i şerāre-feşān-ı ḳal'a-mānend idi ki gūyā pūlāddan yapılmış fīl-i cengī ve ḳulle-nişīn-i püşt-i dürüşti olan melā'īnüñ silāḥı Firengī idi, neheng-i baḥr-ı vegā ve peleng-i neberd-āzmā olan 'asker-i cerrār ile ceng ü peykār iderek tesḫīr idüp başdardasına yedek itmiş idi. Ba'dehu memālik-i Fireng'den Manfredonya Ḳal'ası ġāret olınup ġanā'im-i keṣīre ile 'avdet ḳılınduġı fütūḥāt-ı devlet-i ḳāhirelerinden[1] biridür.

Ḥabeş ḫalḳı beglerbegileri Maḥmūd Paşa'yı ḳatl eyleyüp cādde-i iṭā'atden inḥirāf göstermişler idi. Ser-keşlerinüñ başı kesilüp müceddeden tesḫīr olındugı netā'ic-i baḫt-ı hümāyūnlarındandur. Ṣadr-ı a'ẓam, seyyid-i 'ālī-'alem 'Alī Paşa pādişāh-ı cihānı Leh seferine iġrā idüp tertīb-i muḳaddemāt-ı ġazā itmek üzere[2] iken biñ otuz senesi evā'ilinde ol āṣaf-ı ṣaff-ārā, şuḳḳa-firāz-ı naḫl-i 'azā ve āsūde-i daḫmegāh-ı fenā olup bostāncıbaşılıḳdan çıḳan Ḥüseyn Paşa ṣadru'l-vüzerā oldı.

Ġarā'ib-i eyyāmdandur ki sene-i mezbūre şitāsında şiddet-i sermādan serā-ser mā'-ı deryā müncemid olup ancaḳ aḳındı ortasında bir nehr-i ṣaġīr miḳ-

1 392a E
2 İtmek üzere:üzerinde SE

dārı maḥall açıḳ ḳalmış idi. Bu ḥāl-i bü'l-'aceb nādire-i eyyām ve laġziş-i pāy-ı rūzgār-ı bed-rām olmaġla müẕekkir-i ma'nā-yı [1] اول قارورة كسرت فى الاسلام idi. 'Acebā[2] sevābıḳ-ı eyyāmda mis̱li ve mānendi vāḳi'[3] olmış mıdur, diyü tetebbu'-ı kütüb-i tevārīḫ es̱nāsında Cenābī Efendi merḥūmuñ "*el-'Aylemü'z-zāḫir fī Aḥvāli'l-evā'il ve'l-Evāḫir*" ismi ile mevsūm sifr-i belāġat-rüsūmında meşhūd-ı 'ayn-ı i'tibār oldı ki hicret-i nebeviyyenüñ yüz yigirmi birinci senesinde vāḳi' olmış. Ḥattā "Ḥalḳadona" nāmı ile mu'anven[4] "Ḳāżīköyi" didükleri maḥalden İstanbul'a odun 'arabası gelüp Kefe'den tüccār, bilā-ġubār güẕār itdügini imlā ve 'aks-i āyine vü āb gibi cilve-sāz-ı rūy-ı deryā-yı secencel-sīmā olduḳların nigāşte-i ḳalem-i taḥḳīḳ-mācerā itmişler idi. *Sübḥāne'l-ḳādir 'alā mā-yeşā.* Seyyid Hāşimī Çelebi ol şiddet-i şitāya ki 'ibret-nümā-yı ḳurūn-ı şettā idi, lafẓen ve ma'nen bu gūne tārīḫ-perdāz olmış idi:

Mıṣrā' Yol oldı Üsküdāra Aḳdeñiz ṭoñdı biñ otuzda[5] (1030)

Pādişāh-ı 'ālem-penāh ḥażretlerinüñ bi'ẕ-ẕāt nehżat-ı hümāyūnları muḳarrer olduḳda şāḫ-ı şecere-i sulṭānī, ṣınv-ı kerīmü'l-aṣl-ı nesl-i 'Os̱mānī Şeh-zāde Meḥemmed Ḫān def'-i daġdaġa-i fitne-ḫīz-i 'ālem içün izāle ve 'inān-ı 'azmi ṭarīḳ-ı şehādetden cānib-i āḫirete imāle ḳılındı.

Beyt
لايسلم الشرف الرفيع من الأذى
حتى يراق على جوانبه الدم [6]

Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde pādişāh-ı kişver-sitān devlet ü şevketle Leh seferine revān olup İsaḳcı Ma'beri'nde[7] Ṭuna üzere ta'biye olınan cisr-i kehkeşān-mis̱ālden 'ubūr olındı. Ol menzilde ḳapudan-ı **[398b]** a'ẓam, āṣaf-ı gerdūn-ḥaşem Ḫalīl Paşa, Kefe semtinde aḫẕ eyledügi Ḳazaḳ şayḳaların getürüp üç yüz miḳdārı eşḳıyā naḳş-ı meydān-ı siyāsetgāh ve her biri bir yoldan dūzaḫa rū-be-rāh ḳılındı. Vilāyet-i Leh ḳılā'ından "Ḫotin" nām ḥıṣn-ı metīn

1 "İslamiyetteki ilk kırık testi…"
2 - SE
3 - SE
4 231b SE
5 يول اولدى اسكداره اق دكز طوكدى بيك اوتوزده
6 "Yüksek şerefli olanlar sıkıntıdan güvende olamaz. O kadar ki yüzü kanlar içinde bile kalabilir."
7 Menzilinde SE

ḳurbında küffār-ı ḫāksār tabur ḳurup ḳırḳ biñ miḳdārı Ḳazaḳ-ı tüfeng-endāzı maḳām-ı imdāde kār-sāzī eylemegin eyyām-ı muḳātele mütemādī olmış idi. Bu ḫilālde mesned-ārā-yı ḫānī olan Cānbeg Girāy Ḫān-ı[1] Cengīzī dest-būs-ı pādişāh-ı Keyḫusrev-cenāb ile kām-yāb olup memālik-i düşmene aḳın fermān olındı. El-ḥāletü hāẕihi tīşe-i himmet-i çābük-destān-ı ġāret-pīşe ile ma'mūre-i mülk-i düşmen ḫarāb ve ṭarab-ḫāne-i maġrūrān-ı bed-mest nevḥagāh-ı būm u ġurāb olup yüz biñden ziyāde[2] esīr iḫrāc olındı. Vezīr-i A'ẓam Ḥüseyn Paşa tertīb-i mühimmāt-ı fetḥ u ẓafer ve temhīd-i muḳaddemāt-ı ferḫunde-fer bābında ihmāl-i cünḥası ile 'azl olınup Diyārbekr beglerbegisi vezīr-i Āṣaf-tedbīr Dilāver Paşa ṣadru'l-vüzerā oldı.

Otuz bir senesi evā'ilinde Leh ḳıralı ḳahr ü iz'āc ḫavfı ile iltizām-ı ḫarāc ḳılup recā-yı ṣulḥ ile ilçi gönderdükde mes'ūli ḳarīn-i ḳabūl ve maẓhar-ı 'avāṭıf-ı 'ālem-şümūl olmış idi. Sene-i mezbūre Rebī'ü'l-āḫir'inde pāy-taḫt-ı salṭanata vāṣıl ve şevket-i bī-şümār ile serāy-ı sürūr-efzāya dāḫil oldı.

Evā'il-i māh-ı Receb'de çep-endāzī-i dehr-i bü'l-'aceb ẓuhūr eyleyüp pādişāh-ı 'ālī-himmet sefer-i Ḥicāz'a 'azīmet itmekle mecmū'-ı 'asker def'a sā'ī olduġı fitne-i 'aẓīmeye dā'ī olmış idi. Bi'l-āḫire iḳtiżā-yı taḳallübāt-ı aḥvāl ile āftāb-ı devletleri zevāl ve keykeb-i ṭāli'leri 'uḳde-i vebāl bulmış idi. Ẕikr-i keyfiyyeti mükeddir-i ḫavāṭır ve bu maḳūlede belāġat-ı īcāzüñ luṭfı ẓāhir olmaġla ol vādīde kümeyt-i ḳaleme ruḫṣat-ı cevelān virilmedi.

Mıṣrā' قلم اینجا رسید و سر بشکست [3]

Tārīḫ-i riḥletleri "Şehīd oldı[4] 'Oṡmān"[5] (1031) icmālinden ma'lūm-i 'āle-miyāndur. Ol rūz-ı 'ibret-endūzda Dārü's-sa'āde Aġası Süleymān Aġa ve Ṣadru'l-vüzerā Dilāver Paşa ve āṣaf-ı sābıḳ Ḥüseyn Paşa ve Yeñiçeri Aġası 'Alī Aġa şemşīr-i ḫūn-āşām-ı 'askerden şehīd ve emvāc-ı baḥr-ı mevvāc-ı[6] şerr ü şūrda[7] nā-bedīd oldılar. Pādişāh-ı ḫalvet-güzīn-i Edhem-ḫilḳāt, rū-gerdān-ı 'ālem-i

1 Girāy Ḫān-ı:Girāy-ı SE
2 392b E
3 "Kalem öyle bir yere ulaştı ki başı kırıldı."
4 Şehīd oldı:Oldı şehīd SE
5 شهید اولدی عثمان
6 - SE
7 Şerr ü şūrda:şūr u şerde SE

ṣūret, Sulṭān Muṣṭafā bin Sulṭan Meḥemmed Ḫān def'-i fitne maṣlaḥatı içün nişānde-i taḫtgāh-ı Āl-i ʿOs̱mān olmış idi. Yevm-i cülūsları ki māh-ı Receb'üñ sekizinci günidür, Dāvud Paşa vezīr-i aʿẓam ve Ḫunkār Ḫᵛācesi ʿÖmer Efendi şeyḫu'l-Ḥarem olup Şeyḫü'l-İslām Esʿad Efendi ḥażretleri vaẓīfe-i muʿtāde ile müteḳāʿid ve maḳām-ı meşīḫat-i İslāmiyye'ye veliyyü'n-niʿam-ı ʿālem Yaḥyā Efendi ḥażretleri müteṣāʿid olmış idi. Ṣadreyn-i ʿulemā bulınan Mollā ʿAlī Efendi ve Mūsā Efendi ve İstanbul Ḳāżīsi Ḫᵛāce-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥażerātı defʿaten maʿzūl olup ṣadr-ı Rūm'dan müteḳāʿid Ketḫudā Muṣṭafā Efendi ve Bostān-zāde Meḥemmed Efendi ṣadreyn-i fāżıleyn ve Çeşmī Meḥemmed Efendi ḥākim-i İstanbul olmış idi. Pādişāh-ı maġfūruñ namāzın şeyḫü'l-islām ḥażretleri ḳılup vālid-i mācidleri türbesinde mütevārī-i ḫāk-i ʿanber-sā olmışlar idi.

[Sulṭān II. ʿOs̱mān {Fārisī}]: Pādişāh-ı **[399a]** maġfūr āftāb-ı ṣāḥib-i ẓuhūr, sulṭān-ı ʿālī-ḳadr-i Cemşīd-fer, ḫāḳān-ı İskender-rāy-ı[1] Ḫurşīd-efser, Sām-süvār-ı şuʿle-cünbiş-i ṣabā-cevelān, Ḳahramān-ı Ferāmerz-gürz-i Siyāmek-sinān, ʿOs̱mān-ḥayā-yı ʿÖmer-ṣalābet, Ṣıddīḳ-ṣıdḳ u[2] Ḥaydar-mehābet, silāḥ u ṣalāḥda yek-tene-i ʿarṣa-i ʿālem, pādişāh-ı ʿālī-cāh-ı seyyāre-ḥaşem idi. Ecdād-ı ʿiẓāmları gibi gāhī eşʿār-ı naġz dirler ve Fārisī taḫallüṣ iderler idi. *Enāra'llāhu teʿālā burhānehu.*

Muʿallim-i sulṭānī[3]

Ḫᵛāceleri **ʿÖmer Efendi**'dür ki Mekke-i Mükerreme'de şeyḫu'l-Ḥarem olmışlardur.

Vüzerā-yı ʿiẓām[4]

Ḫalīl Paşa: Vālid-i behişt-āşiyānları ʿaṣrında vezīr-i aʿẓam ve serdār-ı diyār-ı ʿAcem olmış idi. Tārīḫ-i cülūslarında Erdebīl seferinde bulınup cānib-i meştāya ʿavd itdüklerinde ʿazl olınup baʿdehu ḳapudan olmış idi[5].

Meḥemmed Paşa: Vezāret-i ʿuẓmādan müteḳāʿid iken Ṣūfī Meḥemmed Paşa yirine ḳāʾim-maḳām olup -fī 16 Receb- yigirmi sekiz Ṣafer'inüñ ġurresinde

1 Rāy-ı:rāy ü SE
2 - SE
3 Muʿallim-i sultānī:Ḫᵛāce-i Pādişāh SE
4 Vüzerā-yı ʿiẓām:- SE
5 393a E

ḫalefi Ḫalīl Paşa yirine s̱āniyen vezīr-i aʿẓam oldı. Yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inde ʿazl olınup Ḥaleb eyāleti virilmiş idi. Çoḳ zemān geçmedin fevt oldı. Ẓāhir-i Ḥalebde medfūndur. Gümrük semtinde "Ḳara Ḥasan" dirler bir naʿl-bendüñ oğlıdur. Ḥarem-i ḫāṣṣa dāḫil olup silaḥdār iken biñ on altı Ẕi'l-ḥicce'sinde Yemenli Ḥasan Paşa yirine Mıṣr eyāleti[1] virilüp Mıṣr ḳulınuñ eşḳıyāsını ḳırup ṭalebeyi menʿ itmiş idi. Biñ yigirmi evāḫirinde āstāneye gelüp vezīr oldı. Baʿdehu dāmād-ı pādişāhī olup Ḫalīl Paşa yirine ḳapudan oldı, fī sene 1021. Baʿdehu vezīr-i s̱ānī olup biñ yigirmi üç Ramażān'ında Naṣūḥ Paşa yirine vezīr-i[2] aʿzam oldı. Ol ḥālde diyār-ı şarḳa serdār olup Revān'ı muḥāṣara itmişler idi. Fetḥ müyesser olmayup yigirmi altı Muḥarrem'inde baʿde'l-ḳufūl maʿzūl olmış idi. Sengīn ü vaḳūr, iskemli ḥākimi idi.

Güzelce[3] ʿAlī Paşa: İstanḳöyli Aḥmed Paşa'nuñ oğlıdur. Cedd-i māderīsi Ḳaya Paşa ṭarafından seyyid-i ṣaḥīḥu'n-nesebdür. Ṭoḳsan sekiz tārīḫinde babası Tūnus beglerbegisi iken "Yaḥyā" nām Celālī, Mehdī nāmına ẓuhūr idüp ḥarb-ı ʿaẓīmden ṣoñra pederi şehīd olup ṭoḳuz yaşında ḳalmış idi. Baʿde eyyām şaḫṣ-ı mezbūr mağrūr u ğāfil iken babası ḳulları ile [merḳūmı] ḳatl eyleyüp intiḳām almış idi. Ol istiʿdādı görilüp Dimyāṭ sancağı virilmiş idi. On beş sene ḳarārdan ṣoñra āstāneye gelüp Sulṭān Aḥmed Ḫān'ı gemisi ile Burūsa'ya götürdi, fī sene 1014. Ol esnāda Yemen eyāleti virilüp ḳabūl itmedi. İstiğnāsı muḳābelesinde ʿilāve-i ḳayd-ı ḥayātla mümtāz oldı. Baʿdehu Ḳapudan Caʿfer Paşa taʿaṣṣub eyleyüp Ḳıbrıs'da Mağosa sancağına naḳl itmiş idi. Ḳabul itmeyüp āstāneye geldükde Tūnus eyāleti virildi. İki sene taṣarruf idüp yeñi cāmiʿ bināsına mübāşeret olınduḳda Mora sancağına naḳl olınup üç seneden ṣoñra Ḳıbrıs'a naḳl olındı. Cāmiʿ-i şerīf temāma ḳarīb olduḳda [itmām-ı cāmiʿ-i şerīf fī sene 1026][4] vezāretle eyāletine gidüp baʿdehu āstānede vezīr oldı. Bir aydan ṣoñra Ḫalīl Paşa yirine ḳapudan oldı, fī 9 Muḥarrem sene 1026. Sene-i mezbūre evāḫirinde vāḳiʿ cülūs-ı Muṣṭafā Ḫānī'de birḳaç gün Dāvud Paşa cā-nişīn olup bir aydan **[399b]** ṣoñra maḳāmında muḳarrer ḳılındı. Üçünci seferinde altı pāre kāfir ḳalyonı alup İstanbul'a geldükde māl-i ğanā'imden iki yüz

1 232a SE
2 ṣadr-ı R1
3 Bu kelime SE'de nisbe olarak yan tarafa yazılmıştır.
4 İtmām//1026:- R1; der-kenār E, SE

forsaya birer kīse yükledüp ve bir kīse filori başbuğlarına taḥmīl idüp pīşkeş çekdükde ʿavāṭıf-ı ḫusrevānīden altun zencīr ile dil-i āzādesi bend ve semend-i vüzerā-pesendi ile ems̱āli miyānında ser-bülend ḳılındı. Yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inde Meḥemmed Paşa yirine ṣadr-ı aʿzam olup otuz Rebīʿu'l-āḫir'inüñ on beşinci güni maraż-ı mes̱āneden[1] fevt olmış idi. Beşikṭaş'da Yaḥyā Efendi ḳurbında türbe-i maḫṣūṣada medfūndur.

Ās̱ār-ı ḫayrından Saḳız'da ve Yeñiköy'de cāmiʿ-i şerīfi vardur. Ḳāsımpaşa'da[2] Emīr Efendi Zāviyesi'ne ṣu getürmişdür. Ḳırḳ bir yaşında fevt olmışdur. Cemāl ü kemāl ṣāḥibi ṣadr-ı ʿālī-ḳadr ve semā-yı maḥāsinde tābende-bedr idi.

Ḥüseyn Paşa[3]: Arnavud aṣlıdur. Oḫri semtünde bir sipāhīnüñ oġlı iken ḫāṣṣ bāġçeye dāḫil olup yolı ile bostāncıbaşı ve ʿaṣr-ı Aḥmed Ḫānī'de yeñiçeri aġası olup Devlet-i ʿOs̱māniyye evā'ilinde Rūmili eyāleti ile muḥāfaẓaya gönderülmiş idi. Geldükde vezīr-i rābiʿ olup ʿAlī Paşa fevt olduḳda ṣadr-ı aʿzam oldı. Leh seferine gidüp tabur muḥāṣarasında maʿzūl oldı. Vezīr-i s̱ānī maḳāmında ḳā'im iken vaḳʿa-i ʿOs̱māniyye güni Dilāver Paşa ḳatl olınup tekrār vezīr olmış iken irtesi bunlar daḫı ḳatl olınup ʿālem ṭavr-ı dīger oldı.

[Yigirmi altı tārīḫinde vaḳiʿ olan[4] Revān muḥāṣarasında Süglün Muṣlīsi şehīd olup aġalıḳ ocaḳ ḫalḳından Ṣarı Ḥüseyn Aġa'ya virilmiş idi. Baʿde'l-ḳufūl bunlar gönderildi, fī evāḫiri 1026[5].]

Dilāver Paşa: Ḥarem-i ḫāṣdan çāşnī-gīrbaşılıġı ile çıḳup Ḳıbrıs'a ve Baġdād'a, baʿdehu Diyārbekr'e vezāretle beglerbegi olmış idi. Biñ otuz evāḫirinde vāḳiʿ tabur muḥāṣarasında Ḥüseyn Paşa yirine ṣadr-ı aʿzam oldı. Biñ otuz bir Receb'inüñ yedinci güni ḳatl olındı. Ve'l-ḳıṣṣatu meşhūre…

Şeyḫü'l-İslām

Esʿad Efendi ḥażretleri şeyḫü'l-islām bulınup āḫir-i devletlerine dek müstemirr olmış idi.

---

1 Maraż-ı mesāneden:- R1, SE
2 393b E
3 SE'de diğer nüshalarda der-kenarda bulunan bilgiler metin içerisine düzensiz bir şekilde yerleştirilmiştir.
4 - E
5 Yigirmi//1026, der-kenār R1, E

Ṣudūr-ı kirām-ı cānib-i Rūm[1]

Ḥażret-i üstād-ı aʿẓam, veliyyü'n-niʿam-ı ʿālem Yaḥyā Efendi ḥażretleri[2] **(s̱ālis̱en)** *sellemehu'llāhu teʿālā*: Vālid-i mācidleri ʿaṣrında yigirmi altı Rebīʿu'l-evvel'inde Kemāl Efendi yirine s̱ālis̱en ṣadr-ı ʿālī-ḳadr olmışlar idi. Yigirmi sekiz Şaʿbān'ına gelince ol maḳāma revnaḳ virüp müteḳāʿid oldılar.

ʿAbdu'l-ġanī-zāde Nādirī[3] **Efendi:** Tārīḫ-i merḳūmda Anaṭolı'dan Rūm'a naḳl olınup yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sınuñ selḫinde teḳāʿüd iḫtiyār eylediler.

Ḳara Çelebi-zāde Meḥemmed Efendi: Anaṭolı'dan maʿzūl iken ṣadr-ı Rūm[4] olup biñ otuz Ṣafer'inde ʿazl olındılar[5].

Kemāl Efendi (s̱ālis̱en) : S̱ālis̱en ṣadr-ı Rūm olup Leh seferinde hem-rikāb-ı pādişāh-ı kām-yāb olmışlar idi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Boġdan ser-ḥaddine dāḫil olduḳlarında ʿalīlen ʿavd eyleyüp İsaḳcı köprīsine geldükde cisr-i fenādan ʿubūr itdiler. Cenāzeleri gemi ile İstanbul'a geldi.

Mollā[6] **ʿAlī Efendi:** Anaṭolı ṣadāreti ile sefere gidüp Kemāl Efendi merḥūm yirine ṣadr-ı Rūm olmış idi. İntiḳāl-i devlet güni maʿzūl oldı.

Ṣudūr-ı Anaṭolı

Ḥüseyn Efendi (s̱āniyen): Vālid-i mācidleri ʿaṣrında vāḳiʿ yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında Zeyne'l-ʿābidīn Efendi maḥlūlinden s̱āniyen Anaṭolı ṣadrı olmışlar idi. Yigirmi yedi **[400a]** Ẕi'l-ḳaʿde'sinde müteḳāʿid oldılar.

Ġanī-zāde Efendi (s̱āniyen): Anaṭolı ḳuṭrında ḳaṭār-bend-i meṣāliḥ-i enām oldılar. Baʿdehu Rūm'a naḳl olındı.

Baḫşī Meḥemmed Efendi: Ġanī-zāde Efendi yirine ṣadr olup yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında müteḳāʿid oldı.

Şerīf Meḥemmed Efendi: Ṣadr-ı ʿālī-ḳadr olup biñ otuz Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿazl olındı.

---

1 Ṣudūr//Rūm:Ṣadr-ı Rūmili SE
2 - SE
3 Nādirī Meḥemmed SE
4 ṣadr-ı Rūm:ṣadr R1, E
5 Şüd SE
6 - R1, E

Mollā ʿAlī Efendi: İstanbul'dan yeden bi-yedin ṣadr olup[1] Kemāl Efendi yirine Rūm'a naḳl olındı, fī Ramażān sene 1030[2].

Ḳudsī Efendi: ʿAlī Efendi yirine ṣadāret emri gönderülmiş idi. ʿÖmri müsāʿid olmadı.

Mūsā Efendi: Leh seferine riyāset-i eṭıbbā ile gidüp Anaṭolı'dan teḳāʿüd iʿtibārı olmaġın Ḳudsī Efendi'nüñ ḫaber-i intiḳāli geldükde Anaṭolı ṣadrı olmış idi[3], fī Şevvāl sene 1030. Devleti bilece ḫatm itdiler.

Ḳużāt-ı dārü's-salṭanat

Baḫşī Efendi: Devlet-i Muṣṭafāviyye'de Nihālī Efendi yirine şehr-i İstanbul'a ḳāżī olmışlar idi, fī Muḥarrem sene 1027. Cemādiye'l-āḫirede maʿzūl oldı.

Şerīf Meḥemmed Efendi: Yigirmi sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿazl olındı[4].

Ḳudsī Meḥemmed Efendi: Yigirmi ṭoḳuz hilālinde munfaṣıl oldı.

Mollā ʿAlī Efendi: Otuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Anaṭolı'ya naḳl olındı.

ʿAlī Çelebi-zāde ʿAbdu'llāh Efendi: Otuz Receb'inde Ġalaṭa'ya naḳl olındı.

Ḫᵛāce-zāde ʿAbdu'llāh Efendi: Dāme ilā āḫiri'd-devle.

1 394a E
2 1030:1031 SE
3 232b SE
4 ʿazl olındı:maʿzūl oldı SE

[Bismillāhirraḥmānirraḥīm]

Vefeyāt-ı Devlet-i S̱āniye-i Sulṭān Muṣṭafā fī Evā'ili Recebi'l-ferd[1] Sene 1031

el-Mevlā 'Abdu'l-ḥayy (Maḫdūm-ı Celīl-i Ḳāf-zāde[2]) {Fā'iżī}

Tercemesi sebḳ eyleyen ṣudūr-ı devlet-i Aḥmediyye'den Ḳāf-zāde Feyżu'llāh Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı ercümendi Fā'iżī Efendi'dür. Cedd-i māderīleri Ebu's-su'ūd Efendi ḥażretlerinüñ dāmādı olan müfti'l-enām, naḳīb-i sādāt-ı kirām Ma'lūl-zāde Efendi ḫidmetleridür. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan sekiz tārīḫinde nev-bāve-i vücūd-ı mes'ūdı ḳımāt-ı şükūfe-reng-i 'izz ü nāzdan burḳa'-endāz olup vālidlerinüñ pertev-i āftāb-ı terbiyetleri ile taḥṣīl-i kemāl ve faṣāḥat-i zebān-ı gevher-efşānla tekmīl-i esbāb-ı cemāl eyleyüp imdād-ı feyż-i Ḫudā-dād ile sermāye-i isti'dād-ı māder-zādı ḳaṭre iken deryā ve ẕerre iken āftāb-ı 'ālem-ārā olmış idi. Biñ on üç tārīḫinde mu'allim-i maḳām-ı Aḥmed Ḫānī Muṣṭafā Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle nā'il-i evvel-i[3] emānī olup on altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ża'īfī-zāde yirine Beşikṭaş'da Sinān Paşa Medresesi teklīf olınmış idi. Ḳabūlde germ-istiġnā olmaġın Etmekci-zāde Aḥmed Paşa mücedded-den binā eyledügi medrese[4] bunlara i'ṭā olındı. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ġubārī Efendi yirine Gevher Ḫān Sulṭān pāyesine pīrāye ṣaldı. Yigirmi iki Ramażān'ında Tāc Efendi yirine S̱emāniye'den birine māye-i ibtihāc oldı. Yigirmi dört Rebī'u'l-evvel'inde Ebu's-su'ūd-zāde Efendi yirine Üsküdār'da Vālide Sulṭān Medresesi'nde miḥrāb-nişīn-i taḥḳīḳ u īḳān olup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'yle tekrīm olınup yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Süleymāniyye'ye gelüp yigirmi yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde **[400b]** maḥrūse-i Selānik ḥükūmeti ile ser-efrāz ve serv-i müstaḳīm-i mu'tedil-terkīb-i ḳāmeti ferş-i seccāde-i şerī'at ile ol diyāra sāye-endāz olmış idi. "Ḳażā-yı 'Abdu'l-ḥayy"[5] (1027) kendülerüñ tārīḫidür. Bu cümle menāṣıb ki vesīle-i merā-

1 Recebi'l-ferd:Receb SE
2 Maḫdūm//zāde:Ḳāf-zāde 'Abdu'l-Ḥayy Çelebi SE
3 - R1, E
4 Müceddeden//medrese:müceddeden medrese binā eyledükde SE
5 قضا عبد الحى

tib-i ʿāliye olan süllem-i çehār pāye-i münāsibdür[1], ʿazm-i bālā-ḫāne-i ʿizz ü iḳbāl itdüklerinde ʿale't-tertīb selef-i bāhirü'ş-şereflerini taʿḳīb itmişler idi. Yigirmi ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Muʿīd-zāde Efendi yirine Şām-ı şeref-encām ḳażāsına naḳl olınup İstanbul'a geldüklerinde manṣıb-ı mezbūr Nevālī-zāde Saʿdī Efendi'ye tevcīh olınup bunlar ʿazl ü ḳarār iḫtiyār eylediler. Biñ otuz Cemādiye'l-āḫire'sinde Midilli ḳażāsı arpalıḳ taʿyīn olınmış idi. Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān Leh seferine revān olduḳda ʿumūmen arpalıḳlar refʿ olınmaġla üç aydan ṣoñra ḳāżī-i sābıḳı Şems-zāde Çelebi ibḳā olındı. Otuz bir Receb'inde vāḳiʿ vaḳʿa-i ʿOs̱mān Ḫānī güni serāy-ı sulṭānīde bulınup ol rūz-ı restḫīz-i hevl-engīzde istīlā-yı ḫavf ü bīm ile zehreleri dü nīm olmaġın nesīm-i luṭf ile besīm olan ezhār gibi güşāde-ḫāṭır iken ṣarṣar-ı ḳahr ile ġonce gibi yüregi ḳopup üftāde-i firāş ve sāḳıṭ-ı rütbe-i intiʿāş olmış idi. Evāḫir-i şehr-i mezbūrda terk-i cihān-ı fānī ve ʿazm-i dārü'n-naʿīm-i cāvidānī eyledi. Dāḫil-i sūrda cedd-i emcedleri Maʿlūl Emīr Efendi Mektebi sāḥasında medfūn ve reh-güẕāra nāẓır pencere dāḫilinde muntaẓır-ı duʿā-yı ehl-i derūndur. Rāḳımu'l-ḥurūf olan ʿabd-i faḳīrüñ didügi tārīḫ-i perīşān-elfāẓdur:

Mıṣrāʿ Göçdi biñ otuz bir Recebī ʿAbdu'l-ḥayy[2] (1031)

Dīger Oḳuñ ʿAbdu'l-ḥayy Efendi cānı içün Fātiḥa[3] (1031)

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı maʿālī-rüsūm, fā'iż-i ser-çeşme-i ʿilm ü ʿirfān, rā'iz-i raḫş-i sebük-pā-yı taḥḳīḳ u īḳān, edīb ü erīb, ḥasīb ü nesīb, letāfet-i ebkār-ı efkār-ı ʿilmiyyesi ḫāṭır-firīb-i düşvār-pesendān-ı ʿulemā, nezāket-i şāhid-i mevzūn-mażmūnı zebān-bend-i siḥr-āferīnān-ı şiʿr ü inşā, çābük-süvār-ı cevādd-ı fikret, necīb-i belāġat-ı cenīb-i āteş-ḥareket, maḫdūm-ı kerīm-i ʿālī-himmet idi. Saʿādet-ḫānesi destgāh-ı naḳş-bendān-ı tāze-ṭarḥ-ı perniyān-ı eşʿār, pīşgāh-ı meclis-i feyż-ḳarīni ḥalbe-i sebāḳ-ı ḫadeng-i enẓār ve her güşesi taʿlīm-ḫāne-i nāvek-i aḫbār-ı[4] efkār olup gülşen-i rūşen gibi şevḳ-engīz-i bül-

---

1 394b E

2 كچدى بيك اوتوز بر رجبى عبد الحى

3 اوقوك عبد الحى افندى جانى ايچون فاتحه

4 - E

bül-i ḫoş-lehce-i şi‘r ü inşā ve mekteb-i ‘irfān-ı ‘urefā idi.

Beyt Ḥüsnüñ güliyle bāġ-ı cihān gülşen-i İrem
Her sū hezār bülbül-i ṣad gūne dāstān

kitābe-i ṭāḳ-ı eyvān-ı belāġat-‘unvānı idi. Şevḳ-ı bahār-ı iltifātı muḥrik-i ṭab‘-ı ehl-i ‘irfān olup nice ġonce-i dem-beste-i bāġ-ı isti‘dādı gūyā ve şemīm-i eş‘ār-ı rengīnini meclis-i ḳabūlde būyā itmekle gül gibi şīrāze-bend-i mecmū‘a-i eş‘ār-ı tāze ve nev-beste-i nevā-yı dil-firībi bülend-āvāze olmaġa bā‘is̱ olmış idi. Ḥaḳḳā ki ol maḫdūm-ı ‘ālī-şāna sermāye-i faḫr-ı cāvidāne olmaġa bu teşrīf-i iclāl ḫātime-bend-i maḳāldür ki ḥażret-i[1] üstād-ı a‘ẓam, veliyyü'n-ni‘am-ı ‘ālem مد الله ظلال نواله على مفارق الاكوان ما تعاقب الجديدان[2] ba‘ż-ı ġazellerine naẓīre diyüp bu gūne gül-deste-bend-i s̱enā olmışlar idi:

Beyt Pey-revi olup n'ola Yaḥyā tetebbu‘ eylesem
Bu zemīn bir kāmil-i ‘ālī-himem vādīsidür

Ḥayf ü ṣad ḥayf ki ol maḫdūm-ı ṣāḥib-i ẓuhūr, mis̱āl-i ġurre-i ġarrā-yı bedr fā'iżü'n-nūr olması muḳarrer ve ẓuhūr-ı keykev-i Süheyl-tāb-ı isti‘dādını gören aḥbāb **[401a]** dīde-dūz-ı[3] envār-ı kemāl-i muntaẓar iken fi‘le gelen feżā'il ü kemālāt ve keyfiyyet-i neşve-i ṭab‘-ı şühdānı neş'et iden ḥālāt, ḫayāl-i ḫ᷾āb gibi zā'il ve neşve-i şarāb gibi mużmaḥill oldı. Efsūs u hezār efsūs ki sipihr-i ġaddār ol gencīne-i fażl ü ‘irfānı daḫme-i murabba‘-ṭarḥ-ı laḥdde bir ṭarīḳla nihān eyledi ki nām ü nişānından ancaḳ levḥ-i mezārı ḳaldı. Dirīġā dirīġ ki bāġbān-ı bī-dest ü pā-yı dehr-i nā-bekār ol nihāl-i nev-res-i[4] luṭf u iḥsānı ḥadīḳa-i fenāya bir vech-le ġars eyledi ki ne görinürde şāḫsārı ve ne berg ü bārından bir yād-gārı ḳaldı.

Beyt Gömdi ol servi ḫāke dest-i fenā
Naḫl-i maḳṣūdumuñ işi bitdi

Egerçi merḥūmuñ maḥabbetinde muḳallid ü muḥaḳḳıḳ, yek-dil ü mütte-

1 - E
2 "Allah lütfunun gölgesini tüm mekanlarda ve zaman devam ettiği sürece onun üzerinden eksik etmesin." 233a SE
3 395a E
4 Nev-res-i:nev-resin SE

fiḳ olmaġla maraż-ı sārī-i firḳat ‘araż-ı ‘āmm-ı ḫalḳ-ı ‘ālem ve herkes dāġ-ı ḥasretle mu‘allemdür ammā bu ḥaḳīr ile olan yek-cihetī vü ittiḥād, ber-feḥvā-yı محبة الابا قرابة الاولاد[1] lāzım-ı māhiyyet ü māder-zād olmaġın ḥummā-yı lāzıme-i ḥasret, sā'ire mūcib-i derd-i ser ise faḳīre maraż-ı hā'il ve cur‘a-i cām-ı miḥnet ġayre nisbet bā‘iṡ-i çīn-i pīşānī ise faḳīre semm-i helāhil olmış idi.

Mıṣrā‘ Pür-nūr ide Ḫudā-yı te‘ālā mezārını

Merḥūmuñ diṡār-ı ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣ-ı āṡārındandur ki *Zübdetü'l-eş‘ār* cem‘ itmişdür. Her şā‘irüñ bütün dīvānını ve mecmū‘-ı meṡneviyātını görüp vāṣıl-ı niṣāb-ı belāġat olan ebyātını iṡbāt eylemişdür. Ḥaḳḳā ki münaḳḳaḥ mecmū‘adur. ‘Arabī ve Fārisī devāvīni daḫı tetebbu‘ eyleyüp intiḫāb itmiş idi. Beyāża çıḳmadın defter-i ‘ömri temām oldı. Mürettеb *Dīvān*'ı ve *Leylī vü Mecnūn*'ı ve *Sāḳī-nāme*'si vardur. Ṭarz-ı maṭbū‘ u nāzik üzere naẓm eyleyüp itmāmına eyyām müsā‘id olmadı.

Mıṣrā‘ Şikeste mıṡḳab u dürr-i nīm-süfte[2]

Bu eş‘ār-ı ābdār nuḫbe-i mecmū‘a-i güftārıdur:

ez-Ġazeliyyāt[3] Meger ki pençe-i ḫūrşīddür keff-i[4] desti
Miṡāl-i berf virür bir dem içre sīme fenā

Zer oldı māh yüzinde[5] sevādı[6] ‘anberdür
Meger ki micmere gerdān-ı bezmi oldı semā

[Ve lehu] Cümle ‘ālem bir yire gelse ḫalāṣ itmez başın
Yok yire cem‘ itmesün ‘asker-i ‘adüvv-i bed-gümān

Mühre-i mihr-ile yanmış[7] olmasa evṣāfuñı
Kāġıd-ı māha yazardı ḫāme-i mu‘ciz-beyān

1 "Babaların sevgisi evlatlarla yakınlığı (sağlar)."
2 Şikeste//süfte:- SE
3 Ez-Ġazeliyyāt:- R1, E
4 Kefen-i SE
5 Üzerinde E
6 Sevād-ı SE
7 Yazmış SE

Ḫing-i[1] ṭab'-ı ḫaṣm-ı dūn irmez semend-i ṭab'uma
Ana biñ sa'y itse irmez reşk-ile çatlar hemān

Müfredāt[2] Yine ḳangı cüvānuñ cām-ı 'ışḳı eyledi rüsvā
Ne gördüñ böyle olduñ iy dil āşüfte vü şeydā

[Ve lehu] Cem gidüp ṣanmañ bu devr içre ḳodı cām-ı şarāb
Ġarḳ olup baḥr-ı fenāya ḳaldı andan bir ḥabāb

[Ve lehu] Medār-ı cāh u devlet 'ilm iken her cāhil ü ebter
Recā-yı manṣıb-ı 'ālī iderler nesne bilmezler

[Ve lehu] Fa'iżī-i deryā-dil ol baḥr-ı ġam-ı hicrāne ṭal
Gevher-i ümmīd-i vaṣl-ı yārı göñlüñden çıḳar

[Ve lehu] Baḥs-ı güftār idemez yanında la'l-i dil-berüñ
Aġzı aġız degüldür ġonce-i ra'nālaruñ

[Ve lehu] Dil-i güm-geştesini bulmaduñ mı ben dil-efgāruñ
Elersün ṭurma ḫākin bāġbāna kūy-ı dil-dāruñ[3]

[Ve lehu] Göñlüñe bir daḫı fikr-i kūy-ı dil-ber gelmesün
Anda yir yoḳ saña 'āşıḳ ḫāṭıra[4] yir gelmesün

[Ve lehu] Dil reh-i ġamda gidüp ḳalmış-ıdı bir cānum
O da anuñ yolına gitdi benüm sulṭānum[5]

[Ve lehu][6] Tīşe-i ser-tīz-i miḥnet başına gelmezdi rāst
Olmasa Ferhād-ı şeydā 'ışḳda s̱ābit-ḳadem

1 Çünki SE
2 - R1, E
3 Dil//dildāruñ:- R1, SE
4 Göñlüñe R1
5 395b E
6 Son üç beyit E'de bulunmamaktadır.

[Ve lehu] Velī ḳodum ser-i kūyuñda iy büt-i dil-cū
Bu rāzı kimseye açma burada ḳalsun bu[1]

[Ve lehu] Varup ʿarż itme baġruñ başını ẖoş gelmez ol yāre
Nihān ol gūşe-i miḥnetde başın gösterme bī-çāre

Bu ebyāt *Leylī vü Mecnūn*'dandur[2]:

Çarẖ urmada ʿışḳı ile bī-bāk
Dolāb-ı Muḥammedīdür eflāk

Bir sīb-i ẕeḳan vücūd bulmaz
Kim dest-ẖoş-ı ẖayālüm olmaz

Tārīk-i dil itdi ʿilm-i resmi
Genc isteyene vir o ṭılsmı

N'eylerler o mevleviyyeti kim
Nā-dānlıḳ ola aña mülāzım

der-Miʿrāc Pes-māndeye ḥükmin eyler icrā
Dīdār-ı siyāhīdür Mesīḥā

Farḳında seḥāb o mihr-i lemʿüñ
Üstinde duẖān gibiydi şemʿüñ

Görse n'ola cānib-i pesinden
Ol āyine-i ṣıfāt-ı ẕü'l-menn

Her cānibi rūydur çerāġuñ
Birdür pes ü pīşi verd-i bāġuñ

Pīrāhenini virüp o sulṭān
Farṭ-ı kereminden oldı ʿüryān

---

1 233b SE
2 Bu bağlama cümlesi ve akabinde gelen şiirler R1 ve SE'de mevcut değildir.

Ehl-i dile bunda yoḳ ġarābet
Fānūsı n'ider çerāġ-ı ḳudret

der-Vaṣf-ı Burāḳ

Mānend-i buḫār irüp simāke
Bārānveş inerdi yine ḫāke

Olmazdı ẓılāl-i şebde güm-rāh
Menzil-res idi çü edhem-i āh

Çün nefḫa süvār olup ṣabāya
'Azm itdi menāzil-i 'alāya

Rūyını görünce māh-ı enver
Maḥv oldı ḫacālet-ile yek-ser

Der-medḥ-i Üsküdārī Maḥmūd Efendi

Meyl eylemese n'ola cihāna
Baḳmaz edeb ehli çün yabāna

Ḥāl-i felegi şu'ūr-ı müşkil
Sen bir ḳatını bilürsün iy dil

Müfredāt Hīç cem'iyyet-i ḫāṭırda eser gördüñ mi
Bu ḳadar meclise uġrar yoluñ iy bād-ı ṣabā

[Ve lehu] Senden özge kimse bilmez derdüme hergiz devā
Bir 'ilāc itmezsün ammā sen bilürsün dil-berā

[Ve lehu] Devr-i gird-āb-ı cefādur çenber-i gerdūn-ı dūn
Bunda iy dil āşinādan āşinā yüz döndirür

Türktāz-ı nāz ü 'işveñden irişmekle ġubār
Ṣanma senden Fā'iżī-i mübtelā yüz döndirür

el-Mevlā Muṣṭafā (Edrineli[1] Ferruḫ-zāde)

Diyār-ı ferruḫ-āṣār-ı Edrine'den pedīdār ve mānend-i gül-i bī-ḫār ol gülşen-i rūşenden ʿurża-kün-i ferḫunde-dīdār **[401b]** olup "Ferruḫ-zāde" ʿunvānı ile iştihār bulmış idi. Sermāye-i istiʿdāda mālik ve ṭarīḳ-ı ʿilme sālik olup Ṭursun-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḫidmetlerinden[2] mülāzemetle bekām olduḳdan ṣoñra teʿāṭī-i cihāt-ı tedrīs ile mebānī-i ʿilmi te'sīs iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken elli aḳçe ile Dimetoḳa'da Oruc Paşa Medresesi inʿām olındı. Biñ yigirmi iki Muḥarrem'inde Baba Ḥüseyn Efendi yirine Edrine'de Emīniyye'ye taḥrīk olındı. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde ʿAbdu'l-ḥalīm-zāde yirine Ḥalebiyye pāyesine terfīʿ olınup yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ṣūfī Aḥmed[3] Efendi yirine Üçşerefeli ile şerefāt-ı ḳadri ʿālī oldı. Biñ otuz Cemādiye'l-āḫire'sinde ḳabūl itmeyen Ḥalebī Aḥmed Efendi yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı virilüp ʿazl ü ferāġ iḫtiyār eyledi. Otuz bir Muḥarrem'inde Hābīl Efendi yirine Belġırad ḳażāsıyla ber-murād olmış idi. Sene-i mezbūre Receb'inde ʿazl olınup manṣıbı Mü'eẕẕin-zāde Efendi'ye virildi. Māh-ı Şaʿbān'da ḫānesine geldügi gibi maṭʿūn olup üçünci güni irtiḥāl ve cānib-i āḫirete istiʿcāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm şükūfe-çīn-i riyāż-ı ʿulūm, ḫoş-ṭabʿ u güşāde-meşreb, ṭālib-i[4] meṭālib-i ʿilm ü edeb, pākīze-nihād-ı ferruḫ-nijād, Müslim-i selīmü'l-iʿtiḳād idi.

el-Mevlā ʿĀrif Meḥemmed (Maḫdūm-ı Ṣaġīr-i Esʿad Efendi[5]) {ʿĀrifī}

Şeyḫü'l-İslām, rüknü'l-ʿulemā'i'l-aʿlām Esʿad Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı ʿālī-ḳadr-i feżā'il-peyvendi[6], ʿaynu'l-aʿyān ʿĀrifī Efendi'dür. Biñ beş ḥudūdında ṭırāzende-i ḥulle-i vücūd ve fürūzende-i meclis-i şühūd olmışlar idi. Ṣafḥa-i sīne-i āyīne-miṣāllerin mühre-i redd ü ḳabūl-i mehere-i fażl ü kemāl ile mücellā ve cām-ı cihān-nümā-yı ṭabʿ-ı ilhām-peẕīrin ṣuver-i ẕihniyye-i taḥḳīḳ u īḳān

1 - R1, E
2 Efendi ḫidmetlerinden:Efendi'den SE
3 Meḥemmed SE
4 234a SE
5 Maḫdūm//Efendi:Esʿad Efendi-zāde ʿĀrifī Çelebi SE
6 ʿālī//peyvendi:feżā'il-mesnedi SE

ile muḥallā[1] ḳılup vālid-i ʿālī-şānlarından maẓhar-ı teşrīf-i mülāzemet ve bi'l-istiḥḳāḳ bālā-nişīn-i ifāde-i fażl ü ḥikmet olmaġla biñ yigirmi dört Ẕi'l-ḳaʿde'sinde birāder-i ercümendi Ebū Saʿīd Efendi ḥażretleri[2] yirine pāye ḥükmi ile Rüstem Paşa Medresesi'nde mānend-i çeşm-i cihān-bīn miḥrāb-nişīn oldılar. Yigirmi yedi Receb'inde müteveffā Aḥmed Efendi yirine Siyāvuş Paşa Sulṭānī pāyesine pīrāye ṣaldılar. Yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ḳassām Maḥmūd Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'yi cilvegāh ve ḳıbāb-ı felek-cenābın envār-ı ʿilm ü ʿirfān ile reşkīn-sāz-ı günbed-i mihr ü māh itdiler. Biñ otuz Rebīʿu'l-evvel'inde Seyfī-zāde[3] yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'nde neşr-i nefeḥāt-ı ʿulūm ve ḥaẓā'ir-i cennet-neẓā'irden gül-ḫīz-i nikāt-ı rengīn-i manṭūḳ u mefhūm eyledi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında ṣınv-ı ʿazīz-i muḥteremi, yaʿnī birāder-i mükerremleri yirine medāris-i Süleymāniyye'den birine ferş-i seccāde-i ifāde ve idāre-i raḥīḳ-ı taḥḳīḳ u icāde itmiş idi. Otuz bir Ramażān'ında ṭayy-ı ṭūmār-ı ʿömr-i bī-s̱ebāt ve dest-i āḫir-i merḥabā-yı ʿīdgāh-ı ḥayāt eyledi. Medrese-i maḥlūle Fenārī-zāde Şeyḫī Efendi'ye iḥsān olınup bunlar belde-i[4] Ḥażret-i Ebī Eyyūb'de cedd-i emced ve aʿmām-ı kirāmı cenbinde āsūde ve cennet-uyḫusı ile ġunūde oldılar.

Maḫdūm-ı merḳūm nev-bāve-i ḥadīḳa-i fażā'il ü ʿulūm, ṭurra-ṭırāz-ı tedḳīḳ-ı mebāḥis̱[5] ü mesā'il, ġurre-fürūz-ı tenvīr-i müddeʿā-yı fežā'il, nihāl-i nevber-i mekārim, sāye-güster-i merāḥim, kerīm ibnü'l-kerīm, maḫdūm-ı celīl-i vācibü't-tekrīm idi. Gāhī eşʿār-ı **[402a]** naġz dirler ve " ʿĀrifī" taḫallüṣ iderler idi.

el-Mevlā Şerīf (Şerīf Efendi, Şirvānī[6])

Ḫıṭṭa-i Şirvān-zemīnden ẓuhūr ve ḳaṭʿ-ı ʿaḳabāt-ı sinīn ü şühūr idüp sermāye-i fežā'ilden mālik-i niṣāb ve sālik-i ṭarīḳ-ı erbāb-ı istiʿdād ü iktisāb olduḳda muʿallim-i sulṭānī Saʿde'd-dīn-i s̱ānī ḫidmetlerine intisāb ve iżāfet-i teşrīfiyye-i intisāb ile istifāża-i fażl-ı bī-ḥisāb eyleyüp şeref-i mülāzemetlerini ḥā'iz ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyeye fā'iz olup ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl[7] iken

1 īḳān ile muḥallā:īḳāna mücellā SE
2 - SE
3 Seyfī-zāde:Seyfī Efendi-zāde SE
4 - SE
5 396a E
6 Şerīf Efendi:Şerīf-i Şirvānī SE
7 maʿzūl SE

biñ dört Şa'bān'ında Şibr Efendi yirine meşrūṭ-ı mülāzımīn-i Ḫˇāce-i Cihān olan Defterdār Yaḥyā Medresesi iḥsān olındı. Biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Yavuz Çelebi yirine Ḳızılmuşluḳ[1] pāyesine ḳadem-i himmet ḳodı. Biñ on Rebī'u'l-āḫir'inde Aḫī-zāde Yaḥyā Çelebi[2] yirine Ḫāṣekī pāyesine terfī' olındı. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında Yavuz Çelebi yirine Ṣaḥn-ı Ṣemāniye'ye geldi. On bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde Vaḥyī-zāde yirine Şeh-zāde Medresesi'nde miḥrāb-nişīn-i ifāde oldı. On üç Şa'bān'ında Medrese-i Vālide-i Cedīde, Ḥüseyn Efendi ḥażretlerinden ṣoñra altmış aḳçe[3] pāyesine tenzīl[4] olınup bunlara sermāye-i[5] tebcīl ḳılındı. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde dil-bend-i ser-rişte-i irādeti olduġı Üsküdārī Maḥmūd Efendi ḥażretlerine vesīle-i mülāzemet olmaġ-içün Vālide-i 'Atīḳa Müderrisi Nūḥ Efendi ḫidmetleri ile mübādele-i manṣıb itdiler. On beş Rebī'u'l-āḫir'inde Mollā Çelebi-zāde İbrāhīm Efendi yirine Süleymāniyye'lerden biri ile vāṣıl-ı ser-menzil-i maḳṣūd oldılar. On yedi Ramażān'ında teḳā'üd ṭarīḳı ile Ayaṣofıyya Medresesi'ne naḳl olınup selefleri olan Aḫī-zāde Maḥmūd Efendi Süleymāniyye'de ḫalefleri oldılar. Ba'dehu İstanbul ḳażāsı pāyesiyle vaẓīfe-i mu'tāde ta'yīn olınup ol buḳ'a-i mübārekede[6] nice yıllar 'ilm ü 'ibādete iştiġāl ve çerāġ-ı feyż ü ifādeyi iş'āl idüp evāḫir-i 'ömrinde żarīr olmış iken çeşm-i cānı envār-ı 'ilm ü 'irfān ile ḳarīr olmaġın ẓahr-ı ḳalbden müdārese ve ilḳā-yı dürūsa mümārese iderek eyyām-ı ḥayātı encāma yitürdi. Biñ otuz bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde medrese-i maḥlūle Ḥüseyn Efendi ḥażretlerinüñ maḫdūm-ı celīli es-Seyyid Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinüñ mecrā-yı zülāl-i ifādeleri olmış idi.

Mevlānā-yı merḳūm ġavvāṣ-ı ġımār-ı 'ulūm, 'iffet ü nezāheti müsellem, diyānet ü taḳvā ile meşhūr-ı 'ālem[7], dırāz-rīş ü bülend-bālā, ṣāfī-derūn u ebleh-sīmā, 'ālim-i 'āmil, merd-i sāde-dil idi. Ḫˇāce Efendi merḥūmuñ ve evlād-ı kirāmınuñ āstān-ı 'ālem-penāhında Muṭahhar Efendi ile bunlar vekīl-i muṭlaḳ-ı umūr-ı dīn ü devlet ve müsteşār-ı aḥvāl-i dünyā vü āḫiret idi. Ġāyetü'l-emr anlar cümletü'l-mülk-i vāridāt-ı dünyeviyye olduġı gibi bunlar delīl-i iḥrāz-ı derecāt-ı 'āliyāt-ı uḫreviyye idi.

1 234b SE
2 - R1, E
3 - SE
4 Tebdīl SE
5 Māye-i SE
6 buḳ'a-i şerīfede:buḳ'ada SE
7 'ulūm SE

el-Mevlā ʿAbdu'l-bāḳī (Manav[1] ʿAbdu'l-bāḳī)

ʿAlā'iyye diyārından pedīdār ve aḫlāḳ-ı ʿalā'iyyeden sebaḳ-āmūz u hiṣṣedār olup iʿmāl-i ṭabʿ-ı pür-zūr ile müstāʿidd-i ẓuhūr olduḳda ʿulemā-yı ʿaṣra ḫidmet ve baʿż-ı eşrāfdan iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet idüp[2] ṭarīḳ-ı tedrīsde ḳaṭʿ-ı menāzil-i ṣıʿāb ü sühūl iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on iki Rebīʿu'l-āḫir'inde Emre Ḫᵛāce Medresesi Maḥmūd Paşa ismi ile mevsūm olup ḫāric elli ile ıṣdār-ı mersūm-ı ʿizzet-rüsūm ḳılındı. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında[3] ʿAbdu'l-ḳādir yirine Ḳāsımpaşa Medresesi'ne ḥareket eyledi. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Seyrek-zāde yirine Çorlı pāyesine terfīʿ olındı. Yigirmi üç Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḳara Çelebi-zāde maḫdūmı Maḥmūd Efendi yirine **[402b]** Üsküdār'da Meḥemmed Paşa Medresesi'ne naḳl olındı. Yigirmi dört Ramażān'ında Ṭarsūsī maḥlūlinden Sinān Paşa Dārü'l-ḥadīṡi pāye-i Ṣaḥn olup bunlara ʿināyet ḳılındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿÖmer Minḳārī yirine Ṣaḥn'a geldi. Yigirmi beş Rebīʿu'l-evvel'inde Menteş-zāde yirine altmış aḳçe ile Çorlı Medresesi'ne gönderildi. Yigirmi altı Muḥarrem'inde[4] Burhān Efendi yirine Maġnisa'da Sulṭān Murād Medresesi'ne vāṣıl oldı. Otuz bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde fevt olup medrese-i maḥlūle Naṣre'd-dīn Efendi'ye sermāye-i ʿizz ü temkīn oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḥāl ile meşhūr, ṭālib-i taḥṣīl-i ʿulūm-ı dīniyye, cālib-i ecnās-ı maʿārif-i yaḳīniyye, ṣaḥīḥu'l-ʿaḳīde, merd-i ṣalāḥ-ı verzīde idi.

el-Mevlā ʿAlī (Menteşeli ʿAlī)

Menteşe aḳṭārından ẓuhūr ve sevḳ-ı mehār-ı tevfīḳ ile cānib-i taḥṣīle taḥrīk-i ḳaṭār-ı sinīn ü şühūr eyleyüp rāh-ı ṭalebde taḥammül-i meşāḳḳ-ı bī-ḥisāb ve te'dīb-i edeb ile ʿilm ü edebi iktisāb itdükden ṣoñra vāṣıl-ı ser-menzil-i istiʿdād ve baʿż-ı ʿulemādan mülāzemetle ber-murād olup aḫẕ-ı medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḫāric rütbesine ʿāric olmış idi. Biñ yigirmi sekiz ḫilālinde Ḳāmetī Efendi yirine Orḫāniyye-i İznīḳ pāyesinde seccāde-nişīn-i ders ü taḥḳīḳ oldı. Yigirmi ṭoḳuz Ṣafer'inde Nūru'llāh Efendi yirine Ḳonya ḳażāsı ile

1 ʿAlā'iyyeli SE
2 396b E
3 Cemādiye'l-ūlā'sında:Rebīʿu'l-evvel'inde SE
4 235a SE

maḳżiyyu'l-merām ḳılındı. Biñ otuz Şevvāl'inde ʿazl olınup manṣıb-ı mezbūr ile ʿİvaż-zāde Çelebi maẓhar-ı ikrām oldı. Otuz bir evāḫirinde manṣıb-ı ḥayātdan munfaṣıl ve reh-neverdān-ı ʿuḳbāya muttaṣıl oldı.

Mevlānā-yı merḳūm ṭālib-i iḳtinā-yı s̱emerāt-ı ʿulūm, merd-i ṣāfī-fu'ād, Müslim-i pāk-iʿtiḳād idi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Rodosī-zāde)

Şehr-i cennet-şiʿār-ı Siroz'dan bürūz idüp "Rodosī-zāde" ʿunvānı ile iştihār-efrūz olmış idi. Taḥṣīl-i fażl ü ʿirfāna bez̠l-i mechūd ve māh-ı cihān-efrūz gibi rūz-be-rūz maʿāric-i kemāle ṣuʿūd eyleyüp Ṣāliḥ Mollā Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ḳażāya ʿāzim olmış idi. Birḳaç defʿa Siroz ve Hezārġırad ems̱āli bilād-ı celīleye vālī olup biñ otuz hilālinde şerīki Veysī Efendi yirine Üsküb'e ḳāżī olmış iken zemān-ı ḳalīlde selefi ibḳā olınup bunlara Siroz ḳażāsı ʿināyet olınmış idi. Otuz bir tārīḫinde ʿazl olınup Şihāb Efendi ḳā'im-maḳām-ı ḥükūmeti oldı. Sene-i mezbūre evāḫirinde enfās-ı maʿdūdesi temām ve rişte-i ḥayāt-ı nā-fercāmı tār-ı tesbīḥ gibi ḳarīn-i ḫitām oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ḳużāt miyānında fażīlet-i ʿilmiyye ile meşhūr, ḫoş-ṭabʿ u fehīm, saḫī vü kerīm, ẕāt-ı melek-ṣıfāt idi. Biñ yigirmi beş[1] tārīḫinde Hezārġırad ḳāżīsi iken faḳīr, Lofça'dan Silisre ḳażāsına naḳl olınup birḳaç gün mihmānları olmış idüm. Feżā'il-i kes̱īrelerine vāḳıf ve deryā-yı maʿāriflerinden muġterif olmış idüm. Tefsīr-i şerīfden maḥāll-i müteʿaddideye risāleleri ve ḳābil-i ḳabūl maḳāleleri vardur.

Ġarā'ib-i vāḳıʿātdandur ki bir gün baʿde edā'i ṣalāti'l-fecr eḳāribini daʿvet eyleyüp ṣabr ü s̱ebātla tavṣiyeden ṣoñra keşf-i perde-i rāz ider ki "Bu gice Ḥażret-i Resūl-i Ekrem *ṣalla'llāhu teʿālā ʿaleyhi ve sellem* ḥażretleri bu ḥaḳīri şeref-i ḫiṭāba erzānī ḳılup[2] **[403a]** buyurdılar ki 'Muṣṭafā, vaḳt-i riḥlet ḳarībdür. Bugün bize mülāḳī olursun. Tedārikküñ gör.' " Tevābiʿ bu kelāmdan müte'es̱s̱ir olup

1 397a E
2 Buyurup SE

"Āyā ne ḥāl ẓuhūr ide." dirken ṣudā'-ı müfriṭ 'ārıż olup ṭalā'i'-i Cengīz-tāz-ı ecel nümāyān olur. Der-ḥāl tecdīd-i vużū' eyleyüp ṣalāt-ı ẓuhrı edādan ṣoñra müteveccih-i ḳıblegāh ve cānib-i āḫirete rū-be-rāh olur. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhi.*

el-Mevlā Muṣṭafā bin Ḥüseyn bin Sinān[1] (Ketḫudā Muṣṭafā Efendi[2])

Ḳalemrev-i feżā'ilde 'alem ve ṣafā-yı cevher ile Semāk-i Rāmiḥ gibi meşhūr-ı 'ālem olan Muḥaşşī Sinān Efendi merḥūmuñ ferzend-i feżā'ilmendi, tercemesi sebḳ iden Ḥüseyn Efendi ḫidmetlerinüñ[3] maḫdūm-ı hünermendidir[4]. Ṭoḳuz yüz elli üç tārīḫinde ḥüsām-ı vücūdı ḳırāb-ı 'ademden keşīde ve rütbe-i tefrīḳ-ı siyāh ü sefīde resīde olup cedd-i emcedi ḥacrında taḥṣīl-i 'ilm ü kemāl ve şeref-i mülāzemetleriyle iḥrāz-ı evvelīn-i āmāl itmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi ṣudūr-ı kirām, cedd-i 'ālī-şānlarına ikrām ḳaṣd idüp ibtidā ḳırḳ aḳçe ile Efḍal-zāde Medresesi'n in'ām itdiler. Ṭoḳuz yüz seksan yedi Şevvāl'inde Vezīr-i S̱ānī Zāl Paşa medrese-i cedīde inşā idüp evvelā bunlara i'ṭā olındı. Ṭoḳsan bir Ẕi'l-ḥicce'sinde Aḫī-zāde Efendi yirine Ḫānḳāh pāyesin tekyegāh eylemiş idi. Ṭoḳsan beş Rebī'u'l-evvel'inde 'Os̱mān Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Ṭoḳsan sekiz Şevvāl'inde Naḳīb Yaḥyā Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'yle tekrīm olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḳāf-zāde Efendi yirine Süleymāniyye'lerüñ biri iḥsān olındı. Biñ bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Küçük Muṣṭafā Efendi yirine Şām-ı şeref-encām ḳażāsıyla bekām oldı. Biñ üç Muḥarrem'inde 'azl olınup Ḥasan Ketḫudā-zāde Efendi s̱āniyen ḥākim-i Şām oldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde a'yān-ı Şām ṭalebleri ile ḫalefi yirine i'āde olındı. Biñ dört Şa'bān'ında Martolos-zāde yirine Medīne ḳażāsına naḳl olındukda gitmeyüp 'azl iḫtiyār itmekle vaẓīfe-i teḳā'üd ile bekām ve ol manṣıb-ı celīl ile 'Abdu'l-ḥalīm Efendi maẓhar-ı ikrām olmış idi. Ba'de zemān baḳāyā-yı māl-i mīrī teftīşine me'mūr ve ol bābda ḫidmeti meşkūr olup biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Duḳadin-zāde 'Os̱mān Efendi yirine dārü's-salṭana ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām oldı. Biñ on Ṣafer'inde 'azl olınup Ebü'l-meyāmin Muṣṭafā Efendi ḥākim-i İstanbul olmış idi. Ol es̱nāda Anaṭolı ṣadāreti i'tibārı

1 Sinān Efendi SE
2 Ketḫudā//Efendi:Maḫdūm-ı Muḥaşşī Sinān-zāde el-Müştehir bi-Ketḫudā Muṣṭafā Efendi SE
3 Efendi ḫidmetlerinüñ:Efendi'nüñ SE
4 Hünerveridür E

ile vaẓīfe-i teḳāʿüd iḥsān olındı. On bir Şaʿbān'ında mesned-i fetvāya terfīʿ olınan ḫalef-i fā'iżu'ş[1]-şerefleri Muṣṭafā Efendi yirine Anaṭolı ṣadāreti ʿināyet olındı[2]. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında refʿ olınup Kemāl Efendi ṣadr-ı ʿālī-ḳadr oldı. On yedi Ṣafer'inde ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi yirine s̱āniyen[3] Anaṭolı ṣadrı müyesser oldı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında manṣıb-ı mezbūr Bostān-zāde Meḥemmed Efendi'ye naṣīb oldı. Ol es̱nāda Miḫalic ḳażāsı arpalıḳ taʿyīn olınmış idi. On ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde veliyyü'n-niʿam-ı ʿālem Yaḥyā Efendi ḥażretleri yirine ṣadr-ı Rūm oldılar. Yigirmi Ṣafer'inde ʿazl olınup Kemāl Efendi münevvir-i eyvān-ı ṣadāret oldı. Şehr-i Rebīʿu'l-āḫir'de ʿAzmī-zāde Efendi Edrine'ye ḳāżī olup Aḥyolı arpalıġı bunlara tevcīh olındı. Biñ otuz hilālinde ʿumūmen arpalıḳlar refʿ olınup Aḥyolı ḳażāsı fermān-i ʿālī ile **[403b]** Sipāh-zāde'ye virildi. Otuz bir evā'ilinde Silisre ḳażāsı żamīme-i revātib ḳılındı. Sene-i mezbūre Receb'inde vāḳiʿ yevm-i cülūsda Mollā ʿAlī Efendi yirine s̱āniyen ṣadr-ı Rūm ve ser-efrāz-ı erbāb-ı rüsūm oldılar. Otuz iki Ṣafer'inüñ selḫinde ʿālilen maʿzūl olup Ḥüseyn Efendi ṣadru'l-ʿulemā ve Silisre arpalıġı sebzezār-ı āmāline sebeb-i nemā olmış idi. Şehr-i Rebīʿu'l-āḫir'de rebīʿ-i ḥayātı āḫir ve rū-gerdān-ı cānib-i maʿālī vü mefāḫir oldı. Ḫānesi dāḫilinde mütevārī-i mezār-ı fā'iżü'l-envār ve maḥlūl olan arpalıġı Ġanī-zāde Efendi'ye sermāye-i ibtihāc ü iftiḫār ḳılındı.

Mevlānā-yı müşārün-ileyh أسبغ الله نعمه عليه[4] mecālis-i ʿulemādan kes̱īrü'l-maḥfūẓ[5], mebāḥis̱-i celīleden ʿazīzü'l-maḥẓūẓ, tilāmiẕesiyle ḥüsn-i muʿāşerete müdāvim, s̱ülüs̱-i aḫīrde müẕākere-i tefsīr-i şerīfe mülāzım, ṣāliḥ ü ʿābid, seḥer-ḫīz ü müteheccid, evḳāt-ı ḫamsede muvāẓıb-ı[6] cemāʿat, süfre-güşā-yı niʿmet ve ser-ḥalḳa-i cemʿiyyet, ḳānūn-nüvāz-ı eşfāḳ u merāḥim, musliḥ-i semmiyyet-i meẓālim, ıṣlāḥ-ı ʿāleme sāʿī, ṭarīḳa-i eslāfı mürāʿī, lāf-ı istiḳāmetde rāsiḫ-dem, maḳām-ı ḥaḳīḳatde s̱ābit-ḳadem, ḫayr-ḫ̬āh-ı dünyā vü muḥibb-i iḫlāṣ-ı verzīde, ḥüsn-i taʿbīriyle ḫāṭır-firīb-i merd-i vāḳıʿa-dīde, pīr-i rūşen-żamīr-i ṣāliḥ, mühimm-sāz-ı mehāmm ü meṣāliḥ idi.

---

1 Bāhirü'ş SE
2 397b E
3 235b SE
4 "Allah ona (verdiği) nimetlerini arttırsın."
5 Maḥẓūẓ SE
6 Müdāvim-i SE

Vüzerā vü ekābirüñ zebān-dānı ve gencīne-i iḥsānlarınuñ efsūn-ḫᵛānı olup her ʿaṣrda maẓhar-ı himmet ü ʿināyet ve bir ṣāḥib-i devlet ile hem-ṣoḥbet olurdı. Evā'il-i ḥālinde Vezīr-i Aʿẓam Meḥemmed Paşa ketḫudāsı Ḫusrev Ketḫudā'ya intisāb idüp iżāfet-i taḫṣīṣıyye mertebesin iktisāb itmiş idi. Ketḫudā Muṣṭafāsı diyerek taḫfīf olınup "Ketḫudā Muṣṭafā Efendi" dimişler idi.

el-Mevlā Rıḍvān (Muḥteşem Rıḍvān Efendi)

Selānik ḳurbında "Ṭoyrān" nām ḳaṣabadan ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ezelīden iktisāb-ı nūr-ı şuʿūr eyleyüp taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle kemā-yenbaġī kūşiş ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳa fevḳu'l-ḥadd saʿy ü verziş itmiş idi. Ṣāliḥ Mollā Efendi'den mülāzemetle kām-revā ve semt-i tedrīsde menāzil-peymā olup ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ on Rebīʿu'l-evvel'inde Cenābī-zāde yirine Nişāncı Meḥemmed Paşa Medresesi'ne vāṣıl olmış idi. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında Sinān-zāde yirine Eski ʿAlī Paşa'ya taḥrīk olınup on beş Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿAlī-i Ḫᵛābī yirine Ḳızılmuşluḳ[1] pāyesine nā'il, sene-i mezbūre Şaʿbān'ında Çivi-zāde Efendi[2] yirine Zāl Paşa Sulṭānī Medresesi'nde[3] mesned-ārā-yı feżā'il olmış idi. On sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿAbdu'llāh-ı Belḫī taḥillesinden ṣoñra Ṣaḥn Medresesi inʿām olındı. Yigirmi Şaʿbān'ında Kerīm Çelebi yirine Üsküdār Vālidesi'ne terfīʿ olındı. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Sinān-zāde yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā'da miḥrāb-nişīn-i ifāde oldı. Yigirmi iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Aḫī-zāde Maḥmūd Çelebi yirine Selānik ḳażāsı tevcīh olındı. Yigirmi üç Şevvāl'inde ʿazl olınup ʿUşşāḳī-zāde Efendi mesned-ārā-yı ḥükūmet oldı. Yigirmi yedi Ramażān'ında ḳabūl itmeyen Mollā ʿAlī Efendi[4] yirine Ġalaṭa ḳażāsı tefvīż olındı. Yigirmi sekiz Ramażān'ında Burūsa Ḳāżīsi ʿUşşāḳī-zāde Efendi ile mübādele-i manṣıb itdiler. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında munfaṣıl ve yirine İstanbulī ʿAlī Efendi vāṣıl oldı. **[404a]** Otuz bir Rebīʿu'l-āḫir'inde Küçük Maḥmūd-zāde ʿAbdu'llāh Çelebi[5] yirine Mıṣr ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olmış idi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında ʿArab Ḫᵛāce yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsına naḳl

1 398a E
2 - R1, E
3 Medresesi'nde:Sulṭānī pāyesinde SE
4 - SE
5 Efendi SE

olınup ḳabūl itmemişler idi. Āstāneye teveccühi istimāʿ olındukda otuz iki Muḥarrem'inde Büyük Menteş-zāde'nüñ manṣıbı ḳażā-yı Saḳız arpalıḳ taʿyīn olındı. Şehr-i Ṣafer'de İskenderiyye'de fevt olduġı ḫaberi vāṣıl olup manṣıb-ı mezbūr Şaʿrānī Efendi'ye ʿināyet olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i aḫlāḳla müteʿārif ü[1] meşhūr, lisān-ı ebnā-yı zemāna vāḳıf, ādāb-ı iḫvāna[2] ʿārif, her sūruñ fekihesi, her cemʿiyyetüñ ārāyiş-i maʿrekesi, esbāb-ı iḥtişāma mā'il, "Muḥteşem Rıḍvān" laḳabı ile şöhre-i maḥāfil, maẓhar-ı hicv-i şuʿarā ve mādde-i taḥḳīḳ-ı ẓurefā olmaḳ mertebesine nā'il, merd-i ṣāḥib-i himmet idi.

el-Mevlā Ṣadrī (Ṣadrī Efendi[3])

Baʿżı bilād-ı Ḳaramaniyye'den nümāyān ve istiʿdādı miḳdārı teşrīf-i füyūżāta şāyān olup İmām-zāde Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede riʿāyet-i merāsime[4] müdāvim olmaġın ḳırḳ akçe medreseden munfaṣıl iken biñ yigirmi dört Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḳocavī Ramażān Efendi yirine Çekmece'de ʿAbdu's-selām Medresesi'ne nā'il olmış idi. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Kirli Maḥmūd yirine Silivri Medresesi virildükde ḳabūl itmeyüp otuz bir Receb'inde Ferīdūn Efendi yirine Şāhḳulı Medresesi'ne naḳl olındı. Bir aydan ṣoñra Ḳāmetī Efendi yirine İznīḳ'de Süleymān Şāh pāyesi iḥsān olındı. Otuz iki Ṣafer'inde intiḳāl eyleyüp medrese-i maḥlūle Bosnevī Meḥemmed Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr[5], selīmü's-ṣadr-ı ṣāfī-ṣıfāt, mülāzım-ı cumʿa vü cemāʿāt idi.

el-Mevlā Aḥmed bin Ḥüsām (Mollācıḳ Efendi[6])

Ẕāt-ı fīrūzı belde-i Siroz'dan pedīdār ve "Mollācıḳ" laḳabı ile şöhret-şiʿār idi. Zümre-i ḳużāt-ı sütūde-ṣıfātdan "Derzī Hüsām" dirler bir merd-i benāmuñ maḫdūm-ı feżā'il-rüsūmıdur. Ḫidmet-i erbāb-ı ʿilm ü ʿirfān ve taḥṣīl-i

---

1 müteʿārif ü:- SE
2 ʿirfāna SE
3 Ṣadrī Efendi:el-Mevlā Ṣadrī SE
4 riʿāyet-i merāsime:merāsim riʿāyetine SE
5 236a SE
6 - SE

kemāle sa'y-i bī-kerān idüp henüz nihāl-i tāze iken ṣīt-i iştihārı bülend-āvāze olmaġla üstādī ve üstādi'l-enām Aḫī-zāde[1] 'Abdu'l-ḥalīm Efendi teşrīf-i mülāzemetle bekām itmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi sālik-i ṭarīḳ-ı ḳażā ve mālik-i ezimme-i ḥükm ü imżā olup ḳuṭr-ı Rūm'uñ bilād-ı mu'aẓẓamasından Timurḥiṣār ve Zaġra-i 'Atīḳ ve Hezārġırad ve Siroz emẟāli ḳaṣabāt-ı celīleye vālī olmış idi. Biñ otuz iki[2] Rebī'u'l-evvel'inde bu ḥaḳīr yirine mükerreren[3] Hezārġırad'a ḳāżī olup İbrāhīm Paşa Medresesi'yle ḫidmet-i fetvā 'ilāve-i teşrīf-i iclāli ḳılınmış idi. Sene temāmında 'azl olınup manṣıbı Müderris-zāde Meḥemmed Çelebi'ye virildi. Şiddet-i şitā ve maraż-ı hā'il veche-i 'azīmetine ḥā'il olup şehr-i Cemādiye'l-ūlā'da irtiḥāl ve ravża-i rıżāya[4] intiḳāl eyledi. Belde-i mezbūrede vāḳi' İbrāhīm Paşa Cāmi'i ḥaẓīresinde medfūndur.

Mevlānā-yı merḳūm āşinā-yı deryā-yı 'ulūm, ḥasenü'l-aḫlāḳ, ṭayyibü'l-a'rāḳ, ḥalīm ü selīm, maḫdūm-ı kerīm idi.

Āẟār-ı 'ilmiyyesinden tefsīr-i şerīfe ve *Hidāye*'ye ve *Telvīḥ*'e risāleleri ve ḳurṭ-ı misma'a-i ḳabūl olmış maḳāleleri vardur. *Fetāvā-yı Ḳāżī Ḫān*'ı ser-ā-pā müṭāla'a eyleyüp taṣḥīḥ ve maḥall-i kelām olan mevāżı'ını tenḳīḥ eylemişdür. Ve mesā'il-i şer'iyyeden "*el-Kavli li-Men*" tertībine taḥrīk-i ḫāme-i hezār-fenn idüp itmāmına eyyām müsā'id **[404b]** olmamış[5] idi.

Ġarā'ib-i vāḳı'ātdandur ki faḳīre naḳl itmiş idi. Bu vech üzere ki "Hezārġırad'a gelürken Edrine'de ḥummā-yı muḥarriḳaya mübtelā olup kemāl-i ża'f ü ġıybet-i ḥavāss vāḳi' olduḳda iḥsās itdüm ki ḳabż-ı ervāḥa müvekkil olan melek-i mükerrem ki peyk-i Rabb-ı[6] celīl Ḥażret-i 'Azrā'īl'dür, cānib-i bālādan aḥsen-i vücūhda nümāyān ve bāl-i sebz-i nūrānī ile ḳanat büküp ben ḫasteyi cūyān olmaġın lisān-ı ḥāl-i zemāne;

Beyt Şehbāz-ı tīr-i yār açup geldi bāl ü per
İy cān-ı nā-tüvān ḥaẕer it 'ömrüñe[7] ḳonar

1 398b E
2 Bir R1, E
3 - SE
4 Riyāża E
5 müsā'id olmamış:müsā'ade itmemiş SE
6 - SE
7 Cānuña SE

mażmūnı ile dil-i ḥayret-zedeyi āgāh itmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi lisān-ı munṭaliḳu'l-beyānum kelāma muraḫḫaṣ olup 'Ḫoş geldüñ, ṣafā geldüñ. Fermān-ı 'ālī-şānı yirine getür ve sürādiḳāt-ı 'izzet-i āyāt-ı ḥażret-i[1] ḳāżi'l-ḥācāta benden emānet-i şehādet yitür ki muṭī'-i fermān-ı ḳażā-cereyān, bende-i rıżā-cūy-ı nā-tüvānüm.' didüm. Ol ḥālde bir miḳdār vaḳfe-i tereddüd gösterdi ve ḫabere muntaẓır bende-i fermān-berdār gibi ḳarār ḳıldı. Ba'dehu ḥoḳḳa-i dehān-ı ḥaḳā'iḳ-diẟārından güher-niẟār olup 'Müddet-i maḍrūbe-i 'ömr-i girān-māyeden ki sermāye-i naḳd-i ḥayātdur, on altı ay ḳalmışdur.'. 'Bāḳīler geri' mażmūnı ile geldügi cānibe revān ve fi'l-ḥāl dīdeden nihān oldı. Ḳarīne-i ḥāl ānen fe-ānen ḳuvvet-i inti'āş-ı mücārī, 'urūḳuma cārī ve ṣaḥā'if-i vücūduma sārī olup ḥarekete ḳuvvet ve bu maḳāma gelmege istiṭā'at geldi." Bu naḳl-i ġarīb resīde-i ḫitām-ı teşbīb olduḳda faḳīr, "Tesliyet ḳaṣd eyleyüp belki[2] on altı yıl dimişdür, kemāl-i dehşet ü ıżṭırāb māni'-i teşḫīṣ-i cevāb olmışdur." didüm. Merḥūm bir medd-i āh çeküp "Bi-'aynihi güncīde-i künc-i ḫūşum ve ḥarf ü ṣavtı ile ṭanīn-endāz-ı gūşe-i gūşumdur." didi. Fi'l-ḥaḳīḳa on altı ay temāmında ġurre-i ḥayātı selḫ ve meclis-i[3] 'işreti telḫ olmış idi. Ol diyār ehālīsinden ba'ż-ı ṣuleḥā merḳad-i münevverine nūr indügin müşāhede ve leyālī-i mübārekede ba'ż-ı āẟār-ı ḫayr nümāyişin mu'āhede iderlerdi.

el-Mevlā Muṣṭafā ('Abdu'llāh Efendioġlı[4])

Ḳażā-yı Mekke-i Mükerreme'den müteḳā'id Kec-dehān[5] 'Abdu'llāh Efendi'nüñ maḫdūmıdur. 'Aṭṭārī-i 'ulūm-ı 'Arabiyye ile ta'dīl-i mīzān-ı lisān ve ḥabbetü'l-misk-i nuḳāṭ-ı ṣafaḥāt-ı edebiyyeden iltiḳāṭ-ı fütāt-ı şekkerīn-i 'irfān eyleyüp şeyḫü'l-islām, veliyyü'n-ni'am-ı eyyām Yaḥyā Efendi ḥażretlerinden iktisāb-ı şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı bıḳā'-ı 'ilmiyyede ḫidmet-i ifādeye müdāvemet ḳılduḳda ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ otuz bir Receb'inde İdrīs Efendi yirine Yūsuf Paşa ḫāricine 'āric olmış idi. Otuz iki Cemādiye'l-ūlā'sında intiḳāl eyleyüp medrese-i maḥlūle Çeşmī Efendi Maḫdūmı'na tevcīh olındı.

1 - R1, E
2 - SE
3 Revnaḳ-ı R1
4 Maḫdūm-ı Kecdehān 'Abdu'llāh SE
5 399a E

Merḥūm-ı merḳūm nihāl-i nev-ber-i ḥadīḳa-i ʿulūm, vecīh ü kerīm, ḫalūḳ u besīm, maḫdūm-ı ḥalīm ü selīm idi.

el-Mevlā Aḥmed (Muḥarrem Beg[1]-zāde)

Yeñişehr eṭrāfında nāẓır-ı emvāl ve Tırḥala sancağı ile ʿalem-efrāz-ı cāh u celāl olan Muḥarrem Paşa'nuñ ferzend-i mihteridür. Ṣadr-ı ʿālī-ḳadr-i Rūm Dāmād Efendi merḥūmdan mülāzım olup ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olmış idi. Berzaḫ-ı erbaʿīne mübtelā iken biñ on yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿOs̱mān Efendi yirine Burūsa'da Bāyezīd Paşa Medresesi iʿṭā olındı. Yigirmi bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Menteş-zāde yirine Ḫanceriyye pāyesine terfīʿ ḳılındı. Yigirmi beş Ramażān'ında ʿazl olınup medrese-i mezbūre ʿAbdu'r-raḥmān Efendi'ye iḥsān olındı. Nice zemān **[405a]** mümteḥan ü mehān, ser-gerdān-ı vādī-i ḥırmān olup ṣınf-ı ʿulemāda daḫīl, mecālis ü maḥāfilde ḥaḳīr ü zelīl;

Beyt اذا لم تستطع امرا فدعه
وجاوزه الى ما تستطيع[2]

mefhūmından ġāfil, الابرام يحصل المرام و بذل ماء الوجه ينبت الوهام[3] ʿurve-i vus̱ḳāsına mütevessil olmış idi. Biñ otuz bir Ẕi'l-ḥicce'sinde Kātib Şeyḫī Çelebi yirine Mollā Gūrānī Medresesi erzānī görüldi. Otuz iki Receb'inde vāḳiʿ fetret-i ʿaskerde Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmed'de olan cemʿiyyete ḥāżır olup mā-lā-yaʿnīye iştiġāl itmekle sābıḳası olan erāẕilden bir şaḳī-i bī-bāk, derdmendi bir zaḫm-kārī ile helāk itmiş idi. Medrese-i maḥlūle Hüdhüd ʿAbdu'l-ḳādir Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr kemāl-i belāhetle meşhūr[4], cemʿiyyet-i ʿulemāya duḫūl içün ṣarf-ı nüḳūd-ı bī-kerān, ʿāḳıbet nis̱ār-ı naḳdīne-i cān itmiş, ebleh-i kūteh-naẓar idi.

el-Mevlā Maḥmūd (Selānikī[5] Maḥmūd)

Maḥrūse-i Selānik'den ẓuhūr ve tecerruʿ-ı zehr-āb-ı dehr-i pür-şūr idüp faḳr

1 Paşa SE
2 "Bir işe gücün yetmiyorsa onu bırak; gücünün yettiği işe bak!"
3 "Üstelemek, istenenleri yerine getirir. Çokça ter dökmek önemli işleri filizlendirir."
4 236b SE
5 Selānikī Kirli SE

ü fāḳa ile kesb-i sermāye-i istiʿdād ve zād-ı rāḥile-i erbāb-ı ṭarīḳı iʿdād itdükden ṣoñra ṣadru'l-ʿulemā Mollā Aḥmed Efendi ṭoḳuz yüz seksan yedi tārīḫinde Vālide müderrisi olup ʿaḳd-ı meclis-i ders-i ʿāmm eyledükde bunlar iʿāde ḫidmeti ile bekām olup ḳırā'at-i maḥall-i dersle me'mūr, baʿdehu teşrīf-i mülāzemetle mesrūr olmış idi. Aḫẕ-ı medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Şems-zāde Çelebi yirine Ḥammāmiyye müderrisi olmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿAbdu'l-ʿazīz-i Nā-ḳabūl yirine Selānik fetvāsına naḳl olındı. Biñ on Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿazl olınup yirine Ḳara Aḥmed Efendi vardı. Bir seneden ṣoñra Ṣarrāf-zāde yirine Filibe fetvāsına ṣarf olındı. On altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Aḥmed Çelebi maḥlūlinden Amāsıyye fetvāsına naḳl olındı[1]. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında ḳabūl itmeyen Bekir Efendi yirine Filibe fetvāsına iʿāde olındı. Yigirmi beş Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup Dede-zāde müderris ve müftī oldı. Nice zemān derd-i ḥirmān ile ḥāl-i perīşānı ḥased-bürde-i māżī ve foḍla-i ḫᵛān-ı evliyā-yı niʿamdan nevāle-bend olmaġa rāżī olup biñ otuz bir senesinde diyār-ı Mıṣriyye'de Manṣūre ḳażāsı mevleviyyet olup bunlara ʿināyet olındı. Otuz iki ḫilālinde ḳażāsı ḥālinde intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr "Ḳirli Maḥmūd" dimekle meşhūr, ḥarīṣ-i taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān, rū-gerdān-ı cānib-i tekellüfāt-ı ebnā-yı zemān, selīmü's-ṣadr ü ḳāniʿ, dervīş-nihād ü mütevāżıʿ idi. Cāmesi vesaḫnāk ü çirk-ālūde ve ʿimāmesi te' s̱īr-i dūd-ı kebūd ile mānend-i destār-ı Yehūd olup Selānikī olduġına müẕekkir-i neseb-i maʿhūd olmaġın "Āb-rīz Maḥmūd" laḳabı ile telḳīb ve ʿunvān-ı iştihārı "tehevreze'l-efendi" nādiresi ile teşbīb olınmış idi. Bi'l-āḫire denā'et-i şānı ve suḳūṭ-ı himmeti cihetinden kenāre atılup baḳıyye-i ʿömri inkisār-ı ḫāṭır ile temām oldı. [2] وليس هذا اول قارورة كسرت فى الاسلام

el-Mevlā Muṣliḥi'd-dīn Muṣṭafā (Yoḳyoḳ Muṣliḥi'd-dīn)

Vilāyet-i Ḳaraman'dan "Gaferiyat" nām ḳaṣabadan mānend-i gül-i nesrīn perverde-i mā' u ṭīn olan Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn Efendi'dür. "Yoḳyoḳ" dimekle nām ü nişān ve tekerrür-i nefy ile is̱bāt-ı vücūd idüp taʿayyün-i şān bulmış idi. Ṭarīḳ-ı ʿilme sülūk **[405b]** ve zer-i meskūk-i iʿtibārın tamġa-i ḳabūl-i ʿulemā ile meskūk ḳılup ṣāḥibu'l-ʿayār-ı fażl ü kemāl Ḳāżī-zāde Efendi ḫidmetlerinden

---

1 399b E

2 "İslamiyetteki ilk kırık testi bu değildi."

mülāzemetle nā'il-i evvelīn-i āmāl oldukda kaṭ'-ı merātib ve aḫẕ-ı revātib iderek kırk akçe medreseden munfaṣıl iken biñ dört Şa'bān'ında Oḫrili Ḥüsām yirine Ṭopkapusı'nda vāki' Aḥmed Paşa Medresesi ile bekām olmış idi. Biñ sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde selef-i sālifi yirine Üçşerefeli pāyesine vāṣıl olup on bir Şa'bān'ında Edrinekapusı Müderrisi Ṣun'ī Efendi ile mübādele-i manṣıb idüp sene-i mezbūre Ẕi'l-ka'de'sinde Şerīf-i Şirvānī yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. On üç Ṣafer'inde İstanbulī 'Alī Efendi yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne terfī' olındı. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḥubbī Mollāsı oġlı İbrāhīm Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Kadīm Medresesi ile tekrīm kılınup on beş Rebī'u'l-āḫir'inde Nūḥ Efendi yirine Vālide-i Cedīde Medresesi'ne nakl olınup ol medreseden Ḥaleb ve Şām yāḫūd Beled-i Ḥarām każāların āmācgāh-ı sihām-ı maṭlab ü merām itmiş iken lisān-ı dehrden;

Mıṣrā' Yok yok Efendi kendi ḫayālüñdürür senüñ

mażmūnı ile muḫāṭab olup biñ on altı Ẕi'l-ka'de'sinde Nişāncı-zāde yirine Üsküdār każāsı ile muṭayyeb olmışlar idi. On sekiz Şevvāl'inde 'azl olınup Ṭursun-zāde 'Abdu'llāh Efendi naṣb olındı. Biñ yigirmi Rebī'u'l-āḫir'inde Ḫusrev-zāde yirine każā-yı Eyyūb 'ināyet olındı. Yigirmi bir Receb'inde Nevālī-zāde Sa'dī Çelebi yirine Üsküdār każāsına nakl olındı. Yigirmi iki Muḥarrem'inde 'azl olınup manṣıbı Bülbül-zāde Efendi'ye virildi. Yigirmi üç Receb'inde ḫalefi yirine s̱ālis̱en Üsküdār'a ḥākim oldı[1]. Yigirmi beş Şevvāl'inde ma'zūl ve yirine 'Ömer Efendi mevṣūl oldı. Yigirmi altı Şevvāl'inde Şems Efendi-zāde[2] yirine Şām każāsı virilüp gitmedin Miḫalic arpalıġı ile tekā'üd iḫtiyār itmiş idi. Yigirmi sekiz Ẕi'l-ka'de'sinde Ṭokuz-zāde yirine İzmir każāsı 'ināyet olındı. Biñ otuz evā'ilinde ref' olınup İstanbulī 'Alī Efendi cā-nişīn oldı. Ol es̱nāda nergis-i bāṣırasına ḫalel gelüp sübül-i envārı 'amel-mānde-i sebel olmaġın bir mikdār vażīfe-i tekā'üd ile iḫtiyār-ı künc-i 'uzlet ve taḥṣīl-i sermāye-i kanā'at itmiş idi. Otuz iki ḫilālinde rū-gerdān-ı 'ālem-i fānī ve dīde-dūz-i na'īm-i cāvidānī oldı[3].

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ṣalāḥla meşhūr, eks̱er-i fünūndan vāyedār-ı niṣāb,

---

1 400a E
2 - E
3 Eyledi SE

be-taḫṣīṣ fenn-i[1] fürūʿa şedīdü'l-intisāb, ṭavīlü'l-liḥye, ḳaviyyü'l-bünye[2], edīb ü vaḳūr, pīr-i muʿammer ü maʿmūr idi. ʿİffet ü nezāhet üzere olmaġın eyyām-ı tedrīsde maḥkemelerde nā'ib olup ḫidmeti meşkūr ve "Ṣarı Nā'ib" dimekle meşhūr[3] idi.

el-Mevlā Meḥemmed (ʿArab Ḫᵛāce)

Vilāyet-i Rūm'dan gelüp dāḫil-i ḥarem-i İrem-mis̱āl olan ġılmān-ı melek-ḫiṣāl zümresinden iken taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfāna bez̠l-i maḳdūr ve cemʿ-i ferā'id-i fażl ü kemāle saʿy-i mevfūr eyleyüp sīması müvelledāne ve zemzemesi ʿArabāne olmaġın " ʿArab Ḫᵛāce" dimekle telḳīb ve bu taḳrīb ile lafẓ-ı Süryānī gibi taʿrīb olınmış idi. Cülūs-i Meḥemmed Ḫānī es̱nāsında ḥaremden çıḳup **[406a]** bi'l-istiḥḳāḳ sipāh-ı ẓafer-penāh zümresine iltiḥāḳ itmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi ṭarīḳ-ı ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārın sikke-i sulṭānu'l-ʿulemā ile meskūk idüp şeyḫü'l-islām ibn şeyḫü'l-islām Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle bekām olmaġın ḳaṭʿ-ı merātib ve aḫẕ-ı menāṣıb iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Dervīş Efendi yirine Beşikṭaş'da Ḫayre'd-dīn Paşa Medresesi'ne vāṣıl olmış idi. On altı Ṣafer'inde Rāʿī-zāde Ḳāsım Çelebi yirine Nevbet-ḫāne Maḥallesi'nde vāḳiʿ Aḥmed Paşa Medresesi'ne tebdīl ve ḥareket-i serīʿasını kesr içün ḥaṭṭ u tenzīl ḳaṣd olınduḳda ḳabūl itmeyüp sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Burhān Efendi yirine Şāh-ı Ḫūbān Medresesi iḥsān olınup anı daḫı ḳabūlden ibā itmekle baʿde eyyām medrese-i mezbūre pāye iʿtibār olınup Ketḫudā-zāde Muḥarrem Çelebi'ye inʿām ve bunlar münḥall olan Ḫadım Ḥasan Paşa Medresesi ile ikrām olındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında Köse Sinān yirine Ḳızılmuṣluḳ pāyesine terfīʿ ve dā'ire-i merāmı[4] tevsīʿ olınup yigirmi üç Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Şükrü'llāh Efendi yirine Ṣaḥn'a vāṣıl ve şükr-güẕār-ı niʿmet-i sebaḳ-ı emās̱il olmış idi. Yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında Muṭahhar Efendi yirine Şeh-zāde dārü'l-ifādesi'nde ferş-i seccāde idüp yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde Minḳārī ʿÖmer yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā'da ḳarār-dāde ḳılınup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḳāf-zāde Çelebi

1 ʿilm-i SE
2 ḳaviyyü'l-bünye:- SE
3 237a SE
4 - E

yirine Süleymāniyye rütbesiyle iḥrāz-ı merām ve devre-i erbāb-ı ṭarīḳı itmām eyleyüp biñ otuz Ṣafer'inde Ḥelvācı-zāde yirine Eyyūb ḳażāsı virildükde ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār itmiş idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde[1] Kec-dehān ʿAbdu'llāh Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ile tekrīm ve dil-ḫᵛāhı üzere ems̱āline taḳdīm olındı. Otuz bir Ramażān'ında Bī-endām yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsına naḳl olındı. Otuz iki Rebīʿu'l-āḫir'inde ḫaber-i vefātı[2] vāṣıl olup manṣıb-ı maḥlūl Arpacı-zāde Efendi'ye ʿināyet olındı.

Mevlānā-yı merḳūm tārik-i tekellüfāt-ı erbāb-ı rüsūm, ʿafīf ü ṣāliḥ, mübāşir-i ehemm-i meṣāliḥ, daġdaġa-i ḫalḳdan āsūde merd-i saʿādetmend-i müfliḥ idi.

el-Mevlā Ebūbekr (Bahā'e'd-dīn-zāde Bekri[3])

Maḥrūse-i Burūsa'dan ẓuhūr idüp cebīn-i ḥāli cilvegāh-ı nūr-ı şuʿūr olduḳda ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilme sevḳ-ı zāmile-i ʿazīmet ve ʿalā ḥasbi'l-ʿāde ḥareket idüp ṣadr-ı ʿālī-ḳadr-i Rūm Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi āstānesine intisāb ve şeref-i mülāzemetleriyle iżāfet-i teşrīfiyye rütbesini iktisāb itmiş idi. Devr-i menāṣıb-ı münāsib ve iʿtilā-yı merātib-i revātib iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ on altı Ṣafer'inde Bülbül-zāde Efendi yirine Gegivize'de Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne vāṣıl olmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Selānikī Maḥmūd yirine Filibe fetvāsına naḳl olınup ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. On yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Nūru'llāh Efendi yirine Sekbān ʿAlī Medresesi tevcīh olındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında Ḳāsım Efendi yirine Beşikṭaş'da Ḫayre'd-dīn Paşa'ya taḥrīk olındı. Biñ yigirmi Muḥarrem'inde İnegölli ʿAlī Çelebi yirine Edrine'de Ḳazancılar pāyesi müyesser oldı. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Ṣarı ʿAlī Çelebi[4] yirine Üçşerefeli'ye **[406b]**[5] terfīʿ olındı. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ṭoḳuz-zāde ʿAbdu'l-vehhāb Efendi yirine Ḳahriyye'ye geldi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında selefi yirine Ṣaḥn müderrisi oldı. Māh-ı Ẕi'l-ḳaʿde evāḫirinde Nevālī-zāde yirine Maġnisa ḳażāsı virilüp yigirmi altı Muḥarrem'inde munfaṣıl

1 400b E
2 ḫaber-i vefātı:vefātı ḫaberi SE
3 Bāhā'e'd-dīn//Bekri:Burūsavī Ebūbekr SE
4 - SE
5 "Üçşerefeli" kelimesi bölünüp diğer varağa geçilmiş. Sözcüğün ortasına varak numarasını yazmak uygun görülmediğinden dolayı sonuna alındı.

ve mesned-i ḥükūmetine Burhān Efendi vāṣıl oldı. Yigirmi ṭoḳuz Receb'inde Rodosī maḥlūlinden Bağdād-ı dārü's-selām ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldı. Biñ otuz bir ẖilālinde refʿ olınup yirine Nūrī Efendi naṣb olındı. Otuz iki ẖilālinde manṣıb-ı ḥayātdan munfaṣıl ve ʿālem-i envāra[1] muttaṣıl oldı.

Mevlānā-yı mezbūr baṣīret ü intibāhla meşhūr, ẖalḳla ḥüsn-i muʿāmeleye ḳādir, dil-rübūdīlik taḥṣīlinde māhir, muḥkime-şāgird ü bāzergān-ṭabīʿat, mubaṣṣır-ı teʿāṭī mutaṣarrıf-ı maʿīşet, dīde-dūz-i menāfiʿ, ẖalūḳ u mütevāżıʿ idi.

el-Mevlā Ḥüsām (Ġalaṭalı Ḥüsām[2] [Münkir Ḥüsām])

Zülāl-i ʿilm ü kemāl ile şemşīr-i ṭabʿına āb ve neşve-i raḥīḳ-ı taḥḳīḳ ile māhiyyet-i istiʿdādına tāb virüp Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi ẖidmetlerinden mülāzım ve pīşgāh-ı mekārim-penāhlarında ʿimād-ı ẖāne gibi ḳā'im olmağla zemān-ı ḳażā ve hengām-ı ṣadāretlerinde kātib-i veṣā'iḳ u sicillāt ve mutaṣaddī-i umūr-ı ḳısmet[3] ü şerʿiyyāt olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi medāris-i ʿilmiyyede seccāde-nişīn-i ifāde ve miḥrāb-ı taḥḳīḳda tekye-zen-i visāde olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Ḥayyāṭ Muṣliḥi'd-dīn yirine Şāh-ı Ḫūbān müderrisi oldı. Biñ on iki Şaʿbān'ında yirinde pāye iʿtibār olındı. On beş Rebīʿu'l-evvel'inde Bālī Efendi yirine[4] Rodos fetvāsına naḳl olındı. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınup yirine Tāce'd-dīn Efendi naṣb olındı. On sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde "Cezīretü'l-ʿuşşāḳ" nāmı ile meşhūr-ı āfāḳ olan Sinob ḳażāsı mevleviyyet olup bunlara ʿināyet olındı. Biñ yigirmi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Nişāncı ẖışmı Şāh Efendi yirine Arżırūm ḳażāsını cāygāh eyledi. Yigirmi üç Receb'inde ʿazl olınup manṣıbı Meḥemmed Ṣādıḳ'a virildi. Yigirmi dört Ramażān'ında Ḳara Süleymān maḥlūlinden tevcīh olınup gitmeyen Meḥemmed Ṣādıḳ yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı inʿām olındı. Yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup manṣıb-ı mezbūr Baba-zāde Sinānı'na virildi. Yigirmi ṭoḳuz[5] Receb'inde Ḳaraḳız-zāde yirine Kütāhiyye ḳażāsı tefvīż ḳılındı. Otuz bir Ṣafer'inde refʿ olınup Martolos-zāde Maḥmūd Çelebi senesi eṡnāsın-

---

1 Āẖirete SE
2 Ġalaṭalı Ḥüsām:Ser-ẖoş Ḥüsām SE
3 Niyābet SE
4 401a E
5 237b SE

da[1] terk-i ḫum-ḫāne-i ġurūr ve bī-hūşī-i cām-ı mergle ḫᵛāb-ı ḥużūr itmiş idi.

Mıṣrāʿ Mestlik pāyāne irse irişür elbette ḫᵛāb

Mevlānā-yı mezbūr erbāb-ı dile töhmet-i dīrīne olan bāde-nūşlıġla meşhūr, Ġalaṭalı olmaġla ol semtüñ āb u hevāsıyla alışmış ve ḥaḳḳ-ı civāruñ ḥükmini virmiş idi. Merḥūm Bahā'e'd-dīn-zāde Efendi'nüñ ḫidmetinde iken baʿż-ı muḥāsebātda maḳbūżını inkār itmegin ol ḳapuda "Münkir Ḥüsām" dimekle iştihār bulmış idi.

Mıṣrāʿ عيب مى جمله بكفتى هنرش نيز بكو [2]

mażmūnı üzere maḥāsini daḫı ẕikre ṣāliḥ idi. Evvelā ṭāhirü'l-lisān, ḫāliṣü'l-cenān, ḥalīm ü ḫalūḳ, ṣıddīḳ u **[407a]**[3] ṣadūḳ, ḫayr-ḫᵛāh-ı ʿālem, nīk-nefs ādem idi.

el-Mevlā Meḥemmed bin Maḥmūd (Ḥelvāçı-zāde) {ʿĀrifī}

Vilāyet-i Ḥamīd'de "Yalvac" nām ḳaṣabada ḳaṣab-pūş-ı vücūd ve ruḫṣat-yāfte-i meclis-i[4] şühūd olup "Yalvacī Ḥelvāçı-zāde" dimekle maʿrūf u maʿhūd olmış idi. Ṭarīḳ-ı ʿilme sülūk ve āheng-i ḥareket-i leng ü lūk idüp ʿulemā-yı ʿaṣr mecālis-i ʿilmiyyesinden güher-çīn-i fażl ü kemāl ve emāẟil-i erbāb-ı istiʿdād ile ḥalḳa-beste-i müẕākere vü iştiġāl olduḳdan ṣoñra ṣadru'l-ʿulemā'i'l-aʿlām Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olup reh-neverd-i ṣıʿāb ü sühūl ve ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿAlī Çelebi-zāde Efendi yirine Yūsuf Paşa müderrisi[5] olmış idi. On üç Receb'inde Ḳaragülmez yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'yle rūy-ı baḫtı ḫandān, on yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Tāc Efendi yirine Ṣaḥn-ı ẟemān şerefiyle sermāye-i şevḳı ṣad çendān olup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Velī Efendi

---

1 Senesi eṡnāsında:senesinde SE
2 "Şarabın tüm ayıplarını söylüyorsun. Onun hünerlerini de anlat."
3 "Üçşerefeli" kelimesi bölünüp diğer varağa geçilmiş. Sözcüğün ortasına varak numarasını yazmak uygun görülmediğinden dolayı sonuna alındı.
4 - SE
5 Medresesi'ne müderris SE

yirine Mağnisa fetvāsı[1] virildükde ḳabūl itmeyüp ʿazl iḫtiyār itmiş idi. Biñ yigirmi Ṣafer'inde İnegölli ʿAlī Çelebi yirine tekrār Ṣaḥn müderrisi olup yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Caʿfer Efendi yirine İzmir ḳażāsı müyesser oldı. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında Çelebi Efendi yirine Filibe ḳażāsına naḳl olındı. Yigirmi iki Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿazl olınup yirine Ṭaş Çelebi vażʿ olındı. Yigirmi dört Rebīʿu'l-evvel'inde Ḳaraca Aḥmed Efendi[2] yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile teşrīf olındı. Yigirmi beş Ramażān'ında[3] ʿazl olınup Kec-dehān ʿAbdu'l-lāh Efendi ḳā'im-maḳām-ı ḥükūmeti oldı. Yigirmi sekiz Ṣafer'inde Ṭulumcı Ḥüsām Efendi yirine ḳaṣaba-i[4] Ebī Eyyūb ḳażāsına manṣūb olmış idi. Biñ otuz Ṣafer'inde ʿazl olınup ʿadem-i ḳabūli müteḥaḳḳıḳ olan ʿArab Ḫᵛāce'ye tevcīh olındukda istiġnā idicek Aḫī-zāde Maḥmūd Efendi'ye virilmiş idi. Bıñarḥiṣār ḳażāsı arpalıḳ taʿyīn olınup sübḥa-gerdān-ı eyyām ü leyāl iken biñ otuz iki ḫilālinde ʿālem-i ḳudse[5] irtiḥāl itmiş idi.

Merḥūm-ı merḳūm teşne-leb-i mā'u'l-ḥayāt-ı ʿulūm, her fenden behremend, ezhār-ı gūn-ā-gūn-ı maʿārifden gül-deste-bend, ʿilmi niṣāba vāṣıl, sermāyedār-ı maʿārif ü fezā'il, " ʿĀrifī" maḫlaṣı ile şöhret-şiʿār, şiʿr ü inşāya iḳtidārı var idi. Merḥūm ġāyetde ehl-i keyf olmağla ekṡer-i evḳātı ḫᵛāb-ı pīnegī ile güẕār iderdi ve şehbāz-ı çeşmi dā'imā deşt-i ḫayāli şikār itmek üzere idi[6].

Meşhūd-i[7] rāḳımu'l-ḥurūfdur ki birgün bir meclis-i germ-ā-germ-i ʿulemāda ekṡer-i aʿyān-ı şehr āmāde iken ʿaṣruñ fażīlet ü ʿiffetle müteʿayyinlerinden Ḫāḳāniyye Müderrisi Nefes-zāde Efendi ki kiber-i nefs ü ʿıẓam-ı şān ile iştihārı ve Şeyḫü'l-İslām Ṣunʿu'llāh Efendi'nüñ müsteşārı olmağla ṣudūr-ı kirām deñlü ḳadr ü iʿtibārı var idi, ṣadr-ı meclis bulınup āfāḳī muṣāḥabet iderek dūr u dırāz bir ḳıṣṣa taḥḳīḳına āġāz itmiş idi. Mecmūʿ-ı erbāb-ı meclis ḫamūş ṭavʿan ü kerhen çeşm ü gūş oldukda ṣāḥibü't-terceme furṣat bulup meded-yārī-i efsāne ile ḫᵛāb-ı nūşīne müstaġraḳ ve dāḫil-i ʿālem-i miṡāl-i muṭlaḳ olur. Ol ḳıṣṣa-perdāz-ı nefes-dırāz edā-yı levāzım ve riʿāyet-i merāsim iderek ḳıṣṣaya ḫalāṣ virüp intiẓām-ı kelām ve ḥüsn-i ḫitāma kemāl-i iʿtināsından **[407b]** etrāfa nigāh-ı

1 ḳażāsı SE
2 - SE
3 401b E
4 - SE
5 ʿālem-i ḳudse:- SE
6 Ve//idi:- SE
7 Meşhūd-i faḳīr SE

germ-ʿinān ile deryūze-i istiḥsān üzere iken meger Ḥelvācı-zāde Efendi vāḳıʿa-sında ḳıṣṣa-ḫʷān meclisine dāḫil olmış ve naḳlinde ḫaṭāların bulmış. Ḳarīne-i ḥāl perde-i tīz-i ġażab-āmīz ile güftāra gelüp "Hep yalan söyler." diyedüşdi. Nefes-zāde merḥūm nefsü'l-emrden āgāh olmadın āteş-i zebāne-keş-i tehevvür ile pür-tāb ve berḳ-ı ʿālem-sūz-ı ʿiṭāb olup pençe-i kelle-kūp ile bebr-i ġarrān gibi āmāde-i vüs̱ūb olmış iken ṣāḥibü'l-meclis;

Beyt

لقد اسمعت لوناديت حيا

و لكن لا حياة لمن تنادى[1]

mażmūnı ile iʿtiẕār ve "Tiryākīdür yabāne ṣayıḳlar." diyü basṭ-ı aʿẕār[2] eyleyüp egerçi zülāl-i ḥüsn-i maḳāl ile ʿulüvv-i āteş-i kīnesin teskīn eyledi. Ammā bir yirden şaṣt-ı ḫandeye güşād virilüp ʿinān-ı iḫtiyār elden gitdi ve ṭūfān-ı hāy-hāy-ı ḳahḳaha felekü'l-eflāke yitdi. Bi'l-āḫire biri serāsime-i ḫʷāb-ı nā-ḳaʿr-yāb, biri ġarḳ-ı ʿaraḳ-ı ḥicāb olup ʿıḳdu'l-leʾāl-i ṣoḥbete inḥilāl geldi.

Mervīdür ki ḫavāṣṣ-ı Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳāżī olduḳda müftī-i ʿaṣr Meḥem-med Efendi'ye varup ḫilāl-i mükālemede mevlānāya taṭyīb ḳaṣd eyleyüp, maḥżā manṣıba terġīb içün "Ḳaṣaba-i Eyyūb İstanbul'uñ şeh-nişīni meṡābesin-dedür." dimişler. Mevlānā bu teşbīhden ḥaẓẓ itmekle imżālarında "el-Ḳāżī be-şeh-nişīn-i Ḳosṭanṭıniyye" yazup naḳl-i meclis-i yārān ve lezẕet-baḫş-ı meẕāḳ-ı müstemiʿān olmış idi. El-ḥaḳḳ[3] füyūżāt-ı berşiyyenüñ şekker-pārelerindendür.

el-Mevlā Bedre'd-dīn Maḥmūd (Köse Maḥmūd)

Aydın ilinden ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ezelīden iktisāb-ı nūr-ı şuʿūr idüp "Köse Maḥmūd" dimekle meşhūr olmış idi. İʿmāl-i kiyāset-i māder-zād ve taḥṣīl-i maḥāsin-i istiʿdād eyleyüp ṭarīḳ-ı ʿilme ʿaṭf-ı ʿinān-ı himmet ve muʿallim-i sulṭānī Saʿde'd-dīn Efendi'den iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet eyleyüp ṭayy-ı merāḥil ve ḳaṭʿ-ı menāzil iderek ḳırḳ aḳçe ile Cezerī Ḳāsım Paşa[4] Medresesi'nden mun-faṣıl iken biñ iki Şevvāl'inde Ṣarı Ḫʷāce yirine Eski İbrāhīm Paşa Medresesi iʿṭā

1 "Canlı birine seslenmiş olsam duyururdum. Ancak seslenilen canlı değil!"
2 iʿtiẕār SE
3 402a E
4 238a SE

olınmış idi. Biñ altı Ẕi'l-ḥicce'sinde La'lī Çelebi yirine Sinān Paşa Sulṭānī pāyesine pīrāye-bend oldı. Biñ yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Müte'accim yirine Siyāvuş Paşa Sulṭāniyyesi'ne[1] taḥrīk olındı. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında 'Arab Sinān Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Biñ on Muḥarrem'inde Sa'dī-zāde yirine İzmir ḳażāsı 'ināyet olındı. On iki Rebī'u'l-āḫir'inde 'azl olınup manṣıbı Seyyidī-zāde'ye naṣīb oldı. On dört Şevvāl'inde Nevālī-zāde Żiyā Çelebi yirine mükerreren İzmir ḳażāsı ile dīde-i baḫtı rūşenā oldı. On altı Ṣafer'inde Celeb Meḥemmed Efendi yirine Gelibolı ḳażāsına naḳl olındı. Ḳabūlden ibā idicek selefi ibḳā olınup bunlara ber-vech-i teḳā'üd Nīf ḳażāsı tevcīh olındı. Ol diyārda vāfir emlāk ü 'aḳār idinüp lāzıme-i kenār olan vüs'at-ı ni'meti ḥā'iz ve devlet-i selāmet ü 'āfiyete fā'iz olmış idi. Biñ otuz Şa'bān'ında 'umūmen arpalıḳlar ḥall olınduḳda bunlaruñ manṣıbı daḫı ḳużāta virilüp ferāġ-ı ḫāṭır ile 'īş-i bī-teşvīş üzere iken biñ otuz iki ḫilālinde كل شيء يرجع الى اصله[2] mıṣdāḳınca 'ālem-i **[408a]** envāra ittiṣāl ve ḫāk-i bedeni alduġı yire īṣāl itmiş idi.

Mevlānā-yı merḳūm dāḫil-i a'dād-ı[3] erbāb-ı fühūm, ḥüsnü's-sīret, naḳıyyü's-serīret, 'ālim-i 'āmil, ṣāliḥ-i ṣāfī-dil idi. Ḫ˅āce Efendi āstānesine etemm-i iḫtiṣāṣ ile muḫtaṣṣ olmaġın hicv-i şu'arāya maẓhar olmaḳ rütbesini iḥrāz ve nişāngāh-ı ṭa'n-ı ẓurefā olmaġla kesb-i imtiyāz itmiş idi, *ve'l-ḳıṣṣatu meşhūre.*

el-Mevlā Ebūbekr (Ḥasan Paşa Bekri[4])

Vilāyet-i Anaṭolı'nuñ bir gūşesinden peydā ve lāzıme-i Etrāk olan ṣūret-i ṣalāḥ ile cilve-nümā olup 'Azmī Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olmış idi. Vüzerā-yı devlet-i Meḥemmed Ḫānī'den Ḫadım Ḥasan Paşa'ya mu'allim ve efsūn-ı zerḳ u riyā ile ol ṣadr-ı Āṣaf-naẓīre muṣāḥib ü münādim olup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ dört Muḥarrem'inde vezīr-i merḳūm inşā itdügi medrese-i refī'u'l-bünyān ibtidā bunlara iḥsān olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Su'ūdī-zāde Ḳadrī Çelebi merḥūm[5] maḫlūlinden Mihrümāh Sulṭān pāyesin cāygāh eyledi. Biñ altı Receb'inde Ḳara Çele-

1 Sulṭāniyyesi'ne:Sulṭānī pāyesine SE
2 "Her şey aslına döner."
3 'idād-ı SE
4 Ḥasan//Bekri:el-Mevlā Ebūbekr SE
5 - SE

bi-zāde Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye geldi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında veliyy-ni'meti maẓhar-ı ḳahr-ı Ḳahramānī olup de'ā'im-i rif'ati mütezelzil ve rütbe-i i'tibārdan nāzil olmaġla mencenīḳ-ı seng-endāz-ı medrese ile kenāre atılmaḳ lāzım geldükde māh-ı Ẕi'l-ḳa'de dāḫilinde[1] Celeb Meḥemmed Efendi yirine Bosna Serāyı ḳażāsına gönderülmiş idi. Biñ yedi Şa'bān'ında 'azl olınup selefi ibḳā olındı. Ba'dehu nice yıllar mübtelā-yı 'azl ü ḥırmān ve fersūde-i hā-ven-i hevān olup Babalı Muṣliḥi'd-dīn yirine Siroz'da Selçuḳ Sulṭān Medresesi 'ilāve-i fetvā ile i'ṭā olındı. Biñ yigirmi ḥudūdında Üsküb fetvāsına naḳl olınup ba'de'l-'azl ḳaṣaba-i[2] Pıravadi'de müderris ve müftī olmış idi. Biñ otuz iki ḫilā-linde irtiḥāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr selāmet-i 'aḳīde ile meşhūr, żabṭ-ı muḳaddimāt ile fıḳh-ı ferdī[3] mertebesine vāṣıl, pīr-i ṣāliḥ-i ṣāde-dil idi. *Kerīm Çelebi Vefeyātı*'n-da vezīr-i merḳūm taḳrībi ile raḳam-zede-i beyān ve āgāh-ı çāşnī-i tāziyāne-i zebān olmış idi ki īrād[4] olınur: Etbā'ından bir şaḫṣ-ı nā-ḳabūl-i gūl, dā'ire-i erbāb-ı ḫārice duḫūl içün kemāl-i recā-yı bī-cāy ile sihām-ı şefā'at-i nā-revā-yı pey-ā-pey pertāb idüp lākin tīr-i şefā'at-i ṭab'-ı meşfū'un leh gibi kec ü[5] mec ve fikr-i şefī'āsā mu'avvec olmaġın hedef-i icābete iṣābetden vāyesi ḥırmān olup meded-kārī-i himmet ü şefā'at ile ol ḫar-ı der-vaḥal-üftādeyi ser-menzil-i maḳṣūda iḥtimāl-i īṣāl, ṣūret-nümā-yı mir'āt-ı ḫayāl olmamaġın ليس الحمار الواقع كصاحبه[6] diyüp;

Beyt آن به که کار خویش کنم خود درست و راست
زیرا که در زمانه مروت نمانده است[7]

mefhūmıyla terāne-perdāz olup ṣavāb-dīd-i fikr-i ḫaṭā-pīşesi üzere kīsehā-yı ser-be-mühr-i ḫazīne-nişīne mürāca'at evlā görülmegin hemyān-ı zer-i dü-rüst-'ayārı lāġar-miyān itmek ile hem-āġūşī-i nev-'arūs-ı maḳṣūd, cilveger-i

1 402b E
2 - E
3 ḳurevī E
4 Beyān SE
5 - R1, E
6 "Eşek, sahibi gibi değildir."
7 "İyisi mi kendi işimi doğru dürüst kendim yapayım. Çünkü bu zamanda iyilik kalmamıştır."

minaṣṣa-i vücūd olmışdur. Tecvīz-i ṣarf-ı derāhim ü denānīr hergiz pīrā-men-güẕār-ı żamīr olmaz iken imżā-yı merām iḳtiżā-yı beẕl-i māl-i ḥarām idüp ḥareket-i ġayret-i cāhiliyye medrese-i ʿilmiyye bināsın īcāb itdügi bir emr-i ġarīb ve pīrāye-i s̱evāb ü ṣavābdan bī-naṣībdür. Ḥaḳḳā ki **[408b]** netīce-i emel ü ʿamel [1] انفقت مالی و حج الجمل maʿnāsı olmışdur.

el-Mevlā ʿAbdu'l-laṭīf (Ṭarsūsī Dāmādı[2] [Raṭbuyābis])

"Ṭarsūsī Dāmādı" dimekle şöhre-bend ve ṣıhr-ı feżā'il-behri iʿādesinden mülāzemetle behremend olup baʿż-ı medārise müderris ve ḥalḳa-i ifādede ṣadr-ı meclis olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ on dört Rebīʿu'l-evvel'inde Burhān Efendi yirine Merdümiyye Medresesi iḥsān olınmış idi. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ḥalebī Aḥmed Efendi[3] yirine Beşikṭaş'da Sinān Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi beş Ramażān'ında ʿArab-oġlı yirine Fāṭıma Sulṭān maʿdūmesinde pāye müderrisi oldı. Yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inde Seyyidī Çelebi yirine pāyelikle Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa Medresesi'ne ḥareket eyledi. Sene-i mezbūre Ṣafer'inde Gümişayaḳ yirine Birgi ḳażāsına ḳadem-i himmet ḳomış idi. Otuz iki ḫilālinde ʿazl olınup yirine ʿİvaż-zāde Çelebi niʿamü'l-bedel oldı. Ol esnālarda intiḳāl ve ḫatm-i kīse-i ḳīl ü ḳāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm "Raṭbuyābis" laḳabıyla maʿlūm, taʿrīf-i ẕātında ḫulāṣa-i kelām bu ḳıṭʿa-i gevherīn-niẓāmdur[4]:

Ḳıṭʿa

ʿĀleminde bu daḫı böylece bir ādem idi
Kimisinden kem ise kimi de bundan kem idi[5]

Kefşini bāma atup ḥażret-i pūstālīnuñ
Gümişayaḳdan ise bir ḳademe aḳdem idi

1 "Bütün malımı harcadım. Bu yüzden ben değil devem haccetti."
2 Ṭarsūsī Dāmādı:Ṭarsūsī Dāmādı el-Müştehir bi-Raṭbuyābis SE
3 Çelebi SE
4 238b SE
5 403a E

el-Mevlā Meḥemmed[1] (ʿIṭrī Çelebi[2]) {ʿIṭrī}

Mücmere-gerdān-ı meclis-i hüşmendī, kātib-i ġāliye-erḳām ʿIṭrī Efendi'dür. Reşk-endāz-ı müşg ü ʿabīr olan ḫāk-i ʿıṭr-sā-yı Şirāz'dan ẓuhūr ve kesb-i kemālāt-ı nefsāniyyeye bez̠l-i maḳdūr idüp ṣılasında iken ṣalāye-fersā-yı fażl ü kemāl ve ḫāṣṣa-i Aʿcām olan ḫoş-nüvīslikde [3] عليكم بحسن الخط mis̠āline imtis̠āl itmekle ol vādīde vāṣıl-ı derece-i ʿālü'l-ʿāl olduḳdan ṣoñra ḫāme-mis̠āl seyr-i ṣaḥīfe-i ʿāleme teşmīr-i sāḳ-ı ihtimām ve pergār-ı pā-yı seyāḥat ile mesāḥat-i sevād-ı Mıṣr u Şām idüp müntehā-yı seyri bendergāh-ı kālā-yı maʿārif ü ʿulūm, yaʿnī ḫıṭṭa-i zībende-rüsūm-ı Rūm olduḳda[4] belde-i ṭayyibe-i Ḳosṭanṭıniyye'de ilḳā-yı ʿaṣā ve niyyet-i iḳāmet ile ferş-i kilīm-i dervīşāne vü istinād-ı peşmīne-müttekā itmiş idi. Ḳarīne-i ḥāl ol ʿaṣrda ṣadr-ı ʿālī-ḳadr-i Rūm olan[5] veliyyü'n-niʿam-ı ʿālem, ḳuṭb-ı s̠ābit-ḳadem, dā'ire-i fażl ü kerem, şeyḫü'l-islām ibn şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi ḥażretleri *medde ẓılluhu medeʾl-eyyām* iżāʿat-i bıżāʿat-i istiʿdādın revā görmeyüp ḫidmet-i ʿaliyyelerine ḳabūl ve teşrīf-i mülāzemetle nā'il-i me'mūl[6] itmişler idi. El-ḥāletü hāẕihi dā'ire-i iḥsānı itmām ve merreten baʿde uḫrā medreseler inʿām idüp dāḫil-i erbāb-ı[7] erbaʿīn ve çille-keş-i nev-bahār-ı ḫamsīn iken ṭabʿ-ı dervīşānesi metāʿib-i ṭarīḳ-ı tedrīse mütehammil ve bī-ḳayd iken ser-rişte-i āmāle tevessül idemeyüp sālik-i ṭarīḳ-ı ḳażā ve mālik-i ezimme-i ḥükm ü imżā olmış idi. Biñ otuz iki hilālinde Ergeneköprisi'nde ḳāżī iken cisr-i fenādan ʿubūr ve menzil-i beḳāda ḥużūr itmiş idi.

Mevlānā-yı merḳūm zer-dūz-i erbāb-ı fühūm, dervīş-nihād ü nīk-sīret, ḫoş-fehm ü ḫoş-ṣoḥbet, yārān-ı ehl-i dilden idi. Şiʿr-şināslıġı şiʿrinden rācıḥ ve leṭā'if-i menşūresi meżāmīn-i manẓūmesinden dil-pesend olduġı vāżıḥ idi. Külāh-ı dervīşāne üzere destār-ı mollāyāneyi tercīḥ itdügine **[409a]** ḥarf-gīrān-ı sitem-pīşeden baʿż-ı gedā-meşrebler ṭaʿn ü ṭanz yüzinden zuʿmınca laṭīfe-perdāz olduḳda rengīn cevāblar virmişdür. Taḥrīri tafṣīl iḳtiżā itmegin ṭayy-ı ẕikr evlā görüldi. Kātib-i ḥavādis̠-i eyyām olan rūz-nāmeciyān-ı nāfile-erḳām fevt itmek baʿīddür. Ṭālib olan köhne defterlerde ẓafer bulur.

---

1 Meḥemmed ʿIṭrī E
2 Efendi SE
3 "Yazının güzelliğini ihmal etme!"
4 yaʿnī//olduḳda:- E
5 - SE
6 Mesʾūl R1, E
7 - SE

Veliyyü'n-ni'am ḥażretleri def'a-i s̱elās̱ede ṣadr-ı Rūm iken bu bendelerine Silisre ḳażāsın iḥsān itdüklerinde ṣāḥibü't-terceme kātib-i mekātīb olup recā-yı taḥrīr-i mektūb-ı manṣıb ile Ḫᵛāce Ḥāfıẓ'ın bu beytini hem-rāh-ı ṣaḥīfe-i niyāz idüp göndermiş idüm:

Beyt

تا بود نسخه عطری دل سودا زده را
از خط غالیه سای تو سوادی طلبیم [1]

Merḥūm bu inşādımuzdan dil-şād olup ol ṣafḥa-i dil-pez̠īri hem-pāye-i ḳıṭ'a-i mīr itmiş idi. El-ān ḥırz-ı cānum ve ta'vīẕ-i bāzū-yı irfānumdur[2].

Ṣınfu'l-Meşā'iḫ

eş-Şeyḫ Fażla'llāh (Birgili-zāde[3])

Te'līfāt-ı fā'iḳa ve taḥḳīḳāt-ı rā'iḳa ṣāḥibi Birgili Meḥemmed Efendi merḥūmuñ dürr-i ṣadef-i vücūdı ve gevher-i kān-ı nesl-i mes'ūdıdur. Vālid-i mācidlerinden iktisāb-ı re'sü'l-māl-i 'ilm ü kemāl ve intisāb-ı fünūn-ı nāfi'a-i ḥaḳā'iḳ-iştimāl idüp sālik-i ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ ve mālik-i mesnedgāh-ı ders ü taḥḳīḳ olmış iken 'inān-ı 'azmini semt-i zühd ü ṣalāḥa imāle ve levāzım-ı ma'āşını ḫizāne-i vāhibü'l-āmāle ḥavāle itmiş idi. Biñ yigirmi ḥudūdında dārü'l-mülk-i Rūm'a[4] ḳudūm idüp mertebe-i fażīleti ma'lūm-ı 'ulemā-yı Rūm olduḳda vaẓā'if-i kürsī-i va'ẓ ü tez̠kīr ta'yīni ile tevḳīr olınmış idi. Nice zemān Cāmi'-i Şerīf-i Sulṭān Selīm-i Ḳadīm'de naḳl-i tefsīr-i şerīf ile mecālisi teşrīf ve enfās-ı iksīr-te's̠īr ile ḳulūb-ı ḳāsiyeyi talṭīf eyleyüp ba'dehu Sulṭān Bāyezīd Cāmi'-i Şerīfi'nde vā'iẓ ve nāṣıḥ olmış idi. Evāḫir-i devlet-i Muṣṭafāvī'de enfās-ı ma'dūde-i ḥayātı temām ve kilk-i ḳażā güşe-i ṣaḥīfe-i aḥvāline ḫitāme-nüvīs-i temmü'l-kelām olup yirlerine Selīmiyye'de daḫı ḫalefi olan Ḳāżī-zāde Efendi ḫidmetleri maḥfil-nişīn-i va'ẓ ü naṣīḥat olmış idi.

---

1 "Sevdanın vurduğu gönül hoş kokulu bir sayfa olsun diye senin mis kokulu yazınla (yazılmış) bir yazıya talibim."

2 403b E

3 Birgili-zāde:Maḫdūm-ı Birgili Meḥemmed Efendi SE

4 İstanbul'a SE

ʿAzīz merḳūm baḥr-ı ʿaylem-i ʿālem-i ʿulūm, ʿiffet ü nezāhetde müsellem[1], pīr-i ṣāfī-żamīr-i mübārek-dem idi. Meclis-i vaʿẓ ü tezkīri tenvīr-i ḳulūb-ı ḳāsiye ve irşād-ı nüfūs-ı ḳābile itdügi gibi ḥalḳa-i ders ü taḥḳīḳı hezārān hezār ḳavābili mertebe-i fażīlete vāṣıl merd-i kāmil itmiş idi. Cümleden maḫdūm-ı mükerremleri olup ḥālā medāris-i Ṣemāniye'den birinde seccāde-nişīn-i ifāde olan ʿİṣmetī Efendi ḫidmetleri vādī-i ʿilm ü maʿārifde yegāne, mecmūʿ-ı feżā'il-de müfred-i zemānedür.

eş-Şeyḫ Aḥmed (Dizdār-zāde Efendi[2])

Dārü'l-mülk-i Ḳaraman olan medīne-i Lārende'den ẓuhūr idüp "Dizdār-zāde" dimekle meşhūr olmış idi. Şeyḫü'l-İslām Çivi-zāde Efendi'den mülāzemetle bekām olup devr-i medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe ile İstanbul'da Cānbāziyye Medresesi'nden maʿzūl iken biñ dört tārīḫinde şāgirdi Ḫaṭṭāṭ Maḥmūd Efendi Diyārbekr defterdārı olduḳda hem-rikāb-ı maḫdūm-ı maḥmūdu'l-ḫiṣāl ve ol aḳṭārda müfettişü'l-emvāl olmış idi. Baʿde'l-ḳufūl güncīde-i künc-i ḫumūl olup bār ü büngāhı dükkānçe-i ʿaṭṭār gibi perīşān ve terk-i esbāb ü ʿalā'iḳ-ı ʿizz ü şān ḳılmış idi. El-ḥāletü hāẕihi ʿumdetü'l-meşā'iḫi'l-kirām, **[409b]** ḳıdvetü'l-eʿizzeti'l-aʿlām Üsküdārī Maḥmūd Efendi ḥażretlerinden inābet ve ḫidmet-i ʿaliyyelerinde tekmīl-i ṭarīḳat itmişler idi[3]. Biñ on iki tārīḫinde ḫilāfetle İzmir'de cāy-gīr olup on beş ḫilālinde Edrine'ye naḳl olındılar. Medīne-i mezbūrede cāmiʿ-i şerīf ve ḫānḳāh inşā idüp resm-i irşādı ifşā itmişler idi. Cumʿa günleri ḫiṭābet idüp ḫamīslerde eski cāmiʿde ḥalḳa-beste-i cemʿiyyet olurdı. Meşġale-i irşād ü teẕkīr ve naḳl-i ḥadīs̱ ü tefsīr ile güẕārende-i eyyām ü leyāl iken biñ otuz iki Cemādiye'l-āḫire'sinüñ evāḫirinde intiḳāl eyledi. Binā eyledügi zāviye sāḥasında defn olınup yirlerine Ḫalīl Efendi seccāde-nişīn-i[4] irşād oldı.

ʿAzīz-i merḳūm ʿumde-i meşā'iḫ-ı Rūm, vecīh ü vaḳūr, ẓāhir ü bāṭını maʿmūr, mürşid-i kāmil ü müteşerriʿ, ʿābid ü zāhid ü müteverriʿ idi.

---

1 ʿalem SE
2 Dizdār//Efendi:Birgili Dizdār-zāde SE
3 239a SE
4 404a E

eş-Şeyḫ Meḥemmed (Ṣubḥī Çelebi) {Ṣubḥī}

Peder-i bedriyyü'l-ās̱ārı imām ü ḫaṭīb, muʿallim ü edīb, Ṣubḥī tahallüs ider bir pīr-i rūşen-żamīr-i ferḫunde-dīdār idi. Kendüler maḥrūse-i Burūsa maṭlaʿından ẓuhūr ve mānend-i ṣubḥ-ı düvüm ufuḳ-ı şehādete feyż-i nūr idüp vālidi ḥacrında iken eks̱er-i fünūnda kesb-i imtiyāz ve maḫlaṣ-ı şöhret-şiʿār-ı pederi istiḥḳāḳ-ı verās̱etle iḥrāz itmiş idi. Baʿdehu ḥāl-i ḫuceste-ḫilāli Kemāl Beg-zāde Efendi[1] terbiyeti ile iʿdād-ı levāzım-ı istiʿdād ve Aġa-zāde Efendi'nüñ iʿādesi ḫidmetinden[2] mülāzemetle neyl-i ārzū-yı fu'ād[3] eylemiş idi. El-ḥāletü hāẕihi meşreb-i fenādan hiṣṣedār olmaġla meşā'iḫ-ı ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'den[4] tercemesi sebḳ eyleyen Memī Cān Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve taṣfiye-i bāṭın ile maẓhar-ı feyż-i mürşid-i kāmil olup bir miḳdār vaẓīfe ile ḳanāʿat ve gūşe-nişīn-i ʿuzlet olup iktisāb-ı üns-i vaḥdet eylemiş idi. ʿAṣr-ı Murād Ḫānī'de münāẓara-i pergār ü ḳalem mevżūʿını aṣl-ı raḳam ḳılup vādī-i mes̱nevīde bir kitāb-ı belāġat-niṣāb naẓm[5] itmiş idi. Rikāb-ı hümāyūn-ı pādişāhīye ʿarż idüp telaḳḳī bi'l-ḳabūl ve teraḳḳī ile nā'il-i me'mūl buyurmışlar idi. Fenn-i celīl-i taṣavvufa şedīdü'l-intisāb ve *Mes̱nevī-i Şerīf-i Mevlānā*'nuñ künūz-ı rümūzına ruḫṣat-yāb olmaġın Cāmiʿ-i Şerīf-i[6] Sulṭān Meḥemmed Ḫānī'de kürsī-nişīn-i vaʿẓ ü naṣīḥat ve ḥalḳa-bend-i cemʿiyyet olup meşġale-i ʿilm ü ʿirfānla sübḥa-şümār-ı evḳāt iken devlet-i Muṣṭafāviyye evāḫirinde vefāt eyledi.

ʿAzīz-i merḳūm dāḫil-i aʿdād-ı[7] meşā'iḫ-ı Rūm, selīmü's-ṣadr-ı dervīş-nihād, mü'min-i pāk-iʿtiḳād idi. Eks̱er-i eyyāmı kemāl-i żarūretle güẕār iderken fenn-i kāfa vuṣūl iddiʿā eyleyüp iḥsānın gördügi mevālī-i kirāma[8] mevāʿīd-i inʿām itmekden ḫālī degül idi.

Bir gün ʿAzmī-zāde Efendi merḥūmla muṣāḥabet es̱nāsında muḳteżā-yı ʿaṣr ile mübtelā olduḳları düyūn-i kes̱īreden şikāyet itdüklerinde Ṣubḥī Çelebi

---

1 - SE
2 iʿādesi ḫidmetinden:iʿādesinden SE
3 Nevāle SE
4 Meşā'iḫ//Ḫalvetī'den:- R1, SE
5 - SE
6 - SE
7 ʿidad SE
8 ʿiẓāma SE

tesliyet eyleyüp "Bu yaḳīnde ʿamel-i kebīre mübāşeret olındı. Sizüñ ve sā'ir aḥbābuñ mecmūʿ-ı düyūnına müteʿahhid oluruz." diyü şekker-rīz-i dil-i pür-rīş ve tesliyet-baḫş-ı ḫāṭır-ı muḥāl-endīş olup ʿicāleten ḫande-i hezl ile ḳahḳa-ha-fermā ve ḫāme-keş-i vaḫāmet-i ġam-ı ferdā olmışlar idi. Bu beyt-i meşhūr nuḫbe-i eşʿārı ve āb-rūy-ı cevāhir-i tābdārıdur[1]:

Beyt Murādı sāġarın sürdi şehā bezm-i viṣālüñde
Gedā-yı kūyuña beñzer emīr-i kām-rān olmaz

eş-Şeyḫ Sinān (Sinān Efendi)

Nevk-i zebān-ı gevher-efşānı ḥilye-i[2] cevher-i ʿilm ü kemālle **[410a]** muḥal-lā ve ṣafḥa-i sīne-i āyine-miṡālī mıṣḳale-i saʿy ü ictihād ile mücellā olup ṣu-ver-i ẕihniyye-i maʿānī ki ʿaks-i nuḳūş u erḳāmdur, levḥ-i żamīr-i müstenīrinde semt-i irtisām bulmış idi. ʿAzm-i ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ ve ḥaṭṭ u tirḥāl-i menāzil-i ders ü taḥḳīḳ itmiş iken nīme-i rāhdan semt-i āḫara ʿaṭf-i ʿinān-ı ʿazīmet ve hem-rāhī-i tevfīḳ ile pey-bürde-i vādī-i ḥaḳīḳat olmaġa himmet eylemiş idi. Baʿżı eʿizze-i kirāmuñ naẓar-ı ʿināyetinden taḥṣīl-i kām idüp vaʿẓ ü naṣīḥat ile[3] irşād-ı enāma ihtimām eyledi. Gegivize'de cāmiʿ-i şerīfi ve ʿimāret-i ʿāmiresi olan Vezīr Muṣṭafā Paşa Zāviyesi'nde seccāde-nişīn-i meşīḫat olup nice yıllar ol buḳʿa-i celīlede neşr-i maʿārif-i cezīle itmiş idi. Bezci-zāde intiḳālinden ṣoñra İstanbul'da Meḥemmed Aġa Zāviyesi'ne naḳl olınup meşġale-i[4] vaʿẓ ü teẕkīr ve naḳl-i ḥadīṡ ü tefsīr ile müddet-i ʿömrini encāma ve ṣubḥ-ı zindegānīsin maġrib-i şāma yitürdi.

ʿAzīz-i merḳūm Yūsuf-ı Mıṣr-ı ʿulūm, pāk-nijād ü ṣāfī-ṭaviyyet, dervīş-nihād ü melek-ḫaṣlet, mütevāżıʿ u edīb, şeyḫ-i mübārek-nefes ü erīb idi. Deryā-yı fażl-ı bī-kerānından iltiḳāṭ-ı cevāhir-i ʿirfān iden ṭalebe-i ʿilmden hezārān hezār ḳavā-fil-i[5] ḳavābil, merd-i fāżıl ü ferd-i kāmil olmış idi. Tilmīẕ-i ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣ ve maḫ-

---

1 Tābdārıdur SE
2 - E
3 404b E
4 Mes'ele-i SE
5 - SE

dūm-ı celīl-i feżā'il-iḫtişāşları olup ḥālā altmış aḳçe ile müderris olan mecmū'a-i feżā'il ü ma'ārif, ser-çeşme-i fevāżıl ü 'avārif, Şeyḫ-zāde Muṣṭafā[1] Efendi bu müdde'āya şāhid-i 'ādil ve ecell-i 'alā'im ü edell-i delā'ildür. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhi.*

Meḥemmed Efendi (Ṣaḥḥāf İmām[2])

Ḳarasi ḳurāsından ẓuhūr ve ḳaṭ'-ı menāzil-i sinīn ü şühūr idüp muḳaddimāt-ı 'ulūmdan ṭaraf-ı ṣāliḥ taḥṣīl itdükden ṣoñra ārzū-yı seyr-i diyār-ı Rūm ve dārü'l-mülk-i İstanbul'a ḳudūm itmiş idi. Nice zemān Atmeydānı'na mülāsıḳ Fīrūz Aġa Mescidi'nde imām ve "Ṣahhāf İmām" dimekle benām olup fenn-i celīl-i ṭıbba iştiġāl ve ol vādīde kemā-yenbaġī kesb-i kemāl eyledi. Ba'dehu imāmetden ferāġat ve ṣan'at-ı ṣaḥḥāfī ile vaż'-ı dūlāb-ı ma'īşet eyleyüp Ebü'l-ma'ālī-i Ṣaḥḥāf gibi ma'lūm-ı 'ulemā vü eşrāf ve ṣīt ü ṣadā-yı şöhreti ṭanīn-endāz-ı mesāmi'-i etrāf olmış idi. Devlet-i Muṣṭafāviyye evāḫirinde vefāt ve dest-i āḫir-i bezm-i ḥayāt eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr keṡret-i ma'lūmla meşhūr, ḥākimü'l-vaḳt-i kişver-i ḥikemiyyāt, fārisü'l[3]-ḫayl-i 'arṣa-i riyāżiyyāt, mutaṭabbib-i ḥakīm-meşreb, rind-i imāmī[4]-meẕheb idi.

Beyt Nereden bir ḳaşı mihrāb ola gün gibi 'ıyān
Gözüm ol yaña döner ḳıble-nümā gibi hemān

mażmūn-ı bī-miṡāli vechetü'l-āmāl-i ḳalb-i meyyāli olup[5];

Beyt Ḳandīl-i mescidi getürüp bezme eyle[6] cām
Zīrā ki o da lāzım iken mescide ḥarām

mefhūmı üzere īḳād-ı sirāc-ı zücāc ve şürbü'l-yehūd ile ḥakīmāne taḥṣīl-i mizāc itmekden ḫālī degül idi. Fenn-i kāfe daḫı vuṣūl iddi'ā eyleyüp;

1 Meḥemmed SE
2 Ṣaḥḥāf İmām:Ḳarasili Şeyḫ Meḥemmed Efendi SE
3 Rā'izü'l R1, E
4 İmāmīce R1
5 239b SE
6 Bezme eyle:eyle bezme SE

Beyt İbrīḳ-ı zerden sāḳiyā la'l-i müẕābı ḳıl revān
Altun olur işüñ hemān kibrīt-i aḥmer kendidür

fehvāsına muvāfıḳ birḳaç lafẓ-ı bī-me'āl ile sūdāger-i sūd-ı nā-būd olan sā-de-dilleri ḳulaḳdan 'āşıḳ itmiş idi.

Mıṣrā' عیب می جمله بکفتی هنرش نیز بکو [1]

İnṣāf budur ki ṭabīb-i ḥāẕıḳ ve her mertebe medḥ u s̱enāya lā'iḳ, eks̱er-i fünūndan hiṣṣedār **[410b]** ve nevādir-i kütüb żabṭında nādire-i rūzgār, pāk ü naẓīf, rind-i ẓarīf idi. Vālid-i merḥūm ile 'alāḳa-i ḥuḳūḳ-ı ḳadīme olmaġın meyyitini bunlar ġasl itmiş idi. Bu ḥaḳīre tebşīr ḳaṣd idüp eymān-ı ġulāẓ ü şidād iderek keşf-i perde-i rāz ve ṣūret-i vaḳ'a-i ġarībeyi bu yüzden ibrāz eyledi ki "Vālidiñüz merḥūmı ġasl iderken[2] ṣadrından ṣadā-yı tevḥīd istimā'[3] idüp dehşetden a'ṣābuma fütūr gelmiş idi. Ol ḥālde[4] setr-i 'avret içün vaż' olınan pāre-i kirbās bir miḳdār münkeşif olup ẓuhūr-ı a'ẓā iḥtimāli iḥsās olınduḳda merḥūm kendi eliyle gūşe-i setri çeküp yirine getürdi ve perde-i evhāmı ref' idüp ḥüsn-i ẓannum mertebe-i yaḳīne yitürdi."

el-Ḫaṭīb[5] (Ḫaṭīb Ẕākirī[6])

[İsmi ma'lūm olmadı[7].] Vilāyet-i Anaṭolı'dan gelüp, re'īs-i erbābu'z-zehāde, şeyḫ-i celīl Nūre'd-dīn-zāde Efendi ḫidmetlerine vāṣıl[8] ve naẓar-ı 'ināyetleri ile rütbe-i ḳabūle nā'il olmış idi. Ḫānḳāh-ı 'azīzde nice yıllar ẕākir olup ol fennüñ üstādı ve gülşen-i tevḥīdüñ bülbül-i dil-keş-i feryādı olmış idi. Devlet-i Muṣṭafāviyye evāḫirinde rāh-ı nefesi mesdūd ve müteveccih-i cenāb-ı Ma'būd oldı.

Mevlānā-yı mezbūr "Ẕākirī" maḫlaṣı ile meşhūr, fenn-i mūsiḳīde yegāne ve üslūb-ı ẕikrde müfred-i zemāne idi.

1 "Şarabın tüm ayıplarını söylüyorsun. Onun hünerlerini de anlat."
2 İderken ol ḥīnde SE
3 405a E
4 Ol ḥālde:- SE
5 El-Ḫaṭīb:Ḫaṭīb Ẕākiri SE
6 Ḫaṭīb Ẕākiri:Ẕākir Ḫaṭīb SE
7 İsmi//olmadı, der-kenār R1, E, SE
8 Dāḫil SE

Naḳl olınur ki ol fenn ile aṣlā āşinālıġı yoġ-iken bir gün şeyḫuñ ḥużūrında dervīşler ḥalḳa-beste-i tevḥīd olup ẕākirbaşı ḥāżır olmamaġla fetḥ-i kelāma kimse mübāderet idememiş idi. ʿAzīz bunlara emr idüp "Bir ẕikre başla." buyururlar. Ol[1] ibtidā miftāḥ-ı fütūḥ olup nefes-i pīr ile ebvāb-ı istiʿdād meftūḥ olur. Altmış seneden ziyādedür ki nev-besteleri ṭanīn-endāz-ı gerdūn ve maḳbūl ü müsellem-i her üstād-ı ẕü-fünūndur.

Āḫir-i Vefeyāt-ı Devlet-i Pādişāh-ı Cihān Sulṭān bin Sulṭān es-Sulṭān Muṣṭafā Ḫān[2] İbn es-Sulṭān Meḥemmed Ḫān İbn es-Sulṭān Murād Ḫān[3]

Ol pādişāh-ı ʿālem-penāhuñ zemān-ı salṭanatlarında ẓuhūr iden vaḳāʾiʿuñ icmālidür ki raḳam-zede-i ḫāme-i taḥrīrdür:

Ẕikr-i aḥvāl-i ʿaṣr-ı Muṣṭafāvī

Bu maḳāle-i ʿibret-engīz ki ḳıṣṣa-i Ḫıżr u Mūsā gibi ḥayret-ḫīz ve aḫbār-ı ġarībetü'l-eṭvārı ṣafaḥāt-ı ḳulūb-ı ʿālemiyāna şerāre-rīzdür. Bu güne resīde-i pīşgāh-ı şuʿūr ve keşīde-i silk-i eyyām ü şühūr olmışdur ki Sulṭān ʿOsmān Ḫān āsūde-i pister-i ġufrān ve ġunūde-i ḥulle-i istebraḳ-ı cinān olduḳda ʿamm-i ʿamīmü'l-mekārimleri olan tārik-i tāc ü dīhīm, müteveccih-i dergāh-ı Rabb-ı raḥīm, sulṭān-ı evreng-i velāyet, ḳuṭb-ı s̱ābit-ḳadem-i merkez-i kerāmet, muʿallā-pāye-i mesned-i şehr-yārī, mükerrem-i sāye-i fażl-ı perverdigārī, dürr-i ṣadef-i ḫilāfet, dürrī-i burc-ı ʿadl ü reʾfet;

Beyt Pādişāh-ı ṣūret ü maʿnā semiyy-i Muṣṭafā
Ḳuṭb-ı ʿālem ġavs̱-ı aʿẓam ḥāfıẓ-ı dünyā vü dīn,

merdüm-i dīde gibi ḫalvet-nişīn ve süveydā-yı dil-i ʿārifāsā ʿuzlet-güzīn iken biñ otuz bir Receb'inüñ altıncı güni ilḥāḥ-ı enām ve ittifāḳ-ı ḫavāṣṣ u ʿavām ile daġdaġa-i salṭanatı iḫtiyār ve mükerreren taḫt-ı şehr-yārīde gevher-i şāhvār gibi ḳarār itdiler. Ol sāʿat mühr-i ṣadāreti şeref-yāfte-i muṣāheret olan Vezīr-i S̱anī Dāvud Paşa'ya ʿināyet eyleyüp naẓm-ı umūr-ı dīn ü devlet ve żabṭ u rabṭ-ı

1 Ol meclis-i SE
2 - R1, E
3 İbnü's-Sultān Murād Ḫān:- R1, E

mehāmm-ı memleket meṣāliḥi ile me'mūr itdiler. **[411a]** Vezīr-i mesfūr şu'ā'-ı sa'ādetden bī-vāye, denī-ṭab' u fürū-māye olmağın taḥammül-i bār-ı emānetden 'acz ü i'yāsı ẓāhir ü nümāyān olup[1] teḳā'üd iḥsān olınmış idi. Dīvān-ı Hümāyūn'a ancaḳ bir def'a ḥāżır olup yigirmi günden ṣoñra Mıṣr eyāletinden gelen Merre Ḥüseyn Paşa ṣadru'l-vüzerā oldı. Ol daḫı ancaḳ yigirmi dört gün ḳarār eyleyüp yeñiçeri aġası olan Deli Dervīş Aġa'yı 'azl idüp Silāḥdār İbrāhīm Aġa'yı żābıṭ-ı Bektaşiyān itmekle ḳul ṭā'ifesi bī-günāh 'azl olındı, diyü 'arż-ı ḥāl itdükde ref' olınup Lefkeli Muṣṭafā Paşa mesned-nişīn-i vekālet-i kübrā olmış idi. Anuñ daḫı farṭ-ı ḥamāḳaṭ ve ṭama'-ı ġālib, seleb-i şevket ü cāhını sālib olup dört aydan ṣoñra 'azli lāzım gelmegin vezīr-i Āṣaf-temkīn, ḫayr-ḫ^{v}āh-ı dīrīn-i devlet ü dīn Gürci Meḥemmed Paşa ṣaff-ārā-yı vezīrān-ı ḫuceste-rā oldı. Beş ay miḳdārı ol emānet-i 'aẓīme ri'āyetine ḳıyām ve maṣlaḥat-ı vaḳt üzere tesviye-i umūr-ı enām iderken Merre Ḥüseyn Paşa zümre-i sipāhı taḥrīk ve ekser-i ḫalḳı hevā-yı nefsine teşrīk idüp def'-ı fitne içün Gürci Paşa ma'zūl ve Ḥüseyn Paşa merreten ba'de uḫrā maḳām-ı ṣadārete mevṣūl olmış idi. Ol vezīr-i vizr-endūzuñ eyyām-ı nuḥūset-encām-ı devleti ki müzekkir-i zemān-ı fetretdür, muṣībet-i 'āmme ve ṭāmme-i tāmme olup evvelā Anaṭolı memālikinden 'umūmen beglerbegileri ser-pīç-i iṭā'at ü inḳıyād olup Muḫtār-ı Kūfī gibi ṭaleb-i ḫūn-ı 'Osmān bahānesi ile 'alem-efrāz-ı istiḳlāl ü istibdād olmışlar idi. Vüzerā-yı ṣaff-ārādan Caġala-zāde Maḥmūd Paşa[2] def'-i fitne içün serdār-ı gürūh-ı ricāl olup Anaṭolı vilāyetine irsāl olındı. Anḳara ḳurbına varup muḳābele mümkin olmaduḳda Burūsa muḥāfaẓasına 'avdet eyledi. Biñ otuz iki Receb'inde Vezīr-i A'ẓam Ḥüseyn Paşa zümre-i ḳużātdan bir bī-günāhı ta'zīr itmekle 'āmme-i 'ālem dil-gīr olup 'ulemādan cem'-i kesīr Cāmi'-i Ebü'l-feth'e varup meşrū' u ma'ḳūl üzere ittifāḳ ve ol Müslim-i bī-günāhuñ ḥaḳḳını iḥḳāḳ murād eyledüklerinde ṣadme-i ḳahr ile cem'iyyetleri perīşān ve ba'ż-ı eşrāfa 'azl ü nefy, şeyn-āver-i 'izz ü şān olmış idi. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde sipāh-ı ẓafer-penāh tecemmu' u ittifāḳ ve Merre'nüñ 'azl ü tenkībi emrinde ıṭbāḳ idüp rikāb-ı hümāyūna 'arż-ı ḥāl itmeleri muḳarrer olmağın vezīr-i mezbūr zelzele-i devleti iḥsās ve telāṭum-ı emvāc-ı fitneden erẕāl-i nās ile istīnās eyleyüp ṣavāb-

1 405b E
2 240a SE

dīd-i aʿvān-ı saḫīf-rāy[1] ile yeñiçeri aġası serāyına ilticā ve ṭā'ife-i Bektaşiyāndan pāymerdī vü muʿāvenet recā itmiş idi. Ḳaṣd eyledi ki beẕl-i māl ve tavsīṭ-i erbāb-ı iḥtiyāl ile iki ʿasker miyānına fitne bıraġup Yemişci Ḥasan Paşa gibi restgār ve [2] اختلاف امتى رحمة mefhūmı āşikār ola. Lākin[3] ol mültemese dest-res mümkin olmayup aʿyān-ı ʿaskerden baʿż-ı ʿuḳālā tedbīr-i dil-peẕīr ile bu siḥri ibtāl ve manẓūme-i āmāl-i bī-me'ālini iḫlāl itmiş idi. Bi'l-āḫire iki ʿasker yek-dil ü hem-zebān olduġı nümāyān olıcaḳ mühr-i hümāyūnı şeyḫü'l-islām *medde ẓılluhu mede'l-eyyām* re'yi ile irsāl-i südde-i pādişāh-ı ʿālem-penāh idüp;

Mıṣrāʿ رضيت من الغنيمة بالاياب [4]

mażmūnı ile uġrın ḳapudan rū-be-rāh olmış idi[5].

الى حيث القت رحلها ام قشعم [6]

Manṣıb-ı vezāret Kemān-keş ʿAlī Paşa'ya iḥsān ve ṣadr-ı dīvān-ı ʿālī-şān ḳılındı.

[Merre Ḥüseyn Paşa vezāretinde Tatar ḫānı olan Cānbeg Girāy Ḫān-ı Cengīzī ʿazl olınup Meḥemmed Girāy Ḫān bin Saʿādet Girāy Sulṭān ḫān olup birāder-i kihteri Şāhīn Girāy Sulṭān ḳaġalḳay olmış idi. Ḫān-ı maʿzūl ve birāderi Saʿādet Girāy Sulṭān āstāneye gelüp Çermen sancaġı virilmiş idi, fī sene 1032[7].]

[Ḳatl-i Cebeci Paşa ḳātil-i Sulṭān ʿOs̱man evā'il-i Ṣafer sene 1032. Ḳatl-i Kilindir Uġrısı fi't-tārīḫ el-mezbūr. Ḳatl-i ḳapu aġası fi't-tārīḫil-mezbūr[8].]

Ḳarīne-i ḥāl pādişāh-ı dīn-penāhuñ cānib-i dünyāya ʿadem-i raġbeti ʿıyān ve cell-i himmeti taḥṣīl-i devlet-i bāḳīye maṣrūf idügi nümāyān olmaġın biñ **[411b]** otuz iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinüñ on dördünci güni yevm-i aḥadda ḥüsn-i rıżāları ile iḫtiyār-ı sükūn u ʿuzlet ve taḫt ü tācdan ferāġat eyleyüp aʿẓam-ı şeh-zādegān-ı ʿOs̱mānī, vāris̱-i tāc ü taḫt-ı İlḫānī;

---

1 - SE
2 Hadîs-i Şerîf, "Ümmetin görüş ayrılığına düşmesi rahmettendir." Ravzatü'l-muhaddisîn, 4938.
3 - SE
4 "Ganimetten vazgeçip dönmeye râzı oldum."
5 406a E
6 "Ölümün onu sürüklediği yere…"
7 Merre//1032, der-kenār R1, E, SE
8 Ḳatl-i//mezbūr, der-kenār R1, E, SE

Beyt Şehenşāh-ı deryā-dil ü kān-ı yesār
Peder-ber-peder ḫusrev-i tācdār,

es-sulṭān ibn es-sulṭān, Sulṭān Murād Ḫān bin Aḥmed Ḫān serīr-i ʿālem-maṣīre nişest-i iclāl erzānī buyurdılar. Şeyḫü'l-İslām, cemālü'l-eyyām Yaḥyā Efendi ḥażretleri lisānından "Ḫān Murādü'l-ʿādil"[1] (1032) zemān-ı cülūslarına tārīḫ-i bī-muʿādildür. Baʿżı şuʿarā daḫı bu gūne gūyā olmış idi:

Mıṣrāʿ Didiler Sulṭān Murād-ı Rābiʿ oldı pādişāh[2] (1032)

Ricāl-i devletlerinden olan vüzerā-yı ʿiẓām

Dāvud Paşa: Bosneviyyü'l-aṣldur. Çuḳadār iken devlet-i Meḥemmed Ḫāniyye evāḫirinde ḳapucıbaşılığı ile çıḳup baʿdehu vezīr olmış idi. Rūmili beglerbegisi olup ol gün vezīr oldı, fī 22[3] Rebīʿu'l-evvel sene 1013[4]. Baʿdehu Revān seferine Rūmili eyāleti ile gidüp -sene 1025- baʿdehu Sulṭān Muṣṭafā'nuñ devlet-i ūlāsında ʿAlī Paşa yirine birḳaç gün ḳapudan olup selefi ibḳā olındı, sene 1026. Ḫotin seferinde tekrār Rūmili beglerbegisi oldı, sene 1030. Baʿdehu fetret-i ʿOs̱māniyye'de Dilāver Paşa ve Ḥüseyn Paşa vāḥiden baʿde vāḥidün ḳatl olınup vezīr-i aʿẓam oldı, fī 8 Receb sene 1031. Baʿdehu ʿazl olındı, fī 4 Şaʿbān sene-i mezbūre. Baʿdehu[5] ḳatl olındı, fī selḫi Ṣafer sene 1032[6]. [Müddet-i vezāret yevm 27[7].]

Merre Ḥüseyn Paşa: Arnavud aṣlıdur. Ṣaturcı Meḥemmed Paşa'nuñ aşçıbaşısı iken sipāhī, baʿdehu çavuş olup baʿdehu ḳoyun emīni, baʿdehu çāvuşbaşı, baʿdehu ḳapucıbaşı, baʿdehu ḳapucılar ketḫudāsı, baʿdehu mīr-āḫūr-ı s̱ānī ve evvel olup baʿdehu Ḥamīdī Muṣṭafā Paşa yirine Mıṣr eyāleti ʿināyet olındı, fī sene 1029. Baʿdehu ʿazl olup yirine Bostāncıbaşı Pīr Meḥemmed Paşa gönderildi, sene 1031. Baʿdehu Dāvud Paşa yirine ṣadr-ı aʿzam olup Dervīş Aġa

---

1 خان مراد العادل
2 ديديلر سلطان مراد رابع اولدى پادشاه
3 23 R1, SE
4 1033 SE
5 - E
6 "Baʿdehu//1032" SE'de biyografinin sonunda yer almaktadır.
7 Müddet//27, der-kenār R1, E; 27:37 SE

bahānesiyle ʿazl olındı, fī 28 Şaʿbān sene 1031. Müddet-i vezāret, yevm 24[1].

Lefkeli Muṣṭafā Paşa: Silāḥdār iken Sulṭān Muṣṭafā'nuñ ibtidā-yı salṭanatında Aḥmed Paşa yirine Mıṣr paşası oldı, fī Ẕi'l-ḥicce sene 1026. Rüşdi olmamağla ʿazl olınup Caʿfer Paşa'ya virildi, fī Ẕi'l-ḳaʿde sene 1027. Yediḳulle'de ḥabs olınup baʿdehu ʿafv olınmış idi. Merre yirine vezīr-i aʿẓam oldı, fi't-tārīḫi'l-mezbūr. Baʿdehu ʿazl olındı, fī 16 Ẕi'l-ḳaʿde sene 1031. Gāh Ḳasṭamonı gāh İznīḳmid sancaḳları arpalıḳ virilüp bī-vücūdlığı berekātında ḥālā ḥayātdadur. [Müddet-i vezāret şehr 2, yevm 18[2].]

Gürci Meḥemmed Paşa: Ṭavāşī'den olup ḥarem-i ḫāṣda odabaşı iken vezāretle çıḳdı, fī Cemādiye'l-ūlā sene 1013[3]. Ḥācī İbrāhīm Paşa'nuñ ḳatli ḫaberi gelüp Mıṣr eyāleti virildi, fī Cemādiye'l-āḫire sene 1013[4]. Yedi aydan ṣoñra ʿazl olınup Yemen'den gelen Ḥasan Paşa ḥākim-i Mıṣr oldı, fī Muḥarrem sene 1014. Baʿdehu Belġırad muḥāfaẓasına ve Ṭuna sevāḥili muḥāfaẓasına gönderilüp Bosna eyāleti virildi. Baʿdehu Murād Paşa Üsküdār'a çıḳup ḳā'im-maḳām oldı, fī sene 1018. Rücūʿ olınup tekrār sefere gitdükde s̱āniyen ḳā'im-maḳām oldı, fī Rebīʿu'l-āḫir sene 1019. Naṣūḥ Paşa gelüp ʿazl eyledi, fī Şaʿbān 1021. Tekrār vezīr-i s̱ālis̱ oldı. Meḥemmed Paşa **[412a]** revān seferine gidüp s̱ālis̱en ḳā'im-maḳām oldı, fī Cemādiye'l-ūlā sene 1024. Ḫalīl Paşa vezīr-i aʿẓam oldukda sāde vezāretle ḳaldı, fī Muḥarrem sene 1026. Otuz bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Lefkeli yirine ṣadr-ı aʿzam oldı. Merre mekri ile ʿazl olındı[5], fī 4 Rebīʿu'l-āḫir sene 1032. [Müddet-i vezāret şehr 4, yevm 20[6].] Pādişāhımuz ʿaṣrında Çerkes Meḥemmed Paşa yirine rābiʿan ḳā'im-maḳām olmış idi, fī sene 1033. Baʿdehu Ḥāfıẓ Paşa vezīr-i aʿẓam olup Baġdād muḥāṣarasında iken ḫazīne ve ʿasker ile imdād itmedi, diyü ḳatl olındı. Yirine Receb Paşa ḳā'im-maḳām oldı, fī 18 Şevvāl sene 1035. Vezīr-i ḫayr-ḫᵛāh ü dīndār ve merkezinde s̱ābit ü ber-ḳarār idi.

Merre Ḥüseyn Paşa (s̱āniyen): ʿAsker ibrāmı ile tekrār[7] vezīr-i aʿẓam oldı. Bu defʿa Firʿavn gibi ġurūrı ve Timur deñlü şerr ü şūrı ẓuhūr idüp bi'l-āḫire ʿazl

1 Müddet//24, der-kenār R1, E
2 Müddet//18, der-kenār R1, E
3 406b E
4 Sene 1013:senetü'l-mezbūre SE
5 240b SE
6 Müddet//20, der-kenār R1, E, SE
7 Mükerreren SE

olındı, fī 4 Ẕi'l-ḳa'de sene 1032. Nice zemān iḫtifā idüp ḫalḳ-ı 'ālem mekrinden emīn degül idi. Bi'l-āḫire pādişāhımuz devletinde bulınup ḳatl olındı, fī 8 Şevvāl sene 1033. [Müddet-i vezāret şehr 7 temām[1].]

Kemān-keş 'Alī Çelebi: Ḥamīdīdür. Ḥarem-i ḫāṣdan çıḳup Baġdād'a ve Diyārbekr'e vezāretle beglerbegi olup ma'zūlen āstāneye gelmiş idi. Merre Ḥüseyn Paşa yirine vezīr-i a'ẓam oldı. Zemānında cülūs-ı hümāyūn vāḳi' olup ṭama'kār olmaġla pādişāhımuz 'aṣrında ḳatl olındı, fī 14 Cemādiye'l-āḫire sene 1033. [Müddet-i vezāret şehr 7, yevm 10[2].]

Şeyḫü'l-İslām

Veliyyü'n-ni'am-ı 'ālem Yaḥyā Efendi Ḥażretleri: Yevm-i cülūs-ı Muṣṭafā Ḫānī'de[3] Es'ad Efendi yirine müftī olmışlar idi. Ber-ḳarār oldılar.

Ṣadr-ı Rūm[4]

Ketḫudā Muṣṭafā Efendi (ṡāniyen): Yevm-i cülūsda Mollā 'Alī Efendi yirine Ketḫudā Muṣṭafā Efendi[5] ṡāniyen ṣadr-ı Rūm olmış idi, fī 7 Receb sene 1031.

Ḥüseyn Efendi (evvelā): Muṣṭafā Efendi 'alīlen ma'zūl[6] olınup bunlar ṣadr-ı Rūm olmış idi, fī selḫi Ṣafer sene 1032[7]. Pādişāhımuz 'aṣrında 'azl olındı. Ṡümme 'azl ve naṣb[8] **el-Mevlā Meḥemmed el-Bostānī**[9] fī 25 Ẕi'l-ḥicce sene 1032.

Ṣadr-ı[10] Anaṭolı

Bostān-zāde Meḥemmed Efendi: Ṣadr-ı Rūm'dan müteḳā'id iken yevm-i cülūsda Ḥakīmbaşı Mūsā Efendi yirine Anaṭolı ṣadrı oldı[11], fī 7 Receb sene 1031.

---

1 Müddet//temām, der-kenār R1, E
2 Müddet//10, der-kenār R1, E
3 Cülūs//Ḫānī'de:cülūsda R1, E
4 Ṣadr-ı Rūm:Ṣudūr-ı Rūmili SE
5 Ma'zūl//naṣb: 'azl olınup fī selḫi Ṣafer sene 1032, bunlar ṣadr olmış idi. Pādişāhımuz 'aṣrında 'azl olındı. Ṡümme 'azl ü naṣb E
6 'azl E, SE
7 "fī//1032" ibaresi SE'de "olınup" kelimesinden sonra gelmektedir.
8 Ketḫudā//Efendi:- SE
9 Olındı//Bostānī:olınup yirine Bostān-zāde Meḥemmed Efendi naṣb olındı, fī 25 Ẕi'l-ḥicce sene 1032 SE
10 Ṣudūr-ı SE
11 - SE

Bostān-zāde Yaḥyā Efendi: Birāderleri yirine ṣadr oldılar, fī selḫi Ṣafer sene 1032. Pādişāhımuz ʿaṣrına gelince ḳarār itdiler. S̱ümme ʿazl ve naṣb **el-Mevlā ʿAzmī-zāde**, fī 25 Ẕiʾl-ḥicce 1032.

Ḳużāt-ı dārü's-salṭana

Ṣāliḥ Efendi (evvelā): Yevm-i cülūsda Ḫᵛāce-zāde ʿAbduʾllāh Efendi yirine ḳāżī olmış iken ol gice ʿazl olındı, fī 6[1] Receb 1031[2].

Çeşmī Meḥemmed Efendi (evvelā): Fī 7 Receb sene 1031. S̱ümme ʿazl, fī 1[3] Rebīʿuʾl-āḫir sene 1032[4].

Ḥasan Efendi Ḥażretleri[5]: S̱ümme ʿazl, fī Şaʿbān sene 1032.

Çeşmī Meḥemmed Efendi Ḥażretleri (s̱āniyen): Pādişāhımuz ʿaṣrında ʿazl olınup Ṣāliḥ Efendi tesviye-i meṣāliḥ-i enāma ḳıyām eyledi, fī 25 Ẕiʾl-ḳaʿde sene 1032.

Temmeʾl-kelām fī hāẕeʾl-maḳām, **[412b]** fī yevmiʾl-is̱neyn 14 Muḥarrem sene 1044. Ḥarrerehu el-faḳīr ʿAṭāʾuʾllāh el-Ḳāżī bi-Üsküb ġufire lehu[6].

1 16 R1
2 1031: - E
3 - R1, SE
4 407a E
5 - SE
6 fī//lehu:- R1, SE; 408b E (407b-408a varakları boştur.)

Bismillāhirraḥmānirraḥīm

ṬABAḲA-İ HEFDEHÜM EZ-ṬABAḲĀT-I 'ALİYYE-İ ĀL-İ 'OS̱MĀN ṬABAḲA-İ DEVLET-İ PĀDİŞĀH-I 'AṢR Ü EVĀN ḤAŻRET-İ SULṬĀNİNA'L-A'ẒAMİ'L-EKREM SULṬĀN MURĀD ḪĀN İBN AḤMED ḪĀN *ebbeda'llāhu devletuhu*

Bu devlet-i 'aliyye evvelinden ki biñ otuz iki Ẕi'l-ḳa'de'sinüñ on[1] dördünci günidür, ilā-yevmina hāẕā ki biñ[2] ḳırḳ dört Muḥarrem'inüñ ġurresine müntehīdür, intiḳāl iden 'ulemā-yı ehl-i kemāl ve meşā'iḫ-ı ṣāḥib-i ḥāl tercemeleridür ki ferden-ferdā ẕikr olınur:

el-Mevlā el-Merḥūm Meḥemmed bin Receb eş-Şehīr bi-Receb-zāde[3] (Receb-zāde Efendi[4])

Vālid-i mācidi Receb Efendi ġarā'ib-i reġā'ib-i 'ulūma ṭālib ve şu'le-i şevḳ u ġarām ile dil-i rūşeni mānend-i ḳandīl-i leyle-i reġā'ib olup Ḳara Çelebi merḥūmdan mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olmış idi. Aḫẕ-ı menāṣıb ve ḳaṭ'-ı merātib iderek ḳırḳ aḳçe ile Ṭūṭī Laṭīf Medresesi'nden ma'zūl iken ṭoḳuz yüz seksan üç Ẕi'l-ḳa'de'sinde ṣāḥibü'l-medrese yirine Edrine'de Şeyḫī Çelebi müderrisi olmış idi. Seksan altı Ramażān'ında[5] Ḳara Tāce'd-dīn yirine Rodos fetvāsına terfī' olındı. Seksan sekiz Şa'bān'ında 'azl olınup medresesi Yūnus-zāde'ye virildi. Ba'dehu teḳā'üd vaẓīfesi iḥsān olınup ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ḥudūdında intiḳāl eyledi. Ṣalāḥ u emānetle şehīr, pīr-i rūşen-żamīr idi. Vezīr-i A'ẓam Aḥmed Paşa'nuñ mu'allimi olmaġın vaṣiyy-i muḫtār eyleyüp Ṭopḳapusı'nda vāḳi' cāmi'-i şerīf ve medrese-i celīleyi bunlar binā eylemiş idi. Ṣāḥibü't-terceme evā'il-i ḥālinde iş'āl-i nā'ire-i iştiġāl[6] ve tenvīr-i muḳaddimāt-ı ḳīl ü ḳāl idüp Şeyḫü'l-İslām Ma'lūl-zāde Naḳīb Efendi'den mülāzemetle bekām olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on dört Rebī'u'l-evvel'inde

1 - E
2 - R1, E
3 eş-Şehīr//zāde:- R1, SE
4 - R1, E
5 SE'de "Seksan//Ramażān'ında" ifadesi "yirine" kelimesinden sonra gelmektedir.
6 İntiḳāl SE

Riyāżī Efendi yirine meşrūṭası Aḥmed Paşa Medresesi'ne mevṣūl olmış idi. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında 'Abdu'l-'azīz yirine Yaylaḳıyye-i İznīḳ pāyesine vāṣıl olup yigirmi iki Rebī'u'l-āḫir'inde Mu'īd Ḥüseyn Efendi yirine Ḫānḳāh pāyesini tekyegāh idüp yigrmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳara Mu'īd yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Yigirmi dört Ẕi'l-ḳa'de'sinde Mūsā Efendi yirine Ḫāṣekī altmışına terfī' olındı. Yigirmi beş Ramażān'ında Ṭoḳuz-zāde Şeyḫī Çelebi **[413a]** yirine Baġdād ḳażāsı virildükde ḫilāf-ı muḳteżāsı[1] olmaġın ḳabūl itmeyüp 'azl iḫtiyār eyledi. Yigirmi yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde Maḥmūd Efendi yirine Edrine Selīmiyyesi 'ināyet olındı. Yigirmi ṭoḳuz Ẕi'l-ḥicce'sinde Receb Efendi yirine Üsküdār ḳażāsı tevcīh[2] olındı. Otuz bir Cemādiye'l-āḫire'sinde 'azl olınup manṣıbı Şa'rāvī Efendi'ye virildi. Otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde menkūḥesi olan mel'ūne ġadrı ile mesmūmen telḫ-kām-ı cām-ı fenā ve 'āzim-i 'ālem-i beḳā oldı.

Mevlānā-yı mezbūr maḥāsin-i aḫlāḳ ile meşhūr, nīk-nefs ü ṣāfī-ṭaviyyet ve mürā'ī-i ḥaḳḳ-ı üns ü ülfet, ḫāliṣü'l-cenān, mażbūṭu'l-lisān, mütevāżı' u dervīş-nihād[3], melek-ḫaṣlet ü pāk-nijād ādem idi.

el-Mevlā Aḥmed (Şeyḫ-zāde Efendi)

Rūmili kasabātından[4] Edrine eṭrāfında vāḳi' "Aḳçaḳızanlıḳ" nām belde-i meşhūre ḳuṭṭānından olan "Zāhid Meḥemmed Efendi" nām 'azīzüñ ferzend-i feżā'il-güsteri Şeyḫ-zāde Efendi ḥażretleridür. Taḥṣīl-i re'sü'l-māl-i 'ulūm ve tekmīl-i devre-i erbāb-ı rüsūm eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Şeyḫī Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle bekām ve ṭarīḳ-ı tedrīsde şümārende-i gām olmış idi. Evvelā yigirmi aḳçe ile İstanbul'da A'mā Ḥasan Medresesi'ne, ba'dehu yigirmi beş aḳçe ile Behrāmiyye'ye müderris olup 'İvaż Efendi ṣadāretinde Baḫşī Efendi ve Ḳaraca Aḥmed Efendi ile imtiḥān olduḳda otuz aḳçe ile Kirmāstī Medresesi iḥsān olınmış idi. Ṭoḳsan altı tārīḫinde ḳırḳ aḳçe ile Kestel Medresesi'ne[5] müderris olup biñ dört Ẕi'l-ḳa'de'sinde Tāc Efendi yirine Maḥmūd Paşa Medresesi i'ṭa olındı. Ol eyyāmda ba'ż-ı ṣudūr ġadrı ile Pīr 'Alī Efendi yirine Beşikṭaş'da

1 Marżīsi SE
2 Tefvīż SE
3 409a E
4 241a SE
5 - SE

Sinān Paşa Medresesi'ne naḳl olındı. Biñ sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Cüvānī yirine Ḳapudan Paşa Medresesi'ne ḥareket eyledi. Biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'Alī Çelebi-zāde yirine Zāl Paşa pāyesine pīrāye ṣaldı. On iki Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḫusrev-zāde yirine Ṣaḥn'a geldi. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḥasan Efendi yirine Şeh-zāde Medresesi'nde ferş-i seccāde-i ifāde eyledi. On altı Ẕi'l-ḥicce'sinde selef-i bāhirü'ş-şerefi yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine vāṣıl, on sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Aḫī-zāde Yaḥyā Çelebi[1] yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymān Ḫānī'ye nā'il olup yigirmi iki Rebī'u'l-āḫir'inde 'Azmī-zāde Efendi yirine Şām-ı şeref-encām ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām olmış idi. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Hidāyet Efendi yirine Mekke ḳażāsı 'ināyet olındı. Yigirmi dört Rebī'u'l-āḫir'inde ref' olınup yirine Celeb Muṣliḥi'd-dīn Efendi terfī' olındı. Yigirmi yedi Rebī'u'l-āḫir'inde Rāzī Efendi'nüñ def'a-i s̱āniyesi yirine maḥrūse-i Burūsa ḥükūmeti tefvīż olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup Ḳudsī Efendi cā-nişīn-i ḥükūmeti oldı. Bir aydan ṣoñra Muṭahhar Efendi yirine mükerreren Dārü'l-ḥadīs̱ Medresesi tevcīh olındı. Otuz iki Muḥarrem'inde Hidāyet Efendi yirine Edrine ḳażāsı iḥsān olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde munfaṣıl ve maḳāmlarına 'Uşşāḳī-zāde Efendi vāṣıl oldı. Otuz üç Ṣafer'inde füc'eten intiḳāl ve riyāż-ı ḳudse isti'cāl eyledi. Keskin Dede Maḳābiri'nde medfūndur.

Mevlānā-yı merḳūm ġavṭa-ḫōr-ı ġımār-ı[2] 'ulūm, eyyām-ı tedrīsde müderris-i müfīd, hengām-ı ḳażāsında **[413b]** nezāhet ü istiḳāmetle ferīd, 'aṣrında ta'ayyün-i fażīlet ile mümtāz, ka'b-ı şāmiḫ-i 'ilm ü 'irfānla ser-efrāz, mecmū'-ı evḳātı müẕākere-i 'ilmiyyeye maṣrūf, müşāhede-i ebkār-ı efkār-ı bedī'aya mā'il ü meşġūf, rūḥ gibi mücerred-i[3] pāk, mücerredāt-ı nūrāniyye gibi evc-gīr-i fehm ü idrāk, her vādīde müsellem-i 'ālem, melek-ḫiṣāl ādem idi. *Şürūḥ-ı Miftāḥ*'a ta'līḳātı ve tefsīr-i şerīf ü[4] *Telvīḥ*'e kelimāt-ı ṭurfe-nikātı vardur. Cümleden Ṣun'u'llāh Efendi merḥūmuñ *Ḥāşiye-i Keşşāf* evā'ilinde olan "isti'āre" mebḥas̱ine mufaṣṣal risālesi vardur. Vāṣıl-ı derece-i ḳabūldür.

---

1 Efendi SE
2 Ġamām R1
3 Mücerred-i:mücerred gibi SE
4 Tefsīr-i şerīf ü:tefsīr ü SE

el-Mevlā Ramażān (Ḳocavī Ramażān[1])

Ḳocaili'nden gelüp ḳocalıḳdan ʿilme heves ve ʿalā ḳadri'l-istiʿdād iḥrāz-ı mültemes eyleyüp baʿż-ı ʿulemādan mülāzemete nā'il ve ṭarīḳ-ı tedrīsde pey-bürde-i merāḥil olup ḳırḳ akçe medreseden munfaṣıl iken biñ on üç Receb'inde ʿAbdu'llāh Çelebi yirine Çekmece'de ʿAbdu's-selām müderrisi olmış idi[2]. Yigirmi dört Rebīʿu'l-evvel'inde Seyyidī ʿAlī-zāde yirine Vize fetvāsına naḳl olınup ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde İbrāhīm Efendi oġlı Ġūl Çelebi yirine Gegivize'de Muṣṭafā Paşa Medresesi ʿināyet olındı. Yigirmi ṭoḳuz Ṣafer'inde Muṣliḥi'd-dīn Efendi yirine Rodos fetvāsına naḳl olındı. Ḳabūlde mütereddid olmaġla sene-i mezbūre Receb'inde ḫalefi ʿAbdu'n-nebī Efendi yirine s̱āniyen Gegivize müderrisi oldı. Otuz üç Rebīʿu'l-evvel'inde intiḳāl idüp medrese-i maḥlūle Ḳābil Vücūd-zāde'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, pīr-i ʿābid ü ṣāliḥ ü[3] zāhid, ḥammāme-i[4] maʿābid ü mesācid idi.

el-Mevlā ʿAbdu'l-ḥayy bin Meḥemmed bin Sinān[5]

Ümmī Sinān-zāde'nüñ maḫdūmıdur. مات مدرسا بمدرسة اتمكجى زاده فى جماد الاخر سنة 1033[6] Maḥalli burada yazılmaḳ iken cild-i rābiʿde yazılmış olındı. Fī lede'l-beyāż buraya ḳayd olına.

el-Mevlā el-Kerīm el-Maʿrūf bi'l-Maʿrūf ʿAlī bin ʿAbdu'r-ra'ūf (Mollā ʿAlī Efendi)

Sünbüle-i vücūd-ı mesʿūdı zemīn-i Zengibār'dan ruḫṣat-yāfte-i ẓuhūr ve dest-yārī-i dās-ı şemşīr-i İslām'la beste-i esr-i ġāziyān-ı ġayūr olup tedāvül-i eydī ile dārü's-salṭana-i seniyyeye vāṣıl ve baʿż-ı kirāmuñ şeref-i ḫidmetine nā'il

---

1 Ḳocavī Ramażān:Ramażān Efendi R1, E
2 409b E
3 ṣāliḥ ü:- E, SE
4 Güncişk-i E
5 Bu biyografi R1 ve E nüshalarında sayfa kenarında yer almaktadır. Müellifin eserine son şeklini vermeden önce yazdığı notlardan biri olduğu anlaşılan bu bölüm biyografik bilgiler içerdiği için metne dâhil edildi.
6 "Etmekçi-zade Medresesi'nde müderris iken 1033 Cemâdiyelâhire'sinde vefat etti."

olmış idi. Mālik-i raḳabe-i ruḳḳī olan dergāh-ı ʿālī çāvuşlarından Aydın-zāde, semend-i ʿazīmetin ser-dāde-i vādī-i istifāde ḳılup himmet-i üstād ile mir'āt-ı ḥālinden jeng-zedā-yı cehālet ve mıṣḳale-i ictihād ile mānend-i tīġ-ı Hindī cevher-ṭırāz-ı ʿilm ü maʿrifet olduḳda ẕātında merkūz ḳılınan[1] şeref-i nefs ü ʿulüvv-i himmet Züḥal gibi merātib-i sāmiyeye iʿtilāsın iḳtiżā ve nihādında mużmer olan[2] maḥāfil-i baḫt ü saʿādet sünbül-i müşkīn ve ḫāl-i cebīn gibi ṣadr-ı güzīn ü mesned-nişīn olmasın netīce-i muḳaddimāt-ı ḳażā ḳılmaġın mālik-i mūmā ileyh أسبغ الله نعمه عليه[3] ḫidmet-i mevlānāyı ol tārīḫde dārü's-saʿāde aġası olan ṣāḥibü'l-ḫayr, nāṣirü'l-iḥsān Meḥemmed Aġa āstānesine sevḳ ve ḳılāde-i ʿināyetin gerden-i şu'ūnına ṭavḳ itmiş idi. Aġa-yı kerīm cenāblarınuñ ḫod;

Mıṣrāʿ بالاتر از سیاهی رنك دكر نباشد[4]

mażmūnı naḳş-ı nigīn-i süveydāsı ve mevlānā-yı mezbūruñ ḥüsn-i sevādına kemāl-i iʿtināsı olmaġın ʿulemā-yı ʿaṣr mecālis-i ʿilmiyyelerine idḫāl ve noḳṭa-i dā'ire-i erbāb-ı istiʿdād ü istīhāl ḳılmış idi. Ṭarīḳ-ı ʿilmde hareketi Vālide Sulṭān Müderrisi Ṣunʿu'llāh Efendi'ye müntehī olduḳda tevzīʿden Ḫᵛāce Efendi āstānesine intisāb **[414a]** ve ṭoḳsan altı tārīḫinde şeref-i mülāzemetlerin iktisāb itmiş idi. Ḳaṭʿ-ı merātib ve aḫẕ-ı revātib iderek ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl iken[5] biñ sekiz Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḳuş Yaḥyā birāderi Abdāl Mūsā yirine meşrūṭası olan Meḥemmed Aġa Medresesi iḥsān olındı. On üç Receb'inde ʿAbdu'l-laṭīf-zāde yirine Şāh Sulṭān pāyesine vāṣıl olup on beş Rebīʿu'l-āḫir'inde Ṣāliḥ Efendi yirine Ḫāṣekī Medresesi'ne taḥrīk olındı. On altı Ṣafer'inde Tāc Efendi yirine Ṣaḥn'a gelüp on yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿUşşāḳī-zāde yirine Şeh-zāde Medresesi tevcīh olınup on sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Şeyḫ-zāde yirine Süleymāniyye'de ferş-i seccāde-i ifāde idüp yigirmi bir Ramażān'ında Ġanī-zāde Efendi'ye arpalıḳ taʿyīn olınan Ġalaṭa ḳażāsı mesnedgāh-ı ḥükm ü imżāsı olmış idi. Yigirmi dört Rebīʿu'l-āḫir'inde İsmāʿīl Efendi yirine Burūsa ḳażāsı-

1 Olan E
2 Ḳılınan E
3 "Allah ona (verdiği) nimetlerini arttırsın."
4 "Siyahtan daha koyu bir renk yoktur."
5 241b SE

na terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde manṣıbdan istiʿfā idüp Rāzī Efendi mükerreren mutaṣaddī-i aḥkām-ı ḳażā oldı. Yigirmi yedi Ramażān'ında Sinān-zāde maḥlūlinden mükerreren Ġalaṭa ḳażāsı teklīf olındukda ḳabūl itmeyüp Rıḍvān Çelebi'ye iḥsān olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Ṣāliḥ[1] Efendi yirine Edrine ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldı. Yigirmi sekiz ẖilālinde tecdīd-i sikke fermān olınup sikke-i selāṭīn pīşīn[2]-endāẖte-i ceyb-i ʿadem ve her kimüñ elinde bulınursa güdāẖte-i pūte-i nedem olmaḳ üzere nidā olınduḳda dirhem-i nev-sikke-i ʿOs̱mānī ezhār-ı rebīʿ-i bārid gibi nā-peydā ve ḳurṣ-ı ẖāliṣ-i kīmyā gibi ismi bī-müsemmā olmağın aṣḥāb-ı muʿāmelāta tażyīḳ-ı kecdār-ı dem-rīz, bi'z-żarūre fitne-engīz olup maḥkeme-i şerʿe[3] hücūm-ı ʿāmme ve ṭāmme-i tāmme vāḳiʿ olmış idi. Cümle māmeleki yağmāgerān-ı çābük-dest eliyle tālān olup *men-necā bi-reʾsihī* mażmūnı ile vezn-i keffeteyn-i sūd u ziyān iderek dergāh-ı devletine revān olmış idi. Berāʾet-i sāḥa-i himmeti maʿlūm-ı pādişāh-ı Dārā-dirāyet olmağın mükerreren manṣıba irsāl ve bāʿis̱-i fitne olan eşḳıyānuñ ḳābil-i ʿafv olmayanları mübtelā-yı ḳahr ü nekāl ḳılındı. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında maʿzūl ve Ḫ˘āce-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥākim-i şerʿ-i Resūl oldı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında[4] leyletü'l-ḳadr-i cāhı müsfir-i ṣubḥ-ı merām ve Ḳudsī Efendi yirine dārü's-salṭana ḥükūmeti ile bekām oldı. Biñ otuz Cemādiye'l-āẖire'sinde Şerīf Efendi yirine Anaṭolı ṣadrı ile hilāl-i şevketi bedr oldı. Sene-i mezbūre ẖilālinde Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān-ı ġāzī ile Leh seferine revān olup Boġdan ser-ḥaddine dāẖil olduḳlarında Rūmili Ṣadrı Kemāl Efendi maraż-ı hā'il hücūmından muḥtażar ve sefer-i āẖiret ʿazīmeti ile rücūʿ muḳarrer olıcaḳ māh-ı Şevvāl'de vāṣıl-ı ʿīd-i saʿīd-i emānī vü āmāl olmış idi. Nice eyyām iki ḳuṭruñ meṣāliḥine ḳıyām idüp baʿdehu Anaṭolı ṣadāreti Mūsā Efendi'ye inʿām olındı. Otuz bir Receb'inde vāḳiʿ vaḳʿa-i ʿOs̱mān Ḫānī'de ṣadme-i rūzgār ile sünbül-i maʿzūl gibi perīşān ve yirine Ketẖudā Muṣṭafā Efendi ṣadr-ı ʿālī-şān oldı. Otuz iki Şaʿbān'ında Receb Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı tevcīh olınup ḥacc-ı şerīfe müteveccih olmış iken baʿż-ı ʿavā'iḳ ḥasebiyle ʿazl ü ḳarār iẖtiyār itdiler. Vaẓīfe-i ems̱āl ile müteḳāʿid ve arpalıḳ **[414b]**

1 Ṣāliḥ Mollā SE
2 410a E (Bir sayfa boş bırakılmıştır.)
3 Maḥkeme-i şerʿe:maḥkemeye R1, E
4 - E

ḳabūlinden müteʿaffif ü mütebāʿid iken otuz üç h̬ilālinde şemşīr-i vücūdı meslūlen şikeste ve sefer-i bī-iyāba miyān-beste olup āteş-i cān-sūz-ı marażla ʿūd u ʿanber gibi maḥv-ı vücūd ve rūḥ-ı ḥayvānīsi ki buh̬ār-ı raḳīḳdan ʿibāretdür, mānend-i dūd-ı micmer aʿlā-yı ʿilliyyīne ṣuʿūd eyledi. Sulṭān Bāyezīd Cāmiʿi ḥaẓīresinde Oḳcılar'a nāẓır pencere dāh̬ilinde medfūn ve kitābe-i manẓara bu ḥaḳīrüñ naẓm itdügi tārīh̬-i mevzūndur:

Mıṣrāʿ Meskeni Mollā ʿAlīnüñ cennet-i aʿlā ola[1] (1033)

Mollā-yı müşārün-ileyh [2] صبت سجال المغفرة عليه kemāl-i himmet ü şehāmetle meşhūr, nezāhet ü istiḳāmeti müsellem-i cumhūr, ḳażāsında ḥākim-i ḥāsim, faṣl-ı ḳażāyāda seyf-i ṣārim, dāmen-i ʿiṣmeti ālāyiş-i töhmetden pāk, tenfīẕ-i aḥkām-ı şerʿiyyede cerī' ü bī-bāk, keffe-i mīzān-ı ʿadlinde tehī-kīse vü sengīn hem-ser ve pīşgāh-ı ḥükūmetinde vażīʿ u şerīf ber-ā-ber, terfīʿ-i şān-ı efāżıl ve terbiyet-i ḳavābilde bī-ih̬tiyār, hengām-ı tevzīʿde menāṣıb-ı celīle nān-pāre-i süfre-i seh̬āsı gibi bī-iʿtibār;

Beyt Zinhār uzatma destüñi dīnār ü dirheme
Ṣal mihr ü māh kūyına çevgān-ı himmetüñ

mażmūn-ı bī-mis̱āli temām-ı ḥasb-ı ḥāli olup yanında sīm ü zerüñ vücūdı ve erbāb-ı rişvetüñ ervāḥ-ı h̬abīs̱e gibi ṭāḳat-ı temes̱s̱ül ü şühūdı yoġ-ıdı. Evā'il-i ḥālinde ʿulüvv-i himmetine neyyir-i ṭāliʿ sāzgār ve hem-reng olan aġayān-ı Züḥal-maḥall cānibdār olup;

Beyt Ruh̬sāruña sünbül-i perīşān
ʿAbd-ı Ḥabeşīdür adı[3] reyḥān

mefhūmı üzere ṭaraf-ı salṭanat-ı ʿaliyyeye terbiyetler ve ḥaḳḳında şāhāne himmetler eylemişler idi. Müddet-i medīd Maḥkeme-i Maḥmūd Paşa'da nā'ib ve dāfiʿ-i meẓālim ü nevā'ib olup baʿdehu müfettiş-i evḳāf ve dā'ire-i cāh u şevketi

1 مسكنى ملا على نك جنت اعلى اوله
2 "Bağışlanma kovaları onun üzerine dökülsün."
3 Ay SE

baʿīdü'l-etrāf olup Ḳaraḳuş gibi şeh-bāl-i himmetle merātib-i sāmiyeye pervāz ve cevher-i ḳā'id ü Kāfūr-ı Aḫşidī gibi ḫilʿat-i ḥükūmetin nezāhet-ṭırāz itmiş idi. İstanbul ḳāżīsi iken[1] fuḳarādan birine bir cihet-i te'ẕīn ʿarżı virüp ṭālib-i āḫar Rūmili Ṣadrı Kemāl Efendi'den berāt itdürüp nizāʿ vāḳiʿ olduḳda kendü tevcīhini tenfīẕ murād itmekle Rūmili ṣadrı ile münāfereye mü'eddā olmış idi. Ol es̱nāda Ḫᵛāce Efendi meclisinde ṣadreyn-i fāżıleyn ile dūçār olup ol ḫuṣūṣdan[2] ḳalb-i miḥver-i muḥāvere ve fetḥ-i manẓara-i münāẓara iderler. Ṣāḥibü't-terceme Kemāl Efendi[3] ḫidmetlerinüñ Ḫāṣekī müderrisi iken dānişmendi olmaġla ḥaḳḳında keff-i lisān eyleyüp Anaṭolı Ṣadrı Şerīf Efendi riʿāyet-i ḥaḳḳ-ı refīḳda ifrāṭ itmekle şecere-i müşācere evc-gīr-i berg ü şāḫ ve germiyyet-i tehevvür ile her birinüñ āteş-berg-i zebānı küstāḫ olduḳda defʿ-i meclis olınup seḥeri iki ṣadr-ı ʿālī-şān mevlānādan şikāyet niyyetine ʿāzim-i dīvān olmışlar idi. Mollā-yı merḳūmuñ cānibdārı olan aġayān-ı Süreyyā-maḥall, pādişāh-ı ʿālem-penāhī ol gün serīr-efrūz-ı ʿurżagāh olmadın menʿ içün ḫarc-ı leṭā'if-i ḥiyel ḳılup ṭaraf-ı ḫaṣm-ı müşācir;

Mıṣrāʿ Hengāmenüñ aʿlāsı dilā irteye ḳaldı

mażmūnı ile ṣabāḥ-ı yevm-i āḫara muntaẓır iken ol gün baʿde'l-ʿaṣr Şerīf Efendi maʿzūl ve bunlar **[415a]** maḳām-ı ṣadāret iḥrāzı ile ser-menzil-i maḳṣūda mevṣūl olup iẓhār-ı ḳudret ve ʿarż-ı ḳuvvet-i ser-pençe-i devlet itmişler idi. Seḥeri Kemāl Efendi ḫidmetlerine varup dest-būs-ı niyāz ile istiʿfā ve ḥaḳḳ-ı riʿāyet-i üstādı īfā itdiler.

Merḥūmuñ ḫiṣāl-i ḥamīdesindendür ki fuḳarā vü ṣuleḥā rātibe-ḫᵛār-ı iḥsānı ve erbāb-ı ʿilm ü maʿrifet, belki üstādān-ı her ṣanʿat ġarḳ-ı niʿmet-i bī-pāyānı olurdı. Ol cihetden baʿż-ı ehl-i ḥālüñ naẓar-ı ʿināyetine manẓūr ve dest-yārī-i duʿā-yı ḫayrları ile muẓaffer ü manṣūr olmış idi.

İstanbul ḳāżīsi iken bir gün bu ḥaḳīr, meclisinde ḥāżır idüm. Fuḳarā ziyyinde bir kimse bir mektūb getürüp bir miḳdār musārreden ṣoñra vedāʿ eyledi. Meclis tenhā ḳalıcaḳ mektūbı bu faḳīre gösterdi ve mażmūnını ketm ile tavṣiye

1 410b E
2 Ecilden SE
3 242a SE

eyledi. Naẓar itdükde gördüm, yazılmış ki "Bize bir ḳapamacıḳ göndermişsüz. Luṭfuñuz dā'im ola. Aḥvāliñüz ile taḳayyüd olındı. İnşā'allāhi te'ālā bu manṣıbdan Anaṭolı ṣadrına, ba'dehu yeden bi-yedin Rūm'a olup kemāl-i istiḳlāl ile ḳażā-yı vaṭar itdükden ṣoñra ḥacca müteveccih olursuz, ve's-selām." Fi'l-ḥaḳīḳa va'dinüñ incāzı ve ḥacca teveccüh ta'bīrinde luṭf-ı īcāzı ṣoñradan ẓāhir oldı. *El-ḥükmü li'llāhi'l-vāḥidi'l-ḳadīr.*

el-Mevlā Meḥemmed bin Yūsuf eş-Şehīr [1]Beyne'l-'ulemā'i'l-a'lām bi-Baḥs̱ī (Baḥs̱ī Efendi) {Baḥs̱ī}

Vilāyet-i Ḥamīd a'mālinden "Isparta" nām belde-i ma'mūreden ẓuhūr ve i'māl-i isti'dād-ı māder-zād ile iktisāb-ı fażl-ı mevfūr ḳılup mis̱āl-i teraḳḳī-i merātib-i a'dād, i'dād-ı levāzım-ı isti'dād itdükden ṣoñra 'azm-i ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ ve devr-i maḥāfil-i ders ü taḥḳīḳ eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Çivi-zāde[2] Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve şeref-i mülāzemetlerine nā'il olmış idi. Medāris-i 'aliyye-i 'ilmiyyede ifāde-i 'ulūm ve baḥs̱-i nevādir-i manṭūḳ u mefhūm iderek ḳırḳ aḳçe ile İstanbul'da Ḥasan Paşa Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ dört Şevvāl'inde 'Arab Sinān yirine Murād Paşa Medresesi iḥsān olındı. Biñ altı Cemādiye'l-ūlā'sında S̱ānī Efendi yirine Rodos fetvāsı virilüp ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Biñ yedi Ramażān'ında Vaḥyī-zāde yirine Yeñi 'Alī Paşa Medresesi ile tesliyet olındı. Biñ sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde selef-i sālifi Sinān Efendi yirine Burūsa Sulṭānī pāyesine pā-yı himmet ḳodı. Biñ ṭoḳuz Ṣafer'inde Şerīf Efendi yirine Ġażanfer Aġa pāyesine taḥrīk olındı. Biñ on Ṣafer'inde[3] Köse Maḥmūd yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām eyledi. On bir Ramażān'ında İstanbulī 'Alī Efendi yirine Edrine'de Dārü'l-ḥadīs̱ Medresesi virildi. On iki Şa'bān'ında fāriġ olup medresesi Ẕü'n-nūn Efendi'ye tevcīh olındı. On üç Ṣafer'inde Şerīf Efendi yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine ferş-i seccāde-i ifāde eylediler. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Alī Beg-zāde İbrāhīm Efendi yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymān Ḫānī'ye[4] terfī' olındılar. On beş Rebī'u'l-āḫir'inde Ca'fer Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ile tekrīm olındılar. Sene-i

1 Eş-Şehīr:el-Müştehīr SE
2 Çivi-zāde:Ḫᵛāce-zāde E
3 Muḥarrem'inde E; 411a E
4 Süleymān Ḫānī'ye:Süleymānī'ye SE

mezbūre Ramażān'ında ba‘ż-ı kibār ġadrı ile selefi ibḳā olınup ancaḳ bir gün ḳāżī olmışlar idi. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında ‘Abdu'l-cebbār-zāde yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsı ile kevkeb-i iḳbāli zāhire **[415b]** olmış idi. On sekiz Rebī‘u'l-evvel'inde ‘azl olınup Aḫī-zāde maḫdūmı Yaḥyā Çelebi mesned-nişīn-i ḥükūmet oldı. Yigirmi bir Receb'inde Ṣarı Ḫᵛāce yirine Burūsa ḳażāsı teklīf olındukda ḳabūl itmeyüp Ḥasan Efendi ḥażretlerine tevcīh olındı. Yigirmi iki Receb'inde Nihālī Efendi yirine Edrine ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldılar. Yigirmi üç Receb'inde ma‘zūl olup Çeşmī Efendi cā-nişīn-i ḥükm ü imżā oldı. Yigirmi yedi Muḥarrem'inde Nihālī Efendi maḫlūlinden ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde vaẓīfe-i emsāl ile infiṣāl vāḳi‘ olup Şerīf Efendi ḥākim-i İstanbul oldı. Ba‘de müddetin Menemen ḳażāsı arpalıḳ ta‘yīn olındı. Biñ otuz tārīḫinde ‘umūmen arpalıḳlar ref‘ olındukda bunlar daḫı ol zümreye dāḫil olmış idi. Ba‘dehu yine iḥsān olındı. Yigirmi sekiz Şa‘bān'ında Rūm'a naḳl olınan Ġanī-zāde Efendi yirine Anaṭolı ṣadāreti müyesser ve mesned-i ‘izzete mānend-i ṣubḥ-ı düvüm żiyā-güster olmış idi. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sınuñ selḫinde mürrü'l-fiṭām-ı ‘azl ile kām-ı ‘işreti telḫ olup Şerīf Efendi ṣadr-ı meclis-i iḳbāl ve bunlar vaẓīfe-i mu‘tāde ve arpalıḳ ta‘yīni ile müreffehü'l-ḥāl olmış idi. Otuz iki Şa‘bān'ında vāḳi‘ cem‘iyyet-i ma‘rūfe-i Cāmi‘-i[1] Meḥemmed Ḫānī bahānesi ile maẓhar-ı ġażab-ı vezīr-i cānī olup vaẓīfeleri ve arpalıḳları virilmiş ve hem-vāḳı‘a olan eşrāf-ı ‘ulemā ile Burūsa'ya gönderülmiş idi. Pādişāhımuzuñ cülūs-ı hümāyūnları esnāsında maẓhar-ı ‘āṭıfet-i şehenşāhī kemā fi'l-evvel vaẓīfe ve arpalıḳ tevcīhi ile mübāhī olmışlar idi. Otuz üç hilālinde gülşen-i ḥayātı āsīb-resīde-i ḫazān ve gül-berg-i[2] cem‘iyyeti perīşān olup Keskin Dede Maḳābiri'nde mütevārī-i ḫāk-i fenā ve meyl-i mezārı nişāngāh-ı tīr-i du‘ā ḳılındı.

Mollā-yı mütercem ḥalbe-i feżā'ilde ‘alem, ‘ulūm-ı ‘Arabiyye'nüñ zebān-dān-ı esrārı, fünūn-ı edebiyyenüñ mū-şikāf-ı ebkār-ı efkārı, fenn-i celīl-i fıḳh u uṣūle şedīdü'l-intisāb, iḥkām-ı aḥkām-ı ḳażāda ‘Ömeriyyü'l-iḥtisāb, ḥadīdü'l-lisān, sedīdü'l-beyān, ṣa‘bü'l-muḥāvere, ‘aẕbü'l-mücāvere, "Baḥsī" maḫlaṣı ile şöhret-şi‘ār, ṭırāzende-i eş‘ār-ı ābdār idi.

1 - SE
2 242b SE

el-Mevlā Nūru'llāh (Nūrī-i Şehīd)

İş'āl-i nā'ire-i iştiġāl ve tenvīr-i mebāḥiṣ-i ḳīl ü ḳāl idüp ba'ż-ı 'ulemādan mülāzemetle nā'il-i āmāl olduḳdan ṣoñra aḫẕ-ı medāris ve 'aḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ akçe ile Başcı İbrāhīm Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ beş Receb'inde Beşīr Efendi yirine Ḫayrabolı'da Rüstem Paşa Medresesi ile tebşīr olınmış idi. Ba'dehu ma'zūl ve nice zemān dünbāle-devān-ı me'mūl olup biñ on beş Rebī'u'l-āḫir'inde Dāvud-zāde yirine Maḥmūd Paşa Medresesi 'ināyet olındı. On altı Ṣafer'inde Sā'atcı Ḥasan Paşa ma'dūmesine naḳl olınup medreseyi bulmadın 'āciz olmaġın 'azl ü istirāḥat[1] iḫtiyār eyledi. On yedi Ṣafer'inde Riyāżī Efendi yirine Fāṭıma Sulṭān ma'dūmesinde pāye müderrisi oldı. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde Meḥemmed Ṣādıḳ yirine Saḳız ḳażāsı 'ināyet olındı. Yigirmi Şa'bān'ında ma'zūl olup manṣıbı Köse Sinān'a iḥsān **[416a]** olındı. Yigirmi üç Rebī'u'l-āḫir'inde ḳabūl itmeyen Arpacı-zāde yirine Bosna ḳażāsına gitdi. Yigirmi dört Muḥarrem'inde şikāyetle ref' olınup yirine Rodosī terfī' olındı. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Abdu'l-vehhāb Çelebi yirine tekrār Bosna ḳażāsı virildi. Yigirmi yedi hilālinde munfaṣıl ve yirine Selānikī Çuḳacı-zāde vāṣıl oldı. Otuz bir evā'ilinde Bekir Efendi yirine Baġdād-ı dārü's-selām ḳażāsı in'ām olındı. Otuz iki evā'ilinde 'azl olınup 'Abdu'l-ḥalīm-zāde ḳażā-yı Baġdād ile ber-murād olmış iken sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında mülk-i Baġdād'a Revāfıż müstevlī olup Nūrī-i derdmend şehīd ve 'arṣa-i vücūddan nā-bedīd olduġı ḫaberi vāṣıl oldı. *El-ḥükmü li'llāhi'l-vāḥidi'l-ḳadīr.*

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, nīk-nefs ü ṣāfī-fu'ād, Müslim-i pāk-i'tiḳād idi.

Mıṣrā' Pür-nūr ide Ḫudā-yı te'ālā mezārını

Ümīddür ki āşiyān-ı murġ-ı rūḥı ḳandīl-i nūr ve Nūre'd-dīn-i Şehīd ile maḥşūr ola.

1 411b E

el-Mevlā Sinān (Köse Sinān)

Mıṣḳale-i sa'y ü ictihād ile taṣfiye-i tīġ-ı ṭab'-ı āyine-nihād ve irtisām-ı ṣuver-i ẕihniyye-i ma'ḳūl ü menḳūl ile hem-reng-i ṣafḥa-i mücellā-yı Bihzād eyleyüp resm-i erbāb-ı isti'dād üzere devr-i mecālis-i 'ilm ü hüner ve ḫidmet-i efāżıl-ı ferḫunde-siyer ḳılduḳdan ṣoñra nice zemān Ḥubbī Mollāsı'nūn pīşgāh-ı ifādesinde ḳā'im ve ṣadāretleri hengāmında teẕkirecilikden mülāzım olmış idi. Ba'żı medārisde müdāreseye meşġūl ve ḳırḳ akçe medreseden ma'zūl olup biñ yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'Alī Beg-zāde Şāh Çelebi yirine Eski İbrāhīm Paşa müderrisi olmış idi. On üç Cemādiye'l-āḫire'sinde müteḳā'id olan Lāl Aḥmed yirine İznīḳ Süleymāniyyesi virilüp ḳabūl itmedükde 'azl iḫtiyār eyledi. On altı Ṣafer'inde Riyāżī Efendi yirine Dāvud Paşa Medresesi virildi. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Ṭālib Sinānī yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesine vāṣıl olup on ṭoḳuz Ramażān'ında 'Ömer Efendi yirine Ḳonya ḳażāsı virilüp ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Biñ yigirmi Şa'bān'ında Rıḍvān Çelebi yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Nūrī yirine Saḳız ḳażāsı tevcīh olındı. Yigirmi iki Rebī'u'l-āḫir'inde Tāce'd-dīn yirine Maġnisa'ya tebdīl olındı. Sene-i mezbūre Receb'inde 'azl olınup yirine Pīrī Efendi naṣb olındı. Yigirmi altı Rebī'u'l-evvel'inde Ayāşī Aḥmed Efendi yirine İzmir ḳażāsında cāy-gīr ḳılındı. Yigirmi yedi Ramażān'ında 'azl olınup manṣıbı Ṭoḳuz-zāde 'Abdu'l-vehhāb[1] Efendi'ye naṣīb oldı. Otuz iki Ṣafer'inde Şa'rāvī Efendi yirine Üsküdār ḳażāsı 'ināyet olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde 'azl olınup manṣıbı Arnavud Maḥmūd Efendi'ye virildi. Otuz üç ḫilālinde nihāl-i[2] müstaḳīm-i mizācı şikeste ve sinān-ı zebān-ı munṭaliḳu'l-beyānı jengār-beste olup āḫir 'adem diyārına ṭoġrıldı ve maḥalle-i ḫamūşānda menzilin buldı.

Mevlānā-yı mezbūr "Köse Sinān" dimekle meşhūr, ṭavr-ı me'lūfi üstüvār, maḥāsin-i maḫṣūṣası var idi.

el-Mevlā Aḥmed bin Vildān (Vildān-zāde)

Vālid-i mācidi Anaṭolı'dan Rūm'a geçüp maḳarr-ı ṣūfiyye vü mücāhidīn olan belde-i ṣāfiye-i Ṣofya'da ḳarār ve nihāl-i **[416b]** vücūdı ol ḫāk-i pākde rī-

1 'Abdu'l-Vehhāb: 'Abdu'llāh SE
2 ḫilāl-i SE

şedār olmaġla nev-bāve-i ümmīdini āşikār idüp üftāde-i ḫāk-i fenā olduḳda ḫalef-i bāhirü'ş-şerefini ibḳā itmiş idi. Ṣāḥibü't-terceme[1] ʿulemā-yı ʿaṣrdan telemmüẕ ve meẕāḳ-ı cānı ʿuṣāre-i[2] nīşger-i ḫāmeden teleẕẕüẕ itdükden ṣoñra ṭarīḳ-ı ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārın sikke-i sulṭānu'l-ʿulemā ile meskūk eyleyüp ṣadr-ı ʿālī-ḳadr ʿİvaż Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı ḳażāya ʿāzim olmış idi. Belġırad ḳāżīsi iken ṣadr-ı aʿẓam ve serdār-ı mükerrem Meḥemmed Paşa merḥūmuñ manẓūrı, belki cümletü'l-mülk-i umūrı olup muḫayyem-i hümāyūn ḳażāsı ile teẕkirecilik rütbesine vāṣıl ve kendüye tevcīh-i manṣıb itmek ruḫṣatına nā'il olmış idi. Biñ on üç Ramażān'ında vezīr-i mezbūr āstāneye geldükde mevlānā-yı merḳūma Edrineḳapusı'nda[3] vāḳiʿ Mihrümāh Sulṭān pāyesi tevcīh olınup baʿde eyyām İzladi ilḥāḳı ve mevleviyyet ʿilāvesi ile Sofye ḳażāsı ʿināyet olındı. Baʿde ḳażā'i'l-vaṭar manṣıb-ı mezbūr ḳużātdan Serçe ʿOs̱mān Efendi'ye müyesser oldı. Biñ on dört evāḫirinde Estergon fetḥinden ṣoñra vezīr-i ġāzī ile İstanbul'a gelüp iʿzāz ü iḫtirām ve Mekke-i Mükerreme pāyesiyle ikrām olınmış idi. Ol es̱nāda ṣadr-ı aʿẓam ʿazm-i diyār-ı ʿadem idüp on beş Ṣafer'inde Süleymān Efendi yirine Āmid ḳażāsı ile tebdīl, sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında Müftī Birāderi Çelebi Efendi yirine Anḳara ḳażāsına tebdīl olındı. On altı Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup yirine Meḥemmed Ṣādıḳ naṣb olındı. On yedi Muḥarrem'inde ḫalefi ʿOs̱mān Efendi yirine mükerreren Ṣofya ḳażāsı tefvīż olındı. Yigirmi Ṣafer'inde munfaṣıl ve[4] yirine Meḥemmed Ṣādıḳ vāṣıl oldı[5]. Yigirmi üç Şaʿbān'ında ḫalefi yirine iʿāde olındı. Yigirmi dört Ramażān'ında ʿazl olınup Ṭoḳuz-zāde 'Abdu'l-vehhāb Çelebi cā-nişīn oldı. Otuz iki evāḫirinde Şehrköyi ḳażāsı arpalıḳ taʿyīn olındı. Otuz üç evā'ilinde refʿ olınup ḳużātdan Mevlānā Meḥemmed Nāmī'ye ṣadaḳa buyurıldı. Sene-i mezbūre ḫilālinde irtiḥāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr mekārim-i aḫlāḳ ile meşhūr, ʿilm ü maʿārifden kes̱īrü'l-maḥẓūẓ, tevārīḫ u muḥāżarātdan ʿazīzü'l-maḥfūẓ, ḫānesi mecmaʿ-ı yārān, dest-i seḫāsı ḫacāletde ebr-i bārān, beşāşet-i vech ile dervīşāna iḳbāl ve müsā-

1 412a E
2 - SE
3 243a SE
4 - SE
5 Vāṣıl oldı:naṣb olındı SE

firīn ü ġurebāya şuʿāʿ-ı mihr-i ʿināyeti iştiʿāl[1] üzere olup ġonce-i kīse-i dīnārı güşāde ve süfre-i berg ü nevāsı gül gibi āmāde idi. Mercūdur ki maḳāmı dā-rü'n-naʿīm ve vildān-ı muḫallidūn ile muḳīm ola.

el-Mevlā ʿAlī (Ṣūfcı Şeyḫ-zāde)

Anḳara ḳurbında "Ayāş" nām ḳaṣabada vāṣıl-ı rütbe-i intiʿāş olup "Ṣūf-cı Şeyḫ-zāde" dimekle maʿrūf ve ṣafḥa-i sīnesi ṣūf-ı mevc-engīz gibi ṣafā ile mevṣūf idi. Zeyne'l-ʿābidīn Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse cāzim olup aḫẕ-ı menāṣıb-ı tedrīs ve manẓūme-i cāhını taḫmīs iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on iki Ṣafer'inde Kevākibī-zāde ḳırḳla mu-taṣarrıf olduġı maʿdūme-i Ḥasan Paşa ḫāric olup ibtidā bunlara iʿṭā olındı. On altı Ṣafer'inde Ḥüsām-zāde **[417a]** Çelebi yirine Meḥemmed Aġa Medrese-si'ne ḥareket eyledi. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde Muḥarrem Çelebi yirine Şāh-ı Ḫūbān pāyesine vāṣıl, yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḥelvācı-zāde yirine taḥille vechi üzere Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye nā'il olup baʿde eyyāmi ḳalā'il Yaḥyā Çelebi yirine Anḳara fetvāsına naḳl olınmış idi. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Ḳaṣṣāb-zāde yirine Ḳayṣeriyye ḳażāsına sevḳ-ı seriyye itmiş idi. Yigirmi ṭoḳuz Şevvāl'inde ʿazl olınup Ḳadrī-zāde Zeyne'l-ʿābidīn Efendi seccāde-nişīn-i mes-ned-i ḳażā oldı. Otuz iki Ramażān'ında Ḫayyāṭ-zāde yirine Ṣire ḳażāsı virilmiş idi. Otuz üç hilālinde ḳāżī iken şu'ūn-ı ḥāli münḥaṣır-ı māżī olup manṣıbı[2] Rāʿī-zāde Ḳāsım Çelebi'ye erzānī görüldi.

Mevlānā-yı merḳūm āşinā-yı deryā-yı ʿulūm, evrāḳ-ı ṣūf gibi varaḳ-gerdān-ı sefīne-i ʿilm ü maʿārif ve ṣūfī-i ḥücre-nişīn-i dimāġı medlūl-i nüḳūş-i ḥurūfa ʿārif, ḳażāsında cūyende-i rıżā ve nüvāzende-i ḳānūn-ı ḥükm ü imżā idi.

el-Mevlā Meḥemmed bin Menteş (Menteş-zāde-i Büzürg)

Maḥrūse-i Burūsa'dan ḳarīn-i ẓuhūr ve "Menteş-zāde" ʿunvānı ile meşhūr olmış idi. Sülūk-i ṭarīḳ-ı saʿādet-refīk ve ʿazīmet-i ṣādıḳasın taḥḳīḳ idüp muʿal-lim-i sulṭānī Saʿde'd-dīn-i s̱ānī ḫidmetlerinden mülāzım ve baʿż-ı medārisde

1 İstiḳbāl E
2 412b E

ri'āyet-i merāsim-i ma'hūdeye müdāvim olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on iki Ṣafer'inde 'Alī Çelebi yirine İnegöl müderrisi olmış idi. On yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Emru'llāh Çelebi yirine Ḫanceriyye pāyesine nā'il, yigirmi Receb'inde Celāl Efendi yirine Ḳapluca Medresesi'ne vāṣıl olup ba'de eyyām Muḥarrem Çelebi yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı in'ām olındı. Yigirmi bir Ramażān'ında 'azl olınup manṣıbı Baba-zāde dāmādı Sinān'a iḥsān olındı. Yigirmi üç Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḥakīmī yirine Ḳayṣeriyye ḳażāsı tevcīh olındı. Yigirmi beş hilālinde munfaṣıl ve maḳāmına Cüvānī Efendi vāṣıl oldı. Yigirmi sekiz Ṣafer'inde Tevfīḳī-zāde yirine Āmid ḳażāsı 'ināyet olındı. Yigirmi ṭoḳuz Rebī'u'l-evvel'inde ref' olınup yirine Çuḳacı-zāde Efendi terfī' olındı. Biñ otuz Cemādiye'l-āḫire'sinde Emīr Ḥasan Çelebi'den ṣoñra Saḳız ḳażāsı tekrār mevleviyyet i'tibār olınup bunlaruñ ṭırāz-ı ḫil'at-i iştihārı ḳılındı. Otuz iki Muḥarrem'inde Ramażān Efendi yirine Kete'ye naḳl olınup ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Otuz üç es̱nāsında manṣıb-ı ḥayātdan mün'azil ve 'ālem-i ṣūretden munfaṣıl oldı.

Merḥūm-ı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meẕkūr, kebīrü'l-liḥye, ḳaviyyü'l-bünye, ebnā-yı ṭarīḳuñ i'tibārātına mā'il, ebleh-i ṣāde-dil idi.

Birgün Kemāl Efendi merḥūmuñ ṣadāreti hengāmında bu ḥaḳīr ḥāżır idüm. Ṭaşradan kemāl-i isti'cāl ü mezīd-i infi'āl ile dāḫil-i dīvān-ı ṣadr-ı 'ālī-şān olup ba'de's-selām "Papas Aḥmed Efendi vefāt itmiş." diyü fetḥ-i kelām eyledi. Rütbe-i belāheti meşhūd-ı enām ve maḥāsin-i şerīfenüñ temām ḥükmini virdügi ma'lūm-ı ḫavāṣṣ u 'avām olıcaḳ ḥużżār-ı meclisden biri "Efendi maḥlūl ḳovar ancaḳ." diyü laṭīfe idüp bā'is̱-i ḫande oldı.

el-Mevlā Yaḥyā ('İvaż-zāde Çelebi)

Tercemesi sebḳ iden ṣadr-ı vālā-ḳadr-i Rūm 'İvaż Efendi merḥūmuñ maḫdūmıdur. Ol fāżıl-ı nāmdārun ḫalef-i ḫilāf-ās̱ārı ve sırr-ı cedd-i 'alā'ī-şi'ārı olup vāṣıl-ı rütbe-i isti'dād olduḳda Şeyḫü'l-İslām[1] Muṣṭafā Efendi'den **[417b]** mülāzemetle ber-murād olmış idi. Biñ yigirmi Ramażān'ında Bāḳī-zāde Şeyḫī Çelebi yirine maḫādīm-i ṣudūr-ı kirām ḳā'idesi üzere ibtidā 'Os̱mān Paşa Med-

1 243b SE

resesi inʿām olındı. Yigirmi dört Muḥarrem'inde Ḫᵛāce-zāde ʿAbdu'llāh Efendi yirine Muṣṭafā Paşa ḫāricine taḥrīk olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Mollā Gūrānī Müderrisi Baba Ḫalīl-zāde Efendi ile mübādele-i manṣıb idüp ol medrese-i mübāreke ibtidā bunlarda dāḫil iʿtibār olındı. Yigirmi ṭoḳuz Receb'inde selefi yirine Sinān Paşa Sulṭāniyyesi'ne ḥareket eyledi. Otuz Ṣafer'inde ʿAbdu'l-vehhāb Efendi yirine Edrine'de Üçşerefeli'ye naḳl olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde ʿAlī Efendi yirine Ḳonya ḳażāsı tevcīh ve ḥelvā-yı bī-dūd ile terfīh olındı. Otuz bir Ramażān'ında ʿazl olınup manṣıbı Malġaralı Aḥmed Efendi'ye revā görüldi. Otuz iki ḫilālinde Raṭbuyābis yirine Birgi ḳażāsında seccāde-i ḥükūmete cālis oldı. Otuz üç dāḫilinde baʿż-ı eşḳıyā hücūm idüp ṣademātu'l-ḥacerden müstaʿidd-i intiḳāl[1] olup baʿde eyyām maẓlūmen irtiḥāl eyledi. Manṣıb-ı maḥlūl Aḫī-zāde Maḥmūd Efendi'ye arpalıḳ taʿyīn olınup derdmendüñ demi heder ve ḳıymet-i diyeti ḥem-seng-i meder olmış idi.

Maḫdūm-ı merḳūm bīgāne-i rüsūm-ı erbāb-ı ʿulūm, ḥamāḳati ʿilāve-i cehālet, rütbe-i cehli muḥtāc-ı kesb-i[2] müzāvelet olup nā-dānlıḳ uġurına şehīd ve ʿarṣa-i vücūddan nā-bedīd olmış idi. عفا الله تعالى عنه و عن امثاله و عمن نسج احكام القضاء على منواله [3]

el-Mevlā el-ʿĀlim el-Fāżıl ve'l-Baḥr el-Kāmil[4] Şeyḫü'l-İslām İbn Şeyḫü'l-İslām Saʿdu'l-eyyām ve Seyyidü'l-enām Ḥażret-i Esʿad Efendi İbn el-Mevlā Saʿde'd-dīn (Esʿad Efendi Ḥażretleri[5]) {Esʿad}

Muʿallim-i s̱ānī, sebaḳ-güẕār-ı cenāb-ı Murād Ḫānī, müfti'l-enām, sulṭānu'l-ʿulemā'i'l-aʿlām Saʿde'd-dīn Efendi ḥażretlerinüñ maḫdūm-ı s̱ānī-i fežā'il-perveri ve nev-bāve-i ḥadīḳa-i ḥaḳā'iḳ-güsteri, s̱ālis̱-i neyyireyn, cāmiʿ-i fežā'ilü's-saʿdeyn, ṣubḥ-ı düvüm-i hidāyet, māh-ı ufuḳ-ı fażl ü ḥikmet;

li-Münşihi

علامۀ اعظم و مبجل
چون صيغۀ اسم خود مفضل

1 413a E
2 Kesb-i:kesb ü SE
3 "Allah onu, onun gibileri, onun yolundan gidip hâkimlik sorumluluğunu üstlenenleri affetsin."
4 Kāmil eş-Şāmil SE
5 - R1, E

رخسارۀ دين را چو جعدى
كلغنچۀ كلستان سعدى

ان برج سعود را كزين ماه
اسعد افندى طاب مثواه [1]

Ṭoḳuz yüz yetmiş sekiz Muḥarrem'inüñ onuncı gicesi leyle-i ḫamīsde sa'du's-su'ūd-ı ẕāt-ı kerīmleri pertev-endāz-ı 'ālem-i şühūd ve mutaṣaddī-i ṣu'ūd-ı ḳaṣr-ı çār-erkān-ı vücūd olmış idi. İ'māl-i re'sü'l-māl-i isti'dād ve intāc-ı muḳaddimāt-ı feyż-i Ḫudā-dād iderek cevāhir-i zevāhir-i fażl ü kemāl ile ḫizāne-i ḥāfıẓaları māl-ā-māl ve nüḳūd-ı nā-ma'dūd-ı 'ilm ü 'irfān ile sefīne-i sīneleri genc-i bād-āverde misāl, belki mevāhib-i ledünniyye ile şaḫṣ u timsāl olup vālid-i 'ālī-şānları ihtimāmı ile gūş-ı ḳabūlleri nevādir-i S̱üreyyā-niẓām ile müşennef ve dūş-ı i'tibārları teşrīf-i mülāzemet ile müşerref olmış idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan altı Receb'inde mevḳif-i istifādeden miḥrāb-ı ifādeye taḳdīm ve Kemāl Efendi yirine Ḫāṣekī pāyesi ile tekrīm olındılar. Ṭoḳsan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde vālid-i merḥūm yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām idüp **[418a]** ṭoḳsan ṭoḳuz Ẕi'l-ḥicce'sinde birāder-i mükerremleri Meḥemmed Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'nde ferş-i seccāde-i ifāde ḳılup elf-i kāmil Muḥarrem'inde Küçük Muṣṭafā Efendi yirine Süleymāniyye'lerüñ birine raḫş-ı himmet sürüp biñ bir Şevvāl'inde 'Os̱mān Efendi yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymān Ḫānī ile tekmīl-i devre-i ders ü ifāde ve itmām-ı mehāmm-ı taḥḳīḳ u icāde eyleyüp biñ dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Beg-zāde Efendi yirine maḥrūse-i Edrine teşrīf-i maḳdem-i sa'ādet-tev'emleri ile pür-meymene olmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Anaṭolı ṣadāreti pāyesi[2] ile müteḳā'id olup maḳām-ı ḥükūmetlerine Ḳınalı-zāde Ḥasan Çelebi müteṣā'id olmış idi. Biñ yedi Muḥarrem'inde Ebu's-su'ūd-zāde Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Biñ sekiz Şevvāl'inde munfaṣıl ve mesned-i ḥükūmete Duḳadin-zāde 'Os̱mān Efendi vāṣıl oldı. Biñ on Ṣafer'inde Şems Efendi yirine Anaṭolı ṣadrı ile hilāl-i i'tibārları bedr olmış iken on bir Receb'inde ref' olınup Ebü'l-meyā-

1 "Bilgelerin en büyüğü ve yücesi, ismi gibi üstün kılınmış, din yüzünün kıvırcık saçı, mutluluk bahçesinin gülgoncası, kutlu gökyüzünün seçkin ayı Es'ad Efendi'nin mekânı cennet olsun."

2 - SE

min Muṣṭafā Efendi terfīʿ olındı. On iki Ramażān'ında Dāmād Efendi yirine ṣadr-ı Rūm ve nā'il-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merūm oldılar. On üç Şaʿbān'ında vażīfe-i muʿṭāde ile dağdaġa-i ṣadāretden dāmen-keşān ve Ḳāf-zāde Feyżu'llāh Efendi ṣadr-ı ʿālī-şān oldı. On beş Ṣafer'inde veliyyü'n-niʿam Yaḥyā Efendi ḥażretleri yirine mükerreren ṣadr-ı ʿālī-ḳadr oldılar. On yedi Muḥarrem'inde güşe-güzīn-i ʿuzlet ve Dāmād Efendi defʿa-i s̱elās̱ede mesned-nişīn-i ʿizzet olmış idi. Yigirmi üç ḫilālinde ḥacc-ı Beytü'l-ḥarām[1] ve ziyāret-i Ravża-i Seyyidü'l-enām *ʿaleyhi efḍalu's-selām* eyleyüp;

Rubāʿī

انصاف بده ای فلك مینا فام
زین هر دو كدام خوبتر كرد خرام
خورشید جهانگرد تو از مطلع صبح
یا ماه جهانكیر من از جانب شام [2]

mażmūnı zebān-zed-i ḫavāṣṣ u ʿavām olduġı esnāda ṣınv-ı ʿazīz-i mükerrem ve birāder-i saʿādet-tev'emleri şeyḫü'l-islām ibn şeyḫü'l-islām Meḥemmed Efendi yigirmi dört Cemādiye'l-āḫire'sinde[3] ʿāzim-i dārü's-selām olup manṣıb-ı celīl-i fetvā ẕāt-ı mesʿūd-ı melek-ṣimātlarına elyaḳ u aḥrā görülmiş idi. Ḳaraman içine geldüklerinde devlet ü iḳbāl istiḳbāl ve naʿy-i birāder ile mānend-i zehr ü pādzehr[4] taḥrīk-i mevādd-ı sürūr u melāl idüp;

Mıṣrāʿ Ġam u şādī baña sen eylediler

mażmūnı muvāfıḳ-ı[5] ḥāl vāḳiʿ olmış idi. Yedi sene kāmil müsteşār-ı dīn ü devlet ve müşkil-güşā-yı mülk ü millet olup vażīfe-i nażīfe-i muʿtādelerine ʿilāve altmış biñ aḳçe yazar Ḳalḳandelen zeʿāmeti arpalıḳ taʿyīn olınmış idi. Biñ otuz ḫilālinde Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān-ı ġāzī ile Leh seferine revān olup kişver-i Boġdan'a dāḫil olduḳlarında müdebbir-i ḫıṭṭa-i bedenleri ser-ḥadd-i iʿtidālden

1 413b E
2 "Ey billur renkli felek, insaf et, söyle. Bu ikisinden hangisi daha güzel yürümekte; senin sabahın doğduğu yerden dünyayı dolaşan güneşin mi, benim akşam tarafından dünyayı tutan ayım mı?"
3 Cemādiye'l-āḫire'sinde:tārīḫinde SE
4 Pādzehr:pā-zehr SE
5 244a SE

ḫāric olmaġla żarūrī ʿavd iḳtiżā itmiş idi. Baʿde'l-ḳufūl bi-ʿināyeti'llāhi teʿālā ʿaraż-ı maraż zā'il ve mizāc-ı rebīʿiyyü'l-imtizācları iʿtidāl-i ḳadīmine mā'il olmış idi. Baʿde zemān muṣāheret-i cenāb-ı şehenşāhī ile[1] mübāhī olup otuz bir Receb'inde vāḳiʿ fetret-i ʿOs̱mān Ḫānī güninde ʿuzlet ü inzivā iḫtiyār itdükleri cihetden veliyyü'n-niʿam-ı enām, nūr-baḫş-ı ṣaḥā'if-i eyyām Yaḥyā Efendi ḥażretleri emr-i ʿaẓīm-i fetvāya ḳıyām ve umūr-ı dīn ü **[418b]** devleti ḳarīn-i iltiyām itmişler idi. Otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde ḫalef-i bāhirü'ş-şerefleri maḳāmına iʿāde ve mesned-i ifāde vü iftāda ḳarār-dāde ḳılındılar. Otuz dört Şaʿbān'ınuñ on dördünci güni neyyir-i ẕāt-ı ḫūrşīd-lemeʿātı perde-i ġamām-ı ḥimāmda üfūl ve menzil-i ḳadīm-i bāḳīye ḳufūl idüp ol emānet-i ʿuẓmā ṣāḥib-i ḳadīmine teslīm ve selef-i sālifü'l-beyānları maḳām-ı kerīm-i iftāda muḳīm ḳılındı. Ḥażret-i Ebī Eyyūb'de vāḳiʿ vālid-i mācid ve birāder-i vālā-güherleri cenbinde mānend-i genc-i maḫzūn mütevārī vü medfūndur.

Mollā-yı celīlü'ş-şān-ı merḳūm deryā-yı güher-rīz-i ʿālem-i ʿulūm, rükn-i rāsiḫ-i fażl ü taḳvā, cebel-i şāmiḫ-i ifāde vü fetvā[2], mū-şikāf-ı evtār-ı efkār, ḥarīr-bāf-ı daḳā'iḳ-ı esrār, hem-ʿinān-ı ḳā'id-i tevfīḳ, vāṣıl-ı ser-menzil-i taḥḳīḳ, mecmaʿu'l-baḥreyn-i şerīʿat ü ḥaḳīḳat, mevridü'n-nehreyn-i ʿilm ü maʿrifet, gül-deste-i aḫlāḳ-ı ḥasene zīver-i destār-ı iʿtibārları ve naḫl-i sünbül-beste-i feżā'il-i müstaḥsene pīrāye-i rāyet-i iştihārları, ʿallāme-i aʿẓam ü ekmel, şeyḫu'l-fenn-i her fenn-i muʿavvel idi.

Ẕāt-ı kerīm-i münʿadimü'l-ḳasīmleri ems̱ālle müşārik olduḳları feżā'ilde meziyyet-i iḥrāz-ı nevādir ile ser-efrāz olduḳlarından ġayrı birḳaç ḫaṣīṣa ile mümtāz olmışlardur ki her biri bir fāżıl-ı nāmdāra dürretü't-tāc-ı ibtihāc ve rūz-ı bāzār-ı iʿtibāra sermāye-i revāc olmaġa kāfīdür. Ḫaṣīṣa-i ūlā ʿumde-i fażl ü taḳvā olan maʿrifet-i Ḫudā'dur ki ḳuṭb-ı ʿālem, ġavs̱-ı aʿẓam Üsküdārī Maḥmūd Efendi ḥażretlerinden tekmīl-i ṭarīḳat ve taḥṣīl-i sermāye-i erbāb-ı ḥaḳīḳat eyleyüp;

Naẓm Mecmaʿu'l-baḥreyn-i ʿilm ü maʿrifetdür meşrebüñ
Anda Ḫıżr-ı ḥāl ü Mūsā-yı şerīʿat hem-nişīn

mażmūnına maẓhar olmışlar idi.

1 - SE
2 rükn//fetvā:- E

Ḫaṣīṣa-i s̱āniye ekrem-i feżā'il-i beşeriyye olan fażīlet-i seḫā vü ʿaṭıyyedür ki fuḳarā-yı müteʿaffifīne dest-i taṣadduḳı güşād ve ʿaṭṭār-ı bahār gibi mevrūs̱ u mükteseb olan dirhem ü dīnārı ber-bād eyleyüp;

Beyt Yiter zemīne seḥāb-ı kef-i kerīmi n'ola
Dökerse dürrini deryāya ebr-i nīsānī

mefhūmı kitābe-i ṭāḳ-ı iştihārları olmış idi.

Ḫaṣīṣa-i s̱ālis̱e ḥacc-ı Beytü'l-ḥarām ve ziyāret-i Ravża-i Resūl-i Enām[1] *ʿaley-hi efḍalu's-selām* edāsı ile muvaffaḳ olup Ḥaremeyn-i Şerīfeyn fuḳarāsına iḥsān ü ʿ ināyetleri ve ḥüccāc-ı Müslimīne mānend-i murġ-ı ḥarem ḥimāyet ü ṣıyā-netleri ḫāric-i dā'ire-i evhām ve tevārīḫ-i eyyām olmış idi.

Ḫaṣīṣa-i rābiʿa revnaḳ-efrūz-ı mesned-i şeyḫü'l-islāmī olanlar tīr-i duʿā ve Ẕü'l-feḳār-ı ḫāme-i fetvā ile mücāhede idegelmişler iken maḥżā iḥyā-yı farīża-i cihād içün Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān-ı ġāzī ile Leh seferinde hem-rikāb ve niyyet-i ġazā ile cānibdār-ı tīġ-ı āteş-tāb olmışlar idi.

Ḫaṣīṣa-i ḫāmise müsteşār-ı umūr-ı dīn ü devlet ve mü'temen-i esrār-ı salṭa-nat olup defʿ-i meẓālim ve neşr-i merāḥim bābında mesāʿī-i cemīleleri revnaḳ-ı dīn ü devlet ve miʿmār-ı maʿmūre-i dünyā vü āḫiret olmaġla ḥükūmetleri ey-yāmında kemāl-i ʿadālet ü şehāmetle nesaḳ-perdāz-ı ʿālem ve ṣadāret ü fetvāları hengāmında bereket-i istiḳāmet ü diyānet ile erbāb-ı ṭarīḳate hādī-i rāh-ı eslem olmışlar idi.

Ḫaṣīṣa-i sādise hacr-ı ḥücre-i ʿiffet ü ṣalāḥ perverdesi ve deryā-yı ebrār-ı nesl-i ṭāhir ber-āverdesi olan gevher-i ṣadef-i kenef-i ʿismet, Belḳīs-i mehd-i ʿizzet ü nezāhet, yaʿnī duḫter-i **[419a]** saʿd-aḫterleri vāsıṭatu'l-ʿıḳd-ı ʿaḳd-ı sulṭān-ı ṣāḥib-ḳırān ve şemʿ-i şebistān-ı Süleymān-ı zemān olup şeref-yāfte-i muṣāheret-i sulṭānī ve aḳdem-i ʿulemā-yı ʿOs̱mānī olan Edebālī ḫidmetlerine s̱ānī olmışlar idi.

---

1 414a E

Ḫaṣīṣa-i sābiʿa ḫᵛāce-zāde-i vālā-maḳām olduḳlarından māʿadā ḫalef-i şeyḫü'l-islām ve birāder-i şeyḫü'l-islām olmaḳ şerefini ḥā'iz ve kendüler daḫı[1] mükerreren ol rütbeye fā'iz olup ṣınv-ı ʿazīz-i mükerremleri ile iki sene kāmil ṣadreyn-i dīvān-ı ʿālī-şān ve maḥsūd-ı iḫvān, belki reşk-endāz-ı tev'emān olmışlardur. Ḥaḳḳā ki Devlet-i ʿO̱smāniyye'de ol ḫānedān-ı keṯīrü'l-iḥsāna müyesser olan celā'il-i fażl ü kemāl ve ʿaẓamet ü vecāhet-i cāh u celāl, dāġ-ı dil-i dūdmān-ı Fenārī, belki dūdmān-ı Fenārī çerāġ-ı devletlerinüñ kemter şerār-ı nārıdur. Ümīddür ki ḫalef-i ṣāliḥ-i cā-nişīnleri olan ṣadru'l-ʿulemā'i'l-aʿlām, ġurre-i vechü'l-eyyām Ebū Saʿīd Efendi ḥażretleri daḫı ʿan-ḳarīb ol mesned-i ʿālīye sāye-i iclāl ṣalup mütemmim-i dā'ire-i iʿtibār ve ābā vü aʿmāma ebedü'l-ābād sermāye-i ibtihāc ü iftiḫār ola.

Ol fāżıl-ı nāmdāruñ feżā'il-i ʿilmiyyelerine dāll, elsine-i ṯelāṯede eşʿār-ı dil-güşāları ve müretteb ü mükemmel *Dīvān*-ı belāġat-intimāları vardur. *Ḳaṣīde-i Bürde*'yi taḫmīs itmişlerdür. Bu maṭlaʿ-ı ḫurşīd-iştihār nümūne-i güftār-ı dürer-bārlarıdur[2]:

Beyt Hevā-yı sünbülīde seyr-i sünbülzār aʿlādur
Zemīni āsumānı gösterür özge temāşādur[3]

el-Mevlā ʿÖmer (Minḳārī ʿÖmer Efendi[4])

ʿAlā'iyye sengistānından külüng-i külengī ile āşikār ve "Minḳārī" laḳabı ile şöhret-şiʿār olmış idi. İstinşāḳ-ı nesīm-i ʿanber-şemīm-i ʿilm ü ʿirfān içün kūçe-gerdān-ı ʿaṭṭārān-ı taḥḳīḳ u īḳān olup tercemesi sebḳ iden Zülfinigār'uñ tilmīẕ-i ḫāṣṣ-ı bāhirü'l-iḫtiṣāṣı ve ol ṣayd-endāz-ı evc-i kemālüñ ṣanʿat-āmūz-ı iḳtināṣı olduḳdan ṣoñra ṣadr-ı ʿālī-ḳadr-i Bircīs-maḳām Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi āstānesine intisāb ve şeref-i mülāzemetlerini iktisāb itmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi iʿtilā-yı evc-i menāṣıb içün taḥrīk-i şeh-bāl-i himmet ve baʿż-ı medārisde ʿilm-i şerīfe ḫidmet iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ

1 Kendüler daḫı:- R1, E
2 244b SE
3 Bu beyit SE'de hem metinde hem de 244a sayfasının kenarında yer almaktadır.
4 Minḳārī ʿÖmer Efendi:ʿÖmer Efendi Minḳārī R1

on üç Receb'inde Ḥelvācı-zāde yirine Yūsuf Paşa ḫāricine 'āric olmış idi. On altı Rebī'u'l-evvel'inde Ḳoca Tāce'd-dīn yirine Aġrus fetvāsına naḳl olınup ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Māh-ı Cemādiye'l-ūlā'da 'Arab-zāde rebībi Maḥmūd Çelebi yirine[1] Eski İbrāhīm Paşa Medresesi 'ināyet olındı. Biñ yigirmi Receb'inde Burhān Efendi yirine Üsküdār'da Meḥemmed Paşa pāyesine vāṣıl, yigirmi iki Ramażān'ında selefi yirine Ġażanfer Aġa Medresesi'ne nā'il olup yigirmi üç Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ṭoḳuz-zāde yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene temāmında Edrine'de Sulṭān Bāyezīd müderrisi olan Nevālī-zāde 'Aṭāyī Çelebi muḫtellü'd-dimāġ olmaġla vaẓīfe ile ferāġ eyleyüp medresesi bunlara tevcīh olındı. Yigirmi beş Ramażān'ında Ḥasan Beg-zāde yirine Eyyūb Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi altı Muḥarrem'inde Çavuş-zāde yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā'da ferş-i seccāde-i ifāde eyledi. Yigirmi yedi Muḥarrem'inde Bülbül-zāde Efendi yirine Eyyūb ḳażāsı virilüp ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Yigirmi sekiz Cemādiye'l **[419b]** -ūlā'sında Bī-endām yirine ḫil'at-i ḳażā-yı Ḳuds-i Şerīf ile teşrīf olındı. Biñ otuz Ṣafer'inde ref' olınup yirine Ḥaleb'den Maḥmūd-zāde naḳl olındı. Ol esnāda Ḥaremeyn-i Şerīfeyn ḳażāların ṭarīḳ uġrılamaġa vesīle ve reh-zenān-ı ḥarīṣi[2] iġfāl içün sermāye-i mekr ü ḥīle iden erbāb-ı riyā meslekin veche-i ḳavāfil-i ārzū ve taḥṣīl içün ṭavḳ-ı beşerīden ḫāric tek ü pū eyleyüp sermāye-i saḫt-ı cānı ve imdād-ı 'ömr-i cāvīdānı ile biñ otuz iki evāḫirinde ferāġ iden Mollā 'Alī Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ile ikrām olındı. Ol buḳ'a-i mübārekede āsūde min-ḳār olan rūy-ı siyāhından āb-ı zemzem ile şūyende-i çirk-i günāh ve rüste-i ṣaff-ı 'ibādetgāh olup mānend-i būtīmār ṣayd-ı māhī-i merām içün āmāde-minḳār iken biñ otuz dört evā'ilinde ḥatf-i enfe helāk ve āġişte-i ḫaḳ-i muḳaddes-i pāk olup yirine Yeñişehr'den ma'zūl iken Ḳara Çelebi-zāde maḫdūmı Maḥmūd Efendi naḳl olındı.

Mevlānā-yı mezbūr 'iffet ü ṣalāḥ ile meşhūr, muḥibb-i efāżıl ü ekārim, ṭabla-gerdān-ı s̱enā-yı ehl-i mekārim, ṣuleḥā vü meşā'iḫe mā'il ve [3] اكثر اهل الجنة البله 'idādında dāḫil, zu'mınca cevher-i ẕātın yāḳūt-ı minḳārī ile hem-seng, belki ḥüsn-i burnı ile deng-ā-deng bilen sāde-dillerden idi.

---

1 414b E

2 ṭarīḳı SE

3 Hadîs-i Şerîf "Cennetliklerin çoğu saf, temiz, kendi hâlinde kişilerdir." Abdülkâhir el-Cürcânî, Kitâbü Delâili'l-i'câz, Mektebetü'l-hâncî, Kahire 1989, s. 338-339.

el-Mevlā Ḳāsım (Naḳībü'l-eşrāf[1] Ġubārī Efendi)

Vücūd-ı kes̱īrü'l-maḥāmidi belde-i Āmid'den pedīdār ve ḫoş-nüvīslikde nādire-i edvār olup be-taḫṣīṣ riḳḳat-i ḫaṭṭ-ı ġubār ile la'l-i cānāne gibi pür-iştihār olmaġın "Ġubārī" maḫlaṣı ile şöhret-şi'ār olmış idi. Dārü'l-mülk-i İstanbul'a geldüke vechetü'l-āmāl-i ṭalebe-i cāh u celāl olan Ḫᵛāce Efendi āstānesine rūy-māl idüp bir dāne pirince Sūre-i Kerīme-i İḫlāṣ'ı taḥrīr ve ol gevher-i girān-ḳadri 'arż-ı pīşgāh-ı ḫᵛāce-i nāḳıd u baṣīr ḳıldukda maẓhar-ı 'ināyet ü 'āṭıfeti ve melzūm-i lāzıme-i mülāzemeti olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi dest-yārī-i teraḳḳıyyātla her pāyede tekrīm ve kām-şümārān-ı merāḳī-i menāṣıba taḳdīm olınup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on Şevvāl'inde Ebūbekr Efendi yirine Fetḥiyye'de Sinān Paşa Medresesi i'ṭā olındı. On dört Rebī'u'l-evvel'inde Kerīm Çelebi yirine Ḥāfıẓ Paşa ḫāricine taḥrīk olındı. On altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Nāẓır-zāde yirine Cerrāḥ Paşa ḫalīlesi Gevher Ḫān[2] Sulṭān pāyesine terfī' olındı. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Bālī Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Yigirmi bir Şevvāl'inde Ḳudsī Efendi yirine Eyyūb Medresesi'ne manṣūb olmışlar idi. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Şems-zāde Çelebi yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine ḳadem-i himmet ḳodılar. Yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında[3] Emīr 'Alī Efendi maḥlūlinden manṣıb-ı celīl-i neḳābet 'ināyet olınmış idi[4]. El-ḥāletü hāẕihi Mekke-i Mükerreme pāyesi ile ikrām, ba'dehu İstanbul ḳażāsı i'tibārı ile iḥtirām olınmış idi. Otuz dört Cemādiye'l-āḫire'sinde mütevārī-i mevce-i mezār ve ġarḳ-ı raḥmet-i Perverdigār olup ol manṣıb-ı nebīh Anaṭolı Ṣadrı Şerīf Efendi'ye tevcīh olındı. Türbe-i muḳaddese-i Ḥażret-i Eyyūb civārında medfūndur.

Mollā-yı merḳūm ḥarīṣ-i iḳtinā-yı ma'ārif ü 'ulūm, vecīh ü edīb, ḥulvu'l-lisān ü lebīb, müntesib **[420a]** olduġı kibār mecālisinde herkesi ḫayr ile yād ve iḥsāna teveccühlerin tebşīr ile nice maḥzūnı şād ḳılmaga mu'tād idi.

Leẕā'iẕ-i dünyeviyyeden rīş-ḫand-i ebleh-pesend ile ḫursend ve rişvet-i ḳallāşān olan ta'ẓīm ü tevḳīr-i bendegī kemendine bend, şāne vü mir'āt, mikḥale

1 Naḳībü'l-eşrāf:Seyyid Ḳāsım E; - R1
2 ḫalīlesi//Sulṭān:Sulṭānī R1, SE
3 Ṣafer'inde SE
4 415a E

vü ʿıṭriyyāt ʿumde-i ʿudde-i destgāhı ve cāh-ı vecāhet ü sāye-i belāhet, seng-endāzān-ı taḥḳīr ü teşnīʿden penāhı idi. Ammā ḫilāl-i muṭaraḥada ṣıyāġat-i kelām ve ḫurde-kārī-i sevād-ı erḳām ile[1] üstād-ı her ṣāniʿ u bārī ve çābük-süvārān-ı kümeyt-i aḳlām ile müsāhim ü mübārī, belki dem-i mübāhāt-ı mū-şikāfīde لا يشق غبارى[2] diyü daʿvā itse raṭbu'l-lisān-ı s̱enā olanlar ḫāme gibi taḥrīr-i ves̱īḳa-i taṣdīḳa cārī olmaḳ muḳarrer idi. Merḥūmuñ nesebi medḫūl ve raḥīḳ-ı taḥḳīḳ maʿlūl olup naḳl olınur ki menāṣıb-ı ʿāliyeye geldükde pederi İstanbul'a gelüp evvel mülāḳātında taʿaccüb-künān, "Ḥāşā ki bu sulṭān benüm oġlum ola." dir.

el-Mevlā Sinān (Nehcī Sinān[3] Efendi){Nehcī}

Vilāyet-i Ḥamīd aʿmālinden belde-i Burdur'dan nümāyān ve "Nehcī" maḫlaṣı ile maʿlūm-ı ʿālemiyān olmış idi. Nehc-i sedīd-i erbāb-ı istiʿdād üzere iʿmāl-i meleke-i māder-zād eyleyüp Kemāl Beg-zāde Efendi'den mülāzemetle ber-murād olduḳdan ṣoñra aḫẕ-ı medāris ve ʿaḳd-i mecālis iderek ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Bāyezīd Paşa Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ beş Şaʿbān'ında Muṣliḥi'd-dīn Efendi maḥlūlinden Edrine'de Ṭaşlıḳ müderrisi olmış idi. On iki Şaʿbān'ında Tāce'd-dīn Efendi yirine Ḥalebiyye pāyesine terfīʿ olındı. On dört Ẕi'l-ḥicce'sinde selefi Tāc Efendi yirine Üçşerefeli'ye nā'il, on yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Şems-zāde yirine Ṣaḥn'a vāṣıl olup on sekiz Muḥarrem'inde Ṣādıḳ Efendi yirine Anḳara ḳażāsı tevcīh[4] olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup eşrāf-ı ḳużātdan Anḳaralı Emīr Efendi iʿāde olındı. Yigirmi bir Rebīʿu'l-evvel'inde Fāżıl ʿAbdu'llāh Efendi yirine Ḳonya ḳażāsı ʿināyet olındı. Yigirmi iki Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınup manṣıbı Şāh Çelebi'ye teklīf olındı. Yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde Arpacı-zāde yirine dārü's-selām-ı Baġdād ḥükūmeti ile nā'il-i murād oldı. Yigirmi sekiz Receb'inde refʿ olınup yirine Muḥarrem Efendi terfīʿ olındı. Otuz üç Ramażān'ında selef-i[5] sālifi Arpacı-zāde yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı iḥsān olındı. Mıṣr'dan gemi ile Yenbūʿ İskelesi'ne

1 245a SE
2 "Benim elime kimse su dökemez!"
3 - SE
4 ḳażāsı tevcīh:ḳażāsına refʿ SE
5 ḫalef-i SE

çıḳup es̱nā-yı rāhda intiḳāl eyledi. Meyyiti Medīne-i Münevvere'ye īṣāl olınup Baḳī'ʿda defn olındı. Otuz dört Cemādiye'l-āḫire'sinde ḫaber-i vefātı[1] vāṣıl olup[2] Edhem-zāde Efendi ḫādim-i ḥarem-i Resūl olmış idi.

Mevlānā-yı merḳūm sime-i ʿilm ü maʿārifle mevsūm, ṣalāḥ u ʿiffetle semīr, pīr-i rūşen-żamīr idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Arpacı-zāde Meḥemmed Efendi[3])

Belde-i Ḳayṣeriyye'den sevḳ-ı seriyye-i ʿazīmet ve "Arpacı-zāde" ʿunvānı ile iktisāb-ı şöhret ḳılmış idi. Ḫᵛāce-i pādişāh-ı ʿālem-penāh Saʿde'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ʿazm-i ṭarīḳ-ı tedrīse cāzim olup taṣarruf-ı bıḳāʿ-ı ʿilmiyye ve iḥrāz-ı envāʿ-ı ümniyye iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on Muḥarrem'inde Zeynī-zāde yirine Ḫusrev Ketḫudā Medresesi'ne müderris olmış idi. On sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Çavuş-zāde yirine Zāl Paşa[4] ḫāricine taḥrīk olındı. On toḳuz Muḥarrem'inde Nūrī yirine Fāṭıma Ḫānım pāyesine terfīʿ olındı. Biñ **[420b]** yigirmi Receb'inde Edhem-zāde yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'ne naḳl olındı. Yigirmi iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Cüvānī yirine Bosna ḳażāsı virilüp ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. Yigirmi dört Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḳabaṣaḳal Müftī yirine Ṣaḥn'a gelüp yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında Şeker Efendi yirine Āmid ḳażāsı ʿināyet olındı. Yigirmi altı Cemādiye'l-āḫire'sinde[5] Baġdād Ḳāżīsi Tevfīḳī-zāde ile mübādele-i manṣıb itdiler. Yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup yirine Nehcī Efendi naṣb olındı. Otuz iki Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿArab Ḫᵛāce yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı ile teşrīf olındı. Otuz üç Ramażān'ında refʿ olınup yirine Nehcī Efendi terfīʿ olındı. Ol es̱nālarda ḫalef ü selef, ʿalef-i şemşīr-i telef olup diyār-ı Rūm'a ḳudūm müyesser olmamış idi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, pīr-i ʿābid-i ṣāliḥ, merd-i saʿādetmend-i müfliḥ idi.

---

1 Fevti SE
2 yirine SE
3 Meḥemmed Efendi:- SE
4 415b E
5 Ūlāsında E

el-Mevlā ʻAbdu'r-raḥmān (ʻAbdu'r-raḥmān Efendi[1])

Vilāyet-i Anaṭolı'dan bedīd ve nā'il-i rütbe-i dāniş ü dīd olup ṭarīḳ-ı ʻilme ʻāzim ve Mollā Efendi'den mülāzım olup devr-i merātib ve aḫẕ-ı revātib iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʻzūl iken biñ yigirmi Receb'inde ʻAbdu'llāh Efendi yirine Pervīz Efendi müderrisi olmış idi. Yigirmi altı Ramażān'ında hem-nāmı Mevlānā ʻAbdu'r-raḥmān yirine Ḫanceriyye pāyesi iḥsān olındı. Yigirmi ṭoḳuz Şevvāl'inde Köse Şemse'd-dīn maḥlūlinden[2] Ḳapluca Medresesi'ne ḥareket eyledi. Otuz iki Receb'inde Aṭranos ḳażāsı virilüp ḳabūl itmemekle ʻazl iḫtiyār eyledi. Māh-ı Ramażān'da istiġnā iden ʻAcem Meḥemmed yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı ile ikrām olındı. Otuz dört Ṣafer'inde ʻazl olınup manṣıbı Potur Ṣāliḥ Efendi'ye virildi. Ol es̱nālarda güm-nām-ı şehr-i vücūd ve üstürde-i ṣaḥīfe-i şühūd oldı.

Mevlānā-yı merḳūm hem-reng-i erbāb-ı rüsūm, ṣāfī-derūn u pāk-nihād, Müslim-i ḳavī-iʻtiḳād idi.

el-Mevlā Şeyḫ Meḥemmed (Ṭoḳuz-zāde Şeyḫī Çelebi)

Arżırūm ḳāżīsi olup maḥv-ı rüsūm ve ḳaṭʻ-ı peyvend-i me'mūl ü merūm iden Ṭoḳuz Meḥemmed Efendi'nüñ maḫdūm-ı mihteri Şeyḫī Çelebi[3] ḫidmetleridür. Ṭoḳuz yüz yetmiş ḥudūdında gevher-i ẕātı zīb-i kenār-ı māder-i dünyā ve ḥāṣıl-kerde-i çār-ümmehāt ü nüh-ābā olup mıṣḳale-i ictihād ile cilā-baḫş-ı mir'āt-ı bāl ve ḳābil-i naḳş-ı istiʻdād ü istīhāl olduḳda Şeyḫü'l-İslām Çivi-zāde Efendi'den mülāzemetle bekām ve baʻż-ı merātib-i ʻilmiyye ile maẓhar-ı ikrām olup ḳırḳ aḳçe ile Esediyye Medresesi'nden munfaṣıl iken biñ on iki Cemādiye'l-āḫire'sinde fevt olan Żuhūrī maḥlūlinden ʻOs̱mān Paşa Medresesi iʻṭā olındı. On yedi Ṣafer'inde Ḥasan Beg[4]-zāde Çelebi yirine Rüstem Paşa ḫāricine taḥrīk olındı. On sekiz Rebīʻu'l-evvel'inde Riyāżī Efendi yirine Edrineḳapusı pāyesine terfīʻ ḳılındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında selef-i sālifi yirine Ṣaḥn taḥillesinden ṣoñra Cüvānī yirine Kütāhiyye ḳażāsı virilüp ḳabūl itmedükde ʻazl iḫ-

1 - SE
2 Şemse'd-dīn maḥlūlinden:Şems yirine SE
3 Efendi R1, E
4 - E

tiyār eyledi. Sene temāmında ʿArab-zāde rebībi Maḥmūd Çelebi maḥlūlinden[1] tekrār Edrineḳapusı müderrisi oldı. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Tāce'd-dīn Efendi yirine Mağnisa ḳażāsı virilüp ḳabūlden ibā itmekle ʿazl iḫtiyār eyledi. Yigirmi üç Rebīʿu'l-āḫir'inde Żaʿīfī-zāde maḥlūlinden Ṣaḥn Medresesi ʿināyet olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḳara Muʿīd yirine Edrine **[421a]** Bāyezīdiyyesi'ne terfīʿ olındı. Māh-ı Ẕi'l-ḥicce'de Muḥarrem Efendi yirine Bağdād ḳażāsı ile ber-murād oldı. Yigirmi beş Ramażān'ında maʿzūl olup manṣıbı Receb-zāde'ye teklīf[2] olındı. Otuz bir Cemādiye'l-āḫire'sinde İstanbulī ʿAlī Efendi yirine İzmir ḳażāsı virildi. Otuz iki Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿazl olınup yirine Şaʿrāvī Efendi naṣb olındı. Otuz dört Şevvāl'inde[3] ʿālem-i ṣuretden irtiḥāl ve civār-ı ḳudse intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr aḫlāḳ-ı kerīme ile meşhūr, eyyām-ı tedrīsde müdāreseye müştağil, hengām-ı ḳażāsında ʿilmi ile ʿāmil, maḳām-ı ṣadāḳatde s̱ābit-ḳadem, nīk-ḫaṣlet ü firişte-nihād ādem idi.

el-Mevlā Muṭahhar (Muṭahhar Efendi[4])

Ṭıynet-i vücūdı ḫāk-i pāk-i Şirvān-zemīnde taḫmīr ve feyeżān-ı mā'-ı ilāhī-i ʿilm ü ʿirfān ile evsāḫ-ı cehl ü nā-dānīsi taṭhīr olınup;

Şiʿr

ابا زيد اعلم ان من شرب الطلا
تدنس فالخط كنه قول المجرب

و قد كنت سميت المطهر و الفتى
يصدق فى الامثال تسمية الاب

فلا تحسها كيما تكون مطهرا
والا فغير ذلك الاسم فاشرب [5]

1 245b SE
2 416a E
3 ḫilālinde E
4 Muṭahhar Efendi:- R1
5 "Ebu Zeyd, bil ki çiğ tanelerini içmek kişiyi bazen yanlışa sürükler. Çünkü yazı, tecrübeli birinin sözünün tamamına bedeldir. Mutahhir diye isimlendirmiştim onu. Çünkü bir genç, örneklik yönünden babasının verdiği ismi doğrular diye düşündüm. Her ne kadar o, mutahhir olsa da sen onu hissedemezsin. Bu yüzden bu ismi değiştir ve içmeye devam et."

mażmūn-ı irşād-nümūnın naṣb-ı ʿayn-ı saʿy ü ṭaleb ve sipāhī iken ʿazm-i ṭarīḳ-ı ʿilm ü edeb ḳılup iksīr-i dīn ü devlet ve kibrīt-i aḥmer-i ʿizz ü saʿādet olan Ḫᵛāce Efendi āstānesine intisāb ve ibrīz-i ḫāliṣ-i iltifātlarından iḥrāz-ı niṣāb ḳılmaġla cülūs-ı Meḥemmed Ḫānī nevbetinde mülāzım ve devlet ü saʿādet gibi ḫidmetlerine müdāvim olmış idi. Baʿdehu pey-ender-pey mesned-efrūz-ı şeyḫü'l-islāmī olan maḫdūmān-ı girāmī Meḥemmed Efendi ve Esʿad Efendi ḥażretlerinüñ ṣadāretleri eyyāmında teẕkirecileri ve fetvāları hengāmında müsteşār ü maḥrem-i esrār olup;

Beyt Devlet ḳapusı meykededür bu zemānede
Sāḳīdürür viren alan ol āsitānede

mażmūnı üzere muʿavvelün ʿaleyh-i umūr ve merciʿ-i cumhūr olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi ḳaṭʿ-ı merātib ve aḫẕ-ı menāṣıb-ı[1] münāsib iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on beş Ẕi'l-ḥicce'sinde[2] müteḳāʿid olan Ṣādıḳ-zāde Muṣṭafā Çelebi yirine Defterdār Yaḥyā Medresesi tevcīh olındı. On sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Ṭoḳuz-zāde Şeyḫī Çelebi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne ḥareket eyledi. On ṭoḳuz Ramażān'ında Ḥasan Beg-zāde yirine Üsküdār'da Mihrümāh Sulṭān pāyesin-cāygāh idüp yigirmi iki evāḫirinde[3] Yaluñ-zāde yirine Ṣaḥn'a geldi. Yigirmi dört Muḥarrem'inde Muʿīd-zāde yirine Şeh-zāde müderrisi olup yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında Ġubārī yirine Süleymāniyye'ye terfīʿ olınup yigirmi yedi Receb'inde Muʿīd-zāde yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymān Ḫānī ile vāṣıl-ı ser-menzil-i emānī oldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde gitmeyen Dāvud-zāde yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ile tebcīl, yigirmi sekiz Şaʿbān'ında ʿAzmī-zāde Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire'ye tebdīl olındı. Ḳażāsı ḥālinde ḥacc-ı Beytü'l-ḥarām ve ziyāret-i Ravża-i Seyyidü'l-enām *ʿaleyhi efḍalu's-selām* itmişler idi. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınup yirine Çivi-zāde Efendi ferş-i seccāde-i ḥükūmet eyledi. Otuz iki Cemādiye'l-āḫire'sinde[4] ʿUşşāḳī-zāde yirine maḥrūse-i Edrine'ye ḥākim olup otuz üç Muḥar-

1 Manṣıb-ı SE
2 Ṣafer'inde R1
3 Rebīʿu'l-āḫir'inde E
4 Ūlāsında R1

rem'inde Ṭulumcı Ḥüsām Efendi mesned-nişīn-i ḥükūmetleri oldı. Otuz dört Muḥarrem'inde Ebū Sa'īd Efendi ḥażretlerinden ṣoñra Ġalaṭa **[421b]** ḳażāsı virilüp ḳāżī iken dā'in-i saḫt-gīr-i ecel müteḳāżī olmış idi. Manṣıb-ı maḥlūl 'Abdu'l-kerīm Efendi'ye virilüp;

Mıṣrā' Bir evde 'īş ü şādī bir evde ye's ü mātem

mefhūmı meşhūd-ı 'ayn-ı 'ibret-bīn-i 'ālem oldı.

Mevlānā-yı merḳūm dāḫil-i dā'ire-i erbāb-ı fühūm, cebīn-i aḥvāli[1] maṭraḥ-ı şu'ā'-ı sa'ādet, ṣafḥa-i şu'ūnı ḳābil-i pertev-i baḫt ü devlet, cevher-i ḫātem-i iḳbāli seng-i yede-i bārān-ı fażl ü nevāl ve āstān-ı devlet-me'ābı ḥacer-i mükerrem-i āmāl, belki mıḳnāṭīs-i envā'-ı cins ü māl, ceyb-i himmeti reşk-endāz-ı kīse-i kān ü kāse-i 'ummān[2], ḫizāne-i zer ü sīmi ḫum-ḫāne-i Cemşīd'den nişān;

Beyt

نه خمها كه استاده پهلو بهم
كه سد يست از بهر يأجوج غم[3]

mıṣdāḳınca ḳumḳuma-i zer-i kāmilü'l-'ayyār ile memlū ve naḳd-i sere-i encüm-şümār ile her sürdābı ḫımme-i çarḫ-ı nüh-ḳıbāb gibi ṭopṭolu, aḥbābı ḥaḳḳında himmeti mebẕūl, beşāşet-i vech ile liḳāsı mir'āt-ı ḫoş-nümā-yı me'mūl, miḳrāż-ı iḳrāżı ḳāṭı'u'l-'ırḳ-ı iḥtiyāc, ekābir yanında kelimāt-ı nāfiẕesi şerīfī-revāc, baḫt-ı Ḫudā-dādı müsellem-i 'ālem, ṣāḥib-i vücūd ādem idi.

el-Mevlā Ca'fer (Defterdār[4] Murād Efendi Birāderi[5] Ca'fer Efendi)

"Ḳaraḥiṣār-ı Ṣāḥib" nām şehr-i meşhūrdan peydā ve miṡāl-i nūr-ı süveydā hüveydā olup birāder-i mihteri Defterdār Murād Efendi'ye iżāfetle meşhūr ve Ferḳadān gibi ṣınv-ı mükerremi ile semā-yı i'tibārdan fā'iżü'n-nūr olmış idi. İbrīz-i tibr-tebār-ı isti'dādın pūte-i ḳīl ü ḳāl-i iştiġālden ḫalāṣ ve mānend-i zer-i

1 ḥāli SE
2 416b E
3 "Şu yan yana duranlar sanki (şarap) küpleri değil de dert Yecüc'ü gibi aramızda duran bir settir."
4 - R1, E
5 Murād Efendi Birāderi:- R1

Ca'ferī lā'iḳ-ı sikke-i ḳabūl-i ḫavāṣṣ ḳılduḳda Samsūnī-zāde Ḥācī Efendi ḫidmetlerinde ḳā'im ve ṭoḳuz yüz yetmiş ṭoḳuz tārīḫinde Üçşerefeli i'ādesinden mülāzım olmış idi. Bi-ḥasebi'l-merātib teraḳḳī-i merāḳī-i menāṣıb iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ bir Muḥarrem'inde Ḳazancıḳulı Sinān yirine "Ṣoġuḳḳuyı" dimekle ma'rūf Pīrī Paşa Medresesi iḥsān olınmış idi. Biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde yirinde pāye i'tibār olındı. On iki Cemādiye'l-ūlā'sında İsmā'īl Efendi yirine Ḳızılmuṣluḳ Medresesi'nde isāle-i zülāl-i taḥḳīḳ u beyān idüp ni'met-i celīle-i cāh u 'unvān içün āb-der-dehān[1] iken on üç Receb'inde Nevālī-zāde Żiyā Çelebi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Üç günden ṣoñra Müftī Birāderi Çelebi Efendi yirine Anḳara ḳażāsı virilüp ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. On altı Ṣafer'inde Ḳaragülmez yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne terfī' olındı. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ḥüsām Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı in'ām olındı. Yigirmi Ṣafer'inde 'azl olınup yirine Yumurṭa Vā'iẓi naṣb olındı. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında Kec-dehān Efendi yirine İzmir ḳażāsı 'ināyet olındı. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde ref' olınup Ḥelvācı-zāde cā-nişīn-i ḥükūmeti oldı. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Filibe efendisi Çelebi Efendi yirine Eyyūb ḳażāsı tevcīh olınmış idi. Yigirmi dört Rebī'u'l-āḫir'inde ma'zūl olup manṣıbı 'Alī Çelebi-zāde Efendi'ye virildi. Yigirmi altı Muḥarrem'inde taḥille tarīḳı ile müteḳā'id olan Seyfī-zāde yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsı ile teşrīf **[422a]** olındı. Ba'de senetin manṣıbı Tevfīḳī-zāde'ye virilüp tekrār yirinde muḳarrer ḳılındı. Yigirmi sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında 'azl olınup ol manṣıb-ı celīl ile Bī-endām Efendi tebcīl olındı. Otuz dört Rebī'u'l-evvel'inde ḳabūl itmeyen Menteş-zāde İbrāhīm Efendi[2] yirine mükerreren Eyyūb ḳażāsına manṣūb olmış idi. Otuz beş Cemādiye'l-āḫire'sinde 'alīlen 'azl olınup Ṣıdḳī Efendi taḫlīf olındı. Bir hefteden ṣoñra manṣıb-ı ḥayātdan munfaṣıl[3] ve 'ālem-i bāḳīye vāṣıl oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ u sükūnetle meşhūr, ḳażāsında fuḳarāya nāfi', pīr-i edīb ü mütevāżı' idi.

1 246a SE
2 İbrāhīm Efendi:- SE
3 mün'azil SE

el-Mevlā Muṣṭafā bin Ḥüseyn (Ḥüsām-zāde Muṣṭafā Efendi[1])

Maḥrūse-i Burūsa'da pederi Mevlānā Ḥüsām ve kendi "Ḥüsām-zāde" 'unvānı ile meşhūr-ı enāmdur. Cevāhir-i zevāhir-i 'ilm ü 'irfānı mecālis-i 'ulemādan iltiḳāṭ u intiḳād ve güncīde-i ḥavṣala-i isti'dādı olacaḳ deñlü cem' u i'dād eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Şeyḫī Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle ber-murād olmış idi. Ba'żı medāris-i 'ilmiyyeye mutaṣarrıf ve nuḫbe-i evḳātın īfā-yı ḥaḳḳ-ı şarṭ-ı vāḳıf ve istīfā-yı vaẓā'ife ṣārif olup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on ṭoḳuz[2] Muḥarrem'inde Fenārī-zāde Şeyḫī Çelebi yirine Beşikṭaş'da Sinān Paşa Medresesi tevcīh olınmış idi. Yigirmi iki Ẕi'l-ḥicce'sinde Fenārī-zāde Şāh Çelebi yirine Burūsa'da Yıldırım Ḫān pāyesi iḥsān olındı. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Mütevellī-zāde yirine İstanbul'da Ca'fer Aġa pāyesine naḳl olındı. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde 'Allāme Şeyḫī Efendi yirine Şāh Sulṭān pāyesine taḥrīk olındı. Sene-i mezbūre Receb'inde selef-i sālifi Fenārī-zāde Şeyḫī Çelebi yirine Ṣaḥn'a geldi. Yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ḳabaḳulaḳ-zāde yirine altmışla Burūsa Sulṭāniyyesi'ne terfī' olındı. Biñ otuz Rebī'u'l-evvel'inde Şeker Efendi yirine Maġnīsa ḳażāsı virilüp ḳabūl itmedükde ma'zūl ḳaldı. Otuz bir Cemādiye'l-ūlā'sında Dersi'ām Meḥemmed Efendi maḥlūlinden İsmiḫān Sulṭān Medresesi in'ām olındı. Otuz iki Muḥarrem'inde Ketḫudā Muṣṭafā Efendi maḫdūmı Maḥmūd Efendi ḫidmetleri[3] yirine Eyyūb Medresesi tevcīh olınup sene-i mezbūre Şa'bān'ında Ḳara Çelebi-zāde 'Abdu'l-'azīz Efendi yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā ile terfīh olındı. Şehr-i Ẕi'l-ḥicce'de 'Abdu'llāh-ı Amāsī yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine gelüp otuz dört Ṣafer'inde ḳabūl itmeyen Ebābīl yirine Ḥaleb ḳażāsı ile tebcīl olındı. Otuz beş Cemādiye'l-ūlā'sında 'azl olınup Fenārī-zāde Şeyḫī Çelebi[4] seccāde-nişīn-i ḥükūmeti oldı. Evāḫir-i sene-i mezbūrede 'ālem-i ḥisden intiḳāl ve civār-ı ḳudse irtiḥāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳūm taṣvīr-i meclis-i erbāb-ı rüsūm, mānend-i ṣūret-i dīvār, kes̱īrü's-ṣamt-ı kem-āzār, kemāl-i vaḳārından "Ḳāżī'asker" laḳabı ile meşhūr, ta'aẓẓum-i zā'id ile udḥūke-i cumhūr, sāye-i sükūtda ġunūde, mestūrü'l-ḥāl ü āsūde, iḥtişāma mā'il, ebleh-i sāde-dil idi.

1 Ḥüsām//Efendi:Ḥüsām-zāde-i Burūsavī E, SE
2 417a E
3 - R1, E
4 Efendi R1, E

el-Mevlā el-Fāżıl Meḥemmed bin Meḥemmed eş-Şehīr bi-Bostān-zāde (Bostān-zāde Meḥemmed Efendi)

Şeyḫü'l-İslām, ḳıdvetü'l-ʿulemā'i'l-aʿlām Bostān-zāde Meḥemmed Efendi **[422b]** ḥażretlerinüñ nev-bāve-i nihāl-i sāye[1]-güsteri, yaʿnī maḫdūm-ı mükerrem-i mihteri Meḥemmed Efendi ḫidmetleridür. Ṭoḳuz yüz yetmiş iki senesinde serā-perde-i ʿademden meclis-i vücūda vażʿ-ı ḳadem ḳılup ḫizāne-i ḥıżāne-i vālid-i mācidlerinde gevher-i istiʿdādı mıṣḳale-i üstād ile cilā-dāde ve mānend-i faṣṣ-ı nigīn peẕīrā-yı nuḳūş-i ifāde olup mir'āt-ı sāde-i güşāde gibi ḳabūl-i ṣuver-i ẕihniyye-i ʿilm ü edeb ve feżā'il-i mevrūs̱eyi ser-bār-ı fażl-ı mükteseb ḳılduḳda ḳāmet-i vālā-yı istīhāli vālid-i ʿālī-şānlarından teşrīf-i mülāzemetle ṭırāzende ve elvān-ı luṭf u ʿināyetle nāzende olup ṭoḳuz yüz ṭoḳsan altı Cemādiye'l-āḫire'sinde maḫādīm-i ṣudūr-ı kirām ḳānūnı üzere ikrām ve ʿUbūdī yirine ibtidā Murād Paşa ḫārici ile iḥtirām olınmış idi. Ṭoḳsan sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ṣalıncaḳ Rıḍvān yirine Ḳalender-ḫāne pāyesine sāye-endāz, ṭoḳsan ṭoḳuz Şevvāl'inde Zeyne'l-ʿābidīn Efendi yirine Medrese-i Ṣaḥn ile mażhar-ı iʿzāz olup[2] biñ bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ṭursun-zāde yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'yle tekrīm olınup biñ iki Ramażān'ında Şeyḫī Efendi Maḫdūmı maḥlūlinden Süleymāniyye'de ferş-i seccāde-i ifāde idüp biñ üç Şaʿbān'ında[3] ʿAbdu'r-raḥīm Efendi yirine maḥrūse-i Selānik'e ḥākim olmışlar idi. Biñ dört Cemādiye'l-ūlā'sında yüz otuz aḳçe vaẓīfe ile müteḳāʿid olup manṣıb-ı mezbūr Ṭursun-zāde ʿAbdu'l-bāḳī Efendi'ye virildi. Biñ beş Receb'inde Ḳınalı-zāde Ḥasan Efendi yirine dārü'n-naṣr-ı[4] Edrine[5] ḥükūmeti tefvīż olındı. Biñ altı Muḥarrem'inde Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn yirine Ġalaṭa ḳażāsına naḳl olındılar. Sene-i mezbūre[6] Şevvāl'inde s̱āniyen Selānik ḳażāsına tebdīl ve selefleri Ḥasan Ketḫudā-zāde[7] Ġalaṭa'ya naḳl ü taḥvīl ḳılındı. Biñ

---

1 - E, SE
2 Mażhar//olup:iʿzāz olınup SE
3 Şevvālinde SE
4 Dārü'n-naṣr-ı:- SE
5 246b SE
6 417b E
7 Zāde yirine SE

yedi Şa'bān'ında[1] 'azl olınup 'Abdu'r-raḥīm Efendi mesned-nişīn-i ḥükūmet oldı[2]. Biñ sekiz Muḥarrem'inde ḫalefi yirine s̱ālis̱en Selānik ḳażāsı virilmiş iken birḳaç günden ṣoñra anlar maḥallinde ibḳā, bunlar mübtelā-yı 'azl-i nā-ber-cā oldı. Biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳa'de'sinde İmām Dāmādı Şeyḫī Çelebi yirine maḥrūse-i Burūsa ḳażāsı ni'amü'l-bedel vāḳi' oldı. Biñ on Şa'bān'ında Duḳadin-zāde yirine Mıṣr-ı Ḳāhire'ye naḳl olındılar. On bir Receb'inde ref' olınup yirine Ḳara Çelebi-zāde Efendi terfī' olındı. On üç Şa'bān'ında[3] 'Abdu'l-'azīz Efendi yirine İstanbul ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldılar. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde müteḳā'id olup manṣıb-ı mezbūr Rıḍvān Efendi'ye iḥsān olındı. On yedi Ramażān'ında Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine Anaṭolı ṣadāreti müyesser oldı. On sekiz Şevvāl'inde vaẓīfe-i ems̱ālle munfaṣıl ve maḳāmlarına Kemāl Efendi ḥażretleri vāṣıl oldı. Yigirmi üç Ramażān'ında 'Abdu'l-'azīz Efendi yirine ṣadr-ı Rūm ve nā'il-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merūm olmışlar idi. Yigirmi dört Ramażān'ında teḳā'üd iḫtiyār idüp Kemāl Efendi mesned-ārā-yı ṣadāret oldı. Miḫalic ḳażāsı arpalıḳ ta'yīn olındı. Otuz **[423a]** bir Receb'inde vāḳi' vaḳ'a-i 'Os̱mān Ḫānī'de Mūsā Efendi yirine s̱āniyen Anaṭolı ṣadāretin ḳabūl itdiler. Otuz iki Ṣafer'inüñ selḫinde[4] fāriġ olup ṣınv-ı 'azīz-i mükerremleri Yaḥyā Efendi ḥażretleri mesned-efrūz-ı ṣadāret oldı. Piravadi arpalığı żamīme-i vaẓīfe ḳılındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḥüseyn Efendi ḥażretleri yirine s̱āniyen Rūmili ṣadrı oldılar. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde ma'zūl olup Ġanī-zāde Efendi mükerreren ṣadr-ı 'ālī-ḳadr oldı. Otuz beş senesi ḫilālinde civār-ı raḥmete intiḳāl eyleyüp ḳayınataları Nişāncı Meḥemmed Paşa Cāmi'i ḥaẓīresinde defn olındılar.

Mollā-yı müşārün-ileyh [5]صبت سجال المغفرة عليه ḥasenü'l-aḫlāḳ, ṭayyibü'l-a'rāḳ, elsine-i s̱elās̱ede şi'r ü inşāya ḳādir, 'Arabī taḳrīẓleri 'unvān-ı cerīde-i mefāḫir, sehlü'l-'aṭā vü ḥulvu'l-lisān, leyyinü'l-cānib ü kes̱īrü'l-iḥsān, kerem-i mefraṭla ma'rūf, īṣāl-i ḫayra mā'il ü meşġūf, "lā-redd ve lā-kedd" mefhūmıyla 'āmil, aḫẕ ü 'aṭāda mānend-i seḥāb-ı vābil, kemāl-i mülāyemetinden mevā'īd-i

1 Şevvālin'de R1; Ramażān'ında SE
2 - SE
3 Ramażānında SE
4 Ṣafer'inüñ selḫinde:Ṣafer'inde SE
5 "Bağışlanma kovaları onun üzerine dökülsün."

ʿurḳubiyyesi vāfir, kiştzār-ı āmāle mezraʿa-i kemmūn gibi elṭāfı mütekās̱ir, kem-āzār ü selīm, maḫdūm-ı kerīm idi.

Ṣadāret-i s̱āniyelerinde dāmād-ı Rüstem-nihādı Kemān-keş ʿAlī Paşa vezīr-i aʿẓam bulınup sāḥa-i şevketi baʿīdü'l-etrāf ve kāḫ-ı rifʿati āsmān-ı eşrāf olmış idi. İṣābet-i ʿaynu'l-kemāl ile vezīr-i mezbūr maḳhūr u maḳtūl ve bunlar maḫẕūl ü maʿzūl olup rūzgār-ı ġaddār ṭavr-ı ḳadīmin der-kār eyledi.

Beyt و من عادة الايام تحريك ساكن
و تفريق مجموع و تنقيص مشتها [1]

Bu maṭlaʿ anlaruñdur:

Beyt İzüñ tozını dīde-i ter ḳapdı ṣabādan
Girdi eline küḥl-i cilā bād-ı hevādan

el-Mevlā Ḫıżr (Ḫıżr Efendi)

Māʾu'l-ḥayāt-ı ʿilm ü ʿirfāndan behre-yāb ve Anaṭolı Ṣadrı Rıḍvān Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle maẓhar-ı feyż-i bī-ḥisāb olup pāye-ber-pāye menāzil-i tedrīse sāye ṣalmaġla ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yigirmi ḥudūdında Nūrī Efendi yirine Rodoscuḳ'da Rüstem Paşa müderrisi olmış idi. Yigirmi beş Ramażān'ında Raṭbuyābis yirine Beşikṭaş'da Sinān Paşa Medresesi'ne[2] taḥrīk olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḳaṣṣāb-zāde yirine Emīr Sulṭān pāyesi iḥsān olındı. Yigirmi ṭoḳuz Ṣafer'inde Malġaralı Aḥmed Efendi yirine Amāsıyye fetvāsı tevcīh olındı. Otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde selef-i sālifi Aḥmed Efendi yirine Ḳonya ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldı. Otuz dört Receb'inde maʿzūl olup manṣıbı fetvāda ḫalefi olan Ṭursun-zāde'ye[3] naṣīb oldı. Ol es̱nālarda şikeste-sebū-yı çeşme-i zindegānī ve ʿāzim-i ābiş-ḫor-ı naʿīm-i cāvidānī oldı.

Mevlānā-yı merḳūm ṭālib-i iktisāb-ı ʿulūm, pīr-i ṣāliḥ ü ʿābid, ḥammāme-i mesācid ü maʿābid, ṣāfī-derūn, ṣāḥib-i ḥazm ü sükūn idi.

1 "Duranı harekete geçirmesi, toplu olanı dağıtması ve iştahı azaltması zamanın kanunudur."
2 418a E
3 Ṭursun-zāde'ye:Ṭursunoğlı'na E

el-Mevlā ʿAlī (Mama-zāde ʿAlīsi)

Edrinevīdür. "Mama-zāde ʿAlīsi" dimekle meşhūr ve nevādir-i şiʿr ü inşādan kes̱īrü'ş-şuʿūr idi. Ṣadru'l-ʿulemā'i'l-aʿlām, üstādī vü üstādü'l-enām Aḫī-zāde ʿAbdu'l-Ḥalīm Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle **[423b]** bekām olup devr-i medāris-i ʿilmiyye ve irtifā-yı merātib-i ʿaliyye iderek biñ yedi tārīḫinde Yūnus Efendi yirine ḫāric elli ile Gelibolı'da Ṣarıca Paşa Medresesi tevcīh olınmış idi. On yedi tārīḫinde medresesi pāye iʿtibārı ile ʿālī ve ṣaçaḳlı ʿabāyī ile hem-reng-i mevālī olup baʿdehu iẕnün bi'l-iftā ile maẓhar-ı ikrām ve nice yıllar ol meşġale-i şerīfe ile sübḥa-şümār-ı şühūr u aʿvām olmış idi. Otuz bir Cemādiye'l-ūlā'sında ʿAbdu'l-ḥalīm-zāde'yi taʿḳīb idüp ḳabūl itmeyen Çelebi Aḥmed Efendi yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı ile iḥtirām olındı. Otuz iki Receb'inde maʿzūl ve yirine Mollā ʿAcem-i Nā-ḳabūl mevṣūl, baʿdehu ʿAbdu'r-raḥmān Efendi nā'il-i me'mūl oldı. Otuz beş Muḥarrem'inde ʿAbdu'l-ḥalīm-zāde yirine Bosna ḳażāsı müyesser olmış iken sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında mānend-i ẓıll-ı zā'il, ṣaḥīfe-i ʿālemden mużmaḥill olup manṣıbına Başkesen Muṣliḥi'd-dīn vāṣıl oldı.

Mevlānā-yı merḳūm cins-i maʿārifden fā'iz-i mersūm, dūr-mānde-i hem-rāh ü refīḳ, efsürde-i meṭāʿib-i ṭarīḳ, maġdūr-ı rūzgār, mümteḥan-ı dehr-i ġaddār idi.

Mama-zāde {Hādī}: Üstādı Mama-zāde Aḥmed Çelebi "Hādī" maḫlaṣı ile meşhūr ve *Teẕkiretü'ş-şuʿarā*'da mesṭūrdur. Nūrī Efendi merḥūmdan mülāzım ve semt-i ḳażāya ʿāzim olmış idi. Edrine yārānı miyānında benām ve ʿilm ü maʿrifetle meşhūr-ı enām, fenn-i muʿammāda Emrī ve ʿUbeydī'ye s̱ālis̱, ʿulūm-ı edebiyyede Mama-yı Şāmī'ye vāris̱, ser-defter-i ḳużāt-ı sütūde-ṣıfāt, ḫoş-ṣoḥbet ü pākize-ṭabʿ u laṭīf-simāt idi. Biñ on sekiz tārīḫinde Şumnı ḳażāsından maʿzūl iken;

Beyt	Dil bir içim ṣu istedi çeşme-i laʿl-i yārdan Āb-ı zülāl-i ḫancerin gösterüp işte mā didi

mażmūnı üzere ḫancer-i ser-tīz-i ecelden zebūn ve zaḫm-ı firāḳı ehl-i dile dāġ-ı derūn olmış idi. Bu eşʿār netā'ic-i ẕihn-i güher-nis̱ārıdur:

---

1 247a SE

Eş'ār Zevraḳ-ı pür-varaḳa lūle-i dūd oldı dümen
Biz de ṭutduḳ dümeni ḳullanalum yapraḳdan

[Ve lehu] Gelmedi[1] aḥyāya bu şeb ol Mesīḥā-dem meger
Hep gelenler rūḥ yoḳ aḥyāda diyü döndiler

[Ve lehu] Şādī-i merg-i ʿadüvden cismüm itdi cānı terk
Müddet-i ʿömrümde bir şād oldum ol da şād-merg

Laṭīfe

Merḥūmuñ çevgān-ı gerdeni kec ve zāl-i gerdūn gibi muḥaddeb ü muʿavvec olup;

Mıṣrāʿ Bu zāl-i felekden ḥaẕer it yire baḳandur

mażmūnı üzere ḥarf atmaḳda pehlevān ve zenberek gibi kemīn-i ṭaʿn ü ṭanz-da tīri der-kemān idi. Bir gün ṣadr-ı vālā-ḳadr-i Rūm[2] Bāḳī Efendi merḥūm ḥużūrında ṭaleb-i manṣıb idüp muġālaṭa-i ebleh-firīb ile mülzem ve mevāʿīd-i ʿurḳūbiyye ile sākit ü beste-dem olmaduḳda ṣadr-ı ʿālī-şān ilḥāḥından ġażabnāk ü perīşān olup hey'et-i iʿvicācına telmīḥ ve eṭrāfa ḫitāb idüp şāʿirāne ḳaṣdı bu güne taṣrīḥ iderler ki " ʿAcebdür, şu ādem niçe yıldur gerden-nihāde-i teslīm olup ṭurur. Bir boynın urur, ṣāḥib-i ḫayr bulınmaz ve cevāb-ı mes'ūli zebān-ı şemşīre ḥavāle olınmaz."

el-Mevlā Aḥmed (Rāʿī-zāde Aḥmed Çelebi)

Tercemesi sebḳ iden Rāʿī Ḥasan Efendi'nüñ **[424a]** maḫdūm-ı firişte-nihā-dı ve ḫayru'l-ḫalef-i pāk-nijādıdur. Ṭoḳuz yüz seksan beş tārīḫinde şehr-i vücū-da ḥaṭṭ-ı riḥāl ve riʿāyet-i ādāb-ı taḥṣīl-i kemāl idüp Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Efendi ḫidmetlerinde ḳā'im ve cülūs-ı Meḥemmed Ḫānī nevbetinde mülāzım olmış idi. Evvelā otuz aḳçe ile Ḫurremiyye Medresesi'ne vāṣıl, baʿdehu ḳırḳ-la Mollā Kestel Medresesi'nden munfaṣıl olup biñ on dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Maḥmūd Efendi yirine Mesīḥ Paşa Medresesi iʿṭā olınmış idi. Biñ yigirmi Re-

1 Gitmedi R1, SE
2 418b E

ceb'inde ʿAraboğlı yirine Yūsuf Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi iki Ramażān'ında Minḳārī yirine Üsküdār'da Meḥemmed Paşa'ya[1] vāṣıl, sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ramażān Efendi yirine Unḳapanı dāḫiline nā'il, yigirmi dört Receb'inde Meḥemmed Efendi yirine Üçşerefeli Medresesi'nde mesnedārā-yı efāżıl olmış idi. Yigirmi altı Ramażān'ında ṣadme-i ʿazl ile şerefāt-ı[2] ḳadri mütezelzil ve menār-ı iʿtibārı münḥaṭṭ u nāzil olup Baba Ḥüseyn Efendi miḥrāb-nişīn-i dirāset oldı. Yigirmi sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Sefer Efendi yirine Eski Murād Paşa pāyesine ẓafer bulup otuz bir Receb'inde Naḳş-bend-zāde yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesine pā-yı himmet ḳoyup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ṣādıḳ-zāde ḫıṣmı ʿAbdu'llāh yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'yi cilvegāh eyledi. Otuz iki Şaʿbān'ında Ḥācī Meḥemmed-zāde yirine altmış aḳçe ile Zāl Paşa Sulṭāniyyesi'ne terfīʿ olınup otuz dört Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿAbdu'r-raḥmān Efendi Emīri yirine Medrese-i Ḫāṣekiyye ile sāḥa-i iclāli tevsīʿ olınmış idi. Otuz beş Ramażān'ında ʿīdgāh-ı ervāḥa müsāraʿat idüp yirine Ḥüseyn Efendi ḥażretlerinüñ maḫdūm-ı s̱ānīleri Aḥmed Efendi ferş-i seccāde-i dirāset eyledi.

Merḥūm-ı merḳūm, maḫdūm-ı mekrümet-rüsūm, nīk-nefs ü ḫalūḳ, ṣıddīḳ u ṣadūḳ, kütüb-i nefīse cemʿine mā'il, taṣḥīḥ u tenḳīḥe şīfte-dil idi. Ṭarīḳ-ı metāʿib-refīḳda baʿż-ı ʿaḳabāta mübtelā ve efsürde-pā-yı ʿacz ü aʿyā olup beş pāyede biñ belā ile Ṣaḥn'a vāṣıl ve on senede ol süllem-i dūr u dırāzdan reh-bürde-i ser-menzil olmış idi. Ḥaḳḳā ki ḫams-i mübārek-i niʿmet-i cāh u celāl ol derdmende māye-i ġuṣṣa-i gülū-gīr-i sīne-ḫırāş[3] ve ol penc-gāne-i esbāb-ı ʿizzet ü iḳbāl vaḳʿa-i āmālinde penç-pāre-i şaṭrancī gibi bāʿis̱-i inʿiḳād-ı kār-ı maʿāş olmış idi.

el-Mevlā Ḥamza (Ḥamza[4] Efendi)

Medīne-i Ḳayṣeriyye'de ser-zede-i derīçe-i vücūd ve rū-be-rāh-ı ṣaḥrā-yı şüḥūd olmış idi. Levāzım-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi iʿdād ve ṭarīḳa-i erbāb-ı istiʿdād üzere ictihād idüp nice zemān Ebü'l-meyāmin Muṣṭafā Efendi'ye ḫidmet ve meyme-

---

1 Paşa pāyesine SE
2 Sürādiḳāt-ı SE
3 Sīne-ḫırāş:- SE
4 Ḳayṣeriyyeli Ḥamza SE

net-i[1] ḫidmet-i ʿaliyyeleri ile iktisāb-ı şeref-i mülāzemet idüp baʿż-ı medārisde müdāreseye müdāvemet iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yigirmi beş Rebīʿu'l-evvel'inde Belġıradī Alī Efendi[2] yirine Yūsuf Paşa müderrisi[3] olmış idi. Yigirmi yedi Ṣafer'inde Ḳaṭīfeci-zāde yirine Ḫusrev Ketḫudā Medresesi'ne naḳl olındı. Sene-i mezbūre Receb'inde Seyyid Çelebi[4] yirine Eski İbrāhīm Paşa Medresesi iḥsān olındı. Yigirmi ṭoḳuz Şevvāl'inde Martolos-zāde Muṣṭafā Efendi yirine Caʿfer Aġa pāyesine vāṣıl, otuz bir Receb'inde Ḥasan Ketḫudā-zāde yirine Etmekci-zāde **[424b]** Medresesi'ne nā'il olup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde İbrāhīm Paşa ḫalīlesi ʿĀ'işe Sulṭān rūḥı içün bināsı fermān olınan medrese, ibtidā bunlara iḥsān olındı. El-ḥāletü hāẕihi;

Mıṣrāʿ Ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerd-bāna

mażmūnı ʿıyān ve otuz iki Şaʿbān'ında Rāʿī-zāde yirine vāṣıl-ı Ṣaḥn-ı S̱emān oldı. Otuz dört Cemādiye'l-āḫire'sinde yine anlar yirine altmış aḳçe ile Zāl Paşa Sulṭāniyyesi'ne[5] terfīʿ olındı. Otuz beş Ẕi'l-ḳaʿde'sinde pençe-i saḫt-gīr-i ecelden beste-dem ve aḥbāba bāʿis̱-i ḫūn-feşānī-i mātem olup manṣıb-ı maḥlūl ile Ser-maḥfil-zāde birḳaç gün ʿālem itmiş idi.

Mıṣrāʿ Başlasun devre ḳadeḥ oldı müzeyyen maḥfil

Mevlānā-yı mezbūr[6] mekārim-i aḫlāḳ ile meşhūr, ṭarḥ-endāz-ı üns ü ülfet, naḳş-bend-i vifāḳ u maḥabbet, ḥüsn-i s̱enāya ṭālib, ḫayrı şerrine ġālib idi.

el-Mevlā Aḥmed (Müzellef Aḥmed)

Maḥrūse-i Edrine'den pedīdār ve "Müzellef Aḥmed" dimekle ḳarīn-i iştihār olmış idi. İʿdād-ı maḥāsin-i istiʿdād itdükden ṣoñra ṭarīḳ-ı ʿilme ʿāzim

1 - SE
2 Çelebi SE
3 419a E
4 Seyyid Çelebi:Seyyidī ʿAlī Çelebi SE
5 Sulṭānı'na SE
6 247b SE

ve Şeyẖü'l-İslām Zekeriyyā Efendi'den mülāzım olup ḳaṭ'-ı nişīb ü firāz ve seyr-i rāh-ı dūr u dırāz iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken Bāzirgān-zāde maḥlūlinden biñ yigirmi Cemādiye'l-āẖire'sinde Edrine medārisinden Sirāciyye ẖāricine 'āric olmış idi. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Bosnevī Aḥmed Çelebi yirine Ṭaşlıḳ Medresesi'ne naḳl olındı. Yigirmi altı Receb'inde[1] Çuḳacı-zāde ẖışmı Baba Ḥüseyn yirine Cāmi'-i 'Atīḳ pāyesine varup yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ferruẖ-zāde yirine Ḥalebiyye'ye ḥareket idüp[2] birḳaç günden ṣoñra selefi yirine Üçşerefeli'ye terfī' olınup otuz iki Cemādiye'l-ūlā'sında 'Araboğlı'ndan ṣoñra Siyāvuş Paşa Sulṭāniyyesi altmışdan tenzīl ve pāyelikle bunlara sermāye-i tebcīl ḳılındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Yāverī-zāde Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Otuz üç Muḥarrem'inde Kevākibī-zāde yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Edrine 'ināyet olındı. Otuz beş Cemādiye'l-ūlā'sında Ṣādıḳ-zāde ẖışmı S̱irevī 'Abdu'llāh yirine Sulṭān Bāyezīd Medresesi virildi. Māh-ı Cemādiye'l-āẖire'de Ni'metī Çelebi yirine ber-vech-i teḳā'üd Ṭaşlıḳ Medresesi'ne i'āde olınmış idi. Sene-i mezbūre evāẖirinde fevt olup medrese-i maḥlūle ḳayd-ı ḥayātla Şems Efendi'ye teklīf olındı.

Beyt Bahār āẖirinde çemen ẓāhir oldı
Bu lu'buñda ya'nī ki bitdi ṣaḳalı

Mevlānā-yı mezbūr aḳrānı miyānında ẖayr ile mezkūr, ẖāliṣu'l-cenān, ṭāhirü'l-lisān, nīk-nefs ü ṣāfī-fu'ād, Müslim-i pāk-i'tiḳād idi.

Naḳl olınur ki dest-yārī-i imsākle māl-i vāfir terk idüp vāris̱i ḳalmaduḳda Ġanī-zāde Efendi velā-yı 'atāḳa cihetinden da'vā-yı istiḥḳāḳ eyleyüp mes'ele-i meşhūre-i velā baḥs̱ine mü'eddā olmış idi. Şeyẖü'l-İslām *medde ẓılluhu me-de'l-eyyām* ḥażretleri vālid-i mācidlerine iḳtidā eyleyüp eks̱er-i 'ulemā-yı Rūm iẖtiyār itdükleri Mollā Ḫusrev meslekine sālik olmaġla Ġanī-zāde Efendi'nüñ muẖālif-i dil-ẖᵛāhı vāḳi' olmış idi. Bīhūde cünbişler **[425a]** ve ẖāyīde ġurunbişler iẓhār idüp fetvā-yı şerīfe muḳābilinde ṭarḥ itdügi maḳāleleri ġarīb vādī ve naḳl-i meclis-i her nādī oldı.

1 Ramażānında R1
2 - SE

Bu ḳadar fitne vü āşūba ol oldı bādī[1]

el-Mevlā Mu'ammeru'llāh (Mu'ammeru'llāh)

Sermāye-i 'ömr-i dırāz ile ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳda ḳaṭ'-ı nişīb ü firāz iderek ba'ż-ı 'ulemādan mülāzemet şerefin iḥrāz ve pāye-i erba'īne dek tek ü tāz idüp uzunca ova merḥalesinde mübtelā-yı 'acz ü a'yā iken yigirmi sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında İbrāhīm Efendi yirine Burūsa'da Ḳazzāziyye müderrisi olmış idi. Biñ otuz dört Ṣafer'inde Seyfu'llāh Efendi yirine Sekbān 'Alī Medresesi i'ṭā olındı. Otuz beş Ṣafer'inde fevt olup medrese-i maḥlūle 'Abdu'l-Ḳayyūm Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı merḳūm dāḫil-i a'dād-ı[2] erbāb-ı 'ulūm, te'ṡīr-i ismi ile pīr-i mu'ammer ve ḫāk-i vücūd-ı nezāhet-ālūdı ḫamīr-i māye-i ṣalāḥla muḫammer idi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Ḳabaṣaḳal)

Ḥaleb-i Şehbā dāḫilinde Şerī'atsiz Maḥallesi sükkānından bir 'aṭṭāruñ zīver-i dükkānçe-i i'tibārı ve sermāye-i destgāh-ı iştihārıdur. Ḳāmet-i isti'dādı teşrīf-i ḫil'at-i ma'ārifle nāzende ve ḳabā-yı iştihārı "Ḳabaṣaḳal" 'alemi ile ṭırāzende olup 'Arab-zāde 'Abdu'r-ra'ūf Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve semt-i ḳażāya 'āzim olmış idi. Diyār-ı Mıṣriyye'de ba'ż-ı bilāda vālī ve Mıṣr muḥāfaẓasında iken Vezīr Meḥemmed Paşa iltifātı ile 'ıḳdu'l-le'āl-i iḳbāli mütelālī olup biñ yigirmi bir Rebī'u'l-evvel'inde Manṣūre ḳāżīsi iken himmet-i vezīr-i muḫliṣ-nüvāz ile mevleviyyet pāyesiyle i'zāz olındı. Yigirmi üç Şevvāl'inde vezīr-i merḳūmuñ ṣadāreti ḥālinde 'Oṡmān Efendi yirine Saḳız ḳażāsı iḥsān olındı. Yigirmi dört Rebī'u'l-āḫir'inde Medīne-i Münevvere pāyesi 'ināyet olınup teşrīfleri alındı. Ol eṡnāda vezīr-i a'ẓam[3], serdār-ı diyār-ı 'Acem olup Saḳız, Tevfīḳī-zāde Efendi'ye tevcīh olındı ve bunlar ordu-yı hümāyūn ḳażāsı ile hem-rikāb-ı serdār-ı ẓafer-maḳrūn oldı. Ol seferden nihāyet-i āmāl Ḥaleb ü Şām ḳażālarına ittiṣāl iken mümkin olmayup ṣadr-ı a'ẓam ma'zūl olıcaḳ bunlar daḫı menkūb ü maḫzūl oldı. Ba'dehu 'Alī-i Maġribī yirine Tūnus ḳażāsı

1 Bu mısra R1 nüshasında bulunmamaktadır. 419b E
2 'idād-ı SE
3 a'ẓam ve SE

mecrā-yı zülāl-i ḥükm ü imżāsı ḳılındı. Baʿde'l-ḳufūl otuz bir tārīḫinde diyār-ı Mıṣriyye'de Buḥayra ḳażāsı tevcīh olındı. Otuz ikide ʿazl olınup vażʿ-ı sābıḳı üzere ḳużāta virildi. Sene-i mezbūre Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿAbdu'r-raḥīm-i Şaʿrānī yirine mükerreren Saḳız ḳażāsı erzānī buyurıldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınup manṣıbı Niksārī-zāde Çelebi'ye la'iḳ görüldi. Otuz beş evāsıṭında Ṣāliḥ-i Bosnevī yirine Ṭrablus-ı Şām ḥükūmeti tefvīż olındı. Otuz altı Muḥarrem'inde ḳāżī iken şu'ūn-ı ḥāli münḥaṣır-ı māżī oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḫulḳ u seḫā ile meşhūr, ḥalīm ü selīm ü mütevāżıʿ, rīş-ḫand-i ebleh-pesend ile ḳāniʿ, meftūn-ı ṣoḥbet-i yārān, māmeleki ʿārifāne der-miyān, mütenezzihāt-ı dünyāya mā'il ve bāde-i ʿışḳ ile ser-germ ü ḳanzil, dā'imā birḳaç dil-ber-i sīmīn-ber merhem-i kāfūr-ı sīne-i pür-rīş **[425b]** ve naẓar-ı yārāna şāyān āyine-i ehl-i ʿirfān yaʿnī cüvānān-ı meh-rūy-ı müşkīn-mū der-pīş, tūġ-ı muḫayyem-i iʿtibārı olan rīş-i dırāzı, çārūb-ı meydān-ı pāk-bāzī, ve'l-ḥāṣıl ġıdā-yı rūḥsuz cennetde olsa rāḥat bulmaz ve etsiz ekmeksiz olur dil-bersiz[1] olmaz idi.

el-Mevlā el-Fāżıl İbn el-Baḥr el-Kāmil Meḥemmed İbn el-Mevlā[2] ʿAbdu'l-ġanī (ʿAbdu'l-ġanī-zāde Efendi) {Nādirī}

Manẓūme-i le'ālī-i aḥvāli bu cerīdeye mānend-i dürrü'l-vişāḥ-ı ḫarīde zīb ü zīver ve cevāhir-i āb-dār-ı evṣāfı her ḫātimeye ḫalḫāl ü her muḳaddimeye efser olan ṣadru'l-efāżıl, senedü'l-ḳavābil ʿAbdu'l-ġanī Efendi ḫidmetlerinüñ maḫdūm-ı mekārim-deydeni olup destgāh-ı taʿrīfinde ʿankebūt-ı müşkīn[3]-luʿāb-ı ḳalem, bāfende-i ter-dest-i fażl ü ḥikem iken mānend-i şāgird-i resen-tāb zāviye-i ʿacz ü aʿyāda bī-tāb olan ṭırāzende-i perniyān-ı ḥüsn-i taʿbīr, naḳş-endāz-ı ḥarīr-i tāze-ṭarḥ-ı taḥrīr, ʿulemā-yı Rūm'uñ ʿallāme-i ercümendi ʿAbdu'l-ġanī-zāde Nādirī Efendi'dür. Ṭoḳuz yüz seksan tārīḫinde ṭayy-ı merāḥil-i vücūd iderek vāṣıl-ı ser-menzil-i şühūd olup dest-yārī-i ṭabʿ-ı naḳḳād ile iʿmāl-i re'sü'l-māl-i istiʿdād ve ḳaddāḥe-i saʿy ü ictihād ile işʿāl-i mişkātü'l-en-

1 248a SE
2 İbnü'l-Mevlā:bin SE
3 420a E

vār-ı ẕihn-i vaḳḳād idüp cins-i fāḫir-i ʿilm ü ʿirfānı bāliġan-mā-belaġ iʿdād ve şekker-pāre-i s̱enāların efvāh-ı ʿālemde ḳand-ı muʿād itdükden ṣoñra ṭoḳsan yedi tārīḫinde nihāl-i ser-efrāzı mā'il-i ḥareket ü ihtizāz[1] ve ṭarīḳa-i erbāb-ı istiʿdād üzere ʿāzim-i türktāz-ı ʿizz ü nāz olup Ṣaḥn müderrislerinden Kemāl Efendi ve Ketḫudā Muṣṭafā Efendi dārü'l-ifādelerini teşrīf ve Paşa-zāde Efendi ve merḥūm vālid ḫidmetlerinüñ cevāhir-i kelimātından gūş-ı ḳabūli teşnīf ḳılup muʿallim-i maḳām-ı Murād Ḫānī Saʿde'd-dīn-i s̱ānī āstānelerine ittiṣāl ve ḳand-ı ifāżaları ile taḳviyet-i ʿaḳīde-i fażl ü kemāl itmişler idi. El-ḥāletü hāẕihi müstaḳill ʿarż ile mülāzım ve pīşgāh-ı istifādeden mesned-i ifādeye ʿāzim olup elf-i kāmil senesi hilālinde Suʿūdī-zāde yirine ibtidā'en ḳırḳ aḳçe ile müderris ve Papasoġlı Medresesi'nde ṣadr-ı meclis olmaġla;

Mıṣrāʿ Biñ yıluñ bir başıdur başlasun efġāna hezār

mażmūnı üzere ġulġule-i ders ü devri tekrār ve āvāze-i cemʿiyyetlerin ṭanīn-endāz-ı ḳubbe-i zer-kār ḳılmışlar idi. Biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Muṣlī Efendi yirine Medrese-i Maḥmūd Paşa'da mesned-efrūz-ı ifāde olup biñ dört Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi yirine Ġażanfer Aġa pāyesine pīrāye ṣalup biñ beş Şevvāl'inde ʿÖmer Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emān'ı ḥalbe-i ciyād-ı efkār ḳılup biñ sekiz Receb'inde Ṣarı Ḫᵛāce yirine Şeh-zāde Medresesi'n mekteb-i ʿirfān eyleyüp biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḳara Çelebi-zāde Meḥemmed[2] Efendi yirine Medrese-i ʿaliyye-i Süleymāniyye'yi reşk-endāz-ı ḳaṣr-ı ʿārifān itmişler idi. Biñ on bir Ṣafer'inde Rıḍvān Efendi yirine maḥrūse-i Selānik'e medd-i ẓılāl-i ʿadl ü re'fet ve ferş-i seccāde-i ḥükūmet idüp sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde;

Beyt Ḫoş ʿādil idi sāḳī-i devr-i zemān eger
Cām-ı şarāb-ı **[426a]** vuṣlatı almasa ḳanmadın

mıṣdāḳı üzere Yemişci Ḥasan Paşa ġadrı ile mübtelā-yı ʿazl-i bī-hengām ve selefleri mükerreren ḳażā-yı mezbūr ile bekām oldılar. On iki Şevvāl'inde mā-

1 İḥtizār E
2 - R1, E

niʿ-i mürtefiʿ olmağın ḫalefleri maḳāmına iʿade ve mesned-i ḳażāda ḳarār-dāde ḳılındılar. On üç Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿAzmī-zāde Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsına tebdīl ve āftāb-ı cihān-tāb gibi bir burcdan bir burca naḳl ü taḥvīl olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde ʿinān-ı ʿazīmetleri İmām Dāmādı yirine Edrine ḳażāsına imāle ve semend-i himmetleri ol buḳʿa-i celīle ḳażāsında icāle olındı. Tesviye-i umūr-ı ʿibād ve işāʿa-i eşiʿʿa-i ʿadl ü dād üzere iken pādişāh-ı Keyḫusrev-nişān, ḫāḳān-ı ʿaṣr[1] Sulṭān Aḥmed Ḫān Edrine şehrine sāye-i ʿāṭıfet ṣalduḳda nezāhet ü istiḳāmetleri maʿlūm-ı pādişāhī ve muḳteżā-yı ḥikmet üzere ḥareketleri maṭbūʿ-ı cenāb-ı salṭanat-penāhī vāḳiʿ olup envāʿ-ı nüvāziş-i şehenşāhī ile mübāhī olmışlar idi. Biñ on beş Ramażān'ında manṣıbdan istiʿfā idüp yirlerine Ḳara Çelebi-zāde Efendi mutaṣaddī-i aḥkām-ı ḳażā oldı. Evāsıṭ-ı Şevvāl'de[2] Ḥüseyn Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. On yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde dağdağa-i ḳażādan iẓhār-ı melāl idüp selefleri mükerreren seccāde-nişīn-i ḥükm ü imżā olmış idi. On sekiz Şevvāl'inde Kemāl Efendi yirine Ġalaṭa ḳażāsı ḥükūmet-i nevvāb-ı kām-yābları ile revnaḳ buldı. Yigirmi bir Şaʿbān'ında Ḥüseyn Efendi ḥażretleri yirine Anaṭolı ḳuṭrında ṣadr-ı ʿālī-ḳadr olup iki defʿa pādişāh-ı ʿālem-penāhla Edrine meştāsına revān ve ḳaṣā'id-i bedīʿa ile manẓūr-ı tāc-baḫş-ı ḫusrevān olmışlar idi. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında teʿāṭī-i umūrdan ḳażā-yı vaṭar ve Ḳara Çelebi-zāde Meḥemmed[3] Efendi tekeffül-i kār-ı ʿaẓīmü'l-ḫaṭar eyledi. Yigirmi dört ḫilālinde Pıravadi ḳażāsı arpalıḳ taʿyīn olındı. Yigirmi yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde selef-i sālifleri Ḥüseyn Efendi yirine ṣadārete iʿāde ve Anaṭolı mesnedinde ḳarār-dāde ḳılındı. Yigirmi sekiz Şevvāl'inde ḥālā şeyḫü'l-islām ve müşkil-güşā-yı enām olan Yaḥyā Efendi ḥażretlerinüñ defʿa-i s̱ālis̱eleri yirine ṣadr-ı Rūm ve nā'il-i müntehiyyü'l-āmāl-i erbāb-ı ʿulūm oldılar. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında vaẓīfe-i ems̱āl ile müteḳāʿid ve maḳām-ı ṣadārete Ḳara Çelebi-zāde Efendi[4] müteṣāʿid oldı. Sene-i mezbūre Receb'inde bu ḥaḳīr üzerinden Silisre manṣıbı żamīme-i revātib ḳılındı. Biñ otuz Şaʿbān'ında Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān-ı ġāzī Leh memleketi niyyetine türktāzī itdükde arpalıḳ nevvābından şekvā, cümleye

1 ḫāḳān-ı ʿaṣr:- SE
2 420b E
3 - R1, E
4 - SE

'umūm-ı belvā olup ḳużāt-ı ḳaṣabāta[1] virildükde bunlar[2] daḫı vaẓīfe ile ḳalmışlar idi. Otuz bir evā'ilinde 'Alī Çelebi-zāde Efendi[3] yirine Ġalaṭa ḳażāsı vaẓīfe-i teḳā'üdlerine[4] munżamm oldı. Otuz iki Rebī'u'l-evvel'inde Ketḫudā Muṣṭafā Efendi fevt olup Silisre arpalıġı münḥall olduḳda Ġalaṭa'ya bedel virildi. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine s̱āniyen mesned-efrūz-ı ṣadāret ve münevvir-i eyvān-ı 'izz ü rif'at oldılar. Otuz dört Şevvāl'inde meşġale-i ḥükūmetden istirāḥat ve Şerīf Efendi teşrīf-i ṣadr-ı sa'ādet idüp zemān-ı **[426b]** devletlerinde bu ḥaḳīre 'ināyet eyledükleri Ṭırnova ve Ṣaḥrā ḳażāları 'ilāve-i esbāb-ı ḥaşmet olmış idi. Bir seneden ziyāde erġad-ı 'īş-i bī-teşvīşle güẕārende-i evḳāt ve gül-i sūrī gibi nāzende-i eyyām-ı nev-bahār-ı ḥayāt iken maraż-ı felcle pister-i helāke pehlū-zen, ḫil'at-i müste'ār-ı ḥayātları nīm-ten olup gül-i ra'nā gibi sürḫ u zerd ve ser-tā-pā nīme-i şemşīr-i bī-emān-ı derd, altı ay miḳdārı ḥayātdan me'yūs ve tevbe vü istiġfār ile müteveccih-i cenāb-ı Tevvāb ü Ḳuddūs olmışlar idi. Biñ otuz altı Cemādiye'l-āḫire'sinde terk-i bīmār-ḫāne-i cihān-ı fānī ve 'azm-i dārü'ş-şifā-yı raḥmet-i cāvidānī ḳılup cenāzeleri namāzın Ṣāliḥ İmām Efendi edā ve ḥarem-i Cāmi'-i Ebü'l-fetḥ'i ḫırmen-i du'ā ḳılmış idi. Dār-ı feżā'il-medārları civārında vāḳi' 'Ābid Çelebi Mescidi ḥaẓīresinde medfūn ve meyl-i mezārı nişāngāh-ı tīr-i du'ā-yı ehl-i derūndur. 'Aded-i sinn-i şerīfleri taḥlīl ṭarīḳı üzere "Bī-günāh"[5] (56) ve tārīḫ-i intiḳālleri "*el-Cennetü mes̱vāh*"[6] (1036) vāḳi' olmışdur. Maḥlūl olan arpalıḳ Ḳara Çelebi-zāde Meḥemmed[7] Efendi'ye lā'iḳ görüldi.

Ṣadr-ı 'ālī-ḳadr-i mütercem cem'-i feżā'il-i beşeriyyede müsellem, gevher-i vālā-nijād-ı kān-ı 'ulūm, vāsıṭatu'l-'ıḳd-ı 'ulemā-yı Rūm, ẕekā vü fıṭnatı tīz-ender-tīz, ṭab'-ı mū-şikāfı tīġ-ı Ḍaḥḥāk gibi bün-tīz, ḳuvvet-i bāzū-yı fikri zūr-pençe-i Neyrem'den nişāne, suṭūr-ı ta'līḳātı mānend-i āhenīn-şāne, 'ālī-himmet, ma'ālī-ḥaşmet, sa'īdü'l-muḥtedd, ba'īdü'l-maḳṣad, ḥulvu'l-muḥāvere, ṣa'bu'l-münāẓara[8], maḥāsin-i ḫalḳ u ḫulḳı cāmi', bevāriḳ-ı luṭf u cūdı lāmi', rīze-seng-i sāḥa-i iclāli nikāt-ı ṣafaḥāt-ı ḥikmetü'l-işrāḳ gibi şeffāf, şem-

1 ḳużāt-ı ḳaṣabāta:ḳużāta SE
2 248b SE
3 - SE
4 Teḳā'üdlerine:teḳā'üd ile SE
5 بیكناه
6 الجنت مثواه
7 - R1, E
8 421a E

se-i ḳıbāb-ı ḳaṣr-ı iḳbāli āftāb-ı eşrāḳ u āsmān-ı eşrāf, āvāze-i mekārim-i aḫlāḳı reşk-endāz-ı menāḳıb-ı eflākī, āvīze-i manẓūme-i mes̱neviyyātı maḥsūd-ı müntaḫab-ı Sīne-çākī, ṣafaḥāt-ı *Dīvān*-ı eşʿārı şāhid-i mevzūn-ı mażmūn ile ṭırāzende, evrāḳ-ı mecmūʿa-i inşā-yı dürer-bārı fıḳarāt-ı Ferḳadān-ḳadr ile nāzende, her maṭlaʿ-ı bī-mis̱āli iki mıṣrāʿ ile mānend-i bādām-ı dü-gāne, her ḳarīne-i bī-ḳarīni iki dil-ber-i müşkīn-mū gibi hem-pehlū vü cān cāne, mażmūn-ı dil-firīb ile her beyti ḫāne-i şāhid-bāz gibi ṭaraf-efzā, her meclisi[1] micmer-i cām-ı ṭarab-engīz-i şevḳ[2] ile rūḥ-perver-i ġam-zedā, veliyy-niʿmet-i ʿālem, ʿallāme-i Mesīḥā-dem idi.

Ās̱ār-ı celīlelerinden *Tefsīr-i Beyżāvī*'ye ḥāşiyeleri vardur. Ol kitābdan Sūre-i Baḳara evāsıṭına müntehī olınca müşebbaʿ u mufaṣṣal ve mecmūʿ-ı ḥavāşīye kelimātla nāfiʿ ü mükemmel yazmışlardur. Bundan māʿadā Sūre-i kerīme-i Aʿrāf'a ve hezārān mebāḥis̱-i celīletü'l-eṭrāfa taʿlīḳ-ı aʿlāḳ-ı efkār ve tensīḳ-ı vişāḥu's-ṣadr-ı ḫarā'id-i ebkār itmişlerdür. Vālid-i mācidlerinüñ daḫı kelimātını iltizām idüp ilḥāḳ u ilṣāḳ ṭarīḳı ile tekmīl niyyetinde iken rūzgār müsāʿid olmadı. Bir defʿa İstanbul ḳāżīsi iken Sulṭān Aḥmed Ḫān emri ile mevcūd olan müsevvedātı beyāż idüp ḳürrās-ı ḳırṭās-ı muʿtedil ile elli cüz' kāmil olmış idi. Ḫazānetü'l-kütüb-i sulṭāniyye ihdā itdüklerinde bu ḥaḳīr, bu güne s̱enā-perdāz olmış idüm:

li-Münşihi Göreydi ḥāşiyesin ḳāżī-i Sitānbuluñ
Olurdı Ḳāżī-i Beyżāvī fażlına rāżī

Keş-ā-keş-i fużalādan ḳaçan bulurdı ḫalāṣ
Eger ki olmasa **[427a]** aña ʿināyet-i ḳāżī

ʿUlūm-ı ʿArabiyye vü fünūn-ı edebiyyede daḫı mahāretlerin ifşā ve eslāf-ı ʿulemā ṭarzı üzere bir ḳalemiyye-i bedīʿa inşā itmişlerdür. Müretteb ü mükemmel *Dīvān*-ı eşʿār ve her ṣınf-ı muʿteberden bir gül-deste-i belāġat-şiʿār cemʿ itmişlerdür. Ḥaḳḳā ki vādī-i ḳaṣīde-perdāzīde iḥrāz-ı ḳaṣabu's-sabaḳ-ı iʿcāz eylemişlerdür. Münşe'āt-ı şerīfelerin daḫı tedvīn eyleyüp meclis-i ahbāba tuḥfe-i güzīn itmişlerdür.

1 "her meclisi" ibaresi E'de "şevḳ ile", SE'de ise "pür-sūz ile" ifadesinden sonra gelmektedir.
2 Cām//şevḳ:cām-ı ʿışḳ-ı pür-sūz ile SE

[ʿAzmī-zāde Ḥāletī Efendi mecmūʿa-i ās̱ār-ı şerīfelerine bu güne ṭamġa-i taḳrīẓ urmış idi:

Nādirī şiʿriyle hem-pāye iken Selmāna
Oldı inşā-yı dil-āvīziyle Vaṣṣāf-ı zemān

Böyle dīvān-ı suḫan böyle ser-āmed inşā
Yaraşur dinse aña münşī-i ṣāḥib-dīvān[1]]

Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān emri ile iki biñ beyt miḳdārı *Şeh-nāme*'leri vardur. Īrād-ı meżāmīn-i bedīʿa ve ḳıṣṣa-güẕārīde Ḳāsım-ı Günābādī ve Hātifī'ye pey-revlik itmiş yürimişdür. Ẓurefā-yı ḥarf-gīr engüşt-i pīç itdükleri ebyāt-ı süst-taʿbīrden ḳaṭʿ-ı naẓar, kimseden pā-yı güm getürmemişdür. *Maḫzen* baḥ-rinde daḫı ṭırāzende-i ṭarz-ı mes̱nevī ve nüvāzende-i nevā-yı[2] naġz-ı maʿnevī olup nā-temām ḳalmışdur. *Ḳalemiyye*'lerinden fıḳarāt-ı semiyyedür:[3]

el-Mevlā Maḥmūd (Aḫī-zāde Maḥmūd Çelebi)

Ṣadru'l-ifāde, fāżıl-ı ḳarār-dāde Aḫī-zāde ʿAbdu'l-Ḥalīm Efendi ḥażret-lerinüñ maḫdūm-ı mihter-i ercümendi, Sūzī muḫalleṣ Maḥmūd Efendi'dür. Ṭoḳuz yüz seksan iki senesinde dürr-i girān-ḳadr-i vücūd-ı mesʿūdı zīver-i girībān-ı sāḥil-i şühūd olup vālid-i ʿālī-şānlarından iktisāb-ı feżā'il ve isticlāb-ı mekārim-i ḫaṣā'il idüp[4] şābb-ı fāżıl ve müstaʿidd-i kāmil olduḳdan ṣoñra nihāl-i ḫoş-ḫırām gibi ṭarīḳ-ı pür-tevfīḳde ḥareket ve bereket-i enfās-ı üstādān-ı ʿilm ü kemāl ile vāṣıl-ı ser-menzil-i istiʿdād olmaġa himmet eyleyüp müftī-i ʿaṣr Bostān-zāde Efendi ḫidmetlerinde taḥṣīl-i kemāle küşiş ve istifāde-i fażl ü hü-nere verziş itmekle icmāʿ-ı[5] ʿulemā-yı fuḥūl ve şühūd-ı ʿudūl ile is̱bāt-ı vücūd ve ḥażīż-i istifādeden derece-i ifādeye ṣuʿūd idüp ḫidmet-i ʿaliyyelerinden mülā-zım ve şemʿ-i miḥrāb-ı ifāde olmaları lāzım olmaġın biñ altı Cemādiye'l-ūlā'sın-da ḳużāt-ı Mıṣriyye'ye iltiḥāḳ iden maḫdūm-ı āfāḳ ʿamm-i kerīmleri İbrāhīm

---

1 ʿAzmī//dīvān:- E; der-kenār R1
2 ḳānūn-ı SE
3 "Ḳalemiyyelerinden//semiyye" ibaresi sadece E'de bulunmaktadır. Bu ibarenin devamında verilmesi gereken "Kalemiyye" örneği ise yazılmamıştır. 421b E
4 249a SE
5 ecmā E

Efendi yirine ibtidā'en elli akçe ile Pervīz Efendi Medresesi tevcīh olındı. Biñ ṭoḳuz Ṣafer'inde 'Iydī Efendi yirine Sinān Paşa ḫāricine taḥrīk olındı. Biñ on Şevvāl'inde Meḥemmed Ṣādıḳ yirine vezīr-i merḳūmuñ sulṭānī medresesine vāṣıl, on bir Ṣafer'inde selefi yirine Siyāvuş Paşa Sulṭānī pāyesine nā'il olup on üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Velī Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'de neşr-i bār-ḫāne-i feżā'il idüp on beş Şa'bān'ında Rāzī Efendi yirine Ayaṣofıyya altmışı ile tebcīl, on yedi Ramażān'ında Şerīf-i Şirvānī yirine Süleymāniyye'ye taḥvīl olınup selefleri teḳā'üd ṭarīḳası üzere bunlaruñ medresesine tebdīl olındı. Yigirmi bir Receb'inde Niksārī-zāde yirine belde-i fāḫire-i Selānik ḥükūmeti tefvīż olınup yigirmi iki Cemādiye'l-āḫire'sinde munfaṣıl ve maḳāmlarına Muḥteşem Rıḍvān Efendi vāṣıl oldı. Yigirmi beş Ramażān'ında Niksārī-zāde maḥlūlinden Ḳaraferye arpalıḳ virildi. Yigirmi altı Rebī'u'l-evvel'inde Şerīf Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olup yigirmi yedi Ramażān'ında ma'zūl ve İstanbul'dan müteḳā'id 'Azmī-zāde Efendi **[427b]** fā'iz-i me'mūl oldı. Otuz Ṣafer'inde ḳabūl itmeyen 'Arab Ḫ̮āce yirine Eyyūb ḳażāsı virilmiş idi. Ba'dehu Misivri ḳażāsı ilḥāḳ olındı. Otuz bir Ramażān'ında Nūḥ Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa'ya naḳl olınup otuz iki Rebī'u'l-āḫir'inde ol manṣıb-ı fāḫir ile 'Abdu'l-kerīm Efendi mütefāḫir oldı. Ol sene Şa'bān'ında 'Uşşāḳī-zāde yirine s̱āniyen Eyyūb ḳażāsı tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde fāriġ olup Amāsıyyeli 'Abdu'llāh Efendi'ye münāsib görüldi. Otuz üç hilālinde 'İvaż-zāde maḥlūlinden ḳażā-yı Birgi arpalığı ile iclāl olındı. Otuz beş Şevvāl'inde Receb Efendi yirine dārü'n-naṣr-ı Edrine'ye ḥākim ve revnaḳ-efrūz-ı maḥāfil ü maḥākim olmışlar idi. Otuz altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'uzlet-güzīn olup Mūsā Efendi ḥażretleri[1] seccāde-i ḥükūmetde mesned-nişīn oldılar. Es̱nā-yı 'azlda maraż-ı mevrūs̱-ı şīr-pençeye mübtelā olup 'alīlen İstanbul'a dāḫil ve evāḫir-i şehr-i mezbūrda rübūde-i pençe-i ecel-i 'ācil oldılar. Vālidleri türbesinde medfūn ve ol fāżıl-ı bī-ḳarīne maḳrūndur.

Maḫdūm-ı merḳūm ḫāne-zād-ı ḫānedān-ı 'ulūm, maḥmūdu'l-ḫiṣāl, memdūḥu'l-ḫilāl, ḳażāsında müte'affif ü müstaḳīm, maḫdūm-ı müşfiḳ ü kerīm idi.

1 - SE

el-Mevlā İbrāhīm (Menteş-zāde-i Kihter[1])

Maḥrūse-i Burūsa'da ʿalem-efrāz-ı vücūd[2] ve "Menteş-zāde" ʿunvānı ile maʿlūm u maʿhūd olup esbāb-ı istiʿdād taḥṣīline sāʿī ve merāsim-i ṭarīḳ-ı ʿilmi mürāʿī olmaġla Ḫᵛāce Efendi'den mülāzım ve baʿż-ı medārisde müdāreseye müdāvim olmış idi. Ḳırḳdan munfaṣıl iken biñ on ṭoḳuz Muḥarrem'inde Manav Ḫalīl yirine Yeñi İbrāhīm Paşa Medresesi'ne vāṣıl olmış idi. Yigirmi bir Receb'inde fāriġ olan Edhem-zāde yirine Ḫanceriyye pāyesine naḳl olınup gitmedükde ʿazl iḫtiyār eyledi. Yigirmi iki Rebīʿu'l-āḫir'inde Receb-zāde yirine İznīḳ Süleymāniyyesi virildi. Yigirmi üç Ẕi'l-ḥicce'sinde Manav Bāḳī yirine Çorlı pāyesine vardı. Yigirmi beş Rebīʿu'l-evvel'inde Ramażān Efendi yirine Manastır Medresesi'ne gitdi. Yigirmi altı Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿAzīz Çelebi[3] yirine İstanbul'da Ṣoġuḳḳuyı buḳʿasına geldi. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Fenārī-zāde Şeyḫī Çelebi yirine Ḳızılmuşluḳ dāḫili iḥsān ve zülāl-i ʿināyet ile dil-i maḥrūrı reyyān ḳılındı. Sene-i mezbūre Receb'inde Ḫᵛāce-zāde Efendi yirine Ṣaḥn'a terfīʿ ve altı pāyeden ṣoñra devletle sāḥa-i iclāli tevsīʿ olınmış iken yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inde ʿAlī-i Ḥamīdī yirine Maġnisa fetvāsı virilüp redd itmekle maʿzūl oldı. Otuz Ṣafer'inde ʿAbdu'l-ġanī Efendi yirine Edrine'de Dārü'l-ḥadīs̱ müderrisi oldı. Otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde Muṣṭafā Efendi maḫdūmı Maḥmūd Çelebi yirine Ḳalender-ḫāne altmışına naḳl olındı. Otuz üç Muḥarrem'inde selefi yirine Eyyūb Medresesi ʿināyet olındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḥācī Meḥemmed-zāde yirine Ḫāḳāniyye'ye terfīʿ ḳılındı. Otuz dört Ṣafer'inde ʿAbdu'llāh Efendi'den ṣoñra Eyyūb ḳażāsı virilüp muḳteżā-yı nā-ḳabūlī üzere ʿazli tercīḥ itdükde;

Mıṣrāʿ Ḳażā-yı Ḥażret-i Eyyūbi Menteş **[428a]** -zāde redd itdi

mıṣrāʿı zebān-zed-i engüşt-gezān-ı istiġrāb olmış idi. Otuz beş Cemādiye'l-āḫire'sinde maḫdūm-ı kerīm Ḥasībī Efendi yirine Süleymāniyye ile taṭyīb olındı. Murādına nā'il ve leng ü lūk vāṣıl-ı ser-menzil olmış iken sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde nā-kām ü nā-ümmīd ṣaḥīfe-i şühūddan nā-bedīd olup medrese-i maḥlūle ʿAbdu'r-raḥmān Efendi[4] Emīri'ne naṣīb oldı.

1 Ṣaġīr SE
2 422a E
3 ʿAzīz Çelebi:ʿAbdu'l-ʿAzīz Efendi SE
4 - SE

Mevlānā-yı merḳūm meftūn-ı naḳş u rüsūm, i'tibārāt-ı ṭarīḳa firīfte, elfāẓ-ı bī-ṭā'il-i mūṣile vü miẟliyye taḥḳīḳına şīfte, ḫānedān-ı Menteş ile menāṣıb-ı celīlenüñ tenāfürinden ġāfil, ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı fikr-i muḥāl ü ḫayāl-i bāṭıl idi.

Mıṣrā' Zihī taṣavvur-ı bāṭıl zihī ḫayāl-i muḥāl

el-Mevlā 'Abdu'l-laṭīf (Teẕkireci 'Abdu'l-laṭīf Efendi)

Medīne-i Adana'dan bedīd ve mümeyyiz-i siyāh ü sefīd olduḳda ol diyār 'ulemāsından taḥṣīl-i ba'ż-ı 'ulūm ve āheng-i dārü'l-mülk-i Rūm[1] idüp ṣadr-ı 'ālī-ḳadr 'Abdu'l-'azīz Efendi ḫidmetlerinde ḳā'im ve teẕkirecilikden mülāzım olmış idi. Ṭayy-ı merāḥil ve ḳaṭ'-ı menāzil iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ yigirmi iki Muḥarrem'inde Ḫ᷾āce-zāde Efendi yirine Ḥabbāziyye müderrisi olmış idi. Yigirmi beş Rebī'ü'l-evvel'inde Muṣṭafā Efendi-zāde[2] Maḥmūd Çelebi[3] yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi yedi Receb'inde Mollā Ḥabīb yirine Şāh-ı Ḫūbān pāyesine vāṣıl, otuz Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḫ᷾āce-zāde 'Alī Çelebi yirine pāyelikle Sinān Paşa Medresesi'ne nā'il, otuz bir Şa'bān'ında Rıżāyī Çelebi yirine vezīr-i merḳūmuñ Dārü'l-ḥadīẟinde ṣadr-nişīn-i efāżıl olmış idi. Otuz iki Muḥarrem'inde 'Abdu'r-raḥmān Emīri yirine Ṣaḥn ile tebdīl[4], andan altmışla Dārü'l-ḥadīẟ'e tebdīl olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Niksārī-zāde yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'ne terfī' olındı. Otuz dört Muḥarrem'inde 'alīl olmaġın İzmir pāyesiyle teḳā'üd vaẓīfesi tevcīh ve[5] medresesi ile İbrāhīm Efendi terfīh olındı. Otuz altı hilālinde irtiḥāl ve ġazāl-i rūḥı çerāgāh-ı raḥmete isti'cāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr "Geyikci Baba" laḳabı ile meşhūr, ṣāliḥ-i sāde-dil, babayāne-şemā'il idi.

el-Mevlā Muṣṭafā ('Araboğlı[6])

" 'Arab İmāmoğlı" dimekle mu'lem ve ḫıṭṭa-i cehl ü nā-dānīde 'alemdür. Mīrī ḳalḳancılar zümresine iltiḥāḳ ve ol vādīde temām meşḳ-ı meşāḳḳ it-

1 249b SE
2 Efendi-zāde:Efendi maḫdūmı R1, E
3 Efendi SE
4 422b E
5 Olınup R1, E
6 'Araboğlı:'Arab İmām-zāde SE

dükden ṣoñra Sinān Efendi-zāde ʿAlī Efendi ḫidmetlerine intisāb ve ʿulūfesi muḳābelesinde şeref-i mülāzemetlerin iktisāb itmiş idi. Bi-ḥasbi'l-ʿāde telvīs̱-i seccāde-i ifāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on üç Şaʿbān'ında Muḥarrem Çelebi yirine Pervīz Efendi Medresesi'ne, on altı Rebīʿu'l-evvel'inde Minḳārī yirine Yūsuf Paşa'ya, on ṭoḳuz Muḥarrem'inde, ʿAṭā Çelebi yirine Yeñi ʿAlī Paşa'ya müderris olup yigirmi Receb'inde Arpacı-zāde yirine Fāṭıma Ḫānım pāyesine nā'il oldı. Biñ yigirmi beş Ramażān'ında Ḳara Çelebi-zāde Maḥmūd Çelebi[1] yirine Muṣṭafā Aġa pāyesine taḥrīk olındı. Yigirmi sekiz Şaʿbān'ında[2] Ebū Saʿīd Efendi ḥażretleri[3] yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ṣıdḳī Çelebi yirine altmış aḳçe ile Çorlı müderrisi oldı. Otuz bir Ramażān'ında Pirizrinli Maḥmūd Efendi yirine Siyāvuş Paşa Sulṭāniyyesi'ne naḳl olındı. Otuz iki Cemādiye'l-ūlā'sında baʿż-ı töhmetle munfaṣıl olup **[428b]** medresesine pāyelikle Müzellef Aḥmed Çelebi vāṣıl olmış idi. Üç sene miḳdārı kemāl-i ẕüll ü ḫiẕlān ile fersūde-i ḫāven-i hevān ve mübtelā-yı derd-i bī-sülvān-ı melevān olup otuz beş Ṣafer'inde Menteş-zāde yirine Vize ḳażāsı āvīze-i fitrāk-i rıżāsı ḳılındı. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde riḥlet ve meclis-i vücūddan defʿ-i s̱ıḳlet eyledi. Manṣıbı ʿAbdu'n-nebī Efendi'ye naṣīb oldı.

Mıṣrāʿ Birisi muṣāb oldı biri muṣīb

Mevlānā-yı mezbūr "Cehūd İmāmı" dimekle meşhūr, vādī-i cehl ü ḥamāḳatda ʿalem, nādī-i nā-dānīde emīrü'l-meclis-i ʿālem, her meclisde s̱aḳīl, denī-ṭabʿ u reẕīl idi.

Bāʿis̱-i telḳīb, bir emr-i ʿacīb naḳl olınur. İcmāli budur ki Ḫalīc-i Ḳosṭanṭıniyye'de vāḳiʿ Ḫāṣköy İskelesi'n bekleyüp Yehūdī meyyiti geldükçe "Müslimen mürd olmışdur. Ben şehādet iderin." diyüp "Vaḥdehu lā şerike leh." diyerek öñine düşermiş. Ṭā'ife-i Yehūd feryād iderek başına üşürmiş. Bi'l-āḫire birḳaç aḳçelerin alup birine daḫı muntaẓır olurmış. Ammā inṣāf budur ki derdmendüñ baḫt-ı nā-şādı ḳuvvet-i cehl ile imtiyāzına bādī olmışdur. Yoḫsa ʿalem-

1 Efendi SE
2 Ramażānında SE
3 - R1, E

efrāz-ı nā-dānī olan ṣanādīd-i cehelede bundan mümtāzlara nihāyet yoḳdur. Belki nice ser-efrāzlar vardur ki bu anlaruñ ṭopuġına çıḳmaḳ degül, ḫāk-i pāyı olmaġa isti'dādı yoḳdur.

el-Mevlā 'Abdu'r-raḥmān (Ḳāmetī Efendi)

Maḥrūse-i Burūsa'dan ẓuhūr idüp "Ḳāmetī" laḳabı ile meşhūr olmış idi. Ḳāmet-i isti'dādı ḫil'at-i 'ilm ü kemāl ile ṭırāzende ve ḥuliyy ü viṣāḥ-ı esbāb-ı istīhāl ile nāzende olup ṭarīḳ-ı 'ilme sevḳ-ı rāḥile-i 'azīmet ve Ṣaḥn müderrisi iken Ḫᵛāce-zāde Mes'ūd Efendi ḫidmetlerinüñ cihet-i i'ādesinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ḳılmış idi. Medāris-i 'ilmiyyede ferş-i seccāde-i ifāde ve neşr-i nefeḥāt-ı[1] taḥḳīḳ u icāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳara Ḫalīl yirine Kepenekci Sinān müderrisi olmış idi. Yigirmi dört Ẕi'l-ḳa'de'sinde Naṣre'd-dīn Efendi yirine Raḥīḳī Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi yedi Rebī'u'l-evvel'inde 'Abdu'llāh Efendi yirine Dāvud Paşa Medresesi'ne varup sene-i mezbūre Receb'inde Ḳaraḳız-zāde yirine Süleymāniyye-i İznīḳ pāyesine[2] miḥrāb-nişīn-i ders ü taḥḳīḳ oldı. Otuz bir Receb'inde Seyyidī Çelebi yirine Muṣṭafā Aġa pāyesine pīrāye-bend olup otuz iki Muḥarrem'inde taḥille-i Ṣaḥn ile Ḳırmīr-zāde yirine Maġnisa fetvāsına gönderilüp ḳabūl itmemekle 'azl-i iḫtiyār eyledi. Sene-i mezbūre Receb'inde altmış aḳçe ile 'Acem Meḥemmed yirine Yıldırım Ḫān Medresesi iḥsān olındı. Otuz dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Burūsa ḳurbında Yeñişehr ḳażāsı tevcīh olındı. Otuz altı hilālinde irtiḥāl idüp manṣıb-ı maḥlūlle Nūrī Efendi müreffehü'l-ḥāl oldı.

Mevlānā-yı mezbūr dānişmendligi zemānında 'ilm ile meşhūr, ems̱āli miyānında isti'dād ile 'alem, ṣāliḥ ü nīk-nefs ādem idi.

el-Mevlā Burhān (Kürd Burhān[3])

Kürdistān semtinden bedīd ve Terekeme 'ulemāsından müstefīd olup ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ-ı 'ilme 'āzim ve Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi **[429a]** ḫidmetlerinden mülāzım olmış idi. Devr-i merātib ve aḫẕ-ı revātib iderek ḳırḳ aḳçe

1 423a E
2 Medresesi'nde SE
3 Kürd Burhān:Burhān Efendi R1, E

medreseden ma'zūl iken biñ yigirmi yedi Rebī'u'l-evvel'inde Ḳāżī-zāde Meḥemmed Efendi yirine Beşikṭaş'da Sinān Paşa Medresesi tevcīh olınmış idi. Yigirmi ṭoḳuz Şa'bān'ında Ṣānī Çelebi[1] yirine Ḫayre'd-dīn Paşa'ya ḥareket eyledi. Otuz Şevvāl'inde Ḫayyāṭ-zāde yirine Ḥaydar Paşa'ya geldi. Otuz bir Muḥarrem'inde Ṣānī Çelebi yirine Unḳapanı pāyesine terfī' olındı. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḥüseyn Efendi maḫdūmı Seyyid Aḥmed Çelebi yirine Ġażanfer Aġa pāyesi 'ināyet olındı. Otuz dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḥamza Efendi yirine Ṣemāniye müderrisi olup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Uşşāḳī-zāde yirine Burūsa Murādiyyesi'ne gönderilüp otuz beş Ramażān'ında Naṣru'llāh Efendi yirine Maġnisa Murādiyyesi ile ber-murād olmış idi. Otuz altı Muḥarrem'inde ḫaber-i intiḳāli vāṣıl olup medrese-i maḥlūle Seyyid[2] Muṣṭafā Efendi'ye revā görüldi.

Mevlānā-yı merḳūm dāḫil-i 'idād-ı erbāb-ı 'ulūm, kütüb-i nefise cem'ine mā'il, müẕākere vü taṣḥīḥi ile müştaġil, ṣāliḥ ü 'ābid, rū-gerdān-ı zevā'id idi.

el-Mevlā Nūru'llāh (Nūru'llāh el-Ḥamīdī)

Diyār-ı Ḥamīd'den ẓuhūr ve īḳād-ı şem'-i şu'ūr idüp ḳurṣ-ı muẓlim-i isti'dādı āftāb-ı feyż-i ezelīden istifāża ve ḳalb-i ṣāde ile taḥṣīl-i sevād içün nūr-ı çeşmini ifāża eyleyüp 'ulemā-yı 'aṣra ḫidmet ve Seyfu'llāh Efendi'den iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet itmiş idi. Ba'żı medāris ile nā'il-i me'mūl ve ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl olup biñ on dört Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Alī Çelebi yirine Sekbān 'Alī müderrisi olmış idi. On yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde müteveffā 'Ömer Efendi yirine Maġnisa'da Tekye Medresesi teklīf olınup ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Yigirmi üç Ramażān'ında Çuḳacı-zāde Meḥemmed Çelebi yirine İznīḳ'de Orḫāniyye Medresesi tevcīh olındı. Yigirmi yedi Rebī'u'l-evvel'inde Ramażān Efendi yirine Ḳonya ḳażāsı 'ināyet olındı. Yigirmi sekiz Ṣafer'inde 'azl olınup manṣıbı Menteşeli 'Alī'ye virildi. Otuz bir Receb'inde[3] Uzun 'Abdu'l-vehhāb yirine Bosna ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olmış idi. Otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sin-

1 250a SE
2 - SE
3 423b E

de ma'zūl ve yirine Seyyidī 'Alī-zāde mevṣūl oldı. Otuz altı evā'ilinde Ḳāmetī Efendi maḥlūlinden Burūsa ḳurbında Yeñişehr ḳażāsı virilmiş idi. Ol es̱nālarda mānend-i āḫirīn-i şu'le-i şem'dān, meclis-i şühūddan nihān oldı. Manṣıbı Ḥaleb'den ma'zūl Fenārī-zāde Şeyḫī Efendi'ye arpalıḳ virildi.

Mevlānā-yı merḳūm 'ilm ü ṣalāḥ ile ma'lūmdur. Ümmīddür ki pertev-i elṭāf-ı ilāhī delīl-i rāhı ve 'ālem-i envār ārāmgāhı ola.

el-Mevlā 'Ubeydu'llāh (Bahā'e'd-dīn-zāde 'Ubeyd Çelebi)

Tercemesi sebḳ iden ṣudūr-ı devlet-i Murādiyye'den Bahā'e'd-dīn-zāde[1] Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı kerīm-i 'ālī-ḳadri ve gevher-i şehvār-ı viṣāḥu's-ṣadrıdur. Ṭoḳuz yüz seksan ḥudūdında ser-ḥadd-i vücūda vāṣıl ve hilāl-i istīhāli bedr-i kāmil olup mu'allim-i maḳām-ı Murād Ḫānī Sa'de'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden[2] mülāzemetle nā'il-i evvelīn-i emānī olmış idi. Ebnā-yı ṣudūr-ı kirām ikrām olınduġı üzere ibtidā'en ḫāric rütbesine 'āric olmaḳ ümmīdinde iken ḳırḳ aḳçe medrese teklīf olınduḳda ḳabūlden ibā ve iḫtiyār-ı meslek-i ḳażā itmiş idi. **[429b]** Evvelā diyār-ı Mıṣriyye'de Cize ems̱āli bilād-ı vecīze ve menāṣıb-ı 'azīze ḥākim, ba'dehu ḫıṭṭa-i Anaṭolı dāḫilinde vāḳi' Birgi ve[3] Miḫalic ve S̱ire medīnelerinde mesned-ārā-yı maḥākim olup Balıkesri'de ferş-i seccāde-i ḥükūmet eyledükde ḥaṭṭ-ı raḥl-i iḳāmet eylemiş idi. Nice def'a Balya ilḥāḳı ile ol diyārda fermān-revā-yı ḳażā ve mecrā-yı zülāl-i ḥükm ü imżā olup biñ otuz altı senesi ḫilālinde[4] rūz-nāme-i a'mārı temām ve ḥükm-i taḳvīm-i vücūdı ḳarīn-i ḫitām oldı.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı ma'ālī-rüsūm, 'ilm ü ma'rifetden ṣāḥib-i ḥaẓẓ-ı mevfūr, deryā-yı ṭab'ı güher-nis̱ār-ı manẓūm u mens̱ūr, seḫā vü keremde yegāne, semāḥatde müfred-i zemāne, tevārīḫ ü muḥāżarātda müstaḥżır-ı nevādir, kelimātında mübālaġātı vāfir idi. Bu bābda leṭā'ifi ṭarab-efẓa ve[5] naḳl-i meclis-i yārān-ı ṣafādur.

1 - E
2 ḥażretlerinden SE
3 Birgi ve:- R1, E
4 Dāḫilinde SE
5 - R1, E

el-Mevlā Yaḥyā (Yayla-zāde)

Nihāl-i vücūdı ḫāk-i pāk-i Aydın'dan nümāyān ve "Yayla-zāde" dimekle ma'lūm-ı 'ālemiyān olmış idi. Ba'de i'dād-ı levāzım, ṭarīḳ-ı 'ilme 'āzim olup[1] Şeyḫü'l-İslām Ṣun'u'llāh Efendi'den mülāzım olmış idi. 'Alā ḥasbi'l-'āde ṭayy-ı merāḥil-i ifāde iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ otuz bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde Muṣliḥi'd-dīn-zāde Çelebi yirine cedd-i rāḳımu'l-ḥurūf Nişāncı Meḥemmed Beg Medresesi tevcīh olındı. Otuz yedi Ṣafer'inde ders ü devri temām ve sübḥa-i enfāsı ḳarīn-i ḫitām olup medrese-i maḥlūle Ṣun'ī-zāde Efendi'ye in'ām olındı.

Mevlānā-yı mütercem 'ilm ü ma'ārifle mu'allem[2], ṭalebi ḥālinde dānişmendligi[3] meşhūr, emsāli miyānında ḫayr ile meẕkūr idi.

el-Mevlā Maḥmūd (Maḥmūd-ı Bosnevī)

Bosna Serāyı'ndan ẓuhūr ve istifāża-i nūr-ı şu'ūr idüp 'ulemā-yı Rūm ḫidmetlerinde taḥṣīl-i ma'ārif ü 'ulūm iderek Keṭḫudā Muṣṭafā Efendi āstānesine intisāb ve şeref-i mülāzemetlerin iktisāb itmiş idi. Cenāb-ı mevlevīnüñ manẓūrı, belki cümletü'l-mülk-i ūmūrı olup zemān-ı ḳalīlde pāye-i erba'īn ile bermurād ve ol ṣadr-ı vālā-ḳadre teẕkireci ve dāmād olmış idi. Biñ otuz Ṣafer'inde Bālī-zāde yirine Mesīḥ Paşa ḫāricine 'āric olup otuz bir Ramażān'ında 'Avnī Çelebi'den ṣoñra Ḳapudan 'Alī Paşa[4] Medresesi vaż'-ı sābıḳına tenzīl ve bunlar naḳl ü taḥvīl olındı. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Ayşī Çelebi yirine Sinān Paşa Medresesi'ne ḥareket eyledi. Otuz dört Cemādiye'l-āḫire'sinde yirinde pāye i'tibār olındı[5]. Otuz yedi Rebī'u'l-evvel'inde maṭ'ūnen fevt olup medrese-i maḥlūle vaż'-ı sābıḳı üzere Muḥarrem-zāde Çelebi'ye[6] maḥall görüldi.

Mevlānā-yı mezbūr "Köhne Maḥmūd" dimekle meşhūr, baḫt-ı mes'ūd-ı ṭā'ife-i ma'hūdeden hiṣṣedār, maḥbūbu'l-ḳulūb, Beşānıḳa-ṣuver, toḳa-perdāz

1 Ba'de//olup:- E
2 'alem SE
3 ṭalebi//dānişmendligi:dānişmendligi ḥālinde 'ilmi SE
4 'Alī Paşa:- SE
5 424a E
6 Efendi'ye SE

ve ḳopusḳa-şiʿār idi. El-ḥāḳḳ inṣāf budur ki bereket-i ṣoḥbet ile tebdīl-i māhiyyet idüp mekārim-i aḫlāḳ ile meşhūr u[1] maʿrūf, maʿārif-i cüz'iyye ile[2] maḥfūf, maḫdūmāne taʿayyüşe mā'il ü meşġūf idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Ḫᵛāce Meḥemmed Efendi)

Şemşīr-i vücūdı Zaġra semtinden ẓāhir ve ḳabża-i ictihād ile maẓhar-ı cevāhir-i maʿālī vü mefāḫir olup eştāt-ı ʿilm ü kemāli ṭırāzende-i ḳabā-yı istīhāli ḳılmaġla "Zaġralı" ʿunvānı ile meşhūr, müstaʿidd-i ṣāḥib-i ẓuhūr olduḳda **[430a]** ṣadr-ı celīlü'l-ḳadr Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi'den mülāzım ve baʿż-ı bıḳāʿ-ı ʿilmiyyede ifādeye müdāvim olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yigirmi beş Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿAbdu'l-ḥalīm-zāde yirine ʿOs̱mān Paşa müderrisi olmış idi. Yigirmi ṭoḳuz Receb'inde yirinde pāye iʿtibār olındı. Biñ otuz hilālinde Yaʿḳūbca-zāde yirine Balıkesri fetvāsına naḳl olınup ḳabūl itmedükde ʿazl iḫtiyār eyledi. Sene-i mezbūrede Ser-maḥfil-zāde yirine pāyelikle Eski Muṣṭafā Paşa Medresesi tevcīh[3] olındı. Otuz bir Ramażān'ında ʿAraboġlı yirine Çorlı pāyesine naḳl olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Rāʿī-zāde yirine Ḳızılmusluḳ pāyesine terfīʿ olındı. Otuz iki Receb'inde Baba Ḫalīl-zāde yirine Ṣaḥn'a geldi. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Kevākibī-zāde yirine Ḳalender-ḫāne altmışına yitmiş idi. Otuz altı Receb'inde Yāverī-zāde Efendi yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā ʿināyet ü iʿṭā olındı. Otuz yedi Rebīʿu'l-evvel'inde intiḳāl idüp medrese-i maḥlūle ile Kemāl Efendi Maḫdūmı iclāl olındı.

Mevlānā-yı merḳūm ʿiffet ü ṣalāḥ ile mevsūm, mebānī-i ʿulūmı destyārī-i müẕākere ile muḥkem ü metīn ve maʿāḳıd-ı[4] ḳavāʿid-i fünūnı ḥaṣīn ü raṣīn idüp terbiyet-i ifādesiyle nice maḫādīmüñ nihāl-i istīhāli ser-sebz ü ḫurrem olmaġla "Ḫᵛāce Meḥemmed Efendi" dimekle maʿlūm-ı ʿālem olmış idi. Fi'l-ḥaḳīḳa üslūb-ı taʿlīmde ʿalem, mübārek-dem ü ferḫunde-ḳadem ādem idi.

1 Meşhūr u:- R1, E
2 250b SE
3 Teklīf SE
4 Maḳāʿıd-ı SE

el-Mevlā el-Fāżıl ve'ṣ-Ṣadr el-Kāmil Ṣāliḥ Efendi (Ḫᵛāce-zāde[1] Ṣāliḥ Efendi)

Üstād-ı maḳām-ı Murād Ḫānī, ʿaḳl-ı evvel ü muʿallim-i s̱ānī Saʿde'd-dīn Efendi ḥażretlerinüñ maḫdūm-ı ḫāmisi ve ḥavāss-ı ḫamse-i şaḫṣ-ı iclālüñ bā-ve-i şuʿūr u[2] keff-i lāmisi, pencüm-i encüm-i maḫādīm-i S̱üreyyā-mis̱āl, sāḳa-tü'l-ceyş-i ḫamīs-i devlet ü iḳbāl, ḫātime-i eşrāf-ı saʿādet-tev'em;

انکشت پسین سزای خاتم [3]

ḫayru'l-ḫalef-i feżā'il-güsterī, maḫdūm-ı kihterīn Ṣāliḥ Meḥemmed Efendi ḫidmetleridür. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan Cemādiye'l-ūlā'sınuñ on altıncı güninüñ[4] gicesi leyle-i ḫamīsde kevkeb-i ḫūrşīd-kevkebe-i ẕāt-ı kerīmleri maṭlaʿ-ı saʿādet ü iḳbālden lāmiʿ ü sāṭıʿ ve tārīḫ-i vilādetleri "Maḫdūm-ı mükerrem"[5] (990) vāḳiʿ olmış idi. Ḫᵛāce-i ḫānedān-ı fażl ü ʿirfān ve muʿallim-i evvel-i ḥikmet-en-dūzān-ı Arisṭū-beyān Mollā Tevfīḳ saʿyi ile vāṣıl-ı ser-menzil-i taḥḳīḳ olup vā-lid-i ʿālī-şānları terbiyetine maẓhar ve teşrīf-i mülāzemetleri ile ḥuliyy-bend-i gerden-i fażl ü hüner olmışlar idi. Biñ on iki Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ṣunʿī Efendi yi-rine ibtidā'en Ḫāṣekī pāyesine sāye ṣalup on beş Rebīʿu'l-evvel'inde Seyfī-zā-de Muṣlī Çelebi yirine Ṣaḥn-ı S̱emān'a ḫırāmān olup on yedi Muḥarrem'in-de Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi'nde selefini taʿḳīb idüp[6] sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Nūḥ Efendi'den ṣoñra Süleymāniyye pāyesi ile pīrāye-bend olmış idi. On ṭoḳuz Ṣafer'inde selefi yirine maḥrūse-i Selānik ḥükūmeti ile bekām olup yigirmi Cemādiye'l-āḫire'sinde Şerīf Efendi yirine Mekke-i Mü-kerreme ḳażāsıyla ikrām olınup māh-ı Şaʿbān'da Ayāşī Aḥmed Efendi'ye īs̱ār ve Aḫyolı arpalıġı ile ʿazl iḫtiyār itdiler. Yigirmi bir Receb'inde ʿAlī Çelebi-zā-de Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsı ile rāyet-i iḳbāli ẓāhire olup yigirmi iki tārīḫinde **[430b]** manṣūban ziyāret-i Beytü'l-ḥarām ve isḳāṭ-ı farīża-i ḥicce-tü'l-İslām itmişler idi. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında maʿzūl ve ḳażā-yı Mıṣr ile Nūḥ Efendi nā'il-i me'mūl oldılar. Yigirmi altı Rebīʿu'l-evvel'inde ʿAlī Çe-

1 Ḫᵛāce-zāde:- R1, E
2 bāve//u:mānend-i R1
3 "Yüzüğe layık son parmak…"
4 - E, SE
5 مخدوم مكرم
6 424b E

lebi-zāde Efendi yirine Edrine ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldılar. Yigirmi yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde ref' olınup maḳāmlarına Mollā 'Alī Efendi terfī olındı. Otuz bir Receb'inde vāḳi' vaḳ'a-i 'Oṡmān Ḫānī güninde Ḫ᷾āce-zāde 'Abdu'l-lāh Efendi yirine İstanbul ḳażāsı tevcīh olınmış iken irtesi Çeşmī Meḥemmed Efendi'ye virildi. Sene-i ātiyede Veysī Efendi'nüñ manṣıbı Gümülcine ḳażāsı arpalıḳ ta'yīn olındı[7]. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde Çeşmī Efendi'nüñ def'a-i s̱āniyesi yirine mükerreren ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Otuz üç Cemādi-ye'l-āḫire'sinde ferāġat idüp ol manṣıb-ı celīl Hidāyet Efendi'ye 'ināyet olındı. Ol es̱nāda ṣadr-ı Rūm olan Ġanī-zāde Efendi'nüñ mutaṣarrıf olduḳları Silisre arpalıġı żamīme-i revātib ḳılındı. Otuz yedi Ṣafer'inde Ḥasan Efendi ḥażretle-ri[8] yirine Anaṭolı ṣadrı ile bülend-ḳadr olup dört ay miḳdārı kemāl-i nezāhet ü istiḳāmet ile te'āṭī-i umūr ve naẓm-ı meṣāliḥ-i cumhūr itmek üzere iken māh-ı Receb'üñ sekizinci[9] güni maraż-ı istisḳādan ża'īf ü nā-tüvān ve cānib-i 'uḳbāya müteveccih ü dünyādan rū-gerdān olup ferāġların 'arż eyledüklerinde manṣıb-ı ṣadāret Anaṭolı'dan müteḳā'id 'Alī Çelebi-zāde Efendi'ye 'ināyet olındı. Ol gice eẕān-ı ṣubḥa ḳarīb icābet-i da'vet-i[10] dergāh-ı Mucīb itdiler. Ḥażret-i Ebī Ey-yūb'de vālid-i mācidleri cenbinde medfūndur.

Ol cenāb-ı ma'ālī-rüsūm 'ümde-i maḫādīm-i 'ulemā-yı Rūm, ḥase-nü'l-aḫlāḳ, ṭayyibü'l-a'rāḳ, 'afīfü'z-ẕāt, laṭīfü's-simāt, maḫdūm-ı sa'ādetmend-i müfliḥ, gül-deste-bend-i 'ilm-i nāfi' ü 'amel-i ṣāliḥ, ẕikrün bi'l-ḫayra ṭālib, s̱enā-yı cemīli cālib, luṭf-ı mücessem, ẕāt-ı mükerrem idi. Bu ḥaḳīr, meşmūl-i 'ināyet ü iltifātları olduġum cihetden tehniyet-i ṣadāret es̱nāsında ḥasbe'l-'āde ġāde-i nāzenīn-i berā'ati cilve-sāz-ı minaṣṣa-i 'arīża ḳılup ṭurra-i müşkīnine bu ḳıṭ'a-i yāḳūt-bahā ile güher-bend-i belāġat olmış idüm:

Rubā'ī İy ṣadr-ı kerem-güster-i dāniş-perver
Nāmuñla bulur cümle medā'iḥ zīver

Evṣāfına ol ẕāt-ı kerīmüñ ḥad yoḳ
Her mertebe medḥ olınsa Ṣāliḥ dirler

---

7 ta'yīn olındı:virildi SE
8 - SE
9 ṭoḳuzuncı SE
10 - E

Ve dāmen-i ʿiṣmetin bu rubāʿī ile muṭarraz ḳılmış idüm[1]:

Rubāʿī Olduḳca seḥer nūr-ı nehārı lāʾiḥ
Ḳılduḳca ṣabā būy-ı bahārı fāʾiḥ

Ḥaḳḳ devletüñi ʿömrüñi efzūn itsün
Hep vird-i zebānımuz duʿā-yı Ṣāliḥ

el-Mevlā Fażlaʾllāh (Fażlī Çelebi)

Belde-i ḳadīme-i Sivas'da sevvās-ı kār-ḫāne-i ʿunṣurīsi müstaʿidd-i istīnās ve ḳālıb-ı ḫākī-i kālbüd birle vāṣıl-ı rütbe-i mesās olduḳda taḥṣīl-i ʿilme kemā-yenbaġī himmet ve ṣarf-ı nüḳūd-ı evḳāt ile bezl-i maḳdūrdan tefrīġ-i ẕimmet eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Ṣunʿu'llāh Efendi'den mülāzemetle ber-murād ve baʿż-ı medārisde ḥalḳa-beste-i[2] erbāb-ı istiʿdād olup ḫārice tālib iken biñ yigirmi yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde ḳırḳdan maʿzūllere imtiḥān fermān olınup Sinān Aġa Cāmiʿi'nde ḥabs olınduḳdan ṣoñra ṣadreyn-i fāżıleyn Yaḥyā Efendi ḥażretleri ve Ġanī-zāde Efendi ḫidmetleri ḥużūrında *Hidāye*'nüñ *Kitāb-ı Ḥacr*'ından okumışlar idi. Egerçi rācih u mercūḥ-ı erbāb-ı ḥalḳa-i cemʿiyyet, taʿyīn-i **[431a]** ṭarafeyn-i ḥalḳa-i müfraġa gibi taʿcīz-i miḥekk-i dirāyet itmiş idi, beheme-ḥāl bunlaruñ baʿż-ı mertebe rüchānı ẓāhir ve fażlı bāhir olmaġın yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Atlı Dāvud Efendi yirine süvār-ı raḫş-ı merām ve Raḥīḳī Medresesi ile raḥīḳ-ı ders ü taḥḳīḳı miskiyyü'l-ḫitām oldı. Otuz bir Ṣafer'inde Vardarī Şeyḫ-zāde yirine Aḥmed Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Sene-i mezbūre Receb'inde Rāʿī-zāde yirine Murād Paşa-yı Ḳadīm ile tekrīm olınup otuz iki Şaʿbān'ında cemʿiyyet-i ḥarem-i Sulṭān Meḥemmedī vaḳʿasında ʿazl olınan Ser-maḥfil-zāde yirine Sinān Paşa Sulṭānī pāyesine terfīʿ olındı. Otuz dört Ṣafer'inde Dāvud Efendi yirine Şāh Sulṭān Medresesi iḥsān olınup otuz beş Ṣafer'inde Ṡānī Çelebi yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında selefi yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Edrine'ye varup otuz yedi Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınan Bālī-zāde Efendi yirine Sulṭān Bāyezīd Medresesi ile ḳadri mezīd olmış

---

1 251a SE
2 425a E

idi. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında taʿātī-i ferā'id-i ḳavā'ide meşġūl iken manṣıb-ı ḥayātdan maʿzūl olup medrese-i maḥlūle Ḫᵛāce-zāde Mesʿūd Efendi'ye tevcīh olındı.

Mevlānā-yı mezbūr "Fażlī Çelebi" laḳabı ile[1] meşhūr, ṣalāḥ u sedādı meşhūd-ı ʿayn-ı ʿulemā ve baʿż-ı maḥākimde ḫidmeti ḳarīn-i rıżā idi. ﴿ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ﴾[2]

el-Mevlā ʿOs̱mān (Ḳırbac ʿOs̱mān Efendi)

Vilāyet-i Ḥamīd'de "Yalvac" nām ḳaṣabaya māye-i ibtihāc olan Ḳırbac Efendi ḫidmetleridür. Semend-i ṭabʿ-ı cilve-sāzı ẕevḳ-ı çāşnī-i tāziyāne-i himmetle ḥalbe-i taḥṣīlde türktāzī iderek Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve şeref-i mülāzemetle ser-bülend-i emās̱il olmış idi. Ḳaṭʿ-ı menāzil-i ṭarīḳ ve ṭayy-i merāḥil-i ders ü taḥḳīḳ idüp ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Ḥamza Beg Medresesi'nden maʿzūl iken biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Çeleb Meḥemmed Efendi yirine Ṭūṭī Laṭīf Medresesi ile taltīf olındı. On bir Ṣafer'inde Nāẓır-zāde yirine Ḫayre'd-dīn Paşa'ya ḥareket idüp sene-i mezbūre Ramażān'ında ʿAlī-i Ḫᵛābī yirine Yıldırım Ḫān pāyesi[3] iḥsān olındı. On üç Ramażān'ında Ṣaruḫānī Muṣlī Çelebi yirine altmış aḳçe ile Maġnisa fetvāsı tevcīh olınup on dört Ṣafer'inde Mollā-zāde Şems Çelebi ḳabūl itmedügi Marʿaş ḳażāsı virildükde bunlar daḫı istiġnā ve iḫtiyār-ı ʿazl ü inzivā itmiş idi. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳara Ḥabīb yirine Ḳapluca Medresesi ile taṭyīb olındı. On beş Ṣafer'inde Yumurṭa Vāʿiẓī yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsında maḥfil-nişīn-i ʿizz ü iḥtirām oldı. On altı Ṣafer'inde ʿazl olınup yirine Ḳudüs'den Ḫusrev-zāde naḳl olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Çalıḳ-zāde yirine Ḳonya ḳażāsı tefvīż[4] olındı. On sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde maʿzūl ve yirine ʿÖmer Efendi mevṣūl oldı. Yigirmi iki Rebīʿu'l-āḫir'inde Köse Sinān Efendi[5] yirine Saḳız ḳażāsıyla kesb-i vecāhet idüp yigirmi üç Şevvāl'inde manṣıbı Ḳabaṣaḳal'a ʿināyet olındı. Yigirmi sekiz Receb'inde Muḫarrem Çelebi maḥlūlinden Ṣire ḳażāsı virildi. Yigirmi ṭoḳuz

1 Laḳabı ile:dimekle SE
2 Kur'ân-ı Kerîm, Cumʿa Suresi, 62/04, "Bu, Allah'ın dilediğine verdiği lütufdur …"
3 Medresesi SE
4 Tevcīh SE
5 - SE

evāḫirinde ref' olınup Rā'ī-zāde[1] Ḳāsım Çelebi terfī' olındı. Otuz üç Ẕi'l-ḥicce'sinde Martolos-zāde yirine Maġnisa ḳażāsı ile maḳżi'l-āmāl olup otuz beş Ṣafer'inde munfaṣıl ve yirine İbrāhīm Efendi vāṣıl oldı. Otuz **[431b]** yedi ḫilālinde irtiḥāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, mā-lā-ya'nīden mu'riż, meşāġil-i nāfi'aya mütemaḥḥıż, ṣāfī-fu'ād, pīr-i ḳavī-i'tiḳād idi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Yeñiçeri-zāde)

Yeñice-i Vardar'da çeşmesār-ı vücūda vārid ve kemend-i himmetle musaḫḫar-sāz-ı şevārid olup "Yeñiçeri-zāde" 'unvānı ile meşhūr ve "Ṣafiyyü'd-dīn" laḳabı ile zebān-zed-i cumhūr olmış idi. Aḫī-zāde 'Abdu'l-ḥalīm Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve semt-i tedrīse 'āzim olup ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on beş tārīḫinde ṣılasında vāḳi' Evrenos Ġāzī Medresesi'nde müderris ü müftī ve müşkil-güşā-yı müstefīd ü müsteftī olmış idi. Nice yıllar ol diyārda iftā vü ifāde ile güẕārende-i evḳāt ve ḥallāl-i müşkilāt olmaġla ṣīt-i iştihārı[2] 'ālem-gīr ve dergāh-ı feżā'il-penāhı āfāḳīlere merci' ü maṣīr olup pāye-i Ṣaḥn i'tibārı ile ser-firāz ve Ḥüseyn Efendi nevbetinde mu'īdi alınup maẓhar-ı i'zāz olmış idi. Otuz yedi ṣāliṣ hilālinde irtiḥāl idüp manṣıbı Ḳāf-zāde Çelebi mülāzımı Vardarī Ḥüseyn[3] Çelebi'ye yirildi.

Mevlānā-yı mezbūr feżā'il-i keṣīre ile meşhūr, iḳtinā-yı ṣemerāt-ı 'ulūmda ṭavīlü'l-bā', seyr-i ṣafaḥāt-ı zībende-rüsūmda keṣīrü'l-ıṭṭılā', dervīş-nihād, tecerrüd-i'tiyād, kütüb-i nefīse cem'ine meftūn, dest-yāz-ı nevādir-i fünūn, ġarā'ib-i edebiyyeden yād-dāştī-i vāfir, tevārīḫ ü muḥāżarātdan müstaḥżır-ı nevādir idi. Yeñişehr'de sākin Şeyḫ Yaḥyā-yı Şāmī'den ṭarīḳ-ı Ḳādirī'de tekmīl-i ādāb ve taḥṣīl-i niṣāb itmiş idi. İnṣāf budur ki kenār müftīlerinüñ ser-efrāzı ve ehl-i derūnuñ mümtāzı idi.

el-Mevlā Meḥemmed Emīn bin Ṣadre'd-dīn (Ṣadre'd-dīn-zāde Efendi)

Ḫıṭṭa-i Şirvān-zemīnde naḫcīrān-ı 'ilm ü 'irfāna dest-yāz olan şīrān-ı

1 425b E
2 251b SE
3 Maḥmūd R1

ḳavī-pençe-i iktisāb-ı fażl ü kemāl[1] miyānında ser-efrāz, mażmūn-ı beyt-i ḳadīm-i ʿilm ü ṣalāḥ ve nev-bāve-i şecere-i müs̱mirü'l-berere-i fevz ü felāḥ, baḥr ibn vābil, fāżıl bin kāmil, mühürdār-ı gencīne-i fażl ü beyān, sırr-ı süveydā-yı noḳṭa-i ʿilm ü ʿirfān, ʿulemā-yı Aʿcām'uñ ʿallāme-i ercümendi Ṣadre'd-dīn-zāde Meḥemmed Emīn Efendi'dür. Vālid-i mācidlerinden iktisāb-ı sermāye-i fünūn ve intisāb-ı bedā'iʿ-i mefrūż u mesnūn idüp her fenn-i celīlde imām ve pederleri gibi seccāde-nişīn-i ders-i ʿāmm olmış idi. Ol diyāra Revāfıż istīlā idüp telāṭum-i emvāc-ı āşūb ü fiten, sefīne-i sekīne-i İslāmiyān'ı ġarḳ-ı gird-āb-ı miḥen ḳılduḳda bunlar daḫı rüfeḳāsı olan ehl-i sünnet ü cemāʿatle riʿāyet-i sünnet-i hicret eyleyüp nice zemān medīne-i Ḥaleb-i Şehbā'da ḍarb-ı ṭavīle-i iḳāmet, baʿdehu Diyārbekr'e ricʿat[2] itmişler idi. Vezīr-i ṣāḥib-i himmet Naṣūḥ Paşa ol diyārda emīrü'l-ümerā olduḳda kendüye muʿallim ve şeb u rūz muṣāḥib ü münādim itmiş idi. El-ḥāletü hāẕihi belde-i Āmid'de Ḫusrev Paşa Medresesi'ne müderris ve ifāde-i fünūn-i ʿāliyeye mümāris olup Şāfiʿī iken taḥannüf ve terk-i taʿaṣṣub u taʿaṣṣüf[3] itmiş idi. Baʿdehu meẓūnun bi'l-iftā ve pāye-i Ṣaḥn iʿtibārı ile livā-yı iclāli vālā olup vezīr-i merḳūm, ṣadru'l-vüzerā-yı memleket-i Rūm olduḳda ḫᵛāce-i ʿālī-cenāb, müsteşār-ı umūr-ı şeyḫ u şābb, āstāneye geldükde hem-rikāb-ı vezīr-i kām-yāb olmış idi. Feżā'il-i bī-keranı maʿlūm-ı ʿulemā ve āsār-ı ḳalem-i muʿciz-beyānı manẓūr-ı pādişāh-ı kerem-baḫşā olup biñ yigirmi bir[4] Şaʿbān'ında **[432a]** Pīrī Çelebi yirine defʿaten Ṣaḥn Medresesi ile ikrām olındı. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Bālī Efendi yirine Edrine[5] Selīmiyyesi'ne terfīʿ olınup sene-i mezbūre Rebīʿu'l-āḫir'inde Şeyḫ-zāde Efendi yirine müntehā-yı āmāl-i ehl-i ṭarīḳ ve ser-menzil-i reh-neverdān-ı ders ü taḥḳīḳ olan Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymāniyye ẕāt-ı ḫūrşīd-ināretleri ile maḥsūd-ı menzil-i Şiʿrā-yı Yemāniyye oldı. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ḥüsām Efendi yirine Ḥaleb ḳażāsı ile[6] nā'il-i maṭlab olmış idi. Yigirmi beş Rebīʿu'l-evvel'inde Mekke-i Mükerreme pāyesiyle müteḳāʿid ve maḳāmlarına Nişāncı-zāde Efendi müteṣāʿid oldı. Yigirmi yedi Ramażān'ında Dārü'l-ḥadīs̱-i Aḥmed Ḫānī

1 Kemāl ile SE
2 Hicret SE
3 taʿannüf SE
4 426a E
5 - E
6 - SE

temām olup bunlara inʿām olındı. Baʿdehu İstanbul ḳażāsı teḳāʿüdi ile iḥtirām ve ḳażā-yı Gemlik arpalıġı ile ḥaḳḳ-ı riʿāyeti itmām olındı. Biñ otuz Şaʿbān'ında ʿumūmen arpalıḳlar ḥall olındukda bunlaruñ manṣıbı daḫı münḥall olup baʿde zemān kemā fi'l-evvel muḳarrer ḳılındı. Otuz altı Ẕi'l-ḥicce'sinüñ üçünci güni yevm-i aḥadda intiḳāl ve riyāż-ı rıżvāna istiʿcāl eyleyüp vaṣıyyetleri üzere Üsküdār'da defn olındı. Medrese-i celīle[1] Şaʿrāvī Efendi'ye tevcīh olındı. Şihāb Efendi bu gūne tārīḫ-perdāz olmış idi:

Tārīḫ (1036) منزله فى صدر جنات الله[2]

Cenāb-ı mollā-yı mütercem ḳıdve-i ʿulemā-yı ʿArab ü ʿAcem, ʿulūm-ı ʿaḳliyyenüñ yek-süvār-ı meydānı, fünūn-ı naḳliyyenüñ ṣāḥibü'l-ceyş-i fevā'id-i ʿirfānı, ferīd-i ʿaṣr ü evān, ferīde-i ṣadef-i zemān idi.

Ās̱ār-ı ʿilmiyyesinden tefsīr-i şerīfe ḥāşiyesi ve her fenn-i şerīfden ās̱ār-ı dil-güşāsı vardur.

el-Mevlā Muṣṭafā (ʿUşşāḳī-zāde)

Tecelliyyāt-ı İlāhiyyenüñ dil ü cān ile müştāḳı ve envār-ı cemāl-i lā-yezālüñ ser-ḥalḳa-i ʿuşşāḳı, seccāde-nişīn-i irşād, ḳuṭb-ı dā'ire-i efrād eş-Şeyḫ Ḥüsāme'd-dīn el-ʿUşşāḳī ḫidmetlerinüñ ferzend-i dil-pesendi ʿUşşāḳī-zāde Efendi'dür. Ṭoḳuz yüz yetmiş ḥudūdında perde-serā-yı ʿademden sāḥa-i vücūda vażʿ-ı ḳadem ḳılup hengām-ı taḥṣīlde vālid-i mācidlerinden ve baʿż-ı ṣuleḥā-yı ṣūfiyyeden tekmīl-i ādāb-ı nefse bez̠l-i saʿy ü ictihād ve levāzım-ı ṭarīḳı mertebe-i lā'iḳasında iʿdād eyledükden ṣoñra bi-ḥasbi'l-ʿāde ḥareket ve kālā-yı istiʿdādın ʿarż-ı ḫʷācegān-i ʿilm ü maʿrifet eyleyüp üstād-ı[3] Sulṭān Murād-ı S̱ālis̱[4] Saʿde'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle bekām ve ibtidā'en otuz aḳçe medrese ile maẓhar-ı ikrām olup ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuz senesi evā'ilinde ḳırḳ aḳçe ile Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'ne vāsıl, sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde on aḳçe teraḳḳī ile ḫāric rütbesine nā'il olmış idi. Biñ sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḥus-

1 Maḥlūle SE
2 "Onun konak yeri Allah'ın cennetinin baş köşesidir."
3 - SE
4 252a SE

rev-zāde yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne ḥareket idüp on bir Ramażān'ında selefi yirine Mihrümāh pāyesi pāy-endāz-ı baḫt-ı Hümā-sāyesi olup on dört Rebīʿu'l-evvel'inde taḥille ṭarīḳı ile gelen Aḥmed Efendi yirine Ṣaḥn Medresesi tevcīh olındı. On altı Ẕi'l-ḥicce'sinde Şeyḫ-zāde yirine Şeh-zāde'ye terfīʿ ve[1] on yedi Receb'inde Rāzī Efendi yirine Süleymāniyye Medresesi ile sāḥa-i cāhı tevsīʿ olınmış idi. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Nişāncı-zāde yirine Ḥaleb-i Şehbā ḥükūmeti ile tebcīl, yigirmi iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Kerīm Çelebi yirine Beytü'l-maḳdis ḳażāsına tebdīl, sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde İstanbulī ʿAlī Efendi yirine Medīne-i Münevvere ḳażāsına naḳl ü taḥvīl olınmış idi. **[432b]** Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında maʿzūl ve yirine ʿAbdu'r-raḥīm-i Şaʿrānī ḥākim-i ḥarem-i Resūl oldı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Rıḍvān Çelebi yirine maḥrūse-i Selānik ḥükūmeti tefvīż olındı. Yigirmi dört Ẕi'l-ḳaʿde'sinde munfaṣıl ve yirlerine Ḳudsī Efendi vāṣıl oldı[2]. Yigirmi sekiz Ṣafer'inde Ḥüsām Efendi yirine Burūsa ḳażāsı inʿām olınup sene-i mezbūre Ramażān'ında Ġalaṭa Ḳāżīsi Rıḍvān Efendi ile mübādele-i manṣıb itdiler. Biñ otuz Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup ol manṣıb-ı şerīfi Ḫ˘āce-zāde ʿAbdu'llāh Efendi teşrīf eyledi. Otuz iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Şeyḫ-zāde Aḥmed Efendi yirine Edrine ḳażāsı tevcīh olınup yigirmi günden ṣoñra müteveffā Aḥmed Efendi yirine Ebī Eyyūb ḳażāsına naḳl olındı. Māh-ı Şaʿbān'da Bıñarḥiṣār arpalıġı ile teḳāʿüd iḫtiyār eyleyüp manṣıb-ı mezbūr ile Aḫī-zāde Maḥmūd Efendi kām-kār oldı. Otuz üç Ramażān'ında Hidāyet Efendi yirine İstanbul ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olup otuz dört Muḥarrem'inde maʿzūl ve Ebū Saʿīd Efendi ḥażretleri ḥākim-i İstanbul oldı. Baʿdehu Anaṭolı ṣadāreti iʿtibārı ile taʿyīn-i vaẓīfe-i münāsib ve Bıñarḥiṣār arpalıġı żamīme-i revātib ḳılındı. Ol ḥāl üzere sübḥa-gerdān-ı evḳāt ve şümārende-i enfās-ı maʿdūde-i ḥayāt iken biñ otuz yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde terk-i ḳuyūd-ı bī-sūd-ı cihān ve Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ-ı mecmaʿ-ı liḳā'u'llāha iḥrām-ı[3] kefen ber-dūş idüp revān oldı. Ḳāsımpaşa'da vāḳiʿ Zāviye-i ʿUşşāḳıyye sāḥasında defīn ve pederi cenbinde ḫāk-nişīn olup arpalıġı Şaʿrāvī Efendi'ye virildi.

Merḥūm-ı merḳūm dā'ire-nişīn-i erbāb-ı fühūm, ṣāliḥ ü ʿābid-i sālik,

1 - SE
2 426b E
3 - SE

ʿulemā-yı ʿāmilīn silkinde münselik, nezāhet ü istiḳāmetle meşhūr, kemāl-i ʿiffetle maʿrūf u[1] meẕkūr, ḫāliṣü'l-cenān, ṭāhirü'l-lisān, libāsı mollāyāne, evżāʿı babayāne, vaḳūr u edīb, sākin ü erīb idi.

el-Mevlā Üveys bin Meḥemmed (Veysī Efendi) {Veysī}

عهدى بقوم كعديد الطيسى
قد ذهب القوم الكرام ليسى[2]

mażmūnı ile silsile-cünbān-ı mübāhāt olan baḳıyyetü's-sülāf-ı eslāf, teh-i curʿa-i cām-ı eşrāf, gül-deste-bend-i ḥaḳā'iḳ-ı eyisī vü leysī[3], nev-bāve-çīn-i bāġ-ı belāġat-i ḳıssī vü ḳaysī[4], ḥikmet-ṭırāz-ı belāġat-i Ḳus bin Sāʿide vü İmrü'l-ḳays[5], destgāh-ı şiʿr ü inşānuñ naḫl-bendi, vaṣṣāfu'l-ḥażre Veysī Efendi'dür. Medīne-i Alaşehr'de bir ḳāżīnüñ ḥāṣıl-ı ʿömri olan naḫl-i āzādesi ve Maḳālī'nüñ hemşīre-zādesidür. Ṭoḳuz yüz altmış ṭoḳuz tārīḫinde ser-zede-i girībān-ı şühūd ve ḫırāmān-ı ḫıyābān-ı vücūd olmış idi. Envāʿ-ı s̱imār-ı ʿilm ü ʿirfānla girān-bār ve elvān-ı fażl ü beyānla şuḳḳa-fırāz-ı ʿalem-i iştihār olup nesīm-i tevfīḳ-ı Rabbānī ile ḥareket ve ḫidmet-i ʿulemāda ḫāme-mis̱āl teşmīr-i sāḳ-ı himmet eyledükde ṣudūr-ı devlet-i Murādiyye'den Ṣāliḥ Mollā Efendi āstānesine intisāb ve feyż-i naẓarları ile iktisāb-ı feżā'il-i bī-ḥiṣāb eyleyüp ḫidmet-i ʿaliyyelerinden mülāzemet ile kām-yāb olmış idi. Ṭoḳsan iki tārīḫinde Anaṭolı ṣadrı olan Mollā Aḥmed Efendi muṣāḥabet-i ʿilmiyye içün taʿyīn-i eyyām ve eyyām-ı maʿhūdede ʿaḳd-ı meclis-i ders-i ʿāmm idüp levāzım-ı mevleviyyeti itmām eyledükde Loḳmān-ı Şeh-nāme-gūy[6] lisānından hicv-i meşhūrı iştihār ve nev-ẓuhūr iken **[433a]** ol es̱er ile taʿayyün ü iʿtibār bulmış idi. Mezeden ḫālī olmamağla birḳaç beyti[7] s̱ebt olındı:[8]

1 maʿrūf u:- SE
2 "Bir grubu saydım. Karşıma büyük bir kalabalık çıktı. Bütün değerli insanlar, aralarında ben olmaksızın, çekip gitti."
3 Eyisī vü leysī:leysī vü eyisī SE; Aynı ifade aynı nüshada mükerrer de yazılmıştır.
4 "Nev//ḳaysī" ifadesi SE'de metinde karışık bir şekilde yazılmıştır.
5 ḥikmet//ḳays:- E
6 ḫʷān SE
7 252b SE
8 Bu cümle E'de bulunmamaktadır. Farsça hicviye ise metnin sonunda 461b sayfasında yer almaktadır.

ez-Hicv-i Meşhūr

سخندان استاد فرخ نژاد
در وصف مجلس چنین بر کشاد

که ناکاه ملا احمد از فاضلی
شده قاضیعسکر باناطولی

بکفتا من از هر فنون اکهم
زانصار فرزند روح اللهم

کشم دیده را من چو کحل سیاه
همیشه کنم غافلان را نیکاه

بفرمود تا بزمی اراستند
بانواع مقعد پیراستند

شرابها ز ابریق هر هر شده
قلایلی صحنها همه پر شده

ز اوماج و توتماج دهم از کلاج
مرصع پلاوها و بقرادکاج

بدست غلامان اباریق هست
ز هر سو موالي بشتند دست

دلارا اغا لین شیرین لب
نهادند بر سینه دست ادب

در ان بزم خوشتر مزه بي عدد
تماشاجي بيرون ز حصر و عدد

پس از خوردن نعمت بي قياس
بکفت اي اهالي حکمت شناس

ندانند فضلم موالي روم
بر انان که کردم نثار علوم

من از ژنك الايشي عاريم
ته پوشيده فرزند انصاريم

و بعد ان مه برج دانشوري
بكفت اي ستنبول ملالري

علم را كنيد استفاده ز من
كه مارا پوشيده شد هر سخن

حصوصا كتاب صلح اين زمان
مرا شد كماهي بديد و عيان

يكي را خدا پس هدايت بكرد
كتاب صلح را قرائت بكرد

كوچك مصطفي كرد لج اشد
صدايش بكيوان توان ميرسد

چو توقماق سلطان پوخلي مچك
چه پوخلي مچك بل دمشقي چلك

شده داخل درس عام ان دلير
ازان شد جمالش لطافت پذير

مچك از همه سر فراز امده
كوچك مصطفي دن دراز امده

بر امد جناني صاحب شكم
چو بنشست زرينها پيش و كم

چو ديدند وضعش وضيع و شريف
بكفتا يكي ترك صچدي حريف

موالي كرفتند جوش و خروش
ازين جمله شد طورسون اوغلي خموش

خموشي كه در بحث كويا نشد
سخن را ز اسهال قدرت نشد

ييابشي زاده ز روشن ولي
درين بحث غالب شده او ولي

ز سر سامي كيف شد بي وقوف
بپوشيده امد اوزون يكلي صوف

كل احمد اخ مصطفي كتخدا
هم اورا سزاوار كفتن روا

بس از كرمي كلها ي كران
خجل كشته بازار اهنكران[1]

Ol ṣadr-ı mekārim-güsterüñ kitābe-i ṭāḳ-ı rūzgār olan menāḳıb-ı ḫurşīd-iştihārındandur ki ba'ż-ı yārān-ı suḫan-dān ṣāḥibü't-tercemenüñ manẓūm u mens̱ūr ās̱ārın ve derd-i fāḳadan kemāl-i ıżṭırārın 'arż idüp 'afv ü 'āṭıfet ve henūz manṣıba vāṣıl olmamaġla mülāzemete icāzet recā eyledükde "Mücerred 'afv-i cerā'im ile dāmen-i merāḥimi çirk-āb-ı töhmet-i intiḳāmdan taḫlīṣ āsān ammā hüner, isā'et muḳābelesinde iḥsāndur." diyüp[2] def'aten diyār-ı Mıṣ-

1 "Kutlu yaratılışlı, söz söylemeyi bilen üstat, meclis hakkında (sözü) şu şekilde açtı: Bilgelerden biri olan Anadolu kazaskeri Molla Ahmed dedi ki 'Ben her bilimden anlarım. Ensarîler'den Allah'tan bir ruh taşıyan çocuğum. Göze siyah sürme çekerim, gafillere dâima göz atarım.' İzin ver, meclisi süslesinler, oturulacak yerin çeşitlerini donatsınlar. Şaraplar ibrikten dökülsün, az şeyler meydanı çok hâle getirsin. Omaç, tutmaç ve güllaç ile bezenmiş pilavlar ve bakradgaç (?), hizmetçilerin elinde ibrikler var. Her tarafta bilgeler ellerini yıkıyorlar. Gönül süsleyen, tatlı dudaklı efendiler göğüslerinin üzerine edep elini koydular. O meclisde sayısız çok hoş meze ve sayısız izleyici vardı. Eşsiz nimetleri yedikten sonra konuş ey hikmet bilen ahâli... Anadolu'nun molları faziletimi bilmediler. Onların yanında bilgiler saçdım. Ben ki bulaşıklık pasından sıyrıldım. Kökümü örtmüş Ensarîler'in çocuğuyum ve bundan sonra bilgelik burcunun ayıyım. Ey İstanbul mollaları, söyleyin. Bilim için benden istifade edin ki bizde her söz bulunmaktadır. Özellikle bu zamanın barış kitabı, bende olduğu gibi ortaya çıktı. Allah birine yeterince hidayet versin, barış kitabını okusun. Küçük Mustafa daha çok inat etti. Onun sesi Keyvan'a ulaşabilir. Tokmak Sultan p.hlu değnek, ne p.hlu değneği belki şam işi yelektir. O yiğit, halk eğitimine dâhil oldu. Bundan dolayı yüzü zarifleşti. Değnek hepsinden daha özgür olarak gelmekte, Küçük Mustafa'dan uzun gelmekte. İşkembe sahibi Cinânî ortaya çıktı. Kazanların yanına oturdu. Konumunu, mütevâzî ve şerefli oluşunu gördüler. Bir Türk "Adam s.çdı." dedi. Mollalar telaşla kaçıştılar. Bunların hepsinden sadece Tursunoğlu sustu. Öyle bir suskunluk ki sanki olayda bulunmuyordu. İshalden dolayı konuşmaya kudreti yoktu. Yayabaşızâde ondan haberdardı ancak bu olayda o deli galip geldi. Sersemlikten bilmeyerek keyif aldı. Uzun yenli yün (elbisesini) giyerek geldi. Gül Ahmet'in erkek kardeşi Mustafa Kethüda, ona uygun sözler söylemek yaraşır. Ağır kellelerin sıcaklığından demirciler çarşısı utanır."

2 427a E

riyye'de Benī Ḥarām ḳażāsını in'ām ve mükerreren teraḳḳī ile īṣāl-i nihāyet-i merām iderler. Ba'dehu Fere ḳażāsına vāṣıl, ba'dehu Reşīd ḥükūmetine nā'il olup biñ dört senesinde Şerīf Meḥemmed Paşa eyālet-i Mıṣr'a şeref-baḫşā olduḳda manẓūr-ı vezīr-i 'ālī-şān ve dīvān niyābeti ile kām-rān olmış idi. Ba'dehu Anaṭolı ḳalemrevinde Aḳḥiṣār ve Ṣire ve Alaşehr ḳażāları ile maḳżi'l-āmāl ve Aydın ve Ṣaruḫān aḳlāmında müfettiş-i emvāl olmış idi. Ba'dehu ḫıṭṭa-i Rūm-ı cennet **[433b]** -rüsūma geçüp biñ on iki tārīḫinde żamīme-i teftīş ile Siroz ḳażāsı mecrā-yı zülāl-i ḥükm ü imżāsı ḳılınmış idi. Sene-i ḳābile evā'ilinde Vezīr-i A'ẓam 'Alī Paşa diyār-ı Engürüs üzere serdār olup Ṣofya ṣaḥrāsına nüzūl itdükde ordu-yı hümāyūn ḳażāsı ile i'zāz ve ḳażā-yı Pravişte ilḥāḳı ile ser-efrāz itmiş idi. Dārü'l-cihād-ı Belġırad'a vāṣıl olduḳlarında serdār-ı ekrem, 'alem-efrāz-ı 'ālem-i 'adem olduḳda ma'zūl-ü mehān, müteserbilen bi-sirbāli'l-ḥırmān, āstāneye revān olmış idi. Ol esnāda Dīvān-ı Hümāyūn ṭarafından Rodoscuḳ ḳażāsı iḥsān olınup ṣadr-ı 'ālī-ḳadr-i Rūm Es'ad Efendi merḥūm tenfīẕ itmedükde Teẕkireci Muṭahhar Çelebi ḥaḳḳında yazduġı maḳāle naḳl-i mecālis-i rūḥānī-nevāle olmış idi. Biñ on üç Ẕi'l-ḳa'de-sinde meşāhīr-i ḳużātdan nice yıllar Piriştine ilḥāḳı ile maḥrūse-i Üsküb'e müfettiş ü vālī ve reşk-endāz-ı e'ālī-i mevālī[1] olan Ḳadrī Efendi fevt olup maḥlūl ü maḥlūlesi bunlara naṣīb ve ol diyār-ı celīlü'l-i'tibārda iḳāmetlerine māye-i taḳrīb oldı.

[Bu faḳīr sene 1012 Rebī'u'l-evvel'inüñ on altıncı güni İstanbul'a gelüp Cemādiye'l-ūlā'da Siroz ḳażāsı müyesser oldı. Sene 1013 Ṣafer'i ġurresinde Serdār 'Alī Paşa'yı Ṣofya'ya istiḳbāle varduġımuz gün ordu-yı hümāyūn ḳażāsı virdiler. Rebī'u'l-āḫir'de Meḥemmed Paşa serdār olmaġla Siroz'dan ve ordu-yı hümāyūndan ma'zūl olup Saḳız'a naḳl olınup andan Lefḳoşa'ya, andan Rusçuḳ'a tebdīl olınup birisinüñ żabṭı müyesser olmayup bi'l-āḫara 1013 Şevvāl'i ġurresinde Ḳadrī Efendi fevtinden Üsküb virildi[2].]

[Ṣāḥibü't-terceme] on beş Muḥarrem'inde Dīvān-ı Hümāyūn ṭarafından ref' olınup Saḳız ḳażāsınuñ emri gönderildi. Taṣarrufı müyesser olmayup sene-i mezbūre evāsıṭında tekrār Üsküb ḳażāsı virildi.

1 253a SE
2 Bu//virildi:- R1, SE; der-kenār E

Tārīḫ Mis̱ālī şād olup gūş eyledükde didi tārīḫin
Yine Veysī Efendi ḥākim oldı şehr-i Üskübe[1] (1015)

On ṭoḳuz Ṣafer'inde Tırḥala ḳażāsı ʿināyet olındı. İnebaḫtı ve Aġrıboz vilāyetlerinde teftīş ü taḥṣīl-i emvāle me'mūr[2] ve kāḫ-ı devlet ü iḳbāli maʿmūr olmış idi. Yigirmi iki Rebīʿu'l-āḫir'inde s̱ālis̱en Üsküb ḳażāsı müyesser, baʿde'l-ʿazl yigirmi dört Receb'inde rābiʿan muḳarrer olup sene temāmında selefi Kemāl-zāde ḫalef oldı. Yigirmi yedi Receb'inde Ramażān Efendi yirine ḫāmisen vālī ve taḫmīs-i manẓūme-i iclāli maḥsūd-i silkü'l-le'ālī, belki reşk-endāz-ı ḫamīs-i encüm-i mütelālī olmış idi. Yigirmi ṭoḳuz hilālinde maʿzūl ve Rodosī-zāde Muṣṭafā Efendi nā'il-i me'mūl olmış iken biñ otuz Ṣafer'inde İstanbul'a gelüp Vezīr-i Aʿẓam Güzelce ʿAlī Paşa himmeti ile ikinci gün manṣūb ve sādisen ḥākim-i Üsküb oldı. Otuz bir Şaʿbān'ında Rodoscuḳ'a naḳl ṭarīḳı ile ʿazl olınup manṣıbı Şerʿiyyātī Meḥemmed Efendi'ye virildi. Manṣıb-ı mezkūruñ żabṭı naṣīb olmayup otuz iki hilālinde āstāneye geldükde Ṭaġardı ilḥāḳı ile Ḥanefī Efendi yirine Gümülcine ḳażāsı tevcīh olınmış idi. Bir aydan ṣoñra vezīr-i cebbār[3] Merre Ḥüseyn Paşa ġadrı ile manṣıbı Ṣāliḥ Efendi'ye arpalıḳ taʿyīn olındı. Ol es̱nāda "Manṣıbımuz 'Ṭop-ḫāneli Ṣāliḥ' nām ḳāżīye virilmiş." diyü feryād-nāmeleri hezeyān-ı maḥmūmdan nişān ve mecmūʿalarda dāstāndur. Otuz dört Cemādiye'l-ūlā'sında ṣadr-ı kerīmü'ş-şān Ġanī-zāde Efendi iḥsān idüp Żiyā'ed-dīn Efendi yirine mesned-nişīn-i iclāl ve cebr-i kesr içün ḳażā-yı Üsküb'i yedinci defʿada ayaġına irsāl eyledi. Otuz altı[4] Muḥarrem'inde munfaṣıl ve maḳām-ı ḥükūmete Kāmī-zāde ʿAbdu'r-raḥman Çelebi vāṣıl **[434a]** oldı. El-ḥāletü hāẕihi sübḥa-senc-i eyyām ve imāme-nüvāz-ı aḳlām iken otuz yedi Ẕi'l-ḥicce'sinüñ on dördünci güni zemzeme-i enfāsı āḫir ve dem-beste-i menāfiẕ ü menaḫir oldı. Sinni altmış sekiz ʿadedini kāmil itdükde ʿāmil-i ḥissi münʿazil olup ẓāhir-i Üsküb'de mütevārī-i mezār-ı pür-envār ve naḳş-ı levḥ-i mezārı bu beyt-i belāġat-şiʿār ḳılındı:

---

1 مثالی شاد اولوب كوش ايلدكده ديدی تاريخن
2 - SE
3 Vezīr-i cebbār:- SE
4 427b E

li-Münşihi Veysī ki olmış idi teġazzülde bī-bedel
Taʿyīn-i sāl-i fevtine tārīḫdür ġazel[1] (1037)

Mevlānā-yı merḳūm gül-deste-bend-i maʿārif ü ʿulūm, ḫᵛāce-i cihān-ı şiʿr ü inşā, bāġbān-ı çemenistān-ı ravżatu's-ṣafā, naḳd-i vaḳt-i ḳāżī-i fāżıl, münşī-i dīvān-ı feżā'il[2], bedīʿu't-taʿbīr, ḥarīriyyü't-taḥrīr, vaṣṣāf-ı Firdevsī-edā, sīr-i ḫᵛān-ı sulṭān-ı her dü serā, ṭanīn-endāz-ı ḳaṣā'id-i ṭannāne, güher-fürūş-i dürretü't-tāc-ı şāhāne, eşʿārı bülend ü ḫoş-taʿbīr ü naġz, inşāsı bedā'iʿ-i istiʿārāt ü şerā'if-i ʿibārāt ile tāze-ṭarzdur.

Ās̱ār-ı celīlesinden ṣāḥibü'l-*Ḳāmūs*'uñ *Cevherī*'ye īrād itdügi iʿtirāżātına cevāb ve daḳā'iḳ-ı luġāt-ı ʿArabiyye'de bir kitāb yazmışdur. El-ḥaḳḳ dürretü'l-ġavvāṣ-ı deryā-yı hüner ve İbn Berrī'yi ġarḳ-ı baḥr-ı ḥayret idicek es̱erdür ve "*Dürretü't-tāc fī Sīreti Ṣāḥibi'l-miʿrāc*" ismi ile mevsūm[3] Türkī siyer-i belāġat-rüsūm inşā itmişdür. Mekkiyye ve Medeniyye'si iki cild olmaḳ üzere taʿyīn-i vaḳā'iʿ ve tebyīn-i bedā'iʿ iderek melḥame-i Bedr'i taḥḳīḳ-ı enīḳ itdükden ṣoñra seriyye-i ʿasīr-i nā-bünyāde-māh-ı serīʿu's-seyr-i ʿömri temām ve dīde-dūz-i cānib-i dārü's-selām olup defter-i aʿmāl-i bī-me'āli gibi nā-temām ḳalmışdur. Ḥaḳḳā ki nādire-i edvār ve ferīde-i ṣadef-i rūzgār olmaġla sezāvār-ı naẓar-ı iʿtibār ve şāyān olduġı mertebe ʿalem-efrāz-ı iştihārdur. Düstūrü'l-ʿamel nāmına üç cüz' miḳdārı maḳāle-i bī-bedel iḫtirāʿ eylemişdür. Mevżūʿı mübāhāt-ı envāʿ-ı ʿibādāt ve münāẓaralarına müteʿalliḳ ḥikāyāt-ı rengīn-ʿibārātdur. Ḫoş-āyende es̱erdür. Fütūḥ-ı Mıṣr imlāsına fetḥ-i bāb-ı ḥüsn-i taʿbīr ve taḥrīk-i ḫāme-i nefīr-i ṣafīr idüp ḥikāye-i ʿAmr bin el-ʿĀṣ'ı dībāce-i nuḳre-ḫink-i evrāḳa ġurre-i nevāṣī ḳılmışdur. Beyāża çıḳan bir cüz' miḳdārı[4] bir *Vāḳıʿa-nāme*'si vardur. Ḳıṣṣa-i Yūsuf gibi bedīʿ ü dil-pez̄īr ve ḫıdāʿ-ı iḫtirāʿına aḥsenü'l-ḳaṣaṣ dinilse ḥüsn-i taʿbīrdür. Ṣadr-ı Aʿẓam Naṣūḥ Paşa'ya ʿarż eyledükde "Aḥsenü'l-kiẕbe" laṭīfesin itmişlerdür. Baʿdehu ḫilāl-i hikāyede vezīr-i Mustaʿṣım-ı ʿAbbāsī olan İbn ʿAlḳamī ḫıyānetin görüp taʿrīż-i fehm itmekle der-i iḥsānı berkitmişler idi. Müretteb ü mükemmel *Dīvān*-ı eşʿārı ve ṭavr-ı maḫṣūṣ u ṭarz-ı naġz üzere güftār-ı belāġat-şiʿārı vardur. Nitekim dimişdür[5]:

1 غزل
2 Dīvān-ı feżā'il:ṭuġrayī-muʿādil R1, E
3 Mevsūm ve SE
4 Miḳdārı sifr-i muʿteberdür SE
5 253b SE

Şi'r Köhne-resm-i ḳalem-i Veysī-i siḥr-ārādur
Tāze-ṭarz-ı suḫan-ı nādire-sencān-ı 'Acem

Ve ṣuver-i mekātīb tertīb idüp ehl-i 'irfānuñ tuḥfe-i bezmi ve revnaḳ-şiken-i resā'il-i Ḫᵛārezmī ḳılmışdur. İnṣāf budur ki suḫan-sāzlıḳda 'alem, müdde'ā-perdāzlıḳda müsellem ve taṣarrufāt-ı envā'-ı kelāmda yegāne-i 'ālem, ferḳa'a-i fıḳarāta meftūn olmayup her ḳarīne-i bī-ḳarīni ibrīz-i ḫāliṣden dökülmiş gibi saḫt ü muḥkem ve cevāhir-i elfāẓ-ı bedī'a ve terkībāt-ı reşīḳa ile muraṣṣa' u mu'allem, ḳalemrev-i inşāda 'alemdür. Ba'żı ẓurefā merātib-i ḥayṣiyyātını bu güne edā iderlerdi ki 'ilminden **[434b]** şi'ri evlā, şi'rinden inşāsı a'lā, inşāsından muṣāḥabeti rācıḥ, muṣāḥabetinden esbāb-ı vecāhet ü reşāḳat-i ḳāmetinüñ rüchānı vāżıḥ ola. Fi'l-ḥaḳīḳa[1] maḥāsin-i ḫalḳıyye vü ḫulḳıyyesi maḳbūl, ḫaṣā'iṣ-i beşere vü ḫaṣā'il-i beşeriyyesi maṭbū'-ı[2] erbāb-ı 'uḳūl, bülend-bālā vü 'ālī-himmet, esbāb-ı iḥtişāmı 'ilāve-i vecāhet, şekker-rīz-i ṭabaḳçe-i ḫiṭāb olsa yārān-ı meclis engüşt-der-dehān ve mażmūn-ı beyt-i meşhūr ser-nāme-i ḥāline 'unvān olurdı:

Şi'r Yanında nādire-gūyān-ı dehr[3] olur ḫāmūş
Medā'iḥüñ oḳusa Veysī-i suḫan-perver

Ve'l-ḥāṣıl mecmū'-ı feżā'ili biri birinden a'lā ve her biri ferd-i kāmile sermāye-i ḥüsn ü bahā olup mażmūn-ı beyt-i zībā gibi erbāb-ı tercīḥ tereddüd-nümā olurdı:

Şi'r Ḥarīf-i sādedür sāġar velī mey ḫūb hem-demdür
Nedīm-i şūḫdur bülbül gül ammā meclis-ārādur

Silāḥ-ı şu'arā olan tīġ-ı zebān-ı cihān-güşāyı der-kār ve a'dā-yı kāfir-mācerā ile ḫaylī ceng ü peykār itmişdür. Ol bābda rengīn ḳıṭ'aları ve nemekīn ü şīrīn laṭīfeleri vardur. Nitekīm ba'ż-ı eş'ārında telmīḥ, belki taṣrīḥ itmişdür:

1 428a E
2 Maḳbūl-i SE
3 Mihr SE

Ebyāt Zülāl-i naẓm-ı rāḥat-baḫşuma aldanmasun düşmen
Meẕāḳ-ı cānına telḫ-āb-ı şerr ü şūr olur bir gün

[Ve lehu] Böyle vażʿ ideni āzürde-i hicv eylerler
Hele benden saña iy şūḫ-ı cefā-pīşe dimek

[Ve lehu] Dūstān-ı nīk-ḫᵛāha ṭūṭī-i ḥulvu'l-lisān
Düşmenān-ı[1] bed-zebāna mār-ı[2] mesmūmu'l-luʿāb

Naḳl olınur ki daḫīl-i erbāb-ı ṭarīḳdan baʿż-ı esāfil, belki erāẕil-i nāsdan bir iki cāhil merḥūm ile muʿārażaya iḳdām ve ḳāżīlıḳ, mücerred destār ü cāme ve hengāme vü ten-cāmeden ʿibāret, belki ādemlik maḥżā ṣūf-ı ṣafā-nümūn ve pūstīn-i semmūr-girībān-ı rūbeh-derūndan kināyet olmaḳ zuʿmı ile maḳām-ı daʿvā-yı müsāvātda ḳıyām eyledükde merḥūm daḫı muḳābelede cevāb gönderüp "Ol dehr-i ġaddāra cānibdār olan bīhūde-güftār efendiler esbāb-ı ẓāhirede müşābehet bulup ʿSen de ḳāżī, ben de ḳāżī.' dirler imiş. Evvelā ḳāmetimüze ne cevāb virürler ve fi'āṭımuza[3] beñzer ḳıyāfete nice girerler." diyü laṭīfe ider.

Bu eşʿar-ı ābdār nuḫbe-i güftār-ı dürer-bārıdur[4]:

Eşʿār İl ṣafālardan beni raḳḳāṣ-ı dest[5]-efşān ṣanur
Ben esīr-i gerdiş-i gird-āb-ı derd [ü] ıżṭırāb

[Ve lehu] Ṭarz-ı suḫanda ġayrıya baş egmezin meger
Eşʿārı ola ben didügüm gibi ābdār

[Ve lehu] ʿĀlim ü cāhili bir görmese bārī dir idüm
Merdüm-i dīde-i bed-bīn sipihre aḥvāl

[Ve lehu] Bu ḳadar daʿvā-yı bīhūde-i fażl eyler iken
İyü dir kem dimez eşʿāruma ḫaṣm-ı muḫtāl

1 Dūstān-ı SE
2 Nār-ı SE
3 ḳıyāfetümüze R1
4 Bu//bārıdur:ez-Ġazeliyyāt SE
5 Mest SE

[Ve lehu] Gözüñ cellād-ı bī-raḥm-ı siyāsetgāh-ı miḥnetdür
Ḳaşuñ şemşīr-i tīz ü şuʿle-i şemşīrdür ġamzeñ[1]

[Ve lehu] Şiʿrüñ gören īs̱ār-ı cevāhir ider iy dil
Dürler dökilür kilk-i dür-efşānuñ ucından

[Ve lehu] Gider ḫᵛāb-ı teġāfül dīdelerden dūr olur bir gün
Bu meclis böyle ḳalmaz **[435a]** mestler maḫmūr olur bir gün

O laʿlīn ḳubbe-i ʿālī ol eyvān-ı zer-ender-zer
Başında bāzgūne āteşīn tennūr olur bir gün

[Ve lehu] Seyr itmege olduñ yine aġyār-ıla sālik
Gitmem dimiş idüñ baña cānā maʿa ẕalik

[Ve lehu] Seyr-i gīsū-yı girih-gīrüñ ucından güzelüm
Ġam-ı zencīr-i belāñı ḳırılınca çekelüm

[Ve lehu] Ne mümkindür ḫalāṣ olmaḳ o zülf-i bend-bendüñden
Başından çıḳmayunca kimse ḳurtulmaz kemendinden[2]

Ve lehu Ne zībā beñzer ol naḫl-i revānum ṣaḥn-ı ʿālemde
Otursa şemʿa ṭursa serve gitse māh-ı tābāna

[Ve lehu] Deryā-yı raḥmeti ṭaşırur mevc-ḫīz ider
Seyl-āb-ı eşk-i nīm-i şeb āh-ı ṣubḥgāh

[Ve lehu] Reftāra gelse ol ṣaçı sünbül boyı sehī
Āhū-yı müşg-būy-ı Ḫotendür bi-ʿaynihī[3]

[Ve lehu] Nāmeñe baḳmaduġına ol nigār-ı bī-vefā
İy dil-i dīvāne benden bir ḳulaç ḳāġıd saña[4]

---

1 SE'de araya giren iki beyitten sonra sıralama bu beyitle devam etmektedir.

2 SE'de araya giren bir beyitten sonra sıralama bu beyitle devam etmektedir.

3 İl//ʿaynihi:- E; SE'de Veysī biyografisi bu beytin sonunda bitmektedir. Sonrasındaki manzumeler ise bulunmamaktadır.

4 Nāmeñe//saña:- R1

[Ve lehu] Bī-sütūn-ı ġamı ben āh-ıla itdüm ber-bād
Varsun tīşesini başına çalsun Ferhād[1]

[Ve lehu] Saña Ferhād olalı iy büt-i şīrīn-güftār
Āh dir āh işidür kūh-ı belāda dil-i zār[2]

[Ve lehu] Şāhid-i ʿīd seḥer eyler imiş ʿarż-ı cemāl
İşiletdi ucını bu gice māh-ı Şevvāl[3]

[Ve lehu] Dil-i aġyāra[4] n'ola urmaz ise tīr-i sitem
Ḳavlinüñ ḫāṭırını gözler o şāh-ı ʿālem[5]

[Ve lehu] Dāġlar yaḳayın kelle-i bī-devlete cānā
Başuñdaki destār-ı perīşānuñ ucından

[Ve lehu] Murġ-ı dil pervāz iderken her gözi şehbāzla
Düşmedi gitdi ḳonuşmaḳ sen Hümā-pervāzla

[Ve lehu] Ṣafā-yı ʿārıżını bulmadum birinde daḫı
Egerçi pül gibi gözden geçürdüm enhārı[6]

Ve bu birḳaç beyt mīmiyye ḳaṣīdesindendür:

Baḫt-ı ḫᵛāb-ālūdımuz bīdār ḳıldı ṣubḥ-dem
Ṣavt-ı gülbāng-ı ḳudūm-i āsaf-ı ferruḫ-ḳadem

Çeşme-i ḥayvān ile ḳanmazken aʿdāsı anuñ
Āb-ı tīġ-ı ḫūn-feşānından ḳanarlar dem-be-dem[7]

Ḫaṭṭ-ı laʿlüñle dehānuñ ḥāleti dünyāda yoḳ
Adı var mühr-i Süleymānuñ hemān iy ġonce-fem[8]

---

1 Bu beyit SE'de 7. sıradadır.
2 Bu beyit SE'de 8. sıradadır.
3 Şāhid//Şevvāl:- R1
4 ʿuşşāḳa E
5 Bu beyit SE'de 15. sıradadır.
6 Dāġlar//enhārı:- R1
7 Baḫt//dem:- R1
8 Bu ve sonrasındaki beyit SE'de 6. ve 7. sırada, takdim cümlesi olmadan ve diğer beyitlerle iç içe yer

Ben nice baş ḳalduram cām-ı şarāb-ı nābdan
Üstüme ṭurmaz çeker cellād-ı devrān tīğ-ı ğam[1]

el-Mevlā ʻAbdu'r-raḥmān (Ḳara ʻAbdī)

"Ḳara ʻAbdī" dimekle şöhre-bend, miyān-ı emsālinde meskenet ile meşhūr bir derdmend idi. Medīne-i Anḳara'dan ẓuhūr ve taḥṣīl-i ʻilm ü kemāle ṣarf-ı[2] sermāye-i sinīn ü şühūr idüp Şeyḫü'l-İslām Esʻad Efendi ḥażretlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve ḥasbe'l-ʻāde iḥyā-yı merāsim-i ifādeye himmet eyledükden ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden maʻzūl iken biñ yigirmi yedi Receb'inde Nā'ib İbrāhīm Efendi yirine cedd-i rāḳımu'l-ḥurūf Nişāncı Meḥemmed Beg Medresesi ʻināyet olındı. Yigirmi ṭoḳuz Ṣafer'inde Menteşeli ʻAlī yirine Orḫāniyye-i İznīḳ pāyesine vāṣıl olmış iken ʻazl olınup Bosnevī Ṣāliḥ Efendi nā'il olmış idi. Otuz iki Şaʻbān'ında Hüdhüd Efendi yirine Yaylaḳıyye-i Süleymāniyye pāyesine ṣuʻūd ve müsāʻade-i ṣuʻūd-ı isbāt-ı vücūd eyledi. Otuz yedi Ramażān'ında Nūrī yirine Burūsa ḳurbında Yeñişehr ḳażāsı tevcīh olındı. Sene-i mezbūre evāḫirinde intiḳāl ve rūy-māl-i dergāh-ı Zü'l-celāl eyledi. [Manṣıb-ı maḥlūl ğālibā Fenārī-zāde Şeyḫī Efendi'ye arpalıḳ olmış idi[3].]

li-Münşihi[4] Üftādegān-ı rāh-ı ṭalebden bu derdmend
Gördiyse düşdi gördi cemāl-i meṭālibi

Oldı ḳadīd derd-ile ayaḳladı cihān
Başıldı ḳaldı Engüri başdurması gibi

el-Mevlā Aḥmed (Noḳṭa-zāde)

"Noḳṭa-zāde" dimekle maʻlūm-ı bende vü āzādedür. Livā-yı Bolı'da ʻalem-efrāz-ı vücūd ve elif-i ḳāmeti keşīde-i ṣaḥīfe-i şühūd olup medār-ı pergār-ı himmetin noḳṭa-i evc-i fażl ü kemāl, yaʻnī [5] العلم نقطة icmālinden tafṣīle intiḳāl

almaktadır.
1 428b E
2 254a SE
3 Manṣıb//idi:- R1, SE; der-kenār E
4 li-Münşihi:- E; Naẓm SE
5 "İlim bir noktadır."

itmekle vuṣūl-i lübb-i taḥḳīḳ u īḳān ile noḳṭa iken kitāb ve tekmīl-i dā'ire-i istikmāl ü iẕ'ānla ẕerre iken āftāb olduḳda Seyfī-zāde Aḥmed Efendi'den iktisāb-ı şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı medārisde müdāreseye müdāvemet idüp ḳırḳ akçe medreseden munfaṣıl iken biñ otuz bir Receb'inde Aḥmed Postālī yirine Ḫabbāziyye[1] müderrisi olmış idi. Bir hefteden ṣoñra Fażlī Efendi yirine Aḥmed Paşa Medresesi'ne naḳl olınup Ḫabbāziyye[2] ilġā olındı. Otuz iki Şa'bān'ında selefi yirine Murād Paşa-yı 'Atīḳ Medresesi'nde ferş-i seccāde-i taḥḳīḳ eyledi. Otuz dört Cemādiye'l-āḫire'sinde yirinde pāye i'tibār olındı. Otuz beş Ramażān'ında Ḳudsī-zāde Çelebi yirine Ġażanfer Aġa pāyesine ḥareket eyledi. Medrese-i meẕkūre dāḫil pāyesinde ḳalup Ḳapudan 'Alī Paşa Medresesi'nden Merḥabā-zāde Efendi olmışlar idi[3]. Otuz yedi Şa'bān'ında Ḳınalı-zāde 'Abdu'r-raḥmān Çelebi yirine Ṣaḥn'a geldi. Otuz sekiz Muḥarrem'inde noḳṭa-i vücūdı sütürde-i gizlik-i fenā ve ṣaḥīfe-i şuhūddan maḥv-kerde-i **[435b]** üstād-ı ter-dest-i ḳażā oldı. Medrese-i maḥlūle 'Ayşī Efendi'ye maḥall görüldi.

Mevlānā-yı mezbūr kes̱ret-i iḥāṭa ile meşhūr, be-taḫṣīṣ 'ilm-i fıḳha etemm intisābı ve fünūn-ı müteḏāvileden vāye-i niṣābı var idi. İstanbul maḥkemelerinde nā'ib olup ḫayr ile meẕkūr ve Şeyḫü'l-İslām Yaḥyā Efendi[4] ḥażretlerinüñ emīni olup ḫidmeti meşkūr olmış idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Ṭaş Çelebi[5])

İki def'a ṣadr-ı Rūm olup bu mecelleye mersūm olan Ketḫudā Muṣṭafā Efendi merḥūm ṣulbünden pedīdār ve revnaḳ-şiken-i maḫādīm-i rūzgār olmış idi. Cevher-i ẕātında ṣalābet ve sāde-levḥī vü belāhet olmaġın yārān-ı ṣafā "Ṭaş Çelebi" laḳabı ile menḳabet-pīrā olurlardı.

Mıṣrā' Ḫāṭır-ı yāre gelen ṭaġlara ṭaşlara

Tīşe-i endīşeyi i'māl ve ḳābil-i naḳş-ı ḳabūl olmaḳ ārzūsı ile iştiġāl idüp Şeyḫü'l-İslām Muṣṭafā Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve erkān-ı 'ulemādan

1 Cānbāziyye SE
2 Cānbāziyye SE
3 Medrese//idi:- SE
4 Yaḥyā Efendi:- SE
5 Ṭaş Çelebi:Ketḫudā Muṣṭafā Efendi-zāde Ṭaş Çelebi SE

olması lāzım olmağla biñ on bir tārīḫinde ibtidā'en ḳırḳ aḳçe ile Ḥammāmiyye müderrisi olmış idi. Ol es̱nāda vālid-i mācidleri Anaṭolı ṣadrı olup[1] on aḳçe teraḳḳī ile i'zāz ve ḫāric rütbesi ile ser-efrāz ḳılındı. On beş Rebī'u'l-āḫir'inde Rıḍvān Çelebi yirine Eski 'Alī Paşa'da miḥrāb-nişīn ve mānend-i faṣṣ-ı nigīn olmış idi. Sene-i mezbūrede vālid-i kerīmleri ile ḥacca 'azīmet ve ısḳāṭ-ı farīża-i menāsikden tefrīġ-i ẕimmet idüp emr-i şerīfle gitmiş iken Ramażān'da 'azl olınup medresesi Şāfiyeci Muṣliḥi'd-dīn'e virildi. Biñ on altı Cemādiye'l-ūlā'sında Bülbül-zāde Efendi yirine Edrineḳapusı pāyesine ṣu'ūd, sene temāmında Kemāl Efendi maḫdūmı Şeyḫī Çelebi yirine Medrese-i Ḫāṣekiyye ile is̱bāt-ı vücūd eyleyüp on ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳudsī-zāde[2] Çelebi yirine Ṣaḥn'a geldi. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Seyrek-zāde yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne terfī', sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḥelvācı-zāde yirine Filibe ḳażāsıyla sāḥa-i iclāli tevsī' olındı. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında cānib-i istirāḥate ser-dāde ve Çelebi Efendi manṣıb-ı ḳadīmine i'āde ḳılındı. Yigirmi altı Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḥışım Yaḥyā Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsıyla teşrīf olındı. Yigirmi sekiz Receb'inde 'azl olınup manṣıbı Ḥasan Beg-zāde'ye teklīf olındı. Otuz bir Şa'bān'ında Ḫᵛāce Fesād yirine Selānik ḳażāsıyla ber-murād oldı. Otuz iki Receb'inde munfaṣıl ve yirine Bāḳī-zāde Şeyḫī Çelebi vāṣıl oldı. Otuz yedi Ṣafer'inde ḫalefinüñ def'a-i s̱āniyesi yirine mükerreren Selānik[3] ḳażāsı müyesser oldı. Sene-i ḳābile Ṣafer'inde gevher-i girān-ḳadr-i vücūdı şikeste ve cānib-i āḫirete bār-beste olup mānend-i levḥ-i mezār telāṭum-i emvāc-ı fenādan sāḥil-i 'ademde āsūde ve naḳş-ı sīne-i bī-kīnesi olan nüḳūş-i āmāl dest-i melevānla fersūde olmış idi. Yirine birāder-i kihteri Maḥmūd Çelebi mutaṣaddī-i ḥükūmet ve ser-i ḫākine sāye-endāz-ı ziyāret oldı.

Merḥūm-ı merḳūm dā'ire-nişīn-i 'ulemā-yı Rūm[4], ehl-i sükūn u vaḳār, kes̱īrü's-ṣamt-ı kem-āzār;

Beyt

مهر شريف مهر تو يا سيد البشر
در سينه ضيا شده كالنقش في الحجر[5]

1 429a E
2 - R1
3 254b SE
4 Rüsūm SE
5 "Ey insanların efendisi, senin şerefli sevginin güneşi taştaki nakış gibi gönlümde ışık oldı."

[436a] mażmūnı üzere ḥāfıẓ-ı[1] ādāb-ı evrād u eẕkār, maḫdūm-ı ṣāliḥ-i ṣadāḳat-kār idi.

el-Mevlā ʻAlī bin Meḥemmed (Ḫᵛāce Efendi Birāderi)

Muʻallim-i cenāb-ı ḫāḳānī, ḥakkāk-i gevher-i kān-ı ʻOsmānī ʻÖmer Efendi ḥażretlerinüñ birāder-i kihteri Ṣarı ʻAlī Efendi ḥażretleridür[2]. Levāzım-ı ṭarīḳı mertebe-i lā'iḳasında iʻdād ve cevher-i ẕātın şüẕūrü'z-ẕeheb-i silk-i erbāb-ı isti'dād eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Esʻad Efendi ḥażretlerinden nā'il-i şeref-i mülāzemet ve baʻż-ı medārisde mutaṣaddī-i ḫidmet-i dirāset olduḳdan ṣoñra ḳırḳdan maʻzūl iken diyār-ı Mıṣriyye'de ḳassām ve ressām-ı āmāli müşāhede-i naḳş-ı murād ile bessām olmış idi. Biñ on sekiz Rebīʻu'l-evvel'inde Muṭahhar Efendi yirine Defterdār Yaḥyā Medresesi'ne, on ṭoḳuz Muḥarrem'inde Baḥrī-zāde yirine Nişāncı Medresesi'ne, yigirmi Receb'inde İmām-zāde yirine Yeñi ʻAlī Paşa'ya[3] pey-ender-pey vāṣıl olup yigirmi bir Ramażān'ında ʻAbdu'l-vehhāb Çelebi yirine Üçşerefeli pāyesine nā'il[4], yigirmi iki Muḥarrem'inde Çavuş-zāde yirine Siyāvuş Paşa Sulṭāniyyesi'nde mesned-ārā-yı feżā'il oldı. Yigirmi dört Rebīʻu'l-evvel'inde Ḳāf-zāde Çelebi yirine Ṣaḥn'a geldi. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Mūsā Efendi yirine Üsküdār'da Vālide Sulṭān Medresesi virildi. Yigirmi altı Muḥarrem'inde Minḳārī yirine Eyyūb Medresesi'ne naḳl olındı. Yigirmi sekiz Receb'inde[5] Ḥasan Beg-zāde yirine Süleymāniyye ile vāṣıl-ı[6] ümniyye oldı. Sene-i mezbūre Şaʻbān'ında Muṭahhar Efendi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ile tekrīm olındı. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında refʻ olınup Kecdehān ʻAbdu'llāh Efendi terfīʻ olındı. Otuz dört hilālinde Edrine pāyesi iʻtibār olınup arpalıḳ tevcīhine niyāzmend olmağın Ayazmend ḳażāsı żamīme-i revātib ḳılındı. Ol ḥāl üzere sübḥa-gerdān-ı eyyām ü leyāl iken āyine-i iḳbāli jengār-ḫurde-i ekdār-ı idbār ve āftāb-ı ʻömri resīde-i derece-i ıṣfırār olup biñ otuz sekiz Rebīʻu'l-evvel'inde rebīʻ-i ḥayātı mübtelā-yı ḫazān ve ṭarab-ḫāne-i ṣafāsı beytü'l-aḥzān olup Ḥażret-i Eyyūb Maḳābiri'nde defn olındı.

---

1 ḥāfıẓ-ı:ḥāfıẓ olup SE
2 ḫidmetleridür SE
3 SE'de "paşa" kelimesi mükerrer yazılmıştır.
4 Vāṣıl SE
5 429b E
6 Nā'il-i SE

Merḥūm-ı mezbūr teşhīr-i seyf-i lisān ile meşhūr, muḳteżeyāt-ı nefs ü şeyṭā-na mükābir, belki laʿnet be-her-dü maḳāmında mücāhir, ḫidmet-i vācibü'l-edā-yı Ḫudā'da s̱ābit ü ḳā'im, evḳāt-ı ḫamsede Cāmiʿ-i Ebü'l-fetḥ'uñ fetḥa gibi ṣaff-ı evveline müdāvim, yārān-ı ṭarīḳ ile ḥüsn-i muʿāmeleye me'lūf ve muḥtāc olanlara iḳrāż-ı mi'īn ü ulūf ile elūf ve īṣāl-i maʿrūf ile maʿrūf idi.

el-Mevlā 'Abdu'l-kerīm (Kerīm[1] Çelebi)

ʿUlemā-yı devlet-i Selīmiyye ḫilālinde tercemesi sebḳ iden Sinān-ı Aḳḥiṣārī'nüñ cevher-i naṣl-ı aṣlı ve netīce-i muḳaddimāt-ı ḥars̱ ü neslidür. Cedd-i māderīleri ʿAbdu'l-kerīm-zāde Efendi'nüñ gevher-i kān-ı vücūdı olan üç duḫter-i mesʿūd-aḫter ve elmās-ı müs̱elles̱-nümā-yı ferḫunde-ferden biri bunlaruñ māye-i şeb-çerāġ-ı ẕāt-ı kerīmi, s̱ānīsi Ġanī-zāde Efendi'nüñ ṣadef-i gevher-i ḫūrşīd-ḳasīmi, s̱ālis̱i Suʿūdī-zāde Ḳadrī Çelebi'nüñ gülbin-i ġonce-i nesīmi olmış idi. Gevher-i kān-ı fażīlet olan mehd-i ʿulyā-yı Meryem-nezāhet, māddetü'l-ḥayāt-ı ḫuceste **[436b]** -terkīblerine cüz'-i aʿẓam ve neşve-i istiʿdād-ı ḳudsī-nijādları ol ḫamīr-i māye ile ferāhem olmaġın kerīm ibnü'l-kerīm, ẕāt-ı lāzımut-tekrīm olup ṭoḳuz yüz yetmiş yedi tārīḫinde tāc-ı gevher-i mizāc-ı şuʿūrı sirāc-ı vehhāc gibi ber-şer ve ḳabā-yı bī-beḳā-yı vücūd-ı müsteʿārı gül-i sūrī-mis̱āl der-ber ḳılmış idi. El-ḥāletü hāẕihi ser ü sīne-i istiʿdād-ı māder-zādın ḥuliyy ü vişāḥ-ı ʿilm ü ʿirfānla muvaşşaḥ u muḥallā ve mir'āt-ı ṭabʿ-ı ṣafā-nihādın mıṣḳale-i saʿy ü ictihād ile maṣḳūl ü mücellā eyledükde müşāhede-i cemāl-i şāhid-i merām içün ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilme ḫırām ve südde-i seniyye-i ḫ ͮ ā-ce-i ʿālī-maḳāmda ḥareketin itmām eyleyüp ṭoḳsan yedi tārīḫinde ḫidmet-i ʿaliyyelerinden mülāzemet ile bekām olmış idi. İbtidā otuz aḳçe ile müderris, baʿdehu rütbe-i erbaʿīniyyede ṣadr-ı meclis olup ḳırḳdan maʿzūl iken diyār-ı Mıṣriyye'ye sefer ve ʿulemā-yı ʿArab ile münāvele-i ḳand-ı muʿād-ı fażl ü hü-ner idüp Şeyḫ ʿAlī Maḳdisī'den ḳırā'at-ı ʿulūm ve Bedre'd-dīn-i Ḳarāfī'den iḳ-tibās-ı envār-ı fühūm itmiş idi. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳaragülmez yirine Dāvud Paşa Medresesi ile ġonce-i emeli[2] ḫandān, on bir Ramażān'ında Tezkireci Aḥmed Efendi yirine Zāl Paşa ḫāricinde rütbe-i ṣafāsı ṣad çendān,

1 Münşī Kerīm SE
2 Āmāli SE

on üç Rebī'u'l-āḫir'inde Astarcı Sinān'dan[1] ṣoñra bıṭāne-i ḫil'at-i ḥāfıẓiyye ile kām-rān olmış idi On dört Rebī'u'l-evvel'inde 'Uşşāḳī-zāde yirine pāye-i Mihrümāhī ile mübāhī olup on yedi Ṣafer'inde selef-i sālifi Aḥmed Efendi yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye ile tekrīm ve reh-vārī-i merkeb-i himmetle ṣınf-ı mu'aḫḫardan taḳdīm olınup on ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Nāẓır-zāde yirine Üsküdār'da Vālide Sulṭān Medresesi ile celālet-i şān bulmış idi. Yigirmi Şa'bān'ında selefi[2] maḥlūlinden Yeñişehr ḳażāsı ile tebcīl, yigirmi bir Şevvāl'inde İstanbulī 'Alī Çelebi yirine ḳażā-yı Beytü'l-maḳdis'e tebdīl olınup yigirmi iki Cemādiye'l-ūlā'sında[3] gitmedin ma'zūl ve yirine 'Uşşāḳī-zāde Efendi mevṣūl oldı. Yigirmi altı Cemādiye'l-āḫire'sinde Nişāncı-zāde yirine Ḥaleb-i Şehbā ḥükūmeti tefvīż olındı. Ḳażā-yı Sermin ilḥākıyla iki sene mutaṣarrıf olup yigirmi sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında munfaṣıl ve yirine Nevālī-zāde Sa'dī Çelebi vāṣıl oldı. Biñ otuz Rebī'u'l-evvel'inde Çivi-zāde Efendi yirine Mıṣr ḳażāsı 'ināyet olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde kārgāh-ı iḳbāli mu'aṭṭal ve Küçük Maḥmūd-zāde ol mesned-i 'ālīde bunlara bedel oldı.

Şi'r Ḥayf kim şāhīn-i şāhī bī-ġıdā cān virmedi
İller üzre ṭutdı şehbāzuñ mekānın mākiyān

Otuz iki Rebī'u'l-āḫir'inde Aḫī-zāde Maḥmūd Çelebi yirine maḥrūse-i Burūsa'ya ḥākim olup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde ferāġ iḫtiyār itmekle Ebū Sa'īd Efendi ḥażretleri revnaḳ-efrūz-ı maḥākim olmış idi. Otuz beş Muḥarrem'inde Nūḥ Efendi yirine dārü'n-naṣr-ı Edrine'ye vālī olmış iken on beş günden ṣoñra Muṭahhar Efendi maḥlūlinden Ġalaṭa ḳażāsına naḳl olındılar. Otuz altı Cemādiye'l-ūlā'sında güşe **[437a]** -nişīn-i 'uzlet ü ḫumūl ve 'Allāme Şeyḫī Efendi nā'il-i me'mūl oldı. Vaẓīfe-i mu'tāde ve arpalıḳ ta'yīni ile müreffehü'l-ḥāl ü muṭayyebü'l-bāl ve varaḳ-gerdān-ı eyyām ü leyāl iken otuz sekiz Receb'inde 'ālem-i ḳudse intiḳāl ve riyāż-ı ünse[4] isti'cāl eyledi. Edrineḳapusı ḫāricinde pederleri cenbinde medfūndur.

1 Astarcı Sinān'dan:Sinān-ı Astarī'den SE
2 430a E
3 255a SE
4 ḳudse SE

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı sütūde-rüsūm, ʿarṣa-i ẓarāfetde ʿalem, vādī-i nezāketde müsellem, ʿilm ü maʿārifde yegāne, mecmūʿ-ı feżā'ilde müfred-i zemāne, inşā-yı tāze-ṭarz-ı dil-āvīzi nāzik ü rengīn, terkībleri naḳş-ı Rūmī gibi reşk-i nigār-ḫāne-i Çīn, ʿArabī'leri ḫurmā-yı Medīne gibi ḳater-i nebātdan şīrīn, ʿaḳl-ı maʿāşda ḳuvvet-i nāmiye-i intiʿāş gibi kāmil, ṭabʿ-ı miʿmārīsi faṣl-ı bahārī gibi ṭarḥ-ı binā-yı maṭbūʿ-ı dil-nişīn itmekde bī-muʿādil, şūḫ u şeh-levend-i meclis-ārā, rind-i ḫāṭır-pesend-i nuṭḳ-pīrā, maʿnā-yı rengīn ü lafẓ-ı rūşen sāġar-ı bezm-i ʿişreti, cemāl-i dil-firīb-i[1] şāhid-i suḫan mir'āt-ı ṭabʿ-ı pür-nezāketi, leṭā'ifi tāze vü kelimātı naġz, her fende dürüst, ṣāḥib-i ṭarz idi. ʿAṣrında muʿazzez ü mükerrem ve rütbe-i iʿtibārı ṣudūr-ı[2] ulemā ile tev'em, cevāhir-i kelimātı dest-i redd ile şikest-i kesād bulmaz ve ekābir yanında bir sözi iki olmaz idi. Zemān-ı ʿuzletde vaẓīfe ile arpalıḳ muḳarrer ve ekser-i aḥvālde baʿż-ı mülḥaḳāt ile pederlerinüñ ṣılası Aḳḥiṣār ḳażāsı müyesser olup manṣıbdan istiġnā idecek deñlü ġınā el virmiş idi.

Āsār-ı celīlesinden *ʿArabī Vefeyāt*'ı vardur. Ḥaḳḳā ki nevā-yı ʿArabānesi ṭarab-engīz ve edā-yı edībānesi şekker-rīzdür. Baʿdehu terācim-i mezbūreyi inşā-yı Türkī ile terceme ve ġamām-ı aḳlāmın vādī-i ġarībde münsecime itmişdür. Aḥbāba irsāl itdügi mekātīb-i bedīʿatü'l-esālīb müstaḳillen tertīb olınmışdur. İnṣāf budur ki münşiyān-ı Rūm'uñ ser-efrāzı ve leṭāfet-i maʿnā ve nezāket-i taʿbīr[3] ile mümtāzıdur. Bā-ḫuṣūṣ inşāları müddeʿā ile gevherīn-revāc ve ṭarḥ-ı cevher-i iksīr gibi laṭīfü'l-imtizāc olup her mektūbı sebīke-i ḫāliṣü'l-ʿayār gibi şāyān-ı tamġa-i iʿtibārdur.

el-Mevlā ʿAbdu'r-raḥmān (Ḳınalı-zāde ʿAbdu'r-raḥmān Çelebi) {ʿAbdī}

Kirām-ı maḫādīm-i sütūde-ṣıfātdan sālik-i ṭarīḳa-i ḳużāt olan Ḳınalı-zāde Ḥüseyn Efendi merḥūmuñ[4] maḫdūm-ı sütūde-ṣıfātıdur[5]. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ḥudūdında pederleri Tırḥala ḳāżīsi iken tirḥāl-i menzil-i vücūd ve cilve-i ṣaḥī-

1 Dil-firīb-i SE
2 ṣadr-ı SE
3 Leṭāfet//taʿbīr:leṭāfet ü nezāket-i taʿbīri R1
4 Efendi merḥūmuñ:Efendi'nüñ SE
5 430b E

fe-i[1] şühūd itmişdür. Elvān-ı ʿilm ü ʿirfānla ıṣbāġ-ı yed iden yārān[2] ile hemreng olduḳdan ṣoñra ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilme āheng idüp ṣadr-ı ʿālī-ḳadr-i kerīmü'ş-şān ʿAzmī-zāde Efendi ḥażretlerinüñ Süleymāniyye'de iʿādeleri ḫidmetinden mülāzemetle maẓhar-ı iḥsān olup pāye-ber-pāye medāris-i ʿilmiyyeye vāṣıl ve rütbe-i erbaʿīniyyeden munfaṣıl olup ḥacc-ı Beytü'l-ḥarām ve ziyāret-i Ravża-i Resūl-i Enām *ʿaleyhi efḍalu's-selām* eyleyüp biñ yigirmi ṭoḳuz Ṣafer'inde ʿUşşāḳī-zāde ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi yirine Çavuşbaşı Ḥüseyn Aġa Medresesi'ne nā'il olmış idi. Otuz bir Şaʿbān'ında Martolos-zāde Muṣṭafā Çelebi yirine Eski ʿAlī Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde Müzellef Aḥmed Efendi yirine Siyāvuş Paşa Sulṭanī pāyesine nā'il, otuz beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Bālī-zāde **[437b]** yirine Ṣaḥn'a geldi. Otuz yedi Şaʿbān'ında selef-i sālifi ʿUşşāḳī-zāde Efendi yirine altmış akçe ile İsmiḫān Sulṭān Medresesi'ne terfīʿ olınmış idi. Otuz sekiz Şaʿbān'ında maraż-ı ḫunnāḳdan rāh-ı nefesi münsedd ve istinşāḳ-ı nesā'im-i cinānla teneffüs içün mużīḳ-ı fenādan ʿāzim-i nüzhetgāh-ı muḫalled oldı.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı maʿārif-rüsūm, ḫoş-ṣoḥbet, nīk-ḫaṣlet, şūḫ u şen-gül, murġ-ı ṭabʿı pür-tebelbül, ʿilm ü maʿrifetde ābā vü aʿmāmına muḳtedī, maḫlaṣ-ı şöhret-şiʿārı "ʿAbdī" idi. Ḥayfā ki ol ḫānedānuñ leyletü'l-ḥınnā-yı cemʿiyyeti bunlaruñ fıḳdānı ile şām-ı māteme mübeddel ve kār-ḫāne-i tāze-ṭarḥ-ı ʿilm ü maʿrifeti terk-i destgāh-ı fenā itmekle muʿaṭṭal oldı. Medrese-i maḥlūle Ḳudsī-zāde Efendi'ye ʿināyet olınup bunlar Keskin Dede Maḳābiri'nde ṭarḥ-ı esās-ı iḳāmet eyledi.

Bu eşʿār netīce-i ṭabʿ-ı suḫan-güẕārıdur:[3]

Eşʿār Ḳıṭʿa-i ḫūbın temāşā itdürür ol mīr-i ḥüsn
Ṣafḥa-i rūyında ḫaṭṭ-ı müşg-i nābın gösterür

[Ve lehu] Ḫāk-i pā-yı ehl-i dil meftūn-ı yārānuz hele
Ḫāk isek de curʿa-nūş-ı bezm-i rindānuz hele

1 Safḥa-i R1
2 İḫvān SE
3 E'de şiir örneklerinin olması gereken yer boş bırakılmış.

[Ve lehu] Ġaflet degül mi nūr gibi berḳ ura şarāb
Ḫalvet-nişīn-i gūşe-i mey-ḫāne olmayam

el-Mevlā Meḥemmed Ṣādıḳ (Ṣıdḳī Çelebi) {Ṣıdḳī}

Ḳonya ḳażāsı gerden-i aḥvālinüñ ridāsı olan Manav Tāce'd-dīn Efendi'nüñ maḫdūmıdur. Ṭaraf-ı māderden siyādeti ve Muḥaşşī Şeyḫ-zāde Efendi[1] nesebine nisbeti var idi. Ṭoḳuz yüz seksan ḥudūdında perde-i şām-ı ʿademden ṣubḥ-ı ṣādıḳ-ı vücūda vuṣūl ve ḥacle-i[2] ṣulb ü meşīmeden minaṣṣa-i şühūdda ruḫṣat-ı müs̱ūl bulup ʿalā ḥasbi'l-istiʿdād kesb-i feżā'ile beẕl-i ictihād iderek pīr-i ṣāliḥ-i taḳvā-penāh, müteḳāʿid Seyfu'llāh Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve şeref-i mülāzemetine nā'il olmış idi. Ḳırḳ akçe medreseden[3] maʿzūl iken biñ on sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde Maḥmūd Efendi yirine Bergos'da Meḥemmed Paşa Medresesi ʿināyet olındı. Yigirmi Muḥarrem'inde Bekir Efendi yirine Ḫayre'd-dīn Paşa'ya ḥareket eyledi. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde selef-i sālifi Maḥmūd Efendi yirine Fetḥiyye-i Meḥemmed Paşa'ya vāṣıl, yigirmi dört Muḥarrem'inde yine anlar yirine İsmiḫān Sulṭān pāyesine nā'il, yigirmi yedi Receb'inde Ḳaraḳız-zāde yirine Şemāniye'de seccāde-nişīn-i efāżıl olup yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ḳara Çelebi-zāde ʿAzīz Efendi ḥażretlerinden[4] ṣoñra Ḳalender-ḫāne Medresesi altmış olup bunlara tevcīh olındı[5]. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Receb-zāde yirine Edrine Selīmiyyesi'ne naḳl olındı. Otuz Ẕi'l-ḥicce'sinde Motonī yirine İstanbul Selīmiyyesi'ne geldi. Otuz bir Şaʿbān'ında Ṣarı ʿAbdu'llāh Efendi yirine Mağnisa ḳażāsı virildi. Otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınup Martolos-zāde Muṣṭafā[6] Çelebi taʿḳīb eyledi. Otuz beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Caʿfer Efendi yirine Ebī Eyyūb ḳażāsı müyesser oldı. Otuz altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde maʿzūl ve yirine Ḫᵛāce Fesād **[438a]** Efendi mevṣūl oldı. Otuz sekiz evāsıṭında āheng-i dārü'n-naʿīm ve cān-ı pāki cāndār-ı kerīme teslīm eyledi. Dāḫil-i sūrda Muḥaşşī Şeyḫ-zāde Efendi Mezārı ḳurbında defn olındı.

---

1 Efendi'nüñ SE
2 Cehele-i R1
3 255b SE
4 Efendi ḥażretlerinden:Efendi'den R1, E
5 431a E
6 - SE

Mevlānā-yı mezur ḥüsn-i aḫlāḳ ile meşhūr, ismi Ṣādıḳ olmaġla "Ṣıdḳī" maḫlaṣı ile miyāne eşʿārı ve maʿārif-i cüz'iyyede ḳābiliyyet ile şiʿārı var idi. Żaʿīf ü naḥīf[1], ḫafīfü'r-rūḥ u ẓarīf, dervīş-nihād, pāk-iʿtiḳād idi. Muʿallim-i cenāb-ı Aḥmed Ḫānī, Muṣṭafā Efendi ḥaḳḳında bu maṭlaʿı diyüp tesdīs itmiş idi:

Şiʿr ʿAceb mi ḫᵛāce-i sulṭān iseñ her fende fā'iḳsun
Sen ol üstād-ı bī-mānendsün ḫunkāra lā'iḳsun

el-Mevlā ʿAbdu'llāh (Ebu's-suʿūd-zāde Efendi'ye[2] Tābiʿ ʿAbdu'llāh Efendi)

Belde-i Amāsıyye ḳuṭṭānından bir merd-i ṣāliḥüñ netīce-i muḳaddimāt-ı vücūdı ve s̱emere-i şecere-i nesl-i mesʿūdıdur. Ol diyār ʿulemāsından temhīd-i mebānī-i fünūn ve taḥṣīl-i levāzım-ı mefrūż u mesnūn idüp dārü's-salṭana-i seniyyeye ilḳā-yı raḥl-i iḳāmet ve ʿulemā-yı ʿaṣr mecālis-i ʿilmiyyelerine ḫidmet[3] iderek Şeyḫü'l-İslām Zekeriyyā Efendi ḥażretlerinden nā'il-i şeref-i mülāzemet olmış idi. Baʿżı medārisde ʿaḳd-ı mecālis idüp ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on sekiz Ṣafer'inde Ḥüsām Efendi maḥlūlinden Pervīz Efendi Medresesi ile zemīn-i āmāli gül-ḫīz oldı. Yigirmi Receb'inde Minḳārī yirine Eski İbrāhīm Paşa Medresesi'ne taḥrīk olınup yigirmi dört Rebīʿu'l-evvel'inde Niksārī-zāde ʿAbdu'l-ḥayy[4] Çelebi yirine Efḍal-zāde pāyesine pā-yı himmet ḳoyup sene temāmında Ḳāsım Efendi yirine Ġażanfer Aġa pāyesine gelüp yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Fenārī-zāde Şāh Çelebi yirine Ṣaḥn'a vāṣıl, sene-i mezbūre Şaʿbān'ında Ḳara Çelebi-zāde Maḥmūd Efendi yirine Ḫāṣekiyye'ye nā'il olmış idi. Yigirmi ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḳāsım Efendi yirine Üsküdār Vālidesi'ne varup otuz bir Receb'inde Bāḳī-zāde Şeyḫī Çelebi yirine Süleymāniyye müderrisi olup otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde Aḫī-zāde Maḥmūd Efendi yirine Eyyūb ḳażāsı ile maḳżi'l-āmāl oldı. Otuz dört Ṣafer'inde ʿazl olınup manṣıbı Menteş-zāde'ye teklīf olındı. Otuz altı Receb'inde Maḥmūd Efendi yirine İzmir ḳażāsı virildi. Otuz yedi Ramażān'ında maʿzūl olup Pirizrinli Maḥmūd Efendi

1 SE'de "Żaʿīf ü naḥīf" ifadesi "ẓarīf" kelimesinden sonra gelmektedir.
2 Ebu's-suʿūd-zāde Efendi'ye:Ebu's-suʿūd-zāde'ye SE
3 Müdāvemet SE
4 ʿAbdu'l-Ḥayy:- E, SE

mevṣūl oldı. Otuz sekiz Şevvāl'inde gülū-feşārī-i mergle beste-dem ve ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı ʿadem oldı.

Mevlānā-yı merḳūm sīr-āb-ı ser-çeşme-i ʿulūm, hengām-ı tedrīsinde ifādeye mā'il ü meşġūf, eyyām-ı ḥükūmetinde istiḳāmet ü nezāhet ile maʿrūf, dervīş-nihād, pāk-iʿtiḳād, meşġūl-i meşāġil-i ʿilm ü dīn, muḳalled-i ʿulemā-yı ʿāmilīn idi.

el-Mevlā ʿAbdu'r-raḥīm (es-Seyyid ʿAbdu'r-raḥīm)

Anaṭolı ṭarafından āheng-i dārü'l-mülk-i Rūm ve ṭarīḳ-ı ʿilmi veche-i maṭlab u merūm eyleyüp Ḥasan Ketḫudā-zāde Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve semt-i tedrīse ʿāzim olduḳda baʿż-ı medārise vāṣıl ve ḳırḳdan munfaṣıl olup biñ yigirmi dört Ramażān'ında[1] ʿAbdu'r-raḥmān Emīri yirine Emre Ḫᵛāce müderrisi oldı. Yigirmi yedi Receb'inde Ḥasan Ketḫudā-zāde Maḫdūmı yirine Sekbān ʿAlī Medresesi'ne **[438b]** ḥareket eyledi. Yigirmi sekiz Şaʿbān'ında Naṣre'd-dīn Efendi yirine Ẕāl Paşa ḫāricine gelüp yigirmi ṭoḳuz Receb'inde yirinde pāye iʿtibār olındı. Otuz iki Muḥarrem'inde Ḳāmetī Efendi yirine Muṣṭafā Aġa pāyesine terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ında Mollā Çelebi yirine Ṣaḥn'a geldi. Otuz üç Muḥarrem'inde maʿzūl olup taḥīlle ile İbrāhīm Efendi gelmiş idi. Otuz dört Ramażān'ında İbrāhīm-i dīger yirine tekrār Ṣaḥn Medresesi müyesser[2] oldı. Otuz beş Cemādiye'l-āḫire'sinde Velī-zāde yirine Sinān Paşa Dārü'l-ḥadīs̱i'nde vāṣıl-ı sittīn oldı. Otuz sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde fevt olup medrese Yavuz-zāde Çelebi'ye virildi.

Merḳūm-ı mezbūr ṭarīḳ-ı ʿilme ʿāşıḳ-ı mehcūr, nīk-nefs ü pāk-iʿtiḳād, dervīş-meşreb ü ḫāk-nihād, seyyid-i ṣaḥīḥu'n-neseb, muḳallid-i ʿilm ü edeb idi.

el-Mevlā İbrāhīm (Teẕkireci İbrāhīm)

Ḳaramanīdür. Aḫī-zāde Yaḥyā Çelebi'nüñ iʿādesi ḫidmetinden nā'il-i emānī olmış idi. Baʿżı bıḳāʿ-ı ʿilmīye taṣarruf iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Vardarī Şeyḫ-zāde yirine Pervīz Efendi Med-

1 431b E
2 Medresesi müyesser:müderrisi SE

resesi virildi. Yigirmi ṭoḳuz Receb'inde baʿż-ı kenār medreseleri teklīf olınduḳda ʿazl iḫtiyār eyleyüp medresesi Şems Efendi'ye virildi. Otuz bir Receb'inde Esʿad Çelebi yirine Yeñi Nişāncı Medresesi ʿināyet ve tecdīd-i berāt-ı himmet olındı. Otuz iki Şevvāl'inde Dāvud Efendi yirine Caʿfer Aġa pāyesine vāṣıl, otuz beş Ṣafer'inde Ḫᵛāce-zāde ʿAlī Çelebi yirine Edrineḳapusı pāyesine nā'il olup otuz altı Receb'inde Semīn Meḥemmed Çelebi yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Naṣre'd-dīn Efendi yirine Āmid ḳażāsı[1] tefvīż olındı. Otuz sekiz Ṣafer'inde ʿazl olınup yirine İsḥaḳ Efendi is̱bāt-ı istiḥḳāḳ eyledi. Ol es̱nālarda rū-be-rāh-ı s̱eniyye-i vedāʿ ve ṣanduḳa-i tābūt ile laḥde īdāʿ ḳılındı.

Mevlānā-yı merḳūm dāḫil-i ʿidād-ı erbāb-ı ʿulūm, Anaṭolı Ṣadrı Baḫs̱ī Efendi'ye müẕekkir olmaġla ḫayr ile meẕkūr ve ḫidmeti meşkūr idi.

el-Mevlā İbrāhīm (İbrāhīm Efendi)

Şeyḫü'l-İslām, rüknü'l-ʿulemā'i'l-aʿlām Ṣunʿu'llāh Efendi ḥażretlerinüñ ṣadāretleri ḥālinde ḫidmetlerine müdāvim ve teẕkirecilik māddesinden mülāzım olup baʿż-ı medāris ile nā'il-i me'mūl ve ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl olduḳdan ṣoñra biñ on ḥudūdında İpekci ʿAcem[2] yirine Burūsa'da ʿİvaż Paşa Medresesi virilmiş idi. Yigirmi sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında Ġūl Çelebi yirine Manastır pāyesine nā'il oldı. Otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde ʿazl olınup altmışla selefi iʿāde olındı. Otuz üç Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿAbdu'r-raḥīm yirine Ṣaḥn ile tekrīm olınmış iken sene-i mezbūre[3] māh-ı Cemādiye'l-ūlā'sında maʿzūl ve yirine Bālī-zāde Efendi[4] mevṣūl oldı. Otuz dört Muḥarrem'inde Teẕkireci ʿAbdu'l-laṭīf yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'yle talṭīf olındı. Otuz beş Ṣafer'inde ʿOs̱mān Efendi yirine Maġnisa ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām oldı. Otuz altı Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınup yirine Naṣre'd-dīn Ḫᵛāce cā-nişīn oldı. Otuz yedi Şevvāl'inde Yaʿḳūb-zāde yirine Kütāhiyye ḳażāsı virildi. Otuz sekiz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde **[439a]** ḳāżī iken dā'in-i ecel müteḳāżī olup yirine Başkesen Muṣliḥi'd-dīn naṣb olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ʿilm ü ṣalāḥ ile maʿlūm-ı cumhūr, ḳażāsında nezāhet ü

1 256a SE
2 İpekçi ʿAcem:ʿAbdu'llāh-ı Belḫī E
3 Sene-i mezbūre:- E, SE
4 - R1, E

istiḳāmeti şā'i', edīb ü mütevāżı'[1] idi.

el-Mevlā Ḥüsām (Ḫᵛāce Fesād Müsveddesi)

"Ḫᵛāce Fesād Müsveddesi" dimekle meşhūr u benām olan Mevlānā Ḥüsām-ı ṣamṣām-ibtisāmdur. Taṣvīr-i vücūdı dāḫil-i mecmū'a-i 'ulemā ve Ḫᵛā-ce-zāde Meḥemmed Efendi'nüñ çihre-güşā-yı iltifātı ile ṣūret-i ḥāli ḫoş-nümā olup mülāzemetle vāṣıl-ı evvelīn-i menāzil-i ṭarīḳ ve mürā'ī-i merāsim-i ders ü taḥḳīḳ olmağın ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken otuz iki Receb'inde 'Ab-du'l-ġanī-i 'Acem yirine Ḳañlıcaḳ'da İskender Paşa Medresesi virildi. Otuz beş Rebī'u'l-evvel'inde İbrāhīm Efendi yirine Burūsa'da Emīr Sulṭān pāyesi iḥsān olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Edrine ḳāżīsi olan Aḫī-zāde Maḥmūd Efendi arpalığı Birgi ḳażāsı müyesser olmış idi.

Mıṣrā' Birgi atına binen tiz iner

mefhūmı muḳarrer olup otuz yedi Rebī'u'l-evvel'inde manṣıbı Cüz'-ḫᵛān İdrīs'e iḥsān olındı. Otuz ṭoḳuz ḥudūdında müsvedde-i Celālī gibi dest-i neh-hāb-ı ecelden ġāret-zede ve ḥarf-i vücūdı ṣaḥīfe-i 'ālemden ḥakk-kerde oldı.

Beyt Kendi ḥālinde bir zavallı idi
'İlmden yaña başı ḫālli idi

el-Mevlā 'Abdu'llāh (Aydınī 'Abdu'llāh Çelebi)

Vilāyet-i Aydın dāḫilinde "Kestel" nām belde-i meşhūre ḳuṭṭānınuñ rū-be-rāh-ı menāzili ve reh-neverdān-ı ṭarīḳ-ı 'ilmüñ nāzili olup dārü'l-mülk-i İstanbul'a vāṣıl ve münselik-i silk-i emāṡil olduḳda Şeyḫü'l-İslām Zekeriyyā Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ba'ż-ı medārisde iḥyā-yı merāsime müdā-vim olup ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Esediyye Medresesi'nden ma'zūl iken biñ yigirmi dört hilālinde Yeñişehrli[2] Ḥasan Yazıcı yirine Ḫāṣköy'de Maḥmūd Paşa Medresesi i'ṭā olındı. Yigirmi yedi Şevvāl'inde[3] 'azl olınup İdrīs Efendi ferş-i

1 432a E
2 Yeñişehr'de SE
3 Yedi Şevvālin'de:yedide R1, E

seccāde-i tedrīs itdi. Nice zemān maʿzūl ü maḫẕūl ü mehān olup otuz dört Ṣafer'inde ḳabūl itmeyen Seyfu'llāh Efendi[1] yirine İznīḳ Süleymāniyyesi'nde pāye-i Ṣaḥn'a nā'il oldı. Otuz beş Ramażān'ında Rāʿī-zāde Ḳāsım Çelebi yirine Şire ḳażāsı ʿināyet olındı. Otuz altı Ramażān'ında ʿazl olınup manṣıbı Nūrī'ye virildi. Otuz sekiz ḫilālinde irtiḥāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i ḫulḳ ile meşhūr, şūḫ u şāṭır, faḳr ü fāḳadan şākir, Eşref-zāde nesebine mensūb, dervīş-nihād ü maḥbūbu'l-ḳulūb idi.

el-Mevlā ʿAlī (Ḳaraḳız-zāde)

"Ḳaraḳız-zāde" dimekle şöhret-dāde, İstanbulī bir ḳāżī-zādedür. Taḥṣīl-i kemāle bez̠l-i ictihād ve kesb-i sermāye-i istiʿdād eyleyüp ʿAbdu'l-ġanī Efendi ḥażretlerinden[2] mülāzemetle kām-revā ve ṭarīḳ-ı tedrīsde menāzil-peymā olup ḳırḳ akçe medreseden munfaṣıl iken biñ on dört Rebīʿu'l-evvel'inde ḥālā Tāce'd-dīn yirine Mollā Gūrānī Medresesi erzānī görüldi. On yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿAbdu'l-ḳādir Efendi[3] yirine Süleymāniyye-i İznīḳ pāyesine terfīʿ olındı. Yigirmi dört Muḥarrem'inde ʿazl olınup manṣıbı Abdāl Mūsā'ya tekyegāh ḳılındı. Yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde Nūrī'den ṣoñra ḳabūl itmeyen ʿAbdu'llāh yirine Orḫāniyye-i İznīḳ tevcīh olındı. Sene-i mezbūre Receb'inde Edhem-zāde yirine Ṣaḥn'a gelüp baʿde eyyām **[439b]** ʿÖmer Efendi yirine Kütāhiyye ḳażāsı inʿām olındı. Yigirmi ṭoḳuz Receb'inde ʿazl olınup Münkir Ḥüsām ḳā'immaḳām oldı. Otuz iki ḫilālinde Küçük Martolos-zāde Maḥmūd Efendi[4] yirine manṣıb-ı sābıḳa iʿāde olındı. Ḳabūlden ibā eyledükde Medīne-i Münevvere pāyesi iʿtibār olınup rāyet-i rütbeti vālā olmış idi. Birkaç aydan ṣoñra vaẓīfe-i teḳāʿüd ile ferāġat idüp manṣıbı Emīr ʿAlī Efendi'ye ʿināyet olındı. Ol ḥālet üzere sübḥa-şümār-ı[5] eyyām ü leyāl iken otuz sekiz Ẕi'l-ḥicce'sinde intiḳāl eyledi. Ḫānesi civārında vāḳiʿ Birincci Mescidi sāḥasında medfūn ve şeyḫ-i ʿazīz Süleymān Efendi ile maḳrūndur. Ol mescidi cāmiʿ eyleyüp çeşme getürmek içün s̠ülüs̠-i mālin vaḳf itmiş idi.

Mevlānā-yı merḳūm aġa-yı dārü's-saʿāde-i muḫadderāt-ı ʿulūm, aṭlas-sī-

1 - SE
2 Efendi ḥażretlerinden:Efendi'den SE
3 - SE
4 Maḥmūd Efendi:- SE
5 432b E

ma vü ṭavāşī-hey'et, bacıyāne-sīret ü ḫünsā-menḳabet, zu'mınca şerīḥ-i 'ahd ü Bircīs-i Nāhīd-mehd idi. Şeyḫu'ş-şüyūḫ-ı ṭarīḳa-i 'aliyye, 'umde-i e'izze-i Naḳş-bendiyye[1] Şa'bān Efendi ḥażretlerinden inābet ve isti'dādı miḳdārı iktisāb-ı bereket-i ḫidmet eylemiş idi. Lākin ġāyetde ebleh ü sāde-dil, rütbe-i 'atehi niṣāba vāsıl, ṣafḥa-i 'iẕārı gibi levḥa-i sīnesi naḳş-ı ẓarāfetden ḫālī, kiyāset ü[2] küsecīden ḳaṭ'-ı naẓar nāḳıṣātu'l-'aḳl idrāk eyledügi umūr-ı bedīhiyye şu'ūrından daḫı şān-ı belāheti 'ālī idi. Ḥattā ḫünsālıḳ töhmetini def' içün şerḫ-i şebābda elli altmış def'a istimnā da'vā idüp kendüye bīhūde iftirāsı ḥayret-efzā ve ḳahḳaha-fermā olurdı.

Bir gün neşr-i ṭūmār-ı hamāḳat eyleyüp kelimāt-ı ḥikmet[3] es̱nāsında bu gūne çihre-güşā-yı heẕeyān olur ki "Bu ḥaḳīr, bir hefte miḳdārı pilāv yimesem mizācuma i'tilāl ve dimāġuma iḫtilāl gelür. Dest-yārī-i tecrübe ve mīzān-ı ṣaḥīḥ-i ẕevḳ-ı selīm[4] ile sā'ir filizzāt ü 'aḳāḳīr ṭabā'i'i ta'yīn olındugı üzere istinbāṭ itdügüm budur ki pilāvuñ ṭabī'ati ḥārr [ü] raṭb olmaġla tarṭīb-i dimāġ ve taḳviyet-i ḥarāret ve ḫurde-i lü'lü' gibi tefrīḥi cihetinden cevher-i 'aḳla mu'āvenet eyleye."

Ḳıṭ'a[5]

Seyr idüñ dāne birinc-ile muḳaşşer noḫudı
Altun inci gibi sermāye-i iḳbāl olmış

Sūḫteler küse pilāva nice meyl eylemesün
İsfinaḫ-ıla biber aña ḫaṭ u ḫāl olmış

Ol es̱nāda 'ulemā-yı 'aṣrdan "Tāce'd-dīn-zādeler" dimekle meşhūr 'Abdu'l-vehhāb Efendi ve Ḥaydar Efendi nām birāderler ẕikr olınup her birinüñ ḫānesi mecma'-ı yārān ve meclis-i Mānī gibi naḳş-ı ülfetle ser-ṣaḥīfe-i mecmū'a-i dāniş ü iẕ'ān iken pey-ender-pey ṣaḥīfe-i 'ālemden maḥv-ı vücūd ve ḳaṭ'-ı 'alāḳa-i meclis-i şühūd eyledüklerinde cā-nişīnleri olmamaġın;

---

1 256b SE
2 - SE
3 Kelimāt-ı ḥikmet:kelimāt E
4 ẕevḳ-ı selīm:meẕāḳ R1, SE
5 - E; Naẓm SE

Beyt Gice pervānelerle bezmi germ-ā-germ idi şem'uñ
Seḥer baḳduḳ ne şem'-i meclis-ārā var ne pervāne

mażmūnı zebān-zed-i rūzgār oldı, diyü te'essüf olınurken 'Alī Çelebi ḫidmetleri yine ḥikmetden dem urup " 'Acebā 'unnet lāzıme-i nesebleri ve ḫāṣṣa-i silsile-i vālā-ḥasebleri olup[1] pederleri daḫı böyle mi idi?" didükde ḥużżār-ı meclisden biri cevāb virüp "Ma'lūm oldı ki müddetü'l-'ömr pilāv yimemişsüz ve pirinc dānesin düşde görmemişsüz." diyü i'tiḳādına muvāfıḳ laṭīfe-perdāz-ı taḥmīḳ olur.

el-Mevlā el-Fāżıl ve'l-Maḫdūm el-Kāmil Meḥemmed 'Alī eş-Şehīr bi-Rıżāyī (Rıżāyī Çelebi[2]) {Rıżāyī}

Ḳonya ḳāżīsi iken eczā-yı vücūdı hāven-i fenāda **[440a]** ġubār ve dest-sūde-i daḳḳāḳa-i rūzgār olup ḫāl-i leb-i ḫūbān gibi nemekdān-ı 'ademde bī-nām ü nişān olan Bebr Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı kihter-i vālā-nijādı ve şeyḫü'l-islām, müşkil-güşā-yı enām ḥażretlerinüñ hemşīre-zāde-i pāk-nihādı ve terbiyet-kerde-i edīb-i irşādıdur. Biñ bir sāl-i ferruḫ-fālinde biñde bir ṣadefden ẓuhūr itmeyen gevher-i şehvār-ı vücūdı zīver-i kenār-ı deryā-yı feyż ü cūd ve miyāne-bend-i silk-i şühūd olup lafẓ-ı "Rıżā" (1001) tārīḫ-i vilādetleri vāḳi' olmış idi. 'Allāme-i felek-i celāl-i fetvā-penāh أيده الله تعالي وقوّاه[3] ḥażretleri "Rıżāyī" maḫlaṣın ta'yīn idüp bu ḳıṭ'a-i[4] gevherīn-revācı zīver-i tāc-ı ibtihācı ḳılmışlar idi:

Ḳıṭ'a Medḥ eyle cenāb-ı Muṣṭafāyı
Evlādını āl-i Murtażāyı

Geldüñ çü bu teng-nā-yı dehre
Maḫlaṣ ide gör 'Alī Rıżāyı

Biñ on yedi tārīḫinde vāḳi' nevbet-i hümāyūnda üstāẕ-ı melāẕ ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve ibtidā otuz pāyesinde *Miftāḥu'l-'ulūm*'la

1 Olan SE
2 Efendi SE
3 "Allah ona kuvvet versin."
4 433a E

fetḥ-i bāb-ı fażl ü[1] belāġat ḳılup çille-keş-i erbaʿīn iken eşrāf-ı ḳużāt-ı Mıṣriyye'den olan birāder-i saʿd-aḫterleri İsmāʿīl Efendi ile merreten baʿde uḫrā Ḳāhire-i maʿazziyyeye sefer ve ʿulemā-yı diyār-ı ʿArab ile münāvele-i ḳand-ı muʿād-ı ʿilm ü hüner ḳılmışlar idi. Biñ yigirmi altı Rebīʿu'l-āḫir'inde Sefer Efendi yirine cedd-i emcedleri Zekeriyyā Efendi Medresesi'ne ẓafer buldılar. Yigirmi ṭoḳuz[2] Rebīʿu'l-evvel'inde yirlerinde pāye iʿtibārı ile pīrāye-bend oldılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Çelebi Aḥmed Çelebi yirine Sinān Paşa Dārü'l-ḥadīs̱i'ne taḥrīk olındılar. Otuz bir Şaʿbān'ında Muʿīd Aḥmed Efendi yirine Ṣaḥn'a geldiler. Otuz iki Receb'inde yine anlar yirine Ḫāṣekī Medresesi'ne vāṣıl, sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Bāḳī-zāde ʿAbdī Çelebi yirine Üsküdār Vālidesi'ne nā'il olup otuz dört Cemādiye'l-āḫire'sinde selef-i sālifleri Aḥmed Efendi yirine Süleymāniyye müderrisi olmışlar idi. Otuz beş Receb'inde Tevfīḳī-zāde yirine Selānik ḳażāsı tefvīż olındı. Otuz altı Cemādiye'l-āḫire'sinde ʿazl olınup Bāḳī-zāde Şeyḫī Çelebi mükerreren ḥākim-i Selānik oldı. Otuz yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿAllāme Şeyḫī Efendi yirine Ġalaṭa ḳażāsına terfīʿ olındılar. Otuz sekiz Şevvāl'inde müteveffā Aḥmed Efendi yirine Mıṣr ḳażāsına naḳl olındılar. Maḳarr-ı ḥükūmete vāṣıl ve ʿalīlen dāḫil olup otuz ṭoḳuz Muḥarrem'inde ḳażā-yı dīn-i vācibü'l-edā-yı naḳd-i cān ve iḥrāz-ı rıżā-yı Raḥman itmekle ravża-i rıżvāna ḫırām ve ʿazm-i nüzhetgāh-ı dārü's-selām itmiş idi. Manṣıb-ı maḥlūl ile Muʿīd Aḥmed Efendi fā'iz-i me'mūl oldı.

Tārīḫ-i Ḥażret-i Şeyḫü'l-İslām

Āh vāh Rıżāyī[3] (1039)

Tārīḫ-i Rāḳımu'l-ḥurūf

Yaḳdı derūnı dāġ-ı firāḳı Rıżāyīnüñ
Yaş dökmek ile olmadı ḥāṣıl ferāġ-ı dil

Bu zaḫm-ı ḫūn-feşānla dil ḳanlar aġladı
Didi ʿAṭāyī mevtine tārīḫ "Dāġ-ı Dil"[4] (1039)

---

1 - SE
2 Sekiz SE
3 آه واه رضایی
4 داغ دل

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı fütüvvet-rüsūm, ḥuliyy-bend-i ʿarā'is-i maʿārif, çihre-güşā-yı leṭā'if-i ẓarā'if, ḥasīb ü nesīb, fāżıl ü edīb, cebīn-i aḥvālinde şuʿāʿ-ı saʿādet berīḳu'l-lemeʿān, ṣafaḥāt-ı şu'ūnında envār-ı necābet levḥa-i ser-ṣaḥīfe-i ʿirfān, kemāl-i ḳābiliyyet-i şānı ṣafḥa-i ḳalem-gīr gibi ẓāhir, cemāl-i istiʿdādı ḫāme-i meşşāṭa-i **[440b]** üstād ile revnaḳ[1]-efrūz-ı ḥüsn-i bāhir, nuḳūş-i ḥurūf-ı levḥ-ı ḥāfıẓası esirre-i cebhe-i ḫūbān gibi zībende, ṣuver-i ẕihniyye-i sīne-i ṣafā-ṣıfātı āyine-i nūrānī ve cilā-yı Mānī-ṣıfat-ı firībende, serīʿü'l-intiḳāl, bedīʿu'l-irtiḥāl idi. Hemānā ol sürʿat-i intiḳāl āftāb-ı ʿömr-i serīʿu'z-zevālinde daḫı der-kār ve naḳd-i ʿömr-i ʿazīzi otuz sekiz ʿadedine bāliġ olduḳda ḥall-i ṣılāye-i rūzgār olmış idi.

Ās̱ār-ı celīlesinden *Ḳārī'ü'l-Hidāye* ve *Ḥānūtī* ems̱ālinden on ʿaded fetāvā-yı kibārı cemʿ ü tertīb ve tenḳīḥ ü tehẕīb idüp bir es̱er-i dil-firīb itmişdür ve ḫarīdeyi intiḫāb eyleyüp " *ʿAvdu'ş-şebāb*" tesmiye eylemişdür. Dībāceleri ḫaylī edībāne vü istiʿārātı bedīʿa ve ʿibārāt-ı reşīḳası müs̱taʿiddāne vü belīġānedür. Mürettteb ü mükemmel *Dīvān*-ı eşʿārı ve tāze-ṭarz ü naġz[2] güftār-ı berāʿat-şiʿārı vardur. Her sene bir naʿt-i şerīf naẓmını iltizām ve cevāhir-i zevāhir ile evtār-ı suṭūrı gevherīn-niẓām itmiş idi. Bu eşʿār nümūne-i güftār-ı dürer-bārı ve nuḫbe-i āṡār-ı ṣafā-şiʿārıdur:

Eşʿār Cüst ü cū iderek buldı felek maḳṣūdın
Nice eyyām senüñ-çündi meger devr-i sinīn

Ṣaḥna şu deñlü hücūm eyledi eṭfāl-i[3] zemān
Iżṭırāb-ı cesede düşdi raḥim içre cenīn

Gerçi ecdādı efḍal ḫalef ammā bāṭıl
Ḫalefi tīġ-ı ṭılısm ü selefi genc-i defīñ

Ve lehu Olup bir ebr-i ḥā'il farḳı üzre tāb-ı ḫūrşīde
Gözinden ṣaḳınurdı çarḫ ol maḥbūb-ı Yezdānı

---

1 257a SE
2 433b E
3 Ol ḥāl-i SE

Münāsibdür eger laʿlīn ḳabā-yı kilk-i sürḫ-ālūd
Yine hengāme-i medḥinde eylerse ġazel-ḫᵛānī

Füzūn olmaḳda laḥẓa laḥẓa tāb-ı rūy-ı raḫşānı
Meger āteş-fürūz-ı rūyıdur dāmān-ı müjgānı

[Ve lehu] Viṣāle vaʿde itseñ dil ziyāde ıżṭırāb eyler
Yaḳīn olsa kenāre arturur emvācını deryā

[Ve lehu] Māniʿ-i seyr-i cemāl-i yār olur ʿāşıḳlara
Cevr iderse āh-ı dil luṭf eylese eşk-i sürūr

[Ve lehu] Dil-ber ki taḫtgāḫ-ı dile pādişāhdur
Tebīr-i mülk-giri hemān bir nigāhdur[1]

[Ve lehu][2] Bī-naṣībüz ḳısmet-i rūz-ı ezelden gūyiyā
Hep serāb u ḫırmen-i mehdendür āb u dānemüz

[Ve lehu] Dili ṣad-pāre itse lāleveş şemşīr-i bürrānuñ
Muḳarrerdür yine her pāresinde dāġ-ı hicrānuñ

[Ve lehu] Libās-ı fāḫir ile seyr iden dir tāze mażmūnum
Rıżāyī yine peydā eyledi bir şāhid-i zībā

[Ve lehu] Aġardı cā-be-cā ser-vaḳt-i tedbīr-i ṣalāḥ oldı
Uyan iy dīde-i cān ḫᵛāb-ı ġafletden ṣabāḥ oldı[3]

el-Mevlā Aḥmed (Motonī Aḥmed Efendi[4])

Cezīre-i Mora sāḥilinde "Moton" nām ḥıṣn-ı metīnden ẓuhūr ve iktisāb-ı sermāye-i ʿilm ü ʿirfāna ṣarf-ı nüḳūd-ı sinīn ü şühūr idüp[5] ol diyāra nisbet ile

1 Cüst//nigāhdur:- E
2 Bu ve sonraki beyitler SE'de mevcut değildir.
3 Bī-naṣībüz//oldı:- R1
4 - R1
5 - SE; İdüp ve E, R1

meşhūr ve ḥuliyy-bend-i silāḥ-ı cevherdār-ı ʿaḳl ü şuʿūr olmış idi. Ol diyār ʿulemāsından taḥṣīl-i muḳaddimāt-ı fünūn ve ḳırāʾat-ı muḫtaṣarāt-ı mütūn eyleyüp vāṣıl-ı meleke-i istiʿdād ve nāʾil-i rütbe-i ʿaḳl-ı müstefād olduḳda vechetü'l-āmāl-i cevānib ve noḳṭa-i pergār-ı meʾārib, dārü's-salṭana-i ʿaliyye ṭarafına taḥvīl-i sükkān-ı ʿazīmet ve iġrāḳ-ı bād-bān-ı himmet eyleyüp ol ʿaṣrda merciʿ-i emās̱il ve mecmaʿ-ı ḳavābil olan Paşa-zāde Ḥüseyn Efendi ḫidmetlerine ittiṣāl ve feyż-i ifādeleriyle nice zemān istikmāl itmiş idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan yedi tārīḫinde S̱emāniye iʿādesinden mülāzım ve *Ḥāşiye-i Tecrīd* ü *Miftāḥ* medreselerinde müdāreseye müdāvim olup ḳırḳdan maʿzūl iken vilāyet-i maʿmūre-i Mora'da teftīş-i emvāl ile meʾmūr ve ṣıla-i raḥim ile mes̱āb u meʾcūr olmış idi. Biñ on altı Ẕi'l-ḥicce'sinde Ġubārī Efendi yirine Ḥāfıẓ Paşa Medresesi virildi. Yigirmi üç Ramażān'ında Dervīş[1] Efendi yirine Sinān Paşa Sulṭānī pāyesine vāṣıl, **[441a]** yigirmi dört Rebīʿu'l-evvel'inde Ṣarı ʿAlī Efendi yirine Siyāvuş Paşa Sulṭāniyyesi'ne nāʾil olup yigirmi yedi Receb'inde Ṣaḥn-ı S̱emāniye'de Ḥabīb Efendi'yi taʿḳīb eyledi. Yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ḫānḳāh Müderrisi Ḥācī Meḥemmed-zāde Ṣaḥn ile tebcīl, bunlar altmış aḳçe ile Ḫānḳāh'a naḳl ü tebdīl olındı. Otuz Ṣafer'inde Ḳara Çelebi-zāde Maḥmūd Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Ḳāsım Efendi yirine Süleymāniyye'ye terfīʿ olınup otuz bir Receb'inde Ḥasan Beg-zāde yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile teşrīf olınmış idi. Taʿṭīl-i aʿżā ider marażı hāʾile mübtelā olmaġın Aḫī-zāde Maḥmūd Efendi yirine Eyyūb ḳażāsına naḳl olındı. Otuz iki Receb'inde Medīne-i Münevvere teḳāʿüdi ile vaẓīfe taʿyīn olınup manṣıbı ʿUşşāḳī-zāde Efendi'ye maḥall görüldi. Otuz dört Rebīʿu'l-evvel'inde Ḳara Çelebi-zāde ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi yirine Yeñişehr ḥükūmeti tefvīż ḳılındı. Otuz beş Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınup Ketḫudā Muṣṭafā Efendi maḫdūmı Maḥmūd Çelebi naṣb olındı. Otuz yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde Nāʾib Meḥemmed Efendi yirine Mıṣr ḳażāsıyla maḳżi'l-āmāl oldı. Otuz sekiz Şevvāl'inde maʿzūl ve maḳām-ı ḥükūmet-i Ḳāhire'ye Rıżāyī Çelebi mevṣūl olmış idi. Otuz ṭoḳuz Ṣafer'inüñ on ṭoḳuzuncı güni ʿalīlen İstanbul'a vāṣıl olup keştī-i ṣabā-sürʿatden çıḳduġı gibi zevraḳ-ı tābūta süvār ve sāḥil-i ʿademde lenger-endāz-ı ḳarār oldı[2].

---

1 Ebābīl Dervīş R1
2 434a E

Mevlānā-yı merḳūm hiṣṣedār-ı ma'ārif ü 'ulūm, ṣıddīḳ u ṣadūḳ, mürā'ī-i ḥuḳūḳ, merd-i ṣādıḳ-ı 'āşıḳ-meşreb, şeh-levend-i nezāhet-peyvend-i fütüvvet-mezheb, istiḳāmet ü ṣadāḳat ile meşhūr olmağın birḳaç def'a tezkireci ve nā'ib olmış idi. Ḫidmeti eyyāmında ve ḥükūmeti hengāmında diyānet ü şehāmet ile müsellem-i 'ālem idi.

el-Mevlā el-Fāżıl ve'ṣ-Ṣadr el-Kāmil 'Abdu'llāh Efendi bin 'Alī Efendi bin 'Abdu'llāh bin İlyās bin[1] Şeyḫ Meḥemmed bin İlyās[2] ('Alī Çelebi-zāde 'Abdu'llāh[3] Efendi)

Devlet-i Murādiyye'de ẕikri sebḳ iden Çivi-zāde Efendi ḫıṣmı 'Alī Efendi'nüñ ferzend-i feżā'ilmendi, "Bitlice-zāde" dimekle meşhūr[4] 'Alī Çelebi-zāde Efendi'dür. Ṭoḳuz yüz yetmiş yedi tārīḫinde girībān-ı vücūddan ẓāhir ve gerden ü gūş-ı isti'dāda ḥuliyy-bend-i ma'ālī vü mefāḫir oldı. Tārīḫ-i vilādeti "Fażla'llāh" (977) vāḳi' olmışdur. Zemān-ı taḥṣīlde levāzım-ı ṭarīḳı i'dād ve tekmīl-i sermāye-i isti'dād eyleyüp mu'allim-i maḳām-ı Murād Ḫānī[5] Sa'de'd-dīn-i s̱ānī ḫidmetlerinden maẓhar-ı teşrīf-i mülāzemet ve meclā-yı şu'ā'-ı 'ināyet olup ibtidā'en Eski 'Alī Paşa'ya taḥrīk olınan[6] Ḳara Çelebi-zāde Efendi'den ṣoñra Pervīz Efendi Medresesi tenzīl olınup ḳırḳ aḳçe ile bunlara tevcīh olındı. Biñ üç Receb'inde Bağdādī-zāde yirine Yūsuf Paşa ḫāricine 'āric olup biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Şerīf Efendi yirine Zāl Paşa Sulṭānī pāyesine sāye ṣalup biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ṭursun-zāde 'Abdu'llāh Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. On bir Ṣafer'inde 'azl olınan Nefes-zāde Efendi[7] yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olınup on iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Müte'accim yirine Süleymāniyye'ye gelmiş idi[8]. On üç Cemādiye'l-ūlā'sında Vaḥyī-zāde yirine[9] Dārü'l-ḥadīs̱-i Sulṭān[10] Süleymān Ḫān iḥsān **[441b]** olınup mesned-efrūz-ı ifāde

---

1 İlyās bin:- R1;
2 'Abdu'llāh bin:'Abdu'llāh bin İlyās bin E
3 'Abdu'llāh:- R1, E
4 Bitlice//meşhūr:- R1, SE
5 Maḳām//Ḫānī:sulṭānī E, SE
6 Taḥrīk olınan:ḥareket iden E
7 - SE
8 Süleymāniyye'ye//idi:Süleymāniyye müderrisi olup SE
9 Vaḥyī-zāde yirine:- SE
10 - SE

ve mes'ele-āmūz-ı 'ulemā-yı sāde olmışlar idi. On dört Cemādiye'l-āḫire'sinde Ayāşī yirine Selānik ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām olup on beş Rebī'u'l-evvel'inde ma'zūl ve mükerreren selefi mevṣūl oldı. On altı Receb'inde Niksārī-zāde yirine ḳażā-yı mezbūra i'āde olınup on yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'azl olınup Nūḥ Efendi ḳarār-dāde ḳılındı. Yigirmi Rebī'u'l-āḫir'inde Çeşmī Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa'ya ḥākim olup sene-i mezbūre Şa'bān'ında Aḫī-zāde Yaḥyā Çelebi yirine Mıṣr'a tebdīl olınup yigirmi bir Receb'inde Ayāşī yirine Mekke-i Mükerreme ile tebcīl olınmış idi. Yigirmi iki[1] Cemādiye'l-āḫire'sinde ref' olınup yirine Hidāyet Efendi terfī' olındı. Yigirmi dört Rebī'u'l-āḫir'inde Ca'fer Efendi yirine Eyyūb ḳażāsı müyesser oldı. Yigirmi beş Ṣafer'inde Şerīf Efendi yirine Edrine ḳażāsına naḳl olındılar. Yigirmi altı Rebī'u'l-evvel'inde munfaṣıl ve yirlerine Ḫᵛāce-zāde Ṣāliḥ Efendi vāṣıl oldı. Biñ otuz Rebī'u'l-āḫir'inde Mollā 'Alī yirine ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Sene-i mezbūre Receb'inde Ġalaṭa ḳażāsına tebdīl ve selefleri Ḫᵛāce-zāde 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleri bunlaruñ maḳāmına[2] naḳl ü taḥvīl olındı. Otuz bir evā'ilinde 'azl olınup manṣıb-ı mezbūr Ġanī-zāde Efendi'ye arpalıḳ ta'yīn olındı. Bunlara Miḫalic ḳażāsı bedel virilmiş iken otuz iki Receb'inde vāḳi' ḥarem-i Sulṭān Meḥemmed vaḳ'asında mübtelā-yı nefy olan 'ulemānuñ arpalıḳları ḥall olınduḳda bunlar daḫı taḥte'l-'umūmda dāḫil olmış idi. Cülūs-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı rub'-ı meskūn vāḳi' olduḳda tekrār arpalıḳ ta'yīn olındı. Otuz dört Şevvāl'inde Şerīf Efendi yirine[3] Anaṭolı ṣadāreti müyesser oldı. Sene temāmında 'azl olınup Ḥasan Efendi ṣadr-ı ma'ālī-güster oldı. Pıravadi arpalıġı żamīme-i revātib ḳılınup seb'a ve s̱elās̱īn ve elf evā'ilinde Sulṭān Meḥemmed Cāmi'i muḳābilinde vāḳi' ḫāneleri dil-i 'āşıḳ gibi sūzān ve metā'-ı ṣabr-ı nā-şekībā gibi yaġmā-zede-i ġāretgerān olmaġla maḥall-i merḥamet-i sulṭān-ı zemān olup sene-i merḳūme Receb'inde fevt olan Anaṭolı Ḳāżī'askeri Ṣāliḥ Efendi yirine mükerreren ṣadr-ı 'ālī-şān olmışlar idi. Otuz sekiz Ramażān'ında infiṣāl vāḳi' olup yirlerine[4] Ebū Sa'īd Efendi ḥażretleri ol manṣıb-ı celīli teşrīf eyledi. Vaẓīfe-i muḳannene-i ems̱āl ve 'ilāve-i arpalıḳ ta'yīni ile müreffehü'l-ḥāl olup sübḥa-güẕārende-i evḳāt ve şümārende-i enfās-ı

1 257b SE
2 ḥażretleri//maḳāmına:- SE
3 434b E
4 - E

ma'dūde-i[1] ḥayāt iken otuz ṭoḳuz Ṣafer'inüñ muntaṣıfında rişte-i 'alāḳa-i cān ü teni güsiste-tār ve silkü'l-le'āl-i cem'iyyeti tār u mār oldı. Dāḫil-i sūrda vāḳi' Şerīfe Ḳadın Mescidi ḥareminde pederleri cenbinde medfūndur.

Ṣadr-ı 'ālī-ḳadr-i merḳūm deryā-yı güher-rīz-i 'ulūm, s̱emere-i şecere-i aṣl-ı kerīm, ḫalef-i müs̱mirü'ş-şeref-i dūdmān-ı ḳadīm, vāsıṭatu'l-'ıḳd-ı 'ulemā-yı fuḥūl, mecma'u'l-baḥreyn-i cevāhir-i ma'ḳūl ü menḳūl, uṣūl ü fürū'da yegāne, mecmū'-ı fünūnda müfred-i zemāne, eyyām-ı tedrīsde müẕākere-i fünūn-ı dīniyyeye müdāvim, hengām-ı ḳażāda seyf-i ṣārim ü esed-i żārim, şehāmet ü ṣarāmetde bī-bedel, ḥasm-ı każāyāda ḍarbü'l-mes̱el, żabṭ u rabṭı müsellem, ṣāḥib-i vücūd ādem idi.

el-Mevlā Sefer (Ḳaramanī[2] Sefer Efendi)

Diyār-ı Ḳaraman'da "Gaferiyat" dimekle ma'rūf ḳaṣabadan 'azm-i şehristān-ı vücūd ve cilve-i ṣaḥīfe-i şühūd idüp **[442a]** lisānü'l-ḥāl-i zemāne;

Şi'r Ṣanma 'aks-i nāle-i Ferhād feryād eyledi
Terk-i Gaferyātdan feryād feryād eyledi

mażmūnı ile sürūd ve āġāz-ı nevā-yı memdūd eyledükde hem-ḳaryelerinden gürīzān ve dārü'l-mülk-i Ḳosṭanṭıniyye'ye ṭoġrı 'inān-rīz ü ḳaṭre-zenān olmış idi. 'Ulemā-yı 'aṣra ḫidmet ve mu'tād üzere ḥareket eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Zekeriyyā Efendi ḥażretlerinden iktisāb-ı şeref-i mülāzemet itmiş idi. Ḳaṭ'-ı nişīb ü firāz ve seyr-i merāḥil-i dūr u dırāz iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde[3] Abdāl Mūsā yirine Ümmüveled Medresesi virilmiş idi. Ba'de eyyām Emīr Aḥmed Çelebi fevt olup meşrūṭası olan Zekeriyyā Efendi Medresesi maḫlūle olmaġın bunlara tevcīh olındı. Yigirmi altı Rebī'u'l-āḫir'inde Ḥācī Meḥemmed-zāde yirine pāye i'tibārı ile Murād Paşa-yı 'Atīḳ Medresesi'ne terfī' olındı. Yigirmi sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde fevt olan Çavuş-zāde[4] yirine Edrineḳapusı pāyesine naḳl olındı. Otuz Cemādiye'l-āḫi-

1 ma'dūme-i E
2 - R1, E
3 Ūlāsında SE
4 Çavuş-zāde: Siyāvuş-zāde R1

re'sinde[1] Çelebi Aḥmed Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Otuz bir Şa'bān'ında müteḳā'id Mu'īd-zāde yirine Burūsa'da[2] Murādiyye Medresesi iḥsān olındı. Otuz iki Receb'inde Ḳara Çelebi-zāde 'Abdu'l-'azīz Efendi yirine Edrine Selīmiyyesi'ne naḳl olındı. Otuz dört Ṣafer'inde Pirizrinli Maḥmūd Efendi yirine Üsküdār ḳażāsı 'ināyet ḳılındı. Otuz beş Şevvāl'inde munfaṣıl ve yirine Çelebi Aḥmed Efendi vāṣıl oldı. Otuz sekiz ḫilālinde Tevfīḳī-zāde Meḥemmed Emīn yirine ḳażā-yı Beytü'l-maḳdis'de seccāde-nişīn oldı. Otuz ṭoḳuz Ṣafer'inde nev-sefer-i dārü's-selām ve rū-nihāḍe-i dergāh-ı Melik-i 'Allām olup manṣıb-ı maḥlūl Şām Ḳāżīsī Bāḳī-zāde 'Abdī Efendi'ye tefvīż olındı.

Mevlānā-yı mezbūr baṣīret ü intibāh ile meşhūr, evā'il-i ḥālde ḫidmet-i niyābeti maḳbūl-i maḫādīm, ḳażāsında vaṣf-ı ḥāl-i[3] ḥükūmeti ne saḳīm ü ne müstaḳīm, ḥayṡiyyet-i 'ilmiyyesine kendi şāhid, hengām-ı da'vāda dest ü girībān-ı münkir ü cāḥid, āteş-i ġażabla şu'le-güster ve nümūne-nümā-yı السفر قطعة من السقر idi.[4]

el-Mevlā Hidāyetu'llāh (Manav Hidāyet Efendi)

Vilāyet-i 'Alā'iyye'nüñ cibāl-i şāhiḳāsından ser-zede ve ṣanevber miṡāl taḥṣīl-i ṡemerāt-ı feżā'il içün ḫidmet-i efāżıldan dāmen-ber-zede olmaġla taḳlīd-i zümre-i isti'dād ü istīhāl ve iltiḥāḳ-ı ṭā'ife-i 'aliyye-i fażl ü kemāl idüp ḥādī-i hidāyet maṭiyye-i 'azīmetine hādī ve güm-kerde-rāh-ı ġūlistān-ı cehālet iken sülūk-i ṭarīḳ-ı 'ilme bādī olduḳda ṣadr-ı 'ālī-ḳadr Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle bekām ve ba'ż-ı medāris-i 'ilmiyye ile maḳżiyyu'l-merām olup ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da Ḳazzāz-ḫāne Medresesi'nden ma'zūl iken biñ dört Receb'inde Ḳābil 'Alī yirine Ḫayre'd-dīn Paşa müderrisi olmış idi. Biñ yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḥakīmī yirine Üsküdār'da Meḥemmed Paşa pāyesine vāṣıl, biñ ṭoḳuz[5] Ẕi'l-ḳa'de'sinde Vaḥyī-zāde yirine Ḳalender-ḫāne'ye nā'il olup biñ on Rebī'u'l-evvel'inde Müte'accim yirine Ṣaḥn'a gelüp ba'de eyyām Ca'fer Efendi yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne terfī' olınmış idi. On iki Şa'bān'ında

1 Ūlāsında SE
2 - SE
3 ḫidmet-i//ḥāl-i:- R1; 435a E
4 "Sefer/ yolculuk cehennemden bir parçadır."
5 258a SE

Niksārī-zāde yirine Edrine Selīmiyyesi'ne taḥrīk olınup on üç Ṣafer'inde Ca'fer Efendi yirine Kuds-i Şerīf ḳażāsı teklīf olınup **[442b]** ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. On dört Rebī'u'l-evvel'inde Vaḥyī-zāde yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā'da ferş-i seccāde-i ifāde eyleyüp on altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḥubbī Mollāsı maḫdūmı İbrāhīm Efendi yirine Ḥaleb ḳażāsı virilmiş iken ḳırḳ günden ṣoñra Serdār-ı A'ẓam[1] Murād Paşa ṭarafından Ordu-ı Hümāyūn Ḳāżīsi Çeşmī Efendi'ye tevcīh olınup bunlar ṣıfru'l-yed ḳalmış idi. On sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḫısım Yaḥyā Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı iḥsān olındı. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde 'azl olınup manṣıbı Niksārī-zāde'ye virildi. Anlar ḳabūl itmeyüp Müftī-zāde Şeyḫī Efendi'ye tevcīh olındı. Biñ yigirmi iki Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Alī Çelebi-zāde yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsıyla ikrām olındı. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında ma'zūl olup Şām'dān Şeyḫ-zāde Efendi naḳl olındı. Otuz bir Rebī'u'l-evvel'inde fevt olan Nişāncı-zāde yirine Edrine ḳażāsı 'ināyet ḳılındı. Otuz iki Muḥarrem'inde ref' olınup Şeyḫ-zāde Efendi terfī' olındı. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṣāliḥ Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana oldı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında vaẓīfe-i emsāl ile müteḳā'id ve yirine 'Uşşāḳī-zāde Efendi müteṣā'id olup Malġara ḳażāsı arpalıḳ ta'yīn olındı. Otuz ṭoḳuz Receb'inde aḫẕ-ı şaḥne-i saḫt-gīr-i ecelden bī-tāb ve rū-be-rāh-ı 'urżagāh-ı erbāb-ı iḥtisāb oldı.

Mevlānā-yı merḳūm 'āşıḳ-ı ṣādıḳ-ı muḫadderāt-ı 'ulūm, ṣūret-i ṣalāḥ ile pīrāye-bend, ḥarīṣ u ḫod-pesend, ża'īfü'l-'ilm-i ḳaviyyü'l-ḳalb, 'uḳāb-ı tīz-çengāl-i aḫẕ ü celb, zu'mınca fażl ü kemālde Manav 'İvaż'a bedel, belki Şāriḥ-i Manavī'den efḍal, da'vā-yı fażīleti mün'adimü'd-delā'il, ḍarb-ı ḳalem ile ṣafaḥāt-ı taḥrīri şāhid-i mecrūḥ gibi rütbe-i i'tibārdan nāzil[2], ḳażāsında aḥvāli efkār-ı te'līfātı gibi perīşān, terākīb-i 'acībetü'l-esālībi elfāz-ı Manaviyye gibi münef-fir-i ṭıbā' u eẕhān idi.

Āsārından *Tefsīr-i Ḳāżī*'ye ve *Hidāye*'ye ve *Telvīḥ*'e ve *Dürer ü Ġurer*'e ve *Miftāḥ*'a ve *Ferā'iż*'e[3] müstaḳill ḥāşiyeleri vardur. Bu ḥaḳīr, bir meclis-i 'ālīde ḫaṭṭ-ı muṣannif ile yedi cild mü'ellefātını gördüm. Erbāb-ı meclis birer ḳıṭ'asın

1 Ekrem SE
2 Nāzil olan SE
3 435b E

ele aldukda bu ḥaḳīrüñ ḥiṣṣesine *Dürer Ḥāşiyesi* rāst gelüp evvel-i naẓar bu ḳavline müṣādif oldı ki bi-ʿaynihi naḳl olınur: قوله الاساكفة اقول هي جمع اسكاف و هو بالفارسية لنكر[1] Baʿde't-te'emmül kefşger lafẓından ḫaṭā itdügi maʿlūm olup şekl-i memsūḫ gibi ḥayret-efzā-yı ʿuḳūl ve ḳavl-i mensūḫ gibi redd-kerde-i erbāb-ı ḳabūl olmış idi.

el-Mevlā el-fāżıl ve'l-Baḥr el-Kāmil Üstādu's-sulṭāni'l-aʿẓam Mü'eddibü'l-ḫāḳāni'l-efḫam Ḥażretü's-ṣadri'l-mümecced ʿÖmer bin Meḥemmed (Ḫᵛāce-i Pādişāh ʿÖmer Efendi)

Neyyir-i ḫayyir-i ẕāt-ı güzīni maṭlaʿ-ı ehille-i ehālī olan belde-i Amāsıye'den ẓuhūr ve ġurre-i cebīn-i istiʿdādı āftāb-ı ʿināyet-i ezeliyyeden istifāża-i pertev-i şuʿūr idüp ṭoḳuz yüz altmış iki senesinde sine-i ʿademden bīdar ve ʿayn-ı ʿÖmer gibi dīde-güşā-yı āsār-ı Perverdigār olmış idi. Vāṣıl-ı rütbe-i istiʿdād ve nā'il-i derece-i ʿaḳl-ı müstefād oldukda ʿulemā-yı ʿaṣr mecālis-i ʿilmiyyelerinden iltiḳāṭ-ı cevāhir-i ʿulūm ve riṣte-i efkāra naẓm-ı ferā'id-i manṭūḳ u mefhūm eyleyüp ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilm içün iʿdād-ı levāzım itdükden ṣoñra Maẓlūm **[443a]** Melek'den mülāzım olup mollā-yı firişte-ḫaṣā'il, Ḥaremeyn-i Şerīfeyn ḳażālarına nā'il oldukda farīża-i ḥiccetü'l-İslām'dan tefrīġ-i ẕimmet ve ziyāret-i Ravża-i Muṭahhara'ya himmet eylemişler idi. Baʿdehu baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede miḥrāb-nişīn-i ifāde ve güher-niṣār-ı taḥḳīḳ u icāde olup Amāsıye'de vāḳiʿ Büyük Aġa Medresesi'nde mesned-efrūz-ı ʿizz ü temkīn ve māh-ı cihān-tāb gibi vāṣıl-ı rütbe-i s̱elās̱īn olmışlar idi. Baʿde'l-ʿazl medrese-i mezbūrede tekrīr-i taḳrīr ü iʿāde-i ifāde ve mānend-i ricāl-i erbaʿīn ifāża-i feżā'il ile ikmāl-i efāżıl-ı sāde itmişler idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan tārīḫinde āstāne-i saʿādete mülāzemet ve elli aḳçe ile Niksār Medresesi'ne iẓhār-ı meyl ü raġbet eyledüklerinde āḫara tevcīh olındugından dil-gīr ve merciʿ-i ṭullāb olan ṣadr-ı ʿālī-cenābdan münḥarifü'z-żamīr olup;

Mıṣrāʿ Degmez bu ḳadar raġbete bu ʿālem-i fānī

mażmūnın ʿunvān-ı cerīde-i emānī ḳılup ṣaḥīfe-i ḫāṭırdan maḥv-ı rüsūm-ı

1 "Esâkife kelimesi iskâf (ayakkabı) kelimesinin çoğuludur. Farsçada 'lenger' denir."

bī-s̱ebāt-ı dünyā ve ḳabūl-i naḳş-ı zühd ü taḳvā itmişler idi. Ol es̱nāda Vezīr Ca'fer Paşa ḳaṣaba-i Ebī Eyyūb'de bir dārü'l-ḥadīs̱ inşā idüp elli aḳçe ile dirāsetin bunlara ta'yīn eylediler. Ba'dehu Cellād-zāde ferāġından Zāl Paşa Cāmi'i'nde vaẓīfe-i naḳl-i tefsīr ve meşīḫat-i va'ẓ ü tez̠kīr żamīme-i revātib-i 'aliyye ḳılındı. Ba'dehu ṣıhr-ı feżā'il-behrleri şeyḫ-i fāżıl ü edīb, şāriḥ-i *Muġni'l-lebīb*, ḳıdve-i erbābu'z-zehāde, re'īsü'l-müfessirīn Vaḥyī-zāde Cāmi'-i Ayaṣofıyya'da rātibe-i va'ẓ ü naṣīḥatlerin bunlara ferāġat ve yirlerine maḥfil-nişīn-i 'izz ü rif'at eylemişler idi. Nice şühūr u a'vām ol maḳām-ı 'ālīde tefsīr-i *Kelām-ı Melik-i 'Allām* idüp te's̱īr-i enfās-ı şerīfeleri ile cān-baḫş-ı ḳālıb-ı ḳulūb-ı ġāfilīn ve Āyete'l-kürsī-i s̱enāları vird-i zebān-ı 'ulemā-yı 'āmilīn olmış iken[1] biñ on altı Şevvāl'inde pādişāh-ı cihān Sulṭān Aḥmed Ḫān şeh-zādegān-ı cüvān-baḫt ta'līmi ḫidmetine ta'yīn ve üstād-ı nev-bünyān ü nev-āyīn eyleyüp mevleviyyet pāyesi ile i'zāz ve ġāşiye-i raḫş-i devletlerin ḥarīriyyü't-ṭırāz ḳılmışlar idi. Yigirmi yedi Rebī'u'l-evvel'inüñ ġurresinde ḥakkāk-i gevher-i[2] isti'dādı olduġı[3] şeh-zāde-i vālā-nijād Sulṭān 'Os̱mān Ḫān-ı Keyḫusrev-nihād vāris̱-i taḫt-ı İlḫānī ve serīr-efrūz-ı 'Os̱mānī olduḳda ba'ż-ı ruḳabā-yı devlet tedbīri ile ḳāżī'askerlik vaẓīfesi ta'yīn olınup Ebü'l-fetḥ ile Ḫ'ᵛāce-zāde māceräsı tecdīd ve ẓarāfetle cenāb-ı salṭanat-me'ābdan[4] teb'īd olınmış idi. El-ḥāletü hāz̠ihi;

Beyt Bir serv besledüm nice yıl bāġbān olup
Ser-keşlik itdi ol daḫı dāmen-keşān olup

mażmūnı ile iẓhār-ı sūz u güdāz ve ref'-i zemzeme-i niyāz iderek ol pīr-i mübārek-i bī-günāh itdügi āh-ı cāngāh;

Beyt Deryā-yı raḥmeti ṭaşırur mevc-ḫīz[5] ider
Seyl-āb-ı eşk-i nīm-i şeb ü āh-ı ṣubḥgāh

mażmūnı üzere vāṣıl-ı mesāmi'-i 'aliyye ve ḥuḳūḳ-ı sābıḳa-i sebaḳ-güz̠ārī muḥ-

1 258b SE
2 Cevheri SE
3 436a E
4 Salṭanat-me'ābdan:salṭanatdan E, SE
5 Rīz E

rik-i ʿavāṭıf-ı celiyye olup dört beş aydan ṣoñra resm-i dīrīn-i ʿOs̱māniyān ve ṭarīḳa-i meslūke-i ḫᵛācegān üzere idrārāt-ı muḳanneneleri taʿyīn ve vaẓāʾif-i muʿayyeneleri envāʿ-ı teraḳḳıyyāta ḳarīn ḳılınmış idi. **[443b]** Ḳarīne-i ḥāl müs-teşār-ı dīn ü devlet ve müʾtemen-i esrār-ı salṭanat, müdebbir-i aḥvāl-i cumhūr, muʿavvelün ʿaleyh-i cemīʿ-i umūr, ṣadru's-ṣudūr-ı ʿulemā ve mertebe-baḫşā-yı fużalā olup kemāl-i devlet-i ḳāhire ve cemāl-i s̱ervet-i vāfire ile biñ otuz senesinde vāḳiʿ Leh seferinde pādişāh-ı ġāzī ile hem-rikāb ve maẓhar-ı şeref-i ḫiṭāb-ı müsteṭāb ve ʿināyāt-ı ʿaliyye ile kām-yāb olmışlar idi. Baʿde'l-ḳufūl kevkeb-i baḫt-ı sulṭānī üfūl itdükde deryā-yı fiten telāṭum ve esbāb-ı miḥen tefāḳum itmegin biñ otuz bir senesi evāḫirinde ḥacc-ı şerīfe niyyet ve ṭavāf ü ziyāret içün şedd-i iḥrām-ı ʿazīmet eyleyüp Mekke-i Mükerreme'de şeyḫu'l-Ḥarem ve mücāvir-i beyt-i ʿatīḳ-ı muḥterem olmışlar idi. Ol ḥālet-i ʿaliyye ve sünnet-i seniyye üzere pāre-sāz-i peyvend-i ʿalāʾiḳ ve müteveccih-i dergāh-ı Ḫālıḳ olup güẕārende-i şerāʾif-i evḳāt ve sübḥa-şümār-ı enfās-ı maʿdūde-i ḥayāt iken biñ otuz ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde devr-i dūlāb-ı ʿömri āḫir ve māʾu'l-ḥayāt-ı zindegānīsi cāh-ı ṭabīʿatde ġāʾib ü ġāʾir olup sinn-i şerīfleri seksana ḳarīb iken lebbeyk-zenān-ı daʿvet-i dergāh-ı Mücīb olmışlar idi. Cebel-i Muʿallā 'da civār-ı Ḥażret-i Ḫadīce-i Kübrā'da medfūnlardur.

Mıṣrāʿ علو في الحيات وفي الممات[1]

Ḥażret-i ʿaliyye-i sālifü'l-beyān vāṣıl-ı mertebe-i müşāhede vü ʿıyān, mū-şikāf-ı daḳāʾiḳ-ı ḥadīs̱ ü tefsīr, ḥarīr-bāf-ı ḥaḳāʾiḳ-ı vaʿẓ ü teẕkīr, deryā-yı ʿulūm-ı ʿArabiyye'de Cezīretü'l-ʿArab gibi mümtāz, ṣaḥrā-yı fünūn-ı edebiyyede naḫl-i refīʿu'l-efnān gibi ser-efrāz, ḥıfẓ-ı ḳavāʿidde ḳuvvet-i ḥāfıẓa gibi ʿalem, kes̱ret-i iḥāṭa-i maʿāḳıdda baḥr-ı ʿaylem, ṣalāḥ u taḳvāda ḍarbu'l-mes̱el, ẓāhir ü bāṭında ḳıdve-i meşāʾiḫ-ı kümmel, baḥru'l-ʿulūm, kenzü'l-fühūm idi.

Zemān-ı devletleri rūz-ı bāzār-ı erbāb-ı istiḥḳāḳ olup cins-i fāḫir-i ʿilm ü ʿirfān gevherīn-revāc ve aṣḥāb-ı bıḍāʿat-ı dāniş ü iẕʿān ḫᵛāce-i destgāh-ı ʿizzet ü ibtihāc, sermāye-i fażl ü kemāl vesīle-i nā-murādān-ı ʿālem ve delīl-i merāḳī-i menāṣıb ü maʿālī olmada bürhān-ı süllemī gibi müsellem idi.

---

1 "Yaşamda ve ölümde yüce…"

el-Mevlā ʿAbdu'llāh (Kec-dehān ʿAbdu'llāh Efendi)

Bilād-ı Ḳaramaniyye miyānında "Gaferiyat" dimekle meşhūr olan ḳaṣabadan ẓuhūr itmişdür. Tercemesi sebḳ iden Küçük İsḥaḳ'uñ birāder-zādesi ve dāmādıdur. Ġonce-i dehānı sīlī-i ṣarṣar-ı ḥavādiṣ-i nāgehānī ile pejmān ve dehen-i ṣurāḥī gibi kāse-i gūşe ẓāhirü'l-meyelān olmaġın "Kec-dehān" laḳabı ile nām ü nişān[1] bulmış idi. Evā'il-i ḥālde taʿdīl-i mīzān-ı lisān ile nükte-sencī-i feżā'ilden behremend, aġzı düz çeñesi yügrük dānişmend olup sülūk-i ṭarīḳ-ı ʿilme himmet ve ʿalā ḥasbi'l-ʿāde ḥareket eyledükden ṣoñra Anaṭolı Ṣadrı Aḫī-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet eylemiş idi. Semt-i tedrīsde ṭayy-ı merāḥil ve ḳaṭʿ-ı menāzil iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ on Muḥarrem'inde İmām-zāde yirine Berġos'da Meḥemmed Paşa Medresesi'ne vāṣıl, on üç Ṣafer'inde selefi yirine Fetḥiyye ḫāricine nā'il olup on altı Ṣafer'inde Ṣunʿu'llāh Efendi'nüñ maḫdūm-ı mihteri yirine meşrūṭası İsmiḫān Sulṭān pāyesi iḥsān olınup on sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde[2] destgāh-ı rebīʿ-i **[444a]** ḥayātı dest-i āḫir-kerde-i ḫazān-ı fenā olan Kemāl Efendi-zāde Şeyḫi Meḥemmed Çelebi maḥlūlinden Ṣaḥn Medresesi virildi. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde Caʿfer Efendi yirine Edrine Bāyezīdiyyesi'ne terfīʿ olındı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında İpekli yirine İzmir ḳażāsı dūş-ı emānetinüñ ridāsı ḳılındı. Biñ yigirmi Şaʿbān'ında Ḳaragülmez yirine Āmid ḳażāsına naḳl olındı. Yigirmi bir Şaʿbān'ında[3] Ḥelvācı-zāde yirine tekrār İzmir'e tebdīl olındı. Yigirmi iki Ramażān'ında maʿzūl ve Ṭālib Sinānı manṣıb-ı mezbūr ile nā'il-i me'mūl oldı. Yigirmi beş Ramażān'ında Ḥelvācı-zāde yirine Ḳuds-i Şerīf ḥükūmeti ile teşrīf olındı. Yigirmi yedi Ramażān'ında ʿazl olınup Bī-endām Efendi ol teşrīf-i şerīfe maḥall görüldi. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ṣarı ʿAlī Çelebi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsıyla ikrām olındı. Otuz Şevvāl'inde refʿ olınup maḳāmına ʿArab Ḫᵛāce terfīʿ olındı. Otuz iki Şaʿbān'ında Mūsā Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsıyla tebcīl ve ol ḫilʿat-i fāḫire ile esbāb-ı vecāheti tekmīl olındı. Otuz üç Ramażān'ında cāme-i cāhı ḫalʿ olınup Riyāżī

1 436b E
2 Ūlāsında SE
3 Şaʿbān'ında tekrār SE

Efendi ḥażretleri[1] ḳāżī oldı. Vaẓīfe-i teḳā'üd[2] ile arpalıḳ, def'-i daġdaġa-i ma'ī-şet idüp 'ilm ü 'ibādete meşġūl, gūşe-nişīn-i 'uzlet ü ḫumūl iken otuz ṭoḳuz senesi ḫilālinde terk-i 'alā'iḳ-ı fenā ve 'azm-i ḥadā'iḳ-ı bekā eyledi. Ḳoġacı Dede Mescidi muḳābilinde dārı civārında medfūndur.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ṣalāḥ ile meşhūr, ḫāliṣu'l-cenān, ṭāhirü'l-lisān, ḳażāsında emīn, sülūki nezāhet-ḳarīn, fuḳarāya nāfi', pīr-i edīb-i mütevāżı' idi.

Mervīdür ki evā'il-i ḥālde şi're heves eyleyüp ṣuleḥādan birini hicv eyledükde laḳveye mübtelā olmış. Ol cihetden envā'-ı şi're tevbe idüp Ḳulleliyi yummış. Mıṣr'dan ma'zūl iken Burūsa ve Edrine ḳażāları ve Süleymāniyye Dārü'l-ḥadīs̱i teklīf olındukda ḳabūlden ibā ve 'arż-ı ta'azzüz ü istiġnā eyleyüp her tār-ı mūyında hezār 'āşıḳ-ı āvāre āvīḫte-i ḥabl-i temennā olan dārü's-salṭana-i seniyye ḳażāsına dil-beste-i recā olduḳda ol muḥtāle-i 'āşıḳ-küş mażmūn-ı beytle gūyā olmış idi:

Beyt Birinüñ būseye liyāḳati yoḳ
Aġzı egrilerüñ nihāyeti yoḳ

Āḫir kemāl-i ḥasret ile helāk ve ārzūmend-i fetḥ-i daḫmegāh gibi mütevārī-i künc-i meġāk oldı.

Meḥemmed Beg (Oḳcı-zāde Efendi[3]) {Şāhī}

Re'īs-i küttāb-ı dīvānī olduḳdan ṣoñra Ḥaleb eyāleti ile nā'il-i emānī olan Oḳcı-zāde Meḥemmed Paşa merḥūmuñ maḫdūm-ı güzīni ve bu mıṣra'-ı maṭbū' naḳş-ı nigīnidür:

Mıṣrā' Oḳcı-zāde Meḥemmed Şāhī

Ṭoḳuz yüz yetmiş ḥudūdında ser-çeşme-i vücūda vürūd idüp[4] ṣafḥa-i isti'dādı mıṣḳale-i ictihād ile mücellā ve mānend-i ṣaḥīfe-i şāhī envā'-ı 'ulūm

1 - SE
2 259a SE
3 - SE
4 437a E

u maʿārife meclā olduḳda ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārın sikke-i sulṭānu'l-ʿulemā ile meskūk eyleyüp efāżıl-ı ʿaṣr mecālis-i ʿilmiyyelerini dā'ir ve māh-ı serīʿu's-seyr gibi menāzil-i istifāżayı sā'ir olmaġın mis̱āl-i cām-ı ṣafā-encām Naḳīb Efendi ḫidmetlerinde devresin itmām itmiş idi. Mollā-yı merḳūm ṭoḳuz yüz seksan sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḳāżī-zāde Efendi yirine müftī-i müşkil-güşā-yı Rūm olduḳda şeref-i iʿādeleri ile kām-revā **[444b]** ve ol ḫidmet-i ʿaliyyeden mülāzemetle menşūr-ı iḳbāline revnaḳ-pīrā olup şedā'id-i ṭarīḳ-ı taḥammül-fersāya gerden-nihāde ve keşmekeş-i ḳullāb-ı cefāya kepāde olmaḳdan nefs-i ebiyyesi ibā ve meyl-i ṭarīḳa-i ābā idüp küttāb-ı dīvān-ı sulṭānī zümresine iltiḥāḳ ve zeʿāmetle müteferriḳalik pāyesine is̱bāt-ı istiḥḳāḳ itmiş idi. Biñ dört Şaʿbān'ında vezīr-i cihān-baḫşā, āṣaf-ı kerīm İbrāhīm Paşa, Sinān Paşa yirine vezīr-i aʿẓam olduḳda tezkirecilik manṣıbına nā'il ve kātibü's-sırr-ı ṣadr-ı kāmil olmış idi. Biñ beş Rebīʿu'l-evvel'inde Mūsā Çelebi yirine re'īsü'l-küttāb-ı sulṭānī ve ser-defter-i ḫoş-nüvīsān-ı dīvānī olmış idi. Biñ altı Ṣafer'inde defter-ḫāne-i hümāyūna emīn ve Defter Emīni Yaḥyā Çelebi bunlaruñ maḳarrında mesned-nişīn oldı. Sene-i mezbūre Rebīʿu'l-āḫir'inde ʿazl olınup İbrāhīm mülaḳḳab, nā'il-i maṭlab oldı. Biñ yedi Şevvāl'inde Ḥamza Paşa yirine ṭuġra-keş-i dīvān-ı pādişāhī ve maṭlaʿ-ı dīvān-ı şāhī gibi ʿunvān-ı ṣadāret-i erbāb-ı ḳalemle mübāhī olmış idi. Biñ sekiz Şaʿbān'ında ʿazl olınup Yaḥyā Paşa ḫāme-gerdān-ı tevḳīʿ-i refīʿ-i sulṭānī olmış iken māh-ı Ramażān'da mükerreren nişāncılıḳ manṣıbı ile vāṣıl-ı emānī oldılar. Biñ on Ṣafer'inde maʿzūl ve ṭuġra-i zerrīn-i iḳbāli hilālāsā müstaʿidd-i üfūl olup selef-i sālifi Ḥamza Paşa iʿāde olındı. On üç Şaʿbān'ında Murād Efendi yirine Mıṣr defterdārı olup baʿde'l-ʿazl sāliyāne ile ümerā-yı Mıṣriyye'den olmış idi. Biñ on altı Ẕi'l-ḥicce'sinde vezāretle Mıṣr beglerbegisi olan Ḳara Meḥemmed Paşa ṣoñradan iḥdās̱ olınan sāliyāne beglerin refʿ itdükde bunlar daḫı merfūʿāta dāḫil olup on yedi tārīḫinde İstanbul'a gelmişler idi. Vaẓīfe-i teḳāʿüd taʿyīn olınup nice zemān ol ḥāl ile fāriġü'l-bāl olmış idi. Baʿdehu tekrār defter emāneti virilüp otuz tārīḫinde tekrār nişāncı olmışlar idi. Leh seferine gidüp es̱nā-yı rāhda nişāne-i ʿazl ü izʿāc ve Muṣṭafā Paşa muvaḳḳiʿ-i dīvān-ı pādişāh-ı ḫūrşīd-tāc ḳılınmış idi. Devlet-i s̱āniye-i Muṣṭafāviyye'de ḫāmisen muvaḳḳiʿ-i Dīvān-ı Hümāyūn ve ṭuġ-

rayī-i pādişāh-ı rub'-ı meskūn olmış idi. Otuz üç senesinde 'azl olınup vaẓīfe-i teḳā'üdi i'āde ve maḳām-ı ḳadīminde ḳarār-dāde ḳılındı. Otuz ṭoḳuz senesi h̬ilālinde irtiḥāl ve riyāż-ı cināna isti'cāl eyledi.

Mīr-i müşārün-ileyh [1] أفاض الله سحب غفرانه عليه h̬ˇāce-i cihān-ı şi'r ü inşā ve ṭuġrayī-i dīvān-ı felek-'unvān-ı büleġā, fenn-i ḥadīs̱-i şerīfde senedi 'ālī, luġāt-ı ġarībe-i 'Arabiyye'de fā'iḳu'l-ehālī, fıḳarāt-ı inşāsı mümtāz ü müsellem, kelimāt-ı faṣāḥat-esāsı metīn ü müstaḥkem, 'unvān-ı cerīde-i belāġat, **[445a]** beytü'l-ḳaṣīde-i berā'at, müfred-i zemāne, vādīsinde yegāne idi[2].

Ās̱ār-ı celīlesinden "*Aḥsenü'l-ḥadīs̱*" ismi ile müsemmā[3] ḥadīs̱-i erba'īni vardur. Her bir ḥadīs̱-i şerīfi mıṣrā'-ı rābi' olmaḳ üzere birer ḳıṭ'ada naẓm eyleyüp müşebba' u mufaṣṣal Türkī şerḥ itmişdür. Ba'dehu ḳırḳ āyet-i kerīmeyi dah̬ı ol ṭavr üzere naẓm ü şerḥ[4] eyleyüp inşāsı metīn ve elfāẓı raṣīn, ehl-i 'ilmāne es̱erdür. Dīvān-ı hümāyūn h̬idmetinde iken selāṭīn-i 'Acem'e[5] gönderilmek içün inşā itdügi nāmeleri ve s̱uyer-i mekātīb-i belīġatü'l[6]-esālībi cem' ü tertīb eyleyüp mecmū'a-i h̬āṭır-firīb eylemişdür.

İnṣāf budur ki Tācī-zāde Ca'fer Çelebi'den ṣoñra bunlara mu'ādil münşī-i fāżıl gelmemişdür. "Şāhī" mah̬laṣı ile eş'ār-ı dürer-bārından bu beytler nümūdārdur:

Eş'ār Maḳbūl olur egerçi güzellerde ḥüsn ü ān
Ammā ne ān ki bā'is̱-i cevr ola her zemān[7]

[Ve lehu] Meclisde gice zümre-i yārān mest olup
Buldum yanumda uyanıcaḳ ol şeker-lebi

Kīrümi yoḳladum 'acabā ḳandadur diyü
Kūninde buldum anı elümle ḳomış gibi

1 "Allah af bulutlarını onun üzerine boşaltsın."
2 437b E
3 - SE
4 Tefsīr R1
5 Selāṭīn-i 'Acem'e:selāṭīne R1
6 bedī'atü'l SE
7 259b SE

el-Mevlā Aḥmed (Maḫdūm-ı Ḥüseyn Efendi [Aḫī-zāde])

Ṣadru'l-ʿulemā, mürebbī-i fużalā Ḥüseyn Efendi ḥażretlerinüñ necl-i necībi[1] ve maḫdūm-ı ḥasīb ü nesībi[2], cāmiʿ-i feżā'il-i vehbī vü müktesebī, "Nesībī" muḫalleṣ Seyyid Aḥmed Çelebi'dür. Gevher-i tābende-i māhiyyeti āftāb-ı feyż-i ezelīden behre-yāb ve sermāye-i ʿilm ü ʿirfāndan fā'iz-i naṣīb-i niṣāb olup ʿalā ḥasbi'l-ʿāde devr-i mecālis-i ʿulemā-yı fuḥūl ve ibrīz-i ḫāliṣ-i istiʿdādın resīde-i miḥekk-i ḳabūl itdükden ṣoñra Şeyḫü'l-İslām Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinde ḳā'im ve Medrese-i Bāyezīdiyye iʿādesinden mülāzım olmış idi. Biñ yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde Ḥamza Efendi yirine ibtidā'en Yūsuf Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşā oldılar. Yigirmi ṭoḳuz Receb'inde Birgili dāmādı Şeyḫī Çelebi yirine Ḳapudan ʿAlī Paşa ḫāricine ḥareket eylediler. Otuz bir Ramażān'ında ʿAbdu'r-raḥmān Efendi Emīri yirine pāye-i Ṣaḥn olmaḳ iʿtibārı ile Ḳāsımpaşa Medresesi'ne geldiler. Otuz iki Receb'inde Kemāl Efendi Maḫdūmı yirine Ġażanfer Aġa'ya naḳl olındılar. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḫᵛāce Meḥemmed Efendi yirine Ṣaḥn müderrisi olup otuz beş Ramażān'ında Rāʿī-zāde maḥlūlinden Medrese-i Ḫāṣekiyye tevcīh olınup otuz sekiz Şevvāl'inde Bostān-zāde Maḫdūmı yirine Şeh-zāde Medresesi'nde ferş-i seccāde-i ifāde itmiş idi. Otuz ṭoḳuz hilālinde terk-i daġdaġa-i cāh u celāl ve ʿālem-i ḳudse irtiḥāl idüp medrese-i maḥlūle Ṣānī Çelebi'ye erzānī görüldi. Vālid-i mācidleri medreseleri civārında iʿdād itdükleri türbede defn olındılar.

Tārīḫ-i Rāḳımu'l-ḥurūf

Necl-i[3] pāki Ḥüseyn Efendinüñ
Seyyid Aḥmed Efendi *ṭābe s̱erāh*[4]

Terk idüp bu maḳām-ı fānīyi
Ḳıldı dār-ı beḳāyı menzilgāh

Didi tārīḫini ʿAṭāyī anuñ
Rūḥına **[445b]** raḥmet eyleye Allāh[5]

---

1 Necl-i necībi:naḫl-i nesībi SE
2 Necībi SE
3 naḫl-i SE
4 "Kabri güzel olsun."
5 روحنه رحمت ايليه الله

Maḫdūm-ı mezbūr ṣalāḥ u ʿiffetle meşhūr, müṭālaʿa vü ʿibādete şedīdü'l-iştiġāl, lemeʿāt-ı envār-ı siyādet levḥ-i cebīninde bāhirü'l-iştiʿāl[1], naḫl-i ser-sebz-i ṭayyibü'l-aʿrāḳ, maḫdūm-ı kerīm-i pesendīde-aḫlāḳ idi.

el-Mevlā Maḥmūd (Ketḫudā Muṣṭafā Efendioġlı Maḥmūd Çelebi[2])

Tercemesi sebḳ iden ṣudūr-ı ʿulemādan Ketḫudā Muṣṭafā Efendi'nüñ maḫdūm-ı kihteri ve Sinān Efendi ḫānedānınuñ ḥaẓīre-i cennet-naẓīresine şeref viren şecer-i sāye-güsteridür. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş ḥudūdında zīver-i çemen-i ṣuffe-i vücūd ve sāye-endāz-ı ṣaḥīfe-i şühūd olmış idi. Zemān-ı taḥṣīlde nevber-i ʿilm ü ʿirfāna fā'iz ve Şeyḫü'l-İslām[3] Muṣṭafā Efendi ḥażretlerinüñ şeref-i mülāzemetini ḥā'iz olup biñ yigirmi iki Ramażān'ında Ebū Saʿīd Efendi yirine ibtidā'en Ḥaydar Paşa ḫāricine ʿāric olmış idi. Yigirmi beş Rebīʿu'l-evvel'inde Ḳara Çelebi-zāde ʿAzīz Çelebi[4] yirine Yeñi ʿAlī Paşa'ya taḥrīk olındı. Yigirmi yedi Receb'inde Ḥüseyn Efendi Maḫdūmı yirine dāḫil iʿtibārı ile Meḥemmed Aġa'ya vāṣıl, yigirmi sekiz Şaʿbān'ında ʿAraboġlı yirine Muṣṭafā Aġa pāyesine nā'il olup otuz Şevvāl'inde Niksārī-zāde Çelebi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Otuz iki Muḥarrem'inde Tevfīḳī-zāde yirine altmış aḳçe ile Ḳalender-ḫāne'ye taḳdīm, sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḥācī Meḥemmed-zāde yirine Eyyūb Medresesi'yle tekrīm olınmış idi. Otuz üç Muḥarrem'inde Çelebi Efendi yirine Filibe ḳażāsı tevcīh olındı. Otuz dört Muḥarrem'inde ʿazl olınup Serçe Ḥüseyn Efendi mesned-ārā-yı ḥükūmet oldı. Otuz beş Cemādiye'l-ūlā'sında müteveffā Aḥmed Efendi yirine Yeñişehr ḳāżīsi olmış idi. Otuz altı Receb'inde maʿzūl ve Mütevellī-zāde nā'il-i me'mūl oldı. Otuz sekiz Ṣafer'inde müteveffā birāderi yirine maḥrūse-i Selānik'de nişānde-i mesned-i ḥükūmet ve merḳad-i ṣınv-ı kerīmine levḥ-i mezārı gibi sāye-güster-i[5] ziyāret oldı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde munfaṣıl ve Ḳāżī-zāde Şeyḫī Çelebi vāṣıl oldı. Otuz ṭoḳuz Ramażān'ında mübtelā-yı berg-rīz-i memāt ve endāḫte-i ṣarṣar-ı hādimü'l-leẕẕāt oldı.

---

1 İştiġāl SE
2 Ketḫudā//Çelebi:Maḫdūm-ı Ketḫudā Muṣṭafā Efendi SE
3 438a E
4 Efendi SE
5 Endāz-ı E

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı fütüvvet-rüsūm, mā'il-i ṣoḥbet-i iḫvān[1], süfre-güşā-yı ni'met ü nān, şecer-i ser-sebz-i bāġ-ı siyādet, gül-i ḫāndān gibi ṭırāzende-i berg-i sebz-i[2] 'alāmet, ictinā-yı s̱emerāt-ı muḥāżarāta ṭālib, mecmū'a-i ḥikāyāt ü menāḳıb idi. Cedd-i emcedi Sinān Efendi'nüñ müsevvedātını beyāż idüp *Hidāye* ve *Miftāḥ*'a şerḥlerin tekmīl ve her birin bir es̱er-i celīl itmiş idi.

el-Mevlā Ḫalīl (Manav Ḫalīl)

Aṣlı 'Alā'iyye'den pedīdār, kendü Rūmili kasabāṭından Babaṭaġı'nda ḫil'at-i iksūn-i vücūd ile nümāyende-i dīdār olup "Ḳara Ḫalīl" dimekle şöhret-şi'ār olmış idi. Muḳaddimāt-ı 'ilmiyyeden ṭaraf-ı ṣāliḥ taḥṣīline sa'y ü ictihād ve 'azm-i ṭarīḳ-ı erbāb-ı isti'dād **[446a]** eyleyüp şeyḫü'l-islām, ḥasenetü'l-leyālī ve'l-eyyām Yaḥyā Efendi ḥażretleri biñ on[3] üç Muḥarrem'inde Kātib-zāde yirine Vālide-i Sulṭān Murād Ḫān Medresesi'ne 'izz ü şān virdüklerinde yeñi cem'iyyetlerine dāḫil ve ḫidmet-i i'āde ile ser-efrāz-ı emās̱il olup nā'il-i şeref-i mülāzemet ve medāris-i 'ilmiyyede dāmen-ber-zede-i ḫidmet olmaġla vāṣıl-ı rütbe-i erba'īn ve muntaẓır-ı ḫamsīn iken biñ on sekiz Rebī'u'l-evvel'inde Fīrūz Ketḫudā-zāde maḥlūlinden Kepenekci Sinān Efendi[4] müderrisi olmış idi. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Çavuş-zāde 'Alī Çelebi yirine Yeñi İbrāhīm Paşa'da seccāde-nişīn-i ifāde oldı. Yigirmi dört Ramażān'ında Meḥemmed Efendi yirine Ḫadım Ḥasan Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳassām Maḥmūd Efendi yirine Unḳapanı pāyesine sāye ṣalup biñ[5] yigirmi sekiz Receb'inde Menteş-zāde yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesine gelüp otuz Rebī'u'l-evvel'inde maḫdūm-ı s̱ānī-i şeyḫü'l-islām yirine Ṣaḥn ile bekām oldı. Sene-i mezbūre Şa'bān'ında arpalıḳlaruñ ḥalli[6] fermān olınmaġın Ḳudsī Efendi ḫidmetlerinüñ nevvābı yirine Gelibolı ḳażāsı[7] virildi. Otuz iki Cemādiye'l-āḫire'sinde 'azl olınup Yaṣdıġac Muṣliḥi'd-dīn cā-nişīn oldı. Otuz beş

1 Yārān SE
2 Berg-i sebz-i:berg-rīz-i SE
3 - SE
4 Sinān Efendi:- SE
5 - SE
6 260a SE
7 Gelibolı ḳażāṣı:ḳażā-yı Gelibolı SE

Ṣafer'inde Nevālī-zāde Żiyā Çelebi yirine Saḳız[1] mevleviyyeti ʿināyet olındı. Otuz altı Cemādiye'l-ūlā'sında Medīne-i Münevvere *dāmet bi'l-envāri müsevvere* iʿtibārı ile ʿazl olınup yirine Naḳş-bend-zāde naḳş-ı seccāde-i ḥükūmet oldı. Otuz ṭoḳuz Receb'inde ʿAbdu'r-raḥmān Efendi Emīri yirine Yeñişehr ḥükūmeti tefvīż olınmış idi. ʿAlīlen dāḫil olup bir hefteden ṣoñra tārik-i tāc-ı ʿizz ü cāh ve şehristān-ı ʿademe rū-be-rāh olup māh-ı Ramażān'da Velī-zāde Efendi mesned-efrūz-ı ḥükūmet oldı.

Mevlānā-yı mezbūr ḥüsn-i muʿāşeret ile meşhūr, dervīş-nihād, pāk-iʿtiḳād, ʿilm ü ṣalāḥdan ḥavṣalası miḳdārı hiṣṣedār, ḳażālarında ḥüsn-i muʿāmelesi var idi. Merḥūm ġāyetde ebleh ü sāde-dil, rütbe-i belāheti noḳṭa-i evc-i istiġrāba vāṣıl idi.

Mervīdür ki yārān-ı ʿaṣrdan Ḳınalı-zāde ʿAbdu'r-raḥmān Çelebi mālik olduġı *Ḫıṭaṭ-ı Maḳrīzī* nüsḫasınuñ kenārına derūnında olan ġarā'ibe münāsib[2] "Üsküb ḳażāsından munfaṣıl Veysī Efendi tārīḫ-i kitāb senesinde İstanbul'a gelüp esnān-ı insāniyyeden bir diş getürdi ki cürmi bir müşt-i muʿtedil deñlü idi ve şu miḳdār dirhem çekerdi. Ḥattā yarān istiġrāb idüp;

Şiʿr Başına bir dişüñ çoḳ iş getürdi
Didüm tārīḫ Veysī diş getürdi

diyü tārīḫ didüklerin…" ʿArabī taʿbīr ile yazmış. Mevlānā-yı mezbūr gördükde kenāre çıḳmış tekmile-i **[446b]** kitāb olmaḳ üzere mülāḥaẓa idüp "Sübḥān'allāh meger ol zemānda daḫı Üsküb nāmına manṣıb, Veysī nāmına ḳāżī olup diş getürmekde hem-ḥāl olmaḳ ġarā'ib-i ittifāḳıyyedendür." diyü fevā'id cöngine ḳayd eylemiş ve muḥāżarātda mahāretin göstermiş.

el-Mevlā Ḥasan (Ṣalbaş Ḥasan)

"Ṣalbaş Ḥasan" dimekle meşhūr ve ʿunvān-ı iştihārı bu mertebeye maḳṣūrdur. Erbāb-ı ʿamā'im ṭarīḳına ʿazīmet ve "Bir belādur; ṣal, yüri." mes̱eline riʿāyet idüp Seyrek-zāde Efendi'den mülāzım ve semt-i tedrīse ʿāzim olup ḳırḳ akçe

---

1 438b E ("Saḳız" kelimesi mükerrer yazılmıştır.)
2 Münāsebet SE

medreseden ma'zūl iken biñ yigirmi iki Muḥarrem'inde Ferruḫ-zāde yirine Edrine'de Çuḳacı Ḥācī müderrisi olmış idi. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Nūrī Efendi yirine Ṭaşlıḳ Medresesi'ne ḥareket eyledi. Otuz ḫilālinde selefi yirine Cāmi'-i 'Atīḳ pāyesine gelüp otuz altı Receb'inde[1] yine selefi yirine Üç-şerefeli pāyesiyle şeref buldı. Otuz sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'Abdu'r-raḥīm Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Otuz ṭoḳuz Ramażān'ında 'ālem-i 'uḳbāya riḥlet ve ṣaḥn-ı fenādan menzil-i beḳāya hicret eyleyüp medresesi Seyrek-zāde Yūnus Çelebi'ye virildi.

Mevlānā-yı merḳūm ṭālib-i intisāb-ı 'ulūm, şāhid-i 'urefānuñ 'āşıḳ-ı ser-bāzı ve sebaḳ-ḫ˅ān-ı defter-i rāzı, nīk-ḫaṣlet, ṣāfī-ṭaviyyet, merd-i ṣādıḳ idi.

el-Mevlā Muṣliḥi'd-dīn (Başkesen)

Ṣadr-ı a'ẓam, serdār-ı mükerrem Murād Paşa-yı cihān-güşā Anaṭolı fetḥine 'azīmet eyledükde muḫayyem-i hümāyūn ḳażāsıyla sa'ādet-maḳrūn olup mevleviyyet rütbesine nā'il ve Ḥaleb-i Şehbā ḳażāsına vāṣıl olan Çeşmī Meḥemmed Efendi ḥażretlerinüñ[2] nā'ibi ve maḥkemelerinüñ kātibi olmaġla Cānpūlādoġlı cenginde ḥāżır ve miyān-ı ma'rekede şecā'ati ẓāhir olmaġın "Başkesen" laḳabı ile iştihār ve şemşīr-i ḫūn-feşān gibi ḳadr ü i'tibār bulmış idi. Ḫidmeti muḳābelesinde mülāzım ve ba'ż-ı medārisde müdāreseye müdāvim olup ḳırḳ aḳçe ile Burūsa'da[3] müderris ve teraḳḳī ile bünyān-ı cāhını mü'essis olmış idi. Ba'dehu Seyyidī Ġāzī fetvāsına terfī' ve pāye-i Ṣaḥn ile sāye-i[4] iḳbāli tevsī' olındı. Yigirmi sekiz Receb'inde vāḳi' silsilede medrese-i mezbūreden ferāġ itdi ve Kütāhiyyeli Emīr, Seyyidī Ġāzī'ye dek gitdi. Otuz iki Muḥarrem'inde Ya'ḳūb-zāde Efendi[5] yirine Mar'aş ḳażāsı tevcīh olındı. Otuz üç Rebī'u'l-evvel'inde 'azl olınup Ḳadrī-zāde Efendi cā-nişīn oldı. Otuz beş Cemādiye'l-ūlā'sında merḥūm Mama-zāde 'Alīsi yirine Bosna ḳażāsı tefvīż olındı. Otuz altı Muḥarrem'inde ma'zūl ve yirine Seyyidī 'Alī-zāde Efendi mevṣūl oldı. Otuz sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sin-

1 Ẕi'l-ḳa'de'sinde R1
2 Efendi ḥażretlerinüñ:Efendi'nüñ SE
3 439a E
4 Sāḥa-i SE
5 - SE

de Tezkireci İbrāhīm Efendi maḫlūlinden Kütāhiyye ḳāżīsi olmış idi. Otuz ṭoḳuz Şevvāl'inde tügme-i girībān-ı ḥayātı olan farḳ-ı seri gūy-ı çevgān-ı şemşīr-i ḳażā ve gerden **[447a]** -nihāde-i maḳām-ı teslīm ü rıżā olup hücūm-ı eşḳıyā ile şehīd ve ṣaḥīfe-i[1] 'ālemden nā-bedīd olmış idi. Manṣıb-ı maḫlūl ile Maḥmūd Efendi nā'il-i me'mūl oldı.

Mevlānā-yı mezbūr 'inād ü lecāc ile meşhūr, şiddet ü ḥiddeti bā'iṡ-i şöhret 'add görenlerden[2] ve mükābere vü müşācere yolına baş virüp baş alanlardan idi.

el-Mevla eş-Şeyḫ Meḥemmed (Bāḳī-zāde Efendi[3]) {Şeyḫī}

Şu'arā-yı Rūm'uñ ser-bülendi, ṣadr-ı 'ālī-ḳadr Bāḳī Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı mihteri Şeyḫī Çelebi ḫidmetleridür. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş Muḥarrem'inüñ ikinci gicesi kevkeb-i żāt-ı dürriyyü'l-leme'ānı[4] pertev-endāz-ı maṭla'-ı vücūd ve cilve-perdāz-ı ufuḳ-ı şühūd olup i'māl-i sermāye-i isti'dād ve cins-i fāḫir-i 'ilm ü kemāli i'dād iderek Şeyḫü'l-İslām Muṣṭafā Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve şeref-i mülāzemetlerine nā'il olmış idi. Biñ on yedi Ṣafer'inde Ṭoḳuz-zāde Şeyḫī Çelebi yirine ibtidā'en 'Oṡmān Paşa ḫāricine 'āric olup yigirmi Ramażān'ında Ramażān Efendi yirine Murād Paşa-yı Ḳadīm Medresesi ile tekrīm olınup yigirmi iki Rebī'u'l-āḫir'inde İmām-zāde maḫlūlinden Edrineḳapusı pāyesine pāy-ı himmet ḳoyup yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında 'Arab Ḫ˅āce yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Yigirmi sekiz[5] Muḥarrem'inde Ḫ˅āce-zāde 'Abdu'llāh Efendi'den ṣoñra İsmiḫān Sulṭān Medresesi[6] altmış aḳçe ile bunlara virilüp selefleri Ṣaḥn'da ḫalef olmış idi. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳāsım Efendi yirine Ebī[7] Eyyūb Medresesi'ne naḳl olındı. Sene-i mezbūre Żi'l-ḥicce'sinde Ḫāḳāniyye-i Vefā'da seccāde-nişīn-i ifāde oldı. Otuz bir Receb'inde Ḳara Çelebi-zāde maḫdūmı Maḥmūd Efendi yirine Süleymāniyye'ye terfī' olındı. Otuz iki Receb'inde Ṭaş Çelebi yirine maḥrūse-i Selānik ḥükū-

1 'arṣa-i SE
2 İden görenlerden SE
3 - R1, E
4 leme'ātı ve SE
5 260b SE
6 Pāyesi SE
7 - SE

meti tefvīż olındı. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde güşe-güzīn-i ʿazl ü inzivā ve ʿAbdu'l-ġanī Efendi mutaṣaddī-i aḥkām-ı ḳażā oldı. Otuz altı Receb'inde Rıżāyī ʿAlī Çelebi yirine mükerreren ḥākim-i Selānik olmış idi. Otuz yedi Ṣa-fer'inde mübtelā-yı ʿazl-i bī-hengām ve selef-i sālifi Ṭaş Efendi nişānde-i men-zil-i aḥkām oldı. Otuz ṭoḳuz Şevvāl'inde ḫarīṭa-i şühūddan maḥv-ı vücūd ve ʿazm-i nüzhetgāh-ı dārü'l-ḫulūd eyledi.

Merḥūm-ı merḳūm maḫdūm-ı zībende-rüsūm, ḥalīm ü selīm, leyyinü'l-cā-nib ü kerīm, pāk-nijād, melek-nihād, aḫlāḳ-ı kerīme ṣāḥibi ve ḥüsn-i s̱enā ṭāli-bi idi. Şiʿr ile şiʿārı ve "Şeyḫī" maḫlaṣı ile basīṭçe eşʿārı var idi.

el-Mevlā Tāce'd-dīn (Tāce'd-dīn Efendi[1])

ʿAṣabe-i aʿṣāb-ı vücūdı medīne-i Amāsıyye'de cemʿ ve şemʿ-i ẕāt-ı bih-būdı şeb-çerāġ-ı nūr-ı şuʿūr ile meclis-i şühūdda fā'iżü'l-lemʿ olup taḥṣīl-i ʿilm ü kemāle bez̠l-i mechūd ve iḥrāz-ı ʿilm ü maʿārife[2] saʿy-i nā-maḥdūd eyledükden ṣoñra ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳda ḥasbe'l-ʿāde ḥareket ve Maẓlūm Melek'den iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet eyleyüp seyr-i nişīb ü firāz-ı ṭarīḳ ve devr-i menāzil-i ders ü taḥḳīḳ iderek ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl iken biñ tārīḫinden ṣoñra Edri-ne'de Çuḳacı Ḥācī müderrisi olmış idi. Biñ ṭoḳuz Cemādiye'l-āḫire'sinde ḳabūl itmeyen Ḳaragülmez yirine Ḳazancılar Medresesi virildi. On iki Şaʿbān'ında İstanbullı ʿAlī Efendi yirine Üçşerefeli'ye terfīʿ olındı. On üç Cemādiye'l-āḫi-re'sinde Emīr-i Ṣāḥib-tāc yirine Amāsıyye fetvāsına gönderilüp ḳabūl itme-mekle yirinde **[447b]** ibḳā olındı. On altı Ṣafer'inde İpekli yirine Ṣaḥn'a gelüp baʿde eyyām ḳabūl itmeyen Sinān-zāde yirine Āmid ḳażāsında mutaṣaddī-i neşr-i maḥāmid olmış idi. On yedi Şevvāl'inde ʿazl olınup manṣıb-ı mezbūr ʿArab Sinān Efendi'ye iḥsān olındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında Köse Maḥmūd yi-rine Maġnisa ḳażāsı iḥsān olındı. Yigirmi iki Rebīʿu'l-āḫir'inde maʿzūl ve Köse Sinān mevṣūl oldı. Yigirmi üç Ṣafer'inde fevt olan Muʿīd-zāde yirine ber-vech-i teḳāʿüd Burūsa'da Murādiyye Medresesi ʿināyet olındı. Baʿdehu Mekke teḳāʿü-di ile yüz elli akçe vaẓīfe-i żamīme-i revātib ve şerīki Ḫᵛāce Efendi devletinde

1 Tāce'd-dīn Efendi:Amāsıyyelı Tāce'd-dīn SE
2 439b E

fā'iz-i ma'ālī vü merātib ḳılındı. Otuz bir Ṣafer'inde medresesi Sefer Efendi'ye tevcīh olınup vaẓīfe-i teḳā'üd ile ibḳā olınmış idi. Otuz yedi Şa'bān'ında Burūsa ḳurbında Yeñişehr ḳażāsı Fenārī-zāde Şeyḫī Efendi'den ṣoñra bunlara arpalıḳ ta'yīn olındı. Otuz ṭoḳuz senesi ḫilālinde intiḳāl ve 'ālem-i ḳudse irtiḥāl eyledi.

Merḥūm-ı mezbūr feżā'il-i 'ilmiyye ile meşhūr, Ḫᵛāce Sa'de'd-dīn Efendi merḥūmuñ[1] mu'allimi ve dā'ire-i meclis-i ifādenüñ mütemmimi, pīr-i mu'ammer-i ṣāliḥ ve şeyḫ-i sa'ādetmend-i müfliḥ di.

el-Mevlā Ramażān (Dıñdıñ Ramażān)

Ḳocaili'nden ẓuhūr ve pīrāne-ser-i ṭarīḳ-ı 'ilmi mu'avvelün 'aleyh-i umūr idüp Ṣun'u'llāh Efendi ḥażretlerinden nā'il-i naẓar-ı 'ināyet ve pāy-kūpān-ı şevḳ-ı mülāzemet olmış idi. Müderrisīn-i kirām miyānında "Dıñdıñ Ramażān" 'unvānı ile benām ve uzunca ova merḥalesinde şümārende-i gām olup biñ on dört senesi Şevvāl'inde;

Beyt İy ṭıfl-ı sirişküm ḳatı ḳalḳar dīke degdüñ
Ḥelvā-yı leb-i dil-beri gördüñ niye dıñdüñ

mażmūnı üzere Seyrek-zāde yirine Ṣaḥn ḳoduġı ile tesliyet ve 'inān-ı merkeb-i 'azmi imāle-i cānib-i 'izz ü rif'at ḳılmış idi. On ṭoḳuz Ramażān'ında Bostān-zāde Efendi[2] yirine Eski Murād Paşa'ya taḥrīk olındı. Biñ yigirmi Ramażān'ında Ṭoḳuz-zāde 'Abdu'l-vehhāb Çelebi yirine Unḳapanı pāyesine takdīm ḳılındı. Yigirmi iki Ẕi'l-ḳa'de'sinde Arpacı-zāde yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'ne terfī' olındı. Yigirmi üç Ramażān'ında Köse Şems yirine altmış aḳçe ile Manastır Medresesi'ne vāṣıl oldı. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Mü'eẕẕin-zāde Efendi[3] yirine Kütāhiyye ḳażāsı virilüp medresesi Ḫayrī Çelebi'ye virilmiş idi. İkisi daḫı ḳabūl itmeyicek yirlerinde ibḳā olındı. Yigirmi beş Rebī'u'l-evvel'inde Muḥarrem Çelebi yirine Ḳonya ḳażāsı tevcīh olındı. Yigirmi yedi Rebī'u'l-evvel'inde 'azl olınup Nūru'llāh el-Ḥamīdī naṣb olındı. Biñ otuz ḥudūdında Ḳara Ḥabīb yirine Kete ḳażāsı virildi. Otuz iki Muḥarrem'inde 'azl olınup yirine Saḳız'dan Menteş-zāde naḳl olınmış idi. Ḳabūl itmedükde yirinde ibḳā olındı.

1 Efendi merḥūmuñ:Efendi'nüñ SE
2 - R1, E
3 - SE

Otuz altı Ramażān'ında ber-vech-i teḳā'üd Burūsa'da Vā'iẓiyye Medresesi virilüp Kete ḳażāsı Ḳadrī-zāde'ye virildi. Otuz ṭoḳuz ẖilālinde irtiḥāl idüp medrese-i maḥlūle Emīr Ḥasan Çelebioğlı'na[1] tevcīh olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr, [2] اكثر اهل الجنة البله mażmūnı üzere eks̱er-i iḥtimāl mağfūrdur.

el-Mevlā Meḥemmed bin Ṭursun (Ṭursun-zāde[3])

Diyār-ı Ḳaraman'dan ẓuhūr ve āftāb-ı feyż-i ezelīden istifāża-i nūr-ı şu'ūr[4] idüp dāẖil-i silk-i erbāb-ı isti'dād ve ba'ż-ı 'ulemādan mülāzemetle **[448a]** ber-murād olduḳdan ṣoñra kenār medreselerinde bi-ḥasbi't-tertīb vāṣıl-ı ẖamsīn ve nesīc-i ẖamsīnī ile ṭırāzende-i āstīn-i 'izz ü temkīn olup fetvā ile me'ẕūn ve pāye-i Ṣaḥn i'tibārı ile 'ināyete maḳrūn olmış idi. Otuz ḥudūdında Ḫıżr Efendi yirine Amāsıyye fetvāsı virilmiş idi. Otuz üç ẖilālinde Ayaṣofıyya Medresesi ile taḥille olınup ba'de eyyām selefi[5] Ḫıżr Efendi yirine Ḳonya ḳażāsı 'ināyet olındı. Ekābir-i 'avāmdan ba'ż-ı sāde-diller ḥüsn-i i'tiḳād ve istiḳāmeti muḳābelesinde mer'ī olmasını murād eyleyüp medd-i müddet naṣbına ẖaṭṭ-ı şerīf ile imdād itmişler idi. Ol dahı mağrūr-ı iltifāt olup 'adālet ü nezāheti ḥiddet ü şiddet ile bed-nām ve bīhūde hırıldı ile müddet-i ḳażāsını itmām eyledi. Kimin depdi, kimin süsdi. Kimine ḳaḳdı[6], kimine küsdi. Tā ki bu beyt-i meşhūr icmāl-i defter-i aḥvāli, belki naḳş-ı a'māl-i bī-me'āli oldı:

Beyt Türk-i ṭosun cihānda ṭursundur
Ötesin ṣorma kim ḳov ṭursun dur

Otuz sekiz Şevvāl'inde 'azl olınup manṣıbı Zeyrekli Meḥemmed Çelebi'ye teklīf olınmış idi. Yigirmi ṭoḳuz ẖilālinde irtiḥāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr fıḳh-ı bī-uṣūl ile meşhūr, ḥākim-i ḥāsim ve mürā'ī-i merāsim idi.

1 440a E (Birleşik kelime bölünüp diğer varağa geçilmiş. Sözcüğün bölünmemesi için varak numarası dipnotu kelime sonuna alındı.)
2 Hadîs-i Şerîf "Cennetliklerin çoğu saf, temiz, kendi hâlinde kişilerdir." Abdülkâhir el-Cürcânî, Kitâbü Delâili'l-i'câz, Mektebetü'l-hâncî, Kahire 1989, s. 338-339.
3 Ṭursun-zāde:İbn Ṭursun E
4 Feyż//şu'ūr:feyż ü şu'ūrdan istifāża-i nūr E
5 261a SE
6 ḳaḳdı ve SE

el-Mevlā Aḥmed (Ḳalʿacikli-zāde)

Nuḳre-i tibr-tebār-ı vücūdı ḫāk-i pāk-i Anḳara'dan āşikār ve "Ḳalʿacikli-zāde" dimekle şöhret-şiʿār olmış idi. Ayāşī Muṣṭafā Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olup elli aḳçe ile baʿż-ı kenār medresesine vāṣıl, baʿdehu iç il ḥükmi ile pāye-i Ṣaḥn'a nā'il olup Sefer Efendi-zāde yirine Anḳara'da Ṣarı Ḫaṭīb müderrisi olmış idi. Biñ otuz ṭoḳuz ḫilālinde[1] Cengīz-i ecel ḳalʿa-i vücūdını zīr ü zeber ve burc-ı bedenin ḫāke ber-ā-ber eyledi. Medresesi ḳużātdan bir ehl-i ʿilme virildi.

Mevlānā-yı mezbūr fażīlet-i ʿilmiyye ile meşhūrdur. Bu ḥaḳīr, baʿż-ı resā'ilini gördüm. Ehl-i ʿilm ü dāniş, müderris-i feżā'il-verziş imiş.

Aḥmed-i Diğer[2] (Bıçaḳcı-zāde[3])

Bir Aḥmed daḫı "Bıçaḳçı-zāde" dimekle maʿrūf idi. Anḳara'dan ẓuhūr idüp Mollā Aḥmed Efendi ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede ḫidmet eyleyüp ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on beş Rebīʿu'l-āḫir'inde Ṭaş Çelebi yirine Ḥammāmiyye müderrisi oldı. On yedi Şaʿbān'ında Anḳara'da Ḳara Medrese'ye terfīʿ olındı. "Küçük Aḥmed" dimekle şöhret-şiʿārdur. Āḫar aḥvāli maʿlūm degüldür.

Sefer Efendi-zāde Yaḥyā (Yaḥyā bin Sefer)

Bu daḫı Anḳara'dandur. Müftī Muṣṭafā Efendi'den[4] mülāzım olup ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde fevt olan Ṣarı Müderris yirine Yeñişehr'de Süleymān Paşa müderrisi olmış idi. Biñ üç Muḥarrem'inde ṣılasında Medrese-i Seyfiyye'ye naḳl olındı. Mollāsı şeyḫü'l-islām olduḳda fetvā emīni olup Fāṭıma Sulṭān Medresesi virilmiş idi. Baʿdehu Melike Sulṭān'a tebdīl olınup baʿdehu Ṣaḥn ḥükmi virilüp baʿdehu Ṣarı Ḫaṭīb müderrisi olup on sekiz Rebīʿu'l-āḫir'inde Tāce'd-dīn yirine Anḳara fetvāsı ʿināyet olındı. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde fevt olup[5] manṣıbı Ṣūfcı ʿAlī'ye virildi.

1 Bu kelime SE'de mükerrer yazılmıştır.
2 Bu isim R1 ve E'de nisbenin olduğu yan tarafa yazılmıştır.
3 Bu nisbe sadece SE'de yazılıdır.
4 "Müftī Muṣṭafā Efendi'den" ifadesi SE'de "Monlā Aḥmed Efendi'den" biçiminde tashih edilmiştir. E'de ise yan tarafa "Bu daḫı Mollā Aḥmed mülāzımı olmaḳdur, keẕā vücide." şeklinde bir not yazılmıştır.
5 440b E

Mevlānā-yı merḳūm cāmi'-i eştāt-ı **[448b]** 'ulūm, ems̱el-i emās̱il, merd-i kāmil idi.

el-Mevlā 'Os̱mān ('Avnī Çelebi) {'Avnī}

Vilāyet-i Ḳaraman'da vefret-i s̱imār-ı gūn-ā-gūn ve kes̱ret-i enhār-ı cennet-nümūn ile şöhre-i diyār olan Aḳşehr'den pedīdār ve noḳṭa-i vücūdı zīver-i ṣaḥīfe-i dü-reng-i leyl ü nehār olmış idi. Levāzım-ı ṭarīḳı i'dād ve 'azm-i rāh u resm-i erbāb-ı isti'dād eyledükde vālid-i merḥūm ṭarafından taḥrīk olınmağla intisāb ile iftiḫār ve teberrük ḳasd eyleyüp Nev'ī ḥurūfını iḫtiyār ve " 'Avnī" maḫlaşını şi'ār itmiş idi. Şeyḫü'l-İslām Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle bekām ve fetvā emāneti ile maẓhar-ı ikrām olup devr-i merātib ve aḫẕ-ı revātib iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ yigirmi altı Ṣafer'inde Mektūbcı Şeyḫī Çelebi yirine Defterdār Yaḥyā Medresesi virilmiş idi. Otuz Ramażān'ında Ḥüseyn Efendi ḥażretlerinüñ maḫdūm-ı kihteri[1] yirine Ḳapudan 'Alī Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Ba'dehu yirinde pāye i'tibār olınmış idi. Otuz bir Ramażān'ında taḥille-i Ṣaḥn ile Ḳadrī-zāde yirine Ḳayṣeriyye ḳażāsı ile kām-yāb ve nā'il-i behcet ü sürūr-ı bī-ḥisāb olmış idi. Otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde ma'zūl olup yirine 'Abdu'l-vehhāb-ı Ṭavīl taḥvīl olındı. Otuz dört Cemādiye'l-ūlā'sında Bıyıḳlı-zāde yirine Gelibolı ḳażāsı tevcīh olındı. Otuz beş Ṣafer'inde recāsı ile ṣılası mevleviyyet ḳılınup Atabeg Medresesi ilḥāḳı ile 'ināyet olındı. Otuz ṭoḳuz evāḫirinde vezīr-i a'ẓam, serdār-ı ḳahhār-ı Rüstem-şiyem Ḫusrev Paşa ol diyāra uğraduḳda mevlānānuñ eḳāribinden "Şeyḫ-zāde" dimekle ma'rūf ḳāżīden şikāyet olınmağla iḥżārına ıṣdār-ı fermān idüp 'acz iẓhār eyledükde maẓhar-ı tażyīḳ u 'itāb ve iz'āc ü iclā-yı ḳahr ile muṣāb olmış idi. Ḳıbrıs'a giderken Silifke İskelesi'nde mağmūmen ve[2] derd ü ḥüzn ile maḥmūmen, māh-ı Ẕi'l-ḳa'de evāḫirinde müddet-i ḥayātı āḫir ve dem-beste-i menāfiẕ ü menāḫir oldı.

Mevlānā-yı merḳūm ḥuliyy-bend-i ma'ārif ü 'ulūm, ḥasenü'l-aḫlāḳ, kes̱īrü'l-istiḥḳāḳ, ṣalāḥ u taḳvāda bī-bedel, nezāhet ü istiḳāmetde ḍarbu'l-mes̱el, şi'r ü inşāsı vasaṭu'l-ḥāl, firişte-nihād ü melek-ḫiṣāl idi.

1 Mihteri E
2 - R1, E

el-Mevlā Ḥācī (Ḳulaḳ Ḥācī)

Anaṭolı diyārından pedīdār ve dest-yārī-i naḳdīne-i istiʿdād ile mülāzemete sezāvār olup baʿż-ı ʿulemādan mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olmış idi. Ḳaṭʿ-ı menāzil ve ṭayy-ı merāḥil iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken yigirmi dört Ramażān'ında Maḥmūd Efendi yirine Ḥammāmiyye müderrisi olmış idi. Yigirmi ṭoḳuz Şevvāl'inde Bıyıḳlı-zāde yirine Sekbān ʿAlī Medresesi'ne taḥrīk olındı. Otuz bir Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḥamza Efendi yirine pāyelikle Etmekci-zāde Medresesi'ne, otuz iki Receb'inde yine pāyelikle İbrāhīm Efendi-zāde[1] yirine Ḫadım Ḥasan Paşa Medresesi'ne, sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde selefi yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesine vāṣıl olup[2] otuz üç Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḳuds-i Şerīf iʿtibārı ile vaẓīfe-i teḳāʿüd taʿyīn olındı. Otuz beş Ṣafer'inde taḥille ṭarīḳı ile Hüdhüd ʿAbdu'l-ḳādir yirine Ṣaḥn'a uġrayup baʿde eyyām ʿAvnī Çelebi yirine Gelibolı ḳażāsı virilmiş idi. Otuz yedi Cemādiye'l-ūlā'sında maʿzūl ve yirine Nevālī-zāde Żiyā Çelebi mevṣūl oldı. Ol ḥāl üzere sübḥa-şümār-ı[3] eyyām ü leyāl iken otuz ṭoḳuz Ẕi'l-ḥicce'sinde[4] ṭavāf-ı Kaʿbe-i cemāl ārzūsına şevḳ-ı cemāl-i ʿazīmet eyleyüp ṣalāt-ı cenāzesi **[449a]** ʿīd-i aḍḥā ile maʿan edā ve āfāḳ-ı ʿālem ṣalāsı[5] ile pür-ṣadā oldı.

Mevlānā-yı merḳūm dest-yāz-ı gencīne-i ʿulūm, ḳalīlü'l-kelām ü kem-āzār, ḫayr-ḫ̬āh u ṣad iftiḳār, ḫużūʿ u ḫuşūʿ üzere ʿibādetde ḳā'im ve eks̱er-i evḳāt cemāʿate müdāvim idi.

el-Mevlā Yaḥyā bin Meḥemmed bin eş-Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥīm el-Mü'eyyedī eş-Şehīr bi-Ḥācī Efendi (Ḫışım Yaḥyā Efendi)

Dūdmān-ı Mü'eyyediyye'ye intisābla meşhūr ve "Ḫısım Yaḥyā" ʿunvānı ile zebān-zed-i cumhūrdur. **Pederi** zümre-i ḳużāt-ı sütūde-ṣıfātdan Meḥemmed Çelebi'dür ki ʿArabistān ḳaleminde birḳaç manṣıb taṣarruf itdükden ṣoñra ḫıṭṭa-i Rūm-ı cennet-rüsūma geçüp Gümülcine ve Ruscuḳ ve Hezārġırad ems̱āli bilād müsāḥib-i ẕeyl-i ḥükūmeti olmış iken ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ḥudūdın-

1 İbrāhīm Efendi-zāde:Ġūl Çelebi E
2 261b SE
3 Gerdān-ı SE
4 441a E
5 s̱enāsı SE

da bu ḫākdān-i tīreden dāmen-keşān ve ḥaẓā'ir-i cināna revān olmış idi. **Ceddi** Eyyūb 'Alīsi'dür ki Şeyḫ Ḥācī Efendi ḥażretlerinüñ ferzend-i fürūzende-gevheri ve Müftī Şeyḫī Efendi'nüñ birāder-i mihteridür. 'Amm-ı kerīmi olan ṣadr-ı 'ālī-ḳadr Mü'eyyed-zāde 'Abdu'r-raḥmān Efendi ḫidmetlerine dāmād ve ḳaṭ'-ı merātib iderek Ṣaḥn Medresesi ile ber-murād olup ṭoḳuz yüz ḳırḳ dört tārīḫinde vāḳi' sūr-ı sulṭānī cem'iyyetinde cārī olan mübāḥaṡe-i 'ilmiyyede 'adli olan[1] Ḳara[2] Ṣāliḥ Efendi'den rüchānı nümāyān ve sābıḳ-ı sebāḳ-ı imtiḥān olmağın bunlar farṭ-ı sürūr u behcetden, anlar ġalebe-i ḥüzn-i ḫacletden pey-ender-pey ṣaḥīfe-i ḥayātı ṭayy ḳılmışlar idi. **Ṣāḥibü't-terceme** ṭoḳuz yüz yetmiş bir Ṣafer'inde 'ālem-i lāhūtdan sefer ve menzilgāh-ı nāsūtı maḳarr ḳılup zemān-ı taḥṣīlde 'ulūm-ı nāfi'aya intisāb ve gūş-ı hūş ile istimā'-ı emr-i ﴿يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ﴾[3] ḳılmağla mālik-i meleke-i 'aḳl-ı müstefād ve dāḫil-i 'idād-ı erbāb-ı isti'dād olduḳda medār-ı iştihārı ve 'amm-i büzürgvārı olan ṣadru'l-efāżıl, mürebbī-i ḳavābil Şeyḫü'l-İslām Şeyḫī Efendi'den mülāzemetle vāṣıl-ı kām olup ḳaṭ'-ı menāzil ve ṭayy-ı merāḥil iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken biñ dört Ẕi'l-ḥicce'sinde Paşa Ḫ˘ācesi Bekir Efendi yirine Hadım Ḥasan Paşa Medresesi tevcīh olınmış idi. Biñ on Şa'bān'ında Nevālī-zāde Sa'dī Çelebi yirine Şāh Sulṭān pāyesi iḥsān olınup on iki Şa'bān'ında Ẕü'n-nūn Efendi yirine Edrineḳapusı pāyesiyle memnūn olup on üç Şa'bān'ında Ḥasan Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. On beş Şa'bān'ında Nevālī-zāde yirine altmışla Eyyūb Medresesi'ne manṣūb olup on altı Cemādiye'l-ūlā'sında Ḳaragülmez yirine Edrine Selīmiyyesi'ne gönderilüp sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳa'de'sinde gitmedin Muṣliḥi'd-dīn Efendi yirine Vālide-i Cedīde Medresesi'ne naḳl olınup her birinde ḥasbe'l-'āde tekmīl-i merāsim-i ifāde itdükde on yedi Muḥarrem'inde Ṣun'ī Efendi yirine Yeñişehr ḳażāsı virilmiş idi. On sekiz Cemādiye'l-āḫire'sinde 'azl olınup Manav Hidāyet mesned-nişīn-i şerī'at oldı. Yigirmi bir Şa'bān'ında ḳabūl itmeyüp Burūsa'ya naḳl olınan Ḥasan Efendi yirine Eyyūb ḳażāsı tevcīh olındı. Yigirmi iki Cemādiye'l-āḫire'sinde ref' olınup Filibe'den ma'zūl Çelebi

---

1 İle SE
2 - R1, E
3 Kur'ân-ı Kerîm, Meryem Sûresi, 19/ 12, "Ey Yahyâ, kitabı (kuvvetle) tut."

Efendi naṣb olındı. **[449b]** Yigirmi beş Ṣafer'inde ʿAlī Çelebi-zāde yirine tekrār Eyyūb ḳażāsı virildükde ḳabūl itmeyüp māh-ı Cemādiye'l-ūlā'da Bī-endām yirine mükerreren Yeñişehr'e ḳāżī oldı. Yigirmi altı Ẕi'l-ḥicce'sinde refʿ olınup Ṭaş Çelebi naṣb olınmış idi. Otuz Cemādiye'l-ūlā'sında Kātib-zāde mülāzımı Maḥmūd Efendi[1] yirine[2] s̱ālis̱en Yeñişehr ḥükūmeti tefvīż olındı. Otuz bir Receb'inde ʿazl olınup Ḳara Çelebi-zāde Efendi maḫdūmı Maḥmūd Efendi ḫayru'l-ḫalef oldı. Otuz üç Rebīʿu'l-āḫir'inde Bülbül-zāde Efendi yirine Şām ḳażāsıyla maḳżiyyu'l-merām oldı. Sene temāmında maʿzūl ve ḫalef-i sābıḳları Maḥmūd Efendi nā'il-i me'mūl oldı. Baʿde zemān Balya[3] ḳażāsı arpalıḳ virilüp otuz altı Cemādiye'l-āḫire'sinde maḥrūse-i Burūsa ḳażāsında selef-i sālifleri Bülbül-zāde Efendi'yi taʿḳīb eylediler. Sene-i ḳābile Rebīʿu'l-evvel'inde teḳāʿüd ṭarīḳı ile Süleymāniyye Dārü'l-ḥadīs̱i tevcīh olınup yirine Dārü'l-ḥadīs̱'den Ḥüseyn Efendi Maḫdūmı ḳāżī oldı. Baʿdehu Ayazmend ḳażāsı arpalıḳ virildi. Biñ ḳırḳ Receb'inde terk-i daġdaġa-i cāh u celāl ve rāḥatkede-i ḳudse irtiḥāl eyledi. Dārü'l-ḥadīs̱, Rūmili ṣadāretinden müteḳāʿid ʿAzmī-zāde Efendi'ye tevcīh olındı.

Mollā-yı mezbūr feżā'il-i ʿilmiyye ile meşhūr, ʿiffet ü nezāhetde bī-bedel, ʿilm ü ʿamelde ḍarbu'l-mes̱el, şiʿr ü inşāya ḳādir, mecmūʿa-i leṭā'if ü nevādir, ẕāt-ı mükerrem, melek-ḫiṣāl ādem idi.

el-Mevlā İbrāhīm (Kevākibī-zāde)

Ẕāt-ı celīlü'l-menāḳıbı mānend-i şihāb-ı s̱āḳıb ufuḳ-ı şehr-i Şehbā'dan fā'iżü'n-nūr ve ʿulemā-yı Ḥaleb miyānında "Kevākibī-zāde" dimekle meşhūr olmış idi. Biñ ḥudūdında semend-i ʿazīmetin germ-ḫīz ve kemend-i himmetin mānend-i zülf-i dil-āvīz şikārgāh-ı ṭalebde şūr-engīz ḳılup dārü's-salṭana cānibine[4] ʿinān-rīz olduḳda sālik-i ṭarīḳ-ı erbāb-ı istiʿdād ve Ḫᵛāce Efendi'den mülāzemetle ber-murād olup ḳaṭʿ-ı nişīb ü firāz ve rütbe-i erbaʿīni iḥrāz it-

1 - SE
2 441b E
3 Balyabadra SE
4 Salṭana cānibine:salṭanaya R1

miş idi. Biñ on iki Ṣafer'inde ḳırḳla Ḥasan Paşa[1] ma'dūmesinden ma'zūl ve yirine ḫāric elli ile Ṣūfcı Şeyḫ-zāde mevṣūl oldı. Yigirmi iki Ẕi'l-ḳa'de'sinde Ḫ˅āce-zāde 'Abdu'llāh Efendi yirine Ḳapudan 'Alī Paşa ḫāricine 'āric olmış idi. Yigirmi altı Ṣafer'inde 'Abdu'l-'azīz Efendi[2] yirine Ḳıbrıs fetvāsı virilüp ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Yigirmi sekiz Receb'inde Martolos-zāde yirine Yeñi Nişāncı[3] tevcīh olındı. Yigirmi ṭoḳuz Ṣafer'inde[4] Raṭbuyābis yirine pāyelikle Ḥāfıẓiyye'ye müderris oldı. Otuz bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde Martolos-zāde yirine Üsküdār'da Mihrümāh Sulṭān[5] pāyesine terfī' olındı. Otuz iki Receb'inde Bostān-zāde Maḫdūmı yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Menteş-zāde yirine Edrine Dārü'l-ḥadīs̱i virilmiş iken otuz üç Muḥarrem'inde yine[6] selefi yirine Ḳalender-ḫāne'ye taḥrīk olındı. Cemādiye'l-āḫirede Mütevellī-zāde yirine Cerrāḥ Sulṭānī tevcīh olındı. Otuz altı Receb'inde Seyyid Çelebi yirine Ayaṣofıyya Medresesi ile terfīh olındı. Otuz sekiz Ẕi'l-ḳa'de'sinde ferāġ idüp Ḫ˅āce-zāde 'Alī Çelebi'ye virildi. Otuz ṭoḳuz Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḥācī Meḥemmed-zāde yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsıyla ikrām olınmış idi. Biñ ḳırḳ **[450a]** Receb'inde Süveys İskelesi'ne giderken gülū-feşārī-i mergle beste-dem ve ġarḳ-ı deryā-yı 'adem olup manṣıb-ı maḥlūl ile Pirizrinli Maḥmūd Efendi mükerrem oldı.

Mevlānā-yı merḳūm ṭālib-i iksīr-i 'ulūm, iḫtilāṭ-ı ḫalḳdan gürīzān, güşe-i ḫumūlde bī-nām ü nişān, kenāre-nişīn-i deryā-yı ḥayret ü melāl, būtīmār gibi ḥüzn-i dā'im[7] ile dem-beste vü lāl, mu'āmelātında tehevvür-i cünūnī ẓāhir, ḳaḍīb-i zebān-ı ġażbānı lerzenāk olup murādını idāde ḳāṣır, te's̱īr-i iştihār-ı kevākibi ile 'ilm-i nücūmuñ ṭālibi, uṣūl ü fürū'da[8] müsellem, 'ulūm-ı 'Arabiyye'de ems̱ālinden a'lem idi[9]. Ṭursun-zāde 'Abdu'l-bāḳī Efendi'ye dāmād olmaġla ḳażālarında nā'ibi ve ferzend-i şemşīr-rāy-ı ṣā'ibi idi.

1 262a SE
2 - R1, E
3 Yeñi Nişāncı:Nişāncı-ı cedīd SE
4 Receb'inde SE
5 - SE
6 - SE
7 ḥüzn-i dā'im:dā'imā ḥüzn SE
8 Uṣūl ü fürū'da:uṣūl-i mefrūżada SE
9 442a E

Keyfiyyet-i vefātı bu gūne naḳl olınur ki tārīḫ-i naṣbında Ka'be-i mükerremenüñ[1] seyl-i revāndan bir dīvārı vīrān olup ta'mīrine me'mūr olan mi'mār ile Süveys İskelesi'nden hem-rāh ve Baḥr-ı Hind'den 'āzim-i ḳıblegāh olurlar. Es̱nā-yı rāhda keyfiyyet-i binā müẕākere olınup efendinüñ rāy-ı mühendisānesi ḫilāf-ı ṭab'-ı mi'mārī bir ṭarḥ-ı ġarīb ve resm-i bedī'u't-tertīb iḫtiyār eyleyüp daḫı maḥalli görmedin[2] şaṭranc-ı ġā'ibāne gibi siyeh-i ḳalem-i sevdā olan naḳş-ı ṣaḥīfe-i ḫayāline meftūn olup "Elbette böyle olmaḳ gerekdür." didükde mi'mār aġa daḫı 'aḳl-ı kāmil ṣāḥibi devletli olmaġla;

Beyt

فلك بر اب زد نقشي وليكن
نه بر وفق مراد مدعايي [3]

mażmūnı üzere redd-kerde-i dil-ḫ'āhı olduġın iş'ār idicek bīhūde muḥāvereleri muḥārebeye ve müşācereleri mużārebeye mü'eddī olup biri birine ṣavl-i ḥayf ve sell-i seyf itdüklerinde efendinüñ şemşīr-i künd ü kelīli tīġ-ı ḫaṭīb gibi ma'zūl[4]-'amel ve pā-yı zemīn-pūyı kemāl-i tehevvürden mübtelā-yı sekte-i zelel olmış idi. Ḳarīne-i ḥāl nerd-bān-ı rısmān üzere mi'mārı ḳovarken deryāya düşüp nā-bedīd ve ġarḳ-ı raḥmet-i Rabb-ı mecīd oldı. Mi'mār aġa daḫı terāzū-yı hevāyī gibi āvīḫte ve mā'ü'l-ḥayāt-ı sebū-yı bedeni rīḫte olup ḥükm-i ḳıṣāṣ-ı ilāhī bedīd ve bir 'inād uġrına ikisi daḫı şehīd oldı.

el-Mevlā el-A'ẓam ve'l-Üstād el-Mufaḫḫam Muṣṭafā bin 'Azmī (Muṣṭafā bin Pīr Meḥemmed bin Pīr Aḥmed[5] 'Azmī-zāde Efendi) {Ḥāletī}

Bu mecelleye zīver olan ecilleden 'Azmī Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı feżā'ilmendi, melikü'ş-şu'arā-yı Rūm[6] Ḥāletī Efendi'dür. Ṭoḳuz yüz yetmiş yedi Şa'bān'ınuñ leyle-i berātında ki yevm-i is̱neyn ile müsfirdür, 'ālem-i lāhūtdan müsāfir olup vāṣıl-ı ser-menzil-i vücūd ve dāḫil-i şehristān-ı şühūd olmışlar idi. Fünūn-ı rā'iḳayı mertebe-i lā'iḳasında taḥṣīl ve levāzım-ı ṭarīḳı bāliġan-mā-belaġ tekmīl itdükden ṣoñra mu'tād-ı erbāb-ı isti'dād üzere ḥareket

---

1 Müşerrefenüñ E, SE
2 Görülmedin SE
3 "Felek suya bir şekil çizdi. Ancak (bu şekil) talep sahibinin isteğine uygun değildir."
4 Mensūḫ SE
5 Muṣṭafā//Aḥmed:- E, SE
6 şu'arā-yı Rūm:şu'arā E

ve i'tilā-yı evc-i kemāl içün taḥrīk-i şeh-bāl-i Hümā-yı himmet eyleyüp ḫᵛā-ce-i cihān, mürebbī-i ebnā-yı zemān Sa'de'd-dīn Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve pīrāmen-i ḫırmen-i ifādelerinden ḫūşe-çīn-i feżā'il olup şeref-i mülāzemetleri ile nā'il-i evvelīn-i āmāl ve ibtidā'en ḳırḳ aḳçe ile Ḥācce Ḫātūn Medresesi'n-de ḥarīr-bāf-ı daḳā'iḳ-ı fażl ü kemāl olmışlar idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan sekiz Re-bī'u'l-āḫir'inde Memik-zāde yirine Meḥemmed Aġa ḫāricine 'āric olup biñ üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Muẓaffer Efendi yirine Eyyūb pāyesine sāye ṣalup biñ beş Muḥarrem'inde Mes'ūd Çelebi maḥlūlinden Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām ey-leyüp biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde 'Ubūdī yirine Sulṭān **[450b]** Selīm-i Ḳadīm ile tekrīm olınup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde selef-i sālifi 'alef-i şemşīr-i telef olup maḥlūl olan Süleymāniyye[1] ile şeref bulmışlar idi. Biñ on Şa'bān'ında Ḫᵛāce-zāde 'Abdu'l-'azīz Efendi yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā'de feyż-baḫş-ı erbāb-ı isti'fāde[2] olup on bir Receb'inde Ḳara Çelebi-zāde Meḥemmed Efendi yirine Dımaşḳu'ş-Şām ḥükūmeti ile 'izz ü iḥtişām buldılar. On üç Muḥarrem'inde ḳable'l-vuṣūl fevt olan Ḥaydar Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsına naḳl olı-nup ol es̱nāda emīrü'l-ümerā-yı Mıṣr olan Ḥācī İbrāhīm Paşa 'asker hücūmı ile şehīd olduḳda bunlar ḳā'im-maḳām ve cünḥa-i taḳṣīr ile mübtelā-yı 'azl-i bī-hengām olup māh-ı Cemādiye'l-āḫire'de ḳażā-yı Mıṣr ile 'Abdu'l-ġanī-zā-de[3] Efendi bekām olmış idi. On beş Şa'bān'ında Seyfī-zāde yirine maḥrūse-i Burūsa ḥükūmeti tefvīż olındı. Ol ḥāl üzere iken Ḳalenderoġlı muṣallāṭ olup mübtelā-yı muḥāṣara olmışlar idi. On altı Şevvāl'inde fāriġ olup Zeyne'l-'ā-bidīn Efendi cā-nişīn oldı. On sekiz Şa'bān'ında Aḥyolı ḳażāsı arpalıḳ ta'yīn olındı. Biñ yigirmi Rebī'u'l-āḫir'inde Bostān-zāde Yaḥyā Efendi yirine Edrine ḳażāsında mesned-efrūz-ı ḥükm ü imżā olmışlar idi. Ḥükūmeti ḥālinde ġaf-letle bir ḳāżī-i mechūli ta'zīr idüp hengāme-gīrān-ı nifāḳ, 'azl ü iz'āc emrin-de ittifāḳ itdüklerinde sene-i mezbūre Şa'bān'ında Nūḥ Efendi yirine Şām-ı şerīfe tebdīl olınmışlar idi. Yigirmi iki Rebī'u'l-āḫir'inde munfaṣıl ve yirlerine Şeyḫ-zāde Efendi vāṣıl oldı. Yigirmi üç Receb'inde Bostān-zāde Yaḥyā Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana olup muntaṣıf-ı Ramażān'da ma'zūl ve Anaṭo-

---

1 262b SE
2 isti'dād R1
3 442b E

lı'dan müteḳāʿid Ḥüseyn Efendi s̱ālis̱en ḥākim-i İstanbul olmışlar idi. Yigirmi dört Receb'inde Gümülcine ḳażāsı arpalıḳ virildi. Yigirmi yedi Ramażān'ında Aḫī-zāde Maḥmūd Efendi yirine mükerreren Mısr ḳażāsına teşrīf itdiler. Yigirmi sekiz Şaʿbān'ında ol manṣıb-ı celīl Muṭahhar Efendi'ye müyesser olup bunlara maḥalle ḳażāsı virilmiş idi. İki aydan ṣoñra ol manṣıb daḫı İsmāʿīl Efendi'ye virilüp āstāneye geldiler. Biñ[1] otuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Uzuncaova ḳażāsı żamīme-i revātib-i ʿaliyyeleri ḳılındı ve[2] ḳāżīʿaskerlik pāyesi iʿtibār olınup teşrīfleri alındı. Otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde selef-i sālifleri Yaḥyā Efendi yirine Anaṭolı ṣadrı oldılar. Otuz üç Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ṣadāretden ḳażā-yı vaṭar ḳılup Şerīf Efendi mükerreren ḳāżīʿasker olmış idi. Anlaruñ mutaṣarrıf olduġı vaẓīfe-i teḳāʿüd ve Rodoscuḳ arpalıġı bunlara muḳarrer ḳılındı. Otuz yedi Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḥüseyn Efendi ḥażretlerinüñ defʿa-i s̱āniyesi yirine ṣadr-ı Rūm ve nā'il-i müntehi'l-merūm oldılar. Otuz sekiz Ramażān'ında Silisre arpalıġı ile müteḳāʿid ve maḳām-ı refīʿlerine Ḥasan Efendi ḥażretleri[3] müteṣāʿid oldı. Biñ ḳırḳ Receb'inde Ḫışım Yaḥyā Efendi maḥlūlinden Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymāniyye ʿilāve-i revātib-i seniyye ḳılındı. Sene-i mezbūre Şaʿbān'ınuñ yigirmi altıncı güni ʿazm-i cennāt-ı naʿīm ve cān-ı pākin cāndār-ı kerīme teslīm eylediler. Ḫāneleri muḳābilinde taʿmīr itdükleri mekteb sāḥasında defn olındılar.

Şiʿr Kesbī tārīḫin didi ol fāżıl-ı naẓm-āverüñ
ʿAdne ḳıldı ʿazmi göçdi ʿAzmī-zāde Ḥāletī[4] (1040)

Vaẓīfeleri ile arpalıḳ Çeşmī Efendi'yi ḳarīrü'l-ʿayn idüp[5] medrese-i maḫlūle[6] Ḥasan Efendi ḥażretlerine tevcīh olındı. Sinīn-i sinn-i şerīfleri ḥāṣıl-ı ʿömr-i dünyā vü mā-fīhā, yaʿnī Ḥażret-i Sulṭān-ı Enbiyā **[451a]** *ʿaleyhi mine's-ṣalāti aʿlāha ve ezkāha* ʿaded-i ʿömr-i girān-māyesine muvāfıḳ ve اكثر اعمار امتى بين ستين و سبعين[7] ḳavl-i rezīnine muṭābıḳ vāḳiʿ olmış idi.

1 - SE
2 - SE
3 - SE
4 عدنه قلدى عزمى كچدى عزمى زاده حالتى
5 Efendi'yi//idüp:Efendi'ye lā'iḳ görilüp E, SE
6 Medrese-i maḫlūle:medrese R1, E
7 Hadîs-i Şerîf, "Ümmetimin ömrü genelde altmış ve yetmiş arasındadır." Tirmîzî, Deavât, 101.

Ol mollā-yı nāmdār, ferīde-i ṣadef-i rūzgār, ḫāme-i taḥrīri[1] Mānī-i çihre-güşā-yı ma'ānī, enfās-ı ḥüsn-i taḳrīri rūḥ-baḫş-ı ḳavālib-i ta'bīr-i s̱evānī, āb-ı zülāl içinde gevher-i nāb gibi murādı nümāyān, daḳā'iḳ-ı 'ilmiyye libās-ı el-fāẓında vāṣıl-ı mertebe-i şühūd u 'ıyān, ḥarīṣ-i deryā-keşān-ı fünūn, kes̱ret-i iḥāṭası ḫāric-i dā'ire-i şükūk ü ẓunūn, müṭāla'a vü müẕākereye şedīdü'l-i'tinā, efnān-ı fünūn-ı nāfi'adan dā'imü'l-ictinā, envā'-ı 'ulūm u ma'ārifde yegāne, ās̱ār-ı ḳalem-i[2] taḥrīri naḳş-ı būḳalemūndan nişāne, 'allāme-i ḳurūm, üstād-ı şu'arā-yı Rūm idi.

Ās̱ār-ı[3] celīlelerinden *Menār-ı İbn Melek*'e ḥāşiyeleri ve *Dürer ü Ġurer*'e ḥā-şiyeleri[4] ve *Muġni'l-lebīb*'e şerḥleri vardur. Tefsīr-i şerīfe müte'alliḳ kelimātı ve *Hidāye* ve *Miftāḥ* şürūḥına ta'līḳātı müstaḳill kitāb olmaġa müteḥammil ve *Emālī-i İbn Ḥācib* gibi maḳbūl-i ḳavābil ü efāżıldur. *Dīvān*-ı belāġat-'unvānları ḫod envā'-ı şi'rüñ rütbe-i 'ālü'l-'āli ile[5] meşḥūn ve nümūne-nümā-yı ﴿وَأَنبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ شَيْءٍ مَّوْزُونٍ﴾[6] vāḳi' olmışdur. Ġanī-zāde Efendi ḥażretleri ol kālā-yi girān-bahāya bu güne tamġa-i taḳrīẓ urmışlar idi:

Ḳıṭ'a

Dīvān-ı Ḥāletī yaraşur medḥ olınsa kim
Miftāḥ olup açar bize bāb-ı belāġati

Vaṣf-ı maḳālīn itse n'ola anlar iḳtiżā
Her ṣafḥasında var niçe maḫṣūṣ ḥāleti

Şu'arā-yı 'Acem vādīsine[7] iltifāt ve tertīb-i dīvān-ı rubā'iyyāt eylemişlerdür. El-ḥaḳḳ reşk-revān-ı Ḫayyām ve binā-yı murabba'-ṭarḥ-ı zībende-niẓāmı ebkār-ı efkār ile maḥṣūd-i ḳaṣr-ı müşkīn-i Behrām ve müẕekkir-i ma'nā-yı ﴿حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ﴾[8] vāḳi' olmışlardur. Nitekim dimişlerdür:

Rubā'ī

Erbāb-ı 'ışḳ elinde rubā'īlerüm benüm
Bezm-i ṣafāya Ḥāletiyā çār-pāredür

1 ḫāme-i taḥrīri:- E
2 Ās̱ār-ı ḳalem-i:edā-yı tekellüm-i SE
3 443a E
4 Dürer//ḥāşiyeleri:- R1
5 - SE
6 Kur'ân-ı Kerîm, Hicr Sûresi, 15/ 19, "… orada her şeyi bir ölçüye göre bitirdik."
7 263a SE
8 Kur'ân-ı Kerîm, Rahmân Sûresi, 55/ 72, "Çadırlar içinde ceylan gözlüler vardır."

Kimdür anuñla ḳıṭʿa-i[1] elmāsı bir ṭutan[2]
Noḳṣānı ḫod yanında iken āşikāredür

Meṡnevī semtine daḫı cüz'ī-verziş ve pīş-rev-i nāy-ı ḫāme ile āzmāyiş eyleyüp *Şeh-nāme* baḥrinde *Sāḳī-nāme* naẓm eylemişlerdür. Ḥaḳḳā ki neşve-engīz-i Ḥāfıẓ u Cāmī ve her beyti bir müfred-i Kirāmī ve tuḥfe-i Sāmī'dür[3]. Vālid-i mācidlerinüñ *Mihr ü Müşterī* tercemesini itmām ḳaṣd eyleyüp bir iki yüz dāne beyt-i gevher-niẓāma sübḥavārī intiẓām[4] ve niʿmet-i ḫᵛān-ı senaḫına çāşnī-i Aʿcām virmişler idi. Tekmīli müyesser olmadı. Pādişāh-ı ʿālem-penāh ḥażretlerine bir iki manẓūm ʿarż-ı ḥāl refʿ idüp basṭ-ı müddeʿāda dād-ı suḫanverī virmişlerdür. Münşe'āt-ı bedīʿaların daḫı mānend-i ḫᵛāce-i cihān müretteb *Dīvān* eylemişlerdür. İnṣāf budur ki menāẓır-ı inşādan ʿarā'is-i maʿānī ʿarż-ı dīdār itdükçe hezārān münşī-i ṣāḥib-i dīvān cemāl-i kemāline dīde-dūz-i ḥayret ve münşiyān-ı Rūm miyānında ḥüsn-i taʿbīr ile gūy-rübā-yı müsābaḳat olurdı. Āṡār-ı ehl-i ʿaṣra taḳrīẓleri sikke-i dārü'd-ḍarb-ı ḫāḳānī gibi bāʿis-i revāc ve sermāye-i ibtihāc olmışdur.

Merḥūmuñ kevkeb-i baḫt-ı nā-sāzgārına felek-i ġaddār cānibdār olup esnā-yı ṭarīḳda nice ʿaḳabāta uġramışlar idi. Şeref-i telemmüẕleri ile müşerref olduġum cihetden ekṡer-i aḥyānda meclis-i feyż-āşinālarına müşūlle muraḫḫaṣ, belki şeref-i ḫiṭāblarına muḫtaṣṣ olurdum. Gāh u bī-gāh medd-i āh-ı cāngāh çeküp "Rūzgārda ʿilm ü hünerimüzüñ żarardan ġayrı eṡeri ve şeb-i yeldā-yı emelüñ **[451b]** seherüñden ġayrı bīdārī-i seḥeri görülmeyüp her pāyede bir kūh-ı pūlād sedd-i rāh-ı murād olur." buyururlar idi. Ol bāʿiṡdür ki ekṡer-i eşʿārı şikāyet-gūne ve kemāl-i żucretinden taṭāyyur-nümūnedür. Mu'aḫḫarlaruñ taḳaddüminden ciger-ḫūn ve baʿż-ı pāyede ṭālib-i[5] mā-dūn olduḳların bu gūne işʿār itmişlerdür:

Beyt Iraḳlardan gelen āb-ı revān-ı ḫusrevānāsā
Felek cā-yı ḳarārum gāh pest eyler gehī ʿālī

Ḳāżī'asker olduḳlarında kemāl-i buṭū' üzere ḥareketlerine telmīḥ itmişler idi:

1 ḳalʿa-i SE
2 Gören SE
3 Kirāmī//Sāmī'dür:Kirāmī'dür SE
4 - SE
5 - SE

Beyt Ḫaylī güç virdi bu yıl ḥükmini eyyām-ı bahār
Diñleni diñleni gelmekle nesīm-i esḥār

İttifāḳ-ı ārā bunuñ üzerinedür ki hem-ʿaṣrlarında, belki māye-i ʿāşire erbābında bunlar deñlü iştiġāl itmiş ve kütüb tetebbuʿ eylemiş mollā olmaya.

Ḥīn-i intiḳāllerinde ḳalemleri ile muṣaḥḥaḥ ve ekser̲-i mevāżıʿı muḥaşşā vü muvaşşaḥ[1] üç dört biñ cild kitāb bulundı. Ve fevā'id ü ferā'id ile memlū ve naḫb-ı āsār[2] ve leṭā'if-i eşʿār ile ṭopṭolu yüzden ziyāde maḫṣūṣ mecmūʿaları temāşā olındı.

Mıṣrāʿ Urmadı kimse bu bāġ içre daḫı böyle ḳalem

Ṣalāḥ u nezāhetleri daḫı ẓarāfet ü nezāketleri gibi vāṣıl-ı derece-i kemāl ve luṭf-ı ṭabʿ ve seḫā vü keremleri kerāmete maḥmūl bir ḥāl idi. Fi'l-ḥaḳīḳa riyāset-i ʿilmiyye bunlara müntehī olmış ve s̱imārü'l-ḳulūb-i fażl ü edeb kemālin bulmış idi. Bu eşʿār-ı ābdār nümūne-i güftār-ı dürer-bārıdur:

ez-Sāḳī-nāme Sükūt itse de zāhid-i herze-kār
Virür ḳalbe vaḥşet çü seng-i mezār

Baḳılmaz saña iy meh-i cān-fürūz
Olur her müjeñ nāvek-i dīde-dūz

Cihān ser-te-ser çeşmüme tīredür
Gözüm berḳ-ı endūhden ḫīredür

Ne mümkin ki baḫtum ide terk-i ḫᵛāb
Uyarmasa eliyle eger āftāb

ez-Ḳaṣā'id[3] Bir şebāngeh kim şafaḳdan ḳalmayup hergiz es̱er
Müşg-i nāb oldı dem-i āhū-yı gerdūn ser-be-ser

1 443b E
2 SE'de "ve naḫb-ı āsār" ifadesi "eşʿār" kelimesinden sonra gelmektedir.
3 ez-Sāḳī-nāme//ez-Ḳaṣā'id:- E

Çah-ı arża sarḳıdurlar Yūsuf-ı ḫūrşīd içün
Rīsmān idüp şihābı dem-be-dem seyyāreler[1]

Ṭıfl-ı devrān iki sīb almış ele bāzī ḳılur
Biri çıḳduḳca biri inmekdedür şām u seḥer

Aḳmayan ṣular gibi dūrum ṣafādan dā'imā
Reh-güẕārum baġlayanlar ya ḥacerdür ya şecer[2]

[Ve lehu] 'Aceb mi 'āleme bārān-ı[3] cūdı yaġdursa
Sipihr-i cāha ḳadem baṣdı bir firişte-ḫiṣāl

Ḳaṣīde vü ġazelümle cihānda mümtāzum
Benümle baḥs idemezler bir olsa iki Kemāl[4]

[Ve lehu] Virür ġubār-ı ġamı ḫāṭıra perīşānī
Yıḳılsa bārī sipihrüñ bu kôhne eyvānı[5]

[Ve lehu] Pençe-i mihr-ile nā-būd oldı göklerden nücūm
Sebzezāruñ nergisin devşürdi gūyā bāġbān

Aña üstād-ı ezel virmiş bu deñlü āb u tāb
Dāne devşürse n'ola tīġ-ı şeh-i ḫāver-sitān

Keştī-i ümmīde mektūb-ı dürer-bāruñ senüñ
Ṭayy olınduḳca sütūn olur açılsa bādbān[6]

[Ve lehu] Süleymān-ı gülüñ ṭurdı seḥerden yine dīvānı
Geçüp taḫt-ı zümürrüd-fāmına söyletdi murġānı

Degüldür nergis üzre jāle düşmiş berg-i ezhāruñ
Gül-āb-ālūde penbeyle ider çeşmine dermānı[7]

---

1 Bir//seyyāreler:- R1, SE
2 Aḳmayan//şecer:- E
3 Yārān SE
4 'Acem//Kemāl:- E
5 Virür//eyvānı:- E
6 Pençe//bādbān:- R1, SE
7 Süleymān//dermānı:- R1, SE

ez-Ġazeliyyāt Endūh u ġuṣṣa ḫāṭırumuñ yār-ı ġārıdur
Mülk-i neşāṭ göñlüme ġurbet diyārıdur

Bir bī-dilüm ki dāmene-i kūh-ı miḥnetüm
Ḳaysuñ maḳarrı Kūh-kenüñ reh-güẕārıdur

Her lālenüñ ki yoḳlayalar zīr-i pāyını
Ḫūnīn-kefen şehīd-i maḥabbet mezārıdur

Ḳaldı ġam-ı maḥabbet elinde zemīn-i dil
Sīm-i sirişk virdügi ḥaḳḳ-ı ḳarārıdur

Şol tīşe-i belā ki serencāmı merg olur
Erbāb-ı 'ışḳa Kūh-kenüñ yād-gārıdur

Ṭıfl-ı dil-i belā-zede dā'im ḫaṭardadur
Zīrā mesīri baḥr-ı melāmet kenārıdur

Naḳd-i dilüñ gerekse ṣaḳın çeşm-i yārdan
Bir düzddür ki hep müjeler perdedārıdur

Bilmez açılmanuñ yolın ol ġonce Ḥāletī
Zīrā henūz ḥüsninüñ evvel-bahārıdur[1]

Ve lehu Ya bu ḫırmenden mis̱āl-i keh-rübā ḳaldurma kāh
Ya le'īmān-ı zemānuñ minnetin ṭaġlarca çek[2]

[Ve lehu] Ele cām alsa dünyāyı ser-ā-ser seyr idermiş Cem
Ben alsam destüme ammā görünmez çeşmüme 'ālem

[Ve lehu] O dil-berüñ ḫaṭı pīrāmen-i dehānında
Benefşe destesidür gonce var miyānında[3]

[Ve lehu] Dem-beste-i ḥayretdür olan vāṣıl-ı maḳṣūd
Her lāl olımaz maḥrem-i sulṭān-ı maḥabbet[4]

1 ez-Ġazeliyyāt//bahārıdur:- E
2 Ve lehu//çek:- E
3 O//miyānında:- E
4 Dem//maḥabbet:- R1, SE

[Ve lehu]	Alurdı būsesini idenler fiġān u zār Aldurmaz oldı şimdi fiġān itmeden o yār[1]
[Ve lehu]	Ḳapuñda gerdenini ṭutdı tīġüñe ʿāşıḳ Yüzine baḳmayıcaḳ gitdi boynını egerek[2]
[Ve lehu]	Bir naḫle beñzer ol ki yürür āb virmeden Dil-ber ki bāde şevḳı ile eyliye ḫırām[3]
Ḳıṭʿa	Kāruñ senüñ şefāʿate ḳaldıysa Ḥāletī ʿArż eyle ḥasb-ı ḥāli Ḫudānuñ ḥabībine[4] Girdükde zīr-i ḫāke ider şefḳati ẓuhūr Ehl-i kerem mürüvvet ider bir ġarībine[5]
ez-Rubāʿiyyāt	Būy-ı gül-i yārī dirmeyenler **[451a-2]**[6] bilmez Gülzār-ı niyāzı irmeyenler bilmez Ḳadrini zülāl-i ḫoş-güvār-ı vaṣluñ Germ-ābe-i hicre girmeyenler bilmez[7]
Ve lehu[8]	Zinhār çıḳarma ceyb-i ʿuzletden elüñ Ḳıl secde-i şükri pīşvā-yı ʿamelüñ Ġam āteşine semender olmaḳ yegdür Bir dānesi olmadın çerāġ-ı emelüñ[9]
Ve lehu[10]	İy naġme-serā-yı meclis-i ṭūl-i emel Bu meclise çoḳ degül mi bu kār ü ʿamel

1 Alurdı//yār:- R1, SE
2 Ḳapuñda//egerek:- R1, SE
3 Bir//ḫirām:- R1, SE
4 263b SE
5 Ḳıṭʿa//ġarībine:- E
6 451 rakamı mükerrer olarak verilmiştir. Sayfalar üzerindeki rakamlar ile verdiğimiz varak numaraları arasında bir uyumsuzluk olmaması için bu şekilde numaralandırmaya gidildi.
7 ez-Rubāʿiyyāt//bilmez:- E
8 Ve lehu:- SE
9 Ve lehu//emelüñ:- E
10 Ve lehu:- SE

Biz bīm ü ümmīdi dilden iḫrāc itdük
Birdür yanımuzda ḳadr-i Bircīs ü Zühal[1]

Bu ebyāt merḥūm vālidlerinüñ *Mihr ü Müşterī* tercemesin itmām içün buyurduḳları ebyātdur:

ez-Mihr ü Müşterī

Olup ẓāhir nehīb-i rūz-ı ferdā
Yudar bir kūh2 idi her mevc-i deryā

Dönüp kāha o fülk-i kūh-sīmā
Atardı kehkeşāna mevc-i deryā

Görür bir gūşede bir köhne zevraḳ
Ki ḳalmış Nūḥ devrinden berü çaḳ

Lebi dil-teşnelikden pāre pāre
Şu hicrānıyla baġrı yāre yāre

Taḥammül güç cefā-yı rūzgāra
Çekilmiş anuñ-içün bir kenāra[3]

Āhir şiʿrleri bu maḳṭaʿla ḫitām bulan manẓūme-i gevherīn-niẓāmdur:

Benüm iy Ḥāletī ol rind kim ḫāk-i mezārumdan
Ḫarābāt ehlinüñ kimi[4] ḳadeḥ kimi[5] sebū eyler

[Āḫir rubāʿiyyātıdur:

Çaḳ berzaḫ-ı reşke ṣalmadın cānāne
Atmaz dili ḳaʿr-ı dūzaḫ-ı hicrāne

Eyvāy ki bār-ı şīşe-i temkīnüm
Uġratdı delīl-i baḫt[6] sengistāne[7]]

---

1 Ve lehu//Zühal:- E
2 Kuşede SE
3 Bu//kenāra:- E
4 Gitmez SE
5 Gitmez SE
6 Delīl-i baḫt:dil baḫt-ı SE
7 Āḫir-i şiʿrleri//sengistāne, der-kenār R1

el-Mevlā Ḥüseyn (Çuḳacı Ḫışmı Baba Ḥüseyn Efendi)

Gülbin-i vücūdı ḫāk-i pāk-i Edrine'den ẓāhir ve "Çuḳacı-zāde Ḫışmı" dimekle maʿlūm-ı ekābir ü aṣāġır olmış idi. Mıṣḳale-i ictihād ile ṣafḥa-i mücellā-yı sīnesin meclā-yı cevāhir-i[1] istiʿdād ve ḥüsām-ı ḥāsim ve seyf-i ṣārim gibi kāġıd-ı imtiḥānı pīş-nihād ḳılup Vardarī ʿAbdu'l-kerīm Efendi'nüñ iʿādesinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olmış idi. Ḳaṭʿ-ı niṣīb ü firāz iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on beş Ṣafer'inde Süleymān Efendi yirine Emīniyye Medresesi ile iʿzāz olınmış idi. Yigirmi iki Muḥarrem'inde Bekir Çelebi yirine Ḥalebiyye pāyesine terfīʿ olındı. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Aḥmed Efendi yirine Cāmiʿardı'na naḳl olındı[2]. Yigirmi altı Ramażān'ında Rāʿī-zāde yirine Üçşerefeli ile şeref buldı. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde[3] Çuḳacı-zāde Meḥemmed Efendi yirine Bosna ḳażāsı virildi. Otuz Ṣafer'inde maʿzūl ve yirlerine Uzun ʿAbdu'l-vehhāb mevṣūl oldı. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Baba Ḫalīl-zāde yirine Belġırad ḥükūmeti ile nā'il-i murād oldı. Otuz dört Receb'inde Tevfīḳī-zāde yirine Ṣofya ḳażāsına naḳl olındı. Otuz beş Ṣafer'inde munfaṣıl ve Mü'eẕẕin-zāde Fikrī Efendi vāṣıl oldı. Otuz ṭoḳuz Ṣafer'inde ʿĪsā Efendi yirine mükerreren Belġırad ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ ḳırḳ Cemādiye'l-ūlā'sında refʿ olınup maḳām-ı ḥükūmetine Budinī Muṣṭafā Çelebi terfīʿ olınmış idi. Bir iki ay mürūrından ṣoñra dāḫil-i sene-i mezbūrede[4] irtiḥāl ve dārü'l-üns-i ḳudse intiḳāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr istiḳāmet ü ṣalābet[5] ile meşhūr, mekārim-i aḫlāḳa mālik, cādde-i inṣāfa sālik, ḥüsn-i ülfet ü mücāmele-i nāsda ʿalem, kerīmü'n-nefs ü melek-ḫiṣāl ādem idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Naḳş-bend-zāde)

Maḥrūse-i Burūsa'da perniyān-ṭırāz-ı destgāh-ı şühūd ve ḳābil-i resm-i naḳş-endāz-ı vücūd olup bir perniyān-bāfuñ oġlı olmaġla "Naḳş-bend-zāde" dimekle maʿrūf u maʿhūd idi. Meclis-i ifāde-i ʿulemā-yı sādeye ruḫṣat-yāfte-i

1 Cevher-i SE
2 - SE
3 444a E
4 Merḳūmede SE
5 ṣalāḥ SE

müşūl[1] ve perdāḫte-i deffe-i redd ü ḳabūl olduḳda Çivi-zāde Efendi ḫidmetlerinden[2] mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse **[451b-2]** ʿāzim olup edā-yı ḫidmet-i müdārese iderek ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ on sekiz Ṣafer'inde Mü'ezzin-zāde Fikrī Efendi[3] yirine Cezerī Ḳāsım Paşa Medresesi tevcīh olındı. Yigirmi üç Ẕi'l-ḥicce'sinde Aḳṣūf Muḥyi'd-dīn yirine Berġos'da Meḥemmed Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi yedi Receb'inde Ḫᵛāce-zāde ʿAbdu'l-lāh Efendi yirine ḫārice tenzīl olınup meşrūṭası Fetḥiyye'ye ḥareket eyledi. Otuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḳabaḳulaḳ-zāde Efendi[4] yirine Yeñi Murād Paşa pāyesi müyesser oldı. Otuz bir Receb'inde Ṣādıḳ-zāde ḫısmı ʿAbdu'llāh Çelebi yirine Ḳızılmuşluḳ pāyesine taḥrīk olındı. Māh-ı Şaʿbān'da Ḳudsī-zāde Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Nevālī-zāde Żiyā Çelebi yirine Ṣofya ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām[5] olmış idi. Otuz iki Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup yirine Tevfīḳī-zāde Meḥemmed Emīn Efendi cā-nişīn oldı. Otuz altı Cemādiye'l-ūlā'sında[6] Manav Ḫalīl yirine Saḳız ḳażāsı tefvīż olındı. Otuz yedi Receb'inde refʿ olınup yirine ʿAbdu'l-ḥalīm-zāde terfīʿ olındı. Biñ ḳırḳ senesi hilālinde naḳş-ı perend-i dil-pesend-i vücūdı pīçide-i minvāl-i ʿadem ve ṣūret-i dīvār gibi bī-cān ü beste-dem olmış idi.

Merḥūm-ı mezbūr aḫlāḳ-ı derdmendāne ile meşhūr, naḳş-ḫᵛān-ı Kaʿbeteyn-i ʿilm[7] ü kemāl ve ḫissemend-i ruḳʿa-i ṣaḥīfe-i belāġat-minvāl, ḳażāsında ḫalḳ ile ḥüsn-i muʿāmeleye ḳādir, iḫvān-ı ṭarīḳ ile kemāl-i ülfet üzere münādim ü muʿāşır idi.

el-Mevlā el-Fāżıl ve'ṣ-Ṣadr el-Kāmil es-Seyyid Meḥemmed İbn es-Seyyid Meḥemmed (Şerīf Efendi Ḥażretleri[8]) {Şerīfī}

Vilāyet-i Ḥamīd dāḫilinde "Egridir" nām ḳaṣabada āsūde olan ḳuṭb-ı dā'ire-i ʿizz ü temkīn eş-Şeyḫ[9] Burhāne'd-dīn ḫidmetlerinüñ necl-i[10] necībi

1 Menḳūl SE
2 Efendi ḫidmetlerinden:Efendi'den SE
3 Fikrī Efendi:- SE
4 - SE
5 264a SE
6 Āḫiresinde SE
7 - SE
8 - R1, E
9 eş-Şeyḫ:es-Seyyid SE
10 Naḫl-i SE

ve zümre-i ḳużāt-ı sütūde-ṣıfātdan Şerīfī Meḥemmed Efendi'nüñ ferzend-i ḥasībi[1] ve ḫalef-i nesībidür. Ḳınalı-zāde Ḥasan Çelebi *Teẕkiretü'ş-şu'arā*'da raḳam-senc-i medḥ u ıṭrā olduġı üzere ecdād-ı 'iẓāmı sādāt-ı kirāmdan ṭarīḳa-i Zeyniyye'de seccāde-nişīn-i irşād ve delīl-i rāh-ı reşād-ı 'ibād olmış meşā'iḫ-ı kümmel ve mecma'u'l-baḥreyn-i 'ilm ü 'ameldür. Ṣāḥibü't-terceme ṭoḳuz yüz altmış ḥudūdında çeşmesār-ı vücūda vürūd ve istifāża-i mā'u'l-ḥayāt-ı vücūd idüp hengām-ı tefrīḳ-ı sefīd ü siyāhda taḥṣīl-i sevād ve meş'al-i nūr-ı şu'ūr ile seyr-i ṣafaḥāt-ı istīhāl ü isti'dād[2] idüp 'ulemā-yı Rūm mecālis-i ifādelerinden taḥṣīl-i 'ulūm ve tekmīl-i merāsim-i manṭūḳ u mefhūm iderek şeyḫü'l-islām, ṣadru'l-'ulemā'i'l-a'lām Zekeriyyā Efendi ḫidmetlerine vāṣıl ve naẓar-ı 'ināyetleri ile ser-efrāz-ı emāẟil olup ṭoḳuz yüz ṭoḳsan tārīḫinde Anaṭolı ṣadrı olduḳlarında teẕkirecilik ḫidmetinde istiḫdām ve şeref-i mülāzemetle īṣāl-i merām buyurmışlar idi. 'Alā ḥasbi'l-merātib devr-i menāzil-i menāṣıb idüp ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ bir Muḥarrem'inde Zekeriyyā Efendi ḥażretleri binā itdükleri medrese temām oldukda ibtidā bunlara in'ām olındı. Biñ altı Şa'bān'ında Muṣlī Çelebi yirine Zāl Paşa Sulṭānī pāyesine pā-yı rif'at ḳomış idi. Biñ sekiz Rebī'u'l-evvel'inde **[452a]** Ṭursun-zāde 'Abdu'llāh Efendi yirine Ġażanfer Aġa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Biñ ṭoḳuz Ṣafer'inde Sa'dī-zāde yirine Ṣaḥn-ı ẟemāniye'ye ḫırām, on Şevvāl'inde selef-i sālifi 'Abdu'llāh Efendi yirine Üsküdār'da Vālide Sulṭān Medresesi ile taḥṣīl-i kām, on bir Ramażān'ında Muṣlī Efendi yirine Süleymāniyye rütbesiyle iḥrāz-ı 'izz ü iḥtişām idüp[3] on üç Ṣafer'inde Ḥaleb ḳażāsı ile berāt-ı cāhını teşbīb ve selefi Muṣlī Efendi'yi ta'ḳīb itmiş idi. On dört Rebī'u'l-evvel'inde munfaṣıl ve maḳām-ı kerīmine Vaḥyī-zāde Efendi vāṣıl oldı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḥasan Ketḫudā-zāde[4] yirine Ġalaṭa ḳażāsı tevcīh olındı. On altı Ṣafer'inde 'uzlet-güzīn[5] ve Bostān-zāde Yaḥyā Efendi mesned-i ḥükūmetinde seccāde-nişīn[6] oldı. On yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde 'Alī Beg-zāde İbrāhīm Efendi yirine Şām-ı şeref-encāmda mutaṣaddī-i aḥkām olup yārān-ı ḳużātdan Şerīf Ṣabrī Efendi;

1 SE'de "ḥasībi" ve "nesībi" kelimeleri birbiriyle yer değiştirmiştir.
2 444b E
3 İḥtişām idüp: şeref bulup SE
4 - E
5 Nişīn SE
6 Seccāde-nişīn:temkīn SE

Mıṣrāʿ Zihī ḥākim-i Şām-ı şerīf[1] (1017)

mıṣrāʿını tārīḫ düşürmiş idi. On ṭoḳuz Ṣafer'inde Ḥasan Efendi ḥażretleri[2] yirine Mekke-i Mükerreme'ye naḳl olındılar. Yigirmi Cemādiye'l-āḫire'sinde baʿde edā'i menāsikü'l-ḥacc ve'd-dīn[3], mānend-i imām-ı miḥrāb-nişīn dest-i āḫir-kerde-i duʿā olup veche-i ʿazīmeti cānib-i Rūm'a taḥvīl itdükde yirine Selānik'den Ṣaliḥ Efendi tebdīl olındı. Yigirmi dört Rebīʿu'l-āḫir'inde Ṣarı Ḫᵛāce yirine Edrine ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olup yigirmi beş Ṣafer'inde Nūḥ Efendi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire'ye naḳl ile maẓhar-ı ikrām olmışlar idi. Yigirmi altı Rebīʿu'l-evvel'inde maʿzūl ve Aḫī-zāde Maḥmūd Efendi mevṣūl oldı. Yigirmi yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde Baḫşī Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. Sene temāmında maʿzūl ve Ḳudsī Efendi ḥākim-i[4] İstanbul olmış idi. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Baḫşī Efendi'ye ḫalef ye Anaṭolı ṣadrına māye-i şeref oldılar. Baʿde ikmāli's-sene müteḳāʿid ve maḳām-ı ṣadārete[5] Mollā ʿAlī Efendi müteṣāʿid oldı. Otuz bir evā'ilinde Rodoscuḳ ḳażāsı arpalıḳ taʿyīn olındı. Otuz iki Şaʿbān'ında cemʿiyyet-i cāmiʿ vaḳʿasında Burūsa'ya iclā ve arpalıḳları ḳużātdan Siyāh-zāde'ye iʿṭā olındı. Saʿādetlü, ʿināyetlü pādişāhımuz ḥażretlerinüñ cülūs-ı hümāyūnlarında ʿināyet ü ʿāṭıfete maḳrūn olup vaẓīfe ve arpalıḳları ibḳā ve ḥaḳḳ-ı riʿāyetleri īfā olınmış idi. Otuz üç Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿAzmī-zāde Efendi yirine mükerreren Anaṭolı ṣadrı oldılar. Otuz dört Cemādiye'l-āḫire'sinde fevt olan Ġubārī Efendi yirine naḳībü'l[6]-eşrāf ve reşk-endāz-ı eslāf oldılar. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Ġanī-zāde Efendi'nüñ defʿa-i s̱āniyesi yirine Rūm'a naḳl olınup tekmīl-i merātib-i ʿilmiyye eylediler. Otuz beş Ṣafer'inde meşāġil-i ṣadāretden istirāḥat ve Dimetoḳa arpalıġı ile iḫtiyār-ı güşe-i selāmet[7] eyleyüp Ḳara Çelebi-zāde Efendi ikinci defʿada münevvir-i eyvān-ı ṣadāret oldı. Otuz ṭoḳuz hilālinde manṣıb-ı celīl-i neḳābeti ʿamm-zādeleri olan ṣadr-ı ʿamīmü'l-iḥsān, ʿAllāme-i ʿaṣr ü evān Şeyḫī Efendi ḥażretlerine ferāġat **[452b]** ve te'kīd-i ʿalāḳa-i maḥabbet içün ʿaḳd-ı peyvend-i muṣāheret eyleyüp kendüler tebettülün ila'llāha ʿazīmet itmişler idi. Biñ ḳırḳ Ẕi'l-ḳaʿde'sinüñ sekizinci güni yevm-i aḥadda

1 زهی حاكم شام شريف
2 - SE
3 Menāsik//dīn:menāsikü'd-dīn E, SE
4 ḥākim-i dār-ı SE
5 Maḳām-ı ṣadārete:yirlerine SE
6 264b SE
7 445b E

müteveccih-i dergāh-ı Eḥad ve rū-nihāde-i ḫāk-i laḥad olmışlar idi. Civār-ı Türbe-i Ebī Eyyūb'de iʿdād itdükleri mezār-ı ʿıtrnākde mütevārī-i ḫāk-i pākdür. Mutaṣarrıf olduḳları vaẓīfe ve arpalıḳ Anaṭolı ṣadāreti ile müteḳāʿid olan ḫalef-i müstecmiʿu'ş-şerefleri Şeyḫī Efendi ḥażretlerine lā'iḳ görüldi.

Ḫidmet-i mollā-yı sābıḳu'l-beyān, ḥā'iz-i ḳaṣabu's-sabaḳ-ı ʿilm ü ʿirfān, şerīfü'n-nefs-i ʿālī-himmet, kerīmü'l-aṣl-i ṣāfī-ṭaviyyet, ʿulūm-ı ʿArabiyye'de māhir, fünūn-ı edebiyyede ḥuliyy-bend-i ʿuḳūdu'l-cevāhir, şiʿr ü inşāda yegāne, efrād-ı maʿārifde müfred-i zemāne, saḫī vü kerīm, müşfiḳ u raḥīm, ḥasīb ü nesīb, nebīh ü edīb, serīʿu'l-infiʿāl, bedīʿu'l-irticāl, naẓīf ü nezīh, maḫdūm-ı vecīh idi.

Devāvīn-i ʿArabiyye ve kütüb-i[1] edebiyyeyi tetebbuʿ eyleyüp ol vādīde mecmūʿa-i nevādir ve leṭā'if-i muḥāżarātı müstaḥżır olmış[2] idi. *Ḳaṣīde-i Bürde*'ye taḫmīsi ve ḳaṣā'id-i bedīʿası vardur. ʿArabī inşāları ve taḳrīẓleri maḥsūd-ı üdebā ve reşk-endāz-ı ʿArab-ı ʿurabādur. "Şerīfī" maḫlaṣı[3] ile eşʿār-ı şerīfeleri teẕkirelerde mesṭūr ve yārān-ı suḫan-şinās miyānında meşhūrdur. Bu ebyāt müntaḫab-ı eşʿār-ı belāġat-simātıdur:

Ebyāt Gerçi dirler vaʿdeye eyler vefā ol nāzenīn
Baña ammā çekmeyince sīneye gelmez yaḳīn

[Ve lehu] Varmadın mekteb-i ḥüsn içre daḫı üstāda
Ezber itmiş sebaḳ-ı şīveyi ḥāfıẓ-zāde

[Ve lehu] Germ-ābe içre var gör o dellāk āfeti
Ṣoydı cihānı eyledi dervīş-i Ḫalvetī

el-Mevlā ʿAbdu'r-raḥmān (ʿAbdu'l-ḥalīm-zāde)

Tercemesi sebḳ idüp Medīne-i Münevvere Ḳāżīsi iken ʿālem-i nāsūtdan ḳażā-yı vaṭar iden[4] ʿAbdu'l-ḥalīm Efendi merḥūmuñ veled-i kebīri, "Fekīrüḥakīr" dimekle maʿrūf maḫdūm-ı sāde-żamīrdür. Güncīde-i ḥavṣala-i istiʿdā-

1 Fünūn-ı SE
2 - SE
3 Muḫalleṣ olmaḳ SE
4 İken//iden:- R1

dı olacaḳ deñlü levāzım-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi iʿdād ve Aḫī-zāde ʿAbdu'l-Ḥalīm Efendi ḥażretlerinden mülāzemetle merḥabā-yı cām-ı murād eyleyüp baʿż-ı medārise müderris ve ḫārice ṭālibler ile hem-pāye vü hem-meclis olmış idi. Biñ on yedi Şaʿbān'ında bu ḥaḳīr yirine Medrese-i Cānbāziyye tevcīh olındukda istiġnā idüp āḫir Şireli ʿAbdu'llāh'a iʿṭā olınmış idi. İki aydan ṣoñra Ḥammāmcı-zāde Ṣāliḥ yirine Şāhḳulı Medresesi'ne raġbet eyleyüp muḳaddem[1] itdügi nāzik vechi ẓāhir olmadı. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Manav Muṣliḥi'd-dīn yirine ʿOs̱mān Paşa'ya ḥareket eyledi. Yigirmi beş Rebīʿu'l-evvel'inde Ḳaṣṣāb-zāde yirine Ḫayre'd-dīn Paşa müderrisi oldı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Yaşdıġac Muṣliḥi'd-dīn yirine Edrine'de Ḳazancılar pāyesi virildi. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Baba Ḥüseyn Efendi yirine Üçşerefeli'ye terfīʿ olındı. Yigirmi ṭoḳuz Ṣafer'inde Baba-zāde Sinānı yirine Ṭrabluş-ı Şām ḳażāsı inʿām olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde ʿazl olınup Tevfīḳī-zāde Meḥemmed Emīn Efendi[2] cā-nişīn oldı. Otuz üç evā'ilinde Nūrī Efendi yirine Baġdād ḳażāsı virilmiş idi. Sefere ḥāżır olmış iken Cemādiye'l-āḫire'nüñ yigirmi **[453a]** sekizinci güni selefinüñ Revāfıż elinde şehādetini ve Baġdād'ı Şāh ʿAbbās alup ehl-i İslām'uñ muṣībetini ḫaber virdüklerinde ʿāmme-i ʿālem maġmūm, bunlar daḫı hem maḥrūm u hem mehmūm olmış idi[3]. Otuz dört Rebīʿu'l-evvel'inde Seyyidī ʿAlī-zāde yirine Bosna ḳażāsı ʿināyet olındı. Otuz beş Muḥarrem'inde munfaṣıl ve yirine Mama-zāde ʿAlīsi vāṣıl oldı. Otuz yedi Ramażān'ında Naḳş-bend-zāde yirine Saḳız ḳażāsı ile vāṣıl-ı kām olup otuz sekiz hilālinde Malġaralı Aḥmed Efendi ḳā'im-maḳām oldı. Otuz ṭoḳuz Rebīʿu'l-evvel'inde baʿż-ı ekābire istinād ile baġteten Bāḳī-zāde[4] Efendi yirine Şām-ı şeref-encām ḥükūmeti ile ikrām olınmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḳaʿde'sinde refʿ olınup Selānik ḳażāsından munfaṣıl Tevfīḳī-zāde Aḥmed[5] Efendi terfīʿ olınmış idi. Māh-ı Ẕi'l-ḥicce'de gelürken Ḳaraman içinde vaḥşetgāh-ı dünyādan remān ve ṭayy-kerde-i ṣafaḥāt-ı eyyām ü ṭūmār-ı zemān oldı.

1 Taḳaddüm SE
2 - SE
3 445b E
4 265a SE
5 - E, SE

Merḥūm-ı merḳūm muḳalled-i erbāb-ı rüsūm, ḫālī-ẕihn ü sāde-dil, mādūn-ı ems̱āl ü nāzil-i rütbe-i emās̱il, ḥays̱iyyeti ṣalāḥa münḥaṣır, ṣanādīd-i ma'ātīhden bir merd-i 'āciz ü ḳāṣır idi.

el-Mevlā Meḥemmed (Ḳāżī-zāde)

Ḥamīdidür. "Ḳāżī-zāde" dimekle meşhūr ve aḫlāḳ-ı ḥamīde ile meẕkūr idi. Taḥṣīl-i feżā'il-i nefsāniyyeye müdāvim ve Şeyḫü'l-İslām Es'ad Efendi ḥażretlerinden mülāzım olup ba'ż-ı medārisde müdārese ve ifāde vü tahḳīḳa mümārese iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḫıżr Efendi yirine Beşikṭaş'da Sinān Paşa müderrisi olmış idi. Yigirmi yedi Rebī'u'l-evvel'inde Mıṣr-ı Ḳāhire'nüñ ecell-i medārisi olan Şeyḫūniyye'ye naḳl olındı. Ba'dehu ma'zūlen gelüp otuz üç Muḥarrem'inde 'Azīz Efendi Maḫdūmı yirine pāye-i Ṣaḥn i'tibārı ile Maḥmūd Paşa Medresesi iḥsān olındı. Otuz yedi Şa'bān'ında Noḳṭa-zāde yirine Ġażanfer Aġa pāyesine taḥrīk olındı. Otuz sekiz Şa'bān'ında Ḳudsī-zāde Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Biñ ḳırḳ Ẕi'l-ḥicce'si ġurresinde 'Ayşī Efendi yirine altmış aḳçe ile Ḫānḳāh Medresesi'n cāygāh itmiş idi. Onuncı güni yevm-i 'īd-i aḍḥāda tuḍḥiye-i kebş-i cān ve 'azm-i 'īdgāh-ı cinān eyleyüp medrese-i maḥlūle Hüdhüd 'Abdu'l-ḳādir'e iḥsān olındı.

Merḥūm-ı merḳūm istiḳāmet ü neẓāhetle mevsūm, nice eyyām ba'ż-ı ṣudūr-ı kirām ḫidmetinde te'āṭī-i umūr-ı niyābet ü şer'iyyāt üzere güẕārende-i evḳāt olup dāmen-i 'iṣmeti ġubār-ı töhmetden pāk, ḥākim-i ḥāsim-i bī-bāk idi.

el-Mevlā Muṣṭafā bin Aḥmed bin Ḥasan Beg (Ḥasan Beg-zāde)

Tercemesi ẕikr olınan[1] Ḥasan Beg-zāde Aḥmed Efendi'nüñ necl-i kerīm-i[2] ḥasenü'l-aḫlāḳı ve maḫdūm-ı reşīd-i ṭayyibü'l-a'rāḳıdur. Kesb-i sermāye-i isti'dād içün i'māl-i meleke-i māder-zād idüp mu'allim-i Murād Ḫānī Sa'de'd-dīn-i s̱ānī ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı medārisde ri'āyet-i merāsim-i ṭarīḳa himmet eyleyüp ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl ve tereddüd-i ebvāb-ı ṣudūra meşġūl iken biñ on bir Ramażān'ında 'Uşşāḳī-zāde

1 ẕikr olınan: sebḳ iden R1
2 Kerīm-i necīb-i SE

yirine meşrūṭası olan Rüstem Paşa Medresesi i'ṭā olınmış idi. **[453b]**On yedi Ṣafer'inde Kerīm Çelebi yirine Üsküdār'da Mihrümāh Sulṭān pāyesine terfī' olındı. On ṭoḳuz Ramażān'ında Riyāżī Efendi'nüñ def'a-i ūlāsı yirine Ṣaḥn-ı S̱emān'a[1] geldi. Yigirmi iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṭaş Çelebi yirine Edrine Bāyezīdiyyesi virilüp ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ġubārī Efendi yirine Eyyūb Medresesi'ne manṣūb oldı. Yigirmi beş Ramażān'ında Seyfī-zāde Muṣlī Çelebi yirine Süleymāniyye müderrisi oldı. Yigirmi sekiz Receb'inde Ṭaş Çelebi yirine Yeñişehr ḳażāsı tevcīh olınup ḳabūl itmedükde 'azl iḫtiyār eyledi. Yigirmi ṭoḳuz hilālinde Maḥmūd-zāde yirine tekrār Süleymāniyye virildi. Biñ otuz Ṣafer'inde[2] selefi yirine Ḥaleb ḳażāsı ile nā'il-i maṭlab oldı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde Riyāżī Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsına naḳl olındı. Otuz bir Receb'inde 'azl olınup Motonī[3] Aḥmed Efendi naṣb olındı. Otuz altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Mu'īd Aḥmed Efendi yirine Şām-ı şeref-encām ḥükūmeti tefvīż ḳılındı. Otuz sekiz Muḥarrem'inde ma'zūl ve yirine Bāḳī-zāde Çelebi mevṣūl olmış idi. Biñ ḳırḳ bir Ṣafer'inde intiḳāl ve 'ālem-i ḳudse irtiḥāl eyledi.

Maḫdūm-ı mezbūr aḫlāḳ-ı kerīme ile meşhūr, ḫāliṣü'l-cenān, ṭāhirü'l-lisān, vecīh ü edīb, maḫdūm-ı necīb idi.

el-Mevlā 'Abdu'l-vehhāb (Uzun Vehhāb)[4]

Vilāyet-i Anaṭolı'da vāḳi' Ḳazābād nāḥiyesinden gerden-efrāz-ı isti'dād olup Medīne Ḳāżīsi 'Abdu'l-ḥalīm Efendi'den mülāzım ve 'azm-i ṭarīḳ-ı tedrīse cāzim olmış idi. Dūr u dırāz, ḳaṭ'-ı niṣīb ü firāz iderek ḳırḳdan munfaṣıl iken biñ yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde[5] Sefer Efendi yirine Ümmüveled Medresesi'ne ẓafer bulmış idi. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Martolos-zāde yirine Ḫayre'd-dīn Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi ṭoḳuz Ṣafer'inde 'Abdu'l-ḥalīm-zāde yirine Üçşerefeli pāyesine vāṣıl olup otuz Ṣafer'inde Baba

1 Ṣaḥn-ı S̱emān'a:Ṣaḥn'a SE
2 446a E
3 Motonī-zāde SE
4 SE'de sıralaması farklıdır. 265b SE
5 Ūlāsında SE

Ḥüseyn Efendi yirine Bosna ḳażāsına nā'il olmış idi. Otuz bir Receb'inde 'azl olınup yiri Nūru'llāh el-Ḥamīdī'ye müyesser oldı. Otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde 'Avnī Efendi[1] yirine Ḳayṣeriyye ḳażāsı 'ināyet olındı. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde ref' olınup Emīr 'Alī Efendi naṣb olındı. Otuz dört Receb'inde Baba Ḥüseyn Efendi yirine Belġırad ḳażāsıyla nā'il-i murād oldı. Otuz beş Ẕi'l-ḥicce'sinde ma'zūl ve yirine Ḥayyāt-zāde Çelebi mevṣūl oldı. Otuz sekiz hilālinde İdrīs Efendi yirine Birgi ḳażāsı virilmiş iken zemān-ı ḳalīlde 'azl olınmaġın tesliyet ve otuz ṭoḳuz Ṣafer'inde 'Abdu'l-ġanī yirine Ṣire ḳażāsı 'ināyet olınmış idi. Biñ ḳırḳ hilālinde ma'zūl olup manṣıbı Ḫıżr Efendi'ye virildi. Biñ ḳırḳ bir Ṣafer'inde İstanbul'da fevt oldı.

Merḥūm-ı merḳūm dāḫil-i 'idād-ı erbāb-ı fühūm, "Uzun Vehhāb" dimekle ma'rūf, levāzım-ı ṭūl-i ḳāmet ile mevṣūf idi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Budinī)[2]

Ṣaġru'l-İslām-ı Budin'den pedīdār ve bu dīn[3] 'ulemāsından te'āṭī-i cins-i feżā'ile ḫarīdār olup Şeyḫü'l-İslām Ḫ'āce-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinden[4] nā'il-i[5] şeref-i mülāzemet ve ba'ż-ı medārisde **[454a]** mutaṣaddī-i emr-i dirāset olduḳdan ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ yigirmi sekiz Muḥarrem'inde ḳabūl itmeyen Ṣadrī yirine Silivri'de Pīrī Paşa Medresesi virildi. Otuz bir Receb'inde Ḥüsām Efendi merḥūm yirine Şām fetvāsı tevcīh olınmış idi. Ba'de'l-infiṣāl āstāne-i sa'ādete rūy-māl idüp otuz beş senesinde dārü'l-cihād-ı Belġırad'da vāḳi' Bayram Beg Medresesi'nde müderris ve müftī olmış idi. Otuz yedi Muḥarrem'inde Seyyidī 'Alī-zāde yirine Bosna ḳażāsı tevcīh olındı. Otuz sekiz Şa'bān'ında munfaṣıl ve yirine 'Ömer Efendi[6] vāṣıl oldı. Biñ ḳırḳ Cemādiye'l-ūlā'sında Baba Ḥüseyn Efendi yirine Belġırad ḳażāsı ile vāṣıl-ı[7] murād olmış idi. Ḳırḳ bir Ṣafer'inde ḳāżī iken dā'in-i ecel müteḳāżī olup şu'ūn-i ḥāli münḥaṣır-ı māżī oldı.

---

1 - R1, E
2 SE'de sıralama bu biyografi ile düzelmektedir.
3 Bu dīn:- SE
4 Efendi ḫidmetlerinden:Efendi'den mülāzım SE
5 - SE
6 265b SE
7 Nā'il-i SE

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ u sedād ile meşhūr, ʿilmi vāṣıl-ı niṣāb, sāye-i Beşā-niḳa'da kām-yāb idi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Mütevellī-zāde)

Ḫāṣekī Sulṭān[1] tevliyeti ile nām ü nişān bulan merd-i emīn-i ṣadāḳat-żamī-nüñ tamġa-i naḳd-i vücūdı olmaġın "Mütevellī-zāde" dimekle meşhūr ve Ḫāṣekī[2] semtinde maʿrūf u meẕkūr idi. Vaḳf-ı ḫavāṣṣ u ʿavām ve güẕergāh-ı ʿāmme-i enām olan ṭarīḳ-ı hidāyet-refīḳa sülūk ve ḥareket-i leng ü lūk idüp[3] Çivi-zāde Efendi'den mülāzım ve semt-i tedrīse ʿāzim olup taʿṭīl-i medāris ve teşkīl-i mecālis iderek biñ on iki Cemādiye'l-ūlā'sında Bī-endām yirine Muṣṭafā Paşa müderrisi olmış idi. On üç Rebīʿu'l-evvel'inde Emru'llāh Efendi yirine Çatalca'da ʿAlī Paşa Medresesi virilüp ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Manav Bāḳī yirine Ḳāsımpaşa Medresesi virildi. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde[4] ʿAbdu'r-rezzāḳ yirine Caʿfer Aġa pāyesine terfīʿ olındı. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Fenārī-zāde Şāh Efendi yirine meşrūṭası Cerrāḥ Paşa Ḫalīlesi Gevher Ḫān Sulṭān pāyesine taḥrīk olındı[5]. Yigirmi ṭoḳuz Ẕi'l-ḥicce'sinde Tevfīḳī-zāde yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Otuz iki Receb'inde Yāverī-zāde Efendi yirine altmış aḳçe ile mükerreren meşrūṭası Gevher Ḫān Sulṭān[6] Medresesi iḥsān olındı. Otuz üç Cemādiye'l-āḫire'sinde Muʿīd Aḥmed Efendi yirine Sulṭān Selīm Medresesi'yle tekrīm olındı. Otuz beş Cemādiye'l-ūlā'sında;

Beyt Be meded aña semüz molleleri baṣdurma
Ḳoḳıdur medreseyi cīfe-i murdār-ı ʿateh

mażmūnı nefsü'l-emr-nāmede mesṭūr ve şarṭ-ı vāḳıf gibi muʿavvelün ʿaleyh-i umūr olmış iken Ḥācī Meḥemmed-zāde yirine Süleymāniyye medārisinüñ birine naḳl olındı. Otuz altı Receb'inde Ketḫudā-zāde Muṣṭafā Efendi maḫdūmı

1 Ḫāṣekī Sulṭān:Cerrāḥ Sulṭānī E
2 ʿAvretbāzārı E, SE
3 446b E
4 Ūlāsında SE
5 Pāyesine//olındı:pāyesi virildi SE
6 - SE

Maḥmūd Çelebi yirine Yeñişehr ḳażāsı virilmiş idi. Otuz yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde ref' olınup Ṭoḳuz-zāde 'Abdu'l-vehhāb Çelebi terfī' olındı. Ḳırḳ bir Rebī'u'l-evvel'inde intiḳāl eyleyüp Ḫāṣekī ḳurbında babası cenbinde defn olındı.

Merḥūm-ı mezbūr kemāl-i belāhet ile meşhūr, ḳābil-i 'ilm ü ṣan'at-ı kitābet, evṣāfına ẓıll-ı ḥāşiye-i hāmiş[1], insāniyyet ser-ḥaddinüñ behīmiyyete müşrif güşesine **[454b]** ilişmiş ḳalmış idi. Evā'il-i ḥālinde Cerrāḥ Meḥemmed Paşa'ya istinād ile nā'il-i murād, ba'dehu 'Azmī-zāde Efendi'ye dāmād olmaġla vāṣıl-ı ārzū-yı fu'ād olmış idi. Cerrāḥ Paşa tevliyeti meşrūṭası olmaġın otlı ṣulı yire düşmiş gāvmīş gibi 'īş-i bī-teşvīş itmiş idi.

Mertebe-i şu'ūrına bu nümūne besdür ki otuz altı tārīḫinde Yeñişehr'e giderken bu ḥaḳīr, Tırḥala ḳażāsından ma'zūlen āstāneye gelürdüm. Bir[2] ṣaḥrāda rāst gelüp ri'āyeten li-ṣıhrihi'l-kerīm, edā-yı merāsim-i ta'ẓīm idüp selāma ṭurmış-ıduḳ. Rüfeḳāmuz ile müstaḳbelen ṭururken bizi kendü ile hem-rāh ṣanup "Bugün menzilimüz ne 'aceb dūr imiş. 'Acz ü a'yādan pür-fütūr olduḳ." diyüp geçüp gitdi. Faḳīr daḫı ḳıṣṣaya vāḳıf olup "İşte hemān geldük." diyü güẕār itdüm. Be-heme-ḥāl keẟīrü's-ṣamt ü kem-āzār, ḥilm-i ḥimārīden hiṣṣedār, münzevī vü gūşe-nişīn, lisānından ḥarf ü ṣavt daḫı emīn idi.

el-Mevlā 'Abdu'l-vehhāb (Ṭoḳuz-zāde Efendi[3])

Ṭoḳuz Meḥemmed Efendi'nüñ ferzend-i nīk-aḫteri ve meẕkūr olan Şeyḫī Çelebi'nüñ birāder-i kihteridür. Tehyi'e-i isti'dād-ı ṭarīḳ[4] ve devr-i mecālis-i ders ü taḥḳīḳ eyleyüp Aḫī-zāde 'Abdu'l-Ḥalīm Efendi ḥażretlerinüñ Medrese-i Ḫānḳāh'da ḫidmet-i i'ādelerinden mülāzım ve semt-i tedrīse 'āzim olup berzaḫ-ı erba'īne mübtelā iken biñ on üç Ramażān'ında Celeb Muṣliḥi'd-dīn yirine Zekeriyyā Efendi Medresesi i'ṭā olınmış idi. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Bī-endām yirine Unḳapanı pāyesi in'ām olındı. Yigirmi Ramażān'ında Nevālī-zāde 'Aṭāyī Çelebi yirine Ṣoġuḳḳuyı dāḫiline naḳl olınup yigirmi bir

1 ḥāmiş SE
2 - SE
3 - R1, E
4 266a SE

Cemādiye'l-āḫire'sinde[1] Pīrī Çelebi yirine Üçşerefeli'ye gönderildükde gitmeyüp 'azl ü ḳarār iḫtiyār eyledi. Yigirmi üç Ramażān'ında Hidāyet Çelebi yirine Ḫānḳāh[2] Medresesi'ni tekyegāh eyledi. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında 'Aṭāyī Çelebi yirine Ṣaḥn'a geldi. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Vildān-zāde yirine Ṣofya ḳażāsı virildi. Yigirmi beş Şa'bān'ında Rodosī yirine Bosna ḳażāsına tebdīl olınup ḳabūl itmemekle 'azl iḫtiyār eyledi. Yigirmi yedi Ramażān'ında Köse Sinān Efendi[3] yirine İzmir ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olmış idi. Yigirmi sekiz Receb'inde Mü'eẕẕin-zāde yirine Maġnisa'ya naḳl olınmış idi. Ḳabūl itmeyüp ḫalefi Ebābīl daḫı nāz itmekle yirinde ibḳā olındı. Māh-ı Ẕi'l-ḳa'de'de tekrār 'azl olınup Yoḳyoḳ Muṣliḥi'd-dīn cā-nişīn oldı. Otuz üç Şa'bān'ında 'Allāme Şeyḫī Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı virilüp bir aydan ṣoñra Şa'rāvī yirine tekrār İzmir ḳażāsı virildi. Otuz dört Receb'inde 'azl olınup 'Abdu'llāh Efendi naṣb olındı. Otuz yedi Ẕi'l-ḥicce'sinde Mütevellī-zāde yirine Yeñişehr ḳażāsı 'ināyet olındı. Otuz sekiz Şevvāl'inde ref' olınup yirine 'Abdu'r-raḥmān Efendi Emīri terfī' olındı. Biñ ḳırḳ[4] Receb'inde 'azm-i ḥaẓā'ir-i cinān ve seyr-i riyāż-ı[5] 'ālem-i cān eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣafā-yı dil ü neẓāhet-i 'aḳīde ile meşhūr, esīr-i ṣoḥbet-i yārān, ḫoş-ṭab' u ṣāḥib-i 'irfān idi. Pīr-i ṣavma'a-i nüh-ḳıbāb gibi a'ver ve miṡāl-i 'aynek-i āftāb dūr-bīn ü 'āli-naẓar olup kendüye maḫṣūṣ **[455a]** nikātı "Leṭā'if-i Vehhābiyye" dimekle ma'rūf, ba'ż-ı ḫānelerde isti'māli me'lūfdur.

el-Mevlā el-Fāżıl ve'l-Maḫdūm el-Kāmil Şeyḫī Efendi (Filibe Ḳāżīsi Şeyḫī Efendi[6]) {Şeyḫī}

Şeyḫü'l-İslām, rüknü'l-'ulemā'i'l-a'lām Zekeriyyā Efendi ḥażretlerinüñ maḫdūm-ı kerīm-i kihterīni, 'aṣruñ şerefiyle bihterīni, cāmi'-i feżā'il-i vehbī vü müktesebī, ḳurretü'l-'aynu'l-a'yān Şeyḫī Luṭfu'llāh Çelebi'dür. Ṭoḳuz yüz yetmiş iki senesi evāsıṭında kümūn-i ġaybdan ẓāhir ve şeyḫu'l-fenn-i ma'ālī vü

1 Ūlāsında SE
2 447a E
3 - SE
4 ḳırḳ bir SE
5 ḥażā'ir-i SE
6 Efendi Birāder-i Şeyḫu'l-İslām Yaḥyā Efendi SE

mefāḫir olmışlar idi. Mu'allim-i maḳām-ı Murād Ḫānī Sa'de'd-dīn-i s̱ānī Ḫ̬ā-ce Efendi ḫidmetlerinden[1] iktisāb-ı fez̤ā'il ve intisāb-ı celā'il-i ḫaṣā'il idüp mülāzemetle ber-murād ve ṭıfl-ı dili ḫ̬āceden āzād olmış idi. Maḫādīm-i ṣudur-ı kirām ḳānūnı üzere ibtidā'en ḳırḳ aḳçe ile Silivri'de Pīrī Paşa Medresesi ile ikrām olınmış idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört Cemādiye'l-ūlā'sında on aḳçe teraḳḳī ile ḫāric rütbesine 'āric oldılar. Sene-i mezbūre dāḫilinde vālid-i mācidleri ile ḥacc-ı şerīfe niyyet ve icāzet ile manṣūban isḳāṭ-ı farīżaya himmet eylemişler idi. Ṭab'-ı şerīfleri ḳayd-ı tekellüfden āzāde ve berg ü bār-ı āmāli ber-bād-dāde olmaġın ṭoḳsan yedi Receb'inde vālid-i kes̱irü'l-maḥāmidleri ṣadr-ı Rūm iken ecell-i menāṣıb olan Üsküb ḳażāsına rāġıb olup Ḳıraṭova'ya tābi' nāḥiye-i Ḳomanova ilḥāḳı ile tevcīh ve teftīş-i emvāl 'ilāvesi ile terfīh olınmış idi. Sene-i ātiye Receb'inde Ḥāfıẓ-zāde Ebü'l-ma'ālī Efendi yirine Filibe ḳażāsına naḳl olındı. Biñ üç tārīḫinde Ferhād Paşa ile Eflaḳ seferine me'mūr olup ordu-yı hümāyūn ḳażāsı ile reh-neverd-i deşt ü hāmūn olmışlar idi. Ba'dehu Sinān Paşa ile köprī ṣınġınında bile bulunup;

Mıṣrā' رضيت من الغنيمة بالاياب[2]

mażmūnı ile sāḥil-i selāmete reh-yāb oldılar. Biñ beş senesi evā'ilinde pādişāh-ı ġāzī Sulṭān Meḥemmed Ḫān Egri fetḥinden ṣoñra taḫtgāh-ı salṭanata revān olurken sebḳ iden ḫidmetleri muḳābelesinde pāye-i mevleviyyet 'ināyet olınmış idi[3]. El-ḥāletü hāẕihi Ḳızanlıḳ ḳażāsı Filibe'ye ilḥāḳ ve mānend-i vaṣṣāle dāmen-i menşūr-ı cāhlarına ilṣāḳ olındı. Bin altı evā'ilinde Ṣaturcı Meḥemmed Paşa serdār iken Ḳızanlıḳ ḳażāsına bedel Tatarbāzārcıġı żamīme-i ḳażā-yı Filibe ḳılındı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde 'azl olınup Yeñişehr'den Zeyne'l-'ābidīn Efendi naḳl olınmış idi. Biñ yedi Rebī'u'l-evvel'inde tekrār muḳarrer ḳılındı. On üç Cemādiye'l-ūlā'sında ref' olınup 'Arab Sinān Efendi terfī' olınmış idi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde ḫalefi yirine ibḳā olındı. On beş Ramażān'ında 'azl ü iz'āc ve Meḥemmed Ṣādıḳ-ı 'Acemī'ye māye-i ibtihāc ḳılınmış idi. Şehr-i Şevvāl'de yine ibḳā olınup yigirmi bir Şa'bān'ında ma'zūl ve Ḥelvācı-zā-

---

1 ḥażretlerinden SE
2 "Ganimeti bırakıp sağ salim dönmeye râzı oldum."
3 447b E

de nā'il-i me'mūl oldı. Yigirmi iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḫışım Yaḥyā Efendi yirine Eyyūb ḳażāsı tefvīż olınmış idi. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Ṭaş Çelebi yirine Edrine pāyesi ile tekrār Filibe ḳażāsı müyesser oldı. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde munfaṣıl ve maḳāmlarına Ḳāżī-zāde ḥafīdi Şeyḫī Efendi vāṣıl oldı. Otuz bir[1] Şa'bān'ında Bülbül-zāde **[455b]** Efendi yirine yine ḥākim oldılar. Otuz üç Muḥarrem'inde 'azl olınup Ketḫudā Muṣṭafā Efendi maḫdūmı Maḥmūd Çelebi nā'il-i maḳṣūd olmış idi. Otuz beş Muḥarrem'inde Mu'īd Ḥüseyn Efendi yirine yedinci def'a Filibe'ye ḳāżī olup bu es̱nāda Anaṭolı ṣadāreti[2] i'tibār olınup nevbetde on mülāzımları alındı ve menşūr-ı manṣıb-ı Filibe'ye arpalıḳ 'unvānı ile mu'anven ḳılındı. Biñ ḳırḳ bir Ẕi'l-ḥicce'sinüñ yigirmi ikinci gününde[3] intiḳāl ve riyāż-ı ḳudse irtiḥāl eyleyüp[4] manṣıb-ı maḥlūl[5] 'Alī Çelebi-zāde maḫdūmı 'Alī Çelebi'ye 'iḳd-i gerden-i iclāl ḳılındı.

Ḥażret-i mollā-yı sālifü'l-beyān, maḫdūm-ı kerīm-i 'ālī-şān, bez̠l ü seḫāda reşk-i ebr-i bahārī, ās̱ār-ı feyż ü 'aṭāsı ol aḳṭāra sārī, ḫandān-rūy, laṭīfe-gūy, şi'r ü inşāsı revnaḳ-şiken-i gevher-i[6] manẓūm u menşūr, "Şeyḫī" maḫlaṣı ile eş'ār-ı 'āşıḳāneleri mecmū'alarda mesṭūr, ṭanṭana-i cāh u celāli ṭanīn-endāz-ı mesāmi'-i aḳṭār, "Çelebi Ḳāżī" dimekle şöhret-şi'ār idi. Ḳırḳ üç sene miḳdārı kām-baḫş ü kām-rān, re'āyā fuḳarāsı zemān-ı ḥükūmetinde sāye-nişīn-i 'adl ü iḥsān olup ol diyārda ṭarḥ-ı binā-yı iḳāmet ve ḥimāyet ü ri'āyet-i ra'iyyet eylemiş idi.

el-Mevlā Yaḥyā (Yaḥyā el-Cānīkī)

Cānīkīlerde Ḳara Yaḥyā'dur. Māhye-hey'et ü müḥayyādur. Cengelistān-ı ḫuşk-ābād-ı Cānīk'e cāy-ı nīk i'tiḳādında olan evġāddan iken kedd ü ledd-i ictihād ile i'dād-ı levāzım-ı isti'dād eyleyüp Ṣāliḥ Seyfu'llāh Efendi'den mülāzemetle ber-murād olmış idi. Ba'żı merātibe vāṣıl ve ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl olduḳdan ṣoñra[7] biñ otuz Receb'inde Rodosī 'Alī Çelebi yirine Merdümiyye müderrisi oldı. Otuz bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Ṭırabozın fetvāsına

1 - E
2 Anaṭolı ṣadāreti:ṣadāret-i Anaṭolı SE
3 Yigirmi//gününde:evā'ilinde SE
4 Riyāż//eyleyüp:intiḳāl idüp SE
5 266b SE
6 - E
7 Olduḳdan ṣoñra:iken SE

naḳl olındı. Ba'de'l-'azl ve'l-mülāzeme otuz sekiz tārīḫinde İdrīs Efendi yirine Mar'aş ḳażāsı ṣadaḳa olındı. Otuz ṭoḳuz Muḥarrem'inde 'azl olınup manṣıbı İmām Meḥemmed Efendi'ye virildi. Biñ ḳırḳ iki Muḥarrem'inde ṣılasından gelürken İznīḳmid ma'berinde baḥr-ı fenādan 'ubūr ve sāḥil-i beḳāda ḥużūr eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣudūr-ı kirāma kemāl-i ilḥāḥ ile meşhūr, keṣīrü'ş-şa'r ü maḳrūnu'l-ḥācibeyn olmaġın "Ḳūlunc Nüsḫası" dimekle engüşt-nümā ve bu teşbīh-i bedī'a bā'iṣ olduġı-içün ṣāḥib-i ḥayṣiyyet dinilse revā idi.

[Mütevellī-zāde 'Alī Çelebi]: [Merḳūm 'Alī Çelebi cezīre-i Rodos a'yānından Mütevellī-zāde'dür. Ketḫudā Muṣṭafā Efendi'den mülāzım olup yigirmi sekiz Receb'inde Ṣānī Çelebi yirine Merdümiyye ḫāricine 'āric olup otuz Receb'inde Ḳıbrıs fetvāsı virilmiş idi. Ol esnālarda fevt oldı. Kerīm ü ḥalīm ādem idi[1].]

el-Mevlā Sa'de'd-dīn (Nevālī-zāde Sa'dī Efendi)

Tercemesi sebḳ iden mu'allim-i maḳām-ı Meḥemmed Ḫānī Nevālī Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı ṣānī-i sa'ādet-'unvānı, miyāne-gevher-i silkü'l-le'āl-i hūşmendi Sa'dī[2] Çelebi Efendi'dür. Ṭoḳuz yüz seksan dört[3] tārīḫinde perverde-i ṣadefçe-i vücūd ve dest-sūd-ı sāḥil-i şühūd olup ber ü dūş-ı isti'dād ü istīhāli ḥuliyy u ḥulel-i fażl ü kemāl ile zībende vü ḥālī olduḳda ḫᵛāce-i pādişāh-ı 'ālem-penāh Sa'de'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle vāṣıl-ı dil-ḫᵛāh olup biñ yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde ḫᵛāce-zādeler ḳānūnı üzere birāder-i mihteri Żiyā Çelebi yirine ibtidā'en Şāh Sulṭān pāyesine pīrāye-bend olmışlar idi. Biñ on Şa'bān'ında Nūḥ Efendi yirine Ḫānḳāh Medresesi'ne ḥareket eylediler. On bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'Aṭūfī yirine Ṣaḥn-ı Ṣemāniye'ye gelüp on üç Ẕi'l-ḳa'de'sinde Eyyūb Medresesi altmış aḳçe ile bunlara 'ināyet ve selefleri Seyfī **[456a]** -zāde Muṣlī Çelebi Ṣaḥn ile ri'āyet olınup silsile-i devriyye oldı. On beş Şa'bān'ında Ṣun'ī Efendi yirine Üsküdār Vālidesi'ne terfī' olındılar. On altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde Hidāyet Efendi yirine Vefā'da Ḫāḳāniyye[4] 'ināyet olın-

1 Merḳūm//idi, der-kenār R1, E, SE
2 Es'ad SE
3 448a E
4 Vefā'da Ḫāḳāniyye:Ḫāḳāniyye-i Vefā SE

dı. On ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ṭursun-zāde ʿAbdu'llāh Efendi maḫlūlinden Üsküdār ḳażāsı tevcīh olınup yigirmi bir Receb'inde maʿzūl ve yirine Ṣarı Muṣliḥi'd-dīn Efendi mevṣūl oldı. Yigirmi sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında Kerīm Çelebi yirine Ḥaleb-i Şehbā ḥükūmetine vāṣıl, yigirmi ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḳāf-zāde Çelebi'nüñ taḥillesi yirine Şām-ı şerīf ḳażāsına nā'il olup sene-i mezbūrede ʿazl olınup Riyāżī Efendi ḳāżī olmış idi. Otuz beş Muḥarrem'inde Receb Efendi yirine Burūsa ḳażāsı ile fā'iz-i maṭlab oldılar. Otuz altı Muḥarrem'inde refʿ olınup maḥkemelerine Bülbül-zāde Efendi terfīʿ olındı. Biñ ḳırḳ Receb'inde Ḳara Çelebi-zāde maḫdūmı Maḥmūd Efendi yirine Edrine ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldılar. Ḳırḳ bir Muḥarrem'inde[1] mübtelā-yı ʿazl-i bī-taḳrīb olup ḫalef-i sālifleri Bülbül-zāde Efendi taʿḳīb itmiş idi. Sene-i mezbūre evāḫirinde Ergeneköprisi arpalıḳ virildi. Biñ ḳırḳ iki Ṣafer'inde maraż-ı ẕātu'l-cenbden intiḳāl ve cānib-i cennāt-ı ʿadne istiʿcāl itdiler. Edrineḳapusı ḫāricinde medfūndur.

Merḥūm-ı[2] merḳūm, maḫdūm-ı feżā'il-rüsūm, ẕātı nāmına ġālib, iḥrāz-ı feżā'il-i celīleye rāġıb, şedīdü'l-iştiġāl, serīʿu'l-intiḳāl, ḥakkāk-i cevāhir-i menẟūr u mevzūn, ṣarrāf-ı nüḳūd-ı maʿārif-i gūn-ā-gūn, ʿafīf ü naẓīf, ẕāt-ı şerīf idi. Ḳaṣīrü'l-ḳāme ve aḥdeb iken ḥükūmeti ḥālinde mehābet-i ʿilm ü istiḳāmeti aʿyūn-i nāsda cāy-gīr ve kemīngāh-ı mülāḥaẓa-i efkār-ı ʿilmiyyede ḫāme-i taḥrīr ile mānend-i kemān ü tīr olup resā'ili maḳbūl-i ḳavābil ve hevāmiş-i kütübde taʿlīḳātı fażīletine ecell-i delā'il idi.

el-Mevlā Ḥüseyn (Ḥācī Meḥemmed-zāde Efendi[3])

Ḫusrev Ketḫudā mütevellīsi olan "el-Ḥācc Meḥemmed" nām merd-i emīnüñ ḫalef-i güzīnidür. ʿArab-zādelik istiʿdādı ile taḥṣīl-i ʿulūm-ı ʿArabiyyeye beẕl-i ictihād ve Ḫ᾿āce Saʿde'd-dīn Efendi ḥażretlerinüñ āstānelerine istinād eyleyüp şeref-yāfte-i mülāzemet ve iḥrāz-ı merātib-i ʿaliyyeye germ-ʿinān-ı himmet olmaġla ḳırḳdan maʿzūl iken biñ on sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde Arpacı-zāde yirine Ḫusrev Ketḫudā Medresesi virilmiş idi. Yigirmi iki Rebīʿu'l-āḫir'inde

1 Receb'inde SE
2 Maḫdūm-ı R1, E
3 - R1, E

Ḳāżī-zāde Şeyḫī Çelebi yirine ʿAlī Paşa-yı ʿAtīḳ Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Ḫayrī Çelebi'den ṣoñra Eski Murād Paşa pāye-i Ṣaḥn iʿtibār olınup bunlaruñ ʿunvān-ı iştihārı ḳılındı. Yigirmi altı Rebīʿu'l-āḫir'inde Mollā Saʿīd maḥlūlinden Ḫānḳāh[1] pāyesini tekyegāh idüp[2] yigirmi ṭoḳuz Muḥarrem'inde Motonī[3] yirine Ṣaḥn'a, anlar altmışla Ḫānḳāh'a geldi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Fenārī-zāde Şeyḫī Efendi yirine Zāl Paşa Sulṭāniyyesi'ne ḥareket eyledi. Otuz iki Şaʿbān'ında Ḥüsām-zāde yirine Medrese-i Eyyūb ʿināyet olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Çelebi Aḥmed Efendi yirine Āmid ḳażāsı virilüp ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. Otuz üç Rebīʿu'l-āḫir'inde Tevfīḳī-zāde yirine Ḫāḳāniyye-i Vefā'ya gelüp Cemādiye'l **[456b]** -āḫire'de Ḳara Çelebi-zāde ʿAbdu'l-ʿazīz Efendi[4] yirine Süleymāniyye'ye terfīʿ olınup otuz beş Cemādiye'l-ūlā'sında Küçük Maḥmūd-zāde'nüñ defʿa-i s̱āniyesi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile teşrīf olındı. Otuz altı Rebīʿu'l-āḫir'inde Üsküdār Ḳāżīsi Çelebi Aḥmed Efendi ile mübādele-i manṣıb itdiler. Otuz yedi Rebīʿu'l-evvel'inde ʿazl olınup Martolos-zāde Muṣṭafā Efendi[5] cā-nişīn oldı. Otuz ṭoḳuz Ṣafer'inde taḥille ile teḳāʿüd iḫtiyār iden Seyyid Çelebi yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı ile ikrām olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde refʿ[6] olınup ol maḳām-ı refīʿa Kevākibī-zāde terfīʿ olındı. Edā-yı ḥiccetü'l-İslām ve riʿāyet-i erkān-ı ṭavāf ü saʿy ü istilām eyleyüp ḳażā-yı ḥażret-i Rabbu'l-erbāb iḳtiżāsı ile seyl-i revāndan Kaʿbe-i müşerrefenüñ dīvārı ḫarāb olmaḳ bunlaruñ zemān-ı ḥükūmetine müṣādif oldı. Baʿde'l-ḳufūl ḳırḳ iki Ṣafer'inüñ on ikinci güni necm-i ḥayātı üfūl eyledi.

Mevlānā-yı maʿhūd ʿacā'ib-i dehr-i ṭurfe-kārdan maʿdūd, beşeriyyeti ḫāric-i ṭavḳ-ı beşerī, maṣlaḥat becermenüñ eri ve cerde cerī, ḫālī-ẕihn aġalara daʿvā-yı ṣalāḥ-ı kerāmetle intisābın yolın bulur ve ʿavām ḳısmınuñ ḫoş-ṭabʿlarına muṣāḥib olmanuñ dilin bilür, nedīm pāyesi ile maḍḥek, hem-dem-i iʿtibārī ile maʿek, ümmü'l-ḥavādis̱-i rūzgār, Kaʿbe'l-aḫbār-ı aḫyār idi.

---

1 267a SE
2 448b E
3 Motonī-zāde SE
4 Ḳara//Efendi:ʿAbdu'l-ʿAzīz Çelebi R1, E
5 Muṣṭafā Efendi:- SE
6 refʿ SE

el-Mevlā ʿAbdu'llāh (Küçük Maḥmūd-zāde)

Bālāda mezḵūr olan Küçük Maḥmūd Efendi'nüñ maḫdūm-ı mesʿūdıdur. Taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfāna kūşiş ve ṭarīḳ-ı iktisāb-ı fünūna yolından verziş eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Zekeriyyā Efendi ḥażretlerinüñ ḫidmet-i iʿādelerinden ḳā'im ve bin tārīḫinde mülāzım olmış idi. Aḫẕ-ı medāris ve ʿaḳd-ı mecālis iderek ḳırḳ aḳçe medreseden munfaṣıl iken bir iki defʿa diyār-ı Mıṣr'a sefer ve Cezīre-i ʿArab'a güẕer ḳılup edā-yı ḥacc ü ziyāret[1] ve ʿulemā-yı ʿArab ile üns ü ülfet itmekle biñ on dört[2] tārīḫinde ecell-i medrese-i Mıṣriyye olan Medrese-i Şeyḫūniyye'de niyyet-i iḳāmet ile ʿināyet olınmış idi. Baʿdehu muḳteżā-yı televvün ile ferāġat ve āstāne-i ṣudūr-ı kirāma mülāzemet eyleyüp biñ on altı Ṣafer'inde ʿArab Ḫᵛā-ce yirine Beşikṭaş'da Ḫayre'd-dīn Paşa Medresesi iʿṭā olındı. On yedi Cemādiye'l-ūlā'sında Köse Sinān Efendi[3] yirine Dāvud Paşa Medresesi iḥsān olındı. On ṭoḳuz Muḥarrem'inde Ebu's-suʿūd-zāde Efendi ḥażretleri[4] yirine Maḥmūd Paşa'ya terfīʿ olınup yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Bī-endām yirine Şāh Sulṭān pāyesi inʿām olındı. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Şeker Efendi yirine Muṣṭafā Aġa pāyesine taḥrīk olınup sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Muʿīd Ḥüseyn Efendi yirine Ṣaḥn'a gelmiş idi. Yigirmi beş Ramażān'ında Receb-zāde yirine Ḫāṣekī Medresesi'ne, yigirmi yedi Rebīʿu'l-evvel'inde ʿArab Ḫᵛāce yirine Şeh-zāde'ye, yigirmi sekiz Şaʿbān'ında Ṣarı ʿAlī Efendi yirine Süleymāniyye'ye iʿtilā eyleyüp yigirmi ṭoḳuz evāḫirinde Riyāżī Efendi yirine Ḥaleb ḳażāsı ile nā'il-i maṭlab olmış idi. Otuz Ṣafer'inde Minḳārī yirine Ḳuds-i Şerīfe naḳl olınup sene-i mezbūre evāsıṭında Şām Ḳāżīsi Riyāżī Efendi[5] **[457a]** ile mübādele-i manṣıb idüp māh-ı Ẕi'l-ḳaʿde'de[6] Kerīm Çelebi yirine Mıṣr-ı Ḳāhire'ye tebdīl olınmış idi. Otuz bir Rebīʿu'l-āḫir'inde maʿzūl ve yirine Rıḍvān Efendi mevṣūl oldı. Otuz dört hilālinde ḳabūl itmeyen Fenārī-zāde yirine tekrār Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı virildi. Otuz beş Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınup manṣıbı Ḥācī Meḥemmed-zāde'ye virildi. Otuz ṭoḳuz Receb'inde Hidāyet Efendi maḥlū-

1 Ziyāret-i beyt R1, E
2 - SE
3 - SE
4 - SE
5 449a E
6 ḥiccede SE

linden Malġara ḳażāsı arpalıḳ ta'yīn olındı. Ḳırḳ bir Şevvāl'inde Mollā Çelebi yirine mükerreren Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām oldı. Ḳırḳ iki Cemādiye'l-āḫire'sinde ḫaber-i vefātı gelüp manṣıb-ı maḥlūl Bāḳī-zāde Efendi ḫidmetlerinüñ 'ıḳd-ı gerden-i iclāli ḳılındı.

Merḥūm-ı merḳūm hiṣṣedār-ı ni'met-ḫāne-i 'ulūm, eş'ār-ı 'Arab'dan yād-dāştı vāfir, kemāl-i ḳuvvet-i ḥāfıẓa ile muḥāżarātdan müstaḥżır, sevdāyī-mizāc ü mütelevvin, gāhī neṣṣāb ü keẕẕāb, gāhī edīb ü mütedeyyin, gāhī Mecnūn u gāhī Eflāṭūn, ġarīb-terkīb ü ṭurfe-ma'cūn idi.

Ḳaṣīde-i Bürde'ye taḫmīsi ve 'Arabī ḳaṣā'idi, 'acīb ü ġarīb maḳāṣıdı vardur. Menāḳıbı u'cūbe-i rūzgār ve kendi gibi yād-gārdur.

el-Mevlā el-Fāżıl ve's-Ṣadr el-Kāmil Meḥemmed bin Ḥüsām (Ḳara Çelebi-zāde Meḥemmed[1] Efendi) {Ẓuhūrī}

Cevher-i girān-ḳadr-i ḥarf-i vücūdı ṣadr-ı evvel-i kelāma zīver ve bu dīvān-ḫāne-i 'ālī-binā menāḳıb-ı ẕāt-ı kerīmleri ile muṣaddar olan devlet-i 'aliyye-i Murād Ḫāniyye'nüñ ḳāżī'asker-i 'ālī-şānı ve zümre-i 'ulemā-yı 'iẓāmuñ muḳaddem-i ehl-i dīvānı, ṣadru'l-efāżıl, bedr-i semā'u'l-fevāżıl Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi ḥażretlerinüñ gevher-i baḥru'l-ensābı ve maḫdūm-ı 'ālī-cenābıdur. Ṭoḳuz yüz yetmiş sāl-i ferḫunde-fālinde[2] ṭırāzende-i silk-i vücūd ve fürūzende-i şu'ā'-ı şühūd olmışlar idi. Vālid-i keẟīrü'l-maḥāmidlerinden iktisāb-ı fażl ü edeb ve cem'-i[3] sermāye-i vehbī vü mükteseb ḳılup resm-i erbāb-ı isti'dād üzere ḥareket ve müftī-i 'aṣr Çivi-zāde Efendi ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet eyledükden ṣoñra ibtidā otuz aḳçe ile Papasoġlı Medresesi'ne müderris, ba'dehu ḳırḳla Pervīz Efendi[4] Medresesi'nde ṣadr-ı meclis olup ṭoḳuz yüz ṭoḳsan yedi Rebī'u'l-āḫir'inde teraḳḳī ile ḫāric rütbesine 'āric olmışlar idi. Ṭoḳsan sekiz Rebī'u'l-evvel'inde ḥālā şeyḫü'l-islām, müşkil-güşā-yı enām olan Yaḥyā Efendi yirine 'Alī Paşa-yı 'Atīḳ Medresesi'nde ferş-i seccāde-i ders ü taḥḳīḳ itdiler. Biñ bir Ẕi'l-ḳa'de'sinde ḳabūl itmeyen Mes'ūd Efendi

1 - R1, E
2 - SE
3 kesb-i SE
4 267b SE

yirine İsmiḫān Sulṭān pāyesine ʿunvān virüp biñ dört Muḥarrem'inde Nişān-cı-zāde ʿaḳabince Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām idüp biñ altı Receb'inde Ḥaydar Efendi'den ṣoñra Şeh-zāde Medresesi'nde tekye-zen-i miḥrāb-ı ifāde olup biñ yedi Receb'inde Kefeli Ḥüseyn Efendi yirine[1] Süleymāniyye dārü'l-ifādesini ġulġulenāk-i taḥḳīḳ u icāde eyleyüp biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde İskender-zāde yirine feżā-yı ḳażā-yı Ḥaleb-i Şehbā cilvegāh-ı eşheb-i iḳbālleri[2] olmış idi. Biñ on Cemādiye'l-ūlā'sında ʿAbdu'l-cebbār-zāde yirine Beytü'l-maḳdis ḥükūmeti teklīf olınup ḳabūlden ibā ve iḫtiyār-ı ʿazl ü inzivā itmişler idi. On bir Rebīʿu'l-evvel'inde **[457b]** Ḳara ʿAbdu'r-raḥmān Efendi yirine Şām-ı şeref-encām ḳażāsıyla ikrām olındılar. Sene-i mezbūre Receb'inde Bostān-zāde Meḥemmed Efendi yirine Mıṣr-ı ẕātü'l-ehrām ḥükūmeti ile maẓhar-ı iḥtirām olup on iki Ramażān'ında ʿAbdu'r-raḥīm Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa ḳażāsına tebdīl olınmışlar idi. On üç Muḥarrem'inde ḳable'l-vuṣūl maʿzūl ve Ṭursun-zāde ʿAbdu'l-bāḳī Efendi nā'il-i me'mūl oldı[3]. On beş Ramażān'ında ʿAbdu'l-ġanī-zāde Efendi yirine Dimetoḳa ilḥāḳı ile dārü'n-naṣr-ı Edrine'ye ḥākim[4] oldılar. On yedi Receb'inde munfaṣıl ve yirine[5] Zeyne'l-ʿābidīn Efendi vāṣıl oldılar. On ṭoḳuz senesi hilālinde Zeyne'l-ʿābidīn Efendi yirine ḥākim-i dārü's-salṭana ve sāḥa-i iclālleri pür-ṭumṭurāḳ u ṭanṭana olmış idi. Yigirmi bir Şaʿbān'ında refʿ olınup maḳām-ı ḥükūmetlerine ʿAbdu'l-cebbār-zāde Efendi terfīʿ olındı. Yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Anaṭolı ṣadrında mesned-güzīn ve Ġanī-zāde Efendi'ye cā-nişīn oldılar. Sene temāmında istiʿfā idüp Rıḍvān Efendi ṣadr-ı dīvān olmışlar idi. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında Ġanī-zāde Efendi yirine ṣadr-ı Rūm ve nā'il-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merūm oldılar. Otuz Ṣafer'inde teḳāʿüd iḫtiyār eyleyüp Kemāl Efendi merḥūm üçünci defʿada ṣadr-ı Rūm oldılar. Dimetoḳa ḳażāsı arpalıḳ virildi. Otuz beş Ṣafer'inde Şerīf Efendi yirine s̱āniyen ṣadr-ı dīvān ẕāt-ı sütūde-ṣıfātları ile müşerref oldı. Sene-i mezbūre Şevvāl'inde vaẓīfe-i ems̱ālle müteḳāʿid ve Miḫalic arpalıġı menşūr-ı iclāllerine ḳayd-ı zā'id olup Ḥüseyn Efendi ḥażretleri defʿa-i s̱āniyede mesned-ārā-yı ṣadāret olmış

1 Efendi yirine:Çelebi maḳāmına E, SE
2 İclālleri SE
3 449b E
4 Dārü'n//ḥākim:ḥākim-i dārü'n-naṣr-ı Edirne oldılar SE
5 - E, SE

idi. Baʿdehu Pıravadi arpalığı tevcīh olınup otuz altı Cemādiye'l-āḫire'sinde Ġanī-zāde Efendi merḥūm[1] maḥlūlinden Ṭırnova arpalığına naḳl olınmış idi. Ḳırḳ bir Receb'inüñ yigirmi sekizinci güni Çeşmī Efendi yirine münevvir-i eyvān-ı ṣadāret ve üçünci defʿada elmās-ı müs̱elles̱-nümā-yı ḫātem-i devletleri şaʿşaʿa-endāz-ı saʿādet olmış idi. Ḳırḳ iki Ẕi'l-ḥicce'sinüñ altıncı güni yevmü'l-is̱neyn ṣabāḥında ḫaber-i intiḳāli münteşir ve ẕerrāt-ı āftāb gibi şeref-yāfte-i intisāb olan aḥbāb perīşān ü müte'es̱s̱ir olup Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmedī'de ṣalāt-ı cenāzeleri edā ve ġulġule-i s̱enā ile aṭbāḳ-ı ṣavāmiʿ-i eflāk pür-ṣadā ḳılındukdan ṣoñra Ḥażret-i Ebī[2] Eyyūb Türbesi ḳurbında mütevārī-i ḫāk-i pāk-i ʿanberāsā ḳılınmış idi. Ol gün Anaṭolı ṣadrına zīver olan dāmād-ı mekārim-güsterleri, veliyy-niʿmetimüz, seng-i rāhı dürretü't-tāc-ı devletimüz, Ḫᵛāce-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleri cā-nişīn-i ṣadāret-i ʿilmiyye[3] ve dest-pīrā-yı mertebe-i ʿaliyye olmışlar idi.

Ol ṣadr-ı ʿaẓīmü'ş-şān-ı celīlü'l-menāḳıb, ser-efrāz-ı erbāb-ı maʿālī vü merātib, revāḳ-ı himmeti refīʿu'l-bünyān, sāḥa-i şevketi menbaʿu'l-erkān, sırr-ı süveydā-yı ṣadāret, maʿnā-yı lafẓ-ı ʿizz ü saʿādet, aṣīl-i ṭayyibü'l-aʿrāḳ, s̱emere-i şecere-i mekārim-i aḫlāḳ, kerīm bin el-kerīm, ḫāne-zād-ı dūdmān-ı ḳadīm, kūh-ı pür-temkīn-i vaḳār ü edeb, mecmaʿu'l-baḥreyn-i kemāl-i mevrūs̱ u mükteseb, ās̱ār-ı dil-āvīzi ṭanīn-endāz-ı mesāmiʿ-i şarḳ u ġarb, kilk-i bedāʾiʿ-nigār-ı nükte-āmīzi ḫᵛānende-i pür-uṣūl-i nuṭḳ u ḍarb, "Ẓuhūrī" maḫlaṣı ile eşʿār-ı **[458a]** bülendi dillerde dāstān, āftāb-ı celī-ẓuhūr-ı ʿilm ü irfān idi. Eyyām-ı ṣadāretleri nev-bahār-ı reyāḥīn-i me'mūl ü mültemes ve luṭf u ʿināyetleri nefes̱-i maṣdūra feryād-res olup ıṣlāḥ-ı mizāc-ı dīn ü dünyā ve taṣḥīḥ-i nüsḫa-i ṭarīḳ-ı ʿulemā itmişler idi.

Şiʿr[4]

شكر الله سعيه الموفور
وجزاه بروضة من نور[5]

1 - SE
2 - SE
3 SE'de " ʿilmiyye" ve " ʿaliyye" kelimeleri birbiriyle yer değiştirmiştir.
4 - E
5 "Allah onun bütün çabalarının karşılığını versin. Onu nurdan bir bahçe ile mükâfatlandırsın."

Ḫayrāt-ı cezīlelerinden sa'ādet-ḫānelerine muttaṣıl mescidi cāmi' idüp idrārāt-ı keṡīre ta'yīn itmişlerdür ve Burūsa'da Sedbaşı Köprisi'nde bir 'ālī cāmi' binā eylemişlerdür[1] ve Burūsa ve Edrine'de vücūh-ı ḫayra māl-i vāfir ṣarf itmişlerdür. Bu ebyāt nümūne-i şi'r-i ṣafā-ṣıfātlarıdur:

Ebyāt Miyānı ḳılca görinmez dehānı farḳ olmaz
O yoḳ bu yoḳ nice dinilsün o mū-miyāna ġazel[2]

Sefīnelerde pür olup varaḳlar üstinde
Hevā-yı 'ışḳuñ-ıla döndi bādbāna ġazel[3]

[Ve lehu] Bir parmaġını ol ṣanem-i māh-liḳānuñ
Ṣad pençe-i ḫurşīd-i raḫşāna degüşmem

[Ve lehu] Murġ-ı dil bāġ-ı İrem zevḳını vaṣluñda bulur
Uçmaḳ ister mi senüñ gibi melekle ḳonışan

[Ve lehu] Derdden ṣanma dilā maḫzen-i sīnem ḫālī
Genc-i 'ışḳıyla olupdur o şehüñ māl-ā-māl[4]

el-Mevlā Meḥemmed ('Abdu'r-raḥmān Emīri)

Gelibolı ma'ḳılından güsiste-'ıḳāl ve ṣayd-ı ḳayd-ı taḥṣīl-i 'ilm ü kemāl olup Ḳara 'Abdu'r-raḥmān Efendi ḫidmetlerinde ḳā'im ve cihet-i i'ādelerinden mülāzım olmış idi. Bi-ḥasebi'l-merātib i'tilā-yı merāḳī-i menāṣıb iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zūl iken biñ on yedi Ẕi'l-ḳa'de'sinde Menteş-zāde yirine İnegöl'de İsḥaḳ Paşa Medresesi virildi. Yigirmi beş ḫilālinde fāriġ olup Bostān Efendi'ye iḥsān olındı[5]. Yigirmi yedi Rebī'u'l-āḫir'inde Şireli 'Abdu'llāh yirine Ḳāsımpaşa Medresesi tevcīh olınmış idi. Yigirmi sekiz Muḥarrem'in-de yirinde pāye i'tibār olındı. Yigirmi ṭoḳuz Cemādiye'l-ūlā'sında 'azl olınup

---

1 Ve//eylemişlerdür:- R1, E
2 Bu beyit SE'de üçüncü sıradadır.
3 Sefīnelerde//ġazel:- R1; Bu beyit SE'de dördüncü sıradadır. 450a E
4 268a SE
5 - SE

medresesi Şeyḫ İbrāhīm Efendioġlı'na virildi. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde ḫalefi yirine i'āde olındı. Otuz Ramażān'ında Āvāre-zāde Efendi yirine Ṣaḥn'a geldi. Otuz iki Muḥarrem'inde Teẕkireci 'Abdu'l-laṭīf Efendi'den ṣoñra Sinān Paşa Dārü'l-ḥadīs̱i altmış i'tibār olınup bunlara 'ināyet olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Rıżāyī Çelebi yirine Ḫāṣekī Medresesi'ne, otuz dört Cemādiye'l-āḫire'sinde yine anlar yirine Üsküdār'da Vālide Sulṭān Medresesi'ne müderris, otuz beş Ẕi'l-ḳa'de'sinde Menteş-zāde maḥlūlinden Süleymāniyye Medresesi'nde[1] ṣadr-ı meclis olmış idi. Otuz sekiz Şevvāl'inde Ṭoḳuz-zāde yirine Yeñişehr ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olup otuz ṭoḳuz Şa'bān'ında 'azl olınup Ḳara Ḫalīl Efendi ḳā'im-maḳām olmış idi. Ḳırḳ iki Ẕi'l-ḥicce'sinde intiḳāl ve seyr-i riyāż-ı ḳudse irtiḥāl[2] eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr " 'Abdu'r-raḥmān[3] Emīri" dimekle meşhūr, feżā'il-i beşeriyyeden isti'dādı miḳdārı hiṣṣedār, üslūb-ı maḥkemede kār-güẕār ü sütūde-kirdār, ḥükūmetinde tehevvüri ġālib, ḳuvve-i ġażabiyyesi ṣıfat-ı şu'ūrını sālib, levend-meşreb, 'āşıḳ-meẕheb, merd-i ṣādıḳ idi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Baldır-zāde)[4] {Selīsī}

Burūsavīdür. "Baldır-zāde" 'unvānı ile şöhret-şi'ār ve "Selīsī" maḫlaṣı ile tamġa-zen-i perniyān-ı eş'ār idi. Vādī-i taḥṣīl-i fażl ü kemālde teşmīr-i sāḳ-ı ihtimām ve ba'ż-ı 'ulemādan mülāzemetle iḥrāz-ı merām eyleyüp ḳaṭ'-ı merātib ve aḫẕ-ı revātib iderek ḳırḳ akçe **[458b]** medreseden munfaṣıl iken biñ yigirmi yedi Receb'inde Burūsa'da Şāhīn Lālā ḫaricine i'tilā itmiş idi. Otuz dört Ṣafer'inde Seyrek-zāde Yūnus Çelebi yirine İstanbul'da Dāvud Paşa'ya taḥrīk olındı. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Ḳāmetī Efendi yirine Yıldırım Ḫān pāyesi iḥsān olındı. Otuz yedi Ramażān'ında 'azl olınup Ḥelvācı-zāde dāmādı Maḥmūd Efendi cā-nişīn olmış idi. Biñ ḳırḳ hilālinde Ṣaḥn'a gelüp sene-i mezbūre Receb'inde Aġa İmāmı yirine altmış akçe ile Burūsa Sulṭāniyyesi 'ināyet olındı. Ḳırḳ iki Ẕi'l-ḥicce'sinde riḥlet idüp medrese-i maḥlūle ...[5] efendiye 'ināyet olındı.

1 Süleymāniyye Medresesi'nde:Süleymāniyye'de SE
2 isti'cāl SE
3 Raḥman Efendi SE
4 Bu biyografi SE'de 268a sayfa kenarında yer almaktadır.
5 Nüshalarda bu kısım boş bırakılmıştır. Muhtemelen müellif, medreseye atanan kişinin ismini öğrenemeyince genel bir ifade olarak "efendi" sıfatını kullanıp isim alanını boş bırakmıştır.

Mevlānā-yı mezbūr ḥays̱iyyet-i[1] ʿilmiyye ile meşhūr, cevāhir-i şiʿr ü inşāya ḥakkāk, bī-naẓīr şāgird-i maḥkeme[2] vü ṣakkāk, ḥalīm ü selīm ve ḫalūḳ u kerīm idi.

[mine'l-Ġarā'ib

[Aġa İmāmı]: Mezbūr Aġa İmāmı Bosneviyyü'l-aṣldur. Taḥṣīl-i ʿilm eyleyüp şorbācı ve aġa imāmı iken baʿż-ı ʿulemādan mülāzım olup ḳırḳ pāyesine dek müderris olmış idi. Ḫusrev Paşa baġteten Burūsa Sulṭāniyyesi'n virdi, becā-yı Yāver-zāde, sene 1038. Ḳırḳda fevt oldı[3].]

el-Mevlā Dervīş (Ebābīl Efendi)

Taḥṣīl-i rütbe-i istiʿdād ve baʿż-ı ʿulemādan mülāzemetle iḥrāz-ı murād eyleyüp[4] bi-ḥasbi't-ṭarīḳ ḳaṭʿ-ı merātib-i ders ü taḥḳīḳ iderek ḳırḳ aḳçe medreseden[5] maʿzūl iken biñ on altı Ṣafer'inde Ṣūfcı Şeyḫ-zāde yirine Ḥasan Paşa maʿdūmesi virilmiş idi. Yigirmi bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Mütevellī-zāde yirine Ḳāsımpaşa'ya ḥareket eyledi. Yigirmi iki Ramażān'ında Ḳāsım Efendi yirine Sinān Paşa Medresesi'ne gelüp, yigirmi üç Cemādiye'l-ūlā'sında Hidāyet Çelebi yirine meşrūṭası olan Fetḥiyye maʿdūmesinde pāye müderrisi oldı. Sene-i mezbūre Ramażān'ında Ramażān Efendi yirine Burūsa Sulṭāniyyesi'ne terfīʿ olındı. Yigirmi beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Ṣaḥn'a geldi. Yigirmi sekiz Ṣafer'inde Tevfīḳī-zāde yirine altmışla Zāl Paşa Sulṭāniyyesi'ne nā'il oldı[6]. Sene-i mezbūre Receb'inde Ṭoḳuz-zāde yirine İzmir ḳażāsı virilüp ḳabūl itmemekle ʿazl iḫtiyār eyledi. Otuz bir Ramażān'ında ʿAllāme Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Medresesi tekrīm[7] olındı. Otuz iki Muḥarrem'inde müteḳāʿid Şeyḫ-zāde Efendi yirine ḫāmis-i Süleymāniyye olmaḳ üzere Dārü'l-ḥadīs̱ tevcīh olındı. Otuz üç Ṣafer'inde ʿazl olınup Tevfīḳī-zāde taʿḳīb eyledi. Otuz dört Ṣafer'inde Bāḳī-zāde yirine Ḥaleb ḳażāsı virilmiş idi. Ḳabūl itmedükde Ḥüsām-zāde'ye naṣīb oldı. Otuz yedi Rebīʿu'l-āḫir'inde Ḳara Çelebi-zāde ʿAbdu'l-ʿazīz Efen-

1 Fażīlet-i SE
2 Şāgird-i maḥkeme:maḥkeme şāgirdi SE
3 Mine'l//oldı, der-kenār R1, E
4 450b E
5 ḳırḳ//medreseden:ḳırḳdan E, SE
6 Sulṭāniyyesi'ne//oldı:Sulṭāniyyesi virildi SE
7 ʿināyet E, SE

di[1] yirine Mekke-i Mükerreme ḳażāsı iḥsān olındı. Şehr-i Şa'bān'da gitmedügi muḳarrer olup Fenārī-zāde Şeyḫī Efendi'ye müyesser oldı. Biñ ḳırḳ evāḫirinde Burūsa pāyesiyle Mektūbcı Dervīş Efendi üzerinden Rodoscuḳ ḳażāsı arpalıḳ virildi. Ḳırḳ iki evāḫirinde intiḳāl eyleyüp arpalıġı 'Allāme Naḳīb[2] Efendi'ye 'ilāve-i revātib ḳılındı.

Mevlānā-yı merḳūm ḥālince ṭālib-i 'ulūm, mevsūs u mecnūn, naḳş-ı būḳalemūn idi.

el-Mevlā Muṣṭafā (Yaṣdıġac Muṣliḥi'd-dīn)

Ḳaramanīdür. Medīne Ḳāżīsi 'Abdu'l-ḥalīm Efendi'den[3] mülāzım ve semt-i tedrīse 'āzim olup ḳaṭ'-ı niṣīb ü firāz iderek ḳırḳdan ma'zūl iken biñ on altı Ẕi'l-ḳa'de'sinde 'Abdu'l-ḳādir yirine **[459a]** Zeynī Çelebi Medresesi ile i'zāz olındı. Yigirmi Receb'inde Rodosī yirine Gegbize'de Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne naḳl olındı. Yigirmi dört Cemādiye'l-ūlā'sında Bosnevī Aḥmed Efendi yirine Edrine'de Ḥalebiyye pāyesi iḥsān olınmış idi. Yigirmi beş Ramażān'ında 'Abdu'l-'azīz Efendi yirine Rodos fetvāsına gönderildi. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Pīrī Çelebi yirine Saḳız ḳażāsı 'ināyet olınmış idi. Sene-i mezbūre Cemādiye'l-āḫire'sinde 'azl olınup manṣıb-ı mezbūr eşrāf-ı ḳużātdan Emīr Ḥasan Çelebi'ye iḥsān olınmış idi. Otuz iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Ḳara Ḫalīl Efendi yirine Gelibolı ḳażāsıyla tebcīl olındı. Sene temāmında ma'zūl ve Bıyıḳlı-zāde Aḥmed Çelebi nā'il-i me'mūl oldı. Otuz altı hilālinde Nevālī-zāde Żiyā Çelebi[4] yirine Mudanya ḳażāsı tevcīh olındı. Otuz ṭoḳuz Ṣafer'inde 'azl olınup Ḥüseyn Efendi ḥażretlerinün maḫdūmı Seyyid Meḥemmed Efendi'ye arpalıḳ ta'yīn olındı. Sene-i mezbūre hilālinde Şa'rāvī Efendi yirine İbṣala ḳażāsı arpalıḳ virildi. Ḳırḳ iki senesi evāḫirinde 'ālem-i āḫirete riḥlet eyleyüp arpalıġı İbṣala ḳażāsı Ḳabaḳulaḳ-zāde Efendi'ye 'ināyet olındı.

Mevlānā-yı mezbūr "Yaṣdıġac Muṣliḥi'd-dīn" dimekle meşhūr, niyābet ü ḳażāsında i'tidāl ile engüşt-nümā, ṭavīl ü 'arīż bir[5] mollā idi.

---

1 'Abdu'l-'Azīz Efendi:'Azīz Çelebi R1, E
2 'Allāme Naḳīb:Naḳīb 'Allāme SE
3 Medīne//Efendi'den:Ba'żı 'ulemādan SE
4 Żiyā Çelebi:- E, SE
5 - SE

el-Mevlā Meḥemmed (Semīn[1] Meḥemmed Çelebi)

Medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de āḥād-ı erbāb-ı[2] sevḳdan birinüñ oġlıdur. "Ebe-zāde" dimekle şöhret-şi'ār ve dāḫil-i 'idād-ı ḳavābil-i rūzgārdur. Taḥṣīl-i mertebe-i isti'dād ve levāzım-ı ṭarīḳ-ı 'ilmi i'dād eyleyüp Ḳara Çelebi-zāde Ḥüsām Efendi merḥūmdan[3] mülāzemetle fā'iz-i murād olmış idi. Gūy-gerdān-ı ṣaḥrā-yı āmāl ve medāris-i 'ilmiyye ile müreffehü'l-ḥāl olup ḳırḳ aḳçe medreseden[4] ma'zūl ve mülāzemete meşġūl iken biñ yigirmi beş Ramażān'ında 'Alī Çelebi-zāde Maḫdūmı yirine Medrese-i Zeynī Çelebi ser-menzil-i ṭalebi olmış idi. Yigirmi sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında Maḥmūd Efendi yirine Berġos Medresesi'ne naḳl olındı. Otuz iki Şa'bān'ında selef-i sālifi 'Alī Çelebi-zāde yirine meşrūṭası Meḥemmed Paşa Medresesi 'ināyet olındı. Otuz beş Ẕi'l-ḥicce'sinde Emīr 'Abdu'llāh Efendi yirine Şāh Sulṭān pāyesi iḥsān olındı. Otuz altı Receb'inde bālāda mesṭūr olan[5] 'Alī Çelebi-zāde maḫdūmı 'Alī Çelebi[6] yirine Ṣaḥn'a gelüp birḳaç günden ṣoñra ḳabūlden ibā iden Emīr 'Abdu'llāh Efendi yirine altmış aḳçe ile Maġnisa fetvāsı virilmiş idi. Ḳırḳ iki senesi evāḫirinde intiḳāl ve cānib-i āḫirete isti'cāl eyleyüp medrese ve fetvā 'Oṣmān[7] Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ṣalāḥla meşhūr, ten-āver ü semīn, dervīş-nihād ü miskīn, ṣāfī-dil ü ḫāliṣ-fu'ād, Müslim-i pāk-i'tiḳād idi.

el-Mevlā Naṣru'llāh (Ḳaramanī Naṣru'llāh[8])

Diyār-ı Ḳaraman'dan 'azm-i dārü'l-mülk-i Rūm ve ḫidmet-i 'ulemā-yı ḳurūm idüp ba'ż-ı eşrāf ḫidmetinden iktisāb-ı şeref-i mülāzemet ve işrāf-ı ġuref-i 'aliyye-i merātib-i celiyyeye himmet itmiş idi. Ḳırḳ aḳçe medreseden[9] mun-

---

1 Ebe-zāde Semīn SE
2 268b SE
3 451a E
4 ḳırḳ//medreseden:ḳırḳdan SE
5 - E, SE
6 'Alī Çelebi:- SE
7 R1 ve E nüshalarında bu ismin yeri boş bırakılmıştır. Zeyl-i Şakāik'ın H. 1268 yılında İstanbul'da neşredilen matbu nüshasında ise bu kısım "Emir" biçiminde yazılıdır.
8 Ḳaramanī Naṣru'llāh:Naṣre'd-dīn Efendi R1, E
9 Ḳırḳ//medreseden:Ḳırḳdan SE

faṣıl iken Raḥīḳī kārgāhınuñ dest-nişīni ve sābıḳan ḫātem gibi mülk-i **[459b]** yemīni olan Ḳābil Aġa maḥrūse-i Ḳosṭanṭıniyye'de bir medrese binā idüp biñ yigirmi Şa'bān'ında ibtidā bunlara i'ṭā olındı. Yigirmi dört Ẕi'l-ḳa'de'sinde Bostān-zāde Meḥemmed Efendi Maḫdūmı yirine Nişāncı Meḥemmed Paşa Medresesi'ne taḥrīk olındı. Yigirmi altı Rebī'u'l-āḫir'inde Ġūl Çelebi yirine Zāl Paşa ḫāricine vāṣıl, yigirmi sekiz Şa'bān'ında Ketḫudā Muṣṭafā Efendi maḫdūmı Maḥmūd Çelebi yirine pāyelikle Meḥemmed Aġa Medresesi'ne nā'il olup otuz Şevvāl'inde Seyyid Çelebi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne, otuz bir Şa'bān'ında Ḫᵛāce-zāde 'Alī Çelebi yirine Edrineḳapusı Medresesi'ne ḥareket eyleyüp sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Ṣaḥn taḥillesi ile Manav Bāḳī maḥlūlinden Maġnisa Murādiyyesi'ne terfī' olınmış idi. Otuz beş Ramażān'ında Malġaralı Kösec Aḥmed Efendi yirine Diyārbekr ḳażāsı ile tebcīl, otuz altı Ramażān'ında Teẕkireci İbrāhīm Efendi yirine Maġnisa ḳażāsına tebdīl olındı. Otuz yedi Ramażān'ında ma'zūl ve yirine Çeleb Mūsā Efendi mevṣūl oldı. Ḳırḳ bir Ṣafer'inde müteveffā Budinī Muṣṭafā yirine Belġırad ḳażāsı tevcīh olındı. Ḳırḳ iki Rebī'u'l-evvel'inde manṣıbı Ṣofya ḳāżīsi bulunan[1] Küçük Martolos-zāde Maḥmūd Efendi'ye virilmiş iken Şehrköyi ḳaṣabası arpalıḳ vechi üzere virilüp ḳażā-yı Belġırad'ı Ya'ḳūbca-zāde Maḥmūd'a 'ināyet ḳılındı[2]. Sene-i mezbūre evāḫirinde fevt oldı.

Mevlānā-yı merḥūm ṭālib-i taḥṣīl-i 'ulūm, muṣāḥabet-i 'örfiyyede naḳd-i vaḳt-i Ḫᵛāce Naṣre'd-dīn, efkār-ı umūr-ı dünyeviyyede İbn Sīnā gibi dūr-bīn, ṣūret-i ṣalāḥı rū-pūş-ı mekr ü ḥīle ve ṭarīḳ uġurılamaġa vesīle iden Etrāk-i nā-ḳabūl ḳabīlinden idi.

Ki baġlar yüzlerini ḳaṣd-ı ġāret ḳılsa reh-zenler[3]

el-Mevlā Ṣāliḥ (Potur Ṣāliḥ [Bosnevī])

Bosneviyyü'l-aṣldur. Bālā-yı isti'dādına ḫil'at-i vālā-yı 'ilm ü kemāl ile ṭırāzende ve rāyet-i iştihārına şuḳḳa-i i'tibār ile firāzende ḳılup ṣadr-ı 'ālī-ḳadr-i

---

1 Ṣofye//bulunan:- SE

2 Martaloz-zāde//ḳılındı:Martolos-zāde'ye teklīf olınup ḳabūl itmedükde Ya'ḳūbca-zāde Maḥmūd Çelebi'ye 'ināyet olındı SE

3 Ki//zenler:- R1

Rūm Sinān Efendi-zāde ʿAlī Efendi merḥūm ḫidmetlerine vāṣıl ve şeref-i mülāzemetlerine nāʾil olmış idi. Devr-i menāzil-i ṭarīḳ ve seyr-i merāḥil-i[1] ders ü taḥḳīḳ iderek uzunca ova merḥalesinde mānend-i üştür-i āheste-sülūk, ḥareket-i leng ü lūk üzere iken biñ yigirmi yedi Receb'inde Ḫayyāṭ-zāde yirine Ḫıżr Çelebi Medresesi[2] ser-menzil-i istirāḥati olmış idi. Otuz Cemādiye'l-āḫire'sinde[3] Mağnisalı Emīr yirine Ferhād Paşa maʿdūmesine ḥareket eyledi. Otuz iki ḫilālinde ʿAbdu'r-raḥmān Ḳāmetī[4] Efendi yirine Orḫāniyye-i İznīḳ pāyesine terfīʿ olındı. Otuz dört Ṣafer'inde selefi yirine Ṭrablus-ı Şām ḳażāsı ile bekām oldı. Otuz beş evāʾilinde ʿazl olınup manṣıb-ı mezbūr Ḳabaṣaḳal Efendi'ye ʿilāve-i esbāb-ı vecāhet oldı. Otuz ṭoḳuz Rebīʿu'l-āḫir'inde İsḥaḳ Efendi yirine Diyārbekr ḳażāsı tevcīh olındı. Biñ ḳırḳ Ẕi'l-ḳaʿde'sinde vezīr-i aʿẓam, serdār-ı diyār-ı ʿAcem Ḫusrev Paşa himmeti ile Ḳudsī-zāde Efendi[5] yirine Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı ile teşrīf olınmış idi. Āstāneden temkīn olınmayup māh-ı Ẕi'l-ḥicce'de Ser-maḥfil-zāde Efendi'ye virildi. Ḳırḳ üç senesi evāʾilinde[6] İstanbul'da vefāt eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr ṣalāḥ u sedād ile meşhūr, ʿilmi vāṣıl-ı niṣāb, ḳażāsında istiḳāmetle şöhret-yāb idi.

el-Mevlā el-Fāżıl Şeyḫü'l-İslām [460a] Ḥüseyn Efendi
(Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi) {Hüdāyī}

Ṣudūr-ı devlet-i Selīmiyye'den ʿāric-i maʿāric-i semiyye, mütemmim-i dāʾire-i feżāʾil ve ṣīt-i iştihārı dāʾire-i efāżıla ṣavt-ı celācil olan Aḫī-zāde Meḥemmed Efendi ḥażretlerinüñ s̱emere-i şecere-i vücūd-ı aṣīli ve cevhere-i[7] cemhere-i nesl-i celīlidür. Ṭoḳuz yüz seksan Cemādiye'l-ūlā'sında şemārīḫ-i ṣulb ü meşīmeden bürūz ve sırr-ı ser-beste-i ʿademden keşf-i rümūz[8] idüp şükūfezār-ı ʿilm ü ʿirfāndan dāmen dāmen iḳtiṭāf-ı reyāḥīn ü ezhār ve ḫizāne-ḫāne-i fażl ü

1 Menāzil SE
2 451b E
3 Ūlāsında SE
4 - SE
5 Çelebi SE
6 ḫilālinde SE
7 Cevher-i SE
8 269a SE

kemālden tümen tümen iʿdād-ı nüḳūd-ı nā-maʿdūd u ʿuḳūd-ı bī-şümār itdükden ṣoñra saʿdu'l-eyyām, seyyidü'l-ʿulemā'i'l-aʿlām Ḫᵛāce Efendi ḥażretlerinüñ meclis-i ʿamīmü'l-feyż-i ifādelerine dāḫil ve cevher-i istiʿdād-ı Ḫudā-dādları naẓar-ı iksīr-es̱er-i üstād-ı kāmile vāṣıl olup ṭoḳsan yedi tārīḫinde maẓhar-ı luṭf u ʿināyet ve melzūm-ı lāzıme-i mülāzemet olmışlar idi. Ṭoḳsan sekiz hilālinde ibtidā'en ḳırḳ aḳçe ile Papasoğlı Medresesi'ne müderris ve bünyān-ı feżā'ili mü'essis olup ṭoḳsan ṭoḳuzda munfaṣıl ve Suʿūdī-zāde Ḳadrī Çelebi ol rütbeye vāṣıl oldı. Elf-i kāmil Muḥarrem'inde Ḥakīmī yirine ʿOs̱mān Paşa ḫāricine ʿāric ve ḥarf-i vücūd-ı maʿnīdārları zībende-i maḫāric olmış idi. Biñ bir Rebīʿu'l-āḫir'inde Fehmī Çelebi yirine Yeñi ʿAlī Paşa'da tecdīd-i rüsūm-ı ifāde eyleyüp biñ dört Şevvāl'inde Ṭarsūsī yirine İsmiḫān Sulṭān pāyesine sāye ṣalup biñ sekiz Rebīʿu'l-evvel'inde İskender-zāde yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām idüp biñ ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ġanī-zāde Efendi yirine Şeh-zāde Medresesi'nde edā-yı vaẓā'if-i taḥḳīḳ u icāde eyleyüp biñ on Şaʿbān'ında ʿAzmī-zāde Efendi yirine ḳıbāb-ı felek-cenāb-ı Medrese-i Süleymāniyye'de faṣṣ-ı nigīn-i Şiʿrā-yı Yemāniyye olup on bir Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ṣarı Ḫᵛāce yirine Dārü'l-ḥadīs̱-i Süleymān Ḫān ḳırān-ı envār-ı ḥadīs̱ ü *Ḳur'ān* ile pür-lemeʿān olup on iki Cemādiye'l-āḫire'sinde mollā-yı merḳūmdan ṣoñra Ḫāḳāniyye-i Vefā ile menşūr-ı iclāllerini teşbīb, sene temāmında Vālide-i Meḥemmed Ḫān Medresesi'nde kez̠ālik seleflerini taʿḳīb itmişler idi. On üç Şaʿbān'ında Muẓaffer Efendi yirine maḥrūse-i Burūsa ḥükūmeti tefvīż olındı. On dört Cemādiye'l-ūlā'sında ferāġat idüp Ḳara ʿAbdu'r-raḥmān Efendi'ye ʿināyet olındı. Sene-i mezbūre[1] Şevvāl'inde Rıḍvān Efendi yirine bağteten ḥākim-i dārü's-salṭana oldılar. On beş Şevvāl'inde maʿzūl ve Ġanī-zāde Efendi ḥākim-i İstanbul oldı. On yedi Cemādiye'l-āḫire'sinde s̱āniyen[2] ḫalef-i fā'iżü'ş-şerefleri yirine iʿāde olındılar. Sene temāmında munfaṣıl ve maḳām-ı refīʿ-i ḥükūmete Zeyne'l-ʿābidīn Efendi vāṣıl oldı. Biñ yigirmi Cemādiye'l-āḫire'sinüñ selḫinde Ḳāf-zāde Feyżu'llāh Efendi maḥlūlinden Anaṭolı ṣadāreti müyesser oldı. Yigirmi bir Şaʿbān'ında vaẓīfe-i muḳarrere ile gūşe-güzīn-i ʿuzlet ve Ġanī-zāde Efendi mesned-ārā-yı ṣadāret oldı. Yigirmi iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Dāmād Efendi maḥlūlinden Rodoscuḳ arpalığı

---

1 Sene-i mezbūre:On dört SE

2 452a E

żamīme-i[1] revātib ḳılındı. Yigirmi üç Ramażān'ında ʿAzmī-zāde Efendi yirine İstanbul ḳażāsını iḫtiyār idüp الشيئ لا يثنى إلا وقد يثلث[2] mażmūnı āşikār oldı. Yigirmi dört Rebīʿu'l-evvel'inde vaẓīfe-i teḳāʿüdleri iʿāde ve maḳām-ı ḥükūmet-i **[460b]** Ḳosṭanṭıniyye'de Muṣlī Efendi ḳarār-dāde ḳılındı. Yigirmi günden ṣoñra Mollā ʿAlī Efendi yirine Ġalaṭa ḳażāsı arpalıḳlarına bedel ve cebr-i kesr içün bedel mā-yeteḥallel vāḳiʿ oldı. Yigirmi beş Cemādiye'l-ūlā'sında Zeyne'l-ʿābidīn Efendi maḥlūlinden Anaṭolı ṣadrı ile mükerreren bünyān-ı ḳadri müşeyyed ve tekerrür-i isnād ile maʿnā-yı cāh u celāli mü'ekked olmış idi. Yigirmi yedi Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Pıravadi arpalıġı ile ʿuzlet-nişīn[3] ve ḫalef-i sābıḳları Ġanī-zāde Efendi ṣadr-ı güzīn oldı. Biñ otuz Şaʿbān'ında mecmūʿ arpalıḳlaruñ ḥalli fermān olınmaġın Pıravadi daḫı vücūh-ı ḳużātdan Dökmeci-zāde Efendi maḫdūmı Celāl Çelebi'ye tevcīh olındı. Otuz bir evā'ilinde tekrār arpalıḳları ibḳā ve ḥaḳḳ-ı riʿāyetleri īfā olınmış idi. Otuz iki Ṣafer'inde Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine ṣadr-ı Rūm ve nāil-i ġāyetü'l-ġāyāt-ı merūm oldılar. Sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde müteḳāʿid olup Bostān-zāde Meḥemmed Efendi ikinci defʿa[4] ṣadr-ı saʿādet ve Pıravadi arpalıġı tekrār bunlara ʿilāve-i esbāb-ı riʿāyet oldı. Otuz beş Şevvāl'inde Ḳara Çelebi-zāde Efendi yirine s̱āniyen mesned-ārā-yı ṣadāret olmış idi. Otuz altı tārīḫinde nevbet aldılar. Müstaʿiddān-ı kirām ser-be-ser maẓhar-ı ikrām ve کار بنوبست[5] mażmūnı üzere yegān yegān vāṣıl-ı merām oldılar. Otuz yedi Rebīʿu'l-āḫir'inde müteḳāʿid ve ol maḳām-ı refīʿa ʿAzmī-zāde Efendi müteṣāʿid olup Rodoscuḳ arpalıġı bunlara intiḳāl[6] eyledi. Otuz ṭoḳuz hilālinde Menteş-zāde mutaṣarrıf olduġı Gelibolı manṣıbına tebdīl itdiler. Ḳırḳ bir Muḥarrem'inde Ebū Saʿīd Efendi yirine üçünci defʿada dest-pīrā-yı ṣadāret olmışlar idi. Sene-i mezbūre Ṣafer'inüñ yigirmi altıncı güni ḍaḥve-i kübrāda mübtelā olduḳları ḳarḥa-i cān-güẕār zaḫmından vefāt itdiler, diyü maʿrūż-ı pāye-i serīr-i sulṭānī olduḳda manṣıb-ı ṣadāret Anaṭolı Ṣadrı Çeşmī Meḥemmed[7] Efendi'ye ʿināyet olındı. İrtesi yevm-i erbaʿada mānend-i Yūsuf-ı ṣıddīḳ ḫaber-i

1 vaẓīfe-i SE
2 "Bir şey ikilendi mi üçlenmesi de kaçınılmazdır."
3 SE'de "güzīn" ve "nişīn" kelimeleri birbiriyle yer değiştirmiştir.
4 Kerre SE
5 "İş sırayladır."
6 naḳl SE
7 - SE

fevti ḫilāf vāḳi' olduğı taḥḳīḳ olınup ba'de'l-'aṣr iki ṣadr-ı sa'ādet-güster kemā fi'l-evvel maḳāmlarında muḳarrer ḳılındı. Bu ḥaḳīr, mülāzemetde bulınup bu güne tārīḫ-perdāz olmış idüm:

Mıṣrā' Geldi ṣafā-yı cāh-ı nev ile şifā-yı ṣadr[1] (1041)

Sene-i mezbūre Receb'inüñ yigirminci güni vezīr-i 'alḳamī-żamīr Receb Paşa iğrāsı ile 'asker tecemmu' eyleyüp Vezīr-i A'ẓam Ḥāfıẓ Aḥmed[2] Paşa ilḥāḥları ile maḳtūl ve ol vezīr-i ḫā'in maḳām-ı ṣadārete mevṣūl olduḳda maṣlaḥat-ı vaḳt üzere şeyḫü'l-islām, cemālü'l-eyyām Yaḥyā Efendi ḥażretleri müteḳā'id ve bunlar maḳām-ı refī'-i fetvāya ṣā'id olmışlar idi. Ḳırḳ üç Receb'inüñ evā'ilinde 'azl olınup selef-i bāhirü'ş-şerefleri maḳām-ı kerīmlerine i'āde olınup bunlar cānib-i baḥrden[3] ḥacca müteveccih olduḳda,

Mıṣrā' Evvel ḳonağı oldı cinān būstānları.

Küçükçekmece ḳurbında vāḳi' sāḥil-i baḥrde defn olındı.

Mollā-yı müşārün-ileyh[4] [5]صبت سجال المغفرة عليه ḳuvve-i ḥāfıẓada 'alem, ḥıfẓ-ı ādāb-ı ṭarīḳda müsellem-i 'ālem, ma'reke-ārā-yı ārāyiş, sīmyā-perdāz-ı nümāyiş, bedī'u'l-beyān, munṭaliḳu'l-lisān, baṣīret ü intibāhda yegāne, manṣūbe-sāzī-i şaṭranc-ı tedbīrde ferzāne, naḳş-ı gūn-ā-gūn-ı nīreng ü füsūnda **[461a]** esb-i cādū rā'iż-i fikrinüñ raḫş-ı mu'allemi, şücūn-ı mücūnda dühāt-ı 'Arab yanında A'cemī, rīş-ḫand-i ebleh-pesend ile 'ālemi[6] bend itmek kārı ve mevā'īd-i 'Urḳubiyye ile nice sāde-diller meftūn itmek nuḫbe-i efkārı ve bi'l-cümle 'ayb ü hüneri ma'lūm-ı 'ālemiyān, vādīsinde ferīd-i cihān idi.

Mıṣrā' قلم اینجا رسید و سر بشکست [7]

---

1 كلدی صفای جاه نو ایله شفای صدر
2 - SE
3 452b E
4 269a SE
5 "Bağışlanma kovaları onun üzerine dökülsün."
6 - E
7 "Kalem öyle bir yere ulaştı ki başı kırıldı."

Ās̱ār-ı ʿilmiyyeleri ʿAnḳā gibi şöhre-i dünyā ve mis̱āl-i cevher-i kīmyā çeşm-i aʿyāna tūtiyā idi. Dār-ı devlet-medārları muḳābilinde[1] medrese-i celīleleri vardur. Balād semtinde bir kenīseyi cāmiʿ idüp vaẓā'if taʿyīn itmişler idi. "Hüdāyī" maḫlaṣı ile eşʿār-ı şerīfeleri vardur. Bu ebyāt ol cümleden nümūdārdur:

Ebyāt Öykinürmüş ḳad-i bālāsına yārün şimşād
Hüneri var-ısa ḫaṣmıyla ber-ā-ber gelsün

[Ve lehu] Kenār-ı cūda mey nūş eyledük bir iki āvāre
Anı kec-bīn olanlar çoḳ görüp ʿaks itdiler yāre

[Ve lehu] Ḫalḳı menʿ eylemedin saña ne girer ne çıḳar
Vāʿiẓā yoḳsa duḫān-ile ḳıyāmet mi ḳopar

Hezl-güne[2] Vuṣlata yār rıżā virmez ise olma melūl
Ṭurma iy ʿāşıḳ-ı şūrīde hemān üstine ol

[Ve lehu] Didüm olsun yoluña pādişehüm cāme-i ten
Eskidür didi gülüp nāz ile ol ġonce-dehen

[Ve lehu] Ben öldüm ḳaldı göñlüm sende dāġ-ı firḳatüñ tende
Żarūrī ayrılıḳ düşdi senüñ sende benim bende

el-Mevlā ʿAlī bin ʿAbdu'llāh (Maḫdūm-ı ʿAlī Çelebi-zāde) {Naẓmī}

Bālāda mesṭūr olan ṣudūrdan ʿAlī Çelebi-zāde Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı pür-fażl ü edebi, Naẓmī muḫalles ʿAlī Çelebi'dür. Taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān ve tekmīl-i sermāye-i dāniş ü iẕʿān eyleyüp Şeyḫü'l-İslām Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve ḳırḳ aḳçe medresede īfā-yı haḳḳ-ı müdāreseye müdāvemet eyledükden ṣoñra biñ yigirmi sekiz Receb'inde İsḥaḳ Efendi yirine Emre Ḫᵛāce Medresesi'nde vāṣıl-ı ḫamsīn, otuz Şaʿbān'ında Bālī-zāde yirine Eski İbrāhīm Paşa'da seccāde-nişīn olup otuz bir

1 ḳurbında SE
2 Bu başlık ve beyit E ve SE'de son sırada yer almaktadır; SE'de başlık bulunmamaktadır.

Şaʿbān'ında pāye-i Ṣaḥn iʿtibārı ile Baba Ḫalīl-zāde yirine Fetḥiyye-i Meḥemmed Paşa'ya nā'il, otuz iki Şaʿbān'ında ʿUşşāḳī-zāde ʿAbdu'l-ʿazīz Çelebi yirine Yeñi Murād Paşa'da müceddid-i merāsim-i efāżıl olmış idi. Otuz beş Ṣafer'inde Vardarī Şeyḫ-zāde yirine Ṣaḥn-ı S̱emāniye'ye ḫırām, otuz altı Receb'inde Ḫᵛāce Meḥemmed Efendi yirine Ḳalender-ḫāne ile iḥrāz-ı merām ḳılup otuz ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ḫᵛāce-zāde ʿAlī Çelebi yirine Ayaṣofıyya'ya terfīʿ, ḳırḳ bir Cemādiye'l-āḫire'sinde Kemāl Efendi Maḫdūmı yirine Süleymāniyye ile sāḥa-i iclāli tevsīʿ ḳılındı. Ḳırḳ iki Muḥarrem'inde Çelebi Efendi merḥūm maḥlūlinden Filibe ḳażāsı tevcīh olındı. Ḳırḳ üç Ṣafer'inde ʿazl olınup Ḳudsī-zāde Efendi taʿḳīb eyledi. Sene-i mezbūre Receb'inde enfās-ı maʿdūde-i ḥayātı temām ve rişte-i āmāli güsiste-niẓām oldı. Pederi cenbinde medfūndur.

Maḫdūm-ı merḳūm tālib-i maʿārif ü ʿulūm, şūḫ u şāṭır, müteḥarrik ü müteḫayyir, ḫalūḳ u kerīm, ḫandān ü besīm idi. Bu beyt nümūne-i eşʿārı ve nuḫbe-i güftārıdur:

Beyt ʿUşşāḳ ölmege reh-i ʿışḳuñda cān virür
Zaḫm-ı ḫadeng-i tīr-i ecel bir bahānedür

el-Mevlā ʿAbdu'l-kerīm (Şeyḫu'l-ḥarem-zāde)[1] {Kerīmī}

Bu ṣafaḥāt-ı perīşān-süturda pey-ender-pey menāzil-i menāḳıbı ṭayy olınan Şeyḫ Yaʿḳūb Efendi oğlı[2] Sinān Çelebi'nüñ maḫdūm-ı kerīmidür. "Şeyḫu'l-ḥarem-zāde" dimekle şöhret-şiʿār ve "Kerīmī" maḫlaṣı ile ṭırāzende-i eşʿār-ı ābdār idi. Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Efendi ḫidmetlerinden mülāzım ve ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken semt-i ḳażāya ʿāzim olmış idi. Babaṭağı'na ḳāżī olup bir nāẓır ile ʿaḳd-ı peyvend-i muṣāheret ve ol diyārda ṭarḥ-ı esās-ı iḳāmet ḳılmış idi. Baʿdehu nice defʿa ol diyāra ḥākim ve esbāb-ı ʿalāḳası müterākim olup Balyabadra ve Narda ve Şumnı ve Çatalca ve Arnavud Belġıradı ems̱āli menāṣıba vālī ve ṣuḳḳa-i iʿtibārı refte refte ʿālī olmış idi. Biñ ḳırḳ dört Muḥarrem'inde İstanbul'da mülāzemet üzere iken intiḳāl ve riyāż-ı ḳudse irtiḥāl eyledi.

1 Bu biyografi R1 ve SE'de bulunmamaktadır.
2 453a E (Birleşik kelime bölünüp diğer varağa geçilmiş. Sözcüğün bölünmemesi için varak numarası dipnotu kelime sonuna alındı.)

Mevlānā-yı merḳūm gül-deste-bend-i maʿārif ü ʿulūm, fenn-i mūsīḳīde üstād ve nev besteleri gül-deste gibi murġān-ı ḫoş-elḥāna bāʿis̱-i feryād, ḥüsn-i kitābetde ḳalem gibi ʿalem, üslūb-ı ṣukūk u muḥāżarada müsellem, şiʿr ü inşāda kāmil-vücūd, efrād-ı ḳużātdan maʿdūd idi. Biñ on ṭoḳuz tārīḫinde bu ḥaḳīr, Baba ḳażāsında ḫalefi olup iki sene miḳdārı hem-dem ü yārān, ḥarīf-i germ-ābe vü gülistān olmış-ıduḳ. Aḫlāḳ-ı ḥamīde ve feżā'il-i ʿadīde ṣāḥibi idi. Bu eşʿār-ı ābdār ol ṭıynet-i pākden ser-zede olmışdur:

Beyt Ġayre dil virmeyüp eylerse n'ola saña naẓar
Sendedür göñli gözi ʿāşıḳuñ iy nūr-ı baṣar

el-Mevlā ʿÖmer (Ḫᵛāce Fesād)

Maḥrūse-i İstanbul'dan bedīd ve dāḫil-i dā'ire-i dāniş ü dīd olup ḫoş-elḥānlığı cihetinden vezīr-i aʿẓam, āṣaf-ı ṣāḥib-i kerem Cerrāḥ Meḥemmed Paşa'ya imām ve fenn-i edvārda muḳtedā-yı uṣūl-bendān-ı eyyām olmış idi. Şehr oğlanı tevḥīdlerinde ser-ḥalḳa-i ehl-i ḥāl ve ḥancere-i dil-āvīzi naġme-rīz-i **[461b]** naḳş-ı rengīn-maḳāl olup dönerek ṭarīḳ-ı ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārın ol sikke ile meskūk itmiş idi. Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Efendi ḫidmetlerinden mülāzemetle bekām ve baʿż-ı menāṣıb-ı ḳażāda mutaṣaddī-i icrā-yı aḥkām olup Zaġra-i ʿAtīḳ ḳāżīsi iken biñ yigirmi ḥudūdında Ḳuds-i Şerīf iʿtibārı ile mevleviyyet ʿināyet olınup teşrīfleri alınduḳdan ṣoñra Malġara ḳażāsı arpalıḳ virildi. Yigirmi beş Şevvāl'inde Mekke-i Mükerreme pāyesini ḥā'iz ve Yoḳyoḳ Muṣliḥi'd-dīn yirine Üsküdār ḳażāsına fā'iz olmış idi. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde munfaṣıl ve yirine Receb Efendi vāṣıl oldı. Otuz Receb'inde Kesriyyeli Maḥmūd Efendi yirine Selānik ḳażāsı ile maḳżiyyu'l-merām olup otuz bir Şaʿbān'ında maʿzūl ve Ṭaş Çelebi mevṣūl olmış idi. Otuz altı Ẕi'l-ḳaʿde'sinde Ṣıdḳī Çelebi yirine Eyyūb mevleviyyetine manṣūb olmış idi. Otuz sekiz Cemādiye'l-ūlā'sında ʿazl olınup selef-i sābıḳları Maḥmūd Efendi ḫalef oldı. Müddet-i ʿazli mütemādī olup arpalıḳ iḥsān olınmış idi. Ḳırḳ üç Ramażān'ında Şeyḫ-zāde Efendi yirine mükerreren Selānik ḳażāsı iḥsān olınmış idi[1]. Ḳırḳ dört Ṣafer'inde Selānik'de[2] ḳāżī iken dā'in-i ecel müteḳāżī ve ḳażā-yı dīn-i vācibü'l-edā-yı cāna rāżī olup manṣıb-ı maḥlūl Ġalaṭa'dan munfaṣıl Yāverī-zāde Ḳābilī Meḥemmed[3] Efendi ḫidmetlerine[4] erzānī görüldi.

1 Ḳırḳ//idi:- SE
2 - R1, E
3 - E, SE
4 Efendi ḫidmetlerine:Efendi'ye SE

Mevlānā-yı mezbūr "Ḫᵛāce Fesād" dimekle meşhūr, ḫoş-elḥān ü ḫoş-ṣoḥbet, nedīm-şīve vü şūḫ-ṭabīʿat, ẕikri sebḳ iden Şeyḫu'l-ḥarem-zāde[1] Kerīmī Çelebi ile hem-dem ü yārān, vādī-i üns ü ülfetde hem-ʿinān idiler. ʿĀlem-i āḫirete daḫı bilece revān oldılar. Ḥālā Anaṭolı ṣadāretinden[2] müteḳāʿid Mūsā Efendi ḥażretleri ile ʿaḳd-ı peyvend-i muṣāheret itmegin bu mertebe riʿāyetlere maẓhar ve ʿālem-i kevn ü fesādda ḫilʿat-i mevleviyyet ile cilveger olmış idi[3].

Ṣınfu'l-meşā'iḫ Elleẕīne İnteḳalū ilā Raḥmeti'llāhi Teʿālā fī Eyyāmi Hāẕihi'd-devleti'l-ʿaliyye *ḳaddesa'llāhu esrārahum*

eş-Şeyḫ Meḥemmed bin Meḥemmed (Altıparmaḳ Efendi)

Şehr-i cennet-üslūb-ı Üsküb'den ẓuhūr ve ʿarā'is-i ʿilmiyyeye ṣarf-ı nefā'is-i naḳd-ı[4] mühūr idüp "Çaḳrıḳcı-zāde" dimekle meşhūr olmış idi. Ḫātem-i fażl ü ʿirfānı lemeʿāt-ı füṣūṣu'l-ḥikem ile raḫşān ve zūr-ı ser-pençe-i istiʿdādı ḥalḳa-şiken-i ḳufl-i gencīne-i ʿirfān olmaġla nuḳ-i ḫāmesi şūşe-i şihāb[5] ve şaʿşaʿa-i āftāb gibi fā'iżü'n-nūr ve miyān-ı erbāb-ı istiḫālde "Altıparmaḳ" laḳabı ile meşhūr olmış idi. Şehr-i mezbūrda ḥālā merḳadi ziyāretgāh ve ḫāk-i pāki dāne-ḫīz-i tuḫm-i dil-ḫᵛāh olan meşā'iḫ-ı ṭarīḳ-ı Bayramiyye'den Seyyid Caʿfer Efendi ḫidmetlerinden taḥṣīl-i kām ve ḥā'iz-i ẓalām-ı ṭabīʿat iken iktiḥāl-i envār-ı ṣabīḥatü'l-'īd-i merām idüp dārü'l-mülk-i İstanbul'a ḳudūm ve bālā-yı kürsī-i naṣīḥatden neşr-i cevāhir-i ʿulūm itmiş idi. Nice yıllar Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmed Ḫānī'de maḥfil-nişīn-i vaʿẓ ü teẕkīr ve naḳl-i ḥadīs̱ ü tefsīr ile şöhreti ʿālem-gīr olduḳdan ṣoñra Mıṣr-ı Ḳāhire'ye ilḳā-yı raḥl-i iḳāmet ve iḥrāz-ı cihāt ü cerāyāt-ı vaʿẓ ü meşīḫat eylemiş idi. İsḳāṭ-ı farīża-i ḥiccetü'l-İslām itdükden ṣoñra Ḳāhire-i ṭāhirede vāʿiẓ-i benām olup ʿulemā-yı ʿArab ser-be-ser fażlına teslīm ve emsālinden taḳdīm itmişler idi. Kemāl-i taʿayyün-i ʿizzet ü iḳbāl ve cemāl-i vecāhet-i cāh u celāl ile sübḥa-şümār-ı eyyām ü leyāl iken biñ otuz üç senesi evā'ilinde intiḳāl ve riyāż-ı ḳudse irtiḥāl eylediler.

ʿAzīz-i merḳūm bāġbān-ı çemenistān-ı ʿulūm, ʿaẕbü'l-beyān, munṭaliḳu'l-lisān, ḥulvu'l-muḥāvere, laṭīfü'l-mücāvere, şerīfü'n-nefs, ʿaẓīmü'l-cāh, āstān-ı irşād-penāhı āfāḳīlere ḳıblegāh, ṣīt-i iştihārı ṭanīn-endāz-ı mesāmiʿ-i ekvān, ʿulemā miyānında ʿaẓīmü'l-ḳadr-i ʿālī-şān idi.

---

1 Şeyḫu'l//zāde:- SE
2 ṣadrından SE
3 453b E
4 - SE
5 270a SE

Ās̱ār-ı ʿilmiyyesinden *Muṭavvel*'i terceme itmiş idi ve baʿż-ı tercemeleri daḫı mesmūʿdur ve bi'l-cümle fenninde yegāne, müfred-i zemāne idi. **[462a]**

[Cümleden *Maʿāricü'n-nübüvve Tercemesi* ve *Nigāristān-ı Ġaffārī Tercemesi* ki "*Nüzhetü'l-cihān ve Nādirü'z-zemān*" tesmiye itmişdür[1].]

eş-Şeyḫ ʿÖmer (Vizeli[2] ʿÖmer Efendi)

Üsküb ḳurbında "Debre" nām ḳaṣabadandur. Evā'il-i ḥālinde taḥṣīl-i sermāye-i ʿulūm ve tekmīl-i levāzım-ı manṭūḳ u mefhūm idüp fünūn-ı mütedāvileye kemā-yenbaġī müzāvele itdükden ṣoñra āheng-i ṭarīḳ-ı saʿā-det-refīḳ ve devr-i mecālis-i ders ü taḥḳīḳ eyleyüp ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuz[3] tārīḫinde Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi ḥażretlerinüñ Süleymāniyye'deki cemʿiyyetlerine dāḫil ve şeref-i mülāzemetlerine nā'il olup maḥrūse-i Üsküb'de ḳassām-ı ʿaskerī olmış idi. Dimāġına nesīm-i fenā vezān ve gülşen-i āmāli mübtelā-yı ḫazān olmaġla ṭarīḳdan ferāġat ve Nūre'd-dīn-zāde ḫulefāsından Tercemān Zāviyesi'nde şeyḫ olan ʿAbdu'l-mü'min Efendi'ye teslīm-i irādet eylemiş idi. Ḫidmet-i mürşid-i kāmilde taḥṣīl-i merām ve merātib-i ādāb-ı tevḥīdi temām idüp biñ dört Rebīʿu'l-evvel'inde ʿAbdu'l-mü'min Efendi terk-i ʿālem-i ṣūret eyledükde maḳāmlarına seccāde-nişīn-i ḫilāfet oldılar. Sene-i mezbūre evāḫirinde Sulṭān Meḥemmed Ḫān ile Egri seferine revān olup iḥrāz-ı mes̱ūbāt-ı ġazā ve ʿasker-i İslām'ı ḳıtāl-i küffār-ı li'āma[4] iġrā itmiş idi. Bade'l-ḳufūl bereket-i şehr-i İstanbul olup cevāmiʿ-i selāṭīn-i selefden Sulṭān Selīm ve Sulṭān Meḥemmed ve Sulṭān Süleymān Ḫān kürsīlerinde nice yıllar ḥallāl-i müşkilāt-ı *Ḳur'ān* olduḳdan ṣoñra Cāmiʿ-i Kebīr-i Ayaṣofıyya'da vāʿiẓ ü müẕekkir ve muḥaddis̱ ü müfessir olup re'īsü'l-müfessirīn ü tācü'l-muḥaddis̱īn ve ʿumdetü'l-müẕekkirīn olmış idi. Evāḫir-i ʿömrinde edā-yı farīża-i ḥacc ü ziyāret ve erkān-ı İslām'la ḳaṣr-ı īmānı ʿimāret[5] eyleyüp biñ otuz üç Şaʿbān'ında ʿāzim-i ḳıblegāh-ı cān ve taḫt-ı revān-ı tābūt ile ʿālem-i āḫirete revān olmış idi. Tercemān Tekyesi

1 Cümleden//itmişdür:- E; der-kenar R1, SE
2 - R1, E
3 - SE
4 Āṣāma SE
5 454a E

ḥażīresinde medfūndur. Yirine maḫdūmı Çelebi Efendi şeyḫ olup Ayaṣofıyya'da olan[1] cihet-i vaʿẓı Ḳāżī-zāde Efendi'ye tevcīh olındı.

ʿAzīz-i merḳūm ġavvāṣ-ı ġımār-ı ʿulūm, fāżıl-ı müteşerriʿ, zāhid-i müteverriʿ, ḥāfıẓ-ı kelām-ı ḳadīm, ḥāmil-i nikāt-i Furḳān-ı ʿaẓīm, ẓahr-ı ḳalbden taḥḳīḳa ḳādir, meclis-i vaʿẓı ḫırmen-i cevāhir-i nevādir, deryā-yı ʿamīḳ, ʿummān-ı taḥḳīḳ idi.

eş-Şeyḫ Aḥmed (Ḥakīm Çelebi Tekyesi[2] Şeyḫi Aḥmed Efendi el-Müftī)

Maḳarr-ı vilāyet-i Aydın olan Ṣire şehrinden ẓuhūr ve taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfāna ṣarf-ı nüḳūd-ı sinīn ü şühūr eyleyüp muʿallim-i Sulṭān Selīm-i S̱ānī ʿAtā'u'l-lāh Efendi'den mülāzemetle nā'il-i evvelīn-i emānī olup medāris-i ʿilmiyyede ifāde-i fünūn-ı ʿaliyye iderek biñ ḥudūdında elli akçe ile Aydın Yeñişehr'inde müderris ü müftī ve müşkil-güşā-yı müstefīd ü müsteftī olmış idi. El-ḥāletü hāẕihi meşā'iḫ-ı Naḳş-bendiyye'den baʿż-ı eʿizze-i kirām ile ṣoḥbet[3] ve tekmīl-i ṭarīḳat-ı ʿaliyye-i ḫᵛācegānla himmet idüp ṭarīḳdan ferāġ ve ḳālıb-ı ḳalb-i pākine ibrīz-i maḥabbet-i ilāhiyyeyi ifrāġ eylemiş idi. Baʿdehu Ḥakīm Çelebi Zāviyesi'nde seccāde-nişīn ve cebel-i şāmiḫ-i pür-temkīn olup nice yıllar mürşid-i ʿibād ve delīl-i rāh-ı reşād[4] olup biñ otuz senesinde Şeyḫü'l-İslām Esʿad Efendi ḥażretleri Sulṭān ʿOs̱mān Ḫān-ı ġāzī ile Leh seferine revān olduḳda ḳā'im-maḳām-ı mollā ve me'ẕūnun bi'l-iftā oldılar. Kemāl-i diḳḳat ü ihtimām ile ḫidmet-i mezbūreyi itmām itdükden ṣoñra āstān-ı feyż-āşināsı maşrıḳ-ı envār-ı fażl ü ʿirfān ve menbaʿ-ı zülāl-i luṭf u iḥsān iken biñ otuz dört senesi ḫilālinde irtiḥāl ve ʿālem-i envāra ittiṣāl eyledi.

ʿAzīz-i mezbūr **[462b]** fażīlet-i ʿilmiyye ile meşhūr, sīne-i pür-sekīnesi deryā-yı ʿulūm-ı ẓāhire vü bāṭıne, żamīr-i münīri maṭlaʿu'l-envār-ı bārize vü kāmine, kühsār-ı bā-temekkün-i maḳām-ı taḥḳīḳ, reh-nümā-yı bī-televvün-i ser-menzil-i tevfīḳ, şeyḫ-i her fenn, faḳīh-i fāżıl-ı muʿayyen idi.

1 olup//olan:olmışdur E, SE
2 - R1
3 Hem-ṣoḥbet SE
4 irşād R1

eş-Şeyẖ Ḥüseyn (Ḥüseyn Lā-mekānī)

Burc-ı beden-i maʿmūrı revnaḳ-efzā-yı s̱uġūr olan Ḳalʿa-i Peşte'den ẓuhūr itmişdür. İktisāb-ı ʿulūm[5] u maʿārif ve iḳtiṭāf-ı şükūfe-zār-ı leṭā'if ü ẓarā'if idüp meşāmm-ı cānı istinşāḳ-ı būy-ı fenā ve ẖāristān-ı dārü'l-ʿanānuñ gül-berg-i āmālinden istiġnā itmegin terk ü tecrīd semtin iẖtiyār idüp meşā'iẖ-ı ṭarīḳ-ı Bayramiyye'den Burūsavī Ḥasan Ḳabā-dūz ẖidmetlerinden vāṣıl-ı teşrīf-i ʿināyet ve nā'il-i naẓar-ı himmet olmış idi. Nice yıllar Şāh Sulṭān Cāmiʿi ḥaremin-de zāviye-nişīn ve ḥalḳa-i cemʿiyyetine nigīn olup irşād-ı erbāb-ı zühd ü ṣalāḥ ve ḥayʿala-i fevz ü felāḥ üzere iken biñ otuz dört senesi evāẖirinde ṣabāḥ-ı ʿömri vāṣıl-ı revāḥ olmış idi. Zāviyesi ḳurbında medfūndur[6].

ʿAzīz-i mezbūr "Lā-mekānī" laḳabıyla meşhūr, dervīş-i ehl-i fenā-yı ẖāne-ber-dūş, rūh gibi lā-mekān ü hevā-yı tecerrüdde hem-dūş-ı sürūş, merd-i kāmil ve ʿārif-i ehl-i dil idi.

eş-Şeyẖ Meḥemmed (Ṣāliḥ İmām Efendi)

Öte yaḳadan ẓuhūr ve Māverā-yı Nehrīler gibi zühd ü ṣalāḥı nuẖbe-i umūr idüp ʿilm-i şerīfe ẖidmet ve taḥṣīl-i kemāle himmet eyledükden ṣoñ-ra dārü'l-mülk-i İstanbul'a ḳudūm ve ʿazm-i ṭarīḳ-ı erbāb-ı rüsūm itmiş iken nīme-i rāhdan ʿudūl ve Efrāziyye semtinde Ḥaraccı Mescidi'nüñ cihet-i imā-metini ḳabūl itmiş idi. Ṣalāt-ı ẓuhr ile ṣalāt-ı ʿaṣrı Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemme-dī'de edā eyleyüp ʿaḳd-ı meclis-i ders-i ʿāmm ve ifāde-i fünūn-ı mütedāvileye ḳıyām itmiş idi. Maḥfil-i sulṭānī altında olan maḳṣūrede otuz sene miḳdārı[7] ol meşġale-i şerīfeye meşġūl ve bereket-i şehr-i İstanbul olup kemāl-i nezāhet ü taḳvā ile sübḥa-şümār-ı eyyām ve muʿteḳad-ı ẖavāṣṣ u ʿavām iken biñ otuz yedi Rebīʿu'l-evvel'inde eyyām-ı rebīʿ-i ḥayātı temām oldı.

ʿAzīz-i merḳūm deryā-yı güher-rīz-i ʿulūm, pīr-i muʿammer-i mübārek-ne-fes, hezārān hezār ṭālib-i ʿilme meded-res, ṣaḥābī-nihād, müteşerriʿ-i riyāżet-iʿtiyād idi. Ṭarīḳ-ı muʿayyenleri maʿlūm olmayup Naḳş-bendī olmaḳ ẓann olı-nur. Baʿżı mevtānun ṣalāt-ı cenāzesine imāmet ve telḳīnine ḥāżır olup imdād-ı

5 ʿilm SE
6 270b SE
7 454b E

rūḥānīye himmet muʿtādları idi ve bi'l-cümle efrād-ı ricālden maʿdūd ve eşi''a-i ʿināyetleri herkese memdūd idi.

eş-Şeyḫu'l-celīl Maḥmūd (Üsküdārī Maḥmūd Efendi Ḥażretleri[1]) {Hüdāyī}

Ḳuṭbu'l-aḳṭāb, maẓhar-ı füyūżāt-ı Rabbu'l-erbāb, mehdī-i ṣāḥibü'z-zemān, mürşid-i kāmil-i ʿaṣr ü evān;

Şiʿr Hüve'd-dīn ve'd-dünyā hüve'l-lafẓ ve'l-maʿnā
Hüve'l-ġāyetü'l-ḳuṣvā hüve'z-ẕirvetü'l-ʿulyā,

yaʿnī sipihr-i velāyetüñ ḫūrşīd-i ẕerre-perveri, hezārān necm-i gīsūdāra fā'iżü'l-envār olan Hüdāyī muḫalleṣ Seyyid Maḥmūd Efendi ḥażretleridür. Ẕāt-ı maḥmūdu'l-ḫiṣāli vilāyet-i Anaṭolı'da vāḳiʿ "Seferiḥiṣār" nām belde-i maʿmūreden pedīdār ve mānend-i gül-berg-i ṭarī[2] ġonce-i ser-beste ḳullesinden āşikār olup ḳadeh-i zinād-ı ictihād ile çerāġ-ı fikrini īḳād ve dest-yārī-i feyż-i Ḫudā-dād ile levāzım-ı istiʿdādı iʿdād eyledükden ṣoñra ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ-ı ʿilme sülūk ve ḳurṣ-ı iʿtibārın sikke-i sulṭānu'l-ʿulemā ile meskūk idüp ḥareketleri Nāẓır-zāde Efendi āstānesine müntehī olduḳda Sulṭān Selīm **[463a]** Ḫān-ı S̱ānī ḥażretlerinüñ maḥrūse-i Edrine'de inşā buyurduḳları medrese-i celīle mollā-yı mezbūra tevcīh olınup ol buḳʿa-i refīʿada ḫidmet-i iʿāde ile ser-ḥalḳa-i emās̱il ve ṭoḳuz yüz yetmiş sekiz senesinde rütbe-i mülāzemete nā'il olmışlar idi. Dımaşḳu'ş-Şām ve Mıṣr-ı ẕātü'l-ehrām ḳażālarında üstād-ı melek-nihādlarına nā'ib ve dāfiʿ-i meẓālim ü nevā'ib olup seksan bir Muḥarrem'inde otuz aḳçe ile Burūsa medārisinden Ferhādiyye'de seccāde-nişīn-i dirāset ve Cāmiʿ-i ʿAtīḳ maḥkemesinde mutaṣaddī-i emr-i niyābet olup iḳtiżā ḥasebi ile ṣuleḥādan bir kimseyi taʿzīr ve bir ḳalb-i āgāhı çāşnī-i tāziyāneden ḫabīr iderler. Ol gice ʿālem-i mis̱ālde nīrān-ı caḥīmi seyr idüp maḳāmı ṣadr-ı ṣuffe-i cinān olmaḳ taḫmīn eyledügi aṣḥāb-ı ḫayr ü ṣalāḥdan baʿż-ı kimseyi ḳaʿr-ı çāh-ı cehennemde sūzān müşāhede eyler. Ḥattā kemāl-i ʿiffet ü nezāhet ile meşhūr ve istiḳāmeti mücmaʿun[3] ʿaleyh-i cumhūr olan Nāẓır-zāde Efendi'nüñ maḳāmın seyr itdürürler. Ol vāḳıʿa-i hevlnākden müte'es̱s̱ir olup seḥeri cemīʿ-i māmele-

1 - R1, E
2 - SE
3 Müttefiḳun SE

kin perīşān ve ẓıll-ı zā'il-i dünyāyı fi-i dervīşān idüp terk-i medrese vü niyābet ve Üftāde Efendi ḥażretlerinden inābet eylemişler idi.

Mervīdür ki evā'il-i sülūklerinde riyāżāt-ı şāḳḳa ile tevsen-i nefs-i ḫod-gāmı bir mertebe rām ve ol zencīr-i kesl-i dīv-i dīvāneyi bir vechle zebūn-i zimām iderler ki çerāgāh-ı merkeb-i ebdānı geçüp şāh-rāh-ı mevkib-i ervāḥa güẕār ve ervāḥla sāde sulṭānı seyr-i ʿālem-i envār iderler. Baʿżı resā'il-i şerīfelerinde işāret itdükleri üzere ʿazīzlerinüñ aḥbābından bir kimse fevt olup baʿde zemān zāviye ḳapusından şaḫṣ-ı mezbūra rāst gelüp selām virürler. Ḫalvet-ḫāne-i ʿazīze dāḫil olup "Fülān dede merḥūmı gördüm. Ḥużūr-ı şerīfiñüzden çıḳup ṭaşra[1] gitdi. Ġalaṭ ḥiss ü ḫayāl midür[2], yoḳsa vāḳiʿ ḥāl midür?" diyü istikşāf itdüklerinde "Oġul, riyāżet ile rūḥa taḳviyet virmişsün. Anuñ ās̱āridur. Faḳīr daḫı riyāżetüm zemānında[3] aḥyānen çārsūya dāḫil oldukça emvātı iḥyādan ziyāde müşāhede iderdüm." buyururlar.

Baʿde tekmīli't-ṭarīḳ ve'l-vuṣūl ilā menzili't-taḥḳīḳ ferş-i seccāde-i ḫilāfetle me'mūr ve ṭırāz-ı arż-ı muḳaddese olan belde-i Üsküdār'a fā'iżü'n-nūr olmışlar idi. Biñ iki Cemādiye'l-āḫire'sinde Muʿīd Dede yirine Cāmiʿ-i Şerīf-i[4] Sulṭān Meḥemmed Ḫān'da vāʿiẓ ü müẕekkir ve muḥaddis̱ ü müfessir oldılar. Biñ yedi Muḥarrem'inde vaḳf-ı mezbūrdan yevmī yüz aḳçe vaẓīfe taʿyīn olınup levāzım-ı ikrāmları itmām olındı. Baʿdehu zāviyelerinde binā buyurduḳları mescid-i şerīfi cāmiʿ idüp emr-i ḫiṭābete kendüler ḳıyām buyurmaġla cumʿa vaʿẓından ferāġat ve yevm-i ḫamīsde Üsküdār İskelesi'nde vāḳiʿ Mihrümāh Sulṭān Cāmiʿi'nde iḫtiyār-ı vaẓīfe-i kürsī-i naṣīḥat buyurmışlar idi. Biñ yigirmi altı tārīḫinde Cāmiʿ-i Cedīd-i Aḥmed Ḫānī temām olduḳda her māh-ı mübārekün evvel yevm-i is̱neyninde bir defʿa şeref-i ḳudūm erzānī buyurup nis̱ār-ı cevāhir-i vaʿẓ ü teẕkīr itmek üzere ḳabūl-i vaẓīfe buyurmışlar idi. Dergāh-ı irşād-penāhı maşrıḳ-ı envār-ı hidāyet ve südde-i saʿādet-destgāhı sāḥil-i deryā-yı güher-rīz-i kerāmet, çeşmesār-ı feyżi ābiş-ḫor-ı teşne-lebān-ı ṭarīḳ ve cūybār-ı irfānı tesellī-baḫş-ı erbāb-ı taḥḳīḳ iken biñ otuz sekiz hilālinde dāḫil-i **[463b]**

1 - SE
2 455a E
3 Eşnāsında SE
4 - SE

riyāż-ı kes̱īrü'l-ḥıyāż-ı cinān ve cān-ı ʿālem iken müteveccih-i ʿālem-i cān olmışlar idi. Zāviye-i şerīfeleri civārında iʿdād itdükleri türbe-i muṭahharada mānend-i genc-i maḫzūn medfūn ve ziyāretgāh-ı ehl-i derūndur. Ḫilāl-i taḥrīrde lā'iḥa-i żamīr olan tārīḫ-i intiḳālleridür:

Ebyāt

قد مضى شيخ شيوخ الآفاق[1]
خصّه الله تعالي بالجود

سرتُ بالسرّ وعاينتُ غدًا
روضَ لطفٍ ومقامٍ محمود

زُيِّنَتْ جنةُ عدنٍ وقصور
برياضٍ وحياضٍ موارِدْ

طوّقَ الحورُ نُحوراً بالنور
مثلَ غلمانَ لذي دارِ خلود

سألَ الخاطرُ عن صاحبها
هاتفٌ قال لشيخ محمود[2] (1038)

Ḥażret-i ʿazīz-i mensūcu'l-beyān, nesīc-i vaḥad ü müfred-i zemān, vāṣıl-ı gencīne-i esrār-ı ḥaḳīḳat, ser-çeşme-i sīr-çeşmān-ı meşreb-i maʿrifet, şemʿ-i miḥrāb-ı mücāhede, çeşm ü çerāġ-ı erbāb-ı müşāhede, zücāc-i ḳalb-i āgāhı mıṣbāḥ-ı mişkāt-i feyż ü irşād, cevher-i ẕihn-i vaḳḳādı şeb-çerāġ-ı reh-nümā-yı ʿibād, faṣṣ-ı nigīn-i kürsī-i vaʿẓ ü teẕkīr, Bircīs-i vālā-ḳadr-i minber-i naḳl-i tefsīr, Burāḳ-ı berḳ-reftār-ı himmeti[3] reh-bürde-i maḳām-ı tecrīd, edhem-i ḫoş-ḫırām-ı ḫāme-i fażīleti mānend-i raḫş-i Mahmūdī kāşifü's-sırr-ı ser-menzil-i tevḥīd, şāriḥ-i esrār-ı ṭarīḳat-ı Muḥammediyye, mehbiṭ-ı envār-ı ḥaḳīḳat-ı Aḥmediyye, sulṭān-ı s̱ābit-ḳadem-i maḳām-ı ḫilāfet, ḫātemü'l-velāyet, mehdī-i hidāyet idi.

---

1 271a SE

2 "Âlemlerin şeyhlerinin şeyhi göçtü bu dünyadan. Allah cömertlikle muamele etsin ona. Gizlice yol aldım. Lütûf bahçesini ve Makām-ı Mahmûd'u yarın gözlerimle göreceğim. Adn ve saraylar cenneti, bahçelerle ve akan havuzlarla süslenmiştir. Hûrîlerin gerdanlığı, gılmanlar gibi ebedîlik yurdunda sanki bir nur parçasıdır. İçten gelen bir ses akla bu nimetlerin sahibini sordu ve akıl 'Şeyh Mahmûd' dedi."

3 niʿmeti SE

Āṡār-ı celīlelerinden *Mecālis-i Tefsīr-i Şerīf* temāma ḳarībdür. Tefāsīre mürā-ca'at itmedin yazmışlardur. "*Cāmi'u'l-feżā'il ve Ḳāmi'u'r-reẕā'il*" nām[1] risāleleri ve Türkī vü 'Arabī manẓūm u menṡūr ondan ziyāde resā'il-i celīleleri vardur. Muḥaḳḳıḳāne *Dīvān*-ı eş'ār ve ilāhiyyāt-ı bedā'i'-şi'ār tedvīn buyurmışlardur. Cümlesi envār-ı ḫūrşīd-i tābdār gibi şöhre-i şehr ü diyārdur. Bu beyt-i zībā evā'il-i ḥālde buyurduḳları şehr-engīzdendür:

Beyt Alaldan göñlüm ol şūḫ-ı cihānum
Göñülsüz ṭurur oldı tende cānum

eş-Şeyḫ Sinān (Sinān[2] Efendi) {Sinānī}

Edrine ḳurbında "Ergeneköprisi[3]" nām ḳaṣabadan ẓuhūr ve ṣayḳal-ı sa'y ü ictihād ile ṣafḥa-i isti'dādın[4] cilvegāh-ı cevher-i şu'ūr idüp 'azm-i ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ ve hem-rāhī-i tevfīḳ ile seyr-i menāzil-i ders ü taḥḳīḳ itmiş idi. Biñ on bir tārīḫinde Üçşerefeli müderrisi iken Rāzī Efendi'ye mu'īd ve şeref-i mülāzemetle vāṣıl-ı ümmīd olup Varna'da yigirmi aḳçe ile müderris ve mesned-i ifādeye[5] ṣadr-ı meclis olmış iken meşāmm-ı cānına būy-ı fenā vezān ve ṣarṣar-ı ḫavf-ı ilāhī ile berg-i ḫazān gibi lerzān olup ṭarīḳdan ferāġat ve ḳaṣaba-i mezbūrede seccāde-nişīn-i irşād olan Nūre'd-dīn-zāde ḫulefāsından Şeyḫ Meḥemmed-i Ḳırımī ḫidmetlerinden inābet eylemiş idi. Biñ on sekiz senesinde 'azīz-i merḳūm riḥlet eyleyüp seccāde-nişīn-i ḫilāfet oldılar. Belde-i merḳūmeye Ḳazaḳ eşḳıyāsı musallāṭ olmaġın hicret iḫtiyār idüp Yeñişehr ḳażāsına tābi' ḳaṣaba-i Fenār'da Ḥamza Beg Zāviyesi'ne sāye-i 'ināyet ṣalmışlar idi. Biñ otuz ḥudūdında şehr-i Tırḥala'ya intiḳāl ve Ḥācī Efendi Zāviyesi'nde taṭyīb-i ḳulūb-ı erbāb-ı ḥāl itmişler idi. Ol buḳ'a-i mübārekede ser-ḥalḳa-i tevḥīd ü teẕkīr ve 'Ömer Beg Cāmi'i'nde kürsī-nişīn-i naḳl-i tefsīr iken biñ otuz ṭoḳuz Rebī'u'l-āḫir'inde rebī'-i ḥayātı āḫir ve seyr-i nev-bahār-ı 'ālem-i envār ile mütefāḫir oldı. Zāviyesi sāḥasında medfūndur.

1 - SE
2 Uzunköprili Sinān SE
3 Ergeneköprisi: Uzunköpri SE
4 455b E
5 İfāżaya SE

li-Mü'ellifihi[1] Şeyḫ-i kāmil Sinān Efendi'nüñ
Menzilin cennet ide Rabb-ı cemīl

Riḥletin gūş idince **[464a]** tārīḫin
Didiler göçdi āh o şeyḫ-i celīl[2] (1039)

'Azīz-i mezbūr çeşme-i ḫūrşīd gibi da'imü'l-feyż-i fā'iżü'n-nūr, mecma'u'l-baḥreyn-i 'ilm ü 'irfān, mevridü'n-nehreyn-i fażl ü beyān, s̱ābit-ḳadem-i maḳām-ı tecrīd, pergār-ı edvār-ı eṭvār-ı tevḥīd, ḫarīṭa-i sīne-i pür-sekīnesi levḥ-i maḥv ü[3] is̱bāt, İskender-i rūḥ-ı pür-fütūḥı ẓulemāt-ı 'ademde reh-yāb-ı āb-ı ḥayāt, dervīş-i fānī-meşreb, müstaġnī-i 'ālī-maṭlab, eş'ār-ı dil-āvīzi keyfiyyet-i 'ışḳ u maḥabbetle pür-şūr ve "Sinānī" maḫlaṣı ile meşhūr idi. Bu ḥaḳīrüñ ol diyārda ferş-i kilīm-i iḳāmet itmesine bunlaruñ iltifātı bādī ve ser-çeşme-i maḥabbetleri ābiş-ḫor-ı ḳalb-i ṣādī olup[4] üç sene miḳdārı taḥte'ş-şu'ā'-ı luṭf u iḥsānları ve ġarḳ-ı envār-ı feyż-i bī-kerānları olmış idüm.

Mıṣrā' Demler o demler idi zemān ol zemān idi

Bu beyt anlaruñdur:

Beyt Egerçi dāġ-ı sīnem yāre 'arż itmek murādumdur
Velīkin ża'fdan ṭāḳat-mı var çāk-i girībāna

eş-Şeyḫ Yaḥyā (Yeñişehrli Şāmī[5] Yaḥyā Efendi)

Şehr-i cennet-şi'ār-ı Şām'da maḥalle-i Ṣāliḥiyye'den ẓuhūr ve eşrāf-ı sādātdan bir merd-i ṣāliḥuñ ḫānedānına feyż-i nūr itmiş idi. Kibār-ı meşā'iḫ-ı Ḳādirī'den Şeyḫ Aḥmed-i Simāṭī ḫidmetlerinden[6] taḥṣīl-i merām ve simāṭ-ı ni'met-i ifāżaların mebẕūl-i ḫavāṣṣ u 'avām idüp seyāḥat-i aḳṭār-ı Rūm iderek medīne-i Tırḥala'ya ḳudūm itmişler idi. Ol diyār-ı celīlü'l-miḳdārda on sene miḳdārı ḳarār ve ḳulūb-ı aḥbāba ifāża-i envār eyleyüp biñ on senesi ḥudūdında

---

1 li-Mü'ellifihi:Tārīḫ-i Faḳīr E, SE (SE'de her iki başlık da yazılmıştır.)
2 دیدیلر کوچدی آه او شیخ جلیل
3 Maḥv ü:maḥv-i SE
4 ṣādī olup:ṣānī SE
5 Yeñişehrli Şāmī:Tırḥalalı Şāmī Şeyḫ SE
6 Simāṭī ḫidmetlerinden:Simāṭī'den SE

Yeñişehr'de "Meḥemmed Çāvuş" nām kimse bunlaruñ şevḳına bir zāviye binā idüp şeref-i ḳudūm erzānī buyurmışlar idi. Baʿdehu Etmekci-zāde Aḥmed Paşa vaẓā'if-i keṡīre taʿyīn ve idrārāt-ı zāviyeyi vāṣıl-ı merātib-i mi'īn eyleyüp dergāh-ı irşād-penāhı ol aḳṭāruñ Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳı ve şöhret-i ṭannānesi ʿālem-gīr olmaġın şehrī vü āfāḳī ṣoḥbet-i feyż-baḫşlarınuñ müştāḳı iken biñ ḳırḳ senesi evā'ilinde ʿazm-i ʿālem-i bāḳī itmişler idi. Ṣaḥn-ı zāviyede defīn ve maḫdūm-ı mükerremleri Seyyid[1] Şerefe'd-dīn Çelebi yirlerine seccāde-nişīndür.

ʿAzīz-i mezbūr kerāmāt-ı ʿaliyye ile meşhūr, ṣayyib-i midrār gibi dest-i seḫāsı dā'imü'l-idrār[2] ve mānend-i mihr-i tābdār nücūm-ı dā'ire-i encümenlerine fā'iżü'l-envār, ḫizāne-i ġayba[3] dest-yāz, murād-baḫş-ı erbāb-ı rāz ü aṣḥāb-ı niyāz, keşf ü kerāmātı zebān-zed-i aḥbāb, efrād-ı zemāneden şeyḫ-i ʿālī-cenāb idi.

eş-Şeyḫ İbrāhīm (İbrāhīm-i Laḳānī)[4]

Diyār-ı Mıṣriyye'nüñ aʿlem-i ʿuleması, etḳā vü evraʿ-ı nāsıdur. Nice yıllar Cāmiʿ-i Ezher'de ḥalḳa-beste-i ders-i ʿāmm ve ʿilm ü ʿibādetle sübḥa-şümār-ı şühūr u aʿvām olup biñ ḳırḳ senesi evā'ilinde ḥacc-ı şerīfden ḳufūl ḫilālinde intiḳāl eyledi.

Şeyḫ-i mezbūr "İbrāhīm-i Laḳānī" dimekle meşhūr, ekṡer-i ʿulūm-ı dīniyyede şeyḫu'l-fenn, be-taḫṣīṣ uṣūl-i dīn ü uṣūl-i şerʿde nādire-i zemen, memālik-i Mıṣr ve aḳṭār-ı Ḥicāz ü Yemen'de ṣadāret-i ʿilmiyye bunlara müntehī, enfās-ı müteberrikesi ḫāṭır-fürūz ve şeybe-i nūrāniyyesi behī, ṣalāḥ u taḳvāyı cāmiʿ, pīr-i edīb ü mütevverriʿ idi.

Āṡār-ı ʿilmiyyesinden tefsīr-i şerīf ü ḥadīṡde te'līfātı ve uṣūl ü fürūʿda taʿlīḳātı ve ekṡer-i fünūnda resā'ili ve mebāḥiṡ-i ġāmıżada taḥḳīḳ-ı mesā'ili vardur. Eşher muṣannefātı ʿilm-i kelāmda olan manẓūmesi ve şerḥidür.

[Diyār-ı ʿArab ve Anaṭolı ʿUlemāsı]

Maʿlūm ola ki diyār-ı ʿArab'uñ ʿuleması ḥadd ü iḥṣādan bīrūn **[464b]** ve nümūne-nümāyü'l-ḥadīṡ-i ẕū-şücūndur. Lākin tafṣīl-i ḥālleri ve mertebe-i

---

1 - SE
2 456a E
3 Ġaybiyyeye SE
4 271b SE

kemālleri maʿlūm-ı cāmiʿu'l-ḫurūf olmayup ve mufaṣṣal tercemelerine ẓafer bulmayup ṭabaḳāt erenlerinden baʿż-ı hem-ʿaṣrlar ol ḫidmeti itmām ve taḥrīr-i tevārīḫ-i ʿulemā-yı aʿlām itmekle ol vādīde taḥrīk-i[1] kümeyt-i aḳlām kılınmadı.

Biñ tārīḫinden ṣoñra ʿulemā-yı Mıṣr'dan Bekrī-zādeler ki ḫānedān-ı ḳadīm-i fażl ü kemāldür, ve Bedre'd-dīn Ḳarāfī ve Ṣāliḥ Bulḳīnī ve ḳarībü'l-ʿahd olan Maḳarrī ki maġāribe fużalāsından vāṣıl-ı derece-i ʿālü'l-ʿāldür, ems̱āl ü aḳrānı ile mütercem ve fużalā-yı Şām'dan Ḥasan Būrīnī ki Beytü'l-maḳdis eṭrāfından ẓuhūr idüp Şām'da Rūmiyye müderrisi iken intiḳāl itmişdür, fāżıl-ı lebīb ve elsine-i s̱elās̱ede şāʿir-i edībdür. *Dīvān-ı İbn Fārıż*'a şerḥi ve ās̱ār-ı muʿteberesi vardur. Ve Fāżıl-ı Ġazzī ki manẓūm tefsīr yazmışdur, meşhūr-ı ʿArab ü ʿAcem'dür. Ve ekābir-i Ḥaleb'den Ebü'l-cūd Efendi biñ altı tārīḫinde pāye müderrisi olmış idi. Otuz sene miḳdārı muḳaddem-i ʿulemā ve me'ẕūnun bi'l-iftā olmışdur. Baʿdehu pāye-i mevleviyyet ʿināyet olınmış idi ve birāderi Ebü'l-yümn daḫı vecāhet-i vicāh ṣāḥibidür. Şeyḫ ʿÖmer-i ʿUrżī ḫod aʿlem-i ʿulemā-yı Şāfiʿiyye'dür ve dört cildde *Şifā*'ya şerḥi vardur. Her biri fāżıl-ı müsellemdür.

Vilāyet-i Anaṭolı'da ḫod kenār erlerinüñ nihāyeti ve ṣuleḥā vü meşā'iḫuñ ḥadd ü ġāyeti yoḳdur. Cümleden vilāyet-i Ṣaruḫān'da vāḳiʿ belde-i meşhūre-i Aḳḥiṣār'da sākin Ebu's-suʿūd Efendi tefsīrine ḥāşiye taʿlīḳ iden Rūmī Efendi didükleri fāżıl-ı nāmdārdur. Gün gibi pür-iştihārdur.

eş-Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān (Ḳarabaş Efendi)

Muʿallim-i sulṭānī, ʿallāme-i bī-müdānī ʿÖmer Efendi'nüñ birāder-i kihteri Ḳarabaş Efendi ḥażretleridür. Belde-i Amāsıyye'den ḳudūm ve devr-i mecālis-i ʿulemā-yı Rūm idüp ḫᵛāce-i Sulṭān Murād-ı S̱ālis̱ Saʿde'd-dīn Efendi ḫidmetlerinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve baʿż-ı medāris-i ʿilmiyyede müdārese-i fünūn-i dīniyyeye müdāvemet eyledükden ṣoñra ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken biñ yedi Şaʿbān'ında elli aḳçe ile Mekke-i Mükerreme'de vāḳiʿ medāris-i Süleymāniyye'nüñ birini iḫtiyār ve ol ḳuṭr-ı cennet-rüsūmda ḳarār itmiş idi. Baʿdehu ziyāret-i vādī-i ʿAbbās ve şiʿār-ı ʿAbbāsiyye'yi destār ü libās idüp[2] vaʿż ü naṣīḥat ile ṭanīn-endāz-ı mesāmiʿ-i aḳṭār ve "Ḳarabaş Efendi" ʿunvānı ile şöh-

1 taḥrīr-i R1, E
2 456b E

ret-şi'âr oldı. Biñ otuz ḥudūdında Mekke-i müşerrefe ḳażāsı i'tibārı ile teşrīfleri alınup vaẓā'if-i celīle ta'yīn olındı. Mekke-i Mükerreme'nüñ eşref-i a'yānı ve aḳdem-i erkānı iken biñ ḳırḳ senesi dāḫilinde erkān-ı ḥayātı teveccüh-i zevāl ve mesmūmen intiḳāl eyledi.

'Azīz-i mezbūr ṭalāḳat-ı lisān ve selāset-i[1] beyān ile meşhūr, dīn ü dünyāyı cāmi', mütemevvil ü müteşerri', 'aynu'l-a'yān, şeyḫ-i 'ālī-şān idi.

eş-Şeyḫ Ḥüseyn (Ṭoġanī Dede)

Vilāyet-i Rūm kasabāṭından Ṣofya eṭrāfında "Berġofça" nām ḳaṣabadan pedīdār ve sipāh zümresi ile sipāhī olup[2] nice yıllar küffār-ı ḫāksār ile mutaṣaddī-i gīrūdār olmış idi. Ba'dehu iḫtiyār-ı ṭarīḳ-ı faḳr ü fenā ve mücāhede-i nefs-i kāfir-mācerā idüp ḫūd-ı āhenīn yirine külāh-ı peşmīn giyüp rū-be-rāh-ı ṭarīḳ-ı Mevlānā olmış idi. Ḥālā āstānede seccāde-nişīn olan Bekir Çelebi'nüñ bāzdārı olmaġla "Ṭoġanī Dede" dimekle iştihār bulmış idi. Ba'dehu maẓhar-ı iltifāt-ı maḫdūm-ı 'ālī-miḳdār olup Yeñikapū'da vāḳi' Zāviye-i Mevleviyye'de şeyḫ-i ṣāḥib-i iḳtidār **[465a]** oldı. Otuz seneye ḳarīb naḳl-i *Mesnevī* ve ders-i ma'nevī üzere sübḥa-gerdān-ı eyyām ü leyāl iken biñ ḳırḳ Ẕi'l-ḳa'de'sinüñ ġurresinde intiḳāl eyledi. Mevlevī-ḫāne sāḥasında medfūn ve nişāngāh-ı tīr-i du'ā-yı ehl-i derūndur.

'Azīz-i mezbūr ḥüsn-i 'aḳīde ile meşhūr, dervīş-ṭab' u seḫā-güster, ni'met-güẕār ü fuḳarā-perver, mu'azzez ü mükerrem, melek-nihād ādem idi. Ol zümreden bir ferd bunlaruñ vāṣıl olduġı 'izzete vāṣıl olmamış ve bunlar bulduġı māl ü cāh u iḳbāli bulmamış idi.

Meḥemmed Çelebi (Müneccim[3] Meḥemmed Çelebi)

İstanbul'da neş'et iden ḳul oġlanlarındandur[4]. Evā'il-i ḥālinde ṣūret-i 'avāmda geşt ü güẕār ve[5] 'ayyāşān ü ḳallāşān-ı rūzgārı hem-dest ü hem-kār idüp ol ḥālde 'ilm-i nücūmı kemā-yenbaġī taḥṣīl ve bedr-i temām gibi dā'ire-i isti'dādı

1 Selāmet-i SE
2 Sipāhī olup:- SE
3 Müneccimbaşı SE
4 ḳuloġullarından SE
5 - R1, E

tekmīl itmiş idi. Mertebe-i ḳābiliyyeti maʿlūm-ı ṣudūr-ı kirām olduḳda şeh-zāde muvaḳḳiti olup vaẓīfe-i muʿayyene ile ikrām olınmış idi. Baʿdehu fenninde ferīd ve ʿaṣrında vaḥīd olup reʾīsü'l-müneccimīn ve esrār-ı felekiyyeye emīn olmış idi. Biñ ḳırḳ Ẕi'l-ḥicce'sinde naḳd-i müneccem-i ʿömri temām ve rūz-nāme-i eyyām-ı ḥayātı ḳarīn-i ḫitām oldı.

Üstād-ı mezbūr kemāl-i ḥaẕāḳat ile meşhūr, rāzdār-ı sipihr ü aḫter, Bircīs gibi ʿālī-naẓar ü ṣāfī-güher;

Beyt Dil-i şeydā olup naṭʿ-ı fenānuñ vāḳıf-ı rāzı
Ṭoḳuz ḳatdan görür bāzīçe-i çarḫ-ı daġal-bāzı

mażmūnı üzere fenninde yegāne, taḳvīmleri düstūrü'l-ʿamel-i zemāne idi.

Merḥūm Meḥemmed Çelebi'nüñ[1] ḥaẕāḳatine müteʿalliḳ ḥikāyātındandur pādişāh-ı cihān Sulṭān Aḥmed Ḫān[2] intiḳāl eyledükde merḥūma yārān ṭanz-künān basṭ-ı kelām iderler ki "Ne ʿaceb, bu maḳūle vāḳıʿa-i ʿaẓīmeye bu sene[3] istiḫrāc itdügüñüz taḳvīmde işāret itmeyesüz." dirler. Meḥemmed Çelebi merḥūm[4] cevāb virür ki "Bu sene ḫizāne-i ʿāmireye refʿ itdügüm nüsḫa-i taḳvīme naẓar olınsun, işāret itmişümdür." diyüp naẓar olınduḳda fi'l-ḥaḳīḳa[5] "Pādişāh-ı ʿālem-penāhuñ ḳuvvetine delālet ider." diyüp ḳuvvet lafẓını şeddesüz ve bir noḳṭa ile yazup bir noḳṭayı sürḫle ḳomış bulurlar.[6]

[İbn eş-Şeyḫ ʿAbdu'l-laṭīf (İbn ʿAbdu'l-laṭīf[7])

İsmi maʿlūm degüldür.[8] Babası yirine Vefā Zāviyesi'ne şeyḫ olmış idi, fī Cemādiye'l-ūlā sene 1005.[9] Biñ ṭoḳuz senesinde vücūda gelüp biñ ḳırḳ birde

1 Merḥūm//Çelebi'nüñ:Merḥūmuñ SE
2 272a SE
3 Yıl SE
4 - R1, E
5 Fi'l-ḥaḳīḳa:- SE
6 Bu paragraf E'de sayfa kenarında bulunmaktadır. R1'de ise biyografinin ortasında yer almaktadır. Eserin genel kompozisyonunda bu tür hikayeler ilgili bulunduğu biyografinin sonunda yer aldığı için en sona alındı.
7 İbn ʿAbdu'l-Laṭīf:- R1, E
8 İsmi//degüldür:- R1, E
9 Fī//1005:- SE

vefāt eyledi[1]. İntiḳāl ilā raḥmeti'llāhi teʿālā, fī Muḥarrem sene iḥdā ve erbaʿīn ve elf. Pīr-i ṣāliḥ-i muʿammer idi[2].

Emīr Efendi

İsmi maʿlūm degüldür. Küçük Ayaṣofıyya şeyẖi iken fevt olup yirine İsmāʿīl Efendi oldı, fī sene 1041[3].]

eş-Şeyẖ Muṣṭafā (Şeh-zāde İmāmı Muṣlī Çelebi)

Vālid-i mācidleri diyār-ı Ḳaraman'dan gelüp ḥāfıẓ-ı *Kelām-ı Melik-i 'Al-lām* olmaġla Ṣoġukḳuyı Cāmiʿi'nde imām olmış bir merd-i ṣāḥib-i benām idi. Kendüler maḥalle-i mezbūrede neş'et ve muḳaddimāt-ı ʿulūmı ḳırā'at eyleyüp "Amāsıyyeli ʿĪsā Efendi[4]" dirler fāriġ ü āzade ve mütemaḥḥıż-ı ʿilm ü ʿibāde bir pīr-i rūşen-żamīrüñ tilmīẕ-i ḫāṣṣı ve āyinedār-ı vech-i iḫtiṣāṣı olup enfās-ı ʿĪsevī'sinden vāṣıl-ı ḥayāt-ı ebedī ve nā'il-i feyż-i sermedī olmış idi. Anlaruñ sevḳı ile ṭarīḳ-ı ʿilme sālik ve mutaṣaddī-i ḳaṭʿ-ı mesālik olup Ḫᵛāce-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerine intisāb ve iktisāb-ı luṭf-ı bī-ḥisāb üzere iken baʿż-ı cehelenüñ taḳaddüminden dil-gīr ve sedd-i rāh olan aḥcāruñ teṣādümin-den münkesirü'z-żamīr olup ṭarīḳdan ferāġat ve iḫtiyār-ı gūşe-i ʿuzlet itmiş-ler idi. Biñ sekiz[5] tārīḫinde Ṣoġukḳuyı Müderrisi Caʿfer Efendi pāye-i Ṣaḥn iʿtibārı ile ikrām ve dāḫil rütbesi ile iḥtirām olınup cihet-i iʿādesini bunlara teklīf eyledükde defʿ-i ḫāṭır içün ḳabūl ve ol ciheti meclis-i müẕākereye vesīle-i vuṣūl itmiş idi. Mülāzım olduḳdan ṣoñra tekrār ferāġ iḫtiyār idüp Şeh-zāde Cāmiʿi'nde imām ve cihet-i vaʿẓ ü teẕkīr ile mürşid-i enām olmışlar idi.

[Mülāzemet fī nevbet-i Aḫī-zāde sene 1010[6].]

Baʿdehu Ḥamīdī Seyfu'llāh Efendi yirine Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān kürsīsine ṣuʿūd, baʿdehu Tatar Dervīş Efendi yirine Süleymāniyye maḥfiline vürūd idüp vāʿiẓ-i Cāḥıẓiyyü't-taʿbīr ve nāṣıḥ-ı müʾeṯṯir-taḳrīr iken **[465b]** biñ ḳırḳ bir Cemādiye'l-āḫire'sinüñ ikinci güni yevmü'l-cumʿada kürsī-i vaʿẓ ü

1 Biñ//eyledi:- R1, E
2 İntiḳāl//idi:- SE
3 İbn//1041, der-kenār R1, E
4 - SE
5 457a E
6 Mülāzemet//1010, der-kenār R1, E

naṣīḥatden bedel serīr-i ten-şūyı maḥall idüp maḥmil-i tābūtla muṣallāya güẕār ve du'ā vü s̱enā ile 'azm-i mezār-ı fā'iżü'l-envār itmişler idi. Yirlerine Ḳāżī-zāde Efendi maḥfil-nişīn-i va'ẓ ü teẕkīr ve güher-nis̱ār-ı ḥadīs̱ ü tefsīr oldı.

'Azīz-i mezbūr fażīlet-i 'ilmiyye ile meşhūr, ehl-i taḳvā vü müteverri', tābi'-i sünnet ü müteşerri', mecma'u'l-baḥreyn-i 'ilm ü 'amel, ḳıdve-i meşā'iḫ-ı kümmel idi.

eş-Şeyḫ Meḥemmed (Ḳāżī-zāde)

Belde-i ṣāfiye-i Ṣofya'dan pedīdār ve "Ḳāżī-zāde" 'unvānı ile şöhret-şi'ār olup taḥṣīl-i 'ilm ü 'irfānla vāṣıl-ı dil-ḫ'āh ve ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ-ı ṣūfiyyeye rū-be-rāh olmış idi. Zāviye-i Meḥemmed Paşa'da rāviye-i irşādı ābiş-ḫor-ı enām olan şeyḫ-i benām Vā'iẓ Emīr Efendi ḫidmetlerinden taḥṣīl-i kām idüp biñ on beş tārīḫinde 'azīz-i mezbūr 'azm-i dārü's-selām itdükde ḫalīfe-i seccāde-nişīn ve ḳā'im-maḳām olmış idi. Otuz üç tārīḫinde 'Ömer Efendi merḥūm yirine Cāmi'-i Kebīr-i Ayaṣofıyya'da cum'a vā'iẓi olup;

Beyt واعظان كين جلوه در محراب و منبر ميكنند
چون بخلوت ميروند آن كار ديكر ميكنند [1]

mażmūnından nümūdār, ārāyiş-i kürsī-i bülend-i'tibār iken biñ ḳırḳ bir senesi ḫilālinde irtiḥāl eyledi. [Va'ẓiyye vaẓīfesi ḥālā re'īsü'l-müfessirīn ve tācü'l-müẕekkirīn olan Ḳāżī-zāde Efendi ḫidmetlerine tevcīh olındı[2].]

'Azīz-i mezbūr şeyḫ-i vecīh ü vaḳūr, liḥye-i siyāh-fāmı ḫaṭṭ-ı ber-kürsī gibi dil-peẕīr, ḥilye-i şerīfesi taḳrīr-i 'uyūn itmekde mis̱āl-i taṣvīr, reng-i rūyı ḥüsn-i Yūsuf gibi fitne-i zenān ve ezvāc-ı ṭāhirāta ḳasem-i şer'ī itmekde pehlivān, semīn ü ten-āver, maḫdūm-ı vecāhet-güster idi

eş-Şeyḫ İsmā'īl (Mevlevī İsmā'īl Efendi)

Nuḳre-i vücūdı ḫāk-i pāk-i Anḳara'dan ẓuhūr ve āteş-i sa'y ü mücāhede ile ḳabūl-i sikke-i feyż ü şu'ūr idüp sermāye-i ṭab'-ı māder-zād ile vāṣıl-ı niṣāb-ı is-

---

1 "Mihrapta ve minberde böyle görünen vaizler, yalnız kaldıklarında başka işler çevirirler." (Beyit Hâfız-ı Şirâzî'ye aittir.)

2 Va'ziyye//olındı, der-kenār E

tiʿdād olduḳdan ṣoñra sālik-i ṭarīḳ-ı Mevlevī ve gencūr-ı ḫizāne-i maʿnevī olmış idi. Baʿde tekmīli't-tarīḳ ve taḥṣīl-i mertebetü't-taḥḳīḳ Ġalaṭa'da vāḳiʿ İskender Paşa Zāviyesi'nde *Meṡnevī*-ḫᵛān olmış idi. Nice zemān;

Beyt Nāya āheng itdi muṭrib devr idüp cām-ı şarāb
Mevlevīler gibi girdiler semāʿa her ḥabāb

mażmūnı üzere bāʿiṡ-i cemʿiyyet-i aḥbāb ve ser-ḥalḳa-i meclis-i pür-sūz u tāb olup biñ ḳırḳ bir senesi evāsıṭında rūd-ı zindegānīsi bī-āb ve dūlāb-ı emeli ḫarāb olmış idi. Yirine Ādem Çelebi şeyḫ-i mükerrem oldı.

ʿAzīz-i merḳūm hiṣṣedār-ı ekṡer-i ʿulūm, müteverriʿ ü müteşerriʿ, dervīş-i edīb-i mütevāżıʿ idi. *Meṡnevī-i Şerīf*'e şerḥi vardur. Biñ otuz senesinde ẓuhūr iden cild-i sābiʿ bunlaruñ iltifātı ile şāʾiʿ olup aña daḫı müstaḳill şerḥ yazmışlardur.

[Otuz altı cild te'līfi vardur[1].]

Ẕākir[2] ʿAbdī Dede: Bunlara[3] hem-ʿaṣr olan dedelerden biri daḫı ʿAbdī Dede'dür. Anaṭolı diyārından gelüp Ḳāsımpaşa'da müceddeden bir zāviye binā itmiş idi. Meczūb-nakş ve mücāhid ʿazīz idi[4]. Himmet-i aḥbāb ile zāviyeyi itmām ve evḳāf ü idrārātını ḳarīn-i ḫitām idüp riʿāyet-i uṣūl üzere iken necm-i ḥayātı üfūl itmiş idi.

eş-Şeyḫ İbrāhīm (Cerrāḥ Vāʿiẓi)

Anaṭolı diyārından gelüp dārü'l-mülk-i İstanbul'da taḥṣīl-i ʿulūm ve tekmīl-i levāzım-ı manṭūḳ u mefhūm itdükden ṣoñra baʿż-ı meşāʾiḫa ḫidmet ve iktisāb-ı ādāb-ı ṭarīḳat eyleyüp Piyāle Paşa Cāmiʿi'nde imām ü ḫaṭīb ve zāviyesinde şeyḫ-i edīb olup[5] baʿdehu Cerrāḥ Meḥemmed Paşa Cāmiʿi'nde vāʿiẓ ü müẕekkir ve muḥaddiṡ ü müfessir olmış idi. Baʿdehu baʿż-ı cevāmiʿde vaʿẓ ü teẕkīr ile ḳulūb-ı nāsı tenvīr üzere iken biñ ḳırḳ iki Şevvāl'inde[6] ʿālem-i envāra sefer ve maḥalle-i ḫamūşāna güẕer ḳılmış idi.

---

1 Otuz//vardur:- R1; der-kenār E
2 Ẕikr-i E
3 - SE
4 457b E
5 272b SE
6 tārīḫinde SE

Şeyẖ-i merḳūm cāmi'-i eştāt-ı 'ulūm, ḳuvve-i ḥāfıẓası temām, kelimātı ḳarīn-i intiẓām, ḳaṣṣāṣ-ı şehr içinde benām idi.

Meḥemmed Dede (Ṣaçlı Meḥemmed Dede)

Gelibolı eṭrāfından bürūz ve 'ulūm u ma'ārifden fetḥ-i künūz-ı rumūz idüp dānişmend olduḳdan ṣoñra **[466a]** Ḳonya'da seccāde-nişīn-i irşād olan Ezelī-zāde Efendi ẖidmetlerine vāṣıl ve eṭvār-ı sülūkden ba'ż-ı mertebeye nāil olmış iken cez̠be-i İlāhiyye'ye mazẖar ve āteş-i 'ışḳ-ı cān-sūz ile nihāl-i āmāli ẖākister olup;

Beyt Başı ḳaba yalın ayaḳ abdāluñ olmışdur güneş
Bir yirde ārām eylemez şevḳuñla dünyāyı gezer

maẓmūnı üzere nice yıllar vādī-i televvündе temekkün ve maḥv-ı ās̠ār-ı ta'ayyün ḳılup mānend-i necm-i gīsūdār "Ṣaçlı Meḥemmed Dede" dimekle şöhret-şi'ār olmış idi. Ḳırḳ sene miḳdārı Unḳapanı'na ḳarīb bir mekteb güşesinde sākin olup;

Mıṣrā' Yā gibi ḳadduñ kemān it çille-i merdān çıḳar

mefhūmına muvāfıḳ gerden-bend-i 'alā'iḳdan āzād ve peyvend-pāre-sāz-ı evtār-ı me'mūl ü murād olmış idi. Ba'dehu Vezīr-i A'ẓam Gürci Meḥemmed Paşa ibrāmı ile cāme vü destār giymek iẖtiyār itmiş idi. Evāẖir-i 'ömrinde erbāb-ı dīvāndan Cebeciler Kātibi Tüfengci-zāde ile üns ü ülfet eyleyüp on seneden ziyāde hem-ẖāne vü hem[1]-ṣoḥbet olmış idi. Biñ ḳırḳ üç Rebī'u'l-evvel'inde[2] intiḳāl eyledi. Muḳaddemā sākin olduġı mekteb sāḥasında medfūndur.

'Azīz-i merḳūm mu'teḳad-i ṣıġār ü kibār-ı ẖalḳ-ı Rūm, 'ulemā vü vüzerā yanında mu'azzez ü mükerrem, naẓargāh-ı selāṭīn-i Süleymān-ḥaşem, sinni ṭoḳsandan mütecāviz, belki 'aḳd-ı 'āşire mütenāhiz, pīr-i nūrānī-şi'ār, zāl-i gerdūn gibi pür-iştihār idi.

1 Ehl-i SE
2 Rebī'u'l-evvel'inde:senesinde SE

[Āḫir-i Vefeyāt]

Teşerrüf-i Serīrü's-salṭanatü'l-'Os̱māniyye ve Tezeyyün-i Mesnedü'l-ḥükūmetü'l-ḫāḳāniyye bi-Vücūdi Sulṭānina'l-a'ẓami'l-ekrem ve Ḳudūmi Ḫāḳānina'l-efḍali'l-efḫam es-Sulṭān İbn es-Sulṭān Ḥażret-i es-Sulṭān[1] Murād Ḫān bin es-Sulṭān Aḥmed Ḫān ابد الله تعالي دولتهم و ضاعف علي اعداء الدين صولتهم[2] **Yevmü'l-aḥad er-Rabi' 'Aşere min-Şehri Ẕi'l-ḳa'deti'l-ḥarām min-Şühūrin, Sene İs̱neyn ve S̱elās̱īn ve Elf**

Tārīḫ-i Ḥażret-i Şeyḫü'l-İslām

Ḫān Murādü'l-'ādil[3] (1032)

Tārīḫ-i Dīger Mıṣrā'[4]

Didiler Sulṭān Murād-ı Rabi' oldı pādişāh[5] (1032)

Ḳaṣīde-i Cülūsiyye der-Ṣıfat-ı Taḫt li'l-'Abdi'l-faḳīr 'Aṭāyī[6]

Ṣubḥ-dem taḫta geçüp şāh-ı Süleymān-te'yīd
Ḥamdü li'llāh ki şeref burcına geldi ḫūrşīd

Refrefü'ş-şerefdür ol taḫt-ı sa'ādet ki anı
Bulsa zer küngüreli tāc idinürdi Nāhīd

Bārek-Allāh zihī taḫt ki her mismārı
Oldı ṣandūḳa-i pür-gevher-i iḳbāle kilīd

Levḥaş-Allāh zihī destgeh-i 'ālī kim
Ṣaḫre-i leyle-i mi'rāc gibi ḳadri mezīd[7]

La'l-i raḫşānı nigīndān ile altun ḳandīl
Oldı mişkāt aña taḫt-ı hümāyūn u sa'īd[8]

---

1 Es-Sulṭān:- R1, E
2 "Devletleri yüce olsun, dîn düşmanları üzerindeki egemenlikleri de kat kat artsın."
3 خان مراد العادل
4 Tārīḫ//Mıṣrā':- R1, E
5 دیدیلر سلطان مراد رابع اولدی پادشاه
6 Bu kaside SE'de eserin bitiminden sonra yazılmış, 273b varağına konulmuştur. li'l-'Abdi'l//'Aṭayī:- R1; Ḳaṣīde//'Aṭāyī:Ḳaṣīde-i Cülūsiyye-i Rāḳımu'l-ḥurūf SE
7 Levḥaş//mezīd:- SE
8 458a E; 274a SE

Çıḳdı eyvān-ı şerefden yine bir şāh-nişīn
Dest-i mi'mār-ı ḳażā eyledi bir ṭarḥ-ı cedīd

Buldı bārān-ı ḥavādiṣle[1] ḫalel olsa n'ola
Taḫt-bend-i ḥarem-i 'izz ü sa'ādet tecdīd

Gören ol taḫt-ı zeri ṣaḥn-ı serāy içre ṣanur
Dür ü yāḳūt ile bir ḳaṣr-ı cinān-ı cāvīd

Oldı gūyā kemer-i bāb-ı hümāyūn miḥrāb
Maḥfil-i cāmi'-i iclāldür ol taḫt-ı sedīd

Bir güzel gūşedür anda o hümāyūn evreng
Ḥüsn-i maṭla'la[2] o dergāha olup beyt-i ḳaṣīd

Yaraşur taḫt-ı zer ol pāye-i[3] sīmīn üzre
Gūyiyā taḫt-ı revānı götürür pīl-i sefīd

Dīde-i düşmene bir menḳal āteş görinür
La'l ü yāḳūt ile ol ḫırmen-i āmāl ü ümmīd

Ṭa'ne ṭaşın atar ol taḫt-ı muraṣṣa' felege
Eyledi çarḫ-ı ṡevābit[4] anı ol mürvārīd

Āyete'l-kürsī-i cāh olmış aña ḥırz-ı şerīf
Zer-kitābe ḫaṭ-ı pür kürsī-i ta'vīẕ-i müfīd

Oldı ol taḫt-ı felek-kevkebe ẕātü'l-kürsī
Anda tāc-ı zer-i pür-şa'şa'a resm-i ḫūrşīd

'Arş ḳandīlidür[5] ol tāc-ı muşa'şa' gūyā
Buldı[6] fer anuñ ile kürsī-i gerdūn temhīd

Ḥabbeẕā tāc-ı zer-endūd-ı muraṣṣa' ki anuñ **[466b]**
Oldı her la'l-i teri cevher-i cām-ı Cemşīd

---

1 ḥavādiṣde SE
2 Maṭla'da SE
3 Bābe-i SE
4 Nevbet SE
5 ḳandīl-i bülenddür SE
6 Bağladı SE

Nūr-baḫş olmaġ-içün her ṭarafa şemʿ gibi
Geçdi tāc-ı zer ile taḫta şehenşāh-ı reşīd

Āfitāb oldı żiyā-baḫş-ı hilāl-i iclāl
Geçicek taḫt-ı zere ḫusrev-i seyyāre-i ʿīd

Şeb-çerāġ oldı meger kim ḳafes-i zergerde
Ya o dīvāre-i zīver[1] dür-i şehvār-ı ferīd

Bargāh-ı kereme açmış idi dest-i duʿā
Āḫir irişdi murāda hele ol taḫt-ı saʿīd

Dür-i dürc-i ʿaẓamet dürrī-i burc-ı devlet
Meh-i gerdūn-ı ḫilāfet şeh-i pür-dāniş ü dīd

Şeref-i şems-i kerem sāʿat-i nev-rūz-ı himem
Pertev-i nūr-ı[2] ḥarem āyet-i naṣr ü[3] te'yīd

Baḥr-kef çarḫ-ṣadef emn-kenef ʿadn-şeref
Mihr-tef şīr-telef māh-hedef tīr-berīd

Āsumān-kevkebe Cem-mertebe Sulṭān Murād
Ki olur mürşid-i iclāline iḳbāl mürīd

Ol ki olmışdı ḥadā-ḫᵛān-ı ḳaṭār-ı cāhı
Hevdec-i çarḫ-ı berīn üzre ezelden Nāhīd

Ol ki olsa yaraşur hey'et-i ġarrā-yı hilāl
Fażl-ı menşūrına zer-ḥulle-i tuġra-i cedīd

Ol ki virür direm-i encümi resm-i muʿtād
Vālī-i kişver-i ṣubḥ itse berātın tecdīd

Ḳaṣr-ı zer-şemse-i mihre ʿalemi rükn-i rekīn
Seyl-i idbār-ı sipihre işigi sedd-i sedīd

---

1 Zer bu SE
2 Pertev-i nūr-ı:Pür-nūr-ı SE
3 Naṣr ü:naṣr-ı SE

Mīl-i iklīl-i zeri ṭaʿne-zen-i tāc-ı Zuḥal
Rīze-seng-i ḥaremi ser-şiken-i ḫaṣm-ı ʿanīd

Nīzesi ḫāme-i fetvā-dih-i ḳatl-i düşmen
Ḫanceri defter-i ʿömr-i siteme rāy-ı reşīd[1]

Himemi[2] genc-i ṭılısmāt-ı Ceme ḳufl-şiken
Ḳalemi maḫzen-i pür-gevher-i fażla ıḳlīd

Levḥ-ı sīmīn-i mehe böyle yazar evṣāfın
Mihr-i zerrīn-ḳalem ol kātib-i ferḫunde-neşīd

Dem-i şemşīr-i muḫalif-şiken-i şerʿ-i Nebī
Berḳ-ı envār-ı eşiʿʿa-fiken-i Rabb-ı mecīd

Ebr-i nīsān-ı kerem ṣāʿiḳa-bār-ı saṭvet
Āb ü[3] āteş-i be-hem ḥikmet-i luṭf u temhīd

Ḫāriḳuʾl-ʿāde nüvāzişgerī-i ṭāliʿ-i saʿd
Dil-firībāne kerem-güsterī-i baḫt-ı saʿīd

Ḥamdü liʾllāh peder ü ʿamm ü birāder mülkin
Vāriṡ-i vāḥid olup aldı o sulṭān-ı vaḥīd[4]

Minnet Allāha gidüp hevl-i ẓalām-ı ḥayret
Oldı bir necm-i hüdā evc-i saʿādetde bedīd

Baş ḳaldurmayup itsek yiridür secde-i şükr
Oldı rūzı bize rū[5]-māl-i der-i şāha ferīd

Özge ʿīd oldı cihān ḫalḳına beyneʾl-ʿīdeyn
Baḫşiş-i ʿīddür erkāna ol inʿām-ı saʿīd

N'ola dāʾim kemerin kāh-keşān eylese pür
Zer-feşāndur eli yollarda miṡāl-i ḫūrşīd

---

1 Resīd SE
2 Himmeti SE
3 Āb ü:Āb-ı SE
4 458b E; 274b SE
5 - SE

Himmetiyle şu ḳadar münbasiṭ erbāb-ı ġumūm
Dil-i pür-ġamdan açılsa n'ola ḳufl-i ta'ḳīd

Şiddet ol deñlü muḫālif ḫaṭ-ı fermānına kim
Az ḳaldı ki gide maḥv ola resm-i teşdīd

Ṭutar anuñ yirini ẕerre-i mihr-i rāyı
Dem-i ṣubḥ olsa eger püf-zen-i şem'-i ḫūrşīd

İtse ḫūrşīdi eger ḥāris-i dīvānı ṭaleb
Uyarur bād-ı seḥer ḫīzān-ı vaḳt-i temcīd

Pençe-i mihr-i şu'ā'-efgene beñzer desti
Her ḳaçan raḫş-ı felek-seyre binüp atsa cirīd

Girse 'Abbāsī-şi'āra yaraşur şāh-ı 'Acem
Oldı zīrā işidüp ḳahrını cāndan neymīd

Bīm-i ḳahr ile irüp ṣarṣar alur destinden
Devr-i 'adlinde ki ḫancer çeke şāh-ı güle bīd

Aġzını ġonce-ṣıfat ḳana boyar dest-i ḳażā[1]
Kim ki devrinde eme la'l-i leb-cām-ı nebīd

Ṣalsa 'aksin ḳılıcı āyine-i pūlāda
Rīz rīz ola miṡāl-i dil-i 'uşşāḳ-ı ḥadīd

İrse enfās-ı nesīm-i keremi cā'izdür
Nergise bāṣıra-baḫş olsa ruṭūbetle cedīd

Behredār olsa nemekdān-ı yem-i luṭfından
Mūmyā ḫāṣṣıyetin feyż ide ecsām-ı[2] ḳadīd

Ḫaste-i dār-ı şifā-yı keremi cān-ı 'alīl
Beste-i ṭavḳ-ı 'ubūdiyyetidür ḥabl-i verīd

Ẓāhir olınca hemān kevkebe-i iḳbāli
Bezm-i devletde kesildi bu ḳadar güft ü[3] şinīd

1 ṣabā SE
2 Ecsāma SE
3 Güft ü:güft-i SE

Göricek **[467a]** taḫt-ı ʿadāletde şeh-i devrānı
ʿArza girse yaraşur ḫāme-i ferḫunde-nüvīd

Pādişāhum benüm ol mīr-i livā-yı ʿirfān
Ṭarz-ı ḫāṣum ki göre ḫusrev iderdi taḳlīd

Ṣūretā kemterīn ammā söze gelse ṭabʿum
Geçinür ʿālem-i maʿnāda şehenşāh-ı ferīd

Ḫuṭbe vü sikkesi dībāce ile mühr-i ḳabūl
Suḫan aḥkāmını dīvān idüp itdüm tecdīd

Dür-i menşūrına inşālarımuñ öykünemez
Fıḳrasın[1] itse muraṣṣaʿ ne ḳadar mürvārīd

İtse taḥrīr ḳaçan mū-şikāf-ḳalemüm
Lafẓdan itmek olur rūḥ-ı kelāmı tecrīd

Zāde-i ṭabʿ-ı güher[2]-rīzüme taḳlīd idemez
Gerçi zuʿmınca fülān ibn fülān idi ḥafīd

Ḳanḳı ḫayyāl-i suḫandur ki cerīden ide redd
Girse meydāna ḳaçan kilk-i kümeytāne ṭarīd

Dildür işrāḳ-ı maʿārifle muşaʿşaʿ mülki
Ki ola bir ṭarafı ḳulzüm-i pür-dürr-i ferīd

Bu ḳadar gevheri bir ġavṭada itdüm taḥṣīl
Yümn-i baḫtuñ ile[3] iy şāh-ı Sikender-teʾyīd

N'ola luṭfuñla ʿAṭāyīyi ser-efrāz itseñ
Fażl ile oldı benī-nevʿi miyānında ferīd

Naḳl-i şeh-nāme-i medḥuñ yiter itdi demidür
Eyleye ḫayr-duʿā ḫāme-i zībende-neşīd

1 Fıḳrası SE
2 Gevher SE
3 Baḫtuñ ile:baḫtuñladur SE

Nitekīm taḫta geçüp ḫusrev-i mülk-i ḫāver
Ala baḫşīşle teraḳḳīsini māh-ı nev-i ʿīd

Dāʾimā taḫt-ı saʿādetde olup genc-efşān
Ḳıla her emrde tevfīḳ-ı ilāhī teʾyīd[1]

Nāme-i cāhına ʿunvān olup āyāt-ı ẓafer
Ẕeyl-i menşūr-ı celāli ola ḳayd-ı teʾbīd

ʿÖmr ü devlet müteraḳḳī ʿaẓamet rūz-efzūn
Cāh ü şevket müteżāʿif dem-i iḳbāl mezīd

Ricāl-i Devlet-i ʿAlīyyeleri[2]

Vüzerā-yı ʿİẓām

Kemān-keş ʿAlī Paşa: Sulṭān Muṣṭafā Ḫān ʿaṣrında Merre Ḥüseyn Paşa yirine vezīr-i aʿẓam olmış idi. Cülūs-ı hümāyūn-ı pādişāhīde ṣadr-ı aʿzam idi. Baʿdehu ṭabʿ-ı tamaʿ-pesendi şeʾāmeti ile maẓhar-ı ḳahr-ı Ḳahramānī oldı, fī 14 Cemādiyeʾl-āḫire sene 1033.

Çerkes Meḥemmed Paşa: Silaḥdārlıḳdan Şām beglerbegisi olmış idi. Baʿdehu vezīr-i rābiʿ oldı. Baʿdehu Kemān-keş yirine vezīr-i aʿẓam olup serdārlıġla Anaṭolı'ya geçdi. Lārende ḳurbında Ābāza Meḥemmed Paşa ile ceng idüp bozdı. Baʿdehu Toḳat ḳışlasında iken fevt olup mühr-i ṣadāret ve serdārlıḳ Diyārbekr muḥāfaẓasında olan Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa'ya gönderildi, fī selḫi Rebīʿuʾl-āḫire sene 1034.

Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa: İstanbulīdür. Ḥarem-i ḫāṣda ḫidmet iderek yolıyla ṭoġancıbaşı olmış idi. Baʿdehu Dervīş Paşa yirine ḳapudan oldı, fī Muḥarrem sene 1015. Baʿdehu Şām beglerbegisi, baʿdehu Baġdād ve Vān ve Arżırūm ve Anaṭolı eyāletleri ile kām-rān, baʿdehu vezāretle Diyārbekr'de mīr-i mīrān olmış idi. Baʿdehu Meḥemmed Paşa yirine vezīr-i aʿẓam olup serdārlıġla Baġdād'ı muḥāṣara eyleyüp ḳufūl es̱nāsında maʿzūl oldı. Mühr-i ṣadāret, vekālet-i ʿuzmā mesnedinden müteḳāʿid Ḫalīl Paşa'ya virildi, fī 28 Rebīʿuʾl-evvel sene 1036.

1 459a E; 275a SE
2 Bu başlık ve münderecâtı SE'de 272b'de yer almaktadır.

Ḫalīl Paşa (s̱āniyen): Vezāretden müteḳā'id iken tekrār vezīr-i a'ẓam olup Arżırūm'ı muḥāṣara eyledi. Fetḥi müyesser olmayup Toḳat ḳışlasında iken 'azl olındı, fī Receb 1037.

Māte, fī sene 1039. Üsküdār'da Şeyḫ 'Azīz Maḥmūd Efendi Ḥażretleri Zāviyesi'ne ḳarīb türbe-i maḫṣūṣada medfūndur. İstanbul'da cāmi'-i şerīfi vardur[1].

Ḫusrev Paşa: Bosneviyyü'l-aṣldur. Ḥarem-i ḫāṣṣ-ı sulṭānīde silaḥdār iken Bayram Paşa ḥażretleri[2] yirine yeñiçeri aġası olmış idi. Ḥāfıẓ Paşa ile ma'an Baġdād muḥāṣarasında ḫidmet eyleyüp ma'zūl olmış idi. Ba'dehu Diyārbekr beglerbegisi olmaḳ üzere İstanbul'dan çıḳup İznīḳmid'de mühr-i vezārete[3] vardı. Toḳat'a uġrayup evvel bahārda Arżırūm'ı muḥāṣara eyleyüp Ābāza'yı tesḫīr idüp āstāneye geldi, fī sene 1038.[4] Ba'dehu 'Acem niyyetine çıḳup Baġdād'ı muḥāṣara eyledi. Bir iki def'a Ḳızılbaş ile ceng idüp muẓaffer oldı. Tekrār sefere ḥāżırlanurken 'azl olındı, yevmü's-sebt 29 Rebī'u'l-evvel sene 1041. **[467b]** Maġrūr-ı bī-bāk, nehhāb u seffāk idi[5]. Ḫusrev Paşa'yı[6] Toḳat'da Murtażā Paşa ḳatl eyledügi[7] ḫaberi vāṣıl oldı, yevmü'l-ḫamīs 19 Şa'bān sene 1041[8].

Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa (s̱āniyen): Vezīr-i s̱ālis̱ iken tekrār vezīr-i a'ẓam oldı. Üç ay yigirmi gün ḫidmet idüp Dīvān-ı Hümāyūn'da 'asker ṭalebi ile ḳatl olındı, fī yevmü's-s̱ülās̱ā 19 Receb sene 1041[9].

Receb Paşa: Bosnevīdür. Bostāncıbaşı iken niḳrise mübtelā olmaġın müteḳā'id olmış idi. Ba'dehu vezāret iḥsān olınup Ḳaradeñiz'e[10] Ḳazaḳ def'ına serdār olmış idi. Şecā'ati ẓāhir olup Ḫalīl Paşa yirine ḳapudan oldı. Biñ otuz beş Şevvāl'inüñ on sekizinci güni Gürci Paşa ḳatl olınup ḳā'im-maḳām oldı. Ba'dehu Ḫalīl Paşa vezīr-i a'ẓam olduḳda āṣaf-ı s̱ānī olup öte yaḳaya gitdükde s̱āniyen ḳā'im-maḳām oldı. Ḫusrev Paşa ṣadāretinde daḫı bilā-faṣl ḳā'im-maḳām olup Ḥāfıẓ Paşa vezīr-i a'ẓam olduḳda kemāl-i ġurūrından taḳaddümine rāżī

1 Māte//vardur, der-kenār R1
2 - SE
3 ṣadāret SE
4 evvel//1038:- R1
5 Bu cümle SE'de biyografinin sonunda yer almaktadır.
6 'azl//Paşa'yı:- SE
7 Murtażā Paşa//eyledügi: Murtażā Paşa eliyle ḳatl olınduġı SE
8 Maġrūr//1041:- R1
9 459b E
10 273a SE

olmayup bi'l-āḫire taḥrīk-i fitne ile ḳatl itdürüp yirine vezīr-i a'ẓam olmış idi. Ḫıyāneti ẓāhir olmağla dīvāndan geldükden ṣoñra da'vet olınup ḳatl olındı, yevmü'l-is̱neyn 27[1] Şevvāl sene 1041.

Meḥemmed Paşa Ḥażretleri *ebbeda'llāhu te'ālā devletuhu*: Arnavudi'l-aṣl-dur. Ḥarem-i ḫāṣṣ-ı sulṭānīden çıḳup mīr-āḫūr iken Mıṣr eyāleti virildi. Gelüp vezīr-i rābi' olmış idi. Receb Paşa yirine ṣadr-ı a'zam oldı. Ba'dehu serdār olup Ḥaleb'de ḳışladılar. Ḥālā rü'esā-yı 'asker ile Diyārbekr'de muḥāfaẓa üzerelerdür.

Zemān-ı salṭanatlarında ḳā'im-maḳām-ı ṣadr-ı a'ẓam olan vüzerā-yı Cem-ḥaşemdür[2]

[Gürci Meḥemmed Paşa]: Çerkes Meḥemmed Paşa serdār olup öte yaḳa-ya gitdükde vezāret-i 'uẓmādan müteḳā'id olan Vezīr-i S̱ānī Gürci Meḥem-med Paşa ḳā'im-maḳām oldı, fī Receb sene 1033. Meḥemmed Paşa fevt olup mühr-i şerīf Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa'ya gönderildükde maḳāmlarına ḳā'im olup an-lar Bağdād seferinde iken ḳatl olındı, fī 18 Şevvāl sene 1035.

Ḳapudan Receb Paşa: Ḳā'im-maḳām olup Mīr-āḫūr Ḥasan Ağa ḳapudan oldı. Ba'dehu Ḫalīl Paşa vezīr-i a'ẓam olup serdār oldukda s̱āniyen ḳā'im-maḳām oldı, fī Rebī'u'l-āḫir[3] sene 1036. Ba'dehu Ḫusrev Paşa yirine daḫı ḳaldı, fī Receb sene 1037. Ḥāfıẓ Paşa vezīr olduḳda vezīr-i s̱ānī oldı, fī Rebī'u'l-evvel sene 1041.

[Bayram Paşa Ḥażretleri]: Meḥemmed Paşa yirine Bayram Paşa ḥażretleri ḳapudan-ı baḥr oldı, fī sene 1043.

Ḳapudan-ı baḥr olanlar[4]

Receb Paşa: Be-cāy-ı Ḫalīl Paşa ḳā'im-maḳām şüd, fī sene 1035.

Ḥasan Paşa: Çatalca'da bir yeñiçerinüñ oğlıdur. Çāşnī-gīr Meḥemmed Ağa'ya ḫidmet iderken serrāc şāgirdi oldı. Ağası fevtinde serrāc-ḫāneye alınup Sulṭān Aḥmed Ḫān ibtidā Edrine'ye giderken Muṣṭafā Ağa ḫidmetine ta'yīn

1 27:2 SE
2 Bu başlık ve içeriğindeki bilgiler R1 ve SE'de bulunmamakta olup E'de ise sayfa kenarında yer almaktadır.
3 - R1, SE
4 Bu başlık ve içeriğindeki bilgiler R1 ve SE'de bulunmamakta olup E'de ise sayfa kenarında yer almaktadır.

olındı. Ḥafṣa menzilinde aġa, ḳızlar aġası olup tefe'ül itmiş idi, fī sene 1014. Ba'dehu ḳapucıbaşı ve mīr-āḫūr olup ḳapudan oldı, fī Şevvāl sene 1035. 'Azl olındı, fī sene 1040. Rūmili'ne 'asker iḫrācına gidüp Yeñişehr'de füc'eten fevt oldı, fī sene 1041. Aġası menzilinde medfūndur.

Cānpūlād-zāde Muṣṭafā Paşa: 'Azl, fī sene 1042.

Ca'fer Paşa: Budin beglerbegisi oldı, fī Muḥarrem sene 1044.

Ḥüseyn Paşa: [Ca'fer Paşa yirine ḳapudan oldı.]

Meşā'īḫ-i İslām

Veliyyü'n-ni'am-ı eyyām, şeyḫü'l-islām ibn şeyḫü'l-islām ḥażret-i Yaḥyā Efendi *sellemehu'llāhu ve medde ẓıllehu 'ale'l-'ālemīn āmīn*: Biñ otuz bir Receb'inde Ḫᵛāce-zāde Es'ad Efendi ḥażretleri müteḳā'id olup bunlar mesned-i fetvāya müteṣā'id olmışlar idi. Cülūs-ı hümāyūnda müftī bunlardur.

Es'ad Efendi Ḥażretleri (s̱āniyen): Biñ otuz iki Ẕi'l-ḥicce'sinde anlar teḳā'üd iḫtiyār eyleyüp bunlar mükerreren mesned-nişīn-i fetvā olmışlar idi. Otuz dört Şa'bān'ınuñ on dördünci güni intiḳāl eylediler. *Nevvera'llāhu ḳabrehu.*[1]

Yaḥyā Efendi Ḥażretleri (s̱āniyen): Es'ad Efendi merḥūm intiḳālinde maḳāmlarına i'āde olınmış iken Recep Paşa mekri ile müteḳā'id oldılar, fī 20 Receb sene 1041[2].

Ḥüseyn Efendi Ḥażretleri[3]: Fetret-i 'askerde müftī olup ba'dehu 'azl ve nefy olınup fevt oldı, fī evā'ili Receb sene 1043[4].

Yaḥyā Efendi Ḥażretleri (s̱ālis̱en): Ta'ayyünleri cihetinden māni' mündefi' olmaḳ ile[5] teşrīf-i maḳām-ı mu'ayyenlerini müstetbi' oldı. دام مرجعا للانام مدى الدهور والاعوام[6]

1 Bu dua, sadece SE nüshasında bulunmaktadır.
2 Oldılar//1041:oldı, sene biñ ḳırḳ bir 2 Receb SE
3 - R1, E
4 SE'de yıl yazı ile yazılmıştır.
5 - SE
6 "Asırlar ve yıllar sürdükçe Allah insanlığın sığınağı olsun."

Ṣudūr-ı ʿulemā-yı Rūm

Ḥüseyn Efendi (evvelā): Devlet-i Muṣṭafāviyye'de Ketḫudā Muṣṭafā Efendi yirine ṣadr olmışlar idi. Cülūs-ı hümāyūnda ṣadr-ı Rūm bulınup baʿdehu müteḳāʿid oldı, fī Ẕi'l-ḳaʿde sene 1032[1].

Bostān-zāde Meḥemmed Efendi (s̱āniyen): Dāmādı Kemān-keş ʿAlī Paşa devletinde ṣadr-ı Rūm olup ʿazl olındı, fī evāsıṭı[2] Cemādiye'l-āḫire sene 1033.

Ġanī-zāde Meḥemmed Efendi (s̱āniyen): İkinci defʿada[3] ṣadr-ı Rūm olup baʿdehu müteḳāʿid oldı, fī Şevvāl sene 1034[4].

Şerīf Meḥemmed Efendi: Anaṭolı'dan Rūm'a naḳl olınup baʿdehu müteḳāʿid oldı, fī Ṣafer sene 1035.

Ḳara Çelebi-zāde Meḥemmed Efendi (s̱āniyen): İkinci defʿada[5] ṣadr olup Gürci Meḥemmed[6] Paşa ḳatlinde ʿazl olındı, fī 21[7] Şevvāl sene 1035.

Ḥüseyn Efendi (s̱āniyen): İkinci defʿada[8] ṣadr olup baʿdehu müteḳāʿid olmış idi, fī 25 Rebīʿu'l-āḫir sene 1037.

ʿAzmī-zāde Muṣṭafā Efendi: Anaṭolı'dan maʿzūl iken ṣadr olup maʿzūl oldı[9], fī Ramażān sene 1038.

Ḥasan Efendi Ḥażretleri[10]: Anaṭolı'dan müteḳāʿid iken ṣadr olup ʿazl olındı, fī Ṣafer sene 1039.

Bostān-zāde Yaḥyā Efendi Ḥażretleri[11]: Anaṭolı'dan maʿzūl iken ṣadr olup müteḳāʿid oldılar, fī 26 Ẕi'l-ḳaʿde sene 1039.

Ebū Saʿīd Efendi Ḥażretleri [468a]: Anaṭolı'dan Rūm'a naḳl olınup mü-

1 1032:1033 SE
2 - SE
3 İkinci defʿada:S̱āniyen SE
4 460a E
5 İkinci defʿada:S̱āniyen SE
6 - R1, E
7 - SE
8 İkinci defʿada:S̱āniyen SE
9 maʿzūl oldı:ʿazl şüd SE
10 - SE
11 - SE

teḳā'id oldılar, fī 24[1] Muḥarrem sene 1041.

Ḥüseyn Efendi (s̱ālisen): Üçünci def'ada ṣadr-ı Rūm olup şīr-pençeden fevt oldı, diyü 'azl olındı, fī 26 Ṣafer sene 1041.

Çeşmī Meḥemmed Efendi: Anaṭolı ṣadrı iken ṣoñ dīvān güni Ḥüseyn Efendi'nüñ fevti ḫaberi dīvāna vāṣıl oldukda ḥużūr-ı pādişāhīye 'arż olınup manṣıb-ı ṣadāret bunlara 'ināyet olınmış idi. Ḥayātda olduġı mesmū' olmaġın çehārşenbe güni vaḳt-i maġribde anlar Rūm'da, bunlar Anaṭolı'da muḳarrer ḳılındı, fī 27 Ṣafer sene 1041.

Ḥüseyn Efendi (rābi'an): Dördünci def'ada ṣadr olup maḳām-ı fetvāya terfī' olındı, fī Receb sene 1041.

Çeşmī Meḥemmed Efendi (s̱āniyen): İkinci def'a[2] Anaṭolı'dan Rūm'a naḳl olınup bir hefteden ṣoñra 'azl ve nefy olındı, fī Receb sene 1041.

Ḳara Çelebi-zāde Meḥemmed Efendi (s̱ālis̱en): Üçünci def'a[3] ṣadr-ı Rūm olup manṣūban intiḳāl eyledi, fī Ẕi'l-ḥicce sene 1042.

Ḫᵛāce-zāde[4] 'Abdu'llāh Efendi Ḥażretleri: Anaṭolı'dan naḳl olındılar. ابد الله ایام دولته و مد ظلال سعادته[5]

Ṣudūr-ı Anaṭolı

Bostān-zāde Yaḥyā Efendi Ḥażretleri[6]: Birāder-i mihterleri yirine ṣadr olmışlar idi. Cülūs-ı hümāyūndan ṣoñra 'azl olındılar, fī Ẕi'l-ḳa'de sene 1032.

'Azmī-zāde Efendi: İstanbul'dan ma'zūl iken ṣadr olup 'azl olındı, fī Ẕi'l-ḳa'de sene 1033[7].

Şerīf Efendi (s̱āniyen): Anaṭolı'dan müteḳā'id iken tekrār olup Rūm'a naḳl olındı, fī Şevvāl sene 1034.

'Alī Çelebi-zāde 'Abdu'llāh Efendi (evvelā): İstanbul'dan ma'zūl iken ṣadr

1 24:26 R1
2 İkinci def'a:S̱āniyen SE
3 üçünci def'a:S̱ālis̱en ṣadr SE; üçünci def'ada s̱ālis̱en R1
4 Ḫᵛāce-zāde:- R1, E
5 "Allah onun devletinin zamanını ebedî kılsın, mutluluk gölgesini uzatsın."
6 - SE
7 460b E

oldı. Baʿdehu ʿazl olındı, fī evāḫiri Şevvāl sene 1035[1].

Ḥasan Efendi Ḥażretleri[2]: İstanbul'dan maʿzūl iken ṣadr olup baʿdehu ʿazl olındı, fī evā'ili[3] sene 1037.

Ṣāliḥ Efendi: İstanbul'dan müteḳāʿid[4] iken ṣadr olup fevt oldı, fī Receb sene 1037.

ʿAlī Çelebi-zāde Efendi (s̱āniyen): Anaṭolı'dan maʿzūl iken tekrār oldı. Baʿdehu ʿazl olındı, fī Ramażān sene 1038.

Ebū Saʿīd Efendi Ḥażretleri: İstanbul ḳażāsından[5] naḳl olınup baʿdehu Rūm'a terfīʿ olındı, fī 26 Ẕi'l-ḳaʿde sene 1039.

Ebu's-suʿūd-zāde Efendi Ḥażretleri[6]: İstanbul'dan müteḳāʿid iken ṣadr olup ʿazl olındılar, fī Muḥarrem sene 1041.

Çeşmī Meḥemmed Efendi: İstanbul'dan müteḳāʿid iken Anaṭolı ṣadrı olmışlar idi. Ḥüseyn Efendi vefāt itdi, zuʿmı ile Rūm'a terfīʿ olındı, fī 26 Ṣafer [yemü'ṣ-ṣülālā][7] sene 1041.

Ḫᵛāce-zāde ʿAbdu'llāh Efendi: İstanbul'dan münfaṣıl iken Anaṭolı ṣadrı olmışlar idi. Ḥüseyn Efendi ḥayātda olmağla yirinde muḳarrer ḳılınup Çeşmī Efendi daḫı Anaṭolı'ya ʿavd eyleyüp bunlar daḫı arpalıḳları ile ḳaldı, fī 27 Ṣafer [yemü'l-erbaʿā][8] sene 1041.

Çeşmī Meḥemmed Efendi (s̱āniyen): Rūm'a olmış iken bir günden ṣoñra Anaṭolı'ya ʿavd eyleyüp baʿdehu Ḥüseyn Efendi müftī olduḳda tekrār ḫalef oldı, fī Receb sene 1041.

Ḫᵛāce-zāde ʿAbdu'llāh Ḥażretleri[9] (s̱āniyen): Mükerreren[10] Anaṭolı ṣadrı

1 SE'de bu tarih yazıyla yazılmıştır. 273b SE
2 - SE
3 - SE
4 Maʿzūl SE
5 İstanbul ḳażāsından:İstanbul'dan SE
6 - R1, SE
7 Yevmü'ṣ-ṣülāṣā, der-kenār E
8 Yevmü'l-erbaʿā, der-kenār E
9 - SE
10 S̱āniyen SE

olup Ḳara Çelebi-zāde Efendi maḫlūlinden Rūm'a naḳl olındılar, fī Ẕi'l-ḥicce sene 1042.

Mollā Aḥmed Efendi-zāde Nūḥ Efendi Ḥażretleri: [Ḥālā ṣadr-ı Anaṭolı'dadur]. *Ebbeda'llāhu te'ālā devletuhu's-sermediyye.*

Ḳużāt-ı dārü's-salṭana

Çeşmī Meḥemmed Efendi (s̱āniyen): Devlet-i Muṣṭafāviyye'de Ḥasan Efendi ḥażretleri[1] yirine olmış idi, fī Şa'bān sene 1032. Ba'de'l-cülūs 'azl olındı, fī Ẕi'l-ḥicce sene 1032.

Ṣāliḥ Efendi: Ba'dehu fāriġ oldı, fī 21[2] Cemādiye'l-āḫire[3] sene 1033.

Hidāyetu'llāh Efendi: Ba'dehu 'azl olındı, fī 12 Ramażān sene 1033.

'Uşşāḳī-zāde Efendi: Ba'dehu 'azl olındı, fī 9 Muḥarrem sene 1034.

Ebū Sa'īd Efendi Ḥażretleri: Ba'dehu 'azl olındı, fī 4 Muḥarrem sene 1035.

Ṭulumcı Ḥüsām Efendi: Ba'dehu 'azl olındı, fī 21 Şevvāl sene 1035.

Ebu's-su'ūd-zāde Efendi Ḥażretleri[4]: Ba'dehu 'azl olındı, fī ġurre'i Cemādiye'l-ūlā sene 1036[5].

Ebū Sa'īd Efendi Ḥażretleri (s̱āniyen): Anaṭolı'ya **[468b]** naḳl olındılar, fī 27 Ramażān sene 1038.

Nūḥ Efendi: Ba'dehu 'azl olındı, fī 27 Ẕi'l-ḳa'de sene 1039.

Receb Efendi: Ba'dehu 'azl olındı, fī 13 Ẕi'l-ḳa'de sene1040.

Mūsā Efendi: Ba'dehu 'azl olındı, fī 6 Şevvāl sene 1041.

Çivi-zāde Efendi: Ġalaṭa'ya naḳl be-cāy-ı Ḥüseyn Efendi-zāde, fī 12 Rebī'u'l-evvel sene 1042.

---

1 - SE
2 21:- SE
3 21 Cemādiye'l-āḫire:25 Ẕi'l-ḳa'de E
4 - SE
5 461a E

Maḫdūm-ı Ḥüseyn Efendi: Edrine'den naḳl olındı. Ba'dehu bī-cürm Ḳıbrıs'a nefy olınup anda fevt oldı[1], fī Receb sene 1043.

Ḳara Çelebi-zāde 'Abdu'l-'azīz Efendi Ḥażretleri[2]: Ba'dehu 'azl olındı. [Mekke'den ma'zūl iken Edrine i'tibār olınmış idi.][3] Bī-günāh Ḳıbrıs'a nefy olındı[4], fī şehri[5] Ṣafer sene 1044. Bir buçuḳ seneden ṣoñra bi-'avnihi sübḥānehu ḫalāṣ müyesser oldı[6], *fe-lehu'l-ḥamdu ve'l-minne.*[7]

Ḳara Çelebi-zāde Maḥmūd Efendi[8]: Fī şehri Ṣafer sene 1044[9].

el-Vaḳā'i' Elletī Vaḳa'at fī Zemāni Salṭanati Sulṭānina'l-a'ẓam
خلد الله[10] خلافته الى انتهاء ابد الابدين آمين[11]

Kemile bi-'avni'llāhi te'ālā fī evveli Rebī'u'l-āḫir sene 1044. Ḥarrerehu el-faḳīr 'Aṭā'u'llāh el-Ḳāżī bi-Üsküb ġufire lehu.

1 Ba'dehu//oldı:- R1, SE
2 Ḳara//Ḥażretleri:'Azīz Efendi Maḫdūm-ı Ḳara Çelebi-zāde E; 'Azīz Efendi Maḫdūmı Ḳara Çelebi-zāde R1
3 Mekke'den//idi:- R1, SE; der-kenār E
4 Bī-günāh//olındı:- R1, SE
5 - SE
6 Bir//oldı:- R1, SE
7 Fe//minne:- R1, SE
8 Ḳara//Efendi:Maḥmūd Efendi Maḫdūm-ı Ḳara Çelebi-zāde Efendi E, R1
9 R1'de sene kısmı yazılmamıştır.
10 Eserin sonunda yer alan bu başlık SE nüshasında mevcuttur. Diğer pek çok yazma nüshada da yer alan bu başlığın taşıdığı anlama bakılırsa Nev'îzâde Atâyî, eserini getirdiği 1044/1634 yılında hâlâ tahtta olan Sultan IV. Murad'ın zamanında gelişen önemli olayları ileriki yıllarda bu başlık altında kaleme almayı tasarlamıştır. Fakat 1046/1636 senesinde vefat ettiği tahmin edilen yazarın ömrü buna kifâyet etmemiştir.
11 "Allah onun hilafetini ilelebet devamlı kılsın, âmîn." (Bu dua cümlesinden sonra SE nüshası ketebe kaydı ve diğer yazmalarda 17. tabakanın şeyh ve mutasavvıf biyografilerinin hemen sonrasında yer alan, Nev'îzâde'nin IV. Murad'ın tahta çıkışı için yazdığı "Cülûsiyye Kasidesi" ile sona ermektedir.)

[TEZYĪL]

[İstanbulī ʿAlī Çelebi (İstanbulī ʿAlī Çelebi) [1]

Üç sene ḳırḳdan ʿazl, Medrese-i Emīniyye ʿan-maḥlūli Kātib Aḥmed, Şevvāl sene 1002. Üçşerefeli be-cāy-ı Rāzī, Ẕi'l-ḳaʿde, sene 1007 müyesser oldı. Medrese-i Ḳāsımpaşa be-cāy-ı İsmāʿīl Efendi, Cemādiye'l-āḫir sene 1008. Dārü'l-ḥadīs̱-i Edrine be-cāy-ı Teẕkireci Tāce'd-dīn, Şaʿbān sene 1011. Üçşerefeli Ṣaḥn ḥükmi ile be-cāy-ı Rāzī Efendi, Ramażān 1011. Bāyezīdiyye-i Edrine be-cāy-ı Hidāyet-i Manavī, selḫ-i Şaʿbān sene 1012. Selīmiyye-i Edrine be-cāy-ı mezbūr, Muḥarrem 1013. Ḳażā-yı Ḳuds-i Şerīf be-cāy-ı Ḫusrev-ẓade, Ṣafer 1016. ʿAzl, yirine Ṭulumcı Ḥüsām s̱āniyen, Ṣafer 1017. S̱āniyen be-cāy-ı Yumurṭa Vāʿiẓi, Şaʿbān sene 1020. ʿAzl, yirine Kerīm Çelebi Yeñişehr'den Şevvāl 1021. Ḳażā-yı Medīne-i Münevvere be-cāy-ı Sinān-zāde, Şevvāl 1021. ʿAzl, yirine ʿUşşāḳī-zāde Ẕi'l-ḥicce sene 1022. Ḳażā-yı Burūsa be-cāy-ı Ramażān Çelebi, Cemādiye'l-evvel sene 1029. ʿAzl, yirine Ebu's-suʿūd-zāde Efendi Ramażān 1029. Ḳażā-yı İzmir be-cāy-ı Yoḳyoḳ sene 1030. ʿAzl, yirine Ṭoḳuz-zāde Şeyḫī Efendi, Cemādiye'l-āḫir sene 1031. Varna arpalıḳ. Ḳażā-yı Edrine be-cāy-ı Ebu's-suʿūd-zāde Efendi, ġurre-i Ẕi'l-ḥicce sene 1032. Varna'ya naḳl, yirine Nūḥ Efendi. Māte sene 1044.]

[ʿAllāme Şeyḫī Efendi en-Naḳīb (ʿAllāme Şeyḫī Efendi en-Naḳīb)[2]

El-Mevlā Şeyḫ Meḥemmed bin Burhāne'd-dīn. Vulide min-ḥudūdi sene 985. ʿAbdu'l-cebbār-zāde Efendi'nüñ Vālide Medresesi iʿādesinden mülāzım olmışdur. Ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl iken Fetḥiyye'de Sinān Paşa ḫāricine be-cāy-ı Nā'ib Meḥemmed, Ramażān sene 1019. Baʿdehu Zāl Paşa'ya ḥareket be-cāy-ı Baḥrī-zāde, Ramażān 1021. Şāh Sulṭān pāyesine be-cāy-ı Ḳara Saʿīd, Ramażān sene 1024. Ṣaḥn'a be-cāy-ı Ṣıdḳī, Muḥarrem sene 1028. Ḫāṣekī altmışına be-cāy-ı Ağızbozan ʿAbdu'llāh, Receb sene 1029. Sulṭān Selīm-i Ḳadīm'e be-cāy-ı Ṣıdḳī, Şaʿbān sene 1031. Süleymāniye taḥillesi Fenārī-zāde Şeyḫī, Ra-

1 Bu biyografi ketebe kaydından sonra geldiği, taslak hâlde olduğu ve sadece E nüshasında bulunduğu için köşeli parantez içerisinde verildi.

2 Bu biyografi ketebe kaydından sonra geldiği, taslak hâlde olduğu ve sadece E nüshasında bulunduğu için köşeli parantez içerisinde verildi.

mażān sene 1031. Ḳuds-i Şerīf ḳażāsı be-cāy-ı Mütevellī, Ramażān sene 1031. ʿAzl, yirine ʿAlī Çelebi, Ẕi'l-ḳaʿde sene 1032. Dāmād şüd. Anaṭolı ṣadāreti Ẕi'l-ḳaʿde sene 1039. Neḳābet be-cāy-ı Şerīf Efendi, sene 1039. Arpalıḳ İznīḳmid be-cāy-ı Aʿrec, Dimetoḳa be-cāy-ı Şerīf Efendi, sene 1040. Rodoscuḳ'dan ʿazl ve ʿayyene Emīr-i Anḳaravī. Ṣāre ḳāżiyen Burūsa be-cāy-ı Velī-zāde. Māte fī sāḥil-i Cidde sene 1044.]

[Ḳara Şeker Efendi (Ḳara Şeker Efendi)[1]

Ḫᵛāce Efendi'den mülāzım olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken Medrese-i Muṣṭafā Paşa ḫāriciyle ibtidā bunlara virildi, Receb sene 1017. Yirinde pāye şüd Ẕi'l-ḥicce sene 1018. Ṣaḥn be-cāy-ı Bī-endām, Cemādiye'l-evvel sene 1023. Ḳażā-yı Āmid be-cāy-ı Cerrāḥ-zāde, Cemādiye'l-evvel sene 1025. ʿAzl, yirine Ḥüsām-zāde, nā-ḳabūl, baʿdehu Ṣarı ʿAbdu'llāh, Receb sene 1030. Ḳażā-yı İzmir be-cāy-ı Arnavud Maḥmūd, Ramażān sene 1038. ʿAzl, yirine Memik-zāde Rebīʿu'l-evvel sene 1039. Medīne-i Münevvere be-cāy-ı Emīr-i Anḳaravī, Receb 1041. Mekke be-cāy-ı Maḥmūd. Pirizrin Rebīʿu'l-evvel sene 1042. Māte.[2]]

[Ṣarı ʿAbdu'llāh Efendi (Ṣarı ʿAbdu'llāh Efendi)[3]

Kāmī-zāde'den mülāzım oldı. Medrese-i Burnaz be-cāy-ı Belġıradī, Ramażān sene 1022. Dāvud Paşa be-cāy-ı Ḥasan Efendi Saḳḳā, Receb sene 1026. Orḫāniyye-i İznīḳ be-cāy-ı Nūru'llāh el-Ḥamīdī. Nā-ḳabūl şüd, Rebīʿu'l-evvel sene 1027. Tekrār Dāvud Paşa be-cāy-ı ḫalef Ḳāmetī, Receb sene 1027. İtmekci-zāde ʿan-maḥlūli Edībī, Muḥarrem sene 1028. Şāh Sulṭān be-cāy-ı Niksārī, Şaʿbān sene 1029. Ṣaḥn be-cāy-ı ʿAzīz Çelebi, Rebīʿu'l-evvel sene 1030. Ḳażā-yı Maġnisa be-cāy-ı Ḥüsām-zāde, nā-ḳabūl, Rebīʿu'l-evvel sene 1030. ʿAzl, yirine Ṣıdḳī Çelebi, Şaʿbān 1030. Āmid'den İzmir'e naḳl be-cāy-ı Ṭoḳuz-zāde, Receb 1035. Yirine Maḥmūd-ı Ḫūk. Ṣāniyen be-cāy-ı ḫalef. Yirine Arnavud

---

1 Bu biyografi ketebe kaydından sonra geldiği, taslak hâlde olduğu ve sadece E nüshasında bulunduğu için köşeli parantez içerisinde verildi.

2 462b E

3 Bu biyografi ketebe kaydından sonra geldiği, taslak hâlde olduğu ve sadece E nüshasında bulunduğu için köşeli parantez içerisinde verildi.

Maḥmūd, Ramażān sene 1037. Üsküdār be-cāy-ı Martolos-zāde, Ramażān 1038. Yirine Ḥāfıẓ, Şa'bān sene 1039. S̱āniyen be-cāy-ı Kātib Şeyḫi, Şevvāl 1042. 'Azl, yirine Baldır-zāde, Ramażān. Māte 1044, ba'de 3 şehr.]

[es-Seyyid Meḥemmed Efendi İbn Müfti'l-enām Ḥüseyn Efendi (es-Seyyid Meḥemmed Efendi İbn Aḫī-zāde Ḥüseyn Efendi)[1]

Vulide fī ḥudūdi sene 1008. Mülāzemet-i Ḫ˅āce-zāde Meḥemmed Efendi. Ḳırḳla Medrese-i Ḫıżr Çelebi be-cāy-ı Bī-endām, evā'il-i sene 1018. Teraḳḳī ile yirinde ḫāric, Ẕi'l-ḥicce sene 1018. Ḥāfıẓiyye'ye ḥareket be-cāy-ı Mütevellī, Ramażān sene 1023. Pāye ile Meḥemmed Aġa be-cāy-ı Ḥabīb, Ẕi'l-ḳa'de sene 1024. Mihrümāh-ı Üsküdār be-cāy-ı Ebū Sa'īd Efendi, Receb sene 1027. Ṣaḥn be-cāy-ı Ḥüsām-zāde, Muḥarrem sene 1029. Altmışla Ḫānḳāh be-cāy-ı Ġanī Çelebi, Receb sene 1031. Ayaṣofıyya 'an-maḥlūli Şerīf, Ẕi'l-ḳa'de sene 1031. Süleymāniye be-cāy-ı Tevfīḳī-zāde, Ṣafer sene 1034. Dārü'l-ḥadīs̱ be-cāy-ı Mu'īd Aḥmed Efendi Cemādiye'l-āḫir sene 1035. Burūsa be-cāy-ı Ḫışım Yaḥyā Rebī'u'l-evvel sene 1037. 'Azl, yirine Ġanī Çelebi, Ramażān sene 1038. Kendülere mülḥaḳ olan Mudanya arpalıḳ Edrine be-cāy-ı Bülbül-zāde 6 Şevvāl sene 1041. İstanbul be-cāy-ı Çivi-zāde Rebī'u'l-evvel sene 1042. 'Azl, yirine 'Abdu'l-'azīz Çelebi, Receb sene 1043. Māte fī Receb sene 1044, der-Cezīre-i Ḳıbrıs.]

[Çeşmī Meḥemmed Efendi (Çeşmī Meḥemmed Efendi)[2]

Aydınī'dür. Riyāżī Efendi pederi Muṣṭafā Efendi'den mülāzım olup serdārlar zemānında Ḳıraṭova ve Tırḫala ems̱āli bilād-ı celīleye vālī olmış idi. Belgırad ḳāżīsi iken biñ on beş Şa'bān'ında Murād Paşa vezīr-i a'ẓam olup ordu-yı hümāyūn ḳażāsın iḥsān eyledi. Āstāneye geldükde bile gelüp on altı Ṣafer'inde Laṭīf-zāde yirine Ḳalender-ḫāne pāyesi ṣadaḳa buyurılup Ṣaḥn taḥillesi ile mükerreren muḫayyem-i hümāyūn ḳażāsı virilüp Anaṭolı seferine gitmiş idi. Cān-

1 Bu biyografi ketebe kaydından sonra geldiği, taslak hâlde olduğu ve sadece E nüshasında bulunduğu için köşeli parantez içerisinde verildi.

2 Bu biyografi ketebe kaydından sonra geldiği, taslak hâlde olduğu ve sadece E nüshasında bulunduğu için köşeli parantez içerisinde verildi.

bolad fetḥinden ṣoñra sene-i mezbūre Ẕi'l-ḥicce'sinde Hidāyet Efendi yirine Ḥaleb ḳażāsı ʿināyet olındı. ʿAzl, yirine Ayaşī, Rebīʿu'l-evvel sene 1018. Burūsa be-cāy-ı Edhem-zāde, Rebīʿu'l-evvel sene 1019. ʿAzl, yirine ʿAlī Çelebi-zāde, Rebīʿu'l-āḫir sene 1020. Edrine be-cāy-ı Baḫşī Efendi, Receb sene 1023. ʿAzl, yirine Ṣarı Ḫᵛāce, Şevvāl sene 1023. ʿAzl, yirine Ṣāliḥ Çelebi 7 Receb 1031. ʿAzl, yirine Ḥasan Efendi Receb sene 1032. Tekrār be-cāy-ı ḫalef, Şaʿbān sene 1032. ʿAzl, yirine Ṣāliḥ Çelebi 20 Ẕi'l-ḳaʿde sene 1032. Anaṭolı be-cāy-ı Ebu's-suʿūd-zāde Efendi, Muḥarrem sene 1041. Rūm be-cāy-ı Ḥüseyn Efendi, yevm-i vāḥid-i Ṣafer sene 1041. Tekrār Anaṭolı be-cāy-ı ʿAbdu'llāh Efendi, Ṣafer sene 1041. Tekrār Rūm be-cāy-ı Ḥüseyn Efendi, Receb sene 1041. ʿAzl, yirine Ḳara Çelebi-zāde, Receb 20 sene 1041. Nefy Burūsa, māte fī Cemādiye'l-āḫir sene 1044.[1]]

[Dāmād-zāde (Dāmād-zāde Efendi)[2]

Mülāzemet ʿani'l-Müftī Muṣṭafā Efendi. Ḳırḳdan ṣoñra Medrese-i Siyāvuş Paşa be-cāy-ı ʿAbdu'r-raḥmān, Ramażān sene 1025. Fāṭıma Ḫānım be-cāy-ı Raṭbuyābis, Ṣafer sene 1029. Ṣoğukkuyı be-cāy-ı ʿUşşāḳī-zāde, Muḥarrem sene 1032. Ḳızılmuşluḳ be-cāy-ı Kulak Ḥācī Cemādiye'l-evvel sene 1033. Ṣaḥn be-cāy-ı Bıyıḳlı-zāde Cemādiye'l-āḫir sene 1033. Yirine altmış olmışdur. Ḫānḳāh be-cāy-ı Dāvud Efendi, Şevvāl sene 1038. Medrese-i Eyyūb be-cāy-ı Mesʿūd Çelebi, Ramażān sene 1040. Süleymāniye taḫillesi be-cāy-ı Dāvud Efendi, Muḥarrem sene 1042. Ḳażā-yı Yeñişehr be-cāy-ı Bosnevī, Ramażān sene 1042. ʿAzl, yirine ʿAbdu'r-raḥīm Efendi, sene 1043.]

[Meḥemmed Efendi Yāverī-zāde (Yāverī-zāde Meḥemmed Efendi)[3]

Ḥamīdī'dür. Maḫlaṣı Ḳābilī'dür. Ṣunʿu'llāh Efendi merḥūmdan mülāzım olup ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olmışdur. Ḳırḳ aḳçe medreseden maʿzūl iken Medrese-i Cānbāziyye be-cāy-ı ʿAbdu'l-laṭīf el-müẕekkir Rebīʿu'l-evvel sene 1025.

1 463a E

2 Bu biyografi ketebe kaydından sonra geldiği, taslak hâlde olduğu ve sadece E nüshasında bulunduğu için köşeli parantez içerisinde verildi.

3 Bu biyografi ketebe kaydından sonra geldiği, taslak hâlde olduğu ve sadece E nüshasında bulunduğu için köşeli parantez içerisinde verildi.

Ṭopḳapusı'nda Medrese-i Aḥmed Paşa be-cāy-ı Müfettiş ʿÖmer, Receb sene 1027. Dāvud Paşa be-cāy-ı ʿAbdu'llāh Çelebi, Muḥarrem sene 1028. Pāye-i Medrese-i Zekeriyyā Efendi be-cāy-ı Rıżāyī Çelebi, Ẕi'l-ḥicce sene 1029. Medrese-i Gevher Ḫān Sulṭān ḫalīle-i Cerrāḥ be-cāy-ı Mollā Çelebi, Ẕi'l-ḳaʿde sene 1031. Ṣaḥn be-cāy-ı Rıżāyī Çelebi, Receb sene 1032. Murādiyye-i Burūsa be-cāy-ı Martolos-zāde, Ẕi'l-ḥicce sene 1032. Medrese-i İsmiḫān Sulṭān be-cāy-ı Seyyid Çelebi, Ṣafer sene 1034. [Medrese-i Ḫāḳāniyye be-cāy-ı Ḳabaḳulaḳ-zāde Ẕi'l-ḥicce sene 1034].[1] Süleymāniye be-cāy-ı Mütevellī-zāde, Receb sene 1036. Ḳażā-yı Ġalaṭa be-cāy-ı Rıżāyī Çelebi, Şevvāl sene 1038. ʿAzl, yirine Serçe Ḥüseyn Efendi, Ẕi'l-ḥicce sene 1040. Ḳażā-yı Selānik be-cāy-ı Ḫᵛāce Fesād ʿÖmer Çelebi el-merḥūm, Ṣafer sene 1044. Māte fī yevmü'ṣ-ṣülāṣā 14 Cemādiye'l-āḫire sene 1044. Yirine Yavuz-zāde Çelebi.]

1 Medrese-i//1034, der-kenār 463a E

Biyografya Dizini 1*

A

* **Yayıncı Notu:** Bu eser için üç adet dizin oluşturulmuştur. Bunların ikisi eserdeki biyografi maddelerinin başlıklarıyla sınırlıyken üçüncüsü eserdeki tüm özel isimleri kapsamaktadır.
Biyografya Dizini-1, "İsim (Nisbe) {mahlas}" şeklinde tanzim edilmiştir. Örnek: "Abdu'l-bāḳī Efendi (Sulṭānu'ş-şuʿarā Bāḳī Efendi) {Bāḳī}". İsmin bulunmadığı maddelerde nisbe veya mahlastan mevcut olanlar verilmiştir. Bu dizinde bazı maddelerde köşeli parantez içinde şahıs hakkında ilave bilgiler de eklenmiştir.
Önemli Uyarı: Muḥyi'd-dīn Meḥemmed, Muṣliḥi'd-dīn Muṣṭafā, Şemse'd-dīn Aḥmed, Bedre'd-dīn Maḥmūd, Alā'e'd-dīn Alī, Ḥüsāme'd-dīn Ḥüseyn, Sināne'd-dīn Yūsuf, Tāce'd-dīn İbrāhīm, Ḫayre'd-dīn Ḫalīl (veya Ḫıżr) gibi ikili (çift) isme sahip olan şahıslar için her iki isme de bakılmalıdır. Örneğin Maḥmūd maddesinde bulunamayan bir isim, Bedre'd-dīn Maḥmūd'da aranmalıdır. (Osmanlı ikili isimlerinde yukardaki örneklerde yer alan ikililer, hemen hemen her zaman birlikte kullanılmaktadır.)

B

H

İ

K

L

M

N

O

Ö

P

R

S

Ş

T

U-Ü

V

Y

Z

Biyografya Dizini 2*

A

* Bu dizin nisbeye göre düzenlenmiş olup, sayfa numaraları için birinci dizine (Biyografya Dizini-1) gönderme yapmaktadır. İkili İsimler (Bedre'd-dīn Maḥmūd gibi) nisbe olarak değerlendirilmemiştir. Bunlar ilk dizinde (her iki maddede) aranmalıdır. İlave açıklamalar için bkz. Biyografya Dizini-1.

C

Ç

G

H

L

N

O

P

Ş

T

U

Ü

Z

ÖZEL İSİMLER DİZİNİ*

A

* **Özel İsimler Dizini**, "İsim (Nisbe)" şeklinde tanzim edilmiştir. Örnek: "Abdu'l-ḥalīm Efendi (Aḫī-zāde)." Bazı durumlarda tersi uygulanmıştır. Örnek: "Arab-zāde (Abdu'l-bāḳī)." İsim ile nisbeden birinin eksik olduğu durumlarda mevcut olan tek unsur verilmiştir. Örnek: "Abdu'l-ḥalīm Efendi." "Aḫī-zāde Efendi." Eser isimleri italik olarak gösterilmiştir.

[Yayıncı Notu]:

Medrese, câmi ve tekkeler birden fazla isimle anılmışsa bunlar tek yerde birleştirildi veya göndermeler yapıldı; binaların inşası hakkında bilgi verilen sayfalar kalın olarak vurgulandı.

Şahıs isimlerine atıf yaparken müellif, aynı şahsa ismi ve nisbesi ile, sadece ismi ile veya sadece nisbesi ile atıf yapabilmekte; hatta birden fazla şöhreti (nisbe / lakab / mahlas) bulunan bir şahıstan farklı yerlerde farklı şekillerde bahsedebilmektedir. Bu nedenle dizinden yararlanmayı kolaylaştırmak için aynı şahsa işaret ettiğinden emin olduğumuz kullanımları tek noktada birleştirmeye çalıştık (diğer kullanımları da oraya yönlendirdik). Bazen de birleştirmek yerine çapraz göndermeler yaptık. Ancak bunları dizindeki tüm isimler için uygulayamadığımızı belirtmek isteriz. Bu yüzden dizinden yararlanırken isme ve şöhrete ayrı ayrı bakmakta fayda vardır. Bu hususta, Osmanlı isimleriyle ilgili -okuyucunun işini kolaylaştıracak- birkaç noktaya işaret etmeyi gerekli görüyoruz:

1) "Abd-" ile kurulan kimi bileşik isimlerde bazen ikinci kelime tek başına kullanılmıştır: Abdu'l-'azīz (Azīz Efendi), Abdu'l-bāḳī (Bāḳī Ef), Abdu'l-ġanī (Ġanī Ef), Abdu'l-kerīm (Kerīm Çelebi).

2) Daha çok övgü şeklinde "-dīn" ile kurulan bileşik isimlerin (lakab) bazısında ilk bileşen tek başına kullanılabilmektedir: Ḥüsāme'd-dīn (Ḥüsām), Sināne'd-dīn (Sinān), Burhāne'd-dīn (Burhān), Cemāle'd-dīn (Cemāl), Kemāle'd-dīn (Kemāl), Ekmele'd-dīn (Ekmel), Şücā'u'd-dīn (Şücā'). "Muṣliḥi'd-dīn" ise "Muṣlī" şeklinde kısaltılmıştır. (Bu eserde pek rastlanmasa da "Muḥyi'd-dīn" de "Muḥyī" şeklinde kısaltılmaktadır). Keza: Ebūbekr (Bekir Efendi).

3) İsimlere eşlik eden övgü kalıplarından bazılarının sadece belirli isimlerle birlikte kullanıldığını bilmek, bu kalıpların tek başlarına kullanıldkları yerlerde ilgili isimle eşleştirilmelerini kolaylaştıracaktır. Özellikle Peygamber Efendimizin dört ismine dayanan Meḥemmed, Muṣṭafā, Aḥmed ve Maḥmūd isimlerinin her birisine ona özgü bir övgü kalıbının eşlik ettiği görülmektedir: Muḥyi'd-dīn (Meḥemmed), Muṣliḥi'd-dīn (Muṣṭafā), Şemse'd-dīn (Aḥmed), Bedre'd-dīn (Maḥmūd). Bu dört isme başka övgü kalıpları da eşlik edebilse de yukardaki övgü kalıpları hemen hemen sadece bu isimlerle birlikte kullanılmaktadır.

4) Sıklıkla birlikte kullanılan diğer kalıp ve isimler de şunlardır: Alā'e'd-dīn (Alī), Ḥüsāme'd-dīn (Ḥüseyn), Sināne'd-dīn (Yūsuf); ayrıca Tāce'd-dīn (İbrāhīm), Ḫayre'd-dīn (Ḫıżr veya Ḫalīl).

B

C

Ç

D

E

G

H

I

İ

K

L

M

N

O

Ö

P

R

S

Ş

U

V

Y

Z

KAYNAKÇA

AÇIKGÖZ, Namık (haz.), *Riyâzü'ş-şuarâ-Riyâzî Mehmed Efendi (Metin-Dizin)*, Ankara Ünv., DTCF. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1982.

Ahterî Mustafa Efendi, *Ahterî-i Kebîr,* Ahmed Kamil Matbaası, İstanbul 1324.

AKBAYAR, Nuri, (haz.), *Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî*, Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul 1996.

AKKUŞ, Metin (haz.), *Nef'î ve Sihâm-ı Kazâ*, Akçağ Yay., Ankara 1998.

AKSOY SHERİDAN, Rukiye Aslıhan, *Anlatıcının Rekabet Taktikleri: Nev'îzâde Atâyî'nin Heft-Hˇân Mesnevisine Anlatıbilimsel Bir Bakış*, Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu (20-22 Ekim 2011) Bildirileri, Adana 2012.

AL, Fazlı (haz.), *Nefhatü'l-ezhâr Nev'zâde Atâyî*, Atatürk Ünv., FEF. TDEB. Bitirme Tezi, Erzurum 1977.

Ali b. Bâlî*, el-Ikdu'l-manzûm fî Zikri Efâzıli'r-Rûm*, Manisa Yazma Eser Kütüphanesi, No. 1348 ve 5069.

Ali Ekber-i Dihhoda, *Lugatnâme*, Tahran 1373.

Ârif, "Devlet-i Osmaniye'nin Teessüs ve Tekarrürü Devrinde İlim ve Ulema", *Edebiyat Fak. Mecmuası*, Sayı 2, İstanbul 1332.

Âşık Çelebi, *Meşâirü'ş-şuarâ*, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Hüdâî Efendi Bölümü, No 1157.

Âşık Çelebi, *Tetimmetü'ş-Şakāiku'n-nu'mâniyye*, Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi, Fazıl Ahmed Koleksiyonu, No. 34 Fa 1098/2.

ATEŞ, Ahmet, "Metin Tenkidi Hakkında (Dasitân-ı Tevârih-i Âl-i Osman Münasebeti İle)", *Türkiyat Mecmuası*, C. VII-VIII, 1942.

AVCI, Casim, "Tabakāt (İslâm Tarihive Medeniyeti)", *DİA*, C. 39, İstanbul 2010.

AVŞAR, Ziya, "Tenkitli Metin Neşrinde İmla Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler", *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008.

AYCİBİN, Zeynep (haz.), *Kâtip Çelebi - Fezleke - Tahlil ve Metin*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ünv., Sosyal Bilimler Enst., Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2007.

BABİNGER Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, (çev.) Coşkun Üçok, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1992.

BALTACI, Cahid, "Kâdî-asker Rûz-nâmçeleri'nin Târîhî ve Kültürel Ehemmiyeti", *İslam Medeniyeti Mecmuası*, C. IV, S. 1, Temmuz 1979.

BİLGE, Mustafa, *İlk Osmanlı Medreseleri*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1984.

BLOCET, Edgar, *Bibliotheque Nationale Catalogue des Manuscrits Arabes des Nouvelles Acquisitions (1884-1924)*, Paris 1925.

BLOCET, Edgar, *Bibliotheque Nationale Catalogue Des Manuscrits Turcs*, Paris 1933.

Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri* (C. 3), Matbaa-i Âmire, İstanbul 1342.

ÇALDAK, Süleyman, "Eski Türk Edebiyatında Nesir (Düz Yazı)", *Eğitim*, Sene 7, Sayı 75-78, Ankara 2006.

ÇAPAN, Pervin, (haz.), *Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-âsâr min-Fevâidi'l-eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks,* AKMB Yay. Ankara 2005.

ÇINARCI, M. Nuri, (haz.), *Şeyhülislâm Ârif Hikmet Bey'in Tezkiretü'ş-Şu'arâsı ve Transkripsiyonlu Metni*, Gaziantep Üni. SBE, Basılmamış YL Tezi, Gaziantep 2007.

DEVELİ, Hayati, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, İstanbul Ünv., Sosyal Bilimler Enst., Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1993.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1999.

DİKMEN, Hamit, *Edrineli Mecdî Efendi, Şakâyık-ı Nu'mâniye Çevirisi İndeksi*, Ankara Üni. DTCF Basılmamış YL Tezi, Ankara 1980.

DİLÇİN, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara 2009.

DOĞAN, Muhammet Nur (haz.), *Şeyh Gâlib – Hüsn ü Aşk*, Kültür Bak. e-Kitap. http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78443/seyh-galib---husn-u-ask.html (E.T.: 11.08.2014)

DOĞANAY, Aziz, "Tuhfe-i Hattâtîn'de Ebcedle Vefat Bildiren İfadeler", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, S. 34.

DOĞRAMACIOĞLU, Hüseyin, "Türk Hikâyeciliğinin Prototipi Sayılabilecek Heft-hân'da Mekân", *Bilig*, Kış/2010, Sayı 52.

DONUK, Suat, "Siyer-i Veysî'ye Yazılan Zeyiller ve Nev'îzâde Atâyî'nin Zeyl-i Siyer-i Veysî'si", *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 38, Haziran 2015, s. 120.

DONUK, Suat, "Nev'îzâde Atâyî'nin Hezliyât'ı", *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 39, Ağustos 2015, s. 74-75.

DUMAN, Musa, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*, İstanbul Ünv., Sosyal Bilimler Enst., Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2001.

DURMUŞ, İsmail, "Tabakāt" *DİA*, C. 39, Ankara 2010.

DURMUŞ, İsmail, "Zeyil" *DİA*, C. 44, İstanbul 2013.

ECE, Selami, *Klâsik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri*, Fenomen Yayınları, Erzurum 2007.

EKİNCİ, Ramazan (haz.), *Uşşâkîzâde Hasîb'in Zeyl-i Şakāik'ı (İnceleme-Metin-Dizin)*, Celal Bayar Ünv., Sosyal Bilimler Enst., Basılmamış Doktora Tezi, Manisa 2014.

EKİNCİ, Ramazan, "AZÎZ, Mektûbîzâde Abdülazîz Efendi", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3105 (E.T.: 08.06.2014)*

Elmalılı Hamdi Yazır, *Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meâli*, Ayfa Basın Yayınevi, İstanbul [t.y.]

ELMAS Gülten (haz.), *Nev'izâde Atâî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği ve Heft-H'ân Mesnevisinin Transkripsiyonu*, Ankara Ünv. DTCF. Bitirme Tezi, Ankara 1968.

EMECEN, Feridun, "Osmanlı Kronikleri ve Biyografi", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, S. 3, 1999.

ERDEM, Sadık (haz.), *Ârif Hikmet, Tezkire-i Şu'arâ*, TTK Yay., Ankara 2014.

EROL, Rasim ve KILIÇ, Hüseyin (haz), *İstanbul Kadı Sicilleri Rumeli Sadâreti Mahkemesi 21 Numaralı Sicil (H. 1002 - 1003 /M. 1594 - 1595)*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), İstanbul 2011.

ERZEN, Mehmet Halil, "Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsanevî Şahısların Kullanımına İyi Bir Örnek: Nev'izâde Atâyî Divanı", *Turkish Studies*, Volumu 8/4 Spring 2013.

ESEN, Mehmet (haz.), *Nev'izâde Atâî'nin Hayatı ve Sâkînâmesi*, İÜ. Edebiyat Fak. Türkoloji Bölümü, Bitirme Tezi, İstanbul 1971.

Fındıklılı İsmet, *Tekmiletü'ş-şakâ'ik fî Hakk-ı Ehli'l-hakâ'ik* (tıpkıbasım: A. Özcan), Çağrı Yay., İstanbul 1989.

FLÜGEL, Gustav, *Die Arabischen, Persischen und Türkischen Handschriften der Kaiserlich-Koniglichen Hofbibliothek zu Wien*, Zweiter Band, Wien 1865.

FURAT, Ahmed Subhi (haz.), *Eş-şekâiku'n-nu'mâniye fî Ulemâi'd-devleti'l-Osmaniye-Taşköprülü-zade*, Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1985.

GİBB, E. J. Wilkinson, *Osmanlı Şiir Tarihi (A History of Ottoman Poetry)*, (çev.) Ali Çavuşoğlu, Akçağ Yay., Ankara 1999.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, *Melamilik ve Melamiler*, Milenyum Yay., İstanbul 2013.

GÖNÜL [NECATİGİL], Behcet, "İstanbul Kütüphânelerinde Al-Şakāik Al-Nu'mâniya Tercüme ve Zeyilleri", *Türkiyat Mecmuası*, VII-VIII/2., İstanbul 1945.

GÖNÜL [NECATİGİL], Behcet, *Şekâik-ı Numaniye: Tercemeler, Zeyiller, Telhisler, Müntehabatlar*, İstanbul Ünv., Edebiyat Fak., Mezuniyet Tezi, İstan-

bul 1940.

GÜLTEKİN, Hasan, *Türk Edebiyatında İnşâ: Tarihî Gelişim – Kuram - Sözlük ve Metin*, Hacettepe Ünv., Sosyal Bilimler Enst., Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2007.

GÜNDOĞDU, İsmail, "Osmanlı Tarihi Kaynaklarından Kazaskerlik Ruznamçe Defterleri ve Önemi", *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, Yıl 2009.

GÜNÜŞEN Melek (haz.), *Sohbetü'l-ebkâr'daki Dinî, Felsefî ve Ahlâkî Esaslar*, İÜ Edebiyat Fak. TDEB. Bitirme Tezi, İstanbul 1946.

GÜVEMLİ, Zahir Sıtkı, *Hadâiku'l-hakâik fi Tekmileti'ş-şakâik, Yazma ve Basma Mukayesesi*, İstanbul Ünv. Edebiyat Fak., Bitirme Tezi, İstanbul 1936.

GÜVEMLİ, Zahir Sıtkı, "Hadâ'ikü'l-hakâ'ik fi Tekmileti'ş-şakâ'ik", *Yeni Türk Dili*, VI, İstanbul 1938.

GÜVEMLİ, Zahir Sıtkı, "İstanbul Kütüphanelerinde Hadâik-al-Hakaik Nüshaları", *Yeni Türk Yurdu,* C. VII, Sayı 75-76, İstanbul 1939.

Habib, *Hat ve Hattâtîn*, Ebuzziyâ Matbaası, İstanbul 1305.

Hacı Tevfik Efendi, *Mecmûatü't-terâcim*, İstanbul Ünv. Kütüphanesi, No. TY 192.

Hasîb Üsküdârî, *Vefiyât-ı Ekâbir-i İslâmiye ve Silsile-nâmeler Mecmuası*, Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi, No. 06 Hk 126, vr. 21b.

HIZLI, Mefail, "Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.17, sayı 1, 2008.

HORATA, Osman, "Klâsik Edebiyatımıza Ait Metinlerin Neşrinde Karşılaşılan İmlâ ile İlgili Bazı Problemler", *I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu*, İLESAM, Ankara 1992.

İHSANOĞLU, Ekmeleddin, "Osmanlı Medrese Geleneğinin Doğuşu", *Belleten*, C. LXVI, S. 247, Aralık 2002.

İNCE, Adnan (haz), *Sâlim Efendi, Tezkiretü'ş-Şu'arâ.* AKMB Yay., Ankara 2005.

İNCE, Adnan, "Tenkitli Metin Kurmada Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri", *I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu*, İLESAM, Ankara 1992.

İPEKTEN, Haluk, "Nev'îzâde Atâî", *DİA*, C. 4, İstanbul 1991.

İPŞİRLİ, Mehmet, "Mülazemet", *DİA*, C. 31, İstanbul 2006.

İPŞİRLİ, Mehmet, "Osmanlı İlmiye Teşkilatında Mülazemet sisteminin Önemi ve Rumeli Kadıaskeri Mehmed Efendi Zamanına Ait Mülazemet Kayıtları", *Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, Sayı 10-11, 1981-1982.

İSEN, Mustafa, "Divan Şairlerinin Meslek Konumları", *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 83 Mart 1989.

İSEN, Mustafa, vd., *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yay., Ankara 2009.

İZ, Fahir, *Eski Türk Edebiyatında Nesir*, Akçağ Yay., Ankara 1996.

KADRİ, Hüseyin Kâzım, *Büyük Türk Lugati*, İstanbul 1943.

KANAR, Mehmet, *Farsça Dilbilgisi Farsça- Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2011.

KANAR, Mehmet, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul 2009.

KAPLAN, Mahmut, "Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'da Vefatlara Düşülen Notlar", *Turkish Studies*, Volume 7/1 2012.

KARABAŞOĞLU, Cemal, *Sâlim ve Safâyî Tezkireleriyle Vakâyiü'l-fuzalâ'daki Musikişinaslara Dair Bilgiler*, Marmara Ünv., SBE, Basılmamış YL Tezi, İstanbul 2003.

KARABEYOĞLU, Adnan R., *Nev'îzâde Atâyî'nin Hadâiku'l-hakāik fî Tekmileti'ş-şakāik İsimli Eserinde Geçen Yabancı Kelime Grupları ve Yapılarına Göre Türkçe Cümle Türleri*, İstanbul Ünv., Sosyal Bilimler Enst., Basılmamış YL. Tezi, İstanbul 1997.

KARACAN, Turgut (haz), *Nev'izâde Atâyî Heft-h'ân Mesnevisi*, Sevinç Matbaası, Ankara 1974.

KARAHAN, Abdülkadir, "Nev'îzâde Atâ'î", *MEB İA*, C. 9, Eskişehir 1997.

KARAKAYA, Burcu, *Veyaki'ü'l-fuzala'nın Tezkire Kısmının Önemi ve Dö-*

nem Tezkireleri Arasındaki Yeri, İKÜ III. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi, İstanbul 2010.

KARAKÖSE, Saadet (haz), *Nev'izâde Atâyî Divanı*, Kültür Bak. e-Kitap, Malatya 1994. http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78393/nevizade-atayi-divani.html (E.T.: 11.08.2014)

Kâtip Çelebi, *Fezleke*, İstanbul 1286.

Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-zünûn*, (çev.) Rüştü Balcı, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 2014.

KAVAKÇI, Yusuf Ziya, *İslâm Araştırmalarında Usul*, Emel Matbaacılık, Ankara 1976.

KAYABAŞI, Bekir (haz), *Kâfzâde Fâ'izî'nin Zübdetü'l-eş'âr'ı*, İnönü Ünv., Sosyal Bilimler Enst., Basılmamış Doktora Tezi, Malatya 1997.

KAYACIOĞLU, İsmail, *Şakâiku'n-nu'mâniye Zeyillerinden Vekâyiü'l-fudalâ'daki Şair Biyografileri*, Gazi Ünv., SBE, Basılmamış YL Tezi, Ankara 1998.

KILIÇ, Atabey, "Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler", *Gazi Ünv. Kırşehir Eğitim Fak. Dergisi*, No. 1, Kırşehir 2004.

KILIÇ, Filiz ve YILDIZ, Ayşe, "Sehî, Latîfî ve Âşık Çelebi Tezkirelerinde Secî", *Osmanlı Araştırmaları*, S. 27, 2006.

KORKMAZ, Zeynep, "Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler", *Türkoloji Dergisi*, C. VIII, 1979.

KORTANTAMER, Tunca, "17. Yüzyıl Şairi Atâyî'nin Hamse'sinde Osmanlı İmparatorluğu'nın Görüntüsü", *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. I. İzmir 1983.

KORTANTAMER, Tunca, "Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, C. VII., Marmara Ünv. Fen-Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1993.

KORTANTAMER, Tunca, *Nev'îzâde Atayî ve Hamse'si*, Ege Ünv. Edebiyat Fak. Yay., İzmir 1997.

KURNAZ, Cemal ve TATCI, Mustafa (haz), *Mehmet Nâil Tuman - Tuhfe-i Nâilî*, Bizim Büro Yay., İstanbul 2001.

KURNAZ, Cemal (haz), *Ahmet Talat Onay – Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, Birleşik Yayınevi, Ankara 2007.

KUTLUK, İbrahim (haz), *Kınalı-zade Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-şuarâ*, TTK Basımevi, Ankara 1989.

KUTLUK, İbrahim (haz), *Beyânî Mustafa bin Carullah Tezkiretü'ş-şuarâ*, TTK Basımevi, Ankara 1997.

KUZUBAŞ, Muhammet (haz), *Atâî'nin Âlemnümâ (Sâkînâme) Mesnevisinin Karşılaştırmalı Metni ve Konu Bakımından İncelenmesi*, Ondokuz Mayıs Ünv. Sosyal Bilimler Enst., Basılmamış Doktora Tezi, Samsun 2007.

KUZUBAŞ, Muhammet (haz), *Nev'îzâde Atâyî'nin Nefhatü'l-ezhâr Mesnevisi*, Deniz Kültür Yay., Samsun 2005.

KÜÇÜK, Sabahattin (haz), *Bâkî Divânı*, Kültür Bak. e-Kitap. http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78361/baki-divani.html (E.T.: 11.08.2014)

LEVEND, Âgâh Sırrı (haz), *Atâyî'nin Hilyetü'l-efkâr'ı*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1948.

LEVEND, Âgâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 2008.

Mecdî Mehmed Efendi, *Hadâ'iku'ş-şakâ'ik*, (tıpkıbasım: A. Özcan), Çağrı Yay., İstanbul 1989.

MENGİ, Mine, "Eski Türk Edebiyatında Nesir: Gelişimi ve Kaynakçası", *TALİD, C. 5, S. 10,* İstanbul 2007.

Muallim Nâcî, *Esâmî*, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul 1308.

Muhammed el-Muhibbî, *Hulâsatü'l-eser*, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Bağdadlı Vehbî Bölümü, No. 1159 ve 1162.

MUTÇALI, Serdar, *Arapça – Türkçe Sözlük*, Dağarcık Yay., İstanbul 1995.

Müstakimzâde Süleymân Sa'deddin Efendi, *Mecelletü'n-Nisâb*, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Halet Efendi Bölümü, No. 628.

Mütercim Âsım Efendi, *el-Okyanusü'l-basît fî Tercemeti'l-kāmûsü'l-muhît*, Matba'â-i Âmire, İstanbul 1268-1272.

Nâimâ, *Târîh*, İstanbul 1280.

Nev'îzâde Atâyî, *Hadâiku'l-hakāik fî Tekmileti'ş-şakāik,* (tıpkıbasım: A. Özcan), Çağrı Yay., İstanbul 1989.

Nev'îzâde Atâyî, *Hadâikul hakāik fî Tekmileti'ş-şakāik*, Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi, No. 4702.

Nev'îzâde Atâyî, *Hadâikul hakāik fî Tekmileti'ş-şakāik*, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Esad Efendi Bölümü, No. 2309.

Nev'îzâde Atâyî, *Hadâikul hakāik fî Tekmileti'ş-şakāik*, Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi, No. R. 1438.

Nev'îzâde Atâyî, *Hezliyyât*, İstanbul Ünv., Nadir Eserler Kütüphanesi, No. TY 319.

Nev'îzâde Atâyî, *Hezliyyât*, İstanbul Ünv., Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Esad Efendi Bölümü No. 2872.

Nev'îzâde Atâyî, *Münşeât*, İstanbul Ünv., Nadir Eserler Kütüphanesi, No. TY 4097.

Nev'îzâde Atâyî, *Zeyl-i Siyer-i Veysî*, İstanbul Ünv., Nadir Eserler Kütüphanesi, No. TY 2528.

Nev'îzâde Atâyî, *Zeyl-i Siyer-i Veysî*, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emiri Tarih Bölümü, No. 352.

NİYAZİOĞLU, Aslı, "Ottoman Sufi Sheikhs Between this World and Hereafter: A Study of Nev'izade Atâî's (1583-1635) Biographical Dictionary", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Harvard University, Cambridge, Massachusetts 2003.

NİYAZİOĞLU, Aslı, "The Very Special Dead and A Seventeenth Century Ottoman Poet: Nev'izade Atâî's Reasons For Composing His Mesnevi's", *Archivum Ottomanicum*, Vol. 25, Wiesbaden 2008.

OKUYUCU, Cihan vd. *Klâsik Dönem Osmanlı Nesri*, Kesit Yay., İstanbul 2011.

ÖZCAN, Abdülkadir (haz), *Şakāik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri*, C. I-II-III-IV-V, Çağrı Yay., İstanbul 1989.

ÖZCAN, Abdülkadir, "eş-Şekâ'iku'n-Nu'mâniyye", *DİA*, C. 38, İstanbul 2010.

ÖZCAN, Abdülkadir, "Osmanlı Tarih Edebiyatında Biyografi Türünün Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi", *Nazımdan Nesire Edebî Türler*, Turkuaz Yay., İstanbul 2009.

ÖZOĞUL, Mine, *Nev'i-zade Atai'nin Âlem-nümâ (Sâkî-nâme) Mesnevisi (İnceleme-Metin)*, Ankara Ünv., DTCF Bitirme Tezi, Ankara 1965.

ÖZTELLİ, Cahit, "*Tûtî-nâme* Üzerine Bilgiler", *Sivas Folkloru*, Sayı 46, Kasım 1976.

ÖZTELLİ, Cahit, "*Tûtî-nâme* İçin Son Araştırma", *Sivas Folkloru*, Sayı 54, Temmuz 1977.

ÖZTÜRK, Mürsel ve ÖRS, Derya (haz), *Mütercim Âsım Efendi Burhân-ı Katı*, TDK Yayınları, Ankara 2000.

PAKALIN, M. Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yay., İstanbul 1983.

PARMAKSIZOĞLU, İsmet, *Kıbrıs Sultan İkinci Mahmud Kütüphanesi*, Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları, Ankara 1964.

REDHOUSE, Sir James W., *Turkish and English Lexicon*, Librairie Du Liban, Beyrut 1987.

RESCHER, Oskar (Osman), *es-Saqaiq en-no'manijje*, Osnabrück: Biblio Verlag, 1978.

RİEU, Charles, *Catalogue of Turkish Manuscripts in the British Museum*, 1888.

Seyrekzâde Âsım, *Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr*, İstanbul Ünv. Kütüphanesi, No. TY 1711.

Sehî Bey, *Tezkire – Heşt Behişt*, Tercüman Gazetesi 1001 Temel Eser Yay., İstanbul 1980.

SEZEN, Tahir, *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)*, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yay., No. 21, Ankara 2006.

SİRER, Hayal (haz), *Nev'izâde Atâî'nin Nefhatü'l-ezhâr Mesnevisi*, Ankara Ünv., DTCF Mezuniyet Tezi, Ankara 1965.

SÜHEYL, Şemsettin, *Nev'îzâde Atâyî*, İstanbul Ünv., Edebiyat Fak., Mezuniyet Tezi, 1934.

Şemseddin Sâmî, *Kāmûs-ı Türkî*, İkdâm Matba'âsı, İstanbul 1317.

Şemsettin Sâmî, *Kāmûsul A'lam*, Mihran Matbaası, İstanbul 1311.

ŞENTÜRK, A.Atilla ve KARTAL, Ahmet, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergah Yay., İstanbul 2011.

Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekāyiü'l-Fuzalâ*, (tıpkıbasım A. Özcan), Çağrı Yay., İstanbul 1989.

TAN, Muharrem (haz), *Taşköprülüzâde - Osmanlı Bilginleri (eş-Şakāiku'n-nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye)*, İz Yayıncılık, İstanbul 2007.

TANRIKULU, Şerafettin (haz), *Sakinâme-i Nev'izâde Atâî*, Atatürk Ünv., FEF. TDEB. Bitirme Tezi, Erzurum 1978.

TANYILDIZ, Ahmet, "Süreli Yayınlar Bağlamında Bazı Çeviriyazı Sorunları", *Turkish Studies*, Volume 2/3, Summer 2007.

Taşköprîzâde Ahmed İsameddin Efendi, *eş-Şakāiku'n-nu'mâniyye fî Ulemâi'd-devleti'l-Osmaniyye,* Ankara Milli Kütüphane Türkçe Yazmalar Koleksiyonu, No. 5312 ve 964.

Taşköprîzâde Ahmed İsameddin Efendi, *eş-Şakāiku'n-nu'mâniyye fî Ulemâi'd-devleti'l-Osmaniyye*, Dârü'l-kitâbü'l-Arabiyye, Beyrut 1975.

TOLASA, Harun, "Divan Nesri", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 2, Dergâh Yay., İstanbul 1977.

TOLSTOY, Lev N., *Hz. Muhammed*, Karakutu Yay., İstanbul 2005.

TULUM, Mertol, "Filolojik Çalışma ve Eski Metinlerin Neşri Üzerine Görüş ve Tenkitler", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Aralık 1983.

TULUM, Mertol, *Tarihî Metin Çalışmalarında Usûl (Menâkıbü'l-Kudsiyye Üzerine Bir Deneme)*, Deniz Kitabevi, İstanbul 2000.

USLU, E. İnci (haz), *Nev'izâde Atâyî'nin Sohbetü'l-ebkâr Mesnevisi*, Ankara Ünv., DTCF. Bitirme Tezi, Ankara 1966.

Uşşâkîzâde Hasîb, *Zeyl-i Şakāiku'n-nu'mâniyye*, Süleymaniye Kütüphanesi Hafid Efendi Bölümü No. 242.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, TTK Basımevi, Ankara 1988.

ÜNVER, İsmail, "Arap Harfli Türkçe Metinlerin Çevrisinde Karşılaşılan Yanlışlar", *Turkish Studies*, Volume 3/6 Fall 2008.

ÜNVER, İsmail, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008.

YAŞAROĞLU, M. Abdülmecit (haz), *Heft Han Mesnevisi'nin İstinsah, İzah ve Tahlili*, İÜ Edebiyat Fak. Bitirme Tezi, İstanbul 1940-41.

YAVUZ, Yusuf Şevki, "Taşköprîzâde Ahmed Efendi", *DİA*, C. 40, İstanbul 2011.

YELTEN, Muhammet (haz), *Nev'izade Atayi Sohbetü'l-ebkâr*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1998.

YELTEN, Muhammet (haz), *Nev'izade Atayi Sohbetü'l-ebkâr*, Kültür Bakanlığı, e.Kitap. http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78440/nevizade-atayi---sohbetul-ebkar.html (E.T.: 11.08.2014)

YELTEN, Muhammet, "Nev'izâde Atâyî'nin Sohbetü'l-ebkârı ve İçindeki Ata Sözleri ile Deyimler", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten-1989*, TTK Basımevi, Ankara 1994.

YETER, Nejat, *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye ve Zeyli'ndeki Şairlerin Biyografileri*, Gazi Üni. SBE, Basılmamış YL Tezi, Ankara 1991.

YILDIRIM, Ali, "Metin Tenkidi ile İlgili Hususlar ve Kâmî Divânı Örneği", *Turkish Studies*, Volume 2/3, Summer 2007.

YILMAZ, Mehmet, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*, Enderûn Kitabevi, İstanbul 1992.

YILMAZ, Mehmet, *Kültürümüzde Arapça Farsça Asıllı Vecizeler Sözlüğü*, Sütun Yay., İstanbul 2009.

YILMAZ, Mehmet, *Kültürümüzde Âyet ve Hadisler*, Kesit Yay., İstanbul 2013.

ZAVOTÇU, Gencay (haz), *Zehr-i Marzâde Seyyid Mehmed Rıza Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Tezkiresi*, Kültür Bak. e-Kitap, Kocaeli 2009. http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78470/zehr-i-mrzade-seyyid-mehmed-riza---tezkire-i-riza.html (E.T.: 11.08.2014)

Ziya Paşa, *Harabat*, C. 1, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1291.